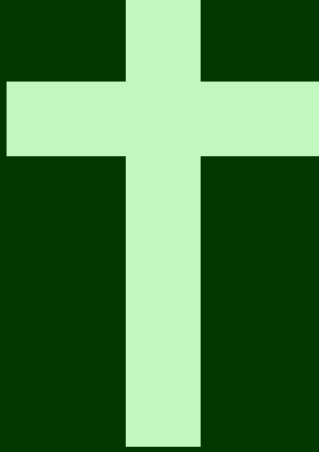

Tupana'ga
nhi'iãa

New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

Tupana'ga nhi'iga

New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
3eb8a851-f633-5209-8712-862a9511e134

Contents

Mateus	1
MARCOS	103
Lucas	154
João	255
Atos	318
Romanos	395
1 Coríntios	430
2 CORÍNTIOS	462
Gálatas	488
Efésios	501
Filipenses	517
Colossenses	524
1 Tessalonicenses	535
2 Tessalonicenses	543
1 Timóteo	548
2 Timóteo	560
Tito	568
Filemom	573
Hebreus	575
Tiago	612
1 Pedro	620
2 Pedro	630
1 João	635
2 João	643
3 João	645
Judas	647
Apocalipse	650

MATEUSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Mateus

*Jesus Cristo'ga ramonhava'ea
(Lucas 3.23-38)*

¹ Agwa ko Jesus Cristo'ga ramonhava'ea mombe'ua. Ymyahũ Tupana'ga e'i Jesus Cristo'ga pe: “Eko ti ġanduvihavuhetero Cristoramo,” ei ga hako. Cristo xa'e nhande Jesus'ga pe a'ero. A'ereki ga nhanderu-vihavuhete'ga. Jesus'ga ko Daviva'ea rakykwepoharamo Abraõova'ea rakykwepoharamo no.

² Ymyahũ Abraõova'ea Isaqueva'ea po'ria hako.

Isaqueva'ea Jacóva'ea po'ria.

Jacóva'ea Judáva'ea po'ria Judáva'ea irũva'ea po'ria no.

³ Judáva'ea Peresva'ea po'ria Zerava'ea po'ria no. Tamarva'ea Peresva'ea yembora Zerava'ea yembora no.

Peresva'ea Esromva'ea po'ria.

Esromva'ea Arãova'ea po'ria.

⁴ Arãova'ea Aminadabeva'ea po'ria.

Aminadabeva'ea Nasomva'ea po'ria.

Nasomva'ea Salmomva'ea po'ria.

⁵ Salmomva'ea Boazva'ea po'ria. Raabeva'ea Boazva'ea yembora.

Boazva'ea Obedeva'ea po'ria. Ruteva'ea Obedeva'ea yembora.

Obedeva'ea Jesséva'ea po'ria.

⁶ Jesséva'ea Daviva'ea po'ria. Daviva'ea israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea.

Daviva'ea Salomãova'ea po'ria. Uriasva'ea rembirekokwerava'ea Salomãova'ea yembora. A'ereki Daviva'ea hambireko ahe pavêi.

⁷ Salomãova'ea Roboãova'ea po'ria.

Roboãova'ea Abiasva'ea po'ria.

Abiasva'ea Asava'ea po'ria.

⁸ Asava'ea Josafáva'ea po'ria.

Josafáva'ea Jorãova'ea po'ria.

Jorãova'ea Uziasva'ea ramonhava'ea.

⁹ Uziasva'ea Jotãova'ea po'ria.

Jotãova'ea Acazva'ea po'ria.

Acazva'ea Ezequiasva'ea po'ria.

¹⁰ Ezequiasva'ea Manassésva'ea po'ria.

Manassésva'ea Amomva'ea po'ria.

Amomva'ea Josiasva'ea po'ria.

¹¹ Josiasva'ea Jeconiasva'ea po'ria Jeconiasva'ea irũva'ea po'ria no. A'ea rupi Babilôniapeva'ea ruri otavuka Josiasva'ea re'yjava'ea pe ahe rerogwovo ogwryi pe he'yjuhuva'ea rerogwovo ahe mombytavo pevo.

¹² Babilôniapeva'ea ahe rerohorê Babilônia pe Jeconiasva'ea Salatielva'ea po'ria.

Salatielva'ea Zorobabelva'ea po'ria.

13 Zorobabelva'ea Abiúdeva'ea po'ria.

Abiúdeva'ea Eliaquimva'ea po'ria.

Eliaquimva'ea Azorva'ea po'ria.

14 Azorva'ea Sadoqueva'ea po'ria.

Sadoqueva'ea Aquimva'ea po'ria.

Aquimva'ea Eliúdeva'ea po'ria.

15 Eliúdeva'ea Eleazarva'ea po'ria.

Eleazarva'ea Matáva'ea po'ria.

Matáva'ea Jacóva'ea po'ria.

16 Jacóva'ea Joséva'ea po'ria. Joséva'ea Mariava'ea rembirekokwerava'ea. Mariava'ea ombo'a Jesus'ga. Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

Nahã ko Jesus Cristo'ga ramonha mombe'ua.

17 Imbokwara'ara'arajavame catorze ko Abraãova'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo. Aerë Daviva'ea ari. Daviva'ea arirë imbokwara'ara'arajavame catorze ko Daviva'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerë Josiasva'ea ari. Babilôniapeva'ea Josiasva'ea re'yjava'ea rerohoi Babilônia pe. Ahe rerohorë imbokwara'ara'arajavame catorze ko aherakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerë Cristo'ga ari.

Jesus Cristo'ga aragwera

(Lucas 2.1-7)

18 Jesus Cristo'ga aragwera ko nahã. Jesus'ga yembora rera ko Maria. Mariava'ea po'ria ahe'yembora pavëi omondo Mariava'ea Joséva'ea pe tahembireko ti hëa ga pavëi javo. Joséva'ea rembirekoa renonde Tupana'ga ra'uvapyryva Mariava'ea momburu'ai. 19 Hembireko gweri Joséva'ea Mariava'ea pavëi. Emo ikwahavame ahepuru'a Joséva'ea ojapyaka marã ti nehë javo. A'ero okokatuavo gwaramo ahe ei ovyvteri pe: "Apo hi po ti ji hëa hugwi a'ero nehë. Ndapotari reki ji hëambotegwetea," ei ahe. "Nurã po ti ji pohinhimimi hëa hugwi hëa mombe'ue'yma ga pe," ei ahe ovyvteri pe.

20 A'ea rehe ahe japyakai. Kiro ahe kiri. A'ea rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe. Joséva'ea gwepia katu Tupana'gapyrive'ga okiri pe a'ero.

—Terekyhyji ti enhimbirekohava hugwi Daviva'ea rakykwepoharamo, ei ga Joséva'ea pe. A'ereki pyry nde hëa rerekoi. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva hëa momburu'a, ei ga. 21 Aerë po ti hëa gwa'yra'ga mbo'ari nehë, ei ga. A'ero ti eno hëara'yra'ga rehe Jesus. Ereki ga ko ahembopiro'yhara'ga. Na tuhë, ei ga. Ombopiro'y po ti ga ojiheve'ga gandekote'varuhua hugwi nehë, ei ga. Hahye'yma pe po ti ga ga nderohoi a'ero nehë, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

A'ea erame ga hoi Joséva'ea hugwi. Aerë Joséva'ea ma'ëi.

22 Ipuru'a Mariava'ea gwembirekoe'yname. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahüva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahü Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Ymyahü ahe ei hako:

23 " 'Pehendu katu ti!' ei Tupana'ga.

'Ipuru'a po ti hëa akwaimbae'ga nderekoe'yvehëa nehë.

Aerë po ti hëa gwa'yra'ga mbo'ari nehë.

Ono po ti ga ga rehe Emanuel gareraramo,' ei Tupana'ga," ei ahe hako.

Garera ko Emanuel. A'ea ko: Tupana'ga oko nhande pyri.

²⁴ Aerē Joséva'ea ma'ēi. Oko ahe Tupana'gapyrive'ga nhi'iga rehe toko ti hēa nhirembirekoro a'ero nehē javo. A'ero ahe Mariava'ea reruri ġwonga pe toroju ti hēa pavēi javo. ²⁵ Ahe gweru tehe ahe ojipyri. A'ereki ahe ndogwerekoi ve Mariava'ea ahera'yra'ga mbo'arame ahera'yrypy'ga. Ga rehe ahe inoġi Jesus gareraramo.

2

Jaytata'ia kwahapyrava'ea

¹ Cidade de Belém me Jesus'ga ari. Jesus'ga re'yja'ga gwyri pe Judéia pe Belém u. Jesus'ga arame Herodesva'ea oko ġanduvihavuhuro judeus'ga gwyri pe Jesus'ga re'yja'ga gwyri pe. Jesus'ga arame jaytata'ia kwahapyra'ga nduri irupeuhua hugwi ogwyrā hugwi kwara ipora hugwi. Uhu ġa cidade de Jerusalém me ovahema. ² Kiro ġa ei pevove'ga pe:

—Kiroki ga oko judeus'ga nduvihavuhuheteaġwamamo – mome ga? O'a ga aġwamo. A'ereki ore orohepia jaytata'ia ipyahuva'ea kwara ipora koty. A'ea ko ga'ara kwahavuka ore ve ojipiukaro ġwaramo jaytata'ia. Hepiaga ġwaramo ore ruri timbohete ti ga javo, ei ġa.

³ Ga'ea kwahavame ahepy'a ndukatui okoteheavo Herodesva'ea py'a judeus'ga nduvihavuhuva'ea py'a. Ndukatui cidadepeve'ga py'a no Jerusalémmeve'ga py'a. ⁴ A'ero ahe ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga mbo-jatykaukari ga mbuhuruka ojipyri judeus'ga mbo'ehara'ga ndeheve – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Ga ndurame Herodesva'ea pyri ahe ei ġa pe:

—Kiroki ga pe Tupana'ga e'i ga ti toko ġanduvihavuhuhetero javo – mome po ti ga ari nehē Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga? ei Herodesva'ea.

⁵ A'ero ġa ei ahe ve:

—Belém me – kiroki cidade u oregwyri pe Judéia pe – pevo po ti ga ari nehē, ei ġa. Nahā ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ikwatijari hako. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve onhi'iga, ei ġa. Tupana'ga e'i:

⁶ “Belémmeva'ero pécidade ndokoi huvihavarūiva'ea.

Huviha hete ko pécidade upa pende'yja'ga gwyri pe Judáva'ea rakykwe-pohara'ga gwyri pe Judéia pe.

A'ereki pécidadepeve'ga oko nhiremimo'ēhara'ga nduvihavaġwamamo israelitās'ga nduvihavaġwamamo.

Gwerekō katu po ti ga pende'yja'ga nhaporemō okovo ġanduvihavuhuhetero nehē.”

—A'ea ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka onhi'iga mombe'uharava'ea pe hako, ei ġa Herodesva'ea pe.

⁷ Ga horame Herodesva'ea jaytata'ia kwahapyra'ga mbuhunhim-imukari ojipyri a'ero. Ahe ei ġa pe:

—Gara rupi jaytata'ia jipiukari pe me iporame raikwehe? Takwaha katu ti ji, ei ahe ġa pe.

A'ero ġa imombe'ukatui ahe ve. ⁸ Ikwahapavame ahe ġa mondoukari cidade de Belém me. Ahe e'i ġa pe:

—Peho ti Belémmeve'ga pyri tayri'ga rekakatuavo. Ga repiagame ti pejora'ja ji pyri ga mombe'ukatupava ji ve a'ero, ei ahe ġa pe. Jihi ti taho ga mboheteavo a'ero nehē no, ei ahe ġa pe o'mbero.

⁹ Ahe rendupavirē jaytata'ia kwahapyra'ga hoi a'ero ogwovo Belém me. Ga horame jaytata'ia – kiroki jaytata'ia ojipiuka ga pe kwara ipora koty – kotihī akoja jipiukara'javi ga pe ogwovo ga nenonde ogwovo Jesus'ga rehei katu opytavo garuhava arimo. ¹⁰ Horyory hete ga jaytata'ia repiagame ogwovo ovahema tayri'ga ruhai pe.

¹¹ Onga pype ga tayri'ga repiagi ga'yembora reheve Mariava'ea reheve. Nurā ga nenyyp'andurugi garovai pyteri pe nde ko orehoheva'ero javo. A'ero ga imondohetei mbatera ga pe gwovapytymba'voga hyrua ipe'avo jugwi. Ouro ga imondoi ga pe. Incenso perfume apopyra ga imondoi ga pe no. Iru'ia perfume apopyra ga imondoi ga pe mirra.

¹² Aerē pyytunimo okirame ga Tupana'ga rendukatui. Kiro ga ga momoranduvi.

—Tapemombe'ui ti tayri'ga Herodes'ga pe. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga. Tapejivya'javi ti Herodes'ga pyri, ei Tupana'ga ga pe.

Nurā oma'ērame ga hoi pehea rupi irūa rupi ogwovo ogwryi pe timombe'uyime ti tayri'ga Herodes'ga pe javo.

Oho nhimi Joséva'ea Egitopeva'ea gwyri pe

¹³ Jaytata'ia kwahapyra'ga horē Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jip-iukari Joséva'ea pe ahekiri pe. Ahe ve ga ei:

—Haite! Evy epo'ama! ei ga Joséva'ea pe. Eho ti ga nderogwovo tayri'ga gayhēa reheve. Eroho nhimi ti ga nderogwovo Egitopeve'ga gwyri pe, ei ga. Pevo ti pepyta. Aerē jate po ti ji imondoukari nhinhi'igagwera pe me nehē pejora'ja ti Belém me javo. Po ti ji namondoi nhinhi'igagwera pe me nehē, tapejora'javi ti avo Belém me. A'ereki avo Herodes'ga tayri'ga rekaruka kiro. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

¹⁴ Oma'ē Joséva'ea ovya a'ero. A'ea rupi pyytunimo ahe tayri'ga rerohoi ga'yembora reheve ga nderogworogwovo Egitopeve'ga gwyri pe. ¹⁵ Pevo ahe ga nderovahemi. Aerē ga nduvame Egito pe Herodesva'ea manoi.

Nahā ga hoi opytavo Egitopeve'ga gwyri pe. Tupana'ga erame jate ga ndura'javi Egito hugwi. Nahā Tupana'ga ga mbuhurukara'javi Egito hugwi. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo aerē po ti nahā javo. Ymyahū ahe ei hako:

“Egitopeve'ga gwrya hugwi ji jira'yra'ga mbuhurukari,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Ojigwarai Herodesva'ea tay'riva'ea rehe

¹⁶ Omanoa renonde Herodesva'ea nhimonha'ngaranuhūi jaytata'ia kwahapyra'ga ndehe. A'ereki ahe okwaha ji moandyandyi ga ojivya'jave'yma ji pyri javo. Dois anos gwerī tayri'ga rehe kiro. A'ea Herodesva'ea okwaha. A'ereki nanongara jaytata'ia kwahapyra'ga omombe'u ahe ve ahe ga monhi'igame ojive. Nurā ahe osoldados'ga mondoukari cidade de Belém me Belém rembeyvyri hī pe no. Pevo ahe osoldados'ga mondoukari tojuka pa ti ga tapihama'ga javo – kiroki tayri'ga o'a jaytata'ia kwahapyra'ga hepiagirē jaytata'ia. Ahenhi'iga rupi soldados'ga hoi a'ero tapihama'ga ndepiaga. Ojuka pa ga tapihama'ga – kiroki ga gwereko dois anos ojije, kiroki ga ndogwerekoi ve dois anos ojije no. ¹⁷ Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea

a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo aerë po ti nahã javo.
Ahe e'i hako:

¹⁸ “Cidade de Ramá pe ġa henduvi hëa jehe'oheterame ovy'are'yma.

Hahyahi hëajehe'oa.

Raquelhëa reki ojehe'o gwa'yrava'ea rehe.

Tegwete hëa ma'ngoma'ngohava.

A'ereki hëara'yrava'ea omanomba,' ei Tupana'ga,” ei Jeremiasva'ea hako.

Ojivy Joséva'ea Egitopeva'ea gwyrá hugwi

¹⁹ Aerë Tupana'ga José'ġa mbuhurukara'javi Egitopeve'ġa gwyrá hugwi. A'ereki pevo ġa u Herodesva'ea manorame. Herodesva'ea manorë yvagipeve'ġa jipiukari Joséva'ea pe Tupana'gapyrive'ġa. Joséva'ea pe ga e ahekiri pe:

²⁰—Ahe omanomba kiro – kiroki ahe ojuka pota tayri'ga. Evy epo'ama! Eroho ti ġa kiro a'ero tayri'ga gayhëa reheve. Erojivyra'ja ti ġa eje'yja'ġa gwyrá pe Israel pe, ei Tupana'gapyrive'ġa Joséva'ea pe.

²¹ Oma'eamo ahe vyri a'ero tayri'ga rerogwovo ga'yembora reheve ġa nderojivya pevo jitehe ogwyrá pe Israel pe ġa nderovahema. ²² A'ea rupi Arquelauga oko Judéiapeve'ġa nduvihavamo Israel pe opo'ria py'rovo Herodesva'ea py'rovo. A'ea kwahavame Joséva'ea kyhyji Arquelauga hugwi. Ndojupotari ahe Judéiapeve'ġa gwyrá pe a'ero. Ypytuñimo okirame Joséva'ea Tupana'ga rendukatui. Kiro ga Joséva'ea momoranduvi.

—Terehoi ti Judéiapeve'ġa gwyrá pe, ei Tupana'ga ahe ve.

Nurã Joséva'ea ndohoi pevo. Galiléiapeve'ġa gwyrá pe ahe hoi Israel pe. ²³ Pevo ahe rui cidade de Nazaré pe tayri'ga pavëi ga'yembora pavëi no. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahüva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahü Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Jesus'ga mombe'gwovo ahe ei hako: “E'i po ti ġa ga pe nehë Nazarépeve'ġa,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako. Ga u pevo a'ero.

3

João Batistava'ea remimombe'ua

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)

¹ Aerë João Batistava'ea rekoï ongae'yi me judeus'ġa mobatizavo. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uheteavo João Batistava'ea rekoï Judéiapeve'ġa gwyrá pe ongae'yi me. ² Hahyahi ahenhi'iġa ahe erame:

—Pepohi tuhë ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjijyi ti pejeaporoġita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'iġa rendukatuavo. A'ereki Tupana'ga oko ġweri nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iġa rupi, ei ahe ġa pe.

³ Ymyahü Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u jipe João Batistava'ea. Ahe e'i João Batistava'ea mombe'unhoġwenondeavo hako:

“Hahyahi po ti ganhi'iġa

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehë,” ei Isaíasva'ea.

“E'i po ti ga nehë:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehë,” ei Isaíasva'ea hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga ruraḡwama pe. Tonhimboavujikwe ti ḡa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ḡa gweaporoḡita a'ea renonde javo.

⁴ Omongi João Batistava'ea yuranuhūa'javuhuva'ea rava apopyra camelo rava apopyra. Aheku'ayvira ko ipira. O'u ahe tukura hehira reheve.

⁵ He'yjuhuve'ḡa nuḡanduri onhimongyavo João Batistava'ea pyri ova-hema. Uhu ḡa cidade de Jerusalém hugwi. Uhuuhu ḡa Judéiapeve'ḡa gwyra hugwi nhaporemo no rio Jordão rembeyvyra hugwi no.

⁶ Ahe renduvame ḡa nhimombe'ukatui Tupana'ga pe jite'varuhu ji javo opohia jugwi. A'ero jate João Batistava'ea ḡa mobatizai rio Jordão pype.

⁷ Uhu he'yive'ḡa ahe pyri no fariseus'ḡa saduceus'ḡa pavēi tianemobatiza ti ga javo. Gandura repiagame João Batistava'ea ei ḡa pe:

—Tiruahū pendeaporoḡita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ḡwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi po ti nhande ve a'ero nehē.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerū? Pe tuhē penhimbo'e nanongara rehe, ei João Batistava'ea ḡa pe.

⁸ —Jihi, ei João Batistava'ea, kiro po ti ji ei pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei ahe. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ḡa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoḡita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ḡa ndehe a'ero.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ḡa pe.

⁹ —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraãova'ea. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehē.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ḡa ndehe ḡa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ḡa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha aḡa ita Abraãova'ea rymymino'ḡa mongovo, ei João Batistava'ea ḡa pe.

¹⁰ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ḡa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa ḡwerĩ jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehē. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoḡwerĩ pe momba tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ḡwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ḡa pe imombe'gwovo.

¹¹ —Uhu po ti ga nehē – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhetero ḡwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te okoteheva'ea. Jihi opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ḡa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporoḡita rerojijyja reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojykauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerēve'ga nehē. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombryrvuka nehē, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ḡa pe.

¹² Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ḡa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo.

Omono'ono'õ po ti ga oapoa trigo inhağa hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jioheheteve'ga huvihavuhuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ğa okote'varuhuve'ğa hugwi okovo pyryve'ğa pojykaharete'ga nehẽ, ei João Batistava'ea ға pe. “Tuhu ti pyryve'ğa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jioheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea. “Toho ti okote'varuhuve'ğa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivyre'yma,” e po ti jioheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ға pe.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga
(*Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22*)

¹³ Aerẽ Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ğa gwyra hugwi ua rio Jordão pe. Uhu ga ovahema João Batistava'ea pyri tanhimobatiza ti ga javo.

¹⁴ A'ero João Batistava'ea ei Jesus'ga pe:

—Toromobatizayme po ti ji nehẽ. Ndehe ko oreruvihavuhetero. Nde po ti ji mobatiza hamo a'ero nehẽ, ei João Batistava'ea Jesus'ga pe novã. Ako tehe ji nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe. Maraname nde ruri ji pyri enhimobatizauka ji ve a'ero? ei ahe Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei reki João Batistava'ea pe:

—Ji mobatiza tuhẽ ti kiro, ei Jesus'ga. A'ereki pyry nde ji mobatizai. Nahã po ti nhande rekokatui nhandekovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi nhaporemõ nehẽ, ei Jesus'ga João Batistava'ea pe.

—Kwa, ei ahe Jesus'ga mobatizavo.

¹⁶ Ahe omobatizarẽ Jesus'ga hemi yhya hugwi. Kotihĩ Tupana'ga ipe'ai yvaga ga pe. Kiro Jesus'ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyvame ojihe. Inambua ja Tupana'ga ra'uva hekoi yvaga hugwi ijyvame ga rehe.

¹⁷ Nanime yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi Jesus'ga mombe'gwovo.

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei Tupana'ga. Anhi-mohẽ hete ko ji ga rehe, ei ga.

4

Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(*Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13*)

¹ Aerẽ Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me Diabo'ga ti toko ga pyri javo. “A'ereki Diabo'ga ga mongo te'varuhu pota,” ei Tupana'ga ra'uva. A'ero ga rerohoi ga rerovahema pevo.

² He'yiva'ea quarenta ko Jesus'ga kiri pevo. A'ea rupi ga ndo'ui arimo ppytunimo no tanhi'ĩ ti ji Tupana'ga pe javo. Quarenta Jesus'ga kirirẽ pevo ojuka ga ty'ara a'ero.

³ A'ero Diabo'ga ruri Jesus'ga pyri tamongo te'varuhu ji ga javo. Uhurame ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Penhimbote ti a'ero pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehẽ, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoğuka hako. Aherembikwatijara e'i: “Mbatara ua pyvõ jate rui nhande reko.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvõ nhande rekoi," e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerẽ Diabo'ga Jesus'ga rerohoi cidadepyryva pe Jerusalém me a'ero. Yvate pe ga ga roerojupiri gare'yja'ga jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. ⁶ Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyryve'ga yvagipeve'ga po ti nanembohirukarahyi vyvyvo nehẽ. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehẽ. A'ereki ymyahũ a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyryve'ga mondoukari nde pyri nehẽ.

'Pea'ngu ti ga,' e po ti ga ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ.

'Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i'i ti ga pe javo,' e po ti Tupana'ga ojipyryve'ga pe nehẽ,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojykaharete'ga.

Gareaporoũgita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehẽ.

Ejeaporoũgitatehea rehe rũi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

⁸ Aerẽ Diabo'ga ga rerohoa'javi. Yvate hete pe ga ga rerohoi ga roerojupia vytyruhua rehe. Pea hugwi Diabo'ga hepiukapavi vyvakotyve'ga nduvihava'ga gwya Jesus'ga pe. Gagwyrakatukatua ga hepiukari no.

⁹ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—A'ea nhaporemo po ti ji imondoi nde ve nehẽ. Po nde renypy'andurugi jirovai pyteri pe ji mboheteavo nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehẽ, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Nde Tupana rũi. Eji'pe'a ji hugwi! Norombohetei po ti ji ndehe nehẽ. A'ereki ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ekovo ganhi'iga rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹¹ A'ero Diabo'ga hoi ogwovo Jesus'ga hugwi. Nanime Tupana'gapyryve'ga yvagipeve'ga jipiukari Jesus'ga pe ga pokoga mbatera imondovo ga pe.

Galilíapeva'ea na'ẽ Jesus'ga ombo'e

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Aerẽ ojipe'ga imombe'ui Jesus'ga pe.

—Ga João Batista'ga mongi cadeia pype ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uro gwaramo, ei ga.

A'ea renduvame Jesus'ga hoi ojivya Galilíapeve'ga gwya pe. ¹³ Pevo ga jijyi cidade de Nazaré hugwi ogwovo ojipe pe cidade de Cafarnaum

me Galiléiapeve'ğa gwyri pe. Cafarnaum tuvi ypiahua pyri lago da Galiléia pyri. Pevo ko judeus'ğa nduvi Zebulomva'ea re'yja'ğa Naftaliva'ea re'yja'ğa pavêi. ¹⁴Pevo Jesus'ğa hoi Cafarnaum me. Nahâ hekoi Tupana'ğa nhi'ïpo'ruavo ymyahûva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahû Tupana'ğa nhi'ïga mombe'uharava'ea Isaiásva'ea a'ea mombe'u Tupana'ğa nhi'ïga mombe'gwovo. Ymyahû ahe ei hako:

¹⁵ “Pegwyri pe herekoi pehea

– kiroki pehea oho ypiahu pe,' ei Tupana'ğa Zebulomva'ea re'yja'ğa pe Naftaliva'ea re'yja'ğa pe no.

'Pegwyrâ rekoi rio Jordão aherovai.

Ga ei pegwyrâ pe Galiléia judeus'ğarûive'ğa gwyrâ gentios'ğa gwyrâ.

A'ea ğa ei pegwyrâ pe,' ei Tupana'ğa,” ei ahe.

¹⁶ “Ypytuna ja pe me pe ji kwahave'yma ğwaramo.

Kiro po ti kojahua ja pe me pe ji kwahava ğwaramo nehê.

Peko pe omanove'ğa ja ji ve ji kwahave'ymame.

Kiro po ti ji jikwahavukari pe me

imbokojahuavo peakagi pe nehê,' ei Tupana'ğa,” ei Isaiásva'ea imombe'gwovo hako.

¹⁷ Omombe'u jipe ahe Jesus'ğa hoa Cafarnaum me. Uvame cidade pe Cafarnaum me kiro Jesus'ğa ğa mbo'embo'ei. Tupana'ğa nhi'ïga mombe'gwovo ga ei ğa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi, ei ga. Perojijyjijyi ti pejeaporogita pejikokatuavo pejikovo Tupana'ğa nhi'ïga rupi. A'ereki Tupana'ğa pe ndepia katu ğweri penduvihavuhetero yvya koty pe mongovo onhi'ïga rupi, ei Jesus'ğa ğa pe.

Jesus'ğa omo'emo'ê ypy ğwemimbo'eharamo

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Aerê Jesus'ğa hoi ypiahu pe Galiléia pe ogwovo yembeyvyrâ rupi. Ohorame Jesus'ğa mokonha'ğa ndepiagi Simão'ğa André'ğa reheve. Ga ko onhoirû'ğa. Simão'ğa pe ğa e'i no Pedro. Pirareheva'ero ğwaramo Simão'ğa imombori ipypira pira mboahava tipyhy pira javo. ¹⁹Ovahemame ğa pyri Jesus'ğa ei ğa pe:

—He pejiro ti ji rupi nhiremimbo'eharamo. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ğa pe nehê no. Pira pe peru oji'i. Kiro po ti pe ojipe'ğa mbuhurukari ji pyri nehê toko ti ğa Jesus'ğa nhi'ïga rupi javo, ei Jesus'ğa ğa pe.

²⁰ —Kwa, ei ğa.

Nambegwei ğa hoi imboahava reja ogwovo ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

²¹ Hehemo'i Jesus'ğa hoi ogwovo yembeyvyrâ rupi ojipe'ğa ndepiaga Tiagova'ea João'ğa reheve. Ga memei ko onhoirû'ğa. Ganduva'ğa ko Zebedeu'ğa. Ga pavêi ğa apygi yharuhua pype japokatua'java oapoa imboahava. Ovahemame ğa pyri Jesus'ğa nhi'ïgi Tiagova'ea pe João'ğa pe no toko ti ğa nhiremimbo'eharamo javo. ²²Nambegwei ğa hoi yharuhua reja gwuva'ğa reja no ogwovo Jesus'ğa rupi okovo garemimbo'eharamo.

Jesus'ğa ombo'e ahe imombiga karugwara

(Lucas 6.17-19)

²³ Ojipejipea pe Jesus'ğa hogahoi Galiléiapeve'ğa gwyrâ rupi hete ogwovo. Gajatykahai pe ga hogahoi ğa mbo'eavo Tupana'ğa nhi'ïga rehe. Piryva'ea ga imombe'ui ğa pe Tupana'ğa pe poko katu pota penduvihavuhetero javo.

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoğita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ға pe.

Karugwaraparavuhua Jesus'ga imombipavi ға hugwi no. Ipopoakare'ÿve'ға ga ға mbopopoakari no. Nahā ga rekoi ғаpyteri pe.

²⁴ A'ero he'yjuhuve'ға imombe'umbe'ui nahanahā Jesus'ga ға po-hanoği javo. A'ero Síriapeve'ға nhaporemo ikwahavi no itetirūave'ға nderupava Jesus'ga pyri. He'yjuhu karugwara ға pe. Hahy paravuhu ға pe no. Anhağa omongo aha ojipe'ға ojeaporoğita rupi jate ojipe'ae'yma ға hugwi onhimongyavo Diabo'gapyriva'ea. Ojipe'ға akagi pe mbipeuhu ға mboheagwryva. Ojipe'ға nopo'ami. Nomyi tuhē ға upa. Ga nhaporemo ға ға nderuri Jesus'ga pyri topohano ti ga ға javo. Jesus'ga omombi pa ға hugwi a'ero ға mongokatua'java.

²⁵ He'yjuhuve'ға hoğahoi Jesus'ga rupi onhimongyavo. Uhu ға ga pyri Galiléiapeve'ға gwyrā hugwi Dez Cidades hugwi no Jerusalém hugwi no Judéiapeve'ға gwyrā hugwi no rio Jordāo aherovaja hugwi no. Nahā ға nduri ogwoogwovo ga rupi onhimongyavo.

5

Pyry hete ға pe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.20-23)

¹ Onhimongyve'ға ndepiagame Jesus'ga jupiri vytyra rehe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ға nduri ga pyri tihendu ganhi'iga javo.

² Ombo'embo'e ga ға kiro. ³ A'ero ga ehetei ға pe:

—Pyry hete ға pe – kiroki ға e'i ikwahava oyvytera: “Tupana'ga ji pokogame jate po ti ji rekokatui nehē.”

Га erame na ojikhoheteavo Tupana'ga rehe pyry hete ға pe.

A'reki ganduvihavuhuhetero Tupana'ga gwepia katu ға imombyryva ға pe, ei Jesus'ga.

⁴ Pyry hete ға pe – kiroki ға okoveveuhu ojehe'gwovo.

A'reki ға ko Tupana'ga remimbohoryva'javağwama, ei Jesus'ga.

⁵ Pyry hete ға pe – kiroki ға oko nhyrō onhimbohete'yma.

A'reki yvya koty Tupana'ga remimondoagwama ға pe ga ero ғwaramo, ei Jesus'ga.

⁶ Pyry hete ға pe – kiroki ға oko katu pota hete okoheteavo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi.

A'reki ға ko Tupana'ga remimombyryvağwama, ei Jesus'ga.

⁷ Pyry hete ға pe – kiroki ға ojipe'ға porogwety.

A'reki ға tuhē ko Tupana'ga rembiporogwetygağwama, ei Jesus'ga.

⁸ Pyry hete ға pe – kiroki ға gweaporoğita katu Tupana'ga reaporoğita rehe jate xako javo.

A'reki ға Tupana'ga repiagağwama, ei Jesus'ga.

⁹ Pyry hete ға pe – kiroki ға onhoarōuka hete ojipe'ға pe.

A'reki a'ea Tupana'ga eağwama ға pe. “Ga ko jira'yra'ға,” e po ti Tupana'ga ға pe nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ Pyry hete ға pe – kiroki ға pe ojipe'ға okote'varuhu.

Га ndekoro ғwaramo Tupana'ga nhi'iga rupi ojipe'ға te'varuhuro ға pe.

Pyry hete ға pe – kiroki ға pe ға ite'varuhu.

A'ereki gānduvihavuhuhetero Tupana'ga gwepia katu ġa imombyryva ġa pe, ei Jesus'ga.

¹¹ —Pry hete pe me ġa ete'varuhurame pe me. Ga imondorame hahyva'ea pe me pry hete pe me. Ite'varuhuparavuhuva'ea pe nhaporemo ti ġa ei pe me o'mbero nehē pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero. Ga erame na pry hete pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² —Pejoryjory hete ti ġa jigwarairame pe ndehe nahā. A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea. Aerē po ti ga imondoi pe me nehē. A'ereki pe peko ymyahūva'ea ja Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahū aġwamove'ġa namonhava'ea ojigwarai Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)*

¹³ —Jukyra omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Peko pe jukyra ja yvyakotyve'ġa pe ġa mongokatuavo. A'ereki pe peko katu pendoryndoryvamo ġapyteri pe Tupana'ga pyryva repiuka ġa pe Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo ġa pe nahā po ahe toko hamo javo. Penhi'īga rendukaturame po ti ġa ndekokatui nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

—Po jukyra ndapyryva'javi, marā po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehē? Ahe nombyryva'javi tuhē jukyra, ei Jesus'ga. Aero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Omombo ahe a'ero. Hehe ahe pyruġi a'ero ohohorame, ei Jesus'ga. Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhū pe ojipe'ġa mongokatui naerū? Maranuhū po ti ji nhimoirūukara'javi pe me nehē pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ġa pe javo pe me naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

*Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea, ei Jesus'ga
(Lucas 8.16; 11.33)*

¹⁴ —Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea yvyakotyve'ġa pe Tupana'ga repiuka ġa pe, ei Jesus'ga. Cidade ituvame yvytyruhua rehe nhande nhaporemo hepiagi. A'ereki pevo jukwaha upa, ei Jesus'ga. ¹⁵ Imondygame lamparina ahe ndohovapygi lamparina hyrua pyvō. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Ombokojahu lamparina ongapypeve'ġa pe nhaporemo a'ero tohepia ti ġa javo, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Na jitehe ti pembokojahuuka yvyakotyve'ġa akaġi pe. Marā po pe imbokojahuukari ġa pe? Kiro ji imombe'ui pe me. Peko katu ti Tupana'ga ja pejuvete'ga ja pejikoga ga rehe ġa pokoga. Pendekokatua repiagame po ti ġa ikwahavi Tupana'ga pyryva ga mboheteavo yvagipeve'ga mboheteavo nehē Tupana'ga omombyry ġa javo. Nahā pe Tupana'ga repiukari ġa pe.

Jesus'ga ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe

¹⁷ —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Jesus'ga uhu yvya koty javo nhande ve. ‘Tapekoa'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi,’ e po ti ga nhande ve nehē. ‘Tapekoa'javi ti Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea nhi'igagwera rupi no,’ e po ti ga nehē.” A'ea ti tape'ei pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki nanongara pe rūi javo ji ruri ikwehe, ei ga.

—Ajo ji pe mbo'ekatuavo ahe'eagwera po'rua rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Imombe'ukatuavo ji ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera ti ndopavi'i'i

nehē. Yvaga pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehē. Yvya pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehē. Xunhi'i'iva'ea vehevi po ti ndopavi aheremimbo'eagwera hugwi nehē. Aheremimbo'eagwera apiavo ihoi nehē. A'ea renonde po ti aheremimbo'eagwera ndopavi nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁹—Ojipe'ga po ndokopavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki ga e'i: “Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji reko. A'ereki a'ea pyry aheremimbo'eagwera. Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji ndakoi. A'ereki akoja hohe jara koji'i pyry aheremimbo'eagwera,” e po ga. Nahā po ga ojipe'ga mbo'ei ga pe hendukatuuka onhi'iga. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Ndahuvihavi'i'i ko ga.” Nahā po ti Tupana'ga ei okovo gānduvihavuhetero ga ndepiakatuavo nehē, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga po oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi nhaporemo ojipe'ga mbo'ekatuavo hehe ga pe hendukatuuka aheremimbo'eagwera nhaporemo. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Ga ko huvihava.” A'ea po ti Tupana'ga ei okovo gānduvihavuhetero ga ndepiakatuavo nehē, ei Jesus'ga.

²⁰—A'e ji pe me a'ero: Koji'i ti peko katu hete pembo'ehara'ga hohe fariseus'ga hohe no. Po ga hohe rūi pe ndekokatui, a'ero po ti Tupana'ga penduvihavuhete'ga rūi nehē. A'ero po ti ga napenderohoi yvagi pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombe'u katu onhoarōe'ỹve'ga

²¹—Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Tapejukai ti ojipe'ga,” e'i nhaneramonhava'ea moğitagwera. “Po pe ga jukai, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehē: ‘Pehe ti pemano ahe ja kiro pendekote'varuhuro g̃waramo.’” A'ea nhaneramonhava'ea moğitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²²—Jihi reki a'e pe me: Po pe nhimonha'ngatehei pejikotyve'ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehē: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro g̃waramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ikwhave'ỹheteva'ea!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi judeus'ga moğitahara'ga ndovai pyteri pe nehē te'i ti ga pe me: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro g̃waramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ndereakwahavihu nde ekovo!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga pe mondoukari tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga.

²³—A'ero ji ei nde ve: Ereru tehe po nde Tupana'ga pe tamondouka ti ji ikwava'ēhava rehe javo. Herurame po nde erekwahava'ja, jikotyve'ga onhimonha'nga ji rehe javo. Ikwhava'javame ti teremondoi ve Tupana'ga pe a'ero. ²⁴Eheja ti ikwava'ēhava pyri. Eho na'ē ti ejikotyve'ga pyri gapy'a noğatuavo ejihe ga mbohoryva'java. A'erorame jate ti ejora'ja ikwava'ēhava pyri hehe imondoteheavo Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁵—Po nde rekote'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji ndete'varuhua mombe'ui nehē te'i ti ga nhandereaporoğita pe javo,” e po ti ga nde ve nehē. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri kotihī ti ere ga

pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhê ti xanhimbovyvy na'ê.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehê, a'ero po ti ga nde reroahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehê. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehê. ²⁶ Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: A'ea pype po ti nde pytai nehê. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehê, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Taperekoi ti penhimbireko'garũive'ga, ei Jesus'ga

²⁷ —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. “Taperekoi ti penhimbireko'garũive'ga.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²⁸ —Jihi reki a'e pe me: Kiroki ga hêa repiaguhu hêa rerekopotaheteavo – gareaporoġita ite'varuhu. A'ereki hêa garembirekohêa rûi. Ga hêa rerekorame Tupana'ga ei a'ea ko ite'varuhu javo. Na jitehe Tupana'ga ei ite'varuhu javo ga hêa potaruhurame.

²⁹ —Po ejeakwara pyvõ ejohukoty rûi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehekyi ejeakwara imomboha nahã imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahũ ti nde ve ndereakwara mombora nehê. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahũ nde ve nehê Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei Jesus'ga.

³⁰ —Po epoa pyvõ ejohukoty rûi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboha nahã imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahũ ti nde ve ndepoa mombora nehê. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahũ nde ve nehê Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei Jesus'ga.

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 19.3-9; Marcos 10.2-12; Lucas 16.18)

³¹ —Nhaneramonhava'ea moġitagwera e'i: “Kiroki ga opohi ġwembirekohêa hugwi – a'ea ti ga tokwatija na'ê imondovo hêa pe aerê hêa mondovo ojihugwi nehê.” A'ea ahe moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³² —Jihi reki a'e pe me: Opohi po ga ġwembirekohêa hugwi ojipe'ga hêa rerekoro ġwaramo, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga ndogwerohoi hêa hêarembireko'ga hugwi. Naname hêarembireko'ga opohirame hêa hugwi opohi tehe hêa hugwi. Gapohitehea ndapyryvi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

—Ga pohiteherame hêa hugwi po ti hêa ojipe'ga rerekopotari a'ero nehê, ei ga. Ga rerekorame hêa ajuajuri a'ero. A'ereki hêa hembireko jitehe jypyve'ga pavêi, ei ga. Hêarembirekopypy'ga reki ite'va hete a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki ga hêa mboajuajuruka opohitehero ġwaramo hêa hugwi, ei ga. Tupana'ga ndopotari nanongara.

—Kiroki ga kirê gwereko hêa – gaha ite'varuhu. A'ereki ga gwereko garembirekohêa. Tupana'ga ndopotari nanongara no, ei Jesus'ga.

Tapehenoi ti pe'erame, ei Jesus'ga

³³—Pekwaha tuhê pe nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga. Ymyahũ nhaneramonhava'ea moğitagwera i'ei: “Pe'e po pe Tupana'ga renoina: ‘Nahanahã po ti ji rekoi nehê. A'itituhêva'ea pe kiro ji ei. Tupana'ga ji'ea renduvame ga ei ji ve a'itituhêva'ea pe ga ei javo.’ Po a'ea pe ei, a'ero na tuhê ti peko Tupana'ga pe ndepiagame,” e'i nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga.

³⁴—Jihi reki a'e pe me: Tapehenoi ti Tupana'ga pe'erame nahã po ti ji rekoi nehê javo, ei ga.

—Na jitehe ti tapehenoi Tupana'ga apoa pe'erame a'ero po ti ga nhinhi'igã reroviari nehê javo, ei ga. Tapehenoi ti yvaga a'ero. A'ereki a'ea ko Tupana'ga apykava nhandervete'ga apykava. Pe yvaga henonhame pe Tupana'ga renoi a'ero, ei ga. Nurã ti tapehenoi yvaga pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehê javo.

³⁵—Tapehenoi ti vyva no. A'ereki vyva ko Tupana'ga pya nongava. Nurã ti tapehenoi vyva pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehê javo.

—Tapehenoi ti cidade de Jerusalém. A'ereki Jerusalém ko Tupana'ga cidade nhandervihavuhete'ga cidade. Nurã ti tapehenoi Jerusalém pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehê javo.

³⁶—Tapehenoi ti penhiakağa. A'ereki tegwete pe me peji'ava mbotehava imotiğa! Tegwete pe me peji'ava mbotehava imohuna no! Tupana'ga jate oapo pe'ava imotiğa imohuna no, ei Jesus'ga. Nurã ti tapehenoi penhiakağa pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehê javo.

³⁷—Po ti na pendekopotarame pe'ji ti: “Nahã po ti ji rekoi nehê.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. Po ti na rũi pendekopotarame pe'ji ti: “Ndakoi po ti ji na nehê.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbo'e Tupana'ga renonha rehe mbatera renonha rehe no, ei Jesus'ga.

Terejipygi ti ga rehe, ei Jesus'ga
(Lucas 6.29-30)

³⁸—Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Po ojipe'ga hekyi ndereakwara, a'ero ti ehekyi gareakwara ejipyga. Po ojipe'ga nde kwari imbo'gwy neranha, a'ero ti embo'gwy garanha ejipyga.” A'ea nhaneramonhava'ea moğitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³⁹—Jihi reki a'e nde ve: Terejipygi ti ojipe'ga rehe ga rekote'varuhurame nde ve, ei Jesus'ga. Po ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo, ei Jesus'ga.

⁴⁰—Po ojipe'ga nde rerohoi juiz'ga pyri hekyjukapota ndecamisa nde hugwi ga ite'varuhu ji ve javo juiz'ga pe, a'ero ti a'ea ehekyi ejihugwi imondovo ga pe. Ehekyi ti ojipea imondovo ga pe no epaletó, ei Jesus'ga.

⁴¹—Po ojipe'ga ei nde ve: “Eroho ti jiapoa ji ve pevo um quilômetro.” Ga erame na nde ve um quilômetro rehero'i ti eroho ga'apoa a'ero dois quilômetros. Nahã ti tandepyry ga pe, ei Jesus'ga. ⁴²Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ti ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ei nde ve embuhu'rã ti ji ve javo, a'ero ti emondo'ã ga pe, ei Jesus'ga.

Pearō hete ti penhiarōe'ỹve'ğa, ei Jesus'ga
(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³—Pekwaha tuhê pe nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: "Pearō hete ti penhiarōheteve'ğa. Tapearōi ti penhiarōe'ỹve'ğa." A'ea nhaneramonhava'ea moğitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

⁴⁴—Jihi reki a'e pe me: Pearō hete ti penhiarōe'ỹve'ğa, ei Jesus'ga. Po ға ndekote'varuhui pe me, a'ero ti penhi'ĩ Tupana'ga pe emombyry ti ға pe javo, ei Jesus'ga. ⁴⁵Nahã ti peko katu Tupana'ga ra'yramo yvagipeve'ga ra'yramo tiandepyrty ti nhandejuvete'ga ja javo. A'ereki ga pyry hete okote'varuhuve'ğa pe pyryve'ğa pe no, ei Jesus'ga. Pyry hete ga ға pe oapoa japoi kwarajapoi imomboruka ға pe. Ga pyry ға pe imongyrukari amana ға pe. Nahã ға ға nderekokatui okokatuve'ğa okote'varuhuve'ğa ndeheve, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Po penhiarōheteve'ğa jate pe pearō hete, a'ero Tupana'ga ei pe me: "Pe okote'varuhuve'ğa ja reki penhiarōheteve'ğa aromo penhiarōe'ỹve'ğa arōe'yma." Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa – kiroke ға omono'ono'oğuhũ itambere'ia governo pe – ға na jitehe oarōheteve'ğa jate, ei Jesus'ga.

⁴⁷—Po pe nhi'igatui pejikotyve'ğa pe jate pendoryndoryvamo ға ndehe, a'ero ojipe'ğa hohe rūi pe ndekokatui reki. A'ereki Tupana'ga kwahave'ỹve'ğa onhi'igatu ojikotyve'ğa pe jate gworygworyvamo ға ndehe no, ei Jesus'ga.

⁴⁸—Pearō hete ti ға nhapremo penhiarōheteve'ğa penhiarōe'ỹve'ğa ndeheve. Nahã po ti pe ndekopyryvamo pejuvete'ga javijitehe yvagipeve'ga javijitehe nehê, ei Jesus'ga.

6

Imondoteherame ti terekoi okokatu'ãve'ğa ja, ei Jesus'ga

¹—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: "Nahanahã po ti ji rekokatui jirekokatua repiuka ojipe'ğa pe. A'ero po ti ға ji mbohetei nehê." A'ea ti tape'ei. Po pe ndekokatui tanhimbohete ti ға javo. Po pe ndekokatui a'ea rehe jate, a'ero po ti penduvete'ga yvagipeve'ga nomondo pendekokatua kwepykava pe me nehê, ei Jesus'ga.

²—Nurã imondoteherame imbatere'ỹve'ğa pe ti terekoi okokatu'ãve'ğa ja. A'ereki ojatykahava pype ға omondo tehe imbatere'ỹve'ğa pe cidade rapea rupi no. A'ereki pevo he'yjuhuve'ğa ohooho jipi ға ndepiaga ға imondorame. A'ero ға ndepiagame ға ға mbohetei. Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ğa imondoe'yma ға pe ғанemimondotehea kwepykava a'ero nehê, ei Jesus'ga.

³—Imondoteherame imbatere'ỹve'ğa pe ti teremboukwahavi ojipe'ğa pe a'ero. ⁴Tokwahavyme ti ға. Nderuvete'ga reki gwepia pa neremimondohimima. Ga tuhê po ti omondo neremimondotehea kwepykava nde ve nehê, ei Jesus'ga.

Nahã ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga
(Lucas 11.2-4)

⁵—Tapekoi ti okokatu'ãve'ğa ja penhi'igame Tupana'ga pe. A'ereki ikatu hete ға pe ға amame ojatykahava pype cidade rapea pehai pe no onhi'iga Tupana'ga pe. A'ereki ға nhi'igame Tupana'ga pe he'yjuhuve'ğa gwepia ға mboheteavo oko katu ға javo, ei Jesus'ga. Ganemimbohetea

jate oko ikwepykava okokatu'ãve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ğa imondoe'yma ға pe ғанhi'iga kwepykava a'ero nehë, ei Jesus'ga.

⁶—Ndehe reki, enhi'igame Tupana'ga pe, nde tehe ti eho enhonga pe hyrua pype hovapytyma. Pevu ti enhi'ĩ nhimi ejuvete'ga pe Tupana'ga pe. Ga gwepia pa reki. A'ero po ti ga ikwahavi nenhi'inhimima ojive nehë. A'ero po ti ga imondoĩ nenhi'iga kwepykava nde ve nehë, ei Jesus'ga.

⁷—Penhi'igame Tupana'ga pe ti tapenhi'inhĩtehei, ei Jesus'ga. Tupana'ga kwahave'ÿve'ğa ja rüi ti penhi'ĩ ga pe. A'ereki onhi'igame Tupana'garüiva'ea pe ғwemimbohete'hara pe ға onhi'imbukuhu jupe. “A'ero po ti turi pyryva'ea nhande ve nehë,” ei ға novia ikwahave'yma, ei Jesus'ga. ⁸ Tapekoi ti ға ja a'ero. A'ereki penduvete'ga okwaha pendekoa ғwiğwia ti ға togwereko javo. Peporanduva renonde ga hugwi ga okwahavipe pe mbatere'yname, ei Jesus'ga.

⁹—Marã po ti pe nhi'igi Tupana'ga pe a'ero? Kiro ti ji imombe'ui pe me. Penhi'igame nhanderuvete'ga pe Tupana'ga pe nahã ti pe'ji ga pe: “Apĩ, yvagipeva'ero nde ereko katu hete.

Tanerenoiğatu ti ға nhaporemu a'ero
nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

¹⁰ Herejo ti yvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ekovo.

Nde nhi'ipo'ru ға yvagi pe
okovo neremimbotarimova'ea rupi.

Na jitehe kiro ti ға tanenhi'ipo'ru avo no yvya koty
okovo neremimbotarimova'ea rupi.

¹¹ Embuhuruka ti ore ve mbatera jipi toro'u ti a'ero.

¹² Ore ndorokwahava'javi ojipe'ğa ndekote'varuhua orojihe
henonhe'yma.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma
henonhe'yma.

¹³ Satanás'ga ore mongo te'varuhu pota.

Toremongote'varuhuukari ti ga pe.

Ore poko ti toronhi'ipo'ruyme ti Satanás'ga
orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.

A'ereki ndehe ko yvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ereko.

Ndehe ndepopoaka.”

Nahã ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ға mbo'eavo.

¹⁴—Nahã ji pe mbo'ei tapekwahava'javi ti ojipe'ğa ndekote'varuhua pejihe javo. Pe ikwahava'jave'yname ғandekote'varuhua pejihe henonha'jave'yname po ti penduvete'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma nehë. ¹⁵ Po pe ikwahava'javi ғandekote'varuhua pejihe henonha'java, a'ero po ti penduvete'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'java nehë, ei Jesus'ga.

Ti'uyme ti timbohete ti Tupana'ga javo, ei ahe

¹⁶—Pe'e po pe: “Ti'uyme ti kiro timbohete ti Tupana'ga javo.” A'ea po pe ei i'ue'yma. Nahã i'ue'yname ti tapekoi okokatu'ãve'ğa ja. A'ereki i'ue'yname ға okoveveuhu'ã gwova rerekokatue'yma hahy nhande ve javo. Nahã ға ndekoi i'ue'yname tokwaha ti ojipe'ға nhande i'ue'yname javo. A'ereki ға e'i oyvyteri pe: “Ikwahavame po

ti ġa nhande mbohetei ġa oko katu Tupana'ga mboheteavo i'ue'yma javo.” Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'āve'ġa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'āve'ġa imondoe'yma ġa pe i'ue'yma kwepykava a'ero nehē, ei Jesus'ga.

¹⁷—Ndehe, tambohete ti Tupana'ga javo ndere'ui po nde. Po a'ea rehe nde ndere'ui, a'ero ti emongy nhandya e'ava rehe. Ejovahei ti no. ¹⁸A'ero po ti ndiukwahavi ojipe'ġa pe nde i'ue'ymame. Nderuvete'ga reki gwepia pa. A'ero po ti ga ikwahavi nde i'ue'ymame nehē. A'ero po ti ga imondoi i'ue'yma kwepykava nde ve nehē, ei Jesus'ga.

*Ikatuheteva'ea yvagi pe
(Lucas 12.33-34)*

¹⁹—Tapemono'ono'oġuhūi ti pejive he'yjuhuva'ea ikatuva'ea avo yvya koty. A'ereki avo arryr'ia ombote'va aheapoa. Jypopo aheapoa avo no. Iporomive'ġa uhuraha aheronga pe imima aheapoa avo no, ei Jesus'ga. ²⁰Pejiko ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Nahā po ti pe pemono'ono'oġatu pejive ikatuheteva'ea yvagi pe nehē. Aryr'ia nombote'varuhui aheapoa yvagi pe. Nomombupugi aheapoa pevo no. Iporomive'ġa ndohoi yvagi pe imima aheapoa, ei Jesus'ga. ²¹Nurā ji ei pe me: Pejiko hete ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero yvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporogita imohina jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporogita imohina jipi, ei Jesus'ga.

*Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga.
(Lucas 11.34-36)*

²²—Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga. Ndereakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehē. Na jitehe ndereaporogitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

²³—Ndereakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehē. Na jitehe ndereaporogitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga. Ejeaporogita katu ti a'ero. Po nde nandeporogitakatui, a'ero po ti nde nderekokatukwahavi'i'ekote'varuhuavo nehē! ei Jesus'ga ġa pe.

*Tegwete ahe ve Tupana'ga arōhava ahe mbatara arōheterame
(Lucas 16.13; 12.22-31)*

²⁴—Tiruahū ahe poravykyrame mokonha'ġa pe opojykahara'ġa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ġa pe, a'ero po ahe ojipe'ġa arōhetei ojipe'ġa arōe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarōve'ġa rehe ojipe'ġa koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'īpo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga.

²⁵—Nurā ji ei pe me: Tape'aġataruhui ti mbatara rehe. Tape'ei ti: “Maramarā po ti ji rekoi nehē? Gara po ti ji a'u nehē? Ahā po ti ji ve nehē.

Gara po ti ji amongi nehē? Aerē po ti jipira itoropavi nehē.” Tape'ei ti nahā penhi'aġataruhue'yma.

—Tapekouhui ti penhimb'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehē to'u ti ġa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehē. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁶—Pehepia ti gwyr'aia ikwahava. Notymi ojive gwyr'aia. Ndohetygi ġwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oġi mbatera opoitava ryrua pype aerē po ti ti'u javo. O'u reki gwyr'aia. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekohetei pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurā po ti ga imondoi pe me nehē no, ei Jesus'ga.

²⁷—Pe'aġataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehē.” Nahā po pe ei. Pe'aġataruhu po pe a'ea rehe javo novīa. Napenhimomboakara'javi tuhē po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸—Tape'aġataruhui ti pejipira rehe no gara po ti amongi nehē javo. Pehepia ti yvoty'ria nhuhū me. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. ²⁹A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomāova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhē ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. ³⁰Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhū me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arōi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

³¹—Tape'aġataruhui ti. Tape'ei ti: “Gara po ti ti'u nehē? Gara po ti timongi nehē?” A'ea rūi ti pe'ji. ³²A'ereki a'ea rehe nhaporemō judeus'garūive'ġa gentios'ġa nhaġataruhu jipi – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'aġataruhui ti hehe a'ero. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga okwaha pe mbatere'ymame toġwereko ti ġa ġwiġwia nhaporemō javo, ei Jesus'ga.

³³—Tupana'ga ko penduvihavuhuhetea. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'iġa rupi gaha ko jiruvihavuhuhetea tuhē javo, ei Jesus'ga. Kiroki a'ea rehe Tupana'ga omondo gweaporoġita imohina – a'ea rehe jitehe ti pemondo pejeaporoġita imohina no. Pe ndekorame na po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē toġwereko paravuhu ti ġa javo, ei Jesus'ga. ³⁴Nurā ti tape'aġataruhui ko'emameva'ea rehe. Tape'ei ti: “Marā po ti ji ve ko'emame?” Tape'ei ti na. Ko'emame po ti Tupana'ga pe pokogi nehē no. Nane'ymi hekoi tiruahūva'ea aġwamo ko'emame jipi. Kiroġwe tape'aġataruhui ti ko'emameva'ea rehe, ei Jesus'ga.

7

Tape'epe'ei ti ġa pe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.37-38, 41-42)

¹—Tape'epe'ei ti ojipe'ġa pe: “Nahanahā ġa okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. ²Pe epe'erame ojipe'ġa pe na jitehe po ti Tupana'ga eahyi pe me nehē. Pe imondorame hahyva'ea ojipe'ġa pe na jitehe po ti Tupana'ga imondoi

hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. Pe ekaturame ġa pe na jitehe po ti Tupana'ga e'i katu pe me nehē, ei Jesus'ga.

³—Ereko te'varuhu nde ejikotyve'ga pe. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhū nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe! ei Jesus'ga. Nahā ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerū? ei Jesus'ga.

⁴—Maranameuhū nde euhui ejikotyve'ga pe naerū? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahā okyta rekorame ejeakwari pe naerū. ⁵A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'āva'ea ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ŷva'ea ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ē ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehē, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga ei epohi na'ē ti ete'varuhua hugwi kirē ga pokoga javo.

⁶—Kiroki Tupana'ga apoa pyryva'ea – a'ea ti tapemondoi nhaġwatiġa pe, ei Jesus'ga. Tapemondoi ti mbo'yra pérolas apopyra pyryva'ea porcos pe, ei Jesus'ga. A'ereki porcos ndokwahavi pyryva'ea nhaġwatiġa pavēi. Po ti pe imondoi jupe, a'ero po ti ipyrūpyruġi hehe, ei Jesus'ga. Ivaga pendovai po ti pe hu'ui nehē no.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tapemondoi Tupana'ga nhi'ġa imombe'gwove'ŷ Tupana'ga arōe'ŷve'ġa pe javo. A'ereki ġa ndokwahavi pyryva'ea.

Tupana'ga pe ti peporandurandu, ei Jesus'ga

(Lucas 11.9-13)

⁷—Penhi'ġame Tupana'ga pe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga. ⁸A'ereki kiroki ġa onhi'ŷ Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe nhaporemō Tupana'ga omondouka okovo imombyryva iporanduve'ġa pe hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

⁹—Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pāo javo, a'ero ita rūi po pe imondoi ga pe pejikovo garuvamo. ¹⁰Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rūi po pe imondoi ga pe, ei Jesus'ga. ¹¹Ite'varuhue'ŷva'ea ja po pe pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei pyryheteve'ea imondovouka pe me pe poranduvame ga pe, ei Jesus'ga.

¹²—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ġa oko katu nhande ve nhande pokoga hamo.” Po nahā pe ipotari, a'ero na jitehe ti peko katu ġa pe ġa pokoga jipi no. A'ereki a'ea rehe jitehe Moisésva'ea ombo'e Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea pavēi, ei Jesus'ga.

Mokönhava'ea pehea

(Lucas 13.24)

¹³—Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga rongga apoa, ei Jesus'ga. Peho ti ndipypiriva'ea rupi a'ero. A'ereki ipypiva'ea ko hahyva'ea ruvihava apoa porta. Pehea hahyva'ea ruvihava viaramo a'ea ipypiva'ea no. He'yjuhuve'ga oho ipypiva'ea rupi, ei Jesus'ga.

Nahã Jesus'ga ei. A'ereki he'yjuhuve'ga ndopohipotari okote'varuhua hugwi okovo gwemimbotarimova'ea rupi. A'ero po ti ga hoi hahyva'ea ruvihava pype nehë.

¹⁴ —Tupana'ga ronga apoa porta ko ndipypiriva'ea, ei Jesus'ga. Pehea garonga viaramo a'ea ndipypiriva'ea no. Ohorame a'ea rupi po ti ga ndekoi ga pyri avuirama nehë, ei ga. Ndahe'yive'ga hepiagi ndipypiriva'ea ogwovo hupi, ei Jesus'ga.

Nahã Jesus'ga ei. A'ereki ndahe'yive'ga opohi pota okote'varuhua hugwi okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Opohirame po ti ga hoi ga pyri upa avuirama nehë.

Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.33-37; Lucas 6.43-44)

¹⁵ —Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi. Uhurame pe pyri ga oko nhyrõ okokatuve'ga ja ovelha ja novia. Ga ndokonhyrõi reki pe moandyandyita ja'gwara'java'ea ja lobo ja. Na tuhë ga ndekoi pe mbote'varuhupota, ei Jesus'ga. ¹⁶ Gandekoa repirepiagame po ti pe nhimombaragwahavi ga ndehe nahanahã ga ndekote'varuhui nhande moandyandyita javo, ei Jesus'ga.

—Yva'ia repiagame ahe okwaha i'yva. A'iti tuhë! Ahe ndoykyi figo gwaka'gwa'yva hugwi. A'ereki gwaka'gwa'yva figo'yva rui figueira rui, ei Jesus'ga. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rui videira rui, ei Jesus'ga. Yva'ia repiagame ahe ikwahavi i'yva a'ero.

—Na jitehe gandekoa repiagame ahe ikwahavi. Gandekokatua repiagame ahe ikwahavi gandeaporo'gitapyryva. Gandekote'varuhua repiagame ahe ikwahavi gandeaporo'gitate'varuhua, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Na jitehe i'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhupora ko yva'ite'varuhua, ei Jesus'ga. ¹⁸ Tegwete yva'ikatua i'yvate'varuhua rehe. Tegwete yva'ite'varuhua i'yvakatua rehe, ei Jesus'ga. ¹⁹ Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero ahe imbo'ari imondovo tata pype, ei Jesus'ga. ²⁰ Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe.

—Na jitehe ahe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga kwahavi. A'ereki ahe gwepia gandekoa nahanahã ga ndekote'varuhui javo, ei Jesus'ga.

Tupana'ga okote'varuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga rui

(Lucas 13.25-27)

²¹ —Kiroki ga e'i tehe ji ve: “Ndehe ko orepo'jykaharetero. Ndehe ore orombohete” – gahã po ti ndohoi yvagi pe ojikoge'yma ji rehe imomborukare'yma okote'varuhua nehë, ei Jesus'ga. Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti ganduvihavuhuhete'ga rui ojikoty'are'yma ga pavëi nehë, ei Jesus'ga. Kiroki ga oko gareaporo'gita rupi – gahã po ti oho pevo ojikoga ji rehe imomboruka okote'varuhua nehë. Ganduvihavuhuhetero po ti ga oko a'ero ojikoty'a ga pavëi nehë, ei Jesus'ga.

²² —Aerë mbapava koty po ti Tupana'ga okokatuve'ga mbuhurukari ojipyri ga mongovo avuirama nehë, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ga po ti ga ga mondoukari hahyva'ea ruvihava pype ga mombyta avuirama nehë, ei Jesus'ga. Ga ga mondoukarame hahyva'ea ruvihava pype po ti ga ega'ei nde ko orepo'jykaharetero javo ji ve onhimongyavo nehë: “Oromombe'u ore Tupana'ga nhi'iga ga mbo'eavo hehe nahanahã Jesus'ga ei

javo,” e po ti ġa ji ve nehē. “Kiroki ġa pe Diabo'gapyriva'ea oko te'varuhu anhaġa – ġa hugwi orombjipe'a ore anhaġa Jesus Cristo'ga pe mbojipe'a javo jupe. Oroapo ore ahemonhimomby'aheteva'ea he'yjuhuva'ea Jesus'ga oapouka ore ve javo,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ²³ A'ero po ti ji ehetei imombe'ukatavovo ġa pe nehē: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'ymi pe pekote'varuhu. A'ea po ti ji ei ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

Ahe ko onga apohara'ġa ja

(Lucas 6.47-49)

²⁴—Kiroki ġa nhinhi'ġa rendu katu okovo nhinhi'ġa rupi – kiroki a'ea ji amombe'u ko – ġa pe ji ei ikwahapyra'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ġa ja – kiroki ga oapo ġwonga hyvykoita imohina itauhua rehe, ei Jesus'ga. ²⁵ Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe novīa. Ndo'ari reki garonga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

²⁶—Jara'ġa – kiroki ġa nanhirendukatui okoe'yma nhinhi'ġa rupi – ġa pe ji ei ikwahave'ŷve'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ġa ja – kiroki ga oapo ġwonga imondoteheavo y'tiġa rehe jate imohina, ei Jesus'ga. ²⁷ Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe imbovavavava imbo'a. O'arahy upa garonga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga ombo'e ġa huvihavuhuhete'ġa ja

²⁸ Jesus'ga a'ea mombe'upavirē pevove'ġa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe. ²⁹ A'ereki ga tuhē okwaha hete ġa mbo'eavo huvihava'ġa ja. Gambo'ehara'ġa ja rūi – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa ja rūi ga ġa mbo'ei a'ero.

8

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Jesus'ga jyvire yvytyruhua hugwi ogwovo he'yjuhuve'ġa hoi ga reviri ogwovo ga rupi. ² Ijaijauhuve'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo. Jesus'ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga ei:

—Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe. E'i ga ga pe:

—Apota ji. Eka'ē ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihī ika'ēi ga hugwi a'ero.

⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhē ti ojipe'ġa pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ēhara'ga pe oka'ē jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ġa nde repiagi nehē. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē gajagwa oka'ē javo, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Lucas 7.1-10)

⁵ Jesus'ga vahemirē Cafarnaum me romano'ga soldados'ga nduvihava'ga ruri Jesus'ga pyri. Ovahē ga Jesus'ga pyri topoko ti Jesus'ga jipyryve'ga javo. ⁶ Jesus'ga renoina jipojykaharetero ko nde javo ga ei Jesus'ga pe:

—Jipyryve'ga itetirūa hete onhinoḡa nhironga pe. Nomyinha'javi ga. Hahy hete ga pe no, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Aho po ti ji ga pyri imombiga ga hugwi a'ero kiro, ei ga.

⁸ A'ero soldados'ga nduvihava'ga ei Jesus'ga pe:

—Jipojykaharetero nde ji hohe ereko huvihavamo, ei ga. A'ero ji nda'ea'uvi eho ti nhironga pe ga repiaga jave'yma nde ve. Terehoa'javi ti ga repiaga. Irupeuhu ti emondo epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyryve'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiḡatui nehē.

⁹ —Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu, ei ga Jesus'ga pe. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ga jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahā eapo javo. A'ero ji reko i ganhi'iḡa rupi. Jihi soldados'ga nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahā japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'iḡa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahā japovo avo. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iḡa rupi. Jijipyryve'ga pe ji ei: Nahā eapo. A'ero ga japoi, ei soldados'ga nduvihava'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ Ga renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Kiroki ḡa oho Jesus'ga rupi – ḡa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ga nduvihava'ga ojiko hete tuhē ji rehe! Jire'yja'ga hohe israelitas'ga hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga. ¹¹ A'e ji pe me: He'yjuhuve'ga po ti uhu kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no ua Tupana'ga ronga pype yvagi pe nehē – perope Tupana'ga oko nhandervihavuhetero. Nahā po ti ḡa nduri oapyga Abraōva'ea pyri Isaqueva'ea pyri no Jacōva'ea pyri no oina nehē ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga. ¹² Ojipe'ga po ti uhu garonga pype hamo novia israelitas'ga. Nduri po ti ga ipype nehē ojikoge'yma ḡwaramo Tupana'ga rehe. Tupana'ga nomongiukari ḡa ḡwonga pype nehē ḡa momboa ypytunahiva pype nehē. Pevo po ti ḡa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

¹³ Soldados'ga nduvihava'ga pe Jesus'ga ei:

—Ejivyra'ja ti enhonga pe a'ero. Ererovia hete nde jipopoakara. A'ero ndepyryve'ga nhimohiḡatui kiro, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga erame gapyryve'ga nhimohiḡatui a'ero.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirūa

(Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41)

¹⁴ Aerē Jesus'ga hoi Simāo Pedro'ga ronga pe. Ovahemame ga Pedro'ga rembirekohēa yhēa repiagi. Onhino hēa otetiruano. A'ereki o'a hete hēa rehe. ¹⁵ A'ero ga pokogi hēapoa rehe. Hēa hugwi ipigi a'ero. A'ero hēa vyri reki ogwovo herua mbatera ga pe to'u ga javo.

¹⁶ Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ḡa ḡa nderuri Jesus'ga ti tombojipe'a anhaḡa ḡa hugwi javo. A'ero Jesus'ga nhi'iḡi Diabo'gapyriva'ea pe anhaḡa pe imbojipe'avo ḡa hugwi. Karugwara ga imombimombipavi itetirūave'ga hugwi no. ¹⁷ Opohano ga ḡa. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki a'ea mombe'gwovo ymyahū Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea Isaiasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa. Ymyahū ahe ei hako:

“Ga tuhē omombi nhanetiruahūa nhande hugwi,” ei ahe hako.

Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo

(Lucas 9.57-62)

¹⁸ He'yjuhuve'ga ndepiagame ojipyri Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—He xaho ypiahua aherovai, ei ga.

—Kwa, ei ġa.

¹⁹ Ga horame ypiahu pe judeus'ga mbo'ehara'ga ruri Jesus'ga pyri. Ombo'embo'e ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe jipi. Ovahemame Jesus'ga pyri ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'eharamo nehē. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehē, ei ga.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhē nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwyr'a'ia ikiri hakā rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki, vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no, ji ndarekoi jikihava, ei Jesus'ga ga pe. Ehorame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

²¹ Jesus'ga remimbo'eharamo ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ga Jesus'ga pe. Aerē po ti ji hoi nde rupi nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga.

²² A'ero Jesus'ga ei reki ga pe:

—Terehoi ti pevo. Ji rupi ti ejo. Omanove'ga'jave'ga – kiroki ġa noarōi Tupana'ga nhi'ġa – ġa tuhē ti toty' gwe'yja'ga, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi vyvtua typepemuhūa reheve

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Jesus'ga avame yharuhua pype garemimbo'ehara'ga hoi ga pohe.

²⁴ Ga herohorame vyvturanuhūa ruri ojyva ypiahua rehe imohehanhuhūheteavo typepemuhūa. A'ero hehanhuhū yhya ogwovo yvate okwava yharuhua pyvō o'ava ipype. Jesus'ga reki oki upa yharuhua pype.

²⁵ Kiro garemimbo'ehara'ga hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva javo ga pe:

—Nhande poko ti! Kiro nhande hoi ppy pe nhandepapava nehē! ei ġa ġwembipojykaharete'ga pe.

²⁶ Oma'eamo ga ei ġa pe:

—Maranameuhū pe pekyhyjiuhu? Ndapejikogi pe ji rehe naerū? ei ga ġa pe.

Ovya ga nhi'ġi vyvturanuhūa pe typepemuhūa pe no topi ti javo. A'ero vyvtua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁷ A'ero ġa nhimomby'ai reki javo.

—Marā te ga reki naerū? Vyvtua vehevi re po ġwendu katu ganhi'ġa ypiahua pavēi, ei ġa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa Gadarapeva'ea hugwi

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ypiahua aherovai Jesus'ga herohoi ġwemimbo'ehara'ga pavēi. Gwerovahē Jesus'ga a'ero ogwovo Gadarapeve'ga gwyri pe. Jesus'ga repenhana cidadepeve'ga mokonha'ga nduri. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo mokonha'ga pojykavo. A'ero mokonha'ga iporayvaranuhūi. Ojipe'ga ndokwavi pevo ġa pyvō okyhyjiavo a'ero. Itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi aheryvya

hugwi ġa nduri Jesus'ga repenhana kiro. ²⁹ Nanime anhaġa hapukai javo.

—Jesus! e'i anhaġa. Terejori ore avykyavo Tupana'ga ra'yramo, e'i Jesus'ga pe. Nde erejo hahyva'ea imbuhupota ore ve a mbapava koty hahyva'ea mbuhuhava renonde? e'i ga pe.

³⁰ Paivo a'ea hugwi porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. ³¹ Jesus'ga pe anhaġa ei:

—Po nde ore mbojipe'ai mokonha'ġa hugwi, a'ero ore mondouka porcos pojykauka ore ve, e'ie'i anhaġa.

³² —Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Anhaġa ojipe'a mokonha'ġa hugwi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ġpo'ruavo porcos pojykavo herogwovo. Nanime porcos nhaporemo inhahetei ojyva vyty'ramuhġa hugwi ogwovo ypihua pype otypyvygamo omanomo.

³³ Porcos repiakatuhara'ġa nhani ogwovo jugwi ogwovo ġwonga pe nanani cidade pe. Pevo ġa imombe'upavi nahanahġa hekoi anhaġa rem-bipojykaagwera'ġa pe javo. ³⁴ Nanime cidadepeve'ġa ndupavi Jesus'ga repiaga. Ga repiagame ġa ei ga pe:

—Heregwovo oregwyrā hugwi!

9

Jesus'ga omopo'ā nomyiva'ea

(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

¹ A'ero Jesus'ga hoi ypiahu pe o'ava yharuhua pype tajivyra'ja javo. Ga jivyra'javi a'ero Gadarapeve'ġa hugwi ua aherovai ovahema ocidade de Cafarnaum me.

² Nanime pevove'ġa ga reruri itetirġave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Ga ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Ojiko hete ġa ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ā ti ga ga javo,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

—Pi'a, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Ejory ti. A'ereki kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

³ Nanime ġambo'ehara'ġa noarġi Jesus'ga ea. “Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero,” ei ġa oyvyteri pe. “A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: ‘Amombo ji nderekote'varuhua.’ Tupana'ga jate e'i a'ea,” ei ġa. “Po Jesus'ga nde'i hamo,” ei ġambo'ehara'ġa.

⁴ Jesus'ga ikwahahetei reki ġa nhi'ġgame oyvyteri pe. A'ero ga ei ġa pe:

—Pe'e pe: “Maranameuhġi Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rūi.” Nahġa pe pe'e pejiyvyteri pe ite'varuhu Jesus'ga javo. Maranameuhġi pe japyakauhui ji rehe javo ji ve? ⁵ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei Jesus'ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehġe: Epo'ā egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehġe. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehġe. ⁶ Nurġa po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehġe: “Tupana'ga ombuhuruka tuhġe Jesus'ga avo vyva koty ga mongovouka vyakotyve'ġa ndekote'varuhua mombaramo,” ei Jesus'ga ġa pe.

Nurġa Jesus'ga ei nomyive'ga pe ga monhimohiġatuavo:

—Epo'ā ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ A'ero nomyive'ga po'ami herogwovo gwonga pe. ⁸ A'ea repiagame ga nhimomby'ai Tupana'ga mboheteavo onhimongyavo.

—A'ereki Tupana'ga yvyakotyve'ga mbopopoaka japouka ga pe nanongara ahemonhimomby'ava'ea, ei ga.

Jesus'ga Mateusva'ea pavēi

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ Aerē ohorame cidade hugwi ogwovo Jesus'ga Mateus'ga repiagi. Pevo Mateus'ga òi itambere'ia ryrua pype ipyhyga itambere'ia judeus'ga hugwi imono'oğa governo pe. Ga repiaga Jesus'ga ei ga pe:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

A'ero Mateus'ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

¹⁰ Aerē Jesus'ga hoi onga pe i'gwovo gwemimbo'ehara'ga pavēi. Ga i'urame itambere'ia mono'oguhūhara'ga nduri i'gwovo ga pyri ojipe'ga pavēi. Judeus'ga e'i ga pe jipi: “Ga ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ga. Nanongara'ga uhu Jesus'ga pyri i'gwovo. ¹¹ Ga ndepiagame fariseus'ga ndopotari. A'ero ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Maranameuhū pembo'ehara'ga i'uuhui nanongara'ga pyri itambere'ia mono'ohara'ga pyri okote'varuhuve'ga pyri no? ei ga.

¹² Henduvame Jesus'ga ei:

—Kiroki ga e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – gahā ahepohanohara'ga ndopokogi ga pohanoĝe'yma. Kiroki ga e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – gahā ahepohanohara'ga ga pokogi ga pohanoĝa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ga ndehe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹³ Ymyahū Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ē ti ikwava'ehara'ga Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novīa.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ga pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

—Peho ti penhimbo'eavo a'ea rehe Tupana'ga ea rehe ikwahakatuavo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji vyva koty tapoko ti ji okote'varuhuve'ga javo – kiroki ga e'i: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” Ta'e ti ji ga pe toko katu ti ga javo. Ojipe'ga pyri rūi ji ajo javo – kiroki ga e'i ojive: “Jipyry hete ji.” Ga pyri rūi ji jori javo ga pe, ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe xanhi'i ti Tupana'ga pe javo

(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

¹⁴ Aerē João Batistava'ea remimbo'ehara'ga nduri Jesus'ga pyri. Ova-hemame ga ei ga pe:

—Nane'ymi fariseus'ga ja ore ndoro'ui xanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rūi ga ndekoi? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe:

—Kiro ji hēarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hēarembirekohava apiavo. A'ero ga i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ga ojikoty'a ga pavēi. Po ahe nde'i te ga pe a'ero: “Pejehe'o ti.” Ahe erame a'ea po ga ndekoi ahenhi'iga rupi, ei Jesus'ga. Aerē po ti tiruahūve'ga hēarembireko'ga rerohoi nehē. Kiroki ga ojikoty'a ga pavēi – ga hugwi po ti ga ga rerohoi nehē. A'ero po ti ga ndo'ua'javi ojehe'gwovo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ġa pe onhimombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo no.

¹⁶ —Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapirymyana tararaga, a'ero itararaga rehe ahe nomondo tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea imboja hehe, ei Jesus'ga. Po ahe ipyahuva'ea imbojari ymyahūva'ea rehe, a'ero ipyahuva'ea jiky ymyahūva'ea hugwi koji'i imbotararaga ymyahūva'ea. Igwaigwavete imohehāi ikwara ymyahūva'ea pype a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁷ Na jitehe vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara pirymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipirymyana pype, a'ero ipirymyana ipugi. A'ero vinho tururui jugwi. Nahā ahe jigwarai ipirymyana rehe no, ei Jesus'ga. Ipiyahua pype tuhē ahe toheka'vo vinhopyahua. Nahā ahe gwereko katu vinho ipira reheve.

A'ea Jesus'ga omombe'u nhiremimbo'ea ipyahuva'ea ndojihe'ari ġanamonha'ea remimbo'eagwera rehe javo.

*Jesus'ga opoko tay'riva'ea gwyypova'ea reheve
(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)*

¹⁸ Jesus'ga a'ea mombe'urame ġa pe nanime huvihava'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo.

—Jira'yrahēa omano ko, ei ga Jesus'ga pe. Herejo epokoga hēa rehe. A'ero po ti hēa kwerava'javi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ —Kwa, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga po'ami ogwovo ga rupi. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi ga rupi no.

²⁰ Nanime hēa ruri ga reviri no itetirūavehēa gwyypovehēa. He'yi doze anos hēatetirūa imbokwara'ari hēa rehe opige'yma hēa hugwi. A'ero hēa ruri Jesus'ga reviri opokoga gatapy'ynhapira rembeyvyra rehe. ²¹ A'ereki hēa e'i oyvyteri pe: “Po ti ji pokogi jitehe gatapy'ynhapira rehe, a'ero po ti nhitetirūa ipigi ji hugwi nehē,” ei hēa.

²² A'ero Jesus'ga pyryrymi reki. Hēa repiagame ga ei hēa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Ejory ti! Erejiko nde ji rehe. Nurā netetirūa pigi nde hugwi, ei ga.

A'ea rupi hēa nhimohigatui.

²³ Kiro huvihava'ga rongga pe Jesus'ga hoi ogwovo tahepia ti gara'yrahēa javo. Ovahemame ga imonhi'ihara'ġa ndepiagi – kiroki ga omonhi'ī jiru'a ahe manorame. He'yive'ġa ga ġa ndepiagi no. Hahyahi ġajehe'ohetea. ²⁴ Ga pe nhaporemō Jesus'ga ei:

—He pejigwovo! A'ereki tayrihēa nomanoi. Oki hēa upa, ei ga.

A'ero ġa ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo ki a'e te ahe omano hete javo. ²⁵ Ga mbojipe'avo ga ġa mondoi. Okirame onga pype ga kujahēa popyhygi. A'ero hēa kweravi opo'ama.

²⁶ Ombojoapiapi ġa hēa mombe'gwombe'gwovo Jesus'ga reheve ojipe'ġa pe. Gagwyripeve'ġa nhaporemō ikwahavi a'ero hēambogwera.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea mokonhava'ea

²⁷ Jesus'ga horame onga hugwi ogwovo heakwagweve'ġa hoi ga reviri mokonha'ġa. Hahyahi ġanhi'īga ġa erame ohapukaite:

—Daviva'ea rymynouhūro ko nde! ei ga.

Nahã ġa ei Jesus'ga pe. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa ei tianemboheakwa katu ti ga opopoakara pyvõ javo.

²⁸ Ga kirame onga pe ġa nduri ovahema ga pyri. Ga pe Jesus'ga ei:

—Marã? Perovia pe nhiremimboheakwakatuaġwama? ei Jesus'ga.

A'ero ġa ei ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ġa. Orogwerovia ore.

²⁹ A'ero ga pokogi ġandeakwara rehe javo.

—Pejiko pe ji rehe. Nurã pe ndeakwakaturo, ei ga ġa pe.

³⁰ Gandeakwara ma'egatui a'ero. A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji rendu katu ti. Tapemombe'ui ti nhiremimboheakwakatua. Ndapotahetei ji a'ea mombe'ua, ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ Ombojoapiapi ġa reki imombe'gwombe'gwovo ogwyripeve'ġa pe nhaporemõ nahã Jesus'ga ore mboheakwa katu javo.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa onhi'ige'ÿva'ea hugwi

³² Ga horame onga hugwi ojipe'ġa onhi'ige'ÿve'ga reruri Jesus'ga pyri. Tegwete ganhi'ihava anhaġa ga pojykarõ ġwaramõ Diabo'gapyriva'ea.

³³ Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ga hugwi. Nurã onhi'ige'ÿve'ga nhi'igi. A'ero pevove'ġa nhimomby'ai onhimongyavo.

—Ndihepiangavi koi nhande ġwihã jipi nhandegwyri pe Israel pe, ei ġa.

³⁴ Fariseus'ga e'i reki:

—Anhaġa ruvihavuhu'ga Diabo'ga Jesus'ga pojyka ga mbopopoaka. Nurã Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi ġa mondovouka, ei ġa o'mbero.

Jesus'ga ahe porogwety

³⁵ Aerẽ Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiaga cidades'ia repiaga no. Ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe ga hogahoi ġajatykahai pe. Pyryva'ea ga imombe'ui Tupana'ga pe poko katu pota okovo pota penduvihavuhuhetero javo.

—Perõjijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboã pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Karugwara Jesus'ga imombipavi itetirũave'ġa hugwi. Ipopoakare'ÿve'ġa ga ġa mbopopoakapavi no. Nahã ga rekorekoi ġapyteri pe.

³⁶ Ojatykave'ġa ndepiagame Jesus'ga ġa porogwetygi. A'ereki ġa he'ouhũ onhimongyavo tiruahũro ġwaramõ ojive. Ndipokohavi ġa no. Nahanahã ġa ndekoi ovelhas ja – kiroki ovelhas ndogwerekoi gwepiakatuhara'ga. ³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Ga ko koapora ja ġanemimondoroġwerĩva'ea ja. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ġa ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri imondorove'ġa imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe avove'ġa koapora ja. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhũ. Ndahe'yi reki imondorove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. ³⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero. Gaha ko koapora jara'ga ja. Pe'ji ti ga pe: “Koji'i

jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri ejiheve'ġa. Tomombe'u ti ġa nenhi'ġa he'yjuhuve'ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ġa ndekoi upa avuirama nde pyri nehē." A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

10

*Dozeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea gamoirūharava'ea
(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)*

¹ Ġwemimbo'ehara'ġa dozeve'ġa mbuhurukarame ojipyri, kiro Jesus'ga ġa mbopopoakari tombojipe'a ti ġa anhaġa ojipe'ġa hugwi javo. Kiro ga ġa mbopopoakari tokwaha pa ti ġa karugwara imombiga itetirūave'ġa hugwi javo. Kiro ga ġa mbopopoakari tokwaha pa ti ġa ipopoakare'ÿve'ġa mbopopoaka javo. ² Dozeve'ġa ko Jesus'ga remimbo'ehara'ġa gamoirūhara'ġa. Ga ko nahā:

Mokonha'ġa ko Simāo'ga André'ga pavēi onhoirū'ġa. Pedro irūa Simāo'ga rera. Ga ko Jesus'ga moirūhara'ga ppy.

Mokonha'ġa ko Tiagova'ea João'ga pavēi onhoirū'ġa. Ga ko Zebedeu'ga ra'yra'ġa.

³ Mokonha'ġa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavēi.

Mokonha'ġa ko Tomé'ga Mateus'ga pavēi. Mateus'ga ko itambere'ia mono'ōharagwera'ga governo pe.

Mokonha'ġa ko Tiago'ga Tadeu'ga pavēi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga.

⁴ Mokonha'ġa ko Simāo'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Simāo'ga ko zelotes'ga nde'yja'ga – kiroki ġa ndekoi governo rehe romanos'ga ndehe. Judas Iscariotesva'ea aerē Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ġa pe ga pyhyguka ġa pe.

Nahā ko dozeve'ġa nhaporemō Jesus'ga remimbo'ehara'ġa gamoirūhara'ġa.

*Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa
(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)*

⁵ Ġahā dozeve'ġa Jesus'ga ġa mondoukari tomombe'u ti ġa Tupana'ga nhi'ġa javo. Ga mondoukarame ga ei ġa pe:

—Tapehoi ti nhandere'yja'garūive'ġa cidades pe judeus'garūive'ġa cidades pe, ei Jesus'ga. Tapehoi ti pevo. Tapehoi ti samaritanos'ga cidades pe no, ei Jesus'ga.

⁶ —Nhandere'yja'ga pyri jate israelitas'ga pyri jate ti peho. Ga ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko nhandere'yja'ga ika'nhyva'ea ja, ei Jesus'ga. ⁷ Pehorame ġa pyri ti pemombe'u katu ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga oko ġweri nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'ġa rupi.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga. ⁸ Pemombi ti karugwara itetirūave'ġa hugwi. Pemoka'ē ti ġajagwa ijajauhuve'ġa hugwi. Pembogwera ti omanove'ġa ġamanoa hugwi. Pembojipe'a ti Diabo'gapyriva'ea anhaġa ojipe'ġa hugwi. Nahanahā ti pepokopoko nhandere'yja'ġa.

—Ji pe mbopopoaka topoko ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga. Ji nda'ei pe me: Opombopopoaka ji ko. Nurā ti pembuhu ji ve itambere'ia mbatera reheve. A'ea rūi ji a'e pe me, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero ġa pokogame ti tape'ei ġa pe: “Pembuhu ore ve itambere'ia mbatera reheve.” A'ea rūi ti pe'ji, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁹ —Taperohoi ti itambere'ia pehorame, ei Jesus'ga. ¹⁰ Taperohoi ti sacola pehorame. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea. Taperohoi ti irūa sapatos. Taperohoi ti vyvra pejikohavamo. A'ea nhaporemo ti taperohoi. Pevove'ga po pe poraka pe pokoga hamo, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ —Pevahemame gacidades pe gacidades'i pe no pe'ji ti cidade-speve'ga pe: “Ma'ga pyry avova'ero? Ga pyri ore pytapotari.” A'ea ti pe'ji. Pyryve'ga repiagame ti peju ga pyri jate pejiyje'yma garonga hugwi. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate ti pejiyi garonga hugwi pejigwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ¹² Pepytarame ganonga pype ti pe'ji ongapyveve'ga pe pendoryvamo ga ndehe. Pe'ji ti ga pe: “Tu katu ti pepy'a!” A'ea ti pe'ji ga pe. ¹³ Po ga pyryvamo, a'ero po ti gapy'a rukatui tuhē nehē.

—Po ga ndapyryvi, a'ero ti pe'ji ga pe: “A'e tehe ji pe me pepy'a ti tu katu javo.” A'ea ti pe'ji ga pe tukatuyme ti gapy'a javo, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁴ Po ongapyveve'ga ndohoryvi pe ndehe tapepytai ore pyri javo, a'ero ti tapepytai ganonga pype. Po ga nohendupotari pe imombe'urame Tupana'ga nhi'iga ga pe, a'ero ti tapepytai ganonga pype, ei Jesus'ga.

—Na jitehe ti tapepytai cidade pe ga ndoryve'ymame pe ndehe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iga, ei Jesus'ga. Pehorame ga hugwi pemonduru ti otimbuguhua pejiyia hugwi oropohi ore pe hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹⁵ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti ga hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ga ndeheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ga pe nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo. A'ereki ga nohendukatupotari ganhi'iga. Koji'i po ti hahy ga pe Sodomapeve'ga hohe Gomorrapeve'ga hohe no, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

*Omondo ahe hahyva'ea ahe ve
(Marcos 13.9-13; Lucas 21.12-17)*

¹⁶ —Ji rendu ti, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. Kiro po ti ji pe mondoi okote'varuhuve'ga pyteri pe. Peko po ti pe ovelhas ja ipopoakare'yva'ea ja pejigwovo gapyteri pe nehē. Onharō ja'gwara'java'ea lobos ovelhas pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ga tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga ga pe. Nurā po ti mboja ja penhimboko'i hete ikwahaheteavo penhimombaragwahava ga ndehe nhaneirūa rūi ko ga javo. Inambua nomondoi hahyva'ea nhande ve. Inambua ja ti tapemondoi hahyva'ea ojipe'ga pe. Peko katu katu ti ojipe'ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ —Penhimboko'i ti okote'varuhuve'ga hugwi pejikovo. A'ero po ti ga pe pyhygi pe nderoahoahyavo imohigatuhara'ga ndovai pyteri pe ojatykahai pe nehē. Pevo po ti ga pe nupanupāi vyvra pyvō, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁸ Governador'ga ndovai pyteri pe po ti ga pe nderohoukari gwuvihavuhu'ga ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ga pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ga ndehe javo. Nahā po ti ga ndekote'varuhui pe me nehē pendekoro gwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti pe ji mombe'ukatui ga pe judeus'garūive'ga pe nhaporemo tojiko ti ga Jesus'ga rehe javo, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

¹⁹ —Ga pe nderohoukaramo gandovai pyteri pe ti tape'ei na'ē pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'igi ga pe nehē? Gara po ti nhande ei ga pe nehē?” A'ea ti tape'ei pejivy'are'yma, ei Jesus'ga ga pe. Ga

pe nderohoukaramé ġandovai pyteri pe po ti Tupana'ga penduvete'ga okwahaheteuka pe me nehē nahanahā ti pe'ji ġa pe javo. ²⁰ Hehe po ti gara'ava pe monhi'iguka pe mbo'eavo nehē. Nurā po ti penhi'igā rūi pe imombe'ui ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹ Aerē po ti peirū'ġa pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehē tojuka ti ġa ġa javo. Penduva'ġa no, ġa po ti pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehē no tojuka ti ġa ġa javo. Penda'yra'ġa vehevi po ti napearōa'javi pe nderohoahyuka gwuvihava'ġa pe nehē no tojuka ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²² Ga nhaporemō po ti oko pa pe ndehe pe arōe'ŷheteavo pejikoga ġwaramo ji rehe. Po ti pe nhimboitai avuirama pepohire'yma ji hugwi, a'ero po ti ji pe nderohoi yvagi pe pe mongovo avuirama jipipyri nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²³ —Ga ndekote'varuhurame pe me ti penhiminhimi ġa hugwi. Peji-jyjijyi ti pejigwovo ojipejipe pe cidades pe. A'ero he'yjuhuva'e pe cidades pe po ti pe hoi ji mombe'gwovo ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Pehoa renonde cidades pe nhaporemō Israelpeve'ġa gwyri pe po ti ji ajora'ja yvya koty vvyakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁴ —A'e ji kiro pe me: Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ġa hohe, ei ga. Na jitehe ġapojykahara'ga koji'i gapyrive'ġa hohe, ei Jesus'ga. ²⁵ Po ġa jigwarai ġambo'ehara'ga rehe, a'ero po na jitehe ġa jigwarai garemimbo'ehara'ġa ndehe no. A'ero po a'ea pyry garemimbo'ehara'ġa pe hamo, ei Jesus'ga. Ga erame Belzebu onga jara'ga pe ġa ete'varuhui ga pe ojigwaraita ga rehe. A'ereki Belzebu irūa Diabo'ga rera. Po ġa ei Belzebu onga jara'ga pe, a'ero koji'i po ti ġa ete'varuhui garongapypeve'ġa pe gapyrive'ġa pe ojigwaraita ġa ndehe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Tapekylli ti ġa hugwi, ei Jesus'ga
(Lucas 12.2-7)*

²⁶ —Tapekylli ti ġa hugwi, ei Jesus'ga. A'ereki ji a'e pe me: Tupana'ga po ti imboukwahavi onhimiva'ea hepiuka ikwahavuka henduvukapava nehē, ei Jesus'ga.

²⁷ —Kiroki a'ea ji amombe'u ypytunimo pe me – a'ea ti pemombe'u arimo ojipe'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. A'ea ji ei javo: Kiroki a'ea ji amombe'u nhimi pe me – a'ea jitehe ti pemombe'u ġandovaki tohendu pa ti ġa javo, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ —Tapekylli ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarē tegwete pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. Tupana'ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete ahe jukavo ahe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotaramé, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁹ —Maramomi itambere'ia gwyrā'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Dois rehe gwyrā'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwepia katu gwyrā'ia penduvete'ga. Ga ipotare'ymame gwyrā'ia ndohiri'i'i. Ga ipotaramé jate gwyrā'ia ihiri vvyvo omanomo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³⁰ —Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemō he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemō he'yje'ŷva'ea. Nahā ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. ³¹ Tapekylli ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji

gwyra'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Po nahā ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga

(Lucas 12.8-9)

³²—E'i po ahe ji mombe'gwovo a'ero, ei Jesus'ga. “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga oko jipojykaharetero.” A'ea po ahe ei ojipe'ġa pe hamo. Po nahā ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ahe mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehē ġa ko jireheva'ero jawo ga pe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³³—E'i po ojipe'ġa ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” A'ea po ġa ei ojipe'ġa pe. Po nahā ġa ji mombe'ui, a'ero po ti ji ġa mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehē ġa ndokoi jireheva'ero jawo ga pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehē, ei Jesus'ga

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴—Marāi pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. “Jesus'ga rura ġwaramo po ti vvyakotyve'ġa py'a rukatui nehē.” Nahā po pe ei pejiyvyteri pe naerū? Tape'ei ti a'ea. Jirura ġwaramo po ti ġapy'a ndukatui nehē. Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehē, ei Jesus'ga. ³⁵Ojipe'ġa po ti ji arōhetei nehē. Ojipe'ġa po ti nanhiarōi nehē. Nurā po ti ġa jogwayvari ji rehe nehē.

“Akwaimbae'ġa po ti gwayva uva'ġa nehē.

Kunhangwera'ġa po ti gwayva oy'ġa nehē.

Kunhangwera'ġa po ti gwayva ġwembireko'ġa y'ġa nehē.

³⁶ Ongapypeve'ġa po ti nonhoarōhetei nehē,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³⁷—Kiroki ġa oarō hete uva'ġa nhiarōa hohe – ġahā ti tokoyme nhiremimbo'eharamo. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarō hete oy'ġa nhiarōa hohe – ġahā ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarō hete gwa'ykwaimbe'ġa nhiarōa hohe – ġahā ti tokoyme nhiremimbo'eharamo, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarō hete gwa'ykunha'ġa nhiarōa hohe – ġahā ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi.

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe koji'i ti ġa tanhiarō hete jawo.

³⁸—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'ga reheva'ero jawo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymane nhiremimbotarimova'ea rehe, ġa ti tokoyme nhiremimbo'eharamo nehē. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³⁹—Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajijukayme ti ġa jawo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

Tupana'ga po ti omondo ikwepykava nehē

(Marcos 9.41)

⁴⁰—Kiroki ġa horyory pe ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero jawo – ġa ndoryndoryvamo ji rehe reki, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory ji rehe nde ko

Tupana'ga repykaramo javo – ġa ndoryndoryvamo nhimbuhurukara'ga rehe reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴¹ —Po Tupana'ga nhi'ġga mombe'uhara'ga ruri ġa pyri. Po ġa ndoryndoryvamo ga rehe ga ko omombe'u Tupana'ga nhi'ġga javo, a'ero po ti ġa pe Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo onhi'ġga mombe'uhara'ga pe no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory pyryve'ga rehe ga ko oko Tupana'ga nhi'ġga rupi javo – ġa pe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo pyryve'ga pe no, ei Jesus'ga.

⁴² —Imombe'ukatuavo ġi ei pe me: Po ġa omondo yhya vehevi iroyxaġahiva'ea ipyahuve'ga pe nhiremimbo'ehara'ga pe to'u ti ga javo. Po ġa imondoi ga pe ga ko oko Jesus'ga remimbo'eharamo javo – ġa pe po ti Tupana'ga ikwepykava imondoi a a'ero nehē, ei Jesus'ga.

11

*João Batistava'ea omondo ġwemimbo'eharava'ea Jesus'ga pyri
(Lucas 7.18-35)*

¹ Aerē ġwemimbo'ehara'ġa mbo'epavirē dozeve'ga mbo'epavirē Jesus'ga hoi. Imbojoapiapiavo ga hoi cidades pe pevove'ga mbo'embo'eavo Tupana'ga nhi'ġga rehe imombe'ukatuavo ġa pe.

²⁻³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoi cadeia pype a'itituhēva'ea mombe'ua rehe. Okwaha ahe Cristo'ga rembiapoa garemi-monhimomby'ava'ea. A'ea kwahavame João Batistava'ea ei ġwemimbo'ehara'ġa pe mokonha'ġa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ġi ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'ġga mombe'uharava'ea e'i: 'Aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē.' Nahā ahe ei. Ma'ġa po ymyahū ahe omombe'u? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rura pota ga mbuhua.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ġi Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema. João Batistava'ea nhi'ġagwera ġa imombe'ui Jesus'ga pe.

⁴ Henduvirē Jesus'ga ei mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe:

—Pejivrya'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ġi ti ga pe imombe'gwovo: ⁵ “Oma'eġatu kiro heakwagweve'ga okovo. Opo'aġatu kiro ipyka'naka'nauhūve'ġa ogwovo katu. Oka'ē ġajagwa ijaijauhuve'ġa hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'ġve'ġa okovo. Okwera kiro omanove'ġa okovo. Imbatere'ġve'ġa ġwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemō ti pemombe'u João Batista'ga pe, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo aheremimombe'uhara'ga. ⁶ “Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ġi rehe.” Nahā ti pe'ġi João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe.

⁷ A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ga horame Jesus'ga ei pevove'ga pe he'yjuhuve'ga pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga pe ga ei:

—Ymyaĩ pe peho ongae'yi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marãi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'uhui yvytua remimbotari-mova'ea rehe onhimbovavaguka yvytua pe.” Pe ndape'ei tuhẽ reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rũi. Ga ndokondoko'uhui ojipe'ga remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

⁸ —Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ga omongi pyryheteva'ea – gahã u huvihavuhu'ga nonga pype.

⁹ —Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga tuhẽ. Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga jate rũi ko ga, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁰ —Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iga mombe'ui nehẽ javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahã Tupana'ga ei Cristo'ga pe: 'Ji rendu ti!

Nde renonde ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iga nehẽ.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,' ei Tupana'ga,” e'i aherembik-watijara, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahũva'ea hohe pa, ei Jesus'ga. Aḡwamo turi Tupana'ga rembiepiakatuhava apiavo. Aḡwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga nehẽ, ei Jesus'ga. A'ero ji ei: Ymyahũva'ea hohe pa João Batista'ga koji'i huvihava. Aḡwamove'ga ki a'e te Tupana'ga rembiepiakatuhara'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki gapyteripeve'ga huvihava rũi – ga vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² —João Batista'ga ga mbo'eypyagwera jate pyryva'ea rehe, garenduve'ga ojirokwa heroviapotaheteavo ganhi'iga. A'ero ga ei: “Kwa. Kiro ti Tupana'ga toko oreruvihavuhetero ore repiakatuavo.” A'ea ga ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe. Aḡwamo na jitehe ga ei a'ea jitehe ipotaheteavo, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Nahã ga ndekoi ikwahava. A'ereki ymyahũva'ea omombe'u nanongara no. “Aerẽ po ti Tupana'ga oko ḡanduvihavuhetero ga ndepiakatuavo nehẽ.” Nahã Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea epaepavi Moisésva'ea pavẽi, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁴ Ahe e'i: “Tupana'ga po ti oko ḡanduvihavuhetero nehẽ. Elias'ga po ti uhu na'ẽ nehẽ,” ei ahe, ei Jesus'ga. Omombe'u ahe João Batista'ga Eliasva'ea mombe'urame. Aḡwamo João Batista'ga ruri oji'i ahe nhi'ipo'ruavo a'ero. Marã? Perovia pota pe a'ea a'ero naerũ? ei Jesus'ga. ¹⁵ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ga pe.

¹⁶ —Ga pe Jesus'ga ei: Marã po ti ji ei pe me aḡwamova'ea pe a'ero nehẽ? Gara ja pe ndekoi a'ero? Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ga ja ko pe

ndekoi. Oapy tayri'ga ima'ēhai pe feira pe. A'ero ga hapukai ojipe'ga pe tayri'ga pe – kiroki ga ojikoty'a ga pavēi. Onhi'iga mondovo ga pe ga ei: 17 “Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi. Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahā tayri'ga ei, ei Jesus'ga.

18 —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anhağa opyhy ga.” Nahā pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arōe'yma, ei Jesus'ga ga pe.

19 —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ga pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryve'ga vinho gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Ite'varuhuve'ga – kiroki ga omono'oguhū itambere'ia governo pe – ga pavēi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ga pavēi okote'varuhuve'ga pavēi,” pe'e pe. Nahā pe euhui ji mombe'gwovo ji arōe'yma, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga ndekokatua repiaga gwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ga pe ga mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ga ndekote'varuhua repiaga gwaramo nhande ei: Tupana'ga rūi omongo ga ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga pevove'ga mbo'eavo he'yjuhuve'ga mbo'eavo.

Tiruahūağwama cidadepeva'ea pe
(Lucas 10.13-15)

20 Kiro Jesus'ga nhi'igahyi cidadepeve'ga pe. A'ereki gacidades pe ga japoram ahemonhimomby'aheteva'ea ga ndopohiri ote'varuhua hugwi. Ndogwerojijyi ga ojeaporoğita ojikoge'yma ga rehe. Nurā ga ei ga pe:

21 —Tiruahū ti pe me Corazimmeva'ea pe nehē! ei Jesus'ga. Tiruahū ti pe me Betsaidapeva'ea pe nehē! ei ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novia ji japoram ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadepeve'ga pe Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no.

—Ymyahū Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahū ji japo ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihī ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaga rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

22 —Ymyahū Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea mombe'gwovo.

—Pe me, Corazimmeva'ea pe Betsaidapeva'ea pe no, pe me ji ei: A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no.

²³ Cidadepeve'ga pe Cafarnaummeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Pehe marāi pe pejive naerū? Pe'e pe: “Nhande huvihava jara'ga hohe pa.” Nahā ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi. Pehepia pe Tupana'ga popoakara ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo. Po ymyahū ji japoī ahemonhimomby'ava'ea Sodomapeva'ea pyteri pe, a'ero po uveji cidade Sodoma hamo ikaje'yma hamo, ei Jesus'ga.

²⁴ —Ymyahū Sodomapeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga Sodomapeva'ea mombe'gwovo. Pe me, Cafarnaummeva'ea pe, pe me koji'i po ti hahy Sodomapeva'ea pe hohe a'ea rupi nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ga pe.

*Pejo ti ji pyri, ei Jesus'ga ahe pokapavame
(Lucas 10.21-22)*

²⁵ Onhi'igahypavame ga pe nhaporemo Jesus'ga ei Tupana'ga pe:

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ga nduvihavuhetero yvyakotyve'ga nduvihavuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ga pe heaporoḡitave'ga pe no. Onhimbo'ee'ŷve'ga pe tayri'ga'jave'ga pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. ²⁶ Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ga hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ga ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ga ga ji ga mboukwahapotarama jate ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ —Pepoka pa po pe. Pekwerai po pe no. A'ereki pe pe'aḡata hete tiruahū ji ve javo. Po nahā pe ndekoi, a'ero ti pejo ji pyri. Jihi ti topopoko inoḡatuavo pepy'a nehē. ²⁹ Peko ti nhiremimbo'ea rehe. Nahā po ti ji pe mbo'ei nehē. A'ereki ji ako nhyrō nhinhimbohete'yma jireaporogitapyryvamo jitekovo. Ji ve penhimbo'eukarama nhiremimbo'ea rehe po ti pe ikwahavi pejipty'a noḡatua nehē. ³⁰ Ndapekwerai po ti pe pendekorame nhiremimbo'ea rehe nonhimimiva'ea rehe penhimbo'euka hehe pejikovo nehē. A'ero po ti pe ndaperekouhui pejivy'are'yma nehē ji nhi'ipo'ruavo nehē.

12

*Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)*

¹ Aerē judeus'ga poravykye'yama rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi okovo. Garembimbo'ehara'ga hoi ga rupi. Trigo kopeva'ea pevo inhimongyi. Ojuka ty'ara garembimbo'ehara'ga. Nurā ohorame ga ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo.

² Hepiagame fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahā ahe ei hako. Ehepia ti neremimbo'ehara'ga! Ga nohendukatui reki. A'ereki ga oporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iga. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'i pe me novia. Ymyahū ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavēiva'ea no hako. ⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rongapype tenda pype. Ipye ikwava'ehara'ga omondo pāo Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'egirē Tupana'ga pe ga gwerhouka ga pe gahā jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ga po ndo'ui hamo. Daviva'ea reki i'ui onhipavēiva'ea pavēi hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁵ —Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'i pe me novia, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako. Ahe ve ga ei: “Nhimboheteheva pype ti ikwava'ehara'ga toporavykyi ikwava'e'ga ji ve jukapyra. Oporavykye'yama rupi sábadu rupi ti ga tokwava'ē ipype. Nahā ti ga toko katu. Nahā pyry ji ve.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Tupana'ga ei ga pe: “Pyry.” Ndojari ga ndehe a'ero gaporavykyia sábadu rupi, ei Jesus'ga.

⁶⁻⁸ —Jihi reki kiro a'e pe me: Tupana'ga ei ji ve kaitu pyry, ji erame: Nahanahā ti yvyakotyve'ga toko sábadu rupi. Nurā yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ga pe ga ika'mbigame trigo sábadu rupi a'ero, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Ymyahū Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ē ti ikwava'ehara'ga Tupana'ga pe javo. A'ea ji ei pe me novia.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ga pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'iga pe ndapekwahakatui, ei Jesus'ga ga pe. Po pe ikwahakatui, a'ero po pe napembojari ite'varuhuva'ea okokatuve'ga ndehe hamo, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavēi

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ Aerē Jesus'ga hoi ogwovo gwe'yja'ga jatykai pe ovahema. ¹⁰ Ipye iponhimamave'ga reko. Ojipe'ga ndeaporo'gitate'varuhuro okovo timbotegwete ti Jesus'ga javo. A'ero ga ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yama rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegwetei nehē, ei ga ojohupe.

Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yama mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Marāi ikwatijara? Pyry nhande nimombigi gatetirūa nhandeporavykye'yama rupi sábadu rupi? Marāi? ei ga Jesus'ga pe.

11 Imombe'gwovo Jesus'ga ei ġa pe:

—Erereko po nde ovelha ojipejiva'ea. Po nerenymbava ovelha ihiri ikwaruhua pype nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi, a'ero po nde ipyhygi ovelha henohema jugwi. Nahã nde ovelha rerekokatui. A'ereki pyry ovelha nde ve, ei Jesus'ga ġa pe. 12 Koji'i avove'ga pyryvamo Tupana'ga pe vvyakotyve'ga. Nurã ji ei: Pyry nhande ġa pokogame sábadu rupi, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i no pyry javo.

13 A'ea erame Jesus'ga ei akoja'ga pe iponhimamave'ga pe:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhoi. Ikatua'ja gapoa a'ero ojipea ja gapoa ja.

14 A'ero fariseus'ga hoi Jesus'ga hugwi onhimono'oġa. Ojohupe ġa ei onhimonha'ngavo:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehẽ naerũ? ei ġa ojohupe.

Tupana'ga omongo Jesus'ga ganduvihavuhuhetero

15 Ga'ea kwahavame Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. He'yjuhuve'ga nhimono'oġi ogwovo ga rupi. A'ero ga imombipavi ġatetirũa ġa hugwi.

16 Kiro ga ehetei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti ojipe'ga pe Jesus'ga imombigi oretetirũa javo.

17 A'ea Jesus'ga ei ġa pe. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

18 “‘Pehepia ti nhipavẽive'ga

– kiroki ga pe ji a'e eko ti ġanduvihavuhuhetero javo,' ei Tupana'ga,” ei ahe.

“‘Ga ko nhiremia'nguhete'ga.

Anhimohẽ hete ji ga rehe,' ei Tupana'ga.

‘Amondouka po ti ji jira'uva ga pyri ga pojkakatuuka jupe nehẽ.

A'ero po ti ga nhiremimbotarimova'ea mombe'ui judeus'garũive'ga pe nahanahã pyry Tupana'ga pe javo,' ei Tupana'ga.

19 ‘Nhipavẽive'ga po ti ndogwayvari ġa nehẽ.

Ndohapukai po ti ga ġa pe nehẽ.

Ndahyahivi po ti ganhi'iġa ġa pe cidade rapea rupi nehẽ,' ei Tupana'ga.

20 ‘Ga po ti oko nhyrõ he'ouhũve'ga pokoga nehẽ.

Pyry po ti ga ndipopoakarive'ga pe nehẽ.

Nahã po ti ga rekoi hendukatuuka ġa pe nhinhi'iġa ġa mongouvouka nhinhi'iġa rupi,' ei Tupana'ga.

21 ‘Ga rehe po ti judeus'garũive'ga jikogi nehẽ,' ei Tupana'ga,” ei Isaíasva'ea hako.

O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23)

22 Aerẽ ojipe'ga heakwagweve'ga reruri Jesus'ga pyri tombojipe'a ti Jesus'ga anhaġa ga hugwi javo. Ndohepiagi heakwagweve'ga. Ga nonhi'iġi no. A'ereki anhaġa ndohepiukari ga pe. Nomonhi'igukari ga pe no. Ga ga reruri Jesus'ga pyri. Igwete Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ga monhimohigatuavo. A'ero ga nhi'iġa'javi. Gwepiaga'ja ga no. 23 A'ero pevove'ga nhimombo'yahetei onhimongyavo. A'ero ġa eġa'ei:

—Mara'ngu po Jesus'ga Daviva'ea rymyminoa?

A'ea ġa ei. A'ereki ġa e'i ovyvteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.” A'ea ġa ei nurā Jesus'ga popoakaro javo.

²⁴ Henduvame fariseus'ġa ei:

—Aherymyminoa rūi po ga. Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga Jesus'ga pokogame jate ga popoakaro. Nurā Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imondovouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irūa garera Satanās.

²⁵ Jesus'ga okwaha fariseus'ġa ndeaporoġitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwyriveve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē. Po cidadepeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no. Po ongapyveve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

²⁶ Po Satanās'gapyriva'ea nhombojipe'ai nahā otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehē no. Marā po ti Satanās'ga huvihava a'ero ojipyryiva'ea ahana'javame nehē? ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei. A'ereki fariseus'ġa e'i o'mbero:

—Belzebu'ga Jesus'ga pokogī ojipyryiva'ea mbojipe'auka ga pe.

²⁷ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—Ma'ġa ombojipe'auka Satanās'gapyriva'ea pendeheve'ġa pe naerū? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ġa pe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rūi ġa poko ojipyryiva'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rūi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe javo pe me nehē, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

²⁸ —Tupana'ga ra'uva reki ombojipe'auka Satanās'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

²⁹ —Po ojipe'ga kipotari ipopoakave'ga ronga pype gambatera rerogwovo ga hugwi, a'ero ga ipopoakave'ga pokwapokwari na'ē, ei Jesus'ga. Aerē ga ipyhygi gambatera herogwovo a'ero. Nahā ga koji'i ipopoaka hete reki ipopoakave'ga hohe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahā Tupana'ga ipopoaka Satanās'ga hohe javo.

³⁰ —Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahī, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oġi ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ġa ji rehe javo.

³¹ —Pe'e pe: “Belzebu'ga opoko Jesus'ga.” Nahā pe erame ji ve pe Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ereki Tupana'ga ra'uva tuhē ji poko, ei Jesus'ga. Tupana'ga ti omombo pa ġa hugwi ġandekote'varuhua ġa'ete'varuhuagwera ojive nehē, ei Jesus'ga. Po Tupana'ga ra'uva pe ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva mbotegweteavo nahā okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga. ³² Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami ġandekote'varuhua nehē. Nomombori po ti ga kiro. Aerē po ti ga nomombori nehē no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

I'yva yva'ia pavēi

(Lucas 6.43-45; Mateus 7.15-20)

³³ —Pejapyaka ti nhinhi'īga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Po i'yva ikatu, a'ero yva'ia ikatu. Po i'yva ite'varuhu, a'ero yva'ia ite'varuhu. Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. ³⁴ Peko te'varuhu pe! ei Jesus'ga ga pe. Nurā pe ete'varuhui ojipe'ga pe. A'ereki pejiyvyteri pe pe peko te'varuhu hete, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. ³⁵ Pyryve'ga, nane'ymi ga reaporoğitaro pyryva'ea rehe. Nurā ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ga, nane'ymi ga reaporoğitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurā ga ete'varuhui, ei Jesus'ga.

³⁶ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti hahy hete ga pe Tupana'ga erame ga pe nhaporemō gāndeaporoğita rehe nehē. Ga pe po ti ga ei: “Penhi'iteheuhu pe nahanahā javo. Maraname pe nhi'inhi'itehei?” Nahā po ti ga ei ga pe nehē. ³⁷ A'ereki ga gwendu pa nenhi'itehea nenhi'ipyryva reheve. A'ero nde nhi'ipyryvame po ti ga ei nde ve nehē: “Pyry nenhi'īga. Ereko katu nde a'ero,” e po ti ga nehē. Nde nhi'iteheuhurame ga henduvi no. A'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Ndapyryvi nenhi'īga. Ereko te'varuhu nde a'ero,” e po ti ga nde ve nehē. A'ero po ti ga imondoi hahyva'ea nde ve nehē nde ete'varuhuro gwaremo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve

(Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32; 12.54-56)

³⁸ A'ero judeus'ga mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe fariseus'ga pavēi:
—Ahembo'eharamo eapo ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia ti, ei ga.

³⁹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Peko te'varuhu pe aḡwamova'ero! ei Jesus'ga. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'īga rehe pejikoge'yma ga rehe. A'ero pe ei: “Jesus'ga japoramē jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohe-mukarame hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea hako. ⁴⁰ Mokōi okira rupi Jonasva'ea rekoī piraruvihavuhua revegi pe. Kirē pira ahe mbojivyra'javi gwevega hugwi. Aerē ahe hoi Tupana'ga nhi'īga mombe'gwombe'gwovo Nínivepeva'ea pe a'ero hako, ei Jesus'ga.

—Jonasva'ea javijitehe mokōi jikira rupi po ti ji rekoī yvya pype hete nehē. Kirē po ti ji hemi jugwi nehē vyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. A'ero po ti pe ikwahavi Tupana'ga opoko Jesus'ga javo, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ga mono'ono'ombavi aḡwamove'ga ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ga pe nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehē no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aḡwamove'ga ndekote'varuhua nehē. A'ereki a'ea renonde ymyahū Nínivepeva'ea gwendu katu Tupana'ga nhi'īga hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahū hendukatuavo

Tupana'ga nhi'iga Jonasva'ea imombe'uro gwaramo hako, ei Jesus'ga ga pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ga pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iga Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Agwamove'ga nohendupotari nhinhi'iga opohire'yma okote'varuhua hugwi. Nurã po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari agwamove'ga ndekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁴² —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ga mono'ono'ombavi agwamove'ga ndeheve, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ga pe nhaporemo nehẽ peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehẽ no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari agwamove'ga ndekote'varuhua nehẽ. A'ereki a'ea renonde ymyahũ tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea uhu Salomãova'ea pyri hako tahendu ti ganhi'iga javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua. Paivouhu hete ahewyra. Paivouhua hugwi ahe ruri hako tahendu ti ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ga pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Agwamova'ero napehendupotari nhinhi'iga ikwahapotare'yma a'itituhẽva'ea. Nurã po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga.

Ojivy anhağa ahe pyri
(Lucas 11.24-26)

⁴³ —Kiro po ti ji imombe'ui Diabo'gapyriva'ea rembipyhyga'ga anhağa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Na ja agwamove'ga ndekoi ite'varuhuve'ga – kiroki ga opohi okote'varuhua hugwi novia ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhağa ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahũro ga pe. Aerẽ anhağa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwava. “Mome po ti ji rui nehẽ?” e'i ovyteri pe heka. Ndohepiagi reki. ⁴⁴ Nurã i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojykaa'java,” e'i anhağa. Akwaimbae'ga pe anhağa e'i nhironga.

—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhağa i'ei: “Ndogwerekoi ve ongapypeve'ga ipype imboavujkweripyra pype,” e'i akwaimbae'ga mombe'gwovo. ⁴⁵ “Taru ti jara ji pyri a'ero,” e'i.

—A'ero ihoi anhağa rerua seteva'ea rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahũ hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojykai otiruahũro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahũ hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahũ ga pe ojipejiva'ea ga pojykarame. Aerẽ koji'i tiruahũ hete ga pe seteva'ea ga pojykarame, ei Jesus'ga.

—Na jitehe tiruahũ agwamo ite'varuhuve'ga pe. Aerẽ koji'i po ti tiruahũ hete ga pe nehẽ. A'ereki opohi'rãrame okote'varuhua hugwi novia ga nde'i ji ve: “Herejo ejikoty'a ji pavẽi.” A'ea ga nde'i ji ve. Aerẽ koji'i ga ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga yembora gairũva'ea pavẽi
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶ Jesus'ga imombe'urame pevove'ga pe nanime Jesus'ga yembora ruri gairũ'ga pavẽi o'ama okari pe. Onhi'i pota ga ga pe. ⁴⁷ Pevove'ga pyteri'peve'ga e'i Jesus'ga pe:

—Neyhẽa uhu nde repiaga neirũ'ga pavẽi. Pevo ga ami okari pe.

48 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji erame nhiyhēa, marāve'ğa pe ji ei? ei ga. Ji erame nhiirũ'ğa, marāve'ğa pe ji ei? Kiro ji imombe'ukatui nde ve, ei Jesus'ga.

49 A'ero Jesus'ga pova'eği ġwemimbo'ehara'ğa pe. ġwemimbo'ehara'ğa mombe'gwovo ga ei:

—Pehepia! Ga pe ji ei nhiy'ğa. Ga pe ji ei nhiirũ'ğa, ei Jesus'ga. 50 Kiroki ġa jiruva'ga nhi'ĩpo'ru yvagipeve'ga nhi'ĩpo'ru – ġa pe ji ei nhiirũ'ğa. A'e ji ġa pe no nhirendyra'ğa. Nhiy'ğa a'e ji ġa pe no, ei Jesus'ga.

13

Ha'ynha mohāihara'ga

(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

1 Onhi'imbevame Jesus'ga hoi onga hugwi ogwovo ypiahu pe. Pevo ga apygi oina. 2 He'yjuhuve'ğa nduri onhimbotymbotyva ga pyri tihendu katu ti ga javo. Nurā ga hoi o'ava yharuhua pype oina. A'ero ġa ami yembeyvyri pe.

3 Ojo'java'ea pyvō ga ġa mbo'embo'ei imombe'gwovo ġa pe he'yjuhuva'ea. Ga e'i:

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ha'ynha mohāihara'ga hoi ko pe ityma, ei ga. 4 Pevo ga imohāi ha'ynha. Nahā ga itymi ha'ynha. Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvyra rupi. Ua gwyrā'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

5 —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyheteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe. Kotihī henhunhamo novīa. A'ereki nianami yja ita rehe. 6 Kwarahyahiva imbokai garemityma a'ero. He'ouhū omanomo. A'ereki ndokihetei hapoa vyva pype, ei Jesus'ga.

7 —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

8 —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Jara pype ahara pype turi cem ha'ynha. Jara pype ahara pype turi sessenta ha'ynha. Jara pype ahara pype turi trinta ha'ynha.

Nahā Jesus'ga ei imombe'gwovo ha'ynha mohāihara'ga mombe'gwovo.

9 —Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga pevove'ğa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

Nurā ji amombe'u ojo'java'ea, ei Jesus'ga

(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

10 Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nduri ga pyri javo ga pe.

—Maraname nde imombe'ui ojo'java'ea ġa pe ġa mbo'erame? ei ġa Jesus'ga pe.

11 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ġa onhimiva'ea nhirembiepi-akatuhava javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga vyakotyve'ğa ndepiakaturame okovo ġanduvihavuhuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me. Ojipe'ğa pe po ti ga ndokwahavukari tuhē a'ea nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe. Nurā ji imombe'ui ojo'java'ea ġa pe ġa mbo'erame, ei Jesus'ga.

12—Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhyimbavukari ga pe nehē, ei Jesus'ga.

13—Nurā ji imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. A'ereki
“hepiagame ġa gwepia tehe reki.

A'ereki ġa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ġa ġwendu tehe reki.

A'ereki ġa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga.

14—Nahā ġa ndekoi hepiage'yma henduve'yma no, ei Jesus'ga. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea Isaiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

“ ‘Henduvame ġa ndokwahavaġwami reki.

Hepiagame ġa nombaragwahavaġwami reki hehe,’ ei Tupana'ga.

15 ‘Nahā ġa. A'ereki ġa noangarihu
tiandeapyakwapupugyme ti javo.

Ndiapyhai ġa okovo

tikwahavyme ti Tupana'ga nhi'īga javo.

Ndojapyakai ġa

xambaragwahavyme ti a'itituhēva'ea rehe javo.

Nahā ġa ndekoi

tirojijyjyme ti nhandereaporoġita javo.

Tomomboryme ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi
nehē, ei ġa,’ ei Tupana'ga.”

Ymyahū Isaiasva'ea ei a'ea mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga.

16—Pe me ki a'e te pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembikwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga ganhi'īga rendukat-uavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Pyry hete pe me, a'e ji. 17 A'ereki ymyahū ko ahe gwepia pota hete penembiepiaga Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea ganhi'īgareheva'ea pavēi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Ġwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua

(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)

18 —Pehendu ti a'ero ikwahava ojo'java'ea, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehē ikwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

19—Kiro Tupana'ga rekoi vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero ġa ndepiakatuavo, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu a'ea mombe'ua novīa ikwahave'yma – ġa pyri ahemoandyandiyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ġapy'a hugwi imoka'nhyimbavuka ġa pe, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero ji imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvyrarupi.

20—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru ita rehe, ei Jesus'ga. Kotihī henhui ha'ynha novīa. A'ereki kwarahya rerekovo ġwaramo nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa vyva pype.

—A'ea ja ġa ndekoi – kiroki ġa ġwendu nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua. Kotihġi ġa ndoryndoryvamo hehe novġa. ²¹ Aerġe ojipe'ġa omodo hahyva'ea ġa pe ndoropotari pe henduvame gamombe'ua javo. Hahyro ġwaramo ġa pe ġa nonhimomiranami a'ero kotihġi opohia nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'reki ndokihetei gamombe'ua ġayvyteri pe.

²² —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatġava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerġe igwaigwavete hatġava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ġa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga ġwendu ojipe'ġa erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu. Aerġe ġa aġataruhuramo ojihe javo: “Maramarġ po ti nhande rekoi nehġe naerġ?” ei ġa oyvyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. Ga ipotapavuhui itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia a'ero ti pyryvamo nhande ve javo,” e'iuho ġa, ei Jesus'ga. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua rehe. A'reki ġa aġatarahivuhua nohenduva'javukari a'ea ġa pe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe oporavykye'yma ga pe.

²³ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype, ei Jesus'ga. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Gwendu katu ġa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ikwahava. Japyakwapupu ġa henduvame. Oko katu ġa okovo gamombe'ua rupi a'ero. Nahġa ġa ha'ynha mohġihara'ga remitymipyrava'ea ja. Ojipea pype garemitymipyra pype turi cem ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi sessenta ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi trinta ha'ynha ahara pype. Na jitehe ko ġa – kiroki ġa japyakwapupu. Ombojoavyavy ġaporavykya Tupana'ga pe okokatuavo ojipe'ġa pe. Jara'ga he'yjuhu ġaporavykya. Jara'ga koji'i ġaporavykya. Nahanahġa ġa ndekoi.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ga pe.

Nhungwava trigo'java'ea

²⁴ Ojipea pyvġo ojo'java'ea pyvġo Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marġ hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga imohġi ha'ynhapyryva trigo ra'ynha ko pe ityma. ²⁵ Aerġe ypytunimo ġa kipavame ga'arġe'ġve'ga ruri imohaina nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha ko pe trigo pyteri pe. Kirġe ga hoi a'ero ojipiukare'yma ogwovo.

²⁶ —Aerġe jate trigo henhunhamo nhungwava pavġi. I'ai herekovo ahara. I'arame jate kohoa jara'gapyrive'ġa mbaragwahavi nhungwava rehe trigo pyteri pe a'ea ko trigo rġi reki javo. ²⁷ A'ero ġa hoi kohoa jara'ga pyri javo ga pe: “Orepojykaharamo eretġe nde trigo ra'ynhapyryva ko pe. Maraname gwereko nhungwava trigo pyteri pe? Ma'ġa omohġi naerġu nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha a'ero trigo pyteri pe raikwehe?” ei ġa ijara'ga pe.

²⁸ —A'ero ga ei ġa pe: “Ma'ġa po? Ojipe'ga nanhiarġi a'ero imohaina nhungwava ra'ynha ipype raikwehe,” ei ga.

—A'ero ġa ei: “Marġ a'ero? Toroho ti nhungwava mondoroga? Marġ?” ei ġa.

29 —“Tapemondorogi na'ē,” ei ga. “Nhungwava mondorogame mara'ngu po ti pe imondoroga trigo jajuve'ŷva'ea nhungwava rehe nehē? 30 Na inhimomboakari ojogweheve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “Aerē trigo jajuvame po ti ji ei trigo mono'ōhara'ga pe nehē: Nhungwava na'ē ti pemondoro trigo'java'ea jugwi imono'ōga nehē. Peapytī ti jajurupya pe herogwovo imbokaita. Nahā po ti ji ei ga pe nehē,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “A'ea py'rovo gwe ti pemono'ō trigo herua imondovo hyrua pype jiapo pype. Nahā po ti ji ei ga pe nehē,” ei kohoa jara'ga.

Nahā Jesus'ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

31 Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ga mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhandervihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. 32 Mostarda ra'ynha ko jara gwyre'i pa xunhi hete. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerē yvovouhuro. A'ero koji'i hehanhuhū oji'java'ea hohe yvovouhuro. A'ero gwyrā'ia ruri onhimongyavo upa hakā rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ŷve'ga po ti he'yjuhu nehē javo.

Pāo imbovuhava

(Lucas 13.20-21)

33 Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ga mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhandervihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Kunhahēa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hēa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pāo javo. A'ero hēa igwaragwarai humbir-imbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ga herojijiyi ojeaporogita nehē javo.

Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo

(Marcos 4.33-34)

34 A'ea pa Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea pevove'ga pe he'yjuhuve'ga pe. A'ea jate ga imombe'ui ga pe ga mbo'eavo. 35 Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. A'ea rupi ahe ei Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo hako:

“Amombe'u po ti ji ga pe ojo'java'ea nehē.

Kiroki onhimi yvya apoypyagwera jate

– kiro po ti ji a'ea kwahavukari imombe'gwovo ga pe nehē,” ei ahe hako.

Jesus'ga okwahavuka trigo'java'ea mombe'ua

36 Pevove'ga mondoukarama ojihugwi Jesus'ga hoi onga pype. A'ero garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri javo ga pe:

—Ore mbo'e ti ojo'java'ea rehe ikwahavuka ore ve nhungwava mombe'ua trigo'java'ea mombe'ua, ei ga Jesus'ga pe.

37 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Kwa. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehē. Jijive vvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei ji ga mombe'urame ha'ynhapyryva mohāihara'ga, ei Jesus'ga. ³⁸ Kohoa a'e ko ji vvyakotyva pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe. Ha'ynhapyryva a'e ko ji jireheve'ga pe. Ga e'i Tupana'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavuhuhetero.” Nhungwava trigo'java'ea a'e ko ji ite'varuhuve'gareheve'ga pe Diabo'gareheve'ga pe. Ga e'i Diabo'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavamo.” ³⁹ Ha'ynhapyryva mohāihara'ga arōe'ŷve'ga – kiroki ga otŷ Nhungwava gakohoa pype – ga'arōe'ŷve'ga a'e ko ji Diabo'ga pe nhiarōe'ŷve'ga pe, ei Jesus'ga. Koapora mondorohava a'e ko ji mbapavakotyva pe. Koapora mondorohara'ga a'e ko ji Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —Koapora mondorohara'ga imondorogi Nhungwava trigo'java'ea imbokaita, a'e ko ji ko, ei Jesus'ga. Na jitehe mbapava koty po ti ji ite'varuhuve'ga mondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. ⁴¹ Vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji jipyrive'ga mondoi vyva koty nehē yvagipeve'ga. A'ero jireheve'ga ndeja po ti ga ite'varuhuve'ga nderohopavi nehē – kiroki ite'varuhuve'ga ombo'e ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ga nhaporemo po ti jipyrive'ga ga nderohoi jireheve'ga pytera hugwi nehē no, ei Jesus'ga. ⁴² A'ero po ti jipyrive'ga okote'varuhuve'ga mombori hahyva'ea ruvihava pype. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

⁴³ —A'ero po ti Tupana'ga nhi'igareheve'ga popoakara jukwahahetero nehē. Ikatu katu po ti ga gworygworyvamo nehē – perope ganduvete'ga ojikoty'a ga pavēi Tupana'ga, ei Jesus'ga. Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo katu gwemimbo'ehara'ga pe ojo'java'ea.

Akwaimbae'ga gwepia pyryheteva'ea ko pe

⁴⁴ —Marā hekoi kiro vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderu-vihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei ga. Akwaimbae'ga hepiagi pyryheteva'ea ko pe. A'ereki a'ea ojipe'ga omi jipe vvykwara pype tohepiagyme ti ga javo. Garemmimipyra repiagame akwaimbae'ga heja pevo imima'java. Horyory ga hehe. Nurā ga imondopavi ombatera ojihugwi tombuhu ti ga ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondopava kohoa jara'ga pe ipyhyga kohoa ga hugwi. “Nahā ji ipojoykai nhirembiepiagipyra,” ei ga ovytyeri pe, ei Jesus'ga. Nahā hekoi vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderu-vihavuhuhetero oko javo.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga pe ojo'java'ea ikwahavuka ga pe na jitehe pyryheteva'ea tuhē ko aherecoa Tupana'gareheve'ero javo.

Ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérola

⁴⁵ —Marā hekoi kiro vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderu-vihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Ima'ēhara'ga hogahoi ojipe'gape'ga pyri ipyhypota ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérolas ijara'ga hugwi. ⁴⁶ A'ero ga hepiagi ita'ia'java'ea pyryheteva'ea ijara'ga pyri. He'yi itambere'ia hehe. A'ero ga hoi imondopava ombatera ojihugwi

tombuhu ti ġa ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohei imondovo ijara'ga pe imbuhuruka ojive ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérolapyryhetea ipojykavo, ei Jesus'ga na jitehe pyryheteva'ea tuhê ko aherekoa Tupana'gareheva'ero javo.

Pira mboahava

⁴⁷ —Marã po ti hekoi nehê vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehê, ei Jesus'ga. Pira mboahava pirareheve'ġa imombori ypiahu pe imbo'aparavuhupava pira, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Imboahava tynahê hete. A'ero yembeyvryi pe ġa heruri inoġa. Oapy ġa imo'emo'eamo. Pirapyryva ġa imondoi hyrua pype imohina. Pirate'varuhua ġa imombori, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Aerê na jitehe po ti Tupana'ga vvyakotyve'ġa nderekoukari mbapava koty nehê. Mbapava koty po ti gapyryve'ġa nduri ite'varuhuve'ġa nderogwovo Tupana'ga nhi'igareheve'ġa pytera hugwi nehê, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Hahyva'ea ruvihava pype po ti ġa ite'varuhuve'ġa mombori nehê. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ġa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehê, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga omombe'u ojo'java'ea.

A'itituhêva'ea ko myyahûva'ea ipyahuva'ea no

⁵¹ —Marã? Pekwaha pe penhimombaragwahava nhiremimbo'eagwera rehe nhapremo ji pe mbo'erame ojo'java'ea pyvõ? Marã? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Orokwaha pa ore akoja neremimbo'eagwera, ei ġa.

⁵² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġa mbo'ehara'ġa ikwahaparavuhui ji ombo'erame, ei Jesus'ga. A'ereki ġa okwahavypy myyahûva'ea aheremimbo'eagwera. Aerê ji ġa mbo'ei ipyahuva'ea rehe javo ġa pe: Nahanahê hekoi vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo. A'ero ġa ikwahavi a'ea no. Ga ko onga jara'ga ja a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki onga jara'ga ġweno'ê myyahûva'ea ipyahuva'ea reheve ombaterahetea hugwi ombatera rerekokatuhava hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

⁵³ Ga mbo'epavame ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. ⁵⁴ Ogwryi pe ga ruri ocidade de Nazaré pe ovahema. Pevo ga ġa mbo'ekatakutai ġajatykahava pype. A'ero ġa nhimomby'ai ga rehe. A'ero ġa ei ojohupe:

—Ma'ġa po ga mbo'ehetei ikwahavukaheteavo ga pe? Ma'ġa po ga mbopopoaka japouvouka ga pe ahemonhimomby'ava'ea? ei ġa. ⁵⁵ Ga onga apohara'ga ra'yra'ga rûi naerû? ei ġa. Gayhêa, hêa ko Mariahêa. Gairû'ġa ko Tiago'ga, José'ga, Simão'ga, Judas'ga. Tikwaha pa nhande ġa. ⁵⁶ Garendyra'ġa u pa nhande pyri. Ymyava'ea atyvi ga aġwamo. Maraname ga ikwahapavi naerû? ei ġa.

⁵⁷ Igwaigwavete ġa ndokoi ga rehe ga arõe'yima a'ero.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyripeve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'igã mombe'uhara'ġa ndehe. Gagwyripeve'ġa jate nomondoi imohina ġa ndehe ġanongapypeve'ġa pavêi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁸ Ndahe'yi reki Jesus'ga rembiapoa a'ero ahemonhimomby'ava'ea pevo ġa pe. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe.

14

João Batista'ea omano
(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

¹ Aerē Herodes'ga hendupavi ġa Jesus'ga mombe'urame. Ga omombe'u Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea mombe'urame no. Herodes'ga ko omondondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. ² Jesus'ga mombe'ua renduvame Herodes'ga etehei ojpyrive'ga pe:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okw-erava, ei ga. Nurã ga japoi ahemonhimomby'ava'ea, e'i tehe Herodes'ga.

³ Nahã Herodes'ga ei. A'ereki João Batista'ea manoa renonde Herodes'ga João Batista'ea pyhyguka ahe kwaruka itanhuramuhũa pyvõ ahe mongiuca cadeia pype. Herodiashêa rehe Herodes'ga opyhyguka João Batista'ea raikwehe. Herodiashêa ko Herodes'ga irũ'ga rembirekoro na'ê oko, Filipe'ga rembirekoro. Kirê Herodes'ga hêa rereko raikwehe. ⁴ Nurã João Batista'ea e'ie'i Herodes'ga pe:

—Maranameuhũ nde hêa rerekoi? Po ahe ndogwerekoi te hêa! ei João Batista'ea Herodes'ga pe.

⁵ Ndototari Herodes'ga ahe'ea ojive. Nurã ga ahe mongiuca cadeia pype ahe jukapota. Ndojukaukari reki ga ahe. A'ereki ga okyhyji judeus'ga hugwi. A'ereki ġa e'i:

—João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga, ei ġa onhi-mongyavo.

⁶ Aerē o'aragwera rupi Herodes'ga oapo toryva. A'ero Herodiashêa ra'yrahêa tehe ojiroky ġandovai pyteri pe – kiroki ġa uhu toryva repiaga. Ikatu Herodes'ga pe hêajirokya. ⁷ A'ero ga e'i hêa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? ei ga. Amondo tuhê po ti ji nde ve nehê. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.

A'ea Herodes'ga e'i Herodiashêa ra'yrahêa pe.

⁸ A'ero hêayhêa e'i hêa pe:

—Ere ti Herodes'ga pe: “Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akaġa nhaembeva pype.” Nahã ti ere ga pe, ei hêa gwa'yrahêa pe hêa mbo'eavo.

—Kwa, ei hêa oyhêa pe.

Nurã kiro hêa e'i Herodes'ga pe:

—Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akaġa nhaembeva pype, ei hêa.

⁹ A'ea renduvame Herodes'ga ndovy'ari. Toryvarupive'ga ġwendu ga'eagwera hêa pe ga erame: “Gara nde erepota imondoa ejive? Amondo tuhê po ti ji nehê. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.”

Nurã ga e'i kiro ojpyrive'ga pe:

—Peko ti hêanhi'ġa rupi a'ero. ¹⁰ Peho ti cadeia pype ga jukavo ga'akaġa momboa herua hêa pe, ei ga.

¹¹ A'ero ġa oho João Batista'ea jukavo aheakaġa rerua nhaembeva pype imondovo hêa pe. Hêa gweroho oyhêa pe a'ero herovahema.

¹² João Batista'ea'ereheve'ġa uhu a'ero ahera'oa rerogwovo ityma. Aerē ġa oho Jesus'ga pyri imombe'gwovo ahemanoa ga pe.

Nahã ko João Batista'ea manoa raikwehe.

Herodes'ga nomoka'nhymi kiro João Batistava'ea akağa imom-borukaragwera. Nurã henduvame Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okw-erava, ei Herodes'ga.

*Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)*

¹³ Herodes'ga nhi'ğa kwahavame Jesus'ga hoi yhara pype ypiahua aherovai ogwovo ongae'yi me tajipe'a ti ji avove'ğa hugwi javo.

Gahoa kwahavame he'yive'ğa hoi opyvo cidades hugwi ogwovo ypi-ahua rembavyra rupi. Nahã ға vahemypyri aherovai Jesus'ga rovatiamo tihendu ti ga javo. ¹⁴ Jesus'ga ға ndepiagi pevo ohemame yhara hugwi a'ero. Oporogwety ga ға. Omombi ga karugwara ғapyteripeve'ğa hugwi itetirũave'ğa hugwi.

¹⁵ Ka'arugame dozeve'ğa Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nduri ga pyri. Ga pe ға ei a'ero:

—Ka'aru hete kiro. Agwa'ğa ndo'ui ve reki. Nurã ti emondouka ға avo hugwi, ei ға. Ahã onga avo. Toho ti ға cidades'i pe ira'agweva'e pe ipyhyga mbatera. Pevo po ti ға hoi i'gwovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei Jesus'ga pe ға mondouka pota ga pe.

¹⁶ —Tohoyme po ti ға hamo, ei Jesus'ga ға pe. Pehe ti pemondo mbatera ға pe to'u ti ға javo, ei Jesus'ga.

¹⁷ A'ero ға ei ga pe:

—Ndorogwerekoi te! ei ға. Cinco pães orogwereco dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ға ndehe nehẽ, ei ға.

¹⁸ —Peru ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ға pe.

—Kwa, ei ға herua.

¹⁹ Pevove'ğa pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti vvyvo nhungwava rehe, ei ga ға pe.

Oapy ға a'ero.

²⁰ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondomondovo ғwemimbo'ehara'ğa pe pira reheve. Kiro ға imondomondo ға pe.

²¹ Kiro ға nhaporemo i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ğa imono'oği hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ға ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahẽ. Kiroki ға o'u pevo Jesus'ga pyri – ға ko he'yjuhu hete ranuhũ. Cinco milve'ğa o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ға tayri'ğa pavẽi i'ui no. Nahã Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ỹva'ea imbovua imondovo ға pe.

*Jesus'ga oho yhya arimo
(Marcos 6.45-52; João 6.15-21)*

²² Ga imono'ombavirẽ hembyruera Jesus'ga ei ғwemimbo'ehara'ğa pe ға mondovouka:

—Pe'a ti yharuhua pype, ei ga. Peho ti ji renonde ypiahua aherovai, ei ga ға pe. Apyta na'ẽ po ti ji avo agwa'ğa mondovo nehẽ, ei Jesus'ga.

—Kwa, ei ġa.

A'ero ġa avi herogwovo.

²³ Jesus'ga pytai a'ero pevove'ga mondovo ġanonga pe. Ga horame ga tehe oho vytyruhua rupi opytavo pevo tanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Pevo ga pytai onhi'īga Tupana'ga pe imongaruheteavo.

²⁴ A'ea rupi garemimbo'ehara'ga ndekoi ypiahua pyteri pe. Ombohemohe hete yharuhua vyvtua rerekovo. Vyvtua ipopoaka yhara mondoukare'yma aherovai.

²⁵ Ko'eġwerīrame Jesus'ga hoi yhya arimo ogwovo ġa pyri.

²⁶ Garemimbo'ehara'ga garura repiagame ġapy'a omyi.

—Anhaġa po uhu yhya arimo! ei ġa.

Hahēahē ġa okyhyjiavo. ²⁷ Kotihī Jesus'ga ei a'ero:

—Penogatu ti pejipy'a. Tapekyhyjia'javi ti. A'ereki ji tuhē ako, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Po nde Jesus Cristoramo hamo, yhya arimo po ti nde ji mbuhuri ejipyri nehē hamo, ei ga.

²⁹ —Ejo ti, ei Jesus'ga ga pe a'ero.

A'ero Pedro'ga hemi yhara hugwi ogwovo yhya arimo ogwovo Jesus'ga pyri. ³⁰ Aerē ga kyhyji reki. A'ereki ipopoaka vyvtua. A'ero ypy pe ohoġwerīrame ga hapukai Jesus'ga pe:

—Ji pyhy! ei ga Jesus'ga pe opojkaharete'ga pe.

³¹ Kotihī Jesus'ga opoa mondoi ga pe ga pyhyga.

—Nderejikogi nde ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Garamo nde ndajireroviar-ihu Jesus'ga po nanhimondokatui yhya arimo javo? ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Nurā nde hoi gwerevi ypy pe, ei Jesus'ga.

³² Jesus'ga avame yhara pype Pedro'ga pavēi ndura'javi vyvtua.

³³ Jara'ga yhara pypeve'ga nduri Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tupana'ga ra'yra tuhē ko nde, ei ġa ga pe ġwenyppy'amo ga pyri.

Jesus'ga omombi ahetetirūa Genesaré pe

(Marcos 6.53-56)

³⁴ Ogwovo Jesus'ga herohoi ypiahua aherovai a'ero herovahema Genesarépeve'ga gwyri pe. ³⁵ Ikwahavame Jesus'ga ndura pevove'ga omondomondo onhi'īga ojohupe ga mombe'gwovo ogwyripeve'ga pe nhaporemō. Nahā ġa ġa momorandupavi. Henduvame ġa itetirūave'ga mbojatykapavi ġa nderua Jesus'ga pyri ġa nderovahema.

³⁶ —Na ti itetirūave'ga pokogi ndepira rembeyvra rehe nehē, ei ġa. Po ti ġa pokogi hehe vehevi, a'ero po ti ġatetirūa ipigi ġa hugwi nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

Kiroki ġa opoko gapira rehe – ġa hugwi ġatetirūa pigi a'ero.

15

Jesus'ga onhi'ī judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera rehe

(Marcos 7.1-13)

¹ Aerē ġa nduri Jesus'ga pyri Jerusalém hugwi fariseus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Ovahemame ġa ei Jesus'ga pe:

² —Maranameuhū neremimbo'ehara'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerū? Nhaneramonhava'ea e'ī: “Nahanahā nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturō ġwaramo nhande nhimombryvi Tupana'ga pe.” Nahā nhaneramonhava'ea ei nhande

mbo'embo'eavo. Na rüi neremimbo'ehara'ga jipogwei i'ua renonde nahã ojkwakuve'yma, ei ga Jesus'ga pe.

³ —Pehe no, ei Jesus'ga ga pe. Maranameuhü pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iga? ei Jesus'ga. Tupana'ga erame nahanahã ti peko javo pe ndapekoi ganhi'iga rupi. Penhimimbo'ea rupi jate reki pe ndekoi pejikovo Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rupi, ei Jesus'ga. ⁴ Ymyahü Tupana'ga ei:

“Pemondo ti pejeaporogita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhëa pe no

– tojukauka ti ga ga a'ero,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

⁵ —Pe ki a'e te Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga. Po ga ei uva'ga pe oy'ga pe no: “Apoko pota ji imondovo mbatera pe me novã. Emo ji amondo akoja Tupana'ga pe,” ei ga ga pe. ⁶ Pe'e pe ga pe a'ero: “Nanongara pyry!” Nahã pe ga mbo'ei pejikoe'yma Tupana'ga nhi'iga rehe, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki ga erame a'ea ga nomondoi ojeaporogita imohina uva'ga ndehe oy'ga ndehe no. Ndopokogi ga uva'ga oy'ga ndeheve a'ero imondoe'yma ga pe. Nahã ga ndekote'varuhui, ei Jesus'ga.

⁷ —Pehe ko pekokatu'ava'ero, a'e ji pe me a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Ymyahü Isaiasva'ea pe mombe'u katu jipe Tupana'ga nhi'iga mombe'urame hako. A'ereki ahe e'i:

⁸ “‘Arove'ga onhi'igatu tehe ji ve

torombohete Tupana'ga javo,’ ei Tupana'ga.

‘Emo ga nanhiarõi imondoe'yma gweaporogita imohina ji rehe.

⁹ Ji mbohete tehe ga.

A'ereki nhinhi'iga rehe rüi ga ombo'e.

Vvyakotyve'ga nemimbo'ea rehe ga ga mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'iga javo tehe jupe,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako,

ei Jesus'ga fariseus'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pe no.

Ahereaporogitate'varuhua ahe mbote'varuhu

(Marcos 7.14-23)

¹⁰ Jesus'ga ga mbuhuri ojipyri pevove'ga he'yjuhuve'ga. A'ero ga ei ga pe:

—Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹¹ Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohë nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu, ei Jesus'ga ga pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri ga pyri javo ga pe:

—A'ea nde erame fariseus'ga nhimonha'ngai nenhi'iga arõe'yma. Erekwaha nde? ei ga Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti o'o pa gwemitymipyrrãiva'ea nehë, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea pe ganemimbo'ea pe Jesus'ga ei: Tupana'ga remitymipyrrãiva'ea. Tupana'ga po ti omombi pa ganemimbo'ea nehë.

¹⁴ —Na ga ndekojate a'ero fariseus'ga, ei Jesus'ga. Ga ko heakwagweve'ga ja – kiroki ga gweroho pota oji'jave'ga, ei Jesus'ga. Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ga memei oh i kwara pype nehë. A'ereki ga memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

15 A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ore mbo'e katu ti ojo'java'ea rehe. A'ereki ndorokwahavi a'ea. Maraname nde ei akoja ore ve? “Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu,” ere nde. A'ea rehe ti ore mbo'e katu a'ero, ei Pedro'ga.

16 A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Maranuhū pehe ndapekwahavi no? ei Jesus'ga. 17 Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea oho nhanderevega pype ohema nhande atarame.

—Maranuhū pe ndapekwahavi naerū? ei Jesus'ga. 18 Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a'ea ohē nhandeyvytera hugwi nhande mbote'varuhuavo, ei Jesus'ga. 19 Po pejiyvyteri pe pe ndeaporoḡitate'varuhuro, a'ero pejiyvyteri pe pe ei na'ē penhimonha'ngavo tijuka ti ga javo ga pe. A'ero po pe ga jukai. Pe ei na'ē pejiyvyteri pe tiroho ti garembirekohēa ga hugwi javo hēa pe. A'ero po pe hēa rerohei pejive. Pejiyvyteri pe pe ei na'ē tireko te'varuhu ti ḡa javo ḡa pe. A'ero po pe ḡa nderekote'varuhui, ei Jesus'ga. Pe'e pe: Timi ti. Pe'e pe: Xa'mbe ti ḡa pe. Pe'e pe: Timbotegwete ti ḡa. A'ea nhaporemo pe ei pejiyvyteri pe. Nahā pe ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga. 20 Pendeaporoḡitate'varuhua nhaporemo pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea fariseus'ḡa omombe'u ahembo'ehara'ḡa pavēi ḡa erame: “Nahanahā po ti nhande xajipogwei xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo.” Gahā e'i a'ea. Jihi ki a'e te a'e pe me: Po nhande ndiajipogwei i'gwovo, a'ero nhande nianhimbote'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki nhandejipogweja nomombyryvi nhandereaporoḡita, ei Jesus'ga.

Judeurūiva'ea

(Marcos 7.24-30)

21 Aerē Jesus'ḡa hoi pea hugwi ogwovo. Cidades koty Tiro koty Sidom koty ḡa hoi ogwovo yhya rembeyvrya rupi. 22 Pea hugwi hēa ruri Jesus'ga rovatiamo – kiroki cananēiahēa judeurūivehēa.

—Jipojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminoru no! ei hēa Jesus'ga pe.

A'ea hēa ei ga pe. A'ereki hēa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ḡanduvihavuhetero javo.”

—Ji porogwety! ei hēa Jesus'ga pe. Anhaḡa opojyka jira'yrahēa okote'vate'varuhuavo hēa pe, ei hēa.

23 Jesus'ga nonhi'iḡi reki hēa pe. A'ero garemimbo'ehara'ḡa nduri ga pyri javo ga pe:

—Emondo ti hēa nhande hugwi. A'ereki hēa uhuruhu nhande reviri ohapukaita okovo ji poko javo, ei ḡa Jesus'ga pe.

24 A'ero Jesus'ga ei:

—Tupana'ga ji mbuhuruka jigwyrivepe'ḡa pyri israelitas'ḡa pyri. “Ga pyri jate ti eho ḡa pokoga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga. “Ga ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko ḡa ika'nhyva'ea ja,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Judeus'ḡarūive'ḡa pyri rūi Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Jesus'ga.

25 Gwendu po hēa Jesus'ga nhi'iḡa ua Jesus'ga pyri ḡwenypy'amo garovai pyteri pe nde ko jihoheva'ero javo.

—Ji poko ti! ei hēa Jesus'ga pe.

26 A'ero ga ei hēa pe:

—Ndapyryvi ji ipyhygi tayri'ga mbatera imomboha nhaḡwatiḡa pe to'u ti javo.

Nahā Jesus'ga ei ndapyryvi ji judeus'garūive'ḡa pokogi javo.

27 —A'iti a, ei hēa. Emo nhaḡwatiḡa vehevi reki o'u hembyrue'ria – kiroki ohi ijara'ga i'urame, ei hēa.

Nahā hēa ei aerē po ti nde judeus'garūive'ḡa pokogi no javo.

28 A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Erejiko hete nde ji rehe ji poko po ti ga nehē javo, ei Jesus'ga. Oropoko ti jiji kiro, ei ga hēa pe.

Nanime Jesus'ga anhaḡa mbojipe'ai hēara'yrahēa hugwi nahā hēa pokoga.

Jesus'ga omombi he'yjuhuva'ea tetirūa

29 Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo ypihua rembeyvyri Galilēia rembeyvyri okovo. Yvytyruhua arimo ga hoi oapyga oina.

30 Ga pyri he'yjuhuve'ḡa nduḡanduri itetirūave'ḡa nderunderua. Gweru ḡa ipyka'naka'nave'ḡa heakwagweve'ḡa ndeheve onhi'ḡe'ḡve'ḡa ndeheve ika'naka'nave'ḡa ndeheve ojipe'ḡa ndeheve he'yive'ḡa. Gahā ḡa ḡa nderuri ḡa mondovo ḡa noḡa Jesus'ga pyri topohano ti ga ḡa javo.

A'ero Jesus'ga imombigi ḡatetirūa ḡa hugwi. 31 A'ero ḡa nhimomby'ai hepiaga ḡatetirūa mombiga. A'ereki onhi'ḡe'ḡve'ḡa onhi'ḡi reki. Gwepia ḡa Jesus'ga ika'naka'nave'ḡa nda'oa imombyryvame. Ipyka'naka'nave'ḡa ami ogwovo reki. Heakwagweve'ḡa gwepia reki. A'ero pevove'ḡa Tupana'ga mbohetei onhimongyavo okwaha hete Tupana'ga Israelva'ea rakykwepohara'ḡa nduvihavuhuhete'ga javo.

Jesus'ga omondouka mbatera quatro milva'ea pe

(Marcos 8.1-10)

32 Aerē Jesus'ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

—Pejo ti ji pyri.

Ga ndurame ga pyri ga ei ḡa pe:

—Iporia'i ḡa ji ve avove'ḡa he'yjuhuve'ḡa. A'ereki ḡa ndogwerecoa'javi mbatera dois okira ḡwaramo ji pyri, ei Jesus'ga. Namondoukapotari ji ḡa ḡanonga pe ḡa i'ue'ymame. A'ero po ti ḡa pytupavamo pehea rupi ḡwe'ouhūro nehē, ei Jesus'ga.

33 Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa ei ga pe:

—Ma hugwi po ti nhande ipyhygi he'yjuhuva'ea mbatera ḡa pe avo ongae'ḡi me tokogahi ti ḡa javo? ei ḡa.

34 A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Maramomi pe herekoi pāes?

—Sete, ei ḡa ga pe. Moko'i'ḡi pira'ia orogwereco no, ei ḡa.

35 Pevove'ḡa pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti vvyvo, ei ga ḡa pe.

36 Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki sete pāes pira'ia reheve. A'ea rehe ga nhi'ḡi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhuruka javo. A'ero ga haygwe'rogwe'rogi pāes pira'ia reheve imondomondo ḡwemimbo'ehara'ḡa pe. Kiro ḡa imondomondo peveve'ḡa pe. 37 A'ero ḡa nhaporemō i'ui onhimoytaromo.

Ga i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ga imono'oḡi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembyhaygwe'rogagwera. A'ereki ḡa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea seteva'ea yrua tynahē. ³⁸ Kiroki ḡa o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ga tayri'ga pavēi i'ui no. Nahā Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ḡva'ea imbovua imondovo ḡa pe.

³⁹ A'ero Jesus'ga pevove'ḡa mondoukari ḡanonga pe. Ga horame ga avi yharuhua pype herogwovo aherovai herovahema ypihua rembe'yi pe cidade de Magadā me.

16

*Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea, ei ahe Jesus'ga pe
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)*

¹ Aerē fariseus'ga nduri Jesus'ga pyri saduceus'ga pavēi ovahema.

—Tihepia ti gapopoakara, ei ḡa ojohupe. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei, ei ḡa ojohupe.

Nurā ḡa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Torohepia ti, ei ḡa ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei reki ḡa pe:

—Ka'aru iḡwaḡahivame yvaga pe ei: “Ko'emame po ti kwara ima'eḡatui nehē.” Nahā pe ei, ei Jesus'ga ḡa pe.

³ —Ypyhajive iḡwaḡahivame yvaga hovapitymbygudurame pe ei: “Amana po ti ikyri nehē.” Nahā pe ei, ei Jesus'ga.

—Pehepia pe yvaga ikwahava aerēva'ea ima'eḡatua. Hepiaga'javame pe pekwha aerēva'ea ikyra. A'ea pe pekwha katu, ei Jesus'ga ḡa pe. Emo imbaragwahave'ḡve'ḡa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aḡwamova'ea – kiroki a'ea okwahavuka aerēva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerēva'ea rehe, ei Jesus'ga.

⁴ —Aḡwamova'ero peko te'varuhu pa pe, ei Jesus'ga ḡa pe. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'iḡa rehe pejikoge'yma ga rehe. Pe'e pe: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga. Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ymyahū ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemame onhi'iḡa momba'uharava'ea mohemame. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē ji Jesus'ga poko javo.

A'ea erame Jesus'ga hoi ḡa hugwi ogwovo.

*Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ḡwemimbo'eaatyviva'ea rehe
(Marcos 8.14-21)*

⁵ Ogwovo ḡa hugwi Jesus'ga herohoi herogwovo ypihua aherovai ḡwemimbo'ehara'ga pavēi. Omoka'nhy ḡa pāo herohoe'yma ojupi.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Penhimboko'i ti pāo mbovuhava rehe fariseus'ga apoa rehe saduceus'ga apoa rehe no, ei Jesus'ga.

⁷ Garemimbo'ehara'ga nhomonhi'iḡi a'ero.

—Jesus'ga ei na. A'ereki nhande ndiheruri pāo nhande rupi, ei ḡa ojohupe.

⁸ Ganhi'igã kwahavame Jesus'ga ei ġa pe:

—Maraname pe nhomonhi'iguhũ nhande ndiheruri pão javo? Ndapejikogi'i pe ji rehe ndirekoi pão javo, ei Jesus'ga ġa pe.
⁹ Napenhimombaragwahakatui pe ji'ea rehe? Ndapekwahava'javi pe cinco pães – akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka cinco milve'ga pe? Ndapekwahava'javi pe hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hembyruera? ¹⁰ Ndapekwahava'javi pe sete pães? Akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka quatro milve'ga pe. Ndapekwahava'javi hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hembyruera? ¹¹ Maraname pe napenhimombaragwahavihu ji erame pe me kiro? Pão pe rũi ji ei pe me. A'e ji pe me: Penhimboko'i ti fariseus'ġa apoa rehe saduceus'ġa apoa rehe no. A'ereki ġa'apoa ko pão mbovuhava ja, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimombaragwahavi ga'ea rehe.

—Pão mbovuhava pe rũi Jesus'ga ei, ei ġa a'ero. Fariseus'ġa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei. Saduceus'ġa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei no penhimboko'i ti ġanemimbo'ea rehe javo, ei ġa.

*Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)*

¹³ Aerẽ Jesus'ġa hoi cidade koty Cesaréia de Filipe koty. Ovahemame pevove'ġa gwyri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Marã ġa ji ve jipi? ei Jesus'ga ġa pe okovo vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ¹⁴ A'ero garemimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko Jeremias'ga. Po Jeremiasva'ea rũi ga rekoi, a'ero ga oko ojipe'ga Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea pyteripeve'ga.” Nahã ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marã pe ji ve jipi?

¹⁶ A'ero Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko. Nde ko Tupana'ga ra'yramo avuiramave'ga ra'yramo ereko, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Simão, João'ga ra'yra, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. Pyry hete nde ve nde a'ea kwahavame Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga ra'yramo javo. A'ereki vvyakotyve'ġa rũi okwahavuka nde ve. Jiruva'ga reki yvagipeve'ga ikwahavukari nde ve ga ko Cristo'ga jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'itituhẽva'ea pe nde ei.

¹⁸ —Jihi a'e nde ve a'itituhẽva'ea pe kiro no. Nderera ko Pedro. Ita xa'e nhande jupe. Ita ndojijyi upa. Na jitehe po ti jireheve'ġa nhaporem ndogwerojijyi ojeaporoġita ojikopige'yma ji rehe nehẽ. A'ereki ji ambojiko hete ġa ji rehe topohiryme ti ġa ji hugwi javo nehẽ. Omanorame vehevi po ti ġa kweravi mbapava koty okovo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Na tuhẽ. Tupana'ga rekorame vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero avo vvyra koty ġa mongovo onhi'igã rupi, a'ero po ti ji nde mbopopoakari nehẽ, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'ero po ti nde ei jireheve'ġa pe nehẽ:

“Nahanahã ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iga, a'ea ko Tupana'ga nhi'iga no, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Ojipea po ti nde ei nehë: “Nahanahã ti peko.” Po a'ea nenhi'iga, a'ea ko Tupana'ga nhi'iga no.

²⁰ A'ea mombe'urë Pedro'ga pe Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Tapemombe'ui ti ga pe Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remim-buhurukaramo javo, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Marcos 8.30–9.1; Lucas 9.22-27)

²¹ Kiro Jesus'ga nhimombe'ua'jaa'javi gwemimbo'ehara'ga pe nahanahã po ti ji ve nehë javo.

—Taho ti ji cidade de Jerusalém me, ei Jesus'ga ga pe. He'yiva'ea po ti ga imondomondo hahyva'ea ji ve nehë xava'eve'ga ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pavëi judeus'ga mbo'ehara'ga pavëi no. A'ero po ti ga ji jukaukari nehë. Mokõi ji kirirë po ti nhimbogwerahava nehë, ei Jesus'ga ga pe.

Nahanahã Jesus'ga imombe'ui aerëva'ea onhimombe'gwovo ga pe.

²² A'ero Pedro'ga ga rerohoi irupe'i onhi'igahyavo Jesus'ga pe.

—Na rüi po ti nde ve hahyhetea nehë! ei Pedro'ga ga pe. Tupana'ga ti tomombi ga tandejukaukaryme ga pe javo, ei ga Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

²³ Opyryrÿ Jesus'ga javo Pedro'ga pe:

—Ejipe'a ti ji hugwi! A'ereki Satanás'ga nde monhi'i. Nurã nde ei nanongara, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Eremombi pota nde jirekoa Tupana'ga nhi'iga rupi. Tupana'ga reaporogita atyvi ndeapoporogita. A'ereki Tupana'ga opota reki nhimanoa. Vvyakotyve'ga ndeapoporogita rehe nde ereko, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²⁴ Kiro Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Kiroki ga oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ga gwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ga pe. Po ti ojipe'ga imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehë peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi.

²⁵ —Kiroki ga ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjukayme ti ga javo – ga po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehë, ei Jesus'ga.

—Kiroki ga ojipe'ga ga jukai ga jikoga gwaramo ji rehe – omanorë po ti ga oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehë, ei Jesus'ga.

²⁶ —Ojipe'ga – kiroki ga e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'õ ti ji mbatera jijive javo” – po ga imono'ono'ombavi mbatera ojive avo vyva koty, a'ero ga imono'ono'õthehei ojive novia ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ahã ga pe gahohava Tupana'ga pyri. A'ereki ahe nomondo mbatera ohohava kwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga.

²⁷ —Aerë po ti ji rura'javi avo vvyakotyve'ga pyri Tupana'gapyrive'ga pavëi yvagipeve'ga pavëi nehë. Jiruva'ga rendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoji jioa nehë vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ji ikwepygi vvyakotyve'ga pe nehë. Po ga ndekokatui nhinhi'iga rendukatukatuavo, a'ero po ti ji rekokatui ga pe nehë, ei Jesus'ga. Po ga ndekote'varuhui nhinhi'iga renduve'yma, a'ero po ti ji imondo hahyva'ea ga pe nehë, ei Jesus'ga.

²⁸ Kiroki ga o'ã Jesus'ga pyri – ga pe Jesus'ga ei:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame ti agwa'ga pyteripeve'ga ji repiagi ji rurame kokoty penduvihavuhuhetero jitekovo nehë.

A'ea Jesus'ga ei okovo vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

17

Jesus'ga ra'oa ojirójijyi aherovaki

(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

¹ Aerë seis okirirë Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga Tiagova'ea reheve João'ga reheve no. João'ga ko Tiagova'ea irũ'ga. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia vytyruhua arimo yvateuhuva'ea arimo. Ga tehe oko pevo a'ero Jesus'ga pavëi.

² Pevo Jesus'ga ra'oa jirojijyi ġapyteri pe. Garova hendy'jandy'jahetero kwara ja. Ga'apoa tapy'ynhapira tiġahivuhuro ġwendy'jandy'javamo kwara ja.

³ Nanime ahe jipiukari ġa pe onhi'iġa Jesus'ga pe Moisés'va'ea Elias'va'ea pavëi – kiroki ahe ymyahũ hete omano.

⁴ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orepojkaharetero javo.

—Pyry nhanderekoa avo, ei ga Jesus'ga pe. Nde ipotarame po ti ji japoi tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

⁵ Ga nhi'iġame yvaġatiġa ijyvi ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe. Hendy'jandy'ja yvaġatiġa. Nanime yvaġatiġa hugwi Tupana'ga nhi'iġi Jesus'ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohë hete ko ji ga rehe. Pehendu katu ti ganhi'iġa, ei Tupana'ga.

⁶ Tupana'ga nhi'iġa renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ari ojo-vapyvo okyhyjiheteavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ruri ġa pyri opokoga ġa ndehe.

—Pepo'ã ti, ei ga ġa pe. Tapekyhyji ti, ei ga.

⁸ Ojovavurame Jesus'ga jate ġa ga repiagi. A'ereki ahe oho jipe.

⁹ Jesus'ga jyvi vytyruhua hugwi ġwemimbo'ehara'ga pavëi ogwovo. Ojyvame ga ei ġa pe:

—Pehepia pe jira'oa jirojijyirame. A'ea tapemombe'ui na'ë. Aerë ji kweravame gwe nhimanoa hugwi ti pemombe'u.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe okovo vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹⁰ A'ero garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Nderura renonde ti Elias'ga tuhu nehë, ei ġa Jesus'ga pe. A'ea ahembo'ehara'ga ei. Maraname ġa ei na? ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Omombe'u katu ġa, ei Jesus'ga. Elias'va'ea uhu na'ë ġandeaporogita rerojijyipava, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Jihi ki a'e te a'e pe me: Elias'va'ea uhu jipe ikwehe. Nonhimombaragwahavi ġa ahe rehe ahe kwahave'yma, ei Jesus'ga. Okovo ġwemimbotarimova'ea rupi ġa ndekote'varuhuro ahe ve reki. Na jitehe po ti ġa imondo hahyva'ea ji ve nehë no, ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹³ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga ikwahavi. “João Batistava'ea pe Jesus'ga ei Elias'va'ea mombe'urame nhande ve,” ei ġa oyvyteri pe.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahera'yrava'ea hugwi

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43a)

¹⁴ Aerë Jesus'ğa ndurame he'yive'ğa pyri a'ero akwaimbae'ga ruri ğwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe jijoheva'ero ore poko ti javo.

¹⁵—Eporogwety jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. Heagwry hete ga karugwate'varuhua ga rerekoro ğwaramo. Tiruahũ ga pe. O'ao'a ga tata pype jipi yhya pype jipi no, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁶ Aru ji ga neremimbo'ehara'ğa pyri tomombi ti ğa karugwara ga hugwi javo novia, ei ga. Ga nomombigi reki ga hugwi. A'ereki ğa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ğa pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu peji-jupa. Manameuhũ po ti pe jikogi ji rehe nehẽ naerũ? ei Jesus'ga ğa pe. Peru ti tayri'ga avo ji pyri, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ga tayri'ga rerurame Jesus'ga e'iahy Diabo'gapyriva'ea pe anhağa pe imbojipe'avo tayri'ga hugwi. Oho hete anhağa tayri'ga hugwi a'ero. A'ea rupi jitehe tayri'ga nhimohiğatui a'ero.

¹⁹ Aerë Jesus'ga tehe ga rekorame garemimbo'ehara'ğa nduri ga pyri. A'ero ğa ei ga pe:

—Maraname anhağa ndojipe'ai tayri'ga hugwi ore erame jupe ko?

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Napembojipe'ai pe ga hugwi. A'ereki xunhi hete tuhẽ pe pejiko Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe, a'ero po pe ei agwava'ea pe yvytyruhua pe eho agwa hugwi egwovo pevo javo, a'ero ihoi. Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe tegwete onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga ğa pe. ²¹ Nanongarava'ea anhağa po ti pe imbojipe'ai nehẽ penhi'inhi'igame jate Tupana'ga pe pe i'ue'ymame jate tanhi'inhi'i ti Tupana'ga pe javo no, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43b-45)

²² Ga nduvame Galiléiapeve'ğa gwyri pe Jesus'ga ei ğwemimbo'ehara'ğa pe:

—Uhu ğwerĩ nhimondohava apiavo ğapo pe. Ji pyhy po ti ğa nehẽ, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²³ A'ero po ti ğa ji jukai nehẽ. Mokõi ji kirirẽ po ti nhimbogwerahava nhimanoa hugwi nehẽ, ei Jesus'ga.

Henduvame garemimbo'ehara'ğa ndovy'arihu a'ea rehe.

Omono'õ ahe itambere'ia ojatykahavuhua pe

²⁴ Aerë Jesus'ga ruri cidade de Cafarnaum me ğwemimbo'ehara'ğa pavëi. Ga vahemame ğa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ğa opyhy itambere'ia judeus'ğa hugwi imono'ono'oğa tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. A'ero ğa ei Pedro'ga pe:

—Marã? Nembo'ehara'ğa po nombuhuri jipi itambere'ia toapokatua'ja ti ğa ojatykahavuhua javo? ei ğa Pedro'ga pe.

²⁵—Omondo ga jipi, ei Pedro'ga ğa pe.

Aerë Pedro'ga hoi ogwovo onga pype. Ga vahemame pevo Jesus'ga pyri Jesus'ga eypy'i ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga ga pe. Marãi nde? Avo yvya koty ma'ğa hugwi ğanduvihavuhu'ğa ipyhygukari itambere'ia imono'ono'oğa ojive? Mara'ngu po nde javo: “Ogwyrípeve'ğa hugwi po ğa ipyhygi”? Mara'ngu

po nde javo: “Hajiheve'ga hugwi po ǵa ipyhygi”? Marāi nde naerū? ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

²⁶ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Hajiheve'ga hugwi ǵa ipyhygi, ei ga.

Henduvame Jesus'ga ei:

—A'ero ti ǵagwyriveve'ga tomondoyme, ei Jesus'ga. ²⁷ Nhande ko Tupana'ga gwyriveve'ea. Nurā po ti nhande nimondo ǵa pe hamo nehē, ei Jesus'ga. Tihayvayme ti ǵa hehe javo timondo ti nhande ǵa pe nehē. Eho ti ypiahu pe pira mbo'a a'ero. Kiroki o'u ypy – epyhy ti imbojurujaita. Jurua pype po ti nde hepiagi itambere'ia nehē. Ehekyi ti itambere'ia jurua hugwi itambere'ia rerua imondovo ǵa pe – kiroki ǵa omono'ono'ō itambere'ia tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. Ere ti ǵa pe: “Koro ko Jesus'ga remimondoa nhiremimondoa no.” A'ea ti ere ǵa pe imondovo ǵa pe, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

A'ero Pedro'ga hoi pira mbo'a hepiaga itambere'ia jurua pype herua imondovo itambere'ia ǵa pe a'ero.

18

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

¹ Aere'ī Jesus'ga remimbo'ehara'ǵa nduri Jesus'ga pyri. Kiro ǵa ei ga pe: —Tupana'ga oko vyakotyve'ǵa nduvihavuhuhetero kiro. Manamo nhandejoheva'ero huvihavamo ga pyri? ei ǵa.

² Kiro Jesus'ga tayri'ga mbuhurukari ojipyri a'ero epo'ā ti ǵapyteri pe javo. ³ A'ero ga ei ǵwemimbo'ehara'ǵa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Perojijyi ti pejeaporogita penhimbohete'e'yma tayri'ǵa ja, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojijyi pejeaporogita nehē, a'ero po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhuhetero nehē. ⁴ Kiroki ǵa tayri'ga ja nonhimbohetei – ǵahā ko koji'i huvihava ojipe'ǵa hohe Tupana'ga pyri huvihavuhuhete'ga pyri, ei Jesus'ga ǵa pe.

⁵ —Kiroki ǵa jireheva'ero ǵwaramo gwereko katu tayri'ǵa'jave'ga ga oko Jesus'gareheva'ero javo – jihi tuhē reki ǵa ji rerekokatui, ei Jesus'ga ǵwemimbo'ehara'ǵa pe.

Tiruahū hete ǵa pe, ei Jesus'ga

(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)

⁶ —Tiruahū hete po ti ǵa pe nehē – kiroki ǵa ombote'va tayri'ǵa'jave'ga jireheve'ga ga mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Omano jipe po ǵa hamo tombote'vayme ti ǵa jireheve'ga, ei Jesus'ga. Po ahe nhapyti ǵajura rehe itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ǵa momboa ypihua ruvihava pype ǵa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahūhetero ǵa pe. Koji'i tiruahū hete ǵa pe ǵa jireheve'ga mbote'varuhurame huvihava'garūive'ga, ei Jesus'ga ǵwemimbo'ehara'ǵa pe.

⁷ —Tiruahū hete vyakotyve'ǵa pe. A'ereki jara'ǵa ombote'varuhu ojipe'ǵa jipi. Na tuhē po ti jipi nehē, ei Jesus'ga. Ga pe po ti tiruahū hete nehē no – kiroki ǵa ǵa mbote'varuhu, ei Jesus'ga ǵa pe.

⁸ —Nurā ji ei nde ve: Po epoa pyvō ojipejiva'ea pyvō nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! Na jitehe nde ejekote'varuhurame epya pyvō ojipejiva'ea pyvō ehaygwe'ro ti epya nahā imombiga ejekote'varuhua, ei Jesus'ga. Tiruahū po ti nde ve ndepoa mombora

nehē ojipejijatero ġwaramo ndepoa avuirama, ei Jesus'ga. Tiruahū po ti nde ve ndepya mombora nehē no nde po'ame'yma ġwaramo avuirama, ei Jesus'ga.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero koji'i po ti tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo epoa mokōiva'ea epya mokōiva'ea no novīa nehē, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa epya reheve ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe, ġambote'varuhua mombora pe javo.

⁹ —Po ejeakwara pyvō ojipejiva'ea pyvō nde rekote'varuhui, a'ero ti ehkyi ejeakwara imomboā nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū nde ve ndereakwara mombora nehē ojipeji jatero ġwaramo ndereakwara avuirama.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde te'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo ejeakwara mokōiva'ea novīa nehē, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei pe me: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Ġambote'varuhua mombora pe Jesus'ga ei imombe'urame ġandeakwara mombora.

Ovelha ika'nhympyra
(Lucas 15.3-7)

¹⁰ —Pearō hete ti tayri'ġa'jave'ġa. Tape'eaġwami ti: “Ga koty po ti ji ndajirovagi nehē.” Na rūi ti peko, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Ganderekokatuhara'ġa ko Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa. Ġahā omombe'u pa Tupana'ga pe nahanahā ġa oko te'varuhu tayri'ġa'jave'ġa pe javo. Nane'ymi tayri'ġa'jave'ġa nderekokatuhara'ġa ndekoi yvagi pe jiruva'ga pyri yvagipeve'ga pyri javo ga pe. A'ero Tupana'ga tayri'ġa'jave'ga pokogukari ġa a'nguavo, ei Jesus'ga. ¹¹ Pearō ti tayri'ġa'jave'ga. A'ereki ji ajo yvya koty tamombo ti ji yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka ji rehe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ġa oka'nhyve'ġa ja – ġandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jijoa jitekovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

¹² —Po akwaimbae'ga gwereko ġwencymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy ga hugwi, ndohoi re po ga heka naerū? Gweja po ga he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ogwovo vytyruhua rupi hekaheteavo ojipe'ia.

¹³ Po ga hepiagi ovelha, a'ero po ga roryroryvamo hehe. Hory po ga jara rehe noventa e nove ovelhas rehe ika'nhyve'ġa'ea rehe novīa. Koji'i po ga roryroryvamo akoja rehe ojipejiva'ea rehe, ei Jesus'ga. Ndototari po ga ojipejiva'ea vehevi ika'nhyname, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Na jitehe yvagipeve'ga penduvete'ga roryroryhetero tayri'ġa'jave'ġa ndehe. Ndototari ga ġa ndekote'varuhurame. A'ereki okote'varuhurame ġa oko oka'nhyve'ġa ja ga pe, ei Jesus'ga.

Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve, ei Jesus'ga

15—Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja – po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti eho ga pyri. Ojipe'ga ndovakie'ŷ ti eho ga pyri, ei Jesus'ga. Ere ti ga pe: “Nahanahā nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga. Po ga nenhi'iga rendu katu opohia okote'varuhua hugwi nehē, a'ero po ti nde jikoty'ara'javi ga pavēi nehē, ei Jesus'ga.

16—Po ga nohendukatui nenhi'iga nehē, a'ero ti eroho ojipe'ga ejupi ga rerovahema ga pyri. Doisve'ga vehevi pyry nde ġa nderohoi ga pyri ġa nderovahema nehē, ei Jesus'ga. Erea'ja ti ga pe ejupive'ga henduvame: “Nahanahā nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti erea'ja ga pe, ei Jesus'ga. Ga ti tohendu pa nenhi'iga doisve'ga. Pyry ojipe'ga henduvi no nde erame ga pe. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē nahanahā akoja'ga rekote'varuhui ga pe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ġa ei ga pe nehē: “Nahanahā nderekote'varuhua ga pe.”

17—Po ga nohendukatui ve ġanhi'iga vehevi no, a'ero ti emombe'u ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojiko ji rehe ojatykavo jipi tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga javo. A'ero po ti ġa ei ga pe nehē: “Nahanahā nderekote'varuhua ga pe.”

—Po ga nohendukatui ġanhi'iga no, a'ero ti ere ga pe: “Itambere'ia mono'ōhara'ga ja ko ga ji ve.” A'ea ti ere ga pe.

A'ea Jesus'ga e'i. A'ereki judeus'ga ndojihe'ari itambere'ia mono'ōhara'ga ndehe ġa ite'varuhu javo – kiroki ġa omono'ō itambere'ia governo pe.

Aerē po ti pe ei nehē, ei Jesus'ga

18—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti pe ei nehē: “Nahanahā ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iga, a'ea ko Tupana'ga nhi'iga no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

—Aerē po ti pe ei nehē: “Nahanahā ti peko.” Po a'ea nenhi'iga, a'ea ko Tupana'ga nhi'iga no, ei ga ġa pe.

19—Ojipea ji imombe'ukatui pe me, ei Jesus'ga. Po yvya koty doisve'ga pepyteripeve'ga ei: “Nahanahā ti xa'e Jesus'ga ruva'ga pe yvagipeve'ga pe nahanahā ore ipotari javo.” Ojo'ja pe erame nahā ga pe po ti ga penhi'iga rendukatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. ²⁰ A'ereki ji ako jireheve'ga pyteri pe ġa pokoga nhinhi'iga Tupana'ga pe ġa pavēi – kiroki doisve'ga onhi'ī Tupana'ga pe nhinhi'iga rupi ġa ndekopotaro ġwaramo. Po ojipe'ga ei a'ea jitehe no, a'ero po ti ji rekoi ġapyteri pe nhinhi'iga Tupana'ga pe ġa pavēi no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Ite'varuhu ahepyriva'ea

21 A'ero Pedro'ga ruri Jesus'ga pyri hete ga renoina nde ko jipojyka-haretero javo ga pe. Ga e'i:

—Nhiirū'ga rekote'varuhurame ji ve, maramomi po ti ji ndahaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma a'ero hamo? Seterame ti ji tahaykayme ga? Maramomi? ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

22—Seterame jate rūi, a'e ji, ei Jesus'ga. Koji'iheterame ti terehaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma. Quatrocentos e noventarame ti terehaykai ga, ei Jesus'ga Pedro'ga pe terehaykaaġwami tuhē ti ga a'ero javo. ²³ A'ereki nahā Tupana'ga opota.

—Marā hekoi kiro vvyakotyve'ga pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhetero oke javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea pe me kiro, ei Jesus'ga. Ganduvihavuhu'ga

ei: “Maramomi itambere'ia ji imbuhu'raği jipyrive'ğa pe ikwehe? Tamonhi'i ti ji ikwatijara ikwahava,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁴ —Ga ikwatijara monhi'iğame gapyrive'ğa gweru ojipe'ga rerovahema ga pyri. Ga ko gapyrive'ga jitehe. Gaha ğa gweru oreruvihavuhu'ga ombuhu'rā ga pe ikwehe javo. He'yjuhuheteve'ea reki itambere'ia milhōes ga ombuhu'rā ojipyrive'ga pe. ²⁵ Opo'ru pa gapyrive'ga itambere'ia. Nurā tegwete imondoa'java gwuvihavuhu'ga pe.

—A'ero garuvihavuhu'ga ei ğa pe: “Peroho ti ga mondovo ojipe'ga pe itambere'ia kwepya ga rehe itambere'ia rerua ji ve. Garembirekohēa ti peroho gara'yra'ğa ndeheve ğa mondovo ojipe'ğa pe itambere'ia kwepya ğa ndehe itambere'ia rerua ji ve. Peroho ti gambatera imondopava ojipe'ga pe itambere'ia kwepya itambere'ia rerua ji ve. A'ereki ga gweroho hete itambere'ia ji hugwi imbuhura'jave'yma ji ve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁶ —A'ero gapyrive'ga ei gwerohopotarame: “Jiruvihavuhuro terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehē.” Nahā ga etehei gwuvihavuhu'ga pe ğwenypy'anduruga ga pyri ndehe ko ji hohe javo, ei Jesus'ga.

²⁷ —A'ero garuvihavuhu'ga ei ga pe: “Kiro ji nahenonha'javi embuhu itambere'ia jave'yma,” ei ga ojipyrive'ga pe ga porogwetyga, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ğa pe ojipyrive'ğa pe ga ei: “Taperohoa'javi ti ga,” ei ga ğa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁸ —Ndogwerohoa'javi ğa ga a'ero. Kiro ga hoi ğa hugwi ogwovo ojipe'ga repiaga gwuvihavuhu'gapyrive'ga repiaga – kiroki ga gweroho'ā ndahe'yiva'ea dez itambere'ia ga hugwi tuhē imondoa'jave'yma ga pe. Opyhygahy ga ga juvyga. Kiro ga ei ga pe: “Embuhura'ja ji ve itambere'ia – kiroki nde ereroho'ā ji hugwi ikwehe,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁹ —Ga ğwenypy'anduru gapya pyri a'ero nde ji hohe javo. Kiro ga ehetei ga pe: “Terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰ —“Embuhu tuhē kiro ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ga ga rerohoi ga mondovo cadeia pype, ei Jesus'ga. “Cadeia pype po ti nde pytai nehē,” ei ga. “Nde imondopava'javame jate itambere'ia ji ve po ti nde hemi jugwi a'ero nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³¹ —Ganduvihavuhu'gapyrive'ğa hepiagi ga okote'varuhurame ga pe. Ndovy'ari ğa ga repiaga. A'ero ğa hoi gwuvihavuhu'ga pyri imombe'upava, ei Jesus'ga. ³² A'ero ğanduvihavuhu'ga ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga omongi ojipe'ga cadeia pype ji ndaporogwetygi ga javo. A'ero ga ruri gwuvihavuhu'ga pyri ovahema.

—Kiro garuvihavuhu'ga ei ga pe a'ero: “Ereko te'varuhu nde,” ei ga ojipyrive'ga pe. “Nde ere'e ji ve oji'i terenhimbaekwahivi ji rehe javo. Nurā ji ei nde ve: Nahenonha'javi nde ve embuhu ji ve itambere'ia jave'yma. ³³ Na jitehe po nde nerehenonha'javi ga pe hamo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³⁴ —Onhimonha'ngavo ojipyrive'ga rehe ga ga mondoi ğa pe – kiroki ğa omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ğa pe jipi, ei Jesus'ga. “Tomondo ti ğa

hahyva'ea nde ve nehē,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga. “Nde imbuhupava'javame jate itambere'ia ji ve po ti ġa nomondoa'javi hahyva'ea nde ve nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁵ —Na jitehe po ti jiruva'ga yvagipeve'ga pe nderekopavi nehē pe henonha'javame peirū'ġa ndekote'varuhua pejive jireheve'ġa ndekote'varuhua pejive. Pe'ji hete ti pejiyvyteri pe: “Nahenonha'javi ti ġandekote'varuhua,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

19

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

¹ Aerē a'ea mombe'upavame Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ġa gwyra hugwi ua Judéiapeve'ġa gwyri pe. Pevo ga vahemi rio Jordão aherovaja hugwi. ² He'yjuhuve'ġa nduri ga reviri ovahema ga pyri. Pevo ga imombigi karugwara itetirūave'ġa hugwi a'ero.

³ Kiro fariseus'ġa nduri ga pyri no.

—Tihepia ti gareaporoġita, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ga nhande nhi'īpondekwakatuavo imombe'gwovo nehē? Tihepia ti ganhimboteġwetea a'ero, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Marāi naerū? ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ġa ndekoi opohirame ġwembireko'ġa hugwi kunhangwera'ġa hugwi jipi naerū? ei fariseus'ġa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Pekwaha pe Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. A'ea e'i: “Jypya Tupana'ga oapo akwaimbae'ga kunhahēa reheve,” e'i.

⁵ “Nurā akwaimbae'ġa ja'ogi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi no ġwembirekokaturo.

Ga ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i Tupana'ga ikwatijaruka hako, ei Jesus'ga.

⁶ A'ero mokonha ja rūi akwaimbae'ga garemhirekohēa pavēi. Ojipejiva'ea ja ġa ndekoi ġwembirekorame. A'ero ti ġa topohiryme ojohugwi. A'ereki Tupana'ga ġa mohembirekoi, ei Jesus'ga.

⁷ A'ero fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i hako: “Opohipotarama ti akwaimbae'ġa tokwatija kunhangwera'ġa pe apohi ji kiro nde hugwi javo. Ikwatijarama jate po ti ġa ġwembireko'ġa mondoi ojihugwi,” ei Moisésva'ea hako, ei ġa.

—Tupana'ga ipotare'ymame ġapohira, maraname Moisésva'ea ei a'ea nhande mbo'eavo hehe? ei fariseus'ġa Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Napeangarihu pe penhimbireko'ġa nderekokatue'yma. Nurā a'ea Moisésva'ea ei, ei Jesus'ga. Jypya ko Tupana'ga nomboja'ogukari ġa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ —Jihi a'e pe me: Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoro ġwaramo ojihugwi hēa rerekovo – a'ero po ti ga topohi hēa hugwi opohipotarama. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi hēa rerekoe'yma, a'ero ti hēarembireko'ga topohiryme tuhē hēa hugwi. Po ga opohi tehe hēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoe'yname, a'ero po ti ga ajuajuri ojipehēa rerekoro ġwaramo nehē. Nahā po

ti ga rekote'varuhui nehē oajuajuro ġwaramo. Kiroki ga hēa rereko hēarembireko'ga pohirirē hēa hugwi – gaha hēa mboajuaju hēa rerekoro ġwaramo nahā okote'varuhuavo nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Po nahā tegwete akwaimbae'ga pohihava ġwembireko'ga hugwi, a'ero koji'i pyry ġa nahembirekoi tuhē! ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhi'īga pyry ġa pe jate – kiroki ġa Tupana'ga ġa poko nahā ti peko javo. Ojipe'ga ndokoi penhi'īga rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Jara'ga nahembirekoi. A'ereki tegwete ġa hēaavykya ojihute'varuhuro ġwaramo. Jara'ga nahembirekoi. A'ereki ojipe'ga ġa hapīambo tahembirekoagwamyme ti ġa javo. Jara'ga nahembirekoi. A'ereki ġa e'i: “Ahoaho po ti ji Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo nehē kiro Tupana'ga reko nhanderuvihavuhuhetero javo ġa pe.” A'ea ġa ei nanhirembirekoi po ti ji a'ero javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga nahembirekopotari tamombe'u ti Tupana'ga nhi'īga javo – Tupana'ga ġa poko ga mohembirekoukare'yma. Kiroki ga ombaragwaha hehe – gaha ti te'i a'ea ko pyry javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe

(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³ Aerē ojipe'ga tayri'ga nderuri Jesus'ga pyri.

—Topoko ti Jesus'ga ġa'akaġa rehe onhi'īga Tupana'ga pe tomomyry ti ga ġa pe javo, ei ġa.

Tayri'ga nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ġa pe:

—Taperuri tayri'ga Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁴ —Tuhu tuhē ti tayri'ga ji pyri, ei Jesus'ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki nanongara'ga'jave'ga pe Tupana'ga pyry hete okovo ġanduvihavuhuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga.

¹⁵ Opoko Jesus'ga tayri'ga akaġa rehe a'ero onhi'īga Tupana'ga pe emomyry ti ġa pe javo. Onhi'imbevame ga hoi pea hugwi ogwovo.

Imbateheteva'ea nomondopotari

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶ Nanime ipyahuve'ga ruri Jesus'ga pyri. Ga e'i:

—Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji reko nehē jirekoagwamamo avuirama Tupana'ga pyri nehē? ei ga Jesus'ga pe nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'īga jate ko pyry, ei Jesus'ga. Po nde rekopotari Tupana'ga pyri avuirama, a'ero ti eko pa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi – kiroki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁸ —Marāva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nahā ko garemimbotarimova'ea:

“Terejukai ti ojipe'ga.

Tererekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Teremimi ti ojipe'ga hugwi,” ei ahe.

“Tane'mbei ti ojipe'ga mombe'gwovo tehe.

¹⁹ Emondo ti ejeaporoġita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no. Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ga," ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²⁰ A'ero ipyahuve'ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga. Marã koji'i po ti jipyryhetea nehê? ei ga.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Po nde ereko katu pa pota, a'ero ti eho embatera imondopava itambere'ia pyhyga. A'ero ti emondo eitambere'ia imbatere'yve'ga pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehê, ei Jesus'ga. Nurã ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirê ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²² Jesus'ga renduvame ga ndovy'ari ogwovo Jesus'ga hugwi. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ġwaramo.

²³ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Hahy imbateve'ga pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁴ A'ea'ja ji pe me: Tegwete yuranuhũa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ga hohava Tupana'ga nhi'iga rupi okoheterame ombatera rehe. Nurã po ti ġa ndojikogi te ga rehe ga mongoe'yma gwuvihavuhetero, ei Jesus'ga.

²⁵ Ganhi'iga renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ga nhimomby'ahetei hehe. A'ero ġa ei:

—Ma'ga po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehê naerũ?

²⁶ Ga ndepiagateteavo Jesus'ga ei:

—Na tuhê vvyakotyve'ga nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ġa pe. Tupana'ga jate ġa mbojiko ojihe ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki nonhimimi ga pe. Ikarakatu pa hete ga, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo. Gara po ti Tupana'ga imbuhuri ore ve a'ero nehê? ei ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerê po ti Tupana'ga japoï vvyapyahua nehê. A'ea rupi jitekovo vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rekoï vvyakotyve'ga nduvihavuhetero jiapyga oina jiapykakatuhetea rehe ta'e ti ji ġa pe ġandekoa rehe javo, ei Jesus'ga. Peko pe jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ero ji rekorame ġanduvihavuhetero po ti pe ndekoï peje'yja'ga nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ga nduvihavuhuro nehê. Doze ko ġa oko huvihavamo ojiheve'ga pavêï pende'yja'ga israelitas'ga, ei Jesus'ga. Pehe ti peapy oina dozeva'ea rehe pejiapykakatua rehe nehê xa'e ti ġa pe ġandeaporogita rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

²⁹ —Pejikogame ji rehe pe pepohi penhimbatera hugwi pende'yja'ga hugwi no xaho ti Jesus'ga rupi gareheva'ero javo, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me pe'jave'ga pe no a'ero: Pyry hete po ti ġa pe ġa naġanani nehê – kiroki ġa opohi ġwonga hugwi ogwyrã hugwi, ei Jesus'ga. Po ġa pohirame a'ea hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehê. Koji'i vehevi

po ti Tupana'ga imombyryvi ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Po ġa pohirame oirū'ġa hugwi okuvyra'ġa hugwi ġwendyra'ġa hugwi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi ġwembireko'ġa hugwi, ġwa'yra'ġa hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti ġa mongoi ojipyri ġa mombyrtavo avuirama nehē, ei Jesus'ga.

³⁰ —Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo nehē. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahā po ti huvihava nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

20

Oporavykyve'ġa oporavyky ġaremitymipyra pype

¹ Ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'e. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ġa pe. Ypyhajive akwaimbae'ġa hoi taru ti ji oporavykyve'ġa jijive javo. “Toporavyky ti ġa itambere'ia rehe ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei akwaimbae'ġa, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ² A'ero ga hoi ovahema ġa pyri. “Peoporavyky ti ji ve nhiremitymipyra pype videira repiakatuavo. Amondo katu po ti ji itambere'ia um dia rupiara ikwepykava pe me a'ero nehē,” ei ga ġa pe.

—“Pyry,” ei ġa.

—A'ero ġa hoi ko pe oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³ —Aerē nove horas rupi ga hoa'javi ogwovo ima'ēhai pe feira pe, ei Jesus'ga. Pevo ga ojipe'ġa ndepiagi. Ndoporavykyi ġa o'ama. ⁴ Nurā ga ei ġa pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykyia kwepykava nehē,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ġa.

—Ko pe ġa hoi oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga.

⁵ —Aerē ahaji katu ga hoa'javi ojipe'ġa mondouka ġa mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. Aerē ka'aru gwere rupi ga hoa'javi ojipe'ġa mondouka ġa mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. ⁶ Ka'aruva'ea rupi ga hoa'javi ojipe'ġa ndepiagi, ei Jesus'ga. Ndoporavykyi ġa o'ama. A'ero ga ei ġa pe: “Gara rehe pe ātehei agwa ara rupi ve pejiporavykye'yama?” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

⁷ —A'ero ġa ei ga pe: “Ndoporavykyi ore ġa pe. A'ereki ġa nde'i ve ore ve,” ei ġa ga pe, ei Jesus'ga.

—Nurā ga ei ġa pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykyia kwepykava nehē,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ġa hoi oporavykyavo.

⁸ —Kwara ihorē kohoa jara'ga ei ojipyrive'ġa pe – kiroki ga omboporavykyuka ko pe oporavykyve'ġa – ga pe ga ei: “Embuhuruka ti oporavykyve'ġa ejipyri. Emondo ti ikwepykava ġa pe mbapavava'earupive'ġa pe – kiroki ġa ka'aru oporavykyahi'vi tehe – ġa pe ti emondo ppy. Aerē ka'arugwererupive'ġa pe ti emondo. Aerē ahajikaturupive'ġa pe ti emondo. Aerē nove horasrupive'ġa pe ti emondo. Mbapavamo ti emondo jypyve'ġa pe – kiroki ġa oho oyo ppy pyhajive oporavykyypyavo ji ve,” ei ga ojipyrive'ġa pe, ei Jesus'ga.

⁹—A'ero ga ġa mbuhurukari ojipyri. Ga ndurame – kiroki ġa oporavyky ka'aruva'ea rupi – ġa pe ġa naġanani ga imondoi itambere'ia um dia rupiara ikwepykava, ei Jesus'ga. Na jitehe um dia rupiara ikwepykava ojo'jajo'ja ga imondoi ka'arugwererupive'ga pe ahajikaturupive'ga pe no nove horasrupive'ga pe no. Ga pe ġa naġanani ga imondoi ġa ndurame ojipyri, ei Jesus'ga.

¹⁰—Mbapavamo jypyve'ga nduri no. Ovytyeri pe ġa ei: “Um dia rupiara ikwepykava ga imondoi ġa pe – kiroki ġa oporavykyahi'vi ga pe. Nurā po ti ga imbuhuri koji'iva'ea nhande ve kiro nehē. A'ereki ppyhaji hete nhande poravykyhetei ka'aru nhandepohia jugwi,” ei ġa ovytyeri pe, ei Jesus'ga.

—Ojo'jaime reki ga imondoi um dia rupiara ikwepykava jypyve'ga pe ġa naġanani, ei Jesus'ga. ¹¹ Ipyhygame itambere'ia ga hugwi ga ijara'ga rayvari okoe'yma hehe, ei Jesus'ga. ¹² Ga pe ġa ei: “Mbapavava'earupive'ga – kiroki ġa uhu ka'aruva'ea rupi – ġahā oporavyky uma ora rupi jate. Ojo'jaime nde eremondo ġa pe ore ve no. Ppyhaji hete ore poravykyi ka'aru hete oropohia jugwi kwarahyahiva po'ruavo,” ei ġa ijara'ga pe, ei Jesus'ga.

¹³—Oporavykyve'ga pyteripeve'ga pe ijara'ga ei reki:

—“Kwāi,” ei ga. “Ndakote'varuhui ji nde ve. Ppyhajive ji a'e nde ve: Eporavyky ti ji ve, a'ero po ti ji imondokatui um dia rupiara ikwepykava nde ve nehē. A'ero nde ei: ‘Pry.’ A'ea nde ei ji ve ppyhajive,” ei ga oporavykyve'ga pe, ei Jesus'ga. ¹⁴ “Eroho ti itambere'ia um dia rupiara ikwepykava herogwovo tuhē,” ei ijara'ga pe.

—Ojirova ijara'ga mbapavava'earupive'ga pyteripeve'ga repiaga. “Ga pe mbapavava'earupive'ga pe – kiroki ga uhu ka'aruva'ea rupi oporavykavo – ga pe ojo'jaime ji imondopotari um dia rupiara ikwepykava,” ei ga jypyve'ga pe. ¹⁵ “Pry ji imondoi ga pe nhiremimbotarimova'ea rupi. A'ereki jiapo tuhē ko ji amondo ga pe. Erenhimyrō nde ga rehe a enhimonha'ngavo ji rehe. A'ereki ji jipyry ga rerekokatuavo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁶—A'ea ji amombe'u ikwahavuka ojo'java'ea pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahā po ti huvihava nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava aġwamo – ġahā po ti ndokoa'javi huvihavamo nehē, ei Jesus'ga. Nombojovavyi ti Tupana'ga ġa nderekokatuavo a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i he'yjuhuve'ga pe: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhetero,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ndahe'yive'ga reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷ Jesus'ga hoi ogwovo cidade de Jerusalém me. Gweroho ga dozeve'ga ġwemimbo'ehara'ga ojupi. Irupe'i ga ġa nderohoi ojipe'ga hugwi onhi'iġa ġa pe ġa horame pea rupi.

¹⁸ Kiro ga ei ġa pe a'ero:

—Ji rendu ti, ei Jesus'ga ġa pe. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. Aerē po ti jipyhygukahava ġa pe ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pe ahembo'ehara'ga pe nehē no, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ġa ei nehē tomano ti Jesus'ga javo, ei Jesus'ga. ¹⁹ A'ero po ti ġa ji mondoukari judeus'garūive'ga pe nehē tojigwarai ti ġa ga

rehe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti judeus'garüive'ğa ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve nehë. Ipira apopyra pyvõ po ti ға ji nupanupāi ji monдохондохого nehë, ei Jesus'ga. Kirë po ti ға ji mbovyri yva rehe nahā ji jukavo nehë. Ko'emameva'ea py'rovo mokõi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehë, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға pe.

*Zebedeuva'ea ra'yra'va'ea oko pota memei huvihavamo
(Marcos 10.35-45)*

²⁰ Kiro Zebedeu'ga rembirekohëa ruri Jesus'ga pyri. Gweru hëa gwa'yra'ға mokonha'ға akoja'ға – kiroki ға Jesus'ga remimbo'ehara'ға dozeve'ға nde'yja'ға. Ga nderovahemame hëa renypy'andurugi Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tandepyry ti ji ve, ei hëa Jesus'ga pe.

²¹ A'ero ga ei hëa pe:

—Gara nde erepota?

A'ero hëa ei ga pe:

—Ekorame yvyakotyve'ға nduvihavuhetero ti ere agwa'ға pe jira'yra'ға pe toko memei ti ға huvihavamo nde pavëi. Nahā ti ere ға pe ға mboapyga nde pyri aheapykakatuva'ea rehe ojipe'ga kikoty ejohukoty ojipe'ga kokoty ejohukoty rüi nde pyri nehë, ei hëa Jesus'ga pe.

²² Hëara'yra'ға pe Jesus'ga ei reki:

—Ndapekwahavi pe pe'era me toroapy ti Jesus'ga pyri orokovo huvihavamo javo, ei Jesus'ga ға pe. Aerë po ti hahy hete ji ve nehë. Po pe ji moirüi, a'ero hahy hete pe me nehë no. Marā a'ero? Peko pe nanongara rehe naerü? ei Jesus'ga mokonha'ға pe hëara'yra'ға pe.

Igwete hëara'yra'ға ei Jesus'ga pe:

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ға.

²³ A'ero ga ei ға pe:

—Penhimboita tuhë po ti pe hahyheterame pe me nehë pejikoga ғwaramo ji rehe. Ji rüi reki a'e ға pe ға tombojogwovai ji rehe yvyakotyve'ға nduvihavamo javo. Jiruva'ga jate omboavujikweripe ға pe avo po ti ға apygi nehë javo, ei Jesus'ga hëara'yra'ға pe mokonha'ға pe.

²⁴ Aerë jara'ға dezve'ға ikwahavi hëa'ea Jesus'ga pe.

—“Toko ti jira'yra'ға huvihavamo ga pyri,” ei hëa, ei ға.

A'ero ға ndopotari a'ea onhimonha'ngavo hëara'yra'ға ndehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ға mbuhurukapavi ojipyri dezve'ға mokonha'ға ndeheve. A'ero ga ei ға pe:

—Judeus'garüive'ға nduvihava'ға ipopoaka ogwyrivepe'ға mbopovavykyheteavo ojive ға mondomondovo ғwemimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға pe dozeve'ға pe. ²⁶ Ga ja rüi ti pejogwerekoko pejikovo ғwaramo jireheva'ero. Po pe peko pota jireheve'ға nduvihavamo penhiirü'ға nduvihavamo, a'ero ti peko katu ға pe ға pokoga, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға pe. ²⁷ Po pe peko pota ға hohe pa okovo ғanduvihavuhuro, a'ero koji'i ti peko katu ға pe ға pokoheteavo. ²⁸ Ji ja ti pepoko ға pejikorame ғanduvihavamo, ei Jesus'ga ға pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jirurame yvya koty nda'ei ji ға pe: Ji poko ti. A'ea rüi ji ei. A'ereki tapoko ti ға javo ji ajo. Tamano ti ji he'yjuhuve'ға ndepyga ға mbopiro'yavo ғandekote'varuhua hugwi. A'ero po ti ға ndohoi hahyva'ea ruvihava pype nehë, a'e ji jijoa, ei Jesus'ga ға pe.

Jesus'ga ombokatu mokonhava'ea reakwara

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

²⁹ Jesus'ga hoi cidade hugwi Jericó hugwi ogwovo gwemimbo'ehara'ga pavēi. Ga horame he'yjuhuve'ga hoi ga ndupi. ³⁰ Nanime pea rembeyvyri pe mokonha'ga apygi heakwagweve'ga. Ga ikwahavi Jesus'ga kiro okwa javo. A'ero ga hapukai torerendu ti Jesus'ga javo.

—Orepojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminoru no! ei ga Jesus'ga pe.

Nahã ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ganduvihavuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

³¹ A'ero he'yjuhuve'ga ei ga pe:

—Tapehapukai ti, ei ga ga pe tonhi'imbi ga javo.

Koji'i heakwagweve'ga hapukaja'javi reki.

—Orepojykaharetero Daviva'ea rymyminoru ore poko ti! ei ga ga pe.

³² A'ero Jesus'ga pytai ga nderuruka ojipyri. Kiro ga ei ga pe:

—Pejo ti avo. Marã po ti ji pe nderekoi nehẽ? Gara pe pepota? ei ga ga pe.

³³ A'ero ga ei ua Jesus'ga pyri:

—Orepojykaharetero ore mboheakwa katu, ei ga ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ga porogwetygi. Opoko ga gandeakwara rehe. Nanime pyry gandeakwara. Kiro ga hoi Jesus'ga rupi a'ero.

21

Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)

¹ Ohorame cidade de Jerusalém me Jesus'ga ovahẽ cidade'ia kotyi ve Betfagé kotyi ve gwemimbo'ehara'ga pavēi. Ohĩ Betfagé vytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro Jesus'ga ei mokonha'ga pe gwemimbo'ehara'ga pe ga mondouka.

²—Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'ea pe, ei ga ga pe. Pevahe-mame kotihĩ po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea jumenta nehẽ. Ojugwa ga imo'ama yva rehe. Jumenta ra'yra oko ipyri no. Pekwahara memei ti herua ji ve. ³ Po ti ga ei pe me nehẽ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ti ga ei na, a'ero ti pe'ji ga pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei: Nhandepojykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo’.” A'ea ti pe'ji ga pe. Kotihĩ po ti ga imbuhurukari nhande ve a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

⁴ A'ero ga ndekoi Jesus'ga nhi'iga rupi ga nhi'ipo'rupava. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

⁵ “Ere ti cidadepeve'ga pe Siãopeve'ga pe:

‘Pehepia ti! Penduvihavuhete'ga uhu pe pyri.

Ga ko oko nhyrõ.

Ga po ti oho yuhua'javuhuva'ea arimo jumenta ra'yra arimo ua nehẽ,” ei ahe Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo hako.

⁶ Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi Jesus'ga nhi'iga po'ruavo ipyhyga jumenta jumenta ra'yra reheve. ⁷ Gweru ga jumenta jumenta ra'yra

reheve Jesus'ga pyri herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ġa heropori inoġa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi i'arimo. ⁸ Ga rerohorame pea rupi he'yjuhuheteve'ġa heroporopori oapoa opira i'arimova'ea pea rupi timbojigwa ti pehea ga pe javo. Jara'ġa okytikyti hakā yva hugwi heroporopoa pea rupi imbokatuavo. Nahā ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvi-havuhuhete'ga u kiro javo. ⁹ Jara'ġa oho ga renonde. Jara'ġa oho ga reviri. Nahā he'yjuhuheteve'ġa hoi ga rupi. Hahyahi hete ġanhi'ġa ġa erame:

—“Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!” ei ġa ga ko nhanderuvi-havuhuhete'ga javo.

“Ga pe ti nhandepojykaharete'ga tomomyry.

A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbuhuruka avo,” ei ġa.

“Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!”

Nahā ġa ei Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo.

¹⁰ Jesus'ga rerovahemame cidade de Jerusalém me ipypeve'ġa py'a myi.

—Mome ahe ga? ei ġa Jesus'ga repiagame.

¹¹ A'ero he'yjuhuve'ġa ei ġa pe:

—Ga ko Jesus'ga Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga. Gagwyrā ko Galiléia. Pevo ga rui cidade de Nazaré pe, ei ġa ġa pe.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)

¹² Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ġa jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ēva'ea hugwi ga ġa mo'embavi ima'ēhara'ġa ipyhyhara'ġa ndeheve – kiroki ġa oma'ē mbatera ipyhyga no – perope Tupana'ga mboheteħava pyri. Pevo ga imbojirevi ġa'apoa mesas – kiroki ġa hajiheve'ġa itambere'ia pyhy judeus'ġa itambere'ia mondovo nahā ikwepyga. Ga'apykava no – kiroki ġa omondo inambua itambere'ia rehe – ġa'apykava ga imbojirevi. ¹³ Ga pe ga ei:

—Ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'ī ti ġa ji ve nhironga pype vyva koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ġa pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepyk-wepyga mbatera pyvō Tupana'ga ronga pype,” pe'ji, ei Jesus'ga. Nahā pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ġa pe.

¹⁴ Heakwagweve'ġa nduri oje'yja'ġa jatykahavuhua pype ipyka'naka'nauhūve'ġa pavēi. Jesus'ga pyri ġa nduri ovahema a'ero. A'ero ga imomyryvi ġa pe ġa mboheakwakatuavo ipyka'nave'ġa mopo'aġatua'java.

¹⁵ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi gwepia ahemonhimomy'ava'ea Jesus'ga imomyryvame ġa pe. Gwendu ġa tayri'ġa Jesus'ga mboheterame ojatykahavuhua pype javo:

—Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!

Nahā tayri'ġa ei. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.” A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nhimboahivi Jesus'ga pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi.

¹⁶ A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Erehendu nde tayri'ġa ea?

Jesus'ga ei ġa pe:

—Ahendu ji. Napemonhi'igi pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? E'i:

“Tupanetero nde tayri'ġa mbo'ekatui ipita'ngive'ġa ndeheve.

'Ji mbohete ti,' ere nde ġa mbo'eavo.

A'ero ġa nde mbohete katukatui.”

Nahā ikwatijari pyra i'ei Tupana'ga mombe'gwovo, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no.

¹⁷ O'rame a'ea Jesus'ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo cidade de Jerusalém hugwi. Oho ga cidade'i pe Betânia pe. Pevo ga kiri ppytunimo.

Tande'aa'javi ti! ei Jesus'ga figo'yva pe

(Marcos 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Ko'emame ppyhajive Jesus'ga hoa'javame cidade de Jerusalém me ty'ara ga jukai. ¹⁹ Pea rupi ga hepiagi figo'yva figueira ogwovo ipyri ta'u ti yva'ia javo. Ndi'ai reki ka'atehea herekovo. A'ero ga ei jupe:

—Tande'aa'javi ti! ei ga jupe.

Nimbegwei he'ouhūro omanomo figo'yva a'ero. ²⁰ He'ōa repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimomby'ai. A'ero ġa ei:

—Kotihī figo'yva he'ouhūro omanomo! ei ġa.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikohetei Tupana'ga rehe, a'ero ji ja po ti pe imohe'ōi i'yva. Koji'i po ti pe popoakaramo nehē no. Po ti pe ei avova'ea pe vvytyra pe nehē: “Ejipe'a ti enhimomboia ypiahua pype.” Po ti pe ei na nehē, a'ero po ti vvytyra ihoi ypiahua pype nehē, ei Jesus'ga. ²² Po pe jikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga penhi'ġa rendukatui pe erame ga pe nahanahā ore oropota javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ma'ġa nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Kiro Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me ovahema ogwovo ja oje'yja'ġa jatykahavuhua pype templo pype. Ga ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'ġa rehe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nduri ga pyri xava'eve'ġa pavēi. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa nde mbuhurukaruhu avo nahanahā ti eko javo? Ma'ġa e'i a'ea nde ve? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji nhi'ipondekwa na'ē ti. Pe ji nhi'ipondekwakaturame a'ero po ti ji na jitehe ga mombe'ui pe me no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁵ Pemombe'u ti ji ve a'ero. Ma'ġa ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ġa javo? “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marā pendeaporoġita a'ero naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei nehē: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'ġagwera naerū?” Nahā po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē.

²⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ga henduvi nhanenhi'ġa okote'varuhuavo nhande ve nehē, ei ġa xakyhyji nhande ġa hugwi javo. A'ereki nhandegwyripeve'ga epavi: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'ġa

mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a," ei nhandegwyripeve'ga, ei ga ojohupe.

²⁷ Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ga javo? Ndorokwahavi, ei ga javo tehe ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehẽ no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga.

Gara'yra'ga mokonha'ga

²⁸—Marã pendeaporoğita? ei Jesus'ga ga pe. Kiro po ti ji imombe'ui pe me, a'ero ti ji nhi'ipondekwa nehẽ, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea.

—Mokõi ko akwaimbae'ga ra'yra'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Gwa'yra'ga pe ga ei: “Pi'a, eho ti kiro eporavykyavo ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei ga gwa'yra'ga pe.

²⁹—Emo gara'yra'ga e'i: “Ndahoi tuhẽ po ti ji nehẽ,” ei ga uva'ga pe. Aerẽ ga japyakakatui. A'ero ga herojijyi ojeaporoğita ogwovo oporavykyavo uva'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰—Aerẽ garuva'ga hoi ojipe'ga pyri gwa'yra'ga pyri, ei Jesus'ga. Na jitehe ga ei ga pe eho ti kiro eporavykyavo ko pe javo.

—“Ji po ti aho tuhẽ nehẽ, apĩ,” ei gara'yra'ga ga pe. Ndohoa'javi reki ga oporavykye'yma, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³¹—Manamo gara'yra'ga oko ganhi'iga rupi? ei Jesus'ga ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Akoja ga – kiroki ga oho ko pe oporavykyavo gara'yra'ga, ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Kiroki ga omono'oğuhũ itambere'ia governo pe – gahã akwaimbae'ga upahara'ga pavẽi ojiko Tupana'ga rehe kiro eko ti oreruvihavuhetero javo ga pe. Ojikogypy ga pe nenonde a'ero, ei Jesus'ga ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no.

³²—Ymya'ĩ João Batistava'ea ruri pe pyri ikwahavuka pe me nahanahã Tupana'ga opota javo ikwehe. Ndaperoviari pe ga pejikokatue'yma, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'õhara'ga akwaimbae'ga upahara'ga pavẽi ga reroviari reki ojeaporoğita rerojijyita. Gandeaporoğita rerojijyja pe hepiagi. Hepiagirẽ vehevi pe ndaperojijyi ve pejeaporoğita ga reroviare'yma, ei Jesus'ga ga pe. Nurã ji ei: Okogypy ga Tupana'ga rehe pe nenonde, ei Jesus'ga ga pe.

Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³—Ojipea rehe kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Pe-hendu ti, ei Jesus'ga ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no. Kohoa jara'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Aerẽ ga gwemityma rokairugi, ei Jesus'ga. Aerẽ ga japo'i uva mu'umu'ũhava tyhya rupiaramo. Aerẽ ga japo'i tapyjo'ara ko pe. “A'ea hugwi po ti ga hepiakatui nhiremitymipyra videira ji ve nehẽ,” ei ga.

—A'ero ga ei ga pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa. A'ero jkykhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero

nehē. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehē no," ei kohoa jara'ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ġa opytavo ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivyrá'java nehē javo, ei Jesus'ga. ³⁴ Aerē kiro jykyhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyrive'ġa pe: “Peho ti ġa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Toyky ti ġa yva'ia imbuhuruka jiapoá ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ġa. Ogwovo ġa vahemi ġa pyri imombe'gwovo ganhi'ġa ġa pe. ³⁵ Emo ġa nomondopotari yva'ia ġa pe okote'varuhuavo ġa pe, ei Jesus'ga. Jara'ga ġa ga nupanupā. Jara'ga ġa ga juka. Jara'ga rehe ġa omombomombo ita, ei Jesus'ga. Nahā garemitymipyra repiakatuhara'ġa jigwarai gapyrive'ġa ndehe, ei Jesus'ga.

³⁶ —A'ero kohoa jara'ga ojipe'ġa mondoi ojipyrive'ġa. Ga ko he'yi ohopyve'ġa hohe. A'ero ga ġa mondoi togweru ti ġa yva'ia ġa hugwi javo novā. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ġa ndekote'varuhui ġa pe no.

³⁷ —A'ero kohoa jara'ga gwa'yra'ga mondoi gaha ti togweru yva'ia ġa hugwi javo novā. “Ga pe po ti ġa ndekokatui nehē,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁸ Kiro gara'yra'ga vahemi yva'ia tymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. He tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ġa. ³⁹ A'ero ġa gara'yra'ga pyhygi ga momboa kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —A'ero kohoa jara'ga vahemame marā po ti ga ġa nderekoi nehē? ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ A'ero ġa ei ga pe:

—Omoka'nhyumba ranuhū po ti ga ġa gwa'yra'ga repyga nehē, ei ġa. Ojipe'ġa pe po ti ga ei nehē: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa,” e po ti ga nehē. A'ero po ti ġa imondokatui yva'ia ga pe jykya nanani nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴² —Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Napemonhi'ġi pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? A'ea e'i:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'ru'e'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.

Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo.”

A'ea ikwatijaripyra i'e'i, ei Jesus'ga oarōe'yma mombe'gwovo ġa pe.

⁴³ —Nurā ji ei pe me: Tupana'ga ndokoa'javi penduvihavuhuhetero judeus'ġa nduvihavuhuhetero pe ndepiakatua'jave'yma nehē, ei Jesus'ga. Oko po ti ga ojipe'ġa nduvihavuhuhetero – kiroki ġa ga nhi'ipo'ru ojikoga ga rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Kiroki ġa o'a akoja rehe ita rehe – ġahā po ti onhika'mbika'mbi nehē, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ġa ndehe nehē, a'ero po ti ita ġa ka'mbika'mbigi ġa mongu'iuhuavo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarōe'yve'ġa moka'nhymbava.

⁴⁵ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa henduvi fariseus'ġa pavēi Jesus'ga imombe'urame ojo'java'ea. A'ero ġa ikwahavi Jesus'ga nhande mombe'ui reki javo. Jesus'ga arōe'yma a'ero ġa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'umbe'urame ojo'java'ea peko akoja'ga ja javo nhande ve, ei ga Jesus'ga mbotegwetepota.

⁴⁶ Nurã ga Jesus'ga pyhypotarahivi novĩa. Emo ga okyhyji pevove'ga hugwi. A'ereki pevove'ga oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga javo.

22

Hehanhuhũ toryva

(Lucas 14.15-24)

¹ Jesus'ga ga mbo'ea'javi he'yiva'ea pyvõ ojo'java'ea pyvõ javo ga pe:

² —Marã hekoi kiro Tupana'ga rekorame yvyakotyve'ga nduvihavuhetero ga nderekovo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Ganduvihavuhu'ga japoi toryva tahembireko ti jira'ya'ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³ Ojipyrive'ga pe ganduvihavuhu'ga ei: “Peho ti javo ga pe – kiroki ga ji ga momoranduvipe – tuhu ti ga kiro toryvi pe javo.”

—“Kwa,” ei ga ogwovo. Ga vahemame ga pyri imombe'gwovo ga ndohopotari reki toryvi pe, ei Jesus'ga.

⁴ —A'ero ikwahavame ganduvihavuhu'ga ojipe'ga mbuhurukari ojipyri ojipyrive'ga jitehe. “Peho ti javo ga pe – kiroki ga ji ga momoranduvipe. Tuhu ti ga kiro toryvi pe. Ga pe ti pe'ji: 'Pehendu ti! ei ga pe me. Amboavujikweruka ji toryva. Ajuka ji yuranuhũ'javuhuva'ea bois bezerros reheve – kiroki a'ea ji amboky'rauhu. Amboavujikwepavuka ji mbatera, ei ga pe me. Kirogwe tuhẽ ti pejo toryvi pe hepiaga jira'ya'ga hambirekorame, ei ga pe me.' Nahã ti pe'ji ga pe,” ei ga ojipyrive'ga pe ga mondovo, ei Jesus'ga.

—“Kwa,” ei ga ogwovo. ⁵ Ga pyri ga vahemi imombe'gwovo ga pe a'ero. Ndojapyakai ga ganhi'iga rehe ohoe'yma toryvi pe, ei Jesus'ga. Oporavyka rehe reki ga hoi. Ojipe'ga oho ko pe. Ojipe'ga oho ima'eamo mbatera, ei Jesus'ga. ⁶ Ojipe'ga, ojigwaraita gwuvihavuhu'gapyrive'ga ndehe, ga ga pyhygi ga jukavo, ei Jesus'ga.

⁷ —Ikwahavame ganduvihavuhu'ga nhimonha'ngai. A'ero ga osoldados'ga mondoi ga pyri ga moka'nhymbavuka imbokajuka gacidade, ei Jesus'ga.

⁸ —Ojipe'ga pe ojipyrive'ga pe ganduvihavuhu'ga ei: “Amboavujikwe pa ji toryva novĩa. Kiroki ga pe ji a'e tuhu ti ga javo – gahã oko te'varuhu reki upotare'yma,” ei ga, ei Jesus'ga. ⁹ “Peho ti pepukuhua rupi nanani a'ero,” ei ga. “Pe'ji ti pevove'ga pe: 'Pejo ti toryvi pe. Nhandervihavuhu'ga oapo toryva tahembireko jira'ya'ga javo.' Nahã ti pe'ji ga pe nhaporemõ ga ndepiagame,” ei ga, ei Jesus'ga.

¹⁰ —“Kwa,” ei ga. Pepukuhua rupi ga hoi a'ero ga ndepiaga ga mono'ono'ombava, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ga ga omono'õ pyryve'ga ndeheve ga nderovahema toryvi pe. Nahã he'yjuhuve'ga nduri hepiaga toryva. Ohyahi ga toryva rehe gara'ya'ga hambirekorame, ei Jesus'ga.

¹¹ —Toryva repiave'ga pyri ganduvihavuhu'ga hogahoi gwonga pe ga ndepindepiaga onhi'iga ga pe, ei Jesus'ga. Ga ndepindepiagame ga ojipe'ga repiagi. Gapira ko tapy'ynhapipyryva rui – kiroki toryva repiagame ga ndopo'rui, ei Jesus'ga. ¹² Nurã ganduvihavuhu'ga ei ga pe:

“Kwāi,” ei ga ga pe. “Tapy'ynhapipyryva rūi ko nde eremongi. Marā nde ruri avo ekiavo toryva repiaga naerū?” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Nonhi'īgi reki ga. ¹³ A'ero ġanduvihavuhu'ga ei ojipyrive'ģa pe: “Pekwa ti gapya gapoa reheve! Peroho ti ga agwa hugwi ga momboa ypy-tunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁴—A'ea ji amombe'u ikwahavuka pe me, ei Jesus'ga. Nahā Tupana'ga ġa nderekoukari okorame vyvakotyve'ģa nduvihavuhhetero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. A'ereki he'yjuhuve'ģa pe Tupana'ga ei: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhhetero,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Ndahe'yive'ģa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

César'ga rembiapoa itambere'ia
(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵ Fariseus'ģa ndopotari Jesus'ga imombe'urame nahā hekoi kiro Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhhetero javo. A'ero ġa hoi Jesus'ga hugwi. Ojohupe ġa nhi'inhi'īgi.

—Tihepia ti Jesus'ga reaporoģita. Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'igame nehē? ei ġa ojohupe.

¹⁶ A'ero ġa ġwemimbo'ehara'ģa mondoi Jesus'ga pyri Herodes'gareheve'ģa ndeheve nahanahā ti pe'ji Jesus'ga pe javo.

—Kwa, ei ġa. Nahā po ti ore ga moandyandyi nehē.

Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga pyri. Ovahemame ġa nhi'igatui Jesus'ga pe timoandyandyi ti ga javo.

—Orembo'eharamo nde eremombe'ukatu mbatera, ei ġa ga pe. A'itituhēva'ea rehe nde ore mbo'e. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde erembo'e katu, ei ġa Jesus'ga pe. A'ea rehe jate nde rekoj ekyhyjie'yma ojipe'ģa hugwi ekoe'yma huvihava'ģa ndehe jate. Ndereko nde embohetetehea rehe no, ei ġa ga pe. ¹⁷ Nurā ore ei nde ve torembo'e ti javo. Marā ndereaporoģita? César'gareheve'ģa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oģukarame,” ei ġa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁸ Ojohupe ġa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehē hamo, ei ġa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehē. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehē, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurā ga ei ġa pe:

—Ahemoandyiva'ero maranameuhū pe ipotari nhimbote'vara nhirembi'ea rupi? ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁹ Pehepiuka ti ji ve itambere'ia – akoja pe ġa ei: “A'ea ti pemondomondo nhanderuvihavuhu'ga pe.” A'ea pehepiuka ji ve, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ea ġa heruri ga pe a'ero.

²⁰ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Ma'ģa ra'angava hehe? Ma'ģa ndera ġa okwatija inoģa hehe? ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ġa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhē ġa okwatija inoģa hehe, ei ġa.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

²² Henduvame ġa nhimomby'ai tegwete gamoandyihava javo. A'ero ġa hoi ga hugwi ogwovo.

Ombogwerahavirē omanove'ġa nahembirekoa'javi
(*Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40*)

²³ A'ea rupi jitehe saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava. Kiro ġa nduri Jesus'ga pyri ovahema. A'ereki ġa e'i ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'igame nehē? ei ġa ojohupe.

²⁴ A'ero, orembo'eharamo javo, ġa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ġa javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe,
a'ero ti gairū'ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwerekko gwakypewohara'ġa javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

Kiro ġa imombe'ui omanove'ġa Jesus'ga pe.

²⁵ —Ymya seteva'ea ruvi avo onhoirūva'ea kako, ei ġa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi, ei ġa. A'ero aheakoin-dava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'ipo'ruavo. ²⁶ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemō ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ²⁷ Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kako kunhangwerava'ea, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁸ —Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ġa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ġa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hambireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

²⁹ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Pendeaporogita ko Tupana'ga reaporogita atyvi pe Tupana'ga nhi'igā reroviare'ymame nahembogweravi po ti ga nehē javo. A'ereki pe ndapekwahakatui Tupana'ga rembikwatijarukara, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi Tupana'ga popoakara no, ei ga ġa pe.

³⁰ Nahā ji ei pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga ġa mbogweravame ġamanoa hugwi po ti akwaimbae'ġa nahembirekoa'javi nehē. Ojipe'ġa po ti nomohembirekoa'javi kunhangwera'ġa nehē no. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko ġwembirekoe'ymamo. Tupana'gapyrive'ġa

ja yvagipeve'ğa ja po ti ğa nahembirekoi nehē no, ei Jesus'ga saduceus'ğa pe.

³¹ —Pemonhi'ĩ pe Tupana'ga rembikwatijarukara novĩa – kiroki omombe'u ahembogwerahava. Abraõova'ea manorē Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

³² “Jihi ko Tupanamo.

Abraõo'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei ga hako.

—Ikwatijarukara rupi Tupana'ga ei pe me, ei Jesus'ga saduceus'ğa pe. O'erame nahã Tupana'ga ikwahavukari pe me ğa okoji javo. A'ereki Tupana'ga nde'i: “Abraõova'ea ji mbohete.” A'ereki Tupana'ga pe ğa okoji, ei Jesus'ga saduceus'ğa pe.

A'ea Jesus'ga ei ğa okwerava'ja omanorē javo.

³³ Jesus'ga nhi'iga renduvame he'yive'ğa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe onhimongyavo.

Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ahe (Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28)

³⁴⁻³⁵ Fariseus'ğa ikwahavi Jesus'ga ea saduceus'ğa pe.

—Jesus'ga omombi saduceus'ğa nhi'iga ğa omoandyandyipotarame, ei ğa ojohupe.

Kiro ڭapyteripeve'ga judeus'ğa mbo'ehara'ga ei:

—Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'igame a'ero nehē? ei ga a'ea pota.

Nurã ڭa nhimbojatykatykai ogwovo ovahema Jesus'ga pyri. A'ero ga ei Jesus'ga pe:

³⁶ —Orembo'eharamo emombe'u ti ore ve, ei ga Jesus'ga pe. Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ga Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i:

“Pearõ hete tuhē ti pepojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearõ hete tuhē ti ga peji'py'a pe.

Pearõ hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoğita imohina ga rehe.

Pearõ hete tuhē ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo,” e'i, ei Jesus'ga ga pe.

³⁸ A'ea ko joheva'ea huvihava Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei Jesus'ga.

³⁹ —Hehohyva'ea ko a'ea'java'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ea e'i:

“Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ğa”, ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ga pe.

⁴⁰ A'ea memei huvihava. A'ero hehe nhanderekorame nhande rekoiki Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemõ nhandekovo Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemõ no, ei Jesus'ga ga pe.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no (Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Fariseus'ğa nhimbojatykarame Jesus'ga pyri Jesus'ga ei ğa pe:

42 —Marā pendeaporoğita Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe Cristo'ga rehe? Ma'ğa rymyminoa po ti ga uhurame nehē? ei Jesus'ga ğa pe.

A'ero fariseus'ğa ei:

—Ga po ti Daviva'ea rymyminoa nehē, ei ğa Jesus'ga pe.

43 Kiro Jesus'ga ei ğa pe:

—Na tuhē. Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga. Emo Tupana'ga ra'uva ombo'e Daviva'ea Cristo'ga ko ndepojoykaharetero oko javo ga pe. Maraname Daviva'ea e'i Cristo'ga pe ga ko jipojoykaharetero oko javo Cristo'ga rekorame Daviva'ea rymymino'ga? Ymyahū Daviva'ea okwatija a'ea mombe'gwovo inoğa. Ikwatijarame ahe ei hako:

44 “Tupana'ga e'i jipojoykaharete'ga pe:

‘Eapy na'ē ti ji pyri jijohukoty rūi ekovo huvihavamo epytavo.

Tamongo ti ji nearōe'ŷve'ğa neremimbotarimova'ea rehe nehē,’ ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

45 —A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojoykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ğa pe ğa mbojapyakavo.

Ga mbojapyakavo Jesus'ga ei a'ea onhimombe'gwovo ikwahavipeavo Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi javo.

46 Ga pe tegwete Jesus'ga nhi'İpondekwa. A'ero kiro ğa nde'ia'javağwami Jesus'ga pe: “Maramarā?” A'ereki ğa ga pojihu.

23

Ahembo'eharava'ea onhimbohete fariseusva'ea pavēi

(*Marcos 12.38-39; Lucas 11.43-46; 20.45-46*)

¹ A'ero Jesus'ga ei he'yive'ğa pe ğwemimbo'ehara'ğa pe no. ² Ga e'i ğa pe:

—Judeus'ğa mbo'ehara'ğa fariseus'ğa pavēi ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Moisésva'ea py'rovo ğa nhande mbo'erame.

³ Nurā ğa pe mbo'erame nahanahā ti peko javo, a'ero ti peko pa ğanhi'İğa rupi, ei Jesus'ga. Emo ğandekote'varuhua rupi ti tapekoi. A'ereki ğa e'i pe me novīa: “Pehendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera.” Ga ki a'e te nohendukatui a'ea, ei Jesus'ga. ⁴ Ga e'i: “Nahanahā ti peko pejikorame Moisésva'ea nhi'İğagwera rupi,” e'ie'i ğa nhande ve, ei Jesus'ga. Emo ğa ndokopavi Moisésva'ea nhi'İğagwera rupi, ei Jesus'ga. Oko pa po ğa hupi hamo. Onhi'İğa rupi ğa ndokopavi no. Ga ko ğa ja – kiroki ğa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ğa arimo ğa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁵ —Okokaturame ğa ei ovyvyteri pe: “Pyri ojipe'ğa nhande rekokatua repiagi. A'ero po ti ğa nhande mbohetei ğa oko hete Tupana'ga nhi'İğa rupi javo.” Nahā ğa ete'varuhui ovyvyteri pe imondoe'yma ojeaporoğita Tupana'ga rehe jate, ei Jesus'ga.

—Ombohetea potaruhuro ğwaramo hehāi'İuhūva'ea ğa japoı Tupana'ga rembikwatijara ryruhu'ia inoğa ojije ejetovapya rehe. Ono ğa irūa hyruhu'ia ojyva rehe no, ei Jesus'ga. Judeus'ğa omongi hyruhu'ia okovo Tupana'ga nhi'İğa rupi jipi. Na tuhē. Emo judeus'ğa mbo'ehara'ğa apoa fariseus'ğa apoa pavēi koji'i hehāi ojipe'ğa apoa hohe hyruhu'ia tianembohete ti ğa javo.

—Franjas ipukupukuhu'iva'ea ğa japoı omboja opira rembeyvyra rupi imondovo, ei Jesus'ga. Jatu'riva'ea franjas judeus'ğa omboja hupi okoheterame Tupana'ga rehe. Na tuhē. Emo judeus'ğa mbo'ehara'ğa apoa

fariseus'ga apoa pavēi koji'i ipukuhu ojipe'ga apoa hohe. Nahā ġa japoi ojikwahavuka ojipe'ga pe tianembohete ti ġa javo, ei Jesus'ga.

⁶—O'u pota ġa toryva jara'ga pyri toryva repiagame. Na jitehe ġa apy-potaruhui nhanderuvihava'ga apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ġa e'i te'varuhu oyvyteri pe: “Nhande mboheteavo ti ġa tianderepia pa. A'ereki nhande ġanduvihavuhuhetero xako,” ei ġa oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁷—Ikatuuhu ġa pe ojipe'ga mbaragwahavame ġa ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'igatuavo ġa pe pe ko orembo'eharamo javo ġa pe, ei Jesus'ga.

⁸Gwemimbo'ehara'ga pe Jesus'ga ei:

—Pe ki a'e te ġa ja rūi peko, ei Jesus'ga. A'ereki jihi jate ako pembo'eharamo Cristoramo, ei Jesus'ga. Pe reki penhoirū. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe. A'ero ojo'javuhu pe hoi. Nurā ti tape'ei pejohupe pe ko orembo'eharamo javo. A'ea ti tape'ei pejohupe penhimbohete'e yma, ei Jesus'ga.

⁹—Tape'ei ti avove'ga pe vyvakotyve'ga pe – kiroki ga oko peirū'ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe – ga pe ti tape'ei apī javo. A'ea ti tape'ei ga pe. A'ereki ojipeji ko ga penduvetero Tupana'ga yvagipeve'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

¹⁰—Te'iyme ti ġa pe me pe ko oreruvihavamo javo. A'ea ti ġa te'iyme pe me pe mbohete'e yma, ei Jesus'ga. A'ereki jihi jate ako penduvihavuhuhetero Cristoramo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. ¹¹Po ti pe ndekopotari jireheve'ga nduvihavamo penhiirū'ga nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga.

¹²—Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndapekoi pe huvihavamo. Tapenhimbohetei ti!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei pejikokatuavo ojipe'ga pe, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga.

Tiruahū ti pe me, ei Jesus'ga fariseusva'ea pe

(Marcos 12.40; Lucas 11.39-42, 52; 20.47)

¹³—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'iga rehe herojijyita. Nurā hajihea rehe pe ġa mbo'ei ġa moandyandyita, ei Jesus'ga ġa pe. Pereko pe Tupana'ga nhi'iga aherembikwatijara novia timonhi'i javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'iga rupi pejikoge'yma ga rehe. Ga ndekopotarame ganhi'iga rupi pe napemombe'ukatui ġa pe, ei Jesus'ga. Nahā pe napemongoi ġa ganhi'iga rupi ġa mbojikoge'yma ga rehe. A'ero pe ja ġa nde'i Tupana'ga pe nde oreruvihavuhuhetero ereko jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁴—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe pepojykaahty mbatera aherembirekokwera'ga hugwi, ei Jesus'ga. Penhi'imbukuhu tehe pe Tupana'ga pe. Pe'e pe pejiyvyteri pe: “Nhande renduvame po ti ojipe'ga ei nhande ve oarō hete ġa Tupana'ga javo.” Nurā jate pe nhi'inhi'igi Tupana'ga pe ga arō'e yma, ei Jesus'ga. Kaitu po ti hahy hete pe me a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

15 —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe pejiheve'ga mbote'va hete. A'ero ga ko koji'i oko te'varuhu pe hohe duas vezes pe hohe. Pe po ti peho hahyva'ea ruvihava pype nehẽ pendekote'varuhuro gwaramo. Ga kaitu po ti oho hahyva'ea ruvihava pype nehẽ okote'varuhuhetero gwaramo, ei Jesus'ga. “Pry,” pe'e pe ga ndekorame pe ja. A'ereki pe peporavyky hete ojipeji'ga mbote'varuhuavo. Pehopeho pe ga rehe ya rupi pea rupi no tiroviaruka ti pevove'ga pe nahanhi'iga javo. Nahã pe ga mbote'varuhui. Nurã po ti tiruahũ pe me nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

16 —Heakwagweve'ga'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Pe peroho ojipe'ga penhinhi'iga rupi no. Tiruahũ ti pe me! Nahã ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ojipe'ga mbo'ei.

—Nahã pendeaporogita te'varuhuro. Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame Tupana'ga ronga renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'iga rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga.

—Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ouro renoina nhandejatykahavuhupypeva'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ouro renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'iga rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ga pe.

17 —Ikwahave'yva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Ndapekwahavi'i'i! Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua koji'i pry hete Tupana'ga pe. Ga ouro po'rurame jate Tupana'ga ronga pype nhandejatykahavuhua pype Tupana'ga omomyry ouro, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga. 18 Po ga ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ikwava'ehava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” e po ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ehava renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'iga rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ei ga mbo'eavo, ei Jesus'ga.

—Po ga ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Kiroki a'ea ji amondo ikwava'ehava rehe – a'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” e po ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ehavareheva'ea renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'iga rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ga pe.

19 —Ikwahave'yva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Ndapekwahavi'i'i! Ikwava'ehava koji'i pry hete Tupana'ga pe. Ga nhaneremimondoa no game jate ikwava'ehava rehe Tupana'ga omomyry nhaneremimondoa, ei Jesus'ga ga pe.

20 —Po ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ikwava'ehava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei ikwava'ehava pe a'eareheva'ea pe nhaporemno, ei Jesus'ga ga pe.

21 —Po ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei garonga pe ipypeve'ga pe no Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

22 —Po ɣa ehetei: “Nahanahã ti ji rekoi. Yvaga renoina ji ei a'iti hete nhinhi'igã javo.” Po ɣa ei nahã, a'ero ɣa ehetei Tupana'ga apykava pe. A'ereki yvagi pe Tupana'ga oko nhanderuvihavuhetero oapyga. A'ero o'erame yvaga pe ɣa ei Tupana'ga pe tuhê a'ero, ei Jesus'ga ɣa pe.

23 —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe peko tehe Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi, ei Jesus'ga.

—Petỹ pe imboheva'ea: hortelã erva-doce reheve cominho reheve. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji Tupana'ga pe pejikovo Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi. A'ea pyry Tupana'ga pe novã, ei Jesus'ga. Emo pe ndapekokatupavi Moisés'va'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe, ei Jesus'ga.

—Peko katu po pe hamo pejikokatuavo ojipe'ga pe hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa ojive Tupana'ga ipotari. Emo ga pe koji'i huvihava pendekokatua. Pe ndapeporogwetygi ojipe'ga. Peporogwety po pe ɣa hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa Tupana'ga pe pyry ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava ɣaporogwetyga, ei Jesus'ga.

—Napembojikogukari ojipe'ga pejihe penhi'mberame ɣa pe. Pembojikoguka po pe ɣa pejihe hamo penhi'mbee'yma hamo, ei Jesus'ga ɣa pe. Penemimondoa pyry Tupana'ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava ɣambojikogukara pejihe. Peko ti gareaporogita rehe. Tapemondopigi ti ga pe no, ei Jesus'ga.

24 —Heakwagweve'ga'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Pe peroho ojipe'ga penhinhi'igã rupi. Pembogwambogwa pe mberu'i'ia ta'uyme ti ji ite'varuhuva'ea javo. Emo pe pe'u reki ite'varuhuheteva'ea hehanhuhũva'ea yuranuhũa'javuhuva'ea jaime camelo jaime. Nahã ji ei pe me. A'ereki pe peko hete a'ea rehe – kiroki huvihava gwere Tupana'ga pe. Kiroki huvihava hete Tupana'ga pe – a'ea rehe pe ndapekoi, ei Jesus'ga ɣa pe.

25 —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'igã rupi pe jikoe'ymame ganhi'igã rupi pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahã ji ei. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo, ei Jesus'ga.

26 —Heakwagweve'ga'java'ero nde ereko, fariseu! ei Jesus'ga ɣapyteripeve'ga pe. Epohi ti ejekote'varuhua hugwi ejeaporoɣitakaturo. A'ero po ti nde rekokatui ejikokatuavo ojipe'ga pe nehê, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame nde ve: Epyhei copo pype prato pype reheve. A'ero copo ara ikatu no prato ara reheve, ei Jesus'ga.

27 —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe aheryvya ja, ei Jesus'ga. Ikatu tehe tapyja ita apopyra novã – kiroki oko aheryvya rehe. A'ereki ga omotiguhũ imbokatuavo tapyja. Ipype reki ite'varuhu herekovo inema ahekaɣa reheve, ei Jesus'ga.

28 —Na jitehe pe ndekoi. Ojipe'ga ei pe mombe'gwovo novã: “Ehepia ɣa! Pyry hete ɣa okovo Tupana'ga nhi'igã rupi.” Ikwahave'yma ɣa ei

nahã pe mombe'gwovo, ei Jesus'ga. A'ereki pe ojipe'ga moandyandyi. A'ereki peyvyteri pe reki pendeaporoğita ite'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

*Tiruahũ ti pe me ahemoandyandyiva'ea pe! ei Jesus'ga
(Lucas 11.47-51)*

²⁹ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki ymyahũ penamonhava'ea ojukajuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pyryva'ea. Pe reki japokatui tapyja aheryvya rehe. A'ea pe imbokatui, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁰ Pe pe'e: “Po ymyahũ nhande rekoi nhaneramonhava'ea pyri, a'ero po nhande ndiahoi ahe rupi Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jukavo hamo.”

³¹ —A'ea pe erame pe pejikhavavuka ojipe'ga pe ore ko aherakykwepoharamo javo – kiroki ahe ojukajuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga. ³² Ndojukapavi ahe ganhi'iga mombe'uhara'ga. Pejuka pota po ti pe hembyruera'ga naerũ? ei Jesus'ga. Ga jukarame po ti pe ndekote'varuhuhetei penhamonhava'ea ja imbuhuruka hahyhetea pejihe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ³³ Ite'varuhuva'ero pe peko! ei Jesus'ga ġa pe. Ite'varuhuva'ea ra'yro pe peko! ei ga ġa pe. Tegwete peka'nhyhava hahyva'ea hugwi. Tupana'ga po ti pe mondo tuhẽ hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴ —Pejuka pota pe ġa. A'ero kiro ji amondouka ġa pe pyri nehẽ nhinhi'iga mombe'uhara'ga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwa-hapyra'ga ndeheve jireheve'ga mbo'ehara'ga ndeheve nehẽ no, ei Jesus'ga. Ojipe'ga po ti pe ġa jukai nehẽ. Ojipe'ga po ti pe ġa mondoi yva rehe ġa mbovya hehe nehẽ, ei Jesus'ga. Ojipe'ga po ti pe ġa nupanupai ipira apopyra pyvõ ġa mondohondohoga pejatykahavuhua pype nehẽ, ei Jesus'ga. Peko te'varuhu po ti pe ġa pe pejigwojigwovo ġa ndeviri nahã ġa monhamonhana ojipejipe pe cidades pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ —Ga nhaporemo po ti ji ġa mondoukari pe pyri nehẽ Tupana'ga ti tomondo hahyva'ea pe me nehẽ pe ġa jukarame nehẽ javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ga imondo hahyva'ea pe me okokatuva'ea repypava nehẽ.

—Ymyahũ ahe ojiko Tupana'ga rehe okokatuavo. Nurã ymyahũ penamonhava'ea ojuka ahe, ei Jesus'ga. Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Abelva'ea ko okokatuva'ea. Aerẽ penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea Baraquiasva'ea ra'yrava'ea. Omano Zacariasva'ea nhandejatykahavuhua pyri templo pyri okara mbyteri pe ikwava'ehava pyri, ei Jesus'ga. ³⁶ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga po ti imondo hahyva'ea pe me nehẽ. A'ereki penamonhava'ea ojukajuka ahe, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga oarõ hete cidade de Jerusalém
(Lucas 13.34-35)*

³⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga cidadepeve'ga pe Jerusalémmeve'ga pe. Tupana'ga ahe mondoukarame pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiga omono'ono'õ gway'ria opepoa gwyrri pe. Na jitehe ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiga ja pe nderekokatupota novia. Emo pe ndapepotaruhui reki, ei Jesus'ga.

³⁸—Pehendu ti a'ero! ei Jesus'ga. Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē. ³⁹Pe ndajirepiaga'javi nehē, a'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Aerē jate po ti ji rura'javi nehē. A'ea rupi po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha ko Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

24

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama

(*Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6*)

¹ Kiro Jesus'ga hemi gwe'yja'ġa jatykahavuhua hugwi ogwovo. Garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri.

—Ehepia nhandere'yja'ġa jatykahavuhua ongare'yjuhua ita apopyra, ei ġa ga pe a'ero.

Nahā ġa ei ga pe hepiuka ga pe. ²A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehepia pe nhandejatykahavuhua nhaporemo avo, ei ga ġa pe. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ġa inoġa nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ġa pe

(*Marcos 13.3-13; Lucas 21.7-19*)

³ Aerē Jesus'ga hoi ogwovo yvytyruhu pe oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri ojipe'ġa ndovakie'ŷ. Kiro ġa ei ga pe:

—Emombe'u ti ore ve. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē Jesus'ga uhura'ja ġwerī javo. Gara na'ē po ti Tupana'ga gwepiuka ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē kiro mbapava koty javo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. ⁵ Aerē po ti he'yjuhuve'ġa uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” A'ea po ti ġa ei o'mbero nehē, ei Jesus'ga. He'yjuhuve'ġa po ti heroviari ġa'mbea nehē, ei Jesus'ga.

⁶—Aerē po ti ojipe'ġa tavukari ojipe'ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ei pe me: “Ira'agwe ġa tavukari. Paivouhu ġa ndekoi otavuka no,” e'i po ti ġa pe me nehē. Ga a'ea imombe'urame pe me ti tapemomynhukari ġa pe pejipy'a penhimongyhyjiukare'yma nehē. Otavuka tuhē po ti ġa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

⁷—Gagwyriveve'ġa po ti oko na'ē ojipe'ġa gwyriveve'ġa ndehe otavuka nehē. Ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa po ti omondo ojġwyriveve'ġa otavuka ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa gwyriveve'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ahā po ti ġa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ġa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimyī nehē no, ei Jesus'ga. ⁸ Nahā ypy po ti nehē. Aerē po ti koji'i tiruahū nehē, ei Jesus'ga.

⁹—A'ea renonde po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo huvihava'ġa pyri nehē tomondo ti ġa hahyva'ea ġa pe javo. A'ero po ti ġa imondoi hahyva'ea pe me pe jukavo nehē. Nahā po ti vvyakotyve'ġa ndekopavi pe ndehe pe arōe'ŷheteavo nehē pejikoga ġwaramo ji rehe, ei Jesus'ga.

10 —A'ero po ti he'yjuhuve'ga jireheve'ga pohiri ji hugwi okote'varuhuavo hendukatue'yama nhinhi'iga nehē hahyro gwaramo ojive, ei Jesus'ga. Onhokwava'eguka po ti ga nharōe'ŷve'ga pe nehē tomondo ti ga hahyva'ea ga pe javo, ei Jesus'ga. Nonhoarōi hete po ti ga okovo opohirame nhinhi'iga hugwi nehē, ei Jesus'ga. 11 Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga nduri he'yjuhuve'ga nehē. Ganhi'iga rūi po ti ga imombe'ui he'yjuhuve'ga moandyandyita, ei Jesus'ga. 12 Jypya jireheve'ga onhoarō hete. Aerē po ti igwaigwavete gambyteripeve'ga nonhoarōi onhimongyavo nehē. A'ereki igwaigwavete vvyakotyve'ga okote'varuhu, ei Jesus'ga.

13 —Kiroki ga onhimboita avuirama opohire'yama ji hugwi – gaha po ti ji ga reroho yvagi pe ga mongovo avuirama jijipyri nehē, ei Jesus'ga. 14 A'ea pyryva'ea po ti nhinhi'igareheve'ga imombe'umbe'ui vvyakotyve'ga pe nhaporemō mbapava renonde. Ga po ti e'i ga pe nehē: “Perojijyjijyuka ti pejeaporoḡita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboā pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhhetero nehē.” A'ea po ti ga imombe'ui ga pe nhaporemō tokwaha pa ti ga javo. Vvyakotyve'ga gwyrīpeve'ga nhaporemō henduvame ganhi'iga po ti ji rura'javi nehē mbapava koty nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'u aerēva'ea hahyheteva'ea

(Marcos 13.14-23; Lucas 21.20-24)

15 —Aerē po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame o'ama Tupana'ga apoa pype ipojykahava pype. Ymyahū ite'varuhuheteheteva'ea ahe imombe'ui ikwatija Danielva'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea hako, ei Jesus'ga.

(Kiroki ga omonhi'ī aḡa ikwatijara – tokwaha ti ga.)

16 —Pe hepiagame ite'varuhuheteheteva'ea jipiukari. A'ea rupi ti Judéiapeve'ga toka'nhy onhana vvytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. 17 Kiroki ga oko ongapereuhuva'ea arimo – ḡahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyme ti ga ḡwonga pype ombatera renoheme'yama jugwi, ei Jesus'ga. 18 Kiroki ga oko ko pe – ḡahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyme ti ga ḡwonga pe opira renoheme'yama, ei Jesus'ga. 19 Iporia'i po ti ipuru'ave'ga a'ea rupi oka'nhygotarame nehē. Iporia'i po ti ga nehē no – kiroki ga omoka'mbuka'mbu gwa'ya'ga ga nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

20 —Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame po ti ore norokanhygotari yapouhua rupi. A'ereki a'ea rupi hahy ore ve ore horame. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea yapouhua rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Pe'ji ti ga pe: “Norokanhygotari ore sábadō rupi oreporavykye'yama rupi. A'ereki Moisésva'ea e'i irupe rūi ahe toho nhandeporavykye'yama rupi javo. A'ea rupi rūi ti toroka'nhy. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea sábadō rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

21 —A'ea ji ei pe momoranduva penhimboko'i ti aerēva'ea hugwi tiruahūheteva'ea hugwi javo. Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame po ti tiruahū hete tuhē pe me nehē. Tupana'ga rembiapopyyagwera jate ndogwerekoi a'ea'java'ea. Aerē po ti ndogwerekōa'javi a'ea'java'ea nehē no, ei Jesus'ga.

22 —Aerē po ti Tupana'ga omombi tiruahūheteva'ea nehē. A'ereki ga e'i jipe: “Momi po ti ḡakira hehe nehē. A'ero kirupi!” ei ga. Po ti

mbegwe ga imombigi tiruahūheteva'ea nehē, a'ero po ti vvyakotyve'ga manombavi nehē. “Tahahya'javyme ti nhiremimo'ēhara'ga pe,” ei ga. Nurāro ġwaramo po ti ga imombigi nehē, ei Jesus'ga.

²³—Aerē po ti ojipe'ga ei pe me nehē: “Pehepia! Avo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ga ei a'ea, a'ero ti taperoviari ga'mbea, ei Jesus'ga. Po ti ga ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ga ei a'ea, a'ero ti taperoviari ga'mbea, ei Jesus'ga.

²⁴—Aerē po ti ojipe'ga ei nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e po ti ga o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ga ei nehē: “Jihi ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo,” e po ti ga o'mbero nehē, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ga ei nehē: “Tiapoapo tuhē ti ahe-monhimomby'aheteva'ea ga pe hepiuka ga moandyandyita, Tupana'ga remimo'ēhara'ga vehevi po.” A'ea po ti ga ei japovo nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ Pehendu ti! ei Jesus'ga. Opomomorandu ji ko nahā po ti tiruahūva'ea nehē javo, ei Jesus'ga.

²⁶—Nurā ti tapehenduvi ġanhi'iga. Po ti ga ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko ongae'yi me.” Ga erame na, a'ero ti tapehoi ongae'yi me hepiaga. A'reki ga i'mbe. Ji rūi po ti nehē, ei Jesus'ga. Po ti ga ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko oki pe ġandovakie'ÿ.” Ga erame na, a'ero ti taperoviari ġanhi'iga, ei Jesus'ga. A'reki ga i'mbe.

²⁷—Ji rura'javame tupā veraverava ja po ti ji rekoi nehē. Tupā veraveravame kwara ipora koty ombokojahu pa yvaga kwara ihoa koty vehevi, ei Jesus'ga. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ga ji repi-apavi jirura'javame yvaga hugwi nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁸—Jukwaha po ti nehē, ei Jesus'ga. Ahe manorame ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha jirura'javame nehē javo.

Jesus'ga rura'javaġwama

(Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-28)

²⁹—Ga tiruahumbavirē pe me

“po ti kwara igwevi nehē”, ei Jesus'ga.

“Jahya po ti nombokojahua'javi nehē no.

Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehē.

Yvagipeva'ea po ti iġwyġwymi ipopoakava'ea nehē”, ei Jesus'ga.

³⁰ A'ero po ti Tupana'ga hepiukari yvagipeva'ea nehē tokwaha ti vvyakotyve'ga Jesus'ga ruraġwama javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti vvyakotyve'ga gwyrīpeve'ga jehe'oi ovy'are'yma nehē. A'ero po ti ga ji repiagi ji rura'javame yvaġatiġa pyteri pe vvyakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, ei Jesus'ga. Jipopoakara po ti ga gwepia nehē no. Nhirendy'jandy'java po ti ga hepiagi nehē no jikatuhetea, ei Jesus'ga.

³¹—Nanime trombeta ipyhava nehē, ei Jesus'ga. Hahyahi ipyambua nehē. Trombeta renduvame po ti jipyrive'ga hoġahoi vvyakotyve'ga gwyrī pe nhaporemō okovo nhinhī'iga rupi nehē. Pevopevo po ti ga nhiremimo'ēhara'ga monhimono'ono'oġi ga nderua ji pyri nehē, ei Jesus'ga. Nahā po ti ga ga nderuri kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no tyapyra hugwi no nhimbya hugwi nehē no, ei Jesus'ga.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Marcos 13.28-31; Lucas 21.29-33)

32 —Kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvõ, ei Jesus'ga. Hepiagame figo'yva pe pekwaha. A'ereki henhunhame huangyra pe ei: “Kwaria ġweri kiro,” pe'e pe. 33 Na jitehe hepiapavame tiruahüva'ea pejive po ti pe ikwahavi nehë kiro mbapava koty javo, ei Jesus'ga. 34 Imombe'ukatuvavo ji ei pe me: Aġwamove'ga ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehë, ei Jesus'ga. 35 Opa po ti yvaga yvya pavëi nehë. Nhinhi'iga po ti ndopavaġwami opopoakapige'yma okovo a'itituhëva'ero avuirama nehë, ei Jesus'ga.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehë?

(Marcos 13.32-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 12.39-40)

36 —“Maname po ti nde rura'javi nehë?” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. A'ea vvyakotyve'ga ndokwahavi, ei Jesus'ga. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ndokwahavi no. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei Jesus'ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava nehë, ei Jesus'ga.

37 —Noéva'ea nhinhaġa renondegava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondegava pavëi, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. 38 Ymyahü Noéva'ea nhinhaġa renonde yhararuvihavuhua pype ahegwyriveva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahegwyriveva'ea rembirekoro akwaimba'éva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahã ahegwyriveva'ea rekoï okovo Noéva'ea avame yharuhua pype hako. 39 A'ea rupi ahegwyriveva'ea ndokwahavi yhyarehanhuhüa ruraġwama – kiroki ahegwyriveva'ea ndo'avi yharuhua pype. Ahegwyriveva'ea mbotypyvypava yhya nhatymbavi hako. Na jitehe po ti vvyakotyve'ga ndokwahavi jiruraġwama nehë, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

40 —A'ero po ti akwaimbae'ga mokonha'ga oko ko pe nehë. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehë. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehë, ei Jesus'ga.

41 —Kunha'ga mokonha'ga po ti ombo'i imbo'ihava pyvõ. Kiro po ti ojipehëa rerohohava nehë. Kiro po ti ojipehëa rejahava nehë, ei Jesus'ga.

42 —Penhimboko'i ti jipi ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojoykaharete'ga rura'javi nehë javo ji ve, ei Jesus'ga. 43 Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

44 —Nurã ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga. Pe ji mboha'uve'ymame kiro po ti ji ruri vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahã ahe ombojikoguka ojihe

(Lucas 12.41-48)

45 —Kiroki ga ombojikoguka opojoykahara'ga ojihe gwea-porogitakaturu – marã ga rekokatui? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me ojo'java'ea mombe'gwovo. Gwepia katu ga opojoykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojoykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ga ndepiakatuharamo. Ema'ë ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

46 —A'ero gapyrive'ga jara'ga ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatuharamo ga horame. Aerë gapojoykahara'ga

jivryi ġa ndepiaga. Ga e'i: "Ga ndepia katu reki ga imondovo ġa pe," ei ga.

—Pryr hete ġandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ⁴⁷ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti gapojoykahara'ga ei ga pe nehē: "Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrā reheve nhimbatera reheve no." Nahā po ti ga ei nehē toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁸ —Po ġandepiakatuhara'ga rekote'varuhui, a'ero po ga ei ovyvteri pe opojoykahara'ga rure'ymame: "Mbaigwe po ti jipojoykahara'ga jivryi nehē," e po ga. ⁴⁹ A'ero po ga ndohepiakatui opojoykahara'gapyrive'ġa, ei Jesus'ga. Onupā po ga ġa ġa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera gweagwyrivamo no heagwyrive'ġa pavēi, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Ovyvteri pe ga ei upa nduri po ti jipojoykahara'ga kiro nehē javo.

—A'ea rupi po ti gapojoykahara'ga ruri ovahema nehē, ei Jesus'ga. ⁵¹ Gapojoykahara'ga ga rovaja'rogukari nehē. A'reki ga ndokoi opojoykahara'ga nhi'ġa rupi. Nahā po ti gapojoykahara'ga ga mongoukari ahemoandyandyiva'ea pyri nehē, ei Jesus'ga. Hahyva'ea ruvihava pype po ti ga jehe'oi ojihe a'ero onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

25

Kunhangwera'ga ivojave'ga dezve'ga

¹ —Ji rura'jahava koty marā po ti hekoi nehē vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhandervihavuhuhetero oko javo? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Kunhangwera'ga ivojave'ga ipyhygi lamparinas dezve'ġa, ei Jesus'ga. A'ea ġa herohoi ga rovatiamo – kiroki ga hembireko a'ea rupi.

² —Jara'ġa cincove'ġa okwaha hete gweaporoġitakaturu kunhangwera'ġa. Jara'ġa cincove'ġa ndokwahahetei gweaporoġitate'varuhuavo kunhangwera'ġa, ei Jesus'ga. ³ Ikwahave'ŷve'ġa ndogwerohoi querosene'java'ea herohorame lamparinas. ⁴ Ikwahave'ġa ki a'e te gweroho querosene'java'ea nhumbi'a pype herohorame lamparinas. ⁵ Mbaigwe ga ruri – kiroki ga hembireko. A'ero kunhangwera'ġa kiri gwopehyiro, ei Jesus'ga.

⁶ —Ypyhaji katu ġa henduvi ganhi'ġa. "Porō ga ruri. Peho ti ga rovatiamo," ei ga.

⁷ —A'ea henduvame kunhangwera'ġa vyri ikytiavo imondyhava pavio japokatuavo tombokojahu katu ti javo, ei Jesus'ga. ⁸ A'ero ikwahave'ŷve'ġa ei ikwahave'ġa pe: "Pembuhu ore ve querosene'java'ea. A'reki ogwe oreapoa lamparinas," ei ġa.

⁹ A'ero ikwahave'ġa ei: "Noromondi po ti ore nehē. A'reki oreapoa querosene'java'ea ndohygi nhandeapoa rehe nhaporemō lamparinas rehe nhaporemō. Peho ti ima'ēhara'ġa pyri ipyhyga pejive," ei ġa ikwahave'ŷve'ġa pe, ei Jesus'ga.

¹⁰ —A'ero ikwahave'ŷve'ġa hoi toropyhy ti javo. Gandakykweri ga ruri reki – kiroki ga hembireko. Onhimboavujikweve'ġa hoi ga rupi toryvi pe okiavo onga pype. Gwovapytŷ ga a'ero, ei Jesus'ga.

¹¹ —Aerē ikwahave'ŷve'ġa nduri javo: "Ehovapytymba'vo ti ore ve. Toroki," ei ga.

12 —A'ero ga ei ġa pe: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehē. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoan-gave'yma jireheva'ero,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

13 —Nahā po ti hekoi nehē. Nurā nane'ymi ti pepota jirura'java penhimomiranama ji mbuhua, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehē javo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

*Huvihava'ga omondo oitambere'ia trêsvē'ġa pe
(Lucas 19.11-27)*

14 —Jirura'jahava koty marā po ti hekoi vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupa'na'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Akwaim-bae'ga hoi paivouhu ojipe'ġa gwyri pe. Ohoa renonde ga ojipyrive'ġa mbuhurukari ojipyri. Ga omondomondo ġa pe ombatera oitambere'ia no tomohe'yjuhu ti ġa ji ve javo, ei Jesus'ga.

15 —A'ero cinco itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ġa hohe ga ombohe'yi kwaha javo. Dois itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. Ojipeji itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ġa gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. A'ero ga ei: “Pepyhyphy ti mbatera nhiitambere'ia pyvō. Aerē ti pema'ema'ē mbatera itambere'ia ipyhyga koji'iva'ea,” ei ga ġa pe. “Nahanahā ti peporavyky nhiitambere'ia pyvō koji'iva'ea imono'ono'oġa aerē imbuhua ji ve,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—Kiro ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo paivouhu hete ojipe'ġa gwyri pe, ei Jesus'ga.

16 —A'ero gapyrive'ga – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia ga hugwi – gaha nambegwei'i'i ogwovo ipyhyphyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhyphyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko dez itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

17 —Na jitehe ojipe'ga – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi. Ga oho ipyhyphyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhyphyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko quatro itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

18 —Ojipe'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga apoa – gaha gwvykoi itambere'ia inoġa vvykwara pype imima tareko katu ti javo, ei Jesus'ga.

19 —Aerē mbaigwehu ġanduvihava'ga rura'java paivohua hugwi ua, ei Jesus'ga. Ovahemame ogwyri pe kiro ga ojipyrive'ġa mbuhurukari ojipyri – kiroki ġa pe ga omondo oitambere'ia tomohe'yjuhu ti ġa ji ve javo. Ga ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ġa imbohe'yjuhurame? Koji'i po ġa ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

20 —A'ero ga ruri ga pyri – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. Ga gweru gwuvihava'ga pe dez itambere'ia. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve cinco itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi dez,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

21 —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve.

Nurā po ti ji imondoi he'yiheteve'a ea nde ve nehē embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavēi," ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²²—Aerē ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. "Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve dois itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi quatro," ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²³—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: "Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurā po ti ji imondoi he'yiheteve'a ea nde ve nehē embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavēi," ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²⁴—A'ero ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. "Jiruvihavamo ko nde," ei ga. "Akwaha ji ndeaporoģitate'varuhua. Nde ndeeporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ga hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive," ei ga ga pe, ei Jesus'ga. ²⁵"Akyhyji ji nde hugwi. A'ero ji hoi imima neitambere'ia yvy pe – akoja nde erembuhu ji ve ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!" ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²⁶—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: "Ereko te'varuhu nde evevugwero. Nde tuhē ere'ere'e ji ve: 'Erepyhy nde ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive.' Nahā nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo, ei ga. ²⁷Nurā po nde eremondo nhiitambere'ia ikwepykara'ga pe banco pype hamo. A'ero imbuhu'raģirē ojipe'ga pe po ga ombuhu koji'iva'ea nde ve hamo, ei ga ga pe. Nahā po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri hamo. A'ero ji rura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia irūa reheve hamo," ei ga ojipyryve'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁸—Ojipe'ga pe ga ei: "Pepyhy ti nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahā herekovo dez itambere'ia," ei garuvihava'ga, ei Jesus'ga.

²⁹—A'ero ji ei pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ga gwereko a'ea pyvō oporavyky pota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvō javo. Gwereko ranuhū po ti ga nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

³⁰—Nurā ģanduvihava'ga ei javo ojipyryve'ga pe: "Akoja'ga – kiroki ga nombohe'yi nhiitambere'ia – gaha ti toporavykya'javyme ji ve ipotare'yma ģwaramo. Pemombo ti ga ypytunahiva pype. Pevō po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive a'ero nehē," ei ga, ei Jesus'ga ojo'java'ea imombe'gwovo.

Mbapava koty po ti Tupana'ga e'i ģa pe nehē

³¹—Aerē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rura'javi vvyakotyve'ga nduvihavuhetero nehē, ei Jesus'ga. Nhirendy'javuhua pyteri pe jikatukatuva'ea pyteri pe po ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyryve'ga pavēi nhaporemō po ti ji rura'javi nehē Tupana'gapyryve'ga pavēi yvagipeve'ga pavēi.

—A'ea rupi po ti ji reni jiapykakaturā rehe javo vvyakotyve'ga pe nehē, ei Jesus'ga. ³²Amono'ono'oģuka po ti ji vvyakotyve'ga gwyrypeve'ga jirovai pyteri pe nehē. Ovelhas repiakatuhara'ga ope'a ovelhas cabritos hugwi ģipi. Na jitehe po ti ji vvyakotyve'ga pe'ai nehē, ei Jesus'ga.

³³Tupana'ga nhi'ģarupive'ga pe po ti ji ei nehē: Pejo ti ji pyri kokoty

jijohukoty rūi, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa pe po ti ji ei nehē: Peho ti kikoty jijohukoty, a'e po ti ji nehē, ei Jesus'ga. Nahā po ti ji Tupana'ga nhi'ġarupive'ġa pe'ai ojipe'ġa hugwi avo yvya koty nehē, ei Jesus'ga.

³⁴ —Tupana'ga nhi'ġarupive'ġa pe po ti ji ei ġanduvihavuhetero nehē jijohukotyruive'ġa pe nehē: Tupana'ga jiruva'ga omombyry pe me. Nurā ti pejo pejikovo ġanduvihavamo Tupana'ga pyri ga rekorame ġanduvihavuhetero, ei Jesus'ga. Ymyahū yvya aporame Tupana'ga omboavujikwe pe me toko ti ġa ġanduvihavamo javo.

—Nahā ji ei pe me. ³⁵ A'ereki ty'ara ji jukarame pe pembuhu mbatera ji ve, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'ġarupive'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe pembuhu yhya ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji hajiheva'ea pe me. Emo pe pe'e ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea pe pe'e ji rerekokatuavo, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. ³⁶ Ji pire'ymame pe pemondo jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē. Ji tetirūarame pe pejo ji pyri ji pokoga. Ji imombe'urame Tupana'ga nhi'ġa ġa ji mongi cadeia pype. Pevo pe nduri ji pyri ji pokoga, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'ġarupive'ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

³⁷ —A'ero po ti ganhi'ġarupive'ġa ei ji ve nehē opojykaharetea pe nehē: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ġa nehē. “Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondo mbatera nde ve,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondo yhya nde ve,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ³⁸ “Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore ndoro'ei nde ve a'ero: Ejo ti i'gwovo ore pyri ekiavo oreronga pype. Na rūi ore ei nde ve,” e po ti ġa nehē. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondo ndepira nde ve,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ³⁹ “Maranime ore nde repiagi nde tetirūarame? Ndrohepiagi tuhē reki ore nde tetirūarame. Nurā ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa nehē. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Ndrohepiagi ore nde rename cadeia pype. Nurā ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —A'ero po ti ji ei ġa pe jirekorame ġanduvihavuhetero nehē: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirū'ga pokokaturame jihi tuhē pe ji poko katu a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoi novīa nhiirū'ga jireheve'ga. Pe ga pokokaturame jihi tuhē pe ji poko katu a'ero, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'ġarupive'ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Ojipe'ġa pe jijohukotyve'ġa pe po ti ji ei nehē: Pejipe'a ti peji gwovo ji hugwi. Pendekote'varuhua ko pehoagwama tata pype. Nurā ti peho hahyva'ea ruvihava pype tata pype – kia Tupana'ga oapo toho ti Diabo'ga gapyriva'ea pavēi ipype nehē javo, a'e po ti ji nehē, ei Jesus'ga. Pevo tata pype po ti hahy avuirama pe me nehē, a'e po ti ji jijohukotyve'ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

—Nahā ji ei pe me. ⁴² A'ereki ty'ara ji jukarame pe napembuhuri mbatera ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe napembuhuri yhya ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. ⁴³ Ji hajiheva'ea pe me. Ndape'ei pe ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea rūi pe'e pe ji rerekokatue'yma, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji pire'ymame pe napemondo jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe

nehë. Ji tetirũarame pe ndapejori ji pyri ji pokoge'yma. Pe ndajipokogi ji rekorame cadeia pype, a'e po ti ji ġa pe nehë, ei Jesus'ga.

⁴⁴—A'ero po ti ġa ei ji ve nehë opojkaharetea pe nehë: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ġa nehë. “Ndrohepiagi tuhë reki ore. Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndrohepiagi tuhë reki ore,” e po ti ġa ji ve nehë, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Maranime ore nde repiagi nde tetirũarame?” e po ti ġa ji ve nehë, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Nahanahã nde rekorame ore ndorohepiagi tuhë reki. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehë, ei Jesus'ga.

⁴⁵—A'ero po ti ji ei ġa pe nehë: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirũ'ga pokokatue'ymame jiji tuhë pe ndajipokokatui a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoï novĩa nhiirũ'ga jireheve'ga. Pe ga pokokatue'ymame jiji tuhë pe ndajipokokatui a'ero, a'e po ti ji ġa pe nehë, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Ga po ti oho hahyva'ea ruvihava pype tata pype upa avuirama nehë, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iġarupive'ga po ti oho yvagi pe okovo avuirama Tupana'ga pyri upa nehë, ei Jesus'ga.

26

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(*Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; João 11.45-53*)

¹ A'ea mombe'upavirë Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

²—Mokõi po ti pe kiri nehë. A'ero po ti nhandere'yja'ga japoï toryva i'gwovo nehë – kiroki toryva pe nhande ei: Páscoa, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rupi po ti nhikwava'êhava ġa pe nehë. Ji pyhy ti ġa ji mbovyva yva rehe ji jukavo nehë, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³ A'ea rupi ikwava'êhara'ga nduvihava'ga ojatyka judeus'ga mbo'ehara'ga pavëi xava'eve'ga pavëi no. Ojatyka ġa Caifás'ga rongauhua pype. Caifás'ga ko ikwava'êhara'ga nduvihavuhu'ga. ⁴ Kiro ġa eġa'ei ojohupe:

—Marã po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukauka nehë? ei ġa. ⁵ Toryva rupi rũi ti nhande ga pyhygukari nehë he'yjuhuve'ga ti tojogwayvayvayme ga rehe onhimongyavo nehë, ei ġa ojohupe.

Nahã ġa ei. A'ereki Páscoa rupi judeus'ga ojatyka gwe'yjuhuro tikwahava'ja ti nhaneramonhava'ea reruragwera Egito hugwi javo.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe

(*Marcos 14.3-9; João 12.1-8*)

⁶ Aerë Jesus'ga rekoï Simão'ga ronga pype cidade'i pe Betânia pe. Simão'ga ko ijaijauhugwera'ga. ⁷ Garonga pe Jesus'ga i'urame kunhangwerahëa heruri perfume nhandya hyrua pype. He'yi hete itambere'ia perfume rehe. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. Jesus'ga pyri hëa heruri herovahema. Hëa heka'vogi perfume Jesus'ga akaġa rehe. A'ereki hëa ga arõ hete.

⁸ Hepiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga onhimonha'nga.

—Maranameuhũ hëa jigwarai perfume rehe heka'voteheavo ga'akaġa rehe? ei ġa. ⁹ Omondo po hëa ima'êhara'ga pe ramo ipyhyga itambere'ia he'yiva'ea imondovo imbatere'yve'ga pe ramo. A'ereki he'yi itambere'ia hehe, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga.

¹⁰ Jesus'ga okwaha ġa'ea. A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe hēa mbote'varuhu pota? Pepi ti. A'ereki hēa oko katu katu ji ve heka'voga nhiaka'ga rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Nane'ymi imbatere'ŷve'ġa oko pe pyri. A'ero ipotarame nane'ymi pe imondoġa pe. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Heka'vogame perfume jira'oa rehe hēa ji mboavujikweri nhitymaġwama pe, ei Jesus'ga. ¹³ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ojipe'ġa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo yvyakotyve'ġa pe nhaporemo, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ġa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo
(*Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6*)

¹⁴ Kiro Judasva'ea hoi ogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. Judas Iscariotes ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea. Kiro Judasva'ea hoi ovahema ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. ¹⁵ Ga pe ahe ei:

—Maramomġi po ti pe imbuhuri ji ve itambere'ia nehē? A'ero po ti ji ga pyhyguka pe me nehē, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti momi trinta nde ve itambere'ia prata apopyra, ei ġa.

—Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji Jesus'ga pe me nehē, ei ahe.

A'ero ġa imo'emo'ēi itambere'ia imondovo ahe ve.

¹⁶ Herogwovo ahe ea'jaa'javi oyvyteri pe gweaporogitaro: “Marā po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ġa pe nehē?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi
(*Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30*)

¹⁷ Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi nanani judeus'ġa i'ui pāo ndovuriva'ea. Nurā Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nde ve Páscoa rupi nehē tere'u ti javo? ei ġa.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peho ti cidade pe pejigwovo akoja'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Kiro po ti nhimanohava nehē. A'u po ti ji mbatera Páscoa rupi neronga pype nhiremimbo'ehara'ġa pavēi nehē.’ Nahā nhanembo'ehara'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji akoja'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹ —Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa hoi japovo mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'ġa rupi.

²⁰ Aerē Jesus'ga ruri ovahema. Kwara horē Jesus'ga apygi mesa pyri ġwemimbo'ehara'ġa pavēi dozeve'ġa pavēi. ²¹ Ga i'urame Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka jujukahara'ġa pe nehē, ei ga.

²² Ndovy'arihu ġa a'ero. Ga naġanani ġa ei ga pe:

—Ji rūi re po? ei ġa Jesus'ga pe ga renoina jipojykaharetero javo ga pe.

²³ A'ero ga ei ġa pe:

—Kiroki ga omonde pāo tyhya pype i'gwovo ji pavēi – gaha po ti ji pyhyguka jujukahara'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. ²⁴ Amano tuhē po ti ji nehē. Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara ei ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jujukahara'ġa pe – ga pe po ti

tiruahũ hete nehẽ. Po gayhẽa nombo'ari ga hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero vvagipeva'ero no.

²⁵ Judasva'ea ko aerẽ Jesus'ga pyhyguka gajukahara'ga pe. Kiro ahe ei: —Ji rũi re po? ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Ndehe ko ere poha, ei ga Judasva'ea pe.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Marcos 14.22-26; Lucas 22.14-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²⁶ Ga i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Kiro ga nhi'igi Tupana'ga pe hehe ndepyyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirẽ ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo gwemimbo'ehara'ga pe.

—Pepyhy ti i'gwovo pão. A'ea ko jira'oa, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea ga ei ga pe aere'i po ti hajiheve'ga jigwarai jira'oa rehe ji jukavo nehẽ javo. Ga hugwi ga ipyhygi pão i'gwovo.

²⁷ Ga i'urame ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Hehe ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepyyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga imondoi vinho ga pe.

—Pe napenani ti pe'u, ei ga ga pe. ²⁸ A'ereki a'ea ko jirekoa, ei Jesus'ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ga pe jijujukauka nehẽ. Nahã po ti ji manoi vvyakotyve'ga ndepyyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombegwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori gandekote'varuhua ga hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga gwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuheteve'ga ndekote'varuhua ga hugwi nehẽ gwembi'ea rupi nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁹ —A'e ji pe me: Kiro po ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehẽ, ei Jesus'ga. Aerẽ po ti nhanderuvihavuhhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva gwonga pe yvagi pe nehẽ. A'ea rupi po ti ji japo'i toryva a'ero hajiheva'ea ipyahuva'ea nehẽ jiroryvamo pe pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

³⁰ Onhimby'yirame ga hoi onga hugwi ogwovo oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo

(Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

³¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe nhaporemõ po ti pe pohiri ji hugwi penhana kiro ypytunimo ga ji pyhyga gwaramo. A'ereki nahã Tupana'ga imombe'ui ikwatijarukarame hako. Garembikwatijarukara e'i:

“Ajukauka po ti ji ovelhas repiakatuhara'ga nehẽ,' ei Tupana'ga.

‘Onhigwahegwahẽ ovelhas hepiakatuhara'ga renymbava nehẽ,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijariipyra, ei Jesus'ga.

Ji ve Tupana'ga ei ovelhas repiakatuhara'ga. Pe me ga ei ovelhas, ei Jesus'ga.

³² —Tupana'ga ji mbogwerava'javame ji naẽ po ti aho Galiléiapeve'ga gwyyri pe pe nenonde nehẽ, ei Jesus'ga.

³³ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jara'ga po ti opohipavipe nde hugwi nehẽ. Jihi po ti ndapohira'gwami nde hugwi nehẽ, ei ga.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Imombe'ukatuvavo ji ei nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiġa nhi'ġa renonde nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵—Nda'ei tuhē po ti ji nanongara nehē, ei Pedro'ga Jesus'ga pe. Po ti ġa ji juka vehevi nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei nanongara nehē, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

A'ea jitehe Jesus'ga remimbo'ehara'ġa epavi Jesus'ga pe no.

*Jesus'ga oko matetġhava pype Getsġmani pe
(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)*

³⁶A'ero Jesus'ga ġa nderovahemi Getsġmani pe.

—Peapy ti avo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Hehemo'i po ti ji hoi nhinhi'ġa Tupana'ga pe, ei ga.

³⁷Hehemo'i ga hoi a'ero Pedro'ga rerogwovo ojupi mokonha'ġa nde-heve Zebedeu'ga ra'yra'ġa ndeheve. Ndovy'ahetei Jesus'ga opy'a mbo-juavo. ³⁸A'ero ga ei ġa pe:

—Jivy'are'yma ji juka pota. Pepyta ti avo. Tapekiri ti ji reheve ji moiruamo, ei ga ġa pe.

³⁹Hehemo'i ga hoi ġa hugwi onhinoga ojovapyvo onhi'ġheteavo Tupana'ga pe ji ndavy'ahetei javo.

—Apġ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Nde ipotarame terembuhurukari ti hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbota-rimova'ea rupi rūi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴⁰Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri trēsve'ġa pyri ġa ndepiaga. Oki ġa upa. A'ero ga ei Pedro'ga pe:

—Napenhimomiranami'i'i pe pejopehyja pe naerū? Ndapekiri po pe hamo ji moirūharamo, ei Jesus'ga ga pe. ⁴¹Penhi'ġi ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. A'ereki pe peko pota Tupana'ga nhi'ġa rupi novġa. Emo pe napenhimomiranami pejikote'varuhua pe Tupana'ga pe pokoge'ymame, ei Jesus'ga.

⁴²Aerē ga hoa'javi hehemo'i onhi'ġa'java Tupana'ga pe.

—Apġ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ġpo'ruavo nehē, ei Jesus'ga.

⁴³Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri trēsve'ġa pyri ġa ndepiaga. Okira'ja ġa upa. A'ereki ġa hopehyi hete.

⁴⁴Aerē ga hoa'javi hehemo'i ġa hugwi onhi'ġa'java Tupana'ga pe.

—Apġ, ei ga. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ġpo'ruavo nehē, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁵Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri. Ga e'i ġa pe:

—Peki jitehe pe kiro pejiptytu'uro naerū? ei ga ġa pe. Ji rendu ti! Kiro ihoi japiavo nhikwava'eġa okote'varuhuve'ġa po pe! ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ⁴⁶Pevy ti pepo'ama, ei ga. Pehepia! Kiro ga ruri – kiroki ga ji pyhyguka jijukahara'ġa pe. He xaho tuhē ga rovatiamo a'ero, ei Jesus'ga.

*Opyhyguka ahe Jesus'ga
(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Joāo 18.3-12)*

⁴⁷Jesus'ga nhi'ġame ġa pe nanime Judasva'ea ruri ovahema Jesus'ga pyri dozeve'ġa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea. Judasva'ea

rupi he'yive'ga nduri herua itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve herovahema. Ikwava'ehara'ga nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi omondouka ga topyhy ti ga Jesus'ga javo.

⁴⁸ Kiro Judasva'ea Jesus'ga kwahavukari ga pe Jesus'ga pyhyguka ga pe. A'ereki ahe e'i jipe ga pe:

—Jivahemame Jesus'ga pyri po ti ji ga beijai nehē. A'ero po ti pe ga kwahavi nehē gaha ko Jesus'ga javo. Pepyhygahy ti ga a'ero, e'i jipe Judasva'ea ga pe.

⁴⁹ A'ero kiro Jesus'ga pyri katu Judasva'ea vahemi.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe javo tehe ga pe.

A'ero ahe Jesus'ga beijai.

⁵⁰ —Kwāi, ei Jesus'ga ahe ve. Eho ti ejeaporoğita rupi, ei Jesus'ga Judasva'ea pe.

A'ero ikwava'ehara'ga nduvihava'gandehewe'ga nduri Jesus'ga pyhyga.

⁵¹ Nanime Jesus'gapavēive'ga pyteripeve'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea. A'ea ga imondoi ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga.

⁵² A'ero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Emondoo'ja ti eapoa eku'ayviri, ei Jesus'ga. Kiroki ga otavuka ojipe'ga pe ga jukavo – ga pe po ti ojipe'ga otavuka ga jukavo, ei Jesus'ga. ⁵³ Po ti ji ei jiruva'ga pe nehē ji poko javo, a'ero kotihī po ti ga ojipyrive'ga mondoukari ji pyri he'yjuhuheteve'ga yvagipeve'ga doze exércitos nehē koji'ive'ga vehevi nehē topoko ti ga Jesus'ga javo, ei Jesus'ga ga pe. ⁵⁴ Po ti ji ei ga pe embuhu ti ga javo, a'ero po ti ndohoi Tupana'ga rembikwatijarukara apiavo kiro. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i: “Tomano ti ga.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea ji mombe'gwovo ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁵⁵ A'ea mombe'urē Jesus'ga ei ikwava'ehara'ga nduvihava'gandehewe'ga pe:

—Amovahī po ji governo naerū? Nurā pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? Nane'ymi ji rekoī pe pavēi pe mbo'eavo nhandejatykahavuhua pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. ⁵⁶ Kiroğwe jate pe nduri tipyhy ti Jesus'ga javo. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo – kiroki Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea rembikwatijara, ei Jesus'ga.

Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ga pohipavi Jesus'ga hugwi onhana.

Jesus'ga oko ahemogitaharava'ea rovai pyteri pe

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Kiro Jesus'ga pyhyhara'ga ga rerohoi Caifás'ga rongauhu pe ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga rongauhu pe. Pevo judeus'ga mbo'ehara'ga ojatyka xava'eve'ga pavēi.

⁵⁸ Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri onhimboyha'iaivo ga hugwi tajipyhygye ti ga javo. Ovahē ga Caifás'ga rongauhua pyri okari pe. Pevo ga apygi guardas'ga pavēi marā po ti ga Jesus'ga rerekoī nehē javo.

⁵⁹ Judeus'ga mogitaharamo ikwava'ehara'ga nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi jara'ga pavēi no – ga nhaporemo ojuka pota Jesus'ga. Ga nhaporemo gweka i'mbeve'ga ti'mbe ti ga Jesus'ga oko te'varuhu javo. Ga'mbea rendu pota ga. A'ereki ga gwepiuka pota Jesus'ga rekote'varuhua tijuka ti ga a'ero javo. ⁶⁰ He'yive'ga nduri ga pyri o'mbero

novia. Emo ġanhi'iġa ndojo'jajo'javi reki. Nurā tegwete Jesus'ga juka-hava nanongara rehe. Aerē mbapavamo mokonha'ġa nduri. O'mberogā ei Jesus'ga nhi'iġa mombe'gwovo.

⁶¹ —Agwa'ga, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo. Gaha e'i: “Jipopoaka ji. Nurā nonhimimiva'ea ji ve. Ipotarame po ti ji imoka'nhyimbavi Tupana'ga ruhava nehē aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea Jesus'ga ei, e'i tehe mokonha'ġa.

⁶² A'ero Caifās'ga ei Jesus'ga pe opo'ama:
—Nde nerenhi'iġi a? Marāi nde a'ero? A'iti nde ere poha? ei ga Jesus'ga pe.

⁶³ Nonhi'iġi Jesus'ga onhi'ipotare'yma ġwaramo. Caifās'ga ei a'ero:
—Enhimombe'u katu ti ji ve kiro Tupana'ga nenhi'iġa renduvame avuiramave'ga. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Tupana'ga ra'yra naerū? ei Caifās'ga Jesus'ga pe.

⁶⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:
—Ndehe ko ere poha. A'e ji pe me: Aereĩ po ti pe ji repiagi ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavamo nehē. Pe po ti ji repiagi ji rura'javame yvagatūga pyteri pe ua yvya koty nehē no yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁶⁵ A'ero Caifās'ga opira mbotararagi anhimboahi ji javo. E'i ga:
—Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero. Kirupi ojipe'ġa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! A'ereki Jesus'ga tuhē okote'varuhua repiuka nhande ve. Pehendu pe ga ko, ei Caifās'ga ġa pe. ⁶⁶ Marā pendeaporoġita? Marāi pe ga pe? ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei:

—Oko te'varuhu tuhē ga. Tomanō ti ga, ei ġa.

⁶⁷ A'ero ġa nyvuni Jesus'ga rova rehe ga nupanupamo. Ojipe'ġa ga petegi opovo.

⁶⁸ —Tupana'ga okwahapavuka nde ve nde ko Cristo ġwaramo, e'i tehe ġa Jesus'ga pe. Emombe'u katu ti ore ve a'ero. Ma'ġa okwa nde rehe? ei ġa Jesus'ga pe.

Nahā ġa ga rerekomemui okote'varuhuavo ga pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(*Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Joāo 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹ A'ea rupi Pedro'ga apygi okari pe Caifās'ga rongā pyri. Caifās'gapyrivehēa ruri Pedro'ga pyri.

—Ndehe ko Jesus'ga pavēiva'ea Galilēiapeve'ga pavēiva'ea, ei hēa Pedro'ga pe.

⁷⁰ Pedro'ga nanhimombe'ui reki. Gandovaki nhaporemō ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga ogwovo.

⁷¹ Ga horame porta rupi – kiroki a'ea oho pehea pe – ojipehēa Caifās'gapyrivehēa Pedro'ga repiagi. Pevove'ġa pe hēa ei:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavēive'ga no Nazarēpeve'ga pavēive'ga, ei hēa.

⁷² A'ero Pedro'ga ei hēa pe:

—Ji ndakwahavi akoja'ga, ei ga o'mberō. A'ea ji amombe'u katu nde ve Tupana'ga nhinhi'iġa renduvame, ei Pedro'ga o'mberō.

⁷³ Aereĩ pevove'ġa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa o'ā pevo – javo ga pe:

—Nde tuhē ko Jesus'ga pavēiva'ea. A'iti a. A'ereki nenhi'iġa ko Galilēiapeve'ġa nhi'iġa ja. Nurā ore nde kwahavi, ei ġa Pedro'ga pe.

⁷⁴ A'ero Pedro'ga ei:

—Ji ndakwahavi tuhē akoja'ga, ei Pedro'ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu pe me Tupana'ga nhinhi'iga renduvame. Po ji mbero a'ea rehe, a'ero po ti Tupana'ga tomondo hahyva'ea ji ve, ei Pedro'ga ġa pe.

Nanime inamutiġa nhi'igi. ⁷⁵ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Inamutiġa nhi'iga renonde po ti trēs nde ea'jaa'javi ji ve ji ndakwahavi Jesus'ga javo,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhū.

27

Gweroho ahe Jesus'ga Pilatosva'ea pyri
(*Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; João 18.28-32*)

¹ Ko'emame ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ga nhomonhi'inhi'igi xava'eve'ġa pavēi.

—Marā po ti nhande ei Jesus'ga jukauka nehē? ei ġa. Nahanahā po ti nhande ei imboja ga rehe nehē. A'ero po ti ġa ga jukai nehē, ei ġa ojohupe.

² A'ero ġa ga pokwarukari ga rerohouka ga mo'amuka governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe.

Judasva'ea ojjuka
(*Atos 1.16-19*)

³ Judasva'ea ġwendo ġa erame tomano ti Jesus'ga javo. Ahe ko opyhyġa Jesus'ga ġa pe. Henduvame ġanhi'iga ahe ei oyvyteri pe: “Mbaria po ji ga pyhyġukaruhui!” ei ahe. A'ea rehe ojapyakavo ahe rekovevehui a'ero herohoa'java trinta itambere'ia prata apopyra ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no. ⁴ Ga pe ahe ei:

—Ako te'varuhu ji Jesus'ga pyhyġuka pe me oji'i. A'ereki ga oko katu. Omano po ti ga jite'varuhua rehe nehē, ei ahe.

Kiro ġa ei:

—Ndorokoi ore hehe. Ndehe ti eko hehe! ei ġa Judasva'ea pe.

⁵ A'ero Judasva'ea imombori itambere'ia prata apopyra yvyvo ġajatykahavuhua pype ogwovo ojjjugwa onhimbohaekovo ojurimo ojjukavo.

⁶ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa opyhy itambere'ia. A'ero ġa ei ojohupe:

—Marā po ti nhande herekoi naerū? Timondo nhande a'ea Judas'ga pe ikwehe'i topyhyġuka ti ga Jesus'ga nhande ve javo. A'ereki nhande tijuka Jesus'ga, xa'e nhande ikwehe'i. Nurā ti kiro timbojihe'aryme ti a'ea ojipea pyvō itambere'ia pyvō nhandere'ya'ġa remimbuhutehea pyvō – kia ġa ombuhumbuhu Tupana'ga pe toapo katu ti ġa Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua javo. A'ereki nanongara imbojihe'ara Moisésva'ea ndopotari ymyahū ikwatijarame, ei ġa ojohupe.

⁷ A'ero ġa nhomonhi'inhi'igi kohoa tipyhy a'ea pyvō javo. A'ea ġa imondoi a'ero ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro. Opyhy ġa kohoa ġandyvyaġwama rupiara torotỹ ti judeus'ġarūive'ġa pevo nehē javo. ⁸ Nurā akoja pe kohoa pe judeus'ġa ei jipi Aherekoa gwyrā.

⁹ Nahā ġa ipyhygi kohoa. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Ymyahū ahe ei hako:

“Ga ipyhygi trinta itambere'ia prata apopyra.

‘Momi ga rehe itambere'ia,’ ei Israelva'ea rakykwepohara'ga.

¹⁰ A'ea ga ipyhygi imondovo ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi
– kiroki ga oapo tujuga hyruro.

Nahā Tupana'ga ei ji ve nahanahā ti eko javo,” ei Jeremiasva'ea hako.

*Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe
(Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)*

¹¹ Kiro ga Jesus'ga mo'amukari governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe. A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Ndehe ko judeus'ga nduvihavuhetero? ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

¹² Ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga omboja Jesus'ga rehe xava'eve'ga pavēi. Ga ega'erame na Jesus'ga pe ga nonhi'igi ga pe onhi'ipotare'yma gwaramo ga pe. ¹³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Nerehenduvi nde ga ega'erame nde ve naerū? Nerenhi'igi po ti nde imombe'ukatuavo ji ve nehē? Marāi nde? ei ga.

¹⁴ Jesus'ga nde'i'i onhi'ipotare'yma ga'eagwera rehe ojive. A'ero Pilatos'ga nhimomby'ahetei ga rehe.

*Pilatosva'ea ojukauka Jesus'ga
(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; João 18.38b–19.16)*

¹⁵ Toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani Pilatos'ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka – kiroki ga pe judeus'ga e'i. ¹⁶ Cadeia pype Barrabás'ga rekoji kiro. Judeus'ga nhaporemo ga kwaha hete.

¹⁷ Kiro he'yjuheteve'ga nduri Pilatos'ga pyri onhimongyavo. Ga jatykarame Pilatos'ga ei ga pe:

—Ma'ga po ti ji amohemuka pe me toryva rupi? Mara'ngu po Barrabás'ga pe pe javo? Ojipe'ga Jesus'ga – kiroki ga pe ga ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – mara'ngu po ga pe pe javo?

¹⁸ A'ea ga ei ga pe. A'ereki ga okwaha gapy'a. Ga ei oyvyteri pe: “Ik-wava'ēhara'ga nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi onhimyrō Jesus'ga rehe. Nurā ga ga rerurukari ji pyri te'i ti ga ga pe javo,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁹ Juizes'ga apykava rehe Pilatos'ga apygame ta'e ti kiro gareaporoģita pe javo, kiro garembirekohēa imondoi onhi'iga ga pe javo:

—Akoja'ga oko katu Jesus'ga. Terekote'varuhui ti ga pe a'ero. A'ereki ji aayvahi te'varuhu ga rehe ypytunimo. Omyi jipy'a kiro.

A'ea hēa ei imondovo onhi'iga Pilatos'ga pe.

²⁰ Ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi ombo'e he'yive'ga ite'varuhua rehe. E'i ga:

—Pe'ji ti Pilatos'ga pe tomohemuka ti ga Barrabás'ga, ei ga ga pe. Pe'ji ti ga pe tojukauka ti ga Jesus'ga.

A'ea ga ei ga pe te'i ti ga embovyruka ti Jesus'ga yva rehe javo. Nahā ga nhimbopogweukari pevove'ga pe.

²¹ Kiro Pilatos'ga ei pevove'ga pe:

—Marāve'ga po ti ji amohemuka pe me? ei ga ga pe.

A'ero ga ei ga pe:

—Barrabás'ga ti tohē.

²² Pilatos'ga ei:

—Oro ga – kiroki ga pe ġa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – marā po ti ji ga rerekoi naerū Jesus'ga?

Ga nhaporemō ġa ei:

—Embovyruka ga!

A'ea ġa ei tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²³ A'ero Pilatos'ga ei:

—Maranameuhū naerū? Gara garekote'varuhua naerū? ei ga ġa pe.

Emo koji'i ġa hapukapukajahivi.

—Embovyruka ga! ei ġa ohapukaita.

²⁴ Gapopoakara repiagame Pilatos'ga nde'ia'javi ġa pe. A'ereki ga e'i ovytyteri pe: “Nambegwei po ti ġa tavukari ga rehe nehē.” A'ero ga herurukari yhya ojipogweita ipyvō ġa hepiagame. Ojipogwei ga ndojari tuhē po ti ji rehe Jesus'ga manoa javo.

—Okō katu ga, ei Pilatos'ga ġa pe. Ji rūi ti ajukauka ga, ei ga ojipogweita. Po pe gamanoa pota, pehe ti pereko ga a'ero, ei Pilatos'ga.

²⁵ A'ero ġa epavi:

—Toja ti ore rehe gamanoa a'ero nehē nhanderakykwepohara'ġa ndehe nehē no, ei ġa.

²⁶ A'ero Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi okovo ġanhi'ġa rupi. Onupanupāuka ga Jesus'ga ipira apopyra pyvō ga mondohondohoguka. A'ero ga Jesus'ga mondoukari soldados'ga pe tombovyruka ti ġa ga jukavo javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Marcos 15.16-20; João 19.2-3)

²⁷ A'ero Pilatos'gapavēive'ġa soldados'ga Jesus'ga rerohoi garonga pype governador'ga ronga ruvihava pype. Soldados'ga nhaporemō ġa jatykai Jesus'ga pyri. ²⁸ Gapira ġa hekyi imongiuka ga pe tapy'ynhapiġwaġahiva ipukuhuva'ea aheruvihava'ga pira'java'ea. ²⁹ Ga opyhy yhypoa hatiuhūva'ea. A'ea ġa ipovāpovani japovo onhatimagatuvava'ea akanitara inoġa Jesus'ga akaġa rehe aġa ko huvihava'ġa akanitara javo tehe jupe. Yvyra ġa imondoi gapo pe gajohukoty rūi ga ko huvihava javo. Gwenypy'amo garovai pyteri pe ġa e'i tehe Jesus'ga pe ga rerekomemuamo ga jaita. Ga e'i:

—Judeus'ga nduvihavuhetero ko nde! Ejoryjory ti! ei ġa ga pe.

³⁰ Ga rehe ġa nyvuni. Ipyhyga yvyra ga hugwi ġa ga'akaġa nupāi. ³¹ Ga rerekomemuare ġa hekyi tapy'ynhapiġwaġahiva ga hugwi imongiukara'java gapira tuhē ga pe.

Kiro ġa ga rerohoi timbovyruka ti ga yva rehe javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)

³² Jesus'ga rerohorame ġa Simão'ga rovatī cidadepeve'ga Cirenepeve'ga. A'ero ġa herohoukarahai ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara.

³³ A'ero ġa Jesus'ga rerohoi vytyteri pe Gólgota pe ga rerogwovo i'arimo. Xa'e nhande Gólgota pe Aheapindava. ³⁴ Kiro ġa imondoi ikotimbyra Jesus'ga pe. Ikotimbyra ko vinho tyarovahiva'ea pavēi. Otyku ga hepiaga. A'ero ga ndo'ui. ³⁵ Kiro ġa ga kutugi yva rehe ga mbovya hehe.

Kirē ġa Jesus'ga pira ma'ema'ei ojive. Ojohupe ġa ei: “Manamo nhande tipojyka Jesus'ga pira?” Tikwaha javo ġa imombomombori

ita'javuhuva'ea dados'java'ea. Nahã ġa ima'ema'ei gapira ojive. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. Aereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. Imombe'gwovo ahe e'i hako:

“Oma'ẽ ġa jipira ojohupe.

Ojipea rehe i'arimova'ea rehe ġa imombori ita'java'ea a'ea ko jia'poa javo jipira pe,” ei ahe hako.

³⁶ Pevo Jesus'ga pyri soldados'ġa apygi ga repiaga tohekyjyme ti ġa ga yva hugwi javo. ³⁷ Yva rehe ġa imondoi ikwatijaripyra Jesus'ga akaġa arimo. Ikwatijaripyra ko imbojahava Jesus'ga rehe nurã ore ga jukai javo. E'i:

—Agwa'ga ko Jesus'ga judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga.

A'ea i'ei.

³⁸ Ga mokonhava'ea mbovyri yva rehe pevo no. Ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rũi. Ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty. Ahe memei ko governo movahĩva'ea.

³⁹ Kiroki ġa okwa Jesus'ga pyvõ – ġa Jesus'ga rerekomemui. Ombovava ġa oakaġa nahã ga mbotegweteavo. Ga pe ġa ei:

⁴⁰ —Ere'e nde: “Tamonduru ti Tupana'ga ruhava aerẽ japokatua'java mokõi rupi jikira rupi nehẽ.” A'ea nde ei. Po nde rekoi Tupana'ga ra'yramo, a'ero ti ejy yva hugwi tajijukayme ti ġa javo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴¹ Na jitehe ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavẽi xava'eva'ġa pavẽi no. Ga rerekomemuamo ġa ei:

⁴² —Jesus'ga opoko ojipe'ġa tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Tegwete gajipokohava tomanoyme ti ga. Po ga rekoi nhanderuvihavuhetero tuhẽ israelitas'ġa nduvihavuhetero tuhẽ, a'ero po ti ga tojy yva hugwi. A'ero po ti nhande ga reroviari nehẽ, ei ġa Jesus'ga rerekomemuamo. ⁴³ Ojiko ga Tupana'ga rehe ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ġa. Mara'ngu po ti Tupana'ga ga pokopota tomanoyme ti ga javo? ei ġa Jesus'ga rerekomemuamo.

⁴⁴ A'ea jitehe ahe ei no governo movahĩva'ea ġanemimbovyva'ea Jesus'ga mbotegweteavo.

Jesus'ga omano

(*Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; João 19.28-30*)

⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporem. Ka'aru ġwerĩ às três horas kwara imbokojahua'javi. ⁴⁶ Nanime Jesus'ga onhi'iga mondoahyahivi Tupana'ga pe.

—Eli, Eli, lemá sabactani? ei ga Tupana'ga pe.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

⁴⁷ Jararamo pevove'ġa ga renduvi novĩa. A'ero ġa ei:

—Agwa'ga onhi'iga mondo Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pokoga javo, ei ġa.

⁴⁸ Nanime ġapyteripeve'ga nhani ipyhyga jyruhuva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype imoakymbava. Yvyra rehe ga ipimombygi jyruhuva'ea imondovo Jesus'ga pe topyte ti ga javo.

⁴⁹ Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Teremondoi na'ẽ. Tihepia ti Eliasva'ea Jesus'ga mbojyvi nehẽ, ei ġa.

⁵⁰ Ohapukajahiva'javame Jesus'ga pytupavamo omanomo.

⁵¹ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ua yvyvo. Yvya iġwyġwymy. Ita

i'gwy'gwyri. ⁵² Ahemanoa ryvya jipe'ai. Gahã – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe aerë omanomo – ġa okwerava'ja omanoa hugwi. ⁵³ Oho ġa gwyvya hugwi. Aerë Jesus'ga kwerava'javirë omanoa hugwi ġa oho Jerusalém me ojipiuka he'yjuhuvë'ġa pe.

⁵⁴ Soldados'ga nduvihava'ga gapavëive'ġa pavëi – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga tohekyjyme ti ġa Jesus'ga yva hugwi javo – ġahã gwepia yvya ġwyġwyma Jesus'ga manoa reheve. Hepiapavame ġa kyhyjihetei. A'ero ġa ei:

—Agwava'ea ko Tupana'ga ra'yrava'ea tuhë! ei ġa.

⁵⁵ Kunhangwera'ġa o'ã irupe Jesus'ga hugwi okovo hepiaga he'yive'ġa – kiroki ġa ojikoty'a Jesus'ga pavëi. Oho ġa Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ġa gwyrã hugwi ga pokoga jipi. ⁵⁶ Ojipehëa ko Maria Madalenahëa. Ojipehëa ko Mariahëa – kiroki hëa Tiago'ga yhëa José'ga yhëa reheve jitehe. Ojipehëa ko Zebedeu'ga rembirekohëa. Ojipe'ġa ami pevo no kunhangwera'ġa.

*Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype
(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; João 19.38-42)*

⁵⁷ Kwara hoġwerĩrame imbateve'ga hoi. Ga ko José'ga cidadepeve'ga Arimatéiapeve'ga. Ga oko Jesus'ga remimbo'eharamo no. ⁵⁸ Kiro ga hoi Pilatos'ga rongã pe ovahema javo ga pe:

—Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga.

Osoldados'ġa pe ga ei a'ero:

—Togweroho ti José'ga Jesusva'ea ra'oa, ei ga ġa pe.

⁵⁹ A'ero José'ġa hoi ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi Jesus'ga ra'oa mbojyvame José'ġa gara'oa uvani tapy'ynhapirapyryva pyvõ linho apopyra pyvõ ndiky'aiva'ea pyvõ. ⁶⁰ A'ero ġa gara'oa rerohoi inoġa itaruvi-havuhua kwaruhua pype ipyahuva'ea pype. José'ga ombogwambog-wajukaripe itaruvi-havuhua japovouka ikwaruhua imohinuka. “Aerë ji manorame po ti ġa jira'oa mondoi inoġa ipype,” ei ga japoukarame. Jesus'ga ra'oa noġame ipype José'ġa itauhua moanhani imohina ikwaruhua hovapytyma. A'ero ġa hoi jugwi ogwovo.

⁶¹ Maria Madalenahëa oapy pevo Jesus'ga ryvya rovai pyteri pe Mariahëa pavëi.

Gwepia katu ahe Jesus'ga ryvya

⁶² A'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava. Ko'emame ikwava'ëhara'ġa nduvihava'ga nduri Pilatos'ga pyri fariseus'ġa pavëi. ⁶³ Kiro ġa ei Pilatos'ga pe gwuvihava'ga pe.

—Orokwahava'ja ore akojava'ea nhi'ġa imoandyandyiharava'ea nhi'ġa, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo tehe. Ahe e'i omanoe'ymame: “Mokõi jikirirë po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehë.” A'ea ahe ei. ⁶⁴ Nurã ti ere esoldados'ġa pe: “Pehepia katu ti aheryvya kiro pekira rupi no.” A'ea ti ere ġa pe tuhuryme ti aheremimbo'ehara'ġa ypytunimo ahera'oa mima aheryvya hugwi nehë. Po ti ġa ahera'oa mimi, a'ero po ti ġa ei gwe'yja'ġa pe nehë: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi.” A'ea po ti ġa ei o'mbero nehë, ei ġa Pilatos'ga pe. Po ti ġa ei a'ea ahera'oa mimirë, a'ero po ti ġa koji'i ojipe'ġa moandyandyi nehë. A'ereki ġa ġa moandyandyi jipe ikwehe o'erahe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti

ganduvihavuhetero javo,” ei ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa Pilatos'ga pe fariseus'ğa pavēi.

⁶⁵ A'ero Pilatos'ga ei ға pe:

—Peroho ti soldados'ğa a'ero. Pekwaha ti hepiakatuuka ға pe aheryvya, ei Pilatos'ga ға pe.

⁶⁶ A'ero ға hoi imondovo inimboa tujuga apopyra pyvõ ikwaruhua rembeyvya rehe inoğa imbogwava itauhua rehe hovapytymbava rehe inoğa hehe no jukwaha a'ero ға a'ea avykyrame javo. Ga soldados'ğa mo'ami ipyri no tohepia katu ti ға aheryvya javo.

28

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Judeus'ğa poravykye'yma py'rovo sábadu py'rovo iko'ē ғweri domingo. A'ea rupi Maria Madalenahēa ruri Mariahēa pavēi tihepia ti Jesusva'ea ryvya javo.

² Kotihī yvya igwygwyhetei. A'ereki Tupana'gapyrive'ga oyy yvaga hugwi ovahema yvya koty Jesus'ga ryvya pyri. Itauhua ga imoanhani ikwaruhua hugwi oapyga hehe. ³ Ga hendy'jandy'ja hete overava ja. Ga'apoa tapy'ynhapira itiguhū hete tuhē!

⁴ Soldados'ğa hyhyihetei okyhyjiavo ғwaramo ga hugwi. Omanove'ğa ja ға ndekoi a'ero omyinha'jave'yma omanoteheavo.

⁵ Tupana'gapyrive'ga ei kunhangwera'ğa pe:

—Pehe ti tapekyhyji. Peheka pe Jesus'ga ғанemimbovyve'ga, ei ga.

⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype okwerava ғwaramo! Ymya ga ei pe me: “Nhimonorē po ti ji kwerava'javi nehē,” ei ga. Na tuhē. Ovy ga okwerava'java. Pejo ti hepiaga ganongavagwera pepojykaharete'ga nongavagwera, ei Tupana'gapyrive'ga kunhangwera'ğa pe. ⁷ A'ero kotihī ti peho imombe'gwovo garemimbo'ehara'ğa pe. Pe'ji ti ға pe: “Okwera'ava'ja Jesus'ga omanoa hugwi. Pehendu ti! Oho na'ē ti ga Galiléiapeve'ğa gwyri pe pe nenonde nehē. Pevo po ti pe ga repiagi nehē.” A'ea ti pe'ji ға pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ea ko ji amombe'u pe me, ei ga kunhangwera'ğa pe.

⁸ Kotihī ға hoi a'ero Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo. Okyhyji ға novīa. A'ereki ға hory hete Jesus'ga kwerava kwahava. A'ero ға nhani ogwovo timombe'u ti Jesus'ga kwerava garemimbo'ehara'ğa pe javo.

⁹ Nanime Jesus'ga jipiukari ға pe ға novatiamo.

—Pejoryjory ti! ei ga ға pe.

Jesus'ga pyri ға nduri gapya pyhyga onhinoğa nahā ga mboheteavo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Tapekyhyji ti. Peho ti imombe'gwovo nhiirū'ğa pe nhiremimbo'ehara'ğa pe. Pe'ji ti ға pe toho ti ға Galiléiapeve'ğa gwyri pe ji repiaga pevo nehē, ei Jesus'ga kunhangwera'ğa pe.

Soldadosva'ea remimombe'ua

¹¹ Kunhangwera'ğa horame soldados'ğa – kiroki ға gwepia katu Jesus'ga ryvya – jararamo ға oho cidade pe. Ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pyri ға hoi imombe'upava Jesus'ga ryvya pe'ahava.

¹² A'ero ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa jatykai xava'eve'ğa pavēi onhi'inhi'iga ojohupe.

—Marā pendeaporoğita? ei ға ojohupe.

—Nahã po ti nhande ãa nderekoi a'ero nehẽ, ei ãa.

A'ero ãa imondoi itambere'ia he'yjuhuva'ea soldados'ãa pe pe'mbe ti ojipe'ãa pe javo. ¹³ Soldados'ãa pe ãa ei:

—Oromondo ore itambere'ia pe me ko. Nurã ti pe'ji imombe'gwovo ojipe'ãa pe pe'mbero. Pe'ji ti: “Ndrohepiakatui reki ore Jesusva'ea ryvya pyytunimo orokia. A'ero Jesusva'ea remimbo'ehara'ãa nduri ahera'oa mima.” A'ea ti pe'ji pe'mbero. ¹⁴ Po ti Pilatos'ga henduvi ikwahava pekira nehẽ, a'ero po ti ore ga ma'ngoma'ngogi tonhimonha'ngayme ti ga peporavykykatue'yma rehe nehẽ, ei ãa soldados'ãa pe ãa mbo'eavo mbehea rehe.

¹⁵ A'ero soldados'ãa ipyhygi itambere'ia okovo ikwava'ẽhara'ãa nhi'igã rupi xava'eve'ãa nhi'igã rupi no mbehea mombe'gwovo. A'ero ãa'mbea judeus'ãa heroviari imombe'gwombe'gwovo ojohupe jipi.

—Jesusva'ea remimbo'ehara'ãa omi ahera'oa aheryvya hugwi soldados'ãa kirame pyytunimo, ei ãa.

Jesus'ga ojipiuka gwemimbo'eharava'ea pe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ Aerẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ãa onzeve'ãa hoi Galiléiapeve'ãa gwyrri pe. Pevo ãa hoi vytyri pe. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe ãa pe pevo ti peho javo. A'ero ãa hoi ovahema. ¹⁷ Ga repiagame pevo ãa ga mboheteri. Ojipe'ãa ndogweroviari. “Mara'ngu po Jesus'ga tuhẽ?” ei ãa oyvyteri pe. ¹⁸ A'ero Jesus'ga ruri ãa pyri katu javo ãa pe:

—Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti vvyakotyve'ãa nduvihavuhetero yvagipeve'ãa nduvihavuhetero no. Ndepopoaka hete nde ãa hohe pa,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Nurã ji ei pe me: Peho ti vvyakotyve'ãa gwyrripeve'ãa pyri nhaporemõ ãa mbo'eavo toko ti ãa Jesus'ga remimbo'eharamõ javo, ei Jesus'ga. Pemobatiza ti ãa. Ga mobatizaramẽ ti pe'ji ãa pe: “Kiro pe penhimboukwaha Tupana'gareheva'ero penduvete'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'yra'gareheva'ero Jesus'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'uvapyryvareheva'ero.” A'ea ti pe'ji ãa pe ãa mobatizaramẽ, ei Jesus'ga ãa pe. ²⁰ Pembo'e ti ãa nhiremimbo'ea rehe nhaporemõ tohendu katu ti ãa javo – akoja rehe ji pe mbo'ei. Pehendu katu ti! ei ga. Nane'ymi po ti ji rekoi pe pyri mbapava rurame nehẽ no, ei Jesus'ga ãa pe.

MARCOSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Marcos

¹ Nahanypy koi Jesus Cristo'ga mombe'upyryva Tupana'ga ra'yra'ga mombe'upyryva. Gaha ko Tupana'ga ombuhuruka yvya koty nhande pyri ikwehe. Igwete Tupana'ga ga mongoi nhanderekote'varuhua momboharamo ikwehe.

*João Batistava'ea uhu Jesus'ga renonde
(Mateus 3.1-12; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)*

² Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoiki ikwehe. A'ea mombe'unhogwenondeavo Isaíasva'ea ikwatijari inoğa ymyahũ hako. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iğa hako. Nahã Tupana'ga ei gwa'yra'ga pe:

“Nde renonde ti ji ojipe'ga mondoidimombe'uuka ga pe nhinhi'iğa nehẽ tomoavujikwe pa ti ga nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe hako.

A'ea Isaíasva'ea okwatija imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iğa hako. ³Igwete Isaíasva'ea ikwatijara'javi inoğa hako. Ahe omombe'ua'ja Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea.

“Hahyahi po ti ganhi'iğa

ga erame ға mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei Isaíasva'ea ikwatija.

“E'i po ti ga:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehẽ,” ei ahe hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga rurağwama pe tonhimboavujikwe ti ға garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ға gweaporoğita a'ea renonde javo.

⁴⁻⁶ Na tuhẽ reki. Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoiki ikwehe. Igwete ahe ei javo ға pe ongae'yi me. Yuranuhũa'javuhuva'ea rava camelo rava ahe oapo opiramo. Ipira ahe oapo oku'ayviramo. O'u ahe tukura hehira reheve. Igwete ahe ei ға pe:

—Perojijyjiji ti pejeaporoğita pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga remiarõe'yma hugwi, ei ahe. Peko ti Tupana'ga remimbota-rimova'ea rehe. A'ero po ti ji pe mobatizai nehẽ, ei ahe. Igwete po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ, ei João Batistava'ea.

Igwete ға hopavi ojigwyrã hugwi Judéia hugwi ahenhi'iğa renduva. Cidade de Jerusalém hugwi ға hopavi ahe pyri. Igwete ға imohemi okote'varuhua Tupana'ga pe ojipe'ga ndovaki toropohi ti jugwi javo. A'ero João Batistava'ea ға mobatizai rio Jordão pype. ⁷Igwete ahe ei ға pe jipi:

—Jihoheheteve'ga po ti uhu huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki, ei ahe. ⁸Ji opomobatiza yhya pyvõ kiro. Ga ki a'e te pe pojykauka Tupana'ga ra'uva pe, ei João Batistava'ea ға pe.

*Ahe omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Lucas 3.21-22)*

⁹ A'ea rupi Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ğa gwyra hugwi cidade de Nazaré hugwi. Igwete João Batistava'ea ga mobatizai rio Jordão pype. ¹⁰ Ohemame yhya hugwi Jesus'ga hepiagi yvaga jipe'a. Igwete ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyva yvaga hugwi. A'ereki inambua ja oyy Jesus'ga rehe o'a. ¹¹ Igwete Tupana'ga onhi'ğa mbuhuri yvaga hugwi.

—Nde ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga ga pe. Anhimohē hete ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe.

Satanás'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(Mateus 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² Igwete Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me. ¹³ Quarenta ga kiri pevo. A'ea rupi Satanás'ga – ga ko anhağa ruvihavuhu'ga Tupana'ga arõe'ýve'ga – a'ea rupi ga rekoi Jesus'ga pavēi ga mongote'varuhupota novia. Mbatara onharōva'ea pevo u. Igwete yvagipeve'ğa Tupana'gapyrive'ğa Jesus'ga pokopokogi imondovo mbatara ga pe.

Jesus'ga ombuhuruka pira mboaharava'ea ojiheva'ero
(Mateus 4.12-22; Lucas 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Ga João Batistava'ea mongirē cadeia pype Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ğa gwyrri pe. Igwete ga imombe'ui ğa pe pyryva'ea Tupana'ga remimombe'ua. ¹⁵ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Kiroğwe Tupana'ga ei pe me toko ti ğa jireheva'ero javo, ei Jesus'ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imombiga, ei ga ğa pe. Perovia ti pyryva'ea Tupana'ga mombe'ua pejikovo garemimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ga rekoi penduvihavuhuhetero pe mongovo onhi'ğa rupi nehē, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁶ Aerē Jesus'ga hoi ypihua rembeyvyri Galiléiapeve'ğa gwyrri pe. Igwete ga Simão'ga repiagi gareki'yra'ga no André'ga. Pira mboahava ğa omombo ypihua pype. A'ereki ğa pira mboaharamo. ¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ğa pe. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ğa pe nehē no, ei Jesus'ga. Pira pe peru kiroğwe jipi. Ji pe mbo'erame po ti pe ojipe'ğa nderuri ji pyri nehē toko ti ğa Jesus'ga nhi'ğa rupi javo nehē, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁸ Nambegwei Simão'ğa hejari pira mboahava a'ero Jesus'ga rupi ogwovo garemimbo'eharamo okovo.

¹⁹ Hehemo Jesus'ga hoi ğa ndepiaga Zebedeu'ga ra'yra'ğa Tiagova'ea João'ga no. Ombojoapyapy ko ğa pira mboahava oyhara pype. ²⁰ Ga ndepiagame Jesus'ga onhi'ğa mondoi ğa pe.

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ğa pe.

Igwete ğa uva'ga rejari yhara pype oporavykyhara'ğa ndeheve Jesus'ga rupi ogwovo gareheva'ero.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi
(Lucas 4.31-37)

²¹ Igwete Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábado rupi Jesus'ga hoi judeus'ğa mbo'eavo Tupana'ga nhi'ğa rehe ğajatykahava pype. ²² Igwete ğa nhimomby'ai ombo'ea repiaga upa. A'ereki judeus'ğa mbo'ehara'ğa atyvi ga ğa mbo'ei. Ga hete okwaha Tupana'ga nhi'ğa oakagi pe.

²³ Nanime ga ruri ġajatykahava pype – kiroki ga anhaġa opojoyka ga. A'ea rembipojykaro ġwaramo ga onhi'īga mondo Jesus'ga pe.

²⁴ —Jesus, maranuhūrame nde ore avykyuhui? ei ga. Ore mombapava nde ruri naerū? ei ga. Orokwaha hete ndehe. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga Jesus'ga pe Nazarēpeve'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga nhi'igahyi jupe terenhi'īgi javo.

—Ejipe'a ga hugwi, ei Jesus'ga jupe.

²⁶ A'ero anhaġa ga moġwyġwymahyi ohapukaita ojipe'avo ga hugwi. Anhaġa jipe'aramo ga hugwi ga pyryhetero a'ero. ²⁷ Igwete pevove'ġa nhimomby'apavi Jesus'ga rehe upa. Igwete ġa ei ojohupe:

—Maraġatu? ei ġa. Hajiheva'ea rehe ga nhande mbo'ei, ei ġa. Okwaha hete ga okovo. Ga erame anhaġa vehevi ġwendu katu ga, ei ġa ojohupe.

²⁸ Kotihī ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ġa pe nhaporemō ojigwyri pe Galilēia pe.

Jesus'ga omombi ahetetirūa

(Mateus 8.14-17; Lucas 4.38-41)

²⁹ Igwete Jesus'ga hoi ġajatykahava hugwi. Tiagova'ea oho ġa ndupi no João'ga pavēi. Igwete ġa jogwerohoi ojogwerovahema Simão'ga rongā pe. Pevo Simão'ga ruvi André'ga pavēi. ³⁰ Kotihī ġa hēa mombe'ui Jesus'ga pe Simão'ga rembirekohēa yhēa. Onhino hēa upa. A'ereki o'a hete hēa rehe. Igwete ġa hēa mombe'ui Jesus'ga pe. ³¹ Igwete ga hoi hēa popyhyga hēa mbovyā hēa mop'ama. Omombi pa ga karugwara hēa hugwi. A'ero hēa hoi herua mbatera ġa pe to'u ġa javo.

³²⁻³³ Kwara hoa rupi cidadepeve'ġa jogwerupavi onga pe Jesus'ga pyri. Gwerugweru ġa ga pyri anhaġa rembipojykahara'ġa Diabo'gapyriva'ea rembipojykahara'ġa. Itetirūave'ġa ġa gwerugweru pa ġa noġa Jesus'ga pyri no. ³⁴ Igwete Jesus'ga imombigi ġatetirūa joparaparava ġa hugwi. He'yjuhuvā'ea anhaġa ga imbojipe'ai ġa hugwi. Igwete ga nomonhi'igukari anhaġa onhimombe'uukare'yma jupe. A'ereki a'ea okwaha ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ga pe.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe

(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ko'eġatue'yma rupi Jesus'ga vyri ogwovo. Ga tehe oho cidade hugwi. Pevo ga nhi'inhi'īgi Tupana'ga pe. ³⁶ Aerē Simão'ga hoi Jesus'ga reka onhipavēive'ġa pavēi. ³⁷ Ga repiagame ġa ei ga pe:

—Cidadepeve'ġa nhaporemō nde reka okovo novīa, ei ġa.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Akwaha hete ji novīa, ei ga. Emo ojipe'ipe'i pe ira'agweva'e pe po ti nhande xaho hamo. Tamombe'u ti Tupana'ga nhi'īga pevove'ġa pe no, ei ga. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty, ei ga ġa pe.

³⁹ A'ero ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Galilēiapeve'ġa gwyra rupi imombe'gwovo ġajatykahava pype. Igwete ga anhaġa mbojipe'ape'ai ġa hugwi imondovouka.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa

(Mateus 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Aerē ga ruri Jesus'ga pyri ijaijauhuvē'ga. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Nde eremoka'ë kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ëpotari, a'ero po ti nde imoka'ëi nehë, ei ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Iporia'i hete ga Jesus'ga pe. Nurã Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe.

—Apota ji, ei ga ga pe. Eka'ë ga hugwi! ei ga a'ero jupe.

⁴² Kotihĩ gajagwa ika'embavi ga hugwi. ⁴³⁻⁴⁴ Igwete Jesus'ga eaahi ga pe:

—Ehendu tuhë ti nhinhi'iga, ei ga. Teremombe'uuhui ti ga pe nde-jagwa moka'ëagwera. Heregwovo kiro ejipiuka mbatera kwava'ëhara'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Moisésva'ea e'i po rimba'e: “Ika'ërame pe hugwi ti pemondo mbatepyryva ikwava'ëhara'ga pe tokwava'ë ti ga Tupana'ga pe a'ero nehë,” ei ahe, ei Jesus'ga ga pe. Enhi'ipo'ru ti ahe a'ero. Emondo ti mbatera ikwava'ëhara'ga pe tokwaha pa ti ga ndejagwa moka'ëagwera, ei ga. Heregwovo kiro a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁵ Ohorame ga imombe'umbe'ui reki ojipe'ga pe Jesus'ga omoka'ë jijagwa ji hugwi javo. Nurã Jesus'ga ndohoa'javi cidades pe gãndovaki. Ongae'yi me ga hoi okovo a'ero tonhimono'ono'ogyme ga ji rehe javo. Emo ga ohooho reki pevo ga pyri ocidades hugwi nhapremo.

2

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea

(Mateus 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Aerë Jesus'ga jivyra'javi cidade de Cafarnaum me.

—Jesus'ga ko pevo u onga pe, ei ga ga mombe'gwovo.

² Igwete ga jatykai onhimongyavo ga pyri. Tegwete reki gãndupava onga pype. Tegwete gãnduva jurukwara pyri no. A'ereki ga he'yjuhu hete ua ga pyri. Igwete Jesus'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iga ga pe.

³ Igwete ga nomyive'ga reruri ga pyri novã. Quatro ko ga ojopokopokoga ga rehe ga rerua. ⁴ Tegwete reki garerohohava Jesus'ga ypyvo he'yjuhuve'ga mbytera rupi. Nurã ga ga reruri ga rerojiupia onga arimo iperehuva'ea arimo ipe'ape'avo tujuga apopyra Jesus'ga rehei katu. Ikwara rupi ga ga mbojyvi ga mbuhua Jesus'ga pyri a'ero gakupeupava reheve. ⁵ Hepiagame gajikoga ojihe Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.

⁶ Gwino ga neni upa judeus'ga mbo'ehara'ga – kiroki ga ombo'embo'e ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Jesus'ga nhi'iga renduvame ga ei ovyteri pe: ⁷ “Maranuhũrame ga euhui poa?” ei ga. “Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero. A'ereki Tupana'ga jate omombo aherekote'varuhua,” ei ga ovyteri pe.

⁸ Kotihĩ Jesus'ga ikwahavi ovyteri pe gãndeaporoğita. Igwete ga ei ga pe:

—Maranuhũrame pe ndeaporoğitate'varuhuro pejiijupa? ei ga ga pe.

⁹ A'e ko ji ga pe ko: “Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.” Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ga pe. Po ji ei ga pe: “Epo'ã, epyhy ejikupeupava herogwovo”, a'ero po ti pe ga repiagi herohorame nehë. A'ero po ti pe jipopoakara heroviari nehë, ei ga ga pe. ¹⁰ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei Jesus'ga. Gaha omomboruka ji ve aherekote'varuhua ahe hugwi, ei ga ga pe. Amopo'ã ti ji nomyive'ga kiro a'ero nehë tapekwaha

ti jipopoakara nehē. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo vyva koty,” ei ga. Nurā ji ei kiro ga pe, ei ga.

¹¹ —Nde ve ji ei, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Epo'ā. Epyhy ekupeupava herogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Gandovaki ga po'a'gatui a'ero ipyhyga okupeupava herokwava. Ga repiagame ga nhimomby'apavi. Igwete ga ei:

—Pryry hete ko Tupana'ga. Pryry hete ko ga. Ymyagwera jate ko nhande ndihepiagangavi nanongara, ei ga ojohupe.

Jesus'ga omongo Leviva'ea ojiheva'ero

(Mateus 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ Aerē Jesus'ga hoa'javi ypihua rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ga jatykai ogwovo ga pyri. Igwete ga ga mbo'e'i Tupana'ga nhi'iga rehe. ¹⁴ Hehemo ga hoi. Igwete ga Levi'ga repiagi. Ga ko Alfeu'ga ra'ya'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga reni. A'ereki ga omono'ō itambere'ia ipyhyga pevove'ga hugwi tamondo ti governo pe javo. Igwete Jesus'ga ga repiagi javo ga pe.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Levi'ga pe.

Igwete ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi garemimbo'eharamo.

¹⁵ Aerē Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga nderohoi Levi'ga ronga pe. Igwete ga i'ui he'yjuhuve'ga pavēi. A'ereki he'yjuhu ga okovo Jesus'ga pyri jipi itambere'ia mono'ōhara'ga. Gahā oko ga pyri no – kiroki ga pe ojipe'ga e'i ite'varuhu ga javo. A'ereki ga nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi. ¹⁶ Igwete Jesus'ga i'ui ga pavēi. A'ero judeus'ga mbo'ehara'ga nduri no. Ga ko fariseus'ga. Ga e'i tihendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera javo novīa. A'ero ga nduri Jesus'ga ndepiaga ga i'urame jara'ga pavēi. Nurā ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Maranuhūrame Jesus'ga jihe'aruhui itambere'ia mono'ōhara'ga ndehe okote'varuhuve'ga ndehe no i'gwovo ga pavēi, ei ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe.

¹⁷ Henduvame ganhi'iga ojilhe Jesus'ga ei javo ga pe:

—Tamombe'u katu ti pe me a'ero jijilhe'ara nanongara'ga ndehe, ei ga. Ji ko ahepohanohara'ga ja, ei ga. Kiroki ga e'i ojive: “Nanhitirūi ji” – gahā ahepohanohara'ga ndopokogi ga pohano'ge'yma. Kiroki ga e'i ojive: “Nhitirūa ji” – gahā ahepohanohara'ga ga pokogi ga pohano'ga. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijilhe'a ga ndehe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki a'ea rehe ji ajo vyva koty tapoko ti ga javo – kiroki ga e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” ei ga. Ojipe'ga pyri rūi ji ajo javo – kiroki ga e'i ojive: “Jipyry hete ji,” ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe mbatera xanhi'ī Tupana'ga pe javo

(Mateus 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Aerē ojipe'ga nduri Jesus'ga pyri xa'e ti ga pe javo. A'ereki João Batistava'ea remimbo'ehara'ga, amoamome ga ei ojohupe: “Ti'uyme ti mbatera xanhi'inhi'ī Tupana'ga pe javo,” ei ga. Fariseus'ga na jitehe amoamome ga ei xanhi'ī Tupana'ga pe i'ue'yma javo. Igwete ojipe'ga nduri Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Ndo'ui ko João Batista'ga remimbo'ehara'ga xanhi'ī Tupana'ga pe javo, ei ga. Fariseus'ga nemimbo'ehara'ga na jitehe ndo'ui mbatera onhi'iga ga pe. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te o'uo'u mbatera jipi, ei ga.

Maraname nanuhū ġa ndekoi a'ero naerū jara'ġa atyvi? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Nhiremimbo'ehara'ġa ko ġa javijitehe – kiroki ġa oko hēarembirekoruama'ga pavēi, ei ga. Gapavēive'ġa ko o'u tuhē mbatera gworygworyvamo ga pavēi okovo ġwaramo, ei ga ġa pe. Nhiremimbo'ehara'ġa na jitehe a'ero. ²⁰ Ga ko o'u ji pavēi okovo ġwaramo, ei Jesus'ga ġa pe. Aerē po ti okote'varuhuve'ġa ji rerohoi ġa hugwi nehē. A'ea rupi po ti ġa ndo'ui mbatera nehē no ovy'are'yma ġwaramo, ei ga ġa pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Tamombe'u ti pe me ojipea ojo'java'ea no. Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapirymyana, nomondoi po ahe tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea itararagagwera rehe imboja, ei ga. Kia pyvō imbojarame po jikyī ymyahūva'ea hugwi ityryrygame. A'ero po ijovaja'rokatui, ei Jesus'ga ġa pe.

²² —Irūa tamombe'u pe me no, ei Jesus'ga. Vinho aporame ahe nonhaġi hyruumyana pype mbiara pirymyana pype tireko katu javo. A'ereki vinhopyahua ombotyjutyjui ovuvua, ei ga. Inhaġame mbiara pirymyana pype vinhopyahua vuvuvuvuri a'ero imombuga ipira otururupava jugwi. Onhimomby hete a'ero. Ombote'varuhu mbiara pira no, ei ga ġa pe. Ipiyahua pype reki ahe onha vinhopyahua a'ero, ei ga ġa pe.

Gwemimbo'ea pe Jesus'ga ei a'ea. A'ereki garemimombe'ua ndo-jihe'ari ġanamonhava'ea remimombe'uagwera rehe.

Nahanahā ti ġa toko sábadu rupi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Aerē judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ġa hoi pea rupi ogwovo. Igwete ġa hoi kopytera rupi ogwovo. Ohorame garemimbo'ehara'ġa ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo. ²⁴ A'ero fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ehepia ġa, ei ġa. Moisésva'ea e'i ikwatija nhande ve hako: “Sábadu rupi nhande ndiaporavykyi hamo,” ei ahe, ei ġa. Maranuhūrame ġa trigo ika'mbika'mbigi sábadu rupi naerū Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatue'yma naerū? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁵⁻²⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'ĩ pe me novīa Daviva'ea mombe'gwovo, ei ga. Ymyahū ko Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype tenda pype hako. A'ea pype ikwava'ēhara'ġa ono pāo imondovo Tupana'ga pe jipi, ei ga. Ikwava'ēhara'ġa jate po o'u a'ea hamo. “Ojipe'ġa po to'uyme hamo,” e'i ikwatijara novīa Tupana'ga nhi'īġa mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Igwete Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype. Ahe ndogwerekoi mbatera ojive. Ahepavēiva'ea ndogwerekoi no. Nūrā ty'ara ahe jukai, ei ga ġa pe. A'ero Abiatarva'ea ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuaġwamava'ea ahe imondoi akoja Daviva'ea pe to'u ti ga javo. Igwete Daviva'ea i'ui hako imondovo onhipavēiva'ea pe hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nde'i reki Daviva'ea pe hako: “Pe napehendukatui nhinhi'īġa i'gwovo.” Ga nde'iahyi ahe ve, ei Jesus'ga. Oro pe, ei ga, maranuhūrame pe euhui nhiremimbo'ehara'ġa pe naerū? ei ga fariseus'ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tupana'ga nde'i hako: “Kiro po ti ji vyvakotyve'ġa apoi tokwaku ti ġa sábadu jawo.” A'ea ga nde'i, ei Jesus'ga. Nahã ga ei reki hako: “Kiro po ti ji sábadu apoi ġa pe tipokapa pi ti ġa jawo,” ei ga ġa pe. ²⁸ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Nurã jihi a'e nahanahã ti ġa toko jawo. Sábado pe vehevi ji ei no nahã ti ġa toko a'ea rupi jawo, ei Jesus'ga ġa pe.

3

Iponhimamava'ea

(Mateus 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Aerë Jesus'ga hoa'javi ġajatykahava pype. Pevu ga rekoi iponhimamave'ga. ² Igwete fariseus'ġa Jesus'ga repiahetei timbotegwete ga jawo.

—Kiro sábadu, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ti ga gapoa mbokatua'java nehë kiro nhandeporavykye'yma rupi? ei ġa. Gapoa mbokatua'javame po ti nhande ei ga pe: “Nerehendukatui nde Moisésva'ea remimbo'eagwera,” xa'e ti ga pe, ei ġa ojohupe.

³ Igwete Jesus'ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epo'ã ejoa ġapytera rupi.

⁴ Jara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pe'ji ti ji ve. Marã po nhande rekoi nhandeporavykye'yma rupi hamo? Gara Moisésva'ea ei nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo po rimba'e naerũ? ei ga. E'i po ahe naerũ: “Timbote'varuhu ti ojipe'ġa pe sábadu rupi hamo?” A'ea po ahe ei naerũ? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. “Timombyry ti ġa pe a'ea rupi hamo.” A'ea ahe ei po rimba'e? ei ga. Gara Moisésva'ea ei sábadu mombe'gwovo naerũ? “Tijuka ti ġa a'ea rupi hamo.” A'ea po ahe ei naerũ? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei ga ġa pe. “Timomanoukaryme ti ġa a'ea rupi hamo,” e po ahe? ei Jesus'ga ġa pe.

Igwete ġa nonhi'ġa'javi ga pe. ⁵ A'ero Jesus'ga ġa ndepiapavi onhimonha'ngavo. Okoveveuhu ga ġa ndehe. A'ereki ġa noangarihu ojipe'ġa porogwetyge'yma. Igwete ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epyho epoa.

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ġo'rurame. ⁶ Igwete ġa ãi fariseus'ġa. Kotihĩ ġa Herodes'gareheve'ġa monhi'inhi'ġi a'ero. Igwete ġa ei:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga jukaukaruhui nehë? ei ġa ojohupe.

Oho pa ahe Jesus'ga pyri

⁷ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi ypihua rembe'yi pe. He'yjuhu hete ġa ua ga pyri ojigwyrã hugwi. Galiléia hugwi ġa ndupavi Judéia hugwi no Iduméia hugwi no. ⁸ Cidade de Jerusalém hugwi ġa nduri no. Rio Jordão kikoty aherovaja hugwi ġa nduri Jesus'ga pyri no. Ciddepyrive'ġa uhu pa no Tiropyryve'ġa Sidompyryve'ġa. A'ereki ġa ġwendu ġa imombe'urame Jesus'ga rembiapoa ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa ndupavi ga pyri onhimongyavo. ⁹⁻¹⁰ Igwete ga imombimombigi karugwara he'yjuhuve'ġa hugwi. Nurã itetirũave'ġa Jesus'ga mbotymbotyvahivi tomombi ti ga ji hugwi jawo. Nurã Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Peru ti yhara ji ve. Ta'a ti ipype ġa hugwi tanhimbotymbotyvahyyme ti ġa onhimongyavo, ei ga ġa pe.

¹¹ Igwete ġa nduri jipi – kiroki ġa anhaġa opoġyka ġa. Jesus'ga repiagame ġa nenypy'andurugi ga pyri o'eahyavo nde ko Tupana'ga ra'yramo javo. ¹² A'ero ga nhi'igahyi ġa pe tanhimombe'uyme ti ġa javo.

*Jesus'ga omo'emo'ē dozeva'ea onhimoirūharamo
(Mateus 10.1-4; Lucas 6.12-16)*

¹³ Aerē Jesus'ga ġiupiri vvytyruhua rupi ogwovo. Igwete ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbotarimo. ¹⁴ Doze ko ġa, ga ġa mo'emo'ēi ojiveva'ero. (Nhimoirūhara ei ga ġa pe.) A'ero ga ei ġa pe:

—Topomondo ti imombe'gwovouka nhinhi'igā ojipe'ga pe nehē. ¹⁵ Tambojipe'auka ti ji pe me anhaġa Diabo'gapyriva'ea ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe.

¹⁶⁻¹⁹ Dozeve'ga ko: Simão'ga, Tiagova'ea, aheirū'ga João'ga, André'ga, Filipe'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tomé'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga – Tadeu'ga, Simão Zelote'ga, Judas Iscariotes'ga – ga ko aerē omondouka Jesus'ga ga'arōe'ŷve'ga po pe ga pyhygauka. Gahā Jesus'ga omo'emo'ē ġwemimbo'eharamo dozeve'ga. Ojipea Jesus'ga ono Simão'ga rehe. Pedro Jesus'ga ono ga rehe. Tiagova'ea ko Zebedeu'ga ra'yrava'ea João'ga pavēi. Ojipea Jesus'ga ono ġa ndehe ġanderaramo Boanerges. Boanerges pe nhande ei: Ga ko tupanaraġa ja.

*Belzebu'ga opoġyka Jesus'ga, e'i tehe ahe
(Mateus 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga nderohoi onga pe. Kiro he'yjuhuve'ga jatykai ġa pyri a'ero. Ndo'uukari ġa mbatera Jesus'ga pe u'ua ġa pyri. ²¹ Ikwahavame Jesus'ga re'yja'ga hoi ga pyri. Igwete ġa ei:

—Tipyhy ti Jesus'ga rerogwovo ġa hugwi. A'ereki ga'akaġa mbipehu kiro ovuhu, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

²² Igwete judeus'ga mbo'ehara'ga ei – kiroki ġa u Jerusalēm hugwi – igwete ga ei ojohupe:

—Belzebu'ga opoġyka Jesus'ga ojive, e'i tehe ġa. Nurā Jesus'ga ombojipe'auka anhaġa ġa hugwi, ei ġa. A'ereki Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhuro. A'ero ga anhaġa mbojipe'aukari Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

Satanás'ga pe ġa ei Belzebu'ga. Diabo'ga ei ġa ga pe no.

²³ A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ga mbo'ehara'ga. Igwete ga imombe'umbe'ui ojo'java'ea ġa pe.

—Mbipehu reki pendeaporogita, ei ga ġa pe. Satanás'ga ndajipoġykai tuhē jihī. Satanás'ga ġa poġykaramo ojive nombojipe'aukari ġa pe ojipyriva'ea. A'ereki ga nombojogwayvayvari reki ojiveve'ga, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴ Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero, ei ga. Po ġagwyriveve'ga ojogwayvayva hete, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi. ²⁵ Po ongapypeve'ga ojogwayvayva, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi no. ²⁶ Po Satanás'ga ojipyriva'ea mbojogwayvayva hamo, a'ero po gapyriva'ea nhombojipe'apavi ojohugwi, ei ga. A'ero po Satanás'ga ndogwerekōa'javi ojiveve'ga. Ndokōa'javi po ga huvihavamo a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Na rūi reki Satanás'ga rekoi, a'e ji, ei ga. Ga nombojogwayvayvari ojipyriva'ea. Ga rūi reki ombojipe'auka ji ve anhaġa ojipe'ga hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipe'ğa ndoki ipopoakave'ga ronga pype gambatera rerogwovo ga hugwi. Gahoheve'ga jate oki ipype opopoakahetero ġwaramo. Igwete ga ga kwana'ei gambatera ipe'avo herogwovo ga hugwi, ei ga ġa pe.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe jihi ko Satanás'ga hohe gapyriva'ea mbojipe'avo javo.

²⁸⁻³⁰ Igwete ga ei ġa pe:

—“Anhaġa opojoyka ga ojive,” pe'euhu tehe pe ji ve, ei ga javo ġa pe. Nurā ti ji ei pe me imombe'ukatuavo: Tupana'ga po ti omombo pa ahe hugwi aherekote'varuhuparavuhua. Ombotegwetea vehevi po ti Tupana'ga omombo pa ahe hugwi, ei ga. Emo gwa'uva mbotegwetea po ti Tupana'ga nomombori tuhē ahe hugwi. A'ea ndojihyva'javi ahe hugwi avuirama, ei ga ġa pe.

Jesus'ga re'yjava'ea

(Mateus 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹⁻³² Kiro ġa vahemi a'ero Jesus'ga yhēa gareki'yra'ġa pavēi. Okari pe ġa pytai o'ama. A'ereki he'yjuhuve'ġa u ga pyri oapyapyga. Igwete Jesus'ga re'yja'ġa imondoi onhi'ġa ga pe tuhu ti ga ore pyri javo. A'ero ġa imombe'ui ga pe:

—Jesus, okari pe ġa ndekoi neyhēa neirū'ġa pavēi. “Tuhu ga ore pyri,” ei ġa nde ve, ei ġa ga pe.

³³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Marāve'ġa pe ji ei naerū nhy'ġa nhyirū'ġa?

³⁴ Gweroapyve'ġa ndepiagame ga ei ġa pe a'ero:

—Agwa reki ġa nhy'ġa nhyirū'ġa, ei ga. ³⁵ Kiroki ġa oko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ġa pe ji ei nhyirū'ġa nhirendyra'ġa. Nhy'ġa a'e ji ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

4

Ha'ynha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Aerē Jesus'ga ġa mbo'ea'javi ypihua rembe'yi pe. He'yjuhu ġa ojatykavo ga pyri yembe'yi pe onhimongyavo. Nurā ga avi yhara pype oina imoanha'ndiavouka tohendu pa ti ġa nhinhi'ġa javo. ² Igwete ga ġa mbo'ea'javi imombe'gwombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe.

³ —Pehendu ti, ei ga. Imohāihara'ga gweroho ha'ynha ko pe imohaina ityma, ei ga. ⁴ Imohāirame mokonhete indurugi pea rembeyvira rupi. Igwete gwyrā'ia ruri imokokona jupava, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

⁵ —Jara onduru yja rehe, ei ga. Xunhi reki yja ita arimo. Kotihī henhunhamo a'ero novīa. A'ereki nianami yja. ⁶ Emo kwarahyahivame ombokai imonhymbava hohova. Garemityma ipavi a'ero onhi-momiranama'jave'yma. A'ereki hapoa ndokihetei yvya pype, ei ga imombe'gwovo.

⁷ —Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Igwete ga'apoa ha'ynha henhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. Igwete nhungwava nhambyguhui garemityma herekovo imonhimom-boakare'yma. Igwete ndi'ai upa, ei ga ġa pe.

⁸ —Jara reki onduru vykatua rehe. A'ea henhunhamo onhimom-boaka gworyvamo. O'arame he'ye'yi ha'ynha trinta ahara pype. Jara pype koji'i tehe ha'ynha sessenta. Jara pype ha'ynha he'yjuhuro cem ipype, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u moroġita

(Mateus 13.10-23; Lucas 8.9-15)

¹⁰ Garenduhara'ġa horame ga hugwi gapavēive'ġa nhi'igi ga pe dozeve'ġa pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Gara pe nde ei poro moroġita mombe'gwovo ore ve? ei ġa. A'ereki ore ndorokwahavi a'ea, ei ġa ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me. A'ereki Tupana'ga opota penembikwahava, ei Jesus'ga ġa pe. Okwahavuka ga pe me onhimiva'ea nahā po ti ji rekoi ojiheve'ġa nduvihavamo nehē javo, ei ga ġa pe. Pe me jate ga okwahavuka nanongara. Ga ki a'e te – kiroki ġa ndokoi gareheva'ero – ġa pe ji amombe'u ojo'java'ea ikwahavukare'yma ġa pe, ei ga ġa pe.

¹² Ojo'java'ea ji amombe'u ġa pe a'ero

“tonhimombaragwahavyme ti ġa hepiepiagame.

Tokwahavyme ti ġa henduenduvame.

A'ereki ġa ndogwerojijyipotari gweaporoġita.

Nomomborukapotari ġa Tupana'ga pe okote'varuhua”, ei ga ġa pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Ndapekwahavi pe ji imombe'urame pe me garemitymagwera? Marā po ti pe ikwahapavi ojo'java'ea naerū? ei ga. ¹⁴ Tamombe'u katu ti kiro itymagwera pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

—Kiroki ga omombe'u Tupana'ga – ga ko ha'ynha mohāihara'ga ja, ei ga. ¹⁵ Mokohete'i ha'ynha onduru pehea rembeyvyri. Igwete gwyra'ia imokokombavi ha'ynha imohāirame, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduваме Tupana'ga mombe'ua Satanás'ga imoka'nhymbavi a'ea ġa hugwi, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁶ —Jara ha'ynha onduru yja rehe ita arimo. Nurā ġwenhunhame kotihī nonhimomiranami, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua kotihī gworygworyvamo hehe novīa. ¹⁷ Gwendu katu na'ē ġa gamombe'ua novīa. Aerē ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa ndekoro ġwaramo Tupana'ga mombe'ua rupi, ei ga. Hahyrame ġa pe ġa nonhimomiranama'javi a'ero kotihī opohia Tupana'ga mombe'ua hugwi. A'ereki gamombe'ua ndokikatui ġayvyteri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁸ —Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe ha'iyava'ea ra'ynha pyteri pe – a'ea oambyguhu garemityma imonhimomboakare'yma, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduna'ēi Tupana'ga mombe'ua novīa. ¹⁹ Aerē ġapy'a rekotehei. A'ereki ġa nhaġataruhu ojihe marā po ti ji ve nehē javo, ei ga. Igwete ġa nhimoandyandyi itambere'ia potaruhuavo a'ea po ti ji mbohoryhetei nehē javo tehe. Igwete ġa ipotaparavuhui mbatera, ei ga. Ha'iyava'ea oamby imohāihara'ga remityma. A'ero ndi'ai, ei ga. Na jitehe ġanemimbotaruhua nohenduva'javukari ġa pe Tupana'ga mombe'ua. A'ero ġa ndokoi gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe japoe'yma pyryva'ea, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁰ —Jara onduru vykatua rehe ġwenhukaturu gworygworyvamo, ei ga. Na jitehe jara'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua herovia tuhē okokat-uavo, ei ga. Jara'ġa oapo hete pyryva'ea a'ero. Jara'ġa koji'i ġa oapo pyryva'ea. Jara'ġa koji'iete'i ġa oapoapo pyryheteva'ea jipi okokatuavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

A lamparina
(Lucas 8.16-18)

²¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Herurame lamparina oki pe po ahe ndohovapygi hyrua pyvõ. Ahe nomondoi onhinongava gwyrri pe cama gwyrri pe. Ahe gweru imondovo pyte'mbia rehe imohina tamomytu'emba nhande ve javo, ei ga. ²² Na jitehe Tupana'ga ġwenotì na'ë ġwemimbo'eagwera tamomytu'emba ti ġa'akaġi pe aerë nehë javo, ei ga. ²³ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Henduvame nhinhi'ġga pehendu katu ti a'ero, ei ga. Po ti xunhi pe henduvi nhinhi'ġga, a'ero po ti xunhi pe ikwahavi nehë. Po ti pe hendukatui nehë, a'ero po ti pe ikwahahetei nehë. Koji'i po ti Tupana'ga pe mbo'ea'javi a'ero nehë no, ei ga. ²⁵ Po ti pe ikwahavi nhinhi'ġga rendukatuavo nehë, a'ero po ti pe ikwahahetei nehë, ei ga. Po ti xunhi pe ikwahavi nhinhi'ġga hendupotare'yima, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhymbavukari pe me nehë, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Ha'ynha henhui onhimomboaka

²⁶ Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipea tamombe'u pe me ojo'java'ea tapekwaha hete ti Tupana'gareheve'ġa jikoheteaġwama ga rehe. A'ereki Tupana'ga hete ġa mbojikojikogukari ojihe ġipi ġanduvihavamo. Na ja a'ero, ei ga. Ha'ynha mohāihara'ga omohāi ha'ynha vvyvo. ²⁷ He'yi ga kiri henhunhame ogwovo hepiaga. Igwete garemityma nhimomboakari. “Marā po nhiremityma renhunhamo onhimomboaka a'ero?” ei ga jupe ikwahave'yima, ei ga. ²⁸ A'ereki a'ea tehe henhui ohema vvyva hugwi. Aerë nhimomboakari oharamo. Aerë itiniġi, ei Jesus'ga. ²⁹ A'ero ga ġa mondoukari imondohondohogauka haimbeva'ea pyvõ foice pyvõ. A'ereki oho japiavo imondohokava, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

Mostarda ra'ynha

(Mateus 13.31-32, 35; Lucas 13.18-19)

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Marāva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me ojo'java'ea tapekwaha ti Tupana'gareheve'ġa nde'yjuhuaġwama? ei ga. A'ereki jypy ġa ndahe'yi. Aerë reki ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa e'i: “Tupana'ga ko nhanderuvihavamo”, ei Jesus'ga ġa pe. Na ja a'ero, ei ga. ³¹ Otý ga mostarda ra'ynha, ei ga. Xunhiete'i ko nanongara ra'ynha jara gwyrre'i pa. ³² Itymirë reki onhimomboaka hete huvihavuhuro oji'java'ea hohe pa, ei ga. Huvihavuhu hakā oja'oja'oga. Nurā gwyrā'ia turi japovo gwaityga hakā rehe upa i'aġi pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³³ Nanongara ga imombe'umbe'ui he'yjuhuve'ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo. Ga ikwahavame koji'i ga imombe'ui ġa pe a'ero. ³⁴ Ojo'java'ea jate ga omombe'umbe'u he'yjuhuve'ġa pe ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'ġga rehe. Emo ġandovakie'ý ga imombe'ukatupavi ġwemimbo'ehara'ġa pe tokwaha tuhë ġa javo.

Jesus'ga omombi vvyruhua

(Mateus 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Ka'arugame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Xaho ti aherovai.

³⁶ Igwete ġa hoi he'yjuhuve'ġa hugwi. Jesus'ga oapy oina yhara pype. Igwete ġa ga rerohei ypiahua aherovai. Ojipe'ġa oho oyhara pype ġa ndupi no. ³⁷ Ga horame turi vvyruhua. Yvyturanuhūa ombo'ambo'a typepemuhūa yhara pype. Kiro tynahē ġweri yhara a'ero. ³⁸ Jesus'ga oki reki yhara revira rehe oakaga noġa aheakaġa jikokava rehe. Igwete ġa ga moma'ēi javo ga pe.

—Jesus, kiro nhande hoi ppy pe, ei ġa. Nane'aġataruhui nde nhande-papava rehe naerū? ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete ga ma'ēi onhi'iġahyavo vvytua pe. Igwete ga ei ypiahua pe:

—Epi! ei ga. Tanetymyi ti.

A'ero ipigi vvytua. Notymynha'javi. ⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Maraname pe kyhyjiuhui? ei ga. Ndapejikogi ve tuhē pe ji rehe naerū? ei ga ġa pe.

⁴¹ Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero javo ojohupe:

—Marā te ga rekoi naerū? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'ġa ypiahua pavēi, ei ġa javo ojohupe.

5

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi

(Mateus 8.28-34; Lucas 8.26-39)

¹ Igwete Jesus'ga vahemi ypiahua aherovai Gerasapeve'ġa gwyrī pe. ² Jesus'ġa ērame ga ruri – kiroki ga anhaġa opojoyka ga ojive. ³⁻⁴ Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga u jipi aheryvya pyteri pe. Okwaokwa ġa ga itanhuramuhūa pyvō novīa. Igwete ga imondohondohogi opoa hugwi opya hugwi ikaikavo. Nurā ġa ndokwara'javi ga a'ero itanhuramuhūa pyvō. Ndipopoakari ġa ga monhyromo. ⁵ Arimo ppytunimo na jitehe ga rahērahemamo jipi aheryvy pe vvytyruhua rehe. Ojikytikyti ga ita pyvō herokwarokwavame ojilhe. A'ereki anhaġa opojoyka ga ojive. ⁶ Jesus'ga repiagame irupe kiro ga ruri onhana itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi ga rovatiamo. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri nderuvihavuhu nde javo. ⁷⁻⁸ Igwete Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Igwete ga hapukajahivi.

—Tajjavykyi ti, Jesus, ei ga. Nde ko Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo. Ere ti Tupana'ga renoina tahahyyme ti ji ve, ei ga ga pe.

⁹—Gara nderera? ei Jesus'ga ga pe.

—He'yjuhu, ei ga. Poro ko jirera, ei ga.

A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opojoyka ga. ¹⁰ Igwete i'ehetei Jesus'ga pe:

—Toremondoukari ti irupe avo hugwi, e'i ga pe.

¹¹ Pevo tuvi ojipe'ġa nenymbava porcos i'gwovo vvytyruhua pyri. He'yjuhu hete onhimongyavo. ¹² Igwete anhaġa ei Jesus'ga pe:

—Ore mondouka ti porcos pyri toropojoyka ti a'ea orojive, e'i anhaġa ga pe.

¹³—Hepejigwovo a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Igwete anhaġa jipe'ai ġwembipojoykahara'ga hugwi ogwoogwovo porcos ipojoykavo. He'yjuhu ranuhū porcos dois mil. Igwete anhaġa opojoykame porcos inhainhani ogwovo ojoyva vvyty'ramuhūa rupi opoa ypiahua pype otyppvypyvya.

¹⁴ Igwete porcos repiakatuhara'ga nhani ogwovo timombe'u javo. Igwete ga imombe'umbe'ui porcos typyvygagwera cidadepeve'ga pe cidadekotive'ga pe no. Aero ga nduganduri torohepia katu javo. ¹⁵ Urame Jesus'ga pyri ga akoja'ga repiagi anhağa rembipojykaagwera'ga. Ipikatu ga kiro oina. Gweaporogita katu reki ga a'ero no. Ga repiagame ga kyhyji Jesus'ga popoakara hugwi. ¹⁶ Kiroki ga gwepia tuhẽ anhağa mondoagwera – kiro ga ei imombe'gwovo ga pe:

—Jesus'ga ombojipe'a ga hugwi anhağa mondovouka porcos pyri a'ea pojykauka, ei ga. Igwete porcos inhainhambavi ogwovo y pe otypyvyvygya, ei ga imombe'gwovo ga pe.

¹⁷ Igwete ga epavi Jesus'ga pe:

—Heregwovo oregwyr hugwi! ei ga javo ga pe.

¹⁸ Jesus'ga avame yhara pype kiro anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei ga pe:

—Kiro ji hoi nde rupi nde rerekovo.

¹⁹ —Ndorogwerohoi ji ji rupi, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo enhonga pe. Ere ti eje'yja'ga pe: “Tupana'ga pyry hete ji ve,” ere ti ga pe. “Nahanahã ga imombyryvi ji ve ji porogwetyga,” ere ti imombe'gwovo ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ Igwete ga hoi Dez Cidades pe imombe'gwombe'gwovo ga pe.

—Jesus'ga pyry hete ji ve, ei ga ga pe. Ombojipe'a ga anhağa mondovouka ji hugwi. Nahã ga imombyryvi ji ve, ei ga ga pe.

Igwete ga nhimomby'apavi ganhi'iga renduva.

Jairova'ea ra'yra'va'ea

(Mateus 9.18-19; Lucas 8.40-42)

²¹ Igwete Jesus'ga hero'yahava'javi yhara herojivya. Ypiahua rembe'yi pe ga rekoi. Igwete he'yjuhuve'ga jatykai ga pyri. ²² Igwete ga ruri Jairo'ga. Ga ko huvihavamo oko judeus'ga jatykahava pype. Jesus'ga repiagame ga ruri gwenypy'anduruga ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

²³ —Omano gwerĩ jira'yrahẽa, ei ga Jesus'ga pe. Herejo ji rupi epokoga hẽa rehe tomanoyme ti hẽa, ei Jairo'ga ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga hoi ga rupi. He'yjuhuve'ga oho Jesus'ga rupi no ga mbotymbotyvahiva.

Gwypova'ea opoko Jesus'ga pira rehe

(Mateus 9.20-22; Lucas 8.43-48)

²⁵ Ga horame kiro ojipehẽa hoi Jesus'ga reviri opokoga gapira rehe topi ti nhitetirũa ji hugwi javo. A'ereki hẽa gwyporo. He'yjuhu doze kwara hẽatetirũa rehe. ²⁶ He'yjuhu hẽapohanohara'ga novĩa. Igwete hẽa pohanogame hahyhetero hẽa pe. Omondo pa hẽa oitambere'ia ga pe novĩa. Emo ndopigi hẽa hugwi. Igwaigwavete hẽa tetirũahetero. ²⁷⁻²⁸ Igwete ga Jesus'ga mombe'urame hẽa ei oyvyteri pe: “Po ti ji pokogi gapira rehe vehevi nehẽ, a'ero po ti ipigi ji hugwi nehẽ,” ei hẽa oyvyteri pe javo. Kiro hẽa hoi Jesus'ga reviri a'ero he'yjuhuve'ga pytera rupi opokoga Jesus'ga pira rehe. ²⁹ Kotihĩ hẽa ndagwypora'javi. A'ea hẽa ikwahavi oyvyteri pe. ³⁰ Igwete Jesus'ga pyryrymi he'yjuhuve'ga koty javo ga pe. A'ereki ga okwahavipe opopoakara hoa ga ndehe.

—Ma'ga opoko jipira rehe ra'e? ei ga ga pe.

³¹ Igwete garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Avi nde erehepia pa ġa enhimbotymbotyvahiva, ei ġa. Maraname nde euhui naerū: “Ma'ġa opoko ji rehe ra'e?” ei ġa ga pe.

³² Emo Jesus'ga oharekoreko ġa ndehe tahepia tuhē javo. ³³ Hēa okwaha Jesus'ga rembiapoa ojive. A'ero hēa ruri okyhyjiavo ohyhyipava. Ojovapyvo hēa rekoi Jesus'ga pyri onhimombe'upava ga pe. ³⁴ Igwete ga ei hēa pe:

—Kui'i, nde erejiko ji rehe. Nurā ipigi nde hugwi, ei ga. Enoġatu ti epy'a egwovo, ei ga. Momina tuhē nde hugwi netetirūa, ei ga hēa pe.

Jesus'ga ombogwera Jairova'ea ra'yrava'ea

(Mateus 9.23-26; Lucas 8.49-56)

³⁵ Jesus'ga nhi'iġame kiro ġa nduri Jairo'ga rongapypeve'ġa. Igwete ġa ei Jairo'ga pe:

—Omano jipe ndera'yrava'ea, ei ġa imombe'gwovo ga pe. Tere-rura'javi ahembo'ehara'ga a'ero, ei ġa Jairo'ga pe.

³⁶ Jesus'ga ombogwavete reki ġanhi'iġa. Igwete ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete ji rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Igwete Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no – kiroki ahe João'ga reki'yramo. Jara'ġa ga nomondoukari ojupi. ³⁸ Igwete ga Pedro'ġa nderohoi ġa nderovahema Jairo'ga rongga pe. A'ero Jesus'ga henduvi ġajehe'oranuhūa. A'ereki hahyahi ġajehe'oa hēamanoa rehe. ³⁹ Igwete ga hoi onga pe javo ġa pe.

—Maranuhūrame pe nanuhū pejehe'gwoe'gwovo pejjijupa? ei Jesus'ga ġa pe. Tayrihēa nomanoi. Hēa oki reki upa, ei ga ġa pe.

A'ereki ga okwaha hēambogweravaġwama. ⁴⁰ Igwete ġa ga jai omano tuhē ahe javo. A'ero ga ġa mo'emo'embavi onga hugwi. Igwete ga ġa nderohoi okipe tayrihēa ruva'ga hēayhēa no. Pedro'ġa ga gweroho hēanongava pype no. ⁴¹ Igwete ga hēa popyhygi javo hēa pe.

—Talitá cumi! ei ga. (A'ea ko: “Kui'i, epo'ā!”)

⁴² Kotihī hēa po'amī a'ero okovo. Doze kwara hēa rehe. Igwete ġa nhimomby'ahetei hēa repiaga. ⁴³ Igwete Jesus'ga ehetei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti nhiremimbogweravahēa, ei ga. Pemondo ti kiro mbatara hēa pe to'u hēa, ei ga ġa pe.

6

Nazaré pe ahe ndojikogi Jesus'ga rehe

(Mateus 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa hoi cidade de Nazaré pe – perope Jesus'ga onhimomboaka. ² Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi ga hoi ġajatykahava pype pevove'ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe. Igwete ġa nhimomby'ai ganhi'iġa renduva onhimongyavo. A'ero ġa ei ojohupe:

—Marā akoja'ga ikwahavuhui nanongara naerū? ei ġa. Ma'ġa ombo'e ga? A'ereki ahemonhimomby'ava'ea ga oapoapouhu, ei ġa ojohupe.

³ Ga ko onga apohara'ga rūi naerū Mariahēa ra'yr'a'ga? ei ġa. Tikwaha tuhē nhande gareki'yr'a'ġa Tiago'ga José'ga no Judas'ga Simão'ga. Garendyra'ġa ko oko avo nhande pyri no, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimonha'ngai okoe'yma ga rehe tihendūva'javyme ga javo. ⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyrripeve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga rehe, ei ga. Gagwyrripeve'ġa jate nomondoi

imohina ga rehe. Gare'yja'ga nomondo imohina ga rehe no. Garon-gapyeve'ga nomondo imohina ga rehe no, ei ga ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ndoapoi gwerevi ahemonhimomby'ava'ea pevo. A'reki ga ndojikogi ga rehe. Mokonheteve'ga ndehe jate ga pokogi imombiga gatetirūa ga hugwi. ⁶ Igwete ga nhimomby'ai ga jikoge'yma gwaramo ojihe.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga
(Mateus 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Igwete Jesus'ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe pevove'ga mbo'eavo. ⁷ Igwete ga gwemimbo'ehara'ga mbuhurukari ojipyri dozeve'ga. Igwete ga ei ga pe:

—Topomondomondo ti kiro ojipe'ga cidades pe, ei ga. Mokokōi ti pejogweroho imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ga pe. Ape'akwahavuka ti ji pe me anha'ga ga hugwi nehē, ei ga ga pe. ⁸ Pepojate ti toho kiro pea rupi. Taperohoi ti pāo itambere'ia reheve, ei ga. Taperohoi ti sacola no. Pejijihokava jate ti peroho, ei ga ga pe. ⁹ Pemongi ti sandálias. Taperohoi ti ojipea tapy'ynhapira, ei ga ga pe.

¹⁰ Igwete ga ei no:

—Pe vahemame cidade pe po ti ojipe'ga ei pe me nehē: “Hepejijo pejipytao nhironga pe,” e po ti ga pe me nehē. Pejogweroho ti ga pyri pejijupa a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Tapejijyjiji ti ojipe'ga nonga pe, ei ga. Ga pyri jate ti peju. Aerē ti pea hugwi pe hoi cidade hugwi a'ero pejogwerogwovo nehē, ei Jesus'ga ga pe. ¹¹ Po ti pevove'ga napembuhurukari ojipyri hendupotare'yma penhi'iga a'ero po ti pe hojipei pea hugwi nehē, ei ga. Pehorame ti pemonduru otimbuguhua pejipya hugwi toropohi ti pe hugwi javo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iga,” pe'ji ti ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Nahā Jesus'ga dozeve'ga mondomondoukari ojipe'ga pyri. Igwete ga hoi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ga pe. Igwete ga ei ga pe:

—Perojijyi ti pejeaporogita pejipohia pejikote'varuhua hugwi, ei ga ga pe.

¹³ Igwete dozeve'ga imbojipe'ape'ai anha'ga Diabo'gapyriva'ea ojipe'ga hugwi. Igwete ga imongyi ikava he'yjuhuve'ga aka'ga rehe imombiga gatetirūa ga hugwi.

João Batistava'ea omano
(Mateus 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Igwete pevove'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui. A'ero ga henduvi ganhi'iga Herodes'ga ganduvihavuhu'ga. Ojipe'ga e'i tehe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Ga ko João Batista'ga reki, e'i tehe ga. Okwera po ga kiro oyvya hugwi. Nurā po ga japohetei ahemonhimomby'ava'ea naerū, e'i tehe ga.

¹⁵ Ojipe'ga e'i tehe:

—Jesus'ga po Elias'ga ura'java.

Ojipe'ga:

—Ga po Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo oko ahe ja – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iga ojopy'rovo hako, e'i tehe ga.

¹⁶ Igwete Herodes'ga henduvi ganhi'iga Jesus'ga rehe. Igwete ga etehei:

—Ga ko João Batista'ga tuhē. Akamomboruka ji ga ikwehe novīa. Kiro ga kwerava'javi reki, e'i tehe ga.

17-19 Nahā Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Herodiashēa rehe ga ahe pyhygukari ahe mongiuuka cadeia pype. Hehā ko Filipe'ga rembirekohēa na'ē Herodes'ga reki'yra'ga rembirekohēa. Aerē Herodes'ga hēa rerekoi reki.

Igwete João Batistava'ea ei Herodes'ga pe jipi: “Maranuhūrame nde eirū'ga rembirekohēa rerekoi? Na rūi ko ahe rekoi,” ei ahe ga pe jipi.

Nurā Herodiashēa rehe Herodes'ga ahe pyhygukari ahe apytūka ahe mongiuuka cadeia pype. A'ereki hēa onhimboahi ahe ve tajukauka ti ga javo novīa. ²⁰ Emo Herodes'ga ahe a'ngui na'ē. Ga ndojukaukapotari ahe. A'ereki ga okyhyji ikwahava Joāova'ea rekokatua. Okwaha ga Joāova'ea pyryhetea ahe rekoro ġwaramo Tupana'ga rehe. Nurā Herodes'ga ahe a'ngui. Joāova'ea nhi'inhi'igame ga pe oko tehe gapy'a novīa. Emo ga ġwendu pota Joāova'ea nhi'igā novīa.

²¹ Aerē o'aragwera rehe Herodes'ga japoi toryva omoirūhara'ģa pe soldados'ģa nduvihavuhu'ģa pe no imbateheteve'ģa pe no – kiroki ġa u gagwyri pe Galiléia pe. A'ea rupi Herodiashēa jirokwari João Batistava'ea rehe ahe jukauka. ²² Hēara'yrahēa tehe oho Herodes'ga pyri ojirokyavo ġapyteri pe. Igwete ġa nhimohēhetei kujahēa rehe Herodes'ga gapavēive'ģa pavēi. A'ero ga ei hēa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? Tamondo ti nde ve, ei ga hēa pe. ²³ Tupana'ga henduvame nhirembi'ea ji ei nde ve: Tamondo pa tuhē ti nde ve neremimbotarimova'ea javoji. Nhimbatera ti tamondojija'ro vehevi nde ve javoji, ei ga hēa pe.

²⁴ A'ero hēa hoi imombe'gwovo oyhēa pe.

—Gara re po ji aru ga hugwi nehē? ei hēa hēa pe.

—João Batista'ga akaģa pe ere, ei hēayhēa hēa pe.

²⁵ Kotihī hēa jivyri nhandaibe ogwovo javo Herodes'ga pe.

—Apota ji João Batista'ga akaģa, ei hēa, kiroģwe nhaembeva pype, ei hēa ga pe.

²⁶ Henduvame hēanhi'igā Herodes'ga rekoveveuhetei a'ero. A'ereki ga ndojukaukapotari Joāova'ea novīa. Emo ga e'i jipe reki Tupana'ga ġwendu nhirembi'ea javo. Gapavēive'ģa ġwendu ganhi'igā no ga erame hēa pe tamondo tuhē ti nde ve javo. Nurā ga nde'ia'uva'javi kiro hēa pe: “Namondoa'javi ji nde ve.” ²⁷ Nurā ga soldado'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga João'ga akaģa javo. ²⁸ Igwete soldado'ga hoi ahe akamomboa cadeia pype aheakaģa rerua nhaembeva pype. Igwete ga imondoi kujahēa po pe hēa herohoi oyhēa pe heroviaruka hēa pe Joāova'ea jukaagwera. ²⁹ Nahā Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Ikwahavame Joāova'ea remimbo'ehara'ģa hoi ahera'oa pyhyga herogwovo inoģa ityma raikwehe.

Jesus'ga ombohe'yi mbatara cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)

³⁰ Aerē dozeve'ģa jivyri Jesus'ga pyri a'ero – ġahā Jesus'ga omondomondouka Tupana'ga nhi'igā mombe'uuka. Ojivyrame ġa imombe'upavi Jesus'ga pe ġwemimbo'eagwera. Gatetirūa mombigagwera ġa omombe'u ga pe no.

—Orombojipe'a ore anhaģa ġa hugwi, ei ġa imombe'gwovo ga pe no.

³¹ A'ea rupi he'yjuhuve'ģa nhopondekwandekwavi ua Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ġa ndo'uukari Jesus'ģa pe. Nurā Jesus'ga ei dozeve'ģa pe:

—Nhande tehe ti xaho ongae'yi me tapepytu'uahi'vi ti javoji, ei ga ġa pe.

³² Jesus'ġa tehe ġa avi yhara pype a'ero ogwovo ongae'yi me. ³³ Emo pevove'ġa gwepia ġahoa. Igwete ġa ei ojohupe onhimongyavo:

—Kiro ġa hoi Jesus'ġa. Pea rupi ti xaho ġa ndeviri a'ero, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa hoi nhandaipe ypihua rembeyvra rupi ogwovo cidades hugwi nhaporemō. Igwete ġa na'ē ġa vahemi pevo Jesus'ġa nenonde. ³⁴ Ohemame Jesus'ga he'yjuhuve'ġa ndepiagi. Igwete ġa poria'iro ga pe onhimongyavo. A'ereki ga pe ko ġa ovelhas ja ovelhas gwepi-akatuhara'ga rerekoe'ymame. Na jitehe ndipokokavi ġa. Igwete Jesus'ga ġa mbo'embo'ei.

³⁵ Kwara hoġwerīa rupi garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo.

—Kiro ihohetei kwara. Ndogwerekoi onga avo ġa pe, ei ġa. ³⁶ Ere ti ġa pe a'ero toho ti ġa kopeve'ġa pyri cidades'i pe ira'agweva'e pe. Pevo po ti ġa ipyhygi mbatera ojive i'uhavamo, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁷ Igwete ga ei ġa pe:

—Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javoji.

—Maranuhū naerū? ei ġa. He'yjuhuva'ea duzentos itambere'ia po ti ore herohoi imondovo pāo rehe ġa pe naerū? ei ġa ga pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pāes? Peho hepiaga.

Igwete ġa hoi hepiaga, ġa nduri imombe'gwovo ga pe.

—Cinco, ei ġa. Dois ġa gwereko pira no, ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga he'yjuhuve'ġa mbojatykapavi ġa mboapyga ġa noġa nhungwa'via rehe. ⁴⁰ Ojopyri ġa apyapygi upa a'ero. Pea hovai ġa cem. Ga hovai cinquenta. Hovaive'ġa cem no. Nahā ġa apyapygi ojogwerojuva. ⁴¹ Igwete Jesus'ga ipyhygi pāes pira reheve. Igwete ga jovavuri onhi'īga Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhua mbatera ore ve, ei ga Tupana'ga pe.

Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pāes imondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe pema'ema'ē ġa pe javo. Na jitehe ga ima'ema'ēukari pira imondovouka ġa pe nhaporemō. ⁴² Igwete ġa nhaporemō i'ui'ui onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu hete mbatera ġa pe. ⁴³⁻⁴⁴ He'yjuhu hete ko ġa cinco mil akwaimba'ero. Kunhangwera'ġa na jitehe he'yjuhu tayri'ġa pavēi. Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi pāes rembyruera pira'ia rembyruera reheve imondovo inoġa yrua pype. Dozeva'ea ġa imoty nahenahembavi yrua.

Jesus'ga oho yjapea rehe

(Mateus 14.22-33; João 6.15-21)

⁴⁵⁻⁴⁶ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—He peji'ava yharuhua pype, ei ga. Pero'yaha ti aherovai ji renonde herogwovo cidade de Betsaida pe, ei ga ġa pe.

He'yjuhuve'ġa pe ga ei:

—Kiro ji hoi na'ē nhinhi'īga Tupana'ga pe, ei ga. He pejigwovo a'ero pejivya penhonga pe kiro, ei ga ġa pe.

Igwete ga hoi vvytyruhua rupi. ⁴⁷ Ypytunimo ga tehe ga reko i vvytyruhua arimo. Garemimbo'ehara'ġa ki a'e te oko yhara pype ppyteri pe. ⁴⁸ Igwete ga hepiagi ġa ipyvupyvurahyrame. A'ereki vvyturanuhūa ġwovativatī ġa. Ko'egatue'yma rupi ga hoi ġa pyri a'ero opyruġa yhya

rehe ogwovo. Okwa ġweri ga ġandova vyvri novia. ⁴⁹ Emo hepiagame gapyruġa yhya japea rehe ġa nahenahemamo upa.

—Anhaġa po, e ko ġa novia.

⁵⁰ A'ereki ġa nhaporemogwepia ga. Gapy'a juahi a'ero. Emo kotihĩ ga nhi'igi ġa pe.

—Penogatu ti pejipy'a, ei ga. Jihi ko koro ako. Tapekyhyjia'javi ti, ei ga ġa pe.

⁵¹ Igwete ga avi yhara pype ġa pohe. Kiro ipigi vyvaturanuhũa. Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero. ⁵² A'ereki ġa ndaheaporoġitakatui pães mbohe'yjuhuagwera rehe. Noangari ġa ikwahave'yma Jesus'ga popoakara.

Jesus'ga omombi ahetetirũa Genesaré pe
(Mateus 14.34-36)

⁵³ Igwete Jesus'ga hero'yahavi herovahema Genesarépeve'ġa gwyrri pe nhapytiamog. ⁵⁴ Ga ġrame yhara hugwi pevove'ġa nhimombaragwahavipei Jesus'ga rehe. ⁵⁵ Igwete ġa hogahoi ogwyrri rupi itetirũave'ġa nderunderua ġakupeupava rehe ġa noġa Jesus'ga pyri. Henduvame Jesus'ga hoa jipi, pevo ġa ġa nderuri ga pyri. ⁵⁶ Igwete ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Nhu me ga hogahoi no. Perope ga oho – pevo nhaporemog ġa itetirũave'ġa nderuri ga noġa mytu'ẽ me – perope ġa ojatyka jipi. Igwete ġa eġa'ei Jesus'ga pe:

—Na ġa pokogi ndepira rembe'yva rehe vehevi.

Ga pokogame hehe a'ero ipipavi ġatetirũa ġa hugwi.

7

Judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera
(Mateus 15.1-9)

¹ Igwete fariseus'ġa jatykai ua Jesus'ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavẽi. Uhu ġa ga pyri Jerusalém hugwi. ² Igwete ġa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa jikwakuve'yma.

—Ndokoi ġa nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi, ei ġa. A'ereki ġa ndojikwakuvi ojipogweja rehe mbatera ua renonde, ei ġa ojohupe.

³ A'ereki judeus'ġa namonhava'ea koi na ojikwaku ymya vehevi. I'ua renonde ahe jipogwepogwei jipi. A'ereki ahe e'i tehe: “Nhandejipogwepogwe'yname po ti nhande nianhimombyryvi Tupana'ga pe,” e'i tehe ahe. Nurã ko judeus'ġa – kiroki ġa fariseusramo – ġa ko koji'i e'i: “Xajikwaku hete nhandekovo nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe,” e ko ġa. Nurã ġa ojipogweje'yname ndo'ui mbatera jipi. ⁴ Herurame mbatera ima'ẽhava hugwi na jitehe ġa ndo'ui ojipogweje'yname. I'uhava ġa ipyhepyhei imboapykava. Nahã ġa jikwakukwakuvi jipi gwamonhava'ea remimbo'eagwera rehe okovo xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo novia.

⁵ Igwete fariseus'ġa jatykai Jesus'ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavẽi. A'ero ġa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa jikwakuve'yma. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Neremimbo'ehara'ġa ndojipogwejuhu i'ua renonde, ei ġa. Maraname ġa ndokoi nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi ojikwakuve'yma? ei ġa.

⁶⁻⁸ Nahã Jesus'ga ei javo ġa pe a'ero:

—Pehe ko pekokatu'āva'ero peko! ei ga. Penhi'īpo'ru hete pe Isaiāsva'ea kiro. Ymya Isaiāsva'ea okwatija Tupana'ga nhi'īga ahe mombegwovo hako, ei Jesus'ga. Nahā Tupana'ga ei hako:

“Arove'ga onhi'īgatu tehe

torombohete Tupana'ga javo,” ei ga.

“Emo ga nanhiarōi

imondoe'yma gweaporoḡita imohina ji rehe,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Ji mbohete tehe ga.

A'reki nhinhi'īga rehe rūi ga ombo'e,” ei ga.

“Vvyakotyve'ga nemimbo'eteheha rehe ga ga mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'īga javo tehe jupe,” ei Tupana'ga hako.

Nahā Isaiāsva'ea ikwatijari ahe mombegwovo hako, ei Jesus'ga ga pe.

Igwete ga ei ga pe a'ero:

—Ahemombe'ua ko pemombe'uaḡwama reki. A'reki ahe javijitehe ko pe peko pekokatu'āguhūva'ero. Pemoandyandyi pe ojipe'ga jipi orombohete Tupana'ga javo tehe, ei Jesus'ga ga pe. Pepohi reki pe Tupana'ga nhi'īga hugwi. Emo vvyakotyve'ga nemimbo'eagwera pe pehendu katu, ei ga.

⁹ —Pryr hete reki pe me pe imbogwavame Tupana'ga nhi'īga xako ti nhaneremimbo'eagwera rehe javo, ei ga onhi'īgahyavo ga pe.

¹⁰ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'īga imombe'ukatuavo hako, ei ga ga pe. Igwete ahe ei:

“Pemondo ti pejeaporoḡita imohina pejuva'ga rehe penhyhēa rehe no,” ei ahe.

Igwete ahe ei no ikwatijarame Tupana'ga nhi'īga:

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhēa pe no

– tojukauka ti ga ga a'ero,” ei Moisésva'ea hako, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ Pe ki a'e te ahe atyvi ga mbo'ei, ei Jesus'ga. Pepyteripeve'ga po e'i uva'ga pe oyhēa pe no: “Opopoko pota ji imondovo mbatera pe me novā. Emo ji amondo reki akoja Tupana'ga pe,” e po ga, ei ga. ¹² Ga erame a'ea ga pe pe'ji tehe reki pe: “Pryr ga nomondoi mbatera uva'ga pe a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga ga pe. ¹³ Nahā ko pe ga mbo'ei hendukatuuka ga pe penamohava'ea remimbo'eagwera hendukatuukare'yma ga pe Tupana'ga nhi'īgagwera, ei ga. Nahanahā pe ndekouhui jipi, ei Jesus'ga ga pe.

Ahereaporoḡitate'varuhua ahembote'varuhuva'ea

(Mateus 15.10-20)

¹⁴ A'ero Jesus'ga he'yjuhuve'ga mbuhurukara'javi ojipyri imombe'gwovo ojo'java'ea ga pe.

—Pe me nhaporemo ji ei: Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹⁵ Mytu'emahugwiva'ea – kiroki mbatera ahe o'u jipi – a'ea okirame ahe pype nahembote'varuhui. Aheyvyterahugwiva'ea ki a'e te ahe mbote'varuhu, ei ga. ¹⁶ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga hoi onga pe ga hugwi. Igwete garemimbo'ehara'ga hoi javo ga pe.

—Gara pe nde ei ojo'java'ea mombegwovo? ei ga ga pe.

¹⁸⁻¹⁹ Igwete ga ei ga pe:

—Jara'ga ja pe ndapekwahavi naerũ? ei ga. A'ereki mytu'emahugwiva'ea aherembi'ua nahembote'varuhui tuhẽ. A'ereki a'ea nombote'varuhui ahereporogita. Ndadekwahavi pe a'ea naerũ? ei ga ga pe. Aherembi'ua oho aherevegi pe. Kirẽ ko ahe imbo'apavi ojihugwi, ei ga. Aherembi'ua nahembote'varuhui tuhẽ a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

O'erame a'ea ga ei pe'u pa ti mbatera a'ero javo.

²⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

—Peyvyterahugwiva'ea reki ko pe mbote'varuhu. ²¹ A'ereki peyvyteri pe pendeaporogita te'varuhu, ei ga. Pejeaporogitate'varuhurame ko pe ojipe'ga nderekoreko'ihu. Pemi pe ojipe'ga mbatera. Peporojuka pe, ei ga. Ojipe'ga nembireko'ga pavẽi pe peko. ²² Pepotaruhu pe ojipe'ga mbatera. Peko te'varuhu pe, ei ga ga pe. Pemoandyandyi pe ojipe'ga. Peakwahavihu pe. Penhimyrõ pe ojipe'ga ndehe, ei ga. Pembotegwete pe ojipe'ga. Penhimbohete pe. Pearuivehũ pe, ei ga. ²³ Nanongara nhaporemõ pendekote'varuhuva'ea ko peyvyterahugwiva'ea. A'ea reki pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga ga pe.

*Judeurũiva'ea ojiko Jesus'ga rehe
(Mateus 15.21-28)*

²⁴ Igwete pea hugwi Jesus'ga hoi cidade de Tiro koty. Igwete ga ki onga pe tokwahavyme ti ga jiruva avo javo novĩa. Emo ga okwaha reki. ²⁵⁻²⁶ Igwete hẽa ruripei Jesus'ga pyri. A'ereki pevove'ga omombe'u ga hẽa pe. Hẽara'yrahẽa anhağa opojyka ojive. Nurã hẽa ruri gwenypy'anduruga Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Hẽa ko judeu rũi reki. A'ereki hẽa siro-feníciapeve'ga gwyrivevehẽa. Nanongara'ga – ga ko judeus'ga rũi – judeus'ga e'i nhağwatiğa ga pe okoe'yma ga ndehe. Igwete hẽa ruri javo Jesus'ga pe:

—Embojipe'a ti anhağa jira'yrahẽa hugwi, ei hẽa ga pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei hẽa pe:

—Ndapyryvi ji nde pokoga. A'ereki nde judeu rũi, ei ga. Ndapyryvi ahe ipyhygi tayri'ga nembu'ua imomboa nhağwatiğa pe, ei ga. Tayri'ga ypy o'u, ei ga hẽa pe.

²⁸ —Na tuhẽ, ei hẽa. Emo nhağwatiğa vehevi turi mesa gwyri i'gwovo hembyrue'ria tayri'ga nembu'ua ndurugagwera, ei hẽa. Nurã nhağwatiğa javijitehe ji ruri nde pyri ji poko javo.

²⁹ —Ji nhi'ikwepy katu nde, ei Jesus'ga hẽa pe. Nurã heregwovo enhonga pe kiro a'ero, ei ga. A'ereki anhağa ojipe'a reki ndera'yrahẽa hugwi, ei ga hẽa pe.

³⁰ Igwete hẽa jivyri onga pe tayrihẽa repiaga. Anhağa ojipe'a tuhẽ hẽa hugwi. A'ero hẽa nhinogatuĩ upa opiro'yro jugwi.

Jesus'ga gwendukatuuka ndiapyakwariva'ea pe

³¹ Igwete Jesus'ga jivyri cidade de Tiro hugwi ogwovo. Igwete ga hoi okwava cidade de Sidom rupi Dez Cidades mbytembytera rupi no. Igwete ga hoi ypiahua pyri Galilíapeve'ga gwyri pe. ³² Igwete pevove'ga ga reruri Jesus'ga pyri ndiapyakwarive'ga. Nhi'indy'ndyguhu ga. Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Epoko ga rehe hendukatuuka ga pe ga monhi'igatuavo.

³³ A'ero Jesus'ga ga rerohei he'yjuhuve'ga hugwi opūa mondovo gapyakwari pe. Igwete ga nyvuni opokoga gakūa rehe. ³⁴ Gwovavuramo Jesus'ga pytuhemamo. Igwete ga ei ga pe:

—Efatá! ei ga. (A'ea ko: “Pepe'a, gapyakwara!”)

³⁵ A'ero gapyakwara jipe'ai. Gakūa pyryva'javamo no. Igwete ga nhi'igatui reki a'ero. ³⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tapemombe'ui ti a'ea ojipe'ga pe, ei ga ga pe novīa.

Emo ga omombe'u reki. Igwaigwavete ga ei ga pe tapemombe'ui ti javo novīa. Emo igwaigwavete ga oho imombe'gwombe'gwovo reki. ³⁷ Igwete ga nhimomby'ahetei.

—Okwaha pa hete ga ga nderekokatuavo, ei ga. Ndiapyakwarive'ga pe ga gwendukatuuka reki. Onhi'ige'yve'ga ga ga monhi'igatu no.

8

Jesus'ga ombohe'yi mbatera quatro milva'ea pe

(Mateus 15.32-39)

¹ Aerē he'yjuhuve'ga jatykaa'javi Jesus'ga pyri. Mominame ga hugwi mbatera i'uhavamo Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ei ga pe:

² —Iporia'i ga ji ve onhimongyavo, ei ga. A'ereki mokōi ga kiri ji pyri. Kiro momina mbatera ga hugwi a'ero, ei ga ga pe. ³ Po ti ji ga mondoukari ganonga pe ga mbatera ue'ymame, a'ero po ti ga pytu-pavahivuhuro ogwovo pea rupi nehē. A'ereki jara'ga nonga paivohu, ei ga gwemimbo'ehara'ga pe.

⁴ Igwete ga ei ga pe:

—Maranuhū po ti nhande ipyhygi pāes ga pe avo ongae'yī me nehē? ei ga.

⁵ Igwete ga ei ga pe:

—Maramomi pe herekoi pāes? ei ga ga pe.

—Sete ore herekoi, ei ga.

⁶ Igwete Jesus'ga ga mboappypavi ga noḡa yvyvo. Igwete ga ipyhygi pāes seteva'ea. Igwete ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe. Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi imondomondovo gwemimbo'ehara'ga pe.

—Pema'ema'ē kiro he'yjuhuve'ga pe to'u ga, ei ga ga pe.

A'ero ga ima'ema'ēi ga pe. ⁷ Mokoi'ī te ga herekoi pira'ia no. Igwete Jesus'ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepiry hete nde pira mbuhua ore ve javo. Igwete ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Pema'ema'ē pira'ia ga pe no.

⁸⁻⁹ Ga ima'ērame ga nhaporemō i'ui a'ero onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu mbatera ga pe nhaporemō. He'yjuhu ko ga – kiroki ga o'u – quatro milve'ga. Aerē garemimbo'ehara'ga imono'ono'oḡi haygwegwera rembyruera imondovo inoḡa yrua pype. Seteva'ea ga imotynahenahembavi a'ero.

Aerē Jesus'ga ga mondoukari ganonga pe. ¹⁰ Igwete ga gwemimbo'ehara'ga ndero'avi yhara pype ga nderogwovo Dalmanutapeve'ga gwryi pe ga nderovahema.

Fariseusva'ea e'i ahemomby'ava'ea pe

(Mateus 16.1-4)

¹¹ Igwete fariseus'ga nduri onhi'igayva Jesus'ga pe.

—Timbopoyjayjaryme ti nhande ga ga ikwahave'ymame, ei ġa ojo-hupe.

Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ore ve ahemonhimomby'ava'ea Tupana'ga popoakara repiuka ore ve, ei ġa ga pe. A'ero po ti ore nde reroviari nehẽ Tupana'ga ga mbuhuruka tuhẽ javo nehẽ, e'i tehe ġa ga pe.

¹² Igwete Jesus'ga pytuhemamo upa okoveveuhuro.

—Maranuhũrame aġwamove'ġa hepiapotaruhui ahemonhimomby'ava'ea? ei ga. Tamombe'u katu ji pe me: Ndahepiukari tuhẽ po ti ji nhimbuhurukara kwahavuka aġwamove'ġa pe! ei ga ġa pe.

¹³ A'ero Jesus'ga hoi fariseus'ġa hugwi.

Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe (Mateus 16.5-12)

Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa ndero'avi yhara pype ġa nderogwovo xaho aherovai javo. ¹⁴ Gareximimbo'ehara'ġa ndogwerohoi pão imoka'nhyama. Ojipeji jate ġa gwereko yhara pype. ¹⁵ Igwete yhara pype Jesus'ga imomoranduvi ġa pe.

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa rehe Herodes'ġa apoa rehe no, ei ga ġa pe.

¹⁶ A'ero ġa nhi'igi ojohupe.

—Maraname ga ei pão mbovuhava pe? ei ġa. Ndirekoi nhande pão nhandejupi. Nurã po ga ei poro, e'i tehe ġa ojohupe.

Ndokwahavi ġa Jesus'ga rembi'ea. A'ereki ġwemimbo'eaatyviva'ea pe ga ei fariseus'ġa nemimbo'ea pe. Herodes'ġa nemimbo'ea pe ga ei no a'ea ikwahy hete imbovuhava javijitehe javo.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġanhi'ġa ojohupe. A'ero ga ei ġa pe:

—Maranuhũrame pe nhi'igi pão rerekoe'yma rehe? ei ga. Ndapekwahavi ve pe jipopoakara naerũ? Napeangari pe? ei ga ġa pe. ¹⁸ Pendeakwa pe novĩa. Ndapehepiagi pe ikwahava naerũ? ei ga. Peapyakwa pe novĩa. Napehendukatui pe naerũ? Pemoka'nhy pe a'ero nhirembiapoagwera pães mbohe'yjuhuagwera? ei ga. ¹⁹ Cincova'ea ji ahaygwe'rogwe'ro pães ima'eamouka cinco milve'ġa pe ikwehe, ei ga. Aerẽ pe imono'ono'oġi haygwera yrua imotynahema. Maramomi pe imotynahemi yrua naerũ? ei ga ġa pe.

—Dozeva'ea ore imotynahenahemi ikwehe, ei ġa ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

—Aerẽ seteva'ea ji haygwe'rogwe'rogi pães ima'eamouka quatro milve'ġa pe oji'i, ei ga. Maramomi pe imotynahenahemi yrua haygwera imondovo ipype? ei ga ġa pe.

—Seteva'ea ore imotynahemi oji'i, ei ġa ga pe.

²¹ Igwete ga ei ġa pe:

—Pe ndapekwahavi ve naerũ? ei ga ġa pe.

Jesus'ga omboheha katu ahe

²² Igwete Jesus'ga heruri herovahema cidade de Betsaida pe. Igwete pevove'ġa hehae'ỹve'ga reruri ga pyri.

—Epoko ti ga rehe ga mbohehakatuvavo, ei ġa ga pe.

²³ Igwete Jesus'ga hoi ga popyhyga ga rerogwovo cidade hugwi. A'ero Jesus'ga nyvuni gareakwari pe ga pokogi hehe. Igwete ga ei:

—Erehepia nde mo? ei ga ga pe.

24 Igwete ga ma'ēi.

—Ahepia ji ġa novīa, ei ga. Yva ja ko ġa. Emo ġa ohooho ogwovo, ei ga Jesus'ga pe.

25 A'ero Jesus'ga pokoga'javi gareakwara rehe. Igwete ga hepiahetei gwihakaturamo. 26 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Eho enhonga pe kiro. Terehoi ti imombe'gwovo enhimbohehaagw-
era cidadepeve'ġa pe, ei ga.

Nde Ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe
(Mateus 16.13-20; Lucas 9.18-21)

27 Igwete Jesus'ga hoi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe – kiroki cidades ira'agwe cidade de Cesaréia de Filipe hugwi. Pea rupi ġa horame ga ei ġa pe:

—Marāi ġa ji ve jipi? ei ga.

28 —“Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa. Jara'ġa e'i: “Ga ko Elias'ga.” Jara'ġa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ahepyteripeve'ga – kiroki ahe Tupana'ga nhi'ġa omombe'u ojopy'rovo hako. Okwera ga kiro omanoa hugwi,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe.

29 —Oro pe, ei ga ġa pe, marāi pe ji ve a'ero?

Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga.

30 Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Teremombe'ui ti a'ea ojipe'ġa pe, ei ga.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama
(Mateus 16.21-28; Lucas 9.22-27)

31 Igwete Jesus'ga ġa mbo'embo'ei.

—Tupana'ga ji mbuhuruka avo teremano ti javo ji ve, ei ga. Ndokoi po ti ġa ji rehe nehē xava'eva'ġa ahembo'ehara'ġa pavēi. Mbatera kwava'ehara'ġa nduvihava'ġa po ti ndokoi ji rehe nehē no, ei ga ġa pe. He'yjuhuva'ea po ti ġa imbuhurukari hahyva'ea ji ve nehē. Igwete po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ġa pe.

32 Jesus'ga omombe'u katu ġa pe okoagwama. Igwete Pedro'ga ga rerohoi'i onhi'ġahyavo ga pe.

—Na rūi po ti nde reaporogitaro hamo, ei ga Jesus'ga pe.

33 Emo Jesus'ga opyryrŷ ġwemimbo'ehara'ġa ndepiaga onhi'ġahyavo Pedro'ga pe.

—Ejipe'a ti ji hugwi, ei ga. A'ereki Satanás'ga nde monhi'ī poro. Tupana'ga opota reki nhimanoa, ei ga. Nde nderekoi Tupana'ga reaporogita rehe. Yvyakotyve'ġa ndeaporogita rehe nde ereko, ei ga Pedro'ga pe.

34 Igwete Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa he'yjuhuve'ġa pavēi. Igwete ga ei ġa pe:

—Pe ndekopotarame nhiremimbo'eharamo pepohi ti penhimimbotarimova'ea hugwi tako ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi javo, ei ga. Po ti ġa imbohahyukari pe me pe jukavo vehevi nehē jireheva'ero pejikovo ġwaramo nehē, peko jitehe ti nhiremimbotarimova'ea rupi pejipohire'yma ji hugwi. Peko tuhē ti nhinhi'ġa rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

35 Igwete ga ei no:

—Po ti ġa pe jukai jireheva'ero ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Po ti ġa pe jukai ji mombe'uro ġwaramo,

a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri pejikovo nehē, ei ga ġa pe. Po ti pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajijukayme ti ġa”, a'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga.

³⁶—Po pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tapyhy pa ti mbatera jijive”, a'ero po ti pe herekotehei penhimbaterahetea aerē pejigwovo reki hahyva'ea ruvihava pype, ei ga. ³⁷A'ereki ahe nomondo mbatera ohohava ikwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei ga ġa pe.

³⁸Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Aġwamove'ġa opohi Tupana'ga hugwi okote'varuhuavo, ei ga. Po ġapyteripeve'ga ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako heroviare'yama ganhi'ġa.” Po ġa ei poro, a'ero jirura'javame po ti ji ei ġa pe nehē: “Ga ko nhiremimbo'eharamo rūi oko”, ei ga. Ajivyra'ja po ti ji Tupana'gapyrive'ġa pavēi Tupana'ga popoakara rerekovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

9

¹—Amombe'u katu ji pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Omanoe'ymame po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa hepiagi Tupana'ga popoakara nehē ji rekorame ganduvihavuhetero nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga ra'oa ojirojiji aherovaki

(Mateu 17.1-13; Lucas 9.28-36)

²Seis okirirē Jesus'ga trêsvē'ġa nderohoi ojupi. Pedro'ga ga gweroho Tiagova'ea João'ga no. Ga tehe ga gweroho vytyruhua rupi yva-teuhuva'ea rupi ġa nderojiupia. Igwete Jesus'ga ra'oa jirojiji ġandovaki.

³Gapira hendy'jandy'ja, tiġahivuhu hete. Nanongara tegwete nhande ve ipotukarame tapy'ynhapira imotiġahivuhuavo. ⁴Igwete ahe jipiukari ġa pe Eliasva'ea Moisésva'ea pavēi – kiroki ahe ymyahū hete omano. Onhi'inhī'ī ahe Jesus'ga pe. ⁵⁻⁶Igwete Pedro'ga ei ovytyteri pe: “Marā po ti ji ei a'ero?” ei ga. A'ereki ġapy'a juahi ġa nhimomby'arame ahe repiaga. Igwete Pedro'ga ei:

—Jesus, pyry nhande rekoi avo, ei ga. Na ore japoi na'ē tapyimbovyra pe me a'ero trêsva'ea. Ojipeji po ti ore japoi nde ve, ojipea po ti ore japoi Moisés'ga pe, ojipea po ti Elias'ga pe nehē nohō, ei ga Jesus'ga pe.

⁷Nanime ijyvi yvaġatiġa ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe. Igwete Tupana'ga nhi'ġi yvaġatiġa hugwi.

—Gaha ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo. Pehendu katu ti ganhi'ġa, ei Tupana'ga ġa pe.

⁸Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa harekoi novīa. Emo ġa ndohepi-aga'javi ahe. Jesus'ga tehe ġa gwepia ojipyri. ⁹Igwete ġa jyvi vytyruhua hugwi ojivya. Igwete Jesus'ga ei trêsvē'ġa pe:

—Tapemombe'ui na'ē ti ġa pe penhimbepiaga, ei ga. Ji kweravirē gwe nhimanoa hugwi, a'ea rupi ti pemombe'u a'ero, ei ga ġa pe.

¹⁰Ojapyaka ġa ganhi'ġa rehe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Gara pe ga ei: “Akwerā po ti ji nhimanoa hugwi”? ei ġa ojohupe.

¹¹Aerē ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā a'ero? ei ġa. Orembo'ehara'ġa e'i: “Elias'ga na'ē uhu, aerē Cristo'ga ruri a'ero,” ei ġa, ei ġa. Maraname ġa ei a'ea? ei ġa Jesus'ga pe.

¹²Igwete ga ei ġa pe:

—A'iti tuhē Eliasva'ea uhu na'ē ġandeaporoġita rerōjijyipava, ei Jesus'ga ġa pe. Pejapyaka ti kiro nhimombe'uagwera rehe no, ei ga.

A'ereki ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ji mombe'gwovouka hako no. Nahã ahe ei: “He'yiva'ea po ti ġa imondoi hahyva'ea ga pe okote'varuhavavo nehẽ ndorokoi ore nde rehe javo nehẽ.” Poha ahe ei ji mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Kiro ji ekatui pe me a'ero, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu reki ikwehe. A'ero ġa ndekote'varuhui ahe ve ġwemimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo, ei ga. Na tuhẽ Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u nhoġwenonde hako, ei Jesus'ga ahe ko João Batistava'ea javo ġa pe.

*Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi
(Mateus 17.14-21; Lucas 9.37-43a)*

¹⁴ Igwete Jesus'ga jivyra'javi trẽsve'ġa pavẽi ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Igwete ġa nduri jara'ġa pyri noveve'ġa pyri. Urame ġa he'yjuhuve'ġa ndepiagi noveve'ġa pyri Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pyri. A'ereki judeus'ġa mbo'ehara'ġa ġa nhi'iġayva. ¹⁵ Nanime he'yjuhuve'ġa Jesus'ga repiagi onhimomby'avo ga mboha'uveya.

—Kiro ga ruri Jesus'ga, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhani ogwovo ga pyri. ¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'iġayvayvaruhui?

¹⁷ Igwete ġapyteripeve'ġa ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Aru ji jira'yra'ga nde pyri ko novãa. A'ereki anhaġa opojyka ga jipi, ei ga. Nomonhi'iġukari jira'yra'ga a'ero, ei ga ga pe. ¹⁸ Ga pojykarame ga mbo'ambo'ari ga noġa. Hendyjuiporuhu ga. Haingyryngyryi ga no. A'ero ga yvyrakwenamo, ei ga. Igwete ji ei neremimbo'ehara'ġa pe: “Pembojipe'a anhaġa ga hugwi,” a'e ji ġa pe novãa. Tegwete reki ġa pe ipe'ahava ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe ndapejikoguhui ji rehe jipi, ei ga. Manamehũ po ti pe jikogi ji rehe nehẽ naerũ? A'ereki ji jikwerajahivuhu pe ndehe, ei Jesus'ga ġa pe. Peru ga ji pyri a'ero, ei ġa pe.

²⁰ Igwete ġa tayri'ga reruri Jesus'ga pyri. Anhaġa Jesus'ga repiagame tayri'ga moheõ'ari. Igwete ga ari yvyvo ojavajirejireva. Hendyjuipo hete ga. ²¹ Igwete Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Maramomi kwara ga pojyka rehe?

—Gavoja'iaġwera jate ga pojykai, ei ga. ²² Igwete ga mombomombori tata pyteri pe jipi. Ypy pe ga mombomombori no tajuka ga javo novãa, ei ga. Po nde ikwahavi ore pokoga, ore porogwety ti a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

²³ —“Po nde ikwahavi,” ere nde ji ve naerũ? ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga okwaha pa ġa pokoga jipi – kiroki ġa ojiko ga rehe, ei ga.

²⁴ Igwete garuva'ga ei:

—Ajiko ji ga rehe novãa. Ji poko ti a'ero ji mbojikoheteavo Tupana'ga rehe nehẽ, ei ga.

²⁵ Igwete he'yjuhuve'ġa nhani ojatykavo ga pyri. Gandura repiagame Jesus'ga nhi'iġahyi anhaġa pe – kiroki nomonhi'iġa'javi tayri'ga mboapyagweva no. Igwete ga ei jupe:

—Jihi a'e nde ve: Ejipe'a ga hugwi. Terepojykaa'javi ti ga, ei Jesus'ga jupe.

²⁶ Igwete anhaġa hapukai tayri'ga momanoahiva ojipe'avo ga hugwi. Omanova'ea ja ga reko'i upa. Nurã he'yive'ġa etehei ga pe:

—Omano ga upa.

²⁷ A'ero Jesus'ga ga popyhygi ga mbovya. Igwete ga po'ami okovo. A'ereki ga pyry hete kiro.

²⁸ Aerē Jesus'ga hoi onga pype. Igwete garemimbo'ehara'ga hoi javo ga pe ojipe'ga ndovakie'ŷ.

—Marā ore norombojipe'akwahavi anhağa ga hugwi? ei ga Jesus'ga pe.

²⁹ —Penhi'igame jate Tupana'ga pe po ti pe imbojipe'aukari nanongara, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Mateus 17.22-23; Lucas 9.43b-45)

³⁰ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo Galilíapeve'ga gwyrá rupi. Jesus'ga ndopotari ohoa kwahava. ³¹ A'ereki ga gwemimbo'ehara'ga mbo'e pota omanoagwama rehe.

—Ji mondouka po ti ga nharōe'ŷve'ga po pe nehē ji jukavouka nehē, ei ga. Mokōi ti pe kiri ji jukarē nehē. Kirē ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ga pe novia.

³² Emo ga ndokwahavi garembi'ea ma gara pe ga ei javo ojohupe. Ga pe ga nde'ia'uvi reki.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³⁻³⁴ Pea rupi Jesus'ga hoi ogwovo. Oro Jesus'ga remimbo'ehara'ga, onhi'igayva ga ojohupe.

—Manamo nhandejoheva'ero? Ji ko koji'i pe hohe, ei ga ojohupe.

Igwete ga nduri ovahema cidade de Cafarnaum me. Ohorame onga pe Jesus'ga ei ga pe:

—Manongara rehe pe nnonhi'igayvayvari nhande rurame pea rupi? ei ga.

Igwete ga nonhi'igi opoyjayjare'ymamo. A'ereki ga onnonhi'igayva onhimboheteavo pea rupi ogwovo ji ko pe hohe javo ojohupe.

³⁵ A'ero Jesus'ga apygi ga mbuhurukapava ojipyri. Igwete ga ei ga pe:

—Pejikopotarame gahoheva'ero penhimongo na'ē ti okoteheva'ero ojipe'ga pokopokaga jipi, ei ga ga pe.

³⁶ A'ero ga tayri'ga mbuhurukari ga rerua gapyteri pe ga anhuvana. Igwete ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

³⁷ —Pehepia tayri'ga, ei ga. Kiroki ga oko nanongara'ga ndehe ga ko Jesus'gareheva'ero javo – ga oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ga oko ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ji rehe jate rūi ga oko. Ga oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga ga pe.

Gahā nhande repy, ei Jesus'ga

(Lucas 9.49-50)

³⁸ Igwete João'ga ei Jesus'ga pe:

—Orohepia ore hajiheve'ga oji'i, ei ga. Ombojipe'a ga anhağa ojipe'ga hugwi. Ombojipe'a ga ndepopoakara pyvō nde renoina, ei ga Jesus'ga pe. Nurā ore ei ga pe: “Terembojipe'ai anhağa ga hugwi Jesus'ga renoina,” oro'e ore ga pe. A'ereki ga nhandereheva'ea rūi, ei João'ga ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tape'ei poa ga pe, ei ga. Japovame ahemonhimomby'ava'ea jipopoakara pyvō po ti ga nanhimbotegwetei kotihī nehē, ei ga. ⁴⁰ Kiroki ga nianemovahī – gahā nhande repy a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ⁴¹ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Kiroki ga pe poko ga ko Cristo'gareheve'ga javo –

ġa pe po ti Tupana'ga ikwepyygi imondokatuavo nehē. Yhya vehevi ġa imbuhurame pe me pey'gwavamo, a'ero po ti ga ikwepyykatui tuhē ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

*Tiruahū hete ġa pe, ei Jesus'ga
(Mateus 18.6-9; Lucas 17.1-2)*

⁴² Igwete Jesus'ga ei no:

—Tapembo'e ti ji ojipe'ga rehe kiro. Po ġa nhapytī itaruvihavuhua gajura rehe ga momboa ypy pe, a'ero po tiruahū ga pe, ei ga. Koji'i hete po ti tiruahū ga pe ga jireheve'ġa mbote'varuhurame tayri'ġa huvihava'ġarūive'ġa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴³⁻⁴⁴ Igwete ga ei no:

—Po pe ndekote'varuhui pejipoa pyvō, marā re po ti pe napemondohoguhui pejipoa imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe ojipeji herekorame pejipoa novīa, ei ga. Po ti pe mokōi pejipoa rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua piġe'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē. A'ereki pevova'ea tata ndogweva'javi nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi pejipoe'yma vehevi yvagi pe Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵⁻⁴⁶ —Po pe hoi pejikote'varuhua vo pejikovo, marā re po ti pe napemondohoguhui pejipyia imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe herekorame ojipeji pejipyia novīa, ei ga. Po ti pe mokōi pejipyia rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua piġe'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi yvagi pe pejipyie'yma vehevi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ —Po pe pejeakwara pyvō hepiagi ite'varuhuva'ea – kiroki onhimbohepia'ngi pe me, marā re po ti pe ndapehekyjuhui pejeakwara torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe ojipeji herekorame pejeakwara novīa, ei ga. Po ti pe mokōi pejeakwara rerohoi hahyva'ea ruvihava pype nehē pejikote'varuhua piġe'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi ojipeji vehevi nhanderuvihava'ga pyri Tupana'ga pyri nehē, ei ga ġa pe. ⁴⁸ A'ereki

“hahyva'ea ruvihava pype ndopiga'javi ahe hugwi hahyhetea. Ndogweva'javi tata”, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹ —Nhande nhikwava'eġame Tupana'ga pe po ti tata'java'ea hahyva'ea nhande rerekoi nehē, ei ga. Peko tuhē ti ji pavēi jireheva'ero. Tapeponhiri ti ji hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰ —Pyry ko jukyra, ei ga. A'ereki a'ea oko mbatera pavēi heheva'ero. Pyryve'ymame ndikwahya'javi. Nurā ji ei pe me: Peko pyry ti ji pavēi jireheva'ero. Pejikoty'a tuhē ti ji pavēi. Pejogwereco katu ti no, ei Jesus'ga ġa pe ogwovo pea hugwi.

10

*Ahepohira hembirekoa hugwi
(Mateus 19.1-12; Lucas 16.18)*

¹ Aerē Jesus'ga hoi Judéiapeve'ġa gwyrā rupi. Igwete ġa herohoi rio Jordāo aherovai herogwovo. A'ero pevove'ġa jatykaa'javi Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ga ġa mbo'ei. A'ereki na tuhē ga ġa mbo'embo'ei

jipi ġa nderekovo. ²Igwete fariseus'ġa nduri. “Tihendu ganhi'ġa nhande ve. A'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē,” ei ġa ojohupe. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā naerū? ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ġa ndekoi opohirame ġwembireko'ga hugwi kunhangwera'ga hugwi naerū? ei ġa ġa pe.

³Igwete Jesus'ga ei:

—Marā Moisésva'ea ikwatijari pe me ġwemimbo'eagwera noġa hako naerū? ei ga ġa pe.

⁴Igwete ġa ei:

—Moisésva'ea e'i:

“Tokwatija na'ē ti ġa inoġa kunhangwera'ga pe apohi ji kiro nde hugwi jawo,” ei ahe.

“A'ero po ti ġa pohiri ġwembireko'ga hugwi,” ei ahe ikwatija hako, ei ġa Jesus'ga pe.

⁵—Napeangarihu pe pejikoe'yoma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā Moisésva'ea okwatija a'ea pe me ġwemimbo'eagwera noġa, ei ga. ⁶Jypya ko na rūi reki hako. Jypya yvyakotyve'ga aporame

“Tupana'ga ġa apoi akwaimbae'ga kunhahēa reheve”, ei Jesus'ga.

Nahā e'i Tupana'ga rembikwatijarukara, ei ga.

⁷“Nurā ko akwaimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi ġwembirekokaturo.

⁸Igwete ġa ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea ja akwaimbae'ga garem-birekohēa pavēi,” ei ikwatijara, ei ga.

A'ero ġa mokonha ja rūi. Ojipejiva'ea ja reki ġa ndekoi, ei ga ġa pe.

⁹Tupana'ga ko ġa mbojogwerekouka. Nurā po ġa ndopohiri ojohugwi hamo, ei ga ġa pe.

¹⁰Aerē onga pe Jesus'ga remimbo'ehara'ga ea'javi ga pe:

—Marāi re ko nde imombe'gwovo ġa pe ko?

¹¹Igwete ga ei ġa pe:

—Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi ojipehēa rerekovo – oajuauro ġwaramo ga rekote'varuhui ġwembirekoypyvehēa pe, ei ga.

¹²Na jitehe hēa opohirame ġwembireko'ga hugwi ojipe'ga rerekovo hēa rekote'varuhui ġwembirekoypyve'ga pe a'ero. A'ereki hēa ajuajuri, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe

(Mateus 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³Igwete pevove'ga tayri'ga nderunderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ġa ndehe jawo.

—Ere ti Tupana'ga pe tomomyry ga ġa pe jawo, ei ġa ga pe.

Emo Jesus'ga remimbo'ehara'ga e'i ġa pe:

—Taperuruhui ġa ga pyri, ei ġa.

¹⁴Hepiagame Jesus'ga nhimonha'ngahetei o'ama. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—“Taperuruhui ġa,” tape'euhui ġa pe, ei ga. Tuhu tuhē ti ji pyri tayri'ga. A'ereki nanongara'ga'jave'ga pe Tupana'ga pyri hete okovo ga jikogame ojihe, ei ga ġa pe. ¹⁵Tamombe'u katu ti pe me: Tayri'ga ojiko uva'ga ndehe okovo ġanemimbotarimova'ea rehe, ei ga. Kiroki ġa oko

tayri'ga ja rūi – ga ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotari-mova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁶ Igwete ga tayri'ga anhuvani opokoga ga ndehe. Igwete ga ei Tupana'ga pe:

—Emombyry ga pe, ei Jesus'ga javo ga pe.

Imbateheteve'ea nomondopapotari

(Mateus 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Jesus'ga horame pea rupi kiro ojipe'ga ruri onhana. Igwete ga reny'py'andurugi Jesus'ga pyri ta'e ti gambo'ehara'ga pe javo.

—Jesus, ei ga. Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoagwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga ga pe.

¹⁸ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iga jate ko pyry, ei ga ga pe. ¹⁹ Nde erekwaha Tupana'ga remimbo'eagwera Moisésva'ea pe hako, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i:

“Terejukai ojipe'ga.

Tererekoi ojipe'ga nembireko'ga.

Teremimi ojipe'ga mbatera.

Tane'mbei ojipe'ga mombe'gwovo.

Teremoandyandyi ojipe'ga gambatera rerogwovo.

Emondo ejeaporogita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei Tupana'ga, ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame vehevi ji hendukatupavi garemimbo'eagwera jipi, ei ga.

²¹ Ga repiagame Jesus'ga ga arōhetei. Igwete ga ei ga pe:

—Nahā na'ē po ti nde rekoi a'ero hamo. Eho na'ē ti embatera imondopava itambere'ia rehe imondovo itambere'ia imbatere'yve'ga pe nehē, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei ga ga pe. Imondopavirē embatera ti ejo ji pyri ekovo nhiremimbo'eharamo. Ji rehe jate ejiko, ei Jesus'ga ga pe.

²² Jesus'ga nhi'iga renduvame ga ndovy'ari ogwovo. A'ereki he'yjuhu gambatera. ²³ Igwete Jesus'ga jirovagi javo gwemimbo'ehara'ga pe.

—Kiroki ga imbate hete – hahy ga pe ga erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo. A'ereki ga okoheterame ombatera rehe ndokoi garembi'ea rupi, ei ga ga pe.

²⁴ Henduvame ganhi'iga garemimbo'ehara'ga nhimomby'ai a'ero. Igwete Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Hahy imbateheteve'ga pe ga erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo, ei ga ga pe. ²⁵ Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea camelo ikihava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete reki imbateheteve'ga hohava Tupana'ga rembi'ea rupi okoheterame ombatera rehe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁶ Kiro ga nhimomby'ahetei a'ero. Igwete ga ei ojuhupe:

—Ma'ga po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ Igwete Jesus'ga ga ndepiagi javo ga pe.

—Tegwete tuhē ganhimondohava ga pyri, ei ga. Tupana'ga jate ga mondoukari ojipyri. A'ereki Tupana'ga ikarakatu pa hete, ei ga ga pe.

²⁸ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Oropohi katu ore orombatera hugwi orogwovo nde rupi neremimbo'eharamo, ei ga.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu ti ji pe me: Okopotarame jireheva'ero ġa pohiri tuhê tamombe'u ti Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe. Jara'ġa opohi ġwonga hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oirũ'ġa hugwi. Jara'ġa opohi okuvyra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ġwendyra'ġa hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oy'ġa hugwi uva'ġa hugwi no tamombe'u Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga. Jara'ġa opohi gwa'yra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ogwyrã hugwi tamombe'u Jesus'ga ġa pe javo, ei ga. ³⁰ Kiroki ġa jireheva'ero opohi ombatera hugwi, gwe'yja'ġa hugwi – gwereko po ti ġa he'yjuhuheteve'ea aġwamo nehê ġwonga oirũ'ġa no okuvyra'ġa ġwendyra'ġa no oy'ġa no gwa'yra'ġa no ogwyrã nehê no, ei ga ġa pe. Aerê po ti ġa hohetei Tupana'ga pyri nehê no. Nane'ymi po ti ġa ndekoi ga pyri a'ero nehê, ei ga. Emo nhiarõe'yve'ġa po ti imbohahyukari na'ê ġa pe aġwamo nehê, ei ga ġa pe. ³¹ Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo aerê nehê. Kiroki ġa huvihava rui aġwamo – ġahã po ti huvihavamo oko nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Igwete Jesus'ġa hoi pea rupi ogwovo Jerusalém me. Ga na'ê oho dozeve'ġa nenonde. Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe ogwovo. Ojipe'ġa oho ġandeviri okyhyjiavo ogwovo. Igwete Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi'i ġa hugwi aerêva'ea mombe'ġwovo ġa pe. Igwete ga ei ġa pe:

³³ —Pehendu ti nhinhi'ġa, ei ga. Kiro po ti nhande hoi Jerusalém me nehê, ei ga. Igwete po ti ġa ji mondoukari ahembo'ehara'ġa po pe nehê ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa po pe nehê no, ei ga ġa pe. “Eremano po ti nde hamo,” e po ti ġa ji ve nehê, ei ga. Nurã po ti ġa ji mondoukari judeus'ġarũive'ġa pe a'ero nehê, ei ga ġa pe. ³⁴ Gahã po ti ji rerekomemuahũ nehê, ei ga. Onyvũ po ti ġa ji rehe ji nupanupamo ipira apopyra pyvõ nehê. Igwete po ti ġa ji jukai nehê, ei ga. Emo mokõi pe kirirê po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehê, ei Jesus'ga onhimombe'ġwovo ġa pe.

Zebedeuva'ea ra'yra'va'ea oko pota memei huvihavamo

(Mateus 20.20-28)

³⁵ Aerê Zebedeu'ga ra'yra'ġa nduri Jesus'ga pyri Tiagova'ea João'ga pavêi. Igwete ġa ei ga pe:

—Jesus, oropota ore nderekoagwama oreremimbotarimova'ea rehe, ei ġa ga pe.

³⁶ —Gara pe pepota naerũ? ei ga ġa pe.

³⁷ —Toromoirũ ti nde vyakotyve'ġa nduvihavamo nde rekorame ġa mondomondovo nehê. Toroapy ti ore nde pyri nde mbojogwovaita a'ea rupi nehê, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁸⁻³⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndapekwahavi pe nanongara pe'erame, ei ga ġa pe. Aerê po ti hahy hete ji ve nehê. Po pe ji moirũi, a'ero hahy hete pe me nehê no, ei ga. Marã a'ero? Peko pe nanongara rehe naerũ? ei ga ġa pe.

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ga.

—Aerê po ti ġa ji jukai nehê no. A'ero po ti ġa pe jukapotari nehê no. Marã a'ero? ei ga ġa pe.

—Na ġa ore jukai nehê no, ei ga.

—Ombuhu tuhē po ti ġa hahyva'ea ji ve ji jukavo nehē. Na tuhē po ti ġa pe nderekoi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰ Emo ji rūi po ti amboapyguka ġa jiiipyri nehē tomojogwovai ġa ji rehe javo, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga omboavujikve gandekohavaġwama ji pyri. Gahā po ti ji moirū ġa mondomondovo a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Jara'ga dezve'ga henduvame Joāo'ga nhi'iga Jesus'ga pe ġa nhi-monha'ngai ġa ndehe. ⁴² Igwete Jesus'ga ġa mbuhurukapavi ojiiipyri ġwemimbo'ehara'ga. Igwete ga ei ġa pe:

—Pejapyaka ti nhinhi'iga rehe, ei ga. Pekwaha pe hajiheve'ga ndea-porogita – kiroki ġa e'i ore ko ġanduvihava javo. Ga omboporavykyuhu ogwyripeve'ga jipi ġa mbovavaguhuavo ġa nderekovo, ei ga ġa pe. ⁴³ Pe po na rūi pejogwereco hamo jireheva'ero ġwaramo, ei ga ġa pe. Po ti pe ndekopotari jara'ga nduvihavamo, a'ero po ti pe ġa pokogi hamo. ⁴⁴ Po ti pe ndekopotari ġahohepava'ero, koji'i po ti pe ġa pokopahetei hamo, ei ga. ⁴⁵ A'ereki ji vehevi ajo tapoko pa ti ġa javo. Ji ndajori ji pokopoko javo ġa pe, ei ga. Tamano javo ji ruri ġa ndepyga yvya koty. Nahā po ti ji he'yjuhuve'ga mbopiro'yi ġa ndekote'varuhua hugwi nehē, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omboheha katu Bartimeuva'ea

(Mateus 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga nderohoi ġa nderovahema cidade de Jericō pe ġa nderokwava hupi. He'yjuhu ġa ogwovo ġa ndupi no. Ga horame jugwi Bartimeu'ga onhi'iga mbuhuri Jesus'ga pe. A'ereki Bartimeu'ga heakwagweva'ero oko Timeu'ga ra'yra'ga. A'ero ga apygi pea rovai itambere'ia rehe oporanduranduva upa. ⁴⁷ Igwete pevove'ga ei:

—Kiro ki ga u Jesus'ga Nazarépeve'ga.

Henduvame Bartimeu'ga onhi'iga mbuhuri Jesus'ga pe a'ero.

—Jesus, nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga ġa pe. Ji porogwety ti, ei ga.

⁴⁸ Igwete ġa nhi'igahyi ga pe onhimongyavo epi te javo. Igwaigwavete reki ga onhi'iga mbuhuri ga pe.

—Nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara. Ji porogwety ti, ei ga ġa pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga pytai.

—Pe'e ga pe tuhu ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

Igwete ġa ei heakwagweve'ga pe:

—Enoġatu ti epy'a, ei ġa ġa pe. Epo'ā ejoa ga pyri. “Tuhu ga ji pyri,” ei ga nde ve, ei ġa ġa pe.

⁵⁰ Igwete ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea nhandaibe ua Jesus'ga pyri. ⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nde erepota?

—Jesus, tajireha katu ti, ei ga ġa pe.

⁵² —Heregwovo a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Nde erejiko ji rehe. Nurā nde reharo kiro, ei ga.

Igwete ga reakwakaturo a'ero. Jesus'ga rupi ga hoi a'ero pea rupi ogwovo.

11

Jesus'ga ovahē Jerusalém me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Lucas 19.28-40; Joāo 12.12-19)

¹ Ohorame Jerusalém me vytyruhu pe na'ē Jesus'ga vahemi oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Ira'agwe cidades ojopyjyri tuvi Betfagé Betânia pavēi. Igwete Jesus'ga ei mokonha'ga pe gwemimbo'ehara'ga pe:

²—Hepejigwovo cidade pe penhinondeva'e pe, ei ga. Pevahemame ti pe hepiagi jumentinho i'ama nehē, ei ga ga pe. Ojugwa ga imo'ama yva rehe. Ndohoi ve ga i'arimo, ei ga. Pekwahara ti herua, ei ga. ³ Po ti ga ei pe me: “Maraname pe ikwaharavi a'ea?”, pe'ji ti ga pe: “Nhandepojykaharete'ga ti togwerekō'ā na'ē. Kotihī po ti ga imbuhura'javi avo nehē,” pe'ji ti ga pe, ei ga ga pe.

⁴ Igwete ga hoi hepiaga jumentinho. A'ereki pevove'ga ojugwa imo'ama pea rupi onga jurukwara pyri. Kiro ga ikwaharavi a'ero. ⁵ Pevove'ga ga ndepiagame e'i ga pe:

—Maranuhūrame pe ikwaharavuhui ta'yra?

⁶ Igwete ga imombe'ui ga pe Jesus'ga rembi'ea.

—Peroho ti ga pe a'ero, ei ga ga pe.

⁷ Igwete ga heruri jumentinho Jesus'ga pe. Igwete ga inoḡi oapoa tapy'ynhapira ikupepytera rehe. A'ero Jesus'ga hoi i'arimo. ⁸ Igwete he'yive'ga heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi inoḡa timbojigwa pehea ga pe javo. Ojipe'ga omondohondoho pindova rohova nhu me herua. Igwete ga imondomondo pea rupi imbokatuavo ga pe. Nahā ga Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo. ⁹ Kiro garenondeve'ga hapukai garevirive'ga pavēi.

“Timbohete Tupana'ga!” ei ga.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomomyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga ombuhuruka nhande pyri ga mongovouka nhanderuvihavuhuhetero,” ei ga.

¹⁰ “Tupana'ga tomomyry nhaneramonhava'ea'jave'ga pe Daviva'ea'jave'ga pe kiro ga rurame nhanderuvihavuhuhetero,” ei ga.

“Timbohete Tupana'ga yvagipeheteve'ga a'ero!” ei ga.

¹¹ Igwete Jesus'ga vahemi Jerusalém me ogwovo ḡajatykahavuhua rokari pe o'ama. Oharekorē mbatera rehe nhaporemō Jesus'ga dozeve'ga nderohoi Betânia pe ga nderokia. A'ereki oho kwara.

Jesus'ga e'i figueira pe

(Mateus 21.18-19)

¹² Ko'emame Jesus'ga jivyri Betânia hugwi. Igwete ga jukai ty'ara. ¹³ Irupe ga hepiagi figo'yva figueira ka'a rerekojiperame. Igwete ga hoi tahepia yva'ia javo novīa. Ovahemame ga ka'atehea hepiagi. A'ereki a'ea rupi ndi'ai ve tuhē jipi yva'ia. ¹⁴ Igwete ga ei yva pe:

—Ndehe po ti nande'aa'javi nehē ḡanembi'uhavamo nehē, ei ga jupe. Gareximimbo'ehara'ga gwendu ganhi'iga a'ero.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)

¹⁵ Aerē Jesus'ga vahemi ua Jerusalém me. Igwete ga nduri ḡajatykahavuhua rokari pe. Pevove'ga oma'ema'ē mbatepyryva ojipe'ga pe jipi inambu'ia no. A'ereki a'ea ga omondo ikwava'ehara'ga pe tomondo ti ga Tupana'ga pe javo. Itambere'ia rehe ga oma'ema'ē ga pe ga moandyandyjuhuavo jipi. Mesas pyri ojipe'ga neni hajiheve'ga

itambere'ia pyhypyhyga judeus'ga itambere'ia kwepykwepyga imondovo ga pe. Igwete Jesus'ga nduri okari pe ga ndepiaga. Kiro ga nhimonha'ngai ga ndehe a'ero ga mo'emo'embava pea hugwi. Igwete ga imbojirejirevi itambere'ia kwepykara'ga mesas. Ga imbojirejirevi ga'apykava ga hugwi no – kiroki ga oma'ema'ẽ inambu'ia oina. ¹⁶Igwete ga ndogwerokwarokwarukari mbatera gajatykahavuhua rokara pytera rupi. ¹⁷A'ero ga ei ga pe ga mbo'eavo.

—Tupana'ga okwatijaruka onhi'iga hako, ei ga. Nahã Tupana'ga ei a'ero hako:

“Vvyakotyve'ga nhaporemoti tonhi'ĩ ji ve nhironga pype,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

Pe ki a'e te pe'e pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ga ikwepykwepygame Tupana'ga ronga pype,” pe'e pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ga nduhavamo, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁸Aerẽ ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga ikwahavi Jesus'ga nhi'iga ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi. Igwete ga ei:

—Marã re po ti nhande ga rerekoi ga jukavo nehẽ? ei ga ojohupe. Tujukaukaryme ti ga he'yjuhuve'ga ndovaki, ei ga. A'ereki ga onhimomby'a pa garemimbo'ea repiaga, ei ga ojohupe.

Nurã ga kyhyji ga pyhyge'yma.

¹⁹Ka'aru hete Jesus'ga hoa'javi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo Betânia pe okia.

Pejiko ti Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga

(Mateus 21.20-22)

²⁰Ko'emame ojivvrame Jesus'ga kwavi pea rupi. Igwete ga hepiagi akoja figo'yva. Inhymba reki. Hapoa vehevi inhymba. ²¹A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iga jupe. Igwete ga ei ga pe:

—Jesus, ehapia! ei ga. Erenhi'igahy nde figo'yva pe kirame oji'i. Kiro inhymbavamo a'ero, ei ga ga pe.

²²Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Pejiko ti Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. ²³Tamombe'u katu ti pe me: Ga jikogame Tupana'ga rehe oporanduva ga pe Tupana'ga po ti gwendu katu nhinhi'iga javo, na ja po ti hekoi ga pe a'ero nehẽ, ei ga. Po ti ga ei Tupana'ga pe tojipe'a ti vvytyruhua onhimomboa ypihua pype javo, a'ero po ti Tupana'ga imbojipe'ai ga pe, ei ga. Po ti ga ndogweroviarihihũ mara'ngu po ti ojipe'avo javo, a'ero po ti Tupana'ga nombojipe'a ukari ga pe nehẽ, ei ga. ²⁴A'ero ji ei pe me: Peoporanduvame Tupana'ga pe penhimimbotarimova'ea rehe, perovia ti garemimbuhura gwama pe me. A'ero po ti ga imbuhuri pe me nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ²⁵Po ojipe'ga oko te'varuhu pe me. A'ero po pepy'a heahemuhũro ga rehe. Penhi'igame Tupana'ga pe penhi'ama tapekwahava'javi ti akoja'ga rekote'varuhua, ei ga. Pe ikwahava'jave'ymame garkote'varuhua henonhe'yma po ti nhandervete'ga yvagipeve'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua imomboa pe hugwi nehẽ, ei ga. [²⁶Pe ikwahava'javame akoja'ga rekote'varuhua po ti nhandervete'ga nomombori pendekote'varuhua nehẽ no.]

Ma'ga nde mbuhurukaru? ei ahe Jesus'ga pe

(Mateus 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷Igwete Jesus'ga hoa'javi Jerusalém me. Gajatykahavuhua rokara rupi Jesus'ga hoi okovo. A'ero ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga nduri ga

pyri judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi xava'eve'ga pavēi. ²⁸ Igwete ga euhui ga pe:

—Ma'ga nde mbuhurukaruhu raji'i? Ma'ga e'i nde ve: “Emo'emo'ē ti ga mondovo jugwi?” ei ga Jesus'ga pe. Here javo ore ve, ei ga.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Pe na'ē ti pe'ji ji ve, ei ga. Pe ji nhi'ĩpondekwakaturame po ti ji nhimbuhurukara'ga mombe'ukatui pe me nehē no, ei ga ga pe. ³⁰ Pe'ji ti ji ve a'ero: Ma'ga João Batistava'ea mbuhuruka ga mobatizavouka raikwehe? ei ga. Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe? Ma'ga e'i ahe ve teremobatiza ga javo? Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe naerū? ei ga. Pe'ji ti javo ji ve! ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Igwete ga nhombo'embo'ei upa.

—Marāi po ti nhande a'ero nehē? ei ga. Po ti nhande ei ga pe: “Tupana'ga po ombuhuruka João Batistava'ea ga mobatizauka raikwehe”, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviarihu ahenhi'igagwera naerū?” e po ti ga nhande ve nehē, ei ga ojohupe. ³² Po ti nhande ei ga pe: “Yvyakotyve'ga po ahe mbuhuruka raikwehe”, a'ero po ti avove'ga nhimboahivuhupavi nhande ve nehē, ei ga ojohupe.

Okyhyji ga he'yjuhuve'ga hugwi. A'ereki ga e'i pa João Batistava'ea pe: “Tupana'ga tuhē ahe mbuhuruka onhi'iga mombe'uharamo raikwehe,” ei ga.

³³ Nurā ga ei reki Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka ahe raikwehe? Ndorokwahavi ore, ei ga ga pe.

—Napemombe'ujuhu pe ji ve João Batistava'ea mbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ga pe. Nurā po ti ji na jitehe namombe'ui ga pe me nehē no – kiroki ga e'i ji ve: “Emo'emo'ē ga onga hugwi,” ei Jesus'ga ga pe.

12

Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga
(Mateus 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Igwete Jesus'ga imombe'ui ga pe ojo'java'ea. Igwete ga ei imombe'gwovo:

—Kohoa jara'ga otŷotŷ ko pe yhypoa'javuhuva'ea uva'yva videira. “Aerē ti ta'u yva'ia ryhya,” ei ga, ei Jesus'ga ga pe. Igwete ga hokairugi gwemityma. Aerē ga japo'i uva mu'umu'ũhava tyhya rupi-aramo. Tapyjo'ara ga japo'i ita pyvõ imondovo imohina ko pe hepiakatuhavamo. Igwete ga ei ojipe'ga pe: “Kiro po ti ji hoi paivohu mbaigwe jitua nehē,” ei ga. “Pehepia katu ti nhiremityma ji ve,” ei ga ga pe. “A'ero po ti pe imboja'ogi yva'ia pejive nehē. Jara ti pemombyta ji ve nehē,” ei ga ga pe, ei ga. “Kwa,” ei ga. Igwete ijara'ga hoi ga ndeja, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe. ² Aerē yva'ia jykhyava rupi ga ojipyryve'ga mondoukari hepiakatuhara'ga pyri togweru ti ga yva'ia ji ve javo novĩa. ³ Emo hepiakatuhara'ga ga pyhy ga nupanupamo ga momboa. Gapojate ojivy a'ero, ei ga. ⁴ Aerē ijara'ga ojipe'ga mondoy yva'ia reruruka novĩa. Igwete ga ga akanupanupāi ojigwaraita ga rehe, ei ga. ⁵ Aerē ga ojipe'ga mondoukari ga pyri. Igwete ga ga jukai, ei ga. Koji'ive'ga ga ga mondoukari ga pyri. Igwete jara'ga ga ga nupanupāi. Jara'ga ga ga jukahetei, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

6 —Mbapavamo ijara'ga gwa'ya'ga mondoi ġa pyri. A'ereki ga jate oko ga pyri gara'ya'ga garemia'nguhete'ga. “Omondo po ti ġa imohina jira'ya'ga rehe,” ei ga ovytyeri pe novia, ei Jesus'ga.

7 —Igwete ijara'ga gwa'ya'ga mondoi ġa pyri mbapavamo. Ga repi-agame hepiakatuħara'ġa ei ojohupe: “Kiro ga ruri ijara'ga ra'ya'ga,” ei ġa. “Avova'ea po ti gagwya'ġwama nehē,” ei ġa. “Tijuka ti ga a'ero. Aerē po ti nhande ipojykai yvya nhandejive nehē,” ei ġa ojohupe, ei ga. ⁸Igwete ġa ga pyhygi ga jukavo ga momboa garuva'ga remityma hugwi.

A'ea Jesus'ga e'i ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo.

⁹Igwete Jesus'ga ei no:

—Marā po ti ijara'ga rekoj a'ero nehē? ei ga. Uhu po ti ga ġa jukavo nehē gwa'yra'va'ea repyga nehē, ei ga. Igwete ojipe'ġa po ti ga ġa mongoi ġwemityma repiakatuħaramo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁰Nonhi'igi pe me Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? ei ga. Nahā i'ei a'ero:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe,” e'i.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i, ei ga.

¹¹“Nhandepojkaha'ete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹²A'ea Jesus'ga omombe'u judeus'ga nduvihava'ġa pe ojo'java'ea. Igwete ġa ga pyhypotari novia. A'ereki ġa okwaha reki onhimombe'ua. A'ereki ġa yva'ia repiakatuħara'ġa ja. Onga apohara'ġa ja ko ġa no. A'ereki ġa Jesus'ga mombo pota. Kiro ġa Jesus'ga pyhypotari a'ero novia. Emo ġa okyhyji he'yjuhuve'ġa hugwi – kirokei ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'igā mombe'uharamo oko.” Nurā judeus'ga nduvihava'ġa ga rejari ogwovo.

César'ga rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³Aerē judeus'ga nduvihava'ġa fariseus'ga mondoukari Jesus'ga pyri. Herodes'gareheve'ġa ġa ġa mondoi ga pyri no. “Pemonhi'ī te'varuhu ti Jesus'ga tombotegwete ti ga nhanderuvihavuhu'ga,” ei ġa ġa pe ġa mondorame. ¹⁴Igwete ġa nduri javo Jesus'ga pe.

—Orokwaha ore neremimbo'ekatua. A'ereki a'itituhēva'ea rupi katu nde eremombe'u, ei ġa ga pe. Nde eremohemba ġa pe nhaporemō. A'ereki nde nderepojihuvi ġa javo ġa pe. Nde nderekoi huvihava'ġa ndehe jate. A'ereki ahe ojo'jajo'ja nde ve, ei ġa. Erembo'e katu nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Marā ndereaporoġita a'ero? ei ġa ga pe. César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'ogukarame,” ei ġa, ei ġa. Marā naerū? Timondo po nhande ga pe hamo ġa poranduvame nhande ve? Mara'ngu po nde javo timondoyme po ga pe hamo? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁵Jesus'ga okwahavipe reki ġandeaporoġitate'varuhua.

—Maranuhūrame pe nhinhi'igā mbote'varuhupotari? ei ga ġa pe. Peru itambere'ia moeda, ei ga.

¹⁶Igwete ġa heruri a'ero.

—Pemombe'u kiro ji ve a'ero, ei ga ġa pe. Ma'ġa ra'angava agwa? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei ga.

A'ero ġa ei ga pe:

—César'ga ra'angava, ei ġa. Garera ġa okwatija inoġa hehe no, ei ġa ga pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

Vvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe onhi'iġatu reki ga javo.

Ombogweravirē omanove'ġa nahembirekoa'javi

(Mateus 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Aerē saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava novīa. Igwete ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ganhi'iġatua nhande ve javo. Igwete ġa ei ga pe:

¹⁹ —Jesus, Moisésva'ea okwatija inoġa nhande ve hako. Nahā ahe ei hako:

“Po ga manoi gwa'yre'ymame ġwembirekohēa mombytavo gairū'ga po hēa rerekoi a'ero hamo,” ei ahe.

“Gaha po ta'y hēa pe nhiirūva'ea togwereko gwakykwepohara'ġa javo,” ei Moisésva'ea hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁰ Oro marā a'ero? ei ġa. Sete ahe onhoirūramo, ei ġa. Igwete ojihuvypyva'ea rembirekoro. Igwete omanorame ahe ndata'yri, ei ġa. ²¹ Igwete aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo. Igwete ahe manoi gwa'yre'ymame. Igwete ahe mbyteramo ahe javijitehe kunhangwerava'ea rerekoi, ndata'yri ve omanomo. ²² Jarava'ea na jitehe no, ei ġa ga pe. Seteva'ea gwereko pa ahe ojopy'ropy'rovo novīa omanombava gwa'yre'ymamo. Aerē kunhangwerava'ea manoi no, ei ġa. ²³ Marā a'ero? ei ġa Jesus'ga pe. Ma'ġa nembirekoa po ti kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea gwereko pa kunhangwerava'ea, ei ġa ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga nhi'iġa atyvihu ko penhi'iġa, ei ga saduceus'ġa pe. A'ereki pe ndapekwahavihu Tupana'ga rembikwatijarukara. Ndapekwahavi pe Tupana'ga popoakara no, ei ga. ²⁵ Okwerava'japavame po ti ġa nahembirekoa'javi nehē. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja ġa ndekoi ġwembirekoe'ymamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Gakwerava pe pe ei, ei ga. Napenhi'iġi pe Moisésva'ea rembikwatijara pe naerū? A'ereki Tupana'ga i'yva hugwi ikaja pytera hugwi onhi'iġa mondo Moisésva'ea pe hako, ei ga. A'ero Moisésva'ea ikwatijari Tupana'ga nhi'iġa ojive inoġa. Tupana'ga e'i ahe ve:

“Jihi ko Tupanamo ako.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ Abraão'va'ea manorē reki Tupana'ga ei Moisésva'ea pe: “Abraão'ġa ji mbohete,” ei ga. Ga nde'i: “Ahe ji mbohete.” A'ereki ġa okoji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iġa atyvi ko penhi'iġa a'ero pe erame omanove'ġa ndokwerava'javi nehē, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

Manamo Tupana'ga remimbo'eagwera joheva'ero?

(Mateus 22.34-40; Lucas 10.25-28)

²⁸ Igwete judeus'ga mbo'ehara'ga ruri. Gwendu ga ga Jesus'ga monhi'inhi'igame. “Jesus'ga onhi'ikwepy katu reki ga,” ei ga oyvyteri pe. Igwete ga ruri javo Jesus'ga pe:

—Jesus, ei ga, manamo Tupana'ga remimbo'eagwera huvihavuhu joheva'ero?

²⁹⁻³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea omombe'u ikwatija hako, ei ga. Jara hoheva'ea ko nahā: “Israelitas, pehendu katu ti!

Nhandepojy kaharete'ga ko Tupana'ga.

Gaha jate ko nhandepojy kaharetero,” ei ahe, ei ga.

“Pearō hete tuhē ti pejipojy kaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoğita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi javo.

Pearō hete tuhē ti pejirokwa pejikovo ga nhi'ipo'ruavo,” ei Moisésva'ea, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Moisésva'ea omombe'u hehohyva'ea no, ei ga.

“Penhiarō pe.

Na jitehe ti pearō hete pejikotyve'ga no,” ei ahe, ei ga.

A'ea memei Tupana'ga remimbo'eagwera jara hoheva'ero, ei Jesus'ga ga pe.

³² Igwete judeus'ga mbo'ehara'ga ei ga pe:

—Na tuhē. A'itituhēva'ea nde ei ji ve, ei ga. A'ereki gaha jate oko Tupanamo tuhē. Ahā ojipe'ga Tupanamo, ei ga Jesus'ga pe. ³³ Nhande mbatera kwava'eğame ga pe pyry ga pe novia, ei ga. Emo pryheteva'ea ga pe ko na: Tiarō hete tuhē nhande Tupana'ga nhandepy'a pe hamo, ei ga ga pe. Tiarō hete tuhē nhande ga nhandekovo garemimbotarimova'ea rupi hamo, ei ga. Tiarō hete nhande ojipe'ga nhanenhiarōhetea javijitehe hamo. A'ereki nhaneremiarōa koji'iete'i pyry Tupana'ga pe nhanerembikwava'eğa hohe, ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Jesus'ga ġwendu onhi'igatua upa. Igwete ga ei ga pe:

—Erenhimongo ġweri nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi kiro, ei Jesus'ga ga pe.

Kirē ojipe'ga ndopojihuva'javi javo Jesus'ga pe a'ero.

Daviva'ea rymymino'ga ko ahepojy kaharetero

(Mateus 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Igwete Jesus'ga ġajatykahavuhupeve'ga mbo'embo'ei okari pe ga mbojapyakavo. Igwete ga ei:

—Pe'ji ji ve a'ero. Marā ahembo'ehara'ga ei Cristo'ga pe Tupana'ga remimbuhurukara'ga pe ga ko Daviva'ea rymymino'ga javo? ei Jesus'ga ga pe. ³⁶ A'ereki Daviva'ea tuhē omombe'u nhoğwenonde hako. Nahā ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojy kaharete'ga pe:

‘Eapy ji pyri ekovo huvihavamo,’ ei ga,” ei ahe.

“Tamongo ti nearōe'ÿve'ga neremimbotarimova'ea rehe.’

A'ea Tupana'ga ei jipojy kaharete'ga pe,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

A'ereki Tupana'ga ra'uva Daviva'ea mbo'euka a'ea rehe ikwatijaruka hako, ei ga ġa pe. ³⁷ Daviva'ea e'i Cristo'ga pe jipojykaharete'ga a'ero, ei ga. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Oarō hete ġa ganhi'ġa a'ero onhimongyheteavo.

Judeus'ga mbo'eharava'ea onhimbohete tehe

(Mateus 23.1-36; Lucas 20.45-47)

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa mbo'eavo:

—Ahembo'ehara'ġa ja rūi ti peko, ei ga. A'ereki ġa onhimbohete hete. Oko hete ġa opipukuhua rehe tajirepia ġa javo, ei ga. Opota hete ġa ojipe'ġa nhi'ġaturame ojive ima'ēhai pe pe ko orembo'ehara javo ġa pe. ³⁹ Ġajatykahava pype ġa apypotari huvihava'ġa apykava rehe. Toryva jara'ġa pyri ġa o'u pota toryvi pe oina, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰ Opojyka ġa aherembirekokwera'ġa mbatera. Igwete ġa nhi'imbukuhui Tupana'ga pe novia ojipe'ġa ti te'i pyry ore ve javo. Hahyva'ea po ti kaitu Tupana'ga imondoi ġa pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Aherembirekokwerava'ea remimondoa

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Igwete Jesus'ga apygi upa ġajatykahavuhua pype itambere'ia ryru'ia pyri. He'yjuhuve'ġa ga gwepia ġa inoġame itambere'ia Tupana'ga pe hyru'ia pype. Imbateheteve'ġa he'yi inoġi ipype novia. ⁴² Nanime imbatere'ỹvehēa ruri aherembirekokwerahēa. Igwete mokoī hēa inoġi itambere'ia moedas ipype. ⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Hepejijo aherembirekokwerahēa repiaga imbatere'ỹvehēa, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu ti pe me: Hēaremimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ojipe'ġa nemimondoa hohe. ⁴⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta ojive itambere'ia imondorame, ei ga. Hēa ki a'e te mokoī jate gwereko itambere'ia novia. Emo hēa omondo pa ipype, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama, ei Jesus'ga

(Mateus 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Jesus'ga horame ġajatykahavuhua hugwi garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Jesus, ehapia! Ikatu hete nhandejatykahavuhua, ei ga. Itaruvi-havuhua pyvō ġa japoja poi po raka'e, ei ga Jesus'ga pe.

² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Erehepia nde nhandejatykahavuhua novia? ei ga. Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itaruvihavuhua nehē. Omonduru pa po ti ġa ojohugwiugwi inoġa nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ga pe

(Mateus 24.3-14; Lucas 21.7-19)

³ Aerē Jesus'ga hoi vvytyruhu pe – perope oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygi oina ġajatykahavuhua rovai pyteri pe. Igwete ġa nduvi ga pyri Pedro'ga Tiagova'ea no João'ga André'ga. Jara'ġa ndovakie'ỹ ġa ei Jesus'ga pe:

⁴ —Emombe'u ti ore ve, ei ġa. Maname po ti ġa nhandejatykahavuhua mondurundurupavi inoġa nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ira'agwe hekopavame nehē? ei ġa ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti pejikovo penhimoandyandyja hugwi. ⁶ Aerē po ti ġa nduġanduri onhimongyavo javo tehe nehē. Nhira'āra'āteheavo po ti ġa ei: “Jihi ko Cristoramo ako Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e'i tehe po ti ġa nehē, ei ga. A'ea rehe po ti ġa he'yjuhuve'ġa moandyandyi nehē, ei ga. ⁷ Nahā po ti nehē no. Aerē po ti ġa imombe'ui nehē: “Ira'agwe ġa otavuka ġa pe kiro. Paivohu ojipe'ġa tavukari ġa pe no,” e'i po ti ġa pe me nehē, ei ga. Tapembojui ti pejipy'a a'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Na tuhē ti hekoi nehē. Emo po ti a'ea rupi mbapavakotyva'ea rūi nehē, ei ga ġa pe. ⁸ Ojipe'ġa gwyripeve'ġa po ti otavukavuka ojipe'ġa gwyripeve'ġa pe nehē, ei ga. Omyomyi po ti vyva avo nehē. Pevō po ti vyva imyimi nehē no. Momina po ti mbatera i'uhavamo nehē, ei ga. Nahā po ti hahy rambugwe vyvakotyve'ġa pe nehē, ei ga. Kunhangwera'ġa gwa'yra'ġa mbo'agwerīrame hahy rambugwe ġa pe. Na jitehe po ti hahy rambugwe vyvakotyve'ġa pe nehē mbapava koty nehē no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ —Penhimboko'i ti, ei ga ġa pe. Pe jireheva'ea ġwaramo po ti nhiarōe'yve'ġa pe pyhygi pe nderogwovo imohiġatuhara'ġa pyri nehē. Ojatykahava pype po ti ġa pe nupanupāi nehē, ei ga. Ga po ti pe nderohoi gwuvihavuhu'ġa pyri gobernadores'ġa pyri nehē no ġa ko Jesus'gareheva'ero javo nehē. Pevō po ti pe ami a'ero penhimombe'ukatuavo ġa pe nehē, ei ga. ¹⁰ Jireheve'ġa po ti imombe'umbe'ui na'ē pyryva'ea ojipe'ġa gwyripeve'ġa pe nhaporemo ji mombe'gwovo ġa pe nehē. Aerē po ti ihoi mbapavakotyva'ea apiavo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Ga po ti pe pyhy pe nderogwovo imohiġatuhara'ġa pyri nehē. Pe nderohorame tapemomyi ti pejipy'a penhi'īgaġwama rehe nehē marāi po ti ji ġa pe javo nehē, ei ga ġa pe. Ihorame penhi'īga apiavo po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari pe me pe mbo'eavo nehē, ei ga. A'ero po ti pehe jate rūi pe nhi'īgi nehē. Tupana'ga ra'uva pe monhi'ī nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² —Gwe'yja'ġa vehevi po ti ġa ġa mondoukari ġapo pe nehē tojuka ti ġa ġa javo nehē. Jara'ġa po ti oirū'ġa mondoukari ġapo pe nehē, ei ga. Jara'ġa po ti gwa'yra'ġa mondoukari tojuka ġa javo. Jara'ġa po ti ġa nhimonha'ngai uva'ġa ndehe ġa jukavouka nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Okouhu pa po ti ġa pe ndehe nehē pe jireheva'ero ġwaramo nehē. Po ti pe nhimboitai avuirama pejipohire'yma ji hugwi nehē, a'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u aerēva'ea hahyheteva'ea

(Mateus 24.15-28; Lucas 21.20-24)

¹⁴ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—Aerē po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea i'ama nehē – pevo po no'amuhūi ramo, ei ga. Tupana'ga noaronhuhū a'ea opohia judeus'ġa jatykahavuhua hugwi a'ea rehe nehē, ei ga. (Kiroki ga onhi'ī kiro ikwatijara pe – tokwaha ti ga a'ea.) Aerē po ti pe a'ea repiagi pevo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Pe hepiagame Judéiapeve'ġa ti toka'nhyka'nhy onhana vytyruhu pe xamanoyme ti javo nehē, ei ga. ¹⁵ Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo a'ea rupi – tojyvipe ti ġa ogwovo okie'yma onga pype ombatera rerogwovo nehē. Toka'nhyime ti ġa onhana, ei ga. ¹⁶ Kiroki ġa oporavyky ko pe a'ea rupi – tojivyrime ti ġa onga pe tapy'ynhapira rerogwovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

17 —Iporia'i po ti ipuru'ave'ga a'ea rupi oka'nhyotarama nehē. Iporia'i po ti omoka'mbuve'ga no gwa'yra'ga nenonhambotarama nehē, ei ga. 18 Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero turye ti akoja hahyva'ea yapohua rupi. A'ereki ahe nonhani gwerevi oka'nhyoma a'ea rupi, ei Jesus'ga ga pe. 19 Ite'varuhuheteheteve'a'ea urame po ti hahy hete ga pe nehē. Nanongara ndogwerecoa'javi Tupana'ga rembiapoagwera jate hako. Aerē po ti ndogwerecoa'javi nanongara nehē no, ei Jesus'ga ga pe. 20 Hahyheteva'ea po ti tiruahū ranuhū ga pe nehē, ei ga. Hahyheteva'ea'gwama rehe ojapyakarama Tupana'ga ei hako: “Po ti okombegwe hahyheteva'ea ga pe nehē, a'ero po ti ga papavi nehē,” ei ga hako, ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga nhaḡataruhu a'ero ga ndehe okovo – kiroki ga ga omo'emo'ē ojive. Nurā ga ei: “Namombegweukari ti ji hahyva'ea ga pe a'ero nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga imombe'gwovo ga pe.

21 Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

—Po ti ojipe'ga etehei pe me nehē: “Pehepia. Agwa ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Taperoviari ti ga a'ero nehē, ei ga ga pe. Po ti ojipe'ga etehei pe me nehē: “Pehepia. Cristo'ga ko pevo u.” Taperoviari ti ga na jitehe no, ei Jesus'ga ga pe. 22 Aerē po ti ojipe'ga nduganduri nehē jiji ko ako Cristoramō Tupana'ga remimbuhurukaramo javo tehe nehē. Ojipe'ga po ti ga nduganduri nehē no jiji Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo javo tehe nehē, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea po ti ga japoja'poi hepiuka nehē timoandyandyi ti ga javo nehē. Tupana'ga remimo'ēhara'ga vehevi po ti ga ga moandyandyipotari nehē novia, ei ga ga pe. 23 Penhimboko'i ti a'ero pejikovo. A'ereki ji amombe'u jipe pe me pe momoranduva tapemoandyandyjukarye ti ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Jesus'ga rura'java'gwama

(Mateus 24.29-31; Lucas 21.25-28)

24 Igwete Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe no:

—Hahypavirē

“po ti igwevi kwara nehē.

Jahya po ti nombokojahua'javi nehē no”, ei ga.

25 “Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehē.

Yvagipeva'ea po ti igwygwymi nehē ipopoakava'ea”, ei Jesus'ga ga pe.

26 A'ero po ti vyvakotyve'ga jirura'java repiagi nehē. Yvaga'ti'ga pype po ti ji ruri nehē jipopoakahetea pyvō. Nhirendy'ja hete po ti ji jitua nehē, ei Jesus'ga ga pe. 27 A'ero po ti ji ei jipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe nehē: “Peho ti kiro nhiremimo'ēhara'ga nderua nehē,” a'e po ti ji javo ga pe nehē, ei ga. A'ero po ti ga hoi ga mono'o'ga ga nderupava ḡagwyḡagwya hugwi nhaporemō nehē. Gweru po ti ga ga kwara pora hugwi kwara hoa hugwi no tyapyra hugwi nhimbya hugwi no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Lucas 21.29-33)

28 Igwete Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe no:

—“Maname po ti ihoi japiavo nehē?” pe'ji ko pe ji ve ko. Penhimbo'e ti a'itituhēva'ea rehe figo'yva repiaga a'ero, ei ga ga pe. Pe hepiagame figo'yva huangy'ria, a'ero pe ei jipi: “Kwaria ḡweri'kiro.” 29 Na jitehe hepiagame hahyheteva'ea po ti pe ei nehē: “Kiro mbapava koty,” ei Jesus'ga

ga pe. ³⁰ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Aḡwamove'ga ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehē, ei ga. ³¹ Aerē po ti ahana'ja kwara. Yvya po ti ahana'ja nehē no. Nhirembi'ea ki a'e te okoe'ymi a'itituhēva'ero opopoakaramo avuirama nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehē?

(Mateus 24.36-44)

³² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ahe ndokwahavi kwara jirura'javame nehē marananime po ti nehē javo, ei ga. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ndokwahavi. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava, ei ga ga pe. ³³ Penhimboko'i ti. Pejirokwa ti nhinhi'iga rendukatua rehe ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava, ei ga ga pe.

³⁴⁻³⁶ Igwete ga ei ga pe no:

—Tamombe'u ti pe me jirura'java javijiteheva'ea a'ero, ei ga. A'ereki ji ko onga jara'ga ja – kiroki ga oho ojipe'ga gwyri pe. Ohorame ga ei ojipyrive'ga pe: “Pereko katu ti nhimbatera ji ve jirakykweri,” ei ga ga pe, ei ga. Ga mbojogwetavamo ga ga mboporavykyi a'ero ga mbojogwerekovo. Ojipe'ga pe ga ei: “Mytu'ē me e'ā hepiakatuavo nhironga,” ei ga, ei ga. Ga ndokwahavi reki ijara'ga ruraḡwama, ei Jesus'ga ga pe. Po ti hepiakatuahara'ga ndohepiakatui garonga okia ga rura'javame nehē, a'ero po ti ijara'ga hepiagi ga kirame nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

—Na jitehe ji ei pe me a'ero: Pejirokwa ti nhinhi'iga rendukatua rehe, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava nehē. Mara'ngu po ti ypytunimo jitua nehē ypyhaji katu nehē? ei ga. Mara'ngu po ti ko'eḡatue'yma rupi jitua nehē? ei ga ga pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji rura'javi nehē, ei ga. Po ti pe ndapejirokwari nhinhi'iga rendukatua rehe ji rura'javame nehē, a'ero po ti ji hepiagi pejirokware'yma nehē! ei ga. ³⁷ Pejirokwa ti hehe a'ero, a'e ji pe me, ei ga. Poro jitehe ji ei jireheve'ga pe nhaporemno. Pejirokwa tuhē ti hehe, ei Jesus'ga ga pe.

14

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

¹ Aerē judeus'ga japoḡwerīrame toryva ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga nhomonhi'igi ojogwerekovo judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Yapoa rupie'ymi judeus'ga mokōi japoī toryva. A'ea rupi memei ga japyakai ḡwamonhava'ea ruragwera rehe Egitopeve'ga gwyrā hugwi. Ojipejiva'ea pe ga ei Páscoa. Ojipea rupi toryva rupi ko ga i'ui pāo ndovuriva'ea jipi. Kiro judeus'ga toryva japoḡwerīrame ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga nhomonhi'igi judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi ojogwerekovo.

—Marā re po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukavouka nehē? ei ga ojohupe. Mokōi nhande kirame po ti nhande japoukari toryva nehē, ei ga. ² A'ea rupi rūi po ti nhande ga pyhygukari he'yjuhuve'ga ti tojogwayvayvayme ga rehe, ei ga ojohupe.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaḡa rehe

(Mateus 26.6-13; João 12.1-8)

³ Igwete Jesus'ga rekoi cidade de Betânia pe. Igwete ga i'ui mbatera ijai-jauhugwera'ga rongga pe Simão'ga rongga pe. Nanime hêa heruri perfume nhandya hyru'ia pype. He'yjuhu hêa omondo itambere'ia nhandya rehe imobaravipyre'yva'ea rehe. Igwete hêa heruri ika'mbiga hovapytymbava heka'voga Jesus'ga akağa rehe. ⁴ A'ero jara'ğa nhimonha'ngai hêa rehe.

—Maranuhũrame hêa jigwaraiteheuhui nhandya rehe? ei ға ojohupe. ⁵ He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ға ikwepygi hêa pe nhandya rehe ramo. A'ero po hêa imondoi itambere'ia imbatere'yve'ğa pe ramo, ei ға. Emo hêa gweka'vopavipe reki Jesus'ga akağa rehe, ei ға ojohupe.

Igwete ға nhimboahivi onhi'igahyavo hêa pe. ⁶ Emo Jesus'ga e'i ға pe: —Na hêa rekoi jate. Maranuhũrame pe hêa mbote'varuhu pota? ei ға ға pe. A'ereki hêa oko katu katu imbuhua ji ve, ei ға. ⁷ Nane'ymi po ға ndekoi pe pavêi imbatere'yve'ğa jipi. Pe ға pokopotarame po pe ға pokogi jipi. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehê, ei Jesus'ga ға pe. ⁸ Nanongara jate hêa gwereko, nanongara hêa ombuhu ji ve. Ji manoa renonde hêa imongyi nhandya jira'oa rehe nhit'yhava rupiaramo, ei ға. ⁹ Tamombe'u katu ti pe me: Yvyakotyve'ğa pe nhaporemoti ға imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo nehê. A'ea rupi ti ға hêa mombe'ui nehê no tokwaha pa ti ға hêaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ға pe.

Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judasva'ea
(Mateus 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Aerê Judas Iscariotesva'ea – ahe ko dozeve'ga pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea novia – kiro ahe hoi ikwava'ehara'ğa nduvihava'ğa pyri. Igwete ahe ei ға pe:

—Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judas Iscariotesva'ea ға pe.

¹¹ Igwete ға ndoryndoryvamo ahe renduvame.

—Toromondo ti itambere'ia nde ve gapyhygukara ikwepykavamo a'ero, ei ға ahe ve.

Aerê ahe jirokwapotari hehe a'ero, marã po ti ji ga pyhygukari ға pe javo.

Jesus'ga o'u gwemimbo'eharava'ea pavêi Páscoa rupi
(Mateus 26.17-25; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)

¹² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nduri Jesus'ga pyri. A'ereki judeus'ga oapouka kiro toryva – kiroki a'ea rupi ға o'u pão ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe judeus'ga ojuka cordeiros Páscoa rupiaramo ti'u javo. Cordeiros jukahava rupi garemimbo'ehara'ğa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ға ei ға pe:

—Mome po ti ore hoi Páscoa rupiara imboavujikwea nde i'ui nehê? ei ға ga pe.

¹³ Igwete ga ei mokonha'ğa pe:

—Hepejigwovo cidade pe. A'ero po ti pevove'ga pe novatĩ yhya rerua hyrua pype nehê, ei ға. Peho ti ga reviri. ¹⁴ Ga horame onga pype ti pe'ji onga jara'ga pe, ei ға. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga e'i nde ve: 'Mome i'ukava ruvi? Ta'u ti mbatera pevo nhiremimbo'ehara'ğa pavêi,' ei ға nde ve.” Peho ti javo ga pe a'ero, ei Jesus'ga ға pe. ¹⁵ A'ero ti ga hepiukari pe me i'ukavuhua onga jo'aripeva'ea. Pevo gwereko jipe mesa aheapykava. Pevo ti pemboavujikwe mbatera nhande ve a'ero nehê, ei Jesus'ga ға pe.

16 Nahã ga mokonha'ga mondoukari cidade pe. Igwete ga hepiapavi garemimombe'ua. Igwete ga imboavujikweri mbatera inoga Páscoa rupiara.

17 Ypytunimo Jesus'ga dozeve'ga nderohoi pevo ga nderokiavo.
18 Igwete ga i'ui ojopyri upa. Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka ji mondovouka gápo pe nehê, ei ga. O'u ga kiro ji pavêi, ei ga ga pe.

19 A'ero ga ndovy'ari okovo. Onhinanhinani ga ei ga pe:

—Ji rûi re po? ei ga ga pe.

20 —Ga ko opymi pão tyhya pype ji pavêi i'gwovo pepyteripeve'ga, ei Jesus'ga dozeve'ga pe. 21 Kiro po ti ji manoi nehê. A'ereki kiro oho japiavo nhimombe'upyra – kiroki a'ea ahe okwatija ji mombe'gwovo hako, ei ga. Emo tiruahũ hete ti ga pe – kiroki ga ji mondouka gápo pe. Po ga ndojihuvi hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo. Tupana'ga po ti ombohahy hete ga pe nehê, ei ga.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Lucas 22.15-20; 1 Coríntios 11.23-25)

22 Ga i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Igwete ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga haygwe'rogi ima'ema'eamo gwemimbo'ehara'ga pe. Igwete ga ei ga pe:

—Pepyhy i'gwovo. A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe, ei ga.

23 Aerê ga ipyhygi copo – kiroki gwereko vinho. Igwete ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua javo. A'ero ga imondoi ga pe. Igwete ga nhaporemo i'ui jugwi a'ero upa. 24 Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—A'ea ko jirekoa, a'e ji jupe, ei ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ga pe jijijukauka nehê, ei ga. Nahã po ti ji manoi vyakotyve'ga ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori gândekote'varuhua ga hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga gwaramo a'iti hete tuhê po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ga ndekote'varuhua ga hugwi nehê gwembi'ea rupi nehê, ei Jesus'ga ga pe. 25 Amombe'u katu ji pe me: Kiro ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehê. Aerê po ti nhanderuvihavuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva gwonga pe yvagi pe nehê. A'ea rupi po ti ji japo'i toryva nhande ve a'ero nehê hajiheva'ea ipyahuva'ea, ei Jesus'ga ga pe.

26 Igwete ga nhimby'yi Tupana'ga mboheteavo aerê ogwovo monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomrandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo

(Mateus 26.31-35; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

27 Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Pepohi pa ti pe ji hugwi nehê, ei ga. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhogwenonde a'ea, ei ga. Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga hako.

“Tupana'ga e'i:

‘Tajukauka ti ovelhas repiakatuhara'ga nehê,’ ei ga.

‘Ga jukarame po ti ovelhas nhiğwaheğwahemi nehê,’ ei Tupana'ga hako,” ei ga.

Igwete Jesus'ga ei no:

—Pe po ti na jitehe a'ero nehē no. Ga ji jukarame po ti pe nhigwahembavi nehē no, ei ga. ²⁸ Emo nhimbogweravirē nhimanoa hugwi po ti ji hoi Galiléiapeve'ḡa gwyri pe jitekovo pe nenonde nehē, ei ga ḡa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jara'ḡa po ti opohipavipe nde hugwi. Jihi po ti ndapohiraḡwami nde hugwi, ei ga Jesus'ga pe novīa.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—A'itituhēva'ea ti ji ei nde ve: Kiroḡwe ypytunimo inamutiḡa nhi'ḡa renonde po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'jaa'javi ji ve nehē. Kirē po ti mokōi inhi'ḡa'javi inamutiḡa nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Igwete Pedro'ga nhi'ḡahyi ga pe:

—Po ti ḡa ji jukai nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei tuhē te a'ea nde ve nehē, ei ga.

A'ea jitehe jara'ḡa ei Jesus'ga pe no.

Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsēmani pe
(Mateus 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² Igwete Jesus'ga hoi Getsēmani pe. Igwete ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

—Avo pejuvete pejiapyapyga, ei ga. Taho na'ē ti nhinhi'ḡa Tupana'ga pe, ei ga ḡa pe.

³³ Igwete ga ḡa nderohoi Pedro'ga Tiagova'ea. João'ga ga gweroho no. Kiro omboju hete Jesus'ga opy'a. Ndovy'arihu hete ga. ³⁴ Igwete ga ei ḡa pe:

—Jivy'are'yma ji juka ḡwerī, ei ga. Avo ti pepyta pejikire'yma, ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁵ Hehemo'i ga hoi a'ero. Igwete ga nhinoḡi ojevapyvo onhi'ḡa Tupana'ga pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji apiavouka, ei Jesus'ga ga pe. ³⁶ Apī, ei ga, nde erekwaha imongopava neremimbotarimova'ea rehe. Nurā ji ei nde ve: Terembuhurukari hahyva'ea ji ve a'ero, ei ga. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ti eko. Enhimimbotarimova'ea rupi ti eko, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Kirē ga jivyra'javi ua trēsve'ḡa ndepiaga. Oki pa reki ḡa upa. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Simão Pedro, ei ga. Ereki nde ejupa? Nerenhimomiranami'iī nde ejopehyja pe naerū? ei ga ga pe. ³⁸ Tapekiri ti, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Penhi'ī ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti ore,” pe'ji ti Tupana'ga pe, ei ga. Peko pota pe Tupana'ga nhi'ḡa rupi novīa. Emo Tupana'ga pe pokoge'ymame pe napenhimomiranami pete'varuhuro ḡwaramo, ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga hoa'javi onhi'ḡa Tupana'ga pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji ve, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁰ Aerē ga rura'javi trēsve'ḡa pyri. Okipava'ja ḡa upa. A'ereki ura'ja ḡa pe ḡa ndopehyihetea. Nonhi'ḡa'uvi ḡa ga pe a'ero.

⁴¹ Igwete ga hoa'javi onhi'ḡa Tupana'ga pe. Aerē ga jivyra'javi trēsve'ḡa pyri.

—Pekirijiuhu pe pejjupa? ei Jesus'ga ġa pe. Kirupi pekiratete, ei ga. Kiro ihoi japiavo ji pyhygukahava. Kiro po ti ġa ji kwava'eġi okote'varuhuve'ġa po pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴² Pevy kiroġwe. Pehepia. Kiro ki ga u jipyhygukahara'ga. Xaho ga rovatiamo a'ero, ei ga ġa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Lucas 22.47-53; Joāo 18.3-12)

⁴³ Jesus'ga nhi'igame ġwemimbo'ehara'ġa pe kiro Judasva'ea ruri pea rupi – kiroki ahe dozeve'ġa pyteripeva'ea garemimbo'eharava'ea novia. He'yjuhuve'ġa ahe gweru ojupi. A'ereki xava'eve'ġa ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa no judeus'ga mbo'ehara'ġa no – judeus'ga moġitahara'ġa nhaporemō ombuhuruka he'yjuhuve'ġa Judasva'ea rupi topyhy ti ġa Jesus'ga javo. Ga gweru itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve a'ero. ⁴⁴ Judasva'ea e'i jipe ġa pe:

—Tabeija na'ē ti Jesus'ga repiuka pe me. A'ero ti pepyhygahy ga rerogwovo, ei ahe ġa pe.

⁴⁵ Kiro Judasva'ea ruri a'ero ogwovo Jesus'ga rehei katu.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

Igwete ahe Jesus'ga bejjai. ⁴⁶ Kiro ġa Jesus'ga pyhygi a'ero. ⁴⁷ Pevo Jesus'gareheve'ga rekoi o'ama Jesus'ga pavēi. Igwete ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea takyti ġa javo novia. A'ea ga imondoī ikwava'ehara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga rehe ga nambi'oga novia. ⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Amovahi po ji governo naerū? ei ga. Nurā pe heruruhui itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? ei ga ġa pe. ⁴⁹ Nane'ymi ji rekoi pe pavēi nhandejatykahavuhua rokari pe ġa mbo'eavo jipi, ei ga. A'ea rupi pe ndajipyhyguhui oji'i. Emo pe ji pyhyguka kiro aherembikwatijaragwera rupi ahenhi'ipo'ruavo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pohipavi ga hugwi onhana oka'nhyama. A'ero Jesus'ga pyhyhara'ġa ga rerohoi ga rerekovo.

⁵¹ Igwete ipyahuve'ga ruri Jesus'ga reviri. Ojipeji opira ga omongi herua i'arimova'ea jate. Igwete Jesus'ga pyhyhara'ġa ga pyhypotari novia. Emo gapiratehea ġa opyhy. ⁵² Igwete ga hemi jugwi taka'nhy ti ġa hugwi javo. Igwete ga henonhani opire'yama rerogwovo a'ero.

Jesus'ga oko judeusva'ea moġitaharava'ea rovai pyteri pe

(Mateus 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Joāo 18.13-14, 19-24)

⁵³⁻⁵⁶ Igwete ġa Jesus'ga rerohoi ikwava'ehara'ġa nduvihavuhu'ga ronga pe Caifās'ga ronga pe. Oro Pedro'ga, irupe ga ruri Jesus'ga reviri okari pe ovahema. Pevo ga apygi guardas'ġa pavēi ojipe'eavo tata ppyvo.

Igwete ġa Jesus'ga rerohoi onga pe. A'ero judeus'ga moġitahara'ġa jatykatykapavi ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa jara'ġa pavēi. Gahā tuhē ojatyka jipi henduva judeus'ga nhi'igā ġa imbojaramē mbatera ojipe'ġa ndehe. Igwete judeus'ga moġitahara'ġa nhaporemō ojipe'ġa ndekari kiro tombojamboja ti ġa ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe javo. A'ereki ġa ojukauga pota ga. He'yi reki ġa novia – kiroki ġa u o'mbeo'mbero nahā Jesus'ga rekote'varuhui javo tehe. Emo ndojo'jajo'javi reki ġanhi'igā. Nurā ġamoġitahara'ġa nde'i: “A'iti gamombe'ua. Nurā tijuka ga,” nde'i ġa.

⁵⁷⁻⁵⁸ Aerē ojipe'ġa po'ami o'mbero ġa pe. Igwete ġa etehei:

—Orohendu ore Jesus'ga nhi'iga ikwehe, ei ġa. “Tamondurunduru ti aġa Tupana'ga ruhava,” e ko ga ikwehe, e'i tehe ġa. “Akwaimbae'ġa oapo agwa,” ei ga. “Emo mokōi ti ji herokiri japopava irūa nehē – kiroki yvyakotyve'ġa ndoapokwahavi,” ei ga, ei ġa imombe'uteheavo ġa pe novia.

⁵⁹ Emo ġanhi'iga vehevi ndojo'javi.

⁶⁰ Igwete Caifás'ga po'ami ua ġandovai pyteri pe. Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde a'ero ejihe ġa imbojambojarame naerū? ei ga. Nerenhimombe'uuhui nde ekovo naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁶¹ Jesus'ga nonhi'igi reki upa onhi'ipotare'yma ġwaramo. Igwete ga ea'javi Jesus'ga pe:

—Ndehe re koi Cristoramo ereko naerū Tupana'ga remimbuhurukaramo? Nde ereko nhaneremimbohetechara'ga ra'yramo Tupana'ga ra'yramo? ei ga. Enhimombe'u katu ti ore ve a'ero, ei ga ga pe.

⁶² —A'ea ko ji. Tupana'ga ji mbuhuruka avo yvya koty, ei Jesus'ga ga pe. Igwete po ti pe ji repiagi nehē ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri jitekovo huvihavamo nehē, ei ga. Pehepia po ti pe ji rura'javame yvaġatiġa pype ua yvya koty nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

⁶³ Igwete Caifás'ga nhimboahihetei Jesus'ga nhi'iga henduvame. Nurā ga imbotararagi opira onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero javo. Igwete ga ei jara'ga pe:

—Kirupi tuhē ojipe'ga nemimombe'ua nhande ve. A'ereki ga tuhē e'iuhu ojive, ei ga. ⁶⁴ Pehendu ko pe ganhi'iga ko. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero, ei ga. Marā po ti nhande ga rerekoi naerū? Marāi pe ga pe? ei ga jara'ga pe.

Igwete ġa epavi ga pe:

—Oko te'varuhu tuhē ga. Tomano po ga hamo! ei ġa.

⁶⁵ Kiro ġa nyvuni ga rehe. Igwete ġa hovapiari gareakwara tapy'ynhapira pyvō. Igwete ġa kwaġakwari ga rehe.

—Ma'ġa okwa nde rehe? Ekwaha ti, ei ġa ga pe ga rerekomemuamo.

Igwete guardas'ga ga rovapetepetegi no.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'jaa'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.69-75; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ A'ea ja okari pe Pedro'ga apygi guardas'ga pavēi ojipe'eavo. Igwete Caifás'gapyrivehēa ruri. ⁶⁷ Pedro'ga repiagame hēa ga repiahetei.

—Nde ko Nazarépeve'gapavēiva'ea Jesus'gapavēiva'ea, ei hēa ga pe.

⁶⁸ —A'ea rūi ji! ei Pedro'ga o'mbero. Gara pe nde ei? ei ga hēa pe.

A'ero ga hoi ahehohava rupi. Nanime inamutiġa nhi'igi. ⁶⁹ Igwete hēa ga repiagi pevo. Hēa ea'javi pevove'ga pe:

—Agwa'ga ko Jesus'gapavēive'ga.

⁷⁰ Igwete Pedro'ga ea'javi o'mbero:

—A'ea rūi ko ji!

Aere'ī pevove'ga ea'javi Pedro'ga pe:

—A'iti nde gapavēiva'ea. A'ereki nde Galiléiapeva'ea no, ei ġa ga pe.

⁷¹ Igwete Pedro'ga nhi'igahyi ġa pe:

—A'itituhēva'ea ji a'e pe me. Ji ndakwahavi tuhē akoja'ga, ei ga ġa pe. Ji mberame pe me po ti Tupana'ga imbohahyi ji ve hamo, ei Pedro'ga ġa pe novia.

⁷² Nanime inamutiġa nhi'ig'a'javi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'ig'agwera ojive. A'ereki opyhyga renonde Jesus'ga omombe'u jipe ga pe javo. “Inamutiġa nhi'ig'a'java rupi po ti trës nde ea'jaa'javi ji ve: ‘Ji ndakwahavi Jesus'ga,’ e'i jipe Jesus'ga Pedro'ga mbeaġwama mombe'gwovo ga pe.

Kiro Pedro'ga ikwahava'javi ganhi'ig'agwera. Omboju Pedro'ga py'a. A'ero ga jehe'ohetei o'ama.

15

Pilatosva'ea eagwera Jesus'ga pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

¹ Ypyhajive judeus'ġa moġitahara'ga jatykatykaa'javi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa nhaporemō ġa jatykai nahanahā ti tireko Jesus'ga a'ero javo. Igwete ġa Jesus'ga kwarukari ga rerogwovouka governador'ga pyri Pilatos'ga pyri.

² Igwete Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero ereko naerū?

Igwete Jesus'ga ei:

—Ndehe ko ere poha.

³ Igwete ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa imbojambojatehei Jesus'ga rehe. Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ġa onhi'ipotare'yima ġwaramo ġa pe.

⁴ Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Nerenhi'igihū nde ġa pe naerū? ei ga. Erehendu nde ġanemimbojaruhua ejihe, ei ga Jesus'ga pe novīa.

⁵ Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ga no. Nurā Pilatos'ga nhimomby'ai ga rehe.

Pilatosva'ea ojukauka Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Lucas 23.13-25; João 18.39–19.16)

⁶⁻¹¹ Kiro he'yjuhuve'ġa nduri javo Pilatos'ga pe.

—Páscoa japoja nanani nde cadeiapypeve'ga mbopiro'yi ga mohema cadeia hugwī oreremimbotarimo. Emohemuka ga kiro a'ero, ei ġa Pilatos'ga pe.

Igwete Pilatos'ga ei ġa pe:

—Tamohemuka ti ga a'ero – kiroki ga pe ġa ei judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga, ei ga. Ga mohema pe pepota a'ero? ei ga ġa pe.

A'ea Pilatos'ga ei he'yjuhuve'ġa pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Ik-wava'ēhara'ġa nduvihava'ġa onhimyrō reki Jesus'ga rehe,” ei ga. “Nurā ġa ga pyhygukari ga reruruka ji pyri,” ei Pilatos'ga. Nurā ga ei he'yjuhuve'ġa pe: “Gamohema pe pepota?” Emo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omomymomyi he'yjuhuve'ġa Barrabás'ga pe pe'ji javo. A'ea ja Barrabás'ga oko cadeia pype ojipe'ġa pavēi. A'ereki ġa otavuka gwuvihava'ga pe. Igwete Barrabás'ga gwuvihava'gareheve'ea jukai. Emo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omomyi he'yjuhuve'ġa Barrabás'ga pe pe'ji javo Pilatos'ga pe. Nurā ġa eġa'ei ga pe:

—Barrabás'ga koi emohemuka ore ve, ei ġa ga pe.

¹² Igwete Pilatos'ga ea'javi ġa pe:

—Oro ga – kiroki ga pe pe ei oreruvihavuhuhete'ga – marā po ti ji ga rerekoi nehē naerū?

¹³ —Ekutuguka ga yva rehe ga mbovyruka tomano ga, ei ġa onhi'ig'a mbuhua ga pe.

14 —Maranuhūrame ti ji ga kutugukari naerū? Marā tuhē garekote'varuhua naerū? ei Pilatos'ga ġa pe.

Igwaigwavete reki ga onhi'iġa mbuhuri ga pe a'ero.

—Embovyruka tuhē ga.

15 Nurā Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari tonhimohē ti ġa ji rehe javo. Igwete ga Jesus'ga nupanupāukari ipira apopyra pyvō ga mondovo soldados'ga po pe tokutu ġa ga yva rehe a'ero javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Mateus 27.27-31; João 19.2-3)

16 Igwete soldados'ga Jesus'ga rerohoi okihavuhua pype governador'ga rongaruvihava pype. Igwete ġa jara'ga mbuhurukapavi tirekomemua ga javo. 17 A'ero ġa imongiukari ga pe tapy'ynhapigwaġahiva'ea nanongara huvihava'ga omongi javo ga pe. Igwete ġa ipovāpovani yhyppa hatihūva'ea onhatimaġatuva'ea apovo inoġa Jesus'ga akaġa rehe aġa huvihava'ga akanitara javo tehe jupe. 18 Igwete ġa eġa'ei ga pe:

—Ejoryjory ti judeus'ga nduvihavuhuhetero, ei ġa ga pe ga rerekomemuamo.

19 Ojopyrupy'ru ġa ga akanupanupamo vvyra pyvō. Onyvunyvū ġa ga rehe. Igwete ġa nenypy'andurundurugi ga pyri timbohete ga javo tehe. 20 Nahā ġa ga rerekomemui. Aerē ġa hekyi iġwaġahiva'ea ga hugwi gapiretea mongirukara'java ga pe. Igwete ġa ga rerohoi tikutu ga yva rehe kiro javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya

(Mateus 27.32-44; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)

21 Kiro ġa Jesus'ga rerohoi cidade hugwi. Nanime Simão'ga ruri cidade pe. Ga ko cidade de Cirenepeva'ero. Alexandre'ga ko gara'ya'ga Rufo'ga pavēi. Kiro Simão'ga ruri nhuhūa hugwi. A'ero soldados'ga herohoukara-hai Simão'ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara. 22 Igwete ġa Jesus'ga rerohoi ga rerogwovo vvytyruhua arimo Gólgota arimo. Gólgota pe nhande ei Aheapindava. 23 Igwete ġa imondoi ga pe vinho mohaġa pavēi mirra pavēi tahahyyme ti ga pe javo novīa. Emo ga ndo'ui. 24 Igwete ġa ga noġi yva rehe ga kutukutuga hehe. A'ero ġa ga mbovyri ga mo'ama. Kiro soldados'ga ipyhygi Jesus'ga pira tima'ē ti javo. A'ero ġa imombori ita'java'ea dados'java'ea ji koha javo jupe. Nahā ġa ima'ēi tapy'ynhapira ojojupeupe.

25 Nove horas rupi ġa ga kutugi yva rehe. 26 Igwete ġa ikwatijari ġanemimbojaragwera Jesus'ga rehe. “Agwa'ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara. Nahā ġa ikwatijari imbojaragwera yva raygwera rehe ikutuga ga arimo yva rehe inoġa.

27 Igwete soldados'ga mokonhava'ea jukai ojipea rehe yva rehe ahe monguva no. A'ereki ahe ko governo movahihūva'ea. Igwete ġa ahe mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama.

[28 Na tuhē Tupana'ga rembikwatijarukara ga mombe'unhogwenondei hako. A'ereki omombe'u ġanhi'iġa ga pe. “Okoko te'varuhu ko ga,” ei ġa ga pe, e'i ikwatijara hako. Na tuhē reki ġa ei Jesus'ga pe a'ero.]

29 Igwete ġa – kiroki ġa okwa ga pyvō – ġa nhakambovavagi ga rerekomemuamo ga mbotegweteavo ga rerekovo. Igwete ġa ei ga pe:

—Eh! Ere tuhē nde raikwehe: “Tamondurunduru ti nhandejatykahavuhua mokōi herokia japopava irūa,” ere nde raikwehe novīa, ei ġa.³⁰ Epopoakaro ġwaramo ejy ti yva hugwi a'ero teremanoyme ti, ei ġa Jesus'ga pe ga rerekomemuamo.

³¹ Na jitehe ikwawa'ēhara'ġa nduvihava'ġa ga rerekomemui onhi'ġa ojohupe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa ei:

—Ojipe'ġa ga nomomanoukari. Emo re ki ga omano kiro a'ero! ei ġa ojohupe. ³² E'i tehe ga ojive: “Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty. Ji ko ġanduvihavuhetero israelitas'ġa nduvihavuhetero ako,” e'i tehe ga ojive, ei ġa. Na ga jvyi kiro yva hugwi a'ero, ei ġa. Ga jyvame po ti nhande ga repiagi ga rerovia nehē! ei ġa ojohupe.

Igwete ahe Jesus'ga mbotegwetei no – kiroki ahe o'ā yva rehe omanomo Jesus'ga pyri.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Lucas 23.44-49; Joāo 19.28-30)

³³ Ahaji katu igwehetei kwara ipyryrymame. Ypytunahimba hete ġagwyri pe nhapremo imonga'aruga. Trēs horas rupi kwara imbokojahua'javi. ³⁴ Trēs horas rupi jitehe Jesus'ga onhi'ġa mondoahyahi Tupana'ga pe.

—Eloí, Eloí, lemá sabactani? ei ga.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

A'ea Jesus'ga ei ga pe. ³⁵ Jararamo pevove'ġa ġwendu ganhi'ġahyahiva novīa. Emo ġa e'i tehe:

—Pehendu. E'i po ga Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pyri ji pokoga javo, e'i tehe ġa ojohupe.

³⁶ Igwete ojipe'ga nhani ipyhyga jyruhu'iva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype herua. Igwete ga ipimombygi yvyra rehe imbovya imondovo Jesus'ga juru pe topyte ga javo. Igwete ga ei jara'ġa pe:

—Tihepia na'ē ti Eliasva'ea rura ga mbojyva naerū, ei ga.

³⁷ Igwete Jesus'ga hapukajahivi omanomo.

³⁸ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiakava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ojyva ua yvyvo. ³⁹ Jesus'ga rovai pyteri pe soldados'ġa nduvihava'ga ami. Igwete ga hepiagi gamanoa.

—Tupana'ga ra'yra tuhē po ahe, ei ga javo.

⁴⁰⁻⁴¹ Irupe kunhangwera'ga hepiagi gamanoa no – kiroki ġa ohooho Jesus'ga rupi. Galilíeapeve'ġa gwyrupa ga horame ġa hoi ga rupi imondomondovo mbatera ga pe jipi. Ga ko Maria Madalenahēa Saloméhēa no Mariahēa no. Hēara'yra'ġa ko José'ga Tiago'ga no ipyahuve'ga. Ojipe'ġa pevo u gamanoa repiagi onhimongyavo no kunhangwera'ga – kiroki ġa uhu Jerusalém me Jesus'ga rupi.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Lucas 23.50-56; Joāo 19.38-42)

⁴² Kiro ka'aru hete. A'ero judeus'ġa imboavujkweri mbatera. A'ereki ġa e'i: “Ko'emame ko sábado. A'ea rupi po ti nhande ndiaporavykyi mbatera apovo,” ei ġa. ⁴³ Igwete José'ga cidade de Arimatéapeve'ga ndopoji-huvi ogwovo Pilatos'ga pyri oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe. José'ga ko judeus'ġa moġitahara'ga pyteripeve'ga. Ojipe'ġa e'i ga pe pyry hete ga

javo. Ymya ga Cristo'ga rura pota toko ti ga nhanderuvihavuhuhetero javo. Igwete ga ndopojihuvi oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe.

—Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa yva hugwi? ei ga Pilatos'ga pe.

⁴⁴ Igwete Pilatos'ga ei oyvyteri pe: “A'iti re po ahe manojipei?” Igwete ga ga mbuhurukari ojipyri soldados'ga nduvihava'ga javo ga pe.

—Omano Jesusva'ea a'ero?

⁴⁵ —Omano tuhê ko ahe, ei ga imombe'gwovo ga pe.

Henduvame ganhi'iga Pilatos'ga ei José'ga pe:

—Eroho ti ahera'oa a'ero.

⁴⁶ Igwete José'ga hoi ipyhyga tapy'ynhapipyryva herogwovo Jesus'ga ra'oa pyri. A'ero José'ga gara'oa mbojyvi yva hugwi imamana tapy'ynhapira pyvõ. Igwete ga gara'oa rerohoi herokia itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype inoga heja. Igwete ga hovapytymi ikwaruhua itauhua moanhana imohina jurukwari pe. ⁴⁷ Maria Madalena'ga gwepia gara'oa nongava. Mariahêa gwepia no – kiroki hêa Tiago'ga yhêa.

16

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Ihopavame kwara sábadu rupi gaporavykye'yma rupi, a'ero kunhangwera'ga hoi ipyhyga nhandya'java'ea perfume timongy ti ahera'oa rehe javo. Maria Madalena'hêa hoi Salomé'hêa no Mariahêa no – kiroki hêa Tiago'ga yhêa. ² Ko'emame domingo rupi ga herohoi a'ero itaruvihavuhua kwaruhu pe gara'oa nongai pe. Ypyhajive ga herohoi kwara po'ria rupi. ³ Herohorame ga ei ojohupe:

—Ma'ga po ti ope'a itauhua nhande ve nehê imoanhana jurukwara imongovo nehê? ei ga. A'ereki ipohyi hete nhande ve, ei ga ojohupe novia.

⁴ Hepiakaturame ga nhimombaragwahavi reki imoanhanipyra rehe itauhua rehe.

—Ope'a jipe ga jugwi ra'e, ja'gwy, ei ga.

⁵ Igwete ga ki ikwaruhua pype. A'ero ga ipyahuve'ga repiagi. Kokoty ga reni ipype. Ipukuhu gapira. Tigahivuhu hete. Onhimomby'a hete ga ga repiagame okyhyjiavo. ⁶ Igwete ga ei ga pe:

—Taphimomby'aa'javi, ei ga. Peheka pe Jesus'ga Nazarépeve'ga – gaha ga ojuka yva rehe oji'i novia, ei ga ga pe. Ga okwerava'ja. Avo rui ga rekoiki kiro. Pehepia ganongavagwera, ei ga kunhangwera'ga pe.

⁷ Hepejigwovo kiro gakwerava mombe'gwovo garemimbo'ehara'ga pe Pedro'ga pe, ei ga ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Oho ti Jesus'ga Galiléia pe ga nenonde. Pevo ti ga ga repiagi nehê. E'i jipe ga a'ea ga pe ikwehe!” A'ea ti pe'ji Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe, ei ga kunhangwera'ga pe.

⁸ A'ero ga êi ikwaruhua hugwi onhana ohyhyipava. A'ereki ga omboju opy'a. Nomombe'ui ve ga Jesus'ga kwerava ojipe'ga pe okyhyjihetero gwaramo.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe

(Mateus 28.9-10; João 20.11-18)

[⁹ Domingo rupi ko'egatue'yma rupi Jesus'ga kwerava'javi omanoa hugwi. Okweravirê ga jipiukari Maria Madalena'hêa pe ypy – hehê

hugwi Jesus'ga ombojipe'ape'a anhağa seteva'ea. Igwete Jesus'ga jipiukari hēa pe. ¹⁰⁻¹¹ A'ero hēa hoi Jesus'gapavēive'ğa pyri tamombe'u ға pe javo. Ojehe'o hete ға upa okovevehuro omano Jesusva'ea javo tehe. Igwete hēa ei ға pe:

—Okwerava'ja ga kiro, ei hēa. Ahepia ji ga ko, ei hēa ға pe novīa. Emo ға ndogweroviarihu reki hēanhi'īga.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe
(Lucas 24.13-35)

¹² Aerē mokonha'ğa horame nhu me Jesus'ga jipiukari ға pe ojijoyita. ¹³ Igwete ға jivyri a'ero imombe'gwovo Jesus'ga remimbo'ehara'ğa pe.

—Jesus'ga okwerava'ja kiro, ei ға. Orohepia ore ga ko, ei ға ға pe novīa. Emo ға ndogweroviari jitehe ға.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe
(Mateus 28.16-20; Lucas 24.36-49; Joāo 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁴ Aerē mbatera ua rupi Jesus'ga jipiukari onzeve'ğa pe no ғwemimbo'ehara'ğa pe. Igwete ga nhi'igahyi ға pe.

—Napeangarihu pe heroviare'yma, ei ga. A'reki pe ndaperoviarihu ға – kiroki ға ji repia ji kweravirē, ei ga ға pe.

¹⁵ Igwete ga ei ға pe no:

—Peho ti ojipe'ğa gwyrī pe nhaporemo, ei ga. Pemombe'u hete ti pyryva'ea ji mombe'gwovo vyvakotyve'ğa pe nhaporemo, ei ga ға pe.

¹⁶ Po ti ға jikogi ji rehe onhimobatizavouka nehē, a'ero po ti ға hoi Tupana'ga pyri okovo avuirama nehē, ei ga. Po ti ға ndojikogi ji rehe, a'ero po ti Tupana'ga ei peko te'varuhu pe javo ға pe nehē. A'ero po ti ға hoi hahyva'ea ruvihava pype avuirama nehē, ei Jesus'ga ға pe. ¹⁷ Kiroki ға ojiko ji rehe – ға pe po ti Tupana'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea nehē. Ombojipe'a po ti ға anhağa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ğa hugwi jipopoakarimo nehē. Tupana'ga po ti omongo ғанhi'īga hajiheva'ero nehē aherembikwahavipyre'ymano nehē, ei ga ға pe. ¹⁸ Po ti ға ipyhygi mboja nehē, a'ea po ti nombote'varuhui ға momanoukare'yma nehē. Po ti ға i'ui ahejukava'ea nehē, ndikwahyi po ti ға pe nehē, ei ga. Po ti ға pokogi itetirūave'ğa ndehe nehē, a'ero po ti ға nhimohigatui nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ға pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype
(Lucas 24.50-53; Atos 1.9-11)

¹⁹ Igwete Jesus'ga ғapojykaharete'ga nhi'imbavi ғwemimbo'ehara'ға pe. A'ero Tupana'ga ga rupirukari yvagi pe ga mbuhuruka. Pevo ga apygi oina Tupana'ga pyri ga moiruamo.

²⁰ Aerē Jesus'ga remimbo'ehara'ğa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ğape'ğa gwyrī pe. Igwete Jesus'ga ғapojykaharete'ga ға pokopokogi japovouka ahemonhimomby'ava'ea ға pe. Nahā ga heroviarukari ғанemimombe'ua ojipe'ğa pe a'itituhēva'ea javo jupe.]

LUCASVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Lucas

Lucasva'ea okwatija Teófilova'ea pe

¹ Kiro ji ikwatijari nde ve, Teófilo, terekwaha hete ti huvihavamo javo. Ojikwe he'yive'ga okwatija imombe'gwovo orerembikwahava nahanahã Cristo'ga oko ojiheve'ga pyteri pe ga mbojikoguka ojihe javo. ² Okwatija ga Jesus'garupive'ga nemimombe'ua – kiroki a'ea ga omombe'u ore ve Jesus'gareheva'ea pe. Ga omombe'u Jesus Cristo'ga rura avo yvya koty garuva ahe pyri no. Ga omombe'u Jesus'ga remimbo'ea ojive no. Ganemimombe'ua he'yive'ga okwatija a'ero.

³ Jihi no, ji ikwahapavi, Teófilo. A'ereki ymyahũ ji anhimbo'e Jesus'ga rura rehe gareaporogita rehe no garemimbo'ea rehe no. Ajapyaka ji hendukatuavo Jesus'garupive'ga ga mombe'urame. Pyry ji ve no ji ikwatijari Jesus'ga rehe terekwaha ti javo. Kiro po ti ji ikwatijapavi Jesus'ga mombe'ukatuavo nehẽ. ⁴ Nahã po ti ji nde mbo'epavi Jesus'ga rehe nehẽ. Ymya nde henduvi Jesus'ga mombe'ua. Kiro po ti ji ikwaha-heteukari nde ve ikwatijarame imombe'upava nde ve nehẽ.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u João Batistava'ea aragwama

⁵ Ymyahũ Herodesva'ea rekoi israelitas'ga nduvihavuhuro gagwryi pe Judéia pe. A'ea rupi Zacariasva'ea rekoi ikwava'êharamo Tupana'ga pe. A'ereki aheremboypya Abiasva'ea. A'ero ahe poravykyi Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavêi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype. Zacariasva'ea rembirekova'ea ko ikwava'êharava'ea rakykwepoharamo oko no. Aherera Isabel. ⁶ Ahe memei Tupana'ga reroviahetei ga nhi'ïpo'rupava Zacariasva'ea Isabelva'ea pavêi. Ahe oko katu jipi.

—Pepyry pe, ei Tupana'ga ahe ve a'ero.

⁷ Ahe ndata'yri. Ahe jogwerekopyrame Isabelva'ea ndata'yri. Aerẽ ahe memei ixava'e, a'ero kaitu ahe ndata'yri.

⁸ Kiro Zacariasva'ea poravykyi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavêi jara'ga pyruavo ikwava'êharamo. ⁹ Ojopy'rupy'ru ga imbokaita incenso perfume apopyra Tupana'ga pe jipi ojatyahavuhua pype. A'ero kiro Zacariasva'ea hero-hoi perfume apopyra imbokaita Tupana'ga pe. ¹⁰ Ahe imbokairame he'yjuhuvẽ'ga nduvi onhimongyavo okari pe ojatyahavuhua pyri templo pyri onhi'iga Tupana'ga pe.

¹¹ Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ua o'ama Zacariasva'ea pyri. Perfume apopyra kaihava pyri ojohukoty rui ga ruri Zacariasva'ea imbokairame perfume apopyra hehe. ¹² Zacariasva'ea py'a oko tehe ga repiagame. Okyhyji hete ahe ga hugwi. Ovyteri pe ahe ei: “Marã po ti ji rekoi nehẽ naerũ?” ei ahe.

¹³ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Terekyhyji, ei ga Zacariasva'ea pe. A'ereki Tupana'ga gwendu katu nde nhi'igame ga pe. Nurã po ti nde ra'yramo enhimbirekohẽa pe Isabelhẽa pe nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe. João ti pemondo inoga gareraramo peja'yra'ga reraramo, ei ga. ¹⁴ Ga arame po ti nde vy'ari

ejoryjoryvamo nehē. He'yjuhuve'ga po ti ovy'a gworygworyvamo nehē no.

¹⁵ —Aerē po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Huvihava ko ga.” Nahā po ti Tupana'ga ei ndera'yra'ga pe nehē, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nurā po ti pe ndoryndoryvamo nehē. Ndo'ui po ti ga vinho nehē. Ojipe'ia no ahemboheagwryva'ea po ti ga ndo'ui nehē. Tupana'ga ra'uva po ti ndojipe'ai ga hugwi ga pojkavo nehē ga arypyrame nehē ga nhimomboakarama nehē no.

¹⁶ —Gaha po ti e'i israelitas'ga pe nehē: “Penhi'ipo'rua'ja ti Tupana'ga,” e po ti ga nehē. A'ero po ti he'yive'ga Tupana'ga nhi'ipo'rui ojikoga ga rehe nehē ndehe ko orepojkaharetea javo ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁷ —Ndera'yra'ga po ti oho nhandepojkaharetea'ga renonde nehē, ei ga Zacariasva'ea pe. Ymyahū Tupana'ga ra'uva opojyka Eliasva'ea ahe moiruamo ga mbopopoaka, ei Tupana'gapyrive'ga. Na jitehe po ti Tupana'ga ra'uva ndera'yra'ga pojkai ga moiruamo ga mbopopoaka nehē. A'ero po ti ndera'yra'ga akwaimbae'ga mbo'embo'ei nehē. “Pearō ti peja'yra'ga.” A'ea po ti ga ei ga arōukara'java ga pe nehē, ei ga. Kiroki ga ndokoi Tupana'ga nhi'iga rupi – gahā po ti ga ombojapyaka katu nehē. Poryve'ga ja po ti ga oko a'ero gweaporoğitakaturō nehē. Nahā po ti ndera'yra'ga ga mboavujikweri Tupana'ga pe nehē toko ti ga Tupana'gareheva'ero javo. O'arame nahā po ti ga rekoi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga Zacariasva'ea pe.

¹⁸ —Marā po ti ji heroviari tayri'ga rehe nehē? ei Zacariasva'ea. A'ereki ji jixava'e nhirembirekohēa pavēi, ei ahe.

¹⁹ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Jirera ko Gabriel. Jihi Tupana'gapyriva'ea jitekovo ga pyri jipi, ei ga Zacariasva'ea pe. Gaha Tupana'ga ji mbuhurukari nde pyri emombe'u ti Zacarias'ga pe javo. A'ero ji ruri imombe'ukatuavo nde ve pyryva'ea.

²⁰ Nahā po ti ndera'yra'ga, a'e ko ji nde ve ko, ei ga Zacariasva'ea pe. Aerē Tupana'ga erame po ti ji'eagwera apiavo ihoi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nde ndereroviari reki ji'ea, ei ga. Nurā po ti nde nerenhi'iga'javi nehē, ei ga. Ji rendu ti! Ndera'yra'ga arirē jate po ti nde nhi'iga'javi nehē, ei ga Zacariasva'ea pe.

²¹ Ojatykahavuhua pyri templo pyri Zacariasva'ea re'ya'ga nduvi okari pe Zacarias'ga ti tohē jugwi kiro javo. Oyvyteri pe ga ei: “Maraname ga nohemuhūi naerū ore ve?” ei ga onhimomby'avo.

²² Aerē ahe hemame gajatykahavuhua hugwi ua ga pyri tegwete ganhi'ihava ga pe. A'ero ga ei:

—Marağatu ga nonhi'iga'javi? ei ga. Po Tupana'ga gwepiuka mbatera ga pe, ei ga.

A'ereki opoa pyvō ahe nhi'inhi'ipotari ga pe. Nohema'javi ve reki ahenhi'iga ahe hugwi. A'ero ga hoi ogwovo.

²³ Aerē Zacariasva'ea poravykya'javi ojatykahavuhua pype templo pype. Mbopopyra te ahe kiri oporavykyavo. Oporavykypavirē ahe jivyri ogwovo gwonga pe.

²⁴ Aerē Zacariasva'ea rembirekova'ea Isabelva'ea puru'aro. Isabelva'ea ndohoi gwonga hugwi. Cinco ahe jahya mondoi ohoe'ymame gwonga hugwi. Ahe e'i:

²⁵ —Ji poko Tupana'ga. A'ereki ga ombuhu jira'yra'ga ji ve nhirembireko'ga pe no, ei ahe. Ymya ga ji jai nanderayri javo. Kiro po ti ga nde'ia'javi ji ve nehē, ei ahe.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u Jesus'ga araḡwama

²⁶ Oporu'arame seis Isabelva'ea jahya mondoi. A'ea rupi Tupana'ga ojipyrive'ga mondoukari Gabriel'ga cidade de Nazaré pe – perope Galiléiapeve'ḡa gwyri pe. ²⁷ Pevo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hoi ojyva imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iḡa Mariava'ea pe. Akwaimbae'ga ndogwerekoi ve ahe.

—Hehã ti tahembireko tuhẽ Daviva'ea rymymino'ga pavẽi nehẽ José'ga pavẽi nehẽ, ei ahepo'ria.

Mariava'ea nahembirekoi ve Joséva'ea pavẽi Tupana'gapyrive'ga rurame Mariava'ea pyri. ²⁸ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri Mariava'ea pyri javo ahe ve:

—Ejoryjory ti, ei ga. A'ereki Tupana'ga omomyry nde ve okovo nde pyri. Koji'i Tupana'ga imomyryvi nde ve kunhangwera'ḡa pe hohe, ei ga Mariava'ea pe.

²⁹ Omyi Mariava'ea py'a Tupana'gapyrive'ga imombe'urame ahe ve. Oyvyteri pe ahe ei: “Maraḡatu ga ei ji ve ra'e?” A'ea ahe ei ojapyakavo hehe ikwahave'yma. ³⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Maria, ei ga ahe ve. Terekyhyji! A'ereki Tupana'ga imomyryvi nde ve. ³¹ Ji rendu ti! Ndepuru'a po ti nde nehẽ, ei ga. A'ero po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Jesus emondo ti inoḡa gareraramo. ³² Huvihavuhu hete po ti ga nehẽ, ei ga. Nhandepojykaharete'ga Tupana'ga koji'i ipopoaka hete ḡa hohe pa. Jesus'ga pe po ti ga ei nehẽ jira'yra'ga. Tupana'ga tuhẽ po ti ga mongoi nehẽ eko ti huvihavuhetero javo. Nahã po ti ga huvihavuhetero ḡwamonhava'ea py'rovo Daviva'ea py'rovo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga. ³³ Nane'ymi jipi po ti ga rekoĩ Jacóva'ea rakykwepohara'ḡa nduvihavuhetero gwe'yja'ḡa nduvihavuhetero nehẽ. Avuirama po ti ga rekoĩ huvihavamo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga Mariava'ea pe.

³⁴ Kiro Mariava'ea ei:

—Akwaimbae'ḡa ndajirerekoi ve, ei ahe Tupana'gapyrive'ga pe. Ma po ti ji puru'aro nehẽ naerũ? ei ahe ga pe.

³⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Pyry hete Tupana'ga ra'uva. Tupana'ga ipopoaka hete ojipe'ḡa hohe pa. Aerẽ po ti gara'uva jyvi ua nde pyri nehẽ. Opopoakara pyvõ po ti Tupana'ga tayri'ga mondoi nde pype a'ero nehẽ. Nahã po ti ga ndera'yra'ga apoi nde ve nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Nurã ombo'arame po ti ndera'yra'ga pyryhetero nehẽ. “Tupana'ga ra'yra'ga,” e po ti ḡa ga pe nehẽ, ei ga ahe ve.

³⁶ —Ji rendu ti! ei ga ahe ve. Erekwaha nde eje'yjahẽa Isabelhẽa. Hẽa ipuru'a no. Iḡwaiĩ hẽa kiro a. Ymya ḡa ei: “Ndata'yri tuhẽ hẽa.” Nahã ḡa ei. Emo seis hẽa omondo jahya opuru'arame. Kiro po ti hẽa gwa'yra'ga mbo'ari nehẽ. ³⁷ A'ereki Tupana'ga pe ahã onhimiva'ea, ei ga imombe'gwovo.

³⁸ A'ero Mariava'ea ei Tupana'gapyrive'ga pe:

—Ji ko Tupana'gareheva'ea. Na ti ji puru'aro a'ero nehẽ ganhi'iḡa rupi nehẽ – kiroki a'ea nde eremombe'u ji ve, ei ahe ga pe.

A'ero Tupana'gapyrive'ga hoi ahe hugwi.

Mariava'ea oho Isabelva'ea repiaga

³⁹ Aerẽ Mariava'ea herekokatui ombate'ria. Kotihĩ ahe herohoi vyvytyruhua rupi Judéiapeve'ḡa gwyri pe vyvytyruhupeve'ḡa gwyri pe ogwovo

pevove'ga cidade pe. ⁴⁰ Pevo Zacariasva'ea ronga pe ahe hoi ogwovo Isabelva'ea pyri.

—Kirogwe ji ruri, ei ahe Isabelva'ea pe.

⁴¹ A'ero Isabelva'ea ra'yra'va'ea Isabelva'ea avykyi ahevytyeri pe ahe Mariava'ea nhi'iga renduvame. Kiro Tupana'ga ra'uvapyryva ruri Isabelva'ea pyri ahe pojkavo. ⁴² Nurā Isabelva'ea nhi'iga hahyahi hēa erame:

—Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ga pe hohe, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Aerē po ti Tupana'ga imombyryvi ndera'yra'ga pe nehē no. ⁴³ Nde ko jipojykaharete'ga yhēa reki. Kiro po ti nde ga mbo'a nehē. A'ero nde huvihava. Jihi okoteheva'ea ko ji. Emo nde erejo jitehe ji repiaga! ei ahe Mariava'ea pe onhimomby'avo. ⁴⁴ Nenhi'iga ji henduvame kotihī jira'yra'ga roryoryvamo ji avykyavo jiyvyteri pe ko, ei ahe Mariava'ea pe. ⁴⁵ Pyry hete nde ve. A'ereki nde Tupana'ga nhi'iga rerovia na tuhē po ti a'ero nehē javo, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Tupana'ga po ti nopiriani tuhē onhi'iga nde ve nehē, ei Isabelva'ea.

Mariava'ea ombohete Tupana'ga

⁴⁶ A'ero Mariava'ea ei:

—Ambohete tuhē ji Tupana'ga jipojykaharete'ga jipy'a pe.

Huvihavuhu ko nde epyryvamo, a'e ji ga pe.

⁴⁷ Tupana'ga ji mbohoryory ojihe, ei ahe.

Jiyvyteri pe ji jiroryory.

A'ereki ga nhimbopiro'yharamo oko.

⁴⁸ Ji ko gareheva'ero, ei ahe. Ji rendu ti! Kiro ji ndakotehea'javi reki.

A'ereki ga ji repia katu ji moka'nhyme'yma.

Nurā kiro po ti vyakotyve'ga epavi nehē

pyry hete hēa pe javo ji ve, ei Mariava'ea.

⁴⁹ A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga ji poko hete.

Anhimomby'a ji ga rehe.

Pyry hete tuhē ga.

⁵⁰ Nane'ymi ga ḡa arōhetei ḡa pokoga

– kiroki ḡa ganhi'iga rupi oko ga mboheteputa.

Oporogwety ga ḡanda'yra'ga ḡanymymino'ga no

– kiroki ḡa ganhi'iga rupi oko ga mboheteputa.

Oporogwety ga ḡanamonha'ga no

– kiroki ḡa ganhi'iga rupi oko ga mboheteputa, ei Mariava'ea.

⁵¹ Ga okwahavuka opopoakara.

Ombokwaki'o ga onhimboheteve'ga.

⁵² Ga omombo huvihava'ga

tapekoa'javi ti huvihava kiro javo ḡa pe.

Okoteheve'ga ga omongouka reki

eko ti huvihavamo kiro javo ḡa pe, ei Mariava'ea.

⁵³ Ga omondo pyryva'ea imbatere'ŷve'ga pe.

Imbateve'ga ga omondouka reki ojihugwi.

Gapojate oho a'ero.

⁵⁴ Tupana'ga nomoka'nhymi onhi'igagwera ojiheva'ea pe israelitasva'ea pe.

Oko ga ḡwembi'ea rupi ahe pokoga, ei Mariava'ea.

⁵⁵ Ymyahū ga nhi'igatui nhaneramonhava'ea pe Abraōva'ea pe.

Aerē ga nhi'igatui aherakykwepoharava'ea pe israelitasva'ea pe.

“Nane'yimi ji pe pokogi jipi,” ei Tupana'ga ahe ve.
 “Penymymino'ga po ti ji ga pokogi nehē no,” ei ga. Na tuhē reki.
 Nomoka'nhyimi ga ahe pokoga.
 Ga po ti nhande pokogi nehē no, ei Mariava'ea.
 Nhanenymymino'ga po ti ga ga pokogi nehē no.
 Ganymymino'ga po ti ga ga pokogi nehē no, ei Mariava'ea.

⁵⁶ Kirē Mariava'ea trēs jahya mondoi gwerevi opytavo Isabelva'ea pyri.
 Aerē ahe jivyri ogwovo gwonga pe.

João Batistava'ea o'a

⁵⁷ Kiro Isabelva'ea ra'yrava'ea ahava. A'ero ahe gwa'yrava'ea mbo'ari.
⁵⁸ Aherongapypeve'ga okwaha aheryja'ga pavēi Tupana'ga pyryhetea
 ahe ve ga ahera'yrava'ea mbo'arukaro gwaramo ahe ve. A'ero ga
 ndoryndoryvamo Isabelva'ea pavēi.

⁵⁹ Sete tay'riva'ea kiri o'arirē. Ko'emame aherakwanhapi'ria kyti-
 hava. A'ero gande'yja'ga nduri hepiaga. Tay'riva'ea rehe ga inombotari
 ahereraramo ahepo'ria rera Zacarias po ti garera nehē javo. ⁶⁰ A'ero
 ahe'yembora ei:

—Ahā te! Poi rūi po ti garera nehē. Garera po ti João nehē, ei
 Isabelva'ea.

⁶¹ A'ero ga ei ahe ve:

—Maraname nde ei nahā? Ndogwerekoi ndere'yja'ga a'ea gwera, ei ga.

⁶² Opoa pyvō ga ei tay'riva'ea po'ria pe marāva'ea nde erepota garera
 naerū javo. ⁶³ A'ero Zacariasva'ea poeruri peru ti ji ve ikwatijahava
 javo. A'ereki ahe nonhi'igi. Ga imondorame ikwatijahava ahe ve, ahe
 ikwatijari inoğa: “Garera ko João.” Ga nhimomby'apavi aherera repiaga.

⁶⁴ Kiro kotihī Zacariasva'ea nhi'iga'javi a'ero.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ahe ga mboheteavo.

⁶⁵ Zacariasva'ea nhi'igame ahokotyve'ga kyhyjipavi. Hehe ga
 nhomonhi'inhi'igi imombe'gwombe'gwovo pa vvytyvytyruhupeve'ga
 pe nhaporemō Judéiapeve'ga pe. ⁶⁶ Kiroki ga gwendu Zacariasva'ea
 mombe'ua tay'riva'ea mombe'ua no – ga nhaporemō ojapyaka hehe.
 A'ero ga ei:

—Tayri'ga po ti oko huvihavuhuro a'ero nehē! ei ga.

A'ereki Tupana'ga popoakahetea oko tay'riva'ea rupi.

Zacariasva'ea omombe'u gwa'yrava'ea

⁶⁷ Tay'riva'ea po'ria Zacariasva'ea, ahe kiro Tupana'ga ra'uva ahe
 pojyka. A'ero ahe imombe'ui Tupana'ga rembikwahavukara javo:

⁶⁸ —Timbohete ti nhandepojykaharete'ga israelitas'ga pojykaharete'ga
 Tupana'ga!

A'ereki ga uhu nhande pokoguka ojiheva'ea pokoguka nhande
 mbopiro'yavouka, ei Zacariasva'ea.

⁶⁹ Ga ombuhuruka ipopoakaheteve'ga
 toko ti ga gambopiro'yharamo javo.

Garamonhava'ea ko Daviva'ea Tupana'gareheva'ea, ei Zacariasva'ea.

⁷⁰ Ymyahū hete Tupana'ga omombe'u jipe ipopoakaheteve'ga rura
 pyryva'ea pe onhi'iga mombe'uharava'ea pe.

A'ero Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea garura mombe'ui nhanera-
 monhava'ea pe.

71 Ahe e'i: "Tianembopiro'y ti ipopoakaheteve'ga nhanearõe'ÿve'ğa hugwi nehë."

A'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ei nhaneramonhava'ea pe
Tupana'ga remimbotarimova'ea mombe'gwovo, ei Zacariasva'ea.

72 A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i hete nhaneramonhava'ea pe:

"Amombyry po ti ji pe me

imoka'nhyme'yma nhinhi'iga Abraãova'ea pe nehë," ei Tupana'ga, ei
Zacariasva'ea.

73 Ymyahũ Tupana'ga onhiĩ nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe, ei
Zacariasva'ea.

74 Abraãova'ea pe ga ei:

"Ambopiro'y po ti ji nderakykwepohara'ğa ģa'arõe'ÿve'ğa hugwi nehë.

A'ero ti ģa toko nhinhi'iga rupi ji mboheteavo okyhyjie'yma nehë," ei
Tupana'ga.

75 "Nane'y mi ti nderakykwepohara'ğa toko pyry okovo jireheva'ero
ji mboheteavo okokatuavo jipi nehë," ei Tupana'ga nhaneramon-
hava'ea pe, ei Zacariasva'ea imombe'gwovo ģa pe.

76 —Tapihã, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

Nde ypy ti ereho Tupana'ga renonde nehë

imboavujikwea ga pe garura renonde nehë.

Nurã po ti ga ei nde ve nehë

ereko ti nde nhinhi'iga mombe'uharamo nehë javo.

Gaha oko ojipe'ğa hohe pa Tupana'ga, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

77 Nde po ti eremombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iga gareheve'ğa pe ģa
moġitavo nehë.

A'ero po ti nde ei ģa pe nehë:

"Uhu po ti ipopoakaheteve'ga nhande mbopiro'yavo nhan-
derekote'varuhua hugwi nehë.

A'ereki ga a'ea omombo nhande hugwi ikwahava'jave'yma."

A'ea po ti nde ei ģa pe nehë, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

78 Nahã po ti nehë. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhande
repiakatuavo.

Opyryvamo ģwaramo po ti ga ipopoakaheteve'ga mbuhurukari nhande
pyri yvaga hugwi nehë.

79 Urame po ti ipopoakaheteve'ga ei ikwahavuka nhande ve nehë.

"Pejiko ti ji rehe imomboruka pejikote'varuhua ji ve.

A'ero po ti ji pe nderohoukari yvagi pe

pe mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehë.

A'ero po ti pe ndapehoi hahyva'ea ruvihava pype nehë."

A'ea po ti ga ei ikwahavuka nhande ve nehë.

A'ereki nhande ndikwahavi nhandekote'varuhuavo
nhandekyhyjiavo hahyva'ea ruvihava hugwi okovo ģa ja

– kiroki ģa oho ypytuna rupi.

"Mome po pehea?" ei ģa ikwahave'yma.

Ipopoakaheteve'ga po ti ikwahavukari nhande ve

imbokojahuavo nhaneakaġi pe inoġatuavo nhandepy'a

ji rupi po ti pe hoi yvagi pe nehë javo, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea
pe.

80 Aerë tay'riva'ea nhimomboakari oky'rahu'iro Zacariasva'ea
ra'yrava'ea. Pyry hete tuhë tay'riva'ea reaporoġita okovo. Aerë

oyvuakarama ahe ruvi ongae'yi me upa. Aerē ahe oje'yja'ga moġitai israelitas'ga moġitai Tupana'ga nhi'iga rehe.

2

Jesus'ga aragwera

(Mateus 1.18-25)

¹ João Batistava'ea arirē César Augustova'ea oko huvihavuhuro tuhē romanova'ea. A'ero ahe ei ogwyrive'ga pe nhaporemō ġa mondovouka ikwatijaruka ġandera. ² A'ea rupi ġa hoypyī ikwatija. A'ea rupi Cirēnio'ga oko governador'ga Sírīapeve'ga gwyri pe. ³ Ga nhaporemō ġa hoġahoi ġwamonhava'ea cidade pe ġwamonhava'ea aragweri pe imondovo gwera.

⁴ Nurā Joséva'ea hoi cidade de Nazaré hugwi. Ogwyrā hugwi ahe hoi Galiléia hugwi ogwovo. Judéiapeve'ga gwyri pe ahe hoi cidade de Belém me – perope ymyahū Daviva'ea o'a Joséva'ea ramonhava'ea. ⁵ Nurā pevo Belém me Joséva'ea hoi imondovo gwera Mariava'ea pavēi.

Mariava'ea aherembirekoruama, ymya ahe ipuru'a okovo. ⁶ Kiro ahera'ya'ga ahava reki ahe vahemame pevo. ⁷ A'ero ahe gwa'ya'ga mbo'ari upa. Gaha ahera'yrypya. Ahe ga mamaġatui tapy'ynhapira pyvō ipukuhuva'ea pyvō ga mondovo ga noġa yuranuhūa poitava pype – perope ġa omondo mbatera yuranuhūa pe. A'ereki ahā ahe ve ahekihava pevo ġanonga pype. Nurā yuranuhūa rokaja pype Mariava'ea ombo'a gwa'ya'ga.

Ovelhas repiakatuharava'ea Tupana'gapyrive'ga pavēi

⁸ Belém kotyi ve ġa nduvi nhuhū me ovelhas repiakatuhara'ga. Gwepia katu ġa ovelhas he'yjuhuva'ea ppytunimo okovo.

⁹ Kotihī hete nhandepojkaharete'gapyrive'ga Tupana'gapyrive'ga jipiukari ġa pe yvaga hugwi. Nhandepojkaharete'ga rendy'jandy'java imbokojahupavi ġa pe. Ohyhyi ġa okyhyjiavo. ¹⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ei ġa pe:

—Tapekyhyji te, ei ga ġa pe. Ji rendu ti! Ajo ji tamombe'u Tupana'ga nhi'iga pe me pyryva'ea pe me, ei ga. Henduvame horyory pa hete po ti ga nehē pegwyrive'ga israelitas'ga. ¹¹ Kiro ji imombe'ui pe me pyryva'ea. Ga o'a ko nhandepojkaharete'ga Cristo'ga. Ga ko pembopiro'yharamo oko, ei ga. Daviva'ea cidade pe ga ari ko. ¹² Kiro ji ga mombe'ukatui pe me. Nurā po ti pe mbaragwahavi ga rehe nehē ga rekarama nehē. Yuranuhūa poitava pype po ti pe ga repiagi nehē. Tapy'ynhapira pyvō hēa ga mamani ga noġa ipype, ei Tupana'gapyrive'ga ġa pe.

¹³ Kotihī he'yjuhuve'ga yvagipeve'ga jipiukari yvaga hugwi Tupana'gapyrive'ga pyri. Ga ko Tupana'gapyrive'ga soldados'ga'jave'ga. Tupana'ga mboheteavo ġa ei:

¹⁴—Kiro yvagi pe hete yvagipeve'ga ombohete Tupana'ga tayri'ga rehe, ei ġa.

Yvaga gwyrā yvya koty kiro u katu pa vyvakotyve'ga py'a no tayri'ga rehe.

A'ereki Tupana'ga hory ġa ndehe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁵ Onhi'imbavirē Tupana'gapyrive'ga jivypavi ogwovo ojiupia yvagi pe. Ga horame ovelhas repiakatuhara'ga ei ojohupe:

—Tupana'ga ombuhuruka ġa nhande pyri ikwahavuka nhande ve ipita'ngive'ga ara. He xaho pevo cidade de Belém me ga repiaga a'ero nehē, ei ġa.

¹⁶ A'ero ġa ovelhas rejari nhuhū me onhana pea rupi ua Belém me. Pevo ġa ga rekari ga repiaga a'ero Mariava'ea reheve Joséva'ea reheve. Ipita'ngive'ga ġa ga repiagi yuranuhūa poitava pype.

¹⁷ Ga repiagame ovelhas repiakatuhara'ġa imombe'umbe'upavi Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa.

—“Belém me pepojykaharete'ga Cristo'ga ari pembopiro'yharamo,” ei ga tayri'ga mombe'gwovo, ei ovelhas repiakatuhara'ġa.

¹⁸ Onhimomby'a pa ġa – kiroki ġa ġwendu ġanhi'iġa. ¹⁹ Mariava'ea reki ahe japyakapavi hehe oyvyteri pe. Nomoka'nhymbavi ahe.

²⁰ Aerē ovelhas repiakatuhara'ġa jivyri ogwovo ġwenymbava pyri Tupana'ga mboheteavo.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ġa. Gaha ahe mbojiko ojihe. A'ereki ga okwahavuka tayri'ga ara nhande ve. A'ero nhande tayri'ga repiagi reki. Tupana'gapyrive'ga omombe'u katu nhande ve, ei ġa Tupana'ga mboheteavo.

Jesus ko garera

²¹ Aerē sete tayri'ga kiri o'arirē. Kiro Mariava'ea garakwanhapi'ria kytiukari Joséva'ea pavēi. Jesus ahe inoġi gareraramo ga rehe. A'ereki Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga e'i jipe: “Eno ti gareraramo ga rehe Jesus.” A'ea ga e'i Mariava'ea pe ahe ra'yre'ymame.

Gweroho ahe Jesus'ga gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

²²⁻²⁴ He'yiva'ea quarenta okirirē Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me Joséva'ea pavēi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe javo. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve nahā kunhangwera'ġa ti toko gwa'yrypyve'ġa arirē nehē javo.

“He'yiva'ea quarenta okira rupi ti hēa tojikwaku gwa'yra'ga arirē,” ei Tupana'ga ikwatijaruka.

“Quarenta okirirē mokōi ti hēa togweru ji pyri pykahu'ia ikwava'eġa ji ve.

Herekoe'ymame pykahu'ia mokōi ti hēa togweru pykahua'java'ea ra'yra ji ve nehē.

A'ea rupi po ti ji ġa mombyryvi a'ero nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

E'i ga no:

“Akwaimba'eva'ea ojihuvypyva'ea jiapoa tuhē ġanenymbava.

Akwaimbae'ġa ojihuvypyve'ġa jiapoa tuhē no ġanda'yrypyve'ġa.

Nurā ti ġa tombuhu ojihuvypyve'ġa ojihuvypyva'ea reheve ji ve nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

Nurā Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuaavo ġwaramo Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me ojikwakupavame. Og-wyripeve'ġa jatykahavuhua pype templo pype ahe gwa'yra'ga rerohoi pykahu'ia reheve. Ovahemame ahe mokōi imondoi pykahu'ia ikwava'ēhara'ga pe.

—Ekwava'ē ti Tupana'ga pe, ei Mariava'ea Joséva'ea pavēi ga pe. Xako ti Tupana'ga rembikwatijarukara rupi, ei ahe.

—Kwa, ei ga ahe ve ikwava'eġa.

²⁵ Nanime Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahewyripeve'ga jatykahavuhua pype templo pype. Oko katu Simeãova'ea Tupana'ga rendukatuavo. Jerusalém me ahe ruvi. Ymya Simeãova'ea e'i: "Ymya ji ei garura pota: Aerë po ti ga ruri nehë – kiroki ga onogatu nhandepy'a nehë israelitas'ga py'a nehë, a'e ji," ei ahe. A'ereki ymya Tupana'ga ra'uva opojoyka Simeãova'ea. ²⁶ A'ero i'ei ahe ve: "Nde manoe'ymame po ti Tupana'ga Cristo'ga repiukari nde ve nehë. Gaha Tupana'ga ombuhu toko ti ga nderuvihavuhuhetero javo," e'i Tupana'ga ra'uva ymya ahe ve.

²⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahe rerovahema ahewyripeve'ga jatykahavuhua pype templo pype a'ero. A'ea rupi Mariava'ea tayri'ga reruri ga rerovahema pevo Joséva'ea pavëi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe nhandekovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi javo.

²⁸ Kiro Simeãova'ea Jesus'ga pyhynhyröi opoti'a rehe ga mondovo ga noğa. Tupana'ga pe ahe ei ga mboheteavo:

²⁹ —Jipojykaharetero ndepyry hete nde.

Eremombe'u katu ko nde ji ve, ei ahe.

Na ti ji manoi kiro a'ero.

A'ereki jipy'a u katu kiro, ei ahe.

A'ereki nde ere'e ji ve ejiheva'ea pe:

"Nde manoe'ymame po ti ji ga repiuka nde ve nehë." Nahã nde ei.

³⁰ Kiro ji ga repiagi tuhë.

Ga po ti ore mbopiro'yi okovo nenhi'iga rupi.

³¹ Gaha nde eremongo

eko ti gambopiro'yharamo javo ga pe, ei Simeãova'ea.

Yvyakotyve'ga po ti gwepia pa ga nehë

ga ko nhanembopiro'yharamo oko javo.

³² Ji rupi ahe oho Tupana'ga pyri javo,

gaha po ti oko hyapehava ja hepiuka ndeviara judeus'garüive'ga pe gentios'ga pe nehë, ei ahe.

Ore ko ndereheva'ero israelitasva'ero.

Ore mboheteuka po ti ga nehë, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe.

³³ Onhimomby'a Jesus'ga yembora Joséva'ea pavëi Jesus'ga mombe'ua renduvame.

³⁴ —Tupana, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe. Emombyry ti José'ga pe Mariahëa pe no tayri'ga pe no, ei ahe.

Mariava'ea pe Simeãova'ea ei:

—Ji rendu ti! ei ahe Jesus'ga yembora pe. Agwa'ga ko ji amombe'u kiro nde ve ndera'yra'ga. Ymyahü Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: "Nahã po ti ga pe nehë. Ga rehe po ti jara'ga nduri ji pyri he'yive'ga israelitas'ga nehë xako ti gareheva'ero javo. Nduri po ti jara'ga ji pyri ga rehe jave'yma he'yive'ga israelitas'ga nehë. Ga po ti ndokopotari gareheva'ero nehë," ei Tupana'ga. "Tohepiuka ti ga jireaporogita ga pe nhaporemo nehë. A'ero po ti he'yive'ga nhi'ite'varuhui ga pe okote'varuhuro ga pe nehë. ³⁵ Nahã po ti ndera'yra'ga pe nehë tomboukwaha ti ga he'yive'ga ndeaporogita nehë," ei Tupana'ga, ei Simeãova'ea Mariava'ea pe. Ndehe, ei ahe Mariava'ea pe, hahy hete po ti nde ve nehë no, ei Simeãova'ea ahe ve.

³⁶⁻³⁸ Simeãova'ea nhi'imbavame nanime Anava'ea ruri ahe pyri. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Anava'ea. Fanuelva'ea ahepo'ria. Nurã ahe Aserva'ea rakykwepoharamo. Sete ahe ombokwara'a gwembirekova'ea rerekorame. Aerë ahe omano Anava'ea hugwi. Nahembirekoa'javi Anava'ea a'ero. Aerë kiro he'yi ahe

imbokwara'ara'ari oitenta e quatro anos ahe imbokwara'ari. Igwaivĩ hete ahe. Nane'ymi ahe hoi oje'yja'ğa jatykahavuhua pype templo pype. Ipye ahe ndo'ui onhi'iga Tupana'ga pe ppytunimo arimo no tambohete ji ga javo.

Kiro ahe ruri Mariava'ea pyri Joséva'ea pyri no ahe Jesus'ga rereko-rame ipype.

—Ndepyry hete nde, ei Anava'ea Tupana'ga pe. A'ereki nde erembuhu tayri'ga Cristo'ga, ei ahe Tupana'ga pe.

A'ero ahe hoi tayri'ga mombe'gwombe'gwovo Jerusalémmeve'ğa pe – kiroki ğa ombopiro'yhara'ga rura pota tuhu ti ga javo.

—Uhu nhanembopiro'yhara'ga, ei Anava'ea ğa pe nhaporemomombe'gwovo.

Ojivy Mariava'ea cidade de Nazaré pe

³⁹ Mariava'ea onhi'ipo'ru pa Tupana'ga nhandepojykaharete'ga Joséva'ea pavēi – kiroki Tupana'ga nhi'iga Moisésva'ea okwatija. Aerē ahe jivyri ogwovo ngwuyri pe Galiléia pe. Ocidade pe ahe hoi Nazaré pe.

⁴⁰ Pevo tayri'ga nhimomboakari Jesus'ga. Oata'i ga. Pyry hete tuhē gareaporoğita. Okwaha pa ga. Tupana'ga imombyryvi ga pe.

Jesus'ga oko gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

⁴¹ Ano nanani Jesus'ga yembora oho Jerusalém me gapo'ria pavēi. “Ti'u toryvi pe Páscoa pe pevo ojipe'ğa pavēi,” ei ahe. “Timoka'nhymyme ti Tupana'ga pyryvagwera nhande ve. A'ereki ymyahũ Tupana'ga ombogwawuka nhaneramonhava'ea pyvō ahera'yrypyva'ea jukaukare'yma,” ei ahe. ⁴² Nurā ahe hoi ano nanani Jerusalém me i'gwovo toryvi pe.

Kiro ahe hoa'javi Páscoa repiaga Jesus'ga vojarameme. Doze anos Jesus'ga imbokwara'ari kiro. Jesus'ga rerogwovo ojupi ahe hoi ovahema i'gwovo toryvi pe.

⁴³ Aerē Páscoa mominirē ahe jivyri pehea rupi ua gwonga pe. Opyta Jesus'ga Jerusalém me. Ahe ndokwahavi reki ga pytarame. ⁴⁴ “Po ga ruri nhandere'yja'ğa ndupi,” ei ahe ua. “Po nhanerembikwahave'ğa ndupi ga ruri,” ei ahe. A'ereki he'yive'ğa ojivy Jerusalém hugwi pea rupi ua gwonga pe. Ndokiri ve ahe mbytera rupi ve. Ka'arugame ahe ei: “Mome po ga reko naerũ?”

Oje'yja'ğa ma'ō me ahe ga rekarekari novia onhimbikwahave'ğa ma'ō me no. ⁴⁵ Ga repiage'ymame ahe jivyri Jerusalém me a'ero ga reka. ⁴⁶ Dois okirirē ahe ga repiagi ogwyrive'ğa jatykahavuhua pype. Ahegwyrive'ğa mbo'ehara'ğa ma'ō me ga apygi ğa nendukatuaavo. Tupana'ga nhi'iga rehe ğa ombo'e.

—Marā po? Emombe'u katu ti ore ve, ei gambo'ehara'ğa Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga imombe'ukatui ğa pe. Kirē ga ei ğa pe:

—Marā po? Pemombe'u katu ti ji ve kiro, ei Jesus'ga ğa pe.

⁴⁷ Onhimomby'a pa reki garenduve'ğa ga okwaha hete Tupana'ga nhi'iga javo.

⁴⁸ Ga repiagame ga'yembora nhimomby'ahetei Joséva'ea pavēi.

—Pi'a, ei Jesus'ga yembora Jesus'ga pe. Maranameuhũ nde orepy'a momynhuhũ? Ndavy'ari ji nderuva'ga pavēi nde rekarameme! Momeuhũ ga? oro'e ore nde ve.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Maraname pe ji rekari? Po ji rekoi avo jiruva'ga ronga pe hamo nhandejatykahavuhu pe. Avo Tupana'ga nhi'iga rupi ji rekoi. Ndapekwahavi naerū? ei ga ahe ve.

⁵⁰ Ndokwahavi tuhē reki ahe gwa'yra'ga ea Mariava'ea Joséva'ea pavēi. A'ero ahe ei ovyteri pe: “Marāi ganhi'iga ga erame po ji rekoi jiruva'ga ronga pe hamo? Maraname ga ei a'ea?” ei ahe ovyteri pe.

⁵¹ Kiro ga jivyri o'yembora rupi Joséva'ea rupi ua cidade de Nazaré pe. Opyta ga upa aheronga pe okovo ahenhi'iga rupi jipi. Ga'yembora ojapyaka ovyteri pe ga'ea rehe. Nomoka'nhymi ahe.

⁵² Aerē Jesus'ga imbokwara'ara'ari. Igwaigwavete Jesus'ga reaporogitakaturu. Okwaha pa ga okovo. Jyvuaka ga kiro onhimomboakaruhavo. Tupana'ga oarō hete ga. Yvyakotyve'ga ga arō hete no.

3

João Batistava'ea remimombe'ua

(Mateus 3.1-12; Marcos 1.1-8; João 1.19-28)

¹⁻² Aerē João Batistava'ea pe Zacariasva'ea ra'yra'va'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'iga imombe'gwovouka ahe ve.

—Emombe'u ti nhinhi'iga ġa pe, ei Tupana'ga João Batistava'ea pe.

Tupana'ga nhi'iga renduvame João Batistava'ea ruvi ongae'yi me upa.

Tupana'ga imbuhurukarame onhi'iga João Batistava'ea pe Tibério César'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuro tuhē oko. Kiro César'ga he'yi quinze anos ġwerī imbokwara'ari ġanduvihavuhuro. Pôncio Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ga gwyri pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Herodes'ga irū'ga Filipe'ga. Filipe'ga omondomondo Ituréiapeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Omondomondo ga Traconitespeve'ga ġagwyri pe no. Lisânia's'ga ko omondomondo Abilenepeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Tibério César'ga gwereko pa ġa ġanduvihavuhuro okovo.

A'ea rupi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ko Anás'ga Caifás'ga pavēi.

A'ea rupi kiro João Batistava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'iga imombe'gwovouka emombe'u ti nhinhi'iga ġa pe javo. ³ Nurā João Batistava'ea hoi ġagwyri pe nhaporemu rio Jordão rembeyvira rupi imombe'gwovo hete Tupana'ga nhi'iga ġa mbo'eavo.

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjijyi ti pejeaporogita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'iga rendukatuavo. A'ero po ti ji pe mobatizai yhya pype rio pype nehē, ei ahe. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē imoka'nhyma nehē, ei João Batistava'ea ġa pe ġa moġitavo.

⁴ Ymyahū Isaíasva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Isaíasva'ea João Batistava'ea mombe'u nhogwenonde. Isaíasva'ea e'i ikwatija hako:

“Hahyahi po ti ganhi'iga

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaíasva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehē," ei ahe javo gandeaporogita rerorijija pe nhandepojykaharete'ga rura renonde.

⁵ “‘Omoypehỹ ti Tupana'ga nhyvyapỹapynuhũa gwaimbya nehē,' e po ti ga nehē.

‘Ombo'gwy'gwyruhu po ti ga jvy'gwavy'gwajuhua yvytyra reheve imbojo'jakatuavo nehē.

Omohipatu po ti ga pehea nhikotĩkoti'ĩuhua nehē imondovo nehē.

Onoġatu po ti ga nhyvyapỹapy'ndiuhua pea rupi nehē.

⁶ Tupana'ga po ti gwepiuka vyvakotyve'ga mbopiro'yhara'ga nehē,' e po ti ga nehē.”

A'ea Isaíasva'ea ei ymyahũ ikwatija hako João Batistava'ea nhi'iga mombe'unhoġwenondeavo hako.

⁷ Kiro João Batistava'ea ruvi ongae'ỹi me ogwovo rio Jordão rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ga nduri onhimono'ono'oguhũavo João Batistava'ea pyri tianemobatiza ti javo ahe ve. A'ero João Batistava'ea ei ġa pe:

—Tiruahũ pendeaporogita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ġwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahi po ti nhande ve a'ero nehē.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhē penhimbo'e nava'ea rehe, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁸ —Ji a'e pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nihimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei João Batistava'ea. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ġa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herorijiyita ojeaporogita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ġa ndehe a'ero.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ġa pe.

—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraãova'ea. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehē.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ga ndehe ġa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ga pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha aġa ita Abraãova'ea rymyminoro ġa mongovo, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁹ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa ġwerĩ jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehē. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoġwerĩ pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ġwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ġa pe imombe'gwovo.

¹⁰ João Batistava'ea renduvame ġa ei ahe ve onhimongyavo:

—Marã po ti ore rekokatui a'ero nehē?

¹¹ A'ero ahe ei ġa pe:

—Kiroki ga gwereko mokõi tapy'ynhapira – gaha ti tomondo ojipeji herekoe'ỹve'ga pe. Kiroki ga gwereko mbatera – gaha ti tomondo herekoe'ỹve'ga pe to'u ti ga javo. Nahã ji ei pe me pemondo ti javo, ei ga ġa pe.

¹² Kiro itambere'ia mono'ono'ohara'ga nduri João Batistava'ea pyri. Omono'o'guhũ ga itambere'ia governo pe. Ga uhu tianemobatiza ti João Batista'ga javo.

—Nhanembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ga ga pe. Marã po ti ore rekokatui a'ero nehẽ? ei ga.

¹³ A'ero ahe ei ga pe:

—Penhi'ipo'ru ti penduvihava'ga. Ganhi'iga rupi te ti pemono'ono'o'gatu itambere'ia ahe hugwi, ei ahe. Tape'ei ti ahe ve: “Koji'i ti embuhu ji ve.” A'ea ti tape'ei, ei João Batistava'ea ga pe.

¹⁴ Kiro soldados'ga nduri João Batistava'ea pyri no. Ahe ve ga ei:

—Oro ore, marã po ti ore rekokatui nehẽ? ei ga.

A'ero ahe ei ga pe:

—Tapepojoykai ti ojipe'ga itambere'ia ga hugwi. Tapenupanupãi ti ga gaitambere'ia rerohoahae'yma nehẽ. Tape'ei ti ojipe'ga pe: “Pembuhu ti ore ve itambere'ia. Po pe napembuhuri ore ve, a'ero po ti ore imbojari pe ndehe nehẽ.” Tape'mbei ti javo nanongara pe ga mongyhyjiavo imbuhuruka pejive. Pejoryjory ti peitambere'ia rehe – kiroki a'ea penduvihava'ga imondoi pe me peporavykya repyra, ei ahe ga pe.

¹⁵ João Batistava'ea renduvame ga epavi oyvyteri pe: “Mara'ngu po João Batista'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga? Ga tuhẽ po,” ei ga oyvyteri pe ipota garura. ¹⁶ A'ero João Batista'ga ei ga pe:

—Uhu po ti ga nehẽ – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhuhetero gwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te ako tehe. Jihi opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ga pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporo'gita reroyjyja reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojoykauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerẽve'ga nehẽ. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombryrvuka nehẽ, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ga pe.

¹⁷ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'õ po ti ga oapoa trigo inhağa hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jihoheheteve'ga huvihavuhuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ga okote'varuhuve'ga hugwi okovo pyryve'ga pojoykaharetero nehẽ, ei João Batistava'ea ga pe. “Tuhi ti pyryve'ga ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ. “Toho ti okote'varuhuve'ga ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivyre'yma,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ga pe.

¹⁸ Ojipea rehe he'yiva'ea rehe João Batistava'ea ga mbo'embo'ei. Nahã ahe imombe'ukatui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua ga pe.

¹⁹ Ojikwe João Batistava'ea onhi'igahy Herodes'ga pe. Herodes'ga omondomondo Galilíapeve'ga gwemimbotarimova'ea rupi gagwyri pe. Herodiashẽa rehe Herodes'ga irũ'ga rembirekohẽa rehe João Batistava'ea onhi'igahy ga pe. Herodes'ga tiruahũ ranuhũ. Nurã João Batistava'ea ei ga pe:

—Nane'yimi nde ereko te'varuhu. Kiro nde neirũ'ga rembirekohẽa rerekoï no. Gwia ahe ndoapoi te ite'varuhuva'ea, ei João Batistava'ea ga pe.

²⁰ Koji'i Herodes'ga tiruahũ a'ero. A'ereki kiro ga João Batistava'ea momboruka cadeia pype.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Cadeia pype Herodes'ga João Batistava'ea momborukare'ymame ahe he'yive'ga mobatizapavi. Ahe Jesus'ga mobatizai no. A'ea rupi Jesus'ga nhi'igame Tupana'ga pe Tupana'ga ipe'ai yvaga. ²² Tupana'ga ra'uva jyvi yvaga hugwi Jesus'ga rehe. Inamburo gara'uva nhimbotei ua Jesus'ga rehe. Yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi javo:

—Ndehe ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga Jesus'ga pe. An-himohẽ hete ko ji nde rehe, ei ga.

Jesus'ga ramonhava'ea
(Mateus 1.1-17)

²³ He'yiva'ea trinta anos Jesus'ga imbokwara'ara'ari yvyakotyve'ga mbo'eypyrame Tupana'ga nhi'iga rehe. Javo tehe ga ei ga pe:

—Po Jesus'ga José'ga ra'yra'ga, ei ga.
Joséva'ea Eliva'ea ra'yrava'ea.

²⁴ Eliva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

Leviva'ea Malquiva'ea ra'yrava'ea.

Malquiva'ea Janaiva'ea ra'yrava'ea.

Janaiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

²⁵ Joséva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Amósva'ea ra'yrava'ea.

Amósva'ea Naumva'ea ra'yrava'ea.

Naumva'ea Esliva'ea ra'yrava'ea.

Esliva'ea Nagaiva'ea ra'yrava'ea.

²⁶ Nagaiva'ea Maateva'ea ra'yrava'ea.

Maateva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Semeiva'ea ra'yrava'ea.

Semeiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

Joséva'ea Jodava'ea ra'yrava'ea.

²⁷ Jodava'ea Joanãva'ea ra'yrava'ea.

Joanãva'ea Resava'ea ra'yrava'ea.

Resava'ea Zorobabelva'ea ra'yrava'ea.

Zorobabelva'ea Salatielva'ea ra'yrava'ea.

Salatielva'ea Neriva'ea ra'yrava'ea.

²⁸ Neriva'ea Melquiva'ea ra'yrava'ea.

Melquiva'ea Adiva'ea ra'yrava'ea.

Adiva'ea Cosãva'ea ra'yrava'ea.

Cosãva'ea Elmadãova'ea ra'yrava'ea.

Elmadãova'ea Erva'ea ra'yrava'ea.

²⁹ Erva'ea Josuéva'ea ra'yrava'ea.

Josuéva'ea Eliézerva'ea ra'yrava'ea.

Eliézerva'ea Jorimva'ea ra'yrava'ea.

Jorimva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

³⁰ Leviva'ea Simeãova'ea ra'yrava'ea.
 Simeãova'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
 Judáva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.
 Joséva'ea Jonáva'ea ra'yrava'ea.
 Jonáva'ea Eliaquimva'ea ra'yrava'ea.
³¹ Eliaquimva'ea Meleáva'ea ra'yrava'ea.
 Meleáva'ea Menava'ea ra'yrava'ea.
 Menava'ea Matatava'ea ra'yrava'ea.
 Matatava'ea Natáva'ea ra'yrava'ea.
 Natáva'ea Daviva'ea ra'yrava'ea.
³² Daviva'ea Jesséva'ea ra'yrava'ea.
 Jesséva'ea Obedeva'ea ra'yrava'ea.
 Obedeva'ea Boazva'ea ra'yrava'ea.
 Boazva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
 Salava'ea Nassomva'ea ra'yrava'ea.
³³ Nassomva'ea Aminadabeva'ea ra'yrava'ea.
 Aminadabeva'ea Admimva'ea ra'yrava'ea.
 Admimva'ea Arniva'ea ra'yrava'ea.
 Arniva'ea Esromva'ea ra'yrava'ea.
 Esromva'ea Peresva'ea ra'yrava'ea.
 Peresva'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
³⁴ Judáva'ea Jacóva'ea ra'yrava'ea.
 Jacóva'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea.
 Isaqueva'ea Abraãova'ea ra'yrava'ea.
 Abraãova'ea Terava'ea ra'yrava'ea.
 Terava'ea Nacorva'ea ra'yrava'ea.
³⁵ Nacorva'ea Seruqueva'ea ra'yrava'ea.
 Seruqueva'ea Ragaúva'ea ra'yrava'ea.
 Ragaúva'ea Falequeva'ea ra'yrava'ea.
 Falequeva'ea Éberva'ea ra'yrava'ea.
 Éberva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
³⁶ Salava'ea Caináva'ea ra'yrava'ea.
 Caináva'ea Arfaxadeva'ea ra'yrava'ea.
 Arfaxadeva'ea Semva'ea ra'yrava'ea.
 Semva'ea Noéva'ea ra'yrava'ea.
 Noéva'ea Lamequeva'ea ra'yrava'ea.
³⁷ Lamequeva'ea Metusalémva'ea ra'yrava'ea.
 Metusalémva'ea Enoqueva'ea ra'yrava'ea.
 Enoqueva'ea Jareteva'ea ra'yrava'ea.
 Jareteva'ea Maleleelva'ea ra'yrava'ea.
 Maleleelva'ea Caináva'ea ra'yrava'ea.
³⁸ Caináva'ea Enosva'ea ra'yrava'ea.
 Enosva'ea Seteva'ea ra'yrava'ea.
 Seteva'ea Adãova'ea ra'yrava'ea.
 Adãova'ea Tupana'ga ra'yrava'ea.
 Nahã ko Jesus'ga ramonhava'ea.

4

*Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
 (Mateus 4.1-11; Marcos 1.12-13)*

¹ Aerē João Batistava'ea omobatzarame Jesus'ga hoi rio de Jordão hugwi ojivya. Tupana'ga ra'uva ga pojykahetei ga rerogworogwovo ongae'yi me.

² Okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga ko Diabo'ga. Satanás garera no. He'yiva'ea quarenta ga kiri ogwoogwovo Jesus'ga rupi Jesus'ga mon-gote'varuhupota novia. A'ea rupi Jesus'ga ndo'ui. Quarenta Jesus'ga kirirē pevo ty'ara ga jukai. ³ A'ero Diabo'ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Enhimbote ti pāoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatera ua pyvō jate rūi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvō nhande rekoi,” e'i aherembik-watijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerē Diabo'ga ga rerohoi ga rerojiupia vyvityruhua rehe. Pea hugwi kotihī Diabo'ga hepiukapavi vyvakotyve'ga nduvihavuhu'ga gwyrā Je-sus'ga pe. ⁶ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—Kia jiapoa tuhē ḡagwyrā. Nurā ji imondopotarame ahe ve amondo po ti ji nehē, ei ga. Nde ve tuhē po ti ji imondopavi nehē. A'ero po ti nde ḡanduvihavuhuro nehē, ei Diabo'ga. A'ero po ti nde roryroryvamo herekopava nehē. ⁷ Po nde ji mbohetei nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehē, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁸ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ejikovo ganhi'īga rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁹ Aerē Diabo'ga Jesus'ga rerohoi cidade de Jerusalém me a'ero. Yvate ga ga rerojiupiri gare'yja'ga jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. Ga rerovahame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe nde: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo avo hugwi japyra hugwi ehia a'ero. Tu-pana'gapyrive'ga yvagipeve'ga po ti nanembohirukarahyi vyvvo nehē. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehē. ¹⁰ A'ereki ymyahū a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyryve'ga mondoukari nde pyri nehē yvagipeve'ga.

'Pea'ngu ti ga repiakatuavo,' e po ti ga ojipyryve'ga pe nehē.

¹¹ 'Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i'i ti ga pe javo,' e po ti Tupana'ga ojipyryve'ga pe nehē,”

e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹² A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembik-watijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojykaharete'ga.

Gareaporoḡita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehē.

Ejeaporoġitatehea rehe rūi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹³ Diabo'ga Jesus'ga mongote'varuhupotara'jara'ja novĩa. Aerẽ Diabo'ga hoi ga hugwi ogwovo.

—Aerẽ po ti ji ga mongote'varuhui nehẽ, ei ga novĩa.

Jesus'ga ombo'e Galiléiapeva'ea na'ẽ

(Mateus 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Tupana'ga ra'uva popoakara Jesus'ga pojyka. Nahã Jesus'ga hoi ongae'yma hugwi ojivya Galiléiapeve'ġa gwyrri pe ovahema ġa pyri. Pevove'ġa ga mombe'umbe'upavi ogwyrripeve'ġa pe nhaporem.

¹⁵ Tupana'ga nhi'ġa rehe ga ġa mbo'embo'ei ġajatykahava pype. Ombohete pa ġa ga a'ero.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(Mateus 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Kiro ga ruri ua cidade de Nazaré pe. Pevo ganhimomboakahava ymya. Nane'ymi ga oho ġajatykahai pe judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadado rupi jipi. Kiro ga hoi jupe a'ero sábadado rupi. Tanhiĩ Tupana'ga rembikwatijarukara pe javo ga ami. ¹⁷ A'ero ġajatykahava repiakatuhara'ga imondoi Jesus'ga pe Isaíasva'ea rembikwatijara. Ymyahũ Isaíasva'ea ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea. Kiro Jesus'ga ipyhygi aherembikwatijara ga hugwi ipe'avo. Tohendu ti ġa javo ga nhi'ġi jupe – perope e'i:

¹⁸ “Tupana'ga ra'uva ji pojyka.

A'ereki Tupana'ga a'ea mongo ji pyri ikwehe'i.

A'ero ga ei ji ve: ‘Emombe'u ti pyryva'ea iporia'ive'ġa pe.

Kiroki ġa ndovy'ari – ġa pe ti ere:

Kiro ji pe mbovy'ari pe nderekokatuavo. A'ea ti ere ġa pe.

Eho ti imombe'gwombe'gwovo aherembipyhyhara'ga pe,' ei ga ji ve. ‘Ere ti ġa pe:

Pepiro'y pe pepyhyhara'ġa hugwi. A'ea ti ere ġa pe.

Heakwagweve'ġa pe ti ere:

Kiro ji pe mboheakwakatui. A'ea ti ere ġa pe.

Kiroki ġa hahyva'ea kwaha – ġa pe ti ere:

Kiro ji pe mbopiro'yi hahyva'ea hugwi. A'ea ti ere ġa pe.

¹⁹ Eho ti imombe'gwombe'gwovo vvyakotyve'ġa pe. Ere ti ġa pe:

Kiro po ti Tupana'ga pepojykaharete'ga imombyryvi pe me nehẽ.

A'ea ti ere ġa pe,' ei ga ji ve.”

A'ea Jesus'ga ei onhi'ġa Isaíasva'ea rembikwatijara pe tohendu ti ġa javo.

²⁰ Onhi'imbavame jupe Jesus'ga imbotyva'javi Isaíasva'ea rembikwatijara imondoa'java ġajatykahava repiakatuhara'ga pe. A'ero Jesus'ga apygi tambo'e ti ġa javo. Nurã ġajatykahavapypeve'ġa nhaporem ga repiahetei.

²¹ —Kiroġwe pe henduvi Tupana'ga nhi'ġa Isaíasva'ea pe ymyahũva'ea pe ji nhi'ġame jupe, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroġwe pe henduvame, Isaíasva'ea rembikwatijara po'rua japiavo ihoi, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwombe'gwovo ġa pe.

²² Jesus'ga renduvame ġa ei:

—Maraname Jesus'ga omombe'u kwaha naerũ? ei ga onhimomby'avo. A'ereki ga José'ga ra'yra'ga jate reki, ei ġa.

23 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Aerē po ti pe ji moġitai ikwahapyra'ga eagwera rehe nehē. A'ero po ti pe ei tuhē ji ve nehē: “Ahepohanoharamo enhipohanogatu ti enhimbogwerava.” Nahā po ti pe ji moġitai ikwahapyra'ga na'ana'aga pe'erame ji ve nehē, ei ga. Pe'e tuhē po ti pe ji ve nehē: “Ojipe'ga nde mombe'u ore ve. ‘Cidade de Cafarnaum me Jesus'ga japoī ahemonhimomby'ava'ea he'yive'ga pohanoga,’ ei ġa ore ve. Kiro na jitehe ti eapo ahemonhimomby'ava'ea orepyteri pe nhandegwyri pe.” Nahā po ti pe ei ji ve nehē, ei Jesus'ga ġa pe ikwahavipeavo ġandeaporoġita.

24 —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga gwyriveve'ga nohendukatui ġandeaporoġita ġa arōe'yma, ei Jesus'ga ġa pe. 25 Pehepia ti Eliasva'ea. Kiro ji imombe'ui a'tituhēva'ea pe me, ei Jesus'ga. Ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Eliasva'ea oko israelitasva'ea gwyri pe upa, ei ga. Trēs anos e meio rupi ndokyra'javi israelitas'ga gwyri pe. Nurā ahā mbatera ahe ve. Ty'ara ahe jukai, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. A'ea rupi he'yjuhu kunhangwerava'ea israelitasva'ea aherembirekokwerava'ea. 26 Tupana'ga nomondoukari reki Eliasva'ea israelitasva'ea pyri epoko ti ġa javo. Sidompeva'ea pyri jate aherembirekokwerava'ea pyri ga ahe mondoukari epoko ti hēa javo. Perope cidade de Sarepta pe ahe ruvi Sidompeva'ea gwyri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

27 —Eliseuva'ea oko no Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ymyahū ahe oko israelitasva'ea gwyri pe upa. A'ea rupi he'yjuhu ijaijauhuva'ea pevo. Eliseuva'ea nomonhimohigatui reki israelitasva'ea ijaijauhuva'ea. Síriapeva'ea tehe Naamāva'ea tehe ahe monhimohigatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

28 Jesus'ga renduvame ġa nhimboahipavi ġajatykahavapypeve'ga. 29 A'ero ġa po'ami ga pyhyga ga rerogwovo mytu'ē me cidade hugwi. Cidade oko yvytyra rehe gwerevi. Yvytyra rehe ġa ga rerohei timombo ti ga jugwi javo novīa. 30 Gapytera rupi reki ga hoi ogwovo ġa hugwi.

*Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi
(Marcos 1.21-28)*

31 A'ero Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Cafarnaum oko Galilíapeve'ga gwyri pe. Pevo ga ġa mbo'ei sábadu rupi ġajatykahava pype. 32 Ga ġa mbo'ekatui huvihava'ga ja. Nurā ġa nhimomby'ai.

33 Pevo ġajatykahava pype ojipe'ga rekoi anhaġa rembipojy kahara'ga Diabo'gapyriva'ea rembipojy kahara'ga. Hahyahi gahapukaja ga erame:

34 —Ah! Jesus, Nazarépeva'ero, maranameuhū nde ore avykyi? e'i anhaġa Jesus'ga pe. Ore mombapava nde ruri naerū? e'i Jesus'ga pe. Orokwaha ji. Ndehe ko pyryheteva'ero Tupana'ga remimbuhurukaramo, e'i anhaġa Jesus'ga pe.

35 A'ero Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Terenhi'iga'javi! Ejipe'a ti ga hugwi!

Jesus'ga mbyteri pe anhaġa akoja'ga mombori vvyvo. Ga momborame ijipe'ai ga hugwi imondoe'yma hahyva'ea ga pe.

36 Onhimomby'a pa ġa hepiaga. A'ero ġa ei ojohupe:

—Maraname Jesus'ga popoakaruhuro javo? A'ereki ga omondouka huvihavuhu'ga ja, ei ġa. E'i ga anhaġa pe pejipe'a ti javo. A'ero ijipe'ai tuhē reki ga hugwi, ei ġa onhimomby'avo.

³⁷ Ojipe'gape'ga pe ga Jesus'ga mombe'ui ga kwahavukapava ojigwyrri pe.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirũa

(Mateus 8.14-17; Marcos 1.29-34)

³⁸ Gajatykahava hugwi Jesus'ga hemi ogwovo Simão'ga rongga pe ova-hema. Pevo Simão'ga rembirekohẽa yhẽa itetirũa. O'a hete hẽa rehe. A'ero ga hẽa mombe'ui Jesus'ga pe epohano ti hẽa javo. ³⁹ A'ero ga hoi hẽa pyri o'ama.

—Epi hete, ei ga karugwara pe.

A'ero ipigi hẽa hugwi. Kotihĩ hẽa vyri reki ogwovo herua mbatera ga pe to'u ga javo.

⁴⁰ Aerẽ kwara ihoi. A'ea rupi ga ga nderupavi itetirũave'ga omby-teripeve'ga Jesus'ga pyri topohano ti ga ga javo. Ojoparapara gatetirũa. Itetirũave'ga ndehe nanani Jesus'ga pokopokogi ga ndehe nhaporemõ imombimombipava karugwara ga hugwi. ⁴¹ Jesus'ga anhağa mbojipe'ai jara'ga hugwi. Ohapukapukai anhağa ojipe'avo ga hugwi onhimongyavo. Hahyahi inhi'iga i'erame Jesus'ga pe:

—Ndehe ko Cristo Tupana'ga ra'yra, e'i Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Tapenhi'iga'javi! ei ga imombiga inhi'iga.

A'ereki anhağa ga kwaha ga ko Cristoramõ Tupana'ga remimbuhurukaramõ javo.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe

(Marcos 1.35-39)

⁴² Aerẽ ppyhaji ve ga hoi cidade hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevove'ga gweka ga repiaga onhimongyavo. Terehoi ti ore hugwi javo ga hoi opytavo ga pyri. ⁴³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u tuhẽ ti ji pyryva'ea ojipe'ga pe no cidadespeve'ga pe. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo ga pe nhaporemõ. Tako ti ji ganduvihavuhuheterõ,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ero Jesus'ga hogahoi judeus'ga gwyrri pe Judéia pe. Pevo ga ga mbo'epavi Tupana'ga nhi'iga rehe gajatykahava pype.

5

Jesus'ga omo'emo'ẽ ypy gwemimbo'eharamõ

(Mateus 4.18-22; Marcos 1.16-20)

¹ Aerẽ Jesus'ga hoi o'ama okovo ypihua rembeyvyri pe Genesaré rembeyvyri pe. Ga pyri he'yjuhuve'ga nduvi. Onhombotymbotyvahi ga upa ga mbotyva no tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga javo. ² O'amame pevo mokõi Jesus'ga hepiagi yharuhua ypihua rembeyvyri pe. Ahã ga ipype. A'ereki ga oheohei pira mboahava upa. ³ Simão Pedro'ga yharuhua pype Jesus'ga avi javo ga pe:

—Emoanha'ndi eyharuhua yembe'yva hugwi, ei ga Simão Pedro'ga pe.

A'ero ga herojipe'ai yembe'yva hugwi. Yharuhua pype Jesus'ga reni yembeyvyripeve'ga mbo'eavo.

⁴ Aerẽ ga mbo'epigame ga ei Simão'ga pe:

—He xaho herogwovo ypyteri pe. Pemombo ti ipypira imboahava, ei ga Simão'ga pe.

⁵ A'ero Simão'ga ei:

—Oroho jipe ore ypytunimo pira rehe ko. Oromoḡo'ē ore. Norombo'ari reki ore! Emo kiro nde ei ore ve pembo'a ti pira javo. Nurā po ti ji hoa'javi kiro imombo'a nenhi'iḡa rupi nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁶ A'ero ḡa hoi ypyteri pe imombo'a ipypira imboahava. Imotynyhemi reki pira mboahavuhua. Otatararara gwere pira pohyja rerekovo. ⁷ Nurā ḡa jipoerueruri onhimoirūhara'ḡa pe jara pype yharuhua pype togweru ti ḡa ore pokoga javo. A'ero ḡa heruri oyharuhua ovahema ḡa pokoga. Oyharuhua memei ḡa imotynyhenyhemi pira pyvō. A'ero ḡa nderohoi gwerevi ypy pe!

⁸ Hepiagame Simāo Pedro'ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri.

—Jipojykaharetero ejipe'a ti ji hugwi. A'reki nde ndepiry hete ekovo Tupana'ga nhi'iḡa rupi. Jihi reki ndajipoyjayjari jirekote'varuhuavo ḡwaramo. A'reki ji ndakopavi Tupana'ga nhi'iḡa rupi.

⁹ Nahā Pedro'ga ei. A'reki ga onhimomby'a pira mbo'aruhua rehe. Onhimomby'a pa gapavēive'ḡa hehe no. ¹⁰ Simāo Pedro'ga moirūhara'ḡa Zebedeu'ga ra'ya'ḡa onhimomby'a no Tiagova'ea João'ga pavēi.

A'ero Jesus'ga ei Simāo'ga pe:

—Terekyhyji, ei Jesus'ga. Pira nde ereru oji'i. Kiro nane'ymi po ti nde ji mombe'ui ojipe'ḡa pe nehē ḡa mbuhuruka ji pyri nehē toko ti ḡa Jesus'ga nhi'iḡa rupi javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

¹¹ A'ero ḡa heruri yharuhua memei inoḡa imboja yembe'yi pe. Ombatera ḡa hejapavi. Jesus'ga remimbo'eharamo ḡa ndekoi kiro ogwovo ga rupi jipi.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa

(Mateus 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Aerē Jesus'ga ruvi cidade pe pevo. Kiro ijaijauhuve'ga ruri. Ohy ga rehe gajagajauhua gara'oa rehe. Jesus'ga repiagame ga hoi onhinoḡa ojovapyvo yvyvo Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Ga e'i:

—Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi jipojykaharetero. Po nde imoka'ēpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ehetei ga Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe javo ga pe:

—Apota ji. Eka'ē ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihī ika'ēi ga hugwi a'ero.

¹⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhē ti ojipe'ḡa pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ēhara'ga pe oka'ē jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – kiroki a'ea omombe'u ika'ēagwera. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ḡa nde repiagi nehē. A'ero po ti ḡa ikwahavi nehē gajagwa oka'ē javo.

Nahā Jesus'ga ei po ḡa nanhimombe'umbe'ui ojipe'ḡa pe hamo javo novīa.

¹⁵ Emo ḡa omombe'umbe'u ojipe'ḡa pe. Kotihī a'ero he'yjuhuve'ḡa ikwahavi. Koji'i reki ḡa uhu Jesus'ga rendupota onhipohanoanoḡuka ga pe.

¹⁶ Aerē Jesus'ga hoi ḡa hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevo ga nhi'iḡi Tupana'ga pe okovo.

Jesus'ga omopo'ā nomyiva'ea

(Mateus 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ Aerē Jesus'ga ġa mbo'ea'javame fariseus'ġa apygi ga pyri upa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Gambo'ehara'ġa ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Uhu ġa Galiléiapeve'ġa cidade hugwi nanani Judéiapeve'ġa cidade hugwi nanani no. Uhu ġa cidade hugwi Jerusalm hugwi no. Opopoakara pyvō Tupana'ga imombigukari Jesus'ga pe karugwara itetirūave'ġa hugwi.

¹⁸ Nanime jara'ġa ga reruri itetirūave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Gweroho pota ġa ga onga pype Jesus'ga pyri novīa. ¹⁹ Ga ndogwerohoi ga ipype reki Jesus'ga pyri. A'ereki he'yjuhuve'ġa onhombotymbotyvahi onga pype. Nurā ġa ga rerojiupiri ġajiupihava rupi onga arimo iperehuva'ea arimo. Ga ipe'ape'ai tujuga apopyra onga arimova'ea japovo ikwara. Ikwara rupi ġa ga mbojyvi Jesus'ga pyri gakupeupava pype he'yjuhuve'ġa mbyteri pe.

²⁰ Ga ndepiagame Jesus'ga ei ovyteri pe: “Ojiko hete ġa ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ā ti ga ga javo,” ei Jesus'ga ovyteri pe.

—Kwāi, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

²¹ Kiro judeus'ga mbo'ehara'ga noarōi Jesus'ga ea fariseus'ga pavēi.

—Maranuhū po Jesus'ga naerū? ei ġa ojohupe. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero! ei ġa. A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: “Amombo ji nderekote'varuhua.” Tupana'ga jate e'i a'ea, ei ġa. A'ea po Jesus'ga nde'i hamo, ei ġa.

²² Jesus'ga ikwahahetei ġa nhi'igame ojohupe. A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe japyakauhui javo? “Maranameuhū Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rūi.” Nahā pe pe'e. ²³ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehē: Epo'ā egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehē. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehē.

²⁴ —Nurā po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty ga mongovouka vvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ġa pe.

Nurā Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Kiro ji ei nde ve: Epo'ā ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga monhimohiġatuavo.

²⁵ Nanime nomyive'ga po'ami pevove'ga gwepiagame onhimongyavo. Ga ipyhygi ojikupeupava herogwovo ġwonga pe Tupana'ga mboheteavo.

²⁶ Onhimomby'a pa ġa okyhyjiheteavo. A'ero ġa Tupana'ga mbohetei.

—Korogwe nhande hepiagi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga Leviva'ea pavēi

(Mateus 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Aerē Jesus'ga hoi cidade hugwi. Ogwovo Jesus'ga gwepia itambere'ia mono'ōhara'ga Levi'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga ōi ipyhyga itambere'ia judeus'ġa hugwi imono'oġa governo pe. Ga pe Jesus'ga ei:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

²⁸ A'ero Levi'ga oapoa rejapavi opo'ama ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo. Nomono'oġa'javi ga itambere'ia governo pe.

²⁹ Jesus'ga pe ga japoi toryva ġwonga pype. Hehanhuhūva'ea ga oapo.

He'yjuhuve'ga nduri itambere'ia mono'ohara'ga ojipe'ga pavēi. A'ero ga apygi i'gwovo Jesus'ga pyri Levi'ga pyri no. Judeus'ga e'i ga pe jipi ga ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisés'va'ea remimbo'eagwera javo. Gahā uhu Jesus'ga pyri i'gwovo.

³⁰ A'ero fariseus'ga ndopotari judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Gambo'ehara'ga ko fariseus'ga no. Fariseus'ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Maranameuhū pe i'uuhui nanongara'ga pyri itambere'ia mono'ohara'ga pyri okote'varuhuve'ga pyri no? ei ga.

³¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroki ga e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – gahā ahepohanohara'ga ndopokogi ga pohanoḡe'yma. Kiroki ga e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – gahā ahepohanohara'ga ga pokogi ga pohanoḡa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ga ndehe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga.

³² —A'reki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ji ga javo – kiroki ga e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” Ta'e ti ji ga pe: Perojijyi ti pejeaporoḡita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Nahā ti ji ta'e okote'varuhuve'ga pe. Ojipe'ga pyri rūi ji ajo javo – kiroki ga e'i ojive: “Jipyry hete ji.”

Ndo'ui ahe xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo

(Mateus 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ga e'i ga pe:

—Nane'ymi João Batista'ga remimbo'ehara'ga ndo'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Na jitehe fariseus'ga nemimbo'ehara'ga ndo'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rūi ga ndekoi? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei a'ea kwahavuka ga pe:

—Kiro ji hēarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hēarembirekohava apiavo. A'ero ga i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ga ojikoty'a ga pavēi. Po ahe nde'i te ga pe a'ero: “Tape'ui ti.” Ahe erame a'ea po ga ndokoi ahenhi'iga rupi, ei Jesus'ga. ³⁵ Aerē po ti tiruahūve'ga hēarembirekoruama'ga rerohoi nehē. Kiroki ga ojikoty'a ga pavēi – ga hugwi po ti ga ga rerohoi nehē. A'ero po ti ga ndo'ua'javi nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe onhimombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga mombe'gwovo no.

³⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, a'ero ahe ndohaygwe'rogi tapy'ynhapirapyahua imondovo tapy'ynhapiryrymyana itararaga rehe imboja hehe, ei Jesus'ga. Ahe haygwe'rogame ipyahuva'ea tamboja ymyahūva'ea rehe javo, a'ero ahe imbotegwetei ipyahuva'ea. Ipyahuva'ea ndojihe'akatujuhu ymyahūva'ea rehe no, ei Jesus'ga.

³⁷ —Vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero vinho imombugi ipiryrymyana otururupava jugwi. Nahā vinho imbotegwetei mbiara pira. ³⁸ Ipiryahua pype tuhē ahe toheka'vo vinhopyahua, ei Jesus'ga. ³⁹ Kiroki ga o'uo'u vinhoymyana

– ga ndougwei vinhopyahua. A'ereki ga e'i: "Pyry hete nhymyana," ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea ojo'java'ea Jesus'ga omombe'u ahe ndopotari moroġitapyahua moroġitaymyana ipotarame javo.

6

Nahanahã ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ Judeus'ga poravykye'yama rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi garemimbo'ehara'ga pavêi. Trigo kopeva'ea pevo onhimongy. Ohorame garemimbo'ehara'ga ika'mbika'mbigi trigo jykyavo ikytykytygi jape'ia opovo i'gwovo.

² A'ero fariseus'ga ei ġa pe:

—Ymyahũ Moisésva'ea e'i ikwatija hako: "Tapeporavykyi ti sábadu rupi." Nahã ahe ei hako. Pe napehendukatui reki. A'ereki pe peporavyky ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ga ġa pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'ġa. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'ĩ pe me novã. Ymyahũ ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavêiva'ea pavêi hako. ⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga ronga pype tenda pype. Ippye ikwava'ehara'ġa omondo pão Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'eġirê Tupana'ga pe ga gwerohouka ġa pe ġahã jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ga po ndo'ui hamo novã. Emo Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype ipyhyga pão i'gwovo. Onhipavêiva'ea pe ahe imondo to'u ti ġa no javo hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

⁵ —Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jihi ta'e: Nahanahã ti ahe toko sábadu rupi. Nurã ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ga pe a'ero ġa ika'mbigame trigo sábadu rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavêi

(Mateus 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Irũa rupi judeus'ga poravykye'yama rupi Jesus'ga hoi ġajatykahava pype. Okiavo ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'ġa rehe. Ippye iponhimamave'ga rekoi. Ojohukoty rũi ga iponhimama.

⁷ Pevo ġa ndekoi no judeus'ga mbo'ehara'ga fariseus'ga pavêi. Jesus'ga repiaheteavo ġa ei ovyteri pe: "Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yama rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegweteuhui nehê," ei ġa ovyteri pe gweaporoġitate'varuhuavo.

⁸ Gayvytera rehe Jesus'ga ombaragwaha javo ovyteri pe: "Omboja pota ġa ite'varuhuva'ea ji rehe," ei ga.

Iponhimamave'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ã ejoa avo orepyteri pe e'ama.

A'ero ga ruri o'ama ġapyteri pe. ⁹ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pe no:

—Ojipeji jate po ti ji ei pe me kiro. Pemombe'u ti ji ve. Marã nhande xako nhandeporavykye'yama rupi hamo? Marã Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yama mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Pyry nhande imombryvi ahe ve sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande

nimombyryvi ahe ve sábadu rupi? Marāi ikwatijara? Pyry nhande imbote'varuhui ahe ve sábadu rupi? Marāi? Pyry nhande nimbote'varuhui ahe ve sábadu rupi? Marāi ikwatijara? Pyry nhande nimomanoukari ahe sábadu rupi? Marāi? Pyry nhande ahe moka'nhymbavi sábadu rupi? Marāi ikwatijara? ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tojapyaka katu ti ġa javo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ġa ndepiahetei. Iponhimamave'ga pe ga ei:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ipo'rurame. ¹¹ A'ero ġa nhimboahivi onhimonha'ngavo hepiagame. Ojohupe ġa ei:

—Maranuhū po ti nhande Jesus'ga rerekouhui nehē naerū? ei ġa.

Jesus'ga omo'emo'ē dozeva'ea onhimoirūharamo

(Mateus 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² Aerē Jesus'ga hoi ojiupia vvytyvytyruhua rupi tanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Oho ga opytavo pevo. Ypytunimo ga nhi'inhi'īgi Tupana'ga pe imoġo'eamo.

¹³ Iko'emame ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa. Ġwemimbo'ehara'ġa hugwi Jesus'ga dozeve'ġa mo'emo'ēi toko ti ġa nhimoirūharamo javo. Ga ko nahā:

¹⁴ Mokonha'ġa ko Simāo'ga André'ga pavēi onhoirū'ġa. Pedro irūa Simāo'ga rera. A'ereki ga rehe Jesus'ga ono Pedro.

Mokonha'ġa ko Tiagova'ea João'ga pavēi.

Mokonha'ġa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavēi.

¹⁵ Mokonha'ġa ko Mateus'ga Tomé'ga pavēi.

Mokonha'ġa ko Tiago'ga Simāo'ga pavēi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'ya'ga. Simāo'ga ko zelotes'ga nde'yja'ga – kiroki ġa ndokoi governo rehe romanos'ga ndehe.

¹⁶ Mokonha'ġa ko Judas'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Judas'ga ko Tiago'ga irū'ga. Judas Iscariotesva'ea aerē Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ġa pe ga pyhyguka ġa pe.

Nahā dozeve'ġa nhaporemo Jesus'ga moirūhara'ġa.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara

(Mateus 4.23-25)

¹⁷ Aerē Jesus'ga jivyri ojyva vvytyruhua hugwi omoirūhara'ġa ndupi. Uhu ġa nhuhū me – perope ga opyta o'ama. He'yjuhu garemimbo'ehara'ġa onhimono'oġa perope ga pyri. Ojipe'ġa ndupavi ogwya hugwi Judéia hugwi Jesus'ga pyri. Cidadespeve'ġa nduri Jerusalém hugwi Tiro hugwi no Sidom hugwi no. Oko cidades Tiro Sidom pavēi ypihua ruvihava rembeyvyri pe. He'yjuhu hete ko ġa ua Jesus'ga pyri tihendu ti ga javo.

Itetirūave'ġa nduri no emombi karugwara ore hugwi javo ga pe. ¹⁸ Kiroki ġa anhaġa oavykyuhu – ġa hugwi Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai. Tiruahū anhaġa Diabo'gapyriva'ea. ¹⁹ Opoko pota pa pevove'ġa Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga omondo opopoakara Jesus'ga hugwi imombipavuka Jesus'ga pe karugwara ġa hugwi.

Pyry hete pe me, ei Jesus'ga

(Mateus 5.1-12)

²⁰ Kiro Jesus'ga hepiagi ġwemimbo'ehara'ġa ġa nhimongyrame pevo. Ga pe ga ei:

—Pyry hete pe me peporia'iva'ea pe!

A'ereki penduvihavuhuhetero Tupana'ga pe ndepia katu imombyryva pe me, ei Jesus'ga.

²¹ Pyry hete pe me okoteheva'ea pe!

A'ereki a'ea Tupana'ga remimondoagwama pe me.

Pyry hete pe me pejehe'ova'ea pe!

A'ereki a'ea penembipukaaġwama.

²² Pyry hete pe me ojipe'ġa pe arōe'ymame pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga ġa pe yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Ga euhurame pe me pe mondovo ojihugwi pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me.

Ga pe mbotegweterame petiruahū pe javo o'mbero pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me, ei Jesus'ga.

²³—Pejoryjory ti ġa ndekote'varuhurame pe me nahā. Pepopepo tuhē ti pendoryndoryva ġwaramo.

A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyry-heteva'ea.

Aerē po ti ga imondoi pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki pe peko ymyahūva'ea ja Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahū aġwamove'ġa namonhava'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea no, ei Jesus'ga ġa pe.

Tiruahū pe me, ei Jesus'ga

²⁴—Tiruahū hete pe me pembateva'ea pe! ei Jesus'ga. A'ereki avo jate vyva koty jate pe pendoryndory.

Aerē po ti pe ndapehoryvi nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ Tiruahū hete pe me herekopava'ea pe!

Aerē po ti ahana'ja pe me nehē.

Tiruahū hete pe me pepukava'ea pe!

Aerē po ti pe jehe'oi pejikoveveuhuheteavo nehē, ei Jesus'ga.

²⁶ Tiruahū hete pe me ojipe'ġa ekatupavame pe me pe mboheteavo!

Ymyahū na jitehe ġanamonhava'ea e'i katu pa Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uharava'ea pe ahe mboheteavo, ei Jesus'ga.

Pearō hete ti penhiarōe'ġve'ġa, ei Jesus'ga

(Mateus 5.38-48)

²⁷—Kiro nhirenduva'ea pe ji ei, ei Jesus'ga. Pearō hete ti penhiarōe'ġve'ġa. Peko katu ti ġa pe ġa pe arōe'ymame. ²⁸ Po ġa ei pe me: “Tuhu ti hahyva'ea pe me.” Ga euhurame na pe me pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga ti tomombyry pe me.” Nahā ti pe'ji ġa pe. Po ġa jigwarai pe ndehe, a'ero ti penhi'ġ Tupana'ga pe emombyry ti ġa pe javo, ei Jesus'ga.

²⁹—Po ojipe'ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo jiretyvapea rehe javo. Po ojipe'ga hekyi ndepaletó nde hugwi, a'ero na ga hekyi ojipea ndecamisa nde hugwi no, ei Jesus'ga.

³⁰ Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ipyhygahyi ndeapoa nde hugwi, a'ero ti terei ga pe embuhura'ja ti jiapoa ji ve javo.

31 —Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ga oko katu nhande ve hamo.” Po nahã pe ei, a'ero na jitehe tuhê ti peko katu ga pe, ei Jesus'ga.

32 —Po pe pearõ hete penhiarõheteve'ga jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ga ja reki.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ga oarõ oarõheteve'ga jate, ei Jesus'ga.

33 —Po pe peko katu pejerekokatuve'ga pe jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ga ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ga oko katu ojerekokatuve'ga pe jate, ei Jesus'ga.

34 —Po pe ei pejiyvyteri pe imondorame ojipe'ga pe: “Aerê po ti ga imbuhuri nhande ve nehê no.” Po pe ei na, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ga ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ga omondo ojipe'ga pe okote'varuhuve'ga pe tombuhu ti ga nhande ve nehê no javo, ei Jesus'ga.

35 —Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ga pejikokatuavo ga pe. Pemondo'ã ti ga pe ga erame pe me. Imondorame ga pe, tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Aerê po ti ga imbuhuri nhande ve nehê no.” Pe ee'ymame ga arõheteavo po ti Tupana'ga imbuhuhetei pe me nehê. Tupana'ga ra'yramo po ti pe ndekoi nehê no gahoheve'ga ra'yramo nehê. Nde'i he'yjuhuve'ga Tupana'ga pe: “Ndepyry nde ore rerekokatuvavo.” A'ea ga nde'i Tupana'ga pe. Tupana'ga opoko reki ga okote'varuhuve'ga ndeheve. ³⁶Tupana'ga penduvete'ga oporogwety ga. A'ero ga ga pokogi. Na jitehe ti peporogwety ga. Pepoko ti ga a'ero, ei Jesus'ga.

Tape'epe'ei ti ga pe, ei Jesus'ga
(Mateus 7.1-5)

37 —Tape'epe'ei ti ojipe'ga pe: “Nahanahã ga okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehê no. Tape'ei ti ojipe'ga pe: “Oko te'varuhu tuhê ga. Oja ga ndehe.” Tape'ei ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehê no. Tapehenonha'javi gandekote'varuhua. A'ero po ti Tupana'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua nehê no, ei Jesus'ga.

38 —Pemondo ti ojipe'ga pe. Aerê po ti Tupana'ga imbuhukatui pe me nehê. Hupi hete po ti ga ombuhuruka saca pype imbohygahivuka imbovavaguka saca tamotynahê tuhê javo imoakağa nehê. Nahã po ti ga imbuhukatui pe me nehê. Pemondo ti ga pe a'ero. Xunhiva'ea pe imondorame ga pe xunhiva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehê no. He'yjuhuva'ea pe imondorame ga pe he'yjuhuva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehê no, ei Jesus'ga ga pe.

39 Kiro Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. A'ea pyvõ ga ei:

—Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ga memei ohĩ ikwara pype nehê. A'ereki ga memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

40 —Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ga hohe. Ga ga mbo'epavame ga ga javijitehe, ei Jesus'ga.

41 Ga mbo'eavo Jesus'ga ei:

—Ererekouhu nde ejikotyve'ga. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhũ nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe, ei Jesus'ga. Nahã ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerũ? ei Jesus'ga.

⁴² Maranameuhū nde euhui ejikotyve'ga pe naerū? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahā okyta repiage'yname ejeakwara pype naerū. A'ereki nde nderehep-iakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytareame ejeakwari pe. Okokatu'āva'ero ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ŷve'ga ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ē ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehē, ei Jesus'ga.

I'yva yva'ia pavēi

(Mateus 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ —I'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua. ⁴⁴ Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga. A'ereki ahe ndoykyi figo gwakaḡwa'yva hugwi. A'ereki gwakaḡwa'yva figo'yva rūi figueira rūi. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rūi videira rūi, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Nane'yimi pyryve'ga reaporoḡitaro pyryva'ea rehe. Nurā ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga pyry hete, ei Jesus'ga ḡa pe. Nane'yimi ite'varuhuve'ga reaporoḡitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurā ga ete'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga ite'varuhu hete, ei Jesus'ga ḡa pe.

Ahe ko onga apohara'ga ja

(Mateus 7.24-27)

⁴⁶ Kiro Jesus'ga ei:

—Pe'e pe ji ve: “Ga ko nhandepojykaharetero.” Nahā pe ji renoi novīa. Emo pe ndapekoi nhinhi'iḡa rupi, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Kiroki ga uhu ji pyri ji rendukatuavo okovo nhinhi'iḡa rupi – gaha ji ga mombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoita yvy pe. Ipukuhu ga imondoi hyvykoita yvy pe itauhua apiavo. Itauhua rehe ga imondoi okyta ikwara pype. Nahā ga japoi onga imohina, ei Jesus'ga. Aerē hehanhuhū yhya ua onhimombomomboa onga rehe novīa. Yhya nomoḡatāi onga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Jara'ga ji rendu novīa. A'ereki ga ndokoi nhinhi'iḡa rupi. Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoje'yima imbovyre'yima okyta ikwara pype, ei Jesus'ga. Yvya rehe jate ga japoi onga imohina. Aerē hehanhuhū yhya ua onhimombomomboa onga rehe imoḡataḡatamo. Kotihī onga o'arahy upa opepēpepenuhūavo, ei Jesus'ga ḡa mbo'eavo.

7

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Mateus 8.5-13)

¹ Imombe'upavirē ḡa pe Jesus'ga hoi ḡa hugwi ogwovo cidade de Cafarnaum me. ² Pevo soldados'ḡa nduvihava'ga ruvi judeu'garūive'ga romano'ga. Gapyrive'ga itetirūa. Omano ḡwerī ga. Soldados'ḡa nduvihava'ga ga arōhetei. ³ Nurā Jesus'ga rura kwahavame Cafarnaum me ga ei xava'eve'ga pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi, ei ga xava'eve'ga pe.

4 A'ero xava'eve'ga hoi Jesus'ga pyri ovahema javo ga pe:

—“Tuhu ti ga,” ei soldados'ga nduvihava'ga nde ve. “Tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi,” ei ga nde ve, ei xava'eve'ga Jesus'ga pe. Eho tuhē ti a'ero, e'i hete xava'eve'ga Jesus'ga pe. Emombo ti karugwara gapyrive'ga hugwi. A'ereki ga pyri hete soldados'ga nduvihava'ga. 5 Pyri hete ga nhandere'yja'ga pe ga arōheteavo ga nderekokatuavo. Ga oapouka onga nhandejatykahava, ei xava'eve'ga Jesus'ga pe.

6 A'ero Jesus'ga hoi ga ndupi tahepia ti ga javo. Ovahē gwerī ga soldados'ga nduvihava'ga ronga pe. Kiro soldados'ga nduvihava'ga ei ga pe – kiroki ga ojikoty'a ga pavēi – ga pe ga ei ga mondouka Jesus'ga rovatiamouka.

—Peho ti Jesus'ga rovatiamo, ei ga ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Omondo soldados'ga nduvihava'ga onhi'igagwera nde ve. Ga e'i: 'Jipojykaharetero nde ereko huvihavamo ji hohe. Nurā po ti nde nderejori ji pyri nehē hamo. 7 Ji tuhē ndahoa'uvi nde pyri nde huvihavuhuro gwaramo ji hohe. Irupeuhu ti embuhu epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohigatui nehē. 8 Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ga jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahā eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'iga rupi. Jihi soldados'ga nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahā japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'iga rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahā japovo avo ji ve. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iga rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahā eapo. A'ero ga japo,' ei ga.” A'ea ti pe'ji Jesus'ga pe, ei soldados'ga nduvihava'ga ga pe imondovouka onhi'igagwera.

9 A'ero ga hoi okovo ganhi'iga rupi Jesus'ga rovatiamo. Ga omombe'u pa ganhi'igagwera Jesus'ga pe. Ganhi'igagwera renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Opyryrỹ Jesus'ga. Pevove'ga pe – kiroki ga oho ga rupi onhimongyavo – ga pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ga nduvihava'ga ojiko hete tuhē ji rehe! Jire'yja'ga hohe israelitas'ga hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me, ei Jesus'ga.

10 Kiroki ga ojikoty'a soldados'ga nduvihava'ga pavēi – gahā jivyra'javi soldados'ga nduvihava'ga ronga pe. Ovahemame ga gapyrive'ga repiagi. Onhimohigatua'ja ga!

Jesus'ga ombogwera aherembirekokwerava'ea ra'yrava'ea

11 Aerē Jesus'ga hoi cidade de Naim me. Garemino'ehara'ga hoi ga rupi. Ojipe'ga hoi ga rupi no he'yjuhuve'ga. 12 Ovahē gwerī ga cidade apoa pe portão pe.

Nanime ojipe'ga ivojave'ga ra'oa rerohoi pea rupi cidade hugwi Jesus'ga rovatiamo. Gweroho ga ivojave'ga ra'oa gakupeupava pype titỹ ti javo. Oho hēa ga ndupi ivojave'ga yhēa. Ga tehe ko hēara'yramo. A'ero kiro hēa tehe hēa rekoi aherembirekokwerahēa. He'yjuhuve'ga oho hēa rupi cidade hugwi. 13 Hepiagame Jesus'ga nhandepojykaharete'ga hēa porogwetygi. A'ero ga ei hēa pe:

—Terejehe'oa'javi.

14 Hēara'yra'ga pyri ga hoi opokoga gakupeupava rehe. Nurā gara'oa rerohohara'ga heropytai o'ama.

—Tapihā, ei ga ivojave'ga pe. A'e ji nde ve: Evy! ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero ga vyri onhi'iga oina okwerava'java. Jesus'ga okwerava'jave'ga mondo gayhëa pe. ¹⁶ Okyhyji hete pa pevove'ga onhimomby'avo ga repiagame. A'ero ga Tupana'ga mbohetei. A'ereki ga e'i ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Tupana'ga nhi'iga mombe'uharuhu'ga ruri kiro ojipiuka nhande pyteri pe upa, ei ga. Nahã Tupana'ga nhande pokogi, ei ga.

¹⁷ A'ero ga Jesus'ga mombe'umbe'ukatui jara'ga pe garembiapoa reheve Jesus'ga ga mbogwerava'javi javo. Nahã Judéiapeve'ga hendupavi Jesus'ga mombe'ua Judéia rembeyvyripeve'ga pavëi.

João Batistava'ea remimbo'eharava'ea oho Jesus'ga pyri
(Mateus 11.2-19)

¹⁸ Aerë João Batistava'ea remimbo'ehara'ga Jesus'ga mombe'upavi João Batistava'ea pe. Jesus'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea ga imombe'ui ahe ve no. ¹⁹ A'ero João Batistava'ea mokonha'ga mbuhurukari ojipyri gwemimbo'ehara'ga. Ga pe ahe ei:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahũ Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea imombe'ui aerë po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehë javo. Ma'ga po ahe omombe'u ymyahũ? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahã ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marãi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ga pe gwemimbo'ehara'ga pe.

²⁰ —Kwa, ei ga.

A'ero ga hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema.

—João Batista'ga ore mondoukari nde pyri, ei ga Jesus'ga pe. Ga e'i ore ve: “Pe'ji ti Jesus'ga pe: ‘Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea imombe'ui aerë po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehë javo. Ma'ga po ahe omombe'u ymyahũ? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahã ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.’ Nahã ti pe'ji Jesus'ga pe,” ei João'ga ore ve ore mondouka nde pyri, ei mokonha'ga Jesus'ga pe.

²¹ Emo Jesus'ga nomondoi ve onhi'iga João Batistava'ea pe. Oapo naë ga ahemonhimomby'ava'ea. Oapo ga ikwahavuka João Batistava'ea remimbo'ehara'ga pe a'ea ti pemombe'u João'ga pe javo.

Kiro Jesus'ga imombigi karugwara he'yjuhuve'ga hugwi. Ojipe'ga pe hahy hete. Ga hugwi ga imombipavi karugwaretea. Anha'ga ga ga mbojipe'ai ojipe'ga hugwi no. Heakwagweve'ga ga ga moma'e'gatuhetei he'yive'ga.

²² Kiro Jesus'ga ei mokonha'ga pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ga pe:

—Pejivyra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: “Oma'e'gatu kiro heakwagweve'ga okovo. Opo'a'gatu kiro ipyka'naka'nauhüve'ga ogwovo katu. Oka'ë gajagwa ijaijauhuve'ga hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'yve'ga okovo. Okwera tuhë omanove'ga kiro okovo. Imbatere'yve'ga gwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemoti pemombe'u João Batista'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo – kiroki ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea omombe'u ymyahũ.

23 —“Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” A’ea ti pe’ji João Batista’ga pe, ei Jesus’ga mokonha’ga pe João Batistava’ea remimbo’ehara’ga pe.

24 A’ero ga hoi javo katu João Batistava’ea pe.

Ga horê Jesus’ga ei pevove’ga pe he’yjuhuve’ga pe João Batistava’ea mombe’gwovo. Ga e’i:

—Ymya’i pe peho ongae’y’i me. Pevo pe pehepia João Batista’ga. Marâi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe’e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko’iuhu yvytua remimbotarimova’ea rehe onhimbovavaguka yvytua pe.” Pe ndape’ji tuhê reki a’ea. A’ereki João Batista’ga ko nhungwava ja rûi. Ga ndokondoko’iuhui ojipe’ga remimbotarimova’ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana’ga rehe, ei Jesus’ga pevove’ga pe.

25 —Marâi pe a’ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe’e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy’ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere’ia gapira.” A’ea pe ndape’ei oji’i, ei Jesus’ga. A’ereki João Batista’ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista’ga nomongi tapy’ynhapipyryva. Kiroki ga omongi ikatuheteva’ea – gahâ u huvihavuhu’ga nonga pype. He’yjuhu gambatekatua no.

26 —Marâi pe a’ero pejiyvyteri pe? Pe’e po pe: “Xaho Tupana’ga nhi’iga mombe’uhara’ga repiaga.” A’ea pe ekatui, ei Jesus’ga. Kiro ji ei pe me: João Batista’ga ko Tupana’ga nhi’iga mombe’uhara’ga tuhê. Tupana’ga nhi’iga mombe’uharu’ga jate rûi ko ga, ei Jesus’ga ga pe.

27 —Ymyahû Tupana’ga okwatijaruka ahe ve João Batista’ga mombe’gwovo hako ga po ti nhinhi’iga mombe’ui nehê javo, ei Jesus’ga. Aherembikwatijara e’i:

“Nahâ Tupana’ga ei Cristo’ga pe:

‘Nde renonde po ti ji ga mondoi imombe’uuka nhinhi’iga nehê.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,’ ei Tupana’ga,” e’i aherembikwatijara, ei Jesus’ga.

28 —Aḡwamo Tupana’ga rembiepiakatuha. Aḡwamo po ti Tupana’ga he’yjuhuve’ga nduvihavuhete’ga nehê, ei Jesus’ga. A’e ji pe me: João Batista’ga ko koji’i huvihava ymyahûva’ea hohe pa. Emo aḡwamove’ga reki Tupana’ga rembiepiakatuha’ga ko koji’i huvihava João Batista’ga hohe. Kiroki ḡapyteripeve’ga huvihava rûi – ga vehevi koji’i huvihava João Batista’ga hohe, ei Jesus’ga ga pe.

29 Jesus’ga nhi’iga rendupavame ga ei Tupana’ga pe itambere’ia mono’ôhara’ga pavêi:

—Ndehe ko erekwaha hete epyryvamo João Batista’ga mbuhua ore pyri te’i ti ga ga pe javo.

A’ea ga ei. A’ereki ga onhimobatizauka João Batistava’ea pe opohia okote’varuhua hugwi ahe erame. 30 Fariseus’ga ki a’e te judeus’ga mbo’ehara’ga pavêi nohendukatui João Batistava’ea nhi’iga ikwahapotare’yma Tupana’ga remimbotarimova’ea ojive. A’ereki ga nonhimobatizaukari ahe ve opohire’yma okote’varuhua hugwi.

31 —Marâ po ti ji ei pe me aḡwamova’ea pe a’ero nehê? ei Jesus’ga. Gara ja pe ndekoi a’ero? ei ga. 32 Kiro ji pe mombe’ui pe me. Tayri’ga ja ko pe ndekoi. Oapy tayri’ga ima’êhai pe feira pe. A’ero ga hapukai ojohepe. Onhi’iga mondovo ga ei:

“Oropy ore jiru’a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nghanhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi. Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahã tayri'ga ei ojohupe, ei Jesus'ga.

³³ —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ti ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anhağa opyhy ga.” Nahã pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arõe'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴ —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ġa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryrve'ga vinho i'gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Kiroki ġa omono'õ itambere'ia governo pe ite'varuhuve'ġa – ġa pavêi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ġa pavêi no okote'varuhuve'ġa pavêi,” pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõe'yma, ei Jesus'ga.

³⁵ —Ojipe'ġa ndekokatua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ġa pe ġa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ndekote'varuhua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga rūi omongo ġa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Jesus'ga pyheja fariseuva'ea rongga pype

³⁶ Aerê Simão'ga fariseu'ga ei Jesus'ga pe:

—Ejo ti nhironga pype i'gwovo ji pyri.

—Kwa, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri ga pavêi.

³⁷ Nanime cidadepevehẽa – kiroki hẽa oko te'varuhu – hẽa ikwahavi Jesus'ga hoa fariseu'ga rongga pype. Ga i'urame hẽa heruri perfume nhandya hyrua pype. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. ³⁸ Gapy koty hẽa ami ga reviri ojehe'gwovo okote'varuhua rehe. Hẽareahya imoakymi gapy. A'ero hẽa gapy monduvynduyri o'ava pyvõ gapy bejavo. A'ero perfume hẽa imongyi gapy rehe. A'ereki hẽa ga arõ hete.

³⁹ Hẽa repiagame fariseu'ga – kiroki ga e'i Jesus'ga pe ejo ti i'gwovo ji pyri javo – kiro ga ei ovytyteri pe: “Hehã okote'varuhuvehẽa. Mara'ngu po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara naerũ? Po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara tuhẽ, a'ero po ga ombaragwaha hẽa rehe hamo. Po ga ei hẽa pe hamo: “Tanhimbote'varyme ti epokoga ji rehe,” e po ga okote'varuhuvehẽa pe hamo. Jesus'ga nombaragwahavi reki hẽa rehe,” ei fariseu'ga ovytyteri pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseu'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Tamombe'u ti nde ve.

—Orembo'eharamo emombe'u ti ji ve a'ero, ei Simão'ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Ga mbo'eavo Jesus'ga imombe'ui ga pe. Ga e'i:

—Itambere'ia mondo'ãhara'ga pe mokonha'ġa ei momi ti embuhu'rå itambere'ia ore ve javo. A'ero ga imondo'aġi ġa pe tombuhura'ja ti ġa koa irũ reheve ji ve nehẽ javo. He'yiva'ea quinhentos itambere'ia ga imondo'aġi ojipe'ga pe. Ndahe'yiva'ea cinquenta itambere'ia ga imondo'aġi ojipe'ga pe. Ga memei gweroho ga hugwi a'ero. ⁴² Aerê ġa ipo'rupavi herekoe'yma. Nurã ġa ndogwerekoi ikwepykavamo. A'ereki ahã ga pe. Itambere'ia mondo'ãhara'ga oporogwety reki ġa. Nurã ga

ihypavi reki ġaconta hugwi tapembuhura'javi ti itambere'ia ji ve a'ero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Manamo ġa ga arōhetei? Manamo ġa ga aroi'ī? ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴³ A'ero Simão'ga ei ga pe:

—Po ga – kiroki ga gweroho koji'iva'ea ga hugwi quinhentos itambere'ia – po gaha itambere'ia mondo'āhara'ga arō hete. A'ereki gaconta hugwi imondo'āhara'ga ohy he'yiva'ea, ei ga.

—Na tuhē, ei Jesus'ga. Kiroki ga gweroho koji'iva'ea – gaha oarō hete itambere'ia mondo'āhara'ga.

⁴⁴ Kiro Jesus'ga ojirova hēa koty. Simão'ga pe ga ea'javi:

—Erehepia nde hēa? Ji ruri nenonga pype nde repiaga. Ndehe nerembuhuri yhya ji ve jipyheitava ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te hēareahya omoakŷ jipya. Omondovynduvy hēa jipya o'ava pyvō. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Ndehe nanhibeijai tuhē ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te jipya nobeijabeijapigi ji rurirē nenonga pype. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁶ —Ndehe neremongyi ikava nhiakaġa rehe ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te omongy perfume jipya rehe. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga fariseu'ga pe.

⁴⁷ —Nurā ji ei nde ve: Tupana'ga ihyjipei hēarekote'varuhua ikwahava'jave'yma. He'yjuhu hēarekote'varuhua, ei Jesus'ga. Hēa hugwi Tupana'ga imombori. Nurā hēa Tupana'ga arōhetei gworygworyva repiuka nhandepyteri pe, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga okote'va gwere. Tupana'ga garekoteva'ria hypavame oarō gwere ga Tupana'ga gwory'viro ga rehe, ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴⁸ Hēa pe Jesus'ga ei kiro:

—Amomboripe ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei ga.

⁴⁹ Kiroki ġa oapy mesa pyri ga pavēi – ġa ei oyvyteri pe: “Ma'ġa Jesus'ga naerū? Maranuhūrame ga hēarekote'varuhua mombori naerū?” ei ġa.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—Nde jikoga ġwaramo ji rehe ji imombori nderekote'varuhua nde hugwi. Tu katu ndepy'a nde horame a'ero, ei ga.

8

Kunhangwerava'ea oho Jesus'ga rupi

¹ Aere'ī Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiapava cidades'ia repiapava. He'yjuhu cidades cidades'ia pavēi. Pyryva'ea ga imombe'ui cidade-speve'ġa pe. Ga pe ga ei:

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe ogwovo ġa pyġapyri. Ga rupi dozeve'ġa hoġahoi.

² Kunhangwera'ġa ġa hoġahoi ga rupi no. Jara'ġa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe anhaġa. Jara'ġa hugwi ga imombigi karugwara. Mariahēa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe sete anhaġa Diabo'ġapyriva'ea. Mariahēa

pe ahe ei: Madalapevehêa. ³Ojipehêa rera Joana. Joanahêa rembireko'ga ko Cuza'ga. Ga ko Herodes'ga mbatera repiakatuhara'ga. Ojipehêa rera Susana. Gahã oho Jesus'ga rupi. Ojipe'ga kunhangwera'ga hoi ga rupi no. Imondovo ga pe ombatera ga Jesus'ga repiakatui. Dozeve'ga pe ga imondoi no.

Ha'ynha mohãihara'ga

(Mateus 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Cidades nanani ojipejipea hugwi he'yjuhuve'ga nduri Jesus'ga pyri. Ojo'java'ea pyvõ ga ga mbo'embo'ei. Ga pe ga ei:

⁵ —Ha'ynha mohãihara'ga hoi ko pe imohaina ha'ynha. Nahã ga itymi ha'ynha. Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvira rupi. A'ero ahe pyruçi hehe ohorame pehea rupi. Ua gwyrã'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁶ —Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyheteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe yhya no. Henhunhame kotihĩ he'ouhũ omanomo. A'ereki ahã yhya jupe.

⁷ —Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatãava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerẽ ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavẽi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸ —Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Ahara pype turi cem ha'ynha, ei Jesus'ga ha'ynha mohãihara'ga mombe'gwovo.

Onhi'iga mondovo Jesus'ga ei ga pe:

—Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ga pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohãihara'ga mombe'ua

(Mateus 13.10-23; Marcos 4.10-20)

⁹ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Orohendu ore novã nde'eagwera ojo'java'ea. Ndorokwahavi reki ore. Ore ve ti emombe'u a'ea.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ga onhimiva'ea nhirembiepiakaturame javo, ei Jesus'ga. Marã hekoi kiro Tupana'ga vyakotyve'ga ndepiakaturame okovo ganduvihavuhuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. Ojipe'ga pe ji imombe'ui ojo'java'ea. A'ero
“hepiagame ga gwepia tehe reki.

A'ereki ga nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ga gwendu tehe reki.

A'ereki ga ndokwahapotari”, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

¹¹⁻¹² —Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me ikwahavuka ha'ynha mohãihara'ga mombe'ua nehẽ, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

—Ha'ynha ko Tupana'ga nhi'iga, ei Jesus'ga. Kiroki ga gwendu Tupana'ga nhi'iga novã ikwahave'yma – ga pyri ahemoandyandyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua gapy'a hugwi imokanhymbavuka ga pe tomomborukaryme ti ga Tupana'ga pe okote'varuhua javo, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero imombe'urame ha'ynha indurugawera pehea rembeyvira rupi.

13—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru ita rehe. Henhui ha'ynha novia. A'ereki yhya rerekoe'yma gwaramo, kotihĩ nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

—A'ea ja ga ndekoi – kiroki ga gwendu nhandervihavuhete'ga mombe'ua gworygworyvamo hehe novia. Aerẽ ojipe'ga mbote'varuhu pota ga imohepia'ngiavo ite'varuhuva'ea ga pe. Nurãro gwaramo ga nonhimomiranami a'ero kotihĩ opohia nhandervihavuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei nhandervihavuhete'ga mombe'ua gayvyteri pe.

14—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatia'va'ea ra'ynha pyteri pe. Aerẽ igwaigwavete hatia'va'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ga ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga gwendu ojipe'ga erame ga pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhandervihavuhete'ga.” A'ea ga gwendu katu novia. Aerẽ ga agataruhuramo ojihe javo: “Maramarã po ti nhande rekoi nehẽ naerũ?” ei ga ovyvyteri pe. A'ea nonogatuukari gapy'a. A'ereki ga opotaruhu itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia,” e'iuhu ga, ei Jesus'ga. Toryva rehe ikatuva'ea rehe ga japyakauhui. A'ea nhaporemohendu'javukari nhandervihavuhete'ga mombe'ua. A'ero igwaigwavete ga ndojapyakaa'javi tuhẽ gamombe'ua rehe. A'ero ga ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ga pe oporavykye'yma ga pe.

15—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype. A'ea ja ojipe'ga ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Gwendu katu ga nhandervihavuhete'ga mombe'ua ojikheteavo ga rehe gweaporoğitakaturu. Onhimomirana hete ga oporavykyavo ga pe ga nhi'ipo'rupava okokatuavo ojipe'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka gwemimbo'ehara'ga pe.

A lamparina

(Mateus 5.15; Marcos 4.21-25; Lucas 11.33)

16—Imondygame lamparina nhande ndihovapygi hyrua pyvõ, ei Jesus'ga. Nimondo nhande lamparina nhanenhinongava gwyrri pe cama gwyrri pe. Pyte'mbia rehe nhande timondo lamparina. Nurã okirame onga pype ojipe'ga gwepia kojahua.

17—Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehẽ. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehẽ.

18—Ji rendu katu ti a'ero pejeaporoğitaro. Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehẽ. A'ero po ti ga ikwahahetei nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga ikwahava'jave'ymukari ga pe nehẽ, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga mbo'eavo.

Jesus'ga yembora gairũva'ea pavẽi

(Mateus 12.46-50; Marcos 3.31-35)

19 Kiro Jesus'ga yembora ruri Jesus'ga repiaga gairũ'ga pavẽi. Ndoki ga onga pype ga pyri. A'ereki pevove'ga ga mbotymboty gwe'yjuhuro.

²⁰ Gapyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe:

—Neyhẽa uhu nde repiaga neirũ'ga pavẽi. Pevo ga ami okari pe.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroki ġa Tupana'ga nhi'iġa rendu katu ga nhi'ġpo'ruavo – ġa pe ji ei nhiy'ġa. A'e ji ġa pe no nhiirū'ġa, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombi vvytua typepemuhūa reheve

(Mateus 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²² Aerē Jesus'ga avi yharuhua pype ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ga pe ga ei:

—He xaho ypiahua aherovai.

A'ero ġa imoanhani herogwovo. ²³ Ga gwerohorame Jesus'ga ropehyiro okia. Vvyturanuhūa ruri ojyva ypiahua rehe. Yharuhua pype vvytua yhya mbo'ambo'avi. Gweroho ġwerī ppy pe. ²⁴ A'ero ġa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva.

—Kiro nhande hoi ppy pe nhandepapava nehē! ei ġa ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero ga ma'ēi onhi'ġa vvyturanuhūa pe typepemuhūa pe no topi ti javo. A'ero vvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁵ Ga pe Jesus'ga ei:

—Ndapejikogi ji rehe naerū? ei ga.

A'ero ġa kyhyji onhimomby'avo javo ojohupe:

—Marā te ga rekoi naerū? Vvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'ġa yhya pavēi, ei ġa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi

(Mateus 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶ Aerē ġa hoi ypiahua aherovai Galilēia aherovai ovahema Gerasapeve'ġa gwyri pe. ²⁷ Jesus'ga hemame yharuhua hugwi cidadepeve'ga ruri Jesus'ga repenhana. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo ga pojkavo. Ymyahū ga ndipiri. Ga nduva'javi onga pype. Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga ruvi aheryvya pyteri pe. ²⁸ Jesus'ga repiagame ga hapukai ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe. Ga hapukajahivi javo:

—Jesus! ei ga. Terejori ji avykyavo Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo? ei ga Jesus'ga pe. A'e hete ji nde ve: Terembuhuri ti hahyva'ea ji ve.

²⁹ A'ea ga ei. A'ereki Jesus'ga e'i jipe anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Ymyahū anhaġa ga pyhypokāpokaġi ga pojkavo jipi. Nurā pevove'ġa itanhuramuhūa pyvō gapoa kwari. Ga gapya kwari no. Nahā ġa ga mombytapotari ga repiakatuavo novīa. Ga omondohondoho itanhuramuhūa reki. Anhaġa ga pojkai ga renonhaheteavo ga mondovo ongae'yi me. Nahā ga rerekoi ymya.

³⁰ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nderera?

A'ero ga ei:

—He'yjuhu.

Nahā garera. A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opojyka ga. ³¹ Anhaġa e'i hete Jesus'ga pe:

—Toremondoi ti vvykwara ruvihavuhua pype hahyva'ea ruvihava pype, e'i ga pe.

³² Vvytyra rehe porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. Jesus'ga pe anhaġa ehetei:

—Ore mondouka ti porcos pojkauka ore ve, e'i.

—Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

³³ Cidadepeve'ga hugwi anhağa jipe'ai a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo porcos pojykavo herogwovo. Porcos nhaporemo inhahetei ojyva vvyty'ramuhũa hugwi ogwovo ypiahua pype otypvygamo omanomo.

³⁴ Porcos manoa repiagame porcos repiakatuhara'ğa nhani ogwovo jugwi. Ogwovo ға imombe'upavi cidadepeve'ға pe cidadekotyive'ға pe no. ³⁵ A'ero pevove'ға nduri ua torohepia katu javo. Ovahename Jesus'ға pyri ға ga repiagi anhağa rembipojykaagwera'ga. Oapy ga Jesus'ga pya pyri tapy'ynhapira mongijipeavo ojapyakakatuavo. A'ero ға kyhyji. ³⁶ Kiroki ға gwepia Jesus'ga anhağa mbojipe'arame ga hugwi – ға imombe'upavi ға pe javo:

—Ga pyryvamo reki kiro. A'ereki Jesus'ga ombojipe'a anhağa ga hugwi imondovo, ei ға ga mombe'gwovo ға pe.

³⁷ Okyhyji hete pa ға Gerasapeve'ға. Nurã ға ei Jesus'ga pe:

—Heregwovo ore hugwi!

A'ero Jesus'ga avi yharuhua pype tajivy javo. ³⁸ A'ero anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei Jesus'ga pe:

—Taho ti nde rupi jijikoty'a nde pavēi! ei ga.

Jesus'ga ndogwerohoi ga reki. A'ereki ga e'i ga pe:

³⁹ —Epyta. Ejivy ti enhonga pe imombe'gwovo. Ere ti ға pe: “Tupana'ga ipopoaka hete. Ji poko hete ga!” Nahã ti ere ға pe, ei Jesus'ga ға pe.

A'ero ga hoi imombe'gwovo ға pe nhaporemo cidadepeve'ға pe.

—Pyry hete Jesus'ga ji ve ji pokoga anhağa mbojipe'avo ji hugwi. Ga popoakahetero, ei ga imombe'gwovo.

Jesus'ga opoko Jairova'ea ra'yra'ea gwypova'ea reheve

(Mateus 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Gerasapeve'ға hugwi Jesus'ga jivyri ua ovahema aherovai. Ga nhaporemo ga repenhani gworygworyvamo ga rehe. A'ereki pevo ға oko tuhu tuhẽ ti ga javo.

⁴¹ Nanime ga pyri Jairo'ga ruri. Jairo'ga ko huvihavamo oko judeus'ға jatykahava pype. Ga ruri onhinoğa ojovapyvo vvyvo Jesus'ga pya pyri jihoheva'ero ji poko javo.

—Herejo nhironga pe, ei ga Jesus'ga pe. ⁴² A'ereki jira'yrahẽa omano ғwerĩ, ei ga.

Hehã jate ko gara'yra. Ivoja hẽa. Doze anos hẽa imbokwara'ari ojihe.

Jesus'ga horame tahepia ti ji tayrihẽa javo, he'yive'ға ga mbotyvahivi ua ga rupi onhimongyavo. ⁴³ Ga reviri hẽa ruri no itetirũavehẽa gwypovehẽa. He'yi doze anos hẽatetirũa imbokwara'ari hẽa rehe opige'yma hẽa hugwi. Omondo pa hẽa opohanohara'ға pe novĩa. A'ereki ға nomombigi reki hẽatetirũa. ⁴⁴ Kiro hẽa ruri Jesus'ga reviri opokoga gapira rembeyvyra rehe. Kotihĩ hẽa ndagwypora'javi a'ero.

⁴⁵ —Ma'ға opoko ji rehe? ei Jesus'ga.

A'ero ға epavi:

—Ore rüi! Ndoropokogi nde rehe, ei ға.

—Nde mbotymboty pa ға nde atimana he'yive'ға! Nde mbotyva ғwaramo ға pokogi nde rehe.

Nahã Pedro'ға ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei:

—A'ea rüi. Opoko aha ġa ji rehe. Akwaha ji jiyvyteri pe. A'ereki ji hugwi ihoi jipopoakara ġa ndehe, ei ga.

⁴⁷ A'ero hëa ei ovytyeri pe: “Okwaha reki ga ji pokogame ga rehe.” A'ero hëa ruri ohyhyipava okyhyjiavo ġwenypy'anduruga yvyvo garovai pyteri pe onhimombe'gwovo ġandovaki pa. Hëa e'i:

—Ymyahü ji tetirüaramo gwyporo. Nurã ji pokogi nde rehe tomombi ti ga ji hugwi javo. Kotihĩ nhitetirüa pigi tuhë ko, ei hëa.

⁴⁸ —Kui'i, ei Jesus'ga hëa pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã netetirüa pigi nde hugwi. Ndepy'a rukaturo ġwaramo kiro heregwovo katu, ei ga.

⁴⁹ Jesus'ga nhi'imbige'ymame hëa pe Jairo'ga rongapypeve'ga ruri javo Jairo'ga pe:

—Ndera'yra'va'ea omano. Tohoa'javyme ti nhanembo'ehara'ga kiro neronga pe. A'ereki ahe omano jipe.

⁵⁰ Ga renduvame Jesus'ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete jitehe ji rehe. A'ero po ti hëa kwerava'javi nehë, ei Jesus'ga.

⁵¹ Ovahemame Jairo'ga rongga pe Jesus'ga ġa mongiuvari ojupi onga pype Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no. Kujahëa ruva'ga ga ga mongiuvari kujahëa yhëa no. Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Tapeki ti onga pype, ei ga ġa pe.

⁵² Ojehe'o hete pevove'ga kujahëa rehe okovo. A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapejehe'oi! Nomanoi hëa. Oki reki hëa upa.

⁵³ A'ero ġa ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo. A'ereki ġa okwaha ahemanoa.

⁵⁴ Ga mondopavirë onga hugwi ga kujahëa popyhygi. Hëa pe ga ei:

—Kui'i! Epo'ã!

⁵⁵ Kiro hëa kweravi. Kotihĩ hëa po'ami. A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondo ti mbatera hëa pe to'u ti hëa.

⁵⁶ Onhimomby'a hëaruva'ga hëayhëa pavëi. Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapemombe'ui tuhë ti nhiremimbogweravahëa nhiremimonhi-momby'ava'ea ojipe'ga pe, ei ga.

9

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga

(Mateus 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Aerë Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ga dozeve'ga ġa mbopopoaka. Ga ombopopoaka ġa tombojipe'a ti ġa anhaġa Diabo'gapyri'va'ea ojipe'ga hugwi javo. Nahã ġa popoakaramo anhaġa hohe pa. Ga ombopopoaka ġa tokwaha pa ti ġa karugwara imombiga itetirüave'ga hugwi javo.

² —Kiro po ti ji pe mondoi ojipe'ga pyri nehë, ei Jesus'ga. Pemombe'u katu ti Tupana'ga ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga oko ġwerĩ nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvyva koty nhande mongovo onhi'iga rupi.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga dozeve'ga pe. Pemombi ti karugwara itetirüave'ga hugwi. ³ Taperohoi ti mbatera pejive pehorame imombe'gwovo ġa pe. Taperohoi ti yvyra pejikohavamo. Taperohoi ti sacola, pão, itambere'ia. Taperohoi ti irüa tapy'ynhapira camisa'java'ea, ei Jesus'ga dozeve'ga pe.

⁴ —Pe vahemame ġacidades pe po ġande'yja'ga ei pe me: “Hepejijo pejipyta'vo nhironga pype.” Ga erame na pe me peho ti garonga pe

a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Ga pyri jate ti peju. Aerë po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehë. A'ero jate po ti pejiyi garonga hugwi pejigwovo a'ero nehë, ei Jesus'ga. ⁵ Po ongapypeve'ga ndohoryvi pe ndehe tapepytai ti javo pe me pe vahemame ġacidade pe. Pehorame ġacidade hugwi ti pemonduru otimbuguhua pejiya hugwi oropohi ore pe hugwi javo. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'ġa,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

⁶ Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga nhi'ġa rupi cidades pe imbojoapiapiavo. Pevove'ga pe ġa imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua. Itetirüave'ġa hugwi ġa imombimombigi karugwara.

*Marã Jesus'ga naerü? ei Herodesva'ea
(Mateus 14.1-12; Marcos 6.14-29)*

⁷ A'ea rupi Herodes'ga hendupavi Jesus'ga rembiapoa mombe'ua garemimonhimomby'ava'ea mombe'ua. Herodes'ga omondomondo ġwemimbotarimova'ea rupi Galiléiapeve'ġa gwyri pe.

—Marã Jesus'ga naerü? ei ga.

A'ea ga ei ikwahave'yma. A'ereki jara'ġa e'i:

—Jesus'ga ko João Batista'ga reki. João Batista'ga ovy gwyvya hugwi, ei ġa.

⁸ Jara'ġa e'i:

—Jesus'ga ko Elias'ga. Elias'ga ojipiuka ore ve ko, ei ġa.

Ojipe'ġa e'i:

—Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ymyahüve'ga. Ovy ga gwyvya hugwi, ei ġa.

⁹ A'ero Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batistava'ea rüi. A'ereki ji João'ova'ea akaġa momboruka ikwehe'i. Maranuhü Jesus'ga naerü? Omombe'u ġa ji ve garemimonhimomby'ava'ea. Tahepia ji gara'oa a'ero, ei ga.

Herodes'ga gwepia pota hete Jesus'ga okovo.

*Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; João 6.1-14)*

¹⁰ Aerë ojivrame Jesus'ga pyri Jesus'ga moirühara'ġa dozeve'ġa imombe'upavi ġwembiapoa ga pe. Ojupi Jesus'ga ġa nderohoi jara'ġa hugwi a'ero ġa nderogwovo ongae'yi me cidade kotyi ve Betsaida kotyi ve.

¹¹ Gahoa kwahavame he'yive'ġa hoi gareviri tihendu ti ga javo. Ga ndurame ga pyri ga roryvamo ġa ndehe Tupana'ga mombe'gwovo ġa pe. Ga e'i:

—Perojijyjijyjuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehë imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehë, ei Jesus'ga ġa pe.

Itetirüave'ġa hugwi Jesus'ga imombigi karugwara.

¹² Ka'arugame dozeve'ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa, kiro ġa nduri Jesus'ga pyri javo:

—Ahã onga avo. A'ero ti toho agwa'ġa cidades'i pe kopeve'ġa pyri no. Pevo ti ġa to'u okia.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe ġa mondoukapota ga pe.

¹³ —Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javo, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero ġa ei:

—Ndorogwerekoi te! Cinco pães orogwerekoi dois pira reheve. Ndohygi'i po ti ɣa ndehe nehē. Toropyhy po ti ore nehē naerū? Orohrame jate ipyhyga mbatera nehē itambere'ia rehe ɣa pe nehē, po ti ore imbohygi mbatera ɣa ndehe nehē to'u pa ti ɣa javo, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ɣa Jesus'ga pe.

¹⁴ A'ereki he'yjuhuve'ga cinco milve'ga uhu pevo Jesus'ga pyri akwaimba'ero. Kiro Jesus'ga ei ɣwemimbo'ehara'ɣa pe:

—Pemboapy ti ɣa yvyvo ɣa mbojatykavo. Cinquentave'ga ti pemboapy avo. Cinquentave'ga ti pemboapy pevo. Cinquentave'ga ti pemboapy irupe'i. Nahā ti pemboapy pa ɣa ojohugwi, ei ga.

¹⁵ Ganhi'iga rupi ɣa ɣa mboapypavi a'ero.

¹⁶ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães pira reheve imondomondovo ɣwemimbo'ehara'ɣa pe tomondo ti ɣa ɣa pe javo. A'ero ɣa imondomondoi ɣa pe. ¹⁷ Ga nhaporemoo ɣa i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urē Jesus'ga moirūhara'ɣa imono'oḡi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuve'ea hembyruera opyta reki garembi-haygwe'rogawera. A'ereki ɣa ndo'upavi. He'yjuhuve'ea dozeve'ea yrua tynahē. Nahā Jesus'ga japoi ahemohimomby'ava'ea he'yje'ŷva'ea imbovua imondovo ɣa pe.

Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ Aerē Jesus'ga hoi he'yjuhuve'ga hugwi. Ga jate ga nhi'igi Tupana'ga pe. Ga nhi'igame garemimbo'ehara'ɣa oko ga pyri. Ga pe ga ei:

—Marāi ɣa ji ve jipi?

¹⁹ A'ero garemimbo'ehara'ɣa ei ga pe:

—“Ga ko João Batista'ga,” ei ɣa nde ve, ei ɣa Jesus'ga pe. Ojipe'ga e'i nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ga e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ga ovy gwyvyva hugwi ymyahūve'ga.” Nahā ɣa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ɣa Jesus'ga pe.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ɣa pe:

—Pehe, marāi pe ji ve jipi?

A'ero Pedro'ga ei:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Mateus 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹ A'ero Jesus'ga ei ɣa pe:

—A'e tuhē ji pe me: Tape'ei tuhē ti ojipe'ga pe ga ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. A'ea ti tape'ei ji mombe'gwovo. ²² He'yiva'ea po ti ɣa imondomondoi hahyva'ea ji ve nehē ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Nanhiarōi po ti xava'eve'ga ikwava'ehara'ɣa nduvi-hava'ga pavēi judeus'ga mbo'ehara'ɣa pavēi, ei ga. Nanhiarombavi po ti ɣa ji rendukatue'yma nehē. A'ero po ti ɣa ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ɣa pe.

²³ Kiro Jesus'ga ei ɣwemimbo'ehara'ɣa pe he'yjuhuve'ga pe no. Ga pe nhaporemoo ga ei:

—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'gareheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa jipi nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi, ei Jesus'ga.

²⁴ —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġajikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ —Ojipe'ġa – kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ġa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo vyva koty, a'ero ġa imono'ono'ōtehei ojive novīa ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga.

²⁶ —Aerē po ti ji rura'javi avo vvyakotyve'ġa pyri nehē. Orerendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoji jjoa nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. Orerendy'jandy'java ko jikatua, jiruva'ga katua, gapyrive'ġa katua. Po pe ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako,” heroviare'yma nhinhi'ġa, a'ero jirura'javame po ti ji ei nehē: Ga ko nhiremimbo'eharamo rūi oko, ei Jesus'ga.

²⁷ —Kiroki ġa o'ā Jesus'ga pyri – ġa pe Jesus'ga ei: A'itituhēva'ea mombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa ikwahavi nehē Tupana'ga oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga ġa pe nhapremo.

Jesus'ga ra'oa ojirojiji aherovaki

(Mateus 17.1-13; Marcos 9.2-8)

²⁸ Aerē oito ġwerī okirirē Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga reheve Tiagova'ea reheve no. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia vvytyruhua rupi tanhi'ī ti ji Tupana'ga pe javo.

²⁹ Pevo Jesus'ga nhi'ġame Tupana'ga pe Jesus'ga rova jirojiji. Ga'apoa tapy'ynhapira hendy'jandy'ja otġahivuhuhetero. ³⁰ Nanime mokonhava'ea jipiukari yvagahugwiva'ea Moisésva'ea Eliasva'ea pavēi onhi'ġa Jesus'ga pe. ³¹ Ahe katukaturu ġwendy'jandy'javamo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Nahanahā po ti ga manoi cidade de Jerusalém me nehē, ei Tupana'ga nde mombegwovo ore ve.

Nahā ġa ei onhomonhi'ġa Jesus'ga pavēi.

—Nahā tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga ikwahavipeavo.

³² Pedro'ga hopehyi okia reki. Kiro ġa ma'eġatui hepiaga Jesus'ga katua garendy'jandy'java. Gwepia ġa mokonhava'ea amame Jesus'ga pyri. ³³ Kiro ahe hoi Jesus'ga hugwi. Ahe horame Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo:

—Pry nhanderekoa avo, ei Pedro'ga. Na ore japoi trēs tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe.

A'ea Pedro'ga ei kotihī onhi'inhi'ġa ikwahave'yma. ³⁴ Ga nhi'ġame yvaġatiġa ijyvi ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe ua tuhē. A'ero Pedro'ga kyhyjihetei.

³⁵ Kiro yvaġatiġa hugwi Tupana'ga nhi'ġi. Jesus'ga mombegwovo ga ei:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Pehendu katu ti ganhi'ġa, ei Tupana'ga.

³⁶ Ga nhi'imbavame Jesus'ga jate Pedro'ğa ga repiagi. Ojipe'ğa pe ġa nonhi'īgi a'ea rehe. Manameuhū ġa imombe'ui onhimbiepiaga.

Jesus'ga ombojipe'a anhaga ahera'yrava'ea hugwi
(Mateus 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Ko'emame Jesus'ga jyvi vytyra hugwi ġwemimbo'ehara'ğa pavēi ogwovo. Ga jyvire he'yive'ga Jesus'ga repenhani. ³⁸ Nanime ġapyteripeve'ga hapukai Jesus'ga pe.

—A'e hete ji nde ve ahembo'ehara pe, ei ga Jesus'ga pe. Ehepia ti jira'yra'ga ga monhimohiġatuavo. A'ereki gaha jate jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. ³⁹ Ji rendu ti. Anhaġa ga pojyka jipi Diabo'ġapyriva'ea. Opojykarame kotihī ga ohapukai. Anhaġa omombomombo ga mohenyipoipoa okote'varuhuavo ga pe. Ndojipe'apotari ga hugwi. Ga mu'umu'umbavame jate ihoi ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ —Neremimbo'ehara'ğa pyri ji ga reruri. A'e hete ji ġa pe novīa: Pembojipe'a ti anhaġa jira'yra'ga hugwi. Nombojipe'ai reki ġa ga hugwi. A'ereki ġa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe imombe'gwovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei pevove'ğa pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu peji-juva. Manameuhū po ti pe jikogi ji rehe nehē naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Eru ti ndera'yra'ga avo ji pyri.

⁴² Gara'yra'ga rurame anhaġa ga mbo'ari ga moheō'a. A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Nahā Jesus'ga ga monhimohiġatui ga mondoa'java garuva'ga pe.

⁴³ A'ero pevove'ğa nhimomby'ai Tupana'ga popoakahetea rehe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama
(Mateus 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ga nhimomby'apavame Jesus'ga rembiapopava rehe, Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

⁴⁴ —Pehe ti peapyakwapupu hete nhinhi'īga rehe. Ji rendu ti kiro. Uhu ġwerī nhimondohava apiavo ġapo pe nehē. Ji pyhy po ti ġa nehē, ei Jesus'ga vyvotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁵ Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ndohekatui ga'ea rehe. A'ereki onhimiva'ea ganhimombe'ua ġa pe. Nurā ġa ei oyvyteri pe: “Ma gara pe ga ei?” Oyvyteri pe ġa ei a'ea. A'ereki Jesus'ga pe ġa nde'ia'uvi: “Ore mbo'e ti nde'ea rehe.” Nde'i ġa a'ero.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe
(Mateus 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ Aerē garemimbo'ehara'ğa nhomonhi'īgi. Ojohupe ġa ei:

—Manamo nhande joheva'ero huvihavamo?

Oyvyteri pe ġa ei ojive: “Jihi ko.”

⁴⁷ Jesus'ga okwaha ġa erame nahā oyvyteri pe. A'ero ga tayri'ga pyhygi ga rerekovo ojipyri. ⁴⁸ A'ero ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

—Kiroki ġa jireheva'ero ġwaramo gwereko katu tayri'ga – jihi tuhē reki ġa ji rerekokatui. Kiroki ġa ji rereko katu nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ġa nhimbuhurukara'ga rerekokatui reki. Pepyteri'peve'ga – kiroki ga nonhimbohetei tayri'ga ja – ga pe po ti Tupana'ga

ei nehē: “Gaha huvihavuhua.” Nahā po ti Tupana'ga ei ga pe ga mboheteavo nehē, ei Jesus'ga.

Gaha nhande repy, ei Jesus'ga
(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ Jesus'ga pe João'ga ei:

—Oji'i ore orohepia akwaimbae'ga. Ombojipe'ape'a ga anhağa Di-
abo'gapyriva'ea ojipe'ğa hugwi ndepopoakara pyvō nde renoina. Jupe
ga ei: “Jesus'ga pe mondo pe mbojipe'avo ğa hugwi.” Nurā ore ei ga pe:
Terei ti nahā Jesus'ga renoina, oro'e ore. A'ereki ga nhandereheva'ea rūi,
ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Tapemombigi ga. A'ereki kiroki ga nianemovahĩ – gaha nhande repy
a'ero, ei Jesus'ga.

Topytayme ti Jesus'ga avo, ei Samariapeva'ea

⁵¹ Aerē oho ęwerĩ Jesus'ga hohava agwa hugwi yvya hugwi yvagi pe.
Nurā ga ei:

—Aho aha po ti ji kiro Jerusalém me na'ē nehē, ei ga.

⁵² A'ero ga jarağa mondoi ęwenonde. A'ero ğa hoi ga renonde
ovahema Samariapeve'ğa cidade pe timboavujikwe ti Jesus'ga pe javo.

⁵³ Cidadepeve'ğa ndohoryoryvi Jesus'ga rehe reki. A'ereki ğa e'i ojohupe:

—Aerē po ti ga hoi Jerusalém me nehē ta'u ti ji Páscoa pevo javo, ei ğa.

Nurā ğa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa pe:

—Topytayme ti Jesus'ga avo a'ero, ei ğa ğa pe.

⁵⁴ Ikwahavame ğa'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ğa hoi imombe'gwovo
Jesus'ga pe Tiagova'ea João'ga pavēi. Nde ko orepojykaharetero javo ğa
ei Jesus'ga pe:

—Orombojy pota ore tata yvaga hugwi ğa ndehe ğa mbokaipava a'ero.
Ymyahũ nahā Eliasva'ea ombojy. Marā po? A'ea pyry nde ve?

⁵⁵ A'ero Jesus'ga pyryrymi ğa novatiamo javo hete ğa pe:

—Ndapyryvi ji ve! ei ga. Napembaragwahavi pejihe. ⁵⁶ Tapoko
vyvakotyve'ğa javo ji ruri imombo ęandekote'varuhua ğa hugwi. Ga
jukae'yma ji ruri vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ğa pe.

Ojipe pe cidade pe ğa hoi ogwovo a'ero.

Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo
(Mateus 8.18-22)

⁵⁷ Ga horame pea rupi ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde
rupi nehē.

⁵⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhē nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas
gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwya'ia ikiri hakā rehe, ei Jesus'ga.
Jihi reki ndarekoi jikihava vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga
ga pe. Nde horame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei
Jesus'ga ga pe.

⁵⁹ Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Ji rupi nanani ti ejo, ei Jesus'ga.

A'ero ga ei reki Jesus'ga pe:

—Aerē po ti ji hoi ndehoa nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei
ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶⁰ Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Terehoi ti pevo. Omanove'ga'jave'ga – kiroki ġa noarōi Tupana'ga nhi'iga – ġa tuhē ti totȳ gwe'yja'ga. Ndehe, ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo he'yjuhuve'ga pe. Ere ti ġa pe: “Perojijyjijyjuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo pendu-vihavuhuhetero nehē.” A'ea ti ere ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁶¹ Kiro ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Na ji hoi na'ē nhirongapypeve'ga pe javo. Kiro ji hoi, ta'e ti ji ġa pe, ei ga nde ko jipojy kaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶² Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Oporavykyrame ji ve ahe tomohepia'ngiukaryme ti ojipea ojive. Ojipea imohepia'ngiukarame ojive ahe ndapyryvi nhirembipo'ruhavamo. Ndapo'rui ji ahe a'ero.

10

Setentava'ea oko Jesus'ga nhi'iga rupi

¹ Aerē Jesus'ga nhandepojy kaharete'ga ġa mo'emo'ēi ojipe'ga setentave'ga. Ga pe ga ei:

—Penhomoirū ti Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ojipe'ga pe.

A'ea ga ei mokonha'ga mondondodovo ġwenonde. Cidades pe nanani – perope ga oho pota – pevo nanani ga setentave'ga mondoi. Mokokokōi ġa hoi onhomoiruamo a'ero.

² Gahoa renonde Jesus'ga ei ga pe:

—Pevove'ga ko koapora ja ġanemimondorogweriva'ea ja – kiroki ġa tohendu Tupana'ga nhi'iga, ei Jesus'ga ġa pe. He'yi hete koapora gworyg-woryvamo. Imondorove'ga ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja imondorove'ga ġa pyri imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe pevove'ga koapora ja. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhū. Ndahe'yi reki imondorove'ga'jave'ga – kiroki ġa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero koapora jara'ga'jave'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ejiheve'ga ġa pyri. Tomombe'u ti ġa nenhi'iga he'yjuhuve'ga pe tojiko ti ġa nde rehe. A'ero po ti ġa ndekoi nde pyri upa avuirama nehē.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

³—Kiro po ti ji pe mondoi nehē. Ji rendu ti. Jihi kiro po ti pe mondo okote'varuhuve'ga pyteri pe. Peko po ti pe cordeiros ja ipopoakare'ya'ea ja pejigwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwara'java'ea lobos cordeiros pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ga tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga.

⁴—Taperohoi ti sacola, itambere'ia, sandálias irūa. Tapepytai'i ti pea rupi penhinhi'ige'yma ojipe'ga pe. ⁵ Pevahemame onga pe ti pe'ji na'ē ongapypeve'ga pe: “Tu katu ti pepy'a!” ⁶ Po ongapypeve'ga ipota tu katu ti jipy'a a'ero javo, a'ero po ti gapy'a rukatui tuhē nehē, ei Jesus'ga. Po ongapypeve'ga ndopotari, a'ero po ti gapy'a ndukatui nehē, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

7 —Ongapypeve'ga ipotarame pekia gwonga pype ti pepyta ganonga pype a'ero. Pe'u ti gambatera – kiroki a'ea ga ombuhu pe me. A'ereki po ga pe poraka pe pokoga hamo. Pepyta ti ganonga pype jate pejiyyi-yye'yma ojipejipea pype onga pype, ei Jesus'ga.

8 —Po ga horyory pe ndehe pe mboapyga imondovo pe me pe vahe-mame cidade pe, a'ero ti pe'u gambatera – kiroki a'ea ga ombuhu pe me. ⁹ Pemombi ti karugwara itetirūave'ga hugwi pevo. Pe'ji ti ga pe: “Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara pe me okovo gweri penduvi-havuhuhetero.” A'ea ti pe'ji ga pe imombe'gwovo, ei Jesus'ga.

10 —Po ga ndohoryoryvi pe ndehe pe mboapyge'yma imondoe'yma pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti peho pehea rupi cidade rapea rupi. Pe'ji ti: ¹¹ “Pehepia ti otimbuguhua orepya rehe picidadeva'ea. Koa otimbuguhua ore ihyvi kiro javo: Napehendupotari pe Tupana'ga nhi'iga ore imombe'urame pe me. Pe hendupotare'ymame ti pekwaha: Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara okovo gweri huvihavuhuhetero pe pyri.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

12 —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Aerē mbapava koty po ti ga hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ga ndeheve nehē. Ga mono'ombava po ti ga ei ga pe nhaporemoko te'varuhu pe javo. A'ereki ga nohendupotari ganhi'iga. Koji'i po ti hahy ga pe Sodomapeve'ga pe hohe, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

Tiruahūaḡwama cidadespeva'ea pe

(Mateus 11.20-24)

13 Kiro Jesus'ga nhi'igahyi cidadespeve'ga pe Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no. Javo ga pe ga ei:

—Tiruahū ti pe me nehē! ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novia ji japoramē ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadespeve'ga pe Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no.

—Ymyahū Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahū ji japoi ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihī ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaga rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

14 —Ymyahū Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame nehē ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemoko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea mombe'gwovo.

—A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē, a'e ji pe me, ei Jesus'ga Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no.

Kiro Jesus'ga ei ojipe'ga pe cidadepeve'ga pe Cafarnaummeve'ga pe. E'i ga:

¹⁵ —Marāi pe pejive? “Nhande huvihava jara'ga hohe pa.” Nahā ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ga pe.

¹⁶ Setentave'ga pe Jesus'ga ei:

—Kiroki ga pe nendu – gaha ji rendu reki. Kiroki ga napenendukatui pe arōe'yma – gaha nanhirendukatui reki. Kiroki ga nanhirendukatui ji arōe'yma – gaha nohendukatui nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

Ojivy setentava'ea

¹⁷ Kiro setentave'ga hoğahoi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo imombe'gwombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga. Aerē ga jivyri Jesus'ga pyri gworygworyvamo. Orepojykaharetero javo Jesus'ga pe ga ei:

—Nderera pyvō ore erame anhağa pe Diabo'gapyriva'ea pe a'ea oko orenhi'iga rupi ojipe'avo ga hugwi.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Kwa. Ahepia katu ji Satanás'ga hira yvaga hugwi okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga hira. Kotihī ga hihetei overavava'ea ja. ¹⁹ Ji rendu ti. Opombopopoaka ji. Nurā pe pyruğame mboja rehe jagwa'jyra rehe po ti ndahahi pe me nehē. Opombopopoaka ji. Nurā pe popoakaramo Satanás'ga hohe Diabo'ga hohe. A'ero Satanás'ga imondorame hahyva'ea pe me po ti pe nhimomiranami nehē, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ —Pe nhi'iga rupi anhağa rekoro gwaramo rūi ti pejory. Tupana'ga okwatija pendera inoğa ga'apoa rehe livro rehe yvagi pe. Pendera noğa gwaramo ti pejoryjory, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

Horyory Jesus'ga

(Mateus 11.25-27; 13.16-17)

²¹ A'ea rupi Tupana'ga ra'uva Jesus'ga mbohoryoryvi. A'ero Jesus'ga roryroryvamo Tupana'ga mboheteavo javo ga pe:

—Apī, ei ga. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ga nduvihavuhetero vvyakotyve'ga nduvihavuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ga pe heporogitave'ga pe no. Onhimbo'ee'ŷve'ga pe tayri'ga'jave'ga pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²² Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ga hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ga ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ga ga ji ga mboukwahapotarame jate ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²³ A'ero Jesus'ga pyryrymi gwemimbo'ehara'ga pe. Onhi'iga ga pe jate ga ei:

—Pe me pyry hete. A'ereki pe pejiroka ikwahava aherembikwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga. Pyry hete ti ga pe no – kiroki ga gwepia penembiepiaga ikwahava, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. ²⁴ A'ereki ymyahū ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea gwepia pota hete penembiepiaga aheruvihavuhuva'ea pavē. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Gwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Pyry hete Samariapeve'ea ahe hohe

²⁵ Aerē judeus'ga mbo'ehara'ga o'ā Jesus'ga pyri. “Tahepia ti Jesus'ga reaporoġita,” ei ga ovytyeri pe. “Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka ji ve ga nhi'igame nehē?” ei ga.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Marā po ti jipyryhetea hamo nehē? A'ero po ti ji rekoī avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Marāi Moisésva'ea rembikwatijara? Marā nde imonhi'igi aherembikwatijara?

²⁷ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Nahā Moisésva'ea rembikwatijara e'i:

“Pearō hete tuhē ti pejipojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporogita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga pejirokwa pejikovo ga nhi'ipo'ruavo.

Pearō hete tuhē ti ga tako

ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo.

Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō pejikotyve'ga.”

A'ea Moisésva'ea rembikwatijara ei, ei ġambo'ehara'ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Na tuhē. Eko pyry ti Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo, a'ero po ti nde rekoī Tupana'ga pyri avuirama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

²⁹ Ovytyeri pe ġambo'ehara'ga ei: “Po nhirenduve'ga ei ji mombe'gwovo hamo gaha okwaha hete javo ji ve hamo,” ei ga ovytyeri pe. Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—“Pearō ti pejikotyve'ga,” ei Moisésva'ea, ei ga. Ma'ġa ko jikotyve'ga naerū? Ta'arō ji ġa a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

³⁰ A'ero Jesus'ga ei imombe'gwovo ga pe ga mbo'eavo.

—Judeu'ga hoi pea rupi cidade de Jerusalēm hugwi ogwovo, ei Jesus'ga. Ojipe pe ga hoi cidade de Jericó pe. Ga horame pea rupi ipromive'ga ndekoī ga rehe imima ga hugwi ga mu'umu'uma ga noġa. Gwekyi ġa ġapira vehevi ga hugwi herogwovo ga reja. Kiro ga manogwerī.

³¹ —Kiro ikwava'ēhara'ga ruri pea rupi judeu'ga. Imu'umu'umbyra'ga repiagame ga hoi pea aherovai ga hugwi okwava ogwovo. ³² Na jitehe levita'ga rekoī judeu'ga. Uhu ga pea rupi. Urame ga imu'umu'umbyra'ga repiagi no. Pea aherovai ga hoi ga hugwi okwava ogwovo.

³³ —Aerē Samariapeve'ga ruri pea rupi no, ei Jesus'ga.

Samariapeve'ga noarōi judeus'ga.

—Emo imu'umu'umbyra'ga repiagame Samariapeve'ga ga porogweytygi reki. “Po hahy hete ga pe,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁴ Uhurame ga pyri ga ga pohanoġi a'ero. Gweka'vo ga óleo vinho reheve gamohumbygagwera rehe ga pohanoġa. Ouvā ga gamohumbygagwera tapy'ynhapira pyvō. A'ero ga ga mondoi ġwenymbava arimo yuhua'javuhuva'ea arimo ga rerogwovo. Onga pype ahekihavuhua pype ga ga rerohoi ga repiakatuavō pevo.

³⁵ —Ko'emame ohorame ga ipe'ai oitambere'ia hugwi mokōi moeda pratava'ea. He'yi hehe moeda rehe itambere'ia rehe. Onga jara'ga pe ga imondoi. “Ehepia katu ti ga,” ei ga imondovo ga pe. “Mara'ngu

po ti mokōi itambere'ia ihyge'yama nehē nde ipyhygame mbatera ga pe nehē? Po ti ndohygi itambere'ia ndehe ipyhygame mbatera ga pe nehē, a'ero po ti ji imondoī koji'iva'ea nde ve nehē jirura'javame nde pyri nehē,” ei Samariapeve'ga onga jara'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo gambo'ehara'ga pe.

³⁶ —Ejapyaka ti. Manamo trêsvê'ga – kiroki ga gwepia imu'umu'umbyra'ga pea rupi – manamo ga gwereko katu ga gakotyva'ero? ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ A'ero gambo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Kiroki ga ga pohano – gaha oko gakotyva'ero ga pokoga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ga ja ti eko ojipe'ga pokoga – kiroki ga iporia'i.

Jesus'ga Martava'ea pavēi Mariava'ea pavēi

³⁸ Aerē Jesus'ga hogahoi gwemimbo'ehara'ga pavēi pea rupi ogwovo cidade'i pe. Pevo Marta'ga nonga pe ga hoi ovahema. Martahēa ga mboapygi gwonga pype gworygworyvamo ga rehe. ³⁹ Gwereko hēa oirūhēa. Hēarera ko Maria. Mariahēa apygi Jesus'ga pyri gapya koty hendukatuavo ganhi'i'ga.

⁴⁰ Kiro Martahēa nhimbaekwahivi japovo mbatera ti'u ti javo. Nurā hēa ruri opytaahi'viavo Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Pyry nde ve nhirūhēa ji pokoge'ymame? Jihi jate ji poravykyi. Orepojykaharetero ere hēa pe a'ero tajipoko hēa japovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei:

—Marta! ei ga hēa pe. Nda'ei po ti ji nahā hēa pe nehē. Ndehe, terenhimbaekwahivuhui ti ejapyakauhuavo mbatera rehe! ei Jesus'ga Martahēa pe. ⁴² Koji'i ko pyryvamo ahe nhinhi'i'ga renduvi. Mariahēa ji rendu potaripe okovo. Na hēa ji renduvi a'ero, ei ga Martahēa pe.

Ga ndeipavirē ga oho ogwovo.

11

Marā ore nhi'igi Tupana'ga pe? ei ahe

(Mateus 6.9-13; 7.7-11)

¹ Aerē Jesus'ga nhi'igi Tupana'ga pe okovo. Ga nhi'imbavirē garemimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—João'ga ombo'e gwemimbo'ehara'ga nahanahā ahe nhi'igi Tupana'ga pe javo. Oro ore, marā ore nhi'igi Tupana'ga pe? Ndehe ore mbo'e ti hehe jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Kwa. Opombo'e po ti ji kiro. Penhi'igame Tupana'ga pe ti pe'ji ga pe: “Apī, nde ereko katu hete.

Tanerenoi'gatu ti ga nhaporemo a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

Herejo ti vvyakotyve'ga nduvihavuhetero ekovo.

³ Nane'yami ti embuhu ore ve mbatera toro'u ti.

⁴ Ore ndorokwahava'javi ojipe'ga ndekote'varuhua orojive henonhe'yama ga pe nhaporemo.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yama henonhe'yama.

Ore poko ti toronhi'ipo'ruyme ti Satanás'ga orokoe'yama garemimbotarimova'ea rupi.”

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa mbo'eavo nahā ti penhi'ī Tupana'ga pe jawo.

⁵⁻⁶ Koji'iva'ea ga ei ġa pe:

—Po ga – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi – po ga uhu penonga pe ohoa pyteri pe ppyhaji katu pe ndepiaga, ei Jesus'ga. Momina po pembatera. Nurā ahā imondoa ga pe. Marā po pe ndekoi a'ero? Peho po pe ojipe'ga ronga pe – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi no. Pe'e po pe ga pe: “Embuhu'ri ore ve trēs pāes. A'ereki ojipe'ga uhu oreronga pe ohoa pyteri pe – kiroki ga ojikoty'a ore pavēi. Ndorogwerekoi ore mbatera to'u ti ga jawo.”

⁷—A'ero po ga ei pe me: “Ndavypotari ji jikira ġwaramo. Ahovapytymbavipe ji. Anhino ji jira'yra'ġa pavēi. Nurā ji ndavyri imondovo pe me,” e po ga pe me, ei Jesus'ga.

⁸—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Pe pavēi ojikoty'aro ġwaramo rūi ga vyri imondovo pe me. Pe porandupige'yma ġwaramo ga hugwi ga vyri imondopava penemimbotarimova'ea, ei Jesus'ga.

⁹—Penhi'igame Tupana'ga pe na jitehe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti jawo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi jawo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga. ¹⁰ A'ereki kiroki ġa onhi'ī Tupana'ga pe ore poko jawo – ġa pe nhaporemō Tupana'ga omondouka okovo imombyryva oporanduve'ġa pe hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

¹¹—Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira jawo, a'ero mboja rūi po pe imondoi ga pe. ¹² Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve hupi'a jawo, a'ero jagwa'jyra rūi po pe imondoi ga pe.

¹³—Ite'varuhue'ŷve'ga ja po pe pekwaaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei gwa'uva mondovouka pe me pe poranduvame ga pe. Pyry hete gara'uva, ei Jesus'ga ġa pe.

O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga

(Mateus 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴ Aerē anhaġa opojoyka akwaimbae'ga okovo. Nonhi'igi anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Nurā nomonhi'igukari akwaimbae'ga pe. Jesus'ga anhaġa mbojipe'arame ga hugwi akwaimbae'ga nhi'igi reki. A'ero pevove'ga nhimomby'ai onhimongyavo. ¹⁵ Hepiaga jara'ġa ei:

—Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga opokogame Jesus'ga popoakaro. Nurā Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imondovouka, ei ġa o'mbero. Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irūa garera Satanás.

¹⁶ Ojohupe ojipe'ġa ei:

—Tihepia ti Jesus'ga popoakara, ei ġa. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe. Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Mara'ngu po Tupana'ga japouka nde ve nde pokoga? Torohepia ti, ei ġa ga pe.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġandeaporogitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwyripeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē. Po ongapypeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Po na jitehe Satanás'gapyriva'ea otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi

jovai nehē no. Marā po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyri'va'ea ahana'javame nehē? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea ji ei. A'ereki pe pe'e: "Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyri'va'ea mbojipe'auka ga pe." Nahā pe pe'e, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹—Ma'ga ombojipe'auka Satanás'gapyri'va'ea pendeheve'ġa pe naerū? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: "Belzebu'ga ombojipe'auka ġa pe." A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rūi ġa poko ojipyri'va'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rūi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: "Belzebu'ga Jesus'ga poko." Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe javo pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰—Tupana'ga ipopoaka hete. Gapopoakara ombojipe'auka Satanás'gapyri'va'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhandervihavuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

²¹Kiro Jesus'ga Tupana'ga popoakara mombe'ui ga ojipe'ġa hohe javo. Imombe'gwovo ga ei ġa pe ġa mbo'eavo:

—Ipopoakave'ga opyhy pa gwy'yva toavykyyme ti ojipe'ga nhironga javo. Ga hepiakaturame ġwonga u katu gambatera. ²²Ojiko ga gwy'yva rehe. Aerē ojipe'ga ruri otavuka ipopoakave'ga pe. Gaha koji'i ipopoaka ipopoakave'ga hohe. Nurā ga gapopoakara mombigi ipyhy'pava gary'yva ga hugwi gambatera no. A'ero ga ima'ēi gambatera.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahā Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

²³—Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahī, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oġi ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ġa ji rehe javo.

Ojivy anhaġa ahe pyri

(Mateus 12.43-45)

²⁴—Kiro po ti ji imombe'ui anhaġa rembipyhy'ga'ga pe me, ei Jesus'ga. Nahā ja aġwamove'ga ndekoi ite'varuhuve'ga – kiroki ga opohi okote'varuhua hugwi novīa ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaġa Diabo'gapyri'va'ea ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahūro ga pe. Aerē anhaġa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yī me okwaokwava. "Mome po ti ji rui nehē?" e'i ovyteri pe heka. Ndohepiagi reki. Nurā i'ei: "Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojykaa'java," e'i. Akwaimbae'ga pe anhaġa i'ei nhironga.

²⁵—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaġa i'ei: "Ikatu hete nhironga imboavujikweripyra," e'i anhaġa.

²⁶—A'ero ihoi seteva'ea rerua anhaġa rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahū hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojykai otiruahūro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahū hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahū ga pe ojipejiva'ea ga pojykame. Aerē koji'i tiruahū hete ga pe seteva'ea ga pojykame, ei Jesus'ga.

Horyory tuhē ahe

²⁷Ga nhi'igame hahyahi pevove'ġa pyteripevehēa nhi'igā ga pe:

—Pyry hete hēa pe – kiroki hēa nde mbo'a nde moka'mbuka'mbuavo, ei hēa.

²⁸A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē. Emo koji'i pyry hete ġa pe – kiroki ġa Tupana'ga nhi'igā rendu katu okovo ganhi'igā rupi, ei ga.

*Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve
(Mateus 12.38-42; 16.1-4; Marcos 8.11-12)*

²⁹ He'yive'ga nhombotymbotyvame Jesus'ga pyri ga ei ġa pe:

—Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! A'ereki pe pe'e: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga ġa pe.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea momemukarame ymyahū hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē jihi Jesus'ga poko javo, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako. ³⁰ Pekwahava'ja ti Jonasva'ea pejapyakavo. Ymyahū Tupana'ga Jonasva'ea mondoukari cidadepeva'ea pyri Nínivepeva'ea pyri tokwaha ti ġa jipopoakara javo. Na jitehe Tupana'ga ji mbuhurukari pe pyri aġwamova'ea pyri tokwaha ti ġa jipopoakara javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Nahā Jesus'ga Jonasva'ea mombe'ui ahe ve tokwahava'ja ti ġa Tupana'ga popoakara Jonas'ga mbogwerava reheve javo. A'ero ga ei:

³¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi nehē pe ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemonehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehē no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē. A'ereki ymyahū ahe uhu Salomāova'ea pyri paivohuhetea hugwi hako tahendu ti ganhi'iġa javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomāova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'iġa ikwahapotare'yma a'itituhēva'ea. Nurā po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

³² —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi pe ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemonehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehē no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē. A'ereki ymyahū Nínivepeva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahū hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'iġa pepohire'yma pejikote'varuhua hugwi. Nurā po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

*Kojahuva'ea'javuhuva'ea
(Mateus 5.15; 6.22-23; Lucas 8.16)*

³³ —Imondygame lamparina ahe nomondoi imihava pype. Ndohovapygi ahe lamparina hyrua pyvō. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Nurā okirame onga pype ahe gwepia kojahua, ei Jesus'ga.

³⁴ —Ndereakwara ko lamparina ja nde ve. Ejeakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehē. Na jitehe ejeaporoğitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

—Ejeakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehē. Na jitehe ejeaporoğitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

³⁵ —Ekwaha ti a'ero imbaragwahava mara'ngu po ji jireaporoğitakue'yma javo. Ejeaporoğita katu ti takote'varuhuyme ti javo.

³⁶ Lamparina imbokojahuheterame nde ve nde hoi pehea rupi katu ikwahava. Na jitehe ekokatukwahavame po ti nde ikwahahetei nehē nahanahā Tupana'ga opota ji ve javo. Po nandereaporoğitate'varuhui'i'i, a'ero po ti nde rekokatukwahapavi nehē.

Tiruahū ti fariseusva'ea pe

(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

³⁷ Jesus'ga nhi'igirē fariseu'ga ei ga pe:

—Herejo nhironga pype i'gwovo ji pyri.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri.

³⁸ Jesus'ga ndojipogwei na'ē ojikwakuve'yma. A'ero fariseu'ga ei oyvyteri pe: “Garamo Jesus'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerū? Nhaneramonhava'ea e'i: ‘Nahanahā nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturō gwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,’ ei ahe.” A'ea ga ei oyvyteri pe onhimomby'avo Jesus'ga rehe ga ndojipogwei i'ua renonde javo.

³⁹ A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei fariseu'ga pe:

—Pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iga rupi pendekoe'ymame ganhi'iga rupi pejiyvyteri pe fariseusva'ero, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji'rame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahā ji ei, ei Jesus'ga. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo.

⁴⁰ Peko ikwahave'ymuhūva'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

—Tupana'ga oapo pa. Oapo ga ahe'ara. Oapo ga ahevytera no. ⁴¹ Po peyvytera ikatu, a'ero po ti pe ima'ēi jara penhimbatera imbatere'ŷve'ga pe nehē. A'ero po ti pyrypavamo pembatera pe me nehē. A'ero po ti ndapejikwakuva'javi nehē, ei Jesus'ga.

⁴² —Tiruahū ti pe me! A'ereki fariseusva'ero pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe. Tiruahū ti pe me. A'ereki napearōi Tupana'ga. Pemondo pe Tupana'ga pe novīa. Petŷ imboheva'ea: hortelā, arruda, verduras. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji ga pe. A'ea pyry Tupana'ga pe. Emo pe ndapekokatupavi pejikokatue'yma ojipe'ga pe, ei Jesus'ga. A'ea ndapyryvi Tupana'ga pe. Peko katu po pe pejikokatuavo ojipe'ga pe hamo. Pearō hete po pe Tupana'ga hamo no. Pemondo ti Tupana'ga pe pejikokatuavo ojipe'ga pe no Tupana'ga arōheteavo no. Nahā pyry hete Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴³ —Tiruahū ti pe me! ei Jesus'ga. A'ereki fariseusva'ero pe pe'e: “Tianderepia pa ti ga nhande mboheteavo. A'ereki nhande gānduvihavuhuro xako,” pe'e pe pejiyvyteri pe. Nurā pe apypotaruhui nhanderuvihava'ga apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. Ikatuuhu pe me ga

mbaragwahavame pe ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'igatuavo pe me pe ko orembo'eharamo javo pe me, ei Jesus'ga.

⁴⁴—Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me nehē! A'ereki pe aheryvya ja. Ndiukwahavame aheryvya ahe ndohepiagi. A'ero ahe pyruḡi hehe ikwahave'yama inema ipype. Na jitehe pe kwavame ahe ndokwahavi pendekote'varuhua peyvyteri pe, ei Jesus'ga ḡa pe.

⁴⁵A'ero judeus'ga mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Orembo'eharamo nde erame na ḡa pe, ore ve nde ei nava'ea rehe no ore mbotegweteavo.

⁴⁶A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me ti tiruahū no! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe. A'ereki pe ojipe'ḡa mbo'e hahyva'ea rehe. A'ereki penhi'iga rupi ḡa ndekorame hahy ḡa pe. Pe'e pe ḡa pe: “Nahanahā ti peko Moisésva'ea nhi'igagwera rupi orenhi'iga rupi no,” pe'e hete pe ḡa pe. Pe tuhē ndapekopavi ahenhi'igagwera rupi reki. Peko pa po pe hupi hamo. Penhimbi'eagwera pe pepirīa reki no. Ga ja pe peko – kiroki ḡa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ḡa arimo ḡa pokoge'yama, ei Jesus'ga.

⁴⁷—Tiruahū ti pe me! A'ereki pe peapo katu tehe tapyja aheryvya rehe Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ryvya rehe. Ymyahū penamonhava'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jukai. ⁴⁸Pehe peapo katu aheryvya. Jukwaha reki ahemanoa pyryvamo pe me. A'ereki pe napehendukatui imombe'uharava'ea nhi'iga no, ei Jesus'ga.

⁴⁹—Nurā ymyahū Tupana'ga reaporoḡitaro. Ga e'i: “Amondouka po ti ji ḡa pyri nhinhi'iga mombe'uhara'ga nhimoirūhara'ga ndeheve nehē. Jara'ḡa po ti ḡa ḡa jukai nehē nhinhi'iga mombe'uhara'ga nhimoirūhara'ga ndeheve nehē. Jara'ḡa po ti ḡa ḡa monhani okote'varuhuavo ḡa pe nhinhi'iga mombe'uhara'ga pe nhimoirūhara'ga pe nehē no ogwovo ḡa ndeviri nehē,” ei Tupana'ga ymyahū, ei Jesus'ga.

⁵⁰—A'ero ahemanoa rehe nhaporemo po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. “Pejuka pa pe nhinhi'iga mombe'uharava'ea,” e po ti Tupana'ga pe me aḡwamova'ea pe nehē. “Ji japopyrē yvya yvaga reheve penamonhava'ea ahe jukai. ⁵¹Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Aerē penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea ymyahū hako. Omano Zacariasva'ea pejatykahavuhua pyri templo pyri okara pyteri pe ikwava'ēhava pyri.” Nahā po ti Tupana'ga ei pe me imondovo hahyva'ea pe me imboja ahejukaagwera pe ndehe nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁵²—Tiruahū ti pe me nehē! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe. A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'iga rehe herojijiyita. Nurā hajíhea rehe pe ḡa mbo'ei ḡa moandyandyita. Pereko pe Tupana'ga nhi'iga aherembikwatijara novīa timonhi'ī javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'iga rupi pejikoge'yama ga rehe. Ga ndekopotarame ganhi'iga rupi pe napemombe'ukatui ḡa pe. Nahā pe napemongoi ḡa ganhi'iga rupi ḡa mbojikoge'yama ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁵³Nanime ḡambo'ehara'ga ndekote'varuhui ga pe ga arōe'yama fariseus'ga pavēi. A'ero ḡa ei ga pe:

—Herejo ore mbo'eavo he'yiva'ea rehe. Maramarā po? Koji'i ore mbo'e.

Nahā ḡa ei ga pe. ⁵⁴A'ereki ḡa e'i ojohupe:

—He timombe'uuka ti ga pe. Po ti ga nde'ikatui he'yjuhuva'ea mombe'urame nehē, a'ero po ti ore ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojojupe.

12

Tupana'ga omboukwaha onhimiva'ea nehē

(Mateus 10.26-27)

¹ A'ea rupi he'yjuhuranuhūve'ġa nduġanduri onhimono'ono'oġa ti-hendu Jesus'ga javo. Opyrūpyrū ġa ojogwehe onhimongyavo.

Kiro Jesus'ga nhi'ina'ēi ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti pāo mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa rehe. A'ea ji ei tapehendukatui ti fariseus'ġa nemimbo'ea javo. A'ereki ġa ahe moandyandyi ojihe. Nurā ahe ei pyry hete ġa javo novīa. Emo ġa oko te'varuhu reki. Ga ja rūi ti peko. Pāo mbovuhava onhinhamba pāo pype. Na jitehe fariseus'ġa ndekote'varuhua oki pa peyvyteri pe ġa pe mbo'erame.

² —Jahovipyra ahe ohaja'vo hepiuka. Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehē. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehē, ei Jesus'ga. ³ Kiroki a'ea pe pemombe'u ppytunimo ahe ve – a'ea jitehe po ti ahe imombe'ui arimo ojipe'ġa pe nehē. Kiroki a'ea pe pemombe'u nhimi okipe ahe ve – a'ea jitehe ti ahe imombe'uahyahivi ġandovaki tohendu pa ti ġa javo.

Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 10.28-31)

⁴ —Pejikoty'a pe ji pavēi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'e ji pe me: Tapekyhyji ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarē tegwete ġa pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. ⁵ Kiro ji Tupana'ga mombe'ui pe me. Ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete. Ahe jukarē ga omombo ahe tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarame. A'e ji pe me: Ga hugwi ti pekyhyji, ei Jesus'ga ġa pe.

⁶ —Maramomi itambere'ia gwyrā'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Cinco rehe gwyrā'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwyrā'ia repi-apavi herekovo ikwahapava. Nurā ga nomoka'nhyimi ojipeji gwyrā'ia!

⁷ —Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemo vehevi he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemo vehevi he'yje'ŷva'ea. Nahā ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrā'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji reko'i pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Po nahā ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga

(Mateus 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ —Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei: A'e ji pe me: Po ahe ei ji mombe'gwovo: “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ko jipojykaharetero.” Po nahā ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe nehē: Ga oko jireheva'ero. A'ea po ti ji ei ahe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁹ —Po ojipe'ġa ei ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” Po nahā ġa ei ji mombe'gwovo, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe ġa mombe'gwovo nehē: Ga ndokoi jireheva'ero. A'ea po ti ji ei nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

10 —Po ĝa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ĝandekote'varuhua ĝa hugwi nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero vvagipeva'ero no. Po ĝa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraĝwami tuhē ĝandekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

11 —Aerē po ti ojipe'ĝa pe nderohoahyi ahejatykahava pype ipypeve'ĝa nduvihava'ĝa ndovai pyteri pe governador'ĝa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ĝa ndovai pyteri pe nehē no. Gandovai pyteri pe po ti ĝa pe nderohoi timboja tehe ti ĝa ndehe javo.

—Ga pe nderohorame tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'iĝi ĝa pe nehē? Gara po ti nhande ei ĝa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. ¹² Ga pe nderohorame po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'euka nehē nahanahā ti pe'ji ĝa pe javo.

Jesus'ga omombe'u imbateve'ga okote'varuhuve'ga

¹³ Kiro he'yjuhuve'ĝa pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo ere ti nhiirū'ga pe ima'ēuka ga pe. Toma'ē ga orepo'ria mbateragwera ore ve memei.

¹⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji rūi ko ima'ēharamo ahe ve.

¹⁵ Pevove'ĝa pe Jesus'ga ei:

—Penhimboko'í ti! Tapepotaruhetei itambere'ia mbatera reheve. A'ereki mbaterahetea ĝwaramo rūi pe ndekoi, ei Jesus'ga ĝa pe.

¹⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ĝa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Imbateve'ga gwereko vvykatua. Horyory garemityma. Ohy hete! ¹⁷ Oyvyteri pe ga japyakai javo: “Marā re po ti ji herekoi koapora a'ero nehē? Mome po ti ji imondoi hepiakatuavo nehē imono'ono'oĝame nehē?” ei ga ojapyaka.

¹⁸ —Aerē ga ei oyvyteri pe: “Nahā po ti ji rekoí a'ero nehē,” ei ga. “Apivohi po ti ji nhimbatera tuha'via nehē. A'ero po ti ji japoí hehanhuhūva'ea tuhava nehē. A'ea pype po ti ji imongipavi nehē jiapoa: trigo ojipea reheve nhimbatera reheve nehē. ¹⁹ A'ero po ti ji ei jiyvyteri pe nehē: Mbaterahetea ji herekoi hepiakatuavo. Mbaigwe po ti ipavi nhimbatera nehē. Nurā po ti ji ndaporavykya'javi nehē. Toryva rehe jate po ti ji rekoí nehē i'uheteavo vinho gwovo jiroryroryvamo nehē. Nahā po ti ji ei jiyvyteri pe nehē,” ei imbateve'ga.

²⁰ —A'ero Tupana'ga ei ga pe: “Kiro ppytunimo po ti nde manoi nehē ikwahave'ymuhūva'ero! Oro nembatera po ti nehē naerū? – kiroki a'ea nde eremono'ono'oĝuhū. A'ea po ti ojipe'ga gwereko nde manorame nehē,” ei Tupana'ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²¹ —Na jitehe ga rekoí – kiroki ga omono'ono'oĝuhū mbatera ojive jate okoe'yma Tupana'ga nhi'iĝa rupi. Oko tehe po ti ga Tupana'ga rovai pyteri pe nehē, ei Jesus'ga ĝa pe.

Tape'agataruhui ti mbatera rehe, ei Jesus'ga

(Mateus 6.25-34)

²² Kiro Jesus'ga ei ĝwemimbo'ehara'ĝa pe:

—Nurā ji ei pe me: Tape'agataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarā po ti ji rekoí nehē? Gara po ti ji a'u nehē? Ahā po ti ji ve mbatera nehē. Gara po ti ji amongi nehē? Aerē po ti jipira itoropavi nehē.” Tape'ei ti nahā penhi'agataruhue'yma.

²³—Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehē to'u ti ġa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehē. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁴—Pehepia te gwyrā'ia corvos ikwahava. Notymi ojive corvos. Ndo-hetygi ġwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'ogi mbatera opoitava ryrua pype aerē po ti ti'u javo. O'u reki corvos. A'ereki Tupana'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekoj pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurā po ti ga imondoi pe me nehē no, ei Jesus'ga.

²⁵—Pe'aġataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehē.” Nahā po pe ei. Pe'aġataruhu po pe a'ea rehe javo novā. Napenheimomboakara'javi tuhē po ti pe nehē, ei Jesus'ga. ²⁶Nenheimomboakahava nonhimimi'i'i Tupana'ga pe. Pehe reki ndapekwahavi a'ea pejikovo. A'ero ti ojipea rehe tape'aġataruhui no!

²⁷—Pehepia ti yvoty'ria. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomā'ova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhē ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. ²⁸Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhū me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nom-bokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arōi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi hete pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

²⁹—Tape'aġataruhui ti penhimbi'ua rehe! Tape'aġataruhui ti hehe pejipy'a noġatuukare'yma. ³⁰A'ereki vvyakotyve'ġa gwyripeve'ġa nhaġataruhu a'ea rehe nhaporemo – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'aġataruhui ti hehe a'ero. A'ereki gaha penduvete'ga okwaha pe mbatere'ymame togwereco ti ġa ġwiġwia javo, ei Jesus'ga.

³¹—Tupana'ga ko penduvihavuhuhete'ga. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'ġa rupi gaha ko jiruvihavuhuhete'ga javo, ei Jesus'ga. Pe ndekora-me ganhi'ġa rupi po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē togwereco paravuhu ti ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ikatuheteva'ea yvagi pe
(Mateus 6.19-21)

³²Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pe ko napende'yi jireheva'ero. Tapekyhyji ti. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Opomongo pota ji huvihavamo ji pavēi.” ³³Pemondo ti penhimbatera ojipe'ġa pe itambere'ia pyhyga ġa hugwi. Itambere'ia ti pemondo a'ero imbatere'ġa pe. Po nahā pe ndekokatui, a'ero po ti pe herekoi pejive yvagi pe nehē. Ikatu hete po ti peapoa pevo gwe'yjamo a'ero nehē. Niymani po ti nehē. Namomini po ti nehē. Iporomive'ga ndohoi yvagi pe imima aheapoa. Mbatera nombote'vari aheapoa yvagi pe.

³⁴—Nurā ji ei pe me: Penhiitambere'ia ti pemondo imbatere'ġa pe. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero vvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoġita jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe

pe pemondo pejeaporoğita imohina jipi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Ndokiri huvihava'gapyrive'ga

(Mateus 24.43-44)

³⁵ —Peko katu ti jirura'jahava pota. Peko ti ġa ja – kiroki ġa omongi oku'ayvira xanhimboavujikwe ti javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. Peko ti ġa ja no – kiroki ġa ombojapy'u lamparina tihepia katu ti ikwahava javo. ³⁶ Peko ti ġa ja – kiroki ġa e'i: “Aerē po ti nhandepojkahara'ga ruri. Uhu po ti ga toryva hugwi ojipe'ga mohembirekohava hugwi,” ei ġa gajivyhava pota. Ga rurame okwaokwa porta rehe, kotihī ġa ipe'ai ga pe.

³⁷ —Pyry hete po ti ġa pe nehē – kiroki ġa ndokiri opojkahara'ga rurame, ei Jesus'ga ġa pe. Amombe'u katu ji pe me: Onhimboavujikwe ti ġapojkahara'ga imongiavo oku'ayvira nehē ta'apo ti ji mbatera ġa pe javo. A'ero po ti ga ġa mboapygi mesa pyri herua mbatera imondovo ġa pe nehē to'u ti ġa javo. “Pepyry hete pe jirura potari,” e po ti ga nehē imondovo ġa pe nehē.

³⁸ —Po ġapojkahara'ga jivyrame toryva hugwi ypyhaji'i, pyry hete po ti ndokirive'ga pe nehē. A'ereki ga gwepia ġakire'yma. Pyry hete po ti ndokirive'ga pe nehē ga jivyrame ko'ema koty. A'ereki ga gwepia ġakire'yma, ei Jesus'ga ġa pe ġa mbo'eavo ojo'java'ea pyvō.

³⁹ —Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —Nurā ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji ruri vyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahā ahe ombojikoguka ojihe

(Mateus 24.45-51)

⁴¹ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa pe nde imombe'ui a'ea ojo'java'ea? Mara'ngu po ore ve jate nde imombe'gwovo torohendu katu ti? Mara'ngu po ojipe'ga pe no nde imombe'gwovo tohendu katu ti ġa ore pavēi? ei ga Jesus'ga pe.

⁴² A'ero Jesus'ga nhandepojkaharete'ga ei Pedro'ga pe:

—Kiroki ga ombojikoguka opojkahara'ga pe ojihe gweaporoğitakaturō – marā ga rekokatui? ei Jesus'ga. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me pe mbo'eavo ojo'java'ea pyvō. Gwepia katu ga opojkahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojkahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ga ndepiakatuharamo. Ema'ē ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo.” Nahā ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

⁴³ —A'ero gapyrive'ga jara'ga ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatuharamo ga horame.

—Aerē gapojkahara'ga jivyri ua. Ga ndepiagame ga ei: “Ga ndepia katu reki ga imondovo ġa pe,” ei ga.

—Pyry hete ġandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁴ Imombe'ukatuvavo ji ei pe me: Aerē po ti gapojkahara'ga ei ga pe nehē: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrā reheve nhimbatera reheve no.” Nahā po ti ga ei nehē toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Po gāndepiakatuhara'ga ei oyvyteri pe opojoykahara'ga rure'yname: “Mbaigwe po ti jipojoykahara'ga jivyri nehē,” e po ga. A'ero po ga ndohepiakatui opojoykahara'gapyrive'ga, ei Jesus'ga. Onupā po ga ga akwaimbae'ga kunhangwera'ga ndeheve ga poravykyrame. O'u hete po ga gambatera. Heagwry po ga no. ⁴⁶ Nomboha'uvi ga ga upa nduri po ti jipojoykahara'ga kiro nehē javo.

—A'ea rupi po ti gapojoykahara'ga ruri ovahema nehē, ei Jesus'ga. Gapojoykahara'ga ga rovaja'rogukari. A'ereki ga ndokoi ganhi'iga rupi. Nahā po ti gapojoykahara'ga ga mongoukari ahe pyri nehē – kiroki ahe nohendukatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga pe.

⁴⁷ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Ojipe'ga okwaha opojoykahara'ga remimbotarimova'ea. Emo ga ndokoi ganhi'iga rupi onhimboavujikwere'yama. A'ero po ti gapojoykahara'ga ga nupanupāheteukari nehē, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Ojipe'ga ndokwahavi opojoykahara'ga remimbotarimova'ea. Ga rekote'varuhurame po ti gapojoykahara'ga ga nupāi hamo. Emo po ti gapojoykahara'ga ga nupa'ukari nehē, ei Jesus'ga.

—Na tuhē. Kiroki ga pe ahe omondo hete – ga na jitehe po ti tomondo hete hamo. Kiroki ga pe ahe koji'i omondo – ga po ti koji'i tomondo hamo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Ojogwayva po ti ga ji rehe nehē, ei Jesus'ga
(Mateus 10.34-36)

⁴⁹ —Ajo ji yvya koty jitekovo tamboukwaha yvyakotyve'ga ndeaporoğita javo. Po kiro gāndeaporoğita ji amboukwaha ojikwe ramo. A'ereki nahā jiporavykyhava, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Tupana'ga e'i ji ve: “Aerē po ti ojipe'ga imondoi hahyva'ea nde ve nde jukavo nehē,” ei ga ji ve. Tuhu ti hahyva'ea ji ve a'ero. A'ereki ji ga nhi'ipo'ru pota. Anhimbaekwahi ji jivy'are'yama hahyva'ea imbuhua.

⁵¹ —Marāi pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga. “Jesus'ga rura gwaramo po ti yvyakotyve'ga py'a rukatui nehē.” Nahā po pe ei pejiyvyteri pe naerū? A'e ji pe me: Tape'ei ti a'ea. Jirura gwaramo po ti gapy'a ndukatui nehē. Ojogwayva po ti ga ji rehe nehē, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga po ti ji arōhetei nehē. Ojipe'ga po ti nanhiarōi nehē. Nurā po ti ga jogwayvari ji rehe nehē.

⁵² Kiro po ti ongapypeve'ga cincove'ga jogwayvari nehē.

Trêsvē'ga po ti doisve'ga rayvari nehē.

Doisve'ga po ti trêsvē'ga rayvari nehē.

⁵³ Akwaimbae'ga po ti gwayva gwa'yra'ga nehē.

Gara'yra'ga po ti ga rayva nehē no.

Kunhangwerahēa po ti gwayva gwa'yrahēa nehē.

Hēara'yrahēa po ti hēa rayva nehē no.

Gwayva po ti kunhangwerahēa o'aihēa nehē.

Hēa'aihēa po ti hēa rayva nehē no, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Ikwahavukahava
(Mateus 16.2-3)

⁵⁴ Kiro Jesus'ga ei pevove'ga pe:

—Po kwara ihoa koty hovagwevagwe gweri kwara, a'ero pe ei: “Nimbegwei amana,” pe'e pe. Oky tuhē a'ero. ⁵⁵ Po nhimbya hugwi yvytuh uhu, a'ero pe ei: “Kwarahyahi po ti nehē.” Kwarahyahi tuhē a'ero.

⁵⁶ Pe pehepia yvaga ikwahava aerēva'ea. Nurā pe ei: “Aerē po ti ikryi

nehē.” Pe pehepia avova'ea ikwahava aerēva'ea. Nurā pe ei: “Aerē po ti kwarahyaha nehē.” A'ea pe pekwaha katu.

—Emo imbaragwahave'ŷve'ga ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aḡwamova'ea – kiroki a'ea ikwahavuka aerēva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerēva'ea rehe, ei Jesus'ga ga pe. Pe ko ahe-moandyandyiva'ero! ei Jesus'ga. Maranameuhū pe napembaragwahavi aḡwamova'ea rehe nhinhi'iga renduvame! Onhimiva'ea nhinhi'iga pe me naerū?

Pejeaporogita ti, ei Jesus'ga

(Mateus 5.25-26)

57 —Pe tuhē pekwaha hamo! ei Jesus'ga. Maranameuhū pe napendeaporogitakatui naerū ikwahave'yma? Pekwaha ti! ei Jesus'ga. 58 Kiro po ti ji imombe'ui pe me ikwahavuka pe me nahā ti pejeaporogita katu javo. Ji rendu ti a'ero.

—Po nde te'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji nderekote'varuhua mome'ui nehē te'i ti ga nhandeaporogita pe javo,” e po ti ga nde ve nehē. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri ejirokwa ti javo ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhē ti xan-himbovyvy na'ē.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehē, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehē. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehē. 59 A'e ji pe me: A'ea pype po ti nde pytai nehē. Nde imondokatupave'yname ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

13

Pemano pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē

1 A'ea Jesus'ga imombe'urē pevove'ga pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Pilatos'ga ahe jukaukari ojiheva'ea Galilíapeva'ea ko. Okwava'ē pota Galilíapeva'ea mbatepyryva ikwava'ēhava rehe Tupana'ga pe okovo. Ahe mbatepyryva jukarame Pilatos'ga ahe jukaukari. Aherekoa ono'ō mbatepyryva rekoa pavēi ga ahe jukaukarame, ei ga Jesus'ga pe.

2 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahū ahe Galilíapeva'ea ogwyrripeve'ga hohe. Nurā Pilatos'ga ahe jukaukari.” A'ea po pe ei naerū? ei Jesus'ga ga pe.

3 —A'e ji pe me: Pe ndapekwahavi pe'erame nanongara. A'ereki ahewyrripeve'ga oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikovo. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemo po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

4 —O'a onga jo'ajo'ara Jerusalémmeve'ea rehe dezoitova'ea rehe ahe jukavo Siloépeve'ga gwyrri pe. Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahū dezoitova'ea ojipe'ga hohe Jerusalémmeve'ga hohe. Nurā ahe rehe onga jo'ajo'ara ari.” A'ea po pe ei naerū?

5 —A'e ji pe me: Pe ndapejapyakakatui ahe rehe. A'ereki Jerusalémmeve'ga oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemo po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Ahã yva'ia figueira rehe

⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei ġa pe:
—Akwaimbae'ga oho ko pe uva tymipyra pype. Pevo i'yva ami figueira. Oho ga heka hehe yva'ia figo ta'u ti javo. Ndogwerekoi yva'ia figo hehe reki. ⁷ A'ero ga ei ġwemitymipyra repiakatuhara'ga pe: “Três anos imbokwara'ara'ari ji rujirurame avo heka figo figueira rehe. Ahã reki. Eha ti a'ero. A'ereki o'ã novã yvya po'ruavo,” ei ga.

⁸ —A'ero garemitymipyra repiakatuhara'ga ei: “Na ti ojipeji um ano imbokwara'ari hehe nehẽ. Kiro po ti ji hyvykoi yvya imondovo i'atagwera yvapo pyri nehẽ. ⁹ Po i'a nehẽ, a'ero pyry. Po ndi'ai nehẽ, a'ero ti emboharuka,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Jesus'ga omombi onhimombeva'ea karugwara

¹⁰ Aerẽ sábadu rupi kiro Jesus'ga ġa mbo'ei gwe'yja'ġa jatykahava pype. ¹¹ Ipye kunhangwerahẽa reko. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ari hẽatetirũa rehe. A'ea rupi hẽa nopo'aġatui. Onhimombe hẽa okovo. A'ereki anhaġa nomopo'aġatuukari hẽa pe. ¹² Hẽa repiagame Jesus'ga ei hẽa pe:

—Kunha, ei ga. Avo ejo.

Hẽa rurame ga pyri ga ei hẽa pe:

—Ndepiro'y nde netetirũa hugwi kiro, ei ga.

¹³ Hẽa rehe ga pokogi kiro. A'ero kotihĩ hẽa po'aġatui. Tupana'ga mboheteavo hẽa ei:

—Pyry hete Tupana'ga ji ve, ei hẽa gworygworyvamo ga rehe.

¹⁴ Kiro huvihava'ga judeus'ġa jatykahava pype ga nhimboahivi Jesus'ga pe. A'ereki sábadu rupi Jesus'ga omombi hẽatetirũa judeus'ġa poravykye'yma rupi. A'ero huvihava'ga ei ipypeve'ġa pe:

—Oporavyky po ahe ojipea rupi seis dias rupi hamo. A'ea rupi ti pejo tomombi ga petetirũa. Sábado rupi rui po ti ga tomombi petetirũa nehẽ, ei ga ġajatykahava jaramo.

¹⁵ A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei ijara'ga pe ipypeve'ġa pe no:

—Pe'e pe ji ve: “Oku te'varuhu ga. A'ereki ga oporavyky sábadu rupi.” Nahã pe ei ji ve, ei Jesus'ga. Pehe reki okokatu'áva'ero peko. Pe nħaporem peporavyky sábadu rupi no! A'ereki sábadu rupi pembopiro'y penhenymbava boi burro reheve happyja hugwi herogwovo y pe imboy'gwovo.

¹⁶ —Hẽa reki, Abraãova'ea rakykwepoharamo ko hẽa, ei Jesus'ga. Satanás'ga okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga, gaha hẽa pojykauka ojipyryva'ea pe. Nurã hẽa nopo'aġatua'javi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ara'ari hẽa pojykaukaramo. Jihi a'e: Pyry ji imbopiro'yi karugwara hẽa hugwi sábadu rupi, ei Jesus'ga.

¹⁷ Ga nhi'igame ga arõe'ÿve'ġa ndipoyjayjari. Ipypeve'ġa reki ġa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ero ġa ei:

—Oapo hete Jesus'ga ahemonhimomby'ava'ea pyryva'ea. Ipopoaka hete ga, ei ġa gworyvamo garembiapopava rehe.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea

(Mateus 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ Ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. ¹⁹ Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. Henhunhame

mostarda roryroryvamo. Aerē yvovouhuro tuhē. A'ero gwyra'ia ruri onhimongyavo upa hakā rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ŷve'ġa po ti he'yjuhu nehē javo.

Pāo imbovuhava
(Mateus 13.33)

²⁰ Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderu-vihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. ²¹ Kunhangwerahēa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hēa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pāo javo. A'ero hēa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ġa herojiji ojeaporoġita nehē javo.

Porta'ia ndipypiriva'ea
(Mateus 7.13-14, 21-23)

²² Aerē Jesus'ga hogahoi ojipejipe pe cidades pe. Cidades'i pe ga hoi no. Pevopevo ga ġa mbo'embo'eavo ogwovo Jerusalēm me.

²³ Pevove'ga e'i Jesus'ga pe:

—Orepojkaharetero emombe'u ore ve. Tupana'ga omombo aherekote'varuhua ahe hugwi okovo. Maramomi ġa hugwi po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa nderogwovo yvagi pe nehē toko ti ġa jireheva'ero javo? Ndahe'yi po ġa? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

²⁴ —Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa. Pejirokwa hete ti penhimongiavo Tupana'ga ronga pype porta'ia rupi ndipypiriva'ea rupi ga pyri. A'e ji pe me: Pejirokwa hete ti penhimongiavo. A'ereki he'yjuhuve'ġa oki pota garonga pype novīa. Emo ġa ndoki.

²⁵ —Aerē po ti Tupana'ga po'amī hovapytyma porta nehē. Po pe ami mytu'ē me a'ea rupi, a'ero po ti pe kwapekwari porta rehe novīa nehē. A'ero po ti pe ei nehē: “Ehovapytymba'vo ti porta ore ve orepojykaharetero.”

—A'ero po ti ga ei pe me nehē: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehē. Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero,” e po ti ga nehē.

²⁶ —A'ero po ti pe ei nehē: “Oro'u ko ore nde pyri ikwehe. Erembo'e nde pehea rupi orecidade rapea rupi ikwehe.”

²⁷ —A'ero po ti ga ei pe me nehē: “A'e ji pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a pa ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'ymi pe pekote'varuhu.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ea rupi po ti pe ġa ndepiagi nehē: Abraão'ga, Isaque'ga, Jacó'ga nehē. Pe ġa ndepiapavi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga nehē no. Okipavipe po ti ġa Tupana'ga ronga pype pe ġa ndepiagame nehē. Tupana'ga napemongiukari ġwonga pe nehē. A'ea rupi po ti pe jehe'oi pejihe penhimonha'ngavo hahyrame pejive pevo nehē, ei Jesus'ga.

²⁹ —Uhu po ti ojipe'ġa nehē. Kwara ipora hugwi po ti ġa nduġanduri kwara ihoa hugwi no, tyapyra hugwi no, nhimbya hugwi no. Ga uhu oapyga nehē ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ —Pehendu ti! ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – jara'ġa po ti huvihava nehē. Kiroki ġa huvihava aġwamo – jara'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oarō hete Jerusalém

(Mateus 23.37-39)

³¹ Kiro fariseus'ġa nduri ovahema Jesus'ga pyri. Ga pe ġa ei:

—Heregwovo avo hugwi. A'ereki Herodes'ga nde juka pota, ei ġa.

³² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ga ko huvihavatehea jagwa'ria'java'ea ja raposa ja. Peho ji mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “ ‘Ehendu ti!’ ei Jesus'ga nde ve. ‘Kiro ji ambojipe'ape'a ahe hugwi anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Amombimombi ji ahetetirūa ahe hugwi no aġwamo. Nahā ji poravykyi kiro. Ko'emame na jitehe ti. A'ea py'rovo po ti ji poravykypavi nehē.’ A'ea Jesus'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji Herodes'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Pe'e katu pe pe'erame ji ve: “Heregwovo.” Na tuhē. Taho ti ji jigwovo pea rupi kiro ko'emame no a'ea py'rovo no jigwovo cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém me jate ġa Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea juka pota jipi. Pevo jitehe po ti ġa tajijuka nehē naerū! ei Jesus'ga ġa pe.

Kiro Jesus'ga ei cidadepeve'ġa pe Jerusalémmeve'ġa pe:

³⁴ —Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga. Tupana'ga ahe mondoukaramme pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiġa omono'ono'ō gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe he'yjuhuva'ea rupi ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiġa ja pe nderekokatupota novīa. Emo pe ndapepotaruhui, ei Jesus'ga.

³⁵ —Pehendu ti a'ero! Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē. Pe ndajirepiaga'javi nehē, a'e katu ji pe me. Aerē jate po ti ji rura'javi nehē. A'ea rupi po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

14

Jesus'ga omombi ahevuvura ahe hugwi

¹ Aerē sábadu rupi Jesus'ga hoi fariseus'ġa nduvihava'ga rongga pe ta'u ji pevo javo. Ga vahemame garonga pe ġa Jesus'ga repiahetei fariseu'ga fariseu'ga pavēive'ġa pavēi javo ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga okote'varuhuavo nehē? Po nahā, a'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe.

² Jesus'ga rovai pyteri pe oko itetirūave'ga. Ovuvu pa ga hugwi gapya gajyva. ³ Kiro Jesus'ga ei judeus'ga mbo'ehara'ga pe a'ero – kiroki ġa omb'o'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Ga pe fariseus'ġa pe no Jesus'ga ei:

—Mahā po pyry? Mara'ngu po sábadu rupi ahe imombiġa ġatetirūa ġa hugwi? Mara'ngu po ahe imombiġe'yma ġatetirūa sábadu rupi? Mahā po pyry?

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tonhi'ṭpondekwa ti ġa javo.

⁴ Emo ġa nonhi'ṭpondekwavi. A'ero Jesus'ga pokogi itetirūave'ga rehe imombiġa gavuvura ga mondouka garonga pe. ⁵ Ga pe Jesus'ga ei:

—Erereko po nde jumento. Boi po nde erereko. Po nerenymbava ihiri ikwaruhua pype, a'ero po kotihī nde ipyhygi enhenymbava henohema jugwi sábadu rupi. Nahā nde enhenymbava rereko katu. A'ereki pyry nerenymbava nde ve.

A'ea Jesus'ga ei fariseus'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pe no pyry ji itetirūave'ga pokogi sábadu rupi no javo.

⁶ Nonhi'ipondekwavi ga. A'ereki ga gwenohē tuhē sábadu rupi.

Nonhimbohetei po ahe hamo

⁷ Kiro ga nduri fariseus'ga ojipe'ga ndeheve – kiroki ga fariseu'ga ga mono'o'guka ga mbuhuruka gwonga pe i'gwovouka ga pe. Oapy ga huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe. “Tianderepia pa ti ga nhande mboheteavo,” ei ga. “A'ereki nhande ga hohe,” ei ga ovytyeri pe.

Ga apygame hehe Jesus'ga ga ndepiagi. A'ero ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea ga pe. Ga pe ga ei:

⁸ —Po toryva jara'ga pe mono'o'gukari pe'u ti javo toryvi pe gamohembirekohai pe. Pehorame toryva repiaga ti tapeapygi huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe tianderepia pa ti ga jave'yma. Mara'ngu po ijara'ga javo ndehoheve'ga pe: “Herejo toryva repiaga?”
⁹ A'ero po ti ga ruri nehē. Nurā po ti ijara'ga ei pe me nehē: “Na ga apygi pe py'rovo huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe.” Ga erame na pe me, a'ero po ti pe ndapepoyjayjari nehē pejigwovo peapyga irupe okoteheve'ga apykava rehe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁰ —Po toryva jara'ga pe mono'o'gukari toryva repiagauka pe me nehē. Peapy na'ē ti okoteheve'ga apykava rehe. Aerē po ti ijara'ga ruri javo pe me nehē. “Pejikoty'a pe ji pavēi,” e po ti ga pe me nehē. “Ikatuva'ea rehe ti peapy huvihava'ga apykava rehe.” Ga erame na, po ti ojipe'ga ga renduvi – kiroki ga oapy pe pyri. A'ero po ti ga ei pe mombe'gwovo: “Gahā ore hohe.” Nahā po ti ga ei pe mboheteavo nehē, ei Jesus'ga.

¹¹ —Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pepopoakaramo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pe ndapekoi huvihavamo. Napenhimbohetei po pe hamo a'ero!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei ojipe'ga pokokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Jesus'ga ei fariseu'ga pe – kiroki ga ombuhuruka ga gwonga pe e'u ti ji pyri javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Nde japorame mbatera to'u ti ga javo, terembuhurukari ti ga ejipyri – kiroki ga ojikoty'a nde pavēi. Terembuhurukari ti neirū'ga, eje'yja'ga, imbateve'ga. Terembuhurukari ti nanongara'ga arimo ppytunimo no to'u ti ga javo. Po nde ga mbuhurukari, aerē po ti ga ei nde ve nehē: “Herejo i'gwovo kiro oreronga pe.” Nahā po ti ga toryva kwepyygi nde ve nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Po nde japorame toryva koji'i pyry nde ga mbuhurukari imbatere'ŷve'ga, ika'naka'nauhūve'ga, ipyka'naka'nave'ga, heakwagweve'ga. Nanongara'ga embuhuruka ti to'u ti ga ji pyri javo. ¹⁴ A'ero po ti pyryhetero nde ve nehē. Ga po ti ndokwepyygi toryva nde ve nehē. Tupana'ga reki ga pyryhetero nde ve nehē omanove'ga mbogweravame pyryve'ga mbogweravame nehē, ei Jesus'ga ga pe.

*Hehanhuhũ toryva**(Mateus 22.1-10)*

¹⁵ Jesus'ga pyri ġa i'ui oapyga mesa pyri Jesus'ga renduva. Gapyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Horyory po ti ga nehẽ – kiroki ga o'u Tupana'ga ruhava pype Tupana'ga rekorame nhanderuvihavuhuhetero, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Imombe'gwovo ga ei ga pe: —Marã Tupana'ga yvyakotyve'ga nderekoukari okorame ġanduvihavuhuhetero? A'ea rehe po ti ji nde mbo'ei ikwahavuka nde ve imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Akwaimbae'ga ei he'yjuhuve'ga pe: “Kiro po ti ji japoukari toryva. Pe'u ti ji pyri,” ei ga ġa pe. A'ero ga hoi japovouka, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ¹⁷ Omboavujikwepavuka ga inoġuka. A'ero ga ojipyryve'ga mondoukari ġa pyri. Ga pe ga ei: “Eho javo ġa pe: ‘Hepejijo kiroġwe. A'ereki ga omboavujikwepavuka mbatera pe me’.”

—“Kwa,” ei ga ogwovo javo ġa pe.

¹⁸ —Ġanhi'iga renduvame ga ndohopotari toryvi pe. Ga pe ġa eġa'ei: “Ndorohoi ore. A'ereki nahanahã ore oroko,” ei ġa.

—Peropero gapyryve'ga hoi ġa momorandupava novã a'ero. Ojipe'ga pyri na'ẽ gapyryve'ga hoi javo ga pe: “Herejo i'gwovo. Omboavujikwepavuka jiruvihava'ga nde ve.”

—Emo ga ei gapyryve'ga pe: “Apyhy ko ji kohoa itambere'ia mondovo. Taho ji hepiaga. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

¹⁹ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero javo: “Herejo i'gwovo.”

—Emo ga ei gapyryve'ga pe: “Apyhy ko ji he'yiva'ea nhirenymbava dez boi itambere'ia mondovo. Taho ti ji hepiaga ipopoakara toporavyky boi ji ve. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

²⁰ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero.

—Emo gaha e'i gapyryve'ga pe: “Nhirembireko ji hẽa pavẽi ko. Nurã ji ndahoi i'gwovo ga pyri,” ei ga gapyryve'ga pe.

²¹ —A'ero gapyryve'ga jivyri ua gwuvihava'ga pyri. Omombe'u pa ga ga pe ġanhi'igagwera. “Nduri tuhẽ ġa,” ei ga. “A'ereki nahanahã ġa oko.”

—A'ero garuvihava'ga nhimboahivi ġanhi'igagwera renduvame. A'ero ga ei ojipyryve'ga pe: “Haite! Eho ti pehea rupi cidade rapea rupi ja'oga rupi cidade pe. Eru ti ġa: imbatere'ỹve'ga, ika'naka'nauhũve'ga, ipyka'naka'nave'ga, heakwagweve'ga. Emongi ti ġa nhironga pype to'u ti ġa.”

²² —Kotihĩ gapyryve'ga hoi ga nhi'ipo'ruavo. Iporia'ive'ga pe nhaporemo ga ei: “Hepejijo ji rupi. Pe'u ti jiruvihava'ga pyri.” Nahã ga ġa nderuri gwuvihava'ga ronga pe ġa nderovahema ġa mongiavo ipype. A'ero ga hoi gwuvihava'ga pyri javo: “Aru pa ji ġa. Ndohygi reki ga mesa rehe,” ei ga gwuvihava'ga pe.

²³ —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Eho ti cidade hugwi pepukuhua rupi pehe'ia rupi no pevove'ga mbuhuruka tuhẽ nhironga pe. Ohygahi ti ġa nhironga rehe nehẽ. ²⁴ A'ereki ji a'e nde ve: Jypyve'ga – kiroki ga nde

hoypyrame nduri – ġa ndo'ui'i'i po ti nhiremimboavujikwerukava'ea. Iporia'ive'ġa jate po ti o'u," ei ga, ei Jesus'ga imombe'ġwovo ġa pe.

*Jesus'ga arōheterame ahe oko garemimbo'eharamo
(Mateus 10.37-39)*

²⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi pehea rupi taho ti ji Jerusalēm me javo. Ga rupi he'yjuhuve'ġa hoġahoi. Opyryryma Jesus'ga ei ġa pe:

²⁶ —Po ga uhu ji pyri tako ji neremimbo'eharamo javo. Ji arōheterame po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ti ga tanhiarō hete gwuva'ga arōa hohe, oyhēa arōa hohe, ġwembirekohēa arōa hohe, gwa'ya'ġa arōa hohe, oirū'ġa arōa hohe, okuvyra'ġa arōa hohe ġwendyra'ġa arōa hohe. Koji'i ji arōheterame ġa'arōa hohe po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ga ġa arōrame nhiarōa hohe, namongoi po ti ji ga nhiremimbo'eharamo nehē. Gwemimbotarimo rehe ga rekorame po ti ji namongoi ga nhiremimbo'eharamo nehē. Ji rehe jate ti ga toko ji arōheteavo, ei Jesus'ga.

²⁷ —Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehē ereko nde Jesus'gareheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe ti ga tokoyme nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ —Po peapo pota onga jo'ara, a'ero pe peapyna'ēi pejapyakakatuavo hehe. Pejivytyeri pe pe ei nehē: “Marā? Ohy re po ti hehe nhiitambere'ia ikwepykavamo ji japorame nehē? Marā? Ndohygi po ti nhiitambere'ia hehe ikwepykavamo nehē?” A'ea pe ei pejapyakakatuavo ikwahava. Ihygame jate po ti pe japoi nehē, ei Jesus'ga.

²⁹ —Pejapyakakatue'ymame ikwahave'ymame po ti pe imbovyri okyta tehe japopave'yma nehē herekoa'jave'ymame itambere'ia nehē. Hepi-agame ġa nhaporemō ġa e'ie'i pe me pe jaita a'ero nehē. ³⁰ “Pehepia ti ġa! Ndoapoi gweuhu ġa,” e po ti ġa pe mombe'ġwovo nehē, ei Jesus'ga.

³¹ —Po huvihavuhu'ga oho pota ojipe'ġa nduvihavuhu'ga rovatiamo ga rurame otavuka ga pe, a'ero ga apyna'ēi ojapyakakatuavo hehe. Ovytyeri pe ga ei nehē:

—“Nhipavēive'ġa ko he'yive'ġa dez milve'ġa soldados'ġa. Emo vinte milve'ġa soldados'ġa ko gapavēive'ġa. Gapavēive'ġa he'yjuhu hete nhipavēive'ġa hohe reki. Marā po ti nhipavēive'ġa ġa nderekoi ġa novati-amo ġa ndurame otavuka ji ve nehē? Mara'ngu po ti ġa ġa jukavo nehē?” ei ga ovytyeri pe.

³² —Ojapyakarē hehe ga ei ovytyeri pe: “Nhipavēive'ġa po ti ndipopoakari ġa pe nehē. Nduri ve ga. Irupe hete ga ji hugwi. Amondouka po ti ji ojipejipejiteve'ġa nhipavēive'ġa ga pyri nehē te'i katu ti ġa ga pe ga ma'ngoma'ngoga. Nurā ndura'javi po ti ga otavuka ji ve nehē.” A'ea huvihavuhu'ga ei ikwahava ojapyakakatuavo, ei Jesus'ga.

³³ —Na jitehe penhimbopiro'y ti pejeaporoġita hugwi peapoa hugwi no pejapyakakatuavo na'ē. Pe'ji ti: “Kiro ti ji tako Jesus'ga remimb-otarimova'ea rupi jate. Jiapoa ko ga'apoa kiro.” Po pe ndape'ei a'ea penhimbopiro'ye'yma pejeaporoġita hugwi, a'ero po ti pe ndapekoi nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga.

*Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Mateus 5.13; Marcos 9.50)*

³⁴—Jukyra ko pyry. A'ereki omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Po jukyra ndapyryva'javi, marã po ti ahe imombryryva'javi jukyra a'ero nehê? Ahe nombryryva'javi tuhê jukyra! ei Jesus'ga. ³⁵ A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Ahe nomondoi yja pype tombohory nhiremityma javo. A'ereki nombohoryvi aheremityma. Ahe nombojihe'arukari i'atagwera rehe imondovo yja pype nhiremityma tombohory javo. A'ereki jukyra ndapyryva'javi. Omombo ahe a'ero.

—Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhũ pe ojipe'ga mongokatui naerũ? Maranuhũ po ti ji nhimoirũukara'javi pe me nehê pehepiuka ti Tupana'ga pyryva'ga pe javo pe me naerũ? Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga'ga pe.

15

Ovelha ika'nhympyra

(Mateus 18.12-14)

¹ Aerẽ itambere'ia mono'õhara'ga nduganduri Jesus'ga pyri okote'varuhuve'ga pavêi. Ga uhu pa onhimonoo'oga Jesus'ga pyri tihendu Jesus'ga javo. ² Fariseus'ga gambo'ehara'ga pavêi ndopotari okote'varuhuve'ga ndurame Jesus'ga pyri. A'ero'ga ei:

—Ojihe'a Jesus'ga okote'varuhuve'ga ndehe gworygworyvamo'ga ndehe! Ga pyri ga i'ui no, ei'ga.

³ Nurã Jesus'ga imombe'ui fariseus'ga pe ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei:

⁴—Po pe pereko penhenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy pe hugwi, ndapehoi re po pe heka naerũ? Peheja po pe naerũ he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ongae'yi me pejigwovo hekapige'yma ojipeji ika'nhyrava'ea repiaga. ⁵ Hepiagame po pe imondoi peahavi pejoryjoryvamo herua. ⁶ Pevahemame penhonga pe po pe ga mbuhurukari pejipyri pejikoty'ave'ga pejikotyve'ga ndeheve. Pe'e po pe'ga pe: “Pejoryjory ti ore pavêi. A'ereki ore orohepia orerenymbava ovelha ika'nhympyra.” Nahã po pe ei, ei Jesus'ga.

⁷—Na jitehe yvagipeve'ga ndoryndoryhetero yvagi pe okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi. Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri. Noka'nhy'javi ga Tupana'ga hugwi. Oka'nhyve'ga ja rui noventa e nove pyryve'ga ndekoi, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Koji'i yvagipeve'ga ndoryndoryvamo ojipeji'ga rehe oka'nhympyra'ga rehe ga pohirame okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga'ga pe.

Itambere'ia ika'nhympyra

⁸ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Po kunhangwerahêa gwereko itambere'ia dez moedas de prata, ei Jesus'ga. Po hêa omoka'nhy ojipeji gwonga pype, a'ero po hêa imondygi lamparina tahepia ti itambere'ia javo. Opehipehi katu po hêa gwonga pype ytya mbojatyka itambere'ia rekapige'yma hepiaga, ei Jesus'ga.

⁹ Itambere'ia repiagame po hêa'ga mbuhurukari ojipyri ojikoty'ave'ga okotyve'ga no. A'ero po hêa ei'ga pe: “Pejoryjory ti ji pavêi. A'ereki ji ahepia itambere'ia nhiremimoka'nhympyra,” e po hêa, ei Jesus'ga imombe'gwovo'ga pe.

¹⁰—Na jitehe Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ndoryndoryvamo okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi ojipejive'ga.

Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. A'ereki Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

Gara'yra'ga oka'nhymipyra'ga

11 Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Mokōi akwaimbae'ga ra'yra'ga. ¹² Uva'ga pe ipyahuve'ga ei: “Apī,” ei ga. “Aheruva'ga ti tomo'ē ombatera gwa'yra'ga pe ga yvuakarama. Emo'ē ti kiro a'ero. Embuhu ji ve kiro jiapo,” ei ga. A'ero garuva'ga imo'embavi ombatera he'yiva'ea gwa'yra'ga pe imondovo, ei Jesus'ga.

13 —Aere'ī ipyahuve'ga imono'ombavi ombatera. Kiro ga herohoi. Paivo ga hoi upa. Pevo gwe ga hogahoi hepia'ngia rehe. Nharuiveuhū ga okovo.

14 —Oitambere'ia ga imondopavi a'ero hehe. A'ea rupi tiruahū gāgwryi pe. A'ereki itymipyra nahenhui. Ahā tuhē mbatera pevo a'ero. Kiro ga jukapahetei ty'ara. Ga ndogwerekōa'javi ojive no. A'ero ty'ara ga jukai. ¹⁵ Nurā ga hoi oporavykyavo pevove'ga pe tapyhy mbatera jijive javo. Pevove'ga omboporavyky ga a'ero ga mondovo nhuhū me. “Ehepia katu ti porcos tohoyme ti a'ea hugwi i'urame,” ei ga ga pe.

16 —A'ero ga hepiakatui porcos ga pe okovo. Ougwei ga ipoitava reki tanhimohtaromouka javo novīa. A'ereki ga nomondo ga pe, ei Jesus'ga.

17 —Aerē ga japyakwapupugamo. “Garamo ji pytauhui avo naerū?” ei ga ovytyeri pe. “O'u katu ga mbatera – kiroki ga oporavyky jiruva'ga pe. Ga ndohygi reki hehe. He'yiva'ea hembyruera ga gwereko a'ero. Emo jihi kiro po ti amano avo jitekovo. A'ereki ji juka hete ty'ara,” ei ga ovytyeri pe.

18 —“Aho aha po ti ji nhivahema apina'ga pyri nehē. A'e po ti ji ga pe nehē: Apī, ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe. Nde ve ji rekote'varuhui no. ¹⁹ Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rūi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo. Na ji poravykyi nde ve nehē oporavykyve'ga ja a'ero nehē. A'ea po ti ji ei jiruva'ga pe nehē.” A'ea ga ei ovytyeri pe ojapyakavo oina, ei Jesus'ga. ²⁰ Ovy ga a'ero opohia oporavykyia hugwi porcos reja ua pea hugwi.

—Ovahē gwerī ga uva'ga rongā pe ua. Irupe garuva'ga gwa'yra'ga repiagi. “Kirogwe jira'yra'ga jivyra'javi ji pyri. Aporogwety ji ga,” ei ga. A'ero ga nani ga repenhana. Obeija ga ga gworygworyvamo ga rehe ga anhuvana.

21 —Kiro ipyahuve'ga ei uva'ga pe: “Apī,” ei ga. “Ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe oji'i. Nde ve ji rekote'varuhui no. Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rūi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo,” ei ga.

22 —Emo garuva'ga e'i ojipyryve'ga pe: “Haite! Peru ti tapy'ynhapikatua – kiroki a'ea koji'i ikatu. Pemongiuka ti ga pe. Pemondo ti gapoakağareheva'ea gapoakağa rehe. Pemondo ti ga pe sandalias no,” ei ga ga pe. ²³ “Peho ti herua imboky'rauhu'iva'ea bezerro yuranuhūa ra'yra. A'ea nhande iporakahetei. A'ea pejuka ti,” ei ga. “Ti'u ti. Tiapo ti toryva. ²⁴ A'ereki jira'yra'ga horame ji hugwi ji ei: Omano ga. A'ereki ji a'e ikwehe'i: Ji ndahepiaga'javi po ti ga nehē. Kiro ga jivyra'javame ji pyri ji ei: Okwera'va'ja ga. Oka'nhymypy ko ga ji hugwi ohorame ji hugwi. Kiro ji ga repiaga'javi,” ei ga ojipyryve'ga pe.

—“Kwa,” ei ga ogwovo. Kiro ga japoi toryva.

25 —Ojihuvypyve'ga rekoi ko pe. Kiro ga ruri ojivya onga pe. Ovahe-mame ga henduvi. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Opy po ġa imonhi'ġa,” ei ga.

26 —Ojipyri ga ojipyriive'ga mbuhurukari javo ga pe: “Maraname ġa japoġ toryva?” ei ga.

27 —“Neirũ'ga uhu,” ei gapyriive'ga ga pe. “Nderuva'ga ga rerekokatua'ja. ‘Nitetirũ ga,’ ei nderuva'ga. ‘Okoji jira'yra'ga,’ ei ga. Nurã nderuva'ga ojukauga imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ga.

28 —Ojihuvypyve'ga onhimonha'nga henduvame. Ndokipotari tuhẽ ga onga pype toryva repiaga. A'ero garuva'ga hemi ua ga pyri. “Herejo tuhẽ,” ei ga gwa'yra'ga pe. A'ea ga ega'ei ga pe.

29 —A'ero ojihuvypyve'ga ei uva'ga pe: “Ji rendu ti! Imbok-wara'ara'arame jihi aporavyky hete nde ve jitekovo. Nane'ymi nenhi'ġa rupi ji ako katu. Ji ve nde nerembuhuri'i'i xunhiva'ea cabrito. Poi nde nerembuhuri ji ve toapo ti ga toryva javo ojikoty'ave'ga pavẽi. 30 Gaha reki, ndera'yra'ga, ga jigwaraipavi neitambere'ia rehe imon-dovo ahe'upahara'ġa pe. Ga rura'javame nde ijukaukari ga pe im-boky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ojihuvypyve'ga uva'ga pe.

31 —“Pi'a,” ei garuva'ga ga pe. “Nane'ymi nde ruvi ji pyri. Nhim-batepava nembatera tuhẽ okovo. 32 Pyri nhande roryroryvamo. Nurã ti tiapo toryva. A'ereki neirũ'ga horame nhande hugwi nhande ei: Omano ga. A'ereki nhande xa'e ikwehe'i: Ndihepiaga'javi po ti nhande ga nehẽ. Kiro ga jivya'javame nhande pyri nhande ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhymypy ko ga nhande hugwi ohorame nhande hugwi. Kiro nhande ga repiaga'javi,” ei garuva'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

16

Akwaimbae'ga omoandyandyi gwuvihava'ga

1 Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe imombe'gwovo ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Imbateheteve'ga ei ojipyriive'ga pe: “Ehepia katu nhimbatera ji ve ima'eamo ipyhyga itambere'ia ji ve,” ei ga ga pe.

—“Kwa,” ei ga.

—Aerẽ imbateve'ga pyri ġa uhu javo ga pe: “Ndepyriive'ga ojigwara-juhu nembatera rehe,” ei ġa imbateve'ga pe.

2 —Imbateve'ga ombuhuruka ojipyriive'ga a'ero. Ga pe ga ei: “Garamo nde rekouhui? Nde mombe'u ġa ji ve. Maraname nde jigwarai nhimbatera rehe? Ekwatija ti ji ve imombe'gwovo enhimima'ẽa. Tahepia ji. Nde po ti ndereporavykya'javi ji ve hepiage'yma nhimbatera ji ve nehẽ,” ei ga ga pe.

3 —A'ero gapyriive'ga ei oyvyteri pe: “Marã po ti ji rekoi a'ero nehẽ? Kiro po ti jiruvihava'ga ji mondohetei ojihugwi ji mboporavykya'jave'yma ojive nehẽ. Ndajipopoakari ji. Nurã ndahyvykoi ko pe. Naporanduva'uvi ji mbatera ojipe'ġa hugwi. Marã po ti ji rekoi ipyhyga mbatera jġive nehẽ?” ei ga. 4 Ojapyaka ga. “Ah! Kiro ji akwaha!” ei ga. “Nahanahã po ti ji rekoi ġa mbohoryoryva ji rehe nehẽ. A'ero po ti ġa ji mboapygi ġwonga pype ji rerekokatuavo nehẽ ji poravykya'jave'ymame ga pe nehẽ,” ei ga oyvyteri pe.

5—A'ero ġa mbojopy'rupy'ruavo ga ġa mbuhupavukari ojipyri – kiroki ġa ndokwepygi ve garuvihava'ga pe. Urypyve'ga rurame ga ei ga pe: “Maramomi nde nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?” ei ga.

6—A'ero ga ei gapyrive'ga pe: “He'yiva'ea ikava cem tambores de azeite,” ei ga.

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea cinquenta tambores jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehē,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

7—Ojipe'ga pe ga ei ga rurame: “Maramomi nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?”

—A'ero ga ei ga pe: “He'yiva'ea ha'ynha cem alqueires de trigo.”

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea oitenta alqueires jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehē,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

8—Aerē ikwahavame garuvihava'ga ei: “Heaporoġita jipyrive'ga ojapyakaheteavo ji moandyita ikwahava.” A'ea ga ei ojipyrive'ga omoandyirame, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—A'ereki okote'varuhuve'ġa okwaha ojogwerekovo gweaporoġitaro. A'ea ġa ikwahavi pyryve'ġa hohe jireheve'ġa hohe kojahuarupive'ġa hohe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

9—Jihi a'e pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Pemondo ti iporia'ive'ġa pe penhiitambere'ia tohoryory ti ġa pejihe. A'ero aerē pe manorame ipyhyga'jave'yma itambere'ia, po ti ġa ndoryndoryvamo jitehe pe ndehe nehē pe mboapyga ojipyri pevo yvagi pe nehē – kiroki a'ea ndopavi nehē. Pevo nane'yimi po ti nde ruvi ġa pyri nehē, ei Jesus'ga.

10—Kiroki ga ndahe'yiva'ea repia katu – gaha he'yjuhuva'ea repia katu no ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ga ndahe'yiva'ea rehe omotetirūa – gaha he'yjuhuva'ea rehe omotetirūa no ahe mbojikoge'yima ojihe, ei Jesus'ga. 11 Po pe ndapepo'rukatui vvyakotyva'ea penhiitambere'ia, a'ero po ti Tupana'ga nomondoio oapoa pyryheteva'ea yvagipeva'ea pe me nehē topo'ruyme ti ġa javo. 12 Po pe ndapehepiakatui aheapoa ahe ve ahe mbojikoge'yima ojihe, a'ero po ti Tupana'ga nomondoio peapoa pe me nehē, ei Jesus'ga.

13—Kiro po ti ji ġa mombe'ui mokonha'ġa ahepojyakahara'ġa pe me pe mbo'eavo, ei Jesus'ga. Tiruahū ahe poravykyrame mokonha'ġa pe opojyakahara'ġa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ġa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arōhetei ojipe'ga arōe'yima. Ovy'a hete po ahe onhimiarōve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yima.

—Na jitehe ahe nonhi'ipo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tupana'ga okwaha aherekote'varuhua

(Mateus 11.12-13; 19.9; 5.31-32; Marcos 10.11-12)

14 Jesus'ga imombe'urame ġwemimbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa ga rendupavi. Fariseus'ga opotaruhu itambere'ia. Nurā ġa ndopotari Jesus'ga remimombe'ua. A'ero ġa Jesus'ga jaihetei ga rerekomemuamo.

15 Kiro Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—Pehe peko katu ahe pejepiagame jate. A'ero ahe ei: “Tupana'ga roryrorvamo ġa ndehe ġandekokatua rehe.” Ikwahave'yma ahe ei nahā ombargwahave'yma ġwaramo pendekote'varuhua rehe. Tupana'ga ki a'e te okwaha pendekote'varuhua. Aheremimboheteve'a pe Tupana'ga ei: “Ite'varuhu hete!” ei ga.

¹⁶—Ymyahū ymyahūva'ea ahe mbo'ei Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhi'iġagwera rehe no. A'ea rehe ymyahūve'ġa ġa mbo'ei ikwehe'i no nahanahā ti peko katu javo. Kiro João Batista'ga aġwamove'ġa mbo'ei pyryva'ea rehe ji pavēi, ei Jesus'ga. Ga mbo'eavo ore ei ġa pe: Kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo. Orerenduve'ġa heroviapotahetei orenhi'iġa. A'ero ġa ei: “Toko ti ga oreruvihavuhuhetero.” A'ea ġa ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe.

¹⁷—Po yvaga opa. Po yvya opa. Moisésva'ea remimbo'eagwera ki a'e te ndopavi'i. Xunhi'i'iva'ea rūi po ti ipavi jugwi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁸—Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi hēa mondoheteavo – gaha ite'varuhu ojipehēa rerekorame. Tupana'ga ndopotari ga ojipehēa rerekorame. Hēa rerekorame ga ajuajuri. A'ereki ga hambireko jitehe jypyvehēa pavēi. Na jitehe – kiroki ga gwereko garembirekoypyvehēa ga pohirame hēa hugwi – gaha ite'varuhu hēa rerekorame. A'ereki ga gwereko garembirekohēa. Tupana'ga ndopotari nanongara, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Imbateheteve'a ea Lázarova'ea pavēi

¹⁹Kiro Jesus'ga imombe'ui ġa mbo'eavo. A'ero ga ei:

—Ahe gwereko pa imbateheteve'a ea. Nane'ymi ahe omongi tapy'ynhapipyryva ikatuheteve'a ea. He'yi hehe. Huvihava'ġa pira'java'ea ko ahepira hovy'iva'ea linho apopyra no pyryva'ea. Nane'ymi ahe herekoi ikatukatuva'ea jate i'gwoi'gwovo gworygworyvamo.

²⁰—Aherongauhua apoa pyri porta pyri Lázarova'ea nhinoġi. Ono ġa ahe pevo jipi. Iporia'i Lázarova'ea ombatere'ymamo ojagwuhuro. He'yjuhu ahejagwa. ²¹Ougwei ahe imbateve'a ea rembi'ugwera. “Po ga imbuhurukari ji ve hamo – kiroki ohiohi gajurua hugwi yvyvo ga i'urame,” ei ahe oyvyteri pe. Nhaġwatiġa uhu ahejagwa rererereva okovo!

²²—Aerē iporia'iva'ea manoi Lázarova'ea. A'ero Tupana'gapyryve'ga ahera'uva rerohoi imondovo Abraãova'ea pyri yvagi pe.

—Imbateve'a ea manoi no. A'ero ġa ahe tymi. ²³Omanove'ġa gwyrri pe imbateve'a ea ra'uva rekoi. Hahy hete imbateve'a ea pe pevo. Kiro ahe jovavuri. Paivo ihoi ahema'ēa Abraãova'ea repiaga. Ahe gwepia Lázarova'ea rekorame Abraãova'ea pyri hete. ²⁴A'ero imbateve'a ea onhi'iġa mondoi: “Amoi! Abraão!” ei ahe. “Ji porogwety po nde hamo! Embuhuruka ti Lázarova'ea ji pyri. Tomonde ti ahe opoakāti'apy'ria yhya pype herua imbuhua nhikūa rehe imbohakuvia nhikūa. A'ereki hahyuhu ji ve tata pype.”

²⁵—A'ero Abraãova'ea ei: “Pi'a,” ei ahe. “Nahembuhurukari ji. Ek-wahava'ja ti. Emanoe'ymame nde erereko embatera ikatuva'ea ejoryjoryvamo. Lázarova'ea pe ki a'e te ite'varuhu hete omanoe'ymame. Kiro Lázarova'ea py'a u katu avo ji pyri. Nde ve kiro hahy hete. ²⁶Nhanemaō me oko yvya kwaruhua. Nurā ahe ndohahavi ore hugwi pe pyri. Na jitehe ahe ndohahavi pe hugwi ore pyri,” ei Abraãova'ea ahe ve.

27-28 —A'ero imbateva'ea ei: “Amoi!” ei ga. “Ji rendu! Emondouka ti Lázarova'ea jiruva'ga ronga pe a'ero nhiirũ'ga pyri cincove'ga pyri. Tomombe'u ti ahe ġa pe jirekote'varuhua kwepykava topohi ti ġa okote'varuhua hugwi. A'ero nduri po ti ġa avo ji pyri hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” ei imbateva'ea Abraãova'ea pe.

29 —A'ero Abraãova'ea ei: “Gwerekõ ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Gwerekõ ġa Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea nhi'ĩgagwera aherembikwatijara. Na ġa aherembikwatijara rendukatui zako hehe javo,” ei Abraãova'ea ahe ve.

30 —“Amoi,” ei ahe Abraãova'ea pe. “Nohenduvi po ti ġa aherembikwatijara okoe'yma hehe. Po ti ahe vyri omanoa hugwi ogwovo ġa pyri imombe'gwovo ġa pe nehẽ, a'ero po ti ġa pohiri okote'varuhua hugwi nehẽ,” ei imbateva'ea.

31 —A'ero Abraãova'ea ei ahe ve: “Po ġa nohendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea nhi'ĩgagwera reheve, a'ero po ti ġa ndogweroviari ahe vyrame omanoa hugwi ogwovo ġa pyri imombe'gwovo ġa pe nehẽ. Nurã po ti ji namondoukari ahe pevo nehẽ,” ei Abraãova'ea imbateva'ea pe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui fariseus'ga pe ġa mbo'eavo.

17

Tiruahũ hete ġa pe, ei Jesus'ga
(Mateus 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

¹ Gwemimbo'ehara'ga pe Jesus'ga ei:

—Jara'ga ombote'varuhu jipi. Na tuhẽ po ti jipi nehẽ, ei Jesus'ga. Ga pe ti tiruahũ hete nehẽ – kiroki ġa ombote'va ojipe'ga mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ² Omano jipe po ġa hamo tombote'varume ti ġa jireheve'ga – kiroki jireheve'ga aġwamo gwe ojiko Tupana'ga rehe ikwahapave'yma Tupana'ga nhi'ĩga, ei Jesus'ga. Po ahe opytĩ ġajurimo itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ġa momboa ypiahua ruvihava pype ġa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahũhetero ġa pe. Koji'i tiruahũ hete ġa pe ġa jireheve'ga mbote'varuhurame, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

³ —Eko katu ti! Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja. Po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti ere ga pe: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve. Na rũi ahe japo.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga.

—Po ga ei nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko. Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehẽ,” e po ga nde ve. Po ga pohiri okote'varuhua hugwi, a'ero terehenonha'javi ti garekote'varuhua.

⁴ —Po he'yjukurame po seterame ga te'varuhua'jaa'javamo nde ve aru rupe ve. Po he'yjukurame po seterame ga ea'jaa'javi nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko,” e po ga nde ve. “Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehẽ. Apohi ji kiro jirekote'varuhua hugwi,” e po ga. A'ero he'yjukurame seterame ti erea'jaa'ja ga pe: “Nahenonha'javi po ti ji nderekote'varuhua nehẽ.” Nahã ti ere ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahã oko ahe jikogame Tupana'ga rehe

⁵ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga – kiroki gamoirũhara'ga – ġa ei Jesus'ga pe nhandepojykaharete'ga pe:

—Orojiko ore Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no. Ore poko ti. Koji'i ti embojikoguka ore ve.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no, a'ero po pe ei agwava'ea pe i'yva pe figueira brava pe: “Ipya rehe vehevi ti ejijyi enhityma'java tyya pype ypihua ruvihava pype.” Po pe ei a'ea, a'ero ijijyi onhityma'java tyya pype, ei Jesus'ga ġa pe.

Gapyriva'ero po ġa oporavyky ġa pe hamo

⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Po pepyrive'ga gwyvykoi ko pe oporavykyavo. Po ga penenymbava repia katu ovelhas repia katu oporavykyavo. Ga rurame onga pe oporavykyhava hugwi pe ndape'ei ga pe: “Haite! Herejo eapyga mesa pyri. E'u ti.” Pe ndape'ei na ga pe. ⁸ Pe pe'e ga pe: “Emboavujikwe pa ti mbatera ji ve ta'u. A'ero ti enhimboavujikwe herua mbatera imbuhua ji ve. Ji i'urē po ti nde i'ui ji py'rovo nehē,” pe'e pe pejipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹ —Pe ndape'ei ga pe: “Ndepyry hete nde eporavykyavo ji ve ekoheteavo nhinhi'iga rupi.” A'ea rūi pe ei ga pe. Pepyryiva'ero ġwaramo oporavyky po ga pe me hamo.

¹⁰ —Na jitehe pejipyrive'ga ja pe tuhē ti peko. Pekopavame Tupana'ga nhi'iga rupi ti pe'ji Tupana'ga pe: “Ore rekopavame enhi'iga rupi, terei ti ore ve pepyry hete pe javo. Ndepyryiva'ero ġwaramo oroporavyky po ore nde ve hamo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombi dezva'ea hugwi ahejagwa

¹¹ Aerē Jesus'ga hogahoi taho ji Jerusalēm me javo. Ohorame ga okwa Galiléiapeve'ġa gwyri pe Samariapeve'ġa gwyri pe no. ¹² Pevo ga vahemi cidade'i pe. Cidade'ia rembeyvyri pe ijaijauhuve'ġa ga rovatī dezve'ġa. Irupe ġa pytai ga hugwi. ¹³ Jesus'ga pe ġa onhi'iga mondoi javo:

—Jesus! ei ġa ga pe. Ore porogwety po nde hamo, ei ġa Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁴ Ga ndepiagame Jesus'ga ei ġa pe:

—Peho ti pejipiuka ikwava'ēhara'ġa pe pejiijagwa repiuka ġa pe.

Ga horame ġajagwa pigi ġa hugwi. ¹⁵ Ojagwapihava repiagame ojipeji'ga jivyri Jesus'ga pyri. Hahyahi ganhi'iga ga erame Tupana'ga mboheteavo gworygworyvamo ga rehe.

¹⁶ —Ndepyry hete nde! ei ga Jesus'ga pe. Erepohano kwaha hete nde.

A'ea ga ei onhinoġa upa ojovapyvo Jesus'ga pyri ndehe koji'i ji hohe javo. Ga ko Samariapeve'ga. ¹⁷⁻¹⁸ Nurā Jesus'ga ei:

—Nhandegwyripeve'ga rūi – gaha jate ga jivyri ji pyri gworygworyvamo Tupana'ga rehe ga mboheteavo. Amombi ji dezve'ġa jagwa ġa hugwi. Ma jara'ġa naerū, noveve'ġa judeus'ġa? Po ġa jivyri Tupana'ga mboheteavo hamo!

¹⁹ Samariapeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ā heregwovo enhonga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā ndejagwa pigi nde hugwi.

Maname po ti Tupana'ga oko aheruvihavuhuhetero nehē?

(Mateus 24.23-28, 37-41)

²⁰ Aerē fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Maname po ti Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero avo yvya koty nehē?

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndiukwahavi Tupana'ga rekorame huvihavuhuhetero yvya koty nehē. ²¹ Nurā po ti ġa nde'i nehē: “Pehepia! Avo ko ga reki huvihavuhuhetero! Pehepia! Pevo ko ga reki huvihavuhuhetero!” A'ea rūi po ti ġa ei nehē. A'ereki Tupana'ga oko jipe huvihavuhuhetero aheyvyteri pe ahe jikogame ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

²² Gwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Aerē po ti pe ei nehē: “Po ti ga rura'javi opytaahi'viavo nhande pyri nehē hamo.” Nahā po ti pe ei ji repiaga'japotaheteavo nehē novīa. Pe ndajirepiagi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²³ —O'mbero po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga! Pehepia! Avo ko Cristo'ga!” Nahā po ti ġa ei pe me o'mbero nehē. Tapehoi ti ġa ndupi hepiaga. Taperoviari ti ġa.

²⁴ —Jijipiukarame ji rura'jahava rupi tupā verava ja po ti ji rekoinei nehē. Tupā veraveravame kikoty yvaga rehe ombokojahu pa kokoty yvaga rehe no. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa nhaporemō ji repiagi ji rura'javame yvaga hugwi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁵ Kiro po ti ġa imbuhuna'ēi he'yiva'ea hahyva'ea ji ve avo nehē. Aġwamove'ġa po ti nanhiarōi ji reroviare'yma kiro nehē.

²⁶ —Noéva'ea nhinhaġa renondegava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondegava pavēi, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁷ Ymyahū Noéva'ea nhinhaġa renonde yhara ruvihavuhua pype ahegwyrripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahegwyrripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahā ahegwyrripeva'ea rekoinei okovo imboha'uve'yma Noéva'ea avame yhara ruvihavuhua pype yhya hehanhuhūa rurame ahegwyrripeva'ea mbotypyvypava nhatymbava hako – kiroki ahegwyrripeva'ea ndo'avi yhara ruvihavuhua pype.

²⁸ —Na jitehe Lóva'ea hoa renondegava Sodoma hugwi. Sodomapeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo. Mbatera ahe ipyhygi itambere'ia pyvō aerē imondovo mbatera itambere'ia rehe. Ko pe ahe itymi. Onga ahe japoī. Nahā Sodomapeva'ea rekoinei okovo ikwahave'yma ombokajaġwama. ²⁹ Lóva'ea hemame cidade hugwi Sodoma hugwi ogwovo Tupana'ga imbohirukari yvaga hugwi tata enxofre reheve ojapy'uva'ea reheve Sodomapeva'ea rehe ahe jukapavuka.

³⁰ —Na jitehe po ti yvyakotyve'ġa ndekoi okovo ikwahave'yma jirura'javaġwama nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³¹ —Ji jipiukarame ti ga tokiyme ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi – kiroki ga oko ongapereuhua arimo. Na jitehe ti ga tohoa'javyme ġwonga pe nehē – kiroki ga oko ko pe ji jipiukarame nehē, ei Jesus'ga. ³² Tapemoka'nhyimi ti Lóva'ea rembirekova'ea! Ohoa'ja pota ahe ġwonga pe omanomo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³³ Kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajijukayme ti javo” – a'ero po ti ġa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

³⁴ —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Ji rura'javame po ti mokonha'ġa kiri onhinongava rehe ypytunimo. Ojipeji ġanhinongava. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehē. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehē, ei Jesus'ga. ³⁵ Kunhangwera'ġa mokonha'ġa po ti ombo'i ombo'hava pyvō ojopyri. Kiro po ti ojipehēa rerohohava nehē. Kiro po ti ojipehēa rejahava nehē,

ei Jesus'ga. ³⁶ Mokonha'ğa po ti oko ko pe akwaimbae'ğa nehë. Kiro po ti ojipe'ga reroihohava nehë. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehë, ei Jesus'ga ға pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—Nhandepojykaharetero emombe'u ti ore ve. Mome po ti nanongara nehë?

A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Jukwaha po ti nehë. Ahe manorame po ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehë ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha ji rura'javame nehë javo.

18

Aherembirekokwerava'ea juizva'ea pavëi

¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ға pe. A'ea pyvõ ga ға mbo'ei ғанhi'ğa rehe Tupana'ga pe tapenhi'ĩ jipi pejikweraje'ymamo javo ға pe. ² Ga mbo'eavo hehe ga ei:

—Juiz'ga oko cidade pype upa. Ndokoi ga Tupana'ga nhi'ğa rupi okyhyjie'yma ga hugwi. Ndojirovagi ga akwaimbae'ğa koty no okyhyjie'yma ға hugwi. ³ Aherembirekokwerahëa oko akoja pype cidade pype upa no. Uhuuhura'ja hëa juiz'ga pyri jipi ja'javo ga pe: “Ji repy ti ga rehe. A'ereki ga ite'varuhu ji ve,” ei hëa juiz'ga pe jipi.

⁴ —Ndohepyptari ga hëa. Ga ndopokona'ëi hëa. Aerë reki ga ei oyvyteri pe: “Ndakyhyji ji Tupana'ga hugwi akwaimbae'ğa hugwi no ға mbopogwee'yma. Jikyhyjiavo ғwaramo rüi po ti ji aherembirekokwerahëa pokogi nehë. ⁵ Nhimbokweraja ғwaramo po ti ji hëa pokogi nehë. Po ti ji ndahepygi hëa nehë, a'ero po ti hëa ji mohe'ouhü u'ua ji pyri nehë. Kiro po ti ji hëa repygi a'ero,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁶ —Pejapyaka ti juiz'ga nhi'ğa rehe ndapyryvive'ga nhi'ğa rehe, ei Jesus'ga nhandepojykaharete'ga. ⁷ Marã po ti Tupana'ga hekoi ғwemimo'ëhara'ğa nderekovo nehë? Gwepy po ti ga ға naerü? – kiroki ға onhi'ĩ hete ga pe arimo ppytunimo no ore poko ti javo. Marã pe? Mbegwe po ti ga ға pokoga nehë naerü? Marã pe? ⁸ A'e ji pe me: Ga kaitu ға pokogi kotihï nehë ji mbuhura'java avo yvya koty nehë. Ji rura'javame mara'ngu po ti yvyakotyve'ға ojikoga ji rehe nehë? ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Fariseu'ga itambere'ia mono'õhara'ga pavëi

⁹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ojo'java'ea jara'ğa pe – kiroki ға e'i oyvyteri pe: “Orepyry hete ore. Ojipe'ға tiruahumba.” A'ea ға ei ojirovage'yma ға koty. Ga pe Jesus'ga ei pehe po ti ji pe mombe'ui kiro javo.

¹⁰ —Mokonha'ğa oho ojatykahavuhua pype templo pype xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Ojipe'ға ko fariseu'ға. Ojipe'ға ko itambere'ia mono'õhara'ға, ei Jesus'ga.

¹¹ —Fariseu'ga o'ã onhi'ğa oyvyteri pe. “Tupana,” ei ga Tupana'ga pe. “Jiroryrory ji nde rehe. A'ereki nde ji mongo ojipe'ғahoheva'ero. Nurã ға ja rüi ji rekoi. A'ereki ғahã ahe moandyandyi ipyhyga ғambatera. Ndapyryvi ға. Gwereco ға ojipe'ға nembireko'ға. Avo'vega ja rüi itambere'ia mono'õhara'ға ja rüi ji rekoi nohõ. ¹² A'u ji cinco jikira rupi. Dois jikira rupi ji nda'ui tanhi'ĩ Tupana'ga pe javo. Nahã ji rekoi jipi.

Amondo ji nde ve nhimbatera jipi. Ji herekorame dez mbatera ji amondo nde ve ojipeji,” ei fariseu'ga, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo ġa mbo'eavo.

¹³ —Itambere'ia mono'ohara'ga ki a'e te irupe ga o'ā ojipe'ga hugwi. Ndojovavuri ga hepiage'yma yvaga koty. Onupanupā ga opoti'a opoa pyvō ovy'are'yma ġwaramo. Tupana'ga pe ga ei: “Tupana, ako te'varuhu ji. Terenhimonha'ngai ji rehe. Ji porogwety kiro!” ei itambere'ia mono'ohara'ga Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —A'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ohara'ga hugwi Tupana'ga imombori garekote'varuhua. A'ero ga jivyrame ġwonga pe Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Pyry kiro itambere'ia mono'ohara'ga.”

—Ojipe'ga pe fariseu'ga pe Tupana'ga nde'i: “Ndepyry nde.” A'ea rūi Tupana'ga ei. Kiroki ga e'i jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa javo – po ga ei a'ea onhimboheteavo onhimongovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Nderekoi nde huvihavamo. Nerenhimbohetei po nde hamo a'ero.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

—Po ga nonhimbohetei ojipe'ga nderekokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Eko ti huvihavamo.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(Mateus 19.13-15; Marcos 10.13-16)*

¹⁵ Aerē tayri'ga no, ojipe'ga ġa nderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ġa ndehe imomyryva ġa pe javo. Tayri'ga nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ġa pe:

—Taperuri tayri'ga Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁶ Jesus'ga ki a'e te e'i:

—Tuhu tuhē ti tayri'ga ji pyri, ei ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki Tupana'ga pyry hete nanongara'ga'jave'ga pe okovo ġanduvihavuhuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga.

¹⁷ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tayri'ga ojiko uva'ga ndehe okovo ġanemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ġa oko tayri'ga ja rūi – ġa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma ġaremimbotarimova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

*Imbateheteva'ea nomondopapotari
(Mateus 19.16-30; Marcos 10.17-31)*

¹⁸ A'ero huvihava'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe:

—Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoagwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iga jate ko pyry, ei Jesus'ga. ²⁰ Erekwaha ko nde Tupana'ga remimbo'eukaragwera Moisésva'ea pe ymyahū. Ga e'i ahe ve:

“Tererekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Terejukai ti ojipe'ga.

Teremimi ti ojipe'ga hugwi.

Tane'mbei ti ojipe'ga mombe'gwovo tehe.

Emondo ti ejeaporoġita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga.

²² Ga renduvame Jesus'ga ei ga pe:

—Ojipeji rehe nderehygi ve Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Emondo pa ti embatera itambere'ia pyhyga. Kirē ti ema'ē eitambere'ia imbatere'ŷve'ga pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei Jesus'ga. Nurā ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirē ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ga pe.

²³ Jesus'ga renduvame ga ndovy'ahetei. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero gwaramo. ²⁴ Gavy'are'yma repiaga Jesus'ga ei:

—Hahy imbateve'ga pe ga erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo. Po ga nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ga garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁵ Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ga hohava Tupana'ga nhi'i'ga rupi okoheterame ombatera rehe. Nurā po ti ga ndojikogi ga rehe, ei Jesus'ga.

²⁶ A'ero garenduve'ga ei:

—Ma'ga po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē vyvyakotyve'ga nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ga pe. Tupana'ga pe reki nonhimimi. A'ereki ga ga mbojiko ojihe ga mbuhuruka ojipyri, ei Jesus'ga.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa ore orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo.

²⁹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me pe'jave'ga pe no – kiroki ga pe ja opohi ombatera hugwi gwe'yja'ga hugwi no xako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo. A'e ji: Pyry hete po ti ga pe nehē – kiroki ga opohi gwonga hugwi, gwuva'ga hugwi, oyhēa hugwi, oirū'ga hugwi, gwembirekohēa hugwi, gwa'ya'ga hugwi. ³⁰ Po ga opohi pa gwonga hugwi ga hugwi no taho ti Jesus'ga rupi javo, a'ero a'gwamo koji'i Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehē. Aerē po ti Tupana'ga ga mongoi ojipyri ga mombytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Mateus 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Kiro Jesus'ga dozeve'ga nderohoi irupe'i jara'ga hugwi. Dozeve'ga pe ga ei a'ero:

—Ji rendu ti. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. A'ero ihoi Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea rembikwatijapava rupi – kiroki a'ea ji mombe'u, ei Jesus'ga. ³² Aerē Jerusalém me po ti nhimondoukahava judeus'garūive'ga pe nehē. A'ero po ti ga ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve onyvuna ji rehe nehē. ³³ Ipira apopyra pyvō po ti ga ji nupanupāi ji mondohondohoga nehē. Kirē po ti ga ji jukai nehē. Ko'emameva'ea py'rovo mokōi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehē vyvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga dozeve'ga pe.

³⁴ Dozeve'ga nombaragwahavi ganhimombe'ua rehe reki. A'ereki onhimiva'ea ga pe. Oyvyteri pe ga ei:

—Marā ga'ea? Maraname ga ei na onhimombe'gwovo? ei ga.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea

(Mateus 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi. Kiro ga vahemi ġwerī cidade de Jericó pe. Pevo heakwagweve'ga apygi pehea rembeyvyri pe oporanduva itambere'ia rehe. ³⁶ Gwendu ga he'yive'ga kwavame onhipyvō onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maraname ġa kwaġakwavi?

³⁷ A'ero ġa ei ga pe:

—Jesus'ga kwavi kiro Nazarépeve'ga.

³⁸ A'ero ga onhi'īga mondoi tanhirendu ti Jesus'ga javo.

—Jesus! Nde ko Daviva'ea rymyminoroi! ei ga.

Nahã ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i ovytyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tanhimboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

³⁹ A'ero tenondeve'ga ei ga pe:

—Epi! ei ġa ga pe tonhi'imbi ga javo.

Koji'i ga onhi'īga mondoi reki.

—Daviva'ea rymyminoroi ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga pytai ga reruruka ojipyri. Ga rurame Jesus'ga ei ga pe:

⁴¹ —Marã po ti ji nde rerekoi nehē? Gara nde erepota?

A'ero ga ei:

—Ji mboheakwa katu jipojykaharetero, ei ga.

⁴² —Ehepia ti a'ero! ei Jesus'ga ga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã nde reakwakaturo kiro, ei Jesus'ga.

⁴³ Kotihĩ hete ga hepiagi a'ero. Ogwovo Jesus'ga rupi ga Tupana'ga mbohetei.

—Ndepyry hete nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe.

Pevove'ga na jitehe ġa ei gareakwaktua repiagame:

—Ndepyry hete nde ga mboheakwakuavo! ei ġa Tupana'ga pe onhimongyavo.

19

Jesus'ga Zaqueuva'ea pavēi

¹ Kiro Jesus'ga hoi ovahema cidade de Jericó pype ogwovo mbytera rupi. ² Pevo Zaqueu'ga ruvi itambere'ia mono'ōhara'ġa nduvihava'ga. Imbate hete ko ga. ³ Ga Jesus'ga repia pota. “Marã po ga rekoi?” ei ga ovytyteri pe. Zaqueu'ga vyvive. Nurã ga ndohepiagi Jesus'ga he'yive'ga ga mbotyvahivame. ⁴ Nurã ga nhani ġa pyvō okwava ogwovo ġa nenonde ojiupia i'yva rehe amoreira rehe. “Avo hugwi po ti ji Jesus'ga repiagi nehē,” ei ga ovytyteri pe. A'ereki Jesus'ga okwa ġwerī i'yva pyvō.

⁵ Ovahemame Jesus'ga rovavuri Zaqueu'ga koty ga repiaga javo ga pe: —Zaqueu! Haite! Ejy! Aġwamo ji tapyta neronga pype, ei Jesus'ga.

⁶ Kotihĩ ga jyvi i'yva hugwi a'ero gworygworyvamo Jesus'ga rehe ga rerogwovo ġwonga pype. ⁷ A'ea ojipe'ga ndopotaruhui onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maranameuhũ okote'varuhuve'ga rongga pype Jesus'ga oki opytapota pevo?

⁸ Aerē Zaqueu'ga ami onhi'īga nhandepojykaharete'ga pe Jesus'ga pe.

—Ji rendu jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe. Ambohovaja ti nhimbatepava imondovo hovajara imbatare'ÿve'ga pe nehë. Ji ojipe'ga moandyandyi ipyhygahyavo ga hugwi ikwehe. Kiro po ti ji imondoa'javi ga pe a'ero nehë. Po ojipeji mbatera ji apyhygahy ga hugwi, a'ero po ti ji imondoi quatro ga pe nehë. Nahã po ti ji imondoa'javi koji'i hete ga pe nehë, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ —Zaqueu, ei Jesus'ga ga pe. Aḡwamo pe pejiko ji rehe, ndehe nenongapypeve'ga pavëi, imomboruka ji ve pejikote'varuhua pe hugwi. Orombojikoguka ji jijihe. A'ereki nde ko Abraãova'ea rakykwepohara no, ei Jesus'ga Zaqueu'ga pe. ¹⁰ A'ereki ji ajo yvya koty taheka ti ji vvyakotyve'ga imomboia ḡandekote'varuhua ga hugwi ga mbojikoguka jijihe javo. Kiroki ga ndogwerekoi gwepiakatuhara'ga oka'nhyve'ga ja – ḡandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jioa vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Huvihava'ga omondo oitambere'ia dezve'ga pe
(Mateus 25.14-30)

¹¹ Ga ḡwenduvame ga imombe'ui ojo'java'ea. A'ereki ga uhu ḡwerĩ Jerusalém me. Omombe'u katu ga ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti Tupana'ga oko vvyakotyve'ga nduvihavuhetero Jerusalém me ore pyri nehë,” ei ga hepiapota. ¹² Nurã Jesus'ga ei ga pe:

—Marã po ti hekoi vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhandervihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Huvihava'ga hoi paivouhu ojipe'ga gwyri pe. A'ereki ga e'i: “Pevove'ga huvihavuhu'ga ti te'i ji ve eko ti kiro ejigwyrive'ga nduvihavuhuro javo,” ei ga.

¹³ —Ohoa renonde ga ga mbuhurukari ojipyri dezve'ga ojipyrive'ga. Ga pe ga imondomondoi ojipeji itambere'ia ga ndetakwera'ja tombohe'yjuhu ti ga ji ve javo. A'ero ga ei ga pe: “Pepyhypyhy ti mbatera nhiitambere'ia pyvõ. Aerë ti pema'ema'ë mbatera itambere'ia pyhyga koji'iva'ea. Nahanahã ti peporavyky nhiitambere'ia pyvõ koji'iva'ea imono'ono'oga aerë imbuhua ji ve,” ei ga ga pe.

—Kiro ga hoi ga hugwi a'ero ogwovo paivouhu ojipe'ga gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Gagwyrive'ga noarõhetei ga. Nurã ga ei: “Tokoyme ti ga oreruvihavuhuro. Jararamo nhande xaho ga reviri javo a'ea huvihavuhu'ga pe,” ei ga. A'ero paivouhu ga hoi ovahema imombe'gwovo huvihavuhu'ga pe novã. ¹⁵ A'ereki ga e'i jipe ga pe eko ti ḡanduvihavuhuro javo.

—A'ero ḡanduvihavuhuro ga jivyri paivouhua hugwi ua ogwyri pe. Ovahemame kiro ga ojipyrive'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga pe ga omondo ojipeji oitambere'ia. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ga imbohe'yjuhurame? Koji'iva'ea po ga ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Kiro gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygame ji ipyhygi dez,” ei ga.

¹⁷ —A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Ojipeji te nde erembohe'yjuhu ji ve. Pevo ko dez cidades teni. Akojapeve'ga nduvihavamo ti eko kiro,” ei ga ojipyrive'ga pe.

18—Kiro ojipe'ga gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygame ji ipyhygi cinco,” ei ga.

19—A'ero ga ei ojipyriver'ga pe:

—“Kwa. Pevo ko cinco cidades teni. Akojapeve'ga nduvihavamo ti eko kiro,” ei ga ojipyriver'ga pe.

20—Kiro ojipe'ga gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga opojykahara'ga pe. “Auvã ji neitambere'ia tapy'ynhapira pyvõ hepiakatuavo. ²¹ A'ereki ji akyhyji nde hugwi. A'ereki nde netiruahũ. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ga hugwi ejive. Nde neretyimi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive,” ei ga opojykahara'ga pe.

22—A'ero ga ei ojipyriver'ga pe: “Ereko te'varuhu nde! Oja nde rehe nde ero ġwaramo ji ve. Nde tuhẽ ere ji ve: ‘Netiruahũ nde ipyhyga ejive eporavykye'yma. Nde neretyimi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive.’ Nahã nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo. ²³ Maraname nde neremondoi nhiitambere'ia ikwepykara'ga pe banco pype? A'ero imbuhu'ragirẽ ojipe'ga pe po ga ombuhu koji'iva'ea nde ve ramo. Nahã po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri ramo. A'ero jirura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia koji'iva'ea reheve ramo,” ei ga ojipyriver'ga pe, ei Jesus'ga.

24—Ga pe – kiroki ġa o'ã ga pyri – ġa pe ga ei: “Pepyhy nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahã herekovo dez itambere'ia,” ei gapojykahara'ga, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga renduve'ga ei Jesus'ga pe:

25—Tere'ei na orepojykaharetero. Gwereco jipe ga dez itambere'ia.

26 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—A'e ji pe me: Kiroki ga gwereco a'ea pyvõ oporavykypota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

27—Nurã ġapojykahara'ga ei javo ojipyriver'ga pe, ei Jesus'ga. Koji'iva'ea ga ei javo: “Nhiarõe'ÿve'ġa – kiroki ġa ndopotari tokoyme ti ga nhanderuvihavuhuro javo ji ve – peho ti ga nderua avo ġa jukavo jirovai pyteri pe,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea.

Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; João 12.12-19)

28 Imombe'urẽ ga hoi ġa nenonde taho ji Jerusalém me javo. ²⁹ Ogwovo ga vahemi cidades'ia kotyi ve. Mokõ'i cidades'ia teni pevo. Ojipea ko Betfagé. Ojipea ko Betânia. Ohĩ cidades'ia yvytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro ga ei mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mondouka.

30—Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'e pe, ei Jesus'ga. Pevahemame po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea ra'yra jumentinho nehẽ. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe pevo. Ahe ndohoi ve i'arimo. Pekwahara ti herua avo. ³¹ Po ti ġa ei pe me nehẽ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ġa

ei na, a'ero ti pe'ji ġa pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojoykaharete'ga – gaha e'i: “Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo'.” Nahã ti pe'ji ġa pe imbuhuruka, ei Jesus'ga ġa pe.

³²—Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa vahemi hepiapava garemimombe'ua.

³³ Ga jumentinho kwaharavame ijara'ga ġa ndepiagi. A'ero ijara'ga ei: —Maraname pe ikwaharavi ta'yra?

³⁴ A'ero ġa ei:

—Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojoykaharete'ga – gaha e'i: “Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.”

—Kwa, ei ġa.

³⁵ Jesus'ga pe ġa heruri a'ero herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ġa heropori inoġa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe. A'ero ga hoi i'arimo. ³⁶ Kiro ta'yra ga rerohoi pea rupi. Ga rerohorame ġa heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi imbokatuavo pehea ga pe. Nahã ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo.

³⁷ Nahã Jesus'ga rerohoi pea rupi ga rerogwovo vytyra hugwi ga rerojyva ġwerĩ monte das Oliveiras hugwi. Nahã ga rerovahemi ġwerĩ Jerusalém me. A'ea rupi garemimbo'ehara'ga ndoryndoryvamo Tupana'ga mboheteavo he'yjuhuve'ga. Hahyahi hete ġanhi'iġa ġa erame ga mboheteavo garemimomby'aheteva'ea rehe nhaporemo gapopoakara rehe ġwembepiagi rehe nhaporemo. ³⁸ Ga e'i:

—“Ga pe ti nhandepojoykaharete'ga tomombyry!

A'ereki nhandepojoykaharete'ga ga mbuhuruka avo eko ti ġanduvihavuhuhetero javo ga pe,” ei ġa.

“U katu yvagipeve'ga py'a ga rehe.

Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!” ei ġa.

³⁹ He'yive'ga pyteri pe fariseus'ga oko. Ndopotari jara'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga erame Jesus'ga mboheteavo. Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo emombi ti neremimbo'ehara'ga, ei fariseus'ga.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—A'e ji pe me: Po ġa ji mbohete'pigi jave'yma, a'ero hahyahi po ti ita nhi'iġa a'ea tuhẽ i'erame ji mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga ojehe'o Jerusalém rehe ipypeva'ea rehe

⁴¹ Kiro Jesus'ga vahẽġwerĩ cidade de Jerusalém me. Hepiagame ga jehe'oi hehe ipypeve'ga ndehe no. ⁴² Ojehe'gwovo ga ei:

—Jerusalémmeva'ero po aġwamo vehevi pe pemongiuka Tupana'ga nhi'iġa pejipype ramo nahã imbaragwahava pepy'a noġatua rehe ramo. A'ea ji apota novĩa. Emo pe napehendukatui. A'ero kiro pepy'a noġatua onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga.

⁴³ —Aerẽ po ti pearõe'ýve'ga picidade apõi yja japovo hovapiaramo picidade rekihyma nehẽ. Nahã po ti ġa pe atimani pe mohemukare'yma jugwi otavuka pe me nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴⁴ A'ero po ti ġa imondurupavi picidade pe moka'nhyambava ipype nehẽ. Ndojikojikoga'javi ita ojogwehe penonga rehe ita apopyra rehe. Tupana'ga ji mbuhuruka pe pyri emombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Emo pe napemomborukari ji ve pejikote'varuhua pemongiukare'yma Tupana'ga nhi'iġa pejipype penhimombaragwahapotare'yma pepy'a noġatupotara rehe. Nurã po ti ga pe moka'nhyambavukari ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Marcos 11.15-19; João 2.13-22)

⁴⁵ Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ğa jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovahema. Pevu okara hugwi mytu'eva'ea hugwi ga ға mo'embavi ima'ehara'ğa ipyhyhara'ğa ndeheve – kiroki ға oma'ë mbatera ipyhyga pevu ojatykahavuhua pyri. ⁴⁶ Ga pe ga ei:

—Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'ĩ ti ға ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ға pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ға ikwepyk-wepygа mbatera pyvõ Tupana'ga rongа pype,” pe'ji pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga rongа mongoukari iporomive'ğa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ğa pe.

⁴⁷ Nane'ymi Jesus'ga judeus'ğa mbo'embo'ei ғajatykahavuhua pype. Emo ikwava'ehara'ğa nduvihava'ға ojuka pota Jesus'ga judeus'ға mbo'ehara'ға pavëi huvihava'ға pavëi no.

⁴⁸ —Maramarã po ti nhande ga jukai nehë? ei ға ojohupe.

Ndohekatui ға gajukahava rehe. A'ereki pevove'ға ғwendu pota hete Jesus'ga nhi'i'ға ovy'aheteavo ga rehe onhimongyavo.

20

Ma'ga nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Mateus 21.23-27; Marcos 11.27-33)

¹ Aerë Jesus'ga ға mbo'ei ғajatykahavuhua pype templo pype. Omombe'u katu ga ға pe pyryva'ea onhimombe'ua. Ga nhi'i'game uhu ikwava'ehara'ға nduvihava'ға judeus'ға mbo'ehara'ға pavëi xava'eve'ға pavëi no. ² Jesus'ga pe ға ei:

—Emombe'u ti ore ve. Ma'ға nde mbuhurukaruhu avo nahanahã ti eko javo? Ma'ға e'i a'ea nde ve? ei ға Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Ji nhi'ĩpondekwa ti imombe'gwovo ji ve. ⁴ Ma'ға ombuhuruka João Batistava'ea? A'ero ga ға mobatiza okovo garemimbotarimova'ea rupi. “Tupana'ga yvagipeve'ға ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ға ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporogita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ға pe.

⁵ A'ero ға e'ға'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehë: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'i'ğawera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehë. ⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ға ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ға henduvi nhanenhi'ğa imombomomboa ita nhande rehe nhande jukavo ipyvõ nehë. A'ereki nhandegwyripeve'ға e'i oyvyteri pe: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'i'ға mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a.” Nahã nhandegwyripeve'ға heroviari javo ahe ve oyvyteri pe, ei ға ojohupe.

⁷ Nurã ға ei Jesus'ga pe:

—Ma'ға po ombuhuruka João Batistava'ea? Ma'ға e'i ga pe, a'ero ga omobatiza ға? Ndorokwahavi, ei ға javo tehe ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehē – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo – gaha po ti ji namombe'ui pe me nehē, ei Jesus'ga.

Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga
(Mateus 21.33-46; Marcos 12.1-12)

⁹ A'ero pevove'ga pe Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga. Aerē ga ei ojipe'ga pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikohoa. A'ero jkykhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehē. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehē no,” ei kohoa jara'ga ġa pe.

—“Pyry,” ei ġa. A'ero ġa pytai ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivyra'java nehē javo, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Aerē kiro jkykhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyrive'ga pe: “Eho ti ġa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ga pyri. Toyky ti ġa yva'ia imbuhuruka jiapo a ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ga. Ogwovo ga vahemi ġa pyri imombe'gwovo ganhi'igā ġa pe.

—Emo ġa nomondopotari yva'ia ga pe ga nupanupamo ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ġa hugwi a'ero.

¹¹ —Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ojipyrive'ga togweru ti ga yva'ia ġa hugwi javo novīa. A'ero gapyrive'ga hoi. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ga ga nupanupāi ojigwaraita ga rehe ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ġa hugwi a'ero.

¹² —Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ġa pyri novīa ojipyrive'ga. Gapyrive'ga vahemame ġa pyri ġa ga kyti ga mu'umu'uma ga momboa.

¹³ —A'ero kohoa jara'ga ei: “Marā po ti ji nhiremitymipyra repiakatuhara'ga nderekoi? Amondo po ti ji jira'yra'ga ġa pyri nhiremia'nguhete'ga nehē. Po ti ġa ga rerekokatui imondovo ga pe ga repiagame nehē,” ei ga gwa'yra'ga mondovo novīa.

¹⁴ —Ogwovo gara'yra'ga vahemi uva'ga remitymipyra repiakatuhara'ga pyri. Gara'yra'ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyagwama. Tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ġa.

¹⁵ —A'ero ġa gara'yra'ga mombori kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Marā po ti kohoa jara'ga ġa nderekoi a'ero nehē?

¹⁶ Ovahē po ti ga onhimitymipyra repiakatuhara'ga moka'nhymbava gwa'yra'ga repyga nehē. A'ero ga ojipe'ga mongoi ġwemitymipyra repiakatuharamo, ei Jesus'ga.

Jesus'ga nhi'igā renduvame pevove'ga ei:

—Po ti na rūi nehē hamo!

¹⁷ Ga ndepiaheteavo Jesus'ga ei ġa pe:

—Nahā tuhē po ti nehē. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Onga apohara'ga japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.”

A'ea ikwatijaripyra e'i, ei Jesus'ga oarō'e'yma mombe'gwovo ġa pe.

18 —Kiroki ġa o'a akoja rehe ita rehe – ġahā po ti onhika'mbika'mbi nehē, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ġa ndehe nehē, a'ero po ti ita ġa ka'mbika'mbigi ġa mongu'iuhuavo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarōe'ŷve'ġa mbote'vara.

Césarva'ea rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Marcos 12.13-17)

19 A'ea rupi ġa ei ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ġa mbo'ehara'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi. Ga arōe'yma ġa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'urame ojo'java'ea peko akoja'ġa ja javo nhande ve, ei ġa.

Nurā ġa Jesus'ga pyhypotarahivi kiro. Emo ġa okyhyji pevove'ġa hugwi. A'ereki pevove'ġa oarō hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga javo. ²⁰ Nurā ġambo'ehara'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi Jesus'ga rapekouhui okovo ganhi'ġa rerojiji pota. Ojipe'ġa pe ġa enhimimi:

—Peho ti Jesus'ga pyri ga renduva. Pekokatu'ā ti ga pyri tokwahavyme ti ga omoandyandyja. Po ti ga nomombe'ukatui a'itiheteve'ea, a'ero po ti ore ga mbotegwetei ga mondovo governador'ga pyri nehē. A'ero po ti ga ga pyhygukari ga rerekovo nehē, ei ġa ġa mondovouka Jesus'ga pyri.

—Kwa, ei ġa ogwovo.

Ovahē ġa Jesus'ga pyri. ²¹ Kiro ġa ei Jesus'ga pe:

—Hupi hete nde eremombe'u orembo'eharamo. A'itituhēva'ea rehe nde ore mbo'e. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ġa hugwi ekoe'yma huvihava'ġa ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde ore mbo'e katu, ei ġa Jesus'ga pe. ²² Marā ndereaporoġita? César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? Marāi nde? ei ġa Jesus'ga pe.

²³ Ojohupe ġa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehē hamo, ei ġa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehē. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehē, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurā ga ei ġa pe:

²⁴ —Pehepiuka ti ji ve itambere'ia moeda.

A'ero ġa hepiukari ga pe. A'ero ga ei:

—Ma'ġa ra'angava hehe? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei Jesus'ga.

A'ero ġa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhē ġa okwatija inoġa hehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

²⁶ Hupi hete Jesus'ga imombe'ui tomondo ti ġa César'ga pe javo. A'ero tegwete ġa pe Jesus'ga moandyandyihava pevove'ġa ga renduvame a'ero. Onhimomby'avo Jesus'ga nhi'ġa rehe ga nonhi'ġa javi.

Ombogwerahavirē omanove'ga nahembirekoa'javi

(Mateu 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ Kiro saduceus'ga nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ga ndogweroviari omanove'ga mbogwerahava. Ua ġa ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve onhi'igame nehē?

A'ea ġa ei ojohupe ua ovahema Jesus'ga pyri.

²⁸ Nde ko orembo'eharamo javo, ġa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ġa javo. Aherembik-watijara e'i:

“Po akwaimbae'ga irū'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe, a'ero ti ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwereco gwakykwepohara'ga javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁹ Kiro ġa imombe'ui omanove'ga Jesus'ga pe. Ga e'i:

—Ymya seteva'ea onhoirūva'ea hako, ei ġa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi. ³⁰ A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'ipo'ruavo. Ndata'yri ahe aherembirekokwerava'ea pe. Aerē ahe manoi no. ³¹ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemo ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ³² Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kunhangwerava'ea kako, ei ġa Jesus'ga pe.

³³ —Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ga mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ga nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hambireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ga mbogwerahava.

³⁴ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Avo yvya koty akwaimbae'ga nembirekoro. Ojipe'ga kunhangwera'ga mohembirekoi no. ³⁵ Jara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Jihi a'e pe me: Pepyry pe. A'ero po ti ji pe mbogweravi omanove'ga mbogwerahava rupi pe mombytavo ji pyri nehē.” Nahā po ti Tupana'ga ei ġa pe nehē. Gahā kirē nahembirekoa'javi nehē akwaimbae'ga kunhangwera'ga no. ³⁶ Tegwete ġamanoa'java no. A'ereki ġa oko Tupana'gapyrive'ga ja yvagipeve'ga ja. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ga oko omanoe'yma. Na jitehe po ti Tupana'ga remimbogwerave'ga nomanoa'javi nehē no. Tupana'ga ra'yramo ġa ndekoi Tupana'ga remimbogwerava'ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

³⁷ —Moisésva'ea vehevi imboukwahavi nhande ve ikwahavuka ahembogwerahava ikwatijarame i'yva mombe'ua ikaja pyteripeva'ea mombe'ua. A'ereki imombe'urame a'ea ahe okwatija javo:

“Tupana'ga ei: ‘Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete'."

A'ea Moisésva'ea okwatija Abraãova'ea manorë Isaquvea'ea manorë Jacóva'ea manorë. Ikwatijarame nahã Moisésva'ea ikwahavukari nhande ve ga okoji javo. ³⁸ A'ereki Moisésva'ea nde'i: "Tupana'ga ei: 'Abraãova'ea ji mbohete'." A'ea rüi ahe e'i ikwatija. A'ereki Tupana'ga pe ga okoji. "Okó pa ga avuirama," ei Tupana'ga ikwahava, ei Jesus'ga saduceus'ga pe.

³⁹ Kiro judeus'ga mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo hupi hete nde nhi'igi ahembogwerahava mombe'gwovo, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero ga nhaporemó nde'ia'java'gwami tuhë Jesus'ga pe maramarã jave'yma. A'ereki ga okyhyji ga hugwi ga okwaha pa javo.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no
(Mateus 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—He'yive'ga ei: "Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ko Daviva'ea rymyminoa." A'ea ga ei, ei Jesus'ga. Maraname ga ei a'ea ga pe?

⁴² A'ereki ymyahü Daviva'ea tuhë okwatija ino'ga livro de Salmos rehe. Ikwatijarame ahe ei hako:

"Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

'Eapy na'ë ji pyri jijohukoty rüi ekovo huvihavamo epytavo.

⁴³ Tamongo ti ji nearõ'e'ÿve'ga neremimbotarimova'ea rehe nehë,' ei Tupana'ga," ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rüi naerü, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ga pe ga mbojapyakavo.

Judeusva'ea mbo'eharava'ea onhimbohete tehe
(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

⁴⁵ Pevove'ga nhaporemó gwenduvame Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

⁴⁶ —Penhimboko'i ti. Tapekoi ti judeus'ga mbo'ehara'ga ja. A'ereki ga onhimboheteuhu. Omongi pota ga opipukuhua tianderepia ti ga nhande mboheteavo javo. Ikatuuhu ga pe ojipe'ga mbaragwahavame ga ndehe ima'ëhai pe feira pe onhi'igatuavo ga pe orembo'ehara javo ga pe.

—Nhandejatykahava pype ga oapy nhanderuvihava'ga apykava rehe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: "Tianderepia pa ti ga nhande mboheteavo," ei ga. "A'ereki nhande ganduvihavuhuhetero xako." Na jitehe ga ei oyvyteri pe i'upota toryva jara'ga pyri toryva repiagame.

⁴⁷ —Opojykaahy ga mbatera aherembirekokwera'ga hugwi, ei Jesus'ga. Onhi'imbukuhu tehe ga Tupana'ga pe. Oyvyteri pe ga ei: "Nhande renduvame po ti ojipe'ga ei nhande ve oarõ hete ga Tupana'ga javo," ei ga oyvyteri pe. Nurã jate ga nhi'inhi'igi Tupana'ga pe ahe moandyandyita, ei Jesus'ga. A'ero kaitu po ti hahy hete ga pe nehë, ei Jesus'ga ga pe.

21

Aherembirekokwerava'ea remimondoa
(Marcos 12.41-44)

¹ Kiro judeus'ga jatykahavuhu pe Jesus'ga imbateve'ga ndepiagi ġa imondorame itambere'ia hyrua pype. ² Ga aherembirekokwerahēa repiagi hēa imondorame oitambere'ia ipype imbatere'ŷvehēa. Mokōi itambere'ia hēa imondoi ipype duas moedas. ³ A'ero Jesus'ga ei:

—A'e katu ji nde ve: Kia aherembirekokwerahēa remimondoa imbatere'ŷvehēa remimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ġanemimondoa hohe pa. ⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta itambere'ia ojive imondorame Tupana'ga pe hyrua pype. Hēa ki a'e te mokoi'ī te hēa herekoi itambere'ia. Hēa imondopavi reki oapoa ipype, ei Jesus'ga.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama

(Mateus 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵ Aerē ojipe'ga ei:

—Ikatu hete nhandejatykahavuhua ita apopyra. Omondo ġa itauhua pyryva'ea japokaturame ymyahū. Ombojigwa ġa ojatykahavuhua a'ea pyvō ojipea pyvō no timbohete Tupana'ga javo.

A'ero Jesus'ga ei:

⁶ —Pehepia pe nhandejatykahavuhua avo. Aerē po ti ndojiko-jikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ġa inoġa nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ga pe

(Mateus 24.3-14; Marcos 13.3-13)

⁷ A'ero ġa ei ga pe:

—Orembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ġa Jesus'ga pe. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi imonduruġwerihava po ti kiro javo, ei ġa.

⁸ A'ero Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyjukari ti ġa pe. Aerē po ti he'yjuhuve'ga uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoroma Tupana'ga remimbuhurukaramo. Kiro mbapava uhu ahemoka'nhyambahava a'ero,” e'i po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Tapehendukatui ti ġa a'ero.

⁹ —Aerē po ti ojipe'ga tavukari ojipe'ga pe nehē. Ojipe'ga po ti ndokopotari gwuvihavuhu'ga nhi'iga rupi nehē. A'ero po ti ġa ndekoi ojogwehe nehē. Imombe'urame pe me ti tapenhimongyhyjiukari ġa pe. Otavuka tuhē po ti ġa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

Ojipea Jesus'ga ei ġa pe:

¹⁰ —Gagwyrripeve'ga po ti oko na'ē ojipe'ga gwyrripeve'ga ndehe otavuka ġa pe nehē. Ojipe'ga nduvihavuhu'ga po ti omondo ojigwyrripeve'ga otavuka ojipe'ga nduvihavuhu'ga gwyrripeve'ga pe nehē, ei Jesus'ga. ¹¹ Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimi nehē no, ei Jesus'ga. Ahā po ti ġa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ġa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Itetiruamba po ti ġa nehē. Opihipihi po ti ġa karugwara ojohugwi nehē, ei Jesus'ga. Yvaga hugwi ahemongyhyjiva'ea jipiukari ikwahavukava'ea ahe mongyhyjiavo nehē, ei Jesus'ga.

¹² —A'ea renonde po ti ġa pe pyhygi okote'varuhavo pe me nehē. Ga po ti pe nderoohaŷy pendē'yja'ga jatykahai pe ipypeve'ga nduvihava'ga

ndovai pyteri pe pe mondouvouka cadeia pype nehē. Ga po ti pe nderohoukari huvihavuhu'ga ndovai pyteri pe nehē governador'ga ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ga pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ga ndehe javo. Nahā po ti ga ndekote'varuhui pe me pejikoga gwaramo ji rehe nehē, ei Jesus'ga.

¹³—A'ea rupi po ti pe ji mombe'ui ga pe nehē tojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. Nahā po ti pe pyryva'ea mombe'ui ga pe nehē. ¹⁴Tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'igi ga pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. Pe'ji ti kiro pejiyvyteri pe: “Ndiajapyakai nhande nhanenhi'iga rehe.” A'ea ti pe'ji, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁵Jihi po ti akwaha-heteuka pe me pe mbo'eavo nehē. Nurā po ti pe ekatui penhiarōe'ŷve'ga pe nehē. A'ero po ti ga ndipopoakari pe me pe nhi'igame nahā. Tegwete po ti ga'ete'varuhua penhi'iga pe nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶—Penduva'ga vehevi po ti pe pyhygukari pey'ga vehevi peirū'ga vehevi pende'yja'ga vehevi. Kiroki ga ojikoty'a pe pavēi – gahā pe pyhyguka no. Ga nhaporemō po ti pe pyhygukari pe mondouka gwuvihavuhu'ga pe nehē. Jararamo pe ga pe jukauka nehē. ¹⁷Nahā po ti ga ndekopavi pe ndehe pe arōhetee'yma nehē pendekoro gwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga.

¹⁸—A'ero po ti Tupana'ga pe pokogi pe moka'nhyimbavukare'yma ga pe nehē. Pe'ava vehevi po ti Tupana'ga hepiakatui nehē. ¹⁹Penhimboitaro gwaramo pejikoga ga rehe po ti pe ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'u Jerusalém monduruga gwama

(Mateus 24.15-21; Marcos 13.14-19)

²⁰—Aerē po ti pe hepiagi soldados'ga cidade de Jerusalém atimaname nehē. Nahā po ti he'yjuhuve'ga tavukari Jerusalémmeve'ga pe nehē. A'ea repiagame po ti pe ikwahavi Jerusalém mondurugwerihava nehē, ei Jesus'ga. ²¹A'ero Judéiapeve'ga ti toka'nhy onhana vytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. Jerusalémmeve'ga ti toho Jerusalém hugwi nehē. Nhuhumeve'ga ti tokiyime Jerusalém me nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. ²²A'ereki Jerusalém monduruga rupi po ti Tupana'ga jipygi nehē. Nahā po ti hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo pa ymyahūva'ea po'ruavo pa. A'ereki ymyahū ga e'i ikwatijaruka nahanahā po ti ji jipygi nhiarōe'ŷve'ga ndehe nehē javo, ei Jesus'ga.

²³—Iporia'i po ti ipuru'ave'ga a'ea rupi oka'nhypotaramame nehē. Iporia'i po ti ga nehē no – kiroki ga omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ga nenonhapotaramame, ei Jesus'ga.

—Tiruahū hete po ti judeus'ga pe nehē. Ndukatui po ti gapy'a nehē. Onhimonha'nga hete po ti Tupana'ga okouvouka ga ndehe nehē. ²⁴Judeus'garūive'ga pe ti Tupana'ga ga jukaukari nehē. Itakyhea'javuhuva'ea pyvō po ti judeus'garūive'ga jara'ga jukai nehē. Ga po ti opyhy jara'ga nderogwovo ogwryri pe nhaporemō nehē no. Nahanahā po ti ga ga mbokwaki'opavi Jerusalém hugwi nehē. A'ero Jerusalém ga imondurupavi nehē. Nahanahā po ti Tupana'ga Jerusalém rerekote'vate'varuhuukari judeus'garūive'ga pe nehē. Emo po ti aerē ga ndogwerekōa'javukari ga pe ga mombiguka nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga rura'java gwama

(Mateus 24.29-31; Marcos 13.24-27)

25 —Aerē po ti ahemongyhyjiva'ea jipiukari okovo kwara rehe jahya rehe jaytata'ia rehe ikwahavuka nehē. A'ero po ti vvyakotyve'ga gwyrīpeve'ga py'a ndukatui nehē. Ndovy'arihu po ti ға nehē.

—Ipyambu paranauhūa nehē. Moumbe hete po ti typepemuhūa nehē. A'ero po ti ға nhimomby'ai ikwahave'yma javo nehē: “Maraname po?” e po ti ға.

26 —Ogwygwy po ti ipopoakava'ea yvagipeva'ea nehē, ei Jesus'ga. A'ero po ti vvyakotyve'ga mano'ātehei okyhyjiavo nehē. “Marā po ti nhande rekoī nehē?” e po ti ға onhimboko'īavo nehē.

27 —A'ero po ti ға ji repiagi ji rura'javame yvaḡatiḡa pyteri pe nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero. Jipopoakara po ti ға gwepia nehē no. Nhirendy'jandy'java po ti ға hepiagi nehē no jikatuhetea, ei Jesus'ga. 28 Ahemongyhyjihava ugwerīrame Tupana'ga po ti pe mbopiro'yḡwerī pendekote'varuhua hugwi nehē. Nurā po ti pepo'ā pejovavua tahepia ti ji Jesus'ga rura javo pejoryjoryvamo nehē, ei Jesus'ga ға pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Marcos 13.28-31)

29 Kiro Jesus'ga ға mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Imombe'gwovo ga ei:

—Pekwahava'ja ti figo'yva ojipea'yva reheve nhaporemō. 30 Henhunhame huangyra pe tuhē pe'e hepiaga: “Kwaria ḡwerī kiro,” pe'e pe. 31 Na jitehe hepiagame akoja ahemongyhyjiva'ea po ti pe ikwahavi nehē, kiro Tupana'ga oko ḡwerī vvyakotyve'ga nduvihavuhetero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ға pe.

32 —Imombe'ukatuavo ji ei pe me, ei Jesus'ga. Aḡwamove'ḡa ndeko-jirame po ti akoja ihopavi japiavo, ei Jesus'ga. 33 Opa po ti yvaga yvya pavēi nehē. Nhinhi'īḡa po ti ndopavaḡwami opopoakapige'yma okovo a'itituhēva'ero avuirama nehē, ei Jesus'ga.

Ji mboha'u ti, ei Jesus'ga

34 —Penhimboko'ī ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Tape'ui ti ahemboheagwryryva'ea pejigwojigwovo toryvi pe. A'ereki i'urame ahe ndojapyakakatui jirura'java rehe. Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande rekoī nehē?” Tape'ei ti na. Tapejapyakauhui ti pejihe mbatera rehe no. A'ereki hehe pa pejapyakauhurame pe napenhimboko'ī ji mboha'uve'yma. Naname po ti ji pe mo'maḡi a'ero ji rurame pendekote'varuhua repiaga nehē. 35 Nahā po ti vvyakotyve'ḡa pe nhaporemō ға ji mboha'uve'ymame. Noka'nhyimi ға ji hugwi jirura'javame nehē, ei Jesus'ga.

36 —Penhimboko'ī ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Pe'ji ti Tupana'ga pe jipi nehē: “Ore mbopopoaka ti toromboita ti oroka'nhyima hahyva'ea hugwi nehē aerēva'ea hugwi nehē. Ore mbopopoaka ti torepoyja hete ti oro'ama Jesus'ga rovai pyteri pe orokoheteavo ḡwaramo ganhi'īḡa rupi.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe jipi nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

37 Nane'yimi arimo Jesus'ga ға mbo'ei ḡajatykahavuhua pype templo pype. Ypytuna nanani ga hoi Jerusalēm hugwi ogwovo yvytyri pe monte das Oliveiras pe opytavo pevo ypytunimo. 38 Ypyhajive ojatykave'ḡa uhu ga ga pyri ojatykahavuhua pype tihendu ti ganhi'īḡa javo.

22

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; João 11.45-53)

¹ Kiro judeus'ga japoī gwerī toryva – kiroki toryva pe ġa ei: Páscoa. Toryvi pe ġa i'ui pāo ndovuriva'ea. ² Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa e'i judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi:

—Marā po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehē?

Nahā ġa ei novīa. Emo ġa okyhyji ojatykave'ġa hugwi. A'ereki ojatykave'ġa oarō hete Jesus'ga onhimongyavo.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo

(Mateus 26.14-16; Marcos 14.10-11)

³ Kiro Satanás'ga Judasva'ea pojykai. Judas Iscariotes, ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea novīa.

⁴ Judasva'ea hoi Jesus'ga hugwi ogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri guardas'ġa pyri no – kiroki guardas'ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua. Ovahemame ġa pyri ahe ei ġa pe:

—Tapyhyguka ti ji Jesus'ga mondovouka pe me. Marā po ti a'ero nehē?

A'ea ahe ei ġa pe ġa monhi'ġa a'ea rehe. ⁵ Horyory ġa ahe renduvame. A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti itambere'ia nde ve a'ero.

⁶—Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji ga pe me nehē, ei ahe herogwovo.

Aerē ahe ei ovytyteri pe gweaporoġitaro: “Maraġatu po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ġa pe ojatykave'ġa ndakykweri nehē?” ei ahe ovytyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi

(Mateus 26.17-25; Marcos 14.12-21; João 13.21-30)

⁷ Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi jitehe nanani judeus'ġa i'ui pāo ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe ġa ojuka mbatepyryva cordeiro. ⁸ Nurā Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe no:

—Peho ti imboavujikwea mbatera nhande ve ti'u ti Páscoa rupi, ei ga.

⁹ A'ero ġa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nehē?

¹⁰ A'ero ġa ei ġa pe:

—Ji rendu ti. Peho ti cidade pe. Pe horame po ti akwaimbae'ga pe novatī yhya rerua yhya reruhava pype nehē. Peho ti ga reviri. Ga horame onga pype ti peho ga reviri ipype no. ¹¹ Pe'ji ti onga jara'ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Mome po hyrua ruvi? Ta'u ti mbatera ipype nhiremimbo'ehara'ġa pavēi Páscoa rupi,’ ei nhanembo'ehara'ga nde ve.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga. ¹² A'ero po ti ga hepiukari pe me hyruhua i'ukava ruhava onga jo'ari pe nehē. Pevo ti pemboavujikwe.

A'ea Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe ġa mondovo.

¹³ A'ero ġa hoi cidade pe hepiapava garemimombe'ua. A'ero ġa japoī mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'ġa rupi. A'ero Jesus'ga hoi pevo no ovahema.

Jesus'ga omondo ahe ve pāo vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Marcos 14.22-26; 1 Coríntios 11.23-25)

¹⁴ Kiro ġa o'u gwerī. A'ero Jesus'ga apygi mesa pyri. Dozeve'ġa gamoirūhara'ġa oapy ga pyri mesa pyri. ¹⁵ Kiro ga ei ġa pe:

—Kirogweva'ea rupi ji a'u pota hete mbatera pe pavēi Páscoa rupi jukahava renonde. ¹⁶ A'ereki a'e ji pe me: Kirē po ti ji nda'ua'javi te Páscoa rupi nehē. Aerē nhanderuvihavuhetero Tupana'ga imondopavame gwemimbotarimova'ea rupi jate po ti gareheve'ga mbopiro'ypahava apiavo ihoi nehē. A'ea rupi po ti ji japo'i torывa jiroryvamo ga pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁷ Copo ga ipyhygi. Ipype oko vinho. Hehe ga nhi'īgi Tupana'ga pe nde pyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirē ga pe ga ei omoirūhara'ga pe:

—Koro, ei ga ga pe imondovo copo ga pe. Pema'ema'ē ti pejive i'gwoi'gwovo, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁸ A'e ji pe me: Nda'ua'javi te po ti ji vinho nehē, ei Jesus'ga. Aerē huvihavuhetero Tupana'ga imondopavame gwemimbotarimova'ea rupi jate po ti ji japo'i torывa jiroryvamo gareheve'ga pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁹ Kiro ga ipyhygi pāo. Hehe ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirē ga haygwe'rogwe'rogi pāo imondomondovo omoirūhara'ga pe pe'u ti javo. A'ero ga ei:

—A'ea ko jira'oa, ei ga imondomondovo pāo ga pe. Aere'ī po ti hajiheve'ga ji pyhygi nehē ojigwaraita jira'oa rehe ji jukavo nehē. Nahā po ti ji manoi pe me pendepykaramo nehē. Ji manorē nahā ti pe'ua'ja'ja ojipea pāo imoka'nhyme'yma nhimanoa pe me nehē, ei Jesus'ga.

²⁰ Aerē ga i'ui mbatera imboavujikweva'ea. Ga i'urē mbatera ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Kiro ga imondoi vinho ga pe. A'ero ga ei:

—A'ea ko jirekoa, ei ga imondovo vinho ga pe. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ga pe jijukauka nehē. Nahā po ti ji manoi vvyakotyve'ga ndepyga nehē. A'ereki Tupana'ga ipyahuva'ea mombegwovo e'i: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori gāndekote'varuhua ga hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga gwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehē gwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga.

²¹ —Pehepia ti! Kiroki ga ji pyhyguka gwerī jijukahara'ga pe – gaha oapy ji pyri imondovo opoa mesa rehe! ²² A'iti a. Tamano ti ji vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ereki Tupana'ga e'i ymyahū aerē ti emano javo ji ve. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jijukahara'ga pe – ga pe po ti tiruahū hete nehē, ei Jesus'ga ga pe.

²³ A'ero ga ega'ei ojohupe:

—Manamo po ti nhande Jesus'ga pyhygukari nehē? ei ga ojohupe onhimomby'avo.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

²⁴ Aere'ī Jesus'ga moirūhara'ga jogwayvari ojogwehe. Ojohupe ga ei:

—Manamo nhande johe?

²⁵ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Judeus'garūive'ga nduvihavuhu'ga ipopoaka okote'varuhuavo ogwrypeve'ga pe ga mboporavykyheteavo ojive. Jara'ga inogi ojihe Ahepokohara. Nahā ga ipotari ojeraramo onhimboheteavo ji apoko jigwrypeve'ga jato tehe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁶ —Ga ja rui ti pejogwereco pejikovo gwaramo jireheva'ero. Kiroki ga oko penduvihavamo jireheva'ero – gaha ti toko pejipyryve'ga ja, ei Jesus'ga. ²⁷ Manamo ga johe? ei Jesus'ga. Mara'ngu po pe javo: “Kiroki

ga oapy na'ë i'gwovo mbatera ojipyrive'ga imboavujikwerirë ga pe"? Mara'ngu po pe javo: "Kiroki ga omboavujikwe mbatera imondovo mesa rehe to'u na'ë ojipe'ga aerë jiji javo"? Marâi pe? ei Jesus'ga. Manamo ġa johe?

—Jihi amombe'u pe me: Gaha – kiroki ga oapy i'gwovo na'ë – gaha oko ġa hohe pa. Na tuhë. Jihi ako penduvihavamo. Emo pepyrive'ga ja reki ji pe pokogi, ei Jesus'ga.

²⁸ —Pehe aġwamo vehevi pepyta ji moiruamo jipi pepohire'yma ji hugwi hahyrame ji ve. ²⁹ Nurã po ti ji tuhë pe mongoi nehë peko ti huvihavuhuro javo. Tupana'ga jiruva'ga ei ji ve: "Ereko ti nde ġanduvihavuhetero nehë." Nahã ga ei ji ve. Na jitehe po ti ji pe mongoi nehë peko ti huvihavuhuro javo.

³⁰ —A'ero po ti pe i'ui jiapoa pyri mesa pyri ji rekorame vyakotyve'ga nduvihavuhetero nehë. Pe po ti peapy ikatuva'ea rehe huvihavuhu'ga apykava rehe nehë pejikovo peje'yja'ga nduvihavuhuro Israelv'a'ea rakykwepohara'ga nduvihavuhuro. Doze ko ġa oko huvihavamo ojiheve'ga pavëi pende'yja'ga israelitas'ga. Pehe po ti peapy oina nehë xa'e ti ġa pe ġandeaporoġita rehe javo, ei Jesus'ga omoirũhara'ga pe.

*Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo
(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; João 13.36-38)*

³¹ Kiro Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Ehendu hete. Ombogwa ahe trigo yrupema pyvõ tape'a ti ji ite'varuhuva'ea ikatuva'ea hugwi javo. Na jitehe Satanás'ga pe nderekopotari tahepia ti ji ġajikoga Jesus'ga rehe javo. A'ero Tupana'ga ei Satanás'ga pe: "Ehepia ti ġajikoga a'ero," ei ga. Kiro po ti Satanás'ga pe nderekoï pe mbopohipota ji hugwi a'ero nehë ojigwaraita pe ndehe nehë, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³² —Ji ikwahavame Satanás'ga penderekopotara, ji nhi'iġi Tupana'ga pe nde mombe'gwovo ga pe nde repyga, ei Jesus'ga Simão'ga pe. A'e ji ga pe: Tojiko hete jitehe ti Simão'ga ji rehe nehë. Terembojikopigukari ti ga Satanás'ga pe a'ero. A'ea ji ei Tupana'ga pe, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'ereki hahy hete nde ve Satanás'ga nde mbopohirame. Aerë po ti nde reaporogitakata'javamo ejikoga ji rehe nehë. Kirë ti enhi'ĩ ġa pe nemoirũhara'ga pe ġa mbovy'a ġa monhimomiranama – kiroki avove'ga nhiremimbo'ehara'ga, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³³ A'ero Simão'ga ei Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe:

—Nde pavëi po ti ji hoi nehë. Po ti ġa nde mongi cadeia pype nehë, na ġa ji mongi a'ero nehë no. Po ti ġa nde jukai nehë, na ġa ji jukai a'ero nehë no, ei ga.

³⁴ —Pedro, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'e ji nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehë: "Ji ndakwahavi Jesus'ga." Trës po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiġa nhi'iġa renonde nehë, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

Peroho ti, ei Jesus'ga javo ġa'apoa pe

³⁵ Kiro Jesus'ga ei omoirũhara'ga pe:

—Ymya'ĩ ji pe mondoukari Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovouka ahe ve. A'ea rupi a'e ji pe me: Taperohoi ti itambere'ia, sacola, sandálias irũa. Marã pe me a'ea rupi raikwehe? Napembateri? Marã pe ndekoi raikwehe?

A'ero ġa ei ga pe:

—Orogwereko ore a'ea rupi, ei ġa.

36 —Kiro hajihea ji imombe'ui pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Po pe pereko itambere'ia, a'ero ti peroho. Po pe pereko sacola, a'ero ti peroho. Po pe ndaperekoi itakyhea'javuhuva'ea, a'ero ti pemondo peapoa pepira arimova'ea paletó ipyhyga itambere'ia. A'ero ti pepyhy itakyhea'javuhuva'ea pejive itambere'ia rehe. 37 A'ereki ji a'e pe me: Kiro po ti nhimombe'ua po'ruavo toho nehē – kiroki Tupana'ga rembikwatarukara e'i: “Ga jukauka po ti ġa ei nehē: ‘Ga ko okote'varuhu’.” A'ea ikwataripyra e'i ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Nahā kiro hekoi nehē. A'ereki ji ahygahi pa ġwerī nhimombe'ua rehe, ei Jesus'ga.

38 A'ero Jesus'ga moirūhara'ga ei Jesus'ga pe:

—Ehepia orepojkaharetero, ei ġa. Agwa ko mokōi itakyhea'javuhuva'ea.

A'ero ga ei ġa pe:

—Kirupi te!

*Jesus'ga oko oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe
(Mateus 26.36-46; Marcos 14.32-42)*

39 Kiro ga hoi ogwovo vvytyri pe oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe. Oho ga pevo jipi. Kiro garemimbo'ehara'ga hoi ga rupi. 40 Ovahemame pevo Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhi'ī ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

41 Hehemo'i ga hoi ġa hugwi ġwenyppy'anduruga tanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Onhi'ī ga ga pe a'ero.

42 —Apī, ei ga Tupana'ga pe. Nde ipotarame ti terembuhurukari hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

43 Kiro Tupana'gapyrive'ga jipiukari Jesus'ga pe ua yvaga hugwi Jesus'ga mbopopoaka. 44 Hahy hete Jesus'ga vvyteri pe ga rekoveveuhuavo ġwaramo. Nurā ga nhi'īhetei Tupana'ga pe. Gwy'ajyguhu ga. Otururu hete ga hugwi vvyvo gary'aja. Garekoa ja hete itururui.

45 Aerē ga nhi'imbavi Tupana'ga pe opo'ama'java ojivya ġwemimbo'ehara'ga pyri ġa ndepiaga. Oki ġa ġwe'ouhūro okoveveuhuavo ġwaramo. 46 A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe kiri? Pevy ti penhinhi'īga Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

*Opyhyguka ahe Jesus'ga
(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; João 18.3-11)*

47 Ga nhi'imbige'ymame nanime he'yive'ga nduri. Judasva'ea ruri ġa nenonde ġa nderua ġa nderovahema. Judasva'ea ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ga pyteripeva'ea. Kiro ahe ruri Jesus'ga bejjavo.

48 —Judas, ei Jesus'ga ahe ve. Ji bejjavo nde ruri. Nahā nde ji repiukari ga pe naerū togweroho ti ġa ga javo? ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

49 Hepiagame Jesus'gapavēive'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa Jesus'ga pyhygi!” ei ġa. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Marã? Torokyti ġa itakyhea'javuhuva'ea pyvõ a'ero naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

⁵⁰ Nanime Jesus'gapavẽive'ġa pyteripeve'ga imondoi itakyhea'javuhuva'ea ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga gajohukoty rũi. ⁵¹ A'ero Jesus'ga ei onhipavẽive'ga pe:

—Kirupi te!

Jesus'ga pokogi ganamihymuhũa rehe ganambia apokatua'java.

⁵² Kiro Jesus'ga nhi'ĩgi ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no guardas'ga pe no – kiroki guardas'ga gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua. A'ereki ġa nhaporemõ uhu ga pyri tipyhy ti ga javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Amovahĩ po ji governo naerũ? Nurã pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerũ? ⁵³ Nane'yimi ji rekoi pe pavẽi nhandejatykahavuhua pype templo pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. Korogwe Tupana'ga ji pyhygukari pe me. Diabo'ga omondomondo ppytunarupive'ġa'jave'ga. Gaha pe mbuhu ji pyhypota, ei Jesus'ga ġa pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; João 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ A'ero ġa ga pyhygi ga rerogwovo. Ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga rongauhu pe ġa ga rerohoi ga rerovahema.

Ga reviri Pedro'ga hoi onhimboyha'iaivo ga hugwi tajipyhygye ti ġa javo. ⁵⁵ Imondygirẽ tata okara pyteri pe ġa oapy ojogwerekovo ipyri. A'ero Pedro'ga oapy ġa pyri no. ⁵⁶ Ga apygame pevo tata pyri ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'gapyrivehẽa ga repiagi. Hẽa gwepia hete ga. A'ero hẽa ei ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavẽive'ga no, ei hẽa.

⁵⁷ Pedro'ga nonhimombe'ui reki.

—Kunha, ei ga hẽa pe. Ji ndakwahavi ga, ei ga o'mbero.

⁵⁸ Aere'ĩ ojipe'ga ga repiagi. Pedro'ga pe ga ei:

—Ndehe no Jesus'ga pavẽiva'ea.

A'ero Pedro'ga ei ga pe o'mbero:

—Ji rũi ko! ei ga.

⁵⁹ Aerẽ uma hora ikwavame ojipe'ga ehetei Pedro'ga mombe'gwovo:

—Ga tuhẽ Jesus'ga pavẽive'ga no. A'iti a. A'ereki ga Galiléiapeva'ero oko, ei ga.

⁶⁰ A'ero Pedro'ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga.

Ga nhi'imbige'ymame kotihĩ inamutiġa nhi'ĩgi. ⁶¹ A'ero nhandepoykaharete'ga Jesus'ga pyryrymi Pedro'ga repiagi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi ga'eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Kiro ppytunimo po ti nde ei ji ve nehẽ ji ndakwahavi Jesus'ga javo. Trẽs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiġa nhi'ĩga renõde nehẽ,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. ⁶² Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhũ.

Soldadosva'ea ombotegwete Jesus'ga

(Mateus 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Kiroki ġa Jesus'ga mombyta ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ronga pype – kiro ġa eġa'ei ga pe ga jagajaita ga nupanupamo. ⁶⁴ Tohepiagyme ti ga javo ġa ga reakwapygi. A'ero garova nupārame ġa ei ga pe:

—Eko ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga ja. Emombe'u ti mbatera ore ve a'ero. Ma'ga nde nupā?

⁶⁵ Nahanahā ġa ete'varuhui Jesus'ga pe ga mbotegweteavo.

Jesus'ga oko judeusva'ea moġitaharava'ea rovai pyteri pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; Joāo 18.19-24)

⁶⁶ Iko'emame xava'eve'ġa nhimono'oġi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ga mbo'ehara'ġa pavēi no. Ga ko judeus'ga moġitahara'ġa. Kiro ġa Jesus'ga mbuhurukari gwovai pyteri pe. Ga pe ġa ei:

⁶⁷ —Enhimombe'u ti ore ve. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Cristo rūi? Emombe'u ti ore ve, ei ġa.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Po ji ei pe me: Jihi Cristoramo, a'ero po ti pe ndaperoviari nhinhi'ġa nehē. ⁶⁸ Po ji ei pe me: Pemombe'u ti mbatera ji ve, a'ero po ti pe nape-mombe'ui ji ve nehē. Pe napenhimohemukari nehē no. ⁶⁹ Aere'ī po ti ji apygi avuirama ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavamo nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁷⁰ A'ero ġa epavi ga pe:

—Marāi po nde? Nde ko Tupana'ga ra'yra a'ero naerū? ei ġa.

A'ero ga ei ġa pe:

—Pehe ko pe'ji poha, ei Jesus'ga.

⁷¹ A'ero ġa ei ojohupe:

—Kirupi ojipe'ġa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! Ore tuhē ga rendu ko. Ga e'i ji Tupana'ga ra'yramo ako javo, ei ġa ojohupe.

23

Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Joāo 18.28-38)

¹ A'ero ġa po'ambavi Jesus'ga rerogwovo Pilatos'ga rovai pyteri pe ga rerovahema. Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ġa gwyri pe. ² Kiro ġa imbojambojari ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe Pilatos'ga rovai pyteri pe. O'mbero ġa ei ga pe:

—Oropyhy ore Jesus'ga ga orere'yja'ġa mongoukarama oreruvihava'ġa nhi'iġa rupi rūi. E'i ga ġa pe: “Tapemondoi ti itambere'ia César'ga pe nhande ruvihavuhu'ga pe.” A'ea ga ei, ei ġa. Ojipea ga ei: “Ji tuhē ko Cristo huvihavuhetea.” A'ea Jesus'ga ei ġa pe, ei ġa Pilatos'ga pe o'mbero.

³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhetero ra'e?

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

⁴ A'ero Pilatos'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe pevove'ġa pe no:

—Kiro ji ga mohemukari. A'ereki ndojari ga rehe. Ga ndokote'varuhui governo pe, ei Pilatos'ga.

⁵ Koji'i ġa eġa'ehetei reki Pilatos'ga pe:

—Nombuhukatuuari ga orere'yja'ġa py'a pe ġa mbo'eavo ġwaramo. Ga ombo'e pa Judéiapeve'ġa. Galiléiapeve'ġa na'ē ga ġa mbo'ei. Avove'ġa vehevi ga ġa mbo'ei aġwamo, ei ġa Pilatos'ga pe.

Jesus'ga oko Herodesva'ea rovai pyteri pe

⁶ A'ea renduvame Pilatos'ga ei ġa pe:

—Ga po Galiléiapeve'ga ra'e?

⁷ —Pevove'ga tuhē ko, ei ġa.

A'ea kwahavame Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri. A'ereki Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. A'ea rupi ga opytaahi'vi Jerusalém me no.

⁸ Kiro Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri a'ero. Horyory Herodes'ga Jesus'ga repiagame. A'ereki ymya ga ga repia pota gamombe'umbe'ua renduva ġwaramo. Ga gwepia pota Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea no. ⁹ A'ero ga nhi'imbukui Jesus'ga pe. “Maramarā?” ei ga ga pe novīa. Jesus'ga nonhi'īgi reki ga pe.

¹⁰ Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ami judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi onhi'īranuhūavo imbojamboja Jesus'ga rehe. ¹¹ A'ero Herodes'ga Jesus'ga mbotegwetei ga jagajaita onhipavēive'ġa pavēi soldados'ġa pavēi. Omoniuka ġa Jesus'ga pe tapy'ynhapipyryva i'arimova'ea hendy'java'ea tirekomemua Jesus'ga javo. Aerē ga Jesus'ga mondoukari ga mbojivyruka Pilatos'ga pyri. ¹² Ga nonhoarōhetei ymya Herodes'ga Pilatos'ga pavēi. Kiro ġa nhoarōi Jesus'ga arōe'yma ġwaramo.

Pilatosva'ea ojukauga Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Marcos 15.6-15; João 18.39–19.16)

¹³ Kiro Pilatos'ga ġa mono'ono'oġukari ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa nduvihava'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve. ¹⁴ Ga pe ga ei:

—Pe Jesus'ga reruri jirovai pyteri pe tokwaha ga garekote'varuhua javo. A'ereki pe pe'e: “Ga he'yjuhuve'ga pe'a ġanduvihava'ġa hugwi,” pe'e tehe pe. Ji rendu! Ji pendovaki pe nendupavirē ji ei ga pe: Marāi nde naerū? a'e ji ga pe. Erepe'a nde ġa ġanduvihava'ġa hugwi? Marāi? Nanongara ji eji'ei ga pe takwaha ti ji garekote'varuhua javo. Akwaha ji a'ero. Ndojari ga rehe a'ea – kiroki a'ea pe ei imbojateheavo ga rehe. ¹⁵ Herodes'ga na jitehe ga ei no ndojari ga rehe javo. A'ereki ga omondoukara'ja Jesus'ga nhande pyri imbojare'yma ga rehe.

—Ji rendu ti! ei Pilatos'ga. Jukwaha Jesus'ga pyryva. Tojukayme ti ahe Jesus'ga a'ero. ¹⁶ Nurā po ti ji ndajukaukari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo.

A'ea Pilatos'ga ei ġa pe ġa mbohorypota ojihe.

—A'ero po ti ji ga mohemukari ga mondouka garonga pe nehē, ei ga.

¹⁷ A'ereki ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani. A'ereki ymyahū judeus'ġa e'i ga pe: “Emohemuka ti ore ve cadeiapypeve'ga Páscoa rupi nanani tojivyra'ja ti ga ġwonga pe,” ei judeus'ġa ymyahū.

Nurā kiro Pilatos'ga ei amohemuka po ti ji Jesus'ga nehē javo.

¹⁸ A'ero ġa nhaporemō hapukai.

—Ejukauka Jesus'ga, ei ġa. Emohemuka Barrabás'ga ore ve, ei ġa ohapukaita.

¹⁹ Omongia renonde Barrabás'ga ahe juka. Omovahī Barrabás'ġa gwuvihavuhuva'ea cidade de Jerusalém me no. Nurā Pilatos'ga ga mondoukari cadeia pype.

²⁰ Kiro Pilatos'ga ea'javi ġa pe. A'ereki ga Jesus'ga mohemuka pota.

²¹ Ga renduvame ġa hapukajahiva'javi ga pe:

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ġa ei ga pe tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²² Mokōi Pilatos'ga onhi'igipe ġa pe. Kiro ga ea'javi:

—Maranameuhū naerū! Gara garekote'varuhua naerū? Ndojari ga rehe, a'e ji pe me ko. Tojukayme ti ahe Jesus'ga. A'ereki ga pyry. Nurā po ti ji ndajukaukari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo. A'ero po ti ji ga mohemukari nehē, ei ga.

²³ Koji'i ġa hapukapukajahivi a'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi. Ga nhi'igayvayvari ko ġa.

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ġa ei ohapukaita tomano ti Jesus'ga yva rehe javo. Ga hapuka-pukaita ġwaramo Pilatos'ga ei:

—Kwa. ²⁴ Na tuhē po ti a'ero nehē naerū! ei ga okovo ġanhi'igā rupi.

²⁵ Nurā Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi ga mondovo ġa pyri – kiroki ga ahe juka gwuvihavuhuva'ea movahī no. Ga rehe ġa oporandu tomohemuka ga javo. Soldados'ġa pe Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari reki tojuka ti ġa ga javo. A'ereki judeus'ġa nduvihava'ġa ġandehave'ġa pavēi e'ie'i embovyruka ga javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; Joāo 19.17-27)

²⁶ Kiro soldados'ġa Jesus'ga rerohoi a'ero tijuka ti ga javo. Uhu Simão'ga cidadepeve'ga Cirenepeve'ga pea rupi nhuhūa hugwi. Ga rurame ġa ga pyhyguhui imondovo yva ga arimo Jesus'ga jukahava rupiara tog-weroho ti ga Jesus'ga reviri javo.

²⁷ He'yjuhuvē'ġa hoi Jesus'ga reviri. Kunhangwera'ġa hoi ġa pavēi ga reviri no ojehe'oranuhūavo kiro po ti ga manoi nehē javo. ²⁸ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġandovai.

—Kunha, Jerusalémmeva'ero ti tapejehe'oi ji rehe. Pejihe ti pejehe'o peja'yra'ġa ndehe no. ²⁹ Ji rendu! Aerē po ti avove'ġa ei nehē: “Pyry hete kunhangwera'ġa ndekorame ndata'yri'va'ero ġambo'are'ŷva'ero ġamoka'mbue'ŷva'ero,” e po ti ġa nehē. ³⁰ Aerē po ti avove'ġa manopotari hahyhetero ġwaramo ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ei vytyruhua pe nehē: “E'a ore rehe.” Nhyvyapyna pe po ti ġa ei nehē: “Ore tŷ ti,” e po ti ġa jupe nehē, ei Jesus'ga. ³¹ Po aġwamo ji ve okopyryva'ea pe turi hahyva'ea, a'ero kaitu po ti hahyheteva'ea ruri pe me penda'yra'ġa pe nehē no, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

³² Jesus'ga reheve soldados'ġa mokonhava'ea rerohoi no tijuka ti ġa javo. A'ereki mokonhava'ea ndokoi gwuvihava'ga nhi'igā rupi okote'varuhuavo. ³³ A'ero ġa ahe rerohoi pevo vytyry pe A Caveira pe ahe rerogwovo i'arimo Jesus'ga reheve. Xa'e nhande A Caveira pe Aheapina. Pevo ġa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovya hehe. Ombovy ġa mokonhava'ea yva rehe no – kiroki mokonhava'ea okote'varuhu. Soldados'ġa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rūi. Gajohukoty ġa ojipeva'ea mbovyri.

³⁴ Kiro Jesus'ga nhi'igā Tupana'ga pe.

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Emombo ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'jave'yma. A'ereki ġa ndokwahavi okote'varuhuavo ji ve, ei Jesus'ga.

Kiro soldados'ga ima'ei Jesus'ga pira imombomombo ita'java'ea dados'java'ea manamo nhande tipojyka gapira javo. Nahã ga ima'ei gapira ojive.

³⁵ Kiro he'yjuhuve'ga ndekoi hepiaga onhimongyavo. Ganduvihava'ga ete'varuhui Jesus'ga rerekomemuamo no javo ga pe:

—Jesus'ga opoko ojipe'ga tomanoyme ti ga javo, ei ga. Po ga oko tuhẽ Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, a'ero po ga pe Tupana'ga e'i katu eko ti nhiremimbotarimova'ea rupi javo. Po nahã ga rekoi, a'ero po ti ga tojipoko kiro tamanoyme ti ji javo, ei ga.

³⁶ Ga pavēi soldados'ga Jesus'ga rerekomemui no herua vinho tahiva'ea ga pe ey'u ti javo.

³⁷ —Po nde ereko judeus'ga nduvihavuhuhetero, a'ero ejipoko tamanoyme ti ji javo, ei soldados'ga Jesus'ga pe.

³⁸ Okwatijaripe ko ga imondovo Jesus'ga akağa arimo yva rehe. Ikwatijaripe omombe'u Jesus'ga. Imombe'gwovo i'ei:

—Agwa'ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga.

Nahã ga imondoi ikwatija gregos'ga nhi'igimo romanos'ga nhi'igimo no hebreus'ga nhi'igimo no Jesus'ga mombe'gwovo.

³⁹ Ojipeva'ea ganemimbovyva'ea ete'varuhui Jesus'ga mbotegweteavo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Po nde Cristo Tupana'ga remimbuhurukara, ejipoko ti naerũ. Ore poko no xamanoyme ti, ei ahe heroviare'yma.

⁴⁰ Ojipeva'ea ganemimbovyva'ea, ahe ki a'e te e'i ga pe:

—Tere'ei ti a'ea Jesus'ga pe! Nderekyhyji nde Tupana'ga hugwi naerũ? Po nde erekyhyji ga hugwi hamo. A'ereki ga nhande mbovyruka yva rehe ga reheve peko te'varuhu pe javo. ⁴¹ Oja hete tuhẽ nhande rehe. Pyry hahyro nhande ve a'ero. A'ereki nhande xako te'varuhu. Jesus'ga ki a'e te ndokote'varuhui, ei ahe.

⁴² Jesus'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetero ji kwahava'ja ti imombyryva ji ve ekorame huvihavuhuhetero nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

⁴³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Aḡwamo po ti nde rekoi ji pyri ahererekokatuhai pe yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; João 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemo. Ka'aruḡweriã rupi às três horas kwara imbokojahua'javi. Gajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi. ⁴⁶ Tupana'ga pe Jesus'ga hapukajahivi.

—Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji imondoukari jira'uva nde ve herekokatuuka.

Onhi'igirẽ ga pytupavamo omanomo.

⁴⁷ Soldados'ga nduvihava'ga gwepia pa hahyhava Jesus'ga pe gajukahava. Hapiagame ga ei:

—Ahe ko pyryheteva'ea. A'iti a! ei ga Tupana'ga mboheteavo.

⁴⁸ Kiroki ga uhu tihepia katu gajukahava javo – ga gwepia pa. Ojivy ga kiro ogwovo gwonga pe. Ojipoti'a rehe okwaokwa ga opoa pyvõ okovevehuavo gwaramo.

⁴⁹ Jesus'ga kwahakatuve'ğa nhaporemo ға ami irupe Jesus'ga hugwi hepiapava kunhangwera'ğa pavëi – kiroki kunhangwera'ğa uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ğa gwyra hugwi ga pokoga.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype
(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; João 19.38-42)

⁵⁰ Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri. José'ga ko judeus'ga moğitaharamo. Ojihe'a ko ga judeus'ga moğitahara'ğa ndehe javo judeus'ga pe nahanahã ti peko javo ға pe. Pyry hete gareaporogita. Aereki ga oko Tupana'ga nhi'ğa rupi. ⁵¹ Nurã ga noarõi ojipe'ğa ndeaporogita judeus'ga moğitahara'ğa ndeaporogita ға erame ojohupe tijukauka Jesus'ga javo. Ga nde'i a'ea. Aereki ga ndopotari gajukahava. Ga Jesus'ga jukaukarame ga nomoirũi ға no. Nahã José'ga oko. Gacidadegwera ko Arimatéia gwe'yja'ğa cidade judeus'ga cidade. Ymya José'ga Cristo'ga rura pota aerë po ti ga rekoi nhandervihavuhhetero avo yvya koty nehë javo.

⁵² Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri ogwovo ovahema javo ga pe:

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa. Eroho ti, ei ga José'ga pe.

⁵³ A'ero José'ğa jivyri ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi José'ğa Jesus'ga ra'oa mbojyvi. A'ero ға gara'oa uvani tapy'ynhapipyryva pyvõ linho apopyra pyvõ. A'ero ға gara'oa rerohei inoğa itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype. Ndogwerekoi ve ojipeva'ea ra'oa ipype. Kiro ға Jesus'ga ra'oa rerohei inoğa ipype. ⁵⁴ Mbatera mboavujikwehava sexta-feira ға inoği ipype ka'arugame. A'ero ғaporavykye'yma ғwerĩ sãbado ғwerĩ.

⁵⁵ Kunhangwera'ğa – kiroki ға uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ğa gwyra hugwi – ғahã oho José'ga rupi ikwaruhu pe. A'ero ға hepiagi ikwaruhua Jesus'ga ra'oa nongava. José'ğa gara'oa noğame ipype kunhangwera'ğa hepiakatui nahã ға ono ahera'oa javo.

⁵⁶ Aerë ға jivyri ogwovo ғwonga pe imboavujikwea perfume timongy ti ahera'oa rehe imbojigwaga javo. Perfume ko mohaga'java'ea nhandya'java'ea reheve.

Oporavykye'yma rupi sãbado rupi ға pytu'ui oporavykyhava hugwi. Aereki ymyahũ Tupana'ga e'i judeus'ğa mbo'eavo tapeporavykyi ti sãbado rupi javo.

24

Jesus'ga okwera omanoa hugwi
(Mateus 28.1-10; Marcos 16.1-8; João 20.1-10)

¹ Gaporavykye'yma py'rovo domingo rupi kunhangwera'ğa heruri Jesus'ga ra'oa nongai pe itaruvihavuhua kwaruhu pe. Ypyhajive kwara ipogwerĩrame ға heruri pevo perfume – kiroki a'ea ға omboavujikw-eripe. ² Herovahemame ға hepiagi ikwaruhua rovarypyymbava imoanhanipyra. Irupe'i ikwaruhua hugwi reki iteni hovapytymbava. ³ A'ero ға ki ikwaruhua pype. Ga ndohepiagi reki Jesus'ga ra'oa nhandepojykharete'ga ra'oa ipype.

⁴—Marã naerũ? Mome ahera'oa? ei ға ojohupe.

Nanime mokonha'ğa jipiukari ға pe o'ama akwaimbae'ğa'jave'ğa. Overavera ға'apoa tapy'ynhapira. ⁵ A'ero kunhangwera'ğa nhova'apÿhetei ғandovai pyteri pe okyhyjiavo ғwaramo. A'ero ға ei kunhangwera'ğa pe:

—Po pe ndapehekari okojive'ga omanove'ga nongai pe hamo. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype. Ovy reki ga jugwi. Pekwahava'ja ti ganhi'iğagwera. Ymya uvame Galiléia pe ga omombe'u pe me. ⁷ Ga e'i pe me: “Okote'varuhuve'ga po pe ti ga tanhimondouka nehë. Ga ti tajijuka ji mbovyruka yva rehe nehë. Nhimanorë mokõi jikira py'rovo ti ji takwera nehë yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.” A'ea Jesus'ga e'i onhimombe'gwovo pe me ikwehe'i, ei ga kunhangwera'ga pe.

⁸ A'ero kunhangwera'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iğagwera. ⁹ Ga hemi ikwaruhua hugwi Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo onzeve'ga pyri Jesus'ga moirũhara'ga pyri. Ovahemame ga imombe'upavi ga pe Jesus'gareheve'ga pe nhaporemo no. ¹⁰ Maria Madalenahëa omombe'u Joanahëa pavëi. Tiago'ga yhëa Mariahëa omombe'u gapavëive'ga pavëi kunhangwera'ga. Ga nhaporemo omombe'u Jesus'ga moirũhara'ga pe. ¹¹ Emo ga ndogweroviari kunhangwera'ga remimombe'ua.

—Onhi'ĩ tehe ga, ei ga.

¹² Pedro'ga ki a'e te ga vyri onhana ogwovo ikwaruhua pyri Jesus'ga ryvyagwera pyri tahepia ti ji javo. Ovahemame ga apyni hepiaga ikwaruhua pype. A'ero ga hepiagi Jesus'ga ra'oa hokava. Linho apopyra Jesus'ga ra'oa hokava. A'ea jate ga hepiagi ipype. A'ero ga hoi gwonga pe ojapyakaheteavo hehe onhimomby'avo.

*Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe
(Marcos 16.12-13)*

¹³ A'ea rupi te kiro Cleopas'ga homemei cidade'i pe Emaús pe Jesus'gareheve'ga. Emaús oko irupe dez quilômetros gwerevi cidade de Jerusalém hugwi. ¹⁴ Ohorame ga nhomonhi'imbavi Jesus'ga rehe gajukahava rehe onhonhi'ĩpondekwa hehe. ¹⁵ Ga nhomonhi'ĩgame Jesus'ga tuhë ga ndupitigi ogwovo ga ndupi. ¹⁶ Ga nombaragwahavi Jesus'ga rehe.

¹⁷ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Gara rehe pe nnonhi'ĩpondekwa pe jigwovo ve pea rupi pevy'are'yma? ei Jesus'ga.

A'ero ga pytai. ¹⁸ Kiro Cleopas'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko ojipeahugwiva'ero erepytaahi'vi kiro Jerusalém me ikwahave'yma tiruahũva'ea ağwamova'ea Jerusalém me naerũ? Nde jate po nderekwahavi! ei ga.

¹⁹ —Gara pe pe ei? ei Jesus'ga.

Ombaragwahave'yma ga rehe ga ei:

—Tiruahũva'ea Jesusva'ea pe Nazarépeva'ea pe, ei ga. Jesusva'ea ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea, ei ga. Ipopoaka hete ahe japovo ahe-monhimomby'ava'ea nhandegwyripeve'ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iğa rehe. Jukwaha a'ero Tupana'ga nhimohema ahe rehe. Horyory nhandegwyripeve'ga ahe rehe no ga ipopoaka hete javo. ²⁰ Ikwava'ëhara'ga nduvihava'ga nhanderuvihava'ga pavëi omondo Jesusva'ea Pilatos'ga po pe te'i ti ga pembovy ti Jesus'ga javo. Ga ahe mbovyruka yva rehe ahe jukauka.

²¹ —Ore ki a'e te ore roryoryvamo ahe rehe novia. Oroyvyteri pe ore ei: Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri israelitasva'ea pyri embopiro'y ti ga javo. A'ea ore ei novia. A'ereki ga ahe jukauka. Kiro mokõi ahe kiri omanorë.

22—Oro kunhangwera'ga – kiroki ga ojiko Jesusva'ea rehe ore ja – gahã ore monhimomby'a hete oji'i. Oho jipe ga ypyhaji ve ovahema itaruvi-havuhua kwaruhu pe ahenongai pe oji'i. ²³ Ndohepiagi ga Jesusva'ea ra'oa ipype. A'ero ga jivyri ore pyri imombe'gwovo. E'i ga: “Yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga ojipiuka ore ve Jesus'ga mombe'gwovo!” ei ga. “‘Okoji Jesus'ga,’ ei Tupana'gapyrive'ga ore ve.” A'ea kunhangwera'ga ei oji'i. ²⁴ A'ero orepysteripeve'ga hoi ikwaruhu pe ahenongai pe hepiaga. “Kunhangwera'ga omombe'u katu reki ahenongavagwera ore ve ko,” ei ga imombe'gwovo ore ve. Ga ndohepiagi Jesusva'ea, ei mokonha'ga Jesus'ga pe imombe'gwovo.

²⁵ —Ikwahave'ymuhũva'ero pe ndaperoviapapotari Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'iga, ei Jesus'ga mokonha'ga pe. ²⁶ Ynyahũ ahe e'i ganhi'iga mombe'gwovo: “‘He'yiva'ea ti tahahy Cristo'ga pe nehẽ. Toki ti ga yvagi pe okovo ganduvihavuhuhetero ji pavẽi nehẽ,’ ei Tupana'ga,” ei ahe. A'ea Tupana'ga opota, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe. A'ea pe ndaperoviari naerũ? ei Jesus'ga.

²⁷ A'ero ogwovo ve ga pavẽi pea rupi Jesus'ga ga mbo'e ypy Moisésva'ea rembikwatijara rehe – kiroki a'ea omombe'u ga. Aerẽ ga ga mbo'ei Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea rembikwatijara rehe nhaporemo – kiroki a'ea omombe'u ga no.

²⁸ Kiro ga ndugwerĩ cidade'i pe. A'ea pe mokonha'ga ei toropyta avo javo. Jesus'ga oho gwerĩ a'ero ga hugwi. ²⁹ A'ero ga ega'ei ga pe:

—Epyta ore pyri. A'ereki ka'aru hete kiro. Ypytũ gwerĩ.

A'ea ga ei ga pe ga mombytavo ojipyri. Oki ga ganonga pype ga ndupi a'ero opytavo ga pyri.

³⁰ Aerẽ oapygame mesa pyri ga pavẽi ga ipyhygi pão onhi'iga Tupana'ga pe hehe ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo. Kirẽ ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo ga pe. ³¹ Kiro ga mbaragwahavi ga rehe a'ero ga repiaga ve.

—Jesus'ga tuhẽ reki! ei ga.

Nanime ga ndiukwahavi oka'nhyama ga hugwi.

—Tenagwe! e te ga.

³² Ojohupe ga ei:

—Ikatu hete nhandevyteri pe nhande mbohoryoryva ga nhi'igame nhande ve onhimombe'gwovo pea rupi nhande mbo'eavo Tupana'ga rembikwatijarakara rehe, ei ga.

³³ Kotihĩ ga po'ami ojivya ogwovo Jerusalém me. Ovahemame ga onzeve'ga ndepiagi.

Onhimono'ogipe onzeve'ga onhipavẽive'ga pavẽi. Mokonha'ga pe ga ei:

³⁴ —Nhandepojykaharete'ga okwera tuhẽ ovyva onongava hugwi Jesus'ga. A'iti a! Okoji ga. Ojipiuka ga Simão Pedro'ga pe heaji'i, ei ga mokonha'ga pe.

³⁵ A'ero mokonha'ga ei ga pe:

—Ore ga repia no. Ore horame pea rupi Jesus'ga hoi ore rupi onhimombe'gwovo ore mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe. A'ea rupi ore norombaragwahavi ve ga rehe. Aerẽ ga haygwe'rogame pão ore mbaragwahavi ga rehe, ei ga imombe'gwovo.

Jesus'ga ojipiuka gwemimbo'eharava'ea pe

(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶ Ga a'ea mombe'urame nanime Jesus'ga jipiukari o'ama ġapyteri pe. Ga e'i:

—Tupana'ga ti tonogatu pepy'a! ei ga ġa pe.

³⁷ Anhaġa po jawo ġa piryiro okyhyjiheteavo. ³⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe: —Maraname pepy'a oko tehe? A'ero pe kyhyjihetei. Maraname pe ndaperoviari? “Mara'ngu po Jesus'ga tuhē?” pe'e pe pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁹ Pehepia ti jipoa jipya reheve. Hepiagame po ti pe mbaragwahavi ji rehe a'ero. Pepyhy ti jira'oa nhikaġa reheve ji kwahava. A'ereki anhaġa ndaha'oi. Nikaġi. Ji ki a'e te ji ra'oro. Ji kaġamo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰ Onhi'igirē ga hepiukari ġa pe opoa opya reheve. ⁴¹ Gworygworyva ġwaramo ġa ndogweroviari ve. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe onhi-momby'avo: “Po Jesus'ga tuhē, a'ero pyry hete!” ei ġa. Ga nhi-momby'arame Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndaperekoi pe mbatera? Ta'u ji.

⁴² Pira ġa imondoi ga pe a'ero hehyripyra heiretea reheve. ⁴³ Ipyhyga ga i'ui ġa gwepiagame.

⁴⁴ Aerē ga ei ġa pe:

—Ymyaĩ ji nhimombe'umbe'ui pe me jiruvame pe pyri. A'e ji pe me: Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijaripyra ji mombe'u Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea rembikwatijaripyra pavēi, a'e ji pe me. Ji mombe'ui no ikwatijaripyra Salmos, a'e ji ikwehe. Tako pa ti ji ikwatijaripyra rupi nehē – kiroki a'ea ji mombe'u, a'ea'e ji pe me ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ Kiro ga ikwahavukari ġa pe Tupana'ga nhi'igā aherembikwatijaripyra. ⁴⁶ Imombe'gwovo ga ei:

—Ikwatijaripyra e'i: “Tahahy ti Cristo'ga pe. Omano po ti ga nehē. Mokōi okira py'rovo ti ga tokwerava'ja gwyvyagwera hugwi. ⁴⁷ Cristo'gareheva'ero ti ġa tomombe'u katu Cristo'ga yvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa pe nhaporemō. Te'i ti ġa ġa pe: “Tapevy'ari ti pejikote'varuhua rehe pejipohia jugwi herojijijiyita pejeaporogita. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē ikwahava'jave'yma nehē.” A'ea po ti ġa tomombe'u katu Jerusalēmmeve'ġa pe na'ē. Aerē po ti ġa tomombe'u katu ojipe'ġa pe nhaporemō.” A'ea ikwatijaripyra e'i, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁸ —Oro pe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea pe ikwahapavi. A'ero ti pemombe'u. ⁴⁹ Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ymyahū Tupana'ga ei: “Jira'uva po ti pe pojykai nehē,” ei jiruva'ga pe me, ei Jesus'ga. Pepyta ti cidade de Jerusalēm me gara'uva rura pota aerē po ti gara'uva tuhu nehē jawo. A'ero jihi po ti gara'uva mondoukari yvaga hugwi pe pojykauka jupe pe mbopopokaruka nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

(Marcos 16.19-20; Atos 1.9-11)

⁵⁰ A'ero Jesus'ga hoi ġa nenonde ġa nderogwovo cidade de Betânia kotyi ve. Opoa mondovo ġa pe ga ei Tupana'ga pe:

—Emombyry ti ġa pe.

⁵¹ Onhi'igā ve Tupana'ga pe ga hoi ġa hugwi. Kiro garerohohava yvaga pype.

⁵² Ombohete ġa ga. Kirġ ġa jivyri ogwovo Jerusalém me gworygworyhetero. ⁵³ Nane'ymi ġa hoi opytavo ojatykahavuhua pype Tupana'ga mboheteavo ndepyry hete nde jawo.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de João

Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga nhande ve

¹ Jypya vyva apoa renonde Tupana'ga reaporogita kwahavukahara'ga rekojipei hako. Tupana'ga pyri ga ruvi ga rerekovo. Ga ko Tupanamo tuhê oko. ² Vyva apoa renonde akoja'ga rekoi Tupana'ga pavêi gakwahavukahara'ga. ³ Ga pe Tupana'ga oapopavuka mbatera. Ojipe'ga pe rûi Tupana'ga oapouka. Okwahavukahara'ga pe jate ga oapouka mbatera hako. ⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga tuhê oko po rimba'e. A'ero ga jara'ga mongopavi ga monguva. Ga vvyakotyve'ga mongoi. A'ero ga Tupana'ga kwahavukari ga pe no. Arimo nhande tihepia katu mbatera kwahavağwama mytu'ëro ġwaramo. Na ja ga imomytu'ëi vvyakotyve'ga akaği pe tokwaha ti ġa Tupana'ga javo.

⁵ Ypytunarupive'ga ndokwahavi hepiage'yima ġwaramo. Ypytunarupive'ga'jave'ga – ġa ndokwahavi Tupana'ga okote'varuhuavo – ġa pe ga Tupana'ga mombe'umbe'ui no tokwaha ti ġa ga javo. Ga omombi pota Tupana'ga kwahavağwama novia. Ndopigi reki. A'ereki Tupana'ga mombe'ua ikwahy ve ojipe'ga ndehe ga kwahavuka ġa pe.

⁶ Nahã ko ahe ikwehe. Ahe ve ġa ei João Batista. Tupana'ga e'i ahe ve: —Emombe'u ti ġa pe jikwahavukahara'ga, ei Tupana'ga ahe ve.

⁷ A'ero João'va'ea ruri ga mombe'gwovo ikwehe.

—Tamombe'u ti ga pe me tapejiko pa ti ga rehe javoji, ei ahe, kiroki ga Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'va'ea ikwehe.

⁸ Ahe ko imomytu'ëhara'ga rûi.

—Akoja'ga mombe'gwovo reki ji ruri, ei ahe, kiroki ga omomytu'ë Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'va'ea ikwehe.

⁹ Gaha ko imomytu'ëharetero. A'ero ga ruri imomytu'embava vvyakotyve'ga akaği pe tokwaha pa ti ġa Tupana'ga javo.

¹⁰ Vyva koty ga ruvi ikwehe. A'ea tuhê Tupana'ga oapouka ga pe hako vvyakotyve'ga ndeheve. Vvyakotyve'ga ki a'e te ndogweroviari ga.

¹¹ Ogwryi pe ga ruri ikwehe gwe'yja'ga pyri judeus'ga pyri. Ga ki a'e te ndokoi ga rehe. ¹² Kiroki ġa oko reki ga rehe – ġa pe ga ei a'ero: “Pejiko pe ji rehe,” ei ga. “Kiro ji pe mongoi Tupana'ga ra'yramo a'ero,” ei ga ġa pe.

¹³ Vvyakotyve'ga ko na ta'y. Akwaimbae'ga ta'y pota ġwembireko'ga nderekovo. Aerê ġanda'yra'ga ari ga hugwi a'ero. Na rûi reki ga nhande mongoi Tupana'ga ra'yramo. Nhande xajiko Tupana'ga kwahavukahara'ga rehe. A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Jira'yramo ko pe ndekoi kiro pejikoga ġwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga.

¹⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga onhimongouka vvyakotyva'ero a'ero ikwehe Jesus Cristo'ga. Igwete ga ruvi orepyteri pe ikwehe. Ga nhande arõ hete imombyryva nhande ve. Ga okwahavuka katu Tupana'ga nhande ve no. A'ereki ga jate ko Tupana'ga ra'yretero. Igwete ore nhimombaragwahavi garuvihavuhuhetea rehe garuva'ga ruvihavuhuhetea rehe.

¹⁵ João Batistava'ea omombe'umbe'u ga ikwehe. Ahe e'iahy ga pe ikwehe:

—Gaha ji amombe'u pe me oji'i, ei ahe. “Aerë po ti ga ruri pe nderekovo nehë,” a'e ji oji'i, ei ahe. “Ga huvihavuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki. Jypya vehevi ji rekoe'yname ga okoe'ymi,” a'e ji pe me oji'i, ei João'va'ea ikwehe.

¹⁶ Ga pyry hete tuhë nhande aromo. A'ero nhande ve nhaporemo ga imombyryvi jipi. Igwaigwavete ga imombyryva'ja'javi nhande ve.

¹⁷ Moisés'va'ea pe Tupana'ga ombuhuruka onhi'iga hako tohendu katu ti ga javo. Jesus Cristo'ga pe ki a'e te Tupana'ga nhande arōheteuka.

—Emombyry ti ga pe, ei Tupana'ga ga pe. Ji kwahavuka katu ti ga pe no, ei ga Jesus Cristo'ga pe.

Na tuhë Jesus Cristo'ga rekoi a'ero. ¹⁸ Yvyakotyve'ga ndohepiagangavi Tupana'ga. Gara'ya'ga jate – ga tehe ko Tupana'ga ra'yretero – gaha jate ko' ojikoty'a Tupana'ga pavëi. Gaha okwahakatuuka Tupana'ga nhande ve a'ero.

João Batistava'ea onhimombe'u

¹⁹⁻²⁸ Igwete judeus'ga nduvihava'ga ga mbuhurukari ojipyri mbatera kwava'ehara'ga – ga okwava'ë mbatera Tupana'ga pe jipi. Igwete ga ei ga pe gapokohara'ga pe no levitas'ga pe. Ga pe – ga ko fariseus'ga – ga pe judeus'ga nduvihava'ga ei:

—Peho ti João Batista'ga pyri tonhimombe'u ti ga pe me nehë, ei ga ga pe.

A'ero ga hoi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo João Batistava'ea pyri – perope ahe ga mobatiza paranahũa aherovai Jordão aherovai. Cidade de Betânia ira'agwe te jugwi. Pevo ga hoi javo João'va'ea pe.

—Mome ahe nde? ei ga ahe ve. Enhimombe'u ti ore ve torokwaha ti nde, ei ga.

Ahe ni'mbei ga pe a'ero. Onhimombe'u katu ahe ga pe tajikwaha ti ga javo.

—Ji ko ga rui – kiroki ga pe Tupana'ga e'i: “Amondo po ti ga vyakotyve'ga pyri ganduvihavuhetero nehë Cristo'ga,” ei ga. Ji ko ga rui, ei ahe.

—Marã naerũ? ei ga ahe ve. Nde po Elias'va'ea ekwerava ejyvya hugwi? ei ga.

—Ji ko ahe rui, ei ahe.

—Nde ereko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo a'ero – kiroki ga Moisés'va'ea omombe'u hako uhu ti ga javo hako? ei ga ahe ve.

—A'ea rui ko ji, ei ahe.

—Mome ahe nde naerũ? Enhimombe'u ti ore ve toromombe'u ti ga pe – kiroki ga ore mbuhu nde pyri, ei ga. Marã ti nde nhimombe'ui ore ve nehë? ei ga ahe ve.

—Pehendu ti nhinhi'iga a'ero, ei ahe. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Isaías'va'ea omombe'u nhogwenonde ojipe'ga rembi'eagwama hako, ei João'va'ea. Nahã Isaías'va'ea ei hako:

“Ojipe'ga nhi'iga po ti hahyahi

ga erame ga mbo'eavo ongae'yi me nehë,” ei ahe.

“E'i po ti ga ga pe:

‘Pemboavujikwe ti pehea imbohupikatuavo huvihava'ga pe

tuhi ti ga nhande pyri javo,’ e po ti ga,” ei Isaías'va'ea hako, ei ahe.

Jihi ko a'ea, ei João'va'ea onhimombe'gwovo ga pe. A'eahy ji javo ojipe'ga pe: “Penhimboavujikwe ti pejipohia pejikote'varuhua hugwi

tuhu ti nhandepojykaharete'ga nhande pyri javo,” a'e ji, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ga pe.

A'ero ga ei ahe ve:

—Marã a'ero? Nahã nde ei ore ve: “Ji ko Cristo'ga rüi Tupana'ga remimbuhuruka'ga rüi,” ere ko nde, ei ga. “Eliasva'ea rüi ko ji no,” ere ko nde, ei ga. “Ji ko akoja'ga rüi Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga rüi,” ere ko nde ore ve, ei ga. Maranuhũrame nde okoteheva'ero ga mobatizai naerũ? ei ga Joãova'ea pe.

—Jihi amobatiza ga yhya pyvõ jipi, ei ahe. Pepyteri pe ojipe'ga ami okovo. Emo pe ndapekwahavi ga, ei ahe ga pe. Gaha po ti oko pe pyri huvihavuhetero nehẽ, ei ahe. Huvihavuhu hete tuhẽ ga, ei ahe. Ji ki a'e te okoteheva'ea, ei Joãova'ea ga pe.

Nhanderekote'varuhua mombohara'ga

²⁹ Ko'emame Joãova'ea Jesus'ga repiagi ga rurame ojipyri. A'ero ahe ei jara'ga pe:

—Pehepia ga! ei ahe. Pevo ga rekoi – kiroki ga cordeiro ja, ei ahe. Ikwava'ẽhara'ga ojuka cordeiros jipi Tupana'ga ti tomombo nhanderekote'varuhua a'ero javo, ei ahe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehẽ no. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tomano ti ga imomboa yvyakotyve'ga ndekote'varuhua javo, ei Joãova'ea ga pe. ³⁰ Amombe'u ji ga pe me oji'i cordeiro'jave'ga, ei ahe. “Pe pyri po ti ga rekoi jihoheva'ero. A'ereki jypya vehevi ji rekoe'ymame ga okoe'ymi po rimba'e,” a'e ji pe me oji'i, ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo ga pe.

³¹ —Ymya ji ei: “Ma'ga po ti Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri nehẽ tomombo ti ga gãndekote'varuhua javo?” ei ahe. Kirogwe ji ga kwahavi. A'ero ji ga kwahavukari jire'yja'ga pe israelitas'ga pe. Nurã ji ruri pe mobatizavo yhya pyvõ tapekwaha ti ga javo, ei Joãova'ea ga pe.

³²⁻³³ Igwete Joãova'ea Jesus'ga mombe'ukatui ga pe:

—Ndakwahavi ypy ji ga ma'ga po ti Tupana'ga ombuhuruka javo, ei ahe. Emo Tupana'ga – gaha ji mbuhuruka ga mobatizauka yhya pyvõ – ga e'i ji ve: “Erehepia po ti nde jira'uva rura ga pyri nehẽ. Ojy po ti jira'uva opytavo ga pyri nehẽ,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. “Gaha po ti aerẽ pe pojykauka jira'uva pe nehẽ a'ea ti tapemongo Jesus'gareheva'ea javo,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. Ahepia tuhẽ ji Tupana'ga ra'uva rura a'ero oji'i, ei ahe. Inambua ja koi ijyvi yvaga hugwi opytavo ga pyri oji'i. ³⁴ Ahepia tuhẽ ko ji oji'i, a'e ji, ei ahe. Nurã ji ei pe me: Akoja'ga tuhẽ koi Tupana'ga ra'yra'ga, ei Joãova'ea.

Jesus'ga remimbo'eypyharava'ea

³⁵ Ko'emame Joãova'ea rekoa'javi onhi'iga mokonha'ga pavẽi gwemimbo'ehara'ga pavẽi o'ama. ³⁶ Igwete ahe hepiagi Jesus'ga kwava.

—Pevo ga hoi cordeiro'jave'ga! ei Joãova'ea ga mombe'gwovo ga pe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehẽ. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka ga nhande pyri tomano ti ga gãndekote'varuhua imomboa javo, ei ahe.

³⁷⁻⁴⁰ Joãova'ea remimbo'ehara'ga gwendu memei ahenhi'iga André'ga. A'ero ga hoi Jesus'ga reviri. Igwete Jesus'ga jirovagi ga ndepiaga gwreviri.

—Gara? ei ga.

—Mome nde ruvi? ei ga ga pe.

—He pejjo hepiaga, ei ga ga pe.

A'ero ġa hoi ga rupi garuhava repiaga. Ka'aru quatro horas rupi ġa hoi. Igwete ġa nhomonhi'inhi'igi upa kwara hoa rupi. ⁴¹ Kiro André'ga hoi na'ē oirū'ga pyri Simão Pedro'ga pyri.

—Orohepia ore Messias'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga, ei ga Simão'ga pe. (Cristo'ga pe judeus'ga e'i Messias.)

⁴² A'ero André'ga Simão'ga reruri Jesus'ga pyri. Simão'ga repiagame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko Simão João'ga ra'yra, ei Jesus'ga ga pe. Cefas po ti nderera nehē, ei ga Simão'ga pe. (Cefas'ga pe judeus'ga e'i Pedro. A'ea ko Ita.)

Jesus'ga ombuhuruka ahe ojiheva'ero

⁴³ Ko'emame Jesus'ga ei:

—Taho ti Galiléiapeve'ga gwyri pe.

Oho na'ē ga Filipe'ga pyri.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Filipe'ga pe.

⁴⁴ Filipe'ga ko cidade de Betsaidapeve'ga – perope André'ga u Pedro'ga pavēi. ⁴⁵ Aerē Filipe'ga hoi Natanael'ga pyri javo.

—Orohepia ore ga – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u ikwatijarame ġwemimbo'eagwera hako, ei Filipe'ga ga pe. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija ga no ga mombe'gwovo hako, ei ga. Ga tuhē ore orohepia. Ga ko Jesus'ga Joséva'ea ra'yra'ga. Cidade de Nazaré pe ga ruvi, ei ga Natanael'ga pe.

⁴⁶—Nazaré! ei Natanael'ga. Imombyryva'ea nduri tuhē pea hugwi, ei ga ga pe.

—Herejo xaho ji rupi a'ero terehepia ti ga, ei Filipe'ga ga pe.

⁴⁷ Natanael'ga rurame Jesus'ga ga repiagi.

—Kiro ki ga u israelitapyryvamo, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo. Ga ni'mbeangavi jipi ojipe'ga moandyje'yma, ei ga Natanael'ga mombe'gwovo.

⁴⁸—Marã nde ikwahavi jireaporoġita naerū? ei Natanael'ga ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Irupe ko nde rekoi oji'i novia, ei ga. Filipe'ga ea renonde nde ve ji orohepia reki. Figueira aġi pe nde reni, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁹—Jesus, ei Natanael'ga. Tupana'ga ra'yra tuhē ko nde! ei ga. Nde ko israelitas'ga nduvihavuhuhetea tuhē! ei ga Jesus'ga pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Orohepia ko ji nde rename figueira aġi pe.” A'ero nde jikogi ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerē po ti ji koji'iheteva'ea japoï nehē ahomonhimomby'aheteva'ea nehē. A'ea po ti nde erehepia nehē no, ei ga Natanael'ga pe.

⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhē kiro pe me, ei ga. Tamombe'u ti jijihe'ara Tupana'ga rehe, ei ga. A'ea'java'ea ko nahã a'ero. Pehepia po ti pe yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ga. Pehepia po ti pe Tupana'gapyrive'ga jiupi-upira ġajivyjivyrã ji pyri nehē no, ei ga. Nahã ko ji ajihe'a Tupana'ga rehe nhiremimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga. Oronhomonhi'inhi'ige'yimi ore orojogwerekokatuavo ga pavēi. Nahã po ti pe me nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

2

Jesus'ga ombote yhya vinhoramo

1-2 Mokõi Jesus'ga kiri ogwovo toryvi pe cidade de Caná pe – perope Galiléiapeve'ga gwyri pe. A'ereki ga Jesus'ga mondouka ganembirekohava repiagauka. Ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga mondouka no. Igwete Jesus'ga hoi hepiaga toryva. Jesus'ga yembora pevo oko ga pyri no. Toryva apopave'ymame momina ga hugwi vinho.

³A'ero Jesus'ga yembora ei Jesus'ga pe:

—Momina kiro vinho ga hugwi, ei ahe Jesus'ga pe.

⁴—Maraname nde ei ji ve kiro a'ea rehe? ei ga ahe ve. A'ereki ndohoi ve hepiukara apiavo. Agwamo rui po ti ji hepiukapavi Tupana'ga popoakara ga pe nehẽ, ei ga o'yembora pe.

⁵Igwete ahe ei ga pe – kiroki ga opoko toryva repiakatuhara'ga – ga pe ahe ei:

—Jira'yra'ga erame pe me penhi'ipo'ru ti ga, ei ahe ga pe.

⁶Pevo gwereko yhya ryrúa ita apopyra. A'ereki judeus'ga nane'ymi ojipyhepyhei. Oheohei ga mbatera jipi no nahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. Nurã gwereko pevo mbohapyrete seis yhya ryrúa. Inainani gwereko he'yjuhu cem litros gwerevi ipype tynahemame.

⁷Igwete Jesus'ga ei hepiakatuhara'ga pokohara'ga pe a'ero:

—Peheka'voka'vo ti yhya ipype. Pemotynahẽ hete ti imohina, ei ga.

A'ero ga imotynahenahẽhetei inoga hyrua pype. ⁸Igwete ga ei ga pe:

—Pejara ti kiro yhya herogwovo toryva repiakatuhara'ga pe, ei ga ga pe.

A'ero ga herohoi yhya ga pe to'u ti ga hepiaga javo. ⁹Yhya rui reki ga i'urame. Vinho reki yhya mbotepyra ga i'ui hepiaga. Ndokwahavi ga yhya mbotea vinhoramo. Gapokohara'ga ki a'e te okwaha hete Jesus'ga remimbotea. Igwete ga i'ui hepiaga. A'ero ga hambirekove'ga mbuhurukari ojipyri javo ga pe.

¹⁰—Nde ko ore atyvi, ei ga hambirekove'ga pe. Ore oromondo ypy vinho heheva'ea toryvarupive'ga pe, ei ga. Kirẽ ga i'uheterame ore imon-doi ndaheiva'ea ga pe. A'ereki i'uheterame ga nonhimombaragwahavi ndaheiva'ea rehe. Nde ki a'e te nerembuhuri ypy heheheteva'ea kirogwe imbuhua ore ve, ei ga ga pe.

¹¹Jesus'ga ombote yhya vinhoramo cidade de Caná pe Galiléiapeve'ga gwyri pe ikwehe. A'ea ypy ga oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ga pe gweaporoğita Tupanamo. Nurã garemimbo'ehara'ga jikohetei ga rehe.

¹²Aerẽ Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Ga'yembora oho gairũ'ga pavẽi. Garemimbo'ehara'ga oho ga ndupi no. Pevo ga pytaahi'vi upa.

*Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi
(Mateus 21.12-13; Marcos 11.15-17; Lucas 19.45-46)*

¹³Aerẽ Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki judeus'ga toryva gwereko gwerĩ. Páscoa ei ga akoja pe. A'ea rupie'ymi judeus'ga japyakai uragwera rehe Egitopeve'ga gwyrá hugwi. ¹⁴Igwete Jesus'ga hoi judeus'ga jatykahavuhua rokari pe ga ndepiaga. Pevo ga ndekoi ima'ema'eamo mbatepyryva itambere'ia pyhyga ga hugwi. Yuranuhã bois ga ima'ema'ei ovelhas. Inambu'ia ga ima'ema'ei upa. Mesa pyri jara'ga neğaneni hajiheve'ga itambere'ia ipyhypyhyga judeus'ga itambere'ia ikwepykwepyga imondovo ga pe. ¹⁵Ma ndepiagame Jesus'ga japoi yhypohama ga nupanupamo ipyvõ ga mo'embava ga mon-dovo ojatykahavuhua rokara hugwi. Ovelhas ga imo'emo'ei, bois ga

imo'emo'ëi imonhamonhana imondovo. Ombojirejire ga itambere'ia kwepykara'ga mesa heka'voka'vogauka gaitambere'ia jugwi. ¹⁶ Igwete ga ei ga pe – kiroki ga oma'ema'ë inambu'ia:

—Peroho ti kia jugwi! a'e te ji, ei ga. Tapema'ema'ëa'javuhui mbatera avo jiruva'ga rongga pe! ei ga ga pe.

¹⁷ A'ero garemimbo'ehara'ga ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatarukara. Igwete ga ei ojohupe:

—A'ea pe reki ikwatijara i'ei Cristo'ga nhi'i'ga mombe'gwovo, ei ga. Nahã Cristo'ga nhi'i'ga Tupana'ga pe hako:

“Nhi'agataruhu ji neronga rehe jipi toko katu ti ga ipype javoji,” ei ga.

“Nhi'agataruhua ji juka hete,” ei ga, ei ga.

Ikwatijara omombe'u jipe Cristo'ga nhi'i'ga'gwama, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga.

¹⁸ Kiro judeus'ga nduvihava'ga nduri javo Jesus'ga pe a'ero.

—Ma'ga nde mbuhurukaruha ga mo'ëukara'gwama avo hugwi? ei ga. Po Tupana'ga nde mbuhurukaruha, a'ero po ti nde hepiukaruha gapopoakaruha ore ve ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ga. A'ero po ti ore nde reroviari nehë Tupana'ga tuhë ga mbuhuruka javo, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—Po ti pe imbojypavi a'ga Tupana'ga ruhava imbote'varuhua'vo nehë, aerë mokõi nhande kirame ti ji imbovyra'javi imohina nehë, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ Igwete judeus'ga nduvihava'ga ei ga pe:

—Nde ki ere'eteheuhu, ei ga. He'yjuhuva'ea rupi quarenta e seis anos rupi ga poravykyvykyi japovo a'ga Tupana'ga ryrua, ei ga. Marã po nde gwehu kotihã japoa'javuhui imohina mokõi nhande kirame naerũ? ei ga ga pe.

²¹ Gwa'oa pe reki Jesus'ga ei a'ea ko Tupana'ga ruhava javo. ²² Aerë Jesus'ga vyrame omanoa hugwi garemimbo'ehara'ga ikwahava'javi ga'eagwera. A'ero ga heroviari ga'eagwera Jesus'ga onhimombe'u katu javo. Igwete ga heroviari Tupana'ga rembikwatarukara ahe ve no Jesus'ga ahe omombe'u ga kwatija javo.

Jesus'ga okwaha vvyakotyve'ga py'a

²³ Toryva rupi Páscoa rupi Jesus'ga reko i cidade de Jerusalém me a'ero. Igwete ga hepiukaruha Tupana'ga popoakaruha ga pe ahemonhimomby'ava'ea japovo. Nurã ga jikojikogi ga rehe onhimongyavo.

²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndojikogi ga ndehe a. A'ereki ga okwahapavipe vvyakotyve'ga py'a. ²⁵ Ga nde'i ojipe'ga pe: “Marã gandeaporogita?” A'ea ga nde'i. A'ereki ga okwahapavipe ga a.

3

Nicodemosva'ea uhu Jesus'ga pyri

¹⁻² Aerë Nicodemos'ga ruri Jesus'ga pyri ypytunimo. Ga ko judeus'ga mo'gitahara'ga fariseu'ga. Aerë ga ruri Jesus'ga pyri xanhomonhi'ĩ ti javo.

—“Gaha ko nhanembo'ehara,” oro'e ore nde ve, ei ga Jesus'ga pe. “A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ga ga javo,” oro'e ore nde ve, ei ga. Tupana'ga opokogame jate ga hepiukaruha Tupana'ga popoakaruha nde ja ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ga ga pe. Nurã ore ei: “Tupana'ga ombuhuruka ga rerekovo,” oro'e ore, ei Nicodemos'ga ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—Tamombe'u katu tuhē kiro nde ve, ei ga. Kiroki ġa ojihuva'ja – ġa pe jate po ti Tupana'ga ei: “Jihi ko ganduvihavuhuhetero,” ei Jesus'ga ga pe.

⁴ Igwete Nicodemos'ga ei a'ero:

—Marā po jyvua'kave'ġa jihuvi naerū? ei ga. Maranuhū po ġa kia'javi oy'ġa yvyteri pe o'ara'java naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhē nde ve. Penhimobatizauka po pe yhya pyvō imomboruka pejikote'varuhua pejihugwi hamo, ei ga. Tupana'ga ra'uva po pe mboheaporogita pyahu hamo no, ei ga. Nane'ymame po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhuhetero nehē penhimobati-zaukare'ymame yhya pyvō gara'uva pe mboheaporogitapyahue'ymame nehē no, ei Jesus'ga ga pe. ⁶ Nhaney'ġa nhande mbojihuvame nhande mbo'a, nhandera'o nhande a'ero vvyakotyva'ero, ei ga. Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporogitapyahurame jate nhande reaporogitapyahuro a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ⁷ Terenhimomby'auhui ti nhiremimombe'uagwera rehe ji erame nde ve: “Pejihuva'ja ti.” Nahā ti pe ndeaporogitapyahuro nehē. Erovia ti nhinhi'ġa, ei ga Nicodemos'ga pe. ⁸ Nahā ko vvytua, ei ga. Gwemimbotarimo uhu okookovo. Pehendu pe tura novīa. Emo pe ndapekwahavi ma hugwi te turi javo. “Mome po ti ihoi nehē?” pe'ji pe no, ei ga. A'ea javijitehe ko Tupana'ga ra'uva ahe mboheaporogitapyahurame, ei ga. Gwemimbotarimo gara'uva rekorekoi. Emo pe ndapekwahavi marā javo. “Ma'ga po ti gara'uva ġa mboheaporogitapyahu kiro nehē?” pe'ji pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ —Maranuhū nanongara? ei Nicodemos'ga. Ndakwahavi ji a'ea, ei ga ga pe.

¹⁰ —Ndehe ko israelitas'ġa mbo'ehara novīa. Nde nderekwahavi a'ea naerū? ei ga Nicodemos'ga pe. ¹¹ Tamombe'u katu tuhē nde ve, ei ga. Oromombe'u ore pe me orerembikwahavipyra. Orerembiepi-agipyra ore oromombe'u pe me novīa. Emo pe ndaperoviarihu oreremimombe'uagwera, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Vvyakotyva'ea ji amombe'u pe me. Emo pe ndaperoviari, ei ga. Ndaperoviari kaitu po ti pe nhinhi'ġa nehē ji imombe'urame yvagipeva'ea pe me nehē, ei ga Nicodemos'ga pe. ¹³ Ndajiupihavi yvagi pe ikwahava mbatera ojyva imombe'gwovo, ei ga. Jihi jate reki aji pea hugwi imombe'gwovo a'itituhēva'ea pe me. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga imombe'gwovo Nicodemos'ga pe.

¹⁴ Igwete Jesus'ga Moisésva'ea mombe'ui no. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Eapouka ti mboja ra'angava imbovyva yva rehe imo'ama,” ei ga ahe ve hako.

Ongae'yi me ahe imbovyri ha'angava imohina a'ero tohepia ti mboja rembihu'upyra'ġa javo. Kiroki ahe ojavavu hepiaga imohinipyra – oka'ē ahe hugwi. Nomanoi ahe a'ero. Aerē Tupana'ga ei: “Moisésva'ea ombovyruka mboja ra'angava yva rehe hako,” ei ga. “Na jitehe po ti ġa ga mbovyri yva rehe no. A'ero po ti ġa ga jukai nehē,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga mombe'gwovo hako.

¹⁵ Nahā Tupana'ga ga momanoukari toko pyahu ti ġa javo – kiroki ġa ojiko ga rehe. Aerē po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē no. ¹⁶ A'ereki Tupana'ga oarō hete vvyakotyve'ġa. A'ero ga gwa'yra'ga mbuhuri vvyakotyve'ġa pyri ikwehe. Gara'yra'ga ko ojipeji hete ko ga

rekoi ga pe. Emo Tupana'ga ga mbuhuri nhande pyri ga momanomouka nhande repyga toho ti ga yvagi pe nehê javo. Nurã nhandejikogame Tupana'ga ra'ya'ga rehe po ti nhande rekoi Tupana'ga pyri avuïrame nehê. Ndiahoi po ti nhande hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehê nhande-manorame nehê. ¹⁷ Gwa'ya'ga mbuhurame nhande koty Tupana'ga nde'i ga pe: “Eho ti ga pyri peko te'varuhu pe javo ga pe.” Tupana'ga nde'i a'ea gwa'ya'ga mbuhurukarame nhande koty. A'ereki ga gwa'ya'ga mbuhuruka avo togweru po ti ga ga ji pyri nehê javo.

¹⁸ Ga jikogame gara'ya'ga rehe Tupana'ga nde'ia'javi ga pe: “Peko te'varuhu pe.” Ga jikoge'ymame Tupana'ga e'i jipe a'ea ga pe. Oko te'varuhu tuhê nanongara'ga. A'ereki ga ndojikogi Tupana'ga ra'ya'ga rehe – ga ojipeji oko gara'yretero.

¹⁹ Nahã a'ero. Mytu'ërame nhande ve nhande hepiagi mbatera ikwahava. A'ea'java'ea pe Cristo'ga ei a'ero urame yvya koty. “Tamomytu'ë ti ga pe, ei ga. A'ero po ti ga Tupana'ga kwahavi okovo katu nehê,” ei ga novã. Emo ga ndokwahapotari Tupana'ga. A'ereki ga okote'varuhue'ymi. Oko hete ga okote'varuhua rehe jate a'ero – a'ea ypytuna ja ndokwahavukari ga pe. Nurã ko Tupana'ga eagwama ga pe. ²⁰ Okote'varuhurame ga ndokoi ga rehe – kiroki ga omomytu'ë ahe ve Cristo'ga. Ga ndokopotari tuhê ga pavêi. A'ereki ga e'i ojive: “Po ti ji rekoi Cristo'ga pavêi, a'ero po ti ga imboukwahavi jirekote'varuhua nehê,” ei ga ojive.

²¹ Jararamo ki ga a'e te oko Tupana'ga reaporoçita rupi okovo katu. Nanongara'ga oko pota tuhê Cristo'ga pavêi – gaha okwahapavuka ahe ve. A'ereki ga e'i: “Ji rekorame Cristo'ga pavêi po ti ojipe'ga ikwahavi jirekokatua nehê. A'ero po ti ga ei ji mombe'gwovo: ‘Tupana'ga ga poko ga mongovo gwemimbotarimova'ea rehe,’ e po ti ga ji mombe'gwovo a'ero nehê,” ei ga. Nanongara Jesus'ga imombe'umbe'ui Nicodemos'ga pe ikwehe.

João Batistava'ea omombe'ua'ja Jesus'ga

²² Aerê Jesus'ga hoi Judéiapeve'ga gwyrri pe gwemimbo'ehara'ga pavêi. Igwete Jesus'ga pytaahi'vi pevove'ga pavêi ga mobatizativavo. ²³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoi ojipe'ga mobatizavo cidade de Enom me – a'ea ojopyri u cidade de Salim pavêi. A'ereki gwereko hete yhya pevo. Igwete pevove'ga hoçahoi ahe pyri a'ero onhimobativavouka ahe ve. ²⁴ A'ereki a'ea rupi soldados'ga nomongiukari ve Joãova'ea cadeia pype.

²⁵ Aerê jararamo Joãova'ea remimbo'ehara'ga nhi'igayvari ojipe'ga pavêi judeu'ga pavêi.

—João'ga ga mobatizaramo pyry hete okwahyro ga ndehe, ei aheremimbo'ehara'ga ga pe.

A'ero judeu'ga ei ga pe:

—A'ea hohe te ikwahyro ga ndehe Jesus'ga ga mobatizaramo, ei ga ga pe.

²⁶ Nurã Joãova'ea remimbo'ehara'ga hoi ahe pyri javo ahe ve.

—Akoja'ga, ei ga, kiroki ga oko nde pyri paranauhã aherovai Jordão aherovai – kiroki ga nde eremombe'u ore ve oji'i, ei ga, kiro ga ga mobativavuhui no. Ohopavuhu reki ga ga pyri a'ero, ei ga imombe'gwovo ahe ve novã.

²⁷ Igwete Joãova'ea ei ga pe a'ero:

—Pyry hete reki ji ve ġa hopavame ga pyri, ei ahe. Tupana'ga jate ombopopoakarama ahe popoakaramo a'ero okovo Tupana'ga remimb-otarimova'ea rehe, ei ahe. Nurā ġa hopavi ga pyri. A'ea ko pyry hete ji ve, ei ahe ġa pe. ²⁸ Pehe tuhē pehendu nhinhi'igagwera oji'i, ei ahe. A'ereki ji a'e katu nhinhimombe'gwovo pe me oji'i. “Ji ko Cristo'ga rūi nhanderekote'varuhua mombohara'ga rūi,” a'e ko ji pe me oji'i, ei ahe. Ga renonde Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Joāova'ea ġa pe.

²⁹ —Nahā ġa nembirekorame jipi, ei Joāova'ea. Hēapotahara'ga tuhē gwereko hēa, ei ahe. Gairū'ga reki hēapotahara'ga pokogi ġanembirekoagwama. A'ero ga roryvamo hēapotahara'ga nhi'īga renduva hēa rerekoa mombe'urame, ei ahe ġa pe. Hēapotahara'ga irū'ga ja ko ji, a'e ji pe me. A'ereki ji Jesus'ga poko. A'ero ji roryhetero ġa hopavame Jesus'ga pyri ga rerekovo, ei ahe ġa pe. ³⁰ A'ea ko pyry a'ero, ei ahe. Igwaigwavete po ti ga rekoi tuhē huvihavuhuhetero nehē. Ji ki a'e te igwaigwavete ji rekotehei tuhē nehē, ei Joāova'ea ġwemimbo'ehara'ga pe.

Tupana'ga ombuhu Jesus'ga yvaga hugwi

³¹ Yvateahugwive'ga ko huvihavuhuhetero oko yvyakotyve'ga hohe. Yvyakotyve'ga yvyakotyva'ea rehe jate ġa ndekoi. A'ea rehe jate ġa nhi'īgi no. Yvagahugwive'ga ko huvihavuhuhetero tuhē oko ga hohe pa. ³² Ga omombe'u ġwembiepiagipyra ġwemienduvipyra reheve. Ga ki a'e te ndogweroviarihu ganhi'īga. ³³ Kiroki ġa gwerovia ganhi'īga – ġa e'i a'ero: “A'itituhēva'ea tuhē Tupana'ga nhi'īga,” ei ġa. ³⁴ A'ereki Tupana'ga remimbuhurukara'ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'īga. A'ereki Tupana'ga omondo gwa'uva ga pyri a'ea ti tokwahavuka pa ga pe javo. Nurā ġa omombe'u katu Tupana'ga nhi'īga. ³⁵ Tupana'ga oarō hete gwa'yra'ga. A'ero ga ga mbopopoakarukari togwereko pa ti ga ġwemimbotarimo. ³⁶ Kiroki ġa ojiko Tupana'ga ra'yra'ga rehe hendukatuavo ganhi'īga – ġa ndeaporogitapyahuro a'ero aerē okovo Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ġa nohendukatui ganhi'īga ojikoge'yma ga rehe – ġa po ti ndohoi yvagi pe upa Tupana'ga pyri nehē. Ga e'i ġa pe jipi peko te'varuhu pe javo.

4

Samariapeva'ea

¹ Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga nderohoi Judéiapeve'ga gwyra hugwi. A'ereki ġa okwaha ojipe'ga nhi'īga fariseus'ga pe. A'ereki ġa e'iuhu fariseus'ga pe:

—João'ga omongo ojipe'ga ojiheva'ero ġa mobatizavo, ei ġa. João'gareheve'ga hohe'i tehe reki Jesus'gareheve'ga nde'yjuhuro – kiroki ġa Jesus'ga omobatizauhu, e'iuhu ġa ġa mombe'gwovo fariseus'ga pe.

² Jesus'ga nomobatizai reki ġa. Ga omobatizauka ġa ġwemimbo'ehara'ga pe. ³ Ganhi'īga ikwahavame Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga nderohoi Judéiapeve'ga gwyra hugwi a'ero.

—Xajivy ti Galiléiapeve'ga gwyrri pe a'ero, ei ga.

⁴ Ga horame Jesus'ga ei:

—Samariapeve'ga gwyra rupi po ti nhande hona'ēi nehē hamo, ei ga ġa pe.

⁵ Aerē ġa nduri cidade de Sicar pe a'ero Samariapeve'ga gwyrri pe. Ira'agwe u Jacóva'ea koagwera hugwi. Jacóva'ea omondo a'ea

gwa'yrava'ea pe Joséva'ea pe hako. ⁶ Jacóva'ea apoagwera ykwara pevo u no. Ahaji katu ġa nduri. Igwete Jesus'ga apygi oina ykwara pyri. A'ereki ga ipykane'õ.

⁷⁻⁸ Igwete garemimbo'ehara'ġa hoi cidade pe mbatera pyhyga. Nanime Samariapevehêa ruri yhya ti tajara javo. Igwete Jesus'ga ei hêa pe:

—Embuhu ji ve ya tay'u, ei ga hêa pe.

⁹ —Garamo judeuramo nde euhui ji ve embuhu yhya javo ji ve? Ji ki a'e te Samariapeva'ea, ei hêa ga pe. (A'ereki judeus'ġa ndojihe'ari Samariapeve'ġa ndehe ġa arõe'yma.)

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei hêa pe:

—A'e ji nde ve: “Embuhu ji ve ya.” Emo nde ndajikwahavi, ei ga. Nde nderekwahavi Tupana'ga remimbuhutehea no, ei ga hêa pe. Po nde ikwahavi hamo a'ero po nde ei ji ve embuhu ji ve akoja javo hamo, ei ga. A'ero po ji imondoi yhya ahemongohara nde ve hamo, ei ga hêa pe.

¹¹ A'ero hêa ei ga pe:

—Nderererei reki nde ijarahava, ei hêa. Irupehu yhya reni ykwara pype. Ma hugwi nde herekoi yhya a'ero ahemongohara? ei hêa ga pe.

¹² Nhaneramonhava'ea Jacóva'ea gweja aġa imohina nhandeygwavamo hako, ei hêa. Ahe tuhê oy'u avova'ea pyvõ gwa'yrava'ea pavêi hako. Gwenymbava yuranuhûa ahe omboy'u ipyvõ no, ei hêa. “Ji ko koji'i tehe jiruvihavuhu nhaneramonhava'ea hohe'i tehe,” ere po nde ji ve naerû? ei hêa ga pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei hêa pe:

—Aġa pyvõ oy'urê po ti ġa ygweja'javamo nehê, ei ga.

¹⁴ Nhiremimondoa herekorame po ti ġa ndiygweja'javi nehê. Nhiremimondoa po ti ikwahy hete ġa ndehe nehê okookovo ġavytyteri pe nehê, ei ga. A'ea po ti ġa mboheaporoġitapyahui nehê, ei ga. A'ero po ti ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehê no, ei Jesus'ga hêa pe.

¹⁵ —Embuhu ji ve nanongara yhya a'ero tajiygweja'javyme ti a'ero nehê, ei hêa ga pe. A'ero po ti ji ndajora'javi avo ijara jipi nehê, ei hêa ga pe.

¹⁶ —Eho ti enhimbireko'ga rerua, ei ga hêa pe.

¹⁷ —Ji ko nanhirembirekoi, ei hêa.

—Erenhimombe'u katu nde ji nanhirembirekoi javo, ei ga hêa pe.

¹⁸ A'ereki cinco nerembirekokwera'ġa. Korogweve'ga nde erereko tehe, ei ga. Nde nane'mbei tuhê javo ji ve, ei ga hêa pe.

¹⁹ —Kiroġwe ji nde kwahavi, ei hêa. Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara ndehe. Nurã nde ikwahahetei mbatera, ei hêa ga pe. ²⁰ Marã naerû? Emombe'u ti ji ve, ei hêa. Samariapeva'ero oreramonhava'ea ei pea pe vytyruhua pe hako: “Avo jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” ei ahe hako, ei hêa ga pe. Pehe judeusramo pe'ji: “Jerusalém me jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” pe'ji pe, ei hêa ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei hêa pe a'ero:

—Erovia ti nhinhi'ġa, ei ga. Aerê po ti ġa nde'i avova'ea pe avo ti timbohete nhanderuvete'ga nehê javo. Jerusalém me po ti ġa nde'i nehê no pevo ti timbohete ga javo, ei ga. ²² Samariapeva'ero pemboheteteheuhu pe ga kwahave'yma. Ore judeusramo orokwaha Tupana'ga mboheteavo, ei ga. Ore ve ga ojikwahavuka. Tupana'ga e'i ore ve hako: “Yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua mombohara'ga po ti o'a judeuramo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Gaha po ti pe nderu ji pyri yvagi pe nehê,” ei

Tupana'ga ore ve hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo hēa pe. ²³ Aerē po ti ġa nhanderuvete'ga mbohetekatui a'ero nehē, ei ga. Aġwamo vehevi po ti ġa ga mbohetei ga kwahaheteavo nehē. Gara'uva po ti ga mboheteukari ġa pe nehē. A'ea Tupana'ga opota nanongara'ga omboheterame, ei Jesus'ga hēa pe. ²⁴ Ndaha'oi Tupana'ga, ei ga. Kiroki ġa ga mbohete – tojipokoguka ti ġa gara'uva pe a'ero ga mboheteavo. Tokwaha hete ti ġa ga mboheteavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo hēa pe.

²⁵ A'ero hēa ei ga pe:

—Messias'ga po ti uhu tuhē nehē Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga, ei hēa. Urame po ti gaha imombe'upavi mbatera nhande ve nehē, ei hēa Jesus'ga pe.

²⁶ —Ji tuhē Messiasramo kiro ji nhi'īgi nde ve, ei ga onhimombe'gwovo hēa pe.

²⁷ Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa jivyri cidade hugwi ua ga pyri. Igwete ġa nhimomby'ai ga repiaga hēa monhi'igame. A'ereki judeus'ġa mbo'ehara'ġa nonhi'īgi kunhangwera'ġa pe jipi. A'ero ġa nhimomby'ai Jesus'ga repiaga. Ga nde'i reki ga pe: “Maraname nde nhi'iguhūi hēa pe?” nde'i ġa. “Gara nde erepota hēa hugwi?” A'ea ġa nde'i Jesus'ga pe.

²⁸ Kiro hēa hejari imohina yhya ryrua a'ero ojivya ogwovo cidade pe. Igwete hēa ei ga mombe'gwovo pevove'ġa pe:

²⁹ —He pejiġo xaho ji rupi ga repiaga, ei hēa. A'ereki ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera, ei hēa ġa pe. Mara'ngu po Messias'ga tuhē Tupana'ga remimbuhurukara'ga tuhē? ei hēa ġa pe ga mombe'gwovo.

³⁰ A'ero ġa nduri cidade hugwi ua Jesus'ga pyri tihepia ti ga javo.

³¹ Ga vahema renonde Jesus'ga remimbo'ehara'ġa eġa'ei ga pe:

—Jesus, here i'gwovo.

³² —Nhirembi'ua pe ndapekwahavi reki, ei ga ġa pe.

³³ —Marā? ei ġa ojohupe a'ero. Mara'ngu po ġa herua mbatera ga pe ra'e garembi'uramo? ei ġa ojohupe.

³⁴ Igwete ga ei ġa pe:

—Garemimbotarimova'ea rehe ji rekoi – kiroki ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Ga ji mboporavyky avo. A'ero ji taporavyky pa katu ga pe, ei ga. A'ea pe ji ei a'ero nhirembi'ua. A'ereki ji rekorame garemimbotarimova'ea rehe a'ea ji mbopopoaka nhirembi'ua ja, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ —Pe'ji pe: “Quatro jahya ipora rehe po ti itiniġi koapora nehē,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Pehepia ti kohoa. Kiroġwe tuhē itiniġi koapora. Kiroġwe po ahe imopeni herua hamo, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu pe me, ei ga. Ji rehe ġambojikoga pe ji ei reki koapora imopena imombe'urame, ei Jesus'ga. Nahā ji ei a'ero: Pe'ji pe pejiyvyteri pe: “Aerēji po ti nhande ġa mbojikojikogi Jesus'ga rehe nehē,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Tape'ei poro. Pehepia ti ġa. Kiroġwe ġa jikogi ġwerī ji rehe, a'e ji, ei ga. Kiroġwe tuhē po pe ġa mbojikojikogi ji rehe hamo, ei ga ġa pe.

³⁶ —Kiroki ga omopemopē koapora herua – ga mbohory a'ero koapora, ei ga. Ga javijitehe ojipe'ga roryvamo no – kiroki ga otý na'ē, ei ga. Ga memei hory hete a'ero ojogwerekovo itýhara'ga imopēhara'ga pavēi, ei ga. Imopēhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo no – kiroki ġa ombojiko ojipe'ga ji rehe. Ojikogame ji rehe po ti ġa ndekoi yvagi pe nehē no, ei ga ġa pe. Kiroki ġa ji mombe'u ypy ojipe'ga pe tojiko ti ġa ga rehe javo – itýhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo ġambojikohara'ga pavēi. Ga hory hete

a'ero ojogwerekovo nhimombe'uypyhara'ga ġambojikohara'ga pavēi, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷—Nahā ko nhanenhi'iga jipi, ei ga. “Gaha otȳ. Ojipe'ga reki omopē herua ojive,” xa'e nhande, ei ga. A'itituhēva'ea tuhē ko nhanenhi'iga. ³⁸A'ereki na ja jara'ga ji mombe'umbe'u tojiko ti ġa ga rehe javo. Pehe reki ġa mbojikojiko ji rehe, ei ga. Ymya pe nanhimombe'ui pejikovo, ei ga. Aerē ji pe mondoukari ġa mbojikojikogukaraġwama jijihe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁹⁻⁴⁰Kiro Samariapeve'ga nduri ovahema Jesus'ga pyri a'ero. A'ereki Samariapevehēa omombe'u jipe ga ocidadepeve'ga pe. “Jesus'ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera,” ei hēa ga mombe'gwovo ġa pe. Hēanhi'iga renduva ġwaramo ġa jikojikogi Jesus'ga rehe a'ero onhimongyavo. Kiro ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ga javo.

—Epytaahi'vi ti ore pyri, e'ie'i ġa ga pe.

—Kwa, ei ga.

Mokōi ga kiri ġa pyri a'ero. ⁴¹Igwete ga nhimombe'umbe'ui ġa pe. Ganhi'iga renduva ġwaramo jara'ga jikojikogi ga rehe no onhimongy-heteavo. ⁴²A'ero ġa ei hēa pe:

—Nenhi'iga renduva ġwaramo jate rūi ore jikogi ga rehe kiro, ei ġa hēa pe. Ganhi'iga tuhē ore orohendu ikwahava kiro, ei ġa. Nurā ore ei: “Ga ko vvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo tuhē,” ei ġa hēa pe.

Kiro ndera'ya'ga nhimohiġatui, ei Jesus'ga ahe ve

⁴³Mokōi Jesus'ga kiri pevo. A'ero ga hoi Galiléiapeve'ga gwyri pe upa. ⁴⁴A'ereki Jesus'ga e'i jipe: “Kiroki ġa pevo u Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga gwyri pe – ġa nomondoi imohina ga rehe jipi,” ei ga. ⁴⁵A'ero Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ga gwyri pe. Ga repiagame ġa ndoryndoryvamo ga rehe. A'ereki ġa gwepia na'ē Jesus'ga cidade de Jerusalém me. A'ereki ġa oho na'ē pevo toryva repiaga. Pevo ġa hepiapavi Jesus'ga japoparavuhurame ahemonhimomby'ava'ea. Nurā ġa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe ga repiaga ogwyri pe.

⁴⁶Aerē Jesus'ga hoa'javi cidade de Canā pe Galiléiapeve'ga gwyri pe jitehe – perope ga ombote yhya vinhoramo ikwehe. A'ero jitehe Jesus'ga hoi. A'ero ga ruri Jesus'ga pyri ġanduvihava'gareheve'ga. Gara'ya'ga itetirūa hete ojipe'ga cidade pe Cafarnaum me. ⁴⁷Galiléiapeve'ga e'i ga pe a'ero:

—Uhu Jesus'ga kiro nhande pyri Judéiapeve'ga gwyrā hugwi, ei ġa ga mombe'gwovo ga pe.

A'ero ga ruri Jesus'ga pyri javo.

—Herejo xaho ji rupi jira'ya'ga repiaga teremombi ti karugwara ga hugwi, ei ga. A'ereki ga omano ġwerī, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁸Igwete Jesus'ga ei:

—Hepiage'ymame ahemonhimomby'aheteva'ea po pe ndapejikogi tuhē ji rehe, ei ga ga pe.

⁴⁹—Xaho tuhē ti ji rupi, ei ga Jesus'ga pe. Nde hoe'ymame po ti jira'ya'ga manoi a'ero nehē, ei ga.

⁵⁰—Kiro ndera'ya'ga nhimohiġatui, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo ga pyri a'ero ga repiaga, ei ga.

Gwerovia ga Jesus'ga nhi'iga a'ero ogwovo tahepia ti javo. ⁵¹Ga horame pea rupi gapyrive'ga nduri ga rovatiamo.

—Onhimohiġatu kiro ndera'ya'ga, ei ġa ga pe.

⁵² —Marananime kwara nhimonaname ga rehe raji'i? ei ga ġa pe.
—Kirame ahaji katu nhimonaname ga rehe oji'i, ei ġa imombe'gwovo ga pe.

⁵³ A'ero ga ikwahavi javo.

—A'ea rupi tuhē Jesus'ga ei ji ve oji'i: “Kiro ndera'yra'ga nhimohiġatui,” ei ga.

A'ero ġa jikopavi Jesus'ga rehe gaha ġwongapeve'ġa pavēi.

⁵⁴ Mokōi a'ero Jesus'ga rura'java Galiléiapeve'ġa gwyrri pe Judéiapeve'ġa gwyrri hugwi. Urypyrame ga ojipeji oapo ahemonhimomby'ava'ea hep-iuka ġa pe. Kiro ura'javame ga ojipea oapo imombiga karugwara ga hugwi.

5

Jesus'ga omopo'ã ahe

¹ Aerē judeus'ġa japoī toryva Jerusalém me. A'ero Jesus'ga hoi tahepia javo. Igwete Jesus'ga ipyka'nauhūve'ġa repiagi ypia'ia pyri. ² Jerusalém jupihava pyri ypia'ia u – perope hovapytymbava pyri. Jurukwara rupi ġa heno'eno'ēi ovelhas jipi. Betezata ei judeus'ġa ypia'ia pe. Gwereco mbohapyrete cinco tapyi'ia ypia'ia pyri. ³ A'ea gwyrri pe itetirūave'ġa nhinoġi upa ypia'ia pyri onhimongyavo jipi. Hehae'ŷve'ġa ko pevo u jipi ipyka'naka'nauhūve'ġa pavēi nomyive'ġa pavēi. [⁴ A'ereki amoamome Tupana'gapyrive'ġa oji yhya pype ya momyina. Kirē kiroki ġa oho ypy yhya pype – ġahã onhimohiġatu a'ero. Nahã ġa horame ipype ga rugarurirē ġatetirūaparavuhua ipigi ġa hugwi a'ero. Nurã itetirūave'ġa nhinoġi upa ypia'ia pyri jipi taho ypy ti ipype javo.] ⁵⁻⁶ Igwete Jesus'ga ipyka'nauhūve'ġa repiagi pevo. “Ymyahū hete ga ka'nauhūro,” ei Jesus'ga. A'ereki he'yjuhu trinta e oito kwara gaka'na rehe. Ikwahavame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndepyry hete pota nde? ei ga.

⁷ —Jipyry pota ji novia, ei ipyka'nauhūve'ġa ga pe. A'ereki nanhim-bojyhavi ipype ya momyiname jipi, ei ga. Ji hopotarama ipype ojipe'ga hojipei ipype ji renonde jipi, ei ga Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Epo'ã! Epyhy ti ejikupeupava herogwovo, ei ga.

⁹ Kotihī ga pyryvamo a'ero opo'ama herogwovo. A'ea ko sábadu judeus'ġa poravykye'yama. ¹⁰ Nurã judeus'ġa nduvihava'ġa ei ika'nauhūgwera'ga pe:

—Kiroġwe ko sábadu, ei ġa. Ndapyryvi nde herohoi ejikupeupava kiroġwe, ei ġa ga pe. A'ereki Moisésva'ea e'i: “Po ahe ndogwerohoi te mbatera sábadu rupi nhandeporavykye'yama rupi,” ei ahe ikwatija, ei ġa pe.

¹¹ Igwete ga ei:

—Akoja'ga – kiroki ga ji mopo'ã ko – gaha e'i ji ve: “Epyhy ti herogwovo,” ei ga ġa pe.

¹² —Ma'ġa e'iuhu nde ve naerū herohoukaraġwama? ei ġa ga pe.

¹³ Ika'nauhūgwera'ga ndokwahavi reki Jesus'ga. A'ereki Jesus'ga oho jipe ġande'yjuhua pytera rupi ogwovo.

¹⁴ Aerē Jesus'ga ga repiagi judeus'ġa jatykahavuhua pype. Igwete ga ei ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga ga pe. Erepo'ağatu nde kiro, ei ga. Terekote'varuhua'javi ti a'ero, ei ga. Po ti nde nderepohiri ejikote'varuhua hugwi, a'ero po ti koji'i tehe nde mbatera rahya hepiagi nehë, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁵ A'ero ika'nauhügwera'ga hoi imombe'gwovo judeus'ğa nduvihava'ğa pe.

—Gaha ji mopo'ã Jesus'ga, ei ga ға pe.

¹⁶ Nurã ға imbote'varuhupotari Jesus'ga pe. A'ereki ga omombimombi ғatetirüa ға hugwi sábadó rupi jipi.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga oporavykye'ymi jipi ға pokopokoga, ei ga. Ga javijitehe ji aporavykye'ymi ға pokoga no, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ganhi'iga renduvame koji'i ға Jesus'ga jukapotari a'ero.

—A'ereki sábadó rupi ga oporavykyuhu imombiga ғatetirüa ға hugwi nhaneramonhava'ea nhi'iga rendukatue'yma, ei ға. Johe'i tehe garekote'varuhua. Jiruva'ga ei ga Tupana'ga pe no, ei ға. Nahã ga nhimongopotaruhui Tupanamó a'ero, ei ға.

Nurã ға Jesus'ga jukapotari a'ero.

Tupana'ga gwa'yra'ga mongoi gwemimbotarimova'ea rehe

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Tamombe'u katu tuhë pe me, ei ga. Jihi Tupana'ga ra'yramo ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe. Akwaha ji Tupana'ga reaporoğitakatua jitekovo. A'ea rehe jate ji reaporoğitaro a'ero, ei ga. Okoe'ymi ga gwemimbotarimova'ea rehe. Garekimbotarimova'ea rehe javijitehe ji reko'e'ymi no gara'yramo, ei Jesus'ga. ²⁰ A'ereki jiruva'ga ji arõ hete, ei ga. A'ero ga ikwahapavukari ji ve gweaporoğitakatua, ei ga. Koji'i po ti ga ikwahavukari ji ve nehë no, ei ga. “Nahanahã po ti nde rekoi ға monhimomby'avo nehë,” e po ti ga ji ve nehë, ei Jesus'ga ға pe.

—Pyry hete tuhë ji ika'nauhüve'ga mopo'ami, ei ga. Johe'i tehe po ti ji japoi pyryheteva'ea nehë. A'ero po ti pe nhimomby'ahetei a'ea rehe nehë, ei ga. ²¹ A'ereki jiruva'ga omanove'ğa mbogwera ға mongovo, ei ga. Ga javijitehe jihi gara'yramo ға mbogwerapotarame ji ға mbogweravi ға mongovo no, ei Jesus'ga. ²²⁻²³ Jihi a'e jara'ға pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehë,” a'e ji, ei ga. Jara'ға pe ji ei: “Ndepyry nde ejikoga ji rehe. Yvagi pe ti nde ruvi avuirama nehë,” a'e ji, ei ga. Tupana'ga tuhë nde'i ға pe. A'ereki ga e'i ji ve gwa'yramo: “Ndehe ti ere ға pe tanembohete ti ға,” ei ga ji ve a'ero, ei Jesus'ga. Ombohete ға Tupana'ga. Na jitehe po ti ға tanhimbohete nehë no, ei ga. Kiroki ға nanhimbohetei – ға nombohetei jiruva'ga no nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ға pe.

²⁴—Tamombe'u katu tuhë pe me, ei ga. Ga hendukaturame nhinhi'iga ojikoga Tupana'ga rehe nhimbuhurukara'ga rehe, gweaporoğita pyahu ko ға a'ero, ei ga. A'ero po ti ға ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehë no, ei ga. Nda'ei po ti ji ға pe nehë: “Peko te'varuhu pe,” ei ga. A'ereki ға ndohoa'javi kiro hahyva'ea ruvihava viara rupi. Yvaga viara rupi ға hoi a'ero Tupana'ga pyri nehë, ei ga. ²⁵ Tamombe'u katu tuhë pe me, ei Jesus'ga. Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako. Okote'varuhuve'ға po ti henduvi nhinhi'iga nehë ağwamo vehevi reki. Hendukaturame po ti ға ndeaporoğitapyahuro nehë, ei ga. ²⁶ Tupana'ga hete ahe mongoi ahe monguva. Ga javijitehe ji gara'yramo ahe mongoi no. A'ereki ga

ahe mongoukari ji ve. ²⁷ Na jitehe Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti ere okote'varuhuve'ga pe peko te'varuhu pe javo,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. A'ereki ji ko yvagipeva'ea. Yvyakotyva'ea ko ji no, ei ga.

²⁸ —Taphimomby'auhui ti nhinhi'iga renduva, ei ga. Aerē po ti ahe nhaporemo henduvi nhinhi'iga nehē. ²⁹ Henduvame po ti omanove'ga kwerava'javi nehē. Okokatuve'ga po ti okwera okovo Tupana'ga pyri avuirama nehē, ei ga. Okote'varuhuve'ga po ti okwera nehē no. A'ero po ti ji ei ga pe: “Pendekote'varuhuro gwaramo po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e po ti ji ga pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

A'iti tuhē Tupana'ga Jesus'ga mbuhuruka

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

—Nhiremimbotarimo rūi ji ei ga pe peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga ji mbo'euka. Gareximbo'ea rupi jate ji ei a'ero, ei Jesus'ga. Nurā hupi katu ji ei jara'ga pe peko te'varuhu pe javo. Hupi katu ji ei jara'ga pe no pepyry hete pe javo, ei ga. A'ereki nhiremimbotarimova'ea rehe rūi ji rekoi. Jiruva'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ —Po ti jiji tehe anhimombe'u pe me, a'ero po ti pe ndajireroviari nehē hamo ga hete onhimombe'u javo ji ve, ei ga. ³² Ojipe'ga ji mombe'u no jiruva'ga, ei ga. Akwaha hete ji nhimombe'ukatua. A'ereki a'itituhēva'ea gareximombe'ua, ei ga ga pe.

³³ —Pehe pemondo ga João Batista'ga pyri raikwehe tonhimombe'u ti ga javo, ei ga. Onhimombe'urame a'ero ga ei a'itituhēva'ea pe. A'ereki ga ji mombe'u katu no, ei ga. ³⁴ Ji ve rūi po ojipe'ga ji mombe'ukatui hamo, a'e ji. Pe me po ga ji mombe'ukatui hamo tokwaha ti ga ga javo, ei ga ga pe. Nurā ji ei João'ga remimombe'uagwera pe taperovia ti. Heroviarame po ti pe jikogi ji rehe nehē pejigwove'yma hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵ —João'ga ko hyapehava ja. A'ea hendy'javame gwepiuka nhande ve tokwaha ti ga javo, ei ga. Na jitehe João'ga ji repiukari pe me ikwehe tokwaha ti ga Jesus'ga javo, ei ga. Ga pe mbo'e katu novia. A'ero pe ndoryvamo jiji gareximbo'ea rehe novia, ei Jesus'ga ga pe.

³⁶ —A'apo ji ahemonhimomby'ava'ea jipi. A'ereki Tupana'ga oapoapouka ji ve, ei ga. Nhirembiapoa tuhē ji kwahavukari pe me a'ero, ei Jesus'ga. João'ga nhi'iga ji kwahavukari pe me no. Koji'i reki nhirembiapoa ji kwahavuka pe me João'ga nhi'iga hohe, ei Jesus'ga. Nhirembiapoa repiaga gwaramo po pe'ji hamo: “Tupana'ga ga mbuhuruka tuhē kokoty a'ea apovouka ga pe,” pe'ji po pe hamo, ei Jesus'ga ga pe. ³⁷ Nimbuhurukara'ga jiruva'ga ji mombe'u katu no, ei ga. Ndapehepiagangavi pe gara'oa. Pejiapyakwara pyvō pe napehenduvangavi ga nhi'igame no, ei ga. ³⁸ Pe ndapekopotari ganhi'iga rupi, ei ga ga pe. A'ereki pe ndaperoviari nhinhi'iga. Gaha reki ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁹ Pehepiepia katu pe aherembikwatijara novia Tupana'ga mombe'uhara, ei ga. “A'ea repiagame po ti nhande ikwahavi nhanderekoagwama yvagi pe Tupana'ga pyri nehē,” pe'ji po pe pejohupe novia, ei ga. Aherembikwatijara jitehe reki ji mombe'u pe me novia, ei Jesus'ga ga pe. ⁴⁰ Emo pe ndapejikopotari ji rehe. Ndapejori ko pe ji pyri toroko ti Tupana'ga pyri nehē jave'yma ji ve, ei ga.

⁴¹ —Ji nda'ei ahe ve tanhimbohete ti ga javo, ei Jesus'ga. ⁴² Pe ki a'e te ji atyvihi, ei ga. Anhimombaragwaha ji pe ndehe. Pe napearōi

tuhê Tupana'ga, ei ga ġa pe. ⁴³ Ajo ji jiruva'ga hugwi. A'ereki gaha ji mbuhuruka pepyteri pe ji mombe'u ti ġa pe javo, ei ga. Pe ki a'e te ndapekoi ji rehe. Ojipe'ga ko onhimbuhuteheuhu pepyteri pe. Ga ndehe pe ndekoi a, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁴ Pyry pe me pe nhomboheteheteuhui a. Pe ndapekoi reki Tupana'ga remimbohetea rehe. Ga jate ko Tupanamo, ei ga. Emo pe ndape'ei: “Xako katu ti Tupana'ga ti tianembohete.” A'ea pe ndape'ei. Nurã tegwete pe me pejikoga ji rehe, ei ga ġa pe.

⁴⁵ —Ji rũi po ti imombe'umbe'ui Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehê, ei Jesus'ga ġa pe. Moisésva'ea po ti imombe'ui a'ea ga pe nehê, ei ga ġa pe. Pe'ji po pe novia: “Aerê po ti Moisésva'ea vavagahivi nhande rehe Tupana'ga pyri nehê,” pe'ji po pe novia, ei ga. Emo po ti ahe omombe'u Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehê, a'e ji, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Moisésva'ea ji mombe'ukatui reki ji kwatija hako. Po pe Moisésva'ea nhi'iga reroviari tuhê hamo, a'ero po pe nhinhi'iga reroviari hamo no, ei ga. ⁴⁷ Pe ndaperoviari reki ahenhi'iga – kiroki a'ea ahe okwatija inoga. Nurã pe ndaperoviari tuhê nhinhi'iga no, ei Jesus'ga ġa pe.

6

Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ Aerê Jesus'ga hero'yahavi ypiahua aherovai Galilíapeva'ea aherovai. Tiberiadespeva'ea ei ga ypiahua pe no. ² He'yjuhu hete ko ġa ogwoogwovo Jesus'ga ndeviri. A'ereki ġa gwepigwepia ahemonhimomby'ava'ea – kiroki Jesus'ga oapoapouka imombiga ġatetirũa ġa hugwi. ³ Igwete Jesus'ga hoi vytyruhua rehe oina ġwemimbo'ehara'ga pavêi. ⁴ A'ea rupi judeus'ga oapo ġweri toryva cidade de Jerusalém me. Páscoa ko toryva rera. ⁵ Igwete Jesus'ga jovavuri he'yive'ga ndepiaga – kiroki ġa u ga pyri okovo. A'ero ga ei Filipe'ga pe:

—Mome po ti nhande ipyhygi mbatera akoja'ga nembu'uaġwama nehê? ei Jesus'ga ga pe.

⁶ Jesus'ga okwahavipe reki ġwemimondoagwama ġa pe. Emo ovytyteri pe ga ei tahendu ti Filipe'ga nhi'iga ji ve javo. Nurã ga ei Filipe'ga pe: “Mome po ti nhande ipyhygi mbatera ġanembu'uaġwama?”

⁷ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Po ti he'yjuhuva'ea duzentos nhande imondoi itambere'ia hehe nehê ndohygi'i'i po ti mbatera ġa ndehe nehê, ei ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete.

⁸ Igwete André'ga – ga ko Jesus'ga remimbo'eharamo no Simão Pedro'ga irũ'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

⁹ —Avo tapihama'ga mbohapyrete cinco herekoi pães trigo'java'ea apopyra cevada apopyra, ei ga imombe'gwovo Jesus'ga pe. Dois ga pira'ia herekoi no. Emo mbohapyretero ġwaramo ndohygi tuhê ġa ndehe nhaporem, ei ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Pe'ji ti ġa pe toapyapy ti ġa upa, ei ga.

Ga erame ġa pe ġa apygi nhungwa'via rehe a'ero. A'ereki nhungwava gwereko pa pevo. He'yjuhu hete ko akwaimbae'ga cinco mil. Kunhangwera'ga ndehe koji'i tehe ġa nde'yjuhuhetero tayri'ga ndehe no. ¹¹⁻¹² Kiro Jesus'ga ipyhygi tapihama'ga apoa pães javo Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhuruka pão ore ve, ei ga ga pe.

A'ero ga ima'ema'ëukari imondovouka ġapo pe – kiroki ġa oapyapy upa. Na jiteha ga ipyhygi pira'ia javo Tupana'ga pe. A'ero ga ima'ema'ëukari ġa pe. Ombohe'yjuhu hete reki ga pães pira'ia reheve ġa moytaromouka. Aerë Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Pemono'ono'õ ti hembyruera tipo'ru ti aerë nehë javo, ei ga.

¹³ Kiro ġa hoi imono'ono'oġa hembyruera a'ero imotynahema yrua. He'yiva'ea doze ġa imotynahemi yrua. A'ereki he'yi pães rembyruera cincova'ea rembyruera ġa i'upavirë.

¹⁴ Hepiagame pevove'ġa ei a'ero:

—Ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga oapo pão imbohe'yja nhande ve, ei ġa. Ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga tuhë! Moisésva'ea omombe'u ga hako uhu po ti ga yvya koty javo. Ga tuhë reki, ei ġa ojohupe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe ġandeaporoġita. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa nduri ji pyhygahyavo ji rerogwovo oreruvihavuhuhetero ti eko javo ji ve nehë,” ei ga. “A'ea rehe rui ji ruri yvya koty,” ei ga oyvyteri pe.

Nurã Jesus'ga hoa'javi ogwovo ġa hugwi. Ga tehe oho a'ero yvytyruhua rupi.

Jesus'ga oho yjapea rupi

(Mateus 14.22-33; Marcos 6.45-52)

¹⁶ Ka'aruheterame Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi ypiahu pe. ¹⁷ Igwete ġa avi yhara pype xajivy ti Cafarnaum me javo. Ypytunamo ġa pe a'ero ġa horame. Jesus'ga nduri ve ġa pyri. ¹⁸ Kiro yvyruhua ruri imotypepemuhuamo ġa pe. ¹⁹ Igwete ġa ipyvupyvuri a'ero. Irupe cinco quilômetros ġa hoi ypyteri pe. A'ero ġa Jesus'ga repiagi ga rurame. Yhya japea rehe ga pyrÿpyruġi ua yhara pyri.

—Gara katu? ei ġa.

A'ereki ġa okyhyji hete hepiagame garura yjapea rupi.

²⁰ —Tapekyhyji ti, ei Jesus'ga ġa pe. Jihi ko koro ako, ei ga.

²¹ A'ero ġa ndoryvamo here'ava ipype javo ga pe. Nanime ġa vahemi aherovai a'ero.

Tiheka ti Jesus'ga, ei ahe

²²⁻²³ Ko'emame jara'ġa ei – kiroki ġa opyta ypiahua aherovai – perope ġa o'u pão Jesus'ga nhi'ġirë Tupana'ga pe hehe. Ko'emame ġa ei o'ama:

—Mome po Jesus'ga hoi? ei ġa ojohupe. A'ereki ojipeji ġa herekoi yhara oji'i. Jesus'ga remimbo'ehara'ga avame ipype herogwovo Jesus'ga ndohoi ġa ndupi kirame oji'i. Ahã ojipea yhara gahohava, ei ġa. Mome po ga reko i a'ero? ei ġa ojohupe.

Ojipe'ġa gweru yhara cidade de Tiberiades hugwi kiro imboja pevo ġa pyri. ²⁴ Gayhara pype ġa aġa'avi upa a'ero xajivy javo. A'ereki ġa ndohepiaga'javi Jesus'ga pevo. Aerë ġa vahemi cidade de Cafarnaum me tiheka ti Jesus'ga avo javo.

Jesus'ga ko pãohetea'jave'ga

²⁵ Jesus'ga repiagame ġa ei a'ero:

—Jesus, maname nde ruri kokoty raji'i? ei ġa ga pe.

²⁶ Igwete Jesus'ga ei:

—Tamombe'u katu tuhë pe me, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea repi-aga pe ndape'ei reki ji ve: “Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukaramo oko. Nurã ti tiheka ga repiaga ga kwahava.” Ndape'ei pe a'ea, ei ga.

Pe'uuhu pe pão nhiremimondoa penhimoytaromouka oji'i. Nurã ko pe ji rekaruhui toro'ua'ja ti javo, ei ga ġa pe. ²⁷ Tape'aġatarahivuhui po pe mbatera rehe hamo tiugweugwei nhande javo. Nanongara mbatera opa pa jipi. Tamombe'u katu ti pe me, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po pe aġatarahivamo hamo – kiroki a'ea ahe mboheaporoġita pyahu avuirama ahe mongoaġwama – a'ea rehe po pe aġatarahivamo hamo a'ea tipota hete javo, ei ga. Pejikogame ji rehe po ti ji pe mboheaporoġitapyahui pe mongovo Tupana'ga pyri a'ero nehẽ. A'ereki Tupana'ga jiruva'ga ji mbopopoaka ahemonhimomby'ava'ea japovouka ji ve, ei ga. Nahã ga hepiukari pe me jihu Jesus'ga mondouka pe pyri javo pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ero ġa ei ga pe:

—Marã po ti ore rekoji jipi nehẽ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe orokovo nehẽ? ei ġa.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei:

—Nahã po pe ndekoi hamo, ei ga. Pejiko ti ji rehe. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Nahã po ti pe ndekoi garemimbotarimova'ea rehe nehẽ, ei ga ġa pe.

³⁰ A'ero ġa ei ga pe:

—Marãva'ea po ti nde ereapo ore ve ore monhimomby'avo nehẽ ndereroviaragwama nehẽ? ei ġa Jesus'ga pe. Gara ti nde ereapo hepiuka ore ve nehẽ? ei ġa. ³¹ Nhaneramonhava'ea o'uo'u maná mbeju'ia'javuhuva'ea pãoramo ongae'yi me hako. Nahã ikwatijara ei imombe'gwovo: “Yvaga hugwi ahe imbuhurukari pão ahe ve to'u ġa javo,” e'i, ei ġa.

³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Moisésva'ea rũi ombuhuruka pe me pão yvaga hugwi. Jiruva'ga ko ombuhuruka pe me pãohetea yvaga hugwi, ei ga ġa pe. ³³ A'ereki Tupana'ga remimbuhura ojy yvaga hugwi vvyakotyve'ġa mboheaporoġitapyahuavo ġa mongovo avuirama, ei ga ġa pe.

³⁴ A'ero ġa ei ga pe:

—Kotihĩtihĩ ti embuhu a'ea ore ve a'ero, ei ġa.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Jijive ko ji ei pãohetea. A'ereki jihu aji Tupana'ga hugwi ikwehe, ei ga. Jihu po ti ġa mboheaporoġitapyahui ġa mongovo nehẽ. Ga i'urame pão avova'ea po ti ġa jugweja'javi nehẽ. Oy'urame po ti ġa ygweja'javamo nehẽ, ei ga. Po ti ji rehe ġa jikogame a'ero po ti ġa ndopotara'javi hajiheve'ġa omombyryharamo. “Jesus'ga jate nhande mombyry nhande mboheaporoġitapyahuavo,” e po ti ġa nehẽ. Ga po ti horyoryve'yimi a'ero jireheva'ero nehẽ, ei ga ġa pe.

³⁶ —A'e ko ji pe me ko, ei ga. Ji repia ko pe novĩa. Emo pe ndapejikogi ji rehe, ei ga. ³⁷ Jiruva'ga ombuhurukame ji pyri po ti ġa nduri ojikoga ji rehe. Kiroki ġa uhu toroko ti ndereheva'ero javo ji ve – ji ti nda'eaġwami ġa pe ji ndopotari pe jireheva'ero jave'yma ġa pe, ei ga. ³⁸ A'ereki ji aji yvaga hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, ei ga ġa pe. ³⁹ Nahã ga ei ji ve nhimbuhuruka'ga: “Kiroki ġa ji ġa mondouka nde pyri ndereheva'ero – ereko katu pa ti ġa tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. “Embogwera

pa ti ġa ġamanoa hugwi ejivyra'javame yvya koty nehē,” ei ga ji ve, ei ga. ⁴⁰ “Kiroki ġa nhimombaragwahavi nde rehe ojikoga – ġa po ti oko pyahu okovo ji pyri nehē,” ei jiruva'ga ji ve, ei ga ġa pe. Jihi po ti ambogwera ġa a'ero jijivyra'javame nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Kiro judeus'ġa nduvihava'ġa ete'varuhui ga mombe'gwovo ojohupe a'ero.

—Maranuhūrame ga euhui jihi ko pāohetea javo? “Yvaga hugwi ji jyvi ikwehe,” e'iuhu ga, ei ġa. ⁴² Ga ko Jesus'ga rūi naerū José'ga ra'yramo? Orokwaha memei ore ġa garuva'ga gayhēa reheve, ei ġa. Maraname te ga euhui naerū: “Ji ko ajy yvaga hugwi ikwehe”? ei ġa.

⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepi ti pe'ete'varuhua hugwi, ei ga. ⁴⁴ Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ġa ndojikogi ji rehe a'ero. Ga jikogame ji rehe po ti ji ġa mbogweravi ġamanoa hugwi jijivyra'javame nehē, ei ga. ⁴⁵ Nahā Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ei ikwatija hako: “Tupana'ga po ti ġa mbo'epavi nehē,” ei ahe hako, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu katu jiruva'ga nhi'ġa ga ombo'erame – ġa ojiko ji rehe a'ero, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Ji nda'ei: “Gwepia ġa jiruva'ga.” A'ereki ndohepiagi tuhē ġa ga a, ei ga. Jihi jate ahepia jiruva'ga. A'ereki Tupana'ga hugwi ji ruri ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ —Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa heaporoġita pyahu kiro. Aerē po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē no, ei ga. ⁴⁸ Jihi ko pāoheteramo ako. Jihi amboheaporoġita pyahu ġa mongovo avuirama, ei ga. ⁴⁹ Penamonhava'ea o'uo'u manā pāoramo on-gae'yi me jipi, ei ga. Emo ahe omano, ei ga. ⁵⁰ Pāohetea ki a'e te ogy yvaga hugwi. Nanongara i'urame po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri okovo nehē, ei ga. ⁵¹ Jihi ko pāoheteramo ako jijyva yvaga hugwi ġa mongouvouka. Po ġa jikogame ji rehe a'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga. Pāohetea – akoja ti ji amondo pe me nehē tape'u ti javo – a'ea ko jira'oramo, ei ga. A'ea po ti ji imondoi vyvakotyve'ġa ndepyga ġa mongouvouka nhimanorame nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵² Ganhi'ġa renduvame judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'ġayvari a'ero.

—Marā po ti ga imbuhurukarhui gwa'oa nhande ve nehē tape'u ti javo? ei ġa ojohupe.

⁵³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. Po ti pe i'ue'ymame jira'oa jirekoa reheve, a'ero po ti pe napendeaporogitapyahui avuirama nehē, ei ga. ⁵⁴ Kiroki ġa o'u jira'oa jirekoa reheve – ġa ko heaporoġita pyahu avuirama. Aerē po ti ji ġa mbogweravi jijivyra'javame nehē, ei ga. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga. ⁵⁵ A'ereki jira'oa ġanembi'ua tuhē jirekoa pavēi. ⁵⁶ Kiroki ġa o'u jira'oa jirekoa reheve – ġahā ojihe'a hete ji rehe. Jihi ajihe'a hete ġa ndehe no, ei ga. ⁵⁷ Jiruva'ga ji mbuhuruka kokoty. Gaha ojipe'ġa mongouka. Gaha ji mongouka no, ei ga. Na jitehe kiroki ġa o'u jira'oa – jihi ti ġa mongo pyahu nehē no, ei ga ġa pe. ⁵⁸ Jira'oa ko pāoheteramo – a'ea ogy yvaga hugwi. A'ea ko akoja atyvi – kiroki penamonhava'ea o'u aerē omanomo hako, ei ga. Pāohetea ġa i'urame po ti ġa ndeaporogitapyahuro nehē. Aerē po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁹ A'ea Jesus'ga ei judeus'ğa jatykahava pype Cafarnaum me. Onhimi reki Jesus'ga nhi'iğa ға pe ga erame to'u ti ға jira'oa jirekoa reheve javo. A'ereki Jesus'ga e'i reki ғajikoga pe ojihe.

Opohi ahe Jesus'ga hugwi

⁶⁰ Nahã Jesus'ga he'yive'ğa mbo'embo'ei ға nderekovo. Henduvame ganhi'iğa ға ei ojohupe:

—Onhimi hete ganhi'iğa nhande ve, ei ға. Nohendukatui po ahe a'ea, ei ға.

⁶¹ Jesus'ga oyvyteri pe okwahavipe ға'ete'varuhua ojive. A'ero ga ei ға pe:

—Nhinhi'iğa pe monhimboahivuhui naerũ? ei ga. ⁶² Po ti pe hepiagi jijiupira yvagi pe nehẽ – perope ji ajuvypy – marã po ti pe nehẽ naerũ? ei ga ға pe. ⁶³ Tupana'ga ra'uva omboheaporogita pyahu vyakotyve'ğa mongovo. Vvyakotyve'ğa nomboheaporogitapyahui ojipe'ğa mongovo, ei ga. Pe nhinhi'iğa rendukurame ji pe mboheaporogitapyahuukari Tupana'ga ra'uva pe pe mongovouka. ⁶⁴ Jararamo ko pe ndaperoviari nhinhi'iğa, ei ga ға pe.

A'ereki Jesus'ga okwahavipe ғandeaporogita. Ga mbo'eypyrame vehi ko ga okwahavipe gweroviare'ÿve'ğa. Okwahavipe ga ga no – kiroki ga aerẽ ga mondouka guardas'ğa po pe ga pyhygauka ға pe.

⁶⁵ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Jararamo pe ndaperoviari nhinhi'iğa, ei ga. Nurã ji ei pe me ko: “Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ға ndojikogi ji rehe,” ei ga ға pe.

⁶⁶ A'ero jara'ğa pohiri Jesus'ga hugwi onhimongyavo. Ombo'embo'e ga ға novã. Kiro ға ndohopotara'javi ga rupi. ⁶⁷ A'ero Jesus'ga ei dozeve'ğa pe ғwemimbo'ehara'ға pe:

—Pehe peho pota ji hugwi no? ei ga ға pe.

⁶⁸ Igwete Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ma'ğa pyri po ore hoi? ei ga. Ndehe jate ere'e ore ve: “Nahã ti pe ndeaporogitapyahuro pejikovo nehẽ,” ere ko nde ore ve, ei ga. ⁶⁹ Orokwaha hete ore nde rerovia. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷⁰ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Opomo'emo'ẽ ji jijive dozeva'ero ikwehe novã, ei ga ға pe. Pepyteripeve'ga reki Diabo'gareheva'ero oko, ei Jesus'ga ға pe.

⁷¹ Judasva'ea pe Jesus'ga e'i Simão Iscariotes'ga ra'yra'va'ea pe. Jesus'ga remimbo'ehara'ға ko dozeve'ğa novã. Judasva'ea ki a'e te aerẽ Jesus'ga pyhyguka ga mondovouka.

7

Jesus'ga irũva'ea

¹ Aerẽ Jesus'ga hoi imbojoapiapiavo cidades repirepiaga Galilíapeve'ğa gwyri pe. Ga ndohopotari Judéiapeve'ğa gwyri pe. A'ereki pevove'ға nduvihava'ға e'i tijuka ga javo. ² A'ea rupi ko judeus'ğa oapo ғweri toryva huvihava. A'ea japorame ға oapo tapyi'ia okihavamo. ³ Igwete Jesus'ga irũ'ға ei ga pe:

—Pevo ti eho Judéiapeve'ға gwyri pe, ei ға. Nde erembo'embo'e ға pevo ikwehe. Ehoa'ja ti ға pyri a'ero tohepia ti ға nerembiapoa ahemonhimomby'ava'ea, ei ға Jesus'ga pe. ⁴ Oukwahahetepotaramo pe

ahe hepiukari ojipe'ga pe gwembiapoa hamo. Nde japorame ahemonhimomby'ava'ea ejipiuka ti ga pe nhaporemō a'ero, e'i tehe ga Jesus'ga pe.

⁵ A'ereki gairũ'ga vehevi ndojikogi reki ga rehe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ndohoi ve jihohava apiavo toryvi pe, ei ga. Kiromo jate pyryvamo pehoa, ei ga ga pe. ⁷ Kiroki ga noarõi Tupana'ga – ga nonhimonha'ngai pe ndehe. Emo ji rehe ko ga nhimonha'ngauhui jipi. A'ereki ji amombe'u katu ga pe jipi gandekote'varuhua, ei Jesus'ga ga pe. ⁸ Pehe ti peho toryvi pe a'ero, ei ga. Jihī ndahoi ve kiro. A'ereki ndohoi ve jihohava apiavo, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ Onhi'igirẽ ga pe Jesus'ga pytaahi'vi pevo a'ero Galiléiapeve'ga gwyrī pe.

Jesus'ga hoa toryvi pe

¹⁰ Igwete Jesus'ga irũ'ga hoi toryvi pe. Aerẽ Jesus'ga hoi no. Ojipiukare'yma ga hoi ojipe'ga ndovakie'ỹ. ¹¹ Igwete judeus'ga nduvihava'ga ga rekarekaruhui toryva rupi mahã akoja'ga naerũ javo.

¹² Igwete he'yive'ga nnonhi'igayvayvari Jesus'ga rehe. Jara'ga ei:

—Pyry hete ga.

Jara'ga etehei ga pe:

—Ga iporomoandyandyjuhu, ei ga o'eavo tehe ga pe.

¹³ Okyhyji reki judeus'ga gwuvihava'ga hugwi. Nurã ga nonhi'igi ojipe'ga ndovaki Jesus'ga mombe'gwovo tianerenduvyme ti ga javo gwaramo.

¹⁴ Três Jesus'ga kiri ga japorame toryva. Japopave'ymame ga hoi gajatykahavuhua pyri pevove'ga mbo'eavo. ¹⁵ Igwete judeus'ga nduvihava'ga nhimomby'ai ganhi'iga renduva.

—Marã po ga ikwahahetei mbatera? ei ga. A'ereki ikwahavipyra'ga nombo'eangavuhui ga, ei ga.

¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nhiremimbo'ea rũi reki. A'ea ko Tupana'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei ga ga pe. ¹⁷ Kiroki ga oko pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – gahã po ti onhimombaragwaha Tupana'ga remimbo'ea rehe ji imombe'urame ga pe nehẽ, ei ga. “Tupana'ga remimbo'ea tuhẽ ga imombe'ui,” e po ti ga ji ve nehẽ, ei ga. “Gwemimbo'etehea rũi ga omombe'u,” e po ti ga nehẽ ji mombe'urame ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ga omombe'u gwemimbo'etehea – gahã e'i ji mbohete ti javo, ei ga. Jara'ga ki a'e te e'i: “Gaha ti pembohete ga – kiroki ga ji mbuhuruka avo.” Kiroki ga e'i poro – ga nomoandyandyi ojipe'ga. A'itituhẽva'ea ga omombe'u, ei ga. ¹⁹ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iga inoğa pe me hako. Emo pe napehendukatupavi aheremimbo'eagwera, ei ga. Maraname pe ji jukapotaruhutehei? ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ A'ero he'yjuhuve'ga ei ga pe:

—Anhağa nde pojykauhu nde mboheagwyriva Diabo'gapyriva'ea! Nurã po nde ei poro, ei ga. Ma'ga nde juka potaruhu naerũ? e'i tehe ga Jesus'ga pe.

A'ereki ga ndokwahavi ve gwuvihava'ga nembijukapotara ga rehe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei:

—Ojipeji ji japoi ahemonhimomby'ava'ea sábado rupi, ei ga. Hepi-agame pe euhui ji ve: “Maraname ga japouhui sábado rupi nhandepo-ravykye'yama rupi?” pe'euhu pe ji ve, ei ga. ²² Pehe na jitehe peapo mbatera sábado rupi no. A'ereki a'ea rupi pe peja'yra'ga nakwanha ikyti no Moisésva'ea nhi'ipo'rurame, ei ga. Moisésva'ea rui reki e'i ypy jupe. Aherenondeva'ea penemboypya e'i ypy jupe hako, ei ga. “Pekyti ti peja'yra'ga nakwanha pi'ria sete pekirirê ga'ara rehe,” ei ahe hako, ei ga. ²³ Po pekipava horame sábado apiavo a'ero sábado rupi tuhê pe ga kyti tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Ji ki a'e te sábado rupi amombi pa akoja'ga ka'nahûa gara'oa hugwi, ei ga. Maraname pe nhimonha'ngauhui ji rehe naerû? ei ga ga pe. ²⁴ Tape'euhui ti ikwahahetee'yname i'ara tehe hepiagame. A'itituhêva'ea rupi katu po pe ei hamo, ei ga ga pe.

Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo

²⁵ Igwete jara'ga Jerusalémmeve'ga ei ojohupe:

—Akoja'ga rui naerû – kiroki ga nhandervihava'ga ojuka potaruhu ga? ei ga. ²⁶ Pehepia ti, ei ga. Gandovaki hete ga nhi'inhi'igi. Emo ga nde'i reki ga pe, ei ga. Mara'ngu po ga javo kiro ga pe: “Ga ko Cristoramo tuhê Tupana'ga remimbuhurukaramo”? Poha po ga euhui ga pe naerû? ei ga ojohupe. ²⁷ Ga ko a'ea rui reki. Cristo'ga jipiukarame po ti nhande ndikwahavi garura ma hugwi po ga ruri javo, ei ga. Akoja'ga gwyruera reki nhande tikwaha hete, ei ga ojohupe.

²⁸ A'ero Jesus'ga eahyahivi ga mbo'erame gajatykahavuhua pype.

—“Tikwaha hete nhande ga,” pe'jiuhu pe ji ve naerû? ei Jesus'ga. “Tikwaha hete nhande gagwyruera,” pe'jiuhu pe no, ei ga. Nhiremimbotarimo rui reki ji ruri. Kiroki ga ji mbuhuruka kokoty – ga ko a'itituhêve'ga. Gaha pe ndapekwahavihu, ei ga. ²⁹ Jihi reki akwaha ga. A'ereki ga hugwi ji ajo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ga pe.

³⁰ A'ero jara'ga Jesus'ga pyhypotari. Ndopokogi reki ga ga rehe ga pyhyga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo. ³¹ He'yjuhu hete reki ga – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe. A'ero ga ei ojohupe:

—Jesus'ga oapo pa ahemonhimomby'ava'ea, ei ga. Ndia'ei po nhande a'ero: “Cristo'ga rurame koji'i tehe po ti ga japoi ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga hohe nehê.” Poa po nhande ndia'ei, ei ga. A'ereki Jesus'ga oapopavipe ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ga. Ga ko Cristoramo tuhê a'ero, ei ga.

Guardasva'ea uhu tipyhy Jesus'ga javo

³² Igwete he'yjuhuve'ga imombe'ui nahanahã ko Jesus'ga rekoi javo. Ganhi'iga renduvame fariseus'ga ei a'ero ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pavêi:

—Tipyhyguka ti Jesus'ga.

A'ero ga ei guardas'ga pe – kiroki ga gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua. A'ero ga ei ga pe:

—Pepyhy ti Jesus'ga rerua ore pyri, ei ga.

³³ Igwete Jesus'ga ei onhimombe'gwovo pevove'ga pe:

—Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehê, ei ga. A'ero po ti ji hoa'javi ga pyri nehê – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁴ Pe po ti ji rekarekari nehê tiandepoko ti ga javo ji ve nehê novia. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi nehê, ei ga. A'ereki tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju, ei ga ga pe.

³⁵ Igwete judeus'ga nduvihava'ga ei ojohupe:

—Marã ga euhui ndajirepiaga'javi po ti pe nehẽ javo? Mome tuhẽ po ti ga houhui a'ero nehẽ naerũ? ei ga. Nhandere'yja'ga pyri po ti ga hoi nehẽ naerũ? ei ga, kiroki ga okwaki'o judeus'garũive'ga gwyrì pe? ei ga. Ombo'e po ti ga judeus'garũive'ga pevo nehẽ naerũ? ei ga novĩa. ³⁶ A'ereki ga e'i: “Ji rekareka po ti pe nehẽ novĩa. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi tuhẽ nehẽ,” ei ga, ei ga. “Tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju,” ei ga, ei ga. Gara pe po ga euhui naerũ? ei ga ojohupe.

Yhya'java'ea

³⁷ Okioki ga toryva apovo. Aerẽ mbapavava'ea rupi huvihava rupi Jesus'ga po'ami onhi'iga hahyahi ga pe:

—Kiroki ga yhya pota oygwejamo – tuhu ti ga ji pyri oy'gwovo a'ero, ei ga ga pe. Nahã a'ero, a'e ji, ei ga. Kiroki ga opota Tupana'ga ra'uva rekoa onhipavẽi – tojiko ti ga ji rehe a'ero. A'ero po ti ga herekoi a'ea nehẽ yhya'java'ea – kiroki a'ea ga mboheaporoğita pyahu ga mongovo, ei ga ga pe. ³⁸ Ga jikogame ji rehe po ti ga herekohetei yhya'java'ea nehẽ. Ji mombe'umbe'u po ti ga ojipe'gape'ga pe nehẽ, ei ga. Henduvame po ti ga jikogi ji rehe no herekoheteavo yhya'java'ea. A'ea po ti ga mboheaporoğitapyahui ga mongovo Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga. A'ea jitehe Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u no, ei Jesus'ga ga pe.

³⁹ Tupana'ga ra'uva pe Jesus'ga ei a'ero a'ea ko yhya'java'ea javo. A'ereki ga e'i:

—Ga jikogame ji rehe yhya'java'ea po ti ji imondoi ga pyri nehẽ a'ea ti togwereco katu ga javo nehẽ, ei ga.

A'ea rupi Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ga pyri. A'ereki ga nomanoi ve. A'ero Tupana'ga nombogweravi ve ga rupia ojipyri ga mboheteavo. Ohoe'ymame Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ga pyri.

Onhonhi'igayva ahe Jesus'ga rehe

⁴⁰ He'yive'ga ġwendu Jesus'ga nhi'igame. A'ero jara'ga ei:

—Ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo tuhẽ Moisésva'ea remi-mombe'uhara'ga, ei ga.

⁴¹ Jara'ga ei:

—Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

—Ahã, e'i tehe jara'ga ga pe. Jesus'ga ko Galiléiapeve'ga. Cristo'ga po ti Galiléiapeve'ga rũi nehẽ! ei ga. ⁴² Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Cristo'ga po ti oko Daviva'ea rymminoronehẽ,” e'i. “O'a po ti ga cidade de Belém me – perope Daviva'ea uvypy,” e'i ikwatijara, ei ga.

⁴³ Nahã ga nhonhi'igayvayvari Jesus'ga rehe upa. ⁴⁴ Jara'ga ga pyhy pota novĩa. Emo ga ndopokogi ve ga rehe a.

Judeusva'ea ruvihavava'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

⁴⁵ A'ero guardas'ga jivyrì ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pyri fariseus'ga pyri no. Igwete ga ei guardas'ga pe:

—Maranuhũrame pe ndapepyhygi Jesus'ga rerua ra'e? ei ga ga pe.

⁴⁶ Igwete guardas'ga ei:

—A'ea ko jara'ga nhi'iga ja rũi ga nhi'igame, ei ga. Norohenduvangavi ore nanongara, ei ga ga pe.

⁴⁷ Igwete fariseus'ga ei ga pe:

—Pehe na jitehe ga pe moandyandyjuhu? ⁴⁸ Ndapekwahavihu pe? ei ġa ġa pe. Judeus'ġa nduvihava'ġa ndojikogi pa ga rehe. Ore na jitehe fariseusramo ndorojikogi pa ga rehe no, ei ġa. ⁴⁹ Avo'e'ġa ki a'e te okoteheuhu onhimongyavo. Gahã ndokwahavihu Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei ġa ġa pe. Nanongara'ġa reki ojiko Jesus'ga rehe. Tupana'ga po ti imbohahyi ġa pe nehẽ peko te'varuhu pe javo, etehei ġa guardas'ġa pe.

⁵⁰ Igwete Nicodemos'ga ei fariseus'ga pe javo. Nicodemos'ga ko fariseuramo oko no. Gaha ko oho na'ẽ Jesus'ga pyri raikwehe tahendu ti ganhi'ġa javo. Igwete ga ei ġa pe:

⁵¹ —Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve: “Pehendu na'ẽ ti ġa nhimombe'urame pe me. Ikwahavirẽ ġandeaporogita ti pyry pe ei ġa pe,” e'i aherembikwatijara nhande ve, ei ga ġa pe. Jesus'ga nhi'ġa renduve'ymame xa'ete'varuhuyme ti ga pe a'ero, ei Nicodemos'ga ġa pe.

⁵² Nurã ġa ei Nicodemos'ga pe:

—Nde ko Galiléiapeva'ero jitehe naerũ? Nurã nde vavagahivuhui ga rehe a, ei ġa Nicodemos'ga pe. Ehepia ti Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahava a'ero, ei ġa. A'ereki a'ea nde'iangavi: “Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga Galiléiapeva'ero oko,” nde'i, e'i tehe ġa. Jesus'ga ki a'e te Galiléiapeva'ero, ei ġa ga pe.

[⁵³ Igwete ġa kwaki'opavi ogwovo ġwonga pype upa.

8

Ahe gwereko ġwembirekova'earũiva'ea

¹ Kiro Jesus'ga hoi oliveira ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. ² Ypyhajive ga rura'javi judeus'ġa jatykahavuhua rokari pe. Kiro ġa ndupavi a'ero onhimongyavo ga pyri. A'ero ga reni ġa mbo'embo'eavo. ³ A'ea rupi judeus'ġa mbo'ehara'ġa hẽa pyhygi hẽa rerua fariseus'ġa pavẽi. Hẽa ġwembireko'garũive'ga rerekorame ġa hẽa pyhygi hẽa rerua hẽa mo'ama Jesus'ga pyteri pe. ⁴ Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Jesus, gwereko hẽa ġwembireko'garũive'ga. Nurã ore hẽa pyhygi hẽa rerua, ei ġa. ⁵ Ahe mbo'erame Moisésva'ea ei ikwatija hako: “Peapi ti nanongara'ġa jukavo kunhangwera'ġa,” ei ahe hako. Oro nde? ei ġa Jesus'ga pe. Marã re po nde naerũ? Toroapi ti hẽa naerũ? ei ġa.

⁶ A'ereki ġa e'i jipe ojohupe:

—Tihendu ti ganhi'ġa, ei ġa. Ga nhanenhi'ĩpondekwa'te'varuhurame po ti nhande imombe'ui nhanderuvihava'ġa pe nehẽ. “Nohendukatui ga Moisésva'ea nhi'ġa,” xa'e ti ga mombe'gwovo a'ero ġa pe nehẽ, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa ei Jesus'ga pe: “Marã re po nde naerũ?” Kiro Jesus'ga nhova'apyni oina opũa pyvõ ikwatija yvya rehe. ⁷ Ndopigi reki ġa ja'javo ga pe. A'ero ga po'ami javo ġa pe:

—Kiroki ga ndokote'varuhuangavi – ga ypy ti toapi hẽa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸ Igwete ga nhova'apyna'javi oina a'ero yvya rehe ikwatijara'java. ⁹ Ganhi'ġa renduvame kiro onhinanhinani ġa hoġahoi. Xava'eve'ġa ypy oho. A'ero ġa hopavi Jesus'ga reja – kiroki ġa gweru hẽa. Pevo hẽa ami a'ero ga pyri jara'ġa pyteri pe. ¹⁰ Kiro Jesus'ga po'ama'javi javo hẽa pe.

—Mahã akoja'ġa naerũ? ei ga. Ga nde'ia'javi nde ve teremano javo? ei ga hẽa pe.

¹¹ —Ahã tuhê, ei hêa.

—Ji na jitehe nda'ei nde ve, ei ga. Heregwovo a'ero, ei ga. Epohi ti kiro ekote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga hêa pe.]

Jesus'ga omomytu'ê nhande ve

¹² Aerê Jesus'ga nhi'iga'javi he'yive'ga pe:

—Arimo ko nhande hepiakatui mbatera ikwahavaḡwama. A'ereki mytu'ê nhande ve, ei ga. Na jitehe ji amomytu'ê vvyakotyve'ga pe. A'ereki ji akwahavuka Tupana'ga ḡa pe, ei Jesus'ga ḡa pe. Kiroki ḡa ojiko ji rehe ji nhi'ipo'ruavo – ḡa po ti nde'ia'javi: “Ndakwahavi ji Tupana'ga,” ei ga. Okwaha tuhê po ti ḡa Tupana'ga gweaporoḡitapyahuro nehê, ei ga ḡa pe.

¹³ Igwete fariseus'ḡa ei ga pe:

—Nde tehe erenhimombe'u, ei ḡa. Nurã ore ndorogweroviari nenhi'iga ndetehero ḡwaramo, ei ḡa ga pe.

¹⁴ A'ero ga ei ḡa pe:

—A'iti ji tehe anhimombe'u pe me. Emo a'itituhêva'ea rupi katu nhinhimombe'ua a, ei ga. A'ereki ji hete tuhê akwaha jiruhava – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe no, ei ga. Pe ki a'e te ndapekwahavi pea – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe, ei ga ḡa pe. ¹⁵ Ojipe'ga ara tehe pe pehepia. Ikwahahetey'ma pe etehei ḡa pe a'ero peko te'varuhu pe javo, ei ga. Nahã ko vvyakotyve'ga jipi. Ji ki a'e te nda'ei poa ojipe'ga pe, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹⁶ Ji erame poa ḡa pe a'itituhêva'ea rupi katu nhirembi'ea a'ero. A'ereki ji tehe rui a'e. Ore memei oro'e jihi jiruva'ga pavêi nhimbuhurukara'ga pavêi, ei ga. ¹⁷ Peapoa aherembikwatijara e'i no: “Mokonha'ga imombe'urame mbatera na tuhê javo a'ero hupi katu ḡanemi'ea,” e'i. “A'ereki ḡa memei e'i a jupe,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga. ¹⁸ Jihi anhimombe'u, ei ga. Jiruva'ga ji mombe'u jitehe no nhimbuhurukara'ga, ei ga. Ore memei ji mombe'u a'ero, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹⁹ A'ero ḡa ei ga pe:

—Mahã nderuva'ga naerũ? ei ḡa ga pe.

—Pe ndajikwahavi tuhê, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi jitehe pe jiruva'ga a'ero, ei ga ḡa pe. Po pe ji kwahavi tuhê hamo, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi hamo no, ei Jesus'ga ḡa pe.

²⁰ A'ea Jesus'ga ei ḡa mbo'erame judeus'ḡa jatykahavuhua pype – perope hyru'ia pyri. A'ea pype judeus'ḡa omondomondo itambere'ia Tupana'ga pe jipi. Pevo Jesus'ga ei ḡa pe ḡa mbo'eavo. A'ero jara'ga ga pyhypotari novia. Emo ḡa ndopyhygi ga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo.

Jesus'ga onhimombe'u ahe ve

²¹ Aerê Jesus'ga nhi'iga'javi judeus'ḡa nduvihava'ga pe:

—Aho po ti ji avo hugwi nehê, ei ga. Ji reka po ti pe nehê ore poko ti javo nehê novia. Pejikote'varuhua momborukare'ymame po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei ga. Perope ji aho – pevo ki a'e te tegwete pehohava ji pyri, ei Jesus'ga ḡa pe.

²² Igwete judeus'ḡa nduvihava'ga ei ojohupe:

—Marãi ga a'ero? Ojjjukauhu po ti ga nehê naerũ? ei ḡa. A'ereki ga e'i: “Perope ji aho – tegwete pehohava ji pyri,” ei ga, ei ḡa. Gara pe po ga ei? ei ḡa ojohupe.

²³ Igwete Jesus'ga ei ḡa pe:

—Pe ko vyvakotyva'ea. Ji ki a'e te yvagipeva'ea, ei ga. Pendeaporoğita te'varuhu pe vyvakotyva'ero ġwaramo. Ji ko na rūi, ei ga ġa pe. ²⁴Nurā ji ei pe me ko: “Pemano po ti pe imomborukare'ymame pejikote'varuhua nehē,” ei ga ġa pe. Na tuhē, ei ga. Ji ko Tupanamo ako. Po ti pe ndaperoviari a'ea nehē, a'ero po ti pe manoi pejikote'varuhuro ġwaramo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵—Mome ahe tuhē nde naerū? ei ġa ga pe.

—A'ea ypy tuhē ko ji a'e pe me, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶Opomombe'uahivuhu tuhē po ji hamo pe ndekote'varuhuro ġwaramo. Emo ganhi'iġa jate ko ji amombe'u vyvakotyve'ġa pe nhiremienduvamo, ei ga. Ganhi'iġa ko a'itituhēva'ea nhimbuhurukara'ga nhi'iġa, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷Gwuva'ga pe Tupana'ga pe Jesus'ga ei gaha ji mbuhuruka javo. A'ea onhimi reki judeus'ġa nduvihava'ġa pe ga erame ġa pe. ²⁸Nurā Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. Pe ji mbovyrame ji mo'ama yva rehe po ti pe ji kwahavi nehē, ei ga. “Ga ko Tupanamo tuhē oko,” pe'ji po ti pe ji ve nehē, ei ga. “Ga ko ndokoi ġwemimbotarimova'ea rehe. Uva'ga remimbo'ea jate ga omombe'u okovo,” pe'ji po ti pe ji ve nehē, ei ga ġa pe. ²⁹Kiroki ga ji mbuhuruka – gaha ji pavēi oko jipi. Ga ndopohiri ji hugwi, ei ga. A'ereki ji ako garemimbotarimova'ea rehe jipi ganhimohemaġwama ji rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰Henduvame ganhi'iġa jara'ġa jikogi ga rehe onhimongyavo.

Ipiro'y ahe

³¹Igwete Jesus'ga ei judeus'ġa pe – kiroki ġa ojiko ga rehe:

—Po ti pe ndekoi nhinhi'iġa rupi jipi jireheva'ea tuhē po ti pe ndekoi nehē, ei ga. ³²Igwete po ti pe Tupana'ga kwahavi nehē a'itituhēve'ga. Ga kwahava ġwaramo po ti pe piro'yro nehē, ei ga ġa pe.

³³Igwete ġa ei ga pe:

—Maraname nde euhui poha ore ve? ei ġa ga pe. Oreremimbotarimova'ea rehe jate tuhē ore reko. Ore ko Abraāova'ea rymyminororo, ei ga. Orepiro'y tuhē ore ojipe'ġa hugwi jipi. Ndipopoakari tuhē ġa ore rehe, ei ga. Marāi nde ore ve naerū: “Pepiro'y po ti pe nehē”? ei ġa ga pe.

³⁴Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa oko te'varuhu jipi – ġa ndipiro'yi tuhē okote'varuhua hugwi. Gandekote'varuhua ipopoaka hete ġa ndehe a'ero, ei ga ġa pe. ³⁵Nahā aherongapypeve'ġa, ei ga. Xava'eva'ga po omondomondo ojipyrive'ġa okoteheve'ġa jipi. Ga potara'jave'ymame ga ġa mondohetei ojihugwi, ei ga. Gwa'yra'ga ki a'e te ga nomondoi tuhē. Gae'ÿe'yimi opyta uva'ga pyri gara'yra'ga ġwaramo, ei ga. ³⁶Ji ko Tupana'ga ra'yramo, ei ga ġa pe. Gara'yra ġwaramo ji imombigi aherekote'varuhua popoakara ahe hugwi. Po ti ji imombigi pe hugwi nehē, a'ero po ti ndipopoakari tuhē pe ndehe nehē, ei ga. ³⁷Pe ko Abraāova'ea rymyminororo peko novīa. Emo pe ji juka pota reki. A'ereki pe me ndatekwavi nhiremimbo'ea rehe, ei ga. ³⁸Ahepia ji jiruva'ga rekoa. Nhirembiepiaga ji amombe'u katu pe me a'ero, ei ga. Pehe pehendu penduva'ga Diabo'ga. Penemienduva pe pehendu katu a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹—Abraāova'ea ko oreramonhava'ea, ei ġa ga pe.

Igwete Jesus'ga ei:

—Abraãova'ea rymyminoro po pe ndekoi, a'ero po ahe javijitehe pe ndekokatui hamo, a'e ji pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁰ Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Amombe'umbe'u ji pe me a'itituhēva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Na rūi ko Abraãova'ea rekoi hako! ⁴¹ Pejijuvete'ga javijitehe ko pe ndekote'varuhui! ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ga pe:

—Tupana'ga ra'yreteramo jate ore rekoi, ei ġa. Ndorogwerekoi ore jara'ga orojuvetero, ei ġa ga pe.

⁴² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Po Tupana'ga penduvetero oko hamo, a'ero po pe ji arōhetei hamo, ei ga ġa pe. A'ereki ji Tupana'ga hugwi ajo. Ji nanhimbuhuri avo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. ⁴³ Marā pe ndapekwahavihu nhinhi'īga naerū? ei ga. Pe napehendupotari nhiremimombe'ua. Nurā pe ndapekwahavihu, ei ga ġa pe. ⁴⁴ Pe ko Diabo'ga ra'yramo tuhē peko okote'varuhuve'ga ra'yramo. A'ero pe ndekote'vapotaruhui Diabo'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo, ei ga ġa pe. Tupana'ga rembiapopygawera jate Diabo'ga ahe momanomanoukari kiromo jate. Ga ndokoi a'itituhēva'ea rehe. A'ereki a'itituhēva'ea rehe ndatekwava'javi ga pe, ei ga ġa pe. O'mberame ga rekoi gweaporogita rupi. A'ereki ga i'mbeuhuve'ga tuhē. Gaha ahe mo'mbeuhu okovo no, ei ga. ⁴⁵ Peroviaruhu pe ga'mbea jipi. Nurā ko pe ndajireroviarihu reki a'ero. A'ereki ji a'itituhēva'ea mombe'u pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Manamo po ti pe hepiukari jirekote'varuhua naerū? Ndapehepiukari tuhē po ti pe jirekote'varuhue'yma ġwaramo, ei ga. Marā naerū? Ji a'itituhēva'ea mombe'urame pe me maraname pe ndajireroviarihu naerū? ei ga ġa pe. ⁴⁷ Tupana'gareheve'ga ġwendu katu ganhi'īga. Pe ki a'e te napehendukatui ganhi'īga gareheva'ero pejikoe'yma ġwaramo, ei ga ġa pe.

Abraãova'ea renonde Jesus'ga oko

⁴⁸ Igwete judeus'ga nduvihava'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeuramo rūi reki, e'i tehe ġa. Nde ko Samariapeva'ea ekote'varuhuva'ea. Anhaġa nde pojykauhu Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Oromombe'u katu nde a, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Anhaġa ndajipojyкаи tuhē, ei ga. Jihi ambohete jiruva'ga. Pe ki a'e te ji mbotegweteuhu, ei ga ġa pe. ⁵⁰ Ji nda'ei reki ojipe'ga pe tanhimbohete ti ġa javo. Ojipe'ga e'i nhimbohetea rehe tombohete ti ġa ga javo. Gaha okwaha hete javo a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga, ei ga ġa pe. ⁵¹ Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'īga – okoe'ymi po ti ġa nehē, ei ga ġa pe.

⁵² Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Nurā ore kiro ikwahahetei a'ero. Anhaġa nde pojyka tuhē, ei ġa ga pe. Abraãova'ea omano hako. Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea na jitehe omanomba hako, ei ġa. Marā kiro nde euhui naerū? “Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'īga – ġa po ti okoe'ymi nehē,” ereteheuhu nde, ei ġa ga pe. ⁵³ Omano ko oreramonhava'ea Abraãova'ea hako. Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea omano jitehe no, ei ġa. Nde po nderuvihavuhu Abraãova'ea hohe naerū nhirendukatuve'ga po ti okoe'ymi javo naerū? ei ġa. Mome ahe tuhē nde naerū poha nde eaġwama? ei ġa ga pe.

⁵⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Po jiteheuhu anhimbohete, a'ea po ndapyryvi hamo, ei ga. Jiruva'ga reki ji mbohete Tupana'ga – ga pe jitehe pe'e tehe reki orombohete ore ga javo tehe, ei ga ga pe. ⁵⁵ Pe ndapekwahavi reki ga. Ji ki a'e te akwaha ga. Po ji ei hamo ji ndakwahavi ga javo, a'ero po ji mbero pe javijitehe hamo no, ei ga ga pe. Ji ki a'e te akwaha tuhê ga. Igwete ji hendukatui ganhi'iga no, ei ga. ⁵⁶ Penamohava'ea Abraõova'ea jirurağwama gwepia potarahi hete hako. Igwete ahe hepiagi reki gworygworyvamo hehe, ei Jesus'ga ga pe.

⁵⁷ Igwete ga ei ga pe:

—Nandexava'ejuhu nde. Cinquenta kwara ndohoi ve nde rehe, ei ga. Marã nde Abraõova'ea repiaguhui naerũ? ei ga ga pe.

⁵⁸ —Tamombe'u katu tuhê ti pe me, ei Jesus'ga ga pe. Abraõova'ea are'ymame kiromo tuhê ji rekoji Tupanamo, ei ga ga pe.

⁵⁹ A'ero ga ipyhygi ita tiapi ti ga javo. “A'ereki ga onhimongo Tupanamo o'mbero,” ei ga ojohupe. Kiro Jesus'ga nhimimi ga hugwi a'ero ogwovo judeus'ga jatyahavuhua rokara hugwi.

9

Jesus'ga ahe mboheha katu

¹ Aerê ohorame Jesus'ga hehae'ÿve'ga repiagi. O'arypyrame vehevi ga ndahehai. ² Kiro Jesus'ga rehaimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe a'ero:

—Ma'ga ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhui? Garekote'varuhua tuhê? ei ga. Mara'ngu po garuva'ga ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhuavo? Marã? ei ga ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Garekote'varuhua rüi ga mbohehate'varuhui, ei ga ga pe. Garuva'ga ndekote'varuhua rüi ga mbohehate'varuhui no, ei Jesus'ga. Tupana'ga omboukwaha pota nhande ve opopoakara ga rehe nehê. Nurã ga ndahehai, ei ga.

⁴ Igwete Jesus'ga ei no:

—Kiro arimo nhande poravykyi nhandekovo, ei ga. A'ereki aerê ypytunimo tegwete nhandeporavykyhava. A'ea rupi nhande ndiaporavykya'javi a'ero, ei ga. Na jitehe ağwamo ti xaporavyky a'ero. Timboukwaha ti ga pe Tupana'ga popoakara nhimbuhurukara'ga popoakara, ei ga. A'ereki aerê nhande manorê tegwete nhande ve Tupana'ga mboukwahahava, ei ga ga pe. ⁵ Arimo mytu'ê nhande ve. Nurã nhande hepiagi ikwahavağwama. Na jitehe ji ruvame yvya koty ji imomytu'ei vyakotyve'ga akaği pe tokwaha ti ga Tupana'ga javo.

⁶ Onhi'igirê Jesus'ga nyvuni yja rehe ikotiamo. A'ea ga imongyi hehae'ÿve'ga ropepira rehe a'ero.

⁷ —Heregwovo ejovaheita kiro, ei Jesus'ga ga pe. Pevo ypia'i pe Siloé pe ti eho, ei ga. (Siloé ko Imondopyra.)

Pevo hehae'ÿve'ga hoi a'ero. Ojovaheirê ga hepiakatui ua. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábado rupi Jesus'ga japoi yja kotimbyra a'ea pyvô ga mbohehavo katu. ⁸ Aerê hehae'ÿgwera'ga rongakotyve'ga ga repiagi. Igwete ga ei jara'ga pavêi – kiroki ga hehae'ÿve'ga repia ga poranduranduvame itambere'ia rehe jipi – igwete ga ei:

—Akoja'ga rüi novia? ei ga ojohupe, kiroki ga oporandurandu itambere'ia rehe jipi oina, ei ga.

⁹ —Ga tuhê, ei jara'ga.

Emo jara'ga e'i:

—Akoja'ga'jave'ga tehe, ei ga.

Hehae'ÿgwera'ga e'i ga pe a'ero:

—Ji tuhê ko a'ea, ei ga.

¹⁰—Marã nde rehakaturamo kirogwe a'ero? ei ga ga pe.

¹¹—Uhu ga ji pyri – Jesus ei ga ga pe, ei ga. Igwete ga ikotĩ yja gwendya pyvõ imongyavo jiropepira rehe, ei ga. A'ero ga ji mondoi ypia'i pe Siloé pe ji mbojovaheita, ei ga. Ganhi'iga rupi ji hoi a'ero. Jijovaheipavame kiro ji ma'egatui, ei ga ga pe.

¹²—Mahã ga naerũ? ei ga ga pe.

—Ji ndakwahavi, ei ga.

Fariseusva'ea e'ie'i hehae'ÿgwerava'ea pe

¹³⁻¹⁴ Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga japoi yja kotimbyra a'ea pyvõ ga mbohehavo katu. Kiro ga hehae'ÿgwera'ga rerohoi fariseus'ga pyri a'ero. ¹⁵ Igwete fariseus'ga ei ga pe no:

—Marã nde rehakaturamo aḡwamo naerũ?

—Omony ga yja kotimbyra jiropepira rehe, ei ga. Igwete ji jovahei nhima'egatuagwama, ei ga ga pe.

¹⁶ Jararamo ga ei ga pe a'ero:

—Akoja'ga koi Tupana'ga nombuhurukari ga, ei ga. A'ereki ga oapo mbatera sábadu rupi nhaneramonhava'ea nhi'ipo'rue'ymamo. Oko te'varuhu ga a'ero, ei ga.

Jara'ga e'i:

—Po ga rekote'varuhui hamo, a'ero po ga ndoapoi nanongara ahe-monhimomby'ava'ea jipi hamo, ei ga.

A'ero ga nhonhi'igayvari ga rehe. ¹⁷ Igwete ga ea'javi hehae'ÿgwera'ga pe:

—Oro nde? ei ga ga pe. Po ga nde mbohehakatui marã re po nde ga pe a'ero? ei ga.

—Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga po, a'e ji, ei ga ga pe.

¹⁸ Emo judeus'ga nduvihava'ga ndogweroviapotari ga mbohehakatua.

—Ndahehai po ga raji'i, ei ga novã.

A'ero ga hehae'ÿgwera'ga ruva'ga mbuhurukari ojipyri gayhêa reheve.

¹⁹—Pe'ji katu ti ore ve, ei ga ga pe. Gaha ko ndera'yramo? A'iti ga ndahehai o'arame novã? ei ga. Pe'ji ti ore ve. Marã kiro ga rehauhuro naerũ? ei ga ga pe.

²⁰—Ga orera'yra'ga tuhê, ei ga. A'iti tuhê ko ga ndahehai o'arame ikwehe novã. A'ea ore orokwaha hete, ei ga ga pe. ²¹ Emo gambohehakatua gwera – a'ea ore ndorokwahavi. Marã po ga ma'egatui kiro? oro'e ore, ei ga. Ma'ga omboheha katu ga naerũ? oro'e ore. A'ereki ore ndorokwahavi gambohehakatua gwera, ei ga ga pe. Pe'ji ti ga pe a'ero. A'ereki ga yvuakaruhu. Gaha po ti onhimombe'u pe me nehê, ei ga ga pe.

²² A'ea ga ei okyhyjiavo. A'ereki ojikwe judeus'ga nduvihava'ga e'i ojohupe: “Kiroki ga e'i Jesus'ga pe: ‘Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo’ – timo'ëuka hete ti ga mondovouka avuirama nhandejatykahava hugwi nehê tura'javyme ti ga ipype javo nehê,” e'i jipe judeus'ga nduvihava'ga ojohupe. ²³ Nurã hehae'ÿgwera'ga ruva'ga ei ga pe: “Orera'yra'ga yvuakaruhu. Pe'ji ti ga pe a'ero tomombe'u ti

ga ombohehakatugwera javo,” ei ġa ġa pe. A'ereki ġa okyhyji hete gwuvihava'ġa hugwi.

²⁴ Kiro fariseus'ġa hehae'ÿgwera'ga mbuhurukara'javi ojipyri a'ero.

—Ere ti kiro ore ve: “A'itituhēva'ea jate ti ji amombe'u. A'ereki Tupana'ga ji rendu.” Ere ti poro kiro, ei ġa ga pe. A'ereki ore orokwaha hete akoja'ga rekote'varuhua, ei ġa.

Jesus'ga pe ġa ei o'mbero oko te'varuhu ga javo.

²⁵ —A'ea ji ndakwahavi, ei ga. Mara'ngu po ga okote'varuhuavo? ei ga. Emo ymya ji ndajirehai hepiage'yma. Aġwamo ji rehakaturo hepiakatuavo. A'ea ji akwaha hete reki jitekovo, ei ga ġa pe.

²⁶ Igwete ġa ei ga pe:

—Marā ga nde rerekoi nde mbohehakatuvavo? ei ġa ga pe.

²⁷ —Amombe'u ko ji pe me ko, ei ga ġa pe. Pe ki a'e te napehendukatui, ei ga ġa pe. Maranuhūrame pe hendupotara'javuhui naerū? Peko pota pe gareheva'ero no naerū? ei ga ġa pe.

²⁸ A'ero ġa ete'varuhuhetei ja'javo ga pe.

—Ndehe tehe reki erekouhu akoja'gareheva'ero, ei ġa ga pe. Ore ki a'e te Moisésva'eareheva'ero oroko, ei ġa. ²⁹ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ahe rerekovo hako. A'ea ore orokwaha orokovo, ei ġa. Akoja'ga reki ma'ġa e'i ga pe ga mbuhurukaraġwama? A'ea ore ndorokwahavi, ei ġa ga pe.

³⁰ —Mbiperanuhū ko a'ea! Anhimomby'a hete ji pe nenduvame, ei ga ġa pe. Ga ji mboheha katu. Emo pe ndapekwahavi ga ma'ġa ga mbuhuruka javo, ei ga ġa pe ġa nderekomemuamo. ³¹ Tupana'ga nohenduvi te okote'varuhuve'ġa nhi'ġa jipi. Tikwaha pa nhande a'ea, ei ga. Ga ki a'e te – kiroki ġa ga mbohete tuhē okovo garemimbotarimova'ea rehe – nanongara'ġa Tupana'ga ġwendu katu, ei ga ġa pe. ³² Yvya apoagwera jate ahe nohenduvangavi hehae'ÿve'ġa moma'eġatua – kiroki ġa ndahehai o'arama. Kiromo jate nhande nihenduvi no, ei ga ġa pe. ³³ Po Tupana'ga rūi ga mbuhuruka hamo, a'ero po ga ndoapoi ahemonhimomby'ava'ea hepiuka nhande ve hamo, ei ga ġa pe.

³⁴ Igwete ġa ei ga pe:

—Na tuhē ko nde e'a ereko te'varuhu, ei ġa. Kiro nde ore mbo'epotaruhui naerū? ei ġa ga pe.

A'ero ġa ga mombori pea hugwi.

Hehae'ÿve'ġa'jave'ġa

³⁵ Aerē Jesus'ga henduvi ga mombe'ua.

—Omombo ġa hehae'ÿgwera'ga onga hugwi, ei ġa ga mombe'gwovo.

Igwete Jesus'ga hoi ga reka. Ga repiagame ga ei ga pe:

—Erejiko pota nde Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe? ei Jesus'ga ga pe.

³⁶ —Ma'ġa naerū? ei hehae'ÿgwera'ga. Tajiko ti ga rehe a'ero javoji, ei ga ga pe.

³⁷ —Erehapia nde ga'ama ejipyri a, ei Jesus'ga. Erehendu nde ganhi'ġa no, ei ga. Jihi ko a'ea, ei ga ga pe.

³⁸ —Ajiko ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe a'ero.

Igwete ga Jesus'ga mbohetei jipojykahara'ga javo ga pe.

³⁹ Aerē Jesus'ga ei:

—Jirura ġwaramo ti ji avove'ġa mboja'oja'ogi ojohugwi, ei ga. Jara'ġa po ti ojiko ji rehe. Jara'ġa po ti ndojikogi ji rehe, a'e ji, ei ga. Jukwaha reki gandekote'varuhua a'ero, ei ga. Nahā, ei Jesus'ga. Hehae'ÿve'ġa

ndokwahavi jipi hepiage'yama ġwaramo. Vvyakotyve'ġa hehae'ÿve'ġa ja a'ero, ei ga ġa pe. Jara'ġa e'i reki: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja ikwahave'yama. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” ei ġa ji ve, ei ga. Nurā po ti ga Tupana'ga kwahavi tuhē a'ero nehē ojikogame ji rehe nehē, ei ga. Jara'ġa ki a'e te e'i tehe ojive: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja rūi oroko. Orokwaha hete ore,” ei ġa novīa, ei ga. Ki ġa tuhē po ti ndokwahavi Tupana'ga a'ero nehē. A'ereki ġa ndojikopotari ji rehe. Ga nde'i ji ve: “Ekwahavuka ti ore ve,” ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰ Jararamo fariseus'ga ġwendu ganhi'ġa okovo ga pyri. Igwete ġa ei ga pe:

—Ore ve po nde ei naerū: “Ga ko hehae'ÿve'ġa ja ndokwahavi”? ei ġa ga pe.

⁴¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pyry po pe ei hamo: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja ndorokwahavi. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” pe'ji po pe hamo, ei ga ġa pe. Po pe ei poha hamo, a'ero po pe napenhimongote'varuhui hamo. Emo pe pe'ji: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja rūi. Orokwaha hete ore,” pe'ji pe, ei ga. A'ero pe nhimongote'varuhui jipi, ei ga. Naname Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

10

Ovelhas repiakatuhara'ga

¹⁻² Igwete Jesus'ga ei ġa pe ġa mbo'eavo:

—Tamombe'u katu tuhē ti pe me, ei ga. Ovelhas repiakatuhara'ga oki ogwovo ovelhas rokaja pype jurukwara rupi, ei ga. Kiroki ga jurukwara rupi rūi oki ipype – ga ko iporomive'ga ahe moandyandyita. Ojiupi ga hokairungava rehe tapyhygahyahi ti herogwovo javo, ei ga. Hepiakatuhara'ga ki a'e te uhu hovapytymbava rerekohara'ga pyri. ³ A'ero ga hovapytymba'vogi hepiakatuhara'ga pe toki ti ga ipype javo, ei ga. Igwete hepiakatuhara'ga ki ua ġwenymbava pyri hera nanani henoina heno'eamo tokaja hugwi herogwovo, ei ga. A'ea ġwendu katu ganhi'ġa. ⁴ Herohorame ga hoi henonde okovo ji reviri tuhu katu javo. A'ereki garenymbava okwaha ganhi'ġa, ei ga. ⁵ Hajiheve'ga reviri ovelhas ndohoi tuhē. A'ereki ndokwahavi hajiheve'ga nhi'ġa. Oka'nhy reki nanongara'ga hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

⁶ Nahā Jesus'ga ei moroġitapyahua mombe'gwovo ojo'java'ea mombe'gwovo ġa pe. Emo ġa ndokwahavi okovo.

—Maraname ga imombe'ui poa nhande ve? ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ko jurukwara'java'ga

⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Jurukwara rupi ovelhas oho okovo tokaja pype. A'ea rupi jitehe hepiakatuhara'ga hoi ovelhas pyri herekovo, ei ga. Ji ko jurukwara'java'ea, ei Jesus'ga. A'ereki ji rupi jate vvyakotyve'ġa oho Tupana'ga viara rupi. A'ereki jiji jate ġa mongo gareheva'ero, ei ga. Jiji jate ġa mbo'euka ġandepiakatuhara'ga pe no, ei ga. ⁸ Kiroki ġa ji renonde oko timbo'e ti Tupana'gareheve'ga javo novīa – iporomive'ġa ja ġa ahe moandyandyi pota, ei ga. Onhimbuhu tehe ġa Tupana'gareheve'ga pyri ġa nderekote'varuhuavo. Tupana'gareheve'ġa ki a'e te nohenduvi ġanhi'ġa, ei ga ġa pe. ⁹ Ji ko jurukwara'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga ġa pe. Ji pyri ġa nduri javo. “Nde rupi ti toroho

Tupana'ga pyri,” ei ġa ji ve, ei ga. Ga erame ji ve po ti ji ġa mongoi Tupana'gareheva'ero ġa nderekokatuavo nehē. A'ero po ti ġa inoġatui opy'a okovo nehē, ei ga. Igwete po ti ji imombyryvi ġa pe nehē ġa ndepiakatuavo ġa nderekovo nehē, ei ga ġa pe. ¹⁰ Iporomive'ga uhu jipi tapyhy ti herogwovo javo. “Tajuka ti,” ei ġa. A'ea rehe jate ġa nduri. Ji ki a'e te ajo tamboheaporoġita pyahu ti ġa mbohoryva javo, ei ga. Tamongo ti ġa Tupana'ga pyri nehē no, a'e ji, ei ga ġa pe.

Jesus'ga ko ovelhas repiakatuharete'ga'java'ga

¹¹—Ji ko ovelhas repiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea jitekovo, ei Jesus'ga javo ġa pe. A'ereki ji ahepia katu jijiheve'ġa. Gandepykavamo po ti ji manoi nehē tomanoyme ti ġa javoji, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Ji ko ojipe'ga ja rūi – kiroki ga e'i tehe ovelhas repiakatuhara'ga pe tahepia ti nerenymbava nde ve javo tehe, ei ga. Gwenymbava rūi ġwaramo ga ndogwerekokatui reki ovelhas. Nurā ja'gwara'java'ea lobo rurame hehe ta'u javo, kiro ga pohipavi ovelhas hugwi a'ero onhana ogwovo, ei ga. A'ero lobo ruri ipyhyga ovelhas herogwovo ojive. Jara okwaki'o pa ojohugwiugwi, ei ga. ¹³ Oka'nhy ga ogwovo ovelhas reja. A'ereki ga ni'aġataruhui ovelhas rehe hepiakatuhara'ga rūi okovo ġwaramo, ei ga ġa pe. Ji ko ga ja rūi a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁴⁻¹⁵—Jihi ko hepiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea, ei Jesus'ga. Jiruva'ga ji kwaha hete. Akwaha hete ji ga no, ei ga. Na jitehe ji akwaha hete jijiheve'ġa. Ga ji kwaha hete no. Aerē ti ji manoi ġandepykavamo nehē no, ei ga. ¹⁶ Ga ndeheve ji areko hajiheve'ġa jijiheva'ero no. Ga ko judeus'ġarūive'ġa, ei ga. Ambojikoguka po ti ji ġa jijihe nehē. A'ero po ti ġa hendukatui nhinhi'ġa nehē, ei ga. A'ero po ti ġa nhaporemo ġa ndekoi jireheva'ero nehē ojihe'ae'a ojogwehe ojipenhindyvamo nehē judeus'ga judeus'ġarūive'ġa, ei ga. Ji tehe po ti ġandepiakatuhara nehē ġa ndepiakatupava nehē, ei ga ġa pe.

¹⁷—Jiruva'ga ji arō hete, ei ga. A'ereki ji a'e: Ji ti amano jiji ġandepykavamo nehē takwerava'ja ti ji javo, ei ga. ¹⁸ Ji jujukaukare'yname nharō'e'ŷve'ġa pe po ti tegwete ġa pe jujukahava nehē. Emo nhiremimbotarimo po ti ji jijukaukari ġa pe nehē, ei ga. Jipopoaka ji jijijukavouka nhinhimbogweravuka no, ei ga. A'ereki jiruva'ga e'i ji ve a'ea rehe: “Nahā po ti nde rekoi nehē”, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ Kiro judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'ġayvara'javi Jesus'ga nhi'ġa renduva. Jara'ġa e'i onhimongyavo:

²⁰—Anhaġa opojoyka ga mboheagwryrvuhuvu Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Maraname pe henduvuhui ganhi'ġa naerū? ei ġa jara'ġa pe.

Jara'ġa ki a'e te e'i:

²¹—Ga nde'i te nanongara pe anhaġa opojoykarama, ei ga. Anhaġa nomoma'eġatui reki hehae'ŷve'ġa a, ei ġa.

Nahā judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'ġayvari Jesus'ga nhi'ġa rehe.

Ahe ndokoi Jesus'ga rehe

²²⁻²³ Aerē Jesus'ga rekoi judeus'ġa jatykahavuhua pype. Igwete ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe ġambo'ehai pe – a'ea pe ġa ei Salomāova'ea apoa. Kiro yapouhua. Igwete judeus'ġa japo toryva pevo cidade de Jerusalēm me. A'ea rupi ġa ojapyakaaka ojatykahavuhua apopava rehe. A'ereki ymya onga apopavame ahe okwava'ē Tupana'ga pe ġwino teni

javo ga pe. ²⁴ Igwete Jesus'ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe. A'ero judeus'ga nduvihava'ga nduri Jesus'ga pyri ga atimana javo ga pe.

—Manamehũ po ti nde nhimombe'ui ore ve nehẽ? ei ẽa Jesus'ga pe. Po nde Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, enhimombe'u katu ti ore ve a'ero tonhimimyme ti ore ve, ei ẽa ga pe.

²⁵ —Anhimombe'u tuhẽ ko ji pe me jipi, ei Jesus'ga ẽa pe. Emo pe ndaperoviapotaruhui nhinhi'ĩga. Nhirembiapoa – a'ea Tupana'ga oapouka ji ve – a'ea po ji kwahavukari pe me hamo, ei ga ẽa pe. ²⁶ Emo pe ndaperoviapotari. A'ereki pe jireheva'ea rũi, ei ga. ²⁷ Jireheve'ga ẽwendu katu nhinhi'ĩga, ei ga. Akwaha hete ji ẽa. Igwete nhiremimbotarimova'ea rehe ẽa ndekoi jipi, ei ga ẽa pe. ²⁸ Amboheaporogita pyahu ko ji ẽa kiro, ei ga. Aerẽ po ti ji ẽa nderohoi yvagi pe ẽa mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ no. A'ero po ti ẽa ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei ga ẽa pe. Ndipe'akavi ẽa ji hugwi, ei ga. ²⁹ Jiruva'ga – gaha ẽa mbojikoguka ji rehe – ga popoakahetero jara'ga hohe pa. Nurã ndipe'akavi ẽa ga hugwi, ei ga. ³⁰ Ojipeji ko ore rekoĩ Tupanamo jiji jiruva'ga pavẽi, ei ga ẽa pe.

³¹ A'ero judeus'ga nduvihava'ga ipyhygi ita tiapi ti ga javo. ³² Igwete Jesus'ga ei ẽa pe:

—Pehepiepia pe nhirembiapoa novĩa, ei ga. He'yiva'ea Tupana'ga oapouka ji ve pyryva'ea. Marãva'ea rehe pe ji apipotaruhui naerũ? ei Jesus'ga ẽa pe.

³³ —Pyryva'ea rehe rũi ore nde apipotari, ei ga ga pe. Nde euhurame ite'varuhuva'ea rehe ore nde apipotari. A'ereki nde Tupana'ga mbotegwetei javo tehe ga pe. A'ereki nde vyvakotyva'ero tehe erenhimongo potaruhu Tupanamo, ei ẽa ga pe.

³⁴⁻³⁵ Igwete Jesus'ga ei ẽa pe:

—Pekwaha pe pejiapoa ikwatijara novĩa. Kiha ko omombe'u Tupana'ga nhi'ĩga ahe ve hako, ei ga ẽa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ahe ve hako: “Pe'e ti ojipe'ga pe ji py'rovo,” ei ga. Ahe ve jitehe ga ei a'ero: “Pe ko tupanamo,” ei ga. Ikwatijara – kiroki omombe'u Tupana'ga nhi'ĩga – kia koi a'itituhẽva'ea, ei Jesus'ga ẽa pe. Tupana'ga e'i ahe ve hako pe ko tupanamo javo. ³⁶ Maranuhũrame pe euhui ji ve naerũ ji nhimombe'urame ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ga ẽa pe. “Nde erembotegwete Tupana'ga,” pe'ji tehe pe ji ve, ei ga. Emo ji ve tuhẽ Tupana'ga ei: “Ndehe ti eho yvya koty ekovo nhiremimbotarimova'ea rehe nehẽ,” ei ga ji ve, ei ga. ³⁷⁻³⁸ Pe ndaperoviarihu nhinhi'ĩga, ei ga. Ji ko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ako tuhẽ japovo ahemonhimomby'ava'ea. Po ji japoe'ymame taperoviari ti nhinhi'ĩga a'ero. Ji japorame ahemonhimomby'ava'ea po pe hepiagame heroviari hamo, ei ga. Perovia ti a'ero tapekwaha orejikoty'ara onhopavẽi jiji jiruva'ga pavẽi. A'ereki jiruva'ga ojikoty'a ji pavẽi okovo. Jiji ajikoty'a jiruva'ga pavẽi no, ei ga ẽa pe.

³⁹ Kiro ẽa Jesus'ga pyhypotara'javi a'ero novĩa. Igwete ga nhimbojirevi ogwovo ẽa hugwi.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga jivyra'javi rio Jordão aherovai opytavo – perope Joãova'ea ẽamobatizagweri pe. ⁴¹ Kiro he'yjuhuve'ga nduri Jesus'ga pyri. Igwete ga ei ojohupe:

—João'ga ndoapoangavi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ahe mombe'gwovo. Emo Jesus'ga mombe'urame ga omombe'u katu pa, ei ġa ojohupe.

⁴² A'ero pevove'ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo.

11

Lázarova'ea manoagwera

¹⁻² Ojipe'ga kiro itetirūa. Garera ko Lázaro. Cidade de Betânia pe ga rui ġwendyra'ġa pavēi. Ga ko Martahēa Mariahēa pavēi. (Mariahēa ko akjahēa – kiroki hēa aerē omongy nhandya perfume nhandepojkaharete'ga pya rehe Jesus'ga pya rehe. A'ero hēa imomikaġi gapya o'ava pyvō.) Hēakuvyra'ga Lázaro'ga kiro itetirūa. ³ Nurā Maria'ga ojipe'ga mondoukari Jesus'ga pyri.

—Ere ti nhandepojkaharete'ga pe itetirūa hete kiro garemiarōhara'ga javo ga pe, ei ġa ga pe imondovouka onhi'ġa Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi ġanhi'ġa imombe'gwovo Jesus'ga pe.

⁴ Henduvame Jesus'ga ei:

—Lázaro'ga tetirūa nomomanoukaraġwami ga, ei ga. Gatetirūa ko Tupana'ga ruvihavuhetea repiukaraġwama tokwaha ti ġa jiruvihavuhetea no, ei ga. Gatetirūaro ġwaramo po ti ġa ei ji ve nehē ipopoaka hete Tupana'ga ra'yra'ga javo ji ve nehē, ei Jesus'ga.

⁵ Jesus'ga oko hete Marta'ga ndehe ġakuvyra'ga rehe no Lázaro'ga rehe.

⁶ Emo imombe'urame Lázaro'ga tetirūa ga pe Jesus'ga opytaahi'vi na'ē pevo upa. Mokōi ga kiri pevo jitehe. ⁷ Kirē ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe a'ero:

—Xajivy ti kiro Judéiapeve'ġa gwyrri pe a'ero, ei ga ġa pe.

⁸ —Jesus, ei ġa. Judéiapeve'ġa nde apipotaruhu pevo oji'i. Kiro nde hopotara'javamo pevo jitehe naerū? ei ġa Jesus'ga pe.

⁹⁻¹⁰ Igwete Jesus'ga ei nahā javo ġa pe:

—Ara rupi ve gwereko doze horas, ei ga. Arimo nhandehorame nhandekovo nhande ndi'ari vyva rehe hepiakatuavo ġwaramo. A'ereki nhanderyapehava omomytu'ē nhande ve, ei ga ġa pe. Ypytunimo nhandehorame nhande ari a'ero hepiage'yama ġwaramo. Tegwete nhande ve a. A'ereki nianderyapehavi ypytunimo, ei ga ġa pe. Aġwamo ko arimova'ea ja nhande ve. Aġwamo nhande rekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nianemombikavi, ei ga. A'ereki Tupana'ga omomytu'ē ġwemimbotarimova'ea nhaneakaġi pe nhande pokoga jipi, ei ga. Aerē po ti ypytuna ja nhande ve nehē. A'ereki aerē nhande manorame tegwete nhande ve, ei ga. Xaho tuhē ti kiro a'ero. A'ereki ndohoi ve nhimomanohava apiavo, ei ga ġa pe imombe'gwovo.

¹¹ Aerē Jesus'ga ei ġa pe no:

—Nhaneremiarōhara'ga kiro oki upa Lázaro'ga, ei ga. Taho ti ga moma'eamo a'ero, ei ga ġa pe.

¹² Igwete garemimbo'ehara'ġa ei:

—Po ga kirame kiro a'ero po ti ga nhimohiġatui nehē, ei ga ga pe novīa.

¹³ “Lázaro'ga kira pe po ga ei ra'e,” ei ġa oyvyteri pe. Lázaro'ga manoa pe Jesus'ga ei reki. A'ero ga imombe'ukatui ġa pe:

¹⁴ —Lázarova'ea omano ra'e, ei ga ġa pe. ¹⁵ Ji reko'e'yama ġwaramo ahe pyri ahe manorame a'ero po ti ji pe monhimomby'ahetei nehē tapejiko

hete ti ji rehe javo. Nurã ji roryvamo jirekoe'yma rehe pevo, ei Jesus'ga. Xaho ti kiro ahe pyri a'ero, ei ga ġa pe.

¹⁶ Igwete Tomé'ga – o Gêmeo ei ġa ga pe – igwete ga ei jara'ga pe:

—Xaho ti Jesus'ga rupi xamano ti ga pavêi a'ero nehê, ei Tomé'ga ġa pe. A'ero ġa hoi cidade de Betânia pe pea rupi ogwovo.

Jesus'ga ko gambogwerahavamo

¹⁷ Jesus'ga horame Betânia pe ġa imombe'ui Lázaro'ga manoagwera ġa pe.

—Mbohapy'ri quatro ore kiri kiro ahera'oa mongirê itaruvihavuhua kwaruhua pype ahe noġa, ei ġa imombe'gwovo Jesus'ga pe.

¹⁸ Jerusalém ko ira'agwe Betânia hugwi três quilômetros. ¹⁹ Pevove'ga ohooho a'ero Martahêa pyri Mariahêa pyri no ġa porogwetyga. ²⁰ Igwete Martahêa henduvi Jesus'ga rura mombe'urame. A'ero hêa hoi tahovatî ti ga javo. Mariahêa ki a'e te onga pype hêa reni upa. ²¹ Igwete Martahêa hoi ovahema Jesus'ga pyri.

—Jesus, ei hêa ga pe. Avo po nde rekoï raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hêa Jesus'ga pe. ²² Kiroġwe vehevi nde erame Tupana'ga pe po ti ga nde rendukatui hamo, ei hêa ga pe. A'ea ji akwaha hete, ei hêa ga pe.

²³ —Okwera po ti ndekuvyrava'ea nehê, ei Jesus'ga hêa pe.

²⁴ —Akwaha ji ahekweravaġwama aerê mbapava koty Tupana'ga omanove'ġa mbogwerapavame nehê, ei hêa.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei hêa pe:

—Jihi ko ġa mbogweraharamo ako ġa mongovo, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – omanorame vehevi po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei ga hêa pe. ²⁶ Kiroki ġa heaporoġita pyahu ojikoga ji rehe – ġahã po ti ndohoi tuhê hahyva'ea ruvihava pype nehê. Oko hete po ti ġa Tupana'ga pyri avuirama okovo nehê, ei ga. Ererovia nde a'ea? ei Jesus'ga hêa pe.

²⁷ —Arovia ji, ei hêa ga pe. A'ereki nde ko Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko Tupana'ga ra'yramo ereko, ei hêa. A'ereki nde ve ko Tupana'ga e'i hako toho ti ga vyva koty javo, e ko ga nde ve, ei hêa ga pe.

Jesus'ga ojehe'o

²⁸ O'erê Jesus'ga pe Martahêa jivyri ua onga pe. Igwete hêa hoi oirühêa pyri Mariahêa pyri. Gandovakie'y hêa hoi javo hêa pe.

—Uhu ga nhanembo'ehara'ga, ei hêa. “Tuhu ti hêa ji pyri,” ei ga nde ve, ei hêa Mariahêa pe.

²⁹ A'ea renduvame kotihî hêa po'ami ogwovo ga pyri Mariahêa. ³⁰ Jesus'ga novahemi ve cidade pe. A'evo ga rekoï – perope Martahêa oho ga rovatiamo. ³¹ Kiro Mariahêa po'ami nhandaipe ogwovo ga pyri a'ero. Kiroki ġa hêa pavêi oko onga pype hêa porogwetyga – gwepia ġa hêahoa. Nurã ġa ei ojohupe novîa:

—Kiro hêa hoi aheryvy pe tajehe'o ti ahe pyri javo, ei ġa novîa. Xaho ti hêa reviri a'ero, ei ġa ojohupe a'ero.

³² Kiro Mariahêa hoi Jesus'ga pyri a'ero. Ga repiagame hêa ndurugi ġwenypy'amo gapya pyri.

—Jesus, ei hêa. Avo po nde rekoï raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hêa ga pe.

³³ Jesus'ga gwepia hēajehe'oa gajehe'oa reheve – kiroki ġa uhu hēa rupi. Omynhete gapy'a a'ero. ³⁴ Igwete ga ei:

—Mome pe ahe noġi raji'i? ei ga ġa pe.

—Herejo hepiaga, ei ġa ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga jehe'oi.

³⁶ —Pehepia. Ga oarō hete ahe! ei ġa gajehe'oa repiaga.

³⁷ Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Ga omoma'eġatu hehae'ŷve'ga raji'i, ei ġa. Tegwete po ga pe naerū Lázaro'ea manoaġwama mombiga raji'i naerū? ei ġa ojohupe.

Ombogwera ga Lázaro'ea

³⁸ Jesus'ga py'a omynhetea'ja. Igwete ga ruri garyvy pe ikwaruhu pe. Jurukwara pype u itauhua imohinipyra hovapytymbavamo.

³⁹ —Pepe'a ti itauhua, ei Jesus'ga pevove'ġa pe.

A'ero Martahēa ei ga pe:

—Ah, Jesus, kiro inemahivamo jikuvyrava'ea ra'oa. A'ereki he'yi'i quatro ore kiri ahe manorē, ei hēa ga pe.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei hēa pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Po ti nde jikogi ji rehe, a'ero po ti nde hepiagi Tupana'ga ruvihavuhetea nehē,” ei ga hēa pe.

⁴¹ A'ero ga ipe'ai itauhua jugwi. Igwete Jesus'ga jovavuri yvagi pe javo.

—Apī, ei ga. Ndepyry hete nde ji rendukatuavo kiro, ei ga Tupana'ga pe. ⁴² Nde ji rendu katu tuhē jipi. Emo ji a'e poa nde ve avove'ġa ndovaki togwerovia ti ġa neremimbuhuragwera ji rehe, ei ga Tupana'ga pe.

⁴³ Onhi'igirē Tupana'ga pe Jesus'ga ea'hyi:

—Lázaro, ei ga. Here ehema! ei ga ga pe.

⁴⁴ A'ero Lázaro'ga vyri omanoa hugwi ohema ikwaruhua hugwi. Imamanipyra ga gweru opya opoa reheve. Ga'akaġa na jitehe gwereko tapy'ynhapira ojihe no. A'ereki judeus'ga omamamama ahera'oa tapy'ynhapipukuhua pyvō jipi ahe mondorame ahe noġa ita kwaruhua pype jipi.

—Pemama'ndo ti ga hugwi tapy'ynhapira kwaharava ga hugwi toho ti ga, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Kiro he'yjuhuve'ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero judeus'ga – kiroki ġa uhu Mariahēa pyri. A'ereki ġa gwepia Jesus'ga remimbogwerava.

⁴⁶ Jara'ġa ki a'e te oho fariseus'ga pyri imombe'gwovo.

—Jesus'ga ombogwera Lázaro'ga gamanoa hugwi! ei ġa ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo.

⁴⁷ A'ero fariseus'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ga pavēi:

—Timbojatyka jara'ġa a'ero ġamoġitahara'ġa.

Igwete judeus'ga moġitahara'ġa jatykapavi javo ojohupe.

—Marā po ti nhande rekoi nehē naerū? ei ġa ojohupe. A'ereki he'yjuhu akoja'ga oapoapouhu ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo. ⁴⁸ Po ti nhande nimombigi ga, a'ero po ti ġa nhaporemō ġa jikogi ga rehe nehē, ei ġa. “Gaha jate kiro oko nhanderuvihavuhetero,” e po ti ġa ga pe a'ero nehē, ei ġa ojohupe. Huvihavuhu'ga ikwahavame cidade de Roma pe po ti ga ei nehē: “Judeus'ga po ti nanhirendukatua'javi kiro a'ero nehē,” e po ti ga nehē, ei ġa. A'ero

po ti ga soldados'ga mbuhurukari nhande pyri tapemomba pa ti pe judeus'ga javo. “Gajatykahavuhua po ti pemomba pa nehê no,” e po ti ga soldados'ga pe nehê, ei ga ojohupe.

⁴⁹ A'ero Caifás'ga – ga ko ikwava'êhara'ga nduvihavuhu'ga a'ea rupi – kiro ga ei ga pe:

—Ndapekwahavihu pe! ei ga. ⁵⁰ Omano po ga hamo, ei ga javo. A'ero po ti ga nianemomanoukari pa nehê. Na ti ojipejive'ga manoi nhande py'rovo a'ero xamanombavyme ti nhande judeusramo, ei ga ga pe. Nanongara po ti pyry pe me nehê, ei ga. Pejapyaka katu ti a'ea rehe a'ero, a'e ji, ei Caifás'ga ga pe.

⁵¹ Ga rui onhimbo'e a'ea rehe javo. Tupana'ga reki ombo'euka ga hehe. A'ereki a'ea rupi Caifás'ga ikwava'êhara'ga nduvihavamo oko. Tupana'ga ombo'euka ga gwemimbotarimova'ea rupi. A'ero Caifás'ga ei ga pe imombe'gwovo Jesus'ga manoa'gwama judeus'ga ndepykavamo. ⁵² Judeus'ga pe jate rui reki Jesus'ga manoi. He'yjuhuve'ga pe judeus'garui'ga pe ga manoi no – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe ogwyri pe nhaporememo. Omano ga Tupana'gareheve'ga pe nhaporememo tojihe'ae'a ti ga ojogwehe ojipenhindyvamo javo.

⁵³ Igwete Caifás'ga ei ga pe imombe'gwovo Jesus'ga manoa'gwama. A'ero judeus'ga nduvihava'ga nhomonhi'igi javo jipi.

—Marã po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehê? ei ga javo ojohupe.

⁵⁴ Nurã Jesus'ga ndokoa'javi judeus'ga ndovaki. Pea hugwi ga hoi cidade de Efraim me a'ero upa ongae'yma koty. Efraim me ga pytai a'ero gwemimbo'ehara'ga pavêi.

⁵⁵ Kiro judeus'ga oapo gweri toryva. Páscoa ei ga jupe. A'ero ga hogahoi kiro ogwya hugwi onhimongyavo tihepia ti toryva javo. Toryva renonde ga hoi Jerusalém me onhimboavujikwejikwea nahanã nhande nhimombryvi Tupana'ga pe javo. ⁵⁶ A'ero ga Jesus'ga rekarekari novã. Igwete ga nhomonhi'inhi'igi ojatykahavuhua pype o'ama.

—Marã pe a'ero naerũ? ei ga ojohupe. Uhu po ti ga toryvi pe nehê? ei ga. Mara'ngu po ti ga ure'yma nehê? ei ga ojohupe.

⁵⁷ Ojikwe vehevi ikwava'êhara'ga nduvihava'ga ei ga pe fariseus'ga pavêi:

—Po ti pe ikwahavi garekohava, pemombe'u ti ore ve toropyhy ti ga, e'i jipe ga ga pe.

12

*Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga pya rehe
(Mateus 26.6-13; Marcos 14.3-9)*

¹ Aerê Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Mbohapyrete cinco po ti nhande kiri. A'ero po ti ga japoi toryva Páscoa Jerusalém me nehê, ei ga ga pe. Xaho na'ê ti Betânia pe, ei ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Igwete ga hoi Lázaro'ga pyri – akaja'ga Jesus'ga ombogwera gamanoa hugwi. ² A'ero pevove'ga japoi mbatera Jesus'ga pe to'u katu ti ga ore pyri javo. Igwete Martahêa herueruri mbatera ga pe. Lázaro'ga oapy oina Jesus'ga pyri jara'ga pavêi. Igwete ga i'ui. ³ Kiro Mariahêa heruri perfume nhandya. Nardo ei ga jupe nomombaraviva'ea. He'yjuhuva'ea itambere'ia hêa omondo hehe. Meio litro hêa gwereko. Kiro hêa heruri

heka'voga Jesus'ga pya rehe. A'ero hēa imomikaği gapya o'ava pyvõ. Ikatigahiva ohygahi onga rehe. ⁴ A'ero Jesus'ga remimbo'eharava'ea Judas Iscariotesva'ea – ahe ko aerē opyhyguka Jesus'ga – a'ero ahe ei:

⁵ —Maranuhūrame hēa nomondojuhu kia itambere'ia itambere'ia kwepygauka ġa pe? ei ahe. He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ġa ikwepygi hēa pe nhandya rehe ramo, ei ahe. Imbatere'ÿve'ġa pe po hēa imondoi itambere'ia a'ero ramo, ei ahe ġa pe.

⁶ Judasva'ea ni'agataruhui reki imbatere'ÿve'ġa ndehe Mariahēa pe ja'javo. Ahe ko iporomiva'ea. Gwereco ahe Jesus'ġa pe ġaitambere'ia ryrū'ia herekokatuhava. A'ero ahe ipyhygi itambere'ia jugwi imima ojive jipi. Nurā ahe nhi'igahyi Mariahēa pe itambere'ia potaruhuavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na hēa rekoi jate ġwemimbotarimo, ei ġa. Hēa gwereco a'ea nhitÿhava rupiaramo, ei Jesus'ga. ⁸ Okoe'ymi imbatere'ÿve'ġa pe pyri. Imondopotarame po pe imondoi a'ero ġa pe jipi hamo, ei ġa. Ji po ti a'e nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Lázaro'va'ea

⁹ Kiro judeus'ġa ikwahavi Jesus'ga ruva pevo Betânia pe. A'ero ġa nduri ġa repiaga onhimongyavo. Lázaro'ga repiaga ġa nduri no – akoja'ga Jesus'ga ombogwera. ¹⁰ Nurā ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa – ġa e'i jipe tijuka ti Jesus'ga javo – igwete ġa ei ojohupe kiro:

—Tijuka ti Lázaro'ga no, ei ġa.

¹¹ A'ereki he'yjuhuve'ġa judeus'ġa opohi kiro ġa hugwi Jesus'ga rehe okovo. Lázaro'ga mbogwerava ġwaramo ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero opohia ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa hugwi. Nurā ġa Lázaro'ga jukapotari kiro.

Jesus'ga ovahē Jerusalém me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹²⁻¹⁸ Ko'emame Jesus'ga ipyhygi jumentinho taho ti Jerusalém me i'arimo javo. A'ea ja Jerusalém me ġa Jesus'ga mombe'ui.

—Kiro po ti ġa ruri nehē, ei ġa.

A'ero he'yjuhuve'ġa – kiroki ġa uhu toryva repiaga Páscoa repiaga – a'ero ġa ei:

—Xaho ti ġa rovatiamo, ei ġa.

A'ereki ojipe'ġa omombe'umbe'u Lázaro'ga mbogwerava ġa pe.

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ġa. Lázaro'ga manorame Jesus'ga hoi ikwaruhua pyri. Ga onhi'ġa mondoi ġa pe ga mbojipe'avo ga mbuhua jugwi, ei ġa. Nahā ġa ga mbogweravi gamanoa hugwi oji'i, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

A'ea renduvame he'yjuhuve'ġa ei a'ero:

—Jesus'ga oapo hete ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa. Xaho ti ġa repiaga a'ero Lázaro'ga mbogwerahara'ga, ei ġa ojohupe.

Nurā Jesus'ga rura kwahavame ġa hoi ġa rovatiamo. Igwete ġa hakā vondogi pindova rova ipyhyga herogwovo imbovavaga timbohete ti Jesus'ga javo. Igwete ġa ga mbojiroviari ġa rerua ġa rerovahema. A'ero ġa ei ġa mombe'gwovo:

“Timbohete ti Tupana'ga,” ei ġa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomombyry ġa pe

– kiroki ġa nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri,” ei ġa.

“Tupana'ga ti tomombyry hete ga pe

– kiroki ga oko nhanderuvihavuhuhetero israelitas'ga nduvi-havuhuhetero,” ei ga.

Kiro Jesus'ga ruri jumentinho arimo ua a'ero. A'ereki na tuhẽ Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve imombe'ujipei garuraḡwama.

“Tapekyhyji ti Jerusalémmeva'ero,” ei ahe.

“Pehepia. Kiro ki ga u penduvihavuhuhete'ga jumenta ra'yra arimo oina,” ei ahe ikwatija hako.

Jesus'ga rurame garemimbo'ehara'ḡa nonhimombaragwahavi garura rehe.

—Maraname tuhẽ Jesus'ga ruri nahã naerũ? ei ga ojohupe.

Jesus'ga kweravirẽ ogwovo Tupana'ga pyri, a'ea rupi ga ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve. A'ero ḡa ei: “Aherembikwatijara omombe'u jipe tuhẽ reki Jesus'ga ruraḡwama,” ei ga ikwahava. “Na tuhẽ ga ruri Jerusalém me a'ero ikwehe,” ei ga. “Na tuhẽ nhande reki ga rerekovo ahe nhi'ĩpo'ruavo no ikwehe,” ei ga ojohupe. Emo ga rurame ḡa nonhimombaragwahavi hehe maraname ga ruri nahã javo.

¹⁹ Igwete fariseus'ḡa ei ojohupe:

—Pehepia pe ḡahoahivuhua ga pyri, ei ga ojohupe. Xa'exa'e nhande ḡa pe novĩa tapejikogi ga rehe javo ḡa pe novĩa. Emo ga oho pa ga pyri ga rehe gworygworyvamo, ei ga ojohupe.

Gregosva'ea gwepia pota Jesus'ga

²⁰ Jararamo gregos'ḡa uhu Jerusalém me ga ndupi no – kiroki ga uhu toryvi pe timbohete ti Tupana'ga javo. Gregos'ḡa ko judeus'ḡarũive'ḡa.

²¹ Kiro ḡa hoi javo Filipe'ga pe. Filipe'ga cidade ko Betsaida Galiléiapeva'ea. Igwete gregos'ḡa hoi javo ga pe.

—Filipe, ei ga, orohepia pota ore Jesus'ga.

²² Igwete Filipe'ga hona'ei imombe'gwovo André'ga pe. A'ero ḡa jogwerohoi Jesus'ga pyri imombe'gwovo gregos'ḡa nhi'igagwera ga pe.

²³ A'ero Jesus'ga ei pevove'ga pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. A'ero oho ḡwerĩ kiro japi-avo jiruvihavuhuhetea ukwahava apiavo. A'ereki ji amano ḡwerĩ, ei Jesus'ga ḡa pe. ²⁴ Tamombe'u katu tuhẽ pe me. Ha'ynha ityme'yname a'ea tehe opyta ojipeji jate, ei ga. Ga itymame ha'ynha omano ramenhumu. Omano'agirẽ henhunhamo. Kirẽ po o'aramo ha'ynha herekoahivuhui, ei ga ḡa pe.

Omanoagwama pe Jesus'ga ei ha'ynha mombe'urame. A'ereki omanorẽ ga okwerava'ja. He'yjuhu gareheve'ḡa a'ero ga ḡa mboheaporoḡitapyahurame.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ḡa oko hete ojihe ji arõe'yma – ḡa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei ga ḡa pe. Kiroki ga ndokohetei ojihe aḡwamo ji arõheteavo – ḡa po ti oko hete aerẽ ogwovo Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga ḡa pe. ²⁶ Kiroki ga jireheva'ero oko – nhiremimbota-rimova'ea rehe po ḡa ndekoi hamo. Perope ji ako a'ero – pevo jitehe po ti ga ndekoi ji pyri nehẽ no, ei Jesus'ga. Kiroki ga jireheva'ero oko – ḡa pe po ti jiruva'ga ei pepyry hete pe javo nehẽ, ei ga ḡa pe.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

²⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Omynhete jipy'a kiro, ei ga. Marãi po ti ji a'ero nehẽ? Nda'ei po ti ji Tupana'ga pe: Apĩ, terembohahyukari ti ji ve nehẽ. Poa po ti ji nda'ei ga pe nehẽ, ei ga. A'ereki a'ea rehe tuhẽ ji ajo yvya koty tapo'ru ti ji hahya nhimanomo javo, ei Jesus'ga. ²⁸ Apĩ, ehepiuka ti ga pe ejuvihavuhuhetea, ei ga Tupana'ga pe.

A'ero ga ei Jesus'ga pe yvaga hugwi:

—Ahepiuka ko ji ikwehe, ei ga. Aerẽ po ti ji hepiukara'javi nehẽ no, ei ga Jesus'ga pe.

²⁹ Yvagahugwiva'ea renduvame he'yjuhuve'ga ei ojohupe o'ama:

—Gara poro?

Jara'ga e'i ojohupe:

—Onarağuhũ po.

Jara'ga e'i:

—Tupana'gapyrive'ga po onhi'ĩ Jesus'ga pe, e'i tehe ga ojohupe.

³⁰ Jesus'ga e'i ga pe:

—Ji ve rũi ko Tupana'ga ei, ei ga ga pe. Pe me ko ga ei tokwaha ti ga javo, ei ga. ³¹ Kiroğwe po ti ihoi japiavo Tupana'ga nhi'iga nharõ'e'ỹve'ga pe nehẽ. “Oko te'varuhu pa ga,” e po ti ga ga pe nehẽ, ei ga. Kiroğwe po ti Tupana'ga imombigi nharõ'e'ỹve'ga nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara ga hugwi nehẽ, ei ga. ³² Nhimbovyrame yva rehe po ti ji imbuhurukapavi vyakotyve'ga ndeaporoğita tojiko ti ga ji rehe javo, ei Jesus'ga ga pe.

³³ A'ea erame ga imombe'ui ga pe omanoağwama nahã po ti ga ji jukai yva rehe nehẽ javo.

³⁴ Igwete he'yjuhuve'ga ei ga pe:

—Marã naerũ? ei ga ga pe. Ere'e ko nde ore ve: “Ji ko Tupana'ga remimbuhurukaramo,” ere ko nde ore ve. “Ji mbovy po ti ga yva rehe ji jukavo nehẽ,” ere ko nde ore ve, ei ga ga pe. Nhandeapoa ikwatijara ki a'e te omombe'u Cristo'ga okoji po ti ga avuirama nehẽ javo. Nomanoi po ti ga a'ero nehẽ, ei ga. Marã po nde imombe'ui ore ve Tupana'ga remimbuhurukara'ga manoağwama naerũ? Ga ko Cristo'ga rũi naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Amomytu'ẽ ji jiji tapekwaha ti a'itituhẽva'ea javo, ei ga. Kirẽ po ti ji namomytu'ẽa'javi pe me nehẽ. Imomytu'ẽrame ti pekwaha a'itituhẽva'ea a'ero pejikoga ji rehe, ei ga. Ji imomytu'ẽe'ymame po ti pe ypytunahivarupive'ga ja ndapekwahahetei. A'ereki ypytuna rupi ohorame ahe ndokwahavi tuhẽ hepiage'yma, ei Jesus'ga ga pe. ³⁶ Ji imomytu'ẽrame pe me ti pe jikogi ji rehe. A'ero po ti pe ikwahapyramo tuhẽ jireheva'ero nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Judeusva'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

Jesus'ga epavame ga hoi onhimima ga hugwi. ³⁷⁻³⁸ Ojikwe Jesus'ga oapoapo ahemonhimomby'ava'ea gapyteri pe novia. Ndojikogi reki ga ga rehe Isaíasva'ea nhi'igagwera po'ruavo. Ahe ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Igwete ahe ikwatijari onhi'iga Tupana'ga pe hako.

“Ndiroviahavi oreremimombe'ua,” ei ahe Tupana'ga pe.

“Ndepopoakara ndiukwahavi ga pe nhaporemo,” ei Isaíasva'ea ikwatija hako.

³⁹ Tegwete ga pe gajikohava Jesus'ga rehe. A'ereki ga Isaíasva'ea nhi'ipo'ru. A'ereki ahe e'ia'ja ikwatija hako:

40 “Tupana'ga omotiruahũ ġa'akaġa,” ei ahe.

“Ga nomombugi ġa'apyha.

A'ereki ġa e'iuhu jipi

tokiyme ti ganhi'iga nhande py'a pe javo,” ei ahe.

“Tikwahavyme ti nhande a'ea,' ei ġa,” ei ahe.

“Tirojijyjyme ti nhandereaporogita

tomomboryme ti ga nhanderekote'varuhua javo,' ei ġa,” ei ahe hako.

41 Isai'asva'ea omombe'u reki Jesus'ga a'ea ikwatijarame hako. A'ereki ahe gwepia nhogwenonde Jesus'ga ruvihavuhuheteagwama.

42 Gande'yjuhua ojiko reki Jesus'ga rehe judeus'ga nduvihava'ga. Non-himombe'ui reki ġa ojipe'ga ndovaki. A'ereki ġa okyhyji fariseus'ga hugwi. Nomombe'ui ġa ojikoga Jesus'ga rehe tianemo'ēuhukaryme ti ġa nhandejatykahava hugwi javo. 43 Tupana'ga omboheterame ġa ndokoi hihũ hehe. Koji'i pyry hete ġa pe ojipe'ga ġa mboheterame.

Jesus'ga nhi'iga omboukwaha aherekote'varuhua

44 Aerē Jesus'ga eahyahivi ġa pe:

—Kiroki ġa ojiko ji rehe – ji rehe jate rūi ġa jikogi. Ga rehe ġa jikogi no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe. 45 Kiroki ġa ji repia ji kwahava ga ko Tupana'ga ra'yramo javo ji ve – ġa okwaha ga no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. 46 Ajo ji yvya koty ikwehe tamomytu'ē ti ġa pe javo, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe a'ero – ppytunarupive'ga ja rūi po ġa toko a'ero hamo, a'e ji. Tokwaha hete ti ġa okokatuaavo a'ero. A'ereki mytu'ē ġa'akaġi pe, ei Jesus'ga ġa pe.

47 Kiroki ġa ġwendu tehe nhinhi'iga okoe'yma hehe – ji nda'ei te ġa pe oko te'varuhu ġa javo, ei ga. A'ereki a'ea rehe rūi ji ajo javo yvyakotyve'ga pe. Ajo ji tamombo ti ji pendekote'varuhua pe hugwi javo ġa pe, ei ga. 48 Kiroki ġa ndokoi ji rehe nhinhi'iga rehe okoe'yma – ġandekote'varuhua po ti jukwahavamo nehē ġa nhinhi'igagwera rendukatue'yma ġwaramo nehē, ei ga. Nhinhi'igagwera jitehe po ti ġandekote'varuhua mboukwahahetei ji jivyra'javame nehē mbapava koty nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

49 Ji nanhi'igi nhiremimbotarimo, ei ga. Jiruva'ga nhimbuhurukara'ga ji mbo'e ji monhi'iga, ei ga. 50 Jiruva'ga nhi'iga rendukatua ko ġandekoagwama ga pyri. A'ea ji akwaha hete, ei ga. Nhirembi'ea ko a'ea jitehe – kiroki a'ea rehe jiruva'ga ji mbo'ei no, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Jesus'ga ohei ġwemimbo'eharava'ea pya

1 Aerē Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa japoi toryva Páscoa nehē,” ei ga. “Oho kiro a'ero nhimanoa apiavo. A'ero po ti ji hoi yvagi pe jiruva'ga pyri nehē,” ei ga oyvyteri pe.

Oarōhete'ymi ko Jesus'ga ojiheve'ga. Omanorame ga gwepiuka hete ġa pe ġwemiarōhetea a'ero.

2 Kiro Jesus'ga i'ui mbatera ġwemimbo'ehara'ga pavēi. Ojikwe Diabo'ga omboheaporogita te'varuhu Judas Iscariotesva'ea Simão'ga ra'yrava'ea raikwehe. Nurā ahe ei oyvyteri pe:

—Tamondouka ti Jesus'ga guardas'ga po pe topyhy ti ġa ga javoji, ei ahe.

³ Kiro Jesus'ga i'ui ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ga ei oyvyteri pe: “Tupana'ga ji mbopopoakaruka togwereco pa ti ga ġwemimbotarimo javo,” ei Jesus'ga. “Aġo ji Tupana'ga hugwi ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi ga pyri jitehe nehē no,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

⁴ A'ea kwahava Jesus'ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea ojihugwi. Igwete ga ipyhygi imomikāhava a'ea pyvō onhimamana oku'a rupi. ⁵ Igwete ga heka'vogi yhya nhaembeva pype ġwemimbo'ehara'ġa pya iheiheita imomikamikaġa tapy'ynhapira pyvō oku'arupiva'ea pyvō. ⁶ Igwete ga ruri Simão Pedro'ga pyri tahei ti ndepya kiro javo. A'ero Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ji ako tehe tuhē. Nderehei po ti nde jipya hamo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroġwe nde nderekwahavi maraname nde ihejuhui jipya javo, ei ga. Aerē gwe po ti nde ikwahavi a'ea nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁸ —Nderehei tuhē po ti nde jipya nehē, ei Pedro'ga ga pe.

—Ji ndepya heje'ymame po ti nde jireheva'ea rūi a'ero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ —Jesus, jipya jate rūi ti ehei a'ero. Jipoa ti ehei no nhiakaġa reheve, ei Pedro'ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroki ga ojahu – ndojipyheipava'javi a'ero, ei ga. Opya jate ga ihei a'ero. A'ereki ga ndiky'ai'i'i, ei ga. Na jitehe pe pepyry kiro. A'ereki ji amombo pendekote'varuhua pe hugwi, ei ga Pedro'ga pe. Pe hugwi nhaporemō rūi reki ji amombo. A'ereki ojipejive'ga hugwi ji namombori garekote'varuhua, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga okwahavipe reki ojipeva'ea rekote'varuhua. Oyvyteri pe ga ei a'ero: “Ji mondouka po ti ga guardas'ġa po pe ji pyhygauka nehē,” ei ga oyvyteri pe. Nurā ga ei Pedro'ga pe: “Pe hugwi nhaporemō rūi ji amombo pendekote'varuhua,” ei ga javo ga pe.

¹² Ġapya iheipavirē Jesus'ga imongia'javi opira ojivyra'java mesa pyri oina. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Ndapekwahavi pe maranuhūrame ga ihejuhui nhandepya javo, ei ga. Tamombe'u ti kiro pe me a'ero, ei ga. ¹³ Pe'ji pe ji ve nhanembo'ehara'ga. Nhandepojykaharete'ga pe'ji pe ji ve no, ei ga ġa pe. Pyry hete pe ei poa ji ve. A'ereki na tuhē ko ji, ei ga. ¹⁴ Ji pepya ihei reki pe pokoga pepojykaharetero pembo'eharamo. Ji javijitehe po pe jopokopokogi hamo, ei ga. ¹⁵ Opopoko ji hepiuka pe me tapepoko ti ojipe'ġa ji javijitehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶ Tamombe'u katu tuhē pe me: Okoteheve'ga ko garuvihava'ga hohe rūi. Kiroki ga oho okovo okoteheva'ero – ga ko omondohara'ga hohe rūi, ei Jesus'ga ġa pe. Pepojykaharetero ji pe pokogi nhinhimbohete'yma, ei ga. Pe ko ji hohe rūi reki. Nurā ti tapenhimbohetei a'ero ndorojopokogi po ti ore jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ Pekwaha pe nhinhi'iġa kiro. Pe ji nhi'ipo'rurame po ti pyryvamo pe me nehē, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁸ —Pe nhaporemō rūi ji opomombe'u pyry po ti pe me javo, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwaha pa pendeaporoġita pemo'ērame ikwehe, ei ga. Akwaha ji okote'varuhuve'ga reaporoġita a'ero. Opo'ru ti ga Tupana'ga rembikwatjarukaragwera, ei ga. Nahā ko Tupana'ga okwatjaruka ahe ve nhinhi'iġaġwama mombe'gwovo hako:

“Kiroki ga o'u pão ji pavēi – oko te'varuhu reki ga ji ve,” ei ahe ikwatija nhinhi'igagwama mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ Amombe'u jipe ko ji pe me kiro garekote'varuhua, ei ga. A'ero ga rekote'varuhurame ji ve po ti pe heroviari nhiremimombe'uagwera nehē. A'ero ti pe ei pa ji ve ga ko Tupanamo tuhē javo nehē, ei ga.

²⁰ Tamombe'u katu tuhē pe me: Kiroki ġa oko nhiremimondohara'ga rehe – ġa oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ġa oko ji rehe – ġa oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u jipe opyhygukaharava'ea

(Mateus 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Jesus'ga erame ġa pe omyi hete gapy'a. Igwete ga ekatui ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Pepyteripeve'ga tuhē po ti ji mondouka ġa pe ji pyhygauka nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero garemimbo'ehara'ga nhimomby'ahetei onhi'igã renduva ojogwepigwepiaga ma'ġa pe Jesus'ga ei javo ojohupe. ²³ Jesus'ga remiarōhara'ga oko Jesus'ga ppyvo mesa pyri. ²⁴ Ga pe Simão Pedro'ga pova'eġi javo.

—Ere ti Jesus'ga pe ma'ġa nde eremombe'u javo, ei Pedro'ga ga pe.

²⁵ A'ero ga jitygi Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Ma'ġa nde eremombe'u ore ve ko? ei ga.

²⁶ —Ga pe po ti ji imondoi pão raygwe'ria imondevirē tyhya pype, ei Jesus'ga ga pe. Ga pe ko ji ei ko: “Gaha po ti ji pyhyguka ġa pe nehē,” ei ga.

A'ero Jesus'ga imondevi pão raygwe'ria tyhya pype imondovo Judasva'ea pe Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. ²⁷ A'ero Judasva'ea ipyhygi ga hugwi. Ipyhygame Satanás'ga ahe pojykai ahe rerekovo. A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Haite a'ero. Heregwovo ekovo enhimimbotarimova'ea rupi naerū, ei ga Judasva'ea pe.

²⁸ Igwete jara'ga ei – kiroki ġa u mesa pyri ġa pavēi – igwete ġa ei oyvyteri pe: “Maraname po Jesus'ga ei poro ga pe naerū?” ei ġa. ²⁹ “Mara'ngu po ga ga mondovo mbatera pyhygauka toryva rupiaramo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. “Mara'ngu po Jesus'ga ga mondovo imbatere'ġve'ġa pyri tomondo ti ga itambere'ia ġa pe javo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. A'ereki Judasva'ea gwereko ġa pe ġaitambere'ia jipi. Nurã ġa etehei a'ea oyvyteri pe Jesus'ga ahe mondorame.

³⁰ Ipyhygame pão raygwe'ria Jesus'ga hugwi Judasva'ea hoi ġa hugwi ogwovo. Kiro ypytunimo a'ero.

Jesus'ga omombe'u ipyahuva'ea

³¹ Judasva'ea horē Jesus'ga ei jara'ga pe:

—Kiro po ti ji manoi nehē, ei ga. Ji manorame po ti jukwahavamo pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga apoa'java'ea nehē. Amboukwaha po ti ji Tupana'ga ruvihavuhuhetea no, ei Jesus'ga ġa pe. ³² Ji imboukwahavame Tupana'ga ruvihavuhuhetea po ti ga tuhē imboukwahavi jiruvihavuhuhetea nehē. Kotihĩ tuhē po ti ga imboukwahavi a'ea nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe, ei ga. Kotihĩ po ti ji hoi pe hugwi kiro, ei ga. Ji reka tehe po ti pe a'ero nehē novĩa, ei ga. A'e ko ji judeus'ga

nduvihava'ga pe ikwehe. Kiro ji ei a'ea pe me no: Tegwete pehohava pevo – perope ji aho kiro, ei Jesus'ga ga pe.

³⁴—Ipyahuva'ea ji imombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga ga pe. Penhoarõ hete ti, a'e ji pe me a'ero, ei ga. Ji opoarõ hete pe nderekokatuavo. Na jitehe ti penhoarõarõ hete a'ero pejogwerekokatuavo, ei ga ga pe.

³⁵ Penhoarõheterame po ti ojipe'ga epavi Jesus'gareheve'ga javo pe me nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo
(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Igwete Simão Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, mome po ti nde hoi nehẽ? ei ga ga pe.

—Tegwete ndehohava ji pyri kiro – perope ji aho, ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ po ti nde hoi tuhẽ ji pyri nehẽ, ei ga ga pe.

³⁷—Jesus, maranuhũrame tegwete jihohava nde pyri naerũ? ei Pedro'ga ga pe. Po ti nhimanoa jihoağwamamo nde pyri nehẽ, a'ero po ti ji manoi nderepykavamo nehẽ, e'i tehe ga Jesus'ga pe.

³⁸—“Amano po ti ji nde repykavamo nehẽ,” ere tehe nde ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Tamombe'u katu tuhẽ nde ve: Inamuti'ga nhi'iga renonde po ti trẽs nde ea'jaa'javi ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga,” ei ga Pedro'ga pe.

14

Jesus'ga ko Tupana'ga viaramo

¹ Igwete Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Tapemomyi ti pejipy'a, ei ga ga pe. Pejiko ti Tupana'ga rehe. Ji rehe ti pejiko no, ei Jesus'ga ga pe. ² He'yjuhu hete aheruhava jiruva'ga ronga pype, ei ga. Aho po ti ji imboavujikwea penduhava a'ero pe nenonde nehẽ. Po na rũ hamo a'ero po ji namombe'ui nanongara pe me hamo, ei ga ga pe. ³ Jihorẽ penduhava imboavujikwea po ti ji jivyra'javi pe nderogwovo pe noğa jijipyri nehẽ. A'ero po ti ji pyri tuhẽ pe nduvi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ⁴ Pekwaha pe pevova'ea viara – perope ji aho kiro, ei ga.

⁵ Igwete Tomé'ga ei a'ero:

—Jesus, mome nde hoi? Ndorokwahavi tuhẽ ore, ei ga. Marã po ore ikwahavi pevova'ea viara rekoa naerũ? ei Tomé'ga ga pe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Jihi ko jiruva'ga viaramo. A'ereki ji rupi vvyakotyve'ga hoi ga pyri, ei ga. Jihi amboukwaha vvyakotyve'ga pe a'itituhẽva'ea jiruva'ga mombe'gwovo. Jihi amboheaporogita pyahu ga mongovouka, ei ga ga pe. Ojikoty'arame jate ji rehe ga ndekoi jiruva'ga pavẽi, ei ga Tomé'ga pe. ⁷ Po pe ji kwahavi, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi no, ei ga ga pe. Kiro po ti pe jiruva'ga kwahavi tuhẽ a'ero nehẽ. Ji repiaga gwaramo pe ga repiagi nehẽ, ei ga ga pe.

⁸ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Jesus, ehepiuka na'ẽ ti ejuva'ga ore ve. A'ero ti toroko jate, ei ga Jesus'ga pe.

⁹—Ymya ji rekoji pe pavẽi, Filipe, ei ga. Nde ndajikwahavi ve tuhẽ naerũ? ei Jesus'ga ga pe. Kiroki ga ji repia – ki'ga gwepia jiruva'ga no, ei ga. Marã nde euhui ji ve naerũ: “Ehepiuka ti ejuva'ga ore ve”? ei

Jesus'ga ga pe. ¹⁰ Ji ko ako Tupana'ga pavēi. Tupana'ga oko ji pavēi no. Ndereroviari nde a'ea naerū? ei ga Filipe'ga pe.

—Nhinhi'igame pe me ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga reki ji monhi'i. Jipavēiva'ero ga ji mongo gwemimbotarimo jipi, ei ga ga pe. ¹¹ Ji ko ako Tupana'ga pavēi, a'e ko ji pe me, ei ga. Tupana'ga oko ji pavēi no, a'e ko ji no, ei ga. Perovia ti a'ea a'ero. Nhinhi'iga reroviare'yname perovia ti nhirembiapoa repiagame a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ga ojiko ji rehe – ji javijitehe po ti ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea nehē no. Koji'i tehe po ti ga ga monhimomby'ai hepiuka ga pe nehē, ei ga. A'ereki ji kiro aho jiruva'ga pyri jitupa, ei Jesus'ga ga pe. ¹³ Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatupavi penhi'iga nehē takwahavuka ti ga pe jiruva'ga ruvihavuhuhetea javo. A'ero po ti ga ga mbohetei nehē, a'e ji, ei Jesus'ga. ¹⁴ A'ea ja ji pe me: Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatui penhi'iga nehē, ei ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Amondouka ji Tupana'ga ra'uva pe pyri, ei Jesus'ga

¹⁵ —Ji arōheterame po ti pe hendukatui nhinhi'iga nehē, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁶ A'ero po ti ji ei jiruva'ga pe tombuhu ti ga irūa ji'java'ea pe pyri nehē. A'ea po ti ga imbuhuri a'ero pepokohara nehē topyta hete ti ga pyri avuirama nehē javo, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁷ A'ea ko Tupana'ga ra'uva – a'ea omboukwaha a'itituhēva'ea Tupana'ga kwahavuka, ei ga. Tegwete Tupana'ga arōe'ŷve'ga ndehe gara'uva rembipokoga. A'ereki ga ndokwahavi a'ea rekoa. A'ea onhimi ga pe, ei ga. Pe ki a'e te pekwaha Tupana'ga ra'uva, ei ga. A'ereki a'ea ko opyta pe pyri. Igwete po ti a'ea jikoty'ari pe pavēi nehē opohira'jave'yma pe hugwi nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁸ —Ji horame po ti pe ndapeporia'i nehē. A'ereki ji ajivyra'ja pe pyri, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁹ Kotihī po ti nhiarōe'ŷve'ga ndajirepiaga'javi nehē. Pe ki a'e te ji repiaga'ja nehē, ei ga ga pe. Akwerava'ja po ti ji jitekovo nehē. A'ero po ti pe kweravi pejikovo nehē no, ei Jesus'ga. ²⁰ Ji kweravirē po ti pe ikwahavi jijikoty'ara jiruva'ga pavēi, ei ga. Pejikoty'a po ti pe ji pavēi nehē no. Ji po ti ajikoty'a pe pavēi nehē no. Pekwaha po ti pe nhandejikoty'ara onhopavēi a'ero nehē, ei ga ga pe.

²¹ —Kiroki ga oko nhinhi'iga rehe hendukatuavo – gaha ji arō hete, ei ga. Kiroki ga ji arō hete – Tupana'ga oarō hete ga no. Igwete po ti ji nanongara'ga arōhetei nhinhimboukwahava ga pe nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

²² Igwete Judas'ga ei – kiroki ga Judas Iscariotesva'earūive'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, maraname po ti nde nhimboukwahavi ore ve jate earōe'ŷve'ga pe enhimboukwahave'yname nehē naerū? ei Judas'ga ga pe.

²³ Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ga ji arō hete – ga po ti gwendu katu nhiremimbo'ea nehē. Igwete po ti jiruva'ga ga arōhetei nehē, ei ga. Igwete po ti ore jogweruri ga pyri nehē jihi jiruva'ga pavēi nehē. Igwete po ti ore ruvi ga pyri oropytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ga pe. ²⁴ Kiroki ga nanhiarōi – ga nohendukatui nhiremimbo'ea nehē, ei ga. Nhiremimbo'ea rūi reki pe pehendu. Ji amombe'u pe me jiruva'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei Jesus'ga ga pe.

²⁵—Amombe'u pa ko ji a'ea pe me jitekovo pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶Aerē po ti jiruva'ga imbuhurukari gwa'uva pe pyri ji py'rovouka jupe nehē, ei ga. Pepokohavamo po ti a'ea pe mbo'epavi nehē ik-wahava'javuka pe me nhiremimombe'uagwera nhaporemo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷—Anoġatu po ti ji pepy'a nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Jipy'a u katu jipi. Jipy'a javijitehe ti ji inoġatui pepy'a nehē, ei ga ġa pe. Yvyakotyve'ġa ko e'i tehe poa pe me toronoġatu ti ore pepy'a javo tehe pe me, ei ga. Ji ko na rūi. Anoġatu tuhē ti ji pepy'a nehē, ei ga ġa pe. Tapemomynhyme ti pejipy'a a'ero. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga ġa pe.

²⁸—Pehendu pe ji erame pejive ra'e. “Kiro po ti ji hoi nehē. Ajora'ja ti ji pe pyri nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe. Ji arō hete po pe hamo, a'ero po pe ndoryndoryvamo jihoa rehe hamo. A'ereki jiruva'ga pyri ji aho kiro jihoheheteve'ga pyri, ei ga. ²⁹Amombe'u jipe ko ji kiro pe me jihoaġwama ji horē ti pe perovia nhinhi'ġa nehē javo, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁰Nanhi'ġhetei po ti ji pe me nehē. Nhiarō'e'ŷve'ġa nduvihavuhu'ga po ti uhu kiro ji pyri nehē Satanás'ga, ei ga. Ndipopoakari reki ga ji reki. ³¹Emo ti ji manoi tuhē a'ero nehē yvyakotyve'ġa ti tokwaha jireaporoġita javo. “Oarō hete ga uva'ga ganhi'ġa rendukatupava,” te'i ti ġa ji ve a'ero nehē. Ji manorame ti ġa te'i ji ve nehē, ei ga.

—Xaho ti a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

15

Jesus'ga ko i'yvetea'jave'ga

¹—Pekwaha pe uva'yva videira, ei Jesus'ga ġa pe. Nanongara'java'ea ko ji imombe'ui pe me kiro. I'yvetea'java'ea ko ji a'ero videiretea'java'ea, a'e ji pe me, ei ga. Jireheve'ġa ko videira rakā'jave'ġa, ei ga. Jiruva'ga ko videira repiakatuhara'ga'jave'ga a'ero, ei ga. ²Videira repiakatuhara'ga ġwakāvondo imondovo yva hugwi – kiroki hakā ndi'aiva'ea. Na jitehe Tupana'ga omondo hete ġa ji hugwi – kiroki ġa e'i tehe ji ve: “Ore ko Jesus'gareheva'ea,” ei Jesus'ga. Videira rakā i'agwereuhurame videira repiakatuhara'ga gwaygwe'rogwe'ro hakā jahykavipeva'ea ti'a hete ti aerē javo, ei ga ġa pe. Na jitehe jireheve'ġa ndekokatuhihūe'ymame Tupana'ga ġa mbopohirukari ġandekote'varuhua hugwi toko katu hete ti ġa javo. ³Pe nhinhi'ġa rendukaturu ġwaramo jiruva'ga omomboripe pendekote'varuhua pe hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴—Pejikoty'a tuhē ti ji pavēi pejikoga ji rehe. A'ero po ti ji jikoty'ari pe pavēi nehē no, ei ga. Hakā jikoty'aramo jate yva pavēi, a'ero jate ko i'aramo. Hakā tehe ndi'ai, ei ga. Na jitehe peteherame ndapekokatui pejikove'ŷ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. Ji pavēi pe jikoty'aramo jate pe ndekokatui a'ero pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵—Ji ko videira'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga. Pe ko videira rakā'java'ea, ei ga. Kiroki ga ojikoty'a ji pavēi, ji ajikoty'a ga pavēi no – gaha po ti oko katu hete okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki ji pe pokoge'ymame ndapekokatui'i'i a'ero pejikove'ŷ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. ⁶Hakā i'ae'ymame hepiakatuhara'ga ġwakāvondo imombo jugwi. A'ero hakā itiniġame ġa imbojatykai imombo tata pe imbokaita, ei ga. A'ea ja ko ġa – kiroki ġa ndojikoty'ari ji pavēi, ei ga. ⁷Pejikoty'aramo ji pavēi hendukatuavo nhinhi'ġa po ti pe poranduvi

penhimimbotarimova'ea rehe nehē. A'ero po ti Tupana'ga rekopavi penhi'īga rupi nehē, ei Jesus'ga ға pe. ⁸ Pendekokatua po ti hepiukari Tupana'ga ruvihavuhutea ojipe'ға pe nehē. A'ero po ti ға ei pe me nehē: “Ga ko Jesus'ga remimbo'ehara'ға,” e po ti ға pe mombe'gwovo nehē, ei ga. ⁹ Tupana'ga ji arō hete, ei Jesus'ga. Na jitehe ji pe arōhetei no, ei ga. Pejikoty'a ti ji pavēi. A'ero po ti ji pe arōhetei, ei ga. ¹⁰ Ji ahendu katu jiruva'ga nhi'īga jijikoty'a ga pavēi. Nurā ga ji arōhetei, ei Jesus'ga. Na jitehe po ti pe nehē. Po ti pe hendukatui nhinhi'īga pejikoty'a ji pavēi nehē, a'ero po ti ji pe arōhetei nehē no, ei ga ға pe.

¹¹ —Amombe'u pa ji poha pe me pendory hete ti pe ji javijitehe nehē javo, ei Jesus'ga ға pe. ¹² Opoarō hete ji. Na jitehe ti penhoarō hete jipi. Poha ji ehetei pe me, ei ga. ¹³ Nhande manorame nhaneremiarōhara'ға ndepykavamo a'ero nhande hepiukari nhaneremiarōhetea ға pe, ei ga ға pe. ¹⁴ Pe hendukurame nhinhi'īga nhiremiarōhara ko pe a'ero, ei ga. ¹⁵ Ji nda'ea'javi pe me okoteheva'ea. A'ereki okoteheve'ға pe ғapozykahara'ga nde'i: “Nahanahā po ti ji japoī nehē.” Ji a'e pe me nhiremiarōhara. A'ereki ji amombe'u pa pe me jiruva'ga nhi'igagwera nhiremienduva, ei Jesus'ga ға pe. ¹⁶ Pe ndape'ei ji ve: “Ndereheva'ero po ti ore rekoī nehē.” Jihi ypy koi a'e pe me: “Pe po ti jireheva'ero nehē,” ei Jesus'ga ға pe. Ji opomo'ē tapeho ti ojipe'ға mbojikoga ji rehe nehē javo. Ojikoge'yimi po ti ға ji rehe a'ero nehē, a'e ji, ei ga. A'ero pe poranduvame jiruva'ga hugwi po ti ga hendukatupavi penhi'īga nehē pe jireheva'ero ғwaramo nehē, ei Jesus'ga ға pe. ¹⁷ Penhoarōarō hete ti a'ero, a'e ji pe me, ei ga ға pe.

Tupana'ga arōe'ỹve'ға noarōi Jesus'gareheve'ға

¹⁸ —Tupana'ga arōe'ỹve'ға po ti napearōi okote'varuhuavo pe me nehē, ei Jesus'ga ға pe. Ji ypy nanongara'ға nanhiarōi okote'varuhuavo ji ve no. Pekwahava'ja ti a'ea ға pe arōe'ymame a'ero nehē, ei ga ға pe. ¹⁹ Po pe Tupana'ga arōe'ỹve'ғandehave'a'ero hamo, a'ero po ға pe arō hete hamo ға ko orereheva'ea javo pe me hamo, ei Jesus'ga ға pe. Ji opomo'ē reki jijive Tupana'ga arōe'ỹve'ға hugwi pe ko ғandehave'ea rūi kiro javo. Nurā Tupana'ga arōe'ỹve'ға napearōi okote'varuhuavo pe me, ei ga. ²⁰ Pekwahava'ja ti nhinhi'igagwera pejive. A'ereki ji a'e pe me oji'i: Okoteheve'ға ko huvihava'ga hohe rūi, a'e ko ji pe me oji'i, ei ga. Na jitehe ko pe ji hohe rūi. Ojipe'ға ombohahy ji ve oji'i. Nurā po ti nanongara'ға imbohahy pe me na jitehe nehē no, ei Jesus'ga ға pe. Ojipe'ға ki a'e te nhinhi'īga rendu katu. Nurā po ti nanongara'ға penhi'īga rendukatui na jitehe nehē no, ei ga. ²¹ Pe jireheva'ero ғwaramo po ti Tupana'ga arōe'ỹve'ға imbohahy pe me nehē. A'ereki ға ndokwahavi Tupana'ga nhimbuhurukara'ga, ei ga. ²² Po ji ndajori Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo ға pe hamo, a'ero po ғанembikwahave'yma ndojari ға ndehe hamo, ei Jesus'ga ға pe. Okwaha tuhē reki ға novīa. A'ereki ji ajo imombe'gwovo ға pe ikwehe novīa, ei ga. Nurā po ға nde'ia'javi hamo: “Ndorokwahavi ore Tupana'ga nhi'īga. Nurā ore ndorokoi hupi.” Nde'ia'javi po ға hamo, ei Jesus'ga ға pe.

²³ —Kiroki ға nanhiarōi – ға noarōi jiruva'ga no, ei ga. ²⁴ A'apo hete ko ji ғapyteri pe ahemonhimomby'ava'ea ikwehe. Ojipe'ға nhaporemko ko ndoapoangavi reki nanongara, ei ga. Po ға ndohepiagi nhirembi-apoa hamo, a'ero po ға ei ji ve hamo: “Ndorogweroviari ore Jesus'ga popoakara hepiage'yima garembiapoa,” e po ға a'ero hamo, ei Jesus'ga

ga pe. Ga ko gwepia reki nhirembiapoa. Emo ga nanhiarõi jiri jiruva'ga reheve, ei ga. ²⁵ Nahã ga ndekouhui Tupana'ga rembikwati-jarukara rupi. A'ereki ymya ga'apoa aherembikwatijara omombe'u jipe nhinhi'igagwama hako. Igwete i'ei: "Ga nanhiarõi tehe," e'i jipe aherembikwatijara, ei Jesus'ga. Igwete ga nanhiarõi kiro ahe nhi'ipo'ruavo, ei ga ga pe.

²⁶—Tupana'ga hugwi po ti ji amondouka pe pyri pepokohara nehẽ Tupana'ga ra'uva. A'ea omboukwaha a'itituhẽva'ea Tupana'ga kwahavuka vvyakotyve'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Urame Tupana'ga hugwi po ti a'ea ji mombe'ui pe me nehẽ, ei ga. ²⁷ Pehe po ti ji mombe'u ojipe'ga pe nehẽ no. A'ereki ji pavẽi pe peko ji ahe mbo'eypyrame kiromo jate pejikovo ji pavẽi, ei Jesus'ga ga pe.

16

¹—A'e ko ji poha pe me tapejikopigyme ti ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. ² Aerẽ po ti ga pe mondoukahetei pejatykahava hugwi nehẽ. Aerẽ po ti ga pe jukai nehẽ no nahã nhande tipoko Tupana'ga javo tehe nehẽ, ei ga. ³ Nahã po ti ga ndekote'varuhui pe me nehẽ. A'ereki ga ndokwahavi jiruva'ga okoe'yma ga pavẽi. Ga ndajikwahavi okoe'yma ji pavẽi no, ei Jesus'ga ga pe. ⁴ A'e ko ji poa pe me kiro tapekwahava'ja ti nhinhi'iga aerẽ nehẽ. Ithorame gande'kote'varuhua japiavo po ti pe ei a'ero nehẽ: "Jesus'ga omombe'u nho'gwenonde a'ea nhande ve," pe'ji po ti pe nehẽ, ei ga.

Tupana'ga ra'uva rekoa

Igwete Jesus'ga ei:

—Pe mbo'eypyrame ji nda'ei poa pe me ikwehe, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki a'ea rupi pe pavẽi ji rekoi ikwehe, ei ga.

⁵—A'gwamo po ti ji hoi ga pyri nehẽ – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ga pe. Emo pe ndape'ei pa ji ve: "Mome tuhẽ po ti nde hoi nehẽ?" ⁶ Jihoa imombe'uro gwaramo pe me pekoveveuhu pe a'ero, ei ga. ⁷ A'itituhẽva'ea ji imombe'ui pe me. Jihoa po ti pyry hete tuhẽ pe me nehẽ, ei ga. Ji hoe'yname nduri po ti pepokohara pe pyri nehẽ Tupana'ga ra'uva. Ji horame po ti ji a'ea mbuhurukari pe pyri nehẽ, ei ga ga pe. ⁸⁻¹¹ Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nharõ'e'yve'ga pe gande'kote'varuhua rehe. A'ereki ojikoge'yname ji rehe ga oko te'varuhu a'ero, ei Jesus'ga. Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari ga pe gande'aporo'gitakatue'yma jipryhetea rehe no. A'ereki jipryyva gwaramo jiruva'ga ji mbuhurukari kiro ojipyri. A'ero po ti pe ndajirepiaga'javi nehẽ, ei ga ga pe. Tupana'ga ra'uva urame po ti ikwahavukari nharõ'e'yve'ga pe gande'aporo'gitakatue'yma Tupana'ga ea rehe no. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ganduvihavuhu'ga pe Satanás'ga pe: "Ereko te'varuhu nde. Ereho po ti nde hahyva'ea ruvihava pype ejiheve'ga pavẽi nehẽ," e'i jipe Tupana'ga ga pe, ei ga. A'ea nhaporemõ po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nharõ'e'yve'ga pe nehẽ a'ea urame hepiuka nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹²—Koji'i tehe po ji imombe'ui pe me hamo. Emo a'gwamo ndoki a'ea peakagi pe, ei Jesus'ga ga pe. ¹³ Tupana'ga ra'uva urame pe pyri po ti okwahavuka pa a'itituhẽva'ea pe me a'ero Tupana'ga mombe'gwovo nehẽ, ei ga ga pe. Gweaporo'gita pyvõ rui po ti gara'uva nhi'igi nehẽ. Gwemienduva ti imombe'ui nehẽ. Aerẽva'ea po ti a'ea imombe'ui pe me

nehẽ no, ei Jesus'ga ẽa pe. ¹⁴ Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'ĩga ji imombe'urame jupe jireaporogita Tupanamo nehẽ, ei ga. A'ero po ti gara'uva imombe'ui a'ea jitehe pe me nehẽ. Nahã po ti imboukwahavi pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehẽ, ei ga ẽa pe. ¹⁵ Jireaporogita ko jiruva'ga reaporogita javijitehe, ei ga. Nurã ji ei pe me ko: “Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'ĩga ji imombe'urame jireaporogita jupe nehẽ,” a'e ji. “A'ero po ti imombe'ui a'ea jitehe pe me nehẽ,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ẽa pe.

Aheroryvagwama

¹⁶ —Kotihĩ po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerẽ po ti pe ji repiaga'javi nehẽ, ei Jesus'ga ẽwemimbo'ehara'ẽa pe.

¹⁷ Nurã jararamo Jesus'ga remimbo'ehara'ẽa ei ojohupe:

—Marã ga poro javo nhande ve? ei ẽa. A'ereki ga e'i: “Kotihĩ po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerẽ po ti pe ji repiaga'javi nehẽ,” e ko ga ko, ei ẽa. “A'ereki ji aho kiro jiruva'ga pyri,” e ko ga nhande ve ko, ei ẽa ojohupe.

¹⁸ Gara pe po ga ei kotihĩ po ti nahã nehẽ javo? ei ẽa. A'ereki nhande ndikwahavi a'ea, ei ẽa.

¹⁹ Jesus'ga okwahavipe ẽanhi'ĩga ojohupe. “Toro'e po ga pe,” ei ẽa ji ve novĩa, ei ga ovyvteri pe.

Nurã ga ei ẽa pe:

—“Marã ga?” pe'ji pe ojohupe ra'e, ei Jesus'ga ẽa pe. A'ereki ji a'e pe me ko: “Kotihĩ po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerẽ po ti pe ji repiaga'javi nehẽ,” a'e ko ji pe me ko, ei ga. ²⁰ Tamombe'u katu tuhẽ pe me a'ero, ei ga. Pejehe'o hete po ti pe ji rehe nehẽ pejikovevehuro ji manorame nehẽ. Nhiarõe'ỹve'ẽa po ti a'ea horyory ji manorame nehẽ, ei ga. Pekoveveuhu jiji po ti pe nehẽ. Emo kotihĩ po ti pendekovevehua ipigi pe hugwi nehẽ. A'ero po ti pe ndoryva'javamo nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe.

²¹ —Tamombe'u ti pe me a'ea javijiteheva'ea, ei ga. Kunhahẽa gwa'yra mbo'ağwerĩrame okoveveuhu jiji a'ero hahya rehe. Aerẽ gwa'yra mbo'arirẽ hẽa roryva'javamo okovo ipita'ngia rehe, ei ga. Omoka'nhy hẽa hahya a'ero. A'ereki hẽa hory hete gwa'yra rehe, ei ga ẽa pe.

²² Na jitehe po ti pe peko a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe. Kiroğwe pe ndekovevehui jiji. Emo aerẽ ji pe ndepiaga'javame po ti pe ndoryva'javamo nehẽ. A'ero po ti ẽa nomombigi tuhẽ pendoryva pe hugwi nehẽ, ei ga ẽa pe.

²³ —A'ea rupi po ti pe ndape'ea'javi ji ve nehẽ marã nanongara javo nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe. Tamombe'u katu tuhẽ pe me. Pe poranduvame jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero a'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ, ei ga ẽa pe. ²⁴ Jireheva'ero pe napeporanduvi ve ga hugwi. Peporandurandu ti kiro. A'ero po ti Tupana'ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ, ei ga. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero pejikovo nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe.

Penhimboitakwerimo ti peko

²⁵ —Opombo'embo'e ji jipi ojo'java'ea pyvõ onhimiva'ea pyvõ, ei Jesus'ga ẽa pe. Aerẽ po ti ji a'ea pyvõ rui pe mbo'ei nehẽ. Amombe'u katu po ti ji jiruva'ga pe me nehẽ, ei ga ẽa pe. ²⁶ A'ea rupi po ti pe poranduvi jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero nehẽ, ei ga. Ji rui po ti aporandu ga hugwi pe ndepyga nehẽ, a'e ji, ei ga. ²⁷ Pe tuhẽ po ti peporandu pejive ga hugwi nehẽ. A'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ. A'ereki jiruva'ga jitehe pe arõ hete. A'ereki pe ji arõ hete herovia jiruragwera Tupana'ga hugwi, ei

ga ġa pe. ²⁸ Ajo tuhē ko ji jiruva'ga hugwi ua yvya koty ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi yvya hugwi nhimanorame nehē ġigwovo jiruva'ga pyri jitehe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁹ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Kiroġwe nonhimimi ore ve nenhi'iġa, ei ġa ga pe. Eremombe'u katu nde kiro. ³⁰ Nurā ore ei nde ve: Erekwaha pa nde mbatera. A'ereki nde erekwahavipe orereaporogita ore epotarama nde ve marā javo, ei ġa. Nurā ore heroviahetei nderuragwera Tupana'ga hugwi, ei ġa Jesus'ga pe.

³¹ —A'iti pe perovia kiro pejikoga ji rehe naerū? ei Jesus'ga ġa pe. ³² Kiroġwe tuhē po ti pe nhiġwahembavi ji reja penhinhana peġigwovo penhonga pe nehē. Emo ji tehe rūi ako. Tupana'ga okoe'yimi ji pavēi jipi, ei ga ġa pe. ³³ Amombe'u ji a'ea pe me tu katu ti pepy'a ji rehe pejikoty'aro ġwaramo, ei ga. Nhiarōe'ŷve'ġa po ti okwahavuka hahyva'ea pe me nehē, ei ga. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga. A'ereki ji amombi nhiarōe'ŷve'ġa nduvihava'ga popoakara, ei Jesus'ga ġa pe.

17

Jesus'ga nhi'iġa Tupana'ga pe

¹ Onhi'imbavame ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga jovavuri yvagi pe tanhi'ġ Tupana'ga pe javo.

—Apī, ei Jesus'ga ga pe. Oho kiro japiavo jiruvihavuhuhetea repiukara apiavo, ei ga. Ehepiuka ti kiro ġa pe jiruvihavuhuhetea ji tahepiuka nderuvihavuhuhetea ġa pe nehē no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe. Ndera'yramo ji ei poro nde ve. ² A'ereki nde ere'e jipe ji ve: “Emongo pa ti vvyakotyve'ġa enhimimbotarimova'ea rehe teremboheaporogita pyahu ti ġa – kiroki ġa ji ambojikoguka nde rehe,” ere ko nde ji ve, ei Jesus'ga javo uva'ga pe. ³ Nahā ġa ndeaporogitapyahurame a'ero, ei ga. Ga nde kwaha hete ojikoga nde rehe gaha jate ko Tupanamo javo. Ga ji kwaha hete ojikoga ji rehe no ga ko Jesus Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga. ⁴ Ymya nde ei ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti eporavykyavo ji ve,” ere ko nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji poravykypavi nde ve a'ero. A'ereki ji oromombe'u pa ġa pe, ei ga. Nahā ji hepiukari nderuvihavuhuhetea ġa pe avo yvya koty, ei ga Tupana'ga pe. ⁵ Apī, ymya yvya apoa renonde ji herekoi nderuvihavuhuhetea hako, ei Jesus'ga. Ereukara'ja ti ji ve a'ea jitehe ejipyri nehē, a'e ji nde ve, ei ga Tupana'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo Tupana'ga pe:

—Akwahavuka nderuvihavuhuhetea ġa pe – kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Ga ko ndereheve'ġa. Nde eremo'emo'ē ġa ejive vvyakotyve'ġa hugwi, ei ga. A'ero nde ġa mbojikogukari ji rehe. Igwete ġa ndekohetei nenhi'iġa rupi ji imombe'urame ġa pe, ei ga ga pe. ⁷ Kiro ġa ei a'ero: “Tupana'ga reki ombo'e Jesus'ga mbatera rehe nhaporemo,” ei ġa, ei ga. ⁸ A'ereki ji amombe'u ġa pe nenhi'iġa. A'ero ġa ndekoi nenhi'iġa rupi, ei ga ga pe. Okwaha hete ġa jiruragwera nde hugwi. Gwerovia hete ġa a'ero ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo Tupana'ga pe.

⁹ —Ga ndepyga ji nhi'iġi nde ve teremomyry ti ġa pe javo, ei ga Tupana'ga pe. Ji nanhi'iġi nearōe'ŷve'ġa ndepyga, ei ga. Emo kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe – ġahā ko ji ahepy javo nde ve. A'ereki ġa ndereheva'ero, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰ Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa nhaporemo

ko ndereheve'ga. Ndereheve'ga jitehe ko jireheva'ero no, ei ga. Igwete po ti ga hepiukari jiruvihavuhuhetea nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹—Apī, kiro po ti ji hoi nde pyri nehē, ei ga ga pe. Ndajuva'javi ji avo vyva koty a'ero. Jireheve'ga ki a'e te u ve kokoty, ei Jesus'ga ga pe. Apī, ndepyyri hete nde. Ereko katu ti ga ndepopoakarimo – a'ea nde erembuhu ji ve jipi ejipopoakara, ei ga ga pe. Ereko katu ti ga toko ti ga nhande ja a'ero nehē. Ojo'ja nhandereaporogita jipi. Gandeaporogita po ti ojo'ja a'ero nehē no, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Jiruvame ga pyri ji ga nderekokatui jipi ndepopoakarimo. Ejipopoakara jitehe nde erembuhu ji ve nohō, ei ga ga pe. A'a'ngu ji ga nderekovo jipi. A'ero po ti ga nhaporemō ndopo'ruī hahyva'ea nehē, ei ga. Gaha jate po ti opo'ru hahyva'ea – kiroki ga garekote'varuhua gahoagwama hahyva'ea ruvi-hava pype. Opo'ru tuhē ti ga nerembikwatijarukara – kiroki ikwatijara ga mombe'u nhoḡwenonde hako, ei Jesus'ga ga pe.

¹³—Apī, kiro po ti ji hoi nde pyri a'ero nehē, ei ga. Poa nhaporemō ji ei kiro ḡandovaki jihoa renonde tohoryory hete ti ga. Gandoryhetea po ti jiroryhetea javijitehe nehē, ei ga ga pe. ¹⁴ Amombe'u ji nenhi'iga ga pe jipi, ei ga. A'ero nearōe'ŷve'ga noarōhetei ga. A'ereki ḡandeaporogita ko nearōe'ŷve'ga ndeaporogita ja rūi, ei ga. Ga ko ji javijitehe a'ero. A'ereki jireaporogita ko nearōe'ŷve'ga ndeaporogita ja rūi no, ei Jesus'ga ga pe.

Igwete ga ei Tupana'ga pe ḡwemimbo'ehara'ga mombe'gwovo:

¹⁵—Apī, ji nda'ei nde ve: Eroho ti ga vyva hugwi, ei ga. Nahā ji ei: Ereko katu ti ga Diabo'ga ti tombo'eyme ga okote'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ¹⁶ Jireaporogita ko nearōe'ŷve'ga ndeaporogita ja rūi. Na jitehe jireheve'ga ndeaporogita ko nearōe'ŷve'ga ndeaporogita ja rūi no, ei ga ga pe. ¹⁷ Emongo ti ga enhimimbotarimova'ea rehe enhi'iga pyvō a'itituhēva'ea pyvō, ei ga. ¹⁸ Nde ji mbuhuruka avo vyvakotyve'ga pyteri pe tomombe'u ti ga nhinhi'iga ga pe javo. Na jitehe ji nhiremimbo'ehara'ga mon-doukari ḡapyteri pe no tomombe'u ti ga nhinhi'iga ga pe javo, ei ga ga pe. ¹⁹ Anhimongo ji neremimbotarimova'ea rehe nhinhikwava'eḡa nde ve. Ga ndepyga ji nhimongoi a'ea rehe nhiremimbo'ehara'ga ti toko tuhē neremimbotarimova'ea rehe nehē no, ei Jesus'ga ga pe ḡa mombe'gwovo.

²⁰—Apī, nhiremimbo'ehara'ga jate rūi ji ga ndepygi nhinhi'iga nde ve, ei ga. Aerē po ti nhiremimbo'ehara'ga ji mombe'umbe'ui ojipe'ga pe nehē ga mbojikoguka ji rehe nehē no. Ga jitehe ji ga ndepygi kiro no, ei ga Tupana'ga pe. ²¹ Anhi'ī ji nde ve jireheve'ga ndepyga a'ero ga nhaporemō ti toko ojipejiva'ea'java'ero, ei ga. Nde erejikoty'a ji pavēi. Ji ajikoty'a nde pavēi no, ei ga. Nhande pavēi ti jireheve'ga tojikoty'a no nearōe'ŷve'ga ti togwerovia nhimbuhurukara nde hugwi a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ²² Apī, nde ererekouka ji ve ejuvihavuhuhetea. Na jitehe ji arekouka a'ea ga pe no toko ti ga ojipejiva'ea'java'ero nhande javijitehe nehē no, ei ga Tupana'ga pe. ²³ Ji ajikoty'a ga pavēi. Nde erejikoty'a ji pavēi no, ei ga. Nahā ti ga toko hete ojipejiva'ea'java'ero, nearōe'ŷve'ga ti tokwaha nhimbuhurukara nde hugwi, ei ga. Ga ti toko hete ojipejiva'ea'java'ero nearōe'ŷve'ga ti tokwaha neremiarōhetea jireheve'ga ndehe, ei ga. A'ereki nde ji arō hete. Na jitehe nde ga arō hete no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁴—Apī, ei Jesus'ga. Nde erembjikoguka ga ji rehe ikwehe, ei ga ojiheve'ga mombe'gwovo. Apota hete ji ḡanduvaḡwama jijipyri – perope

ji aho kiro jitupa – tohepia ti ġa jiruvihavuhuhetea Tupanamo nehē, ei ga. A'ea nde ererekouka ji ve. A'ereki ymya yvya apoa renonde nde ji arō hete, ei ga Tupana'ga pe. ²⁵ Apī, ei Jesus'ga. Erekokatue'yimi ko nde. Nearōe'ŷve'ġa nandekwahavi reki, ei ga. Ji ki a'e te orokwaha nde. Igwete jireheve'ġa ikwahavi nhimbuhurukara nde hugwi, ei Jesus'ga ġa mombe'gwovo ga pe. ²⁶ Akwahavuka ji ġa pe ndereaporogita. Koji'i po ti ji ikwahavukari a'ea ġa pe nehē no toarō hete ti ġa ojipe'ġa javo, ei ga. A'ereki nde ji arō hete. Na jitehe po ti ġa ojipe'ġa arōhetei a'ero nehē. Akwahavuka po ti ji ġa pe ndereaporogita tajikoty'a ti ji ġa pavēi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

18

Ahe opyhyguka Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Onhi'imbavame Tupana'ga pe Jesus'ga hoi cidade hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa yahavi yakwa'via aherovai Cedrom aherovai. Matetŷhava pype ġa hoi ovahema. ² Kiro Judasva'ea – ahe opyhyguka ġweri Jesus'ga – kiro Judasva'ea soldados'ġa nderuri Jesus'ga pyri. A'ereki ahe okwaha hete pea. A'ereki pevo Jesus'ga onhoġwovati jipi gaha ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. ³ A'ero Judasva'ea soldados'ġa nderuri guardas'ġa ndeheve – kiroki guardas'ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua jipi. A'ereki mbatera kwava'ehara'ġa nduvihava'ġa omondouka ġa Judasva'ea rupi fariseus'ġa pavēi. Gweru ġa itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve. Yhyga ġa gweru hyapehava reheve onhimongyavo. Nahā Judasva'ea ġa nderuri Jesus'ga pyri a'ero. ^{4,5} Ojikwe Jesus'ga okwaha opyhygaġwama novia. Igwete ga hoi ġa novatiamo. Ga pyri Judasva'ea rekoi o'ama.

—Mome ahe pe peheka? ei Jesus'ga ġa pe.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ġa ga pe.

—Jihi ko a'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

⁶ Ga erame poro ġa hyrygi ojakykwe koty o'a yvyvo upa. ⁷ Igwete Jesus'ga ea'javi ġa pe:

—Mome ahe pe peheka naerū? ei ga.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ġa ga pe.

⁸ —Ji ko a'ea, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Jihi pe ji reka. Na ġa hoi a'ero nhiremimbo'ehara'ġa, ei ga ġa pe.

⁹ A'ereki ojikwe ga ei Tupana'ga pe: “Apī, kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe – a'a'ngu ji ġa nderekokatuavo,” ei ga. “Nurā po ti ġa nhaporem ndopo'rui hahyva'ea nehē, a'e ji,” e'i jipe ga Tupana'ga pe. Nurā ga ei kiro soldados'ġa pe: “Na ġa hopavi a'ero nhiremimbo'ehara'ġa.”

¹⁰ Kiro Simāo Pedro'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea Malco'ga nambi'oga garovai pytera koty. Malco'ga oporavyky jipi ikwava'ehara'ġa nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Gaha Pedro'ga onambi'o. ¹¹ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Emondeva'ja ti eitakyhea'javuhuva'ea haimbepirohokava pype, ei ga ga pe. Apo'ru tuhē ti ji hahyva'ea nehē, ei ga. A'ereki a'ea ko jiruva'ga remimbotarimova'ea ji ve, ei ga Pedro'ga pe.

Ahe gweroho Jesus'ga Anásva'ea pyri

¹² A'ero soldados'ġa nduvihavuhu'ga Jesus'ga pyhygi ga rerekovo soldados'ġa pavēi guardas'ġa pavēi no. Igwete ġa ga pokwari ga rerogwovo.

¹³ Anás'ga pyri na'ë ġa ga rerohei. Anás'ga ko Caifás'ga rembirekohëa ruva'ga. Caifás'ga ko ikwava'ëhara'ġa nduvihavuhu'ga a'ea rupi. ¹⁴ Gaha e'i jipe judeus'ġa nduvihava'ġa pe ġa moġitavo: "Ojipejive'ga po ti omano nhande repykavamo nehë hama," e'i jipe Caifás'ga ġa pe. Anás'ga pyri na'ë ġa Jesus'ga rerohei a'ero.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-70; Marcos 14.53-54, 66-68; Lucas 22.54-57)

¹⁵ Igwete Simão Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri. Ga rupi ojipe'ga hoi no Jesus'ga remimbo'ehara'ga jitehe. Ikwava'ëhara'ġa nduvihavuhu'ga okwaha hete reki Pedro'garupive'ga. Nurã ga reki garonga rokari pe Jesus'ga reviri. ¹⁶ Pedro'ga ki a'e te opyta jiji o'ama mytu'ë me hokairungava rovapytymbava pyri. A'ero akoja'ga – ga ikwava'ëhara'ġa nduvihavuhu'ga okwaha – a'ero ga hoa'javi mytu'ë me javo hovapytymbava rerekoharahëa pe emongiuka ti Pedro'ga javo. Igwete hëa Pedro'ga mongiukari okari pe ga mo'ama. ¹⁷ A'ero hëa ei Pedro'ga pe:

—Nde nderekoi akoja'ga remimbo'eharamo no naerũ? ei hëa ga pe.

—Ji ko a'ea rüi, ei ga o'mbero hëa pe.

¹⁸ Pevo ġa ami tata rembeyvyri ikwava'ëhara'ġa nduvihavuhu'gareheve'ġa guardas'ġa pavëi. A'ereki iroyxaġahi ypytunimo. Nurã ġa imondygi tatapynha xajipe'e javo. Pevo ġa ami tata pyri a'ero. Igwete Pedro'ga hoi o'ama ojipe'eavo ġa pyri.

Marã? e'ie'i Anásva'ea Jesus'ga pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Kiro ikwava'ëhara'ġa nduvihavuhu'ga ei Jesus'ga pe:

—Marã neremimbo'ehara'ġa ndekoi naerũ? ei ga. Gara rehe nde ġa mbo'embo'ei jipi? ei ga Jesus'ga pe.

²⁰ —Ojipe'ġa pe nhaporemõ ji imombe'umbe'ui ġandovaki jipi, ei Jesus'ga ga pe. Judeus'ġa jatykahava pype ji ġa mbo'embo'ei jipi judeus'ġa jatykahavuhua pype no. Ji namombe'unhimimi reki ġa pe jipi, ei ga ga pe. ²¹ Marã nde euhui ji ve naerũ gara rehe nde ġa mbo'ei jipi javo ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Nhirenduhara'ġa koi okwaha nhiremimbo'eagwera. Ga pe ti emombe'uuka nhinhi'iġa a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²² A'ea erame guarda'ga – kiroki ga ga ypyvo o'ã – ga Jesus'ga rova petegi.

—Maranuhũrame nde ei poa javo ikwava'ëhara'ġa nduvihavuhu'ga pe? ei ga Jesus'ga pe.

²³ A'ero Jesus'ga ei:

—Po ji ete'varuhui, emombe'u ti ji'ete'varuhuagwera a'ero, ei ga. Ji ekaturame po ga ndajirovapetegi ramo, ei Jesus'ga.

²⁴ Kiro Anás'ga ga rerohoukari Caifás'ga pyri ikwava'ëhara'ġa nduvihavuhu'ga pyri. Opokwariji ġa Jesus'ga.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ A'ea ja Pedro'ga jipe'ei tata pyri o'ama. Igwete pevove'ġa ei ga pe a'ero:

—Nde nderekoi garemimbo'eharamo naerũ? ei ġa ga pe.

Igwete Pedro'ga ei:

—A'ea rüi ko ji, ei ga o'mbero ġa pe.

²⁶ Igwete ojipe'ga ei Pedro'ga pe no – kiroki ga oporavyky ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Pedro'ga gare'yja'ga nambi'ogipe itymipyra pyri. Igwete ga ei kiro Pedro'ga pe:

—Orohepia po ji nde Jesus'ga pyri itymipyra pyri raji'i, ei ga ga pe.

²⁷ —Ji rūi tuhē koi oji'i, e'ia'ja Pedro'ga ga pe.

Nanime inamuti'ga nhi'i'gi o'ama.

Pilatosva'ea e'i marā Jesus'ga rekoa javo

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Ypyhajive judeus'ga nduvihava'ga Jesus'ga rerohoi Caifás'ga ronga hugwi. Governador'ga rongaruvihai pe ġa ga rerohoi Pilatos'ga rongaruvihai pe. Igwete ġa Jesus'ga mondoukari ga mo'amauka Pilatos'ga pyri. Judeus'ga nduvihava'ga ndoki ipype. A'ereki judeus'ga ndoki tuhē judeus'garūive'ġa nonga pype ojihe'are'yma ġa ndehe jipi. “Po ti nhande hoi ipype, a'ero po ti nhande nhimbote'varuhui Tupana'ga pe nehē,” ei ġa. “Nhanenhimbote'varuhurame po ti nhande ndi'ua'javi toryva rupiara nehē,” ei ġa. Nurā judeus'ga nduvihava'ga ndoki Pilatos'ga ronga pype. Igwete ġa Jesus'ga mondoukari Pilatos'ga pyri. ²⁹ A'ero Pilatos'ga ruri mytu'ē me javo ġa pe.

—Marā pe'eaġwama Jesus'ga pe naerū? Marā garekote'varuhua naerū? ei Pilatos'ga ġa pe.

³⁰ Igwete ġa ei ga pe:

—Po ga ndokote'varuhui jipi hamo, a'ero po ore norokwava'eġi ga kiro nde ve hamo, e'i tehe ġa Pilatos'ga pe.

³¹ —Pe tuhē ti peroho ga a'ero imbohahyavo ga pe nehē penamonhava'ea nhi'ipo'ruavo nehē, ei ga judeus'ga nduvihava'ga pe.

Igwete ġa ei:

—Torojuka ti ga novīa, ei ġa. Emo romanosramo pe ndapejukaukari ġa ore ve, ei ġa Pilatos'ga pe. Pehe ti pejuka ga a'ero romanosramo, ei ġa ga pe.

Romanos'ga o'erame oko te'varuhu hete ġa javo, a'ero ġa ġa kutugi yva rehe ġa mbovya ġa jukavo. Igwete judeus'ga ei Pilatos'ga pe: “Pehe ti pejuka Jesus'ga romanosramo,” ei ġa. ³² E'i ġa a'ea Jesus'ga nhi'ipo'ruavo. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe omanoaġwama yva rehe nahā ti ġa ji jukai javo.

³³ A'ero Pilatos'ga hoa'javi onga pype Jesus'ga mbuhuruka ojipyri.

—Ndehe ko judeus'ga nduvihavuhuhetero naerū? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe tuhē erekwaha nanongara? ei ga. Mara'ngu po nahā ojipe'ga ji mombe'gwovo nde ve ra'e? ei ga ga pe.

³⁵ —Jihi ko nda'ei a'ea, ei ga. Ji ko judeu rūi! ei Pilatos'ga. Ndere'yja'ga tuhē reki nde pyhy nde rerua ji pyri ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pavēi, ei ga. Marā nderekote'varuhua naerū? Nde ġanduvihavuhuro tuhē ereko naerū? ei ga Jesus'ga pe.

³⁶ —Ji ko yvyakotyve'ga nduvihava'ga atyvi, ei Jesus'ga ga pe. Po ji ġanduvihava'ga ja hamo, a'ero po jireheve'ga ġa avykyi ji repyga hamo tomondoyme ti ġa ga judeus'ga nduvihava'ga po pe javo hamo, ei ga. Ji ko avove'ga nduvihava'ga atyvi reki, a'e ji nde ve, ei ga Pilatos'ga pe.

³⁷ A'ero Pilatos'ga ei ga pe:

—Nde ko huvihavuhua tuhē naerū? ei ga ga pe.

—Nde ere'e katu ji ve nde ko huvihavuhua javo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji ji'a vyvakotyva'ero kako tamombe'u ti ġa pe a'itituhēva'ea javo, ei ga. Kiroki ġa oko hete a'itituhēva'ea rehe – ġa ġwendu katu nhinhi'ġa a'ero, ei ga ga pe.

³⁸—Manongara tuhē po a'itituhēva'ea naerū? ei Pilatos'ga ga pe a'ero.

Pilatosva'ea ojukauka Jesus'ga

(Mateus 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

A'ero Pilatos'ga hoa'javi mytu'ē me judeus'ġa pyri.

—Ga ndokote'varuhui'i'i, a'e ji pe me, ei ga. ³⁹ Nahā ji ei pe me kiro a'ero. Kwara nanani Páscoa aporame pe ei ji ve ipyhygipyra'ga rehe. A'ero ji ga mohemukari cadeia hugwi, ei Pilatos'ga ġa pe. Ma'ġa ji amohemuka kiro pe me a'ero? Amohemuka po ti ji pe me Jesus'ga penduvihavuhuhete'ga? ei ga ġa pe.

⁴⁰—Ga rūi tuhē! ei ġa ohapukaita. Teremohemukari tuhē akoja'ga! ei ġa. Barrabás'ga ti emohemuka, ei ġa Pilatos'ga pe.

Barrabás'ga ko governo movahīve'ga okote'varuhuve'ga.

19

¹ A'ero Pilatos'ga Jesus'ga kupepytera nupanupāukari ipira'javuhuva'ea pyvō. ² Igwete soldados'ġa Jesus'ga rerekomemuapotari. Nurā ġa ipovāpovani yhypoa hatihūva'ea onhatimaġatuva'ea apovo. Igwete ġa inoġi Jesus'ga akaġa rehe nahā huvihava'ġa akanitara javo tehe. Igwete ġa imongiukari ga pe tapy'ynhapiġwaġahiva'ea nanongara huvihava'ġa omongi javo ga pe. ³ Nahā ġa Jesus'ga rerekomemui u'ua ga pyri.

—Ejory ti judeus'ġa nduvihavuhuhetero, e'ihu ġa onhi'ġa mondovo ga pe.

Igwete ġa garova petepetegi ga rerekovo. ⁴ Aerē Pilatos'ga hoa'javi mytu'ē me judeus'ġa pyri.

—Pehepia ga, ei ga. Kiro ji ga mbuhurukara'javi pe pyri tapekwaha ti ji'ee'yma ga pe. A'ereki ga ndokote'varuhui'i'i reki, ei Pilatos'ga ġa pe.

⁵ A'ero Jesus'ga heruri tapy'ynhapiġwaġahiva'ea rerekovo. Hatihūva'ea ga gwereko oakaġa rehe ipovanipyra. Igwete Pilatos'ga ei:

—Kiro ki ga u! Pehepia ga! ei ga ġa pe.

⁶ Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ga repiagi guardas'ġa pavēi. A'ero ġa hapukajahivi javo:

—Ejukauka ga! ei ġa. Embovyruka ga yva rehe!

Igwete Pilatos'ga ei ġa pe:

—Pe tuhē ti pembovy ga jukavo yva rehe, ei ga ġa pe. Ji ki a'e te a'e pe me: Ga ndokote'varuhui'i'i, ei ga ġa pe.

⁷ Igwete judeus'ġa ei ga pe:

—Oreramonhava'ea e'i ikwatija hako: “Kiroki ga ombotegwete Tupana'ga – pejuka po pe gaha hamo,” ei ahe hako, ei ġa. Nurā reki ore ga jukaukapotari kiro. A'ereki ga e'i: “Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako,” ei ga, ei ġa Pilatos'ga pe.

⁸ A'ea renduvame Pilatos'ga kyhyjihetei mara'ngu po ga Tupana'ga ra'yra'ga tuhē javo. ⁹ Igwete ga hoa'javi ongaruvihava pype javo Jesus'ga pe:

—Mome ahe tuhē nde naerū? ei ga ga pe.

Emo Jesus'ga nonhi'ġi ga pe. ¹⁰ Igwete Pilatos'ga ei ga pe:

—Nerenhi'igihũ nde ji ve? ei ga. Nderekwahavi tuhẽ nde jipopoakara naerũ? Ganduvihavamo ji erame ġa pe po ti ġa nde mohemi nehẽ, ei ga. Ji erame ġa pe po ti ġa nde kutugi yva rehe nde jukavo nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tupana'ga nde mbopopoakaramame jate po nde popoakaramo ji jukavouka ġa pe, a'e ji nde ve, ei Jesus'ga ga pe. Nurã kiroki ga ji mondouka nde ve – nde hohe'i tehe ga rekote'varuhui a'ero, ei ga ga pe.

¹² A'ero Pilatos'ga ei ovytyeri pe: “Tamohemuka tuhẽ ti Jesus'ga.” Judeus'ga okwaha a'ea. Nurã Pilatos'ga horame ġa pyri ġa hapukajahyahi ga pe:

—Ga mohemukaramame po ti nde nderekokatua'javi nhanderuvihavuhu'ga pe César'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i tehe: “Jihi ko ġanduvihavuhuhetero,” ei ġa. Nanongara'ġa ko omovahĩ César'ga. Jesus'ga mohemukara renduvame po ti César'ga nhimboahihetei nde ve a'ero nehẽ, ei ġa Pilatos'ga pe.

¹³ A'ea renduvame Pilatos'ga Jesus'ga mbuhurukari onga hugwi. Igwete ga apygi juizes'ġa apykava rehe oina – perope ġa omondo itapereuhua yja rehe inoġa. Judeus'ga nhi'igimo pevova'ea rera ko Gabatã.
¹⁴ Kiro ko sexta-feira. A'ea rupi judeus'ga omboavujikwe mbatera toryva rupiara Páscoa rupiara. Ahaji katu Pilatos'ga apygi a'ero, ta'e ti kiro gareaporoġita pe javo judeus'ga pe.

—Pehepia te pejuvihavuhuhete'ga! ei ga Jesus'ga repiuka ġa pe.

¹⁵ Emo ġa hapukajahyavuhui javo ga pe:

—Embovyruka ga! ei ġa. Embovyruka ga! Ejukauka ga yva rehe! ei ġa ga pe.

—A'iti re po ti ji ga mbovyrukari ga jukavouka penduvihavuhuhete'ga nehẽ? ei Pilatos'ga ġa pe javo.

—César'ga jate ko oreruvihavuhu'ga! ei ġa ga pe. Ndorogwerekoi ore ojipe'ga oreruvihavuhuro, ei ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ga pe javo.

¹⁶ A'ero Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari ġapo pe soldados'ga ti tokutu ga yva rehe ga mbovyva javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyva

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Igwete soldados'ga Jesus'ga rerohoi a'ero cidade hugwi. Gajati'yva rehe ġa herohoukari ga pe yva gajukahava rupiara. Aerẽ ġa Jesus'ga rerovahemi vytyra rehe. Yvytyra rera ko Aheapindava. Judeus'ga e'i jupe Gólgota.

¹⁸⁻²³ Pevo ġa Jesus'ga rerovahemi hekyita gapira ga hugwi. Igwete ġa ga kutugi a'ero yva rehe ga mbovyva ga mo'ama ga jukavo. Ojikwe Pilatos'ga okwatijarukaripe yva raygwera rehe. Igwete ga imondoukari ikutugauka Jesus'ga arimo. Nahã i'ei ikwatijara: “Agwa'ga ko Jesus'ga Nazarépeve'ga. Ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara yva raygwera rehe. Pilatos'ga okwatijaruka a'ea judeus'ga nhi'igimo. Okwatijaruka ga romanos'ga nhi'igimo no. Okwatijaruka ga gregos'ga nhi'igimo no. Igwete Pilatos'ga imondoukari yva raygwera ikutugauka yva rehe Jesus'ga arimo. A'ero he'yjuhuve'ga nhi'igi jupe judeus'ga. A'ereki ira'agwe Jesus'ga kutuhava cidade hugwi. A'ero ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ei Pilatos'ga pe novã:

—Terekwatijarukari: “Ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga,” ei ga ga pe. Nahã ekwatijaruka: “Agwa'ga e'i ojive: ‘Ji ko judeus'ga nduvihavuhuhetero’.” A'ea ekwatijaruka inoga hehe, ei ga Pilatos'ga pe novia.

Emo Pilatos'ga e'i ga pe:

—Na tu ve te nhirembikwatijarukaragwera, ei ga.

Igwete soldados'ga Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovya ga mo'ama ga jukavo. Igwete ga mokonhava'ea mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama ojipea rehe yva rehe. Jesus'ga ahepyteri pe o'ã.

Aerë soldados'ga ipyhygi gapira ima'eamo ojohupepe. Quatrove'ga onhinanhinani ipyhygi ojipeji gapira ojive. Aerë ga ojipea ipyhygi nimbojahaviva'ea kirojateva'ea. ²⁴Igwete ga ei ojohupe:

—Kia ti timbotararagyme, ei ga ojohupe. Manamo po ti nhande herekoi gapira nehë? ei ga. Timombo'ri ti ita'java'ea herekohavamo, ei ga ojohupe.

Nurã ga imombo'ri gapira rehe. Nahã soldados'ga ndekoi tapy'ynhapira rehe a'ero. Oma'ema'ë ga Jesus'ga pira ga nhi'ïpo'ruavo a'ero. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhogwenonde Cristo'ga nhi'igagwama hako. Nahã Cristo'ga ei:

“Oma'ë ga jipira ojohupe,” ei ga.

“Ojipea rehe ga imombori ita'java'ea,” ei ga.

Ikwatijara omombe'u ganhi'igagwama hako. Na tuhë reki soldados'ga ndekoi gapira rehe a'ero ipojykavo ojive ikwehe.

²⁵Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi. Pevo ahe ami Jesus'ga kutuhava pyri. Jesus'ga yembora irühëa pevo o'ã ahe pyri no Mariahëa no – kiroki hëa Clopas'ga rembirekohëa. Maria Madalenahëa pevo o'ã ga pyri no. ²⁶Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi a'ero gwemimbo'ehara'ga reheve gwemiarohara'ga reheve. A'ero ga ei o'yembora pe:

—Ha'i, ei ga. Gaha po ti oko ndera'yra ja nehë ji py'rovo nehë, ei ga ahe ve.

²⁷Gwemimbo'ehara'ga pe ga ei a'ero:

—Hëa po ti oko ndehya ja nehë, ei ga. Ereko katu ti hëa a'ero eyhëaramo, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero garemimbo'ehara'ga ahe rerohoi gwonga pe. Igwete ga ahe repiakatui jipi.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸Aerë Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Anhi'ïpo'ru pa ji Tupana'ga kiro,” ei ga. Kirë ga ei:

—Jiygwei ji.

A'ea erame ga onhi'ïpo'ru ahe. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve Cristo'ga ygwejagwama mombe'gwovo hako.

²⁹Gwereco pevo vinho tajahiva'ea ya'ia pype. A'ero ga ipyhygi jyruhuva'ea imondeva vinho pype ipimombyga yvyra rehe hissopo rehe. Igwete ga imbovyri imondovouka Jesus'ga juru pe topyte ti ga javo.

³⁰Ipyterame Jesus'ga ei a'ero:

—Anhi'ïpo'ru pa ji, ei ga.

A'ero ga nhova'apyni omanomo.

Oykikutu ahe Jesus'ga

³¹Aerë judeus'ga nduvihava'ga hoi javo Pilatos'ga pe:

—Emopenuka ti yvareheve'ğa netymakağa tomanoğatu ti ға, ei ға ga pe. A'ero po ti ға ahera'oa mbojyvi herogwovo nehë, ei ға ga pe.

E'i ға a'ea Pilatos'ga pe. A'ereki a'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava ға pe. Ndototari ға ahera'oa mo'amipyra yva rehe sábado rupi oporavykye'yma rupi. A'ereki a'ea ko huvihahetea ға pe sábado Páscoa rekoro ғwaramo. Nurã ға hoi javo Pilatos'ga pe tomopenuka ti ga ғанetymakağa ға jukavouka javo. ³² A'ero Pilatos'ga soldados'ğa mondoukari yvareheve'ğa pyri. Igwete ға hoi Jesus'ga aherovaive'ga retymakağa nupamo imopena. Kirë ға hoi ojipe'ga pyri Jesus'ga rovai garetymakağa nupamo imopena. ³³ Urame Jesus'ga pyri ға ei reki:

—Omano jipe po ahe ra'e, ei ға.

Nurã ға nomopeni Jesus'ga retymakağa. ³⁴⁻³⁷ Emo soldado'ga Jesus'ga ykikutugi ta'akwara pyvõ. Kiro gara'oa hugwi turi garekoa yhya pavëi. Imopene'ymame Jesus'ga kağa soldados'ğa onhi'ïpo'ru ahe. A'ereki nahã Tupana'ga okwatijaruka ahe ve imombe'uuka hako.

“Nomopeni'i'i po ti ға gakağa nehë,” e'i ikwatijara hako.

Ojipea Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Gwepigwepia po ti ға ғwembikutuhara'ga nehë,” e'i ikwatijara hako.

Kiroki ga omombe'u kiro pe me – gaha gwepia tuhë Jesus'ga manoagwera ikwehe. Omombe'u ga kiro pe me taperovia ti javo. Omombe'u katu ga. Okwaha hete ga a'ea a'itituhëva'ea ji amombe'u javo.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸⁻³⁹ Aerë José'ga hoi javo Pilatos'ga pe. Cidade de Arimatéia pe José'ga ruvi. Ojiko nhimi ga Jesus'ga rehe. A'ereki ga okyhyji judeus'ğa nduvi-hava'ğa hugwi. Igwete ga hoi javo Pilatos'ga pe.

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei José'ga ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga. Eroho ti a'ero, ei ga ga pe.

A'ero ga hoi Jesus'ga ra'oa pyri Nicodemos'ga pavëi – gaha ymya oho Jesus'ga pyri ga repiaga ppytunimo raikwehe. Nicodemos'ğa gweroho perfume apopyra ojupi. Japopyra ko mirra mohaga'java'ea aloés pavëi yvahugwiva'ea memei. He'yiva'ea ға gweroho trinta e cinco quilos. Ipohyi hete japopyra. A'ero ға hoi ipyhyga Jesus'ga ra'oa. ⁴⁰ Igwete ға a'ea imamani tapy'ynhapipyryva pyvõ imondovo perfume apopyra tapy'ynhapira pype inoğa. A'ereki nahã judeus'ga omboavujikwe ahera'oa jipi ahetyama renonde. ⁴¹ Ira'agwe tuvi itymipyra Jesus'ga jukahava hugwi. Gwereco pevo itaruvihavuhua kwaruhua ahetyhavamo. Ndogwerecoangavi ve ahera'oa ipype. ⁴² Ira'agwe ғwaramo José'ğa Jesus'ga ra'oa rerohoi pevo imondovo inoğa ipype. A'ereki ғaporavykye'yma sábado u ғweri.

20

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Domingo rupi ppyhajive Maria Madalenahëa hoi itaruvihavuhua kwaruhu pe hepiaga – perope ға ono Jesus'ga ra'oa. Nako'egatui ve hëa horame. Igwete hëa hepiagi itauhua ikwaruhua rovapytymbava.

—Ope'auhu ға itauhua jurukwara hugwi! ei hëa.

² Igwete hêa jivyri onhana ua tamombe'u ti Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe javo. A'ero hêa ruri Simão Pedro'ga pyri ojipe'ga pyri no Jesus'ga remiarôhara'ga. Igwete hêa imombe'ui ga pe.

—Gwenohê po ga nhandepojykahareteva'ea ra'oa ikwaruhua hugwi rajji'i, ei hêa. Ore ndorokwahavi kiro ahenogagwera, ei hêa ga pe.

³ Nurã Pedro'ga hoi ojipe'ga pavêi ogwovo itakwaruhu pe hepiaga. ⁴ Onha memei ga ojogwerogwovo. Ojipe'ga koji'i tehe onha Pedro'ga hohe ogwovo. Igwete ga vahemypyri ikwaruhu pe. ⁵ A'ero ga apyni tapy'ynhapipyryva repiaga ipype. Emo ga ndoki ipype. ⁶ Kiro Simão Pedro'ga vahemi ga reviri okiavo ipype. Igwete ga hepiagi tapy'ynhapipyryva no. ⁷ Pevo tuvi Jesus'ga akağa mamanipyra no. A'ea ko irupe'i tuvi tapy'ynhapipyryva hugwi onhimamana oina. ⁸ Kiro ojipe'ga reki ipype a'ero hepiaga – kiroki ga urypy ikwaruhu pe novia. Igwete ga hepiagi herovia Jesus'ga kwerava. ⁹ A'ea rupi onhimi ve ga pe ikwatijara remimombe'ua. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i jipe: “Okwerava'ja tuhê po ti ga omanoa hugwi nehê,” e'i ikwatijara hako. Emo a'ea onhimi ve ga pe. ¹⁰ Igwete ga jogwerojivyrã'javi onga pe a'ero ojogweroquva.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalenava'ea pe

(Mateus 28.9-10; Marcos 16.9-11)

¹¹ Aerê Maria Madalenahêa hoa'javi ojehe'gwovo o'ama mytu'ê me ikwaruhua pyri. Ojehe'orame hêa nhova'apyni hepiaga ikwaruhua pype. ¹² Igwete hêa mokonha'ga ndepiagi pevo Tupana'gapyrive'ga. Tigahivuhu gapira. Oapy ga oina Jesus'ga noğagweri pe. Ojipe'ga oapy Jesus'ga akağagweri pe. Ojipe'ga Jesus'ga pyagweri pe oapy oina. ¹³ Igwete Mariahêa ga ndepiagi. A'ero ga ei hêa pe:

—Kui'i, maraname nde jehe'oi?

—Gwenohê ga jipojykahareteva'ea ra'oa, ei hêa. Ji ndakwahavi ahenogagwera a'ero, ei hêa ga pe.

¹⁴ Onhi'igirê hêa jirovagi Jesus'ga repiaga novia ga mombaragwa-have'yma. ¹⁵ Igwete ga ei hêa pe o'ama:

—Kui'i, gara rehe nde jehe'oi e'ama? Ma'ga nde ereheka naerũ? ei ga hêa pe.

Igwete hêa etehei oyvyteri pe: “Ga ko itymipyra repiakatuhara'ga.” Nurã hêa ei ga pe:

—Po nde ahera'oa rerohoi rajji'i emombe'u ti ji ve ahenogagwera taroho ti a'ero, ei hêa ga pe.

¹⁶ —Maria, ei Jesus'ga hêa pe.

Kiro hêa jirovapavi ga koty ga repiakatuavo.

—Raboni, ei hêa ga pe. (A'ea judeus'ga e'i ombo'ehara'ga pe.)

¹⁷ —Tajipyhygi, ei Jesus'ga hêa pe. A'ereki ji ndajiupiri ve jiruva'ga pyri, ei ga. Eho ti nhiirũ'ga pyri nhiremimbo'ehara'ga pyri. Emombe'u ti nhinh'i'iga ga pe tokwaha ti ga javo, ei ga. Kiro po ti ji jiuipiri jiruva'ga pyri gandungete'ga pyri. Gaha ji ambohete Tupana'ga. Gaha ga ombohete no, ei ga. Emombe'u ti ga pe tokwaha ti ga jihoağwama ga pyri, ei Jesus'ga hêa pe.

¹⁸ Igwete Maria Madalenahêa hoi Jesus'ga remimbo'ehara'ga pyri javo.

—Ahepia ko ji nhandepojykaharete'ga ko! ei hêa ga pe.

Igwete hêa imombe'upavi Jesus'ga nhi'i'iga ojive.

*Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe**(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)*

¹⁹ A'ea rupi jitehe domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ga ndekoi onhimono'o'ga onga pype ppytunimo. Hovapytymba katu ga. A'ereki ga okyhyji hete judeus'ga nduvihava'ga hugwi. Emo Jesus'ga uhu o'ama ojipiuka gapyteri pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ga pe.

²⁰ Onhi'igame ga pe ga hepiukari opokutugagwera oykikutugagwera reheve. Ga repiagame ga ndoryndoryvamo a'ero. ²¹ Kiro Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Tu katu ti pepy'a, ei ga. Jiruva'ga ji mbuhuruka avo ikwehe tomombe'u ti ga nhinhi'iga javo ji ve ikwehe. Na jitehe po ti ji pe mondoukari nehē no tapemombe'u ti nhinhi'iga ojipe'ga pe nehē no, ei ga ga pe.

²² A'ero ga ipyi ga ndehe.

—Kiro ji imondoi Tupana'ga ra'uva pe me. Peko ti a'ea rehe a'ero, ei ga ga pe. ²³ Po ti pe ei ojipe'ga pe Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga imombori tuhē ga hugwi, ei ga. Po ti pe ei ga pe Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga nomombori tuhē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga ojipiuka Tomé'va'ea pe

²⁴ Ojipe'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduvi pevo jara'ga pyri Jesus'ga jipiukarame ga pe. O Gêmeo ei ga ga pe Tomé'ga pe. ²⁵ Igwete jara'ga ei ga pe:

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ga imombe'gwovo ga pe novia.

E'ia'jaa'ja ga ga pe novia. Emo ga ndogweroviarihu ganemimombe'ua ojive. Igwete ga ei ga pe:

—Ji tahepia na'ē ti itaju'ia rembikutugagwera gapo pe, ei ga. Tamondo na'ē ti nhipua itaju'ia rembikutugagwera rehe. Tapo'ē na'ē ti gaykikutugagwera pype, ei ga. Nhipo'ē'ymame po ti ji ndaroviaru tuhē gakerava'java nehē, ei Tomé'ga ga pe.

²⁶ Irúa domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ga nhimono'o'ga'javi onga pype. A'ea rupi Tomé'ga reko'i ga pyri a'ero. Gwovapytymbava'ja ga onga novia. Emo Jesus'ga uhu o'ama ga pyri ojipiukara'java ga pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ga pe.

²⁷ Igwete ga ei:

—Tomé, embuhu ti epua jipokutugagwera repiaga, ei ga. Epo'ē ti jiykikutugagwera pype. Erovia tuhē ti jikweravagwera a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ A'ero Tomé'ga ei ga pe:

—Nde ko jipojykaharetero tuhē! Tupanamo tuhē ko nde! ei ga. Orombohete ji nde, ei ga.

²⁹ —Ji repiaga gwaramo nde heroviaru a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Emo pyry hete jirepiage'ŷve'ga pe ga heroviarame ojikoga ji rehe, ei ga.

Okwatija ahe toko ti ga Tupana'ga pyri javo

³⁰ Jesus'ga oapoapo hete ahemonhimomby'ava'ea gwemimbo'ehara'ga pyteri pe jipi. Ji namombe'upavi ikwatijarame agwa. ³¹ Kia ki a'e te ji akwatija taperovia hete ti Jesus'ga rekohava javoji. A'ero po ti pe ei: “Ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. Ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhē,” pe'e po ti pe ga pe. Akwatija ji pe me tapendeaporoğita

pyahu ti no pejikogame Jesus'ga rehe. A'ero po ti pe ndekoi avuirama yvagi pe Tupana'ga pyri nehē.

21

Jesus'ga ojipiuka seteva'ea pe

¹ Aerē Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ga pe a'ero okweravirē omanoa hugwi. Ypiahu pe Tiberiades pe ga jipiukara'javi ġa pe. Nahā a'ero. ² Jesus'ga remimbo'ehara'ga ojogwereco ojogwerojuva: Simão Pedro'ga, Zebedeu'ga ra'ya'ga, Tomé'ga no – ga pe ġa ei o Gêmeo. Natanael'ga oko ġa pyri no – gaha u cidade de Caná pe Galiléiapeve'ga gwyrī pe. Mokonha'ga ojogwereco ġa pyri no. ³ Igwete Simão Pedro'ga ei ġa pe:

—Koro ji hoi imomboa pira mboahava, ei ga.

—Toroho ti nde rupi, ei jara'ga ga pe.

Igwete ġa jogwerohoi onhinhaġa yharuhua pype ojogwerogwovo. Nombo'ari'i'i reki ġa imoġo'eamo. ⁴ Kwara po'rirame Jesus'ga jipiukari o'ama yembe'yi pe. Emo garemimbo'ehara'ga nonhimombaragwahavi ve ga rehe. ⁵ Igwete ga ei ġa pe:

—Napembo'ari pe mo? ei ga.

—Norombo'ari ore, ei ġa.

⁶ —Pemombo ti pejovai pytera koty, ei ga. A'ero po ti pe imbo'ari nehē, ei ga ġa pe.

A'ero ġa imombori ojovai pytera koty. Kiro ġa nombo'ava'javi pira mboahava yharuhua pype a'ero. Tegwete ġa pe. A'ereki ipohyi hete ġa pe pirare'yjuhua rerekovo ġwaramo. ⁷⁻⁸ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga garemiarōhara'ga ei Pedro'ga pe:

—Nhandepojykaharete'ga ko kiro oko, ei ga.

A'ea renduvame Simão Pedro'ga imongi opira i'arimova'ea nhapyti-amo ojihe. A'ereki ġa imbo'aramo gwekyi opira. Igwete ga pori y pe ua. A'ereki ġa ira'agwe u yembe'yva hugwi cem metros. Igwete jara'ga nduri yharuhua pype imoatamo pira mboahava herua pirahetehua reheve. ⁹ Jesus'ga omoka'ē pira tatapynha pyvō o'ama yembe'yi pe. Pão ga gwereco no. Igwete ġa nduri o'eamo yhara hugwi hepiaga. ¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peru ti mo penhimimbo'aripyra, ei ga ġa pe.

¹¹ Kiro Simão Pedro'ga henohemi herohyryryga imboahava herua yembe'yi pe. Tynahē hete imboahava pirahetehua rerekovo. A'ereki he'yjuhu pira cento e cinquenta e três. Huvihaviha hete pira. Emo pira mboahava ndotorogi reki. ¹² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—He pejjo i'gwovo mo, ei ga.

Garemimbo'ehara'ga opojihu javo ga pe manamo nde javo. A'ereki ġa okwahavipe ga ko nhandepojykaharete'ga javo. ¹³ Igwete Jesus'ga hoi ipyhyga pão pira moka'embyra reheve ima'eamo ġa pe.

¹⁴ Três kiro Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ga pe a'ero okwer-avirē omanoa hugwi.

Jesus'ga onhi'ĩ Pedrova'ea pe

¹⁵ Ga i'upavirē Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe João'ga ra'ya'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Enhimombe'u ti kiro ji ve. Jara'ga hohe'i tehe nde ji arōhetei? ei ga ga pe.

—Na tuhê. Ji ko oroarõ hete nde, ei ga. Nde erekwaha nhiremiarõhetea, ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nahã ti a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ga gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehopia katu jireheve'ga mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁶ Kirê Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arõ hete nde? ei Jesus'ga ga pe.

—Oroarõ hete ko ji ndehe. Nde erekwaha nhiremiarõhetea, ei Simão Pedro'ga.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ga gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ereko katu jireheve'ga mbo'eavo nhinhi'iga rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁷ Kirê Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arõ hete nde?

A'ero Simão Pedro'ga rekovevehuro a'ea ero gwaramo ojive. A'ereki trêš vezes Jesus'ga ea'jaa'javi ga pe: “Ji arõ hete nde?” Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, erekwaha pa nde mbatera. Nde erekwaha nhiremiarõhetea! ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ga gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehopia katu jireheve'ga mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁸ Amombe'u katu tuhê ji nde ve: Evoja'irame nde eremongi epira egwovo enhimimbotarimova'ea rupi ekovo raikwehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerê exava'erame po ti nde epoa pyhoi nehê. A'ero po ti ojipe'ga nde kwari nde rerogwovo nehê – perope nde nderehopotari, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁹ Ga manoaḡwama pe Jesus'ga ei. Omombe'u ga ga pe nahã po ti nde manoi nehê javo.

—Nde manorame po ti ojipe'ga ei nehê: “Simão Pedrova'ea ndopohiri Tupana'ga hugwi omanorame pyry hete Tupana'ga ji ve javo,” e po ti ḡa nde mombe'gwovo nehê, ei ga. Nahã po ti nde hepiukari Tupana'ga ruvihavuhetea ḡa pe emanorame nehê, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Kirê Jesus'ga ei ga pe:

—Eko tuhê ti nhiremimbotarimova'ea rupi nehê, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea e'i Jesus'ga pe: Marã po ti ga rekoï nehê?

²⁰ A'ero Simão Pedro'ga jirovagi ojipe'ga repiaga. A'ereki ḡa ndeviri ga ruri Jesus'ga remiarõhara'ga – gaha ojity Jesus'ga pyri ḡa i'urame ojogwerojuva Jesus'ga manoa renonde ikwehe. A'ea rupi ga ei Jesus'ga pe ikwehe: “Jesus, ma'ḡa pe nde ei: ‘Kiro po ti ga ji mondoukari ḡapo pe topyhy ḡa ga javo?’” ei ga Jesus'ga pe ikwehe. ²¹ Kiro Pedro'ga jirovagi akoja'ga repiaga ga rurame ojiviri. A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Oro ga, marã po ti ga rekoï aerê nehê naerũ? ei ga.

²² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ji ipotaramo po ti ga rekoï jirura'java repiaga nehê, ei ga. Maranuhũ nde rekoï a'ea rehe naerũ? Ndehe ti eko nhiremimbotarimova'ea rupi, a'e ko ji nde ve, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²³ Aerê Jesus'gareheve'ga imonhimoanhani javo tehe ojipe'ga pe.

—Akoja'ga po ti nomanoi nehẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ga, e'ie'i tehe ģa.

Emo Jesus'ga nde'i reki: “Nomanoi po ti ga nehẽ.” Nahã ga e'i: “Ji ipotarama po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehẽ. Maranuhũ nde rekoji a'ea rehe naerũ?” A'ea Jesus'ga ei ga mombe'gwovo Pedro'ga pe.

²⁴ Akoja'ga – ga pe ģa e'i tehe nomanoi po ti ga javo – gaha omombe'umbe'u pa Jesus'ga reaporoġita. A'ea jitehe ga okwatijatija inoġa. Orokwaha tuhẽ ore a'iti tuhẽ garemimombe'ua javo, a'e ji.

²⁵ Gwereco hete ojipea Jesus'ga rembiapoagwera onhimongyavo. Po ti ahe ikwatijapavi garembiapoagwera a'ero po ti yvya koty ndohypavi aherembikwatijara rehe nehẽ ovuhu, a'e ji.

JESUS'GA MOIRŪHARAVA'EA REAPOROGITA

Atos dos Apóstolos

¹ Teófilo, ymya ppy ji ikwatijari nde ve imondovo ikwehe. Igwete ji imombe'upavi nde ve Jesus'ga rekhava ga ruvame avo yvya koty ikwehe. Garemimbo'eagwera ji amombe'u no ikwehe. ²⁻³ Garupiragwera yvagi pe ji amombe'u no.

Omanorē Jesus'ga kwerava'javi raikwehe. A'ero ga ikwahavukavukari okwerava ġa pe – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive omoirūharamo. He'yjuhu ġakira rupi quarenta dias rupi ga jipiukaukari ġa pe okovo ġa pyri. Igwete ga ġa mbo'embo'ei Tupana'ga ra'uva popoakarimo. “Nahanahā a'ero Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhetero,” ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ⁴ Aerē okorame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tapehoi na'ē ti cidade de Jerusalém hugwi, ei ga ġa pe. Amombe'u ko ji pe me jiruva'ga nhi'igagwera ikwehe. A'ereki ymya Tupana'ga e'i hako: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehē,” e ko jiruva'ga hako, ei ga ġa pe. Tapehoi na'ē ti a'ero gara'uva imboha'uva, ei Jesus'ga. ⁵ João Batistava'ea oko ġa pavēi ġa mobatizauka yhya pyvō ikwehe. Emo nambegwehetei po ti Tupana'ga oko pe pavēi gwa'uva mondouka pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

⁶ Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jatykatykaa'javi Jesus'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Jesus, aġwamo nde rekorame huvihavuhetero po ti nhande israelitasramo hajiheve'ġa mondomondoa'javi nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ġwemimbotarimo omongo ymyava'ea aerēva'ea no, ei ga. Ga ndokwahavukari reki a'ea pe me, ei ga ġa pe. ⁸ Gara'uva po ti uhu pe pyri pe pojkavo nehē. Nahā po ti Tupana'ga pe mbopopoakarukari tomombe'u ti ġa Jesus'ga ojipe'ġa pe javo nehē, ei Jesus'ga. Ji mombe'u ti a'ero Jerusalém me Judéiapeve'ġa gwyri pe nhapremo nehē, ei ga. Samariapeve'ġa gwyri pe ti ji mombe'u nehē no irupeheteve'ġa gwyri pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Ga nhi'igirē Tupana'ga ga rupiri ga mondovo ojipyri yvagi pe. Ojovavu ġa hepiaga gahoa. Yvaġatiġa pype ga hoi ogwovo. A'ero ġa ndohepiaga'javi ga. ¹⁰ Ga horame ġa gwepia hete yvaga novīa Jesus'ga moirūhara'ġa. Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama ġa pyri. Ipiġahivuhu ga okupa. ¹¹ Igwete ġa ei Jesus'ga moirūhara'ġa pe:

—Galiléiapeva'ero maranuhūrame pe hepiaguhui yvaga pejjjupa? ei ġa ġa pe. Akoja'ga – kiroki ga Tupana'ga gwupi yvagi pe pe hugwi – ga jitehe ti ojivyra'ja ua kokoty nehē Jesus'ga, ei ġa. Pehepia pe gahoa. Nahā ti ga jivyra'javi nehē no, ei ġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe.

Judas Iscariotesva'ea rakykwepoharava'ea

¹² Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jivyri vytyruhua hugwi monte das Oliveiras hugwi – perope oliveiras ndyvuhua u. A'ero ġa hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém ko ira'agwe um quilômetro monte

das Oliveiras hugwi. ¹³ Ovahemame ġa hoi onga jo'ari pe – perope ġa opytaahi'vi upa. Pevo ġa ndekoi Pedro'ga, João'ga, Tiagova'ea, André'ga, Filipe'ga, Tomé'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga zelote'ga pevo oko no Judas'ga pavēi – kiroki ga Tiago'ga ra'yra'ga. ¹⁴ Igwete ġa jatykatykai jipi onhi'iġa Tupana'ga pe ojihe'ae'a kunhangwera'ġa pavēi. Jesus'ga yembora Mariava'ea oko ġapyteri pe Jesus'ga irū'ġa no.

¹⁵ Ojipea rupi ġa jatykaa'javi onhimongyavo Jesus'gareheve'ġa. He'yjuhu ko ġa cento e vinte. A'ero Pedro'ga po'ami ġapyteri pe. ¹⁶ Igwete ga ei ġa pe:

—Nhiirū, ymyahū ko Tupana'ga ra'uva okwatijaruka Daviva'ea pe hako, ei Pedro'ga ġa pe. A'ero Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo hako – kiroki ahe soldados'ġa nderoho Jesus'ga pyhygauka ikwehe, ei ga. Judasva'ea oko tuhē Daviva'ea nhi'ġa ruavo, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁷ Judasva'ea ko orepyteripeva'ero oko novā. A'reki Jesus'ga ore mo'ē ji mombe'u ti ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe.

(¹⁸ Judasva'ea opyhyguka Jesus'ga ikwehe. Igwete ġa ikwepygi itambere'ia imondovo ahe ve garekote'varuhuva'ea rehe Jesus'ga pyhygukara rehe. Kia pyvō Judasva'ea ipyhygukari kohotehea. Igwete ahe hoi pevo ojijugwa ojijuvyga ojijukavo. A'ero ahe hiri. Aherevega ipugi ojikavo. A'ero ihembavi aheryhea ahe hugwi. ¹⁹ Jerusalēmeve'ġa nhaporemo okwaha pa ahemanoa ikwehe. Igwete ġa inoġi Aherekoa gwyrā kohoa rehe. Aceldama ei ġa jupe onhi'iġimo.)

Koji'i Pedro'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe ġa jatykarama:

²⁰ —Igwete Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo inoġa hako, ei ga. Salmos ko Daviva'ea rembikwatijara rera, ei ga. Nahā ahe ei ikwatija Judasva'ea mombe'gwovo hako.

“Tipyiyame po ti aherongagwera oina.

Tuvyme ti ġa ipype javoji nehē,” ei aherembikwatijara, ei Pedro'ga ġa pe. Ojipea ahe ei ikwatija no:

“Ojipe'ga ti toporavyky aherakypwepoharamo a'ero nehē,” ei aherembikwatijara, ei ga.

²¹⁻²² —Nurā ji ei kiro pe me, ei Pedro'ga ġa pe. Ojipe'ga ti toko ore pavēi a'ero tomombe'u ti ga Jesus'ga kweravagwera ore pavēi, ei ga. Nahā ko garekoagwera: Ga oko ppy ore pavēi João Batistava'ea ġa mobatizarama ikwehe. Ojikoty'a ga ore pavēi avuirama Jesus'ga rekorame orepyteri pe ore rerekovo ikwehe. Okoji ga ore pavēi hepiaga Tupana'ga Jesus'ga rerohorame yvagi pe no, ei Pedro'ga ġa pe. Nanongara'ġa ti toko ore pavēi Judasva'ea rakykwepoharamo nehē, ei ga ġa pe.

²³ Henduvame ganhi'iġa ġa nanongara'ġa mo'ememei José'ga Matias'ga no. Ojipea ko José'ga rera Barsabás. Justo garera no. Jara'ga ko Matias'ga. ²⁴⁻²⁵ A'ero ġa nhi'iġi javo opojoykaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ndehe erekwaha pa ahereaporogita, ei ġa ga pe. Ma'ġa nde erepota ġandekoa ore pavēi a'ero? Ehepiuka ga ore ve toporavyky ti ga nemoirūharamo okovo nehē, ei ġa. A'reki Judasva'ea opohi oporavykya hugwi kirē ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei ġa. Ekwahavuka ore ve a'ero enhimimbotarimove'ga, ei ġa Tupana'ga pe.

²⁶ Igwete ġa ikwatijari Matias'ga rera ita'ia rehe. Ojipea rehe ġa ikwatijari José'ga rera. A'ero ġa inomemei ita yru'ia pype imoġwgygwyma. Kiroki ita jypya ohi jugwi – a'ea gwereko Matias'ga rera. A'ero Matias'ga rekoi Jesus'ga moirūharamo. Nurā gamoirūhara'ġa ndekoa'javi dozeramo.

2

Tupana'ga ra'uva ruragwera Jesus'gareheve'ea pyri

¹ Aerē toryva rupi Pentecostes rupi ġa jatykapavi onga pe – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe. ² Kotihī ġa henduvi vyruhua'java'ea ipopoakava'ea. Kiro turi yvaga hugwi onga pype imotynahema – perope ġa ði. ³ Igwete ġa hepiagi tata'java'ea. Kiro turi oja'oga ġa ndehe nhaporemō o'a. ⁴ Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojykapavi ġa nderekovo katu. Igwete a'ea ġa monhi'igukari hajihejiheve'ġa nhi'igimo.

⁵⁻¹² Henduvame he'yjuhuve'ġa jatykatykai judeus'ġa. Ga ko pevo u Jerusalém me Tupana'gareheve'ġa. Hajihejiheve'ġa gwyra hugwi nhaporemō ġa nduri upa. Ga ko Pártiapeve'ġa gwyrripeve'ġa. Ojipe'ġa ko Médiapeve'ġa gwyrripeve'ġa. Ojipe'ġa Elāomeve'ġa gwyrripeve'ġa, Mesopotāmiapeve'ġa gwyrripeve'ġa no Judéiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Capadóciapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Pontopeve'ġa gwyrripeve'ġa, Ásiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Frígiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Panfíliapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Egitopeve'ġa gwyrripeve'ġa, Cretapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Arábiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Líbiapeve'ġa gwyrripeve'ġa – kiroki ġayvva u cidade de Cirene pyri. Cidade de Roma hugwi ojipe'ġa nduri upa Jerusalém me no. Jara'ġa ko judeus'ġa jara'ġa pavēi – kiroki ġa onhimongo judeusramo. Henduvame he'yjuhuve'ġa jatykatykai a'ero onhimomby'apava. A'ereki ġa nhaporemō ġwendu ojigwyrripeve'ġa nhi'igā ra'āra'aġa.

—Maraġatu? ei ġa ojohupe. Agwa'ġa ko Galiléiapeve'ġa nhaporemō. Marā re po ġa ndekoi ikwahava nhandegwyrripeve'ġa nhi'igā naerū? ei ġa ojohupe. A'ereki nhanenhi'igā nhaporemō reki ġa ġwa'aġwa'ā. Omombe'umbe'u ġa nhande ve pyryheteve'ea Tupana'ga rembiapoa, ei ġa ojohupe.

¹³ Igwete ojipe'ġa Jesus'gareheve'ġa nderekomemumemui.

—Agwa'ġa ko heagwryrvinho i'gwoi'gwovo, e'i tehe ġa ġa pe.

Pedrova'ea nhi'igā ahe ve

¹⁴ Nanime Pedro'ga po'ami onzeve'ġa pavēi. Hahyahi ganhi'igā ga erame gwe'ya'ġa pe judeus'ġa pe:

—Nhiirū, pehendu ti nhinhi'igā Jerusalémmeva'ero, ei ga ġa pe.

¹⁵ “Heagwryr po avove'ġa,” pe'ji tehe pe ġa pe, ei ga. Avi ġa ndaheagwryrvi reki. Ypyhajive nove horas rupi ahe ndo'ui jipi, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁶ Penemienduva ko Joelva'ea omombe'u nhoġwenonde hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'igā jipi, ei ga. A'ea pe tuhē ahe e'i Tupana'ga ra'uva po ti oho ġa pyri nehē javo, ei ga. Joelva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'igā ikwatija hako, ei Pedro'ga ġa pe. Nahā Tupana'ga ei a'ero:

¹⁷ “Nahā ti ji rekoi vvyakotyve'ġa pavēi mbapava koty nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Amondo ti ji jira'uva ġa pyri nhaporemō.

A'ero po ti penymymino'ġa imombe'ui nhinhi'igā nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa nehē no,” ei ga, ei ga.

“Akwahavuka ti ji a'itituhēva'ea hepiuka xava'eve'ga pe ga kirame nehē. Ipyahuve'ga pe ti ji ikwahavukari hepiuka ga pe gākire'yma rupi nehē no,” ei ga, ei ga.

18 “Kiroki ga oko nhiremimbotarimova'ea rehe

– ga pyri tuhē ti ji imondoi jira'uva a'ea rupi nehē akwaimbae'ga pyri kunhangwera'ga pyri no,” ei ga.

“A'ero ti ga imombe'ui nhinhi'iga nehē,” ei ga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

Joelva'ea omombe'u nhoḡwenonde Tupana nhi'iga ikwatija hako, ei ga.

19 “Ahepiuka ti ji ahemonhimomby'ava'ea yvagi pe nehē yvya koty nehē no,” ei Tupana'ga, ei Pedro'ga ga pe.

“Ahepiuka ti ji gwyhya'javuhuva'ea no tata no.

Tatatiḡahivuhua ti ji ahepiuka nehē no,” ei ga.

20 “Ogwe ti kwara nehē,” ei Tupana'ga.

“Jahya ti iḡwaḡahi nehē gwyhyva'ea ja,” ei ga.

“Aerē ti ihoi vvyakotyve'ga mboja'ogukahava apiavo nehē.

Huvihavuhuva'ea apiavo oho nehē nhiremimboja'ogukahava.

A'ero po ti ji ei vvyakotyve'ga ndeaporoḡita pe nehē,” ei ga, ei ga.

21 “Kiroki ga e'i ji ve ji poko ti javo

– ḡapojkaharetero po ti ji amboheaporoḡita pyahu ga mongovo jijipyri avuirama nehē,” ei Tupana'ga, ei ga.

Nahā Joelva'ea imombe'ui Tupana'ga nhi'iga kwatija hako. Joelva'ea rembikwatijara Pedro'ga omombe'u ga pe no.

22 Igwete Pedro'ga ei no:

—Pejapyaka ti nhinhi'iga rehe, ei ga gwe'yja'ga pe israelitas'ga pe. Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe Tupana'ga oapouka ahemonhimomby'ava'ea ikwehe tokwaha ti ga nhirembiapoukara ga pe javo, ei ga. Pekwaha pe a'ea hepiaga. A'ereki pepyteri pe ga oapouka Jesus'ga pe ikwehe, ei Pedro'ga ga pe. 23 Ojikwe Tupana'ga ei Jesus'ga pe ḡwemimbotarimo: “Aerē ti ji nde mondoukari ḡapo pe nehē. A'ero ti ga nde mbovyrukari yva rehe nde jukauka nehē,” ei Tupana'ga ga pe, ei ga. Pehe koi Jesus'ga jukaukahara ga mbovyruka yva rehe okote'varuhuve'ga pe ikwehe, ei Pedro'ga ga pe. 24 Emo Tupana'ga Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi. A'ea ga imombigi gamanoa rahya ga hugwi. A'ereki tegwete Jesus'ga piro'ye'yma gamanoa hugwi, ei ga gwe'yja'ga pe. 25 Ymya Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'igagwama ikwatija hako, ei ga. Tupana'ga rehe Jesus'ga onhi'ĩ. Nahā Jesus'ga ei a'ero:

“Nane'yimi ko ji jipojykaharete'ga repiagi jirovaki.

Ga ko ji pyri oko jipi ji pokoga

tomomynhyme ti ga ndepy'a javo ji ve,” ei ga onhi'iga Tupana'ga rehe, ei Pedro'ga.

26 “Nurā ji roryroryvamo.

Avy'a hete ji nde rehe, a'e ji javo nde ve,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

“Yvyakotyva'ero ko ji rekoi novā.

Emo ji a'e jipi ombogwera po ti ga jira'oa nehē javo,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

27 “Nderepohiri ti nde ji hugwi

ji mombytavo omanove'ga gwyri pe nehē,” ei ga, ei ga.

“Neremonemukari po ti nde jira'oa nehē no.

A'ereki ji anhiqwava'ē nde ve,” ei ga ga pe, ei Pedro'ga.

28 “Nde erekwahavuka ji ve jihoaḡwama ejipyri,” ei ga.

“Ejikoty'aro ḡwaramo ji pavēi ko nde ji mbohoryhetei nehē,” ei ga
Tupana'ga pe, ei ga.

Nahā ko Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'iḡaḡwama ikwatija hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo gwe'yja'ga pe.

29 —Nhiirū, tamombe'u katu Daviva'ea kiro pe me a'ero nhaneramon-hava'ea, ei Pedro'ga ḡa pe. Ahe nonhimombe'ui ikwatijarame hako. Jesus'ga nhi'iḡaḡwama Daviva'ea omombe'u nhoḡwenonde, ei ga. A'ereki Daviva'ea omano tuhē, ahera'oa inemba hako, ei ga. Ahe tymi ahe noḡa hako. Kiromo jate tuvi Daviva'ea ryvya nhande pyri, ei Pedro'ga ḡa pe.

30 —Daviva'ea ko Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharamo oko, ei ga. Igwete Tupana'ga ikwahavukari aerēva'ea Daviva'ea pe hako. Ga omombe'u nhoḡwenonde ahe ve Cristo'ga rekoḡwama a'ero, ei ga. Nahā Tupana'ga ei Daviva'ea pe hako: “Tupanamo ji ei nde ve kiro,” ei ga onhinoina. “Aerē ti nde javijitehe nerymymino'ga israelitas'ḡa nduvihavuhetero toko nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. 31 Nurā a'ea kwahavipeavo Daviva'ea imombe'ui Cristo'ga mbogweravaḡwama, ei Pedro'ga ḡa pe. Ahe omombe'u Cristo'ga nhi'iḡaḡwama Tupana'ga pe a'ero, ei ga. “Nde nderepohiri ti ji hugwi ji mombytavo omanove'ḡa gwyrī pe nehē. Neremonemukari ti nde jira'oa nehē no,” ei ga, ei Pedro'ga.

32 —Jesus'ga reki ahe omombe'u, ei Pedro'ga. A'ereki gaha Tupana'ga ombogwera omanoa hugwi, ei ga. Ga kweravirē ore nhaporemō ga repiagi ikwehe, ei ga imombe'gwovo ḡa pe. 33 A'ero Tupana'ga ga mondoi ga mongovo oypyvo yvagi pe omoirūharamo ikwehe, ei ga. Igwete ga imondoi gwa'uva Jesus'ga pyri. A'ereki ymya Tupana'ga Jesus'ga ruva'ga e'i Jesus'ga pe: “Tamondo ti jira'uva nde pyri nehē,” e ko ga hako, ei Pedro'ga ḡa pe. Igwete ga imondoi Jesus'ga pyri ikwehe. A'ero Jesus'ga imbuhurukari Tupana'ga ra'uva kiro ore pyri topojoyka ḡa javo, ei Pedro'ga ḡa pe. Pe pehepia tuhē kiro Tupana'ga ra'uva rura. Pehendu pe Tupana'ga ra'uva ḡa monhi'iḡukarame penhi'iḡimo no, ei ga ḡa pe. 34 Jesus'ga ko oho yvagi pe ikwehe, ei Pedro'ga. Daviva'ea ra'oa ki a'e te ndohoi, ei ga. Omanoe'yname Daviva'ea omombe'u opojykaharete'ga Jesus'ga. Igwete ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

'Eapy ji ypyvo nhimoirūharamo,' ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea.

35 “'Kiro ti ji nearōe'ŷve'ḡa mongoi neremimbotarimova'ea rehe,' ei Tupana'ga jipojykaharete'ga pe,” ei ahe.

Nahā Daviva'ea ei Jesus'ga mombe'gwovo ga ko jipojykaharete'ga javo, ei Pedro'ga ḡa pe.

36 Igwete Pedro'ga ei no:

—Jesus'ga jitehe pe ga mondouka yva rehe ga jukavouka ikwehe novīa, ei ga. Emo Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo yvagi pe nhandepojykaharetero nhandervihavuhetero. Pekwaha tuhē a'ea pehe nhaporemō israelitasramo, ei Pedro'ga gwe'yja'ga pe.

37 Henduvame Pedro'ga nhi'iḡa ḡa imbojui opy'a okote'varuhuro ḡwaramo. Igwete ḡa ei Pedro'ga pe:

—Marā po ti ore rekoi ore nehē? ei ḡa.

38 Igwete Pedro'ga ei ḡa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Jesus Cristo'ga rehe, ei ga. Penhimobatzauka ti Jesus'gareheva'ero. Aero po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehē, ei ga. Igwete po ti Tupana'ga imondoi gwa'uva pe pyri pe moiruamouka pe nderekouvouka nehē. ³⁹ A'ereki Tupana'ga e'i jipe pe me tamondo ti jira'uva ga pyri javo, ei Pedro'ga. “Penymymino'ga pyri ti ji imondoi nehē no,” ei Tupana'ga pe me, ei ga. Irupeve'ga pe Tupana'ga ei na jitehe no judeus'garūive'ga pe. Kiroki ga ga omo'emo'ē ojive – ga pe nhaporemō nhandepojykaharete'ga ei, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

⁴⁰ Pedro'ga ega'ei ga pe imombe'ukatuavo. Igwete ga ei:

—Pepohi ti aḡwamove'ga hugwi okote'varuhuve'ga hugwi Tupana'ga ti tombohahyukaryme pe me nehē, ei ga ga pe.

⁴¹ Kiroki ga ḡwendu katu Pedro'ga nhi'iḡa – kiro ga nhimobatzaukari Pedro'ga pe. Trēs mil ko ga onhimongyavo – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe a'ea rupi Pedro'ga nderekovo. ⁴² Kotihītihi'ga jihe'akatui ojogwehegwehe a'ero. Gwendu hete ga Jesus'ga moirūhara'ga nemimbo'ea Pedro'ga nemimbo'ea. O'uo'u ga mbatera ojopyri no. I'urame ga japyakai Jesus'ga manoagwera rehe. Igwete ga nhi'inhi'iḡi Tupana'ga pe jipi.

Jesus'gareheva'ea ojogweroju

⁴³ Tupana'ga oapoapouka ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga moirūhara'ga pe.

—Ja'gwy! ei pevove'ga hepiaga. Tupana'ga ipopoaka hete, ei ga onhimomby'apava.

⁴⁴ Igwete Jesus'gareheve'ga jihe'akatui jipi ojopokopokoga ombatera rehe. ⁴⁵ Ombatera rerekorame ga imondoi ikwepyguka itambere'ia ima'ema'eamo ojipe'ga pe imbatere'ymame. ⁴⁶⁻⁴⁷ Nane'ymi ga nhi-mono'ono'oḡi judeus'ga jatykahavuhua rokari pe. Igwete ga hogahoi onhonga pe mbatera i'gwovo ima'ema'eamo ojohupe gworygworyvamo Tupana'ga mboheteavo. Ojipe'ga nhaporemō e'i ga pe pyry hete ga javo. Igwete nhandepojykaharete'ga koji'ive'ga mbojikojikogukari ojihe jipi. Igwete ga ojiheve'ga mbojihe'apavukari ojogwehegwehe.

3

Ipyka'nauhūva'ea po'agatua

¹ Aerē Pedro'ga hoi ḡajatykahavuhu pe Joāo'ga pavēi xanhi'i Tupana'ga pe javo. Ka'aru trēs horas rupi ga hoi. A'ereki a'ea rupie'ymi judeus'ga oho onhi'iḡa Tupana'ga pe. ² Igwete Pedro'ga nduri. A'ea ja ojipe'ga ipyka'nauhūve'ga reruri pea rupi. Nane'ymi ga gweru ga ojatykahavuhua jurukwara pyri ga mohina. Jurukwara pe ga e'i Ikatuva'ea. Ipyka'naka'nauhū po ga o'a raka'e. Nopo'ami ga a'ero. Nurā ga ga reruri ga mohina toporandu ga itambere'ia rehe javo. Igwete ga poranduranduvi ojipejipe'ga pe ga horame onga rokari pe. ³ Kiro Pedro'ga nduri a'ero. Ga vahemame onga pe ipyka'nauhūve'ga ga ndepiagi oina. Igwete ga ei ga pe:

—Pembuhu ji ve itambere'ia, ei ga.

⁴ Igwete Pedro'ga ga repiahetei Joāo'ga pavēi. Pedro'ga e'i ga pe:

—Ejirova ore koty, ei ga ipyka'nave'ga pe.

⁵ A'ero ga jirovagi ga koty ga ndepiagi oina. “Ombuhu po ti ga mo ji ve nehē,” ei ga ovytyteri pe. ⁶ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Itambere'ia ji ndarekoi te novīa. Emo Jesus Cristo'ga popoakara ji areko Nazarépeve'ga popoakara, ei ga. Nurā ji ei nde ve: Epo'ā egwovo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Pedro'ga ga popyhygi ga mopo'ama. Omopo'amame ga pyitaro a'ero ga pynhu'aitaro no. ⁸ A'ero ga pori opo'ama ogwovo. Igwete ga reki onga rokari pe Pedro'ga ndupi okovo. Opoopo ga ogwovo gworygworyvamo. Igwete ga Tupana'ga mboheteheitei. ⁹ Pevove'ga nhaporemogwepia gahoa henduva ganhi'iga Tupana'ga mboheterame.

¹⁰ —Gaha, ja'gwy! ei ga, kiroki ga ōi itambere'ia rehe jipi jurukwara pyri Ikatuva'ea pyri! ei ga onhimombaragwahava ga rehe.

Onhimomby'a hete reki ga gapyita rehe.

Pedrova'ea omombe'umbe'u ahe ve

¹¹ Igwete ika'nauhūgwera'ga Pedro'ga anhuvani. Kiro pevove'ga nhambavi ojatykava upa ga pyri gambo'ehai pe onga rembe'yvuhu pe – a'ea pe ga e'i Salomāova'ea apoa. Igwete ga nhimomby'ahetei ika'nauhūgwera'ga repiaga.

¹² —Marā ga po'amuhūi? ei ga ojoheupepe. Gandura repiagame Pedro'ga ei ga pe israelitas'ga pe:

—Maraname pe ore repiahetei penhimomby'auhuavo gapo'ama rehe? ei ga ga pe. Pe'e tehe po pe ore ve naerū. “Ipaji hete ga Pedro'ga. Opyryva gwaramo ga agwa'ga mopo'ami ga mondovo.” Poro po pe etehei ore ve naerū? ei Pedro'ga ga pe. Na rūi reki, a'e ji pe me, ei ga. ¹³⁻¹⁶ Jesus'ga reki omopo'amuka ore ve penembiepiaga'ga penembikwahava'ga. A'ereki ore orojiko Jesus'ga rehe. Orejikoga gwaramo ga rehe Jesus'ga ga mopo'agatui pendovaki, ei ga ga pe.

—Nhaneremboypya ojiko hete Tupana'ga rehe hako Abraāova'ea Isaqueva'ea. Jacóva'ea ojiko ga rehe, ei ga. Gaha ombohuvihavuhu hete Jesus'ga omoirūhara'ga. Pehe ki a'e te Jesus'ga mondo nhanderuvihava'ga po pe ikwehe, ei Pedro'ga ga pe. Igwete governador'ga Pilatos'ga ei novīa: “Amohemuka ji ga cadeia hugwi ga mbopiro'yavouka,” ei ga. Pe ki a'e te pe'e Pilatos'ga pe: “Teremohemukari Jesus'ga. A'ereki ga okote'varuhū,” pe'eteheuhu pe Pilatos'ga pe ikwehe, ei ga. Iporojukave'ga reki pe pepota gaha emohemuka ore ve javo. Pyryheteve'ga ki a'e te pe ndapepotari gahema naerū, ei ga ga pe. Gaha ko vvyakotyve'ga mongo tuhē Jesus'ga. Emo pe pejukauka ga. Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi ikwehe, ei ga. Ga mbogweravirē ore ga repiaga'javi a'ero, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

¹⁷ Igwete ga ei gwe'yja'ga pe no:

—Nhiirū, pejukauka pe ga ikwehe. A'ereki pe ndapekwahavi tuhē nhanderuvihava'ga pavēi, ei ga ga pe. ¹⁸ Ymyahū Tupana'ga ombó'e nhogwenonde ahe a'ea rehe hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iga jipi, ei ga. Ahe nhaporemogwepia gahoa henduva ganhi'iga Tupana'ga mboheteheitei. ¹⁹ Pevove'ga nhaporemogwepia gahoa henduva ganhi'iga Tupana'ga mboheterame. ²⁰ Pevove'ga nhaporemogwepia gahoa henduva ganhi'iga Tupana'ga mboheterame.

¹⁹ —Perojiji ti pejeaporogita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe tohy ti ga pendekote'varuhua pe hugwi nehē, ei ga. ²⁰ Pepohi ti jugwi pejikoga nhandepojykaharete'ga rehe tomomy ti ga pepy'a nehē. Pepohi ti jugwi pejikoga ga rehe tombuhura'ja ti ga Jesus

Cristo'ga pe pyri, ei ga. Ga pe Tupana'ga e'i nhoḡwenonde tamondoa'ja ti ga ḡa pyri nehē javo, ei Pedro'ga ḡa pe.

²¹ —Jesus'ga opyta tuhē kiro yvagi pe Tupana'ga ti toapokatua'ja na'ē vvyakotyva'ea ji renonde javo, ei ga. Ymyahū ko Tupana'ga imombe'ujipei a'ea onhi'iga mombe'uharava'ea pe hako tapemombe'u ti jara'ga pe javo, ei ga. ²² A'ea ko Moisésva'ea omombe'u a'ero hako. A'ereki ahe e'i:

“Tupana'ga pepojykaharete'ga po ti ji'jave'ga mongoi pepyteri pe nehē,” ei ahe, ei ga.

“Ga po ti pejigwyriveva'ero oko pe pavēi nehē.

Igwete po ti ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iga pe me nehē,” ei Moisésva'ea hako, ei ga.

“Pehendu katu pa ti ganhi'iga a'ero nehē,” ei ahe.

²³ “Kiroki ḡa ndohopotari ganhi'iga rupi

– ḡahā ti ḡa tombojipe'a Tupana'gareheve'ḡa hugwi ḡa jukavo nehē,” ei ahe hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo ḡa pe.

²⁴ —Samuelva'ea omombe'u nhoḡwenonde aḡwamova'ea no hako, ahepy'rovova'ea omombe'u no Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Pedro'ga ḡa pe. Tupana'ga imombe'uukarame ahe ve ahe nhaporemo omombe'u aḡwamova'ea hako, ei ga. ²⁵ Pe ndepyga reki Tupana'ga omombe'uuka nhoḡwenonde aḡwamova'ea ahe ve hako. Pe ndepyga jitehe Tupana'ga e'i jipe penamonhava'ea pe hako tamombyry ti ḡa pe nehē javo, ei Pedro'ga ḡa pe. A'ereki Abraāova'ea pe ga e'i jipe hako: “Nerymimino'ga po ti imombyryvi vvyakotyve'ḡa pe nhaporemo nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Pedro'ga ḡa pe. ²⁶ Pe pyri na'ē Tupana'ga Jesus'ga mbuhurukari a'ero ga mongovo omoirūharamo tamombyry ti ḡa pe javo, ei ga. “Tamombyry ti ḡa pe ḡa mbopohiruka pa ḡandekote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe ndepyga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ḡa pe.

4

Onhi'igahy ahe Pedrova'ea pe

¹⁻⁴ Igwete João'ga pavēi Pedro'ga imombe'ui Jesus'ga kwerava ga manoagwera hugwi. A'ea imombe'urame ḡa pe ḡa ei:

—Okwerava ḡwaramo po ti Jesus'ga nhande mbogweravi nehē no, ei ḡa.

Henduvame Pedro'ga nhi'iga he'yjuhuve'ḡa heroviari ojikoga Jesus'ga rehe a'ero. Cinco mil ko ḡa a'ero Jesus'gareheve'ḡa onhimongyavo. Pedro'ga nhi'inhi'igame ḡa pe kiro ḡa nduri ḡa pyri. Guardas'ga nduvihava'ga uhu – kiroki ḡa gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua guardas'ga. Ganduvihava'ga uhu, mbatera kwava'ēhara'ḡa uhu no saduceus'ga pavēi. Ga ndogweroviari omanove'ḡa mbogwerava ḡamanoa hugwi. Nurā ḡa nhimonha'ngai Pedro'ga ndehe ḡa omanove'ḡa mbogwerava mombe'urame ojipe'ḡa pe. Kiro ḡa nduri a'ero Pedro'ga pyhyga ḡa nderogwovo ḡa mongiavo cadeia pype ḡa mongia. A'ereki kiro ka'aru hete.

⁵ Ko'emame judeus'ga nduvihava'ga jatykai Jerusalém me tihendu ti Pedro'ga nhi'iga javo. Xava'eve'ḡa oko judeus'ga mbo'ehara'ḡa pavēi.

⁶ Anás'ga oko ḡa pyri no ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga. Gare'yja'ḡa no Caifás'ga João'ga Alexandre'ga jara'ga no. ⁷ Igwete ḡa jatykai Pedro'ga

mbuhuruka ġa mo'ama ojipyteri pe tihendu ti ġanhi'igā javo. Igwete ġa ei Pedro'ga pe:

—Ma'ġa popoakara pyvō pe ga mopo'ami ika'nauhūve'ga? Ma'ġa e'iuhu pe me: “Pemopo'ā ga”? ei ġa ġa pe.

⁸ Nanime Tupana'ga ra'uva Pedro'ga pojykapavi. A'ero ga ei xava'eve'ga pe judeus'ga nduvihava'ga pe no:

⁹ —Pe'ji pe ore ve: “Marā pe ika'nauhūve'ga mopo'aġatui pyryva'ea apovo ga pe?” pe'ji pe ore ve naerū? ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁰ Pekwaha ti a'ero. Nhandere'yja'ga nhaporemō ti tokwaha no israelitas'ga, ei ga. Jesus Cristo'ga reki Nazarépeve'ga – gaha ko omopo'aġatuuka ika'nauhūve'ga avo pepyteri pe, ei ga. Pehe Jesus'ga mbovy yva rehe ga jukavo ikwehe. Tupana'ga ki a'e te ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe. ¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara ko e'i hako, ei ga.

“Onga apohara'ga japoramē onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i ikwatijara hako, ei Pedro'ga.

Na jitehe ko pe, ei ga. Pe napearōi Jesus'ga tiruahū ga javo tehe ga pe. Tupana'ga ki a'e te oarō hete reki ga pyry hete ga javo ga pe, ei ga. ¹² Jesus'ga jate reki Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri togweru ti ga ġa ji pyri javo. A'ereki yvya koty niandererohohavi tuhē. Gaha jate po ti nhande rerohoaġwama Tupana'ga pyri nhande mongovo nehē, ei Pedro'ga ġa pe.

¹³ Henduvame Pedro'ga nhi'igā ġa nhimomby'ai hehe ojapyaka upa.

—Pedro'ga ndopojihuvi ja'javo João'ga pavēi, ei ġa ojohupe. Marā re po ġa ikwahahetei mbatera? A'ereki ġa ko okoteheve'ga, ei ġa. Jesusva'ea pavēi reki ġa ndekoi jipi onhimbo'eavo, ei ġa ojohupe.

¹⁴ Omboja pota ġa mbatera Pedro'ga ndehe novīa. Emo ika'nauhūgwera'ga repiaga ġa nde'ia'javi ga aġaturo ġwaramo ġa pyri. ¹⁵ Kiro ġa Pedro'ga mondoukari na'ē ojihugwi. Igwete ġa nhomonhi'inhi'igi upa.

¹⁶ —Marā po ti nhande ġa nderekoi nehē naerū? ei ġa ojohupe. A'ereki Pedro'ga oapo tuhē ahemonhimomby'ava'ea Jerusalmmeve'ga ndovaki, ei ġa. “Ga ndoapoi,” nhande ndia'ei. A'ereki jukwaha ġa pe nhaporemō ika'nauhūve'ga po'aġatua, ei ġa ojohupe. ¹⁷ Xanhi'igahyahi ti ġa pe a'ero ġa mombiga tomonhimoanhanyme ti he'yjuhuve'ga pe, ei ġa. Xa'e ti ġa pe tonhi'igā'javyme ti ġa ġa pe Jesusva'ea renoina, ei ġa ojohupe.

¹⁸ A'ero ġa Pedro'ga mbuhura'javi ojipyri. Igwete ġa nhi'igahyi ġa pe novīa.

—Tapenhi'igā'javi'i ti Jesusva'ea renoina ġa mbo'eavo ahe rehe, ei ġa Pedro'ga pe novīa.

¹⁹ Emo Pedro'ga e'i ġa pe João'ga pavēi:

—Marā naerū? ei ġa. Toroko po ti ore penhi'igā rehe orokoe'yma Tupana'ga nhi'igā rehe hamo naerū? A'ea po pyry Tupana'ga pe naerū? Pejapyaka katu ti ikwahava, ei ġa ġa pe. ²⁰ Oro ore, noromombe'upigi tuhē reki oronhimbiepiaga oronhimienduva no, ei Pedro'ga ġa pe.

²¹ Koji'i ġa nhi'igahyhivi Pedro'ga pe a'ero.

—Pepige'yname po ti ore pe nupanupāukari nehē, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa ġa mo'ėukari ġa mondouka. Nonupāukari reki ġa ġa. A'ereki he'yjuhuve'ġa horyory pa Pedro'ġa ndehe Tupana'ga mboheteavo ahe-monhimomby'ava'ea rehe. ²² A'ereki he'yi kwara quarenta kwara ika'nauhūve'ga rehe Pedro'ġa ga mopo'amame.

Jesus'gareheve'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe

²³ Igwete ġa Pedro'ġa mo'ėukari ġa mondovo. A'ero Pedro'ġa hoi jara'ga pyri Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa imombe'upavi ġa pe ikwava'ėhara'ġa nduvihava'ga nhi'ġa ojive xava'eve'ġa nhi'ġa no. ²⁴ Henduvirė onhopavėi ġa nhi'ġi opojkaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ereapo pa nde yvaga, yvya, paranauhūa, ipypeva'ea reheve po rimba'e, ei ġa Tupana'ga pe. ²⁵ Eja'uva pyvō nde ejiheva'ea monhi'ĩ hako Daviva'ea oreramonhava'ea. A'ero ahe ei: “Maraname israelitas'ġarūive'ġa nhimboahivuhui nhandepojykaharete'ga pe Tupana'ga pe?

Maraname ġa ndeaporoġitateheuhuro naerū?” ei Daviva'ea hako, ei ġa Tupana'ga pe.

²⁶ “Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ojatyka upa.

Omovahĩ ġa Tupana'ga remimbuhurukara'ga no Cristo'ga,” ei ahe hako.

²⁷ A'ea Jesus'gareheve'ġa ei onhi'ġame Tupana'ga pe. Igwete ġa ei ga pe no:

—A'iti tuhė ġa jatykai nemoirūhara'ga movahiamo Jesus'ga movahiamo ikwehe. Ga pyry hete reki neremimbuhurukara'ga, ei ġa Tupana'ga pe. Emo Herodes'ġa ojatyka avo Jerusalėm me Pōncio Pilatos'ga pavėi ikwehe. Israelitas'ġa ojatyka israelitas'ġarūive'ġa no Jesus'ga movahiamo, ei ġa Tupana'ga pe. ²⁸ Ojikwe nde ei: “Nahanahā ti ġa ndekouhui nehė,” ere nde hako. A'ereki nde ndepopoaka javo jupe, ei ġa. Na tuhė reki ġa ndekoi a'ero, ei Jesus'gareheve'ġa Tupana'ga pe.

²⁹ —Ehepia kiro ġanhi'ġahya ore ve oji'i. “Pe Jesus'ga mombe'upige'ymame toponupanupāuka po ti ore pe nehė,” ei ġa ore ve oji'i, ei ġa Tupana'ga pe. Ore poko ti a'ero toromombe'u katu ti nenhi'ġa Jesus'ga mombe'gwovo ġa pojihuve'yma nehė. A'ereki ore ndereheva'ero oroko, ei ġa ga pe. ³⁰ Ehepiuka ti ejipopoakara imombiga avove'ġa tetirūa ġa hugwi, ei ġa. Eapouka ti ore ve ahemonhimomby'aheteva'ea Jesus'ga popoakarimo. A'ereki ga pyry hete nemoirūhara'ga, ei Jesus'gareheve'ġa ga pe.

³¹ Ga nhi'imbeviri ġa pe kiro iġwyġwyġwyġwymi onga – perope ġa ojatyka ipype. Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojykapavi ġa nderekokat-uavo. A'ero ġa imombe'ui Tupana'ga nhi'ġa ojipe'ġa pojihuve'yma.

Jesus'gareheve'ea oma'ema'ė ombatera ojohupe

³² Kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe – kiro ġa jihe'akatuheti ojogwehe onhimongyavo. Ojo'jajo'ja hete ġandeaporoġita. Nde'i ġa ombatera pe ndeapoa rūi. A'ereki ġa oma'ėġatu ombatera ojohupeupe nhandeapoa javo jupe. ³³ Tupana'ga popoakahetea rerekovo Jesus'ga moirūhara'ġa imombe'ui opojykaharete'ga mbogweravagwera Jesus'ga mbogweravagwera. Igwete Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nhaporemō. ³⁴⁻³⁵ Kiroki ġa gwereko onga, kiroki ġa gwereko yvya – ġa omondomondo a'ea itambere'ia pyhyga. Igwete ġa heruri itambere'ia Jesus'ga moirūhara'ġa pe toma'ė ti ġa imbatere'ỹve'ġa pe javo. Nurā ndogwerekōa'javi ġapyteri pe imbatere'ỹve'ġa. A'ereki ġa herekoe'ymame ojipe'ġa imondo mo ġa pe.

³⁶ José'ga na jitehe imondoi ogwyrā itambere'ia rehe herua. Ga ko levitaramo ypa'omeva'ero Chiprepeva'ero. Jesus'ga moirūhara'ġa ono Barnabé ga rehe. Garera pe nhande ei: Ga mbohory ga. ³⁷ Igwete ga imondoi ogwyrā itambere'ia herua Jesus'ga moirūhara'ġa pe toma'ē ti ġa ġa pe javo.

5

Ananiasva'ea Safirava'ea pavēi

¹ Aerē ko Ananiasva'ea na jitehe novīa. Ahe imondoi ogwyrā itambere'ia pyhyga ġwembirekova'ea pavēi Safirava'ea pavēi. ² Ananiasva'ea opojyka reki jara ojive imombytavo inoġa ojipyri. Jara ahe gweru Jesus'ga moirūhara'ġa pe aru pa ji itambere'ia javo tehe ġa pe. Aherembirekova'ea Safirava'ea okwaha hete ahe'mbea. ³ Igwete Pedro'ga ei Ananiasva'ea pe:

—Maranuhūrame nde erepojkauka ejeaporoġita Satanás'ga pe e'mbero Tupana'ga ra'uva pe? A'ereki nde eremombytauhu jara ejive egwyrā kwepykava, ei Pedro'ga ahe ve. ⁴ Ndeapoa tuhē ko ndegwyrā imondoa renonde. Imondorē ikwepykava na jitehe ndeapoa no, ei ga ahe ve. Maranuhūrame nde reaporoġitate'varuhuro e'mbero aru pa ji javo tehe? ei ga Ananiasva'ea pe. Yvyakotyve'ġa pe jate rūi nde mbero. Tupana'ga pe nde mbero, ei Pedro'ga ahe ve.

⁵ Henduvame ganhi'ġa Ananiasva'ea manoi o'a upa. Okyhyji pa hete ġa a'ero ikwahavame ahemanoa. ⁶ Igwete ipyahuve'ġa nduri ahera'oa mamana tapy'ynhapira pyvō. Igwete ġa ahe rerohoi ahe tyma.

⁷ Koiramehe aherembirekokwerava'ea ruri Pedro'ga pyri no Safirava'ea. Ndokwahavi ve ahe ġwembirekova'ea manoa. ⁸ Igwete Pedro'ga ei Safirava'ea pe:

—Emombe'u katu ji ve. Maramomi ikwepykava pe imondorame egwyrā? Momi tuhē oji'i?

—Momi tuhē itambere'ia, ei ahe ga pe o'mbero.

⁹ Igwete ga ei:

—Maranuhūrame pe ememei novīa: “Tihepia ti nhande imoandyandyi Tupana'ga ra'uva”? ei Pedro'ga ahe ve. Kiro ki ġa u – kiroki ġa gweroho nerembirekova'ea tyma, ei ga. Ahe javijitehe po ti ġa nde rerohoi nde tyma nehē no, ei Pedro'ga ahe ve.

¹⁰ Nanime Safirava'ea manoi o'a upa a'ero gapya pyri. Igwete ipyahuve'ġa nduri ahe repiaga. Igwete ġa ahe rerohoi ahe tyma aherembirekova'ea pyri ahe mbojoyvya. ¹¹ Okyhyji pa hete ġa a'ero Jesus'gareheve'ġa ojipe'ġa no henduvame ahemanoa.

Jesus'ga moirūharava'ea oapo ahemonhimomby'ava'ea

¹² Igwete Jesus'ga moirūhara'ġa japojapoi ahemonhimomby'ava'ea pevove'ġa pyteri pe. Igwete Jesus'gareheve'ġa nhimono'ombavi jipi ojihe'akatuavo ojogwehe ojatykahavuhua pype – perope onga rembe'yvuhu pe Salomāova'ea apoa pe. ¹³ Ojipe'ġa e'ie'i ġa pe pyri hete ġa javo novīa. Emo ojikoge'ymame Jesus'ga rehe ġa ipojihuvi ojihe'are'yma ġa ndehe. ¹⁴ Igwaigwavete reki ojipe'ġa jikogi Jesus'ga rehe ojihe'a ġa ndehe onhimongyavo akwaimbae'ġa kunha'ġa no. ¹⁵ Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pevove'ġa ġa nderuri itetirūave'ġa. Igwete ġa ġa noġi pea rupi ġakupeupava rehe. “Ga ndekorame vehevi

Pedro'ga aḡi pe jate ga kwavame, opi po ti ḡatetiruã ḡa hugwi nehẽ,” ei ḡa. ¹⁶ He'yjuhuve'ḡa gwerugweru itetirũave'ḡa anhaḡa rembipojykahara'ḡa no. Gweru ḡa ḡa ojipejipea hugwi Jerusalẽmpyriva'ea hugwi. A'ero itetirũave'ḡa nhimohiḡatugaḡatupavi. Anhaḡa jipe'apavi ḡa hugwi.

Ahe ombohahy Jesus'ga moirũharava'ea pe

¹⁷ Igwete ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhu'ga nhimyrõi Jesus'ga moirũhara'ḡa ndehe Pedro'ḡa ndehe. Gareheve'ḡa na jitehe onhimyrõ ḡa ndehe no saduceus'ḡa. ¹⁸ Nurã ḡa Pedro'ḡa pyhygukari ḡa mongiuca cadeia pype. ¹⁹ Emo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri pyytunimo ḡa pyri cadeia pype hovapytymba'voga ḡa pe ḡa nenoheha jugwi. Igwete ga ei Pedro'ḡa pe:

²⁰ —Hepejigwovo kiro pejatykahavuhua rokari pe penhi'ama. Pe'ji ti pevove'ḡa pe: Pejikogame Jesus'ga rehe po ti ga imbopyahui pejea-poroḡita nehẽ, pe'ji ti ḡa pe, ei ga Pedro'ḡa pe.

²¹ Gwendu katu ḡa Tupana'gapyrive'ga nhi'ḡa. Igwete Pedro'ḡa hoi ko'eḡatue'yma rupi ḡajatykahavuhua rokari pe ḡa mbo'eavo.

A'ea ja ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhu'ga ruri ojiheve'ḡa pavẽi. Igwete ḡa jara'ḡa mbojatykapavi. Judeus'ḡa moḡitaharamo ḡa guardas'ḡa mondoukari cadeia pype togweru ti ḡa Pedro'ḡa javo novã. ²² Emo ovahemame cadeia pe guardas'ḡa ndohepiagi reki Pedro'ḡa. A'ero ḡa jivyri imombe'gwovo.

²³ —Avi ḡa ahã pevo! ei guardas'ḡa ḡa pe. Gwovapytyḡatu po ḡa novã, ei ḡa. Pero hepiakatuhara'ḡa átehei hovapytymbava pyri, ei ḡa ḡa pe. Igwete ero hovapytymba'vogi tiroho ti ḡa javo novã. Emo ḡa nduvi reki ipype! ei guardas'ḡa imombe'gwovo ḡa pe.

²⁴ Henduvame guardas'ḡa nduvihavuhu'ga nhimomby'apavi ikwava'ẽhara'ḡa nduvihava'ḡa pavẽi.

—Marã po ti nehẽ naerũ? ei ḡa ojohupe.

²⁵ Nanime ojipe'ga ruri ḡa pyri Pedro'ḡa mombe'gwovo ḡa pe:

—Akoja'ḡa – kiroki ḡa pe ḡa mondouka ḡa mongiavo cadeia pype kiramè raji'i novã – kiro ḡa ḡa mbo'embo'ei o'ama nhandejatykahavuhua rokari pe, ei ga ḡa mombe'gwovo ḡa pe.

²⁶ A'ero guardas'ḡa hoi gwuvihavuhu'ga rupi Pedro'ḡa nderua. Maym-beve ḡa Pedro'ḡa nderuri ḡa nderekovo. A'ereki ḡa okyhyji he'yjuhuve'ḡa hugwi. “Pedro'ḡa pyhygahyrame po ti ḡa nhande api nehẽ,” ei ḡa ojohupe.

²⁷ Igwete ḡa hoi ḡa nderua ḡa mo'ama judeus'ḡa moḡitahara'ḡa ndovai pyteri pe. A'ero ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhu'ga ei Pedro'ḡa pe:

²⁸ —“Tapembo'ei ti ḡa Jesusva'ea remimbo'ea rehe,” oro'e ko ore pe me oji'i novã, ei ga. Emo pe pemonhimoanhaanha penhimb'i'ea Jerusalẽmmeve'ḡa pe nhaporemõ, ei ga ḡa pe. Igwete pe imbojapotaruhui Jesusva'ea manoagwera ore rehe no, ei ga ḡa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ḡa ei ḡa pe jara'ḡa pavẽi Jesus'ga moirũhara'ḡa pavẽi:

—Tupana'ga nhi'ḡa po ore hendukatui vvyakotyve'ḡa nhi'ḡa hohe hamo, ei ḡa. ³⁰ Tupana'ga rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Gaha koi ombogwera Jesus'ga gamanoa hugwi pe ga jukarẽ ga mbovyrukaramè yva rehe ikwehe, ei Pedro'ḡa ḡa pe. ³¹ Tupana'ga omongo Jesus'ga ojipyri a'ero ga mongovo nhanderuvihavuhuhetero. Ga omongo Jesus'ga nhanembopiro'yharamo no, ei ḡa. Tupana'ga e'i: “Togweroji-jyjijyuka po ti ga israelitas'ḡa ndeaporõḡita topohi ti ḡa okote'varuhua

hugwi. Tomombo po ti ga gāndekote'varuhua a'ero ga mbopiro'yavo jugwi," ei Tupana'ga, ei ga ga pe. ³² A'ea ore oromombe'umbe'u ga pe. Tupana'ga ra'uva na jitehe okwahavuka ga pe no. A'ereki gwa'uva Tupana'ga ombuhuruka onhi'iga rendukatuhara'ga pyri, ei Pedro'ga ga pe.

³³ Ganhi'iga renduvame judeus'ga moġitahara'ga nhimboahihetei Pedro'ga pe. Igwete ga ei ojohupe:

—Marā po ti nhande ga nderekoi ga jukavo nehē, ei ga ojohupe.

³⁴ Kiro ga pyteripeve'ga po'ami a'ero Gamaliel'ga. Ga ko fariseu'ga. Moisés'va'ea remimbo'eagwera rehe ga ga mbo'embo'e jipi. Ga nhaporemō e'i pyri hete ga pe. Kiro ga po'ami ga pyteri pe a'ero Gamaliel'ga. Igwete ga Pedro'ga mondoukari na'ē pea hugwi. ³⁵ Ga horē ga ei jara'ga pe:

—Israelitasramo pejapyaka katu na'ē ti penhimbohovajara rehe, ei ga. ³⁶ A'ereki ymya ko Teudas'va'ea uhu ikwehe jihi ko penduvihavamo ako kiro javo. He'yjuhu reki ga quatrocentos ko ga jikogi ahe rehe a'ero okovo ahe rupi, ei ga ga pe. Emo ojipe'ga ahe jukai, ei ga. A'ero ahereheve'ga kwaki'okatukatui ikwehe. Ahana'ja reki ahereheve'ga a'ero, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ga pe.

³⁷—Aerē Judas'va'ea ruri ikwehe Galilēiapeve'ga gwyripeva'ea ikwehe, ei ga. A'ea rupi huvihavuhu'ga okwatijapavuka nhanderera inoġauka, ei ga ga pe. Igwete Judas'va'ea ruri onhimbopogweuka he'yjuhuve'ga pe timovahī nhanderuvihavuhu'ga javo. Emo ojipe'ga ahe jukai. Ahereheve'ga kwaki'opavi reki ikwehe, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ga pe. ³⁸ Nurā ji ei pe me kiro: Tapeavykyi ti Pedro'ga. Na ga ndekoi jate, ei ga. Po yvyakotyve'ga ndeaporogita rupi ga ga mbo'ei ga nderekovo, a'ero po ti aerē momina nehē, ei ga ga pe. ³⁹ Po Tupana'ga reaporogita rupi Pedro'ga ga mbo'ei, a'ero po ti pe napemombigi tuhē Pedro'ga nehē. Pe po ti Tupana'ga movahī nehē, ei ga. Tapeavykyi ti Pedro'ga a'ero, a'e ji pe me, ei Gamaliel'ga ga pe.

Oho reki ga Gamaliel'ga nhi'iga rupi a'ero Pedro'ga jukaukare'yma. ⁴⁰ Igwete ga Pedro'ga mbuhurukara'javi ga nupanupamouka mbiara pira apopyra pyvō.

—Tapevhi'iga'javi ti Jesus'va'ea renoina, ei ga ga pe.

Igwete ga ga mo'ēukari a'ero ga mondovo. ⁴¹ Igwete Pedro'ga hoi judeus'ga moġitahara'ga hugwi. Horyory reki ga hahyva'ea rehe ogwovo. A'ereki ga e'i ojohupe: "Tupana'ga e'i reki nhande ve: 'Pepyry hete pe. Nurā ko pyri pe ikwahavi hahyva'ea Jesus'ga repyga,' ei Tupana'ga nhande ve," ei ga. Nurā Pedro'ga ndoryndoryvamo hahyva'ea kwahava ogwovo. ⁴² Nane'ymi ga hoġahoi ojipe'ga mbo'eavo Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. Ojatykahavuhua rokari pe ga hoi. Ojipe'gape'ga nonga pe ga hoi no Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ga pe.

6

Seteva'ea opoko Jesus'ga moirūharava'ea

¹ Igwaigwavete ojipe'ga jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. Aerē ga nhonhi'igayvari reki judeus'ga. Kiroki ga grego ganhi'iga – ga onhi'igahy ga pe – kiroki ga aramaico ganhi'iga.

—Ga ndoporakakatui aherembirekokwera'ga, ei ga ga pe. Nomondokatui ga orere'yja'ga pe mbatera ma'ema'era me jipi, ei ga – kiroki ga gregu ganhi'iga.

² Igwete Jesus'ga moirūhara'ga dozeve'ga henduvi ganhonhi'igayvara. A'ero ga Jesus'gareheve'ga mbojatykapavi ojipyri. Igwete ga ei ga pe:

—Oreirū, ndoropohiri po ore Tupana'ga nhi'iga mombe'ua hugwi hamo ima'ema'eamo mbatera ga pe hamo, ei ga ga pe. ³ Nurā ti pemo'ē nhandere'yja'ga toma'ema'ē ti ga mbatera ga pe, ei ga. Nanongara'ga ti pemo'ē. Ojipe'ga e'i ga pe: “Ga pyry hete ikwahaheteavo,” ei ga. “Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete ga mongokatuavo,” ei ga ga pe. Nanongara'ga ti pemo'emo'ē ga mongovo seteve'ga, ei dozeve'ga ga pe. Ga pe po ti ore ima'ēukari a'ero nehē imondokatuuka mbatera aherembirekokwera'ga pe nehē. ⁴ Ore po ti oromombe'u Tupana'ga nhi'iga ojipe'ga pe jipi nehē, ei ga. Oronhi'inhī ti ore Tupana'ga pe nehē no, ei dozeve'ga ga pe.

⁵ —Kwa, ei jara'ga ga pe. Toromo'ē ti ga a'ero.

Seteve'ga ga ga mo'ēi a'ero. Estêvãova'ea pe ga e'i. A'ereki ahe ojiko hete Jesus'ga rehe. Tupana'ga ra'uva ahe pojyka hete ahe rerekokatuavo. Ojipe'ga ga ga mo'ēi no Filipe'ga, Prócoro'ga, Nicanor'ga, Timom'ga, Pármenas'ga, Nicolau'ga. Antioquiapeva'ero ko Nicolau'ga oko. Onhimongo ga judeuramo okovo ikwehe. ⁶ Seteve'ga ga ga mo'ēi a'ero. Igwete ga ga nderuri Jesus'ga moirūhara'ga pyri. A'ero ga nhi'igi Tupana'ga pe seteve'ga ndepyga. Igwete ga pokogi seteve'ga akağa rehe toporavyky ti ga mbatera ma'eamo javo.

⁷ Igwaigwavete Jesus'ga moirūhara'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iga ojipe'ga pe. Igwaigwavete ga hendukatui ganhi'iga a'ero ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo Jerusalém me. He'yjuhuve'ga ojiko Jesus'ga rehe no mbatera kwava'ehara'ga.

Judeusva'ea ruvihavava'ea opyhyguka Estêvãova'ea

⁸ Igwete Tupana'ga imombyryvi Estêvãova'ea pe. Igwete ga ahe mbopopoakarukahetei japovouka ahe ve gamonhimomby'ava'ea gapyteri pe. ⁹ Aerē judeus'ga nduri Estêvãova'ea pyri ahe movahiamo – kiroki ga cidade de Cirenepeve'ga cidade de Alexandriapeve'ga no. Gajatykahava pe ga ei Ipiro'yve'ga apoa. Aerē ga nduri Estêvãova'ea pyri Cilíciapeve'ga gwyrivepe'ga pavēi Asiapeve'ga gwyrivepe'ga pavēi no. Ga ko judeus'ga jitehe. Igwete ga nhi'igayvari Estêvãova'ea pe. ¹⁰ Emo Estêvãova'ea okwaha hete ga nhi'ikwepyga. A'ereki Tupana'ga ra'uva okwahavuka ga pe. Nurā ga nonhi'igayvara'javi ahe ve. ¹¹ A'ero ga ojipe'ga monhi'igukari ga mo'mbeavouka itambere'ia mondovo ga pe. Nurā ga ei o'mbero:

—Orohendu ore Estêvão'ga ete'varuhua Moisésva'ea pe Tupana'ga pe no, ei ga o'mbero.

¹² Nahā ga ojipe'ga momymomyi. Ga xava'eve'ga momymomyi, judeus'ga mbo'ehara'ga momymomyi no. Nurā ga nduri Estêvãova'ea pyri ahe pyhyga ahe rerogwovo judeus'ga moğitahara'ga pyteri pe ahe mo'ama. ¹³ Igwete ga ojipe'ga mo'mbeukari. A'ero ga ei o'mbero:

—Estêvão'ga ndopigi o'ete'varuhuavo nhandejatykahavuhua pe jipi – a'ea nhaneramonhava'ea okwava'ē Tupana'ga pe hako, ei ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ga ete'varuhui jipi no, ei ga o'mbero. ¹⁴ Orohendu ore ganhi'iga oji'i, ei ga, ahe mombe'urame oji'i – kiroki ahe Nazarépeva'ero oko Jesusva'ea, ei ga. “Jesus'ga po ti omondurunduru

nhandejatykahavuhua nehë,” ei Estêvão'ga oji'i, ei ga o'mbero ga pe. “Jesús'ga po ti nhande mongoukari hajiheva'ea rehe. Ga po ti nianemongoukari nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe – kiroki a'ea rehe Moisés'va'ea ombo'embo'e nhaneramonhava'ea,” ei Estêvão'ga oji'i, ei ga o'mbero ga pe.

¹⁵ Kiro judeus'ga moğitahara'ga Estêvão'ea repiahetei oina. Aherova ko Tupana'gapyrive'ga ndova javijitehe ga pe gwendy'javamo.

7

Estêvão'ea omombe'u Abraão'ea

¹ Igwete ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga ei Estêvão'ea pe:

—A'iti nde ei poha? ei ga ahe ve.

² Igwete Estêvão'ea ei ymyahũva'ea mombe'gwombe'gwovo ga pe a'ero:

—Nhiirũ, peymyana, pehendu ti nhinhi'iga, ei ahe. Tupana'ga onhim-boukwaha gwuvihavuhuhetero, ei ahe. Igwete ga jipiukari nhaneramonhava'ea pe Abraão'ea pe hako. A'ea rupi ahe ndohoi ve cidade de Harã me. Mesopotâmiapeva'ea gwyri pe Abraão'ea ruvi hako, ei ahe. Igwete Tupana'ga jipiukari Abraão'ea pe. ³ Igwete ga ei ahe ve: “Heregwovo kiro egwya hugwi eje'yja'ga ndeja,” ei ga ahe ve. “Ahepiuka ti ji nde ve hajiheve'ga gwya nehë. Pevo ti eho,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ga pe.

⁴—A'ero Abraão'ea hoi Caldéiapeva'ea gwya hugwi a'ero hako. Harã me ahe hoi upa, ei ahe. Ahepo'ria manorame Tupana'ga ahe mbuhurukari kokoty – perope xaju, ei Estêvão'ea ga pe. ⁵ A'ea rupi Tupana'ga ndopojoykaukari'i'i ve Abraão'ea pe ahegwya. Emo Tupana'ga e'i ahe ve: “Aerëji ti ji imondoi avova'ea nde ve ndegwyramo nehë nerymimino'ga gwyramo nehë no – kiroki ga ndepy'rovove'ga,” ei ga ahe ve, ei ahe. Ahe ra'yre'ymame Tupana'ga ei ahe ve, ei ahe imombe'gwovo judeus'ga moğitahara'ga pe.

⁶—Nahã Tupana'ga ei Abraão'ea pe no: “Aerëji ti nerymimino'ga hopavi agwa hugwi nehë. A'ero po ti ga nduvi hajiheve'ga gwya pe nehë,” ei ga ahe ve, ei ahe. “Pevove'ga po ti ga mboporavykyuhui ojive ojigwaraita ga ndehe nehë ga mbopiro'ye'yma ojihugwi nehë,” ei Tupana'ga. “He'yjuhua rupi quatrocentos kwara rupi po ti ga jigwarajuhui ga ndehe nehë. ⁷ Aerë po ti ji imbohahyi ga pe nerymimino'ga ndepyga nehë,” ei ga Abraão'ea pe. “Aerë po ti nerymimino'ga jivyri ua ji mboheteavo kokoty jitehe nehë,” ei ga ahe ve hako, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ga pe.

⁸—Aerë Tupana'ga ea'javi Abraão'ea pe hako, ei ahe. “Hendukat-urame nhinhi'iga ejive po ti nde ikytiukari enhakwanhapira nehë,” ei Tupana'ga. “Ekyti ti eja'yra'ga nakwanha pi'ria no,” ei ga. “Ndera'yra'ga na jitehe tokyti gwa'yra'ga nehë no,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. “Nahã ti a'ero,” ei Abraão'ea ga pe, ei Estêvão'ea imombe'gwovo. Aerë Abraão'ea ra'yramo. Isaque ahe ono gwa'yrava'ea rehe, ei ahe. Oito okirirë Abraão'ea ikyti ipita'ngiva'ea pi'ria a'ero. Aerë Isaqueva'ea na jitehe okyti gwa'yrava'ea Jacóva'ea, ei ahe. Aerë Jacóva'ea ta'yta'y no. Doze ko ahera'yrava'ea nhaneremboypya, ei ahe. Igwete Jacóva'ea okytkyti gwa'yrava'ea no, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ga pe.

Estêvão'ea omombe'u Josêva'ea

9-10 —Aerē Jacóva'ea ra'yrava'ea nhimyrōi oirūva'ea rehe Joséva'ea rehe hako, ei ahe. Nurā ahe Joséva'ea pyhygi ahe mondovo hajiheva'ea pe itambere'ia kwepygauka toporavyky ti ga ga pe javo, ei ahe. Igwete hajiheva'ea Joséva'ea rerohoi a'ero ogwryri pe Egito pe. Pevova'ea Joséva'ea mboporavykyuhui hako. Ahe jigwarairame Joséva'ea rehe Tupana'ga gwereko katu ahe mbopiro'yavo hahya hugwi nhaporemo, ei Estêvãova'ea ga pe. Faraóva'ea ko Egitopeva'ea ruvihavuhuro oko hako. Joséva'ea kwahavame Faraóva'ea e'i ahe ve: “Pyry hete ga.” A'ereki Tupana'ga ahe arōuka Faraóva'ea pe, ei Estêvãova'ea. Tupana'ga okwahaheteuka mbatera Joséva'ea pe no. Nurā Faraóva'ea ahe mongoi governadorva'ea hako. Igwete ahe ei Joséva'ea pe: “Ji moirū ti ga ndepiakatuavo jigwryripeve'ga. Ehepia katu pa ti nhimbatara ji ve no,” ei ahe Joséva'ea pe hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

11 —Aerē Egito pe ipapavi aheremitymagwera. Canaãmeva'ea gwryri pe opa pa aheremitymagwera no, ei ahe. Tiruahū hete ahe ve a'ero. Ndogwerekoa'javi mbatera nhaneramonhava'ea pe Canaã me a'ero, ei Estêvãova'ea. 12 Emo ojipeva'ea omombe'u Joséva'ea ruvava'ea pe Jacóva'ea pe. “Gwereko ga mbatera Egito pe,” ei ahe imombe'gwovo. Nurā Jacóva'ea gwa'yrava'ea mondana'ēi pevo peho ti mbatera pyhygauka nhande ve javo. A'ero ahe hoi herua opo'ria pe, ei ahe. 13 Mominame ahe hoa'javi tipyhy javo. A'ea rupi Joséva'ea jikwahavukari oirūva'ea pe. A'ero Faraóva'ea Joséva'ea re'yjava'ea kwahavi no, ei ahe. 14 Igwete Joséva'ea oirūva'ea mondoa'javi opo'ria pyri gwe'yjava'ea pyri tuhu pa ti ga ji pyri Egito pe javo. He'yi aheryjava'ea, setenta e cinco ko ahe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ga pe. 15 Igwete Jacóva'ea hoi Egito pe a'ero. Pevo ahe manoi. Aerē pevo jitehe ahera'yrava'ea manoi no nhaneramonhava'ea, ei ahe. 16 Aerē aheryminova'ea ahera'oa rerohoi Canaã me inoḡa itaruvihavuhua kwaruhu pe hako – perope Siquém me Emorva'ea re'yjava'ea gwyragwery pe. Ymya Abraãova'ea opyhy pevova'ea yvya Emorva'ea re'yjava'ea hugwi itambere'ia mondovo ahe ve.

Estêvãova'ea omombe'umbe'u judeus'ga moḡitahara'ga pe. Igwete ahe ei no:

17 —Aerē Jacóva'ea rymymynova'ea nhimohemyhāi hete onhimongyavo Egito pe hako nhaneramonhava'ea, ei ahe. Kiro ihogwery nhaneramonhava'ea hohava apiavo pea hugwi a'ero. A'ereki ymya Tupana'ga omombe'u nhogwenonde Abraãova'ea pe ahehoagwama, ei ahe. 18 Ahehoa rupi ojipeva'ea ko oko Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea. Ahe ndokwahavi Joséva'ea. 19 Igwete ahe nhaneramonhava'ea moandyandyi ojigwarajuhuavo ahe rehe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Igwete ahe nhaneramonhava'ea mbopohirukari ahera'yrava'ea hugwi ipita'ngiva'ea hugwi ahe momboruka tomano ti penda'yra'ga javo, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea

20 —A'ea rupi Moisésva'ea ari hako. Ipita'ngiva'ea ikatu'i hete, ei ahe. Três jahya rupi ipita'ngiva'ea ka'mbui opo'ria rong pype novia. 21 Emo ahe'yembora ahe noḡame mytu'ē me Faraóva'ea ra'yrava'ea ahe pojykai ojive ahe rerekakatuavo jira'yra'ga javo ahe ve, ei ahe. 22 Aerē Egitopeva'ea Moisésva'ea mbo'embo'e'i jipi ikwahavuka pa ahe ve. Igwete

Moisésva'ea ikwahahetei mbatera mombe'gwovo japokatuavo mbatera, ei ahe.

²³—Aerē he'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea rehe, ei ahe. Igwete ahe ei oyvyteri pe: “Taho ti ji jire'yja'ga ndepiaga israelitas'ga ndepiaga,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. ²⁴Ahe horame Egitopeva'ea rekote'varuhui Moisésva'ea re'yjava'ea rehe. Hepiagame Moisésva'ea hoi gwe'yjava'ea pyri ahe repyga Egitopeva'ea juka, ei ahe. ²⁵A'ereki Moisésva'ea e'i oyvyteri pe: “Jire'yja'ga po okwaha nhiremimbopiro'ya'gwama Egitopeva'ea hugwi,” ei ahe novia. “E'i po ga ji ve: ‘Moisés'ga pe po ti Tupana'ga nhande mbopiro'yukari Egitopeve'ga hugwi nehē,’ e po ga ji ve,” ei Moisésva'ea novia. Emo Moisésva'ea re'yjava'ea ndokwahavi ve a'ea okovo, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ga pe.

²⁶—Ko'emame ohoa'javame Moisésva'ea gwe'yjava'ea repiagi ahe jogwayvame, ei ahe. Igwete Moisésva'ea hoi tambojogwereco katu ga javo novia. “Penhoirū pe novia,” ei ahe. “Maranuhūrame pe jogwayvaruhui naerū?” ei Moisésva'ea gwe'yjava'ea pe, ei ahe. ²⁷Emo ahe – kiroki ahe oko te'varuhu ojipeva'ea pe – ahe Moisésva'ea moanhani ahe mondovo. Igwete ahe ei Moisésva'ea pe: “Nanemongoukaruhui ga oreruvihavamo. Ga nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ga pe tere'e katu ti gandeaporogita pe,’ jave'yma nde ve,” ei ahe. ²⁸“Kirame nde Egitopeva'ea jukai oji'i. Kiro nde ji jukapotaruhui no naerū?” ei ahe Moisésva'ea pe, ei ahe. ²⁹Ahenhi'iga renduvame Moisésva'ea ka'nhymi ahe hugwi ogwovo. Hajiheva'ea gwyri pe ahe ruvi a'ero Midiã me, ei ahe. Pevo ahe ra'yra'yramo. Dois ahera'yrava'ea akwaimba'ero, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ga pe.

³⁰—He'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea ruvame pevo hako, ei ahe. Aerē yvagipeve'ga jipiukari Moisésva'ea pe ongae'yi me vytyruhua ypyvo Sinai ypyvo, ei ahe. I'yva pype ga jipiukari Moisésva'ea pe ikaja pytera pype. ³¹Hepiagame ahe nhimomby'ai hehe o'ama. “Taho ti jypyvo hepiaga,” ei Moisésva'ea, ei ahe. Ohorame ahe henduvi Tupana'ga nhi'iga a'ero, ei ahe.

³²“Jihi ko Tupanamo ako,” ei ga.

“Neramonha'ga ji mbohete.

A'ereki Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe.

A'ero Moisésva'ea hyhyipavi o'ama. Ahe opojihu hepiaga okyhyjiavo gwaramo, ei Estêvãova'ea.

³³—Igwete Tupana'ga ei ahe ve: “Ehekyi epyruhua e'ama avo. A'ereki avova'ea yvya ji apojyka jijive ji pyri okovo gwaramo,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. ³⁴Igwete ga ei ahe ve no: “Ahepia ji Egitopeve'ga jigwaraja jireheve'ga ndehe. Ahendu ji jijiheve'ga pytuhemahivuhua hahya rerekovo gwaramo,” ei ga, ei ahe. “Kiro ji jyvi ga mbopiro'yavo Egitopeve'ga hugwi,” ei ga. “Heregwovo kiro a'ero. Torombojivy ti nde Egito pe jitehe nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea movahĩagwera

³⁵Igwete Estêvãova'ea ei ga pe no:

—Ahere'yjava'ea omovahĩ a'ero Moisésva'ea hako. “Nanemongoukaruhui ga oreruvihavamo,” ei ahe. “Ga nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ga pe tere'e katu ti gandeaporogita pe,’ jave'yma nde ve,” ei ahe Moisésva'ea pe hako, ei ahe. Moisésva'ea jitehe reki Tupana'ga

ahe mondoi ahe mongovo aheruvihavamo ahe mbopiro'yharamo Egitopeva'ea hugwi, ei ahe. Tupana'ga omondouka Moisésva'ea pyri yvagipeve'ga – kiroki ga ojipiuka ahe ve i'yva pype ikaja pytera pype. Tupana'ga omondouka ga monhi'iga Moisésva'ea pe. Nahã Tupana'ga Moisésva'ea mondoukari teremopiro'yuka ti eje'yja'ga javo, ei ahe. ³⁶ Igwete Moisésva'ea gwe'yjava'ea rerohoi gwupi Egito hugwi. Ahe oapoapo ahemonhimomby'ava'ea Egito pe ypiahu pe no Mar Vermelho pe, ei ahe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Moisésva'ea ahe monhimomby'ai ongae'yi me po rimba'e, ei Estêvão'ea imombe'gwovo.

³⁷ —Moisésva'ea jitehe e'i gwe'yjava'ea pe israelitasva'ea pe hako: “Aerë po ti Tupana'ga ojipe'ga mongoi onhi'iga mombe'uharamo pe me nehë. Nhanerymyminoru po ti ga rekoi nehë ji'jave'ga nehë,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. ³⁸ Moisésva'ea oko nhaneramonhava'ea pyteri pe israelitasva'ea pyteri pe a'ero ahe jogwerekorame ongae'yi me hako. Moisésva'ea oko yvagipeve'ga pyri no – kiroki ga onhi'iahe ve vytyruhua rehe Sinai rehe, ei ahe. Igwete Tupana'ga imbuhuri onhi'iga ahe ve teremombe'u ti jara'ga pe javo. A'ero Tupana'ga imbuhurukari a'ea nhande ve no. Ganhi'iga ko okoji avuirama, ei Estêvão'ea ga pe.

³⁹ —Emo Moisésva'ea nhi'iga nhaneramonhava'ea nohendupotari reki, ei ahe. “Xakoyme nhande Moisés'ga rehe,” ei nhaneramonhava'ea hako. “Xajivy po nhande Egitopeve'ga gwyr pe hamo,” ei ahe ojohupe novia, ei ahe. ⁴⁰ Igwete Moisésva'ea mbegwerame ua vytyruhua hugwi nhaneramonhava'ea hoi javo Arãova'ea pe Moisésva'ea reki'yrava'ea pe: “Eapoapo ti ha'angava nhaneremimbohete haramo togweroho ti ga nhande renonde,” ei ahe. “A'ereki akoja'ga – kiroki ga nhande reru Egito hugwi ikwehe – mahã po ga kiro naerũ Moisés'ga? Oho hete po ga nhande hugwi,” ei nhaneramonhava'ea novia, ei ahe. ⁴¹ A'ea rupi nhaneramonhava'ea japoi yuranuhã ra'yra ra'angavuhua a'ero gwemimbohete haramo. A'ero ahe ijukai mbiara ikwava'ega jupe, ei ahe. Aerë ahe japoi toryva gwembiapoa pe ha'angava pe timbohete ti a'ea javo jupe. ⁴² Nurã Tupana'ga pohiri nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. “Tombohete tehe ti ga jaytata'ia a'ero. A'ereki a'ea ga opota hete gwemimbohete haramo,” ei Tupana'ga, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ga pe. A'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija hako nhaneramonhava'ea mombe'gwovo hako, ei ahe. Tupana'ga nhi'iga ahe omombe'u ikwatijaramo.

“He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi pe ndekoi ongae'yi me. Ji ve rui reki pe ijukai mbiara ikwava'ega a'ea rupi,” ei Tupana'ga, ei ahe.

⁴³ “Moloque reki pe peroho hyrua pype.

A'ea ko penemimbohete haramo oko,” ei ga.

“Renfã apoa ra'angava jaytata'ia ra'angava pe peroho pejupi penemimbohete haramo no.

A'ereki a'ea pe peapo timbohete ti a'ea javo,” ei Tupana'ga, ei ahe.

“Nurã ti ji pe mondohetei cidade de Babilônia rehero nehë,” ei Tupana'ga hako.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga, ei ahe.

Estêvão'ea omombe'u onga Tupana'gapeva'ea

⁴⁴ Igwete Estêvão'ea ei judeus'ga mogitahara'ga pe no:

—Ongae'yi me nhaneramonhava'ea gwereko tenda tapyjamo Tupana'ga pe hako – a'ea pype Tupana'ga ojipiuka ahe ve. A'ereki Tupana'ga e'i jipe Moisésva'ea pe toapo ti ga javo, ei ahe. “Tahepiuka ti jinde ve yvagipeva'ea. A'ea javijitehe ti eapo tenda a'ero,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe. ⁴⁵ Nhaneramonhava'ea gwereko tenda a'ero. A'ea ahe ra'yrava'ea heruri Josuéva'ea pavēi ipojykaramve yvya hajiheva'ea hugwi. A'ereki Tupana'ga omondomondo aha hajiheva'ea ahegwya hugwi ahe monhamonhana nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. Nurā tenda rekoi avo avuirama hako. U ve ahe pyteri pe Daviva'ea ruvame avo, ei ahe. ⁴⁶ Daviva'ea gweaporoġitapyryva ġwaramo onhiarōuka Tupana'ga pe. Igwete Daviva'ea ei Tupana'ga pe: “Ta'apo ti onga nde ve. A'ereki nde rehe nhaneremboypya Jacóva'ea ojiko,” ei ahe. ⁴⁷ Daviva'ea ra'yrava'ea ki a'e te oapo onga imohina Tupana'ga pe hako Salomāova'ea, ei Estêvāova'ea imombe'gwovo.

⁴⁸ —A'erorame tehe nhanderuvihavuhete'ga Tupana'ga nduvi vyakotyve'ga nemiapoa pype, ei ahe. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea omombe'u a'ea ikwatija hako. Nahā Tupana'ga ei:

⁴⁹ “Yvagi pe ji rekoi huvihavuhuro jipi,” ei ga.

“Yvya ko oko tehe ji ve a'ero,” ei ga.

“Marāva'ea pe peapo onga ji ve naerū

topyta ti ga ipype javo?” ei ga.

⁵⁰ “A'ereki jiji te tuhē a'apo pa yvaga yvya no,” ei Tupana'ga nhandepojkaharete'ga hako, ei Estêvāova'ea.

A'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga ikwatija hako, ei Estêvāova'ea judeus'ga moġitahara'ga pe.

⁵¹ Igwete Estêvāova'ea ei ġa pe no:

—Napeangarihu pe tuhē naerū, ei ahe. Ndapeapyakwapupugihu pe henduvame Tupana'ga nhi'iga. Penamonhava'ea rupi ko pe hoi. Ndapehopotari pe Tupana'ga ra'uva rupi jipi, ei ahe. ⁵² Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea rehe nhaporemō penamonhava'ea jigwarai hako, ei ahe. Igwete penhamonhava'ea ahe jukajukai no – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde pyryheteve'ga ruraġwama Jesus'ga ruraġwama, ei ahe. Kiro pe, pepyhyguka Jesus'ga guardas'ga pe ga jukavouka ikwehe, ei ahe. ⁵³ Pe me Tupana'ga ombuhuruka ġwemimbo'ea novīa ga imondorame ojipyrive'ga pe togweroho ti ga israelitas'ga pe javo. Emo reki pe napehendukatui, ei Estêvāova'ea imombe'gwovo judeus'ga moġitahara'ga pe.

Ahe ojuka Estêvāova'ea

⁵⁴ Henduvame Estêvāova'ea nhi'iga judeus'ga moġitahara'ga nhimboahivuhui ranuhū ahe rehe a'ero. ⁵⁵ Emo Tupana'ga ra'uva opojyka hete Estêvāova'ea. A'ero ahe rovavuramo hepiakatuavo yvagi pe. Igwete ahe hepiagi Tupana'ga rendy'jahetea. Ahe hepiagi Jesus'ga ama Tupana'ga koty no. ⁵⁶ Igwete Estêvāova'ea ei:

—Pehepia, ei ahe. Ji ahepia yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ahe. Ahepia ji ga no – kiroki ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri ikwehe. Pevo ga ami Tupana'ga koty, ei Estêvāova'ea ġa pe.

⁵⁷ Igwete ġa hapukajahyahivi ojapyakwapyga tihenduvyme ga javo. A'ero ġa nhambavi ahe rehe. ⁵⁸ Ga ahe pyhygi ahe rerogwovo ahe momboa cidade hugwi tiapiapi ga javo. Kiroki ġa e'i oko te'varuhu Estêvāo'ga javo – kiro ġa hekyi opira i'arimova'ea imondovo inoġa Saulo'ga pyri.

A'ero ġa ahe apiapi tijuka ga javo. ⁵⁹ Oapirame Estêvãova'ea nhi'igi Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

—Jesus, emondo jira'uva ejipyri yvagi pe, ei ahe.

⁶⁰ Igwete ahe ndurugi ġwenyppy'amo oina onhi'iga mondovo opojykaharete'ga pe.

—Terembojari ti ġa ndehe ġandekote'varuhuva'ea jiapiagwera, ei ahe ga pe.

O'erē ahe manoi upa.

8

¹⁻² Igwete Saulo'ga ei:

—Na ġa ga jukai tuhē, ei ga.

Kiro Tupana'gareheve'ga Estêvãova'ea ra'oa rerohoi ityma. Igwete ġa jehe'ohetei ahe rehe upa.

Saulova'ea ojigwarai Jesus'gareheva'ea rehe

A'ea rupi tuhē ojipe'ga jigwarai hete Jesus'gareheve'ga ndehe Jerusalém me. Nurā gareheve'ga kwaki'opavi ġa hugwi ogwovo Judéiapeve'ga gwyri pe Samariapeve'ga gwyri pe no. Jesus'ga moirũhara'ga jate ndohoi upa.

³ Oro Saulo'ga, ojigwarajuhu hete ga Jesus'gareheve'ga ndehe. Igwete ga imbojoapiapi ogwovo ġanonga pype ġa pyhyga akwaimbae'ga kunhangwera'ga no. Igwete ga ġa nderohyryrygi ġa nderogwovo ġa mongiavo cadeia pype jipi.

Filipeva'ea omombe'u Jesus'ga Samaria pe

⁴ Okwaki'opavame ogwovo Jesus'gareheve'ga hoġahoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe ikwehe. ⁵ Igwete Filipe'ga hoi cidade de Samaria pe. Pevo ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'u ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ġa pe. ⁶ Igwete ga japojapoi ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe no. Igwete pevove'ga henduvi Filipe'ga nhi'iga hepiaga ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ga nhaporemo ġa japykahetei ganhi'iga rehe. ⁷ Anhaġa ohapukajahi opohia ġwembipojykahara'ga hugwi he'yjuhuve'ga hugwi. Filipe'ga omopo'aġatu nomyive'ga ipyka'nauhũve'ga no. ⁸ A'ero Samariapeve'ga horyory hete a'ea rupi onhimongyavo.

⁹⁻¹⁶ Igwete Filipe'ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe.

—Tupana'ga ombuhuruka ga yvya koty nhande pyri, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Filipe'ga ġa pe.

Igwete ġa heroviari ganhi'iga ojikoga Jesus'ga rehe akwaimbae'ga kunhangwera'ga no. A'ero ga ġa mobatizai yhya pyvō Jesus Cristo'gareheva'ero ġa ndekoro ġwaramo. A'ea rupi Tupana'ga ra'uva nduri ve ġa pyri ġa nderekovo.

Kiro ipajive'ga na jitehe heroviari Filipe'ga nhi'iga no Simão'ga. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. Ymya Simão'ga omonhimomby'a Samariapeve'ga opajia pyvō jipopoaka hete ji javo novia. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'iga rupi a'ero huvihava'ga okoteheve'ga pavēi. E'i tehe ġa ga pe: “Agwa'ga ko ipopoakaheteve'ga Tupanamo,” e'i tehe ġa ga pe. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'iga rupi. Ombokwara'ara'a ga ġa monhimomby'avō opajiro ġwaramo. Emo kiro hendukaturame Filipe'ga nhi'iga ġa gwerovia hete ga onhimobatizauka. Simão'ga ġa javijitehe gwerovia no. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. A'ero

ga rekoï Filipe'ga pavëi jipi onhimomby'avo hepiaga Filipe'ga japoïapo-rame ahemonhimomby'ava'ea.

Aerë ojipe'ga Samariapeve'ga mombe'ui Jerusalém me.

—Samariapeve'ga gwendu katu kiro Tupana'ga nhi'iga Jesus'ga mombe'ua, ei ga ga pe.

Jesus'ga moirũhara'ga ikwahavame kiro ga ei Pedro'ga pe a'ero:

—Heregwovo kiro Samaria pe ga ndepiaga a'ero. João'ga ti toho nde rupi no, ei ga ga pe.

—Kwa. Oroho ti a'ero nehë, ei Pedro'ga ga pe.

A'ero ga jogwerohoi Samaria pe Jesus'gareheve'ga pyri. Ga ndepiagame Pedro'ga nhi'igi Tupana'ga pe:

—Embuhu kiro eja'uva ga pyri ga nderekokatuavo. A'ereki nduri ve, ei ga Tupana'ga pe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga pokogi ga ndehe João'ga pavëi. Kiro turi Tupana'ga ra'uva ga pyri ga nderekokatuavo a'ero.

¹⁸ Igwete Simão'ga hepiagi no ipajive'ga.

—Nahã, ja'gwy, ei ga. Jesus'ga moirũhara'ga pokogame ga ndehe a'ero Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ga pyri imongovo, ei ga.

Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Koro itambere'ia, ei ga. ¹⁹ Ji mbopopoaka ti nanongara rehe no, ei ga. Nurã ji pokogame ojipe'ga ndehe po ti Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ga pyri nehë, ei ga ga pe novia.

²⁰ —Ereho ti nde hahyva'ea ruvihava pype eitambere'ia pavëi nehë, ei Pedro'ga ga pe. A'ereki nde ere'euhu: “Tamondo ti nhiitambere'ia Tupana'ga ra'uva mbuhura kwepyguka,” ereuhu nde, ei ga Simão'ga pe. ²¹ Ore Tupana'ga ra'uva mbuhurukarame ko nde orereheva'ea rui. A'ereki nde ndepy'a te'varuhu Tupana'ga pe, ei Pedro'ga ga pe.

²² Erojijyi ti ejeaporoğitate'varuhua. Enhi'i ti Tupana'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehë, ei ga. ²³ A'ereki ji anhimombaragwaha nenhimyrouhũhetea rehe. Nandepiro'yi nde ete'varuhua hugwi, ei ga Simão'ga pe.

²⁴ Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Pehe ti penhi'i Tupana'ga pe ji repyga tanhimondoukaryme ti ga hahyva'ea ruvihava pype penembi'eagwera rupi nehë, ei Simão'ga ga pe.

²⁵ Aerë Pedro'ga imombe'ui gwembikwahava pevove'ga pe João'ga pavëi Jesus'ga nhi'iga imombe'gwovo ga pe. A'ero ga jivyri imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe Samariapeve'ga gwyri pe Jesus'ga mombe'gwovo ga pe. Aerë ga vahemi Jerusalém me.

Etiópiapeva'ea

²⁶ Aerë nhandepojykaharete'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri javo Filipe'ga pe:

—Heregwovo ypihua koty pehe pe – kiroki pehea oho Jerusalém hugwi ongae'yma rupi ogwovo cidade de Gaza pe, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe.

²⁷⁻²⁸ A'ero Filipe'ga hoi ogwovo. A'ea ja huvihava'ga hoi pea rupi Etiópiapeve'ga gwyrive'ga. Oporavyky ga Candacehã pe jipi – kiroki hã ganduvihavuhuhã Etiópiapeve'ga gwyri pe. Gwepia katu ga itambere'ia hã pe. Uhu na'ë ga Jerusalém me Tupana'ga mboheteavo. Kiro ga hoa'javi pea rupi ojivya ojigwyri pe jitehe Etiópiã pe. Igwete ga reni gwyrua pype gwenonhandavuhua pype ogwovo. Ohorame

ga nhi'igi ikwatijara pe oina – kiroki Isaiasva'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija inoĝa. ²⁹ A'ea ja Filipe'ga hoi pehea rupi ogwovo no. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Heregovo garyruhua pyri ekovo jypyvo.

³⁰⁻³³ A'ero Filipe'ga hojipei ipyri ogwovo. Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'igi Isaiasva'ea rembikwatijaragwera pe oina – kiroki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve hako. Aherembikwatijara e'i:

“Gweroho ĝa ovelha tijuka javo,” e'i.

“Cordeiro hava mondohogame nonhi'igi upa,” e'i ikwatijara.

“T'javijitehe ko ga no.

Gweroho ĝa ga tijuka ga javo,” e'i.

“Gwerohorame ga nonhi'igi upa,” e'i ikwatijara.

“Ga ga mbotegweterame ojipe'ĝa ndovavagahivi ga rehe,” e'i.

“Ndahakykwepori ga.

A'ereki ĝa ga juka vvyakotyve'ga hugwi,” e'i aherembikwatijara.

Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'igi jupe oina gwyrua pype. Henduvame ganhi'iga Filipe'ga ei ga pe:

—Erekwaha po nde aheremimombe'ua? ei Filipe'ga onhi'iga mon-dovo ga pe.

—Avi ahã novã, ei ga. Marã po ji ikwahavi? A'ereki nimombe'uhavi ji ve, ei ga. Ejiupi ji pyri eina, ei ga Filipe'ga pe.

Igwete Filipe'ga jiupiri oina ga pyri a'ero ga rupi ogwovo. ³⁴ Igwete ga ei Filipe'ga pe:

—Ji mbo'e ti a'ea rehe. Ma'ĝa pe ahe ei ikwatija Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea? ei ga. Ojive ahe ei? Mara'ngu po ojipe'ga pe javo? ei Etiópiapeve'ga ga pe.

³⁵—Jesus'ga pe ahe ei gweroho ĝa ga jukavo javo, ei Filipe'ga ga pe.

Kiro Filipe'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui aherembikwatijara mombe'ukatuavo a'ero ga pe.

³⁶⁻³⁸ Ohorame pea rupi kiro ĝa vahemi ypiahu'ia pyri. Igwete Etiópiapeve'ga ei:

—Agwa reki yhya, ei ga. Nanhimobatzai po ti nde nehẽ? ei ga ga pe.

Igwete Etiópiapeve'ga imombigukari ĝwenonhandavuhua. A'ero ĝa jogwerojyvi ojogwerogwovo y pe. Igwete Filipe'ga ga mobatzai.

³⁹ Ga ěrame yhya hugwi nhandepojykaharete'ga ra'uva Filipe'ga rerohojipei. Etiópiapeve'ga ndohepiaga'javi ga a'ero. Igwete ga hoi ogwovo pea rupi gworyvamo Etiópiapeve'ga. ⁴⁰ Kiro Filipe'ga ukwahavi cidade de Azoto pe. Aerẽ ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Jesus'ga mombe'gwovo ĝa pe. Aerẽ ga vahemi cidade de Cesaréia pe.

9

Saulova'ea ojiko reki Jesus'ga rehe

¹ A'ea ja ko Saulo'ga nhimbohovajari Jesus'gareheve'ga ndehe ta'apiti pa ĝa javo. Igwete ga hoi mbatera kwava'ẽhara'ĝa nduvihavuhu'ga pyri.

² Igwete ga ei ga pe:

—Ekwatija ti enhi'iga mondovouka judeus'ga pe cidade de Damasco pe ji kwahavuka ĝa pe, ei ga. Aroho ti ji nerembikwatijara a'ero hepiuka ĝa pe ĝajatykahava pype tajipoko ti ĝa nehẽ, ei Saulo'ga ga pe. A'ero po ti ji ga ndekari pevo nehẽ – kiroki ĝa oho Jesus'ga nhi'iga rupi. Ga

ndepiagame po ti ji ġa pyhypyhygukari ġa nderurahyavouka avo jitehe Jerusalém me nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no, ei Saulo'ga ga pe.

—Kwa. Takwatija ti ji nde mombe'gwovo ġa pe, ei ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ga pe.

Igwete ga ikwatijari Saulo'ga pe imondovo togweroho ti ga a'ea javo.

³ Igwete Saulo'ġa hoi pea rupi okovo. Ga vahēġwerīrame Damasco pe kotihī hendy'javuhuva'ea uhu ga pyri yvaga hugwi. Hendy'javuhuva'ea pyteri pe ga rekoī a'ero. ⁴ A'ea ga mombori yvyvo ga noġa. Igwete ga henduvi ganhi'ġa.

—Saulo, Saulo! ei ga ga pe. Maraname nde imbohahyukaruhui ji ve?

⁵ —Manamo pe naerū? ei Saulo'ga ga pe.

—Ji ko Jesus, ei nhandepojykaharete'ga ga pe. Ji ve nde erembohahyukaruhu. ⁶ Emo ji a'e nde ve kiro: Epo'ā egwovo cidade pe, ei ga Saulo'ga pe. Pevove'ga po ti omombe'u nde ve nderekoagwama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ Saulo'garupive'ġa nonhi'ġi o'ama. A'ereki ġa ġwenduvice ojipe'ga nhi'ġa. Emo ġa ndohepiagi ga. ⁸ Igwete Saulo'ga po'ami. Kiro ga ma'ēi novīa, emo ga ndahehai reki. Igwete ġa ga popyhygi ga rerogwovo Damasco pe. ⁹ Trēs ga gwehae'yma rerokiri. Ndo'ui ga mbatera. Ndoy'ui ga no. Onhi'inhi'ī ga Tupana'ga pe a'ero.

¹⁰ A'ea ja Ananias'ga rekoī Damasco pe. Pevo ga ruvi Jesus'gareheva'ero. Igwete Jesus'ga jipiukari ga pe.

—Ananias, ei ga ga pe.

—Gara? ei ga.

¹¹ —Heregwovo pea rupi kiroġwe – kiroki pehea pe ġa e'i Direita, ei Jesus'ga ga pe. Peho ti Judas'ga ronga pe Saulo'ga reka – kiroki ga cidade de Tarsopeve'ga. Kiro ga nhi'ġi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. ¹² Orohepiuka ji nde ga pe ko. A'ero ga hepiagi nderuraġwama ojipyri, ei ga. Igwete nde pokogi ga rehe ga mboheakwakatuavo. Nahā ti eho ga pyri a'ero, ei ga Ananias'ga pe.

¹³ Igwete Ananias'ga ei:

—Po ahe ndohoi Saulo'ga pyri hamo, ei ga. He'yive'ġa omombe'u gareaporoġita ji ve oji'i. Oko te'varuhu ga ndereheve'ġa pe Jerusalém me heaji'i, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁴ Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ga mbuhuri avo ore pyri topyhy ti ga ġa javo – kiroki ġa onhi'inhi'ī nde ve jipi. Ore pyhy pota ga a'ero tomongi ġa cadeia pype javo, ei Ananias'ga Jesus'ga pe.

¹⁵ Emo Jesus'ga e'i ga pe:

—Eho jate ti akoja'ga pyri. A'ereki ji anhimoirūka ga pe kiro, ei Jesus'ga ga pe. Ji mombe'u po ti ga judeus'ġarūive'ġa pe ġanduvihava'ġa pe nehē israelitas'ġa pe nehē no, ei ga Ananias'ga pe. ¹⁶ Jihi ti tahepiuka hahyaġwama ga pe, ei ga. Nhiarōe'īve'ġa po ti okwahavuka hahya'ea ga pe ga ji mombe'urame ġa pe nehē. Emo po ti ga onhimomirana jupe nehē tamombe'u tuhē ti Jesus'ga ġa pe javo nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ A'ero Ananias'ga hoi ogwovo Judas'ga ronga pe okiavo Saulo'ga pyri. Saulo'ga onhi'inhi'ī Tupana'ga pe. Igwete Ananias'ga pokogi ga rehe. Igwete Ananias'ga ei ga pe:

—Nhiirū, ei ga Saulo'ga pe. Nhandepojykaharete'ga – gaha ojipiuka nde ve pea rupi nde rurame Jesus'ga – kiro ga ji mbuhurukari nde pyri

teremboheakwa katu ti ga javo ji ve, ei ga. Terepojkauka ga jira'uva pe javo ga ji mbuhurukari nde pyri kiro, ei ga Saulo'ga pe.

¹⁸ Kotihī indurugi Saulo'ga reakwara hugwi pira pea'java'ea. A'ero ga hepiakatua'javi. Kirē Saulo'ga nhimobatzaukari Jesus'gareheva'ero. ¹⁹ I'urame mbatara ga pytupoakaramo.

Saulova'ea omombe'u Jesus'ga Damasco pe

Igwete Saulo'ga pytaahi'vi Jesus'gareheve'ga pyri Damasco pe. ²⁰ Nambegwei ga ogwovo judeus'ga jatykahai pe Jesus'ga mombe'gwovo ga pe.

—Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhē oko, ei ga ga pe.

²¹ Ganhi'iga renduvame ga nhimomby'apavi. Igwete ga ei ojohupe:

—Marā naerū? Saulo'ga oko te'varuhu hete ga pe Jerusalém me heikwehe – kiroki ga onhi'i Jesus'ga pe jipi, ei ga. Aerē ga ruruhui kokoty tapyhy ti ga nderogwovo ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pyri javo. Agwa'ga ko ga rūi naerū? ei ga ojohupe.

—Ki ga tuhē reki a'ea, ei ga.

Onhimomby'a hete ga a'ero Saulo'ga nhi'iga renduva Jesus'ga mombe'urame.

²² Igwete Saulo'ga ega'ei ga pe:

—A'iti tuhē Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhrukaramo, ei Saulo'ga ga pe.

Igwaigwavete Saulo'ga heroviarukari ga pe Jesus'ga mombe'urame ga pe. Henduvame garemimbo'ekatua judeus'ga nonhi'iga'javi ga pe a'ero Damascopeve'ga.

²³ He'yi Saulo'ga kiri. Aerē judeus'ga jatykai marā po ti nhande ga jukai javo ojohupe novīa. ²⁴ Igwete ga ami jurukwara pyri – perope jupihavuhua oatima cidade – jurukwara pyri ga ami arimo ypytunimo tipyhy ti Saulo'ga jukavo javo novīa. Emo Saulo'ga okwaha ganhi'iga. ²⁵ Nurā garemimbo'ehara'ga ga rerohoi ypytunimo ga rerojiupia jupihavuhua rehe. Igwete ga ga mbo'avi pandyrūhua pype ga mbojyva mytu'ē me ga mondovo ga moka'nhyama ga hugwi.

Saulova'ea ojivy Jerusalém me

²⁶ Aerē Saulo'ga jivyri Jerusalém me. A'ero ga hopotari Jesus'gareheve'ga pyri ga nderekovo. Emo ga okyhyji pa ga hugwi. A'ereki ga ndogweroviari Saulo'ga jikoga Jesus'ga rehe. ²⁷ Nurā Barnabé'ga ga rerohoi Jesus'ga moirūhara'ga pyri ovavagahiva ga rehe ga mombe'ukatuavo ga pe. Igwete Barnabé'ga ei ga pe:

—Nhandepojkarete'ga ojipiuka Saulo'ga pe pehea rupi ga horame heikwehe, ei ga ga pe. Igwete Jesus'ga nhi'igi ga pe, ei ga. A'ero Saulo'ga jikogi ga rehe ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pojihuve'yama Damasco pe heikwehe, ei Barnabé'ga ga mombe'gwovo ga pe.

²⁸ A'ero Saulo'ga pytai Jesus'gareheve'ga pyri ogwoogwovo ga ndupi Jerusalém rupi. Igwete ga nhandepojkarete'ga mombe'ui Jesus'ga mombe'ui Jerusalémmeve'ga pojihuve'yama. ²⁹ Igwete Saulo'ga nhi'igayvari judeus'ga pe – kiroki ga grego ganhi'iga. Ga Jesus'ga mombe'urame ga pe ga ga jukapotari novīa. ³⁰ Jesus'gareheve'ga ikwahavame Saulo'ga rerohoi ga hugwi cidade de Cesaréia pe. A'ea hugwi ga ga mondoi cidade de Tarso pe.

³¹ Kirē ojipe'ga nombolahyukara'javi Jesus'gareheve'ga pe a'ero Judéiapeve'ga gwyrī pe Galiléiapeve'ga gwyrī pe no Samariapeve'ga gwyrī

pe no. Igwaigwavete ġa jikohetei Jesus'ga rehe a'ero imondovo imohina ga rehe. Tupana'ga ra'uva ġa pokopoko jipi. A'ero igwaigwavete ġa ojipe'ġa mbojikogukari Jesus'ga rehe.

Pedrova'ea omombi Enéiasva'ea ka'nauhūa

³² Aerē Pedro'ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Aerē ga vahemi cidade de Lida pe ogwovo Jesus'gareheve'ġa pyri. ³³ Pevo ga nomyive'ga repiagi gakupeupava rehe Enéias'ga. Oito kwara gamynhe'yma rehe. ³⁴ Igwete Pedro'ga ga repiagi javo ga pe.

—Enéias, Jesus Cristo'ga omombi kiro neka'nauhūa nde hugwi, ei ga. Epo'ā ti herekokatuavo ekupeupava, ei Pedro'ga ga pe.

³⁵ Kotihī Enéias'ga po'ami a'ero. Igwete ġa nhaporemō ġa nduri ga repiaga Lidapeve'ġa nhumeve'ġa no. Sarena ei ġa nhuhūa pe. Ga repiagame ġa jikopavi Jesus'ga rehe a'ero.

Pedrova'ea ombogwera Tabitava'ea

³⁶ A'ea rupi Tabitahēa rui cidade de Jope pe. Igwete hēa tetirūaramo upa. Hēa ko Jesus'garehevehēa. Dorcas ko hēarera Gréciapeve'ġa nhi'igimo. Gwereco katu katu hēa ojipe'ġa jipi. Ombatera hēa omondomondo imbatere'ŷve'ġa pe jipi. ³⁷ Igwete hēa tetirūaramo. A'ero hēa manoi hete upa. Igwete hēapavēive'ġa ipyhei hēara'oa herojiupia onga jo'ari pe inoġa. ³⁸ Igwete Jesus'gareheve'ġa mokonha'ġa mondoukari Pedro'ga pyri. A'ereki ġa okwaha garuva cidade de Lida pe – a'ea ojopyri u cidade de Jope pavēi. Igwete ġa ġa mondoukari Pedro'ga pyri tuhu ti ga kotihī javo.

³⁹ A'ero Pedro'ga ruri ġa ndupi. Ga vahemame ġa ga rerojiupiri onga jo'ari pe. Igwete aherembirekokwera'ġa Pedro'ga atimani o'ama ojehe'gwovo Tabitahēa rehe omano ahe ore hugwi javo. Igwete ġa hepiukari opira ga pe hēarembiapoagwera i'arimova'ea igwyriva'ea no. A'ea hēa omboja ġa pe jipi okorame ġa pavēi. ⁴⁰ Igwete Pedro'ga ġa mo'embavi ġa mondovo okia hugwi. A'ero ga renypy'andurugi onhi'ġa Tupana'ga pe. Igwete ga ami ojirovaga hēara'oa pe.

—Tabita, epo'ā, ei ga hēa pe.

Kiro hēa ma'ēi a'ero. Pedro'ga repiagame hēa vyri oina. ⁴¹ Igwete ga hēa poppyhygi hēa mopo'ama. A'ero ga Jesus'gareheve'ġa mbuhurukara'javi ojipyri aherembirekokwera'ġa jara'ġa no. Igwete ga hēa repiukari ġa pe.

⁴² Aerē ġa imonhimoanhambavi imombe'gwovo Jopepeve'ġa pe. Ikwahavame he'yive'ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero. ⁴³ Igwete Pedro'ga pytai Jope pe Simão'ga ronga pe upa. Simão'ga ko mbiara pira apoharamo oko.

10

Cornéliova'ea ombuhuruka Pedrova'ea ġwonga pe

¹ A'ea rupi Cornélio'ga reko i cidade de Cesaréia pe. A'ereki ga pevo u soldados'ġa nduvihavamo. Soldados'ġa ko romanos'ġa Itáliapeve'ġa gwyrhugwive'ġa onhimongyavo. ² Cornélio'ga ojiko Tupana'ga rehe ga mboheteavo jipi ġwongapypeve'ġa pavēi. He'yi ga omondomondo itambere'ia judeus'ġa pe imbatere'ŷve'ġa pe. Onhi'inhi'ī ga Tupana'ga pe jipi. ³ Kiro ga reko i onhi'ġa Tupana'ga pe. Ka'aru três horas rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Cornélio'ga pe. Kiro ga ruri javo ga pe.

—Cornélio, ei ga ga pe.

4 Ga repiagame Cornélio'ga kyhyjihetei a'ero.

—Gara? ei ga ga pe.

—Tupana'ga gwendu nenhi'iga ojive, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe. Gwepia ga neremimondoa imbatere'yve'ga pe a'ea ko pyry hete javo. Nurã ga ji mbuhuri nde pyri, ei ga. ⁵ Kiro ji ei nde ve a'ero: Emondo ti ejipyrive'ga kiro Jope pe Simão Pedro'ga reruruka. ⁶ Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko tuvi garonga, ei ga Cornélio'ga pe.

⁷ Onhi'imbavirẽ ga pe Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi. A'ero Cornélio'ga mokonha'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga oporavyky ga pe garonga pype. Soldado'ga ga ombuhuruka no – kiroki ga gapyrituhẽve'ga. Soldado'ga ga javijitehe ojiko Tupana'ga rehe no. ⁸ Igwete Cornélio'ga ga mbuhurukari ojipyri imombe'gwovo ga pe Tupana'gapyrive'ga nhi'iga ojive. Igwete ga ga mondoi Jope pe Pedro'ga reruruka.

⁹ Ko'emame ga vahemi Jope koty. A'ea ja ko Pedro'ga jupiri onga arimo iperehuva'ea arimo. Ahaji katu ga hoi tanhi'i Tupana'ga pe javo. ¹⁰⁻¹¹ A'ero ty'ara ga jukai. Ga imboavujikwerame mbatera ga pe ga hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka ga pe yvaga rovapytymba'vogipyra. Kiro hyruhua ijyvi ga pyri ta'apynhapira'javuhuva'ea. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. ¹² Gwereco paravuhu mbatera ipype onhimongyavo ipyva'ea hyryryva'ea ipepova'ea. ¹³ Igwete Tupana'ga ei ga pe:

—Pedro. Here ijukavo i'gwovo, ei ga ga pe novã.

¹⁴ —Avi ahã, ei Pedro'ga. Ji nda'uangavi tuhẽ mbatete'varuhua, ei ga ga pe.

¹⁵ Igwete Tupana'ga ea'javi ga pe:

—Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero, ei ga Pedro'ga pe.

¹⁶ Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka Pedro'ga pe. Aerẽ hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe:

—Gara rehe Tupana'ga hepiukaruhui nanongara ji ve naerũ? ei ga. Gara rehe ga ji mbo'e pota a'ea pyvõ? ei ga ikwahave'yma.

Ga japyakarama a'ea rehe kiro Cornélio'gahugwive'ga ami jupihava pyri jurukwari pe. A'ereki pevove'ga omombe'u Simão'ga ronga ga pe. Kiro ga ami jurukwari pe a'ero. ¹⁸ Igwete ga nhi'iga mondoi ipypeve'ga pe:

—Agwa Simão Pedro'ga ruvi?

—Agwa ko ga ruvi, ei ga ga pe.

¹⁹ A'ea ja Pedro'ga japyakai hepiagipyra rehe onga arimo oina. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Uhu kiro trêsve'ga nde reka, e'i. ²⁰ Here ejyva ga pyri a'ero, e'i. Eho tuhẽ ti ga ndupi ipojihuve'yma. A'ereki jihi amondouka ga nde pyri, e'i Pedro'ga pe.

²¹ A'ero Pedro'ga jyvi Cornélio'gahugwive'ga pyri javo ga pe.

—Jihi pe ji reka pejikovo, ei ga. Gara rehe pe nduri ji pyri a'ero? ei ga ga pe.

²² —Cornélio'ga ko ore mbuhuruka nde pyri soldados'ga nduvihava'ga, ei ga ga pe. Oko katu ko ga jipi. Tupana'ga rehe ga jikogi ga mboheteavo, ei ga. Judeus'ga nhaporemo e'i ga pe: “Pyry hete,” ei ga Pedro'ga pe. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga uhu ga pyri heaji'i, ei ga. Igwete ga ei Cornélio'ga pe: “Emondouka ti ga Pedro'ga reruruka ejipyri terehendu ti

ganh'i'ga," ei Tupana'gapyrive'ga ga pe heaji'i, ei ga. Nurã ore ruri kiro nde pyri javo nde ve, ei ga Pedro'ga pe imombe'gwovo.

²³ A'ero Pedro'ga ga mbuhuri onga pype ga mongiavo ojipyri.

Ypyhajive Pedro'ga ei ga pe:

—Xaho kiro ga pyri Cesaréia pe a'ero, ei ga ga pe.

Igwete ga hoi. Jesus'gareheve'ga oho Pedro'ga ndupi no Jopepeve'ga.
²⁴ Ko'emame ga vahemi Cesaréia pe. Cornélio'ga ombojatyka pa gwe'yja'ga noğa gahã no – kiroki ga ga pavêi ojikoty'a. Garonga pe ga ndekoi Pedro'ga mboha'uva a'ero upa. ²⁵ Pedro'ga vahemame Cornélio'ga ga repenhani gwenypy'anduruga ga pyri tambohete ga javo novã. ²⁶ Emo Pedro'ga ga mopo'ã.

—Tanhimbohetei, ei ga. A'ereki jiji ko vvyakotyva'ea pe javijitehe, ei Pedro'ga ga pe.

²⁷ Onhi'igame ga pe Pedro'ga reki garonga pype gajatyka repiaga.

²⁸ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Judeus'garũiva'ero ko pe peko novã. Pe atyvi ko ji reki judeuramo novã, ei ga. Pekwaha reki pe oreramonhava'ea nhi'iga ore ve jipi tapehoi judeus'garũive'ga pyri javo. “Tapejihe'ari tuhê ti ga ndehe,” ei ahe, ei Pedro'ga. Emo Tupana'ga okwahavuka ji ve gweaporoğita a'ea rehe oji'i, ei ga ga pe. “Ite'varuhu terei jara'ga pe,” ei Tupana'ga ji ve oji'i, ei ga. ²⁹ Nurã ji ndapojihuvi jijoa pe pyri pendeheve'ga erame ji ve oji'i, ei ga. Kiro ji ei pe me a'ero: Gara rehe pe ji mbuhurukari kokoty a'ero? ei Pedro'ga ga pe.

³⁰ Igwete Cornélio'ga ei ga pe:

—Tamombe'u ti nde ve a'ero, ei ga. Três kiro ji kiri ga jipiukarirê ji ve, ei ga. Ka'aru três horas rupi ji nhi'igi Tupana'ga pe avo nhironga pe oji'i. A'ero gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ji ve. Hendy'ja hete gapira, ei ga Pedro'ga pe. ³¹ “Cornélio,” ei ga ji ve, ei ga. “Tupana'ga gwendu nenhi'iga. Gwepia ga neremimondoagwera imbatere'ÿve'ga pe,” ei ga ji ve, ei Cornélio'ga Tupana'gapyrive'ga nhi'iga mombe'gwovo. ³² “Emondo ti ga Jope pe a'ero Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,” ei ga ji ve. “Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko garonga ruvi,” ei ga, ei Cornélio'ga imombe'gwovo. ³³ Kotihĩ ji ga mondoukari nde pyri a'ero, ei ga Pedro'ga pe. Pyry hete a'ero nde ruri avo. Igwete ore jatykapavi kiro Tupana'ga rovai pyteri pe orokovo. Torohendu pa ti Tupana'ga remimombe'ua nde ve, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea omombe'u Jesus'ga Cornéliova'ea pe

³⁴ Igwete Pedro'ga ei Cornélio'ga pe:

—Kiroğwe ji ikwahahetei, ei ga. Judeus'ga ndehe jate rũi Tupana'ga reko. Oko pa ga judeus'garũive'ga ndehe no. A'ereki ga ojo'ja ga pe.

³⁵ Gagwryi pe nhaporemõ Tupana'ga oko ga ndehe ga jikogame ga rehe okokatuavo, ei Pedro'ga ga pe.

³⁶ —Tupana'ga omondouka onhi'iga israelitas'ga pe ikwehe, ei ga. A'ereki Jesus Cristo'ga omanoro gwaramo Tupana'ga rerekokatuukari nhande ve. A'ereki Jesus'ga nhandepojykaharetero oko, ei Pedro'ga ga pe. Pekwaha pe a'ea, ei ga imombe'gwovo Cornélio'ga pe. ³⁷ João Batistava'ea e'i na'ẽ ga pe: “Peko ti Tupana'ga nhi'iga rupi,” ei ahe, ei ga. Ga ndekorame hupi ahe ga mobatizai ikwehe, ei Pedro'ga ga pe. Aerẽ ga Jesus'ga mombe'ui Galiléiapeve'ga gwryi pe na'ẽ. A'ero Judéiapeve'ga gwryi pe nhaporemõ ga ga mombe'umbe'ui, ei ga ga pe.

Pekwaha pe Jesus'ga mombe'ua jipi. ³⁸ Pekwaha pe Jesus'ga reaporogita no Nazarépeve'ga reaporogita, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojykauka ga gwa'uva pe ga mbopopoaka ikwehe. Nurã Jesus'ga rekokatukatui ogwovo gapyteri pe, ei ga. Diabo'ga ga pojkarama Jesus'ga ga pe'ai ga hugwi. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga poka ga rerekovo, ei Pedro'ga ga pe.

³⁹—Orohepia pa ore Jesus'ga reaporogita Jerusalém me Israelpewe'ga gwryi pe nhaporemu. Igwete ore imombe'ui orerembiepiagawera no, ei ga. Ojuka reki ga Jesus'ga kutuga ga mo'ama yva rehe. ⁴⁰ Emo moköi ga kirirê Tupana'ga ga mbogwera ga repiuka orerovaki, ei ga. ⁴¹ Jara'ga pe – kiroki ga ndojikogi ga rehe – ga pe ga ndohepiukari ga, ei ga. Ore ve jate ga gwepiuka. A'ereki Tupana'ga ore mo'ê jipe tomombe'u ti ga Jesus'ga javo. Igwete ore i'ui mbatera ga pavêi ga kweravirê, ei ga Cornélio'ga pe imombe'gwovo.

⁴²—Jesus'ga e'i ore ve ikwehe: “Jihi po ti a'e gandeaporoğita pe mbapava koty nehê omanove'ga okojive'ga no,” ei ga. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve a'ea rehe hako,” ei Jesus'ga, ei ga. “Ji mombe'umbe'u ti ojipe'ga pe a'ero nehê,” ei ga ore ve ikwehe, ei Pedro'ga ga pe.

⁴³—Jesus'ga jitehe Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhaporemu omombe'u nhoğwenonde ga kwatija po raka'e, ei Pedro'ga. Igwete ahe ei: “Ga jikogame ga rehe po ti Tupana'ga imombori gandekote'varuhua ga hugwi nehê ga manoro gwaramo ga ndepyga nehê,” ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo po raka'e, ei ga Cornélio'ga pe imombe'gwovo.

Tupana'ga ra'uva uhu Cornéliova'ea pyri

⁴⁴ Pedro'ga nhi'igame ga pe Tupana'ga ra'uva ruri ga pyri nhaporemu ga pojkavo – kiroki ga gwendu Jesus'ga mombe'ua. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kiro ganhi'iga aherembikwahave'yva'ea a'ero. Igwete ga Tupana'ga mboheteheitei upa. Henduvame ganhi'iga judeus'ga nhimomby'ai a'ero – kiroki ga uhu Pedro'ga rupi Jesus'gareheve'ga.

—Iii! Judeus'garüive'ga pyri vehevi Tupana'ga omondo gwa'uva ga pojkavouka no! ei ga ojohupe.

Igwete Pedro'ga ei ga pe:

⁴⁷—Nhande pyri na'ê ko Tupana'ga ra'uva uhu ikwehe. Kiro gara'uva ruri ga pyri na jitehe no, ei Pedro'ga. Timobatiza ti ga yhya pyvö a'ero, ei ga pe.

⁴⁸ A'ero Pedro'ga ga mobatizaukari ga ndekoro gwaramo Jesus Cristo'gareheva'ero. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Pepytaahi'vi ti ore pyri.

A'ero ga pytai ga pyri upa.

11

Pedrova'ea omombe'u pa Jerusalémmeva'ea pe

¹ Aerê ojipe'ga ga mombe'ui javo Judéiapeve'ga gwryi pe.

—Judeus'garüive'ga gwendu katu kiro Tupana'ga nhi'iga no, ei ga ga mombe'gwovo.

Jesus'ga moiruhara'ga pe ga imombe'ui jara'ga pe no Jesus'gareheve'ga pe. ² Aerê Pedro'ga jivyri ua Jerusalém me. A'ero judeus'ga nhi'igayvari ga pe Jesus'gareheve'ga.

³—Maranuhü nde houhui judeus'garüive'ga pyri i'gwovo ga pavêi? ei ga ga pe. Judeus'ga ndojihe'ari te ga ndehe, ei ga Pedro'ga pe.

⁴ Igwete Pedro'ga ei ga pe.

—Tamombe'u pa ti kiro pe me. ⁵ Jihi ko ako na'ë Jope pe nhinhi'iga Tupana'ga pe ikwehe, ei ga. A'ero ji hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka ji ve hyrua tapy'ynhapira'javuhuva'ea, ei ga ga pe. Yvaga hugwi ijyvi ua. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. Igwete ijyvi ua opiga ji ppyvo, ei ga. ⁶ Hepiakaturame ji hepiagi ipype ipyva'ea onharôva'ea hyryryva'ea. Ipepova'ea ji ahepia no, ei ga. ⁷ Igwete ji henduvi Tupana'ga nhi'iga jijive. “Pedro,” ei ga. “Here ijukavo i'gwovo,” ei ga ji ve, ei ga. ⁸ “Avi ahã,” a'e ji. “Mbatete'varuhua ndokianguvi jijuru pe,” a'e ji ga pe. ⁹ Emo ga ea'javi ji ve yvaga hugwi: “Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero,” ei ga ji ve, ei Pedro'ga. ¹⁰ Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka ji ve. Kirë hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ga pe.

¹¹ —Nanime trêsve'ga nduri ji pyri onga pe – peropeaju. Cornélio'ga ombuhuruka ga ji pyri Cesaréia hugwi ikwehe, ei ga. ¹² Igwete Tupana'ga ra'uva ei ji ve: “Eho tuhë ti ga ndupi ipojihuve'yma,” e'i ji ve, ei ga. Agwa'ga ji aroho ji rupi a'ero Jope hugwi ikwehe. Seis ko ga Jesus'gareheve'ga, ei Pedro'ga ga pe. Aerë ore vahemi Cornélio'ga rongga pe a'ero. ¹³ Igwete ga imombe'ui ore ve: “Tupana'gapyrive'ga uhu ji pyri o'ama nhironga pe oji'i,” ei Cornélio'ga, ei ga. “Igwete ga ei ji ve: ‘Emondouka ti ga Jope pe Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei ga. ¹⁴ “‘Garemimombe'ua rendukaturo gwaramo po ti pe hoi yvagi pe a'ero nehë nerongapeve'ga pavëi nehë no,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei Cornélio'ga.

Pedro'ga omombe'u pa Cornélio'ga nhi'igagwera ojive. Igwete Pedro'ga ei ga pe no:

¹⁵ —A'ero'gwe ji Jesus'ga mombe'ui ga pe. A'ero Tupana'ga ra'uva ruripei ga pyri ga pojkavo, ei Pedro'ga. Pehepia ko gara'uva ruri nhande pyri ikwehe. Akoja javijitehe kiro turi ga pyri nohõ, ei ga ga pe. ¹⁶ A'ea rupi ji ikwahava'javi reki Jesus'ga nhi'igagwera, ei Pedro'ga. A'ereki ga e'i ikwehe: “João Batista'ga oko ga pavëi ga mobatizavo yhya pyvõ. Emo po ti Tupana'ga oko pe pavëi nehë imondovouka gwa'uva pe pyri pe pojkauka nehë,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga. ¹⁷ Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva nhande ve nhande jikogame nhandepojkaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ea jitehe ga omondo kiro judeus'garüive'ga pe nohõ, ei ga. Tupana'ga imondopotarame ga pe ji namovahã ga a'ero, ei Pedro'ga ga pe.

¹⁸ Henduvame Pedro'ga nhi'iga ga ndogwayvara'javi ga a'ero. Igwete ga Tupana'ga mbohetei pyry hete ga javo.

—Judeus'garüive'ga vehevi Tupana'ga ombopohiruka gandekote'varuhua hugwi ga mboheaporo'gitapyahuavo, ei ga ogwovo.

Antioquiapeva'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹⁹ Estêvão'ea jukarame judeus'ga ojigwarajuhu Jesus'gareheve'ga ndehe. Nurã Jesus'gareheve'ga kwaki'oki'oi a'ero ga hugwi ogwovo. Jara'ga oho Feníciapeve'ga gwyri pe. Jara'ga oho ypa'ouhũ me Chipre pe okovo. Jara'ga oho cidade de Antioquia pe. A'ero ga Jesus'ga mombe'umbe'ui ga pe. Judeus'ga pe jate reki ga Jesus'ga mombe'ui. ²⁰ Emo jara'ga Chiprepeve'ga cidade de Cirenepeve'ga pavëi ohorame Antioquia pe Jesus'ga mombe'umbe'ui judeus'garüive'ga pe. ²¹ Tupana'ga ga moirũ ga nderekovo. A'ero Antioquiapeve'ga

hendukatui ġanhi'ġa. Igwete he'yjuhuve'ġa jikogi opojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe onhimongyavo.

²² Aerē ojipe'ġa hoi Jerusalém me ġa mombe'gwovo Jesus'gareheve'ġa pe.

—Antioquiapeve'ġa ojiko Jesus'ga rehe kiro, ei ġa ġa pe.

Henduvame ġa Barnabé'ga mondoi ġa pyri a'ero Antioquia pe. ²³ Igwete ga hoi ġa ndepiaga.

—Tupana'ga omombyry tuhē pe me, ei ga ġa pe.

Igwete Barnabé'ga roryvamo a'ea rehe. Igwete ga ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

—Pejikopave'y mi Jesus'ga rehe penhimimbotarimo, ei ga ġa pe.

²⁴ A'ereki Barnabé'ga ko pyry hete. Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete ga rerekokatuavo. Ojiko hete ga Jesus'ga rehe. Igwete ga ġa mbojikojikogi ga rehe no. He'yjuhuve'ġa kiro ojiko nhandepojykaharete'ga rehe onhimongyavo.

²⁵ Aerē Barnabé'ga hoi cidade de Tarso pe Saulo'ga reka. ²⁶ Ga repi-agame ga ga reruri Antioquia pe. Ojipeji kwara ġa nduvame pevo. A'evu jitehe ġa Jesus'gareheve'ġa nderojatykatykai jipi he'yjuhuve'ġa mbo'eavo. Antioquia pe na'ē ġa ono Cristo'gareheve'ġa ġa ndehe – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe.

²⁷ A'ea rupi ġa pyri Ágabo'ġa nduri Jerusalém hugwi – kiroki ġa omombe'u Tupana'ga nhi'ġa aerējiva'ea no. Igwete ġa nduri Jesus'gareheve'ġa pyteri pe. ²⁸ Igwete Ágabo'ga ami javo ġa pe. A'ereki Tupana'ga ra'uva ga mbo'e. A'ero ga ami javo Antioquiapeve'ġa pe ġa momoranduva.

—Aerē po ti ipapavi nhaneremityma nhandegwyrripeva'ea nhaporemo nehē, ei ga.

A'ea Ágabo'ga imombe'ui ġa pe. Aerē na tuhē ihoi ganhi'ġa rupi ikwehe. Opa pa mbatera Cláudio'ga rekorame nhandervuhavuhuro ikwehe.

²⁹⁻³⁰ Nahā Ágabo'ga imombe'unhoġwenondei Jesus'gareheve'ġa pe. A'ero ġa ei ojohupe:

—Timondo ti itambere'ia nhaneirū'ġa pokoga Judéia pe a'ero, ei ga.

A'ero ġa imondomondoi. Kiroki ġa he'yi gwereko – he'yi ġa omondo. Kiroki ġa mokonhete gwereko – mokonhete'i ġa omondo. Igwete ġa imondoi Barnabé'ġa pe togweroho ti ġa Judéiapeve'ġa gwyripeve'ġa pe javo. Aerē Barnabé'ġa herohoi Judéia pe Saulo'ga pavēi imondovo Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pe.

12

Koji'i ahe ojigwarai Jesus'gareheva'ea rehe

¹ A'ea rupi ko Herodesva'ea rekoi judeus'ġa gwyri pe huvihavuhuro. Igwete ahe jigwarai Jesus'gareheve'ġa pyteripeve'ġa ndehe. ² Igwete Tiagova'ea – kiroki João'ga reki'yrava'ea – Herodesva'ea ahe akamomborukari itakyhea'javuhuva'ea pyvō. ³⁻⁴ Ikwahavame judeus'ġa mbohoryvukara ahejuka rehe, Herodesva'ea Pedro'ga pyhygukari no. Igwete ahe Pedro'ga mondoukari ga mongiavouka cadeia pype. Ahe ga mondoukari soldados'ga po pe dezesseisve'ġa pe tohemyme ti ga javo. Quatrove'ġa gwepia na'ē ga. Kirē ojipe'ġa quatrove'ġa py'rovo. Quatro vezes ġa jopy'rupy'rui ga repiaga ara rupi ypytunimo no. Nahā

Herodesva'ea ga mondoukari soldados'ga po pe tapemohemukari ti Pedro'ga javo. A'ea rupi judeus'ga japo toryva pão ndovuriva'ea i'gwovo. Igwete Herodesva'ea ei ovyteri pe: “Na judeus'ga i'upavi na'ẽ Pãscõa rupiara,” ei ahe. “Aerẽ po ti ji Pedro'ga mbuhurukari imbojamboruka garekote'varuhua ga rehe gãndovaki hete nehẽ. A'ero po ti ji ga jukaukari nehẽ,” ei Herodesva'ea ovyteri pe novã. ⁵ Igwete ahe Pedro'ga mombytai cadeia pype. Emo Jesus'gareheve'ga onhi'inhi'ĩ hete Tupana'ga pe emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi javo.

Pedrova'ea ohẽ cadeia hugwi

⁶ Aerẽ Herodesva'ea ei ovyteri pe: “Ko'emame po ti ji Pedro'ga mbuhurukari gãndovaki nehẽ,” ei ahe novã. Ypytunimo Pedro'ga kiri soldados'ga pyteri pe mokonha'ga pyteri pe. Soldados'ga opokwa memei ga ojihe itanhuramuhãa pyvõ ga rerekovo. Ojipe'ga opojyka hovapytymbava o'ama hepiaga. Igwete Pedro'ga kiri upa. ⁷ Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga ukwahavamo o'ama Pedro'ga pyri yvagipeve'ga. Hendy'ja hete cadeia pype a'ero. Igwete ga pokogi Pedro'ga jati'yva rehe toma'ẽ ga javo.

—Haite! Here evya, ei ga javo Pedro'ga pe.

A'ero itanhuramuhãa ihiri Pedro'ga poa hugwi. ⁸ Igwete Tupana'gapyrive'ga ei ga pe:

—Embogwa eku'ayvira. Emongi epyruhua nohõ, ei ga javo ga pe.

Igwete Pedro'ga imongi a'ero.

—I'arimova'ea emongi ejoa ji reviri, ei ga ga pe.

⁹ Igwete Pedro'ga hoi ga reviri ogwovo. Ndogweroviari reki ga Tupana'gapyrive'ga rembirohoa novã. “Jikiri pe ji ga repiagi,” ei ga novã. ¹⁰ Kiro gã kwavi soldados'ga pyvõ. Kiro gã kwavi jara'ga pyvõ no. Igwete gã vahemi jupihai pe jurukwara pyri. A'ea rupi ko ahe oho cidade pe. Hovapytymbava ko ferrova'ea. Kiro gã vahemi ipyri. Igwete a'ea nhovapytymba'vogi gã pe. Igwete gã ãi cadeia hugwi a'ero ogwovo cidade rapea rupi onga pyvõ okwava. Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi ga reja.

¹¹ Kiro Pedro'ga ikwahavi a'ero. “A'iti tuhẽ reki!” ei ga. “Tupana'gapyrive'ga ji rerohoi tuhẽ cadeia hugwi. Jipojykaharete'ga ombuhuruka ga ji pyri,” ei ga. “A'ero ga ji mbopiro'yukari Herodes'ga popoakara hugwi judeus'ga ndeaporoçitate'varuhua hugwi no,” ei Pedro'ga ovyteri pe.

¹² Ojapykarẽ a'ea rehe kiro ga hoi Mariahãa rongã pe João Marcos'ga yhãa rongã pe. Igwete ga vahemi onga jupihai pe. A'ea ja Jesus'gareheve'ga jatykapavi onga pe onhimongyavo onhi'inhi'ĩga Tupana'ga pe.

—Emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi, e'ie'i gã ga pe.

A'ereki gã ndokwahavi ve Pedro'ga hemagwera jugwi. ¹³ Igwete Pedro'ga vahemi onga jupihai pe okwaokwa hovapytymbava rehe o'ama. A'ero kujahãa ruri henduva Rodehãa.

—Ma'gã pero okwa? ei hãa javo ga pe.

¹⁴ Pedro'ga nhi'igame hãa nhimombaragwahavi hehe. A'ero hãa nhani tamombe'u javo jara'ga pe. Emo hãa omoka'nhy reki hovapytymba'voga ga pe gworygworyva gãwaramo ga rura rehe. Igwete hãa nhani javo.

—Pero Pedro'ga ami hovapytymbava pyri, ei hãa gã ga pe.

¹⁵ Ndogweroviarihu gã hãanhi'ĩga.

—Ere'eteheuhu nde, ei ġa hēa pe.

—Avi ahā, ei hēa. Ki ga jitehe pero o'ā, e'ie'i hēa ġa pe novīa.

—Gara'uva po, ei ġa a'ero.

¹⁶ Pedro'ga o'amete jiji hovapytymbava rehe okwaokwa. A'ero ġa hoi hovapytymba'voga ga pe. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi a'ero upa. ¹⁷ Igwete ga reki onga pype ġa pyri. A'ero ga nhipova'eġi tapenhi'igi ti ji renduva javo. Igwete ga imombe'ui ġa pe Tupana'ga remimohemukara cadeia hugwi.

—Peho ti imombe'gwovo nhimohemagwera Tiago'ga pe jara'ġa pe no nhaneirū'ġa pe, ei ga ġa pe.

Igwete Pedro'ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo.

¹⁸ Ko'eġaturame soldados'ġa ndekotehei Pedro'ga repiage'yma cadeia pype.

—Mahā Pedro'ga naerū? e'ie'i ġa ojohupe novīa.

¹⁹ Igwete Herodesva'ea ga rekarukari cadeia pype novīa. Emo ġa ndohepiagi ga. A'ero Herodesva'ea soldados'ġa mbuhurukari ġa monhi'īga ma rupi te ga hoi naerū javo ġa pe. Emo ġa ndokwahavi reki Pedro'ga hoagwera jugwi. Nurā Herodesva'ea soldados'ġa jukaukari a'ero.

Aerē Herodesva'ea hoi judeus'ġa gwyra hugwi Judéia hugwi. Cidade de Cesaréia pe ahe hoi opytavo.

Herodesva'ea manoagwera

²⁰ Herodesva'ea omondondouka mbatera ogwya hugwi cidade-speve'ġa pe jipi Tiropeve'ġa pe Sidommeve'ġa pe no. Aerē ahe nhimboahiahivi reki ġa pe. Nurā ġa ei ojohupe:

—Timonhyrō ti Herodes'ga kiro. Nhande ga monhyrōe'yname po ti ga nombuhurukara'javi mbatera nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa jogwerohoi na'ē Herodesva'ea moirūhara'ga pyri Blasto'ga pyri onhi'igatuavo ga pe tovavagahi ti ga nhande rehe javo. Aerē ġa jogwerohoi Herodesva'ea pyri.

—Xajogwereko katu ti, ei ġa Herodesva'ea pe.

²¹ Igwete ahe ei:

—Ojipe'ia rupi po ti ji nhi'igi pe me nehē, ei ahe ġa pe.

—Kwa, ei ġa ogwovo.

A'ea rupi katu Herodesva'ea jigwagi opikatua mongiavo ġanduvihavuhuro. Igwete ahe hoi ġapyteri pe ojiupia oina ġwendava rehe. A'ero ahe nhi'inhi'igi ġa pe. ²² Henduvame ahenhi'īga ġa javo.

—Herodes'ga ko yvagipeve'ga. Yvyakotyve'ga rūi ko koro, e'i tehe ġa ahe ve.

²³ Herodesva'ea nomombigi reki ġanhi'itehea ojihe. Nomboheteukari ahe ġa pe Tupanete'ga. Nurā nanime Tupana'gapyrive'ga ruri ahe pyri yvaga hugwi ahe moheō'aruka. A'ero hevo'ia ihu'uu'upavi aherevega. Kirē ahe manoi upa.

²⁴ Igwaigwavete Jesus'gareheve'ga imombe'ui Tupana'ga nhi'īga imonhimoanhana. Igwaigwavete ojipe'ġa hendukatui a'ero onhimongyavo.

²⁵ Barnabé'ga gweroho itambere'ia Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ġa pe Jerusalém me Saulo'ga pavēi. Imondopavirē Barnabé'ġa jivyri Antioquia pe a'ero. Gweru ġa João Marcos'ga ojupi.

13

Ahe omo'ē Barnabéva'ea Saulova'ea no

¹ Kiro Antioquia pe oko Jesus'gareheve'ga pyteri pe ġambo'ehara'ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga no. Ga ko Barnabé'ga; Simão'ga – kiroki ga ipiryvytunuhūve'ga; Lúcio'ga – kiroki ga Cirenepeve'ga; Saulo'ga; Manaém'ga – ga ko onhimomboaka governadoragwama'ga pavēi Herodes'ga pavēi. ² Igwete ġa Tupana'ga mboheteheitei. Xanhi' Tupana'ga pe javo ġa ndo'ui mbatera ojogwerekovo. A'ea rupi ko Tupana'ga ra'uva ei ġa pe:

—Pemo'ē kiroġwe Barnabé'ga Saulo'ga no toporavyky ti ġa ji ve Jesus'ga mombe'gwovo, e'i ġa pe. A'ereki ji a'e nhiġwenonde ġahā po ti oporavyky ji ve javo, e'i ġa pe.

³ A'ero ġa nhi'iġi Tupana'ga pe i'ue'yma. Kirē ġa pokogi Barnabé'ga ndehe pejogweroho ti Jesus'ga mombe'gwovo a'ero javo. A'ero ġa ġa mondoukari ojihugwi.

Barnabéva'ea oho Chipre pe Saulova'ea pavēi

⁴⁻⁵ A'ero ġa jogwerohoi Barnabé'ga Saulo'ga pavēi. A'ereki Tupana'ga ra'uva omondouka ġa. João Marcos'ga oho ġa ndupi no ġamoirūharamo. Igwete ġa hoi cidade de Selêucia pe. Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo ypa'ouhū me Chipre pe. Pevo ġa jari upa cidade de Salamina pe. Igwete ġa hoġahoi judeus'ga jatykahai pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga pevove'ga pe. ⁶⁻⁸ Aerē ġa hoi ypa'ouhūa rupi ogwovo cidade de Pafos pe. Pevo ġa judeu'ga repiagi Barjesus'ga. Ojipe'ga nhi'iġimo garera Elimas. Ipaji ko ga huvihava'gareheva'ero.

—Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo ko ji rekoj, ei Elimas'ga ġa pe jipi o'mbero.

Igwete Barnabé'ga ga repiagi pevo. Igwete Elimas'ga ruvihava'ga Barnabé'ga mbuhurukari ojipyri Sérgio Paulo'ga – kiroki ga pevove'ga governador'ga. Okwaha hete ga mbatera Sérgio Paulo'ga. Tahendu ti Tupana'ga nhi'iga javo ga Barnabé'ga mbuhurukari ojipyri. Emo Barnabé'ga horame ga pyri Elimas'ga ġa movahī tonhi'iġyme ġa ga pe javo. “Tojikogyne ti jiruvihava'ga Jesus'ga rehe,” ei Elimas'ga ipajive'ga. ⁹ Igwete Saulo'ga – ojipea ko garera Paulo – Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete. A'ero ga Elimas'ga repiahetei javo ga pe.

¹⁰ —Netiruahū hete nde Diabo'ga ja! ei ga ga pe. Pyryheteva'ea nde eremovahiuhū. Nde eremoandyandyi paravuhu ekovo, ei ga ga pe. Nane'ymi nde Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'ui! ei Paulo'ga ga pe.

¹¹ Nurā po ti Tupana'ga nde movahiuhūi kiro nehē. Nanderehaahi'vi ti nde kiro hepiage'yma kwara nehē, ei ga Elimas'ga pe.

Kotihī turi ypytunahiva Elimas'ga pe ga mbohehae'yma. Igwete ga rekoreko'ihui ogwovo.

—Pejijo ji popyhyga ji rerogwovo, e'ie'i ga ġa pe.

¹² Hepiagirē Elimas'ga rehae'yma Sérgio Paulo'ga jikogi Jesus'ga rehe. A'ereki ga onhimomby'a nhandepojykaharete'ga mombe'ua rehe.

Paulova'ea oho Antioquia pe

¹³ Aerē Paulo'ga avi itayharuhua pype ogwovo Pafos hugwi. A'ero ga hoi Panfíliapeve'ga gwyri pe ogwovo cidade de Perge pe. A'ea rupi João Marcos'ga hoi ġa hugwi ojivya Jerusalém me. ¹⁴ Aerē Paulo'ga hoi Perge hugwi pea rupi ogwovo. Aerē ġa vahemi cidade de Antioquia

pe Pisídiapeve'ğa gwyrä vyvri pe. Judeus'ğa poravykye'yma rupi sábadó rupi ға hoi ғajatykahai pe. A'ero ға apygi upa. ¹⁵ Igwete pevove'ga nhi'igi aherembikwatijaragwera pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Kiré ga nhi'igi ojipea pe aherembikwatijara pe. A'ea Tupana'ga nhi'iga momba'uharava'ea okwatija hako. Aeré huvihava'ğa ғajatykahava pype ға imondoukari onhi'iga Paulo'ğa pe.

—Pe ko orere'yjamo peko israelitasramo, ei ға ға pe. Pe'epotaramo avove'ğa pe ға moğitavo pe'ji ti ға pe a'ero, ei ға Paulo'ğa pe.

¹⁶ A'ero Paulo'ğa po'ami onhipova'eğa tapenhi'igi ti javo. Igwete ga ei:

—Israelitasramo pehendü nhinhi'iga pejjupa, ei ga. Pehendu ti judeus'garüiva'ero no. A'ereki pe pejiko Tupana'ğa rehe no. Pehendu katu ti, ei Paulo'ğa ға pe. ¹⁷⁻²⁰ Tamombe'u ti Tupana'ğa pe me. Gaha rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Tupana'ğa omo'emo'ë ojive nhaneramonhava'ea hako. Aeré he'yjuhu hete quatrocentos e cinquenta Tupana'ğa kwara mbo'ambo'ari, ei ga. A'ea rupi ga imomyrymyryvi ahe ve ahe ruvame hajiheva'ea gwyrä pe Egitopeva'ea gwyrä pe po rimba'e. Igwete ga ahe rerurukari pea hugwi opopoakarimo, ei ga ға pe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Tupana'ğa nhimomiranami aherekote'varuhua pe ahe ruvame ongae'yi me, ei ga. Igwete ga seteva'ea apitipitiukari aheruvihavava'ea ahereheva'ea reheve Canaãmeva'ea gwyrä pe. Ahe moka'nhymbaviré ga ima'ema'ëi ahewyruera imondomondovo nhaneramonhava'ea pe hako, ei Paulo'ğa ға pe.

—Aeré Tupana'ğa juizva'ea mongoi aheruvihavamo nhaneramonhava'ea pe ahe mbojopy'rupy'ruavo hako, ei Paulo'ğa. Aeré ahe py'rovo Samuelva'ea ahe repiakatui Tupana'ğa nhi'iga momba'uharava'ea, ei ga. ²¹ Aeré nhaneramonhava'ea ruri javo Samuelva'ea pe: “Huvihavuhu'ğa ore oropota ağwamo toremondomondo ti ga nde py'rovo,” ei ahe Samuelva'ea pe hako, ei ga. Igwete Tupana'ğa Saulva'ea mongoi aheruvihavuhuro a'ero. Saulva'ea ko Quisva'ea ra'yrava'ea Benjamimva'ea rymyminova'ea, ei ga. Igwete Tupana'ğa Saulva'ea mongoukari aheruvihavuhuro he'yi kwara rupi quarenta kwara rupi, ei Paulo'ğa ға pe.

²² —Aeré Tupana'ğa ei: “Kiro ji Saul'ğa pe'ai penduvihavuhua hugwi,” ei ga, ei ga. “Davi'ğa Jessé'ğa ra'yra'ğa oko kiro penduvihavuhuro Saul'ğa py'rovo,” ei ga. Daviva'ea momba'gwovo Tupana'ğa ei no: “Jipy'a ja hete ga Davi'ğa. Gaha ti oko pa nhiremimbotarimova'ea rehe nehë,” ei Tupana'ğa, ei Paulo'ğa imomba'gwovo ға pe.

²³ —Daviva'ea rymymino'ğa reki Tupana'ğa omongouka nhanderekote'varuhua momboharamo heikwehe, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ğa e'i nhandere'yjava'ea pe israelitasva'ea pe: “Aeré ti ji Davi'ğa rymymino'ğa mongoukari pembopiro'yharamo nehë,” ei Tupana'ğa, ei ga. Kiro Daviva'ea rymymino'ğa tuhë Tupana'ğa omongouka a'ero o'eagwera rupi katu. Ga ko Jesus'ğa, ei Paulo'ğa ga momba'gwovo ға pe. ²⁴ Jesus'ğa rura renonde João Batistava'ea israelitas'ğa moğitapavi jipi heikwehe, ei ga. “Perojijyi ti pejeaporoğita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei ahe. “A'ero po ti ji pe mobatizai nehë,” ei João Batistava'ea, ei Paulo'ğa. ²⁵ Oporavykypavame Tupana'ğa pe João Batistava'ea ei ға pe: “'Ndehe ko Cristo,' pe'ji po pe ji ve novía? Ji ko a'ea rüi,” ei João Batistava'ea ға pe, ei ga. “Emo po ti Cristo'ğa uhu ji py'rovo nehë,” ei

ahe, ei ga. “Ga ko huvihavuhu hete. Ji ki a'e te okoteheva'ea,” ei João Batistava'ea heikwehe, ei ga.

²⁶ Igwete Paulo'ga ei ġa pe no:

—Nhiirū, Abraãova'ea rymyminoa pe ji ei. Judeus'garūiva'ea pe ji ei no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe, ei ga. Nhande ve Tupana'ga ombuhuruka onhi'īga Jesus'ga ko pembopiro'yharamo oko javo! ei Paulo'ga ġa pe. ²⁷ Jerusalémmeve'ġa nonhimombaragwahavi a'ea rehe raikwehe. Ganduvihava'ġa na jitehe no, ei ga. Onhi'igame aherembikwatijara pe sábadó nanani ġa nonhimombaragwahavi reki Jesus'ga mombe'ua rehe, ei ga. Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea Jesus'ga mombe'ukatui reki ikwatija hako novía. Nahã ahe ei ikwatija hako: “Ojukauka po ti ġa ga ereko te'varuhu nde javo,” ei ahe hako, ei ga. Jerusalémmeve'ġa ahe nhi'ipo'ru reki ġanduvihava'ġa pavēi. A'ereki ġa e te'varuhu Jesus'ga pe ga jukauka, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸ Ga jukapotarame ġa hekatehei garekote'varuhua hepiage'yma novía. A'erorame tehe ġa ei reki Pilatos'ga pe: “Ejukauka tuhē ti ga,” ei ġa ga pe, ei Paulo'ga. ²⁹ Ahe omombe'u pa ġajukaagwama ikwatijanhogwenondeavo hako. Ga ahe nhi'ipo'ru pa reki ga jukavo, ei ga. Kirē ojipe'ġa Jesus'ga ra'oa mbojyvi yva hugwi. Igwete ġa gara'oa rerohoi itaruvihavuhua kwaruhua pype herokiavo inoġa. ³⁰ Emo Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. ³¹ Kirē Jesus'ga jipiukaukari ġa pe – kiroki ġa oho Galiléia hugwi ga rupi ogwovo Jerusalém me gamanoa renonde. He'yi ġa kiri ga repiagagwera rupi ga kweravirē. Gahã kiro ga mombe'umbe'u israelitas'ġa pe a'ero, ei ga.

³²—Oro ore oromombe'u pyryheteva'ea pe me, ei Paulo'ga. Ymya Tupana'ga e'i nhaneramonhava'ea pe hako: “Nahã po ti ji ga mongoukari nehē,” ei ga, ei ga. ³³ Kiro na tuhē reki nhande ve aherymyminoa pe. A'ereki o'eagwera rupi katu Tupana'ga Jesus'ga mongouka ga mbogwera gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. A'ea jitehe ahe omombe'u ikwatija hako. Salmo dois aherembikwatijara rera, ei ga. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'īga Jesus'ga pe.

“Ndehe ko jira'yra. Kirogwe ji nhimongoukari nderuvamo,” ei ga.

Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'īga, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁴—Jesus'ga mbogwerava pe Tupana'ga ei no. Gamanoa'jave'yma pe ga ei no, ei ga. Igwete Tupana'ga ei:

“Amombyry po ti ji pe me nehē,” ei ga.

“Pyryheteva'ea ji amombe'u Davi'ga pe hako a'itituhēva'ea.

A'ea po ti imombyryvaġwama pe me nehē,” ei Tupana'ga Jesus'ga pe, ei ga.

³⁵ Iru'ia Daviva'ea okwatija imombe'gwovo onhi'īga Tupana'ga pe, ei Paulo'ga. Nahã ahe ei ga pe:

“Nde po ti neremonemahivukari ejiheve'ga pyryheteve'ga ga manorame nehē,” ei ahe ikwatija hako, ei ga.

³⁶—Daviva'ea nonhimombe'ui javo, ei Paulo'ga. A'ereki Daviva'ea opoko na'ē ojupiva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo. Aerē ahe manoi. A'ero ahere'yjava'ea ahera'oa rerohoi inoġa aheramonhava'ea ypyvo, ei ga. Kirē inemahivamo ahera'oa upa a'ero. ³⁷ Jesus'ga ra'oa ki a'e te ninemi, ei ga. A'ereki Tupana'ga ga mbogwera. Aerē Jesus'ga nomanoa'javi a'ero avuirama, ei Paulo'ga ġa pe.

38 —Nhiirū, pekwhaha ti a'ero, ei ga. Jesus'ga rehe ore imombe'ui pe me pendekote'varuhua mombora. 39 Ga rehe pejikogame po ti pe piro'yro pejikote'varuhua hugwi, ei ga ga pe. Hendukaturame Moisés'va'ea remimbo'eagwera pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. Pejikogame jate Jesus'ga rehe po ti pe piro'yro jugwi nehē, ei Paulo'ga ga pe. 40 Penhimboko'i ti a'ero tapepo'ruyme ti hahyva'ea nehē, ei ga. A'ereki nanongara pe ahe e'i hako – kiroki ahe omombe'u nhogwenonde aerēva'ea. Nahā ahe ei Tupana'ga nhi'i'ga mombe'gwovo hako:

41 “Pehendu ti, a'e ji pe me.

A'ereki pe pe'e te'varuhu nhinhi'i'ga pe,” ei ahe.

“Penhimomby'a ti penhimanomo nehē.

A'ereki ji a'apo ahemonhimomby'ava'ea kiro.

Po ti ga imombe'ui pe me nehē,

ndaperoviarihu po ti pe nehē,” ei ahe Tupana'ga nhi'i'ga imombe'gwovo hako, ei Paulo'ga ga pe.

42 Aerē Paulo'ga horame gajatykahava hugwi kiro ga nduri javo ga pe: —Irūa rupi sábadu rupi pemombe'ua'ja ti ore ve nanongara jitehe nehē, ei ga ga pe.

—Kwa, ei Paulo'ga ga pe.

43 Igwete judeus'ga hopavi a'ero ojatykahava hugwi. Igwete ga hoi Paulo'ga ndupi onhimongyavo ga pavēi – kiroki ga onhimongo judeusramo. A'ero Paulo'ga nhi'i'gi ga pe.

—Igwawigwavete ti pejiko Tupana'ga remimombyryva rehe, ei ga ga pe.

44 Irūa rupi sábadu rupi cidadepeve'ga nhaporemō gwerevi ga jatykai onhimongyavo.

—Torohendu ti Tupana'ga nhi'i'ga mombe'ua, ei ga.

45 Emo judeus'ga onhimyrō hete Paulo'ga rehe hepiagame he'yjuhuvē'ga hoa ga pyri. Nurā Paulo'ga ga mbo'erame ga etehei ga pe.

—Mbehea ga omombe'uuhu, e'i tehe ga.

Igwete ga Paulo'ga mbotegwetei. 46 Paulo'ga ndopojihuvi reki ga Barnabé'ga pavēi. Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Tupana'ga e'i: “Judeus'ga na'ē po gwendu nhinhi'i'ga hamo,” ei ga, ei ga ga pe. Nurā ore imombe'ui a'ea pe me na'ē novīa. Emo pe ndaperoviapotari reki Tupana'ga nhi'i'ga, ei ga ga pe. Pe'ji po pe: “Ndapyryvi po ore hoi orojupa Tupana'ga pyrie'ymi nehē.” Pe'ji po pe a'ea. Nurā po ti ore hoi imombe'gwovo kiro judeus'garūive'ga pe a'ero nehē, ei Paulo'ga ga pe. 47 A'ereki nahā orepojykaharete'ga ore mondouka javo ore ve:

“Oromongo ji nde israelitas'garūive'ga ndyapehava'java'ero

teremomytū'ē ti ga'akaḡi pe ikwahavuka ga pe nehē,” ei Tupana'ga.

“Gandekote'varuhua mombora po ti nde ikwahavukari vyakotyve'ga pe nhaporemō nehē,” ei ga, ei Paulo'ga.

48 Israelitas'garūive'ga judeus'garūive'ga henduvame Paulo'ga nhi'i'ga ga ndoryndoryvamo a'ero. Igwete ga imbohetei Tupana'ga nhi'i'ga. A'ero ga jikogi Jesus'ga rehe – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhogwenonde gahā po ti oko ji pyrie'ymi nehē javo.

49 Igwete ga imombe'umbe'ui nhandepojykaharete'ga nhi'i'ga imonhi-moanhana gagwyrā rupi nhaporemō. 50 Emo judeus'ga omomymomyi

akwaimbae'ga huvihava'ga cidade pe. Judeus'ga omyomyi kunhangwera'ga no imbateve'ga – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe novia. Igwete judeus'ga ga momymomyi ga mongote'varuhuavo Paulo'ga pe. A'ero ga Paulo'ga mondoahai ogwyrā hugwi ga mondovo. ⁵¹ Ohorame Paulo'ga ihvyi opya otimbuguhua mundurunduruga jugwi. Nahā ga hepiukari pevove'ga ndekote'varuhua ihyvame opya. Igwete Paulo'ga hoi cidade de Icônio pe Barnabé'ga pavēi. ⁵² Emo Antioquia pe Jesus'gareheve'ga hororyo upa. Igwete Tupana'ga ra'uva ga pojykahetei okovo ga moiruamo.

14

Paulova'ea oho Icônio pe

¹ Na jitehe ga pe ga horame Icônio pe. Paulo'ga oho judeus'ga jatykhai pe Barnabé'ga pavēi. Pevo ga Jesus'ga mombe'umbe'ukatui ga pe. Nurā he'yjuhuvē'ga jikogi Jesus'ga rehe judeus'ga judeus'garūive'ga pavēi. ² Emo judeus'ga – kiroki ga ndojikopotari Jesus'ga rehe – ga omomymomyi judeus'garūive'ga oko te'varuhu Paulo'ga javo ga pe. Ga nhi'igaykaro gwaramo judeus'garūive'ga nhimboahitehei Jesus'gareheve'ga pe a'ero onhimongyavo. ³ He'yi Paulo'ga kiri pevo. Ndopojihuvi reki ga ga nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo pevove'ga pe.

—Jesus'ga omombyry hete nhande ve, ei ga ga mombe'gwovo jipi.

A'itituhēva'ea ganemimombe'ua. Nurā Jesus'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea Paulo'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i: “A'ea repiagame po ti ga ei nehē: ‘A'itituhēva'ea reki Jesus'ga remimombyryva mombe'ua’,” ei ga. ⁴ Cidadepeve'ga ndeaporoğita ojoatyvi a'ero. He'yive'ga oho Jesus'ga moirūhara'ga nhi'iga rupi Paulo'ga nhi'iga rupi. Jara'ga oho judeus'ga nhi'iga rupi onhimongyavo.

⁵ Aerē judeus'ga judeus'garūive'ga monhi'igi upa. Gwuvihava'ga pavēi ga ei:

—Xajigwarai ti Paulo'ga ndehe ga apiapiavo nehē, ei ga ojohupe.

⁶ Igwete Paulo'ga ikwahavipei ganhimbohovajara ojihe. A'ero ga ka'nhyimi ga hugwi ogwovo cidade de Listra pe cidade de Derbe pe no Licaôniapeve'ga gwyrī pe. Ojipe'ga gwyrī pe ga hoi no – kiroki gagwyrā Licaônia atima. ⁷ Ohoohorame ga pyryva'ea mombe'ui ga pe pevo Jesus'ga mombe'gwovo.

Paulova'ea oho Listra pe

⁸ Ga horame Listra pe Paulo'ga Jesus'ga mombe'ui pevove'ga pe. Igwete ga reni Paulo'ga nhi'iga renduva ipyka'nauhūve'ga. Tegwete gapo'āhava. A'ereki ga na tuhē o'a. ⁹ Kiro ga reni Paulo'ga nhi'iga renduva a'ero. Henduvame Jesus'ga mombe'ua ga ei oyvyteri pe: “Jesus'ga po ti ji mopo'ā a'ero naerū.” Paulo'ga gwepia katu ga ikwahava gareaporoğita. ¹⁰ Igwete ga eaahyahi ga pe:

—Epo'ağatu, ei Paulo'ga ga pe.

Kiro ipyka'nauhūve'ga po'ami a'ero opoopoa ogwovo.

¹¹ Pevove'ga gwepia Paulo'ga ga mopo'ağaturame. Nurā ga hapukapukai onhi'igimo. E'i tehe reki ga Paulo'ga mombe'gwovo.

—Yvagipeve'ga onhimongo vyvakotyva'ero ojyva nhande koty, e'i tehe ga ga pe.

Paulo'ga ndokwahavi reki ga etehea ojive. A'ereki hajihe pevove'ga nhi'iga. ¹² Igwete ga hapukapukai javo Paulo'ga pe: “Ga ko yvagipeve'ga

aheremimbohete'hara'ga." Barnabé'ga pe ġa etehei: "Ga ko Júpiter'ga huvihavuhete'ga." Paulo'ga pe ġa etehei: "Ga ko Mercúrio'ga. A'ereki ga omombe'umbe'u mbatera," ei ġa.

¹³ Igwete ġa Paulo'ga mbohetepotari. A'ero mbatera kwava'ēhara'ga heruri yuranuhūa heno'ama ġajatykahava pyri – a'ea pevo u cidade ypyvo. A'ereki a'ea pype ġa ojatykatyka jipi Júpiter'ga mboheteavo. Kiro ikwava'ēhara'ga – gaha ojuka mbatera ikwava'eġa Júpiter'ga pe jipi – kiro ga heruri jurukwara pyri yuranuhūa heno'ama imbojigwakava reheve ipoty'riva'ea reheve. A'ero ga ijukapotari pevove'ġa pavēi ikwava'eġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe Paulo'ga pe. A'ereki ġa ġa mbohete pota ġa ko yvagipeve'ġa javo tehe.

¹⁴ Ikwahavame Paulo'ga ndovy'ahetei okovo. Nurā ġa imbotararagi opira tapenoġi yvagipeve'ġa ore rehe javo ġa pe. Igwete ġa nhani ġapyteri pe o'eahyahiva ġa pe.

¹⁵ —Maranuhūrame pe ore mboheteuhui? Tupana'ga jate ti pembohete, ei Paulo'ga ġa pe. A'ereki ore yvagipeva'ea rūi. Pe javijiteheva'ea ko ore, ei ġa ġa pe. Igwete ore ruri pyryva'ea imombe'gwovo pe me novīa taperojijyi ti pendeaporoġita javo. Pepohi ti Tupana'garūiva'ea hugwi, oro'e ore pe me, ei ġa. Tupana'ga rehe jate ti pejiko aġwamo omanoe'ŷve'ga rehe. A'ereki gaha oapo yvaga, yvya, ypihua. Yvyakotyva'earheva'ea ga oapo pa po rimba'e, ei ġa ġa pe. ¹⁶ Ymya Tupana'ga ei: "Na ġa ndekoi jate na'ē ġwemimbotarimova'ea rehe a'ero judeus'garūive'ġa," ei ga, ei ġa. ¹⁷ Emo Tupana'ga gwepiuka gweaporoġita pe me. A'ereki ga ombuhu pyryva'ea pe me jipi, ei ġa. Amana ga omongy pe me yvaga hugwi. Ombohoryory ga penemitymipyra i'ahava rupi, ei ġa. Mbatera ga ombuhuruka pe me pe'u javo. A'ero ga pe mbohoryoryvi jipi, ei ġa ġa pe.

¹⁸ Paulo'ga nhi'īġa renduvame vehevi ġa ikwava'embotari yuranuhūa Paulo'ga pe timbohete ġa javo novīa. Emo Paulo'ga ndojukaukari reki ġa pe.

¹⁹ Aerē judeus'ga nduri Listrapeve'ġa pyri. Antioquia hugwi ġa nduri Pisídiapeve'ġa gwyrā hugwi. Icônio hugwi ġa nduri no. Igwete ġa ei ġa pe: —I'mbe hete Paulo'ga pe me, e'i tehe ġa. Tiapiapi ga, ei ġa.

Igwete ġa ġa mbopogwei Paulo'ga apiavo ga rerohyryryga cidade hugwi ga reja. "A'ereki ga omano," ei ġa ojohupe novīa. ²⁰ Emo Jesus'gareheve'ġa oatima ga o'ama. Kiro ga po'ami reki ojivya cidade pe ġa ndupi. Ko'emame Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Barnabé'ga pavēi.

Paulova'ea ojivy Antioquia pe

²¹ Igwete Paulo'ga imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'gwovo Derbepeve'ġa pe. A'ero ġa he'yive'ġa mbojikogukari Jesus'ga rehe ġa nderekovo. Aerē ġa jivyri Lистра pe. Aerē ġa jivyri Icônio pe. Aerē ġa jivyri Antioquia pe Pisídiapeve'ġa gwyrā pe. ²² Ohohorame Jesus'gareheve'ġa pyri ġa ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Pejikoge'yimi ti Jesus'ga rehe, ei Paulo'ga. Ga rehe nhandejikoga ġwaramo po ti ojipe'ġa jigwarai nhande rehe nehē novīa, ei ġa. Penhimomirana ti jupe a'ero Tupana'gareheva'ero. A'ereki na tuhē na'ē. Emo po ti aerē nhande hoi Tupana'ga pyri nhandejupa nehē, ei ġa ġa pe.

²³ Paulo'ga ombojoapiapi ojogwerogwovo Jesus'gareheve'ġa pyri a'ero javo ġa pe. Ohorame ġa pyri Paulo'ga ġapyteripeve'ġa mo'emo'ēi toko

ti ġa Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa javo. A'ero Paulo'ġa nhi'iggi Tupana'ga pe i'ue'yma.

—Ereko katu ti ġa. A'ereki ġa ojiko nde rehe, ei ġa opojykaharete'ga pe.

²⁴ Aerē Paulo'ġa hoi Pisídiapeve'ġa gwyra rupi. Aerē ġa hoi Panfliapeve'ġa gwyri pe. ²⁵ Cidade de Perge pe ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ġa hoi cidade de Atália pe. ²⁶ Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo. Igwete ġa jivyri Antioquia pe jitehe – kiroki Síriapeve'ġa gwyripeva'ea – perope Jesus'gareheve'ġa e'i ypy Tupana'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ġa pe ġa horame oporavykyavo nde ve,” e'i ypy ġa ga pe pevo ikwehe.

Oporavyky pa ġa Jesus'ga mombe'gwovo a'ero. ²⁷ Igwete ġa jivyri kiro pevo. Ovahemame ġa hoi Jesus'gareheve'ġa nderojatykavo imombe'upava ġa pe ohoagwera.

—Nahanahã Tupana'ga nhimoirũukari ore ve ġa pokogauka jipi, ei ġa ġa pe. Tupana'ga ombojikoguka judeus'ġarũive'ġa Jesus'ga rehe kiro, ei Paulo'ġa imombe'gwovo ġa pe.

²⁸ He'yjuhu ġa kiri pevo Jesus'gareheve'ġa pyri a'ero.

15

Ojatyka ahe Jerusalém me

¹ Aerē ko ojipe'ġa nduri ogwya hugwi Judéia hugwi judeus'ġa. Antioquia pe ġa nduri Jesus'gareheve'ġa pyri ġa mbo'eavo. Igwete ġa ei ġa pe:

—Moisésva'ea ahe mbo'e ymya hako, ei ġa. Nahã ahe ei akwaimba'eva'ea pe po raka'e: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ahe, ei ġa. Nurã ore ei kiro pe me no: Po ti pe napehendukatui Moisésva'ea nhi'igagwera pejikytiukare'yma, a'ero po ti pe ndapehoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ, e'i tehe ġa ġa pe.

²—Avi na rũi, ei Paulo'ga ġa pe Barnabé'ga pavêi.

A'ea rehe Paulo'ġa judeus'ġa nhi'igayvahetei ja'javo ġa pe. Nurã pevove'ġa ei ojohupe:

—Tikwaha katu ti a'ero. Timondo ti Paulo'ġa Jerusalém me, ei ġa. Ojipe'ġa ti toho ġa ndupi no. A'ero po ti ġa hoi Jesus'ga moirũhara'ġa pyri Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pyri nehẽ henduva ġanhi'iga, ei ġa. A'ereki jara'ġa e'i: “Ojikytiukare'ymame po ti judeus'ġarũive'ġa ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri avuirama nehẽ,” ei ġa, ei ġa. Tikwaha ti Jerusalémmeve'ġa nhi'igã a'ea rehe a'ero Paulo'ġa ndurame imombe'gwovo nhande ve nehẽ, ei ġa ojohupe.

—Kwa, ei jara'ġa.

³A'ero Jesus'gareheve'ġa Paulo'ġa nderohoi pea rupi ġa mondovouka. Igwete ġa hoi Feníciapeve'ġa gwyra rupi. Samariapeve'ġa gwyra rupi ġa hoi no. Ohorame ġa hoi Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa ei ġa pe:

—Judeus'ġarũive'ġa ojiko Jesus'ga rehe kiro nhande javijitehe, ei ġa ġa pe.

Gamombe'ua Jesus'gareheve'ġa mbohorypavukari a'ero.

⁴ Aerē Paulo'ġa vahemi Jerusalém me. Igwete Jesus'gareheve'ġa ndoryndoryvamo ġandura rehe gwepiakatuhara'ġa pavêi Jesus'ga moirũhara'ġa pavêi. Igwete Paulo'ġa imombe'upavi ġa pe.

—Nahanahã Tupana'ga nhimoirũukari ore ve, ei ġa. Nurã judeus'ġarũive'ġa jikogi Jesus'ga rehe kiro a'ero, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

⁵ A'ero fariseus'ga po'ami ġapyteri pe. Ga ko Jesus'gareheve'ga no. Igwete ġa po'ami javo.

—Judeus'ġarūive'ga po ojikytiuka hamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo hamo, ei ġa. Pe'ji po pe ġa pe a'ero hamo, ei ġa jara'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga moirūhara'ga jatykai Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pavēi upa.

—Marā po ti nhande ei a'ea pe naerū? ei ġa javo ojohupe.

⁷ Kiro ġa nhomonhi'inhi'thetei a'ea rehe upa. Aerē Pedro'ga po'ami javo ġa pe.

—Nhiirū, pekwaha pe Tupana'ga nhi'igagwera ji ve ikwehe. Ji ko pepyteripeva'ea, ei Pedro'ga. Igwete Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti emombe'u pyryva'ea judeus'ġarūive'ga pe Jesus'ga mombe'gwovo tohendu ti ġa javo. A'ero po ti ġa jikogi Jesus'ga rehe nehē,” e ko ga ji ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete ji Jesus'ga mombe'ui ġa pe.

⁸ Ga ji rendukaturame Tupana'ga ei: “Pyry hete ġajikoga Jesus'ga rehe kiro judeus'ġarūive'ga,” ei ga. A'reki ga okwaha pa ahereaporoġita okovo, ei Pedro'ga. Nurā ga imondoi gwa'uva ġa pyri, ei Pedro'ga. Pehepia ko ga imbuhuri na'ē gwa'uva nhande ve ikwehe. Na jitehe kiro ga imondoi a'ea judeus'ġarūive'ga pe no, ei ga. ⁹ Tupana'ga pe ore judeusramo ojo'jajo'ja judeus'ġarūive'ga pavēi, ei ga. Omombo ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi ikwehe. Na jitehe ġa hugwi ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame Jesus'ga rehe, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁰ Maranuhūrame pe Tupana'ga mbokweraipotari kiro a'ero? ei ga. Pepotaruhu pe judeus'ġarūive'ga mbopiro'ye'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi novia, ei ga ġa pe. Nhaneramonhava'ea nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera raka'e. Nhande na jitehe nihendukatupavi a, ei ga. Maraname pe euhui judeus'ġarūive'ga pe naerū tohendu katu ti ġa a'ea javo, ei ga ġa pe. ¹¹ Nahā reki nhande ei: Jesus Cristo'ga remimombyryva ġwaramo nhande ve Tupana'ga nhandeaporoġita mbopyahui. Na jitehe garemimombyryva ġwaramo judeus'ġarūive'ga pe Tupana'ga gandeaporoġita mbopyahui no, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹² A'ero ġa nonhi'igajavi onhimongyavo. Kiro Paulo'ga imombe'umbe'ui ġa pe ohoagwera Barnabé'ga pavēi.

—Tupana'ga oapouka ore ve ahemonhimomby'ava'ea judeus'ġarūive'ga pyteri pe ikwehe, ei ġa ġa pe.

¹³ Paulo'ga imombe'upavirē kiro Tiago'ga ei ġa pe no:

—Nhiirū, pejapyaka ti nhinhi'igā rehe, ei ga ġa pe. ¹⁴ Simāo Pedro'ga omombe'u pe me Tupana'ga aġataruhua judeus'ġarūive'ga ndehe. Tupana'ga gwepiukarypy o'aġataruhua ġa ndehe he'yive'ga mo'emo'eamo ojiheva'ero, ei Tiago'ga ġa pe. ¹⁵ Nanongara pe tuhē ko Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea ei hako, ei ga. Omombe'u ahe Tupana'ga nhi'igā ikwatija hako.

¹⁶ “Ymya ko Daviva'ea aheruvihavamo oko hako.

Aerē ahana'ja ahepy'rovova'ea,” ei Tupana'ga.

“Aerē ti ji jivyri nehē.

Jijivya'javame po ti ji ġa mbojatykaa'javi nehē ġanduvihavamo nehē,” ei ga.

¹⁷ “Nahā po ti jara'ga nhaporemō judeus'ġarūive'ga ji rekari okovo ji rehe nehē

– kiroki ġa ji amo'emo'ë jijiheva'ero,” ei Tupana'ga.

18 “Poru ji ei jitekovo.

Jihi akwahavuka nanongara ymya hako,” ei ga.

Nahã ahe omombe'u ikwatija Tupana'ga nhi'iga hako, ei Tiago'ga imombe'gwovo ġa pe.

19 Igwete Tiago'ga ei no:

—Nurã jihi a'e pe me kiro: Xa'eyme ti ġa pe: “Tojikytiuka ti ġa.” Xa'eyme ti a'ea judeus'ġarũive'ġa pe – kiroki ġa gwerojijyi gweaporoġita kiro ojikoga Tupana'ga rehe, ei ga.

20 —Nahã tikwatija jawo ġa pe:

“Tape'ui ti ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimbohetehara pe,” xa'e ġa pe, ei ga.

“Taperekoi ojipe'ġa nembireko'ġa,” xa'e ġa pe.

“Tape'ui mbiara hekoa ipore'ymame jugwi.

Hekoa tape'ui no.”

Nahã ti xa'e ġa pe ikwatija nehë, ei Tiago'ga ġa pe. ²¹ A'ereki nanongara rehe Moisésva'ea ombo'e ahe hako, ei ga. Sábado rupi judeus'ġa hoi ojatykahai pe jipi imonhi'iga ikwatijara pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Cidades pe nhaporemu ġa imombe'ui a'ea ymya hako. Kiro mo jitehe no, ei Tiago'ga ġa pe.

Okwatija ahe imondovouka judeus'ġarũiva'ea pe

22 Kiro Jesus'ga moirũhara'ġa nhomonhi'imbavi Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavëi jara'ġa pavëi no Jesus'gareheve'ġa. Igwete ġa ei ojohupe:

—Timondo ti mokonha'ġa Antioquia pe a'ero tomombe'u katu ti ġa nhanenhi'iga ġa pe, ei ġa. Paulo'ga rupi po ti ġa hoi Barnabé'ga rupi, ei ġa.

—Kwa, ei jara'ġa.

Igwete ġa ġa mo'ëi ojipytera hugwi. Huvihava'ġa ġa ġa mo'ëi Silas'ga Judas'ga no. Ojipea ko Judas'ga rera Barsabás. ²³ Igwete Jesus'gareheve'ġa ikwatijari imondovo Judas'ga pe togweroho ti ġa jawo. Nahã ġa ikwatijari inoġa:

“Kiro ore ikwatijari pe me. Jesus'ga moirũharamo orokwatija Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavëi,” ei ġa ikwatija.

“Pe ko judeus'ġarũiva'ero peko novã. Emo nhande xanhomoirũirũ aġwamo nhandejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe,” ei ġa. “Igwete pe nduvi Antioquia pe. Jararamo pe nduvi Siriapeve'ġa gwyrri pe Cilíciapeve'ġa gwyrri pe no. Pe me nhaporemu ore ikwatijari imondovouka orenhi'iga a'ero,” ei ġa ikwatija ġa pe.

24 “Orepyteripeve'ġa oho pe pyri heikwehe. Omomyi ġa pepy'a onhi'iteheavo pe me. Emo ore noromondoukari reki ġa pe pyri. Ojiroho tehe ġa heikwehe,” ei ġa ikwatija ġa pe. ²⁵ “Nurã ore jatykai oronhomonhi'iga orojupa. Igwete ore ei: ‘Timo'ë ti mokonha'ġa mondovouka judeus'ġarũive'ġa pyri Paulo'ga ndupi,’ oro'e ore orojohupe,” ei ġa. “Oroarõ hete memei ore Paulo'ga Barnabé'ga no. ²⁶ Ndopojihuvi ġa omanoa nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo Jesus Cristo'ga mombe'gwovo jipi,” ei ġa. ²⁷⁻²⁹ “Kiro ore mokonha'ġa

mo'ēi ġa mondovo Paulo'ga ndupi a'ero. Judas'ga ore oromondo. Silas'ga oromondo no. Tomombe'u katu ti ġa orenhi'iga pe me orerembikwatijara," ei ġa ikwatija ġa pe.

“Kiro ore ei pe me a'ero: Tape'ui ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimbohete'hara pe. Hekoa tape'ui no. Mbiara tape'ui ġa ipore'ymame hekoa jugwi. Taperekoi ojipe'ga nem-bireko'ga. A'ea pe jate oro'e ore ikwatija pe me. Ojipea pe ndoro'ei a'ero,” ei ġa ġa pe. “A'ereki pyry ore ve oro'ee'yma pe me. Pyry Tupana'ga ra'uva pe no,” ei ġa. “Pehendu katu po pe orenhi'iga a'ero hamo.

Ki rupi a'ero.”

³⁰ Nahã ġa ikwatijari judeus'garūive'ga pe inoġa. Igwete ġa imondoi ġwembikwatijaragwera Judas'ga pe togweroho ti ġa ġa pe jawo. A'ero Judas'ga herohoi pea rupi Antioquia pe. Ovahemame ġa Jesus'gareheve'ga nderojatykai imondovo ikwatijara ġa pe. ³¹ Igwete pevove'ga nhi'igi jupe. A'ero ġa ndoryndoryvamo omoġita repiaga.

³² Igwete Judas'ga nhi'inhi'igi ġa pe Silas'ga pavēi ġa moġitavo no. A'ereki ġa Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo tuhē oko no. Igwete ġa Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero ġa mbohoryva.

³³⁻³⁵ Opytaahi'vi Judas'ga pevo. Aerē ġa ei Jesus'gareheve'ga pe:

—Kiro po ti ore jivyri Jesus'ga moirūhara'ga pyri a'ero. A'ereki ġa ore mbuhuruka avo ikwehe.

—Pejivy ti a'ero ġa pyri, ei ġa ġa pe.

Emo Paulo'ga opyta Antioquia pe okovo Barnabé'ga pavēi. He'yive'ga pavēi ġa pevove'ga mbo'embo'ei imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ġa pe.

Paulova'ea onhomboja'o Barnabé'va'ea pavēi

³⁶ Aerē Paulo'ga ei Barnabé'ga pe:

—Xajjivyrja ti Jesus'gareheve'ga ndepiaga. Timbojoapiapi pa ti cidades nehē – perope nhande timombe'u ġa pe nhandepojykaharete'ga nhi'iga ikwehe, ei Paulo'ga ga pe. Tihepia ti ġajikoga Jesus'ga rehe aġwamo, ei ga ga pe.

³⁷ —Kwa, ei Barnabé'ga. Xahoa'ja ti ġa ndepiaga. Tiroho ti João Marcos'ga nhandejupi, ei ga ga pe.

³⁸ —Tirohoyme ti ga, ei Paulo'ga. Opohi ga nhande hugwi Panfíliapeve'ga gwyrri pe ikwehe. A'ero ga ndohoa'javi nhande rupi Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ikwehe, ei ga ga pe.

³⁹ —Tiroho jate ti ga nhandejupi, ei Barnabé'ga ga pe.

Igwete ġa nhomonhi'igayvahetei ga rehe. A'ero ġa nhomboja'ogi ojohugwi ogwovo. Barnabé'ga gweroho João Marcos'ga ojupi ga rero'ava itayharuhua pype. Chiprepeve'ga gwyrri pe ġa hoi a'ero ogwovo.

⁴⁰ Paulo'ga ki a'e te gweroho Silas'ga ojupi ga rerogwovo. Ga horame Jesus'gareheve'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga ti tomombyry pe me pe nderekovo katu, ei ġa Paulo'ga pe.

⁴¹ Igwete Paulo'ga hoi Síriapeve'ga gwyrri rupi Cilíciapeve'ga gwyrri rupi no. Igwete ga Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus Cristo'ga rehe.

16

Timóteova'ea oho Paulova'ea rupi

¹ Aerē Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Silas'ga pavēi. Aerē ġa hoi cidade de Listra pe. Pevo Paulo'ga Timóteo'ga repiagi. Igwete ga ei taroho ti ga jijupi javo. Timóteo'ga ko Jesus'gareheva'ero oko. Gayhēa na jitehe no. Hēa ko judeuramo oko no. Gapo'ria ki a'e te judeu rūi.

²—Pyry hete ko Timóteo'ga, e'i pa Jesus'gareheve'ġa ga pe Listrapeve'ġa Icôniopeve'ġa no.

³ Igwete Paulo'ga ei taroho ti ga javo.

—Xaho ti ji rupi ji moiruamo, ei ga Timóteo'ga pe.

—Aho ti nehē, ei Timóteo'ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ikytiukari Timóteo'ga rakwanha pira garerohoa renonde. A'ereki pevo judeus'ġa okwaha Timóteo'ga po'ria. Ahe ko judeu rūi. Nurā ko ahe ndokytiukari gwa'yra'ga gapita'ngia. “Nde jikytiukare'ymame po ti judeus'ġa noarōi nehē,” ei Paulo'ga Timóteo'ga pe. Igwete Paulo'ga ga kytiukari na'ē a'ero ga rerogwovo ojupi. ⁴ Imbojoapiapirame cidades ġa hoi Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa imombe'umbe'ui ġa pe Jerusalémmeve'ġa nhi'igagwera.

—“Nahanahā ti peko,” ei Jesus'ga moirūhara'ġa javo pe me Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavēi, ei Paulo'ġa imombe'gwovo ġa pe. Pejapyaka katu ti ġanhi'ġa rehe a'ero, ei ġa ġa pe.

⁵ Nahā ko ġa Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero. Igwaigwavete ko ojipe'ġa jikogi ga rehe jipi.

Tupana'ga gwepiuka Macedôniapeve'ea Paulova'ea pe

⁶ Aerē Paulo'ġa ei ojohupe novīa:

—Xaho ti Ásiapeve'ġa gwyrri pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe, ei ġa.

Emo Tupana'ga ra'uva nomondoukari ġa pevo. Kiro ġa hoi Frigiapeve'ġa gwyrri rupi a'ero Galáciapeve'ġa gwyrri rupi ogwovo. ⁷ Ga horame Misiapeve'ġa gwyrri pyri Paulo'ġa ei ojohupe:

—Xaho Bitniapeve'ġa gwyrri pe kiro, ei ġa novīa.

Emo Jesus'ga ra'uva nomondoukari ġa pevo. ⁸ Nurā ġa hoi Misiapeve'ġa gwyrri rupi ovahema cidade de Trôade pe. ⁹ Ypytunimo Paulo'ga Macedôniapeve'ġa gwyrripeve'ga repiagi okiri pe. Igwete ga nhi'ġi Paulo'ga pe o'ama.

—Herejo tuhē oregwyrri pe Macedônia pe ore pokoga, ei ga ga pe.

¹⁰ Kirē Paulo'ga imombe'ui ġwembiepiaga ore ve. A'ero ore ei:

—Xaho ti Macedônia pe a'ero Jesus'ga momba'gwovo pevove'ġa pe. A'ereki Tupana'ga nhande mondo pota kiro ġa pyri, oro'e ore orojohupe. (Jihi Lucas aho ġa ndupi no ikwehe.) Kotihī ore imboavujikweri mbatera hero'ava itayharuhua pype herogwovo a'ero.

Lidiava'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹¹ Igwete ore herohoi imoanhana Trôade hugwi. Igwete ore herohoi ypa'ouhūa rehei katu Samotrácia rehei katu. Ko'emame ore herohoi cidade de Neápolis pe. ¹² Pea hugwi ore hoi orokovo pea rupi Macedôniapeve'ġa gwyrri pe. A'ero ore vahemi cidade de Filipos pe. Filipos ko huvihavuhu pevo Macedôniapeve'ġa gwyrri pe. Cidade de Romahugwive'ġa ko pevo u Filipos pe onhimongyavo. A'ero ore vahemi Filipos pe. Mbohapyrete'i ore kiri pevo oropytavo.

¹³ Sábado rupi ore ei orojohupe:

—Xaho ti cidade hugwi yhya rembe'yi pe nhandejupa. Pevo po judeus'ga hoi jipi onhi'i'ga Tupana'ga pe, oro'e ore orojohupe.

A'ero ore hoi kunhangwera'ga nhimono'oga repiaga. A'ero ore apygi Jesus'ga mombe'gwovo'ga pe. ¹⁴Igwete Lidiahēa henduvi orenhi'i'ga oina. Hēa ko cidade de Tiaturahugwiva'ero. Ipi'gwaguhūva'ea hēa oma'ema'ē jipi itambere'ia pyhyga. Ojiko hete hēa Tupana'ga rehe. Igwete hēa henduvi Paulo'ga nhi'i'ga. A'ero Tupana'ga imomytu'ēi hēa'aka'gi pe toko ti hēa Paulo'ga nhi'i'ga rupi javo. ¹⁵Aerē ore hēa mobatizai a'ero. Ore hēarongapyve'ga mobatizai no. Aerē hēa ei ore ve:

—Pekwaha pe kiro jijikoga nhandepojykaharete'ga rehe, ei hēa. Nurā pejijo tuhē nhironga pype pejipytavo, ei hēa ore ve.

A'ero ore hēa mbopogwei orogwovo hēaronga pe oropytavo.

Ahe omongi Paulova'ea cadeia pype

¹⁶Ojipe'ia rupi ore ei orojohupe:

—Xahoa'ja ti pevo jitehe – perope'ga oho onhi'i'ga Tupana'ga pe jipi.

Ore horame ojipehēa ore rovatī pea rupi. Anha'ga opojyka hēa. A'ea omonhi'ī hēa aerēva'ea imombe'gwovouka. Ojipe'ga he'yi omondo itambere'ia hēapojykahara'ga pe jipi tomombe'u ti hēa aerēva'ea ore ve javo. ¹⁷Kiro hēa ore rovatī pea rupi. A'ero hēa ruri ore reviri. Paulo'ga reviri hēa ruri okovo ohapukapukaita.

—Agwa'ga ko oporavyky Tupana'ga pe. Gaha ko huvihavuhu hete jara'ga hohe pa, ei hēa. Nahā'ga ei pe me: “Tupana'ga imomborame pendekote'varuhua po ti pe hoi ga pyri nehē,” ei'ga imombe'gwovo, ei hēa ohapukaita.

A'ereki anha'ga opojyka hēa. ¹⁸Kotihītihī hēa hapukai ore reviri ua. A'ero Paulo'ga kwerajahivamo hēa rehe. Igwete ga pyryrymi javo anha'ga pe.

—Jesus Cristo'ga popoakarimo ji ei nde ve kiro: Epohi hēa hugwi, ei ga jupe.

Kotihī anha'ga pohiri hēa hugwi a'ero. ¹⁹Ikwahavame anha'ga pohira hēapojykahara'ga ei ojohupe:

—Nombuhura'javi po ti ojipe'ga itambere'ia nhande ve nehē. A'ereki anha'ga opohiruhu hēa hugwi, ei'ga. Ndokwahava'javi po ti hēa aerēva'ea imombe'gwovo nehē, ei'ga ojohupe.

Igwete'ga nhimboahivuhui Paulo'ga rehe Silas'ga rehe'ga pyhyga'ga nderohyryryga'ga nderogwovo okari pe gwuvihava'ga pyri. ²⁰Ga nderurame'ga ei gwuvihava'ga pe:

—Agwa'ga ko judeusramo oko. Igwete'ga porayvaruhuro nhandecidadepeve'ga momymomyina upa, ei'ga javo tehe'ga pe. ²¹A'ereki'ga ombo'embo'e'ga gwamohava'ea nhi'i'gagwera rehe, ei'ga. Nhande reki Romahugwiva'ero xako'ga atyvi. Nurā po nhande ndiakoi nanongara rupi hamo romanoramō, e'i tehe'ga'ga pe.

²²⁻²³Kiro pevove'ga nhimbohovajapavi Paulo'ga ndehe a'ero onhi-mongyavo. Igwete'ga nduvihava'ga imbotarararagukari Paulo'ga pirekyitauka'ga hugwi. Igwete'ga'ga nupanupāukari vvyra pyvō'ga momboruka cadeia pype'ga mongiavo.

—Teremohemukari ti'ga'ga monguva ipype, ei'ga guarda'ga pe.

²⁴Henduvame ganhi'i'ga'ga Paulo'ga mondoi'ga mohina okia mbyteri pe te. Igwete'ga'gapa momygi yva pyvō. Ono'ga'gapa yva kwa'ria rehe. A'ero ga inogi irūa yva'gapa arimo imombyga.

²⁵ Ypyhaji katu Paulo'ga nhimby'yi onhi'iga Tupana'ga pe ga mboheteavo Silas'ga pavēi. Cadeiapypeve'ga ojapyaka upa ga nhimby'yirame. ²⁶ Kotihī yvya imyimi hete upa. A'ero cadeia gwyriva'ea imyimyimbavi no. Nanime hovapytymbava nhovapytymba'vopavi upa. Igwete itanhuramuhūa jikyipavi cadeiapypeve'ga hugwi. ²⁷ Igwete guarda'ga ma'ēi hepiaga hovapytymba'vogipyra. "O'emba ga ji hugwi ogwovo ra'e," ei ga novīa. Nurā ga ipyhygi itakyhea'javuhuva'ea tajijuka a'ero javo. ²⁸ Emo Paulo'ga nhi'iga mondoahyi ga pe.

—Terejjukai, ei ga ga pe. A'ereki ore nhaporemo koro oroko, ei Paulo'ga ga pe.

²⁹ A'ero guarda'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Eru yhyga ji ve, ei ga.

Igwete guarda'ga nhani ua ohyhyipava okyhyjiavo gwaramo. Igwete ga renypy'andurugi Paulo'ga pyri pepyry hete pe javo. ³⁰ Aerē ga Paulo'ga nderohoi pea hugwi. Igwete ga ei ga pe:

—Marā po ti ji imomborukari jirekote'varuhua ji hugwi nehē? Marā po ti ji hoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē? ei guarda'ga ga pe.

³¹ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Ejiko ti nhandepojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe. A'ero po ti ga imombori nderokote'varuhua nde hugwi nehē. Aerē po ti nde hoi Tupana'ga pyri nehē no, ei ga ga pe. Na jitehe po ti nerongapypeve'ga nehē no, ei ga ga pe.

³² Igwete ga Jesus'ga mombe'umbe'ui ga pe garongapypeve'ga pe no. Igwete ga hendukatui upa. ³³ A'ea rupi jitehe guarda'ga ga nderohoi iheita ganupāagwera. Nanime Paulo'ga ga mobatizai. Aerē ga garongapypeve'ga mobatizai no. ³⁴ Aerē guarda'ga Paulo'ga nderohoi gwonga pe. Igwete ga imondoi mbatera ga pe to'u ti ga javo. Horyory ga ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe gwongapypeve'ga pavēi.

³⁵ Ko'emame pevove'ga nduvihava'ga ei soldados'ga pe:

—Peho ti javo guarda'ga pe cadeia pe tomo'ē ti ga Paulo'ga jugwi.

Igwete ga nduri imombe'gwovo ganhi'iga guarda'ga pe. ³⁶ A'ero ga imombe'ui Paulo'ga pe no.

—Oreruvihava'ga e'i javo pe me to'ē ga jugwi kiro, ei ga. Pejigwovo a'ero. Tupana'ga ti tapenderoho katu, ei ga ga pe.

³⁷ Emo Paulo'ga e'i soldados'ga pe:

—Po na rūi ga ore mondouka, ei ga. Penduvihava'ga gwendu ga'mbea ga imbojateherame ite'varuhuva'ea ore rehe oji'i. Orenhi'iga ki a'e te ga nohenduvi oji'i, ei Paulo'ga ga pe. Ndojari reki ore rehe novīa. Emo ga ore nupanupāuka tehe ojipe'ga ndovaki, ei ga. Ore ko romanosramo tuhē oroko. Po ahe nonupauhūi te romanos'ga hamo, ei Paulo'ga. Aerē ga ore mbuhurukatehei avo ore mongiavouka cadeia pype oji'i, ei ga. Kiro ga ore mo'embotari gandovakie'ŷ naerū? Po na rūi te, a'e ji, ei Paulo'ga ga pe. Gahā tuhē ti tuhu ore rerogwovo katu agwa hugwi nehē, ei ga soldados'ga pe.

³⁸ Igwete soldados'ga hoi imombe'gwovo Paulo'ga nhi'iga gwuvihava'ga pe.

—A'iti tuhē ga romanosramo oko? ei ganduvihava'ga ga pe.

—Nahā tuhē re ko ga e'i ore ve, ei ga.

Igwete ga kyhyjihetei henduva.

—Xaho ti Paulo'ga ma'ngoma'ngoga a'ero naerũ, ei ga.

³⁹ A'ero ga nduri Paulo'ga pyri ja'javo katu ga pe.

—Oroko te'varuhu ore pe me raji'i, ei ga ga pe.

Igwete ga Paulo'ga nderohoi cadeia hugwi.

—Pejigwovo kiro orecidade hugwi, e'ie'i ga onhi'igatuavo Paulo'ga pe.

⁴⁰ Igwete Paulo'ga hoi cadeia hugwi a'ero. Lídiahëa ronga pe na'ë ga hoi. Pevo ga Jesus'gareheve'ga ndepiagi. Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Pejiko hete ti Jesus'ga rehe jipi, ei ga ga pe.

Aerë Paulo'ga hoi ogwovo cidade hugwi.

17

Paulova'ea oho Tessalônica pe

¹ Igwete Paulo'ga hoi pea rupi cidade de Anfípolis pe aerë Apolônia pe no. Aerë ga vahemi ojipe'i pe no Tessalônica pe. Pevo tuvi judeus'ga jatykahava. ² A'ero sábadó rupi Paulo'ga hoi ipype ga pyri a'ero. A'ereki sábadó nanani ga hoi judeus'ga jatykahava pype jipi. Três vezes Paulo'ga hogahoi pevove'ga monhi'inhi'iga aherembikwatijara rehe Tupana'ga mombe'uhava rehe. ³ Igwete ga imombe'ukatui javo ga pe.

—Nahanahã ahe ei ikwatija hako, ei Paulo'ga. Cristo'ga manoa pe ahe ei a'ero tokwaha ti ga hahyva'ea omanomo javo. Cristo'ga kwerava pe ahe ei no tokwerava'ja ti ga omanoa hugwi javo, ei ga. Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. A'ereki gaha ahe nhi'ipo'ru pa ikwehe. Gaha ji amombe'u kiro pe me a'ero Jesus'ga, ei Paulo'ga ga pe.

⁴ Igwete jara'ga Paulo'ga nhi'iga reroviari ga mbopogweavo ojikoty'a Paulo'ga pavëi judeus'ga. Na jitehe ko judeus'garũive'ga – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe. Grego ko ganhi'iga. He'yjuhuve'ga Paulo'ga mbopogwei ojikoty'a ga pavëi. Kunhangwera'ga na jitehe no onhimongyavo imbat-eve'ga.

⁵ Judeus'ga ki a'e te onhimyrõ Paulo'ga ndehe hepiagame Paulo'ga mbopogwea. Nurã ga okote'varuhuve'ga nderuri ojipyri – kiroki ga okoteheuhu oporavykye'yma jipi. Igwete ga ga mbojatykai ga mbohapukapukaita Paulo'ga ndehe cidadepeve'ga momymomyinauka. A'ero ga hoahypavi Jasão'ga ronga pe tiheka ti Paulo'ga javo.

—Tiroho ti ga mytu'ë me gandovaki, ei ga ojuhupe novia.

⁶ Ndohepiagi reki ga Paulo'ga ipype. Silas'ga ga ndohepiagi no.

—Jasão'ga ti tipyhy a'ero Jesus'gareheve'ga, ei ga ojuhupe.

A'ero ga Jasão'ga pyhygi ga nderohyryryga ga nderogwovo huvi-hava'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

—Paulo'ga iporayvaruhu ogwoogwovo gagwyri pe nhaporemo ga momymomyina, ei ga o'mbero ga pe. Igwete ga nduruhui kiro nhande pyri no. ⁷ A'ero Jasão'ga ga mbuhurukari gwonga pe ga mombytavo ojipyri, ei ga ga pe. Ga nhaporemo nohendukatui nhanderuvihavuhu'ga nhi'iga César'ga nhi'iga. A'ereki ga e'i: “Hajiheve'ga agwamo nhanderuvihavuhuro oko,” ei ga, ei ga. “Jesus ko garera,” ei Paulo'ga, ei ga ga pe.

⁸ Onhi'igame a'ea rehe ga pe ga imomymomyi huvihava'ga py'a jara'ga py'a no. ⁹ Igwete huvihava'ga ei Jasão'ga pe:

—Imbuhumbuhurame itambere'ia ore ve po ti ore pe mo'ëukari pe mondovouka a'ero, ei ga. Pe ndekokaturame po ti ore imbuhura'javi peitambere'ia pe me a'ero nehë, ei ga ga pe.

Igwete Jasão'ğa imondoi itambere'ia ға pe. A'ero ға Jasão'ğa mbopiro'yukari ға mondovouka.

Paulova'ea oho Beréia pe

¹⁰ Kotihī ypytunimo Jesus'gareheve'ğa Paulo'ğa mondoukari cidade hugwi a'ero topyhygyme ti ға Paulo'ğa javo. Igwete Paulo'ğa hoi pea rupi cidade de Beréia pe okovo Silas'ga pavēi. Ovahemame ға jogwerohoi judeus'ğa jatykahava pype upa. ¹¹ Igwete Paulo'ğa imombe'umbe'ui ға pe Tupana'ga nhi'īga. Beréiapeve'ğa koji'i pyry hete reki Tesselônicapeve'ğa hohe. A'ereki ға ғwendu pota hete Tupana'ga mombe'ua. Paulo'ğa imombe'urame ға ei ojohupe: “Tihepia ti imombe'ukatua.” Nurā ға hoi hepiaga aherembikwatijara jipi Tupana'ga mombe'uhava nahā reki ra'e javo.

¹² A'ero ға heroviari ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo. He'yive'ğa kunhangwera'ğa ojiko Jesus'ga rehe no imbateve'ğa. Grego ko ғанhi'īga. Akwaimbae'ға na jitehe grego ғанhi'īga. Igwete ға jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. ¹³ Emo ojipe'ğa Paulo'ğa mombe'u judeus'ға pe – perope Tesselônica pe.

—Paulo'ға oho Beréia pe raji'i, ei ға. Kiro ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'īga ға pe no, ei ға ға pe.

Ikwahavame judeus'ға hoi Beréia pe a'ero. Igwete ға eға'euhui Beréiapeve'ğa pe i'mbe hete Paulo'ga pe me javo. Nahā ға he'yjuhuve'ға momymomyi upa. ¹⁴ Nurā Jesus'gareheve'ğa Paulo'ğa mondoukaripei a'ero toho ti ga ypiahu pe javo. Emo Silas'ga opyta na'ē Beréia pe Timóteo'ga pavēi. Kiroki ға Paulo'ga reroho – gweroho ға ga ypiahu pe. ¹⁵ Aerē ға ga rero'avi ga rerogwovo cidade de Atenas pe ga reja.

—Pejivy kirogwe, ei Paulo'ға ға pe. Pe'ji ti Silas'ga pe Timóteo'ga pe no kotihī ti ға tuhu jji pyri avo, ei Paulo'ға ға pe.

A'ero ga reja ға herojivyri herogwovo.

Paulova'ea oho Atenas pe

¹⁶ Igwete Paulo'ga pytai Atenas pe Silas'ға mboha'uva. He'yjuheteva'ea cidadepeve'ға gwereko ha'angava ғwemimbohete'hara. Nurā Paulo'ga py'a oko tehe hepiagame. A'ereki pevove'ға nombohetei Tupana'ga. ¹⁷ A'ero ga hoi judeus'ға jatykahava pype Jesus'ga mombe'gwovo ға pe. Igwete ga nhi'inh'i'igi ға pe judeus'ға pe judeus'garūive'ға pe no – kiroki ға ojiko Tupana'ga rehe. Ima'ēhai pe ga hogahoi jipi ja'javo pevove'ға pe no. ¹⁸ A'ero ға nduri Paulo'ga pyri – kiroki ға ombo'e epicureu'ға nhi'igagwera rehe. Kiroki ға ombo'e estóicos'ға nhi'igagwera rehe – ға uhu ga pyri no. Igwete ға Paulo'ға nhi'igayvari a'ero. Jara'ға e'i ojohupe:

—Gara rehe ga onhi'iguhū naerū? ei ға.

Jara'ға e'i:

—Omombe'u po ga hajiheve'ға yvagipeve'ға ovuhu, ei ға.

A'ea ға ei. A'ereki Paulo'ga omombe'u Jesus'ga ға pe. Omombe'u ga omanove'ға mbogwerava no. ¹⁹ A'ero ға Paulo'ga rerohoi vytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ға jatykai tihendu ғанhi'īga javo.

—Emombe'u kirogwe ore ve enhimimombe'upyahua torohendu, ei ға ga pe. ²⁰ A'ereki hajiheva'ea nde eremombe'u ore ve ore monhimomby'avo. Nurā torokwaha tuhē neremimombe'ua, oro'e ore nde ve, ei ға.

²¹ A'ereki ġa nhaporemō onhomonhi'inhi'ĩ ranuhũ jipi Atenaspeve'ġa hajiheve'ġa no – kiroki ġa u ġa pyri upa Atenas pe. Nane'ymi ġa imombe'umbe'ui mbaterapyahua ojoheupepe. Nanongara jate ġa ġwendu pota jipi no. Nurã ġa Paulo'ga rerohei pevo tomombe'u ga mbaterapyahua ore ve javo.

²² A'ero Paulo'ga ami ġapyteri pe vytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ga ei Atenaspeve'ġa pe:

—Pembohete hete po pe yvagipe'ġa, ei ga. ²³ A'ereki jikwavame pehea rupi ji ahepiepia ha'angavaparavuhua imboheteheva, ei ga ġa pe. Igwete ji hepiagi ikwava'ēhava. Igwyrī pe pe ikwatijari inoġa. “Oroapo ore agwa yvagipeve'ġa pe orerembikwahave'yma'ga pe,” e'i penembikwatijaragwera, ei ga. Gaha pe pembohete ga kwahave'yma – gaha jitehe ji amombe'u kiro pe me. Tupana'ga reki ji amombe'u pe me, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁴ —Tupana'ga – gaha oapo yvya vyakotyva'eareheva'ea reheve – yvaga jaramo ko ga rekoi yvya jaramo no, ei ga. Ga ko nduvi vyakotyve'ġa nemiapoa pype omboheteheva pype, ei ga ġa pe. ²⁵ Ga gwereko pa mbatera ojive. Nurã ga ndojikogi vyakotyve'ġa ndehe ji poko javo ġa pe. Gaha ko omongouka pa ahe. Igwete ga imbuhumbuhurukari mbatera ġa pe nhaporemō, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁶ —Tupana'ga oapo na'ē nhaneremboypya ojipejiva'ea hako, ei ga. Aerē ga ahe mbohetauhui huvihava'ga mongovo ġandeheve'ġa pavēi. Igwete ga ġa mboja'oja'ogi ġa mondovo ġagwyrī pe nhaporemō, ei ga. Ga'apoa renonde Tupana'ga e'i jipe oyvyteri pe hako: “Nahanahã po ti ġa pe nehē. Aerē po ti nahã nehē,” ei ga. “Pevo gwe ti ġa toko nehē,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i oyvyteri pe hako, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁷ Nahanahã Tupana'ga japoī ġa nderekovo tajireka ti ġa javo. “Ji repia po ti ġa ji rekaramē nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga. Irupe rūi reki Tupana'ga oko nhande hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸ A'ereki “gaha nhande mongo nhande mbovavagauka,” ei ġa. A'ea pe pegwyrīpeva'ea ei ikwatija no: “Nhande vehevi ko Tupana'ga ra'yramo xako,” ei ahe, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁹ —Tupana'ga ra'yramo nhande rekoro ġwaramo ndia'ei po nhande a'ero hamo: “Tupana'ga ko ġanemiapoa'java'ea ouro apopyra'java'ea prata apopyra'java'ea. Ita apopyra'java'ea ko ga.” Ndia'ei po a'ea ga pe hamo, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe. ³⁰ Ymya ġa erame a'ea Tupana'ga pe ga imbogwavetena'ēi ġanhi'ġa. A'ereki a'ea rupi ġa ndokwahavi ve. Emo ga nombogwavukara'javi ġandekote'varuhua kiro, ei ga. Kiroġwe ga ehetei vyakotyve'ġa pe ġagwyrī pe nhaporemō: “Perojijyi pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga ġa pe, ei ga.

³¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga Jesus'ga mbo'eukari ġandeaporoġita pe nehē. A'ereki ymya ga e'i Jesus'ga pe: “Aerē po ti ndehe ere'e ġa pe nehē,” ei Tupana'ga ga pe. A'ea rupi katu po ti Jesus'ga ekatui ġa pe a'ero nehē ikwahava ġandeaporoġitapyryva ojipe'ġa ndeaporoġitate'varuhua nehē, ei Paulo'ga ġa pe. Tupana'ga okwahavukarīpe Jesus'ga rembi'eagwama vyakotyve'ġa pe ikwehe. A'ereki ga ombogwera Jesus'ga mongovo, ei ga Atenaspeve'ġa pe.

³² Henduvame Paulo'ga nhi'ġa Jesus'ga kwerava rehe jara'ġa ga rerekomemui. Emo jara'ġa e'i:

—Torohenduva'ja ti nenhi'ġa a'ea rehe nehē.

³³ A'ero Paulo'ga hoi ġapytera hugwi ogwovo. ³⁴ Jara'ga ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojikoga Jesus'ga rehe. Dionísio'ga – kiroki ga omoġita pevove'ga ojipe'ga pavēi yvytyruhua rehe Areópago rehe jipi – ga ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojipe'ga no Damárishēa no.

18

Paulova'ea oho Corinto pe

¹ Aerē Paulo'ga hoi pea hugwi Atenas hugwi ogwovo cidade de Corinto pe. ² Pevo ga Áquila'ga repiagi. Pontopeve'ga gwyri pe Áquila'ga ari kako. Aerē ga hoi Itáliapeve'ga gwyri pe upa. Pevo ga ruvi cidade de Roma pe Áquila'ga. Aerē ġanduvihavuhu'ga Cláudio'ga imondoi onhi'ġa Romapeve'ga pe. Igwete ga ei:

—Judeus'ga ti toho pa agwa hugwi Roma hugwi, ei ga ġa pe.

Áquila'ga ko judeuramo. Nurā ga hoi Itáliapeve'ga gwyrā hugwi a'ero ġwembirekohēa pavēi Priscilahēa pavēi. A'ero ġa nduri upa cidade de Corinto pe ikwehe. Pevo Paulo'ga Áquila'ga ndepiagi a'ero. ³ Igwete ga ruvi ġa pyri tendas apovo. A'ereki Áquila'ga na jitehe oporavyky a'ea rehe no. Tapy'ynhapira pyvō ġa japoi tendas aherapyjamo tipyhy ti itambere'ia a'ea rehe javo. Nurā Paulo'ga ruvi ġa pyri tendas apovo jipi. ⁴ Sábado rupie'ymi Paulo'ga hoi ġajatykahava pype. Igwete ga ġa monhi'inhithetei judeus'ga judeus'garūive'ga no – kiroki ġa grego ġanhi'ġa.

—Perovia ti nhiremimombe'ua pe me, ei ga ġa pe. A'ereki ji amombe'ua katu javo.

⁵ Aerē Silas'ga ruri Macedōniapeve'ga gwyrā hugwi Timóteo'ga pavēi. Ga ndurame Paulo'ga pyri Jesus'ga mombe'ua rehe jate Paulo'ga poravykyi a'ero. Igwete ga ei judeus'ga pe:

—Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga ġa pe.

⁶ Emo judeus'ga Paulo'ga rayvari o'ete'varuhavavo ga pe. Nurā Paulo'ga imbovavagi opira nahā ti ji hepiukari ġandekote'varuhua javo.

—Napehendupotari pe ninhni'ġa, ei Paulo'ga ġa pe. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'ero po ti pe napembojari pejihoa ji rehe nehē. A'ereki ji amombe'ua katu pe me pe momoranduva, ei ga. Pe tuhē po ti pe nhimomboruka hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga. Aġwamo po ti ji hoi judeus'garūive'ga pyri a'ero Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe jipi nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

⁷ A'ero ga hoi ġa hugwi ogwovo. Igwete ga hoi judeu'garūive'ga ronga pype Tício Justo'ga ronga pype. Garonga judeus'ga jatykahava ypyvo oko. Ojiko ga Tupana'ga rehe Tício Justo'ga. Igwete Paulo'ga hoi garonga pype.

⁸ Aerē Paulo'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui pevove'ga pe. Igwete Crispo'ga – kiroki ga huvihavamo oko ġajatykahava pype – kiro ga jikogi Jesus'ga rehe ġwongapypeve'ga pavēi. Na jitehe Paulo'ga nhi'ġa renduvame he'yive'ga jikogi Jesus Cristo'ga rehe Corintopeve'ga. A'ero Paulo'ga ġa mobatizaukari ġa nderekovo.

⁹ Aerē Jesus'ga nhi'ġi Paulo'ga pe gakiri pe ppytunimo. Igwete ga ei ga pe:

—Terekyhyji ti ġa hugwi, ei ga ga pe. Terepigi ti imombe'gwombe'gwovo ġa pe. ¹⁰ A'ereki jiji ko ako nde pyri, ei Jesus'ga.

Nombohahyukari po ti ġa nde ve nehẽ. A'ereki jireheve'ġa he'yjuhu avo cidade pe, ei ga Paulo'ġa pe.

¹¹ Igwete Paulo'ġa ġa mbo'embo'ei Jesus'ġa mombe'ua rehe. Ojipeji kwara ga ruvame pevo. ¹² Irũa mbytera rupi judeus'ġa jatykai Paulo'ġa rehe ga pyhyga ga rerogwovo Gálio'ġa pyri. Gálio'ġa ko pevove'ġa governador'ġa Acaiapeve'ġa gwyri pe. Igwete judeus'ġa Paulo'ġa rerohoi ga pyri te'i ti ga Paulo'ġa reaporogita pe javo. ¹³ Igwete ġa ei Gálio'ġa pe:

—Agwa'ġa e'i ahe ve: “Nahã po ti pe Tupana'ġa mbohetei hamo,” ei Paulo'ġa, ei ġa. Na rũi reki oreramonha'ea ore mbo'ei hako, ei ġa Gálio'ġa pe.

¹⁴ Paulo'ġa nhi'igwerĩrame kiro Gálio'ġa ei judeus'ġa pe:

—Po Paulo'ġa rekote'varuhuro, a'ero po ji hendukatui penhi'igã hamo pe imbojarama ga rehe hamo, ei ga ġa pe. ¹⁵ Emo pe ga rayva garemimbo'ea rehe penamonha'ea nhi'igãgwera rehe no, ei ga. Pe tuhẽ ti pemohigatu a'ea a'ero. Ji nda'ei tuhẽ nanongara pe, ei Gálio'ġa ġa pe.

¹⁶ Igwete ga ġa momborukari onga hugwi. ¹⁷ A'ero ġa nhaporem Sóstenes'ġa pyhytehei – kiroki ga huvihavamo oko judeus'ġa jatykahava pype. Igwete ġa ga pyhygi ga nupanupamo pevo onga ppyvo. Gálio'ġa ombogwavete reki ga nupanupãrame.

Paulova'ea ojivyra'ja Antioquia pe

¹⁸ He'yi Paulo'ġa pytai pevo Jesus'ġareheve'ġa pyri. Aerẽ ga hoi ġa hugwi.

—Xaho ti Síriapeve'ġa gwyri pe, ei ga Áquila'ġa pe Priscilahẽa pe no.

—Xaho ti a'ero, ei ġa.

Ga horame cidade de Cencrẽia pe Paulo'ġa nhi'igi Tupana'ġa pe a'ero.

—Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ, ei ga Tupana'ġa pe. Nahã jirekorame po ti ji ndakytiukara'javi ji'ava nehẽ, ei ga.

A'ero ga nhiapinukari na'ẽ pevo. Aerẽ ġa nhinhaġi itayharuhua pype ogwovo. ¹⁹ Ga vahemame cidade de Éfeso pe Paulo'ġa hoi Áquila'ġa ndeja. Igwete ga hoi na'ẽ judeus'ġa jatykahava pype onhi'inhi'igã ġa pe. ²⁰ Aerẽ Jesus'ġareheve'ġa ei Paulo'ġa pe:

—Koji'i epyta ore pyri, ei ġa ga pe novĩa.

²¹ —Kiro ji hoi tuhẽ, ei ga ġa pe.

Ohorame ġa hugwi ga ei:

—Tupana'ġa ipotarama po ti ji rura'javi pe pyri nehẽ, ei ga ġa pe.

Igwete ga avi itayharuhua pype ojipe'ġa pavẽi herogwovo Éfeso hugwi.

²² Aerẽ Paulo'ġa hoi ovahema cidade de Cesarẽia pe o'eamo. A'ero ga hoi pea rupi Jerusalẽm me. Oho ga jiji onhi'igã Jesus'ġareheve'ġa pe. Aerẽ ga hoi Antioquia pe Síriapeve'ġa gwyri pe. ²³ Mbaigwe ga ruvi pevo ġa pyri. Pea hugwi ga hogahoi imbojopiapiavo cidades ogwovo Galáciapeve'ġa gwyrã rupi Frígiapeve'ġa gwyrã rupi no. Igwete ga Jesus'ġareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ġa rehe.

Apolova'ea omombe'u Jesus'ġa

²⁴⁻²⁵ Aerẽ Apolo'ġa hoi cidade de Éfeso pe. Ga ko judeuramo cidade de Alexandriapeve'ġa. Onhi'igatu Apolo'ġa imombe'urame mbatera. Ikwatijara ga okwaha hete Tupana'ġa mombe'uhara. Ojipe'ġa ombo'e ga Jesus'ġa nhi'igarupiva'ea rehe. Emo ga ndokwahapavi ve Jesus'ġa mombe'ua. João Batistava'ea nhi'igã rehe jate ġa Apolo'ġa mbo'e – kia

ko João Batistava'ea omombe'u ġa pe Jesus'ga mombe'urame ahe ġa mobatizaramé yhya pyvō jipi. A'ea jate Apolo'ga okwaha a'ero. Igwete Apolo'ga hoi Éfeso pe. Pevo ga ġwembikwahava imombe'uhetei ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo. ²⁶ Aerē ga hoi judeus'ga jatykahava pype ġa mbo'embo'eavo ġa pojihuve'yma. Igwete Priscilahēa henduvi ganhi'iga Áquila'ga pavēi. A'ero ġa Apolo'ga rerohei ġwonga pe. Kiro ġa Tupana'ga nhi'igarupiva'ea mombe'ukatupavi a'ero ga mbo'eavo.

—Nahanahā po Tupana'gareheve'ga ndekoi hamo, ei ġa ga pe.

²⁷ Aerē Apolo'ga ei Jesus'gareheve'ga pe:

—Kiro po ti ji hoi Acaiapeve'ga gwyrri pe nehē.

—Eho ti a'ero, ei ġa ga pe.

Igwete ġa ikwatijari imondovouka onhi'iga pevove'ga pe Jesus'gareheve'ga pe.

—Pembuhuruka katu ti Apolo'ga pejipyri, e'i ġanembikwatijara.

A'ero Apolo'ga herohoi ġanembikwatijara imondovo ġa pe. Pevo ga ġa pokopokogi ġa nderekovo – kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ojive. ²⁸ Igwete Apolo'ga judeus'ga monhi'inhi'igi ja'javo ġa pe pevove'ga ndovaki. Omombe'umbe'u ga ġa pe ikwatijara Tupana'ga mombe'uhara.

—“Nahā po ti Cristo'ga rekoi nehē Tupana'ga remimbuhurukara'ga nehē,” e'i ikwatijara, ei ga ġa pe. Na tuhē reki Jesus'ga rekoi ikwehe, ei ga. Nurā ore nhimombaragwahavi Jesus'ga rehe ga tuhē ko Cristoramo javo, ei ga ġa pe.

A'ea renduvame judeus'ga nonhi'iga'javi a'ero. A'ereki ga omombe'u katu.

19

Paulova'ea oho Éfeso pe

¹ Apolo'ga ruvame Corinto pe ko Paulo'ga hoi Galáciapeve'ga gwyrri rupi Frigiapeve'ga gwyrri rupi no. Aerē ga vahemi cidade de Éfeso pe. Pevo Paulo'ga ġa ndepiagi Jesus'gareheve'ga. ²⁻⁷ Doze ko ġa. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Pe jikogypyráme Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'uva uhu pe pyri raikwehe? ei ga ġa pe.

—Ndorokwahavi a'ea, ei ġa. Norohendunhoġwenondei ore Tupana'ga ra'uva mombe'ua, ei ġa ga pe.

—Manongara rehe ġa pe mobatizai a'ero naerū? ei ga ġa pe.

—João Batistava'ea remimombe'ua rehe ġa ore mobatizai ikwehe, ei ġa.

Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—João Batistava'ea ġa mobatizai ġa pohirame okote'varuhua hugwi, ei ga. Igwete ahe Jesus Cristo'ga mombe'ui israelitas'ga pe jipi, ei ga. “Pejiko ti ga rehe – kiroki ga u pe pyri ji py'rovo Jesus Cristo'ga,” ei João Batistava'ea ġa pe, ei ga ġa pe.

A'ea Paulo'ga ei ġa pe pejiko jitehe ti Jesus'ga rehe javo.

A'ea renduvame ġa nhimobatizaukari opojykaharete'gareheva'ero Jesus Cristo'gareheva'ero. Paulo'ga pokopokogame ġa ndehe Tupana'ga ra'uva uhu ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ero hajihe ganhi'iga aherembikwahave'yva'ea. Tupana'ga nhi'iga ga omombe'u no.

⁸ Aerē Paulo'ga hoi judeus'ga jatykahava pype onhi'inhi'iga ġa pe.

—Tupana'ga remimbuhurukara'ga uhu reki raikwehe Jesus'ga. Nurā ti pejiko ga rehe, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ga ga pe.

Trēs jahya rupi ga hogahoi ipype javo ga pe ga pojihuve'yma. ⁹ Emo jara'ga noangarihu hendukatue'yma ganhi'iga. A'ero ga imbotegwetei Jesus'ga nhi'igarupiva'ea o'ete'varuhuavo jupe he'yjuhve'ga ndovaki. Nurā Paulo'ga hoi ga ndeja ogwovo. Igwete ga Jesus'gareheve'ga nderohoi ojupi. Ojipea pype onga pype ga ga nderohoi a'ero ga nderuva – perope Tirano'ga ombo'embo'e ojiheve'ga ga nderekovo. Pevo Paulo'ga ga nderohoi ga monhi'inhi'iga jipi. ¹⁰ Dois ga kwara mbo'ari ga monhi'inhi'iga ga nderekovo. A'ero Ásiapeve'ga nhaporemō henduvi Jesus'ga mombe'ua. Judeus'ga gwendu. Judeus'garūive'ga gwendu jitehe Jesus'ga mombe'ua.

Cevava'ea ra'yra'ea

¹¹ Igwete Tupana'ga japoukahetei Paulo'ga pe ahemonhi-momby'aheteva'ea. ¹² Tapy'ynhapira Paulo'ga rembipo'rua ga herohoi ga hugwi. Tapy'ynhapi'ria vehevi ga herohoi inoga itetirūave'ga ndehe kiro ipigi gatetirūa ga hugwi. Anhağa ga pojykarame ojipe'a ga hugwi no. ¹³ Igwete jararamo judeus'ga – kiroki ga ohooho anhağa ipe'ape'avo ojipe'ga hugwi jipi – kiro ga ei ojohupe:

—Paulo'ga javijitehe ti tipe'a anhağa ga hugwi Jesus'ga renoina no, ei ga.

Igwete ga ei jupe a'ero:

—Jesus'ga – kiroki ga Paulo'ga omombe'u jipi – kiro ga ei pe me tojipe'a ti ga hugwi javo.

A'ea ga ei anhağa pe.

¹⁴ Kiro Ceva'ga ra'yra'ga ei no:

—Nhande ti xa'e anhağa pe no.

Ceva'ga ko judeuramo oko mbatera kwava'ēhara'ga nduvihavamo. Sete gara'yra'ga. Igwete Ceva'ga ra'yra'ga ei anhağa pe Jesus'ga renoina tojipe'a ti gwembipojykahara'ga hugwi javo novīa. ¹⁵ Igwete anhağa ei ga pe:

—Ji ndajipe'ai ga hugwi penhi'iga rupi jigwove'y, e'i ga pe. Jesus'ga ji akwaha. Paulo'ga ji akwaha no. Oro pe, ji ndopokwahavi. Ndakoi'i'i ji penhi'iga rupi, e'i ga pe.

¹⁶ A'ero ga – kiroki ga anhağa opojyka ga – a'ero ga pori Ceva'ga ra'yra'ga ndehe nhaporemō anhağa popoakara rerekovo gwaramo. Igwete ga jigwarai ga ndehe ga nupanupamo gapira mbotararaga. A'ero ga ka'nhyimi ga hugwi opire'yma henonhana.

¹⁷ Igwete Éfesopeve'ga hendupavi ganupanupāgwera judeus'ga judeus'garūive'ga pavēi. Ikwahavame ga kyhyjipavi tihenoiteheyeme ti Jesus'ga javo. Igwaigwavete ga Jesus'ga mbohetehetei a'ero. ¹⁸ Igwete Jesus'gareheve'ga nduri onhimongyavo okote'varuhua imohema gandovaki. ¹⁹ Kiroki ga ipaji – kiro ga ei a'ero xapohi pa nanongara hugwi javo. Igwete ga herueruri inoga opajia rupiara ikwatijara. Igwete ga imbokaipavi pevove'ga pyteri pe. Hepiagame ojipe'ga ei:

—He'yjuhuheteva'ea ga imondomondo itambere'ia a'ea rehe nhaporemō ikwehe novīa cinquenta mil itambere'ia, ei ga imbokaipyra repiaga.

²⁰ Nanongara nhaporemo gweroviaruka hete Tupana'ga mombe'ua ojipejipe'ga pe. Igwaigwavete he'yjuhuve'ga hendukatui ojikoga Jesus'ga rehe a'ero.

Éfeso pe ahe onhomomyi Paulova'ea rehe

²¹ Aerē Paulo'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ji hoi Macedôniapeve'ga gwyra rupi Acaiapeve'ga gwyra rupi no,” ei ga. “Aerē po ti ji hoi cidade de Jerusalém me nehē. Pea hugwi ti taho tuhē hepiaga cidade de Roma no,” ei Paulo'ga oyvyteri pe.

²² Igwete ga opokohara'ga mondonhoḡwenondei Macedôniapeve'ga gwyrī pe Timóteo'ga Erasto'ga no. A'ea ja ga pytai jiji Ásiapeve'ga gwyrī pe okovo.

²³ A'ea rupi Éfesopeve'ga nhomomymomyi Jesus'ga nhi'igarupiva'ea rehe. ²⁴ A'ereki Demétrio'ga onhimonha'nga Paulo'ga rehe. Nurā ga onhipavēive'ga mbojatykai ja'javo ḡa pe. Demétrio'ga oapoapo pratava'ea ojipe'ga pavēi jipi. Dianahēa ryrūa ra'anga'via ḡa oapoapo. A'ereki Dianahēa oko ḡanemimbohete haramo. Aero ḡa hugwi ojipe'ga ipyhypyhygi hēaryrūa ra'anga'via itambere'ia kwepyyga ḡa pe. A'ea rehe gwe Demétrio'ga imono'ono'oḡuhūi itambere'ia ojive ha'anga'via rehe. ²⁵ Igwete Demétrio'ga onhipavēive'ga mbojatykai jara'ga no – kiroki ḡa oapo ha'anga'via jitehe prata pyvō. Igwete ga ei ḡa pe:

—Timono'ono'ō nhande itambere'ia nhande jive nhanerembiapoagwera rehe jipi. Pekwaha pe a'ea, ei ga ḡa pe. ²⁶ Pe pehepia kiro akoja'ga rura kokoty. Pehendu pe Paulo'ga remimombe'ua no, ei Demétrio'ga ḡa pe. A'ereki ga e'i: “Aherembiapoa imbohete hava ko Tupanamo rūi oko,” e ko Paulo'ga, ei ga. Igwete Paulo'ga heroviarukaruhui onhi'iga he'yjuhuve'ga pe avo Éfeso pe, ei Demétrio'ga. Ga pe jate rūi reki. Nhandegwyrī pe nhaporemo ḡa Paulo'ga mbopogweuhui ogwovo ganhi'iga rupi onhimongyavo Ásia pe nhaporemo, ei ga ḡa pe. ²⁷ Kiro po ti ḡa ete'varuhupavi nhande japorame ha'anga'via a'ero nehē, ei ga. A'ea jate rūi reki. Kiro po ti ḡa ndokoa'javi Dianahēa ryrūa rehe a'ero nehē. Ásiapeve'ga nhaporemo ombohete hete Dianahēa jipi vvyakotyve'ga nhaporemo reki. A'ereki hēa huvihavuhu vyagipeva'ero, e'i tehe ga ḡa pe. Emo ḡa hopavame Paulo'ga nhi'iga rupi po ti hēa ndahuvihava'javi a'ero nehē, ei Demétrio'ga ḡa pe.

²⁸ Henduvame Demétrio'ga nhi'iga ḡa nhimboahivuhui Paulo'ga pe a'ero. Igwete ḡa eahyahivi.

—Huvihavuhu ko Dianahēa Éfesopevehēa, ei ga.

²⁹ Igwaigwavete ḡa nhimongyi ohapukapukaita cidade pe onhomomyina. Igwete ḡa Gai'o'ga pyhygi. Aristarco'ga ḡa opyhy no. Ga ko Paulo'garupive'ga Macedôniapeve'ga. Igwete ḡa ḡa pyhygi ḡa ndero-hoahyavo nhandape ongauhua pype – perope ḡa ojatykatyka jipi. ³⁰ Ikwhavame Paulo'ga ei:

—Kiro ji hoi pevo ga pyri nhinhi'iga ḡa pe, ei ga novīa.

Emo Jesus'gareheve'ga nomondoukari ga ḡapyteri pe. ³¹ Ojipe'ga ombuhuruka onhi'iga ga pe no huvihava'ga.

—Terehoi ti ejipiuka ongauhua pype, ei ga ḡa pe.

A'ereki ga oarō hete Paulo'ga. ³² Igwete ḡa – kiroki ḡa ojatyka pevo – kiro ḡa hapukapukaitehei onhomomyina. Ohapukai paravuhu ḡa upa.

Emo koji'iheteve'ga ei onhimongyavo: “Maraname nhande jatykauhutehei kiro nhandejupa naerũ?” ei ga ojohupe. ³³ Igwete judeus'ga Alexandre'ga moanhani ga mondovo gapyteri pe. Ga repiagame jara'ga ei:

—Gaha reki.

Igwete Alexandre'ga pova'eği ga pe pepi te javo.

—Tamombe'u katu na'ë pe me, ei ga ga pe novia.

³⁴ Emo onhimombaragwahavame ga rehe jara'ga ei:

—Ga ko judeuramo oko. Tihenduvyme ti ga a'ero, ei ga ojohupe.

A'ero ga ega'epavi:

—Huvihavuhu ko Dianahëa Éfesopevehëa.

Kwara ipyryryma rupi duas horas rupi ga jogwerohapukapukai a'ea javo.

³⁵ Aerë tavijara'ga ruri ga mombiga ikwatijahara'ga. Igwete ga ei Éfesopeve'ga pe:

—Tikwaha pa ko nhande hëaryrua rerekokatua – kiroki hëa huvihavuhetero oko Dianahëa, ei ga. Éfesopeva'ero nhande tireko katu hëaryrua hëara'angava no – kiroki ita ohi yvaga hugwi imbohetehavamo, ei ga ga pe. ³⁶ Tikwaha pa nhande a'ea. Nurã po pe pigi hamo. Pejapyaka katu ti, ei ga ga pe. ³⁷ Agwa'ga pe peru kiro novia. Emo ga nomimi reki mbatera nhandejatykahava hugwi. Ga nombotegwetei reki hëa no nhaneremimboheteharahëa, ei ga ga pe. ³⁸ Po ti Demétrio'ga imbojapotari ga ndehe nehë, a'ero po ti ga ga nderohoi ga mombe'gwovo huvihava'ga pe nehë hamo, ei ga. Huvihava'ga ndekorame imohigatuavo po ti ga ga nderohoi ga pyri imbojamboja ga ndehe hamo, ei ga ga pe. ³⁹ Po ti pe ikwahapotari ojipe'ia mbatera nehë a'ea pe po ti cidadepeve'ga e'i ojatykarama nehë, ei ga ga pe. ⁴⁰ A'e ji pe me: Kiro po ti nhanderuvihava'ga e'i nhande ve nehë: “Gara rehe tuhë pe jatykauhui pehapukapukaita?” e po ti ga nhande ve nehë, ei ga. Marãi po ti nhande ga pe a'ero nehë? ei ga. Nianhi'igi po ti nhande nehë nhandepoyjayjare'yma gwaramo nehë. A'ereki nhande xajatyka tehe reki, ei ga ga pe.

⁴¹ Aerë ga ei ga pe a'ero:

—Pekwaki'o ti kiro pejigwojigwovo, ei ga.

Cidadepeve'ga opi pa a'ero ogwovo.

20

Paulova'ea ohoa'ja Macedônia pe Grécia pe no

¹ Igwete Paulo'ga Jesus'gareheve'ga mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ga mbojikohetei Jesus'ga rehe ja'javo ga pe. Aerë ga ei ga pe:

—Kiro po ti ji hoi Macedôniapeve'ga gwyri pe nehë, ei ga ga pe.

² Igwete ga hoi Jesus'gareheve'ga pyri Macedôniapeve'ga gwyrupa rupi ogwovo. Igwete ga ega'ei ga pe pejiko hete ti Jesus'ga rehe javo. Aerë ga hoi Gréciapeve'ga gwyri pe. ³ Três jahya rupi ga ruvi pevo.

—Taho ti kiro Siriapeve'ga gwyri pe, ei ga novia.

Ga nhinhağwerĩrame itayharuhua pype ojipe'ga ei ga pe.

—Judeus'ga nde juka pota kiro, ei ga Paulo'ga pe.

Igwete ga ei:

—Pea rupi po ti ji hoi a'ero nehë jivivya Macedôniapeve'ga gwyrupa rupi jikwava nehë, ei ga.

⁴ Beréiapeve'ga oho ga rupi Pirro'ga ra'yra'ga Sópatro'ga. Tessalônicapeve'ga oho ga rupi no Aristarco'ga Segundo'ga pavëi.

Derbepeve'ga oho no Gaioga. Timóteo'ga oho no. Ásiapeve'ga oho no Tíquico'ga Trófimo'ga pavēi. ⁵ Gahā oho na'ē ore renonde ore ra'aromo cidade de Trôade pe. ⁶ Ore rekorame cidade de Filipos pe judeus'ga japoitoryva. Nanongara rupie'yimi ga i'ui pāo ndovuriva'ea. Japopavirē ore avi orogwovo Filipos hugwi. Cinco ore kiri ya rupi. A'ero ore vahemi Trôade pe orerenondeve'ga ndepiaga. Sete ore kiri pevo orojupa.

Paulova'ea oho Trôade pe mbapavamo

⁷ Sábado rupi pyytunimo ore jatykai Jesus'gareheve'ga pavēi onga jo'ajo'aruhu pe ti'u ti ojopyri javo. Igwete Paulo'ga nhi'inhi'īgi ga pe. Igwaigwavete ga nhi'īgi ga pe imboypyhajakatuavo. A'ereki ga oho pota pea hugwi ko'emame. ⁸ He'yi jyapehavuhua pevo jo'ajo'aruhu pe – perope ore orojatyka. ⁹ Oapy ga oina jurukwara rehe yvateva'ea rehe ipyahuve'ga Êutico'ga. Igwete ga ropehyiro Paulo'ga nhi'inhi'igame. Igwaigwavete Êutico'ga ropehyiro okia. Kiro ga hiri mytu'ē me vyvyo upa. A'ero ga nhani ojyva ga pyri. Ga pyhygame ga ei:

—Omano ahe.

¹⁰ A'ero Paulo'ga jyvi onhinoga ga rehe ga anhuvana ga mbogwerava.

—Tapembojui pejipy'a, ei ga ga pe. Okwerava'ja ga kiro.

¹¹ Igwete Paulo'ga jupirajavi pevo jitehe jo'ajo'aruhu pe. Igwete ga i'ui ore pavēi. Kirē koji'i ga nhi'inhi'īgi ga pe imogo'eamo. ¹² A'ero ga hoi ga hugwi. Igwete ga ipyahuve'ga rerohoi onga pe. Horyory ga gambogwerava rehe.

Paulova'ea oho Mileto pe

¹³⁻¹⁴ Aerē Paulo'ga ei ore ve:

—Pe na'ē ti pe'a pejigwovo cidade de Assôs pe, ei ga. Pevo ti ji mbo'a ji rerogwovo nehē. A'ereki ji pea rupi aho pevo, ei ga ore ve.

A'ero ore hoi ga repiaga Assôs pe, ga mbo'avi ga rerogwovo cidade de Mitilene pe. ¹⁵ Pea hugwi ore hoi. Ko'emame ore vahemi ypa'ouhū me Quios pe. Ko'emame ore hoi ojipe'i pe Samos pe. Ko'emame ore hoi cidade de Mileto pe. ¹⁶ Ndorohoi reki ore cidade de Éfeso pe. A'ereki Paulo'ga ndohopotari pevo.

—Ndajipykopypotari ji Ásiapeve'ga gwyrī pe kiro, ei ga. A'ereki ji aho potarahi jigwovo Jerusalém me kiro. Tahepia tuhē ti toryva pevo nehē Pentecostes, ei ga ore ve.

Paulova'ea onhi'ī Éfesopeva'ea pe

¹⁷ Mileto hugwi Paulo'ga onhi'īga mondoukari Éfesopeve'ga pe tuhu ti ga ji pyri javo ga pe.

—Tanhi'ī na'ē ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pe, ei ga.

¹⁸ A'ero ga nduri ga pyri ua. Igwete ga ei ga pe:

—Pekwaha pe jireaporogita jirekokatua pe pyri ji rurypyrame avo pegwyrī pe Ásia pe ikwehe. Kiromo jate ji rekokaturamo, ei ga ga pe. ¹⁹ Ji ndavy'ari jitekovo ikwehe. A'ereki judeus'ga ombohahyuka hete ji ve. A'ereki ga onhimbohovaja ji rehe, ei ga. Emo ji aporavyky hete jitekovo jipojykaharete'ga pe Jesus'ga pe ga mombegwovo pe me. Nanhimbohetei ji pepyteri pe, ei Paulo'ga ga pe. ²⁰ Ndapojihuvī reki ji imombe'upava pe me mbatera – kiroki imombe'ua pe poko, ei ga. Ndapojihuvī ji pe mbo'eavo Jesus'ga rehe gāndovaki penonga pype no, ei ga. ²¹ A'ea'e ji pe me nhaporemo jipi judeus'ga pe judeus'garūive'ga pe

no. Perojijyi pejeaporoğita Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pejiko ti nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji pe me no, ei Paulo'ga ğa pe.

22 —Kiro po ti ji hoi Jerusalém me a'ero nehē. A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mondouka pevo, ei ga. Marā po ti ji rekoi pevo nehē? ²³ Ojigwarajuhu po ti ğa ji rehe ji mondovo cadeia pype nehē, ei ga. A'ea jate ji akwaha. A'ereki a'ea rehe Tupana'ga ra'uva ji momorandu ji imbojoapi-apirame cidades jipi, ei Paulo'ga. ²⁴ Na ğa ji jukai a'ero nehē. Jipy'a ndokotehei reki a'ea rehe, ei ga. Nhiremimombe'ua rehe jate ji rekoi. Tamombe'umbe'u pa ti ğa pe. A'ereki Jesus'ga jipojykaharete'ga e'i ji ve ikwehe: “Emombe'u ti ğa pe pyryva'ea. Tupana'ga pyryva ğa pe ti emombe'u ğa pe,” e ko ga ji ve, ei ga. Nurā ji tamombe'u pa na'ē ğa pe Jesus'ga nhi'ġpo'ruavo nehē, ei Paulo'ga ğa pe.

25 —Ahoaho ko ji pepyteri pe nhaporemo Tupana'ga mombe'gwovo ikwehe. “Peho ti Tupana'ga nhi'ġga rupi gareheva'ero,” a'e ji pe me ikwehe, ei ga. Emo po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē, ei ga. Akwaha ji a'ea. ²⁶ Nurā ji ekatui pe me kiro. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē a'ea po ti pe napembojari ji rehe nehē. A'ereki ji amomorandu pa pe me a'ea rehe, ei ga. ²⁷ Ndapojihuvi ji imombe'upava pe me Tupana'ga remimbotarimova'ea, ei Paulo'ga ğa pe. ²⁸ Peko katu ti a'ero. Pereco katu pa ti Jesus'gareheve'ġa no, ei ga. A'ereki pe me Tupana'ga ra'uva e'i: “Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa,” e'i. Pembo'embo'e ti ğa Tupana'ga nhi'ġga rehe jipi, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojyka ğa ojive gwa'yra'ga manoro ġwaramo ğa ndepykaramo, ei Paulo'ga ğa pe.

29 —Tamombe'u ti kiro aerēva'ea pe me, ei ga. A'ereki ji akwaha penderekoagwama. Ji horame pe hugwi po ti hajiheve'ġa nduri pepyteri pe nehē okote'varuhuve'ġa, ei ga. A'ero po ti ğa pe moandyandyi ġwembi'ea pyvō pe nderekote'varuhuavo nehē, ei Paulo'ga ğa pe. ³⁰ Pepyteripeve'ġa vehevi po ti na jitehe nehē no. Ga po ti i'mbe jara'ġa pe. A'ero po ti ğa nhimbopogweukari Jesus'gareheve'ġa pe nehē, ei ga. ³¹ Pehepia ti a'ero penhimoandyjukare'yma ğa pe nehē, ei ga ğa pe. Tapemoka'nhyimi ti nhinhi'ġagwera pe me. A'ereki trēs ji kwara mondoi pe moğitapava ikwehe. Arimo ji pe moğitai. Ypytunimo na jitehe ji pe moğitai ji-jehe'gwovo nhi'ağataruhuramo pe ndehe, ei ga ğa pe.

32 —Kiro ji ei pe me a'ero: Tupana'ga ti tapendereko katu. Tupana'ga pyryva mombe'ua ti tapendereko katu nohō, ei ga. A'ereki gaha pe mbojiko hete Jesus'ga rehe pe mbo'eavo. Aerē po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē no ga imombyryvame ojiheve'ġa pe nhaporemo nehē, ei Paulo'ga ğa pe. ³³ Nahā ko ji rekoi pe pyri ikwehe, ei ga. Ji ndapotari ojipe'ġa apoa ouro prata reheve ikwehe. Gapira ji ndapotari no, ei ga. ³⁴ Pekwaha pe jiporavykyagwera. Jipoa pyvō tuhē te ji aporavyky ipyhyga mbatera jijive. A'ero ji imondoi mbatera jijipyrive'ġa pe no, ei ga. ³⁵ Ahepiuka pa ji pe me ikwehe. Nhandeporavykyagwera ikwepykava pyvō po nhande imbatere'ġve'ġa pokogi a'ero hamo, ei ga. Timoka'nhymime ti Jesus'ga nhi'ġagwera nhandepojykaharete'ga nhi'ġagwera. A'ereki ga e'i ikwehe: “Nhanderory nhande ğa imbuhurame mbatera nhandejiwe. Johe'i tehe nhande roryvamo nhande imondorame mbatera ojipe'ġa pe,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga.

36 Nahā Paulo'ga ei ğa pe. Kirē ga renypy'andurugi onhi'ġa Tupana'ga pe ğa pavēi. ³⁷ Igwete ğa Paulo'ga rerojehe'opavi ga anhuvanhuvana

ga rerekovo. Ndovy'ahetei ġa ganhi'igā renduvame. ³⁸ A'ereki ga e'i ġa pe: "Aerē po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē." Igwete ġa ga rerohoi itayharuhu pe.

21

Paulova'ea oho Jerusalēm me

¹ Igwete ore hoi ġa hugwi a'ero oro'ava herogwovo ypa'ouhūa rehei katu cidade de Cós rehei katu. Ko'emame ore herohoi ojipe pe ypa'ouhū me Rodes pe. Pea hugwi ore herohoi heroja cidade de Pátara pe o'eamo.

² Pevo ore hepiagi ojipea itayharuhua – kiroki oho ġwerī Feníciapeve'ġa gwyrī pe. Igwete ore avi a'ea pype herogwovo. ³ Aerē ore hepiagi ypa'ouhūa Chipre orojohukoty. Igwete ore kwavi ipyvō orogwovo Síriapeve'ġa gwyrī pe. Pevo ore herojari cidade de Tiro pe. A'ereki pevo ġa ġweno'embota mbatera itayharuhua hugwi. ⁴ A'ero ore ēi orogwovo Jesus'gareheve'ġa ndeka pevo ġa ndepiaga. Sete ore kiri ġa pyri a'ero. Igwete ġa ei Paulo'ga pe tohoyme ti ga Jerusalēm me nehē javo novīa. A'ereki Tupana'ga ra'uva omombe'u jipe ġa pe. "Tiruahū po ti Paulo'ga pe Jerusalēm me nehē," e'i. Emo Paulo'ga e'i ġa pe:

—Aho tuhē ti pevo nehē.

⁵ Aerē ihorame orohova apiavo ore jivyri itayharuhu pe a'ero. Ga nhaporemore rerojivyri cidade hugwi akwaimba'ero kunhangwera'ġa pavēi gwa'yra'ġa pavēi no. Nhimbīari pe ore renypy'andurupavi y'ytīga pype oronhi'igā Tupana'ga pe. ⁶ Aerē:

—Kiro ore hoi, oro'e ore ġa pe.

Igwete ore ava'javi itayharuhua pype. A'ero ġa jivyra'javi ġwonga pe ogwovo.

⁷ Igwete ore herohoi Tiro hugwi herogwovo cidade de Ptolemaida pe. A'ero ore hoi Jesus'gareheve'ġa ndepiaga ġa anhuvanhuvana. Ojipeji ore kiri ġa pyri. ⁸ Ko'emame ore hoi. Igwete ore hoi cidade de Cesarēia pe. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. Ymya Filipe'ga ruvi Jerusalēm me raikwehe. Gaha ko seteve'ġa nde'yja'ga. Ga pe Jesus Cristo'ga moirūhara'ġa e'i raikwehe: "Gahā ti toma'ē mbatera imbatere'ŷve'ġa pe jipi," ei ġa ġa pe raikwehe. Filipe'ga ohooho Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe no. ⁹ Quatro ko gara'yra'ġa kunhangwera'ġa hambirekoe'ŷve'ġa. Ga na jitehe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'igā jipi. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. ¹⁰ Mbohapyrete ore kiri pevo ġa pyri. A'ero Ágabo'ga ruri Judēiapeve'ġa gwyrā hugwi Tupana'ga nhi'igā mombe'uhara'ga. ¹¹ Kiro ga ruri ore pyri ipyhyga Paulo'ga ku'ayvira ipukuhuva'ea. A'ea pyvō ga jikupykwari. Ga jipokwari no. Igwete ga ei ore ve:

—Gaku'ayvira ijara'ga mombe'gwovo ji ei: Nahā ti judeus'ġa ga kwari Jerusalēm me nehē, ei ga. A'ero po ti ġa ga mondoukari judeus'ġarūive'ġa po pe nehē ga pyhygauka nehē, ei ga. A'ea Tupana'ga ra'uva e'i, ei Ágabo'ga ore ve.

¹² Henduvame ganhi'igā ore ehetei Paulo'ga pe pevove'ġa pavēi:

—Terehoa'javi ti Jerusalēm me a'ero, oro'e ore ga pe novīa.

¹³ Igwete Paulo'ga ei:

—Maraname pe jehe'ouhui ji rehe? Pe ji mbopyagwyrūhu javo ji ve novīa, ei ga. Na ġa ji kwari ji jukavo vehevi te a'ero nehē, ei ga. Ji ti aho jate tuhē pevo nehē Jesus'ga rehe jipojykaharete'ga rehe nehē, ei ga.

14 Ndokoi ga orenhi'igā rehe.

—Nandejate ti toko Tupana'ga remimbotarimova'ea, oro'e ore.

A'ero ndoro'ea'javi ga pe a'ea rehe.

15 Aerē ore herekokatupavi orombatera herogwovo pea rupi Jerusalmē me. ¹⁶ Jara'ga ko oho ore rupi Cesaréia hugwi Jesus'gareheve'ga. Igwete ga ore rerohoi Menasom'ga rongā pe. Ga pyri ore pytai. Ga ko Chiprepeva'ero. Ymya ga jikogi Jesus Cristo'ga rehe. Ga pyri ore pytaahi'vi orojupa.

Paulova'ea oho Tiagova'ea pyri

17 Ore vahemame Jerusalmē me Jesus'gareheve'ga ndoryndoryvamo ore rehe. ¹⁸ Ko'emame Paulo'ga ore rerohoi Tiago'ga repiaga. Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga nhaporemō ojatyka upa. ¹⁹ Igwete Paulo'ga nhi'igi ga pe. A'ero ga imombe'upavi ga pe ohoagwera.

—Amombe'umbe'u ji Jesus'ga judeus'garūive'ga pe, ei ga. Nurā Tupana'ga ga mbojikogukari ojihe, ei ga. Nahanahā Tupana'ga rekoi gapyteri pe a'ero ore horame ga pyri, ei Paulo'ga imombe'upava ga pe.

²⁰ Henduvame Paulo'ga nhi'igā ko ga Tupana'ga mbohetei a'ero. Aerē ga ei Paulo'ga pe:

—Oreirū, ehepia judeus'ga kiro. He'yjuhu hete ko ga jikogi Jesus'ga rehe milhares. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ga ndekohetei reki tihendu katu pa ti hamo javo, ei ga Paulo'ga pe. ²¹ Igwete ojipe'ga mbero nde mombegwovo ga pe, ei ga. “Paulo'ga ko ombo'e te'varuhu judeus'ga nhaporemō – kiroki ga u judeus'garūive'ga pyteri pe,” ei ga. “Paulo'ga e'i ga pe: ‘Pepohi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,’ ei Paulo'ga ga pe,” ei ga heikwehe. “‘Tapekytia'javi ti peja'yra'ga nakwanha pi'ria,’ ei ga,” ei ga. “‘Tapekoa'javi ti nhanderamōnhava'ea nhi'igagwera rehe,’ ei Paulo'ga ga pe,” ei ga heikwehe. Nahā ga mbero reki nde mombegwovo ga pe, ei ga imombegwovo Paulo'ga pe.

²² —Marā po ti a'ero nehē? ei ga Paulo'ga pe. Okwaha po ti ga nderura avo nehē. ²³ Nahā po ti nde rekoi a'ero nehē, ei ga. Quatrove'ga oko ore pyri kiro. Ymya'i ga ei Tupana'ga pe: “Nahanahā po ti ore rekoi nehē,” ei ga ga pe. Kiro ga ndekoi tuhē a'ero gwembi'eagwera rupi katu, ei ga Paulo'ga pe. ²⁴ Eroho ti quatrove'ga nhandejatykahavuhua pype a'ero. Ejipyhei ti pevo ga pavēi nahā ti xanhimombyry Tupana'ga pe javo, ei ga. Aerē ti epyhy mbiara quatrove'ga ndepyga eitambere'ia pyvō. A'ea po ti ga ikwava'egukari Tupana'ga pe nehē. A'ero po ti ga nhiapinukari nehē, ei ga Paulo'ga pe. Judeus'ga po ti nde repia pevo nehē. A'ero po ti ga epavi nehē: “Nomombe'ukatui reki ga Paulo'ga nhande ve. Oko katu tuhē reki ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi okovo,” e po ti judeus'ga nde ve nehē, ei ga Paulo'ga pe.

²⁵ —Oro judeus'garūive'ga pe – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe – ga pe ore ikwatijari ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ore ei ga pe: “Nahā po pe ndekoi hamo. Tape'ui ti gambatera ikwava'egame ha'angava pe gwemimbohete'hara pe,” oro'e ore. “Hekoa tape'ui no,” oro'e ore ga pe. “Mbiara tape'ui ipore'ymame hekoa jugwi,” oro'e ore. “Taperekoi ojipe'ga nembireko'ga,” oro'e ore ga pe ikwatija, ei ga Paulo'ga pe.

²⁶ Ganhi'igā rupi Paulo'ga quatrove'ga nderohoi ga nderekovo. Ko'emame ga jipyhei ga pavēi xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo. Aerē ga ki ojatykahavuhua pype. Igwete Paulo'ga imombe'ui mbatera ikwava'ehara'ga pe.

—Orojipyhei ore ko, ei ga ga pe. Kiro sete po ti ore kiri nehē, ei ga. Aerē po ti ji imondoukari mbiara quatrove'ga ndepyga ikwava'eḡuka ḡa pe imondovouka Tupana'ga pe nehē, ei Paulo'ga ga pe.

Ahe opyhy Paulova'ea

²⁷⁻²⁸ Seis ko ḡa kiri. A'ero judeus'ḡa Paulo'ga repiagi ojatykahavuhua pype Ásiapeve'ḡa gwyriveve'ḡa. Igwete ḡa he'yjuhuve'ḡa monhimboahivukatehei Paulo'ga pe ḡa momymomyina. A'ero ḡa Paulo'ga pyhygi ohapukaita gwe'yja'ḡa pe judeus'ḡa pe:

—Pejijo ore pokoga, ei ḡa. A'ereki agwa'ga ko ohooho ḡa mbo'epavuhuavō ite'varuhuva'ea rehe, ei ḡa. Nhande mbotegwete ga ja'javoteheuhu. “Tapehenduva'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ga ḡa pe, ei ḡa. Nhandejatykahavuhua pe ga ete'varuhui no, ei ḡa. A'ero ga kiro judeus'ḡarūive'ḡa nderuruhui ipype imbotegweteavo nhandejatykahavuhua Tupana'ga rongga, ei ḡa ḡa pe o'mbero.

²⁹ Nahā judeus'ḡa etehei Paulo'ga mombe'ḡwovo. A'ereki ḡa gwepia Trófimo'ga hoa cidade pe Paulo'ga rupi novīa. Trófimo'ga ko judeu'ḡarūive'ga Éfesopeve'ga. Hepiagame gahoa Paulo'ga rupi ḡa etehei a'ero:

—Paulo'ga gweroho ga nhandejatykahavuhua pype, ei ḡa javo tehe.

³⁰ Nahā judeus'ḡa ei cidadepeve'ḡa momymomyimbava Paulo'ga rehe. Igwete ḡa nhaḡanhani Paulo'ga pyhyga ga rerohyryryga ojatykahavuhua hugwi. Kotihī ḡa hovapytymi ḡa hugwi. ³¹ Kiro ḡa Paulo'ga jukaḡwerī. Emo ojipe'ḡa oho imombe'ḡwovo soldados'ḡa pe romanos'ḡa pe. Igwete ḡa ei soldados'ḡa nduvihavuhu'ga pe:

—Jerusalémmeve'ḡa nhaporemō onhimboahivuhu ohapukapukajahyavo, ei ḡa ga pe.

³² Kotihī ga soldados'ḡa nderuri ḡanduvihava'ḡa pavēi ḡa nenonhana he'yjuhuve'ḡa pyteri pe Jerusalémmeve'ḡa pyteri pe. Soldados'ḡa ndepiagame ḡa Paulo'ga nupambigi a'ero opohia ga hugwi. ³³ Igwete soldados'ḡa nduvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyhygauka ga kwaruka itanhuramuhūa pyvō mokōiva'ea pyvō.

—Ma'ḡa koro? ei ga. Ma gara rehe pe ga nupanupāuhui? ei ga ḡa pe.

³⁴ Ojoatyatyvi ḡanhi'ḡa ga pe ḡa hapukajahyrame onhimongyavo. A'ero ga ndokwahavi reki maranuhū javo. Nurā ga Paulo'ga rerohoukari soldados'ḡa nongauhua pype. ³⁵ Ga rerovahemame ojiupihava rehe ḡa ojatiy'varimo ga rerohoi he'yjuhuve'ḡa hugwi onhimboahiheteve'ḡa hugwi topyhygahayme ḡa ga javo. ³⁶ A'ereki ḡa ohoohoji ḡa ndeviri ohapukajahyavo pejuka ga javo novīa.

Paulova'ea onhimombe'u judeusva'ea pe

³⁷ Gwerohogwerīrame ongauhua pype Paulo'ga ei soldados'ḡa nduvihavuhu'ga pe:

—Tanhi'ī na'ē ti nde ve, ei ga ga pe.

Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Erekwaha nde Gréciapeve'ḡa nhi'ḡa naerū? ³⁸ Nde ko Egitopeve'ga rūi naerū? – kiroki ga ymya he'yjuhuve'ḡa monhimboahivi nhanderuvihava'ga pe ḡa momymomyina, ei ga. Igwete ga quatro milve'ḡa nderohoi ongae'yi me iporojukauhuve'ḡa. Nde ko ga rūi naerū? ei ga Paulo'ga pe.

³⁹—Ji ko a'ea rūi, ei Paulo'ga. Judeuramo ko ji. Cilícia ko jigwyrā, ei ga. Cidade de Tarso pe huvihavuhu pe ji ari kako, ei ga. Na ji nhi'īgi kiro gande'yjuhua pe, ei ga ga pe.

⁴⁰—Enhi'ī ti a'ero ḡa pe, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga ami ḡajiupihava rehe. Igwete ga pove'egi ḡa pe ji rendu ti javo. A'ero ḡa pipavi upa. Igwete judeus'ḡa nhi'īgimo tuhē ga ei onhimombe'gwovo ḡa pe.

22

¹Igwete Paulo'ga ei:

—Nhiirū, peymyana, pejapyaka ti nhinhi'īga rehe ji nhi-mombe'ukaturame pe me, ei ga. A'ereki ji ndakote'varuhui jitekovo, ei ga ḡa pe.

²Judeus'ḡa nhi'īgimo tuhē ga ei ḡa pe. Nurā koji'i ḡa pigi a'ero ganhi'īga renduva. Igwete ga ei ḡa pe:

³—Jihi ko ji judeuramo ako, ei ga. Cilícia ko jigwyrā. Cidade de Tarso pe ko ji ari kako. Aerē ji nhimomboakari avo Jerusalēm me kako, ei ga. A'ea rupi Gamaliel'ga ji mbo'embo'ekatui Moisés'va'ea remimbo'eagwera rehe – kiha tuhē nhaneramonhava'ea omombe'u, ei ga. Nhiremimbotarimo ji poravykyhetei Tupana'ga pe ikwehe. Pehepia ko pe na jitehe peko pa ga rehe, ei Paulo'ga ḡa pe. ⁴A'ea rupi ji jigwarajuhui Jesus'ga nhi'īgarupive'ḡa ndehe ḡa jukauka ikwehe. Akwaakwaruka ji ḡa mondovouka cadeia pype ḡa mongiuka akwaimbae'ḡa kunhangwera'ḡa no, ei ga. ⁵Mbatera kwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga okwaha tuhē jireaporogita ji repiaga ikwehe judeus'ḡa moḡitahara'ḡa pavēi. Gahā okwatija nhandere'yja'ḡa pe Damascove'ḡa pe ji mombe'gwovo ikwehe. A'ea ji herohoi tapyhy ti Jesus'gareheve'ḡa javo. Takwatakwa ti ji ḡa nderojivya Jerusalēm me tambohahyuka ti ḡa pe nehē javo, a'e ji ikwehe novīa, ei Paulo'ga ḡa pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporogita rerōjijjagwera

⁶Igwete Paulo'ga ei ḡa pe:

—Ahaji katu ji vahēḡwerīrame Damasco pe kotihī turi ji ve hendy'javuhuva'ea yvaga hugwi, ei ga. Hendy'javuhu hete. Ipyteri pe ji rekoi a'ero, ei ga. ⁷A'ea ji mombo yvyvo ji noḡa. Igwete ji henduvi ganhi'īga jijive, ei ga. “Saulo, Saulo! Maranuhūrame nde imbohahyukari ji ve?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

⁸—“Manamo pe?” a'e ji ga pe.

—“Ji ko Jesusramo Nazarépeva'ero ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁹—Jirupive'ḡa gwepia hendy'javuhuva'ea novīa. Emo ḡa ndokwahavi ganhi'īga ji ve, ei ga. ¹⁰Igwete ji ei Jesus'ga pe: “Marā po ti ji rekoi a'ero nehē?”

—“Epo'ā ti egwovo kiro Damasco pe. Pevove'ga ti omombe'u pa nhiremimbotarimova'ea nde ve nehē nderekoagwama nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ḡa pe.

¹¹—Hendy'javuhuva'ea ombogwe reki jireakwara, ei ga. A'ero jirupive'ḡa ji popyhygi ji rerogwovo Damasco pe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ḡa pe. ¹²⁻¹³Aerē Ananias'ga ruri ji pyri, ei ga. Gwendu katu ga Moisés'va'ea remimbo'eagwera jipi. Ombohete hete ga Tupana'ga no, ei ga. “Pryri hete ko Ananias'ga,” ei judeus'ḡa ga pe pevove'ga, ei ga.

Igwete ga ruri ji pyri o'ama. “Nhiirū, Saulo,” ei ga ji ve. “Ehepiakatua'ja ti kiro,” ei ga, ei ga.

—Kotihī ji ga repiakatui reki a'ero, ei Paulo'ga ga pe. ¹⁴ Igwete ga ei ji ve: “Tupana'ga nhaneramonhava'ea remimbohete'hara'ga e'i jipe nde ve tokwaha ga nhiremimbotarimova'ea javo,” ei ga ji ve. “Tohepia ti ga pyryheteve'ga Jesus'ga ganhi'iga tuhē henduva,' e'i jipe Tupana'ga nde ve,” ei Ananias'ga ji ve, ei ga. ¹⁵ “Kiro po ti nde akoja'ga mombe'umbe'ui a'ero nehē ga pe nhaporemo nehē. Nerembiepiaga po ti nde eremombe'u nehē neremienduva nehē no,” ei ga ji ve. ¹⁶ “Maraname nde mbegwehuro a'ero kiro?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga. “Haite. Enhimobatizauka ti kiro. Ere ti nhandepojy kaharete'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

Paulova'ea hoagwera judeus'garūiva'ea pyri

¹⁷ Igwete Paulo'ga ei ga pe no:

—Aerē ji jivyra'javi avo Jerusalém me ikwehe, ei ga. Igwete ji hoi nhandejatykahavuhua pype nhinhi'iga Tupana'ga pe, ei ga. ¹⁸ Ji nhi'igame ga pe jipojy kaharete'ga jipiukari ji ve. Igwete ga ei ji ve: “Haite ti egwovo Jerusalém hugwi,” ei ga. “Avove'ga po ti ndogweroviari nenhi'iga ji mombe'urame nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

¹⁹—Igwete ji ei ga pe: “Gwerovia po ti ga nhinhi'iga nde mombe'urame nehē ovuhu,” a'e ji ga pe novīa. “A'ereki ga okwaha tuhē jirojijyagwera. A'ereki ji ajigwarajypy ga ndehe – kiroki ga ojiko nde rehe,” a'e ji ga pe, ei ga. “Aho ji ojipejipea pype orejatykahava pype ga pyhygauka ga nupanupamouka ga mondovouka cadeia pype ikwehe,” a'e ji, ei Paulo'ga. ²⁰ “Oro Estêvãova'ea no,” a'e ji. “Ahe nde mombe'urame ga ahe jukai ikwehe. Emo jihi ko a'ā reki pevo ga pyri na ga ga jukai tuhē javo,” a'e ji ga pe, ei ga. “Gapira ji areko katu ahe jukarame. A'ereki ga gwekyi opira ita imombo ahe rehe,” a'e ji ga pe, ei Paulo'ga ga pe. “Jerusalémmeve'ga okwaha jirekote'varuhagwera a'ero. Kiro ji imombe'ukaturame ga pe jijirojijya po ti ga heroviari nhinhi'iga nde mombe'urame nehē,” a'e ji jipojy kaharete'ga pe novīa, ei Paulo'ga ga pe.

²¹ —“Ndogweroviari tuhē ti ga nehē,” ei jipojy kaharete'ga ji ve. “Heregwovo avo hugwi. Jihi nde mondouka kiro irupe judeus'garūive'ga pyri nehē,” ei ga ji ve. “Ga pe ti nde ji mombe'ui nehē,” ei ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

²² Nahā Paulo'ga nhimombe'ui ga pe. Ojapyaka na'ē ga Paulo'ga nhi'iga rehe novīa. Emo Paulo'ga e'i ga pe: “Ji mondouka po ti ga judeus'garūive'ga pyri nehē,” ei ga. Nurā ga nohendupotara'javi ga onhimboahivuhuavo ga pe. A'ero ga hapukapukajahi.

—Pejuka ga. Omano po ga hamo, ei ga ohapukapukaita upa.

²³ Igwete ga tapy'ynhapira imbovavavavagi oko te'varuhu hete ga javo. Otimbyguhua ga omombomombo onhimboahivuheteavo. ²⁴ Nurā soldados'ga nduvihavuhu'ga ga rerohoukari ongauhua pype.

—Maranuhūrame ga hapukajuhuatetei ga rehe naerū? ei ga.

Nurā ga ei soldados'ga pe:

—Penupanupā ga mbiara pira apopyra pyvō tomombe'u ti ga nhande ve okote'varuhua, ei ga ga pe.

²⁵ A'ero ga ga pokwari tinupā ga javo. Opokwaramo Paulo'ga ei soldados'ga nduvihava'ga pe – kiroki ga o'ā ga ppyvo:

—Tanhinupāi ti, ei ga ga pe. A'ereki ji ko romanoramo, Romapeve'ga'java'ero ako. Po ahe nonupāi te romanos'ga hamo, ei ga. Pe ndajireroihoi ve juizes'ga pyri tonhimombaragwaha ti ga Paulo'ga rekote'varuhua rehe javo. Ga nde'i tuhē ji ve oja nde rehe jave'yma, ei ga. Tanhinupāi ti a'ero, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ga pe.

²⁶ Henduvame ganhi'iga soldado'ga hoi javo gwuvihavuhu'ga pe.

—Terenupāukara'javi ti ga! A'ereki ga romanoramo oko, ei ga.

²⁷ A'ero garuvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyri.

—Enhimombe'u katu ji ve. A'iti romanoramo nde rekoi? ei ga ga pe.

—A'ea ko ji, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

²⁸ Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Na jitehe ko ji romanoramo. A'ereki he'yjuhu reki ji imondoi itambere'ia a'ea rehe ikwehe, ei ga ga pe.

—Ji namondoi tuhē itambere'ia hehe, ei Paulo'ga. Jiruva'ga ko romanoramo. A'ea jitehe ko ji a'ero, ei ga ga pe.

²⁹ Nanime ga jipe'ai Paulo'ga hugwi – kiroki ga onupā gwerevi ga tomombe'u ti ga okote'varuhua javo. Igwete soldados'ga nduvihavuhu'ga e'i:

—Romanoramo reki ga oko, ei ga. Mbaria po ji ga kwarukateheuhui ra'e! ei ga okyhyjiavo.

Paulova'ea e'i judeus'ga moġitaharava'ea pe

³⁰ Ko'emame soldados'ga nduvihavuhu'ga ei:

—Ma gara judeus'ga omboja Paulo'ga rehe naerū? ei ga. Tahendu ti ganhi'iga ikwahava, ei ga.

Igwete ga judeus'ga moġitahara'ga mbojatykaukari. Ga jatykapavame mbatera kwava'ēhara'ga nduvihava'ga jara'ga pavēi, kiro ga Paulo'ga kwaharavukari ga reruruka ga mo'ama gapyteri pe.

23

¹ Igwete Paulo'ga ga ndepiahetei judeus'ga moġitahara'ga. Igwete ga ei ga pe onhimombe'gwovo.

—Nhiirū, akokatue'ymi ji Tupana'ga nhi'iga rupi jitekovo kiromo jitehe, ei ga ga pe. Nurā ji poyjahetero jiyvyteri pe, ei Paulo'ga ga pe.

² Igwete Ananias'ga ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga henduvi ganhi'iga onhimboahiva o'ama. A'ero ga ei Paulo'gaypyvove'ga pe:

—Pekwa ti Paulo'ga jurua rehe ga mombiga.

³ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Tupana'ga ti tombohahy nde ve no. Erekokatu'aguhū nde, ei ga ga pe. Ereapy nde avo javo novīa: “Takwaha ti garemiendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe,” ere nde novīa, ei Paulo'ga. Emo ndehe reki nerehendukatui reki a'ea ga mbokwaruka jijurua rehe, ei ga ga pe.

⁴ A'ero Paulo'gaypyvove'ga ei ga pe:

—Ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga pe nde ere'e te'varuhu Tupana'ga repykara'ga pe!

⁵ Igwete Paulo'ga ei:

—A'iti ga ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga? ei Paulo'ga. Ji ndakwahavi, ei ga. Ikwahavame po ji nda'ei poha ramo. A'ereki Tupana'ga omombe'u onhi'iga ikwatijaruka. “Tape'ete'varuhui pejuvihava'ga pe,” ei Tupana'ga, ei ga.

6-8 Kirē Paulo'ga eahyi ġa pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga.

A'ereki ga onhimombaragwaha pevove'ġa ndehe judeus'ġa ndehe. Jara'ġa ko saduceus'ġa. Jara'ġa ko fariseus'ġa. Paulo'ga okwaha ġanembiroviara no. A'ereki saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogweravaġwama ġamanoa hugwi. “Ndogwerekoi Tupana'gapyrive'ġa no yvagipeve'ġa,” e ko saduceus'ġa. “Ha'oe'ŷve'ġa ndogwerekoi no,” ei ġa.

Fariseus'ġa ki a'e te gwerovia pa a'ea Paulo'ga javijitehe. A'ero Paulo'ga eahyi judeus'ġa moġitahara'ġa pyteri pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga. Jiruva'ga ko fariseuramo oko no, ei ga. Igwete ji heroviari ġambogweravaġwama ġamanoa hugwi, ei ga. A'ea rehe pe euhui ji ve oko te'varuhu ga javo, ei ga.

Henduvame Paulo'ga nhi'ġa ġa nhonhi'ġayvayvari a'ero fariseus'ġa saduceus'ġa pavēi. ⁹ Igwete ġa hapukapukai a'ero onhimbohovaja ojogwehe. A'ero fariseus'ġa po'ami onhi'ġahyavo – ġa ko judeus'ġa mbo'eharamo oko.

—Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ġa ġa pe. Onhi'ī tuhē po ga pe ha'oe'ŷve'ga. Mara'ngu po yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga? ei fariseus'ġa.

¹⁰ Igwaigwavete ġa nhonhi'ġayvahetei. Nurā soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei:

—Kiro po ti ġa Paulo'ga rovaja'roja'rogi nehē! ei ga.

A'ero ga soldados'ġa mondoukari ga pyri.

—Pepyhygahy ga ġapytera hugwi ga rerogwovo ja ongauhua pype ga mongiavo, ei ga ġa pe.

Igwete ġa ga pyhygi ga rerogwovo a'ero.

¹¹ Ppytunimo nhandepojkaharete'ga jipiukari Paulo'ga pe o'ama ga ppyvo. Igwete ga ei ga pe:

—Paulo, enhimboitakwerimo ti eko, ei ga. Nde ji mombe'u avo Jerusalēm me oji'i. Na jitehe ti nde ji mombe'ui cidade de Roma pe nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

Judeusva'ea ojuka pota Paulova'ea

¹² Ko'emame judeus'ġa ei ojohupe:

—Tijuka tuhē ti Paulo'ga, ei ġa. Ti'uyme na'ē ti mbatera kiro, xay'uyme na'ē ti Paulo'ga jukae'ymame, ei ġa. Tupana'ga ġwendu nhanenhi'ġa. Nhande ga jukae'ymame po ti Tupana'ga imbohahyukari nhande ve a'ero nehē, ei ġa ojohupe Tupana'ga renoina novīa.

¹³ He'yi ko ġa quarenta ko ġa – kiroki ġa e'i a'ea. ¹⁴ Aerē ġa hoi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri xava'eve'ġa pyri no. Igwete ġa nhi-mombe'ui ġa pe.

—Nahā ore ehetei orojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ē ti mbatera Paulo'ga jukae'ymame,” oro'e ore oji'i, ei quarentave'ġa ġa pe. ¹⁵ Pemondouka ti kiro penhi'ġa soldados'ġa nduvihavuhu'ga pe. Pehe jara'ġa pavēi nhanemoġitaharamo pemondouka ti penhi'ġa ga pe togweruruka ti ga Paulo'ga ore pyri javo. “Torohenduva'ja ti ganhi'ġa gareaporogita ikwahava,” pe'ji ti ga pe, ei ġa. Nahā ti pemondouka penhi'ġa ga pe ga moandyandyita, ei quarentave'ġa ġa pe. Ga Paulo'ga rerurukarame po ti ore ga jukai ga vaheme'ymame avo nehē, ei ġa ġa pe novīa.

16 Emo Paulo'ga kunhamembyra'ga okwaha reki ganembijukapotara Paulo'ga rehe Paulo'ga rendyrahëa ra'ya'ga. Nurã ga hoi ongauhua pype imombe'gwovo Paulo'ga pe. 17 Igwete Paulo'ga onhi'iga mondoi soldados'ga nduvihava'ga pe javo.

—Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

18 A'ero ga Paulo'ga kunhamembyra'ga rerohoi gwuvihavuhu'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

—Cadeiapypeve'ga Paulo'ga ji mbuhuruka ojipyri ko, ei ga. Nahã ga ei ji ve: “Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe,” ei ga ji ve, ei ga. Nurã ji ga reruri nde pyri kiro, ei ga ga pe.

19 Igwete huvihavuhu'ga ga popyhygi ga rerogwovo gandovakie'ỹ.

—Gara nde eremombe'u pota ji ve? ei ga ga pe.

20 Igwete ga ei:

—Tamombe'u katu ti nde ve, ei ga. Kiro po ti judeus'ga nduvihava'ga nduri nde pyri nehë, ei ga. A'ero po ti ãga etehei nde ve nehë tereruruka ti Paulo'ga ko'emame nehë javo. “Judeus'ga moġitahara'ga ġwendu potara'ja ganhi'iga ikwahava gareaporogita,” e'i tehe po ti ãga nde ve nehë, ei ga soldados'ga nduvihavuhu'ga pe imombe'gwovo. 21 Terembopogwei ti ga erame poha nde ve nehë, ei ga. A'ereki ojipe'ga ojuka pota Paulo'ga. Onhimi po ti ãga pea rupi tijuka ga javo, ei ga ga pe. Quarenta ko ãga. Igwete ãga ei ojohupe oji'i: “Ti'uyime na'ë ti mbatera, xay'uyme na'ë ti Paulo'ga jukae'ymame,” ei ãga oji'i. “Tupana'ga ġwendu nhanenhi'iga nhande erame na,” ei ãga ojohupe, ei ga. Nurã ji ei kiro nde momoranduva. A'ereki ãga onhimboavujikwe kiro tijuka ga javo. Igwete ãga ei tikwaha ti soldados'ga nduvihavuhu'ga nhi'iga javo nde ve, ei Paulo'ga kunhamembyra'ga ga pe imombe'gwovo.

22 Igwete soldados'ga nduvihavuhu'ga ei ga pe:

—Teremombe'ui ti ojipe'ga pe enhimbi'eagwera ji ve.

A'ero ga ga mondoi ojihugwi.

Ahe omondouka Paulova'ea Félixva'ea pyri

23 Aerë soldados'ga nduvihavuhu'ga mokonha'ga mbuhurukari ojipyri. Ga ko soldados'ga nduvihava'ga memei. Igwete ga ei ãga pe:

—Penhimboavujikwe ti kiro jara'ga pavëi soldados'ga pavëi. Ypyhaji katu po ti pe hoi cidade de Cesaréia pe, ei ga. Duzentosve'ga po ti oho pea rupi. Setentave'ga po ti oho cavalo arimo. Ojipe'ga duzentosve'ga po ti gweroho ta'akwara nehë, ei ga ãga pe. 24 Peroho ti cavalos Paulo'ga ti toho i'arimo. Peroho katu ti ga governador'ga pyri Félix'ga pyri a'ero nehë, ei ga ãga pe.

25 A'ero soldados'ga nduvihavuhu'ga ikwatijari tamondo ti Félix'ga pe javo. Nahã ga ei ikwatija.

26 “Jihi ko Cláudio Lísiasramo,” ei ga ikwatija.

“Kiro ji ikwatijari nde ve, governador Félix. Huvihavuhu'ga oro'e ore nde ve,” ei ga ga pe ikwatija.

27 “Kiro ti ji agwa'ga mombe'ui nde ve a'ero,” ei ga. “A'ereki judeus'ga opyhy ga raji'i. Gajukaġweria rupi ji soldados'ga nderohoi ga pyhy-gauka ġa hugwi oji'i. A'ereki ãga e'i ji ve: ‘Ga ko romanoramo oko,’ ei

ga ikwatija ga pe. ²⁸ “Aerē ji ga rerohoi judeus'ga moġitahara'ga pyteri pe takwaha ti ġanemimbojara ga rehe javo,” ei ga. ²⁹ “Emo ġa omboja tehe reki ga rehe. ‘Ga ndojapyakai oreramonhava'ea nhi'igagwera rehe,’ ei ġa ga pe,” ei ga. “Nanongara'ga ko ahe ndojukatehei. A'ea rehe ahe nomondoi ġa cadeia pype no, a'e ji,” ei ga ikwatija gwuvihava'ga pe. ³⁰ “Aerē ojipe'ga e'i ji ve: ‘Judeus'ga ojuka pota Paulo'ga,’ ei ga ji ve oji'i,” ei ga. “Nurā ji ga mondoukaripei nde pyri kiro. Igwete ji ei ġa pe oji'i – kiroki ġa omboja ga rehe – igwete ji ei ġa pe: ‘Pejigwovo tuhē Félix'ga pyri tapemboja ti Paulo'ga rehe garovaki a'ero,’ a'e ji ga pe.

A'ea jate ji akwatija nde ve kiro a'ero,” ei ga Félix'ga pe ikwatijarama.

Igwete ga imondoi ġwembikwatijara soldados'ga pe taperoho ti Félix'ga pe javo. ³¹ Igwete soldados'ga Paulo'ga rerohoi ganhi'ġpo'ruavo. Ypytunimo ġa ga rerohoi cidade de Antipátride pe. ³² A'ero jara'ga jivyri ġwongauhua pype. Ko'emame cavalos'arimove'ga Paulo'ga rerohoi Cesaréia pe. ³³ A'ero ġa ga mondoi governador'ga pyri Félix'ga pyri ikwatijara reheve. ³⁴ Igwete Félix'ga imonhi'igi ikwatijara. A'ero ga ei Paulo'ga pe:

—Ma'ga gwyri pe nde ari raikwehe?

—Cilíciapeve'ġa gwyri pe ji ari ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

³⁵ Igwete Félix'ga ei:

—Aerē po ti ji nenhi'iga renduvi nhinhimombaragwaha nderea-poroġita rehe ġa ndurame nehē – kiroki ġa omboja nde rehe raji'i, ei ga.

Igwete ga Paulo'ga mongiukari Herodesva'ea rongauhuagwera pype ga repiakatuavouka soldados'ga pe ga mombytavo.

24

Judeusva'ea ombojaruhu Paulova'ea rehe

¹ Cinco ko ġa kiri a'ero. Aerē ikwava'ġhara'ga nduvihavuhu'ga ruri Cesaréia pe Ananias'ga. Ga gweru xava'eve'ga ojupi. Igwete Ananias'ga Tértulo'ga reruri governador'ga pyri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. A'ereki ġa e'i: “Tértulo'ga okwaha hete onhi'igatuavo. Gweroviaruka po ti ga Félix'ga pe Paulo'ga rekote'varuhua,” ei ga. Nurā ġa Tértulo'ga reruri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. ²⁻³ Igwete Félix'ga Paulo'ga mbuhurukari ġapyteri pe. A'ero Tértulo'ga imbojambojateheuhui Paulo'ga rehe o'mberō. Nahā ga ei Félix'ga pe:

—Nde ko oreruvihavuhua, ei ga. Nde erehepia katu pa nhandegwyrja jipi. Nurā ġa ymya ndotavukara'javi nhandegwyri pe a'ero, ei ga Félix'ga pe. Nde ereapouka pyryva'ea nhandegwyri pe jipi. Ndepyry hete nde ore ve. Nurā ore epavi nde ve jipi, ei Tértulo'ga ga pe. ⁴ Norombokwerajahivi po ti ore nde rerekovo nehē. Emo ji a'e nde ve kiro: Emombyry na'ē ti ore ve kiro orenhi'iga rendukatavuo. Toronhi'ġheteyme ti nde ve, ei ga Félix'ga pe.

⁵—Agwa'ga ko oko te'varuhu hete Paulo'ga. Ohoohouhu ga ġagwyri pe nhaporemō okovo judeus'ga ndayvayva ġa momymomyina nhanderuvihava'ga movahġvahiāmo, e'i tehe ga. Ga ko nazarenos'ga nduvihavamo oko – kiroki ġa oho Nazarépeva'ea nhi'iga rupi Jesusva'ea nhi'iga rupi. ⁶ Igwete ga imbote'varuhupotari judeus'ga jatyahavuhua oji'i, ei ga. A'ero ore Paulo'ga pyhygipei xa'e ti garekote'varuhua pe javo. A'ereki

ga nohendukatui nhaneramonhava'ea nhi'igagwera, ei ga. ⁷ Emo kotihĩ soldados'ga nduvihavuhu'ga ruri ore pyri Lísias'ga. Igwete ga Paulo'ga rerohoahyi ore hugwi, ei ga. ⁸ A'ero Lísias'ga ei ga pe – kiroki ga omboja Paulo'ga rehe – ga pe ga ei toho ti ga ga mombe'gwovo Félix'ga pyri javo. A'ero ore ruri nde pyri kiro, ei ga. Po ti nde ei Paulo'ga pe ga monhimombe'uuka nehẽ, a'ero po ti nde tuhẽ erekwaha pa garekote'varuhua nehẽ. “A'iti ganemimbojara ga rehe,” ere po ti nde nehẽ, e'i tehe Tértulo'ga ga pe.

⁹ Igwete judeus'ga ei no:

—Pohi tuhẽ, ei ga ga pe imboja Paulo'ga rehe no.

Paulova'ea onhimombe'u Félixva'ea pe

¹⁰ Aerẽ Félix'ga jipoeruri Paulo'ga pe:

—Ndehe erenhimombe'u kirogwe, ei ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ei:

—Ymyahũ ko nde juizramo ere'e katu jire'yja'ga ndeaporoğita pe judeus'ga ndeaporoğita pe jipi. Nurã jirory hete ji nhinhimombe'gwovo nde ve terekwaha, ei ga Félix'ga pe. ¹¹ Korogweuhunhi ji hoi Jerusalém me oji'i tambohete ti Tupana'ga javo oji'i. A'ereki doze ji kiro kiro. Po ti nde ei ga pe po ti nde ikwahavi nehẽ, ei ga. ¹² Pevo judeus'ga ji repia novia. Emo ji nanhi'igayvari pevove'ga pe orejatykahavuhua pe. Namomymomyi ji ga cidade pe no. Orejatykahai pe ji namomyi ga no, ei ga. ¹³ Ombojamboja tehe reki agwa'ga ji rehe. Nurã ga ndohepiukari jirekote'varuhua kiro nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁴ —Emo ji a'e kiro nde ve nhinhimombe'gwovo: Oreramonhava'ea javijitehe ji jikogi Tupana'ga rehe. Ajiko ji ga rehe Jesus'ga nhi'iga rupi – Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea, ei ga jupe, ei ga. Arovia pa reki ji Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'igagwera no. ¹⁵ Omanove'ga mbogweravağwama ji arovia hete agwa'ga javijitehe, ei ga ga pe. Tupana'ga po ti ga mbogwera pa gamanoa hugwi nehẽ okokatuve'ga. Okote'varuhuve'ga po ti ga ombogwera pa nehẽ no. Oro'e pa ore a'ea, ei ga. ¹⁶ Heroviaro gwaramo ji jirokwari jipi jirekokatuavo tajipoyja hete ti ji javo. Ako katu ji Tupana'ga pe. Ako katu ji ojipe'ga pe no. A'ero ji ikwahavi jivytyteri pe jirekote'varuhue'yma, ei ga ga pe.

¹⁷ —Ambokwara'ara'ja'ja ji jitekove'ỹ Jerusalém me, ei ga Félix'ga pe. Ağwamo jate ji hoa'javi pevo itambere'ia rerogwovo jire'yja'ga pe imbatere'ỹve'ga pe oji'i. Mbatara ji herohoi no takwava'ẽ ti Tupana'ga pe javo, ei ga ga pe. ¹⁸ A'ea rehe ji hoi orejatykahavuhua pype. Jihoe'ymame ipype ji jipyhei tanhimombyry ti Tupana'ga pe javo, ei ga. Ojipe'ga nonhimongyi ji pyri pevo. Ji nanhi'igayvari ga momyina no. Nahã ji rekorame judeus'ga ji repiagi pevo, ei ga ga pe. ¹⁹ Ásiapeve'ga ko pevo u judeus'ga jitehe. Gahã po uhu nde pyri javo nde ve ramo ga imbojapotarame ji rehe ramo, ei Paulo'ga. ²⁰ Ga ndure'ymame po agwa'ga omombe'u nde ve jirekote'varuhuagwera naerũ hamo. Marã reki ji rekote'varuhuagwera oji'i ji nhimombe'urame oremoğitahara'ga pyteri pe nhi'ama oji'i? ei ga. ²¹ A'ea rupi ji eahyi ga pe oji'i: “Ji gambogweravağwama reroviaro gwaramo pe ete'varuhui ji ve,” a'e ji ga pe oji'i. Pohoa jate ji eahyi nhi'ama gapyteri pe oji'i, ei Paulo'ga ga pe.

²² —Kirupi, ei Félix'ga a'ero.

Okwaha hete ga Jesus'ga nhi'igarupiva'ea novĩa. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Aerēji ti ji ei ndereaporogita pe a'ero nehē soldados'ga nduvihavuhu'ga rurame nehē Lísias'ga, ei Félix'ga ga pe.

²³ Igwete ga ei soldados'ga nduvihava'ga pe:

—Ehepia katu ti Paulo'ga, ei ga. Na ga rekoi jate reki gwemimbotarimo onga pype. Na gareheve'ga herueruri mbatera ga pe jipi, ei Félix'ga ga pe. A'ero ga hopavi pea hugwi.

Paulova'ea onhi'iga'ja Félixva'ea pe

²⁴ Aerē Félix'ga rura'javi gwembirekohēa pavēi Drusilahēa pavēi. Hēa ko judeuramo oko. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'javi ojipyri tahendu ti ganhi'iga javo. A'ero Paulo'ga imombe'ui ga pe ahejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

²⁵ —Nahanahā po ahe oko katu hamo, ei Paulo'ga ga pe no. Ahe tokoyme gwemimbotarimova'ea rehe jate hamo, ei ga ga pe. Aerē po ti Tupana'ga ga mbuhurukapavi ojipyri javo gandeaporogita pe nehē, ei Paulo'ga ga pe.

A'ea renduvame Félix'ga kyhyji a'ero. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Heregwovo kiro a'ero, ei ga. Aerē hendupotara'javame po ti ji nde mbuhurukara'javi jipiyri nehē, ei Félix'ga ga pe.

²⁶ Igwete Félix'ga ei oyvyteri pe no novĩa: “Paulo'ga po ti ombuhu itambere'ia ji ve ji mohemuka cadeia hugwi javo ji ve nehē,” ei ga novĩa. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'ja'javi ojipyri jipi ga monhi'iga ga mongovo.

²⁷ Dois ga kwara mbo'ari. Emo Félix'ga nomohemukari Paulo'ga cadeia hugwi tonhimohē ti judeus'ga ji rehe javo. Aerē Pórcio Festo'ga rekoi Félix'ga py'rovo gobernadoramo a'ero.

25

Paulova'ea oho pota Césarva'ea pyri

¹ Aerē Festo'ga ruri Cesaréia pe tahepia katu jigwyripeve'ga kiro javo. Mokoiĩ ga kiri pevo. Aerē ga hoi pea rupi Jerusalém me.

² Igwete judeus'ga nduvihava'ga nduri Festo'ga pyri ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pavēi. A'ero ga imbojambojatehehui Paulo'ga rehe. Igwete ga ehetei Festo'ga pe:

³ —Ejapyaka ti orenhi'iga rehe kiro, oro'e ore nde ve. Embuhuruka ti Paulo'ga kokoty Jerusalém me, ei ga ga pe novĩa.

A'ereki ga e'i nhogwenonde: “Tijukauka ti Paulo'ga pea rupi ga rurame Jerusalém me,” ei ga novĩa. ⁴ Nurā ga ei Festo'ga pe tombuhuruka ti ga kokoty javo.

—Nambuhurukari po ti ji ga kokoty nehē, ei Festo'ga ga pe. Pero ga ga mombytai Cesaréia pe ga rerekovo. Kotihĩ po ti ji jivyra'javi jigwovo pevo nehē no, ei ga. ⁵ Paulo'ga rekote'varuhurame po ti penduvihava'ga hoi ji rupi a'ero imbojamboja ga rehe pevo nehē, ei Festo'ga ga pe.

⁶ Mbohapyrete Festo'ga kiri Jerusalém me. Kirē ga hoa'javi Cesaréia pe opytavo. Ko'emame ga hoi juizes'ga apykava rehe oina – perope ga e'ie'i gandeaporogita pe. Igwete ga Paulo'ga rerurukari ojipyri. ⁷ Paulo'ga rurame judeus'ga – kiroki ga uhu Jerusalém hugwi – kiro ga imbojambojaruhui ite'varuhuheteva'ea ga rehe ga atimana o'ama. Omboja tehe reki

ga ga rehe. Emo ga ndohepiukari reki garekote'varuhua. ⁸ A'ero Paulo'ga nhimombe'ui.

—Ji ndakote'varuhui reki judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera pe, ei ga. Orejatykahavuhua pe ji ndakote'varuhui no. Nhandegwyriveve'ga nduvihavuhu'ga pe – perope Roma pe – ga pe ji ndakote'varuhui na jitehe no César'ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

⁹ Igwete Festo'ga ei ga pe:

—Nderehopotari nde Jerusalém me? ei ga ga pe. Pevo gwe po ti ji ei ndereaporogita pe a'ero nehë henduvame ganemimbojara nde rehe nehë, ei ga ga pe.

A'ereki Festo'ga e'i ovytyeri pe: “Nahã po ti judeus'ga nhimohemi ji rehe Paulo'ga rerohorame pevo nehë,” ei ga ovytyeri pe.

¹⁰ Emo Paulo'ga ei Festo'ga pe:

—Ji ndahoi pevo, ei ga. Avo ji ami kiro nde pyri romanoramo. Nhandegwyriveve'ga nduvihavuhu'ga moirüharamo César'ga moirüharamo po nde ei jireaporogita pe hamo, ei ga Festo'ga pe. Ji ko ndakote'varuhui tuhë judeus'ga pe. Erekwaha tuhë reki nde a'ea, ei ga ga pe. ¹¹ Po a'iti jirekote'varuhuro gwaramo ga ji jukapotari, a'ero po ji jujukaukari ga pe hamo. Emo ga omboja tehe ji rehe o'mbero. Nurã po ahe nanhimondoi gapo pe a'ero hamo, ei ga ga pe. César'ga pyri po ti ji hoi. Gaha ti e'i jireaporogita pe nehë nhandegwyriveve'ga nduvihavuhu'ga, ei Paulo'ga ga pe.

¹² A'ero Festo'ga hoi jiji onhimoğitahara'ga monhi'iga a'ea rehe. Kirë ga rura'javi javo Paulo'ga pe:

—Ehopotaramo pe ti nde hoi César'ga pyri a'ero nehë, ei Festo'ga ga pe.

Ahe omombe'u Paulova'ea Agripava'ea pe

¹³ Aerë Agripa'ga ruri Cesaréia pe. Ga ko judeus'ga nduvihavuhuro oko ojipe'ga gwyrri pe. Berenicehëa pavëi ga ruri Festo'ga repiaga. ¹⁴ He'yi ga kiri pevo. Aerë Festo'ga Paulo'ga mombe'ui Agripa'ga pe.

—Ohorame Félix'ga omombyta Paulo'ga cadeia pype ga mongovo, ei Festo'ga ga pe. ¹⁵ Ji horame Jerusalém me judeus'ga ga mombe'ui ji ve ikwehe, ei ga. Ikwava'ëhara'ga nduvihava'ga ombojaruhu ga rehe xava'eve'ga pavëi. Igwete ga ei ji ve: “Ejukauka ga a'ero,” ei ga ji ve ikwehe novia, ei Festo'ga Agripa'ga pe.

¹⁶ —“Na rui ore rekoï romanosramo ga jukajipeavo,” a'e ji ga pe, ei Festo'ga. “Omboja na'ë ga ga ndehe ga mo'ama. Henduvame ganemimbojara ojihe ga nhi'ikwepygi a'ea rehe tuhë onhimombe'gwovo no,” a'e ji. “A'ero ko ore ei gandeaporogita pe javo ga pe,” a'e ji ga pe ikwehe, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁷ —Aerë ji jivyra'javame avo judeus'ga nduri ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ji nanhimbegwei. Ko'emame ji hoi juizes'ga apykava rehe nhitena takwaha ti Paulo'ga reaporogita javo, ei Festo'ga. Igwete ji Paulo'ga rerurukari ga mo'ama orepyteri pe a'ero. ¹⁸ “Kiro po ti ga imombe'ui garekote'varuhua nehë,” a'e ji jivytyeri pe novia. Emo hajiheva'ea reki ga omboja ga rehe o'ama, ei ga Agripa'ga pe. ¹⁹ Nahã ga ei: “Paulo'ga nohendukatui oreramonhava'ea nhi'igagwera,” ei ga, ei ga. “Paulo'ga omombe'u te'varuhu Jesusva'ea no,” ei ga. “Ga e'i: ‘Jesus'ga omano. Aerë ga kwerava'javi omano hugwi,’ ei Paulo'ga,” ei ga. “T'mbe ko Paulo'ga javo,” ei ga ji ve. “A'ereki Jesusva'ea omano hete okwerava'jave'yma,” ei ga ji ve, ei Festo'ga imombe'gwovo Agripa'ga pe.

²⁰ —“Marā po ti ji ikwahahetei nanongara javo jupe naerũ?” a'e ji jiyvyteri pe, ei Festo'ga. Nurā ji ei Paulo'ga pe ikwehe: “Nderehopotari nde Jerusalém me nehē?” a'e ji ga pe. “Pevo gwe po ti ji ei nderea-poroğita pe nehē henduvame ġanhi'īga nehē,” a'e ji ga pe, ei Festo'ga. ²¹ Emo Paulo'ga e'i ji ve: “Ji ndahoi pevo,” ei ga. “Nhandegwyrripeve'ga nduvihavuhu'ga pyri ti ji hoi a'ero nehē César'ga pyri. Gaha jate po ti e'i jireaporogita pe a'ero nehē,” ei ga. “Ji mombyta jiji avo a'ero jihoa renonde,” ei Paulo'ga ji ve, ei Festo'ga. Nurā ji ga mombytaukari jiji cadeia pype kiro. Aerē po ti ji ga mondoukari César'ga pyri a'ero nehē, ei ga Agripa'ga pe.

²² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Jihi tahendu Paulo'ga nhi'īga no.

—Ko'emame po ti nde henduvi ganhi'īga a'ero nehē, ei Festo'ga ga pe.

Ahe gweru Paulova'ea Agripava'ea pyri

²³ Ko'emame ġa hopavi ongauhua pype pevove'ga jatykahava pype. Agripa'ga oho Berenicehēa pavēi. Ojigwajigwa hete pa ġa ogwovo ongauhua pype onhimboukwahava. Soldados'ga nduvihavuhu'ga oho ojipe'ģa no – kiroki ġa huvihavamo oko cidade pe. Igwete ġa hopavi ipype. A'ero Festo'ga Paulo'ga rerurukari ġapyteri pe. ²⁴ Igwete Festo'ga ei:

—Nde ve ji ei kiro, Agripa. Pe me ji epavi no. A'ereki pe avo peju, ei ga ġa pe. Pehepia pe agwa'ga Paulo'ga. Gaha rehe judeus'ga nhaporemo uhuuhu javo ji ve Jerusalém me, avo na jitehe no. “Omano po ga hamo,” e'ie'i ġa ohapukapukaita ga pe, ei Festo'ga. ²⁵ Emo ji ndakwahavi garekote'varuhua reki. A'ero po ahe ndojukaukatehei ga, ei ga. Emo Paulo'ga tuhē e'i ji ve: “César'ga pyri po ti ji hoi a'ero. Gaha ti e'i jireaporogita pe nehē,” ei ga ji ve ikwehe, ei Festo'ga ġa pe. A'ero po ti ji ga mondoukari ga pyri nehē, ei ga. ²⁶ Emo ji ndakwahavi Paulo'ga mombe'gwovo. Gara po ti ji ikwatijari imondovouka nhandervihavuhu'ga pe a'ero nehē? a'e ji, ei ga ġa pe. Nurā ji Paulo'ga mbuhurukari pe pyri kiro – nde pyri kaitu, Agripa, ei Festo'ga – tapehendu ti ganhi'īga a'ero javoji. Hendupavame ti pemombe'u ji ve garekote'varuhua a'ero. A'ea ti ji ikwatijari ga mombe'gwovo César'ga pe a'ero nehē, ei ga. ²⁷ Ikwatijare'ymame ġanemimbojara ga rehe, marā po ti ji cadeiapypeve'ga mondoukari ga pe nehē naerũ? ei Festo'ga Agripa'ga pe.

26

Paulova'ea onhimombe'u Agripava'ea pe

¹ Igwete Agripa'ga ei Paulo'ga pe:

—Here nhimombe'gwovo kiroğwe.

A'ero Paulo'ga jipoapyhoi huvihavuhu'ga pe Agripa'ga pe ta'e ti kiro nde ve javo.

²⁻³ —Pyry ji ve ji nhimombe'ui nde ve kiro, ei Paulo'ga ga pe. A'ereki nde erekwaha hete judeus'ga ndeaporogita ekovo. Nde erekwaha ġanamonhava'ea nhi'igagwera ġanhi'igayvara no, ei ga Agripa'ga pe. Judeus'ga ombojamboja tehe reki ji rehe ikwehe, ei ga. Kiro ti ji nhimombe'ukatui nde ve. Ejapyaka katu ti ji rehe a'ero, a'e ji nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

4 —Judeus'ga nhaporemo okwaha jireaporogita jivoja'ia rupi. Ga okwaha jireaporogita ymya vehevi ji ruvame jijigwyri pe na'ë aerë Jerusalém me no, ei ga. ⁵ Jirekoagwera fariseuramo ga ymya ikwahavi no. Fariseus'ga ko koji'i reki gwendu katu gwamonhava'ea nhi'igagwera jara'ga hohe, ei ga. Ji ko na tuhë ahendu katu ahenhi'igagwera jipi. Ipotarame po ga imombe'ui te a'ea hamo, ei Paulo'ga ga pe. ⁶ Kiro ga ji mo'ami reki avo timbojamboja mbatera ga rehe javo. “Gweroviaruhu ga gambogweravagwama,” ei ga ji ve, ei ga. A'iti tuhë ji imboha'uvi nhanembogweravagwama, a'e ji. A'ereki ymya Tupana'ga e'i tuhë oreramonhava'ea pe: “Aerë ti ji ga mbogwerapavi nehë,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. ⁷ A'ea jitehe orere'yja'ga omboha'u no judeus'ga – kiroki ga doze oko huvihavamo ojiheve'ga pavëi. Igwete ga nhaporemo imboha'uvi ombogweravagwama omanoa hugwi. A'ero ga Tupana'ga mboheteheitei upa arimo ypytunimo no tonhimohë Tupana'ga nhande rehe javo, ei ga. Ombogwerava mboha'uva reki ga ombojamboja ji rehe gweroviaruhu ga a'ea javo ji ve, ei ga Agripa'ga pe. ⁸ Ah judeus, maranuhrame tuhë pe ndaperoviarihu Tupana'ga remimbogwerava naerũ? ei Paulo'ga pevove'ga pe.

⁹ Igwete Paulo'ga ei no:

—Jihi na jitehe a'e na'ë jiyvyteri pe: “Amovahĩ po ji Nazarépeve'ga mombe'ua Jesus'ga mombe'ua imombiga hamo,” a'e ji javo ikwehe novĩa, ei Paulo'ga. ¹⁰ Na tuhë ji rekoi a'ero Jerusalém me ikwehe, ei ga. He'yive'ga ji amondouka ga mongiuka cadeia pype Jesus'gareheve'ga. Ikwava'ëhara'ga nduvihava'ga omongiuka ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe. Ga ga jukapotarame ji ei no: “Pejukauka tuhë ga a'ero,” a'e ji ga pe, ei ga. ¹¹ Igwete ji hojiohi nhandejatykahava pype nhaporemo ga nupanupãuka pepohi ti Jesus'ga hugwi javo ga pe, ei ga. Anhimboahi hete ji ga pe, ei ga. A'ero hajihejiheva'e pe cidades pe ji hoi tajigwarai ti ga ndehe javo ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporogita rerojijjagwera

¹² Igwete Paulo'ga ei Agripa'ga pe:

—A'ero ji hoi pea rupi cidade de Damasco pe ikwehe novĩa. Ik-wava'ëhara'ga nduvihava'ga ji mondouka pevo topyhyguka ti ga Jesus'gareheve'ga javo ji ve, ei Paulo'ga. ¹³ Ahaji katu ji hepiagi reki hendy'javuhuva'ea. Yvaga hugwi turi ji ve. A'ea hendy'javuhu hete koji'i kwara hohe. Mbyteri pe ji rekoi a'ero jirupive'ga pavëi, ei ga. ¹⁴ A'ea ore mombori yvyvo, ei ga. Igwete ji henduvi ganhi'iga ji ve. Judeus'ga nhi'igimo ga ei ji ve. “Saulo, Saulo!” ei ga ji ve. “Maraname nde imbohahyukarhui ji ve? Tiruahũ nde ve nde naneangarihu,” ei ga ji ve, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁵ —A'ero ji ei ga pe: “Manamo pe?”

—“Ji ko Jesusramo ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga, ei Paulo'ga. ¹⁶ “Here epo'ama kirogwe,” ei Jesus'ga ji ve, ei ga. “Ajipiuka ji nde ve toko ti ga jipokoharamo javo nde ve. Eremombe'u po ti nde ga pe enhimbiepiaga nehë,” ei ga, ei ga. “Ji jipiukara'javame nde ve po ti nde a'ea mombe'ui nehë no,” ei Jesus'ga ji ve, ei Paulo'ga. ¹⁷ “Judeus'ga jigwarairame nde rehe po ti ji nde mbopiro'yi ga hugwi. Judeus'garũve'ga hugwi po ti ji nde mbopiro'yi nehë no,” ei ga javo ji ve, ei ga. “Ga pyri po ti ji nde mondokari nehë judeus'garũve'ga pyri. ¹⁸ Igwete po ti nde ikwahavukari a'itituhëva'ea judeus'garũve'ga pe nehë,” ei ga

ji ve, ei ga. “Igwete po ti nde ġa mbopohirikari ġandekote'varuhua hugwi ġa mongokatuavo nehĕ. Igwete po ti nde ġa mbopiro'yi Satanás'ga popoakara hugwi nehĕ Tupana'ga popoakara rerekouka ġa pe nehĕ,” ei ga ji ve, ei ga. “A'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehĕ ġajikoga ġwaramo ji rehe nehĕ. Igwete po ti ġa nduvi jara'ġa pyri nehĕ – kiroki ġa Tupana'ga omo'emo'ĕ ġa ojive no,” ei Jesus'ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga pokoharamo

¹⁹ Igwete Paulo'ga ei no:

—Ahendu katu ji ga jipiukarame ji ve yvaga hugwi, ei ga Agripa'ga pe. ²⁰ Igwete ji imombe'ui Jesus'ga nhi'ġa Damascoveve'ġa pe na'ĕ Jerusalémmeve'ġa pe no. Judéiapeve'ġa gwyrá rupi ji hojihoi imombe'gwovo ġa pe. Judeus'ġarūive'ġa pe ji imombe'ui no, ei ga. A'ea'e ji ġa pe jipi: Perojijyi ti pejeaporogita pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Peko katu ti a'ero hepiuka pejipohiragwera pejikote'varuhua hugwi, a'e ji ġa pe, ei Paulo'ga. ²¹ Nhirembi'ea rehe judeus'ġa ji pyhygi nhandejatykahavuhua rokari pe ji juka pota. ²² Emo kiromo jate Tupana'ga ji pokopoko okovo. Nurā ji ami imombe'ukatuavo kiro ahe ve nhaporemo okoteheve'ġa pe huvihava'ġa pe no, ei Paulo'ga. Nhiremimombe'ua ko aheremimombe'ua ja reki. A'ereki Moisésva'ea omombe'u aerēva'ea. Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea omombe'u a'ea jitehe no. A'ea pe jate ji ei jipi imombe'gwovo no, ei ga ġa pe. ²³ Nahā ahe ei hako: “Aerĕ po ti Cristo'ga manoi nehĕ. Cristo'ga na'ĕ po ti Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi a'ero nehĕ,” ei ahe. “Nahā po ti Cristo'ga ikwahavukari ġambogweravagwama judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe no,” ei ahe hako, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁴ Nahā Paulo'ga nhimombe'umbe'ui. Nanime Festo'ga eahyi ga pe:

—Paulo, neakāte'varuhu nde. Ikwatijara repiahetea neakaġa mbote'varuhui, ei Festo'ga ġa pe.

²⁵ —Avi pyry hete nhiakaġa, ei Paulo'ga javo ġa pe. A'itituhēva'ea ji amombe'u katu, Festo, ei ga. ²⁶ Agripa'ga okwaha hete nanongara. A'ero ji ndapojihuvi nhinhi'ġa ġa pe, ei ga. A'ereki Jesus'ga mombe'ua nonhimimi'i'i ġa pe. A'ereki jukwaha hete Jesus'ga rekohava, ei ga Festo'ga pe. ²⁷ Oro nde, Agripa, ei ga. Ererovia nde Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhi'ġagwera? Ki nde ererovia tuhĕ, a'e ji, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁸ Igwete Agripa'ga ei ga pe:

—Kotihĭ nde ji mbojikopotari Jesus'ga rehe naerū? ei ga.

²⁹ Igwete Paulo'ga ei:

—Kotihĭ nde jikogame ga rehe po ti pyryvamo ji ve. Mbaigwe nde jikogame po ti pyryvamo jitehe nehĕ. A'ereki ji a'e hete Tupana'ga pe toko ti ġa ji javijitehe javo, ei Paulo'ga. Nde ve ji ei, Agripa. Jara'ġa pe ji ei no – kiroki ġa ġwendu nhinhi'ġa kiro. Tapejiko pa ti Jesus'ga rehe ji javijitehe, a'e ji pe me, ei ga. Emo jipoa ja rūi po pepoa hamo. A'ereki ġa ji pokwa itanhuramuhūa pyvō, ei ga ġa pe.

³⁰ Igwete Agripa'ga po'ami a'ero Festo'ga pavēi. Berenicehĕa po'ami no jara'ġa pavēi. Igwete ġa jogwerohoi pea hugwi onhomonhi'ġa.

³¹ —Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ġa javo ojohupe. Po ahe ndo-jukatehei te ga, ei ġa. Nomondoukari po ahe ga cadeia pype hamo, ei ġa ojohupe novĭa.

³² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Ga hopotare'ymame César'ga pyri po ahe omohemuka ga cadeia hugwi ga mondovo hamo, ei ga ga pe.

27

Soldadosva'ea gweroho Paulova'ea Roma pe

¹ Aerē Festo'ga ei soldados'ga pe:

—Pembo'avuka ti kiro cadeiapypeve'ga Paulo'ga kiro itayharuhua pype ga mondovo César'ga gwyrri pe Itália pe, ei ga soldados'ga pe.

Igwete ga Paulo'ga nderohoi Júlio'ga pyri. Ga ko soldados'ga nduvihava'ga. Ga oporavyky gwuvihavuhu'ga pe Roma pe onhimongyavo. Igwete soldados'ga Paulo'ga nderohoi javo Júlio'ga pe:

—Embo'a ti cadeiapypeve'ga nderogwovo kiro, ei ga ga pe.

² Jihi Lucasramo aho Paulo'ga ndupi no. Igwete ore avi itayharuhua pype cidades de Adramítiohugwiva'ea pype.

—Toroho ti imbojoapiapiavo cidades Ásiapeve'ga gwyrri pe, ei ga.

Igwete ore avi ipype orogwovo. Aristarco'ga oho ore rupi no Macedôniapeve'ga gwyrripeve'ga cidade de Tessalônicapeve'ga. ³ Igwete ore hoi. Ko'emame ore vahemi cidade de Sidom me. Igwete Júlio'ga pyryvamo Paulo'ga pe javo.

—Eho ti ga pyri, ei ga, ejiheve'ga pyri tomondo ti ga mbatera nde ve, ei ga Paulo'ga pe.

A'ero ore hoi.

⁴ Aerē ore ava'javi orogwovo pea hugwi. Kiro vyvturanuhūa ruri ore rovatiamo. Nurā ore hoi ypa'ouhū vyvri Chipre vyvri oronhimima vyvtua hugwi. ⁵ Aerē ore yahavi okwava Cilíciapeve'ga gwyrri pyvō. Panfíliapeve'ga gwyrri pyvō ore kwavi no. Aerē ore hoi cidade de Mirra pe Líciapeve'ga gwyrri pe. ⁶ Pevo Júlio'ga hepiagi ojipea itayharuhua Alexandriahugwiva'ea – kiroki oho gwerī Itáliapeve'ga gwyrri pe. Nurā Júlio'ga ore nhaḡi a'ea pype.

⁷ He'yi ore kiri orogwovo. Maymbeve ore hoi orokovo. A'ereki vyvturanuhūa ore ve. Ndorohoi gwerevi ore orokovo. Ore vahemame cidade de Cnido vyvri vyvtua noremogwawukari ipyvō. Nurā ore hoi ypa'ouhū vyvri Creta vyvri vyvtue'yma rupi. Igwete ore kwavi Salmona pyvō – perope vyva oho ppyteri pe. ⁸ Hehemo ore hoi yembeyvyri. Vyvtua noremovahemukari gwerevi nhimbiari pe Bons Portos pe ira'agwe cidade de Laséia hugwi.

⁹ Aerē Paulo'ga ga moḡitai novīa. A'ereki maname ore pytai pevo. Okwavipe judeus'ga apoa a'ero i'ue'ŷkava – a'ea rupi ga ikwava'egukari mbiara Tupana'ga pe okote'varuhuva'ea rehe. Okwavipe a'ea. Tiruahū orehoa'javame kiro. A'ereki yapohua u gwerī. Nurā Paulo'ga ga moḡitai javo ga pe.

¹⁰ —Xahoa'javyme ti kiro, ei ga. Nhande hoaharame kiro po ti imbohahyukari nhande ve nehē, ei ga. Ite'varuhu po ti itayharuhua pe nhanembatera pe no. A'ero po ti nhande manoi nehē no, ei Paulo'ga ga pe.

¹¹ Júlio'ga nohenduvi reki Paulo'ga nhi'iga. Gwerovia ga itayharuhua jara'ga nhi'iga imondohara'ga nduvihava'ga nhi'iga no. ¹² Ojipe'ga e'i no:

—Timbojaryme ti yhara avo, ei ga. A'ereki ite'varuhu nhimbiara yapouhua rupi, ei ga ojohupe. Hehemo'i ti tiroho ypa'ouhū vyvri Creta

vyvri imboja. Tihepia ti nhanevahema pevo cidade de Fenice pe nehē, ei ġa. Pevo po ti nhande imbojari yhara yapouhua rupi. A'ereki pyry ijahava pevo. Ndipopoakahetei ko vvytua pevo, ei ġa ojohupeupe onhimongyavo.

Yvyruhua

¹³ Aerē turi vvytukatua. Nurā ġa ei ojohupe:

—Xaho tuhē kiroġwe, ja'gwy, ei ġa. Kiroġwe po pyry ovuhu nhandehohava, ei ġa ojohupe novīa.

A'ero ġa hupiri yhya hugwi itauhuva'ea ipohyiva'ea – kiroki nomoanhanukari itayharuhua. Igwete ore hoa'javi Creta rembeyvyri. ¹⁴ Emo kotihī uhu vvyturanuhūa Creta hugwi. Nordeste ko hera vvyturanuhūa rera. ¹⁵ Kiro turahyi itayharuhua pe. Tegwete ore herohohava vvytua ore rovatiamo ġwaramo. Vvytua tuhē ore rerohoi ore rerekovo a'ero. ¹⁶⁻¹⁷ Ypa'ō vvyri Cauda vvyri ore hoi. Pevo igwyre'i vvytua ore ve. Igwete ore ipyhygahyi yha'ria hupia. Norombo'avi gwerevi ore itayharuhua pype herekokatuavo. Kirē ġa imonhatimatimani itayharuhua ihama rerogwovo nhapytiammo imongovo toandogyne ti itayharuhua javo. Aerē:

—Kiro po ti nhande herohoi tye'ymuhūa apiavo herotyva y'ytiguhūa rehe nehē, ei ġa okyhyjiavo.

A'ereki pevo u y'tiguhūa ppyteri pe'i Líbiapeve'ġa gwyra ppyvo. Igwete ġa imbojyva'javi itayharuhua pype tapy'ynhapiruhuva'ea yhara moanhandava vvytua tomoanhaheteyme ti javo. Gwemimbotarimo vvytua ore rerohoi a'ero. ¹⁸ Ndopigi vvyruhua ore mbojirejireva. Nurā ko'emame ġa imombomombori mbatera y pe timbovevujuka ti itayharuhua javo. ¹⁹ Ko'emame ġa opoa pyvō imombori y pe itayharuhua rupiara no.

²⁰ He'yi ore kiri ipype. Arimo ore ndorohepiaga'javi kwara. Ypytunimo ore ndorohepiaga'javi jaytata'ia. Igwete vvyruhua ore rerekouhui. Nurā ore ei:

—Kiro po ti nhande papavi tuhē nehē, oro'e ore orojohupe.

²¹ Ymya ġa ndo'ukatua'javi mbatera okovo. A'ero Paulo'ga hoi ġapyteri pe o'ama.

—Mbaria po pe nanhirenduvi raikwehe, ei ga ġa pe. Ndaperuri po pe Creta hugwi ramo. Herure'ymame po ndojigwarajuhui itayharuhua rehe kiro ramo. A'ero po mbatera ndohoi ppy pe ramo, ei Paulo'ga ġa pe. ²² Emo kiro ji ei pe me: Penhimboitakwerimo ti peko. Niamanoi po ti nhande nehē. Itayharuhua tehe po ti oho ppy pe nehē, ei ga ġa pe. ²³ Akwaha ji a'ea. A'ereki Tupana'ga – ga ji pojyka ojive, gaha ji ambohete hete jipi – gaha ojipyrive'ga mbuhuruka ji pyri ga mo'ama ppytunimo, ei ga. ²⁴ Igwete ga ei ji ve oji'i: “Paulo, terekyhyji ti ekovo. Ereho tuhē ti nde e'ama César'ga pyri nehē,” ei ga ji ve oji'i, ei ga ġa pe. “Tupana'ga ti omombyry nde ve. Nurā ti nderupive'ġa ndopapavi ppy pe nehē,” ei Tupana'gapyrive'ga ji ve, ei ga. ²⁵ Penhimboitakwerimo ti peko a'ero, ei Paulo'ga ġa pe. Ajiko ji Tupana'ga rehe. A'ero ji heroviahetei ganhi'iga jijive. Nurā ji ei pe me: Na tuhē po ti ihoi Tupana'ga rembi'ea rupi nehē, ei ga. ²⁶ A'erorame tehe po ti vvytua nhande rerohoi nhande mbotyva nhande noġa ypa'ouhūa rehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ga pe.

²⁷ He'yi treze ore kiri vyvruhua rerekovo. Yvytua ore rerohorohoi yphiaua ruvihavuhua pype Mediterrâneo pype. Ypyhaji katu itayharuhua mondohara'ga ei:

—Ira'agweuhunhi yembe'yva aḡwamo, ei ga ojohupe.

²⁸ Igwete ga ha'āa'aḡi tihepia ti typya a'ero javo.

—Trinta e seis metros, ei ga.

Hehemo'i ga herohoi ha'āa'aḡa'java.

—Igwyre'i kiroḡwe typya vinte e sete metros, ei ga. ²⁹ Kiro po ti vyvutua nhande rerohoi ita rehe nhande noḡa nehē, ei ga okyhyjiavo.

Nurā ga ipohyiva'ea imbojyvi yhara revira hugwi ihamuhūa rehe. Quatro ga imbojyvi ipohyiva'ea imondovo ypy pe timombyta ti itayharuhua inoḡa javo.

—Kotihī po ko'ema ruri hamo, ei ga ojohupe.

³⁰ Emo itayharuhua mondohara'ga oka'nhy pota jugwi onhimima xamanoyme ti javo ojohupe. A'ero ga imbojyvi yha'ria y pe. Igwete ga ei jara'ga pe o'mbero:

—Torombojy ti ipohyiva'ea itayharuhua tīa hugwi kiro, ei ga o'mbero.

³¹ Oka'nhy ḡwerī reki ga novīa. Emo Paulo'ga ikwahavame e'i soldados'ga pe Júlio'ga pe:

—Imondohara'ga pytae'ymame itayharuhua pype po ti pe papavi ypy pe nehē, ei ga.

³² Igwete soldados'ga ikwahavondogi ihamuhūa imbojyhava yha'ria mbohia y pe tohoyme ti ga javo.

³³ Ko'eḡatue'yma rupi Paulo'ga ei ipypiarā'ga pe nhaporemo:

—Peji i'gwovo kiroḡwe, ei ga. A'reki he'yi quatorze pe kiri i'ukatue'yma marā po ti nhande ve javo, ei ga. ³⁴ Nurā ji ehetei pe me: Pe'u ti mo tapepytujiko tuhē ti. Napemanoi po ti pe nehē, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ga pe.

³⁵ Onhi'iḡirē ga ipyhygi pāo onhi'iḡa Tupana'ga pe ḡandovaki.

—Pyry hete nde imbuhuri mbatera ore ve toro'u, ei Paulo'ga ga pe.

Igwete ga jaygwe'rogi i'gwovo. ³⁶ A'ero ga ndoryvamo i'gwovo no.

³⁷ He'yjuhuva'ero ore rekoī itayharuhua pype duzentos e setenta e seis. ³⁸ I'ukatupavirē ga imombomombori trigo y pe timbovevujuka itayharuhua javo.

Typepemuhūa gwovaja'ro itayharuhua

³⁹ Ko'eḡaturame itayharuhua mondohara'ga hepiagi vyva ikwahave'yma. Kirē ga hepiagi ypia'ia y'ytiḡa hembeyviri. Nurā ga ei ojohupe:

—Pevo ti tiroho herohyga y'ytiḡa rehe heroja. Tihepia ti nhande herovahema pevo nehē, ei ga ojohupe.

⁴⁰ A'ero ga ikwahavondogi ihama imbohia ipohyiva'ea ypy pe. A'ea ja jara'ga ikwaharavi imopyryryngava tiroho katu javo. Igwete ga imbovyri yva rehe tapy'ynhapiruhuva'ea itayharuhua moanhandava imohina ipypira. Itīa rehe ga imbovyri imohina a'ea pyvō ti vyvutua tomoanha yhara javo. Nahā vyvutua ore rerohoi yembe'yva rehei katu novīa. ⁴¹ Emo ore rerohy ore noḡa ppyjuvuhua rehe ppyteri pe. A'ero ifiatykai y'ytiḡa rehe. Ndojipe'aa'javi jugwi. Igwete hevira jovaja'roja'rogi a'ero typepemuhūa rerekouhuavo.

⁴² Igwete soldados'ga ei ojohupe:

—Tijuka pa ti cadeiapypeve'ga a'ero toytavyme ti ġa oka'nhyma nhande hugwi, ei ġa ojuhupe.

⁴³ Emo Júlio'ga e'i ġa pe:

—Tapejukai ti ġa, ei ga ġa pe.

A'ereki ga ndojukaukapotari Paulo'ga. Kirē ga ei ore ve:

—Ikwahavame pejiytavo pe na'ē ti pepopepo y pe pejiytavo penhi'eamo yembe'yi pe nehē, ei ga. ⁴⁴ Aerē ti jararamo pehopeho yva raygwera rehe itayharuhua raygwera rehe nehē, ei ga ore ve.

Nahanahā ore hopavi yembe'yi pe a'ero oro'eamo.

28

Paulova'ea opyta Malta pe

¹ Oro'embavame pevove'ga imombe'ui yvya ore ve.

—Agwa ko ypa'ouhū. Malta ko hera, ei ġa ore ve.

² Igwete ġa imombyryhetei ore ve ore pokoga. A'ereki iroyxaġahi ore ve. Amana okyripe ore ve no. Igwete ġa imombyryhetei ore ve japovo tata tapejipe'e ti javo. ³ Igwete Paulo'ga ġa ndatahari herua inoġa tata pe. A'ero ihemi mboja jugwi ahejukava'ea hakuva rerekovo ġwaramo. Igwete Paulo'ga poa hu'ui ohaekovo gapoa rehe okovo. ⁴ Hepiagame pevove'ga etehi ojuhupe:

—Iporojukava'ero po ga oko. Nomanoi ga ypy pe rajji'i. Emo kiro aherepykava. Mboja po ti ojuka ga kiro nehē, e'i tehe ġa ga pe.

⁵ Igwete Paulo'ga opoa mbovavagi imomboja mboja imbohia tata pe. Ndahahyi reki ga pe. ⁶ Igwete ġa ga repiahetei upa.

—Kiro po ti ivuvupavi nehē, e'i tehe ġa. Mara'ngu po ti ga kotihī omanomo nehē? ei ġa.

Mbaigwe ġa nduvi tihepia ti gamanoa javo novīa. Aerē hepiagame hahye'yma ga pe a'ero ġa herojijyi gweaporogita.

—Yvagipeva'ero reki ko ga rekoi, e'i tehe ġa ga pe a'ero.

⁷ Igwete Públio'ga ore mbuhurukari ojipyri. Ira'agwe te gagwyrā. Ga ko ġanduvihavamo oko pevo ypa'ouhū me. Igwete ga ore mbuhurukari ojipyri imombyryva ore ve. Trēs ga ore mongirukari ojipyri. ⁸ A'ea rupi Paulo'ga hoi Públio'ga ruva'ga pyri. A'ereki ga itetirūa onhinoġa upa. O'ao'a ga rehe jipi. Gapy'a hahy hete no. Igwete Paulo'ga hoi ga repiaga. Igwete ga ei Tupana'ga pe tomombi ti ga karugwara ga hugwi javo. A'ero Paulo'ga pokogi ga rehe imombiga gatetirūa ga hugwi. ⁹ Ikwahavame jara'ga nduri Paulo'ga pyri ypa'ouhumeve'ga – kiroki ġa itetirūa – kiro ġa nduġanduri Paulo'ga pyri tomombi ti ga oretetirūa ore hugwi javo. A'ero ga imombimombigi ġa hugwi no. ¹⁰⁻¹¹ A'ero ġa imbuhumbuhuri mbatera ore ve ore rerekokatuavo.

Paulova'ea oho Roma pe

Trēs jahya rupi ore pytai pevo orojupa yapohua rupi. A'ero ore nhinhaġi itayharuhua pype Alexandriahugwiva'ea pype. “Os Deuses Gêmeos,” ei ġa jupe. A'ea opyta ypa'ouhū me yapohua rupi no. A'ea pype ore nhinhaġi a'ero. Ore herohoġwerīrame ypa'omeve'ga imbuhumbuhuri ore ve mbatera orehohava rupiara. ¹² Igwete ore hoi orovahema cidade de Siracusa pe oroja. Trēs ore kiri pevo. ¹³ Aerē ore hoi yembeyvyri cidade de Régio pe. Ko'emame turi vytyukatua ore ve ore rerogwovo. Ko'emame ore vahemi cidade de Pozuoli pe oropytavo. ¹⁴ Pevo ore Jesus'gareheve'ga ndepiagi.

—Pepytaahi'vi ti. Sete ti peki ore pyri, ei ġa ore ve.

A'ero ore pytai ġa pyri. Aerē ore hoi pea rupi orogwovo Roma pe. ¹⁵ Ojipe'ġa orehoa mombe'u jipe Jesus'ġareheve'ġa pe Roma pe. Henduvame ġa nduri jugwi ore rovatiamo Praça de Ápio pe. Aerē ojipe'ġa ore rovatī Trēs Vendas pe. A'ero ġa ore mbojiroviari ore rerogwovo. Ga ndepiagame Paulo'ġa ei Tupana'ġa pe:

—Pyry hete nde ġa mbuhurukari ji pyri, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ġa roryvamo ogwovo ġa ndupi.

Paulova'ea omombe'u Jesus'ġa Roma pe

¹⁶ Aerē ore vahemi Roma pe. Igwete romanos'ġa nduvihava'ġa Paulo'ġa mondoukari onga pype tohoyme ti ga jugwi javo. Ga tehe u pevo soldado'ġa pavēi gwepiakava'ġa pavēi. ¹⁷ Trēs ġa kiri. Aerē Paulo'ġa ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ġa nduvihava'ġa. Ga jatykarame Paulo'ġa nhimombe'ui ġa pe.

—Nhiirū, ei ga gwe'ya'ġa pe. Ji ndakote'varuhui judeus'ġa pe nhandere'ya'ġa pe ikwehe, ei ga. Nhaneramonhava'ea nhi'igagwera pe ji ndakote'varuhui no novīa. Emo judeus'ġa oko tehe reki ji rehe ji pyhygauka Jerusalēm me ji mondoukaruhu tehe romanos'ġa nduvihava'ġa po pe ikwehe, ei Paulo'ġa. ¹⁸ Aerē ġanduvihava'ġa henduvi nhinhi'igā. “Po ahe ndojukai tuhē te Paulo'ġa hamo,” ei ġa ji mombe'gwovo. “A'ereki ga nitiruahūi. Timohemuka ti ga mondovouka a'ero,” ei ġa ikwehe novīa, ei ga. ¹⁹ Emo judeus'ġa e'i: “Tapemohemukari ga,” ei ġa, ei Paulo'ġa ġa pe. Nurā ji ei romanos'ġa nduvihava'ġa pe: “Aho pota ji nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ġa pyri César'ġa pyri a'ero. Gaha ti e'i jireaporoġita pe nehē,” a'e ji, ei ga. Emo ji nambojari reki ite'varuhuva'ea nhandere'ya'ġa ndehe, ei Paulo'ġa ġa pe. ²⁰ Kiro ji pe mbuhurukari jijipyri a'ero tahepia ġa javo. Tanhi'ī ti ġa pe, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki israelitasramo nhande tirovia Tupana'ġa remimbogwerava. A'ea rehe reki ġa ji pyhygi ji pokwa itanhuramuhūa pyvō ikwehe, ei Paulo'ġa imombe'gwovo ġa pe.

²¹ Igwete ġa ei Paulo'ġa pe:

—Judéiapeve'ġa nombuhurukari ġwembikwatijara ore ve nde mombe'gwovo, ei ġa. Igwete nhandere'ya'ġa – kiroki ġa uhu pea hugwi – ġa nde'ite'varuhui nde ve. Ga ndogweruri pevove'ġa nhi'igagwera a'ea rehe no. ²² Ore reki orohendu pota nenhi'igā, ei ġa Paulo'ġa pe. Marāi nde jupe naerū? A'ereki ojigwyripeve'ġa nhaporemō ġa e'i te'varuhu Jesus'ġanhi'igarupiva'ea rehe, ei ġa. ²³ Irūa rupi po ti ore rura'javi henduva nenhi'igā a'ero nehē, ei ġa Paulo'ġa pe.

O'eagwera rupi katu ġa ndura'javi Paulo'ġa rongā pe a'ero. He'yjuhuve'ġa reki uhu ga pyri. Igwete ga imombe'ui ġa pe Moisésva'ea remimbo'eagwera ahenhi'igagwera no – kiroki ahe Tupana'ġa nhi'igā mombe'u hako. A'ereki ga gweroviaruka pota ġa pe onhi'igā Jesus'ġa mombe'urame.

—Cristo'ġa ahe omombe'u hako, ei Paulo'ġa ġa pe. Jesus'ġa reki ko Cristoramo oko Tupana'ġa remimbuhurukaramo, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ġa pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ġa ġa pe.

Pyphajive ga ega'ei ġa pe imoypytunauka. ²⁴ A'ero jara'ġa heroviari tuhē ganhi'igā. Jara'ġa ki a'e te ndogweroviari upa. ²⁵ Igwete ġa nhonhi'igayvayvari ogwovo ga hugwi. Ga hogwerīa rupi Paulo'ġa ei ġa pe a'ero:

—Tupana'ga ra'uva ombuhuruka katu onhi'iga a'itituhēva'ea pen-amonhava'ea pe hako. A'ereki gara'uva onhi'ī Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pe Isaiásva'ea pe emombe'u ti ga pe javo, ei ga.

²⁶Nahā ko Tupana'ga ra'uva ei ahe ve a'ero hako:

“Heregwovo nhinhi'iga mombe'gwovo akoja'ga pe.

Nahā ti ere ga pe:

‘Pehenduendu po ti pe novīa.

Emo po ti pe ndapekwahavi nehē.

Pehepiepia po ti pe novīa.

Emo po ti pe napembaragwahavi nehē.’

Pohoa ti ere javo ga pe,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei Paulo'ga ga pe.

²⁷“A'ereki ga noangarihu ikwahapotare'yma,” e'i Isaiásva'ea pe, ei ga.

“Ndaheakwari ga.

A'ereki ga napembaragwahavi hepiagame.

Ndiapyakwari ga.

A'ereki ga ndokwahavi henduvame,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei ga.

“A'ereki ga ndopohipotaruhui okote'varuhua hugwi.

Nomomborukapotari ga Tupana'ga pe okote'varuhua,” e'i, ei ga ga pe.

Nahā ko Tupana'ga ra'uva nhi'igagwera Isaiásva'ea pe hako, ei ga. A'ero ahe imombe'ui nhaneramonhava'ea pe, ei Paulo'ga judeus'ga pe.

²⁸⁻²⁹—Pekwaha tuhē a'ero, ei ga ga pe. Judeus'garūive'ga pe Tupana'ga omondouka onhi'iga a'ero, ei ga. Ga pe ga omombe'uuka Jesus'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga, ei ga. Gahā po ti gwendu ojikoga Jesus'ga rehe a'ero nehē! ei Paulo'ga ga pe.

A'ero ga hoi ga hugwi.

³⁰Aerē ojipe'ga nduganduri Paulo'ga pyri jipi. A'ereki pevove'ga omondo'ā gwonga ga pe itambere'ia rehe. Dois Paulo'ga kwara mbo'ari upa ipype. A'ero ojipe'ga nduganduri ga repiaga. Horyory ga ga ndurame ojipyri. ³¹Igwete ga ga mbo'embo'ei Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe.

—Pejikogame Jesus'ga rehe po ti pe ei Tupana'ga pe: “Emombo ti jirekote'varuhua ji hugwi.” Jesus'ga manoro gwaramo pe ndepyga po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi pe mongovo ojiheva'ero nehē, ei ga. Jesus'ga nhi'iga rupi ti peho a'ero pejikokatuavo nehē, ei Paulo'ga ga pe.

Ndopojihuvi ga imombe'gwombe'gwovo ga pe jipi. Igwete pevove'ga nomombe'upigukari ga pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ROMAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Romanos

¹ Ji ko Pauloramō Jesus Cristo'gareheva'ero jitekovo garemimbotari-mova'ea rehe. Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'īga imondovouka pe me – perope peju cidade de Roma pe. Tupana'ga ji mōngo omoirūharamo ikwehe. Igwete ga ei ji ve: “Emombe'umbe'u ti ǵa pe nhiremi-mombe'upyryva Jesus Cristo'ga mombe'gwovo,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

² Ymya Tupana'ga ikwahavukari ǵwemimombe'upyryva onhi'īga mombe'uharava'ea pe hako. “Amondo po ti ji Cristo'ga yvyakotyve'ǵa pyri nehē. Pyry po ti ǵa pe a'ero nehē,” ei Tupana'ga ahe ve. “Pekwatija ti nhiremimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo a'ero tokwaha ti ǵa javoji,” ei ga onhi'īga mombe'uharava'ea pe hako. A'ero ahe ikwatijari inoǵa hako. (Aherembikwatijara ko Tupana'ga mombe'uhava.)

³ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ǵwemimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovouka hako. Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga nhandepojoykaharete'ga. Yvyakotyva'ero ga ari Daviva'ea rymyminorō raikwehe. ⁴ Tupana'gahugwiva'ero ga pyryhetero. Tupana'ga opopoakarimo ga Cristo'ga mboukwahahetei gwa'yramo. A'ereki ga Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi. ⁵ Igwete ga ei Cristo'ga pe: “Emomyry ti Paulo'ga pe terenhimoirūka ti ga pe a'ero,” ei Tupana'ga Cristo'ga pe. Nurā ji Cristo'ga moirūi ga mombe'gwovo ojipe'ǵa gwyripeve'ǵa pe nhaporemō tojiko ti ǵa ga rehe javo. “Tohendu katu ti ǵa Cristo'ga nhi'īga nehē. A'ero po ti ǵa ga mbohetei nehē no,” a'e ji ǵa pe jipi. ⁶ Pe me ji ei a'ea no. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe pejikovo gareheva'ero,” ei Tupana'ga.

⁷ Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'īga a'ero imondovouka pe me Roma pe. Pe ko Tupana'ga py'a ja. E'i ga pe me: “Ga ko jireheva'ero,” ei ga pe me.

Tupana'ga ti tomomyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoǵatu ti ǵa pepy'a no.

Taho ti pe pyri, ei Paulova'ea

⁸ Ta'e na'ē ti pe me. Jesus Cristo'ga rekorō ǵwaramo ji pavēi ji ei Tupana'ga pe: “Apī, ndepyry hete nde ejiheve'ǵa nderekopava Roma pe. A'ereki jara'ǵa nhaporemō omombe'u ǵa kiro,” a'e ji. “Ojiko hete ǵa Jesus Cristo'ga rehe Roma pe,” ei ǵa,” a'e ji Tupana'ga pe pe mombe'gwovo. ⁹ Ga pe ji poravykykatui jipi garemimombe'ua mombe'gwovo gara'yra'ga mombe'gwovo. Nhinhi'īga nanani Tupana'ga pe ji pe mombe'umbe'ui jipi. Ga okwaha hete nhiremimombe'umbe'ua ojive. ¹⁰ A'ea'e ji Tupana'ga pe jipi: “Apī, ymyagwera jate ji hopotaramo Romapeve'ǵa pyri novīa. Nde ipotarame jihoa ǵa pyri ji mondo ti kiro ǵa pyri a'ero,” a'e ji ga pe. ¹¹ A'ereki ji opohepiaga'u hete topomoirū ti javo. A'ero po ti Tupana'ga ra'uva imomyryvi pe me nehē. A'ero po ti pe jikohetei Cristo'ga rehe nehē. ¹² Nahā po ti nhande jopokopokogi a'ero nhanderoryryvamo nehē. Pejikhetea repiagame po ti ji roryvamo pe ndehe nehē. Na jitehe po ti pe ndoryvamo jijikhetea repiagame nehē no. Nahā po ti nhande nhombojijikhetei Cristo'ga rehe nehē.

¹³ Nhiirũ, tamombe'u ti pe me tapekwaha. Kotihĩtihĩ ji hopotaramo pe pyri novĩa. Emo tegwete jihohava jipi. Tambojiko pota ji pepyteripeve'ga Cristo'ga rehe. Nahanahã ji judeus'garũive'ga mbojikogukari ojipe'ga gwyri pe ikwehe. ¹⁴ A'ereki Jesus Cristo'ga e'i ji ve: "Ji mombe'umbe'u ti ga pe nhaporemo," ei ga. Nurã ji Cristo'ga mombe'umbe'ui ga pe jipi. Ka'gwyripeve'ga pe ji ga mombe'ui. Cidadepeve'ga pe ji ga mombe'ui no. Ikwahapyra'ga pe ji ga mombe'ui. Ikwahapyre'ỹve'ga pe ji ga mombe'ui no. ¹⁵ Nurã ji jirokwapotari Cristo'ga mombe'gwovo pe me Roma pe no.

Tupana'ga remimombe'upyryva ikwahy hete

¹⁶ Cristo'ga mombe'ua pyry hete ji ve. Nurã ji nanotĩ a'ea. Ga a'ea roviarame Tupana'ga omombo gãndekote'varuhua ga hugwi – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. Judeus'ga hugwi pyy ga imombori gãndekote'varuhua ga jikogame Cristo'ga rehe. Na jitehe judeus'garũive'ga hugwi ga imombori gãndekote'varuhua ga jikogame ga rehe. ¹⁷ A'ereki Cristo'ga mombe'ua rehe nhande tikwaha. Nurã nhande ei: Tupana'ga nhande mombyry nhande jikogame Cristo'ga rehe – nhande jikogame jate ga rehe. Nahã i'ei aherembikwatijara no Tupana'ga mombe'uhara:

"Ga jikogame ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi. A'ero po ti ga ndekopyahui nehẽ," e'i ikwatijara.

Ite'varuhu hete vyakotyve'ga

¹⁸ Tupana'ga okwahavuka nhande ve. Nurã nhande ei: Yvagipeve'ga po ti ombohahy okote'varuhuve'ga pe nehẽ onhimonha'ngavo gãndekote'varuhua rehe. Okote'varuhuro gwaramo ga nombokwahyukari ojihe a'itituhẽva'ea Tupana'ga kwahava. ¹⁹ Tupana'ga po ti ombohahy tuhẽ ga pe. A'ereki Tupana'ga kwahava jukwaha ga pe. A'ereki Tupana'ga tuhẽ ojikwahavukaripe ga pe novĩa. Emo ga ndokwahapotari ga.

²⁰ Ymya Tupana'ga oapo vyva hako. Garembiapoagwera jate jukwaha a'ero Tupana'ga reaporogita gapopoakara no – a'ea namominangavi gapopoakara. Nhande ndihepiagi gareaporogita nhandereakwara pyvõ novĩa. Emo nhande tikwaha a'ea garembiapo repiagame. Nurã ijari ga ndehe ga ikwahapotare'ymame.

²¹ Ga okwaha Tupana'ga novĩa. Emo ga nombohetei ga. Ga nde'i ga pe: "Ndehe ko Tupanetero. Ndepyry hete nde imombyryva ore ve," nde'i ga ga pe. Ga heaporogita tehe reki. Ohorame ypytuna rupi ahe ndokwahavi okovo hepiage'yma. Na jitehe okote'varuhuve'ga ndokwahavihu a gweaporogitakatue'ymame. ²² "Orokwaha hete ore," ei ga novĩa. Emo ga ndokwahavihu okovo. ²³ Ga nombohetea'javi Tupana'ga – gaha koi nomanoa'javi. Ha'angavatehea reki ga ombohete, gana'angava no – kiroki ga vyakotyve'ga omanove'ga. Gana'angava ga ombohete. Ipepova'ea ra'angava ga ombohete no ipyva'ea ra'angava. Ohyryryva'ea ra'angava ga ombohete no.

²⁴ Nurã Tupana'ga pohiri ga hugwi. "Okote'varuhu potaruhu ga oakwahave'yma," ei ga. "Ojogwereco te'varuhu pota ga," ei ga. "Na ga ndekoi jate a'ero gwemimbotarimova'ea rehe ojogwerekote'varuhuavo," ei Tupana'ga. ²⁵ Ndogweroviara'javi ga a'itituhẽva'ea Tupana'ga mombe'ua. Imbeva'ea ga gwerovia reki. Ombohete ga Tupana'ga rembiapo okovo hehe. Tupana'ga reki

mbatera apohara'ga ġa nombohetei okoe'yma ga rehe. Gaha po nhande timbohete avuira hamo. Na tuhē a.

²⁶ Ga ndekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga pohiri ġa hugwi. “Na ġa jogwerekote'varuhupotari a'ero,” ei ga. A'ereki ġa nahembirekokatua'javi reki. Kunhangweramo memenhuhū ġa jogwerekoi. ²⁷ Na jitehe akwaimba'ero memenhuhū ġa jogwerekopotari. Ojogwerekote'varuhu ġa. Na rūi po ahe rekoi hamo. Ite'varuhu tuhē ġa pe a'ero ġandekote'varuhua ikwepykavamo.

²⁸ E'i ġa ojohupe: “Timoka'nhy ti Tupana'ga.” Nurā Tupana'ga e'i ġa pe: “Na ġa ndeaporogitate'varuhuro a'ero,” ei ga. A'ero ġa ndekouhui okote'varuhua rehe – kiroki a'ea rehe ahe ndokoi hamo. ²⁹ Okote'varuhuparavuhua rehe jate ġa ndekoi. Opotarahivuhu hete ġa ojipe'ga mbatera. Onhimyrō hete ġa ojipe'ga ndehe. Ojogwayvayva ġa. Onhomoandyandyuju ġa. Heaporogita te'varuhu ġa ojipe'ga pe. Omombe'u tuhē ġa mbehea. ³⁰ E'ie'ymi ġa ojipe'ga pe: “Ite'varuhu ġa okovo.” Noaronhete ġa Tupana'ga. Onhombotegwete ġa. Onhimbohete tehe ġa jipyry hete ji javo tehe. Heaporogitaġita ġa nahanahā ti xako te'varuhu javo. Nohendukatui ġa gwuva'ga nhi'iga. ³¹ Ndokwahavihu ġa. Ndokoi ġa ġwembi'ea rupi. Ndoporogwetygi ġa ojipe'ga arōe'yma. ³² Tupana'ga e'i nanongara'ga pe: “Oho po ġa hahyva'ea ruvihava pype hamo.” ei ga. Okwaha reki ġa Tupana'ga nhi'iga novīa. Emo ġa ndopohiri okote'varuhua hugwi kiro ġandekoa tuhē opohire'yma jugwi. Johe'i tehe ko ġandekote'varuhua. A'ereki ojipe'ga ndekote'varuhurame ġa e'i pyry ġa pe.

2

Tupana'ga okwaha pa javo ahereaporogita pe

¹ Pe'ji po pe ojipe'ga pe: “Ite'varuhu ġa okote'varuhuavo.” Pehe reki peko te'varuhu no. A'ereki pe ġa javijitehe peko te'varuhu. Pe ndehe tuhē reki ijari a'ero pe erame ġa pe ite'varuhu ġa javo. Pe'erame a'ea ġa pe pe pemboja reki pejihe. A'ereki pe peko te'varuhu jitehe. ² A'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga imbohahyukari nanongara'ga pe okote'varuhuve'ga pe. A'ea tikwaha pa nhande. ³ Oro pe, Tupana'ga po ti ombohahyuka tuhē pe me nehē no. A'ereki pe peko te'varuhu no. Pe'ji pe ojipe'ga pe: “Ite'varuhu ġa okote'varuhuavo.” Pe ki a'e te peko te'varuhu jitehe no. Ombohahyuka tuhē po ti Tupana'ga pe me nehē.

⁴ Ga pyry hete pe me novīa. Nonhimbaekwahivi ve ga pe me. A'ereki ga e'i pe me: “Perojijyi na'ē ti pejeaporogita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe me. “Pe pohirame pejikote'varuhua hugwi po ti ji nambohahya'javi pe me a'ero nehē,” ei ga pe me. Emo pe ndapekoi gapyryhetea rehe. Ndapekwahavi pe naerū? Ga pyry hete pe me topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo.

⁵⁻⁶ Napeangarihu vehe pe peapyhae'yma! Nurā po ti koji'i Tupana'ga imbohahyukari pe me nehē ga ega'erame nhande ve ikwepyga nhandeaporogitaagwera nehē. A'ea rupi po ti ga imboukwahavi onhimboahivuhua okote'varuhuve'ga pe. Ikwepykava po ti ga imboukwahavi ja'javo ġa pe nehē no. A'itituhēva'ea rupi katu po ti ga ei ikwepyga vvyakotyve'ga pe nhaporemō nehē. ⁷ Jara'ga oko katue'ymi. “Tihendu pota nhande Tupana'ga nhi'igatua nhande ve,” ei ga. “Tihendu pota nhande garemimbohetea nhandejihe. Xako pota nhande ga pyri

avuirama,” ei ġa. Gahã po ti Tupana'ga omongo ojipyri yvagi pe nehë. ⁸ Jara'ġa ki a'e te ġwemimbotarimova'ea reheuhu ġa oko. Ga nohendukatui a'itituhëva'ea Tupana'ga nhi'ġa. Oho reki ġa okote'varuhura rupi. Tupana'ga po ti onhimboahivuhu ġa pe ġa nderekote nehë onhimonha'ngavo ġandekote'varuhura rehe nehë. ⁹ Ombohahyuka po ti ga ġa pe nehë. Okote'varuhuve'ġa pe nhaporemō po ti ga imbohahyukari nehë judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe nehë no. ¹⁰ Okokatuve'ġa po ti Tupana'ga ġa mbohetei nehë. “Pepyry hete pe,” e po ti ga ġa pe nehë. Onoġatu po ti ga ġapy'a nehë no. Nahã po ti ga imombyryvi ġa pe nehë judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe nehë no. ¹¹ A'ereki a'itituhëva'ea rupi katu Tupana'ga e'i ikwepyga nhande ve nhaporemō.

¹² Ymya Tupana'ga ombo'euka Moisésva'ea pe onhi'ġa rehe hako ikwatijaruka ahe ve inoġauka hako. A'ero judeus'ġa gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera. Judeus'ġarūive'ġa ki a'e te ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijaragwera. Oho po ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehë. Ga ndekote'varuhuro ġwaramo po ti Tupana'ga ġa mondōi ipype nehë. Emo po ti ga nde'i ġa pe nehë: “Napehendukatui pe Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ea po ti ga nde'i ġa pe nehë. A'ereki ġa ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndekote'varuhuro ġwaramo po ti ga ġa mondōi hahyva'ea ruvihava pype nehë.

Na jitehe judeus'ġa, ġandekote'varuhuro ġwaramo po ti Tupana'ga ġa mondōi hahyva'ea ruvihava pype nehë no. Judeus'ġa gwereko reki Moisésva'ea remimbo'eagwera novia. Nurã po ti ga ei a'ero ġa pe nehë: “Napehendukatui reki pe Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i po ti ga ġa pe nehë. ¹³ Ga henduteherame a'ea Tupana'ga nde'i ġa pe: “Pepyry pe pejikovo.” Ga ndekorame ganhi'ġa rupi Tupana'ga ei a'ea ġa pe. ¹⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i judeus'ġa pe: “Peko katu ti.” Judeus'ġarūive'ġa reki ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Gwemimbotarimo tehe po ġa ndekoi Tupana'ga nhi'ġa rupi, a'ero po jukwaha tuhë ġandekokatukwahava. ¹⁵ Nhande ikwahavame ġandekokatua nhande ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: “Peko katu ti.” A'ea kwahave'ymame ġa ikwahavi reki ovyteri pe okokatuavo. Gweaporogita pe ġa nhimombaragwahavi aherekokatua rehe. A'ereki okokaturame ġa e'i ovyteri pe: “Nanongara ko pyry.” Okote'varuhurame ġa ikwahavi okote'varuhua no. ¹⁶ Aerë po ti Tupana'ga ei Jesus Cristo'ga pe a'ero te'i ti ga yvyakotyve'ġa pe javo. A'ero po ti ga ei ġandeaporogita pe ikwepyguka ġa pe nehë. Ojipe'ġa ndeaporogita onhimi nhande ve. Tupana'ga okwaha pa reki. A'ero po ti ga ei ikwepyguka ġa pe nehë. Nahã ji ei jipi imombe'urame Tupana'ga remimombe'ua.

Judeusva'ea gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera

¹⁷ Oro pe judeusramo pe'ji reki pe: “Nhande ko judeusramo. Tireko nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurã nhande pyryvamo,” pe'ji tehe reki pe pejive. Penhimboheteuhu tehe pe nhande ko Tupana'gareheva'ea javo. ¹⁸ Pkwaha pe Tupana'ga remimbotarimova'ea novia. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe mbo'embo'e. Nurã pe ei: “Xanhimombaragwaha nhande aherekokatua rehe,” pe'ji pe novia.

¹⁹ Hehae'yve'ġa ndokwahavi hepiage'yama ġwaramo. Nurã ahe ġa nderohoi. Ypytunarupive'ġa na jitehe ndokwahavi hepiage'yama. Nurã

ahe hyapei ġa pe tohepia ti ġa ikwahava jawo. Nurā pe ei nanongara'ġa'jave'ġa pe – kiroki ġa ndokwahavi Tupana'ga – ġa pe pe ehetei: “Nhande tikwahavuka Tupana'ga pe me,” pe'ji hete pe ġa pe. ²⁰ “Timogita nhande okokatue'ŷve'ġa. Timbo'embo'e nhande ġa no – kiroki ġa ndokwahapavi,” pe'ji tehe pe. “A'ereki nhande tikwaha pa a'itituhēva'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera rerekoro ġwaramo,” pe'jiteheuhu pe.

²¹ Pembo'e pe ojipe'ġa. Maraname pe napenhimbo'ejuhu reki naerū? Pe'ji pe ġa pe: “Tapemimuhūi ti ojipe'ġa mbatera,” pe'ji pe ġa pe. Maraname pe tuhē imimuhūi reki naerū? ²² Pe'ji pe ġa pe: “Taperekali ti ojipe'ġa nembireko'ġa,” pe'ji pe. Maraname pe ojipe'ġa nembireko'ġa nderekouhui naerū? “Tapekoi ti ġanemimbohete'hara rehe,” pe'ji pe ojipe'ġa pe. Maraname pe ndekouhui itambere'ia rehe ġanemimbohete'hara rongapeva'ea rehe imima jugwi naerū? ²³ Pe'ji pe: “Tireko nhande aherembikwatijara Tupana'ga nhi'ġa,” pe'ji pe penhimboheteavo. Emo pe napehendukatui reki Tupana'ga nhi'ġa. A'ero ojipe'ġa e'i te'varuhu Tupana'ga pe. ²⁴ Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Judeus'ga ndekote'varuhuro ġwaramo judeus'ġarūive'ġa e'i te'varuhu Tupana'ga pe ga mbotegweteavo,” e'i ikwatijara.

²⁵ Nahā pe ei judeusramo: “Nhande ko Tupana'gareheva'ero xako nhanderakwanhapira ikytiro ġwaramo.” A'ea pe ei. Pyry tuhē pe-jikytiagwera pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera. Hendukatue'ymame ndatekwava'javi reki pejikytiagwera rehe. Pejikyti tehe pe a'ero. ²⁶ Oro judeus'ġarūive'ġa ojikytie'ŷve'ġa, ġa ndekorame Tupana'ga nhi'ġa rupi, a'ero po ti ga ei ġa pe nehē: “Pe ko ojikytive'ġa ja ji ve kiro,” e po ti ga nehē. “A'ereki pe jireheva'ero peko kiro nhinhi'ġa rendukaturō ġwaramo,” e po ti Tupana'ga judeus'ġarūive'ġa pe nehē. ²⁷ Pehe judeusramo pereko pejikytiagwera novīa. Perekō pe Moisésva'ea rembikwatijaragwera no novīa. Emo pe napehendukatui a'ea. Judeus'ġarūive'ġa ki a'e te ndogwerekoi okytiagwera. Ndogwerekoi ġa aherembikwatijara. Emo ġa oko Tupana'ga nhi'ġa rupi. Nurā ġa imboukwahavi pendekote'varuhua pe hendukatue'ymame ganhi'ġa.

²⁸ Pe'ji pe: “Nhande ko judeusramo xako Tupana'gareheva'ero,” pe'ji pe. Emo o'eteheuhuro ġwaramo rūi ahe oko Tupana'gareheva'ero. Okyrtiro ġwaramo rūi ahe oko Tupana'gareheva'ero. ²⁹ Ga ndeaporogitapyryvame jate ovyteri pe Tupana'ga ei ġa pe: “Pehe ko jireheva'ero.” Pe herekoteherame Moisésva'ea rembikwatijaragwera Tupana'ga nde'i a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva imbopyahurame pendeaporogita a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe ko jireheva'ero.” Tupana'ga tuhē ombohete nanongara'ġa a'ero. Ojipe'ġa rūi ombohete ġa.

3

¹ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ndapyryvi nhande rekoi judeusramo naerū?” pe'ji po pe. “Ndapyryvi nhandejikytiagwera naerū?” pe'ji po pe ji ve. ² Pyry hete tuhē reki. A'ereki judeusva'ea pe nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga omondo onhi'ġagwera ġwembikwatijarukaragwera. “Togwerekō katu ti ġa nhinhi'ġa imombe'gwovo,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

³ Pe'ji po pe ji ve no: “Jara'ġa reki ndokoi Tupana'ga rembi'ea rupi nhandere'ya'ġa. Nurāro ġwaramo po ti Tupana'ga na jitehe ndokoi ġwembi'ea rupi naerū?” pe'ji po pe ji ve. ⁴ Na rūi. Gwembi'ea rupi katu

Tupana'ga rekoi jipi. Jara'ga i'mbe pa. Tupana'ga ki a'e te ni'mbei jipi. Nahā Tupana'ga mombe'uhava i'ei:

“Nde nhi'igame po ti ġa ei nde ve:

‘A'itituhēva'ea rupi katu neremimombe'ua’,” e'i.

“Ga imbojateherame nde rehe

po ti jukwahavamo nderekokatua nehē,” e'i ikwatijara.

⁵ Pe'ji po pe ji ve: “Nhande rekote'varuhurame po ġa ei nhande mombe'gwovo: ‘Oko te'varuhu ġa. Tupana'ga reki ġa atyvi,’ e po ġa. ‘A'ereki ga oko katu hete,’ e po ġa,” pe'ji po pe ji ve. A'ero po pe etehei: “Nhande rekote'varuhuro ġwaramo koji'i jukwaha hete reki Tupana'ga rekokatua. Pyry a'ero nhanderekote'varuhua. A'ereki nhanderekote'varuhua omboukwaha Tupana'ga rekokatua,” pe'jiteheuhu po pe ji ve. “Tupana'ga tiruahū reki imbohahyrame nhande ve nhanderekote'varuhurame,” pe'jiteheuhu po pe. ⁶ Na rūi reki, a'e ji pe me. Tupana'ga pyry tuhē. Nurā po ti ga ikwahavi ja'javo vvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe nehē ikwepykwepyga ġa pe nehē. Po Tupana'ga ndapyryvi hamo a'itituhēva'ea rupi katu rūi po ga ei a'ero ġa pe hamo.

⁷ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ji rekote'varuhurame po ġa ei ji mombe'gwovo: ‘Ga atyvi reki Tupana'ga oko katu,’ e po ġa,” pe'ji po pe. “Ji rekote'varuhuro ġwaramo koji'i jukwaha hete Tupana'ga rekokatua. A'ero ġa koji'i Tupana'ga mbohetei,” pe'ji tehe po pe ji ve. “Pyry a'ero jirekote'varuhua. A'ereki ji rekote'varuhurame ġa koji'i Tupana'ga mbohetei garekokatuhetea kwahava,” pe'ji tehe po pe. “Maraname po Tupana'ga euhui ji ve naerū netiruahū nde javo?” Pe'ji tehe po pe ji ve. ⁸ Po pe ei a'ea, a'ero po pe etehei no: “Xako te'varuhu tokwaha hete ti ġa Tupana'ga rekokatua javo.” Pohoa tuhē ojipe'ġa etehei imbojateheavo ji rehe ji mbotegweteavo. “Paulo'ga e'i jipi: ‘Xako te'varuhu tokwaha hete ti ġa Tupana'ga rekokatua javo,’ ei ġa,” e'i tehe ġa ji ve. Ji ko nda'ei reki a'ea. Pyry po ti Tupana'ga imbohahyi ġa pe nehē ġa erame xako te'varuhu javo.

Ndiakokatuhavi pa

⁹ A'ero po pe ei ji ve: “Marā a'ero? Nhande judeusramo nhandepyry hete jara'ġa hohe?” Ahā tuhē, a'e ji. “Ndojoavyavyi judeus'ġa judeus'garūive'ġa pavēi okote'varuhuavo,” a'e ko ji pe me ko. A'ereki niandepiro'ypavi nhande nhanderekote'varuhua hugwi. ¹⁰ Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei vvyakotyve'ġa mombe'gwovo.

“Ndapyryvi pa ġa Tupana'ga pe,” e'i.

¹¹ “Nonhimombaragwahavi pa ġa aherekokatua rehe.

Ndokwahapotari pa ġa Tupana'ga okoe'yma ga rehe,” e'i.

¹² “Opohi pa ġa Tupana'ga hugwi.

Ndoakwahavihu pa ġa.

Ndokokatui pa ġa,” e'i ikwatijara.

¹³ “Onhi'ī te'varuhu ġa ja'javo ojipe'ġa pe.

Omoandyandi ġa ojipe'ġa,” e'i.

“Mboja ahe hu'urame ahera'oa mbotegwetei.

Na jitehe o'ete'varuhurame ojipe'ġa pe

ġa ġa mbotegwetei,” e'i ikwatijara.

¹⁴ “Onhimbohahivuhurame ojipe'ġa pe

ġa e'i te'varuhu ġa pe imbote'varuhuavo,” e'i.

¹⁵ “Ojukatuhētuhenhuhū ġa ġa.

16 Perope ġa oho

– pevo ġa ojipe'ġa mbotegwetegwetei ġa mbovy'are'yma,” e'i.

17 “Nombojogwerekokatuuکاری ġa jara'ġa pe.

18 Nomondoi ġa imohina Tupana'ga rehe okyhyjie'yma ga hugwi,” e'i ikwatijara vvyakotyve'ġa mombe'gwovo.

19 Tupana'ga okwatijaruka onhi'ġa heja. Ga pe garembikwati-jarukara i'ei a'ero – kiroki ġa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi judeus'ġa. A'ea ikwahava nhande xa'eyme a'ero: “Ndorokwahavi ore orerekote'varuhua.” Xa'eyme ti nhande a'ea judeusramo. Judeus'ġarūive'ġa ti te'iyme no. Nhande ikwahava ġwaramo nhanderekote'varuhua, a'ero po pyry Tupana'ga ei nhande ve nhaporemo: “Peko te'varuhu tuhē pe.”²⁰ Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry hete pe aherembikwatijaragwera hendukaturo ġwaramo.” Nde'i ga a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijaragwera okwahavuka reki nhande ve nhanderekote'varuhua.

Tupana'ga nhande mombyry

²¹ Aġwamo reki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mombyryva. Aherembikwatijaragwera rehe rūi reki Tupana'ga nhande mombyry. Moisésva'ea rembikwatijara nhande mbo'e reki nhande mombyryva rehe. Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea na jitehe nhande mbo'e a'ea rehe.²² Nhande jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Ga nhaporemo Tupana'ga ġa mombyryvi ġa jikogame Cristo'ga rehe. A'ereki ġa ojo'jajo'ja judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi.²³ A'ereki ġa nhaporemo okote'varuhu. Ndohoi ġa Tupana'ga pyryhetea apiavo.²⁴ Emo Tupana'ga omombyry ġa pe. Ga ndokwepygi Tupana'ga pe. Ga omombyry tehe ġa pe ġa jikogame Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga ġa mbopiro'yuka ġandekote'varuhua hugwi.²⁵ Tupana'ga ombuhuruka Cristo'ga yvya koty teremano ġa ndepyga javo. “A'ero po ti nde imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa jikogame nde rehe,” ei ga Cristo'ga pe. Cristo'ga momanoukarame Tupana'ga ei: “Tokwaha ti ġa jipyryva. A'ereki ji ġandekote'varuhua momboruka,” ei Tupana'ga. A'ereki Cristo'ga manoa renonde Tupana'ga imbogwavetei aherekote'varuhua onhimbaekwahive'yma a'ea rehe.²⁶ Aġwamo reki Tupana'ga Cristo'ga momanoukari ikwahavuka opyryva imomboia ġandekote'varuhua. A'ero nhande ei: Tupana'ga pyry. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi no.

²⁷ Xanhimboheteyme tuhē nhande naerū. A'ereki aherembikwatijaragwera rendukaturo ġwaramo rūi Tupana'ga nhande mombyry. Nurā nhande nianhimbohetei. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi.²⁸ Nahā a'ero, a'e ji. Nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Nhande ikwatijara rendukaturo ġwaramo rūi ga nhande mombyryvi.²⁹ Judeus'ġa jate rūi e'i Tupana'ga pe: “Ga ko nhanderuvihava'ga.” Judeus'ġarūive'ġa e'i a'ea ga pe no.³⁰ Tupana'ga ko ojipeji. Gaha judeus'ġa mombyry ġa jikogame Cristo'ga rehe. Ga jitehe judeus'ġarūive'ġa mombyry ġa jikogame Cristo'ga rehe.³¹ Ndia'ei reki nhande: “Ndapyryva'javi aherembikwatijaragwera kiro. Nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe tihenduva'javyme ti a'ea,” ndia'ei nhande. “Timongo hete reki nhande aherembikwatijaragwera. A'ereki a'ea ko pyry,” xa'e nhande jupe.

4

Abraãova'ea jikoga Tupana'ga rehe

¹ Marã Abraãova'ea hako oreramonha'ea judeus'ga namonha'ea?

² Tupana'ga e'i ahe ve: "Ndepyry hete nde," ei ga Abraãova'ea pe hako. Po aherekokatua rehe Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe, a'ero po Abraãova'ea nhimbohetei hamo. Aherekokatua rehe rüi reki Tupana'ga ei ahe ve ndepyyry hete nde javo. Nurã ahe nonhimbohetei Tupana'ga pyri hako. ³ Nahã ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i hako: "Abraão'ga ojiko Tupana'ga rehe," e'i.

"Nurã Tupana'ga ei ga pe:

'Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erejiko ji rehe,' ei ga Abraão'ga pe," e'i ikwatijara Abraãova'ea mombe'gwovo hako.

⁴ Nhande poravykyrame ojipe'ga pe ga imbuhuri itambere'ia nhande ve. Ndia'ei nhande a'ero: "Ombuhu tehe ga itambere'ia nhande ve." A'ea nhande ndia'ei. A'ereki nhandeporavykyagwera rehe ga ombuhu nhande ve. ⁵ Emo na rüi nhande ve nhande jikogame Tupana'ga rehe. A'ereki nhanderekokatua rehe rüi ga nhande mombyryvi. Okote'varuhuve'ga pe ga ei reki: "Pepyry pe ji rehe pejikogame." Nhandejikoga rehe Tupana'ga nhande mombyry a'ero.

⁶ A'ea pe jitehe Daviva'ea ei gandoryva mombe'urame hako. A'ereki Tupana'ga omombyry ga gandekokatua rehe rüi. Daviva'ea e'i nanon-gara'ga ndoryva pe a'ero hako.

⁷ "Hory hete ga," ei ahe.

"A'ereki Tupana'ga omombo hete gandekote'varuhua ga hugwi," ei ahe.

⁸ "Hory hete ga

Tupana'ga henonha'jave'ymame gandekote'varuhua rehe," ei Daviva'ea.

⁹ Daviva'ea omombe'u gandoryva a'ero – kiroki ga gwereko gwakwanha pira kytiagwera. Ga jate rüi reki ahe omombe'u. Gandoryva ahe omombe'u no – kiroki ga ndogwerekoi okytiagwera.

Pehepia ko Abraãova'ea a'ero. Xa'e nhande ko: Abraãova'ea jikogame Tupana'ga rehe ga ei ahe ve ndepyyry hete nde javo. ¹⁰ Ahejikytiukara renonde reki Tupana'ga ei a'ea ahe ve. Ahe jikytiukarirë rüi ga ei. Ahejikytiukara renonde ga ei ndepyyry nde javo, a'e ji. ¹¹ Ahe jikytiukare'ymame vehevi Tupana'ga ei a'ea ahe ve ahe jikogame ga rehe. Aerë ahe jikytiukari. Okytia pyvõ ahe hepiukari Tupana'ga omombyryva. Abraãova'ea ypy okytie'ymame ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ahe ve: "Ndepyry hete nde." Aerë ahe javijitehe judeus'garüive'ga ojikyti'e'yma ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ga pe no: "Pepyry hete pe." Abraãova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe. Aerë judeus'garüive'ga ahe javijitehe ga jikogi ga rehe no. Nurã ga ei nhaneremboypya Abraãova'ea pe. A'ereki ga oho ahe rupi ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe. ¹² Judeus'ga ojikyti'e'ga na jitehe e'i nhaneremboypya Abraãova'ea pe. Okytia rehe jate rüi ga ei Abraãova'ea pe. Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe ga ei. A'ereki ga oho ahe rupi ojikoga Tupana'ga rehe no. A'ereki Abraãova'ea nhaneremboypya ojikytiukare'ymame vehevi ojiko Tupana'ga rehe.

Tupana'ga nhi'igagwera Abraãova'ea pe

13 Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Amondo pa po ti ji ojipe'ga vyva pe me nehë tapereko pa ti nehë,” ei ga Abraãova'ea pe. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga ei no tamondo ti pe me javo. Ga nde'i ga pe: “Abraãova'ea gwendo katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurã po ti tamondo gayvya pe me.” A'ea Tupana'ga nde'i ga pe. Ahe jikogame Tupana'ga rehe ga ahe mombyryvi. A'ea rehe Tupana'ga ei ga pe: “Tamondo ti gayvya pe me nehë,” ei ga. 14 Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ga pe aheremimbo'eagwera rendukaturo gwaramo hamo, a'ero po gajikoga gwaramo rui ga imondoi hamo. Ojiko tehe po ga a'ero. Tupana'ga po e'i tehe ga pe a'ero: “Pejikoga gwaramo ji rehe ti ji imondoi pe me nehë.” Aheremimbo'eagwera rendukaturo gwaramo rui Tupana'ga imondoi a'ero. 15 A'ereki ga nohendukatupavi jipi. Hendukatupave'ymame aheremimbo'eagwera Tupana'ga imbohahyi ga pe. Ga herekoe'ymame ombo'eagwera Tupana'ga nde'i ga pe: “Napehendukatui pembo'eagwera.” A'ereki ga ndogwerekoi. Ga herekorame ombo'eagwera ga imbohahyi ga pe ga hendukatue'ymame.

16 Tupana'ga e'i reki: “Tamondo ti ga pe gajikoga gwaramo ji rehe,” ei ga. “Nurãro gwaramo ji imombyrytehei ga pe togwereko pa katu tuhë ti ga nehë,” ei Tupana'ga. Ga pe ga ei – kiroki ga ojiko ga rehe Abraãova'ea ja. Omondo po ti ga ga pe jate rui a'ero – kiroki ga gwendo katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. Jara'ga pe po ti Tupana'ga imondoi no ga jikogame ojihe Abraãova'ea ja. Ahe ve nhande xa'e pa a'ero nhaneremboypya. A'ereki Abraãova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe.

17 Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igagwera Abraãova'ea pe no.

“Ogwyogwryri pe po ti he'yjuhuve'ga ei nde ve nehë:

‘Abraãova'ea ko nhaneremboypya,’ e po ti ga nde ve nehë,” e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'igagwera mombe'gwovo.

“Na tuhë,” ei Tupana'ga. Tupana'ga rehe Abraãova'ea jikogi. Gaha ombogwera omanove'ga. Onhi'iga pyvõ ga imbojihuvi mbatera. Hekoe'ymame ga imbojihuvi. Ga rehe Abraãova'ea jikogi.

18 Igwete Abraãova'ea heroviari Tupana'ga nhi'iga. “Ogwyogwryri pe po ti he'yjuhuve'ga epavi nhaneremboypya ji ve nehë,” ei ahe. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: ‘He'yjuhu po ti nerymymino'ga nehë onhimongyavo nehë,’ ei ga,” ei ahe. “Na tuhë po ti a'ero nehë,” ei ahe. Emo a'ea rupi ko Abraãova'ea ixava'e hete. 19 Cem anos gwerevi ahe ombo'a kwara ojihe. Igwete Abraãova'ea ei: “Jixava'e hete ji kiro novia,” ei ahe. “Sarahëa na jitehe no,” ei ahe. “Nanongara'ga ko ndata'ya'rjavi jipi,” ei ahe novia. Emo ahe ojikojiko tuhë Tupana'ga rehe. 20 Ahe nde'i: “Tupana'ga e'i tehe ji ve he'yjuhu po ti nerymymino'ga javo ji ve,” nde'i ahe. “Mara'ngu po ti ji ra'yramo kiro nehë?” nde'i ahe. Ojiko hete ahe Tupana'ga rehe ga mboheteavo. 21 “Tupana'ga e'i ji ve,” ei ahe. “Gwembi'ea rupi katu po ti ga rekoi ji rerekovo nehë. A'ereki ga ipopoaka gwembi'ea rupi ogwovo,” ei ahe. 22 Nurã Tupana'ga ei ahe ve a'ero: “Pyry hete Abraãova'ga. A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei ga.

23 Tupana'ga okwatijaruka a'ea Abraãova'ea mombe'gwovo. Ahemombyryva jate rui Tupana'ga omombe'u. 24 Nhande mombyryva'gwama ga omombe'u no. A'ereki nhande xajiko ga rehe no – kiroki ga ombogwera nhandepojoykaharete'ga Jesus'ga gamanoa hugwi. 25 Okwawa'eguka na'ë Jesus'ga vyvakotyve'ga po pe ga momanomouka nhanderekote'varuhua

rehe. Aerē Tupana'ga ga mbogweravi tomomyry ti ga ġa javo nhande ve.

5

Pepyry pe, ei Tupana'ga

¹ Nhande jikoga ġwaramo ga rehe Tupana'ga e'i nhande ve: “Pepyry hete pe,” ei ga. Nurā nhandepy'a rukatui Tupana'ga rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojkaharete'ga omano nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi. ² Nhande jikogame ga rehe Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve Tupana'ga remimomyryva. A'ereki Tupana'ga omomyry nhande ve jipi. Nhanderory hete nhande no. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ruvihavuhuhetea rupi po ti nhande rekoi nehē. ³ Nahā no, nhanderory nhande mbatera rahya rehe no. A'ereki hahyrame nhande ve xanhimboita nhande nhanenhimomiranama. ⁴ A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry tuhē pe penhimomiranama.” Ikwahavame Tupana'ga nhi'ġa koji'i nhande ei a'ero: Aerē po ti nhande rekoi Tupana'ga ruvihavuhuhetea rupi nehē. ⁵ A'ea erame nhande ndiroviatehei. A'ereki Tupana'ga py'a ja ko nhande. Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri. Gara'uva okwahavuka nhande ve Tupana'ga remiarōa a'ero.

⁶ Nhande niandepopoakari nhanenhibopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi ikwehe. Aerē Tupana'ga ei raikwehe: “Kiroġwe oho japiavo. Kiroġwe po ti Cristo'ga manoi okote'varuhuve'ga ndepyga nehē,” ei ga. A'ero Cristo'ga manoi tuhē nhande repyga raikwehe. ⁷ Nhanderovai jate nhande niamanoi te ojipe'ga ndepyga okokatuve'ga ndepyga vehevi. Nhande ndia'ei gwerevi: “Amano po ti ji pyryheteve'ga repyga.” ⁸ Tupana'ga ki a'e te nhande atyvi. Ga nhande arō hete. Gwepiuka ga ġwemiarōa gwa'yra'ga momanorame. A'ereki nhande rekote'varuhurame Cristo'ga omano nhande repyga.

⁹ Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ei nhande ve kiro: “Pepyry pe.” A'ero po ti na tuhē nehē no. Nhande momyryva ġwaramo po ti Cristo'ga nhande mbopiro'yi Tupana'ga monha'nga hugwi. A'ero po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhanderekote'varuhagwera rehe nhande mondove'ġ hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehē. ¹⁰ Nhande xako te'varuhu ppy Tupana'ga pe. Emo Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve. A'ero po ti na tuhē nehē no. Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve kiro. A'ero po ti Cristo'ga okojiro ġwaramo nhande rerekokatui nehē no. ¹¹ Nahā no, nhanderory hete nhande Tupana'ga rehe no. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojkaharete'ga gwerekokatuuka Tupana'ga kiro nhande ve.

Adāova'ea reaporogitaagwera ikwahy nhande rehe

¹² Nahā a'ero. Adāova'ea oko te'varuhu ppy yvya koty hako. Nurā ahe manoi. Nahā yvyakotyve'ga manombavi okote'varuhupava ġwaramo. ¹³ Moisésva'ea remimbo'ea renonde yvyakotyva'ea oko te'varuhu pa. Emo Tupana'ga nde'i ahe ve: “Pe napehendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ereki Moisésva'ea nomb'ei ve ahe. ¹⁴ Emo a'ea rupi Moisésva'ea remimbo'ea renonde ahe manomanombavi Adāova'ea py'rovova'ea. Adāova'ea nonhi'ġpo'ruui Tupana'ga okote'varuhuavo. Adāova'ea rekote'varuhua atyvi reki jarava'ea rekote'varuhua novia. Emo ahe omanomanomba a'ea rupi.

Cristo'ga reaporogita ikwahy tuhē nhande rehe

Adãova'ea reaporoġita ikwahy nhande rehe. A'ea nhande mbo'e aerêve'ga rehe Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga reaporoġita ikwahy jitehe nhande rehe no. ¹⁵ Emo ojoatyvi reki Adãova'ea Cristo'ga pavêi. A'ereki Adãova'ea oko te'varuhu. Cristo'ga ki a'e te pyry nhande ve. Adãova'ea ojipejiva'ea oko te'varuhu. A'ero nhandere'yjuhua rekote'varuhui nhanemanomanomo. Tupana'ga ki a'e te omombyry nhande ve. A'ereki ga nhandere'yjuhua mombyrymbyryvuka Jesus Cristo'ga pe ojipejive'ga pe. Jesus Cristo'ga reaporoġita ikwahy tuhê nhande rehe a'ero ga imombyryvame nhande ve. ¹⁶ Ojoatyvi tuhê Adãova'ea Tupana'ga pavêi. Adãova'ea rekote'varuhurê Tupana'ga ei ahe ve: "Ereko te'varuhu nde." A'ero ga ei nhande ve nhaporemō: "Peko te'varuhu pe." Emo nhandere'yjuhua rekote'varuhurê Tupana'ga ei reki nhande ve: "Pepyry hete pe." A'ereki ga omombyry tehe nhande ve. ¹⁷ Nhande xamanomanomba ojipejiva'ea rekote'varuhuro ġwaramo. Emo ojipejive'ga pyryva Jesus Cristo'ga pyryva ikwahy tuhê nhande rehe nhande mbohuvihavuhua. A'ereki nhande jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete nhande ve. Igwete ga nhande mombyryvi. A'ero Jesus Cristo'ga nhande mbohuvihavuhui a.

¹⁸ Adãova'ea rekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga ei nhande ve: "Peko te'varuhu pa pe yvyakotyva'ero." Emo Cristo'ga opyryva ġwaramo omano nhande repyga. Nahã ga nhande mbopiro'yî nhanderekote'varuhua hugwi nhande mongoheteavo. ¹⁹ Adãova'ea nohendukatui Tupana'ga nhi'îga. A'ero nhande rekote'varuhupavi kiromo. Jesus Cristo'ga ki a'e te ġwendu katu Tupana'ga nhi'îga. A'ero Cristo'ga nhandere'yjuhua mombyryvi kiromo.

²⁰ Tupana'ga okwatijaruka onhi'îga Moisésva'ea pe hako tokwaha ti ġa okote'varuhua javo. Ikwahavame Tupana'ga nhi'îga koji'i tehe ġa ndekote'varuhui jipi. Emo ġa ndekote'varuhuheterame Tupana'ga imombyryhetehe'tei ġa pe. ²¹ Nahã ji ei a'ero. Nhanderekote'varuhua ikwahy nhande rehe nhanemanoaġwama nhande mondovouka hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga remimombyryva ikwahy jitehe nhande rehe no. A'ereki Tupana'ga nhande mombyry hete. A'ero po ti ga nhande mongoukari ojipyri nehê. Jesus Cristo'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe po ti ga nhande mongoukari yvagi pe avuirama nehê.

6

Nhandepiro'y nhande nhanderekote'varuhua hugwi

¹ Marã po ti a'ero nehê? Pe'ji po pe: "Xako te'vate'varuhu po nhande hamo. A'ero po ti koji'i Tupana'ga imombyrymbyryhetei nhande ve nehê," pe'ji tehe po pe a. ² Na rûi, a'e ji. Kiroki ahe omano – ahe ndokote'varuhua'javi. Ahe javijitehe po nhande ndiakote'varuhua'javi hamo. ³ Ndapekwahavi pe naerû? Cristo'ga omano tambopiro'y ġa ġandekote'varuhua hugwi javo. Nhanenhimobatizaukaramo Cristo'gareheva'ero nhande ei a'ero: "Cristo'ga nhande mbopiro'y nhanderekote'varuhua hugwi omanorame," xa'e nhande. ⁴ Cristo'ga manorame ġa ga tymi a'iti ahe omano javo. Nhanenhimobatizaukaramo nhande ei: "A'iti Cristo'ga nhande mbopiro'yî nhanderekote'varuhua hugwi omanorame," xa'e nhande. Cristo'ga nhande mbopiro'yî nhanderekote'varuhua hugwi taheaporoġita pyahu ti ġa

javo. Tupana'ga nhanderuvete'ga opopoakahetero ġwaramo Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongopyahuavo. Nahã po nhanderekoaġwama ipyahuro nohõ hamo.

⁵ Cristo'gareheva'ero nhande rekoï nhandejikoty'a ga pavëi. Nurã Cristo'ga manoro ġwaramo nhande ei xakote'varuhua'javyme ti javo. Na jitehe gareheva'ero nhande reaporogitapyahuro gambogwerava ġwaramo. ⁶ A'ero nhande ei: Omanorame yva rehe Cristo'ga imombigi nhandereaporogitaymyana tipopoakara'javyme ti ġandekote'varuhua ġa ndehe javo. "Tipiro'y ti ġa jugwi," ei ga. ⁷ A'ereki omanorame ahe ipiro'y okote'varuhua hugwi. Ahe javijitehe po nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manorame.

⁸ Cristo'gareheva'ero nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manoro ġwaramo. Nurã nhande ei no: Cristo'gareheva'ero po ti nhande reaporogitapyahuro ga rekojiro ġwaramo. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi. Nomanoa'javi po ti ga nehë. Gamanoa po ti ndopojoykaukara'javi ga nehë. ¹⁰⁻¹¹ Nhanderekote'varuhua rerekovo Cristo'ga manoi ojipeji. Omanoro ġwaramo ga ndogwerekoa'javi nhanderekote'varuhua a'ero. A'ereki ga omano hete jugwi. Pe'ji ti a'ero: "Cristo'gareheva'ero ġwaramo xakote'varuhua'javyme ti nhande," pe'ji ti. Aġwamo reki Cristo'ga rekoï Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Pe'ji ti a'ero: "Na jitehe nhande xako Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo," pe'ji ti.

¹² Tipopoakaryme ti pe ndehe pendekote'varuhua tapekoyme ti penhimimbotate'varuhua rehe nehë. ¹³ Tapenhikwava'eġi ti pejeaporogitate'varuhua pe pejikote'varuhuavo. Ymya pe ndeaporogitate'varuhuro jipi. Aġwamo ki pe a'e te pe ndeaporogitapyahuro. Penhikwava'ë ti Tupana'ga pe a'ero xako katu ti javo. ¹⁴ Pendekote'varuhua ti tapepojoykapavyme pe nderekovo a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rõi pe peko kiro. Aġwamo ki pe a'e te peko Tupana'ga remimombyryva rupi. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi.

Xanhikwava'ë ti Tupana'ga pe

¹⁵ Pe'ji po pe ji ve a'ero: "Marã naerũ? A'iti nhande rekoï Tupana'ga remimombyryva rupi kiro. Nhanderekoa'jave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi xako te'varuhu naerũ?" pe'ji tehe po pe ji ve. Na rõi te! a'e ji. ¹⁶ Ndapekwahavi pe naerũ? Nahã a'ero. Po pe ei ojipe'ga pe: "Anhikwava'ë ji nde ve neremimbotarimova'ea rehe ji tako javo." Pe'erame a'ea garemimbotarimova'ea rehe tuhë po pe ndekoi a'ero pejipiro'ye'ymamo ga hugwi. Na jitehe penhikwava'eġame pejeaporogitate'varuhua pe po pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. A'ero pemanorame po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehë. Penhikwava'eġame Tupana'ga pe garemimbotarimova'ea rehe tuhë po pe ndekoi. A'ero po ti ga pe mombyryvi nehë.

¹⁷ Ymya pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi raikwehe. Aerë reki pe hendukatuhetei penhimbo'ea. Nurã ji ei kiro Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde ġa mboheaporogitapyahuavo." ¹⁸ Tupana'ga pe mbopiro'y pendekote'varuhua hugwi. Iġwete pe nhikwava'eġi ga pe pejikokatuavo.

¹⁹ A'ea ji imombe'ukatui pe me tonhimimyme ti pe me javo. A'ereki pe ndapekwahakatui a. Ymya pe nhikwava'eği pejeaporogitate'varuhua pe xako te'varuhu javo. "Xako te'vate'varuhu paravuhu ti," pe'e pe raikwehe. Aġwamo ti penhikwava'ë Tupana'ga pe xako katu javo. Pe'ji ti: "Xako katu kiro Tupana'gareheva'ero."

²⁰ Ymya pepiro'ye'ymame pejikote'varuhua hugwi pe ndapekoka-tui. ²¹ Ndapyryva'uvi reki pe me pe ndekote'varuhurame raikwehe. Aġwamo pe ndapepoyjaruhui pejikote'varuhuagwera rehe. Aherekote'varuhua po ahemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype. ²² Emo Tupana'ga pe mbopiro'y kiro pendekote'varuhua hugwi pe mongovo ojiheva'ero. Pyry tuhë pe me pe ndekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea po ti pehoagwama yvagi pe nehë. Pevo po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehë. ²³ Aherekote'varuhuagwera kwepykava ko hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga omombyry tehe nhande ve. Nhande mongo po ti ga ojipyri yvagi pe avuirama nehë. A'ereki nhande xajikoty'a Jesus Cristo'ga pavëi nhandepojkaharete'ga pavëi.

7

Nhandepiro'y nhande aheremimbo'eagwera hugwi

¹ Nhiirũ, pekwhaha pe nhanemogita. Tihendu katu nhande morogita nhandekovo jipi. Nhanemanorame reki nhandepiro'yro jugwi. A'ea pe pekwhaha pa no. ² Nahã kunhangwera'ga pe a'ero hembirekove'ga pe. Ganembireko'ga manoe'ymame morogita e'i ga pe topohiryme ti ga ġwembireko'ga hugwi. Ganembireko'ga manorame kunhangwera'ga piro'yro jugwi. ³ Po hëarembireko'ga manoe'ymame hëa ojipe'ga rerekovo, a'ero po nhande ei hëa pe: Ite'varuhu hëa ojipe'ga rerekovo. Po hëarembirekova'ea manorë hëa ojipe'ga rerekoi, a'ero morogita nde'i hëa pe hëa ga rerekorame. A'ereki hëa ipiro'y a'ea hugwi.

⁴ Na jitehe pe pepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi Cristo'ga manoro ġwaramo. Kiro pe peko Cristo'ga reheva'ero – gaha ko Tupana'ga ombogwera gamanoa hugwi. Cristo'gareheva'ero xako katu Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhandekovo jipi. ⁵ Ymya nhande rekouhui nhanenhimimbotarimova'ea rehe ikwehe. A'ero Moisésva'ea remimbo'eagwera i'ei nhande ve novia: "Tapekote'varuhui ti." Hendukatue'yma reki koji'i nhande rekote'varuhupotaruhui. Nhanderekote'varuhua po nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novia. ⁶ Ymya nhande ei: "Tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Nahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe," xa'e nhande ikwehe novia. Emo nhande ndia'ea'javi a'ea kiro. A'ereki Tupana'ga nhande mbopiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Aġwamo nhande rekoi tuhë Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporogita pyahu.

Aheremimbo'eagwera okwahavuka nhanderekote'varuhua

⁷ Marã a'ero? Pe'ji po pe: "Ite'varuhu Moisésva'ea remimbo'eagwera naerũ?" Na rüi, a'e ji pe me. Aheremimbo'eagwera okwahavuka reki ji ve jirekote'varuhua. A'ereki e'i: "Tapepotaruhui ti ojipe'ga mbatera," e'i aheremimbo'eagwera nhande ve. A'ero ji ei: Ako te'varuhu reki ji Tupana'ga pe ji ipotaruhurame ġambatera. Aheremimbo'eagwera i'ee'ymame po ji ndakwahavi a'ea hamo. ⁸ A'ereki: "Tapepotaruhui

ti ġambatera,” e’i. Ikwahavame reki a’ea koji’i tehe reki ji ipotaparavuhui jirekote’varuhuro ġwaramo. Herekoe’ymame aheremimbo’eagwera po ndiukwahavi nhanderekote’varuhua hamo. ⁹ Ymya ikwahakatie’ymame aheremimbo’eagwera ji etehei: “Jipyry hete ji.” Ikwahaveterame aheremimbo’eagwera a’e te ji rekote’varuhupotari tuhē reki. ¹⁰ “Nhimanorame po ti ji hoi hahyva’ea ruvihava pype a’ero nehē,” a’e ji.

Ymya Tupana’ga ei Moisésva’ea pe hako: “Embo’e ti ġa nhinhi’iġa rehe,” ei ga. “Hendukaturame neremimbo’ea po ti ġa ndekoi ji pyri nehē,” ei Tupana’ga ahe ve novīa. Emo ji ikwahavame aheremimbo’eagwera ji a’e: “Aho po ti ji hahyva’ea ruvihava pype a’ero nehē,” a’e ji jijive. ¹¹ Jirekote’varuhuro ġwaramo ji nhimoandyandyi na’ē. Aheremimbo’eagwera e’irame tapekote’varuhui javo koji’i tehe reki ji ako te’varuhu pota a’ero. Nahā jirekote’varuhua po nhimondoagwama hahyva’ea ruvihava pype novīa.

¹² Pyry hete reki Moisésva’ea remimbo’eagwera. A’ereki Tupana’ga ahe mbo’eukari onhi’iġa rehe Moisésva’ea pe. Aheremimbo’eagwera okokatukwahavuka pa nhande ve. ¹³ Ji nda’ei reki aheremimbo’eagwera pe: Pyryheteva’ea po nhimondoagwama hahyva’ea ruvihava pype novīa. Ji nda’ei tuhē a’ea. Nahā ji ei: Jirekote’varuhua po nhimondoagwama hahyva’ea ruvihava pype novīa, a’e ji. Aheremimbo’eagwera pyryheteva’ea e’i nhande ve: “Peko katu ti,” e’i. Jirekote’varuhuro ġwaramo tegwete reki jirekokatuhava a. A’ero ji ei: Aho po ti ji hahyva’ea ruvihava pype nehē, a’e ji. Jirekote’varuhua ji mbo’e reki hendukatuukare’yma ji ve pyryheteva’ea. Jukwaha reki a’ero. Ite’varuhu ko jirekote’varuhua a. Ikwahavame aheremimbo’eagwera a’ero nhande nhimombaragwahavi nhanderekote’varuhua rehe ite’varuhu hete javo jupe.

Ako katu pota ji novīa, ei Paulova’ea

¹⁴ Tupana’ga nhande mbo’euka Moisésva’ea pe hako toko ti ġa nhiremimbotarimova’ea rehe javo. Emo vvyakotyva’ero ji ako nhiremimbotarimova’ea rehe. A’ero ji ndajipiro’yi tuhē jirekote’varuhua hugwi. ¹⁵ Marā ji rekoī naerū? a’e ji jitekovo. A’ereki jirekokatupotareme ji ndakokatui tuhē. Ji rekote’varuhupotare’ymame ji rekote’varuhui tuhē. ¹⁶ Po ji rekote’varuhui jirekote’varuhupotare’ymame, a’ero po ji ei: Pyry tuhē Moisésva’ea remimbo’eagwera tapekote’varuhui ti javo. ¹⁷ Ji rūi reki anhimongo te’varuhu. Jite’varuhua jipy’a pe ji mongo te’varuhu. ¹⁸ Ji ako katu pota novīa. Emo tegwete reki jirekokatuhava. Nurā ji nhimombaragwahahetei jipyryve’yma rehe jipy’a pe. ¹⁹ Jirekokatupotareme ji ndakokatui reki. Ji rekote’varuhupotare’ymame ji rekote’varuhui reki. ²⁰ Po ji rekote’varuhui jirekote’varuhupotare’ymame, a’ero po ji rūi anhimongo te’varuhu. Jite’varuhua jipy’a pe ji mongo te’varuhu.

²¹ Nahā ji ve a’ero jipi. Ji ako katu pota novīa. Emo ji akote’varuhue’ymi reki. ²² Jireaporoġita pe ji rekoī Tupana’ga remimbo’ea rehe novīa. ²³ Emo ji anhimombaragwaha jireaporoġitate’varuhua rehe no. A’ea gwovahoguhu jireaporoġitapyryva jipi. Tegwete a’ero jirekokatuhava. A’ereki jireaporoġitate’varuhua nanhimbopiro’yi jirekote’varuhua hugwi. ²⁴ Ndavy’ari hete ji a’ero! Ma’ga po ti ji mbopiro’yi

jirekote'varuhua hugwi? a'e ji. A'ereki a'ea nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype. ²⁵ Tupana'ga jate, a'e ji. Gaha ji mbopiro'yuka jugwi Jesus Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe. Pyry hete Tupana'ga ji ve.

Nahã ji rekoï a'ero. A'e ko ji novãa: Jihi tako Tupana'ga remimbo'ea rupi. Emo jireaporogitate'varuhuro gwaramo ji rekote'varuhui.

8

Tupana'ga ra'uva ojikoty'a nhande pavëi

¹ Jesus Cristo'ga pavëi nhandekovo gwaramo Tupana'ga nde'i kiro nhande ve: "Peho po ti pe hahyva'ea ruvihava pype nehë." Nde'i ga kiro nhande ve. ² A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. A'ero ji ndahoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehë. Tupana'ga ra'uva jitehe nhande mboheaporogita pyahu Jesus Cristo'ga pavëi nhandekovo gwaramo. ³⁻⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve novãa: "Peko katu ti." Emo nhande ndiakokatui reki nhandereaporogitate'varuhuro gwaramo. Aheremimbo'eagwera rendukatua nianemongokatui. Tupana'ga reki nhande mongokatuuka. Ga ombuhuruka gwa'yra'ga vyva koty raikwehe. Nhande ja gara'yra'ga rekoï vvyakotyva'ero okote'varuhuve'ga ja novãa. Emo ga ndokote'varuhui'i'i okokatuavo. A'ero Tupana'ga Cristo'ga momanoi nhandereaporogitate'varuhua rehe tamombo vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. Nahã ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi toko katu ti ga javo. "Ombopiro'yrame gandekote'varuhua hugwi po ti ga hendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera nehë aherekokatua mombe'uhava," ei Tupana'ga. A'ereki nhande ndiakoi kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe jate nhande rekoï a.

⁵ Kiroki ga oko gwemimbotarimova'ea rehe – gwemimbotara rehe ga ndeaporogitae'ymi. Kiroki ga oko Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe – gara'uva remimbotara rehe ga ndeaporogitae'ymi. ⁶ Gweaporogitarame gwemimbotara rehe jipi po ti ga hoi hahyva'ea ruvihava pype nehë. Gweaporogitarame Tupana'ga ra'uva remimbotara rehe jipi ga ndekopyahui. Onogatu gapy'a. Aerë po ti ga ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehë no. ⁷ Gweaporogitarame gwemimbotara rehe jipi ga ndekoi Tupana'ga rehe a'ero. Ga nohendukatui ganhi'iga. A'ereki tegwete ga pe garendukatuhava. ⁸ Ga ndekorame gwemimbotarimova'ea rehe jipi tegwete Tupana'ga nhimohema ga ndehe.

⁹ Oro pe, po Tupana'ga ra'uva jikoty'ari pe pavëi, a'ero po pe ndapekoï penhimimbotarimova'ea rehe jipi. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe po pe ndekoi jipi. Cristo'ga ra'uva jikoty'are'ymame ga pavëi po ga Cristo'gareheve'ga rui. ¹⁰ Pendekote'varuhuro gwaramo po ti penda'oa manoi nehë novãa. Po Cristo'ga jikoty'ari pe pavëi a'ero po penda'uva rekopyahui. A'ereki Tupana'ga pe mombyry pe nderekovo. ¹¹ Tupana'ga ra'uva Jesus Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi raikwehe. Po gara'uva jikoty'ari pe pavëi, a'ero po ti Tupana'ga jitehe penda'oa mbogweravukari gwa'uva pe nehë pemanoa hugwi nehë. A'ereki gara'uva ojikoty'a pe pavëi.

¹² Nhiirũ, nahã po nhande rekoi a'ero hamo. Xako po nhande Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe hamo. Ndiakoa'javi po nhande nhanenhimimbotarimova'ea rehe hamo. ¹³ Pe ndekorame penhimimbotarimova'ea rehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ. Pe'ji po pe hamo: "Tupana'ga ra'uva nhande pokoga ġwaramo po ti nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi." Po pe ei a'ea, a'ero po pe ndekopyahui. ¹⁴ Kiroki ġa ombopogwe Tupana'ga ra'uva – ġahã Tupana'ga ra'yramo oko. ¹⁵ Ymya pe ndapepiro'yi pejikyhyjia hugwi raikwehe. Emo Tupana'ga ra'uva urame pe pyri pe mbopiro'yi jugwi. Nurã pe ndapekyhyjia'javi kiro. Gara'uva pe mongo Tupana'ga ra'yramo pe mbo'eavo. Nurã nhande ei Apĩ nhanderuvete'ga pe Tupana'ga pe. ¹⁶ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo, xa'e nhande. "Pohi tuhẽ pe'ji," e'i Tupana'ga ra'uva nhande ve no. ¹⁷ Gwa'yra ġwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri pyryva'ea nhande ve nehẽ. Jesus Cristo'ga pavẽi po ti nhande herekoi pyryva'ea nehẽ. A'ereki ga pavẽi nhande xako. Hahy ga pe ga ruvame yvya koty. A'ero hahy nhande ve no. Po nhande ikwahavi hahya kiro Cristo'ga pavẽi, a'ero po ti ga imbuhurukari gwuvihavuhua nhande ve nehẽ no.

Pyry hete po ti nhande ve nehẽ

¹⁸ Aġwamo nhande ikwahavi hahya. Aerẽ po ti Tupana'ga ikwahavukari gwuvihavuhuhetea nhande ve nehẽ. A'ero ji ei: Hahy'i reki kiro nhande ve. Emo po ti pyry hete hete tuhẽ nhande ve nehẽ Tupana'ga ikwahavukarame gwuvihavuhuhetea nhande ve nehẽ. ¹⁹ Tupana'ga po ti gwa'yra'ġa nduvihavuhua mboukwahahetei nehẽ no. Nurã yvagipeva'ea vyakotyva'ea Tupana'ga rembiapoa nhaporemõ e'i kiro: "Tupana'ga po ti tomboukwaha tuhẽ gwa'yra'ġa nduvihavuhua nehẽ," e'i. "A'ea nhande tipota hete," e'i pa Tupana'ga rembiapoa. ²⁰⁻²¹ A'ereki Tupana'ga ombote'varuhu ġwembiapoa ahe rekote'varuhurame hako. Garembiapoa remimbotarimova'ea rehe rũi Tupana'ga ombote'varuhu. Gwemimbotarimo ga ombote'varuhu a'ea novĩa. Emo ga e'i: "Aerẽ po ti nhirembiapoa ipiro'yro ijuga hugwi nehẽ," ei Tupana'ga. "Jira'yra'ġa piro'yrame po ti pyryheterõ ġa pe nehẽ," ei ga. "Na jitehe po ti pyryvamo nhirembiapoa pe nhaporemõ opiro'yrame nehẽ no," ei Tupana'ga hako.

²² Tikwaha nhande tiruahũa jupe kiro. Kunhangwera'ġa pe tiruahũ no gwa'yra'ġa mbo'aġwerĩrame. A'ereki hahy pa ġa pe. Na jitehe Tupana'ga rembiapoa pe nhaporemõ kiromo jate vehevi tiruahũramo. ²³ Garembiapoa pe jate rũi reki tiruahũ. Nhande ve na jitehe hahypavamo kiro no. Igwete nhande ei tiruahũ kiro nhande ve javo. Emo po ti Tupana'ga nhande mboukwahavi gwa'yramo nehẽ. Ombopiro'y po ti ga nhandera'oa ite'varuhuva'ea hugwi. A'ea nhande tipotarahi imboha'uva. Tupana'ga omombyryvypy nhande ve gwa'uva mbuhua nhande pyri ikwehe. A'ero nhande ei: Aerẽ po ti Tupana'ga imombyryva'javi nhande ve nehẽ, xa'e nhande. ²⁴ Nhandejikogame Jesus'ga rehe nhande ei ikwehe: "Aerẽ po ti Tupana'ga imbuhuri nhandera'opyahua nhande ve a'ero nehẽ," xa'e nhande. Po ga imbuhuripei nhande ve, a'ero po nhande ndia'ei: "Ombuhu po ti ga nhande ve nehẽ." A'ereki ga ombuhuripe. ²⁵ Emo herekoe'ymame nhande xa'e: "Aerẽ po ti nhande herekoi nehẽ." Imboha'uva ġwaramo nhande nhimomiranami hahya pe a'ero.

²⁶ Nhande nhimomiraname'yame Tupana'ga ra'uva nhande pokogi no. Nhande ndikwahavi nhanenhi'igame Tupana'ga pe marā po ti ji ei ga pe javo. Tupana'ga ra'uva ki a'e te onhi'i Tupana'ga pe gareheve'ga ndepya. Inhi'iga ko ahepytuhemahivuhua ja. Nhande nimombe'ukwahavi a'ea. ²⁷ Tupana'ga ki a'e te okwaha. Ga okwaha nhandereaporogita. Ga okwaha gwa'uva nhi'iga no a'ea pe jira'uva ei javo. A'ereki Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe gara'uva rekoi onhi'igame ga pe nhande repyga.

²⁸ Nhande xako hete Tupana'ga rehe. A'ero Tupana'ga nhande pokogi mbatera rahya mombyrypava nhande ve. Ojikwe vehevi ga ei nhande ve: "Pe ko jireheva'ea tapeko ti nhiremimbotarimova'ea rehe," ei Tupana'ga. ²⁹ A'ereki ymya Tupana'ga nhande mo'emo'ë ojive. "Ga po ti jireheva'ero," ei ga, "jira'yra'ga ja ti ga toko javo," ei Tupana'ga hako. "He'yjuhu po ti ga gairūramo onhimongyavo nehē," ei ga. "Jira'yra'ga ja po ti ga ndekoi ganduvihavuhuhetero ti ga toko nehē," ei Tupana'ga hako. ³⁰ Ymya Tupana'ga ei a'ero toko ti ga jireheva'ero javo. A'ero ga ei jireheve'ga nhande ve. A'ero ga nhande mombyryvi nhande rerekovo. A'ero ga ei: "Gwereco po ti ga jiruvihavuhua ji pavēi nehē no," ei Tupana'ga nhande mombe'gwovo.

Tupana'ga py'a ja ko nhande

³¹ Nahā a'ero. Tupana'ga nhande repygame nianemovahihavi a'ero. ³² Tupana'ga nhande repyga nokate'ymi gwa'yra'ga rehe. A'ereki ga nde'i gwa'yra'ga pe: "Terehoi ti emanomo ga ndepya," nde'i ga. Ga gwa'yra'ga mbuhuruka tuhē reki yvya koty tomano ti ga ga ndepypava javo. Gwa'yra'ga ga ombuhuruka nhande pyri raikwehe. Ombuhu pa po ti ga pyryva'ea nhande ve a'ero nehē. ³³ Tupana'ga e'i nhande ve gwemimo'ēharamo: "Pepyry hete pe kiro," ei ga. Nimbojahavi nhande ve a'ero. ³⁴ Nda'ekavi nhande ve pejeaporogita te'varuhu pe javo. Jesus Cristo'ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ga omano nhande repyga tamombo gandekote'varuhua javo. Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo ojipyri yvagi pe tambohete ti ga javo. Cristo'ga nhande repy kiro onhi'iga Tupana'ga pe a'ero. ³⁵ Cristo'ga nhande arōhetei nhande rerekovo jipi. Nimombikavi Cristo'ga remiarōa. Hahyrame nhande ve ga nhande arō. Hekoteherame nhandepy'a ga nhande arō. Ga ndekote'varuhurame nhande ve Cristo'ga nhande arō. Ty'ara nhande jukaheterame ga nhande arō. Nhande herekoe'ymane mbatera ga nhande arō. Nhande manogwerīrame ga nhande arō. Ga nhande jukarame ga nhande arō. Nimombikavi tuhē Jesus'ga remiarōa. ³⁶ Aherembikwatijara omombe'u no. Omombe'u ahenhi'iga Tupana'ga pe hako.

"Ore ndereheva'ero gwaramo
ga ore juka pota jipi," ei ahe.

"Ore ko ovelhas ja ga pe
ga ore jukapotarame," ei ahe ikwatija hako.

³⁷ Nhanembovy'are'ŷva'ea nhaporemō ndikwahyi nhande rehe. Xanhimomirana nhande jupe. A'ereki Cristo'ga nhande mbopopoaka nhanenhimomiranama rehe. Ga nhande arō hete. A'ero koji'i nhande roryroryhetero nhandejikoga ga rehe. ³⁸ A'e hete ji: Nimombikavi Tupana'ga remiarōa. Nhanemanoa nomombigi garemiarōa nhande rehe. Nhanemano'e'yama na jitehe nomombigi. Yvagipeve'ga nomombigi

nhanearōa. Ganduvihava'ga nomombigi no. Ipopoakave'ga nomombigi. Aḡwamova'ea nomombigi. Aerēva'ea na jitehe nomombigi.³⁹ Yvateuhuva'ea nomombigi nhanearōa. Yvyvotaruhupeva'ea nomombigi no. Tupana'ga rembiapoa nhaporemo nomombigi nhanearōa. A'ereki Tupana'ga nianearombigaḡwami tuhē. Nhandejikogame Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe ga okwahavuka Tupana'ga remiarōa nhande ve.

9

Tupana'ga remimo'ēhara'ḡa israelitas'ga

¹ Cristo'gareheva'ero ji nhimombe'ukatui kiro pe me. Ji nanhi'mbei. Tupana'ga ra'uva okwahavuka ji ve jiyvyteri pe nhi'mbee'yma no. ² Jivy'are'yhetea ji imombe'ukatui kiro pe me. A'ereki ji ndavy'ari hete jire'yja'ga ndehe judeus'ga ndehe ḡa jikoge'ymame Cristo'ga rehe. Ndopigi jirekovevehua ḡa ndehe a'ero. ³ A'ereki ji apota hete ḡajikoga Cristo'ga rehe. Ahepy pota ji ḡa novīa. Po jire'yja'ga jikogi Cristo'ga rehe Cristo'ga pohira ḡwaramo ji hugwi hamo, a'ero po ji ipotari Cristo'ga pohira ji hugwi hamo, a'e po ji novīa. A'ereki ji apotarahivuhu ḡajikoga ga rehe. ⁴ Ga ko Tupana'ga remimo'ēharamo israelitas'ga. Ymya Tupana'ga ei ḡanamonha'ea pe: “Jira'yramo ko pe ndekoi,” ei ga. Gwepiuka ga gwuvihavuhetea ahe ve no. “Nahanahā po ti ji rekoj pe nderekokatuavo nehē,” ei ga ḡanamonha'ea pe. Tupana'ga okwatijaruka onhi'ḡa Moisésva'ea pe terembo'e ti ḡa javo. Okwahavuka ga ḡanamonha'ea pe nahā ti ji mbohete javo. Tupana'ga e'i ahe ve no: “Nahanahā po ti ji imombyryvi pe me nehē,” ei ga ahe ve. ⁵ Israelitas'ga nemboypya ko Abraāova'ea, Isaqueva'ea, Israelva'ea no. Cristo'ga ko o'a vyva koty israelitaramo no raikwehe. Gaha ko nhanderuvihavuhete'ga Tupanamo. Timbohete ti ga avuirama a'ero. Na tuhē.

⁶ Israelitas'ga ndokoi reki Cristo'ga rehe. Emo ji nda'ei: “Tupana'ga opirīa o'eagwera o'erame ahe ve hako tamo'ē ti ḡa jijive javo hako.” Ji nda'ei a'ea. A'ereki israelitas'ga nhaporemo rūi Tupana'ga omo'ē ojive. ⁷ Ga nomongopavukari Abraāova'ea rymymino'ga gwa'yramo no. Tupana'ga e'i Abraāova'ea pe: “Ndera'yra'ga rymymino'ga pe jate Isaque'ga rymymino'ga pe jate po ti ji ei ndera'yra'ga nehē,” ei ga ahe ve. ⁸ Abraāova'ea rymymino'ga nhaporemo rūi ko Tupana'ga ra'yra'ga a'ero. A'ereki Tupana'ga nomo'embavi ḡa ojive javo ḡa pe. Tupana'ga erame jate ḡa pe ḡa mo'eamo a'ero gara'yramo ḡa ndekoi. ⁹ Nahā Tupana'ga e'i Abraāova'ea pe a'ero ahera'yrava'ea mombe'gwovo hako. “Ambota'yruka po ti ji nde ve nerembirekohēa Sarahēa nehē,” ei Tupana'ga.

“Irūa kwara rupi po ti Sarahēa gwa'yra'ga mbo'ari a'ero nehē ji jivyrame nehē,” ei ga Abraāova'ea pe hako.

¹⁰ Na jitehe Tupana'ga ei Rebecava'ea pe no nahā po ti penda'yra'ga nehē javo. Ahera'yrava'ea memei ko nhaneramonhava'ea ra'yrava'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea novīa. Emo nahā hako. Isaqueva'ea ojay'ro ḡwembirekova'ea pe Rebecava'ea pe. Ojopohe Rebecava'ea ra'yrava'ea dois. Ojopoheva'ea arame Esaúva'ea o'arypy. Kirē ahepoheva'ea Jacóva'ea ari no. ¹¹⁻¹² Igwete Tupana'ga ejipei Rebecava'ea pe ahera'yrava'ea mombe'gwovo. Ojopoheva'ea mbo'are'ymame Tupana'ga ei: “O'arypyve'ga po ti oko tehe oirū'ga pyri nehē – kiroki

ga aerē o'a," ei Tupana'ga. Tupana'ga e'i jipe aerēva'ea pe Jacóva'ea pe, ga rehe po ti ji rekoi nehē javo. Gwemimbotarimova'ea rehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. A'ereki ga erame ahe ndojogwero'ari ve. Nurā ahe ndokokatui ve. Ndokote'varuhui ve ahe no. A'ereki ahe ndojogwero'ari ve. Jacóva'ea rekokaturu ġwaramo rūi reki Tupana'ga ei ahe ve a'ero. Gwemimbotarimo tehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. ¹³ Nahā ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'igā mombe'gwovo:

“Ako ji Jacóva'ea rehe,' ei ga.

'Esaúva'ea rehe a'e te ji ndakoi,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

¹⁴ E'i tehe po ġa Tupana'ga pe a'ero: “Ndapyryvi Tupana'ga,” e tehe po ġa. “A'ereki jara'ġa ndehe ga ndokoi. Jara'ġa ndehe ga oko,” e po ġa. Nde'i po ġa a'ea Tupana'ga pe hamo. ¹⁵ A'ereki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Ji ġa porogwetyopotarame po ti ji ġa porogwetygi nehē,” ei ga hako.

¹⁶ Nahā a'ero. Nhaneremimbotarimo rūi Tupana'ga nhande porogwetygi. Nhande rekokaturu ġwaramo rūi Tupana'ga nhande porogwetygi. Gwemimbotarimo jate ga nhande porogwetygi. ¹⁷ A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'igā mombe'gwovo. Tupana'ga e'i Faraóva'ea pe hako:

“Oromongouka ji nde ġanduvihavuhuro

terekwahavuka ti ojipe'ġa pe jipopoakara,” ei ga.

“Tajikwahavuka ti ġa pe ġagwyri pe nhaporemo,” ei Tupana'ga Faraóva'ea pe.

Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igā hako. ¹⁸ Nahā a'ero. Tupana'ga ġa porogwetyopotarame ġa porogwety. Ipotarame ġa'angare'yma a'ero ga noangarukari tuhē ġa ġwemimbotarimo okovo ġwaramo.

¹⁹ Pe'ji tehe po pe ji ve a'ero: “Po ore noreangari a'ero maraname po Tupana'ga euhui ore ve naerū? Maraname ga ei: 'Peko te'varuhu pe peangare'yma?’” pe'ji po pe ji ve. “A'ereki ga tuhē oko ġwemimbotarimo ore angarukare'yma. A'ereki ahe nomovahī Tupana'ga remimbotarimova'ea.” Pe'ji tehe po pe ji ve, a'e ji. ²⁰ Ahe nonhi'igayvari tuhē Tupana'ga yvyakotyva'ero, a'e ji. Aherembiapoa nde'i ahe ve: “Maraname nde ji apouhui na?” Aherembiapoa po nde'i a'ea. ²¹ Kiroki ga oapo nhaetitujuga – ġwemimbotarimo tehe ga oapo a. Opyhy po ga tujuga ru'uma japovo. Jara japorame po ga ei: “Koa po ti ji a'apo katu nehē. Pyryheteva'ea po ti ji a'apo nehē,” e po ga. Igwete po ga ei no: “Kirēva'ea po ti ji a'apo jate hembyruera pyvō. A'ea po ti ji apo'ru jipi,” e po ga. Gwemimbotarimo tehe ga japo'i a'ero.

²² Ga javijitehe nhandeapohara'ga rekoi Tupana'ga rekoi yvyakotyve'ġa nderekovo. Okwahavuka pota ga onhimboahiva okote'varuhuve'ġa pe. Okwahavuka pota ga opopoakara ġa pe no. Ga nonhimbaekwahivi ve okote'varuhuve'ġa ndehe – kiroki ġa Tupana'ga monhimboahi ojive. A'ea ko hahyheteaġwama ġa pe. ²³ Okwahavuka pota ga gwuvihavuhuhetea nhande ve. Tupana'ga nhande porogwety. Igwete ga nhande mombyryvi togwereko ti ġa jiruvihavuhuhetea ji pavēi javo. ²⁴ Nhande tuhē ga nhande mo'ē ġahā po ti jireheve'ġa javo. Judeus'ġa pe jate rūi ga ei. Judeus'ġarūive'ġa pe ga ei no ġa mo'eamo ojive. Nahā ga nhande mo'emo'ēi judeus'ġa hugwi judeus'ġarūive'ġa hugwi no. ²⁵ Oséiasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'igā a'ea rehe hako. Nahā Tupana'ga ei:

“Kiroki ġa aġwamo jireheve'ġa rŭi

– ġa pe po ti ji ei aerē gwe nehē jireheve'ġa,” ei ga.

“Kiroki ġa aġwamo nhiremiarōhara'ġa rŭi

– ġa pe po ti ji ei aerē gwe nehē nhiremiarōhara'ġa,” ei ga.

²⁶ Oséiasva'ea okwatijara'ja Tupana'ġa nhi'ġa mombe'ġwovo. Nahā Tupana'ġa ei:

“A'e ypy ji ġa pe:

‘Pe ko jireheva'ea rŭi’,” ei Tupana'ġa.

“Perope ji a'e poa ġa pe

– pevo jitehe po ti ji ei ġa pe nehē:

‘Pe ko jira'yramo peko kiro.

A'reki jihī ahe mongo jitekovo’,” ei Tupana'ġa ġa pe.

Nahā Oséiasva'ea omombe'u Tupana'ġa nhi'ġa ikwatija hako.

²⁷ Isaíasva'ea okwatija israelitas'ġa mombe'ġwovo no. Nahā ahe ei hako:

“He'yjuhu po ti israelitas'ġa onhimongyavo nehē novīa.

Y'ytiġa hay'iuhuva'ea javijitehe po ti ġa ndetauhuro nehē novīa,” ei ahe.

“Emo ġanembyruera'ġa jate po ti ga nomomanoukari nehē,” ei Isaíasva'ea.

²⁸ A'reki Tupana'ġa e'i: “‘Kotihī po ti ji epavi he'yjuhuve'ġa ndeaporoġita pe vvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe nehē,’ ei ga,” ei ahe.

²⁹ A'ea pe Isaíasva'ea e'i nhoġwenonde ikwatija no.

“Ymya Tupana'ġa ipopoakaheteve'ġa ahere'yjuhua mombapavukari cidade de Sodoma pe cidade de Gomorra pe no hako,” ei ahe.

“Po ga nombokupyri'i'i ahe nhaneremboypyro hamo,

a'ero po nhande papakatukatui ahe javijitehe no,” ei Isaíasva'ea hako.

Israelitas'ġa nonhimombyryvi reki

³⁰ Nahā ji ei a'ero. Judeus'ġarŭive'ġa nde'i ojuhupe: “Marā po ti nhande nhimombyryvi nehē?” nde'i ġa. Tupana'ġa reki omombyry ġa. A'reki ġa ojiko ga rehe. ³¹ Israelitas'ġa ki a'e te nahā e'i tehe ojuhupe: “Marā po ti nhande rekoi nhanenhimombyryva nehē?” ei ġa.

“Nahā ti nhande xako. Tihendu katu ti nhanembo'ea, a'ero po ti Tupana'ġa ei nhande ve nehē: ‘Pepyry hete pe’.” E'iteheuhu ko ġa. ³² A'reki ġa e'i: “Nhande tuhē po ti xanhimombyry nehē.” Ga ndojikogi Cristo'ġa rehe. Cristo'ġa e'i ġa pe: “Pejiko ti ji rehe.” A'ero ġa nhimboahivi ga pe ojikopotare'yma ġwaramo ga rehe. Itauhua ko ahe mbo'a ahe noġa ahe monhimboahiva. Ita javijitehe ko Cristo'ġa judeus'ġa monhimboahivuhui ġa monhimonha'ngavo. ³³ Ikwatijara omombe'u Tupana'ġa nhi'ġa Cristo'ġa mombe'urame ita javijitehe ko ga javo. A'reki ikwatijara e'i Tupana'ġa nhi'ġa mombe'ġwovo:

“‘Pehendu katu ti nhinhi'ġa.

Onga apohara'ġa omondo ita inoġa.

A'ea reki ġa mbo'a ġa noġa ġa monhimboahiva ġa mbopoyjayjare'yma ġa mongovo,’ ei ga.

‘Na jitehe ji ga mondoi cidade de Siāo pe ga noġa judeus'ġa pyteri pe.

Ita javijitehe ga ġa monhimboahivuhui ġa monhimonha'ngavo ġa mbopoyjayjare'yma,’ ei ga.

‘Emo ojikogame ga rehe po ti ġa ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,’ ei ga,” e'i ikwatijara.

A'ereki ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga Cristo'ga mombe'urame ga ko ita javijitehe javo.

10

¹ Nhiirũ, anhiĩ hete ji Tupana'ga pe jire'yja'ga ndepyga judeus'ga ndepyga tojiko ti ġa Cristo'ga rehe javo. A'ereki ji apota hete ġajikoga ga rehe. ² A'e ji ġa mombe'gwovo: Oko hete ġa Tupana'ga rehe xako ti garemimbotarimova'ea rupi javo novĩa. Emo ġa ndokokwahavi reki garemimbotarimova'ea rupi. ³ Ga ndokoi Tupana'ga remimombyryva rupi. Igwete ġa etehei: “Xanhimombyry nhande,” ei ġa. “Xako nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nhande ve nehẽ,” e'i tehe ġa. A'ea ġa e'i tehe okoe'yma Tupana'ga remimombyryva rupi. ⁴ Cristo'ga jate ġwendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nhande nihendukatupavi a'ea nhanenhimombyryve'yma. Nurã nhande jikogi Cristo'ga rehe Tupana'ga te'i pepyry pe javo nhande ve.

Ojiko pa po ġa Cristo'ga rehe hamo

⁵ Ymya Moisésva'ea ikwatijari ġa mombe'gwovo hako – kiroki ġa e'i: “Po nhande hendukatui Tupana'ga remimbo'ea, a'ero po ti nhande pyryvamo nehẽ.” Kiroki ġa e'i a'ea – ġa pe Moisésva'ea ei: “A'ea rendukatupava po ti ġa mombyryvi a'ero nehẽ,” ei Moisésva'ea.

⁶ Jara'ga pe ki a'e te ahe e'i ikwatija ġa mombe'gwovo no – kiroki ġa e'i: “Nhande jikogame Tupana'ga rehe po ti ga nhande mombyryvi nehẽ.” Ga pe Moisésva'ea ei:

“Te'iyme ti ġa ovytyeri pe:

“Tojiupi ti ġa yvagi pe'.”

Cristo'ga mbojyva pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ġa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga uripe raikwehe tamombyry ġa javo. ⁷ Igwete Moisésva'ea ei no: “Te'iyme ti ġa no:

“Toho po ti ġa omanove'ġa gwyri pe'.”

Cristo'ga mbogwerava pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ġa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga okweravipe reki omanoa hugwi raikwehe. ⁸ Moisésva'ea e'i a'ero:

“Pekwaha pe Tupana'ga nhi'i'ga,” ei ahe.

“A'ereki nonhimimi pe me a.

Penhiĩ pe a'ea rehe.

Pejapyaka pe a'ea rehe Tupana'ga nhi'i'ga rehe,” ei ahe ikwatija hako. A'ea ore imombe'ui pe me no tapejiko ti ga rehe javo. ⁹ Penhimombe'u ti jara'ga pe Jesus'ga ko jipojykaharete'ga javo, oro'e ore pe me. Perovia hete ti pejipy'a pe Jesus'ga kwerava Tupana'ga ombogwera ga gamanoa hugwi javo. Heroviaheterame a'ea po ti Tupana'ga pe mondoukari ojipyri yvagi pe aerẽ nehẽ. ¹⁰ A'ereki heroviaheterame nhandepy'a pe nhande xajiko Jesus'ga rehe. Nhande jikogame ga rehe ga ko jipojykaharete'ga javo, a'ero Tupana'ga ei nhande ve pepyry hete pe javo. A'ero po ti ga nhande mondoukari ojipyri nehẽ. ¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko ga rehe

– ġa po ti ndipoyjayjare'ymuhũ nehẽ,” e'i.

¹² Yvyakotyve'ġa pe nhapremo i'ei. A'ereki ġa ojo'ja hete Tupana'ga pe judeus'ga judeus'ġarũive'ġa pavẽi. A'ereki Jesus Cristo'ga ko judeus'ga

pojykaharete'ga. Ga jitehe ko judeus'garũive'ga pojykaharete'ga no. Ga omombyry hete ga pe nhaporemo ga jikogame ga rehe ore poko javo.

¹³ A'ereki ikwatijara e'i no:

“Kiroki ga ojiko nhandepojykaharete'ga rehe ore poko javo

– ga mondouka po ti ga yvagi pe ojipyri nehẽ,” e'i.

¹⁴ Emo ojikoge'ymame ga rehe po ga nde'i ore poko javo ga pe. Ganhi'i'ga renduve'ymame po ga ndojikogi ga rehe. Ga mombe'ue'ymame ga pe po ga nohenduvi ganhi'i'ga. ¹⁵ Tupana'ga ga mondoe'ymame ga mombe'uuka ga pe po ga nomombe'ui ga ga pe a'ero. Emo Tupana'ga ga mondouka tuhẽ reki ga mombe'gwovouka ga pe. Igwete ikwatijara e'i no:

“Pyry hete tuhẽ ga ndurame imombe'gwovo pyryva'ea nhande ve,” e'i hako.

¹⁶ Emo imombe'urame ga pe ga nhaporemo rui gwendu katu Tupana'ga remimombe'upyryva. Nanongara pe Isaíasva'ea ei Tupana'ga pe hako:

“Ga nohendukatui reki ore imombe'urame ga pe,” ei ahe opojykaharete'ga pe hako.

¹⁷ Nahã a'ero. Hendukaturame jate Cristo'ga mombe'ua nhande jikogi ga rehe.

¹⁸ “Oro israelitas'ga, nohenduvi ga pyryva'ea mombe'ua naerũ?” e'i po ga ji ve. Gwendu tuhẽ reki ga. A'ereki ikwatijara e'i:

“Yvyakotyve'ga nhaporemo gwendu ganhi'i'ga.

A'ereki gagwryri pe nhaporemo ga oho imombe'gwovo pyryva'ea,” e'i ikwatijara hako.

¹⁹ “Israelitas'ga ndokwahavi naerũ?” e po ga. Okwaha tuhẽ ga. Moisésva'ea ypy omombe'u a'ea Tupana'ga nhi'i'ga mombe'urame ikwatija hako. Tupana'ga e'i israelitas'ga pe:

“Pe'ji tehe pe israelitas'garũive'ga pe:

‘Ga ko Tupana'gareheve'ga rui.

Ga ndokwahavihu,’ pe'ji tehe pe israelitas'garũive'ga pe,” ei Tupana'ga.

“Ga pe jitehe po ti ji imombyryvi nehẽ.

Nahã po ti ji pe monhimyrõi israelitas'garũive'ga ndehe nehẽ.

Igwete po ti ji pe monhimboahivi nehẽ no,” ei Tupana'ga israelitas'ga pe. Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'i'ga ino'ga hako.

²⁰ Isaíasva'ea koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'i'ga. Tupana'ga e'i israelitas'garũive'ga mombe'gwovo:

“Ymya ga ndajikwahapotari.

Agwamo ki a'e te ga ji kwahavi,” ei ga.

“Ymya ga nde'i: ‘Pemombe'u ti Tupana'ga ore ve.’

Agwamo ki a'e te ji anhimboukwaha ga pe,” ei Tupana'ga israelitas'garũive'ga mombe'gwovo.

Isaíasva'ea omombe'u a'ea Tupana'ga nhi'i'ga ikwatija hako.

²¹ Emo ahe omombe'u israelitas'ga no imombe'urame Tupana'ga nhi'i'ga. Tupana'ga e'i hako:

“A'ea e ji ga pe jipi novã:

‘Pejiko ti ji rehe’,” ei ga.

“Emo ga nanhirendupotari.

Ga noangarihu ojikoge'yma ji rehe,” ei Tupana'ga israelitas'ga mombe'gwovo.

Isaíasva'ea okwatija a'ea Tupana'ga nhi'i'ga hako.

11

Tupana'ga ndopohiri israelitas'ga hugwi

¹ E'i po ġa ji ve a'ero: "Tupana'ga opohi hete ojiheve'ga hugwi israelitas'ga hugwi naerū ġa jikopotare'ymame ga rehe?" e'i tehe po ġa ji ve. Ga ndopohihetei reki ġa hugwi, a'e ji. Jihi ko israelitaramo ako. Abraão'va'ea ko nhiremboypya. Ji ko Benjamim'va'ea rymymino ako no. ² Tupana'ga ndopohiri tuhē ojiheve'ga hugwi. Gahā ga jypya omo'emo'ē ojive.

Pekwaha tuhē pe Tupana'ga rembikwatijarukara – kiroki omombe'u Elias'va'ea. A'ereki Elias'va'ea e'i hete Tupana'ga pe israelitas'ga mombe'gwovo hako.

³ "Ojuka pa ġa nenhi'iġa mombe'uharava'ea," ei ahe Tupana'ga pe.

"Omombo ġa ikwava'ēhava no

– perope ore orokwava'eġuka mbiara jukapya nde ve jipi.

Ji tehe reki ako ndereheva'ero.

Kiro po ti ġa ji jukapotari nehē no," ei ahe Tupana'ga pe hako.

⁴ Igwete Tupana'ga ei Elias'va'ea pe hako:

"Nde tehe rūi reki ereko," ei ga.

"Sete milve'ga akwaimbae'ga ji areko jijiheva'ero.

Ga nombohetei Baal ra'angava," ei Tupana'ga ahe ve hako.

⁵ Na jitehe tuhē Tupana'ga judeus'ga nembyruera'ga nderekoi ojiheva'ero aġwamo. Tupana'ga omo'emo'ē ġa ojive. A'ereki ga omombyry pota ġa pe. ⁶ Ga ndekokaturu ġwaramo rūi Tupana'ga ġa mo'ēi. Gwemimombyrypotaro ġwaramo ga ġa mo'ēi ojive. A'ereki ga omombyry pota tehe ġa pe. Po ġa ndekokaturu ġwaramo ga ġa mo'ēi ojive hamo, a'ero po ga nomombyrytehei ġa pe hamo. Omombyry tehe tuhē reki ga ġa pe ġa mo'eamo ojive.

⁷ A'ero ji ei: Israelitas'ga opota omombyryva novīa. Tupana'ga ki a'e te nomombyrypavi ġa. Gwemimo'ēhara'ga jate ga ġa momyry. Jara'ga reki hendupotare'ymame Tupana'ga nhi'iġa ga nohendukatuuکاری ġa pe a'ero. ⁸ Ikwatijara e'i no:

"Tupana'ga noangarukari ġandeaporoġita

tokwahavyme ti ġa javo.

Henduvame ganhi'iġa

ġa nohendukatui a'ero.

Aġwamo vehevi ġa ndokwahavihu," e'i ikwatijara israelitas'ga mombe'gwovo hako.

⁹ Tupana'ga ombuhuruka israelitas'ga pe onhi'iġa pyryva'ea nahanahā ti ġa toko katu javo hako. A'ea rehe ġa ndoryndorytehero kiro ti nhande nhimombyryvi nehē javo tehe. Emo ganhi'iġa omombe'u reki ġandekote'varuhua ġa mbotegweteavo. Nurā Daviva'ea ikwatijari ġa mombe'gwovo hako.

"Tupana'ga nhi'iġa ti tombotegwete ġa," ei ahe.

"Tombohahy ti ga ġa pe nehē

ġandekote'varuhuro ġwaramo," ei ahe.

¹⁰ "Tokwahavyme tuhē ti ġa onhimombyryva

ojikoge'yma Tupana'ga rehe," ei ahe.

"Tipiro'ya'javyme ti ġa ġwembikwahave'yma hugwi," ei Daviva'ea ikwatija hako.

¹¹ Judeus'ga ndojikopavi Cristo'ga rehe aḡwamo a'ero. E'i tehe po ḡa ji ve a'ero: “Ndojikogi ḡa kiro Tupana'ga rehe toho ti ḡa hahyva'ea ruvihava pye nehē naerū?” e'i tehe po ḡa. Ji nda'ei a'ea, a'e ji pe me. Judeus'ga ndekote'varuhuro ḡwaramo judeus'garūive'ga jikogi ga rehe judeus'ga ti tonhimyrō ḡa ndehe a'ero nehē. Judeus'ga po ti e'i a'ero nehē: “Judeus'garūive'ga jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga omombyry ḡa pe. Xajiko pa ti Cristo'ga rehe no tomombyry ti ga nhande ve ḡa javijitehe nehē no,” e po ti ḡa nehē. ¹² Judeus'ga ndekote'varuhuro ḡwaramo Tupana'ga omombyry hete jara'ga pe. A'ereki judeus'ga jikoge'yama ḡwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga omombyry hete judeus'garūive'ga pe. Po Tupana'ga imombyryvi judeus'garūive'ga pe judeus'ga jikoge'yama ḡwaramo Cristo'ga rehe, koji'i tehe po ti Tupana'ga imombyryhetei ḡa pe nehē judeus'ga jikopava ḡwaramo Cristo'ga rehe nehē no.

Tupana'ga omombyry judeus'garūive'ga pe

¹³ A'e ji kiro judeus'garūive'ga pe. A'ereki Tupana'ga ji mongouka Jesus Cristo'ga moirūharamo. A'ero Cristo'ga ei ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo judeus'garūive'ga pe,” ei ga. Pyry hete ji ve a'ero ji ga mombe'ui pe me. ¹⁴ Tamonhimyrō po ti ji pe ndehe jire'yja'ga judeus'ga. A'ero po ti jararamo ḡa jikogi Cristo'ga rehe nehē no. ¹⁵ Opohirame judeus'ga hugwi Tupana'ga jirekokatuukari judeus'garūive'ga pe. Aerē Tupana'ga jirekokatuukarirē judeus'ga pe po ti kaitu pyryheteramo yvyakotyve'ga pe nhaporem nehē!

¹⁶ Pāo japoram nahā judeus'ga ndekoi jipi. Ga ḡweno'ē ppy xunhiva'ea hu'uma hugwi Tupana'ga apoa javo jupe. O'erame a'ea jypyva'ea pe po jarava'ea hu'uma nhaporem Tupana'ga apoa no. Oro yva no. Po ḡa ei Tupana'ga apoa yvapoa pe, a'ero po hakā Tupana apoa no. Na jitehe Tupana'ga ei jireheve'ga judeus'ga nemboypya pe hako. Po ga ei jireheve'ga ahe ve, a'ero po ti aherymymino'ga ndekoi Tupana'gareheva'ero nehē no judeus'ga.

¹⁷ Tamombe'u katu ti kiro pe me a'ero ojo'java'ea. Gwereco oliveira aheremityma. Gwereco irūa no yva ka'gwyripeva'ea aheremityma rūi. Aheremityma rakā ite'varuhurame nhande ndipotari a'ea hakāvondoga yva hugwi. A'ero po nhande heruri ka'gwyripeva'ea rakā imondovo imbojoapya imohina nhakāvondogipyra rehe a'ea toko hakāte'varuhuva'ea py'rovo javo. A'ero pyry ka'gwyripeva'ea rakā pe oliveira rapoa rerekovo ḡwaramo. Judeus'ga nemboypya ko oliveira rapoa javijitehe. Aherymymino'ga judeus'ga ko oliveira rakā ja. Kiroki ḡa ndojikogi Tupana'ga rehe – ga ndopotari ḡa opohia ḡa hugwi. Pehe reki judeus'garūiva'ero pe ka'gwyripeva'ea rakā ja. Pe jikogame ga rehe Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero judeus'ga py'rovouka. A'ero pyry hete pe me. Ymya Tupana'ga imombyryvi judeus'ga nemboypya pe hako. Ahe ja pe ndekoro ḡwaramo ga imombyryvi jitehe pe me no. A'ereki pe ahe javijitehe pejiko Tupana'ga rehe a.

¹⁸ Judeus'ga jikoge'yname ga rehe Tupana'ga pohiri ḡa hugwi. Emo judeus'garūiva'ero tapenhimboheteuhui ti a'ea rehe. Tape'jiuhui ti: “Ga hohe'i tehe ko ore pyryvamo. Nurā Tupana'ga opohi ḡa hugwi imombyryva ore ve.” Tape'jiuhui ti a'ea. A'ereki judeus'ga nemboypya rehe Tupana'ga omombyry pe me. Ndia'ei nhande: Hakā rehe ko pyry yva rapoa pe, ndia'ei nhande. A'ereki yva rapoa rehe ko pyry hakā pe. Na jitehe judeus'ga nemboypya rehe ko pyry pe me. A'ereki Tupana'ga

omombyry pe me pe ġanemboypya javijitehero ġwaramo. A'ereki ahe ypy gwereko Tupana'ga nhi'ġa imombe'gwovo pe me. Tape'ea'javuhui ti a'ero: “Ore rehe Tupana'ga omombyry judeus'ġa pe.”

¹⁹ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Oliveira nhande tihakāvondo ka'gwyripeva'ea rakā toko ipy'rovo javo. Na jitehe judeus'ġa hugwi Tupana'ga pohiri judeus'ġarūiva'ġa toko ġa py'rovo javo,” pe'ji po pe. “Ore judeus'ġarūiva'ero orepyry hete ġa hohe a'ero,” pe'ji tehe po pe ji ve. ²⁰⁻²¹ Ndapekwahavihi. Tupana'ga opohi tuhē ġa hugwi ġa jikoge'ymame ga rehe. A'ero pejikoga ġwaramo ga rehe ga pe mongoi ojiheva'ero. Tapenhimbohetehe reki a'ea rehe. Nhande tihakāvondo oliveira hugwi hakā ite'varuhurame. Na jitehe Tupana'ga pohiri judeus'ġa hugwi ojiheve'ġa hugwi ġa te'varuhurame ġa jikoge'ymame ojihe. Opohi ga ġa hugwi. A'ero kaitu po ti ga pohiri pe hugwi no pe jikoge'yma'javame ga rehe nehē. Pekihyji ti gapohira hugwi a'ero. Tapejikoge'ymuhūi ti ga rehe a'ero.

²² Pehepia pe Tupana'ga reaporoġita. Ga pyry hete. Emo ga ombohahy ġa pe ġa jikoge'ymame ojihe. Pe me reki ga pyry pe ndekoro ġwaramo garemimombyryva rupi jipi. Ahaname po ti ga pohiri pe hugwi nehē no. ²³ Judeus'ġa jikoge'ybigame po ti Tupana'ga ġa mongoa'javi ojiheva'ero imombyryva'java ġa pe nehē no. A'ereki a'ea nonhimimi Tupana'ga pe.

²⁴ Nahā a'ero. Nhande tihakāvondo ka'gwyripeva'ea hugwi hakā mondovo imbojoapya ojipea rehe oliveira rehe. A'ero ko pyry ka'gwyripeva'ea rakā pe. Judeus'ġarūiva'ero ko pe ka'gwyripeva'ea rakā ja. Pejikogame Tupana'ga rehe pyry pe me a'ero. Ymya pe ndapejikogi ga rehe judeus'ġarūiva'ero ġwaramo. Aġwamo reki pyry pe me pejikoga ġwaramo ga rehe judeus'ġa nemboypya javijitehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Po pe me ga imombyryvi koji'i tehe po ti ga imombyryvi judeus'ġa pe nehē ġa jikogame ga rehe nehē. A'ereki judeus'ġa ko oliveira rakā ja. Po hakāvondogirē oliveira hugwi nhande imondopotara'javi akoja imbojoapypota oliveira rehe jitehe a'ea ko nonhimimi. A'ereki oliveira rakā tuhē nhande timondoa'ja oliveira rehe. Na jitehe judeus'ġa jikogame Tupana'ga rehe po ti nonhimimi tuhē ga pe ga ġa mongoa'javame ojiheva'ero imombyryva'javame ġa pe nehē.

Tupana'ga omombyry ga pe nhaporemo

²⁵ Nhiirū, tamombe'u mbatera pe me kiro tapekwaha ti javo. Ymya ko nhande ndikwahavi nanongara. Aġwamo reki Tupana'ga ikwahavukari nhande ve. Tamombe'u a'ea kiro pe me tape'ea'javyme ti: “Tupana'ga po ti nomombyryva'javi israelitas'ġa pe nehē. Nhande ve jate ga omombyry kiro.” Tapenhimbohetei a'ea javo tehe nehē. Nahā ti ji imombe'ui pe me a'ero. He'yjuhu ko ġa kiro novīa – kiroki ġa noangarihu ojikopotare'yma Cristo'ga rehe novīa. Judeus'ġarūive'ġa ki a'e te ojikojiko Cristo'ga rehe kiro. Ogwyri pe nhaporemo po ti ġa ojiko na'ē ga rehe nehē. ²⁶ Nahā po ti israelitas'ġa jikojikogi Cristo'ga rehe nehē no. A'ero po ti Tupana'ga ġa mongopavi ojiheva'ero nehē. Ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i no: “Nhanembopiro'yhara'ga po ti uhu nehē.

Judeus'ġa cidade hugwi Siāo hugwi po ti ga ruri nehē,” e'i.

“A'ero po ti ga imombori Jacóva'ea rymymino'ga ndekote'varuhua judeus'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē,” e'i ikwatijara.

²⁷ Igwete i'ei Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo:

“Imomborame gāndekote'varuhua gā hugwi po ti ji rekoi ji'ea rupi katu nehē,” e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'iḡa mombe'gwovo.

²⁸ Judeus'gā ndogwero viari aḡwamo Tupana'ga remimombe'ua Cristo'ga mome'ua. Nurā Tupana'ga nhimonha'ngai gā ndehe tambojiko ti judeus'garūive'gā jijihe a'ero javo. A'ea ko pyry reki pe me a'ero. Emo Tupana'ga oko hete judeus'gā ndehe no. A'ereki ymya ga omo'emo'ē gānemboypya ojive hako. “Pe po ti jireheva'ero nehē,” ei ga ahe ve hako. ²⁹ “Opomo'ē ji jijive. Tamombyry ti ji pe me nehē,” ei Tupana'ga hako. O'erame a'ea ga ndogwerojijyi gweaporoḡita. Omo'ē tuhē ga gā ojive a'ero. Omombyry tuhē ga gā pe no. ³⁰ Ymya pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iḡa judeus'garūiva'ero. Emo Tupana'ga pe porogwety aḡwamo judeus'gā hendukatue'yma ḡwaramo. ³¹ Na jitehe judeus'gā nohendukatui Tupana'ga nhi'iḡa aḡwamo. Emo po ti Tupana'ga gā porogwety nehē no pe porogwetyga ḡwaramo. ³² Yvyakotyve'gā ndekote'varuhupava ḡwaramo Tupana'ga nohenduvukari gā pe onhi'iḡa taporogwety ti ji gā nhaporemo nehē javo.

Timbohete ti Tupana'ga

³³ Tupana'ga pyry hete tuhē imbuhua pyryva'ea nhande ve.

Heaporoḡita katu hete ga mbatera rehe.

Okwaha pa hete tuhē ga.

Nhande ndikwahavi tuhē Tupana'ga reaporoḡita.

“Onhimi hete nhande ve,” xa'e nhande jupe.

³⁴ Tupana'ga mome'uhava e'i no:

“Ndikwahahavi Tupana'ga reaporoḡita,” e'i.

“Nimoḡitahavi ga

nahanahā po nde rekoi hamo jave'yma ga pe,” e'i.

³⁵ “Nimondohavi ga pe

tokwepy ti ga javo,” e'i ikwatijara.

³⁶ A'ereki Tupana'ga oapo pa mbatera.

Ga gwereko katu pa mbatera no.

Gwereko ga mbatera

tanhimbohete ti nhirembiapo nhaporemo javo.

Timbohete ti Tupana'ga avuirama a'ero. Amém.

12

Penhikwava'ē ti Tupana'ga pe pejikokatuavo

¹ Nhiirū, Tupana'ga nhande porogwety hete. Nurā ji ehetei pe me: Nahā po pe ndekoi a'ero hamo. Penhikwava'ē hete ti Tupana'ga pe pejikokatuavo. A'ero po ti ga nhimohēhetei pe ndehe nehē. Nahā po pe Tupana'ga mbohetei gareheva'ero hamo penhikwava'eḡa ga pe pejikokatuavo hamo. ² Tapembopogwei ti gā – kiroki gā oko Tupana'ga remimbotare'yma rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ore mboheaporoḡitapyahue'y mi ti,” pe'ji ti ga pe. Pendeaporoḡitapyahurame po ti pe ikwahavi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Garemimbotarimova'ea ko nahā: kiroki pyry hete, kiroki a'ea rehe Tupana'ga onhimohē, kiroki ndogwerekoi a'ea hoheva'ea pyryvamo – a'ea ko Tupana'ga remimbotarimova'ea.

³ Tupana'ga omomyry ji ve onhimoirūuka. Nurā ji ei pe me nhaporemo: Tapenhimboheteuhui ti. Pe napenani ti pejeaporoḡita katu pejapyakakatuavo pejihe Tupana'ga pe mbojikoga ḡwaramo ojihe.

⁴ Tamombe'u ti kiro pe me jira'oa tapekwaha ti ojo'java'ea. Jira'oa ko ojipeji. He'yi reki jira'oareheva'ea onhimongyavo jijurua, jireakwara, jipoa no. Ojoatyatyvi reki jira'oareheva'ea ikarakatuhava. Jiapyakwara pyvō ji ahendu. Jijurua pyvō ji nahenduvi. A'ea pyvō ji nhi'īgi. Jipoa pyvō ji ipyhygi. Jira'oa ojipejiva'ea reki. Emo gwereko paravuhu jira'oareheva'ea. Ojoatyatyvi ikarakatuhava a'ero. ⁵ Na jitehe jira'oareheva'ea'java'ero ko nhande nhimongyi Cristo'gareheva'ero nhandekovo. Emo nhande nhaporemo ko jira'oa'java'ero ojipejiva'ea'java'ero nhande jikoty'aro ḡwaramo Cristo'ga pavēi. A'ero nhande nhaporemo nhande nhomoiruamo. ⁶ Ojoatyatyvi reki nhandekarakatuhava. A'reki ojoatyviva'ea Tupana'ga ombuhuruka nhande ve nhandekarakatuhava ga imomyryvame nhande ve.

Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imombe'gwovouka onhi'īga, timombe'u hete po ti nhande hamo ga nhande mbojikogame ojihe hamo. ⁷ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ojiheve'ga pokogauka, tipoko po ti nhande ḡa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ḡa mbo'eavouka, timbo'e po ti nhande ḡa Tupana'ga mombe'ua rehe a'ero hamo. ⁸ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ḡa mbohoryvuka, timbohory po ti nhande ḡa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imoma'eamo mbatera ojipe'ga pe, tima'egatu po ti nhande ḡa pe a'ero hamo tipoko ti ḡa javo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka nhande mongovouka ḡanduvihavamo, timondomondo katu po ti nhande ḡa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ḡa porogwetygauka, tiporogwety po ti nhande ḡa nhanderoryroryvamo a'ero hamo.

⁹ Pe'ara tehe rūi toarō ḡa. Pearō hete tuhē ti ḡa. Tapekoi ti aherekote'varuhua rehe. Ahepyryva rehe ti peko. ¹⁰ Penhoarōarō hete ti a'ero. A'reki pe penhomoirūirū Cristo'gareheva'ero ḡwaramo. Penhombohete ti nde ko ji hohe javo ojohupe. ¹¹ Pejirokwa ti mbatera rehe pejivevugwee'yama. Penhimbatepota ti pepy'a pe. A'reki nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe pe peko. ¹² Peho po ti pe pejikovo Tupana'ga pyri avuirama nehē. A'ea mboha'uva ḡwaramo ti pejoryjory. Penhimomirana ti ḡa imbohahyrame pe me. Penhi'ige'ymi ti Tupana'ga pe. ¹³ Pema'ema'ē ti penhimbatera Cristo'gareheve'ga pe ḡa herekoe'ymame. Cristo'gareheve'ga nduḡandurame pejipyteri pe pembuhuruka ti ḡa penhonga pe jipi ḡa nderekokatuvavo.

¹⁴ Pearōe'ŷve'ga imbohahyrame pe me penhi'ī ti Tupana'ga pe tomomyryry ti ḡa ḡa pe javo. Na tuhē ti pemomyryryvuka ḡa pe ḡa imbohahyrame pe me. Tape'euhui ti Tupana'ga pe tombote'varuhu ti ga ḡa pe javo. Tape'euhui ti a'ea ga pe ḡa ndehe. ¹⁵ Ojipe'ga ndoryndoryvame ti pejoryjory ḡa pavēi. Ga jehe'orame ti ḡa pavēi pejehe'o no. ¹⁶ Peko ti pejogwehegwehe. Pejihe jate rūi ti peko. Okoteheve'ga ndehe ti peko ḡa pokoga. Tape'euhui ti: "Akwaha pa ji mbatera." A'ea ti tape'euhui pejive.

¹⁷ Ojipe'ga imbote'varuhurame pe me tapembote'varuhui ti ga pe pejipyge'yama ga rehe. Ojipe'ga epavame: "Nahanahā aherekokatua", nahā ti peko katu a'ero. ¹⁸ Pejirokwa hete ti ojipe'ga nderekokatupava.

19 Nhiirũ, tapejipygi ti ojipe'ga ndehe. Na ti Tupana'ga pe ndepyi ġa ndehe nehẽ imbohahyavo ġa pe nehẽ. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iga momba'gwovo.

“Jihi po ti ġa ndepyi ġa ndehe nehẽ

– kiroki ġa ombahy ojipe'ga pe,” ei ġa.

“Jihi po ti ambohahyuka ġa pe a'ero nehẽ,” ei nhandepojy kaharete'ga, ei ikwatijara.

20 Nahã ti peko a'ero ikwatijara hendukatuavo. A'ereki ikwatijara e'i:

“Po ty'ara pearõe'ÿve'ga jukai

pemondo ti mbatera ġa pe to'u ti ġa javo.

Po ġa ygweiramo

pemondo ti yhya ġa pe toy'u ġa.

Pe ġa nderekokaturame

po ti ġa ndipoyjayjari okote'varuhagwera rehe nehẽ,” e'i ikwatijara hako.

21 Ga ndekote'varuhurame pe me tapekote'varuhui ti ġa pe pejipyge'yma ġa ndehe. Peko katu ti ġa pe a'ero ġandekote'varuhua hugwi ġa mbopohiruka.

13

Pehendu katu ti penduvihava'ga

¹ Pe me nhaporemõ ji ei: Pehendu katu ti penduvihava'ga. A'ereki Tupana'ga omongo ġa penduvihavamo. Po Tupana'ga nomongoi nhanderuvihava'ga nhande ve, a'ero po nianderuvihavi a'ero hamo.

² Penduvihava'ga nendukatue'ymame pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iga a'ero. A'ereki gaha omongo ġa penduvihavamo. Penduvihava'ga nendukatue'ymame po ti pe ikwahavi hahya nehẽ.

³ Pe ndekokaturame pe ndapekyhyji penduvihava'ga hugwi. Emo pe ndekote'varuhurame pe pekyhyji ġa hugwi a'ero. Pedyhyjipotare'ymame penduvihava'ga hugwi peko katu tuhẽ ti. A'ero po ti ġa pe mbohetei nehẽ.

⁴ A'ereki Tupana'ga omongo ġa pe pokogauka. Emo pe ndekote'varuhurame pekyhyji ti ġa hugwi a'ero. A'ereki ga okwaha imbohahyavo ahe ve. A'ereki Tupana'ga omongo ga tombohahy ti ġa okote'varuhuve'ga pe javo.

⁵ Nurã ti pehendu katu penduvihava'ga a'ero tombohahyukaryme ti Tupana'ga nhande ve javo. Pe pekwaha pejiyvyteri pe no. “Po ahe ġwendu katu ġa hamo,” pe'e tuhẽ pe pejiyvyteri pe. Nurã ti pehendu katu penduvihava'ga.

⁶ Na jitehe po pe imondoi itambere'ia ġa pe hamo ġa imono'oġukarame. A'ereki Tupana'ga ġa mondouka pe pyri ġa mboporavykyavo tohepia katu ti ġa ġa javo. ⁷ Nurã ti pemondo katu itambere'ia ġa pe ġa imono'oġukarame. Pemondo ti pejeaporogita imohina penduvihava'ga ndehe.

Pejogwereco katu ti

⁸ Nahã po pe peko hamo: Pemondo pa ti ikwepykava ojipe'ga pe te'iyme ti ġa pe me a'ero: “Napembuhurihu pe ore ve.” Nahã po pe peko hamo no: Peko katu hete ti pejogwehe pejogwerekokatuavo avuirama. Kiroki ġa oko ojipe'ga ndehe – ġa ko ġwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. ⁹ A'ereki aheremimbo'eagwera e'i:

“Taperekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Tapejukai ti ojipe'ga,” e'i.

“Tapemimuhūi ti ojipe'ga mbatera.

Tapepotarahivuhui ti ojipe'ga mbatera,” e'i aheremimbo'eagwera.

Aheremimbo'eagwera nhaporemo reki e'i:

“Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ga,” e'i aheremimbo'eagwera ikwati-jara.

¹⁰ A'ereki ga ndehe nhande rekorame nhande nimbote'varuhui ga pe. Nahā reki nhande hendukatupavi aheremimbo'eagwera a'ero nhande rekorame ga ndehe.

¹¹ Pejirokwa ti a'ea rehe Jesus Cristo'ga jivyhava imboha'uva gwaramo. A'ereki agwamo ira'agwe hī gajivyhava. Ymya nhandejikogypyrame Cristo'ga rehe nhande ei: “Kotihī po ti Jesus'ga jivyri nehē.” Agwamo kaitu ira'agwe gajivyhava. Pejirokwa tuhē ti a'ero. Ojivyrame po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nehē.

¹² Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero. Ypytunahiva ko ite'varuhu nhande ve. Ypytuna javijitehe agwamova'ea ko ite'varuhu. Ko'ema reki ikatu nhande ve. Ko'ema javijitehe po ti ikaturamo aerēva'ea nehē. Cristo'ga jivyrirē po ti ikatuheteramo nehē. Momina gwerī kiro agwamova'ea ypytuna'java'ea nhande hugwi. Nurā ti xako te'varuhu pi a'ero. Ko'egwera ja ko Cristo'ga ojivy gwerī. Nurā ti xako katu ga'java'ero. ¹³ Kojahua rupi ahe oko katu tohepia ti ga jirekokatua javo. Kojahuarupive'ga javijitehe ti xako katu no. Tape'upe'ui ti ahemboheagwryyva'ea kaḡwitiḡa pejeagwryyve'ymamo. Taperekoi ti ojipe'ga nem-bireko'ga. Peakwaha ti. Tapejogwayvaruhui ti. Tapenhimyrōi ti ojipe'ga ndehe. ¹⁴ Penhimongo ti Jesus Cristo'ga ja ga pavēi pejikovo. Tapembo-pogwei ti pejeaporoḡitate'varuhua rehe penhimimbotarimova'ea rehe.

14

Tape'ete'varuhui ti penhiirū'ga pe

¹ Kiroki ga ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iga ojikogame ga rehe – peko ti ga ndehe ga mbuhuruka pejipyteri pe. Emo tapenhi'igayvari ti ga. ² A'ereki jara'ga e'i: “Pyr Tupana'ga pe ahe i'upavame mbatera.” Jara'ga ki a'e te – kiroki ga ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iga – ḡahā e'i: “Ndapyryvi Tupana'ga pe ahe i'uuhui mbiara.” ³ Kiroki ga o'u pa mbatera – togwerekomemuayme ti ga jara'ga ga mbiara ue'ymame. Mbiara ue'ŷve'ga na jitehe te'iuhuyme ti jara'ga pe pe'u paravuhu pe mbatera javo. A'ereki Tupana'ga e'i mbatera upave'ga pe: “Ga ko jire-heve'ga.” ⁴ Tape'ei ti ga pe: “Peko te'varuhu pe.” A'ereki ga pendeheve'ga rūi. Ganduvihava'ga po ti e'i ga pe. Ga ndekokaturame po ti ga ei pepyry pe javo. Ga ndekote'varuhurame po ti ga ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga po ti e'i tuhē ojiheve'ga pe: “Peko katu pe.” A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mongo katu ga nderekovo.

⁵ Jara'ga e'i: “Kiroḡwe ko dia huvihavuhua ojipea hohe,” ei ga. Jara'ga ki a'e te e'i: “Na rūi. Ndojoavyavyi a,” ei ga. Nahā ji ei pe me a'ero. Pehe po pekwaha hete pejiyvyteri pe hamo. ⁶ Kiroki ga e'i diaruvihavuhua pe – ga e'i: “A'ea rupi timbohete Tupana'ga.” Kiroki ga o'u mbiara jipi – ga o'u timbohete ti Tupana'ga javo no. A'ereki ga e'i Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhuruka mbiara ore ve.” Kiroki ga ndo'ui mbiara – ga ndo'ui a'ea timbohete Tupana'ga javo.

Ojipea i'urame ġa ei Tupana'ga pe a'ero: "Ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve." ⁷ Nhanemanoe'ymame nhande ndia'ei: Xako ti nhande nhaneremimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame na jitehe nhande ndia'ei a'ea. ⁸ Nhanemanoe'ymame nhande ei: Xako ti nhandepo-
jykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame a'ea jitehe nhande ei. Nhande ko nhandepo-
jykaharete'gareheva'ea a'ero nhanemanoe'ymame nhanemanorame no. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi tako ti ji ġapojykaharetero jawo omanoe'ÿve'ġa po-
jykaharetero omanove'ġa po-
jykaharetero no.

¹⁰ Oro pe mbiara ue'ÿva'ero, maraname pe euhui penhirũ'ġa pe Tupana'gareheve'ġa pe peko te'varuhu pe jawo? Oro pe no mbatera upava'ero, maraname pe penhiirũ'ġa nderekomemui naerũ? A'ereki Tupana'ga jate okwaha jawo a'ea pe. Nhande ve nhaporemopo ti ga e'ie'i nhandereaporogita pe nehẽ. ¹¹ A'ereki ikwatijara e'i:

"Tupana'ga e'i:

'Ga naġanani po ti ji mbohetei nehẽ
nde-
pyry hete nde jawo.

E'i pa po ti ġa ji ve nehẽ

nde ko Tupanetero jawo ji ve nehẽ,' ei ga.

'A'iti tuhẽ, a'e ji pe me,' ei Tupana'ga," e'i ikwatijara.

¹² Nhande nhaporemopo ti imombe'ui nhandereaporogita Tupana'ga pe a'ero nehẽ.

Tapembote'varuhui penhiirũ'ġa

¹³ Tape'jia'javuhui ti ojohupepe peko te'varuhu pe jawo. Nahã po pe'ji hamo: "Xakote'varuhuyme ti timbote'varuhuyme nhandeirũ'ġa nehẽ," pe'ji po pe hamo. ¹⁴ Mbatera nhaporemopo pyry reki. Pyry nhande i'ui mbiara a'ero. A'ea tuhẽ Jesus'ga okwahavuka hete ji ve okovo ji pavẽi. Po ojipe'ġa japyakai mbiara rehe ite'varuhu ahe i'ui jawo novia, a'ero po ġa pe ite'varuhu tuhẽ ġa i'urame. ¹⁵ Po ti ġa hepiagi pe i'urame ġwia, a'ero po ti ġapy'a rekotehei pe ndehe nehẽ. Po ti pe ġapy'a mongotehei i'gwovo ġwaramo, a'ero po ti pe ndaperekokatui ġa okoe'yma ġa ndehe. Tapembote'varuhui ti nanongara'ġa a'ero mbiara gwove'ÿ ga pyri. A'ereki Cristo'ga omano ġa ndepyga. ¹⁶ Pe'ji po pe pejohupe: "Nahanahã xako. A'ereki a'ea ko pyry nhande ve," pe'ji po pe novia. Emo ojipe'ġa erame ite'varuhu nanongara pe, a'ea rehe ti tapekoi a'ero te'ite'varuhuyme ti ġa jawo. ¹⁷ Tupana'gareheva'ero nhande ndia'ei: "Gwiġwia ti ti'uyme. Gwia ti ti'u." Ndia'ei ko nhande nanongara pe. "Xako katu ti. Xajogwereco katu ti no," xa'e nhande. "Tianderoryrory ti. A'ereki Tupana'ga ra'ua nhande mbohory jipi," xa'e nhande. ¹⁸ Nahã nhande rekorame Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga nhimohemi nhande rehe. Ojipe'ġa e'i nhande ve no: "Pepyry hete pe pejikokatuavo."

¹⁹ Nurã ti xajirokwa nhandejogwerekokatuavo nhanenhombojiko-heteavo Cristo'ga rehe nehẽ. ²⁰ Pyry nhande i'upavi mbatera novia. Emo ite'varuhu nhande mbatera ui ġa pyri – kiroki ġa e'i: "Ite'varuhu ahe i'urame ġwihã." I'urame po nhande ġa mbote'varuhui a'ero. Tapembote'varuhui ti nanongara'ġa Tupana'gareheve'ġa a'ero ġwia ue'yma ġa pyri. ²¹ Kiro pyry nhande ndi'ui mbiara nanongara'ġa pyri a'ero. Pyry nhande ndi'ui vinho ġa pyri ġa erame ite'varuhu jupe. Ojipea pe ġa erame ite'varuhu jupe no pyry nhande pohiri jugwi nhande rekorame ġa pyri timbote'varuhuyme ti nhandeirũ'ġa jawo.

22 Penembiroviara ti tapemombe'uuhui ojipe'ga pe a'ero. Pekwaha ti a'ea Tupana'ga pavēi jate. Pe'ji po pe: “Pyry po ti ji rekoi nahanahā nehē,” pe'ji po pe. Nahā pejikorame po pe ndoryvamo a'ero peji'ee'ymame pejiyvvyteri pe nehē: “Ndapyryvi reki nahā ji rekorame.” 23 Po ga e'i: “Mara'ngu po pyryvamo ji mbiara i'ui?” Nanongara'ga i'urame Tupana'ga e'i ite'varuhu ga pe. A'ereki ga nde'i: “Ajiko ji Jesus'ga rehe. Nurā ko pyry ji i'ui.” A'ea ga nde'i. Oko te'varuhu reki ga a'ero o'ee'ymame: “Pyry ji rekoi nahā Cristo'gareheva'ero.”

15

Timbohory ti ojipe'ga

1 Nhandejikokaturame Cristo'ga rehe tipoko po nhande jara'ga hamo – kiroki ga ndokwahakatui ve ojikoga Cristo'ga rehe. Xakoyme ti nhande nhanderemimbotarimova'ea rehe jate nhanenhimbohoryva. 2 Nhandeirū'ga po nhande ga mbohory hamo tapyry ti ga pe javo. A'ero po ti ga jikokatui Cristo'ga rehe nehē no. 3 A'ereki Cristo'ga vehevi nonhimbohoryvi no. Ikwatijara omombe'u Cristo'ga ga nhi'igame Tupana'ga pe. “‘Ga ete'varuhurame nde ve gāndekote'varuhua ji kwai,’ e'i ga,” e'i ikwatijara. 4 Tupana'ga okwatijarukaruka ahe ve hako penembikwatijara nhaporemō ti tombo'embo'e aerēve'ga javo hako. Aherembikwatijara nhande mbo'embo'e a'ero nhande monhimomiranama. A'ea nhande mbo'e nhande mbohoryva no. A'ero nhande ei: A'iti tuhē po ti pyryvamo nhande ve nehē.

5 Tupana'ga tuhē nhande monhimomirana jipi. Gaha nhande mbohory no. Tombojo'jajo'ja ti ga pendeaporoḡita a'ero pe mbojogwerekokatuavo Jesus Cristo'ga rupi pe horame. 6 Pejikoty'aro ḡwaramo po ti pe Tupana'ga mbohetei a'ero nehē nhandepojoykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga.

Judeus'garūive'ga ombohete Tupana'ga

7 Peko hete ti ojogwehe. A'ereki Cristo'ga oko hete pe ndehe. Pe ndekorame ojogwehe po ti ojipe'ga ei nehē: “Tupana'ga ko pyry hete. A'ereki gareheve'ga oko hete ojogwehe,” e po ti ga Tupana'ga mboheteavo nehē. 8 Kiro ji ei pe me: Cristo'ga uhu yvya koty imombyryva judeus'ga pe raikwehe. A'ereki Tupana'ga e'i judeus'ga namonhava'ea pe hako: “Tamondo ti Cristo'ga pe pyri tomombyry ti ga pe me javo,” ei Tupana'ga hako. Nurā Cristo'ga ruri a'ero tanhi'īpo'ru ti Tupana'ga javo. Igwete ga ei: “A'ero po ti ga ei nehē: ‘Tupana'ga nopiriani ḡwembi'ea jipi,’ e po ti ga nehē,” ei Cristo'ga raikwehe. 9 Cristo'ga uhu imombyryva judeus'ga pe judeus'garūive'ga ti tombohete Tupana'ga javo no. “Tombohete ti ga ga oporogwetyga rehe,” ei ga. Aherembikwatijara e'i no. A'ereki omombe'u Cristo'ga nhi'iga Tupana'ga pe hako.

“Judeus'garūive'ga pyteri pe po ti ji ei nehē
ndepyyry hete nde javo.

Orombohete po ti ji nhinhimby'yita nde ve nehē,” e'i ikwatijara Cristo'ga nhi'iga mombe'gwovo hako.

10 Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'garūiva'ero ti pejoryjory Tupana'ga remimo'ēhara'ga pavēi judeus'ga pavēi,” e'i aherembikwatijara.

11 Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'garūiva'ero ti pembohete nhandepojoykaharete'ga.

Ojipendyhyga'ğa nhaporemo ti tombohete ga,” e'i aherembikwatijara.

¹² Isaíasva'ea okwatija Cristo'ga mombe'ujipeavo no hako.

“Jesséva'ea rymymino'ga po ti ojihu yvyakotyva'ero nehë.

Judeus'garüive'ğa nduvihavamo po ti ga rekoi nehë.

‘Gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehë,’ e po ti judeus'garüive'ğa nehë,”
ei ahe ikwatija hako.

¹³ Tupana'ga pe mbo'e penderoahoagwama rehe no. Ga po ti tapembobohory hete inogatuavo pepy'a nehë. A'ereki pe pejiko ga rehe. Igwaigwavete po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'embo'ei. A'ero po ti pe ei nehë: “Uhu tuhë po ti ga nhande rerogwovo yvagi pe nehë,” pe'e po ti pe nehë.

Paulova'ea poravykyagwera judeus'garüiva'ea pe

¹⁴ Nhiirü, jiji ko opokwaha hete. Pepyry hete pe. Pekwaha hete pe mbatera no. Penhomogita kwaha pe no. ¹⁵ Emo ji akwatijaruka pe me tapekwahava'ja ti mbatera javo. Namombe'unhimimi

ji imondovouka pe me a'ero. A'ereki Tupana'ga omombyry ji ve.

¹⁶ Ga ji mboporavyky Jesus Cristo'ga pe judeus'garüive'ğa pokoguka ji ve. Ikwava'ëhara'ğa omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga judeus'ğa pe. Na jitehe ji imombe'umbe'ui kiro Tupana'ga remimombe'upyryva judeus'garüive'ğa pe Cristo'ga mombe'gwovo. Amombe'u ji ga pe takwava'ë ti ji ga Tupana'ga pe javo. Ga ndehe po ti Tupana'ga nhimohëhetei nehë Tupana'ga ra'uva ga mombyryvame nehë.

¹⁷ Jesus Cristo'ga okovo gwaramo ji pavëi jiroryryry hete ji jiporavykyrame Tupana'ga pe. ¹⁸ Amombe'u po ti ji pe me jiporavykyagwera. Emo Cristo'ga remimboporavykyagwera jate po ti ji imombe'ui

pe me nehë. A'ea ji namombe'unhimimi. A'ereki Cristo'ga ji poko

hete ji mboporavykyavo Tupana'ga pe. A'ero ji imombe'ui Tupana'ga

nhi'iga judeus'garüive'ğa pe tohendu katu ti ga javo. Amombe'umbe'u

ji ga pe. Ako katu ji gapyteri pe no. ¹⁹ Tupana'ga ra'uva ombuhu

opopoakara ji ve. A'ero ji hepiukari ga pe ahemonhimomby'aheteva'ea.

Nurã ga hendukatui Tupana'ga nhi'iga. Amombe'umbe'u ji Tupana'ga

remimombe'ua ga pe a'ero Cristo'ga mombe'gwovo. Jerusalém me na'ë

ji ga mombe'ui ga pe. Pea hugwi ji hoi a'ero pea rupi. Ambojoapiapi

ji jigwovo cidades pe ga mombe'gwovo ga pe. Aerë ji hoi Ilíriapeve'ğa

gwyri pe no. ²⁰ A'ereki ji ajirokwa Cristo'ga mombe'gwovo ga pe pevo

– perope ga nohenduvi ve Cristo'ga mombe'ua. Jiji ndahoi Cristo'ga

mombe'gwovo ga pyri – perope ojipe'ğa omombe'u jipe Cristo'ga ga pe.

Nanongara'ğa ji nambo'ei jipi. ²¹ Ikwatijara e'i no:

“Ojipe'ğa nomombe'ui ve ga ga pe.

Emo po ti ga okwaha tuhë ga nehë.

Kiroki ga nohenduvi ve

– okwaha po ti ga ga nehë,” e'i ikwatijara.

Paulova'ea oho pota Romapeva'ea pyri

²² Ymyagwera jate ji hopotarahivamo pe pyri novia. Emo ji ahoaho

ojipe'ğa pyri. A'ero tehe ji ndahoi ve pe pyri. ²³⁻²⁴ Agwamo reki ji

amombe'u pa Cristo'ga avove'ğa pe. A'ero po ti ji hoi Espanhapeve'ğa

gwyri pe. Ji kwavame po ti ji pytai pe ndepiaga nehë. A'ereki ymyahü

ji porepiapotaramo pe ndehe. Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehë jiroryryry

ryvamo pe ndehe nehë. A'ero po ti pe ji pokogi nehë ji mondovouka pea

rupi nehë.

²⁵ Kiroḡwe po ti ji hoi na'ē Jerusalém me tapoko ti Cristo'gareheve'ḡa pevo. ²⁶ A'ereki ḡa pe Macedôniapeve'ḡa gwyripeve'ḡa Cristo'gareheve'ḡa omono'ono'ō itambere'ia. Na jitehe Gréciapeve'ḡa gwyripeve'ḡa omono'ono'ō itambere'ia ḡa pe. “Timondouka ti itambere'ia Jerusalém me Cristo'gareheve'ḡa pe imbatere'yve'ḡa pe,” ei ḡa ojohupe. Ganemimbuhura po ti ji herohoi kiro heja ḡa pe a'ero nehē. ²⁷ Gwemimbotarimo tehe ḡa omondouka imombyryva Jerusalémmeve'ḡa pe judeus'ḡa pe. “Timondouka po nhande mbatera ḡa pe hamo,” ei ḡa raikwehe. A'iti tuhē. A'ereki judeus'ḡa ojikwe omombyry ḡa pe judeus'ḡarūive'ḡa pe Cristo'ḡa mombe'gwovo ḡa pe. Igwete ḡa jikogi Cristo'ḡa rehe raikwehe Macedôniapeve'ḡa Gréciapeve'ḡa no. Kiro pyryvamo ḡa imondoukari ombatera judeus'ḡa pe ikwepyga a'ero. A'ereki judeus'ḡa pyryvipe ḡa pe Cristo'ḡa mombe'gwovo ḡa pe. ²⁸ Kiro po ti ji herohoi ḡanemimbuhura itambere'ia heja Jerusalémmeve'ḡa pe a'ero nehē. Hejapavame po ti ji hona'ēi pe pyri pe ndepiaga nehē jihorame Espanhapeve'ḡa gwyri pe nehē. ²⁹ Cristo'ḡa omombyry hete ji ve. Ji horame pe pyri po ti ḡa imombyryhetei pe me nehē no. A'ea ji akwaha hete.

³⁰ Nhiirū, xajiko nhande nhandepojykaharete'ḡa rehe Jesus Cristo'ḡa rehe. Nhandejopy'a ja nhande no. A'ereki Tupana'ḡa ra'uva nhande mongoi nhandejopy'a ja. Nurā ji ehetei pe me a'ero: Ji ja ti penhi'ī hete Tupana'ḡa pe ji repyga. ³¹ Nahā ti pe'ji ḡa pe: “Apī, ea'ngu ti Paulo'ḡa ḡa horame Judéiapve'ḡa gwyri pe tojukayme ti ḡa ḡa pevo. A'ereki ḡa ndojikogi Cristo'ḡa rehe,” pe'ji ti ḡa pe. “Kiro po ti Paulo'ḡa herohoi judeus'ḡarūive'ḡa itambere'ia Cristo'gareheve'ḡa pe judeus'ḡa pe Jerusalém me nehē. Ga herohorame ḡa pe embohoryory ti ḡa judeus'ḡarūive'ḡa itambere'ia rehe topyhy ti ḡa Paulo'ḡa hugwi javoji,” pe'ji ti Tupana'ḡa pe ji repyga, a'e hete ji pe me. ³² A'ero po ti ji roryheteramo ji horame pe pyri nehē Tupana'ḡa ji mondoukarame pe pyri nehē. A'ero po ti pe ji mbohoryhetei nehē no. ³³ Tupana'ḡa onogatue'y mi nhandepy'a. Tapendereko katu pa ti ḡa a'ero nehē. Na tuhē.

16

Paulova'ea omondouka onhi'iga gwembikwahava'ea pe

¹ Tamombe'u ti pe me Febehēa nhaneirūhēa. Hēa ko Jesus'gareheve'ḡa ndepiakatuhara'ḡa pokoharamo oko cidade de Cencréia pe. Pyry hete ko hēa. ² Hēa rurame pe pyri pembuhu ti hēa penhonga pe pejikokat-uavo hēa pe. A'ereki hēa ojiko hete nhandepojykaharete'ḡa rehe. Nanongara'ḡa po nhande timbuhuruka tuhē nhande pyri hamo nhande Cristo'gareheve'a'ero ḡwaramo hamo. Hēa herekoe'y mame mbatera pe-mondomondo ti hēa pe a'ero. A'ereki hēa jitehe opokopoko jara'ḡa jipi. Hēa ji poko ikwehe no. Nurā ti pepoko hēa imondovo hēa pe mbatera nehē.

³ Tamondouka ji nhinhi'iga Priscilahēa pe hēarembireko'ḡa pe no Áquila'ḡa pe. Ga oporavyky ji pavēi Jesus Cristo'ḡa mombe'gwovo ikwehe. ⁴ Ji repyga ḡa omano gwerevi onhia'ngue'y ma ikwehe tomanoye ti Paulo'ḡa javo ikwehe. A'e ji ḡa pe kiro: “Pepyry hete pe.” Judeus'ḡarūive'ḡa na jitehe e'i – kiroki ḡa onhimono'ō jipi Cristo'gareheve'a'ero. Ga nhaporemō e'i Áquila'ḡa pe: “Pepyry hete pe Paulo'ḡa a'nguavo.”

- 5 Tamondouka ji nhinhi'iga ġa pe no – kiroki ġa onhimono'õ Cristo'gareheva'ero Áquila'ġa nonga pe.
 Tamondouka ti nhinhi'iga Epêneto'ga pe no. Jipy'a ja hete ga. Ga na'ë ko ojiko Cristo'ga rehe Ásiapeve'ġa gwyri pe ikwehe.
- 6 Tamondouka ji nhinhi'iga Mariahêa pe. Hêa oporavyky hete pe pokoga raikwehe.
- 7 Tamondouka ji nhinhi'iga Andrônico'ga pe Juniashêa pe no. Ga ko jire'yja'ga judeus'ga. Orojogwereko ore cadeia pype ikwehe. Jijikoga renonde ġa jikogi Cristo'ga rehe. Ga ko ojipe'ga hohe Cristo'ga moirûhara'ga pyteri pe.
- 8 Tamondouka ji nhinhi'iga Ampliatio'ga pe no. Jipy'a ja hete ga Cristo'gareheva'ero.
- 9 Tamondouka ji nhinhi'iga Urbano'ga pe no. Nhande ja ga poravykyi tamombe'u ti Cristo'ga ġa pe javo. Estáquis'ga pe ji imondoukari nhinhi'iga no. Jipy'a ja hete ga.
- 10 Tamondouka ji nhinhi'iga Apeles'ga pe no. Onhimomirana ga hahya pe opohire'yma Cristo'ga hugwi.
 Tamondouka ji nhinhi'iga Aristóbulo'ga rongapypeve'ga pe no.
- 11 Tamondouka ji nhinhi'iga Herodião'ga pe. Jire'yja'ga ko ga judeu'ga.
 Tamondouka ji nhinhi'iga Narciso'ga rongapypeve'ga pe no – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe.
- 12 Tamondouka ji nhinhi'iga Trifenhêa pe no Trifosahêa pe no. Ga oporavyky hete nhandepojykaharete'ga pe.
 Tamondouka ji nhinhi'iga Pérsidhêa pe. Jipy'a ja hete hêa. Hêa oporavyky hete tuhê nhandepojykaharete'ga pe no.
- 13 Tamondouka ji nhinhi'iga Rufo'ga pe. Ojipe'ga hohe ko ga pyry hete Cristo'gareheva'ero. Gayhêa pe ji imondoukari nhinhi'iga no. Jihya ja ko hêa ji rerekokaturu ġwaramo.
- 14 Tamondouka ji nhinhi'iga Asíncrito'ga pe no Flegonte'ga pe no Hermes'ga pe Pátrobas'ga pe Hermas'ga pe ġapyrive'ga pe no nhaneirû'ga.
- 15 Tamondouka ji nhinhi'iga Filólogo'ga pe Júliahêa pe no Nereu'ga pe garendyrahêa pe no Olimpas'ga pe no ġapyrive'ga pe nhaporemo no Cristo'gareheve'ga.
- 16 Penho'anhuvanhuvã ti penhoiruamo. Ojipendyhyga'ga nhaporemo – kiroki ġa onhimono'õ jipi Cristo'gareheva'ero – ġa omoudouka onhi'iga pe me.

Mbapavamo Paulova'ea omogita ahe

- 17 Nhiirû, kiro ji ehetei pe me. Pehepia ti ġa pejipe'avo ġa hugwi – kiroki ġa ġa mbojogwayvayvaruka. “Pembo'eagwera ndapyryvi,” ei ġa. “Ore po ti pe mbo'e nehê,” ei ġa. Ganhi'iga rendukurame po ahe ndojikokatua'javi Cristo'ga rehe a'ero. Pejipe'a ti ġa hugwi, a'e ji.
- 18 Nanongara'ga ndokoi nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Gwemimbotaruhua rehe ġa ndekoi. Onhi'igatu tehe ġa ojipe'ga mboheteteheavo ġa moandyandyita – kiroki ġa nonhimombaragwahavi ġandekote'varuhuva'ea rehe.
- 19 Pehe reki pehendu katu Cristo'ga momba'ua. Ojipe'ga nhaporemo okwaha penemiendukatua. Nurã ji roryoryvamo pe ndehe. A'e ji pe me a'ero: Peko katu kwaha ti, a'e ji. Tapekote'varuhukwahavi ti, a'e ji pe me no.

²⁰ Tupana'ga onoġatue'yimi nhandepy'a. Ga po ti kotihĩ omombi pe hugwi Satanás'ga popoakara anhaġa ruvihavuhu'ga popoakara nehẽ. Pe po ti Satanás'ga hoheramo a'ero nehẽ.

Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me.

²¹ Timóteo'ga – ga oporavyky ji pavẽi – ga omondouka onhi'ĩga pe me. Na jitehe Lúcio'ga omondouka onhi'ĩga Jasão'ga pavẽi Sosípatro'ga pavẽi. Jire'yja'ġa ko ġa judeus'ġa.

²²⁻²⁴ Gaio'ga omondouka onhi'ĩga pe me no. Garonga pype ji ruvi kiro. Garonga pype jitehe Cristo'gareheve'ġa onhimono'ono'õ jipi. Erasto'ga omondouka onhi'ĩga pe me no. Gaha gwereko katu itambere'ia cidade-peve'ġa nduvihava'ġa pe. Quarto'ga nhaneirũ'ga omondouka onhi'ĩga pe me no.

Ji ko Tércioramo. Jihi akwatija koha Paulo'ga repyga. Cristo'gareheva'ero ji amondouka nhinhi'ĩga pe me no.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

²⁵ Timbohete ti Tupana'ga. Gaha pe mbojiko hete Cristo'ga rehe. A'ea pe ko ji ei jipi ji imombe'urame Tupana'ga remimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. A'ea Tupana'ga okwahavuka vyakotyve'ġa pe aġwamo. Ymyagwera jate ga ndokwahavukari a'ea ahe ve. A'ero onhimi ahe ve. ²⁶ Aġwamo ki a'e te ikwatijara okwahavuka pa nhande ve – kiroki ikwatijara Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea okwatija hako. A'ereki aġwamo Tupana'ga okoe'ymive'ga e'i: “Akwahavuka ji kiro ojipendyhyga'ġa pe nhaporemo tojiko pa ti ġa Cristo'ga rehe ga rendukatuavo,” ei Tupana'ga.

²⁷ Tupana'ga jate okwaha hete. Gaha jate ko Tupanetero. Timbohete ti ga avuirama a'ero. A'ereki Jesus Cristo'ga omboheteuka ga nhande ve. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY CORINTOPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jih ko Pauloramo. Sóstenes'ga oko ji pavēi no. Nhaneirūramo ko ga rekoí Cristo'gareheva'ero okovo ġwaramo. Kiro ji ikwatijari nhinhi'íga imondovouka pe me. Tupana'ga ġwemimbotarimo Jesus Cristo'ga moirūukari ji ve ikwehe. “Eho ti Jesus Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pe ga repyga,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

² Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'íga pe me a'ero – perope peju cidade de Corinto pe pejjatykavo Tupana'ga mboheteavo. Pe ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive. “Jireheva'ero ko pe ndekoi pejikoty'a Jesus Cristo'ga rehe,” ei Tupana'ga pe me. Ojipe'ga gwyriveve'ga pe nhaporemō ga ei no – kiroki ġa Jesus Cristo'ga mbohete jipi. Ga ko nhandepojoykaharete'ga ġapoykaharete'ga no.

³ Tupana'ga ti tomomyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a nehē no.

Tupana'ga omomyry pe me

⁴ Nhinhi'íga nanani Tupana'ga pe ji ei: “Ndepyry hete nde imomyryva Corintopeve'ga pe ġa jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe,” a'ea'e ji ga pe jipi pe mombe'gwovo. ⁵ Pe jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi Tupana'ga imomyryhetepavi pe me a. Ga okwahavuka pa pe me Jesus Cristo'ga mombe'ua. Pemombe'u kwaha hete pe Jesus Cristo'ga ojipe'ga pe no. ⁶ A'ereki Tupana'ga gweroviaheteuka pe me Cristo'ga mombe'ua. ⁷ A'ero pe herekopavi Tupana'ga ra'uva remimbuhuhava pyryheteva'ea pe imboha'uvame Jesus Cristo'ga ukwahava. ⁸ Jesus Cristo'ga tuhē po ti pe mbojiko hete ojihe pe mongokatuavo avuirama nehē. A'ero po ti ga nombojari'i'i pe ndehe nehē ura'javame nehē.

⁹ Tupana'ga ġwembi'ea rupi oho jipi. Nurā nhande jikogi ga rehe. E'i ga pe me raikwehe tapejikoty'a ti jira'yra'ga pavēi javo. Nhandepojoykaharete'ga pe ga ei Jesus Cristo'ga pe.

Ojogwayva ahe Corinto pe

¹⁰ Nhiirū, kiro ji ehetei pe me Jesus Cristo'ga repyga. Pembojo'jajo'ja ti penhi'íga ojohupe. Tapejogwayvayvari ti. Pejihe'a katu ti ojogwehe imbojo'jajo'java pejeaporogita. ¹¹ A'ereki Cloehēa rongapypeve'ga omombe'u ji ve pejogwayvayvara. ¹² Ojoatyatyvihu po penhi'íga. Nahā po pe ei. Jara'ga e'i: “Ji ko Paulo'gareheva'ero.” Jara'ga e'i: “Ji ko Apolo'gareheva'ero.” Jara'ga e'i: “Ji ko Pedro'gareheva'ero.” Jara'ga: “Ji ko Cristo'gareheva'ero.”

¹³ Cristo'ga jate ko penduvihavete'ga. Gareheva'ero ko pe nhaporemō a'ero. Maranuhū pe ndapejihe'ari ojogwehe naerū? Ji rūi reki amano yva rehe pendepykaramo ikwehe. Pe mobatizaramo po ġa nde'i pe me raikwehe: “Kiro pe ndekoi Paulo'gareheva'ero.” Nde'i po ġa a'ea pe me raikwehe. “Cristo'gareheva'ero kiro pe ndekoi,” e po ġa pe me raikwehe.

¹⁴⁻¹⁵ Ji nopomobatizatizai ji ruvame pe pyri ikwehe. Pyry reki ji ve ji nopomobatizai. Po ji pe mobatizatizai, a'ero po ġa etehē ji ve hamo:

Ojiheva'ero Paulo'ga ġa mobatizai. Nopomobatizatizai ji a'ero. Crispo'ga jate ji amobatiza Gaio'ga reheve Cristo'gareheva'ero ti ġa toko javo. ¹⁶ Ġahã nohõ, Estéfanas'ga rongapypeve'ga ji amobatiza nohõ. Ojipe'ga po ji namobatizai ovuhu. ¹⁷ A'ereki a'ea rehe rüi Cristo'ga ji mbuhuruka avo. “Emombe'u ti pyryva'ea ji mombe'gwovo ġa pe. Terenhi'igatutehei ti ji mombe'urame ġa pe,” ei ġa ji ve ikwehe. Ako ji ganhi'iga rupi a'ero. Nurã ji nanhi'igatutehei Cristo'ga mombe'urame ġa pe. Po nahã ji nhi'igatui ġa pe hamo, a'ero po nhinhi'igatua rehe jate ġa ndekoi hamo. A'ero po Cristo'ga mombe'ua rehe ġa ndokoi hamo. Ndikwahyi po ġa pe Cristo'ga manoagwera ġa ndepya a'ero hamo.

Tupana'ga okwaha hete

¹⁸ Kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi okote'varuhuro ġwaramo – nhande imombe'urame ġa pe Cristo'ga manoagwera nhande repyga, a'ero ġa ei: “Pemombe'u tehe pe ġwihã ore ve,” ei ġa.

Nhande rehe ki a'e te Cristo'ga manoagwera mombe'ua ikwahy hete reki. A'ereki nhande xaho Tupana'ga ronga viara rupi nhandejikoga Cristo'ga rehe. Cristo'ga manoagwera pyvõ Tupana'ga ikwahavukari nhande ve opopoakara. ¹⁹ Nahã aherembikwatijara imombe'ui no Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo hako. Tupana'ga e'i hako: “E'i ġa ojive novã:

‘Jireaporoġita katu hete ji ikwahaheteavo,’ ei ġa ojive novã.

Kiro po ti ji imboukwahavukari ġandeaporoġitatehea a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga hako.

²⁰ Maranuhũ nanongara'ga ndekoi naerũ ikwahapyra'ga pembo'ehara'ga no? Marã onhi'igatuhara'ga no? Yvyakotyve'ga e'i tehe nanongara'ga pe: “Okwaha hete ġa.” Tupana'ga ki a'e te omboukwahavuka reki ġanembikwahave'yma.

²¹ Tupana'ga okwaha hete. A'ero ġa ei: “Gweaporoġita rupi rüi po ti vvyakotyve'ga ji kwahavi nehẽ,” ei Tupana'ga ġa mombe'gwovo. A'ero ġa ei ore ve: “Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga manoagwera ġa pe,” ei ġa. “Kiroki ġa gwerovia penemimombe'ua ojikoga Cristo'ga rehe – ġahã po ti ji aru yvagi pe jijipyri nehẽ,” ei Tupana'ga ore ve.

Ore imombe'urame Cristo'ga manoagwera ojipe'ga pe, a'ero ġa etehei ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” e'i tehe ġa. ²² Judeus'ga e'i ore ve: “Peapo na'ẽ ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia,” ei ġa. “Hepiagame jate po ti ore heroviari pe Cristo'ga mombe'urame ore ve,” ei ġa ore ve. Judeus'garüive'ga e'i ore ve: “Pe ikwahaheterame jate penhi'igatuavo po ti ore heroviari penemimombe'ua nehẽ,” ei ġa ore ve.

²³ Ore ki a'e te oromombe'u katu Cristo'ga manoa yva rehe nhande repyga. Judeus'ga onhimonha'nga reki oreremimombe'ua rehe. Judeus'garüive'ga e'i reki ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” ei ġa. ²⁴ Na rüi reki ore imombe'urame Tupana'ga remimo'ehara'ga pe. Tupana'ga omo'emo'ẽ ġa ojive toko ti ġa jireheva'ero javo. Judeus'ga pyteripeve'ga hugwi ga omo'emo'ẽ ġa. Judeus'garüive'ga pyteripeve'ga hugwi ga omo'emo'ẽ ġa no. Ore imombe'urame Cristo'ga manoa ġa pe ġa ei: “Cristo'ga gwepiuka nhande ve Tupana'ga popoakara,” ei ġa. “Okwahavuka ga nhande ve Tupana'ga reaporoġita no. A'ereki Tupana'ga okwaha hete,” ei ġa. ²⁵ Ojipe'ga e'i tehe Tupana'ga pe: “Ga ndokwahavihu,” ei ġa javo tehe. Ga okwaha hete reki nhande hohe pa.

Ga e'i tehe ga pe no: "Tupana'ga ndipopoakarihu. A'ereki gara'yrava'ea omano," ei ġa javo tehe. Nhande hohe pa reki Tupana'ga popoakaramo.

²⁶ Nhiirũ, pekwhava'ja pejikoagwera Tupana'ga pemo'emo'ẽrame ojive ikwehe. A'ea rupi pe mombe'urame ojipe'ġa ei: "Mokonha'ġa jate okwaha hete. Mokonha'ġa jate ipopoaka hete," ei ġa. "Mokonha'ġa jate huvihavuhu. Jara'ġa ndokwahavihu pa," ei ġa pe mombe'gwovo. ²⁷ Ga e'i pe me ikwahapyre'ỹve'ġa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: "Opomo'emo'ẽ ji jijive tahepiuka ti ikwahapyra'ġa nembikwahave'yma," ei Tupana'ga pe me. E'i ġa pe me ipopoakare'ỹve'ġa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: "Opomo'emo'ẽ ji jijive tahepiuka ti ipopoakave'ġa popoakare'yma," ei Tupana'ga pe me. ²⁸ Pe ndehe ġa ndokoi okoteheve'ġa javo pe me. "Huvihava'ġa rũ," ei ġa pe me. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: "Opomo'emo'ẽ ji tahepiuka ti huvihava'ġa ndekotehea," ei ġa. ²⁹ Nurã Tupana'ga ei tonhimbohetepavyme ti ġa ji pyri a'ero.

³⁰ Tupana'ga pe mbojikoty'aruka Jesus Cristo'ga pavẽi. A'ero Cristo'ga okwahavuka nhande ve Tupana'ga reaporoġita. Cristo'ga nhande mombyry no Tupana'ga rerekokatuavouka nhande ve. Cristo'ga nhande mongo Tupana'gareheva'ero. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi no. Nahã nhande rekoi Tupana'ga nhanembojikoty'arukaro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi. ³¹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ero:

"Kiroki ġa ombohete pota

– tombohete ti ġa nhandepojykaharete'ga jate ndepyyr hete nde ji ve javo," e'i ikwatijara hako.

2

Cristo'ga manoagwera mombe'ua

¹ Nhiirũ, jhorame pe pyri ji imombe'ukatui pe me Tupana'ga mombe'ua ikwehe. A'ea nhande ymya ndikwahavi. Ikwahapyra'ġa'jarũiva'ero reki ji imombe'ui pe me. Nanongara'ġa onhi'ĩġatu hete jipi orokwaha hete ore javo pe me. Ji ko na rũi amombe'u pe me a'ero. ² Nahã ji ei jiyvyteri pe: "Jesus Cristo'ga jate po ti ji amombe'u ġapyteri pe nehẽ gamanoagwera yva rehe imombe'gwovo nehẽ," a'e ji jiyvyteri pe.

³ Jipopoakare'ymamo ji rekoi pe pyri a'ero. Ahyhyi ji jikyhyjiavo mara'ngu po ti ji Cristo'ga mombe'ukatuavo ġa pe javo.

⁴ Ikwahapyra'ġa'jarũiva'ero ji ga mombe'ui pe me. Pe mbo'erame ji nda'ei toko ti ġa nhinhi'ĩġatua rupi jave'yma pe me. Nhiremimombe'ua pyvõ Tupana'ga ikwahavukari reki pe me gwa'uva popoakara. ⁵ Tupana'ga okwahavuka a'ea pe me jipopoakara ti tombojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. Vvyakotyve'ġa nembikwahava rũi pe mbojikoguka ga rehe a'ero.

Tupana'ga ra'ua okwahavuka gareaporogita

⁶ Tupana'ga reaporoġita reki ore imombe'ui ġa pe – kiroki ġa okwaha hete Cristo'ga. Vvyakotyve'ġa ndeaporogita ore noromombe'ui ġa pe. Noromombe'ui ore ġandeaporogita no – kiroki ġa vvyakotyve'ġa mondomondoi ġwemimbotarimova'ea rehe jipi. Ga igwaigwavete ndipopoakari nehẽ. ⁷ Onhimiva'ea ore oromombe'ui Tupana'ga rembikwahava. Ymya ga ndokwahavukari a'ea vvyakotyve'ġa pe. Emo vya apoa renonde ga e'i nhoġwenonde jupe hako. "Nhirembikwahava

po ti ġambohuvihavuhuaġwama nehē,” ei Tupana'ga hako. Nahã Tupana'ga e'i nhoġwenonde nhande mombe'gwovo hako.

⁸ Yvyakotyve'ġa nduvihava'ġa ndokwahavi a'ea raikwehe. Po ġa ikwahavi hamo, a'ero po ġa nombovyrukari Cristo'ga mo'ama yva rehe ga jukavo hamo. Ga ko Tupanamo huvihavuhu hete reki.

⁹ Aherembikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i reki hako:

“Ymya Tupana'ga e'i:

'Tamombyry hete ti nħiarõhara'ġa pe,' ei ga,” ei ahe.

“Ndihepiagi pa nhande nanongara Tupana'ga remimombyryvaġwama,” ei ahe hako.

“Nihenduvi pa a'ea no.

Niandeaporogitai pa nhande nanongara rehe Tupana'ga remimombyryvaġwama rehe,” ei ahe ikwatija hako.

¹⁰ Nhande ve reki Tupana'ga ikwahavukari onhimiva'ea. Gwa'uva pyvõ ga ikwahavukari nhande ve. A'ereki a'ea gwepia pa ikwahapava. Tupana'ga ra'uva okwaha pa gareaporogita onhimiheteva'ea.

¹¹ Nhandereaporogita ojipe'ġa ndokwahavi. Nhande jate tikwaha nhandereaporogita. Na jitehe ojipe'ġa ndokwahavi Tupana'ga reaporogita. Gara'uva jate okwaha a'ea. ¹² Ndirekoi reki nhande ġandeaporogita – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tupana'ga ra'uva reki ojikoty'a nhande pavëi. A'ereki Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri tokwaha ti ġa nħiremimombyryva ojive javo.

¹³ Tupana'ga remimombyryva rehe gara'uva ojipe'ġa mbo'eukari ore ve. Ikwahapyra'ġa ndeaporogita nomb'o'ukari ore ve a'ea rehe. Igwete ore imombe'ukatui Tupana'ga ra'uva remimbo'ea ġa pe – kiroki ġa ojikoty'a gara'uva pavëi. ¹⁴ Kiroki ġa ndojikoty'ari gara'uva pavëi – ġa ndogwerekoi Tupana'ga ra'uva remimbuhura. Ore imombe'urame ġa pe ġa ei: “Pemombe'u tehe pe a'ea,” ei ġa ore ve. Ndokwahavi tuhë ko ġa a'ea.

Gahã jate – kiroki ġa ojikoty'a Tupana'ga ra'uva pavëi – gahã jate onhimombaragwaha nanongara rehe ikwahava. ¹⁵ Gahã okwaha pa. Onhimombaragwaha ġa pyryva'ea rehe. Onhimombaragwaha ġa pyryve'ÿva'ea rehe. Emo ġandeaporogita pe po ojipe'ġa nde'i hamo ikwahave'yma. A'ereki ġa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'uva pavëi. ¹⁶ Nahã Tupana'ga ikwatijarukari ahe ve hako. Igwete ahe ei hako:

“Ndokwahavi pa ġa nhandepojoykaharete'ga reaporogita.

Nomogitai pa ġa ga javo ga pe,” ei ikwatijara.

Nhandereaporogita reki Cristo'ga reaporogita'java'ea.

3

Peko ti Tupana'ga reaporogita rupi

¹ Nħiirũ, ĵiruvame pe pyri ĵi namombe'ui onhimiheteva'ea pe me ikwehe. Pejikoty'a pe Tupana'ga ra'uva pavëi novã. Emo pe ndapekoi ve Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Tayri'ġa javuhu pe ndapekwahavi a. ² Nurã ĵi namombe'ui ve pe me onhimiheteva'ea ikwehe. Jukwahava'ea jate ĵi imombe'ui pe me a'ero. Po ĵi imombe'ui onhimiheteva'ea pe me, a'ero po pe ndapekwahavi a'ea hamo. Na jitehe kiro ĵi imombe'urame onhimiheteva'ea po ti pe ndapekwahavi. ³ A'ereki penhimimbotarimova'ea rehe pe ndekoi ĵipi.

Jukwaha reki a'ea. Penhimyrõ ko pe ojogwehegwehe. Pejogwayvayva ko pe no. Nurã ko ji ei pe me: Peko pe penhimimbotarimova'ea rehe. Cristo'gareheve'ga'jarũiva'ea ko pe. ⁴ Pe'e tehe pe javo ojohupe jipi. Jara'ga e'i tehe: "Ore ko Paulo'gareheva'ea," ei ga. Jara'ga e'i: "Ore ko Apolo'gareheva'ea." Nahã po pe etehei pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe.

⁵ Marã tuhẽ Apolo'ga rekoi naerũ? Marã ko ji rekoi naerũ? Tupana'ga remimbotarimova'eareheva'ero ore memei oroko. Tupana'ga Cristo'ga mombe'uuka ore ve pe mbo'eavouka. A'ero pe jikogi Cristo'ga rehe ikwehe.

⁶⁻⁹ Tamombe'u kiro pe me ojo'java'ea a'ero tapekwaha ti nhanderekoa. Tupana'gareheva'ero ko pe kohoa'java'ea. Kohoa jara'ga'jave'ga ko Tupana'ga. Tupana'ga moirũharamo ko ore ga ja a'ero – kiroki ga gwereko katu kohoa. Nahã ko kohoa rerekokatuhara'ga ndekoi jipi. Ojipe'ga otỹ ha'ynha. Aerẽ ojipe'ga imoakỹakymi herekovo. Tupana'ga reki omonhimomboakaruka ga pe. Na jitehe ore pe nderekokatui. Jihi amombe'u ypy Cristo'ga pe me. Aerẽ Apolo'ga pe mbo'embo'ei ga rehe. Tupana'ga reki pe mbojikoguka hete jipi Cristo'ga rehe. Ojipe'ga otỹ, ojipe'ga omoakỹakỹ. Tupana'ga jate omonhimomboakaruka ganemityma. Gaha jate ko huvihavetea a'ero. Itỹhara'ga huvihava rũi imoakỹhara'ga pavẽi. Na jitehe ji huvihava rũi Apolo'ga pavẽi. Tupana'ga jate ko huvihavetea pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe. Ore memei oroporavyky Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe. Kiroki ga oporavyky Tupana'ga pe – ga po ti okwepy imondovo ga pe nehẽ.

Tupana'gareheva'ero ko pe peko onga'java'ero no. ¹⁰ Ore ko oroko onga apohara'ga'java'ero. Nahã po ahe japorame onga. Ojipe'ga ombovy okyta imo'ama. Aerẽ ojipe'ga imondoi heheva'ea japopava. Na ja ore pe ndereko katu a'ero. Tupana'ga ji mbokarakaturame ji amombe'u katu ypy Cristo'ga pe me pe mbojikogauka ga rehe. Kiro ojipe'ga pe mbo'embo'ei ga rehe a'ero. Kiroki ga pe mbo'e – ga po pe mbo'e katu a'ero hamo. ¹¹ Jesus Cristo'ga jate ko nhande timombe'u ypy ojipe'ga mbojikoguka ga rehe. Ojipe'ga rũi po nhande timombe'u ypy hamo. A'ereki Jesus Cristo'ga Tupana'ga omombe'uuka ga rehe jate ti pejiko javo.

¹² Japorame mbatera imondovo jypyva'ea rehe jara'ga opo'ru pyryheteva'ea – kiroki ndopavi a, ndokai no. Ouro ga opo'ru, prata. Ita'ia ga opo'ru, ikatuheteva'ea – kiroki he'yjuhu ahe omondo itambere'ia hehe. Jara'ga ki a'e te opo'ru opava'ea, okaiva'ea. Yva ga opo'ru, nhungwava, pindova. ¹³ Ikairame ganembiaapoagwera jukwaha reki ndapyryviva'ea. A'ereki tata ombokai pa ndapyryviva'ea ga hugwi. Jukwaha pyryheteva'ea no. A'ereki tata omboukwaha pyryva'ea nhimomiranama imbokaipave'yname.

Na jitehe jara'ga pe mbo'e katu Jesus'ga rehe. Jara'ga napembo'ekatui ga rehe. Jesus Cristo'ga rurame po ti jukwahavamo ganemimbo'ea nehẽ, ganemimbo'ekatua. Jukwaha po ti ganemimbo'ekatue'yma nehẽ nohõ. Penembikwahava repiagame po ti Tupana'ga ikwahavi ja'javo pembo'ehara'ga pe nehẽ. ¹⁴ Po ti pe ikwahahetei Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei pembo'ehara'ga pe nehẽ pembo'e katu pe ga javo ga pe. ¹⁵ Po ti pe ndapekwahavi Jesus'ga mombe'ua, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi pembo'ehara'ga pe nehẽ napembo'ekatujuhu pe ga javo ga pe. Oho po ti ga yvagi pe

nehẽ novĩa ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe. Emo po ti Tupana'ga e'i ġa pe: "Napembojikohetei pe ġa Cristo'ga rehe," e po ti ga ġa pe nehẽ.

¹⁶ Pe ko Tupana'ga ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri. Pekwaha po pe a'ea hamo. ¹⁷ Po ġa imbote'varuhui pe me, a'ero po ti Tupana'ga imbote'varuhui ġa pe nehẽ. A'ereki pe garuhava pyryheteva'ea.

¹⁸ Tapenhimoandyandyi ti. Po pepyteripeve'ga e'i tehe ojive: "Yvyakotyve'ga ndeaporogita rupi ji akwaha hete." Topohi ti ga ġandeaporogita hugwi. Toko ti ga Tupana'ga reaporogita rupi. Ga rekorame Tupana'ga reaporogita rupi po ti ġa ei ga pe ndokwahavihu ga javo novĩa. Emo po ti ga okwaha hete tuhẽ nehẽ. Tapenhimoandyandyi ti a'ea rehe a'ero.

¹⁹ Yvyakotyve'ga e'i tehe ojipyteripeve'ga pe: "Gweaporogita katu hete ġa ikwahava." Tupana'ga ki a'e te e'i ġa pe: "Gweaporogita tehe reki ġa. A'ereki ġa ndokwahavihu," ei ga. Igwete garembikwatijarukara i'ei no: "Gweaporogita kwaha ġa ojipe'ga moandyandyita.

Emo Tupana'ga okwaha ġa mombiga ġa ndeaporogitate'varuhurame," ei ikwatijara.

²⁰ Iru'ia ikwatijara i'ei no:

"Nhandepojykaharete'ga e'i:

'Heaporogita tehe ġa

– kiroki ġa e'i tehe ojive

orokwaha hete ore javo,' ei ga," ei ikwatijara.

²¹ Tapembohetei ojipe'ga ji ko ndereheva'ero javo ga pe. Pehe reki pereko pa. Ore nhaporemko pendeheva'ero pepokohavamo. ²² A'ereki jihi pe poko. Apolo'ga pe poko. Pedro'ga pe poko. Yvya ko pendepykavamo. Pemanoe'yma ko pendepykavamo. Pமானoa ko pendepykavamo. Agwamova'ea pendepykavamo. Aerēva'ea pendepykavamo. A'ereki pe pereko pa a'ea pejipokohavamo. ²³ A'erorame tehe pe pepoko Cristo'ga gareheva'ero. Cristo'ga ko opoko Tupana'ga gareheva'ero.

4

Cristo'ga moirũharava'ea poravykya

¹ Nahã po pe ei ore mombe'gwovo a'ero hamo: "Ga ko Cristo'ga remimbotarimova'eareheva'ero oko ga pokoga," pe'ji po pe hamo. "Tupana'ga nhande mbo'euka ġa pe aherembikwahavipyre'yma rehe tokwaha ti ġa kiro javo. Nahã ga nhimoirũukari ġa pe." A'ea po pe ei ore mombe'gwovo hamo. ² Huvihava'ga e'i omoirũhara'ga pe jipi: "Peaporavyky katu ti ji ve a'ero pejikovo nhinhi'iga rupi," ei ġa ġa pe. ³ Jesus Cristo'ga e'i jiporavykya pe a'ero. Pe erame jupe ji ndahaykai reki. Ji ndahaykai ojipe'ga erame jiporavykya pe no. Jihi vehevi nda'ei jupe. ⁴ Jipoyja hete ji jiyvyteri pe. A'ereki ji aporavyky katu Cristo'ga pe jirekote'varuhue'yma. Ji ero ġwaramo rui reki jukwahavamo jiporavykypyryva. Nhandepojykaharete'ga po ti e'i jupe nehẽ Jesus Cristo'ga.

⁵ Nurã ji ei pe me: Tape'ei ti penhinonde ojipe'ga poravykya pe. Cristo'ga urame po ti hepiukari nhande ve onhimiva'ea nehẽ – kiroki nhande ndikwahavi ve. Okwahavuka pa po ti ga nhandeaporogita nehẽ. Nhande poravykykaturame nhandekovo katu po ti Tupana'ga nhande mbohetei a'ea rupi nehẽ.

⁶ Nhiirũ, imombe'upavame a'ea pe me ji nhimombe'ui pe ndepyga. Apolo'ga ji amombe'u ko no. Pe me ji imombe'ui orerekoagwera tapenhimbo'e ti pejikovo ikwatijara rehe jate nehẽ. Tapembohetei ti

ojipe'ga gareheva'ero ko ji javo. “Ji ndakoi ojipe'ga rehe,” tape'jiuhui ti. ⁷ Taphimbohetei no ji ko ga hohe javo. A'ereki ojo'jajo'java'ero pe peko. Tupana'ga remimondotehea reki pe pereko. Gaha omondo pe me. Nurã pe herekoi. Taphimbohetei ti a'ero. A'ereki peapoa ko Tupana'ga remimondoa.

⁸ Perekopavipe pe Tupana'ga remimondotehea naerũ? Ndaperekopavi tuhẽ reki pe a'ea. Pe teheuhu peko huvihavamo naerũ ore rekoeymame nahã naerũ? Po pyry pe ndekoi huvihavamo novã ore ti toroko huvihavamo pe pavẽi novã. ⁹ Emo Tupana'ga po e'i ore ve ovuhu: “Nhimoirũhara'ga ko koji'i toko tehe ojipe'ga hohe pa,” e po ga ore ve. Ore po ga ja – kiroki ga pe ga e'i tijukauka ga ojipe'ga ndovaki javo, a'e ji. A'ereki ga nhaporemõ ore repiaguhu ga ko mbipehu javo ore ve. Yvyakotyve'ga e'i a'ea ore ve yvagipeve'ga pavẽi. ¹⁰ Ore Cristo'gareheva'ero gwaramo ga ei ore ve: “Ndapekwahavihu pe,” ei ga ore ve. Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Cristo'gareheva'ero ore orokwaha hete.” Ore ve ga ei: “Ndapepopoakarihu pe.” Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Orepopoaka hete ore ojipe'ga mondovo.” Pe ndehe ga ndekoi pe mboheteheveo jipi. Ore rehe ki a'e te ga ndakoi tuhẽ.

¹¹ Orety'a ore jipi. Oreygwei ore nohõ. Ndorogwerekoi ore tapy'ynhapira. Ore nupanupã ga ore rerekote'varuhuavo. Oropytaahi'vii'viuhu ore jipi. Nahanahã ore rekoi kiromo jate. ¹² Oroporavyky hete ore oropokapavamo toropyhy ti mbatera orojive javo. Ga ete'varuhurame ore ve ore ei reki: “Tupana'ga ti tomombyry pe me.” Ga imbohahyukame ore ve ore nhimomiranami reki. ¹³ Ga ore mbotegweterame ore nhi'igatui reki ga pe. Agwamo vehevi ore mbatera ratykwera'java'ea aheremimombora'java'ea ga pe – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe.

¹⁴ Kiro ji ikwatijarukari pe me. Emo ji nda'ei tipoyjayjaryme ti ga javo pe me. Tambo'e ti ga javo ji ei pe me jira'yra'java'ea pe. A'ereki ji opoarõ hete. ¹⁵ Po pembo'ehara'ga he'yjuhu hete novã, po ga dez mil novã. Emo ojipeji reki jihi jate ako penduva'java'ero pe nderekovo katu. Ojipe'ga omombe'u Jesus Cristo'ga kiro pe me. Jihi ki a'e te pe mbojikogypy ga rehe pyryva'ea mombe'gwovo pe me ikwehe. ¹⁶ Nurã ji ehetei pe me: Ji rupi ti peho pejikokatuavo. ¹⁷ A'ero ji Timóteo'ga mondõi kiro pe pyri. Ga ko jira'yra'java'ea ji ve. A'ereki jihi ga mbojiko Cristo'ga rehe. Ako hete ji ga rehe. Ga rehe ji jikogi no. Igwete ji Timóteo'ga mondõi pe pyri tokwahavukara'ja ti ga pe me jirekoagwama ji jikoty'arame Cristo'ga pavẽi. A'ea rehe ji Cristo'gareheve'ga mbo'embo'ei jipi no jihorame gagwryi pe nhaporemõ.

¹⁸ Jararamo pepyteripeve'ga nhimbohetehehe kiro Paulo'ga po ti nduri nhande pyri nehẽ javo tehe ji ve novã. ¹⁹ Emo Tupana'ga ipotaramo po ti kotihĩ ji hoi pe pyri nehẽ. Tihepia ti ga herekorame Tupana'ga popoakara a'ero, a'e ji. A'ea ji takwaha. Ganhi'iga jate rũ ji takwaha ga nhimboheteheherame. ²⁰ A'ereki Tupana'gareheva'ero nhande nianhi'itehehui. A'ero koi nhande rekokatui Tupana'ga popoakara pyvõ. ²¹ Marã po ti ji rurame pe pyri a'ero nehẽ? Pe pohire'ymame pendekoagwera hugwi po ti ji nhi'igahyi pe me imbohahyuka nehẽ. Pe pohirame jugwi po ti ji rekoi pe ndehe pe nderekonhyromo nehẽ jirurame pe pyri nehẽ. Marãva'ea po pe pepota naerũ?

5

Ndoakwahavihu ahe

¹ Kiro ji ei pe me: Omombe'u ġa ji ve pepyteripeve'ga. “Ndoakwahavihu ga okovo,” ei ġa ga mombe'gwovo. A'ereki ga gwereko gwuva'ga rembirekohēa. Ite'varuhu hete a, xa'e pa nhande jupe. Tupana'gareheve'ġarūive'ġa vehevi e'i ite'varuhu nanongara pe no. ² Penhimboheteuhu pe naerū oroko katu pa ore javo tehe naerū? Ndapevy'arihu hete po pe ga rehe hamo. Pepe'a ti ga pejipytera hugwi ga mondovo pejatykarama jipi Tupana'ga mboheteavo. ³⁻⁴ Jira'oa ko irupe pe hugwi kiro novia. Emo ji amondo jireaporoġita imongovo pe pyri. Ji ndakoi pe pyri novia. Emo ji a'e jipe akoja'ga pe. “Jesus'ga nhandepojoykaharete'ga e'i nde ve: ‘Nde ereko te'varuhu,’ ei ga nde ve,” a'e ji ga pe a'ero. Pejatykarama po ti ji imondoi jireaporoġita pe pyri nehē. Jesus'ga popoakara po ti pe nderekoi nehē no. ⁵ Pejatykarama ti pekwava'ē akoja'ga Satanás'ga pe tombotegwete ti ga gara'oa nehē. Jesus'ga ti togweroho gara'uva yvagi pe a'ero nehē ura'javame nehē.

⁶ Ndapyryvi reki pe nhimboheterame oroko katu pa ore javo tehe. Nhande japorame pāo xunhiete'i nhande imondoi imbovuhava hu'uma pype. A'ero ivuvuvuvupavi upa. Na jitehe ojipejive'ga okote'varuhuve'ga pytarame pepyteri pe, a'ero ojupi pavēi po ga pe mondoi nehē pe mongote'varuhuka. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? ⁷ Páscoa rupi judeus'ga imombopavi imbovuhava ymyava'ea pāo reheve tipyahu ti hu'uma a'ero javo – kiroki hu'uma ndogwerekoi imbovuhava. Na jitehe pe pohipavi ymyava'ea hugwi pejikote'varuhua hugwi ikweheve tipyahu ti nhandereaporoġita a'ero javo. A'ereki na tuhē pe pendeaporoġita pyahu pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga omano nhanderekote'varuhua momboa. Pepohi pa ti pejikote'varuhua hugwi a'ero. Ymya judeusva'ea ijukai cordeiros hako tomanoyme ti nhandera'yrypy'ga javo hako. Aġwamo ġa Jesus'ga jukaukari raikwehe. Jesus'ga omano nhande repyga tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype omanorame javo. ⁸ Nurā ti xako katu jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Tiandereaporoġita katu ti nhandekovo. Xanhi'ī ti a'itituhēva'ea rehe.

⁹ Akwatijaruka ji imondovouka pe me ikwehe. Ikwatijarukarama ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe ġa akwahave'ymuhūrame nehē,” a'e ji pe moġitavo ikwehe. ¹⁰ Ji nda'ei ġa pe – kiroki ga ndojikogi Jesus'ga rehe. Nanongara'ġa ko ndoakwahavihu. Ga opotarahivuhu mbatera jipi. Omio mi ġa ojipe'ġa mbatera ġa hugwi. Oko hete ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Nanongara'ġa pe rūi ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe.” A'ereki yvya koty pejikoro ġwaramo pe pejihe'a tuhē ġa ndehe jipi. ¹¹ Ji ikwatijarama pe me kiro ġa pe ji ei – kiroki ġa e'i ojive novia: “Ji ko peirūa. Jesus'gareheva'ero ko ji,” ei ġa javo novia. Emo ġa ndoakwahavihu. Jara'ġa opotarahivuhu mbatera. Jara'ġa oko hete ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Jara'ġa e'i te'varuhu ojipe'ġa pe. Jara'ġa ko heagwryrvuhu. Jara'ġa omio mi ojipe'ġa mbatera. Nanongara'ġa erame ji ko Jesus'gareheva'ero javo novia, tapejihe'ari ti ġa ndehe. Tape'ui jitehe ti ġa pavēi.

¹²⁻¹³ Kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe – ġa pe ji nda'ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga gwe ti e'i ġa pe nehē. Ga pe ki a'e te – kiroki

ġa ojatyka pe pavēi Tupana'ga mboheteavo – ġa pe po pe ei hamo ġa ndekote'varuhurame. Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no: “Pemombo ti okote'varuhuve'ga pejipytera hugwi,” e'i.

6

Pemohigatu ti ojohupe

¹ Penhoirū ko pe Jesus'gareheva'ero. Nurā ji ei pe me: Pejogwayvarama ti tapejogwerohoi juizes'ġa pyri – kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe. Tapejogwerohoi ti nanongara'ġa pyri tomohigatu ti ġa nhande ve javo. Jesus'gareheve'ġa jate ti tomohigatu pe me. ² Tupana'gareheva'ero po ti pe epe'ei imohigatuavo Tupana'ga rembiapo'ġa pe nehē. Cristo'ga rura'javame po ti pe ei ġa pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Po ti pe imohigatui ja'javo ġa pe nhaporemo nehē, marā po pe ndapehekauti imohigatuavo nonhimimiva'ea ojohupe naerū? ³ Xa'e po ti nhande imohigatuavo yvagipeve'ġa pe nehē no Tupana'gapyrive'ġa pe. Ndapekwahavi pe a'ea? Po ti nhande ei ġa pe vehevi nehē, yvyakotyva'ea pe kaitu po nhande imohigatui kiro hamo. ⁴ Pe jogwayvarama mbatera rehe tapejogwerohoi ti ġa pyri a'ero – kiroki ġa pe Jesus'gareheve'ġa e'i ndapyryvi ġa javo. Nanongara'ġa pyri tapejogwerohoi a'ero nehē tomohigatu ti ġa nhande ve javo. ⁵ A'e ji kiro pe me tapepoyjayjari ti pejikovo. Ndogwerekoi'i'ikwahapyra'ga pepyteri pe naerū te'i ti ga peirū'ġa ndeaporoġita pe ġa ndayvarama naerū? ⁶ Nurā pe peirū'ġa nderohoi juizes'ġa pyri Jesus'gareheve'ġarūive'ġa pyri naerū te'i ti ġa nhandereaporoġita pe javo. Na rūi po pe ndekoi hamo.

⁷ Ndapyryvi tuhē pe me pejogwerohohava juizes'ġa pyri pejogwayvaro ġwaramo. Peirū'ġa ndekote'varuhurame pe me nandejate a'ero. Ga imimame pembatera pe hugwi tapejipygi ti ġa ndehe. ⁸ Pehe reki peko te'varuhu ġa pe a. Pemi reki pe ġambatera ġa hugwi – kiroki ġa peirū'ġa vehevi Jesus'gareheve'ġa.

⁹ Okote'varuhuve'ġa po ti nduvi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Tapenhimoandyandyi ti. Kiroki ġa ndoakwahavihu – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ġa oko hete ha'angava rehe imboheteavo – nduvi po ti ġa ga pyri nehē no. Kiroki ġa gwereko ojipe'ġa nembireko'ġa – nduvi nehē no. Kiroki ġa ojogwereco akwaimbae'ġa memenhuhū – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri na jitehe nehē no. ¹⁰ Iporomive'ġa po ti nduvi pevo nehē no. Kiroki ġa opotarahivuhu mbatera na jitehe no. Heagwryryve'ġa po ti nduvi nehē no. Gahā no – kiroki ġa e'i te'varuhu ojipe'ġa pe. Kiroki ġa onupahū ojipe'ġa herua mbatera ġa hugwi – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri yvagi pe nehē no. ¹¹ Na jitehe ko pe jararamo ikwehe novīa. Emo Jesus Cristo'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi pe mo'emo'eamo pe mombyryva Tupana'ga ra'uva pavēi ikwehe. Tupana'ga nhande timbohete jipi.

Penda'oa ko Cristo'ga apoa kiro

¹² Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo ji ndajkwakuvi. A'ero ji reko'i nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe novīa. Ji na jitehe ndajkwakuvi novīa. Emo jara aheremimbotarimova'ea ndapyryvi reki ahe ve. A'ereki a'ea ahe pojyka. Nurā ji ndakopavi nhinhimimbotarimova'ea rehe tajipiro'y ti nanongara hugwi – kiroki ahe pojyka, a'e ji pe me. ¹³ Pe'ji po pe no: “Tupana'ga oapo mbiara a'ea ti toho ġandevega pype javo. Ga oapo nhanderevega no a'ea pype ti mbiara toho javo,” pe'ji

po pe. A'ero pe etehei: “Na jitehe Tupana'ga oapo nhandera'oa tojogwerekoreko ti ġa akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa pavēi javo,” pe'ji tehe pe. “Nurā ko pyry nhande ġa nderekohetei. Tireko ti ojipe'ġa nembireko'ġa no,” pe'ji tehe pe. Nanongara rehe ti tapekoi, a'e ji pe me. Tupana'ga oapo tuhē nhanderevega mbiara reheve. Emo po ti ga omomba memei nehē no. Tupana'ga ndoapoi nhandera'oa kia pyvō ti ġa togwereco ġa javo. Oapo ga nhandera'oa nhandereaporoġita reheve a'ea pyvō ti ġa tombohete Jesus Cristo'ga javo. Ga ko nhandepojykaharete'ga. Gaha ti topojoyka nhandera'oa nhandereaporoġita reheve. ¹⁴ Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga gamanoa hugwi ikwehe. Aerē po ti ga nhande mbogweravi jitehe nehē opopoakara pyvō nehē no.

¹⁵ Cristo'gareheve'ero pe pejikoty'a ga pavēi. A'ero penda'oa ko Cristo'ga apoa. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Taperekoi ti ġa'upahara'ġa a'ero. Maranuhūrame po pe imondouhui penda'oa Cristo'ga apoa ġa'upahara'ġa pe ġa nderekovouka jupe naerū? Taperekoukari ti ġa peja'oa pe, a'e ji. ¹⁶ Ga ġa'upaharahēa rerekorame ġa jikoty'ari ojipejiva'ea'java'ero. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ga ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i ikwatijara.

¹⁷ Emo nhanderekorame Cristo'ga pavēi nhande xajikoty'a ojipejiva'ea'java'ero gara'uva pavēi.

¹⁸ Taperekouhui tuhē ti ġa a'ero. Ga nderekouhurame ġa imbote'varuhui gwa'oa pe. Ojipea ġandekote'varuhua ko na rūi ġa pe. ¹⁹ Penda'oa ko Tupana'ga ra'uva ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri jipi. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Tupana'ga omondo gwa'uva, pe imbuhuri pejipyri. Penda'oa ko peapoa rūi a'ero. Penda'oa ko Tupana'ga apoa. ²⁰ A'ereki ga Cristo'ga momanouka pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi tapojoyka ti ġa jijive javo. Nurā ti peko katu Tupana'ga mboheteavo.

7

Cristo'gareheve'ga nembirekoa

¹ Pekwatija pe mbatera imbuhuruka ji ve ikwehe. Takwahavuka ti ji kiro pe me a'ero imombe'ukatuavo ikwatija imondovouka pe me.

Pyry tuhē akwaimbae'ġa pe kunhangwera'ġa nderekoe'yname novīa.

² Emo jara'ġa ojipe'ġa nembireko'ġa potarahivuhu ġa nderekovo. Nurā ji ei reki pe me: Tahembireko po akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa pavēi a'ero, a'e ji. A'ero po ġa ġwembireko'ġa jate gwereco hamo.

³ Ġwembirekorame nahā po ġa toko a'ero hamo. Hēa ġwembireko'ga potarame togwereco po ga hēa hamo. Na jitehe ga ġwembirekohēa potarame po hēa togwereco ga hamo. ⁴ Ġwembirekorame po hēa ga rerekoi okovo garemimbotarimova'ea rehe hamo. Na jitehe po ga hēa rerekoi okovo hēaremimbotarimova'ea rehe hamo. Tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rehe jate. ⁵ Hembirekove'ġa ti te'iyme ojohupe a'ero ndorogwerekoi ji nde kiro javo. Emo ojipea ji amombe'u kiro pe me. Po ti pe pe'e na'ē ojohupe: “Xanhi'inhi'ī ti Tupana'ga pe. Nurā xajogwerekoyme kiro.” Pe erame a'ea, a'ea rupi jate ko pyry pejogwerekoe'yama. A'ereki ojikwe pe pe'e na'ē: “Ndiajogwerekoi kiro xanhi'inhi'ī ti Tupana'ga pe javo,” pe'e na'ē pe ojohupe. Tapekombegwei

ti pejogwerekoa'java, a'e ji pe me. Pe ndekombegwerame po ti Satanás'ga ei pe me nehê: “Pereko ti ojipe'ga a'ero,” e po ti ga pe me nehê. Penhimomiraname'ymame po ti kotihî pe ojipe'ga potarahivuhui a'ero Satanás'ga nhi'îga rupi pejikovo nehê. Nurâ ji ei pe me: Tapekombegwei ti penhimbirekoa'java a'ero.

⁶ Ji nda'ei reki kiro: Ahe nhaporemô ti tahembireko a'ero. Nahâ ji ei: Ahe hambirekopotaramê ti pyry ahe rembirekoro a'ero nehê. ⁷ Ji ve reki koji'i pyry ji javijitehe ga nahembirekoi ga potare'yma. Emo Tupana'ga nhande mbokarakatu pa. Jara'ga Tupana'ga ga mbokarakatu toko katu ti ga gwembirekoe'yma javo. Jara'ga ga ga mbokarakatu tahembireko katu ti ga javo.

⁸ Kiro ji ei a'ero hambirekoe'ÿve'ga pe aherembirekokwera'ga pe no. Pyry ga pe ga ndekorame gwembirekoe'ymamo ji javijitehe. ⁹ Emo ga nhimomiraname'ymame ga potarahivuhuavo tahembireko ti ga ga pavêi a'ero. A'ereki nanongara'ga gwembirekoe'ymame ga potarahivuhetei novîa. Koji'i pyry nanongara'ga nembirekoro a'ero.

¹⁰ Kiro ji ei hambirekove'ga pe kunhangwera'ga pe topohiryme ti ga gwembireko'ga hugwi. A'ea ko nhinhi'îga jate rûi. A'ea ko nhandepojykaharete'ga ei ga pe no. ¹¹ Kunhangwera'ga pohirame gwembireko'ga hugwi ji ei ga pe togwerekokatua'ja ti ga gwembireko'ga jitehe. Gwembireko'ga nderekoa'jave'ymame tahembirekoyme ti ga ojipe'ga pavêi. Akwaimbae'ga pe ji ei no topohiryme ti ga gwembireko'ga hugwi, a'e ji nhandepojykaharete'ga nhi'îga mombe'gwovo.

¹² Jara'ga pe ji ei kiro. Tupana'ga nhi'îga ji namombe'ui kiro ga pe. Jihî a'e ga pe. Po Cristo'gareheve'ga rembirekohêa ndojikogi Cristo'ga rehe. Po hêa pohipotare'ymame ga hugwi topohiryme ti ga hêa hugwi a'ero. ¹³ Na jitehe ji ei no: Po Cristo'garehevehêa rembireko'ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Po ga pohipotare'ymame hêa hugwi topohiryme ti hêa ga hugwi a'ero. ¹⁴ A'ereki ga Tupana'gareheve'ga'jave'ga ga rekoro gwaramo gwembirekohêa pavêi Cristo'garehevehêa pavêi. Na jitehe kiroki hêa ndojikogi Cristo'ga rehe – hêa ko Tupana'gareheve'ga'javehêa hêa rekoro gwaramo gwembireko'ga pavêi Cristo'gareheve'ga pavêi. Po na rûi hamo, a'ero po ganda'yra'ga Tupana'gareheve'garûive'ga ja hamo. Ganda'yra'ga ko Tupana'gareheve'ga'jave'ga tuhê reki.

¹⁵ Tupana'ga e'i ojiheve'ga pe nhaporemô: “Pejogwerekô katu ti,” ei ga. Kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe – ga pohipotaramê gwembireko'ga hugwi Cristo'gareheve'ga hugwi, na ga pohiri ga hugwi a'ero. Naname ko Cristo'gareheve'ga piro'yro ga hugwi a'ero. ¹⁶ A'e reki ji kunhangwera'ga pe: Mara'ngu po ti nde enhimbireko'ga mbojikoguka Cristo'ga rehe nehê? Igwete ji ei akwaimbae'ga pe: Mara'ngu po ti nde enhimbirekohêa mbojikoguka Cristo'ga rehe jitehe nehê no?

Nahâ ti peko Tupana'ga remimo'êa rupi

¹⁷ Po nahâ pendekoagwera Tupana'ga pe mo'êrame ojive ikwehe nahâ jitehe ti peko a'ero kiro. A'ereki nahâ nhandepojykaharete'ga pe mongo pe mbokarakatuavo. A'ea ji ei pe me. A'ea jitehe ji ei Cristo'gareheve'ga pe nhaporemô jhorame Tupana'ga mbohetehava pype ga mbo'embo'erame jipi. ¹⁸ Judeus'ga okytiuka gwa'yra'ga nakwanhapi'ria ga pita'ngirame. Po judeusramo pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame ojive tapeavykyi ti ika'êagwera a'ero tiukwahavyme ti javo. Po judeus'garûiva'ero pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame tapekytiukari ti

ga pe penhakwanhapira. ¹⁹ Na ga ndekoi jate ojikytiukare'ymame. Na jitehe na ga ndekoi jate ojikytiukarame. A'ereki nanongara rehe rüi Tupana'ga oko. Ga onhi'ipo'rurame a'ea rehe Tupana'ga rekoi.

²⁰ A'e ji pe me a'ero: Po nahã pe ndekoi Tupana'ga pemo'ërame nahã jitehe ti peko. ²¹ Tupana'ga pemo'ërame ojive po pe poravykyte-hei ojipe'ga pe pejiapiro'yangave'yma penhimboporavykyve'ga hugwi. Tapevy'aruhui ti a'ea rehe. Nandejate ti peko a'ero pejiaporavykyavo ga pe. A'erorame tehe ga pe mbopiro'ypotarame ojihugwi, pejirokwa ti a'ero pejigwovo ga hugwi. ²² Kiroki ga ndipiro'yi ojipe'ga hugwi nhandepojoykaharete'ga omo'ërame – ga ipiro'y reki okote'varuhua hugwi. A'ereki nhandepojoykaharete'ga ga mbopiro'y jugwi ga mongovo gwemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ga ipiro'y ojipe'ga hugwi Cristo'ga omo'ërame – ga ndipiro'yi reki Cristo'ga hugwi. A'ereki ga ga mongo gwemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga omomanouka Cristo'ga pe ndepyga ikwehe tapojoyka ti ga jijive javo. Peko ti garemimbotarimova'ea rehe a'ero. Tapekoi ti ojipe'ga nemimbotarimova'ea rehe a'ero okote'varuhuve'ga nemimbotarimova'ea rehe. ²⁴ Nhiirü, a'ea'ja ji pe me: Po nahã pe ndekoi Tupana'ga pemo'ërame ikwehe, nahã ti peko jitehe pejikoty'a Tupana'ga pavëi.

Hembirekoe'ÿve'ga

²⁵ Ikwatijarame ji ve pe ei ikwehe: “Marã re po hembirekoe'ÿve'ga ndekoi a'ero hamo kunhangwera'ga?” pe'e pe ikwehe. Kiro ji imombe'ui pe me a'ero. Nhandepojoykaharete'ga nde'i reki ji ve a'ea rehe. Jihi a'e a'ero imombe'gwovo pe me. A'ereki nhandepojoykaharete'ga omombyry ji ve. Nurã po ahe ojiko ji rehe. ²⁶ A'ero ji ei kiro pe me: Mbatera rahağwama gwaramo pyry akwaimbae'ga ndekoi jitehe okoagwera rehe. ²⁷ Enhimbirekojiperame ti terei a'ero tapohi ti hëa hugwi javo. Enhimbirekoe'ymame ti terei tanhirembireko ti kiro javo. ²⁸ Emo enhimbirekorame nde nderekote'varuhui. Hembirekoe'ÿvehëa na jitehe gwembirekorame po ti hëa ndokote'varuhui a'ero. Emo penembirekorame koji'i po ti pe ikwahavi hahya nehë pejikovo avo yvya koty nehë. Ndatopari ji hahya pe me novia. Nurã ji ei pe me: Pyry pe napenembirekoi ga potaruhue'yma.

²⁹ Nhiirü, nokombegwei po ti Cristo'ga ura'java mbapava koty nehë, a'e ji pe me. Nurã ji ei akwaimbae'ga pe hembirekove'ga pe a'ero toko po ga hembirekoe'ÿve'ga'java'ero hamo. A'ereki hembirekoe'ÿve'ga ndekoi a'ero hamo, a'e ji pe me. ³⁰ Kiroki ga ojehe'o hete kiro – toko po ga ojehe'oe'ÿve'ga javijitehe hamo. Kiroki ga ojai hete kiro – toko po ga ijaje'ÿve'ga javijitehe hamo. Kiroki ga opyhypyhy mbatera kiro – toko po ga ga ja hamo – kiroki ga okoe'yma mbatera rehe nhandeapoa rüi reki javo jupe. ³¹ Kiroki ga opo'ru vvyakotyva'ea – toko po ga ga ja hamo – kiroki ga ndekoi vvyakotyva'ea rehe jate. A'ereki yvya ağwamova'ea mominağwama nhande hugwi.

³² Apota ji pepiro'ya nhağatarahiva'ea hugwi. Akwaimbae'ga hembirekoe'ÿve'ga oko hete Tupana'ga rehe tonhimohë Tupana'ga ji rehe javo. ³³ Hembirekove'ga ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohë nhirembirekohëa ji rehe javo. ³⁴ Mokoi ga'agatara a'ero. Oko pota ga Tupana'ga rehe novia. Emo ga oko pota gwembireko'ga ndehe no. Nanongara ko ndapyryhetei a'ero.

Kunhangwera'ga na jitehe hembirekoe'ÿve'ga aherembirekokwera'ga no. Oko hete ga Tupana'ga rehe tako pa ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Hembirekove'ga ki a'e te oko hete yvyakotyva'ea rehe no tonhimohẽ nhirembireko'ga ji rehe javo.

³⁵ A'e ji a'ea pe me topopoko ti ji javo. Ji nda'epotari pe me: “Na rũi peko. Na rũi peko.” Nda'ei ji a'ea. Toko katu ti ga javo ji ei pe me. Peko hete ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejeaporoğitakaturu nehẽ, a'e ji pe me.

³⁶ Po ojipe'ga ei ġwembirekoruamahẽa pe: “Xajogwerekoyme ti.” Emo po aerẽ ga ei oyvyteri pe: “Ndapyryvi reki a'ea hẽa pe,” e po ga. “Apotarahi ji hẽa no. Areko pota ji hehã a'ero hamo,” e po ga. Tahembireko tuhẽ ti ga hẽa pavẽi a'ero ġwemimbotarimo. Ndokote'varuhui reki ga ġwembirekorame hẽa pavẽi.

³⁷ Ojipe'ga po e'i oyvyteri pe: “Ndarekoi tuhẽ ti ji nhinhimbirekoruamahẽa pavẽi,” e po ga. Ojipe'ga rũi e'i ga pe. Ga tuhẽ e'i ojive ġwemimbotarimo. Ndopotarahivuhui po ga hẽa no. Pyry po ga nahembirekoi hẽa pavẽi a'ero hamo. ³⁸ Nahã a'ero. Kiroki ga hembireko kunhangwerahẽa pavẽi – pyry tuhẽ ga hẽa rerekoi a'ero. Kiroki ga nahembirekoi kunhangwerahẽa pavẽi – koji'i pyry reki garekoa a'ero.

³⁹ Hembirekovehẽa po nahembirekoa'javi ojipe'ga pavẽi hamo hẽarembireko'ga manoe'ymame hamo. Ahe manorame hẽa piro'yro ahe hugwi. A'ero po pyry hẽa rembirekoro ojipe'ga pavẽi ġwemimbotarimo. Jesus Cristo'gareheve'ga jate po hẽa gwereko hamo. ⁴⁰ Emo koji'i hẽa roryvamo ġwembirekoa'jave'ymame. Jihi reki a'e a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva po ji mbo'e a'ea rehe no.

8

Ikwava'egipyra ha'angava pe

¹ Tamombe'u kiro pe me mbiara ikwava'egipyra ha'angava pe ġwemimbohete'hara pe. “Mara'ngu po opyryvamo Tupana'ga pe nhande i'urame a'ea?” pe'e pe ji ve ikwatija ikwehe. Pepyteripeve'ga e'i reki: “Nhande nhaporemo tikwaha mbatera,” ei ga. A'iti nhande tikwaha, a'e ji. Emo nhande ikwahavame mbatera xanhimbohete pota reki. Hovai jate nhanenhoarõheterame nhande nhombojikogi Cristo'ga rehe. ² Kiroki ga e'i tehe ojive akwaha ji mbatera javo – ga ndokwahakatui ve a'ero. ³ Hovai jate kiroki ga oarõ hete Tupana'ga – Tupana'ga okwaha hete ga ojihe ga ndekoheterame.

⁴ Tamombe'u kiro a'ero mbiara ikwava'egipyra ha'angava pe. Tikwaha nhande ġanemimbohete'hara. A'ea ko ha'angavatehea reki a. Tupana'ga jate oko Tupanamo. Jara ndogwerekoi. Tikwaha nhande a'ea. ⁵ Ojipe'ga e'i: “Gwereko tupana yvagi pe yvya koty onhimongyavo yvaga jara pavẽi,” ei ga. Ga pe po gwereko a'ea. ⁶ Nhande ve ki a'e te gwereko ojipejive'ga jate Tupana'ga nhanderuvete'ga. Gaha oapopavuka mbatera hako. Ga rehe nhande rekoi xako ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Ojipeji jate ko nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga. Gaha oapo pa mbatera hako. Tupana'ga oapopavuka ga pe. Gaha nhanderea-poroğita mbopyahu nhande rerekovo no.

⁷ Jararamo nhande tikwaha a'ea. Jara'ga ki a'e te ndokwahavi a'ea. A'ereki ga ojipokwaha ha'angava mbohetea rehe Tupana'garũiva'ea

mbohetea rehe ojikoga renonde Jesus'ga rehe. Aḡwamo ki a'e te Jesus'gareheva'ero ḡa ei ha'angavatehea jupe novia. Emo ojipokwahava ḡwaramo ḡa ei jitehe kiro mbiara pe ikwava'egipyra pe: "A'ea ko Tupana'garüiva'ea apoa." A'ero i'urame po ḡa ei oyvyteri pe: "Mara'ngu po Tupana'ga nharõ'e'yma ahe i'urame? Anhimbote'varuhu po ji a'ea uro ḡwaramo," e po ḡa oyvyteri pe. A'ereki ḡa ndokwahakatui ve. ⁸ Tupana'ga nde'i nhande ve nhande i'urame. Ga nde'i jitehe nhande i'ue'ymame. A'ereki nianemombyryvi i'urame. I'ue'ymame nianem-bote'varuhui no. A'ea ḡa ndokwahakatui ve.

⁹ A'e reki ji pe me a'ero: Tapemongote'varuhui ti ḡa. Pehe pe'e: "Nanhimbote'varuhui ji i'upavame mbatera," pe'e pe. Emo ojipe'ḡa ndokwahavi ve a'ea. A'ero po ḡa ei: "Cristo'gareheva'ero nhande nhimbote'varuhui nhande jupavame mbatera," e po ḡa. Tapemongote'varuhui ti ḡa a'ero i'ḡwovouka ḡa pe. ¹⁰ Po nde i'ui Tupana'garüiva'ea rongapype, a'ero po ḡa nde repiagi. A'ero po ḡa ei: "Ga okwaha hete mbatera. Igwete ga i'ui reki Tupana'garüiva'ea rupiara," e po ḡa nde mombe'ḡwovo. "Ga javijitehe ti ta'u no," e po ḡa. A'ero po ḡa i'ui a. Emo ga pe po ndapyryvi ga i'urame. A'ereki oyvyteri pe ga etehei: "Jesus'gareheva'ero ji nhimbote'varuhui ji i'urame Tupana'garüiva'ea rupiara," e'i tehe ga. ¹¹ Ga ndokwahakatui ve. Nde ki a'e te erekwaha nhanerembi'ua nianhimbote'varuhui reki javo. Nerembikwahava reki ḡamongote'varuhuaḡwama nde i'urame ḡandovaki. ¹² Ga ko neirü'ga. Ga repyga Cristo'ga omano no tamombo ti garekote'varuhua javo. Nde ereko te'varuhu enhirü'ga pe i'ḡwovouka ga pe pyryve'ymame ga pe. Nahã nde ereko te'varuhu Cristo'ga pe no. ¹³ Nurã ji ei: Po ti nhirembi'ua nhiirü'ga mongote'varuhui nehẽ, a'ero po ti ji nda'uaḡwami mbiara tamongote'varuhuyime ti ga javo ḡwaramo.

9

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga moirüharamo

¹ Jipiro'y ko ji ojipe'ḡa hugwi. Ji ko Jesus Cristo'ga moirüharamo ako. A'ereki ji ahepia ga ikwehe nhandepojkaharete'ga. Ji ve ga pe mbojikoguka ojihe ikwehe. ² Ojipe'ḡa po e'i ji ve Jesus'ga moirühara'ga rüi. Pe ki a'e te pe'e ji ve Jesus'ga moirühara'ga tuhẽ. Jukwaha reki a'ea. A'ereki pehe ko nhiremimbojikohara. A'ereki ji ve nhandepojkaharete'ga onhimoirüka nahã pe mbojikoguka ojihe.

³ Ojipe'ḡa e'i tehe ji ve: "Po Jesus'ga moirüharamo nde rekoi hamo, a'ero po na rüi nde rekoi hamo," e'i tehe ḡa ji ve. Nahã ji ei a'ero nhinhimombe'ḡwovo ḡa pe: ⁴ Jesus'ga moirüharamo ore Jesus'ga mombe'umbe'ui ojipe'ḡa pe. A'ero po pyry tuhẽ orerenduhara'ḡa imbuhuri mbatera ore ve ikwepykavamo hamo novia. ⁵ Jesus'ga moirüharamo jara'ḡa nembirekoro Jesus'gareheve'ḡa pavëi. Jesus'ga reki'yra'ḡa ko na, Pedro'ga no. Ga ḡwembireko'ḡa nderohorame ojupi ojipe'ḡa imondoi mbatera ḡa pe no. Po ore rembirekoro Jesus'gareheve'ḡa pavëi hamo, a'ero po pyry ore ḡa nderohoi ore rupi hamo novia. ⁶ Jesus'ga moirüharamo jara'ḡa Jesus'ga mombe'urame ḡanenduhara'ḡa omondo mbatera ḡa pe toporavykyyme ti ḡa ojipea rehe mbatera pyhyga javo. Ore po na jitehe no hamo jiji Barnabé'ga pavëi. Pyry po ore ndoroporavykyi ojipea rehe mbatera pyhyga orojive hamo novia. A'ereki ore na jitehe Jesus'ga mombe'umbe'ui ojipe'ḡa pe jipi novia.

⁷ Soldados'ga tavukarame ġanduvihava'ga omondo mbatera ġa pe. Ga ndoporavyki ojipea rehe no tipyhy ti mbatera nhandejive javo. Ganduvihava'ga omondo ġa pe. Oro it'yhara'ga no. Ga o'u yva'ia ġwemitymagwera oporavykyagwera rehe. Na jitehe oporavykyagwera rehe ovelhas repiakatuhara'ga o'u ika'mbya ovelhas hugwi.

⁸ Nanongara pe nhande epavi vyvakotyva'ero. Nhande jate rūi reki xa'e. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka nanongara Moisésva'ea pe hako. ⁹ A'ea ikwatijarame Moisésva'ea ei a'ero:

“Tapembojurutyvukari yuranuhūa a'ea ipyrūpyruġame ipi'rogame japea ha'ynha hugwi.

Na i'ui oporavykyro ġwaramo,” ei ahe ikwatijarame ġwemimbo'eagwera hako.

Gara pe ikwatijara i'ei? Yuranuhūa rehe jate Tupana'ga aġataramo ikwatijarukarame naerū? ¹⁰ Ore repyga jate rūi Tupana'ga ei naerū? Ore repyga tuhē reki Tupana'ga ei ikwatijaruka hako togwereco ti ġa mbatera javo hako. Nurā ore Jesus'ga mombe'urame po orerenduhara'ga tombuhu mbatera ore ve hamo. Ore ko it'yhara'ga'java'ea. Hyvykoirame ityma renonde po it'yhara'ga ei hamo: “Aerē po ti ji i'ui kohoa pora nehē,” e po ġa hamo. Gahā no – kiroki ġa onupanupā ipi'roga japea ha'ynha hugwi. Ipi'rogame po ġa ei aerē ti ta'u nehē javo hamo. ¹¹ Ore na jitehe no a'ero. Ore Jesus'ga mombe'umbe'urame pe me po tiruahū pe me pe imbuhurame mbatera ore ve naerū? Pyry tuhē reki pe imbuhuri ore ve novīa. ¹² Po pyry ojipe'ga ei pe me mbatera rehe, ore kaitu po pyry ore ei pe me hamo novīa.

A'erorame tehe ore ndoro'ei reki pe me pembuhu ti mbatera ore ve javo. Po ore ei pe me mbatera rehe, a'ero po ojipe'ga ete'varuhui ore ve ore Cristo'ga mombe'urame. “Mbatera rehe jate ġa Cristo'ga mombe'ui ore ve,” e po ġa. “Nurā ore norohendupotara'javi gamombe'ua,” e po ġa ore mombe'ute'varuhuavo. Nurā ore ndoro'ei pe me mbatera rehe jipi. Oronhimomirana ore hahyparavuhua pe orokovo jipi timombigyme ti pyryva'ea mombe'ua javo ġwaramo.

¹³ Oro ġa – kiroki ġa oporavyky judeus'ga jatykahavuhua pype – ġa o'u pevova'ea ojipe'ga nembikwava'eġa jipi. Ga inoġame mbiara ikwava'ēhava rehe tikwava'ē Tupana'ga pe javo ġa opojoyka mo ojive. Pekwaha pe a'ea. ¹⁴ A'ea'java'ea pe nhandepojoykaharete'ga e'i ore ve no: “Kiroki ġa omombe'u katu pyryva'ea jipi – ġanenduhara'ga po omondo mbatera ġa pe a'ea rehe hamo,” ei ga.

¹⁵ Pyry po pe imbuhuri mbatera ji ve Jesus'ga mombe'ua rehe hamo novīa. Emo ji ndapojoykai mbatera pe hugwi. Ji ikwatijarukarame kiro pe me ji nda'ei: “Tapojoyka ti mbatera pe hugwi.” Ji ndapojoykai tuhē reki pe hugwi. Nhimanoa ko koji'i pyry ji ve a'ea hohe. Anhimbohete ji nhirembipojoykae'yma rehe. Te'iyme ti ġa ji ve a'ero: “Paulo'ga onhimbohete tehe reki. A'ereki ga opojoyka mbatera ġa hugwi,” te'iyme ti ġa ji ve a'ero. ¹⁶ Emo pyryva'ea mombe'urame ji nanhimbohetei a'ea rehe jipi. A'ereki Tupana'ga ji mondouka a'ea rehe tuhē. “Emombe'u ti Jesus'ga mombe'upyryva,” ei ga ji ve ikwehe. Po ji nahendukatui Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga mombe'gwove'y, a'ero po ite'varuhu ji ve. ¹⁷⁻¹⁸ Po nhiremimbotarimo ji Jesus'ga mombe'umbe'ui jipi, a'ero po pyry ġa imbuhuri mbatera ji ve hamo. Po nhiremimbotarimo rūi Tupana'ga ji mondoukari ġa pyry ga mombe'gwovouka ji ve, a'ero po pyry ji ve

ji ndapojoykai mbatera ojipe'ga hugwi ji Jesus'ga mombe'urame ga pe. A'ero po ji ga mombe'ui ga pe mbatera rehe rui.

Paulova'ea ombojiko pota ahe Jesus'ga rehe

¹⁹ Jipiro'y ji ojipe'ga hugwi nhaporemo novia. Emo gandeaporoğita rupi nhaporemo ji nhimondoi reki tambojiko ti koji'ive'ga Jesus'ga rehe javo. ²⁰ Ji Jesus'ga mombe'urame judeus'ga pe gandeaporoğita rupi ji hoi a'ero tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. Jipiro'y ji Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi novia. Emo judeus'ga a'ea gwendo katu. A'ero ji ga javijitehe hendukatui no tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. ²¹ Na jitehe Jesus'ga mombe'urame judeus'garuive'ga pe gandeaporoğita rupi ji hoi no tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. Ga ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurã jirekorame gapyteri pe ji ndakoi hehe no. Ji nda'ei reki: Ji ndakoi Tupana'ga nhi'iga rehe. A'ea rui ji a'e. A'reki ji ako tuhẽ Cristo'ga nhi'iga rupi. ²² Jirekorame gapyteri pe – kiroki ga ndokwahakatui ojikogame Jesus'ga rehe – ikwahakatue'yve'ga'java'ero ji rekoj tambojiko hete ti ga Jesus'ga rehe javo. Jihojihorame ojipe'ga pyteri pe ga javijitehe ji rekoj a'ero nahã ti tambojiko jara'ga mo Jesus'ga rehe javo. ²³ Nahã ji rekorekoi gapyteri pe a'ero tokwaha pa ti ga Jesus'ga mombe'ua. Akwahavuka ji Jesus'ga ga pe Tupana'ga ti tomomyry ga pe javo. A'reki imomyryvame ga pe ga omomyry ji ve no.

²⁴ Penembikwahava pe kiro ji ei pe me. Ga nhağanhaname ji ppy ti tavahe javo, he'yjuhuve'ga onha novia. Emo ojipejive'ga jate ga ppy ovahẽ. Ga pe ga imondoi pyryva'ea a'ero ikwepykavamo. Ga javijitehe ti pejirokwa pejikokatuheteavo Tupana'ga ti tomomyry ji ve a'ero nehẽ javo. ²⁵ Kiroki ga onha hete tapyhy ti pyryva'ea javo – ojikwe ga nhağanhahetei jipi onhimboitavo tanhağatu kwaha ti javo. Nhande ki a'e te xako katu katu hete jipi xako katu kwaha ti javo. Kiroki ga onha hete pyryva'ea rehe – pyrygwereuhuva'ea rehe reki ga ndekoi novia ka'atehea apopyra rehe oakağareheva'ea rehe. Emo a'ea kotihĩ opa ga hugwi. Nhande ki a'e te pyryheteva'ea rehe nhande rekoj avuiramava'ea rehe. A'reki nhanderuvağwama Tupana'ga pyri namomini. ²⁶ Onhaname ga hokatui tavahe tuhẽ ti javo. Na jitehe ji rekokatui tavahe tuhẽ ti Tupana'ga pyri javo.

Ojipe'ga okwaokwaramo ojogwehe ga opoa mondokatui toho ti jipoa ga rehe katu javo. Na jitehe ji rekokatui taho ti Tupana'ga rehei katu javo.

²⁷ Amombe'umbe'u ji ojipe'ga pe jipi: “Peko katu ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti Tupana'ga imomyryvi pe me nehẽ,” a'e ji ga pe jipi. Jihi na jitehe ako katu a'ea rehe no Tupana'ga ti tomomyry ji ve javo. Ji nanhimongoukari nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, te'iyime ti ga ji ve: “Namomyryva'javi reki ji nde ve.”

10

Tapembohetei Tupana'garuiva'ea

¹ Nhiirũ, tapekwahava'ja ti nhaneramonhava'ea rekoagwera Moisésva'eareheva'ea rekoagwera. Ohorame Egitopeva'ea gwyrã hugwi ahe oho pa yvağatiğã gwyrã hako – kiroki yvağatiğã ahererohohava hako. Oho pa katu ahe yvya pikağã rupi ypiahua pytera rupi o'yahava. ² Ohorame yvağatiğã gwyrã ahe nhimboukwahapavi Moisésva'eareheva'ero ohorame yvya pikağã rupi ypiahua pytera rupi.

³ Ahe nhaporemo o'u maná – a'ea Tupana'ga ombuhuruka ahe ve yvaga hugwi aherembi'uramo. ⁴ Ahe nhaporemo o'u yhya no – kiroki Tupana'ga ombuhuruka ahe ve toy'u pa ti ga javo. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka yhya ahe ve itauhua hugwi. Cristo'ga pe ji ei reki ita mombe'gwovo. A'ereki Cristo'ga ombuhuruka yhya ahe ve ogwovo ahe rupi. ⁵ Nahã Tupana'ga imombyryhetei ahe ve novã. Emo ahe rekouhurame ite'varuhuva'ea rehe onhimongyavo ga nhimonha'ngahetei ahery'juhua rehe ahe apitiuka ahera'oa momboruka ongae'ÿi me hako.

⁶ Ahemombe'upyra nhande momoranduvi nhande moğitavo. Ahe ja rüi ti xako a'ero. Tipotaruhuyme ti ite'varuhuva'ea. ⁷ Ahery'juhua ombohete ha'angava Tupana'garüiva'ea no hako. Tupana'ga rembik-watijarukara ahe mombe'u javo:

“O'uo'u ga oina toryva apovo.

A'ero ga pyi o'ama Tupana'garüiva'ea mboheteavo,” e'i ikwatijara ahe mombe'gwovo hako.

Ahe ja rüi ti xako a'ero. Timboheteyme ti ha'angava Tupana'garüiva'ea.

⁸ Ahery'juhua gwereko ojipeva'ea rembirekova'ea hako. Nurã ahe manoi ara rupi ve vinte e três milve'ga onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga oapitiuka ahe hako. Ahe ja rüi ti xako a'ero. Tirekoyme ti ojipe'ga nembireko'ga.

⁹ Ahery'juhua ombokwerajahi nhandepojykaharete'ga onhiroyröyromo jipi hako. Nurã ga mboja mondomondoi ahe ve ahe hu'uuka ahe apitiuka hako. Ahe ja rüi ti xako a'ero. Timbokwerajahivyme ti nhandepojykaharete'ga monhimonha'ngavo.

¹⁰ Ahery'juhua e'ie'i te'varuhu onhiroyröyromo jipi hako. Nurã Tupana'ga ahe apitiukari ojipyrive'ga pe. Ahe ja rüi ti xako a'ero. Xa'ete'varuhuyme ti nhanenhiroyröe'yma.

¹¹ Nahanahã ahe rekoi hako. A'ea koi ojipe'ga momorandu. Igwete Tupana'ga ikwatijarukari aherekoagwera mombe'gwovouka a'ea ti tape-mogita javo nhande ve. Tapekote'varuhui ti a'ero. A'ereki momina gweri vyva vyvareheva'ea reheve nhande hugwi.

¹² Tape'ei ti pejive: “Jijikohetero gwaramo Cristo'ga rehe po ti ji ndakote'varuhua'javi nehë,” tape'ei ti. Mara'ngu po ti pe kotihî pejikote'varuhua'java nehë? Penhimboko'i ti. Pejapyaka katu ti tapekote'varuhua'javyme ti a'ero. ¹³ Pekwaha pe mbatera rahya jipi. Nanongara jitehe reki ojipe'ga okwaha no. Emo po ti Tupana'ga oho gwembi'ea rupi pe pokoga jipi. Ga nomondoahivuhuukari hahy-heteuhuva'ea pe me. Hahyrame pe me po ti ga pe mbopopoakari hehe nehë. Ga po ti pe mbo'e nehë nahã ti peko javo nehë. A'ero po ti pe nhimomiranambavi hahya pe nehë.

¹⁴ Nhiirü, tapembohetei'i ti ha'angava Tupana'garüiva'ea. ¹⁵ Pekwaha hete pe mbatera, a'e ji pe me. Penhimombaragwaha hete ti a'itituhëva'ea rehe a'ero kiro ji nhi'igame pe me. ¹⁶ Amoamome nhande i'ui vinho pão raygwe'roga reheve xajapyaka kiro Cristo'ga manoagwera rehe javo. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde Cristo'ga rekoa reka'vogauka ga momanomouka ore ve,” xa'e nhande ga pe. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavëi garekoa rerekovo. Nhande

i'urame pão nhanerembihaygwe'roga nhande jogwerekoi nhanenhim-bojikoty'a Cristo'ga pavêi Cristo'ga ra'oa rerekovo. ¹⁷ Nhandere'yjuhu nhande novãa. Emo nhande xajogwerekopa nhandejikoty'a Cristo'ga pavêi ojipejiva'ero. A'ereki nhande nhaporemoti'u akoja jitehe pão ojipejiva'ea.

¹⁸ Pehepia ti judeus'ga ndekoagwera no. Gweru ga mbiara jipi imondovouka Tupana'ga pe ikwava'êhava rehe. Aerê ga i'ui mo. I'urame Tupana'gapeva'ea ga jogwerekoi ojikoty'a Tupana'ga pavêi. ¹⁹ Oro Tupana'garũiva'eapeva'ea, marã ji jupe a'ero? Oko tehe reki Tupana'garũiva'ea, a'e ji, ganembikwava'eğa pavêi – kiroki ikwava'embyra Tupana'garũiva'ea pe. ²⁰ Imondorame mbatera jupe ikwava'êhava rehe Tupana'ga pe rũi ga imondoi. Omondo ga Diabo'gapyriva'ea pe reki anhağa pe, a'e ji. Ndapotari ji pejikoty'ara Diabo'gapyriva'ea pavêi. ²¹ Pe'u pe copopypeva'ea nhandepojykaharete'gapeva'ea. Tape'ui po pe copopypeva'ea Diabo'gapyriva'eapeva'ea no hamo. Pe'u pe mbatera ikwava'embyra nhandepojykaharete'ga pe. Tape'ui po pe mbatera ikwava'embyra Diabo'gapyriva'ea pe no hamo. ²² I'urame a'eapeva'ea po ti nhande nhandepojykaharete'ga monhimboahivuhui nhandejive nehê. A'ero po ti ga imbohahyukari nhande ve nehê. A'ereki ga ipopoakaruhu hete nhande hohe pa.

Ji rupi jitehe ti peho, ei ahe

²³ Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero gwaramo nhande ndikwakuva'javi. A'ero ji rekoi nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe. Na tuhê nhande ndikwakuva'javi novãa. Emo amoamome ndapyryvi reki ojipe'ga pe nhande rekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe. Amoamome nhanderekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe nhande ndipokopokogi reki ojipe'ga Cristo'gareheve'ga. ²⁴ Nhandejive jate rũi po nhande imombyryvi hamo. Timombyry po nhande ojipe'ga pe hamo no.

²⁵ Nahã ti peko a'ero. Pe'u pa ti mbiara ipyhygame ima'êhai pe. Tape'ei ti ga pe: “Pemombe'u ti ji ve. Omondo jipe ga agwa Tupana'garũiva'ea pe ikwava'êhava rehe inoğa? Marã a'ero?” Tape'ei ti a'ea ga pe. Pe'u pa ti jave'yma. Tapemongotehei ti pejipy'a mbatera rehe i'gwovo a'ero. ²⁶ A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Yvya ko nhandepojykaharete'ga apoa yvyakotyva'eareheva'ea nhaporemoti'u,” e'i ikwatijara imombe'gwovo. Pyry tuhê nhande i'ui garembiapoa a'ero.

²⁷ Po Cristo'gareheve'garũive'ga ei pe me: “Pejijo i'gwovo ji pyri,” e po ga. Pehopotarame ti peho ga pyri a'ero i'gwovo. Pe'u pa ti garemimbuhura. Tape'ei ti ga pe: “Marã? Eremondo jipe nde agwa Tupana'garũiva'ea pe ikwava'eğa inoğa?” Tape'ei a'ea ga pe. Pe'u pa ti imongotehee'yma pejipy'a hehe i'gwovo pa ga pyri. ²⁸ Hovai jate po ojipe'ga ei pe me: “Okwava'ê ga agwa Tupana'garũiva'ea pe.” Po ga erame a'ea pe me tape'ui ti a'ero penhağataruhuramo ga rehe – kiroki ga omombe'u pe me. A'ereki oyvyteri pe ga e'i jupe: “Po Cristo'gareheve'ga ndo'ui nanongara hamo,” ei ga. ²⁹ Pe me ko pyry pe i'ui novãa. Emo ga pe ndapyryvi i'ua. Nurã tape'ui a'ero.

Pe'e po pe ji ve a'ero: “Marã naerũ? Jipiro'y ji jijikwakuva hugwi i'gwovo pa mbatera. Maraname ji nda'ui naerũ ga eteherame jupe ahe ndo'ui javo?” pe'e po pe ji ve. ³⁰ “I'urame jipi ji ei Tupana'ga pe: ‘Ndepyry hete nde imbuhuruka mbatera ji ve,’ a'e ji ga pe,” pe'e po pe ji

ve. “Maranuhūrame ġa ete'varuhui ji ve nhirembi'ua rehe ji ekaturame Tupana'ga pe i'gwovo naerū?” pe'e po pe ji ve.

³¹ Nahā a'ero, a'e ji. Peko katu ti mbatera urame mbatera aporame no pejikovo katu pa. A'ero po ti ojipe'ġa pe ndepiagame Tupana'ga mbohetei nehē. “Ndepyry hete nde ġa mongokatuavo,” e po ti ġa Tupana'ga pe a'ero pe mombe'gwovo nehē. ³² Peko katu ti a'ero. Tapemongote'varuhui ti judeus'ġa. Tapemongote'varuhui ti judeus'ġarūive'ġa no. Tupana'gareheve'ġa ti tapemongote'varuhui Jesus'gareheve'ġa. ³³ Ji rupi jitehe ti peko katu a'ero. Ji tamonhimohehema pa ojipe'ġa jijihe jipi. Namombyrypotari ji jijive jate. Ga pe nhaporemō ji imombyrypotari jipi tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo.

11

¹ Cristo'ga rupi jitehe ji hoi. Na jitehe ti peho ji rupi.

Kunhangwera'ġa ndekoa ġa jatykaramē

² Pyry hete pe napemoka'nhyimi jipi jirekoagwera pejiipyri. Peho pe nhiremimbo'ea rupi no. A'ereki Cristo'gareheve'ġa nemimombe'ua rehe ji pe mbo'ei.

³ Takwahavuka ti a'ero pe me. Cristo'ga ko huvihava'ga akwaimbae'ġa pe. Akwaimbae'ġa ko huvihava'ġa ġwembireko'ġa pe. Tupana'ga ko huvihava'ga Cristo'ga pe. ⁴ Ndapyryvi a'ero akwaimbae'ġa nhakaġahovi onhi'ġame Tupana'ga pe ġandovaki Tupana'ga mombe'urame ojipe'ġa pe no. Onhakaġahovame po ġa imbote'varuhui Cristo'ga pe ga ko jiruvihava'ga rūi javo.

⁵ Emo kunhangwera'ġa nhakaġahove'ymame ndapyryvi ġa nhi'ġame Tupana'ga pe ġandovaki ġa Tupana'ga mombe'urame ojipe'ġa pe no. Onhakaġahove'ymame po ġa ei: “Nhirembireko'ga ko huvihava rūi ji ve,” e po ġa. Nanongara'ġa ko ġa ja – kiroki ġa, ojipe'ġa opī ġa'ava ġa hugwi tipoyjaryme ti ġa javo. ⁶ Onhakaġahove'ymame po ġa tokyti pa o'ava a'ero hamo. Po ġa ndopotari opoyjayjare'ymamo oapina rehe, a'ero po ġa tonhakaġaho hamo. Tonhakaġaho po ġa onhi'ġame Tupana'ga pe ġandovaki ga mombe'urame no hamo.

⁷ Akwaimbae'ġa po nonhakaġahovi hamo. A'ereki Tupana'ga oapo akwaimbae'ġa oji'java'ero. Gandeaporoġita Tupana'ga reaporoġita ja. Kunhangwera'ġa ki a'e te ġandeaporoġita akwaimbae'ġa ndeaporoġita ja. ⁸ Tupana'ga ndoapoi reki akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea ra'oa pyvō. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukaġa pyvō hako. ⁹ Na jitehe Tupana'ga ndoapoi akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea pe. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea pe topoko ti hēa ga javo hako. ¹⁰ A'ero po kunhangwera'ġa tuhē e'i onhakaġahova pe hamo yvagipeve'ġa nembiepiaga ġwaramo. ¹¹ Ojikoty'aro ġwaramo nhandepojoykaharete'ga pavēi ġa jikogi ojogwehe jipi kunhangwera'ġa akwaimbae'ġa pavēi. ¹² A'ereki ymya Tupana'ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukaġa pyvō. Nahā kunhangwerava'ea ohē akwaimba'eva'ea hugwi. Emo kiro akwaimbae'ġa o'a kunhangwera'ġa hugwi. Tupana'ga reki oapopavuka okovo.

¹³ Pehe ti penhimombaragwaha hehe. Pyry pe me kunhangwera'ġa nhi'ġame Tupana'ga pe ġandovaki ġa nhakaġahove'ymame naerū? Ahā, a'e ji. ¹⁴ Pekwaha pe pejiyvyteri pe akwaimbae'ġa avukuhua ġambopoyjayjare'yma. ¹⁵ Kunhangwera'ġa avukuhua ki a'e te

gambokatua rupiara. A'ereki Tupana'ga omondo a'ea ġa pe toakaġaho'i ti ġa a'ea pyvõ javo. ¹⁶ Momina nhinhi'igã a'ea rehe a'ero. Po ojipe'ġa ji rayvapotari ġa'akaġahova rehe, a'ero po ji ei ġa pe: Na tuhẽ ore reko. Nahã jara'ġa ndekoi no Cristo'gareheve'ġa ojatykaramẽ Tupana'ga mboheteavo.

Ahe o'u ikwahava'java Cristo'ga manoagwera

¹⁷ Kiro pe mbo'erame po ti ji nopombohetei nehẽ. Anhi'igahy po ti ji pe me nehẽ. A'ereki pe jatykaramẽ Tupana'ga mboheteavo a'ea ko pendekokatuaġwama rõi reki. Peko te'varuhu reki pe. ¹⁸ Tanhiĩ na'ẽ pe me pejogwayvara rehe a'ero. A'ereki ojipe'ġa omombe'u a'ea ji ve. "Corintopeve'ġa ojatykaramẽ ġa jogwayvayvari jipi. Ga ndojihe'akatui," ei ġa pe mombe'gwovo ji ve. Arovia gwere ji ġanhi'igã. ¹⁹ Tupana'ga po e'i a'ero: "Na ġa jogwayvari tomboukwaha ti okokatuve'ġa a'ero." ²⁰ Pejatykaramẽ pe ei: "Ti'u ti nhandejapyakavo nhandepojykaharete'ga rehe," pe'e tehe pe jipi. Emo reki pe ndapekoi ga rehe pejikote'varuhuro ġwaramo i'urame. ²¹ Pejihe reki pe peko. A'ereki i'urame jararamo pe pe'u jipe ima'ẽa renonde. Jara'ġa ndogwerekoi reki. Nurã ko ty'ara jara'ġa jukai. Jara'ġa ki a'e te heagwryr vinho i'uhetero ġwaramo. ²² Ndaperekoi tuhẽ po pe onga naerũ tape'u ipype? Ndapekoa'javi po pe Tupana'gareheve'ġa ndehe naerũ imbatere'ÿve'ġa mbopoyjayjare'yma naerũ? Marã po ti ji a'ero pe me nehẽ naerũ? Opombohete po ti ji a'ea rehe naerũ? Nopombohetei tuhẽ po ti pe a'ero nehẽ.

²³ Amombe'u ko ji pe me nhandepojykaharete'ga remimbo'eagwera ikwehe – a'ea ga omombe'uuka ji ve. Nahã a'ero. Omanoa renonde Jesus'ga reko ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi ppytunimo ikwehe. Judasva'ea omoudouka ġwerĩ ga guardas'ġa po pe tojuka ti ġa ga javo. A'ea renonde Jesus'ga ipyhygi pão. ²⁴ Igwete ga ei Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde imbuhua ore ve," ei Jesus'ga javo ga pe. Igwete ga haygwe'rogwe'rogi imondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe. "A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe," ei ga ġa pe. "Pe'u kiro. A'ereki jira'oa ji anhiqwava'ẽ kiro pe ndepykaramo nhi-manorame," ei ga. "Aerẽ ti pe'ua'jaa'ja pão a'ero tanhimoka'nhymyme ti," ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe ikwehe.

²⁵ Na jitehe ġa i'urẽ mbatera Jesus'ga ipyhygi copo vinho ryrua. Igwete ga imondoi ġa pe javo. "Pe'u kiro copopypeva'ea," ei ga. Igwete ga imombe'ui gwekoa ġa pe. "Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijijukauka nehẽ," ei ga. "Nahã po ti ji manoi vvyakotyve'ġa ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea imombe'gwovo. 'Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,' ei Tupana'ga," ei ga. "Nurã jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehẽ ġwembi'ea rupi," ei Jesus'ga ġa pe. "Pe'u ti a'ero vinho copopypeva'ea. Pe i'ua'jaa'javame ji kwahava'ja a'ero nehẽ," ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²⁶ A'ea ko Jesus'ga nhi'igagwera ikwehe. Igwete ji ei pe me: Garura'java renonde nahã po ti pe i'ua'jaa'javi pão copopypeva'ea reheve. I'ua nanani po ti pe ikwahavukari ojipe'ġa pe gamanoagwera nehẽ.

²⁷ Peko katu ti a'ero i'urame pão copopypeva'ea reheve Cristo'ga manoagwera herekokatuavo. Kiroki ga oko te'varuhu i'gwovo – ga ombotegwete Cristo'ga ra'oa garekoa reheve, ga ombotegwete gamanoagwera a'ero. ²⁸ Nurã ti pekwaha na'ẽ pejeaporoġita i'ua renonde. Pendeaporoġita pyryvame ti pe'u pão copopypeva'ea

reheve herekokatuavo a'ero nehẽ. ²⁹⁻³⁰ Pepyteripeve'ga ki a'e te nonhimombaragwahavi nhandepojoykaharete'ga manoagwera rehe ga i'urame pão copopyeva'ea reheve. Nanongara'ga pe Tupana'ga ombohahyuka a'ero. Nurã pepyteripeve'ga tetirũaramo opopoakare'yama onhimongyavo. Jara'ga omano no. ³¹ Po ti nhande ikwahavi nhandereaporogĩtapiryva na'ẽ i'ua renonde, a'ero po ti ga nombohahyukari nhande ve nehẽ. ³² Imbohahyukarame nhande ve ga nhande mbo'ei nhanderekote'varuhua rehe tomombi ti ga a'ea javo. Ga nhande mbo'ei te'iyme ti ga nhanderekote'varuhua pe o'erame oarõ'e'ỹve'ga pe nehẽ ga mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

³³ Nhiirũ, pejatykarame i'gwovo Cristo'ga manoagwera kwahava'java tape'una'ẽi ti a'ero. Pe'ji ti pejohupe: "Na ti ga ndupavi na'ẽ," pe'ji ti. ³⁴ Tape'una'ẽi ti mbatera Tupana'ga ti tombohahyukaryme pe me. Po ti ty'ara jara'ga jukahetei, a'ero po ti ga gwonga pe na'ẽ i'ui mo hamo. Jihorame pe pyri po ti ji pe mbo'ei jara rehe pe nderekovo nehẽ.

12

Tupana'ga ra'uva ahe mbokarakatu

¹ Nhiirũ, tamombe'u ti kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbuhura Cristo'gareheve'ga pe. A'ereki a'ea rehe pe ikwatijari ji ve ikwehe. A'ea ji tamombe'u katu kiro pe me tapekwaha hete ti javo. ² Pekwaha pe pejikoagwera. Pe ndapejikogi Cristo'ga rehe ikwehe. Nurã ga pe mbopogwepogweuhui gwemimbotarimova'ea rupi imboheteuka pe me ha'angava Tupana'garũiva'ea okojirũiva'ea. ³ A'ero ji takwahavuka kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbo'ea. Tupana'ga ra'uva ombo'erame ga nombotegwetei Jesus'ga a'ero. Tupana'ga ra'uva ombo'erame jate reki ga ei: "Jesus'ga ko orepojoykaharetero oko," ei ga.

⁴ Tupana'ga ra'uva ombuhu paravuhu nhandekarakatua. Gara'uva jitehe reki ombuhu pa nhande ve nhande nanenani. ⁵ Nhandeporavykya ojoatyatyvi ojohugwi novĩa. Emo Jesus'ga pe jitehe nhande xaporavyky nhandekovo. ⁶ Nhandekarakatua ojoatyatyvi ojohugwi novĩa. Emo Tupana'ga jitehe nhande mbokarakatu pa nhande rerekovo.

⁷ Tupana'ga gwepiuka gwa'uva remimbuhura nhande nanenani topoko pa ti ga ojipe'ga javo. ⁸ Nahã Tupana'ga ra'uva nhande mbokarakatu pa. Ojipe'ga pe gara'uva omombe'uuka Tupana'ga rembikwahava. Tupana'ga ra'uva jitehe ombo'euka ojipe'ga pe a'itituhẽva'ea kwahava rehe. ⁹ Gara'uva jitehe ombojiko hete ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ea jitehe omombiguka ojipe'ga pe gatetirũa ga hugwi. ¹⁰ A'ea jitehe oapouka ahemonhimomby'ava'ea ojipe'ga pe. Ojipe'ga pe a'ea omombe'uuka Tupana'ga nhi'iga. Tupana'ga ra'uva omombaragwahavuka ojipe'ga pe gwemimbokarakatua. A'ero ga ikwahavi javo Tupana'ga ra'uva ga mbokarakaturame. Ga ikwahavi javo Tupana'ga ra'uvarũiva'ea ga mbokarakaturame. Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'ĩparavuhuaavo. A'ero ko ganhi'iga vvyakotyve'ga nembikwahave'ỹva'ea. Ojipe'ga pe Tupana'ga ra'uva okwahavuka akoja'ga nhi'iga imombe'ukatuavouka nhanerembikwahave'ỹva'ea tokwaha pa ti ga javo. ¹¹ Tupana'ga ra'uva jitehe ombokarakatu pa ga a'ero. A'ea jate ombokarakatu paravuhu ga nağanani gwemimbotarimo okovo.

He'yi nhandera'oareheva'ea

12 Ta'e ti kiro nhandera'oa'java'ea mombe'gwovo. Ojipeji ahera'oa reki novĩa. Emo ahera'oa gwereko he'yiva'ea ojihe: ahetĩa, ahepoti'a, ahepy'a no. Ahera'oareheva'ea nhaporemo ojihe'a reki ojogwehe onhimongovo ojipejiva'ero ahera'oro. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhandehimongyavo novĩa. Emo nhande nhaporemo xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavēi. ¹³ A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongo pa ojipejiva'ea'java'ero. Nhande xako paravuhu novĩa. Jara'ga ko judeusramo, jara'ga judeus'garũiva'ero. Jara'ga oporavyky tehe ojipe'ga pe opiro'ye'yma ga hugwi. Jara'ga oporavyky opiro'yro ojipe'ga hugwi. Nhande pyri nhaporemo ko Tupana'ga ombuhu gwa'uva jitehe.

¹⁴ Pehepia ahera'oa a'ero. Ojipejiva'ea jate rūi ahera'oareheva'ea. He'yiva'ea reki ahera'oa gwereko ojihe. ¹⁵ Po ahepya ei: "Ji ko ahepoa rūi. Ji ahera'oareheva'ea rūi reki a'ero." Ahepya erame a'ea po i'etehei ikwahave'yma javo. A'ereki ahepya ko ahera'oareheva'ero tuhē reki oko. ¹⁶ Po aheapyakwara ei: "Ji ko ahereakwara rūi. Ji ahera'oareheva'ea rūi reki a'ero." Aheapyakwara erame a'ea po i'etehei. A'ereki aheapyakwara ko ahera'oareheva'ero tuhē reki oko. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhandekarakatuparavuhuavo ojipe'ga pokoga. Ojipejive'ga jate rūi reki Cristo'gareheva'ero. Po ojipe'ga ei: "Ikarakatu ga japovo ahemonhimomby'ava'ea. Ji ndajikarakatui japovo a'ea. Ji Cristo'gareheva'ea rūi reki a'ero." Ga erame a'ea po ga etehei ikwahave'yma. A'ereki ga Cristo'gareheva'ero tuhē reki oko.

¹⁷ A'ea'ja ji pe me. Pehepia ahera'oa. Po ahereakwara jate hekorame gara pyvō po ahe henduvi hamo naerū? Po aheapyakwara jate hekorame gara pyvō po ahe hetuni a'ero hamo naerū? Nahã ji ei Cristo'gareheve'ga mombe'gwovo a'ero no. Po ahemonhimomby'ava'ea apohara'ga jate ga ndekorame ma'ga po omombe'u Tupana'ga ojipe'ga pe hamo naerū? ¹⁸⁻²⁰ Ahera'oareheva'ea nhaporemo reki Tupana'ga omongo katu ahera'oa rehe gwemimbotarimo. Po heheva'ea jate hekorame ojipejiva'ea jate, marã po ahera'oa reki a'ero hamo naerū – kiroki a'ea rehe oko heheva'ea? He'yi reki ahera'oareheva'ea. Emo ojipejiva'ea ahera'oa. Na jitehe nhande nanenani Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero nhande mbokarakatuparavuhuavo gwemimbotarimo. Po ojipejive'ga jate ga rekorame Cristo'gareheva'ero marã po nhande xajihe'a ojogwehe Cristo'ga pavēi hamo naerū? Nhandere'yjuhu reki nhande Cristo'gareheva'ero. Emo nhande xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavēi nhandekarakaturo nhandejopokopokoga.

²¹ Ahereakwara nde'i ahepoa pe: "Ji ndajikogi nde rehe," nde'i jupe. Na jitehe aheaka'ga nde'i ahepya pe no: "Ji ndajikogi nde rehe," nde'i jupe. A'ereki ahera'oareheva'ea ojiko tuhē ojogwehegwehe. Na jitehe Cristo'gareheve'ga jikogi ojogwehegwehe no.

²² Jara pe nhandera'oareheva'ea pe nhande ei ipopoakare'ỹva'ea. Emo xajiko hete reki nhande nanongara rehe. ²³ Jara pe nhande ei okoteheva'ea. A'ea nhande imbojigwagi tireko katu ti javo. Jara nhande ndihepiukari ojipe'ga pe. A'ea rehe nhande timongi katu tapy'ynhapira a'ero tohepiagyme ti ga javo. ²⁴ Kiroki koji'i ikatu nhande ve nhandera'oareheva'ea – a'ea nhande nimbojigwagi a'ero. Tupana'ga tuhē ombojihe'a pa ahera'oareheva'ea tombojigwa hete ti ga okoteheva'ea javo nhande ve. ²⁵ Nahã Tupana'ga imbojihe'akatui ahera'oareheva'ea

a'ero tokote'varuhuyme ti heheva'ea ojohupeupe javo. “Ti'ağata pa ti ahera'oareheva'ea ojogwehegwehe,” ei Tupana'ga. Na jitehe Tupana'ga nhande mbojihe'akatui ojipejiva'ea'java'ero tokote'varuhuyme ti Cristo'gareheve'ga ojohupe javo. “Ti'ağata pa ti ga ojogwehegwehe ojogwerekokatuavo,” ei Tupana'ga nhande ve. ²⁶ Hahyrame ojipejiva'ea pe ahera'oareheva'ea pe hahy jara pe nhaporemo a'ero. Ga imombyryvame ojipejiva'ea pe a'ea ko pyry jara pe nhaporemo no. Na jitehe hahyrame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe hahy jara'ga pe nhaporemo Cristo'gareheve'ga pe nhaporemo. Ojipe'ga imombyryvame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe jara'ga ndorypavamo ga pavêi a'ero.

²⁷ Penhinanhinani peko Cristo'gareheva'ero. Igwete ojipejiva'ero pe jihe'ari ojogwehe Cristo'ga pavêi. ²⁸ A'ero pe jatykatykai Tupana'ga mboheteavo. Igwete Tupana'ga pepyteripeve'ga mo'emo'êi tojopokopoko ti ga javo. Jara'ga pe ga ei: “Ga hohe pa po ti pe. Cristo'ga moirûharamo po ti pe peko nehê,” ei ga. Jara'ga pe ga ei: “Cristo'ga moirûhara'ğa ndehohyva'ero po ti pe peko. Pe po ti nhinhi'iga mombe'uharamo peko nehê,” ei ga. Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Nhinhi'iga mombe'uhara'ğa ndehohyva'ero po ti pe peko. Ojipe'ga mbo'eharamo po ti pe peko nehê tapemongo ti ga Cristo'ga nhi'iga rupi,” ei ga ga pe. Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Pe po ti peapo ahemonhimomby'ava'ea nehê.” Jara'ga pe ga ei: “Pe po ti pemombiguka ojipe'ga tetirûa ga hugwi nehê.” Jara'ga pe ga ei: “Pe po ti ojipe'ga pokopoko imbatere'ÿve'ga nehê ipopoakare'ÿve'ga nehê no.” Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Pe po ti ojipe'ga moğitai ga mondomondovo.” Jara'ga pe ga ei: “Opombokarakatu po ti ji pe monhi'ÿparavuhuavo nehê. Penhi'iga po ti vvyakotyve'ga nembikwahave'ÿva'ea a'ero nehê,” ei Tupana'ga ga pe.

²⁹ Ga nhaporemo rûi reki Cristo'ga moirûhara'ğa a'ero. Ga nhaporemo rûi Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga. Ga nhaporemo rûi gambo'ehara'ga. Ga nhaporemo rûi oapo ahemonhimomby'ava'ea. ³⁰ Ga nhaporemo rûi Tupana'ga ga mbokarakatui imombigauka ga pe ojipe'ga tetirûa ga hugwi. Ga nhaporemo rûi Tupana'ga ga monhi'igi imongovo ganhi'iga nhanerembikwahave'ÿva'ero. Ga pe nhaporemo rûi Tupana'ga imombe'ukwahavukari ganhi'iga nhanerembikwahave'ÿva'ea. ³¹ Pepota tuhê ti pejive a'ero Tupana'ga ra'uva remimbuhura a'ea remimbokarakatua – kiroki koji'i pyryva'ea ojipea hohe.

Igwete ji kiro imombe'una'êi pe me penemiarôhetea tapendeaporoğita katu ti javo. A'ereki koji'i pyry hete tuhê nhande ojipe'ga arô hete a.

13

Tiarô hete nhande ojipe'ga

¹ Po nhande nhi'igi hajiheve'ga nhi'igimo yvagipeve'ga nhi'igimo no. Po nhande niarô i ahe nhanenhi'igame ganhi'igimo, a'ero po nhande nhi'itehei reki imotininiuhûva'ea ja hahyahivuhuva'ea ja.

² Po Tupana'ga nhande mbokarakatui imombe'gwovouka onhi'iga. Po nhande niarô i ahe imombe'urame, a'ero po nhande rekotehei reki.

Po nhande ikwahapavi mbatera ikwahava Tupana'ga rembikwahava onhimiva'ea. Po nhande niarô i ahe nhande ikwahapavame mbatera, a'ero po nhande rekotehei reki.

Nhande jikohetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ga nhande pokogi vvytyruhua mbojipe'auka nhande ve nhande erame jupe pepe'a javo. Po nhande niarōi ahe nhandejikoheterame Tupana'ga rehe nahā javo, a'ero po nhande rekotehei reki.

³ Po nhande ima'ema'embavi nhanembatera imbatere'ŷve'ġa pe. Po nhande niarōi ahe nhande ima'embavame, a'ero po nhande ima'ētehei. Nhaneremima'embava nomombyryvi reki nhande ve.

Po ġa ei nhande ve: “Pe pohire'yma ġwaramo Cristo'ga hugwi po ti ore imbokaipavi penda'oa nehē,” e po ġa nhande ve. Nhandepohipotare'ymame ga hugwi po nhande ikwava'egi nhandera'oa ġa pe a'ero tombokai ti ġa javo. Po nhande niarōi ahe nhanenhikwava'eġame ġa pe, a'ero po nhande nhikwava'ētehei reki. Nhanenhikwava'eġa nomombyryvi reki nhande ve.

⁴ Nhande ojipe'ġa arōheterame nhande nianhimonha'ngajipei ġa ndehe jipi. Timombyry nhande ġa pe. Nhande ojipe'ġa arōheterame nhande nianhimyrōi ġa ndehe. Nianhimbohetei nhande ji ko ġa hohe jave'yma.

⁵ Ga arōheterame nhande xako katu tuhē ġa pe. Nhandejihe jate rūi nhande xako. Nhande nianhimboahivi ġa pe. Nhande ndikwahava'ja'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua nhandejive. ⁶ Ga arōheterame nhande nianderoryvi ġandekote'varuhua rehe. Gandekokatua rehe nhande roryroryvamo. ⁷ Ga arōheterame nhande xanhimomirana jipi ġa ndekote'varuhurame nhandejive. Tiarō hete nhande avuirama. “Aerē po ti pyryvamo nehē,” xa'e nhande jipi. Nhande xajiko ojipe'ġa ndehe jipi. Xanhimomirana nhande jipi a'ero.

⁸ Ga arōheterame nhande niarombigi tuhē ġa. Opi po ti nhandekarakatua nehē Tupana'ga remimbuhura. Tupana'ga nhi'ġa mombe'ua po ti opi. Ganhi'ġa po ti opi no nhanerembikwahave'ŷva'ea. Mbatera kwahava po ti opi nehē no. ⁹ Aġwamo ndikwahapavi nhande. Nhande nimombe'ukwahapavi Tupana'ga nhi'ġa no. ¹⁰ Tupana'ga ki a'e te okwaha pa. Cristo'ga rurame po ti opa nhanerembikwahapave'yma nehē.

¹¹ Jivoja'irame ji ndakwahapavi ikwehe. Tayri'ġa ja ji nhi'ġi a'ero ikwehe. Ndajireaporoġitakatui ji no. Nanhimombaragwahakatui ji mbatera rehe no jivoja'iro ġwaramo ikwehe. Aerē jiyvuakarame ji pohiri tayri'ġa ndeaporoġita'java'ea hugwi.

¹² Hepiagame espelho pyvō nhande ndihepiakatuhetei. A'ereki nhandera'angava tehe nhande tihepia. Na jitehe aġwamo nhande ndikwahahetei Tupana'ga repiag'e'ymame. Aerē po ti nhande a'ea ga repiakatui ga kwahava nehē. Ojogwovavo po ti nhande jogwepiagi Tupana'ga pavēi. Aġwamo nhande ndikwahapavi ga. Ga ki a'e te nhande kwaha hete pa. Na jitehe po ti nhande ga kwahahetei nhandekovo ga pyri nehē no.

¹³ Nahā hekoi avuiramava'ea a'ero:

Xajiko nhande Tupana'ga rehe.

Tikwaha nhande pyryvaġwama.

Tiarō hete nhande ojipe'ġa.

Pyry Tupana'ga pe nhande jikogame ga rehe.

Pyry nhande ikwahavame pyryvaġwama no.

Johe'i tehe reki pyry Tupana'ga pe nhanderemiarōhetea.

14

Ganhi'íga nhanerembikwahave'ýva'ea

¹ Pejirokwa ti ojipe'ga arõheteavo a'ero. Pepota ti Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua. Pepota ti pejikarakatua Tupana'ga nhi'íga mombe'ua rehe kaitu.

² Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'íga. A'ero ganhi'íga nhanerembikwahave'ymagwama. Nahã onhi'ígame ga nhi'ígi Tupana'ga pe a'ero. Nhande ve rûi reki ga onhi'í. A'ereki nhande ndikwahavi nanongara ganhi'íga. ³ Emo kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'íga ikwahavuka ojipe'ga pe – ga onhi'í nhande ve tuhê. A'ero ga nhande mbojikoheteukari Jesus'ga rehe. Onogatu ga nhandepy'a no. ⁴ Kiroki ga ganhi'íga rekoí nhanerembikwahave'ýva'ero – ga onhimbojiko hete Tupana'ga rehe. Ga ki a'e te – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'íga – ga ombojikoguka pa Jesus'gareheve'ga ga rehe a'ero.

⁵ Apota po ji pe napenani penhi'íga hekorame nhanerembikwahave'ýva'ero novia. Koji'i reki ji apota penemimombe'ua Tupana'ga nhi'íga rehe. Nanongara'ga nemimombe'ua koji'i pyry ojipe'ga nhi'íga hohe nhanerembikwahave'ýva'ea hohe, a'e ji. A'ereki ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'íga. Kiroki ganhi'íga ikwahavipyre'ýva'ea – a'ea nhande ndikwahavi. Ojipe'ga ikwahavukarame ganhi'íga nhande ve a'ea ko pyry jitehe no. A'ero ga Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe imombe'urame ga pe.

⁶ Nhiirû, po ti nhinhi'íga nhanerembikwahave'ýva'ea ji horame pe pyri nehê, a'ero po ti ji ndopopokogi tuhê nehê. Po ti ji imombe'ui pe me Tupana'ga rembikwahavukara ikwahavuka mbatera pe me, a'ero po ti ji pe pokogi nehê. Po ti ji imombe'ui Tupana'ga nhi'íga pe me pe mbo'eavo a'itituhêva'ea rehe, a'ero po ti ji pe pokogi nehê no.

⁷ Ehepia ko imonhi'ingava jiru'a'java'ea violão no heaporogítai'e'ýva'ea. Inhi'ígatue'ymame po nhande niambaragwahavi inhimby'ya rehe. ⁸ Opy ga trombeta soldados'ga momoranduva tapetavuka ti ga pe kiro javo. Po trombeta nonhi'ígatui ikwahavukare'yma ga pe, a'ero po ti soldados'ga nonhimboavujkweri tuhê otavukara rehe.

⁹ Na jitehe po ti penhi'íga oko aherembikwahave'ýva'ero, a'ero po ti ga ndokwahavi pe nhi'ígame ga pe a'ero nehê. “Onhi'í tehe po ga upa,” e po ti ga pe me nehê. ¹⁰ Gwereko paravuhu hete po vyakotyve'ga nhi'íga ojoatyatyviva'ea. Ojogwe'yja'ga okwaha reki onhonhi'inhi'íga. ¹¹ Emo ji ikwahave'ymame ojipe'ga nhi'íga ga ko hajiheva'ea ji ve. Ji hajiheva'ea ga pe no.

¹² Oro pe, pe nhi'ígame ojipe'ga pe tokwaha ti ga penhi'íga. Pepota pe Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua pejikovo. Pepota hete ti a'ero penhimbokarakatua – kiroki a'ea nhaporemo Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe.

¹³ Nurã ji ei pe me: Ganhi'íga rekorame nhanerembikwahave'ýva'ero te'i ti ga Tupana'ga pe a'ero: “Nhimbokarakatua'ja ti. A'ero po ti ji imombe'ukatui nhinhi'íga ga pe nehê tokwaha ti ga javo,” te'i ti ga Tupana'ga pe. ¹⁴ Nhinhi'íga rekorame nhanerembikwahave'ýva'ero nhinhi'ígame Tupana'ga pe, jiji anhi'í. Emo nhiaka'ga ndokwahavi a'ea. ¹⁵ Marã po ti ji rekoí a'ero nehê naerû? Anhi'í po ti ji Tupana'ga pe nhinhi'íga rekorame nhanerembikwahave'ýva'ero. Anhi'í po ti ji ga pe nhiaka'ga ikwahavame nehê no. Na jitehe po ti ji nhimby'yi

nhinhimby'ya rekorame nhanerembikwahave'ýva'ero. Anhimby'yi po ti ji nhiakağa ikwahavame nehē no. ¹⁶ Pejatyka pe jipi Tupana'ga mboheteavo ndepyrý nde javo ga pe. Po nenhi'íga rekoi nhanerembikwahave'ýva'ero nde nhi'ígame Tupana'ga pe, a'ero po ti marā ikwahave'ýve'ga ei amém na tuhē javo nde nhi'imlavame nehē naerū? A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'ígame. ¹⁷ Pyry hete po nenhi'íga Tupana'ga pe ovuhu. Emo nde nerembojikogi ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'ígame.

¹⁸ Pe hohe pa ji nhi'inhi'ígi nhinhi'íga rekorame nhanerembikwahave'ýva'ea novía. Igwete ji ei Tupana'ga pe: “Pyry hete nde ji mbokarakatui a'ea rehe jipi,” a'e ji ga pe. ¹⁹ Emo nhande jatykarama jipi koji'i pyry ji ve nhinhi'íga rekoi ikwahavukava'ea tambo'e ti ojipe'ga a'ea pyvō. Po xunhi hete ji nhi'ígi ga pe novía. Emo ga okwaha pa reki. Po ji nhi'inhi'íhetei nhinhi'íga rekorame nhanerembikwahave'ýva'ero, a'ero po ndapypyvi ga pe. A'ereki ga ndokwahavi reki nhirembi'ea.

²⁰ Nhiirū, ipita'ngive'ga ndokote'varuhukwahavi. Ga ja ti peko a'ero pejikote'varuhukwahave'yma. Tayri'ga ndaheaporoğitakatui okovo. Ga ja rūi ti peko a'ero pejeaporoğitarame. Peyvuakara ġwaramo ti tapendeaporoğita katu.

²¹ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'íga ga judeus'ga mombe'urame. Nahā Tupana'ga ei:

“Jireheve'ga nohendukatui nhinhi'íga.

Nurā po ti ji hajiheve'ga mondoukari ga monhi'íguka ga pe tokwaha ti ga nhiremimbo'ea javo novía,” ei Tupana'ga.

“Hajiheva'ero ġwaramo ko ġanhi'íga jireheve'ga nembikwahave'ýva'ea.

Emo ġanhi'íga vehevi po ti nohendukatuukari jireheve'ga pe nhiremimbo'ea nehē,” ei Tupana'ga judeus'ga remienduve'yma imombe'gwovo.

²² Nurā ji ei pe me: Tupana'ga ġanhi'íga mongo nhanerembikwahave'ýva'ero Jesus'gareheve'garūive'ga ti tokwaha jipopoakara javo. Nhande ki a'e te Jesus'gareheva'ero tikwahavipe gapopoakara. Tupana'ga onhi'íga omombe'uuka Jesus'gareheve'ga ti tokwaha javo. Jesus'gareheve'garūive'ga pe ki a'e te Tupana'ga ndokwahavukari a'ea. ²³ Pejatyka po pe Tupana'ga mboheteavo jipi. Po ti penhi'íga nhaporemō nhanerembikwahave'ýva'ea ikwahave'ýve'ga ndurame pepyteri pe Jesus'gareheve'garūive'ga ndurame no. A'ero po ti ga ei nehē: “Mbipe hete ġanhi'íga. Heagwry pa ga a,” e po ti ga pe me nehē. ²⁴ Po ti pe nhaporemō imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'íga Jesus'gareheve'garūive'ga rurame pepyteri pe ikwahave'ýve'ga rurame no. Henduvame penemimombe'ua po ti ga ei: “Kiro ji ikwahavi jirekote'varuhua. Penhi'íga nhaporemō omombe'u katu ji ve Tupana'ga rembi'ea jirekote'varuhua pe,” e po ti ga nehē. ²⁵ Omohē po ti ga gweaporoğitate'varuhua oyvyteri'peva'ea pendovaki nehē. A'ero po ti ga nhova'apyni Tupana'ga mboheteavo ndepyrý hete nde javo nehē. “Tupana'ga oko tuhē pepyteri pe,” e po ti ga pe me nehē.

Nahā nhande rekoi nhandejatykarama

²⁶ Marā a'ero, nhiirū? Pejatykarama jipi Tupana'ga mboheteavo jara'ga onhimby'yi Tupana'ga pe. Jara'ga ombo'e ojipe'ga. Jara'ga omombe'u Tupana'ga rembikwahavukara. Jara'ga nhi'íga ko penembikwahave'ýva'ea. Jara'ga omombe'u katu akoja'ga nhi'íga

penembikwahave'ýva'ea tokwaha ti ãa javo. Na tuhẽ ti peko a'ero pejopokopokoga penhombojikojikoga Tupana'ga rehe. ²⁷ Po ti penembikwahave'ýva'ea ãanhi'iga pe jatykarame mokonha'ga po ti onhi'ĩ a'ero hamo. Ndahe'yive'ga trẽsve'ãahoherũive'ãa po ti onhi'ĩ hamo. Ojopy'rupy'ru po ti ãa onhi'iga hamo. A'ero po ti ojipe'ga imombe'umbe'ui ãanhi'iga tokwaha ti ãa javo hamo. ²⁸ Po ti nimombe'uhavi ãanhi'iga pe tonhi'igyme ti ãa pendovaki a'ero. Pendovakie'ý ti ãa tonhi'ĩ Tupana'ga pe okovo.

²⁹ Oro Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga no. Na mokonha'ga nhi'igi, trẽsve'ãa po. A'ero po ti jara'ga japyakai ãanhi'iga rehe nahanahã javo hamo. ³⁰ Po ti Tupana'ga ikwahavukarame mbatera ojipe'ga pe ga apygame pepyteri pe, onhi'igypyve'ga po ti opi hamo ji py'rovo ti ga omombe'u kiro a'ero javo hamo. ³¹ Pe nhaporemõ ti pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga a'ero pejopy'rupy'ruavo nhande nhaporemõ tikwaha ti henduva javo. Tapenhombojiko pa ti Tupana'ga rehe a'ero no. ³² Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga imombe'upotaramẽ ãa imombe'ui. Opipotaramẽ ãa pigi no. ³³⁻³⁴ Pejopy'rupy'rue'ymame hahyahivamo penhi'iga. Nanongara rehe Tupana'ga ndokoi. Pejogwerekokatukatua rehe ga rekoĩ.

Pe jatykarame po kunhangwera'ãa opi hamo Tupana'ga nhi'iga henduva onhi'igeyma hamo. Nahã Tupana'gareheve'ãa ndekopavi no ojatykarame ga mboheteavo. Moĩsẽsua'ea rembikwatijara e'i jupe no. ³⁵ Ikwahapotaramẽ mbatera po ãwonga pype kunhangwera'ãa ei ãwembireko'ãa pe marã javo hamo. Ndipoyjayjari po kunhangwera'ãa onhi'igame pe jatykarame Jesus'gareheva'a'ero hamo.

³⁶ Marã pe ndekouhui naerũ? Peheypyuhu pemombe'u Tupana'ga nhi'iga raikwehe naerũ? Pe me jate Tupana'ga ombuhuruka onhi'iga raikwehe naerũ? Ahã reki. ³⁷ Po pepyteripeve'ãa ei ojive: "Jihi ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara. Tupana'ga ra'uva ji mbokarakatu ji rerekovo," e po ãa. Nanongara'ãa po onhimombaragwaha nhiremimoãita rehe hamo. E'i po ãa ji ve hamo: "Nhandepojyakaharete'ga Cristo'ga okwatijaruka Paulo'ga pe nhande moãitauka a'ero," e po ãa ji ve hamo. ³⁸ Ga ndekoe'ymame nhiremimoãita rehe tapekoi ãa ndehe a'ero.

³⁹ Nhiirũ, kiro ji ei pe me a'ero: Pe'ji ti Tupana'ga pe: "Ji mbokarakatu ti. A'ereki ji tamombe'u nenhi'iga," pe'ji ti ga pe. Nahã ji ei pe me no: Ojipe'ãa nhi'iga rekorame nhanerembikwahave'ýva'ea tapemombigi ti ãanhi'iga. ⁴⁰ Pejatykarame ti pejopy'rupy'ru katu pejogwerekokatuaivo.

15

Tupana'ga ombogwera Cristo'ga

¹ Nhiirũ, kiro ji ikwahavukara'javi pe me nhiremimombe'upyryvagwera Cristo'ga mombe'uagwera. Pehendu katu pe nhinhi'iga ikwehe. Nhiremimombe'ua rehe pe peko hete kiro a'ero pejikoga Cristo'ga rehe. ² Po ti pe heroviahetei nhiremimombe'ua avuirama nehẽ, a'ero po ti Cristo'ga pe nderohoi yvagi pe nehẽ pe mongovouka avuirama nehẽ. Po pe herovia'raãuhũ, a'ero po ti ga napenderohoi nehẽ.

³ Nhiremienduvagwera ji amombe'u pe me ikwehe. Koji'i hete po nhande tihendu katu a'ea ojipea hohe hamo. Nhiremimombe'uagwera ko na: Cristo'ga omano raikwehe tamombo ti ãandekote'varuhua ãa

hugwi javo raikwehe. Tupana'ga rembikwatijarukara rupi ga manoi. ⁴ Igwete ġa gara'oa rerohei inoġa itaruvihava kwaruhua pype. Mokōi ahe kirirē Tupana'ga ga mbogweravi. Gwembikwatijarukara rupi Tupana'ga ga mbogweravi raikwehe. ⁵ Aerē Cristo'ga jipiukari Pedro'ga pe. Aerē ga jipiukari dozeve'ġa pe no omoirūhara'ġa pe. ⁶ Aerē ga jipiukari kiro ve he'yjuhuve'ġa pe quinhentosve'ġa pe. He'yjuhuve'ġa nde'yja jararamo ġa ndekoġi aġwamo. Jararamo ahe manoi. Ga nhaporemoko gareheve'ġa. ⁷ Aerē ga jipiukari Tiago'ga pe. Aerē ga jipiukari omoirūhara'ġa pe nhaporemoko.

⁸ Mbapavamo ga jipiukari ji ve no. Na ja hekoġi. Kunhangwera'ġa gwa'yra mbo'ariperame nhande nimboha'uvi. Na jitehe ji jikogame Cristo'ga rehe nhande nimboha'uvi a'ea no. ⁹ A'ereki ji ambohahy na'ē Tupana'gareheve'ġa pe jirekote'varuhavavo ikwehe. Nurā ji ei jijive kiro: Jara'ġa gwyre'i hete ko ji Cristo'ga moirūhara'ġa gwyre'i hete. Cristo'ga moirūhara'ga po ġa nde'i ji ve hamo novīa. A'ereki ji ako te'varuhu Tupana'gareheve'ġa pe ikwehe. ¹⁰ Emo Tupana'ga omomybry reki ji ve ji mongovo Cristo'ga moirūharamo. Nomomybrytehei reki ga ji ve. A'ereki ji aporavyky hete ga pe Cristo'ga moiruamo jara'ġa hohe pa. Ji tehe rūi reki aporavyky. Tupana'ga imomybryvame ji ve ji mbokarakatui ji mboporavykyavo. ¹¹ Nhiremimombe'ua oġo'ja reki ġanemimombe'ua pavēi. A'ea jitehe pe heroviari a'ero pejikoga Cristo'ga rehe.

Nhanembogwerahava

¹² Xa'e nhande jipi: Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi heikwehe. Maranuhūrame po pepyteripeve'ġa euhui naerū Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa javo? ¹³ Po ga nombogweravi ġa hamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga raikwehe hamo. ¹⁴ Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po ore Cristo'ga mombe'utehei pe me hamo. A'ero po pe jikotehei ga rehe hamo.

¹⁵ Nahā no. Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po jukwahavamo ore'mbea ore Tupana'ga mombe'urame hamo. A'ereki ore oro'e: “Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi,” oro'e ore ga mombe'gwovo. Po a'iti omanove'ġa mbogwerave'ymamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁶ A'ereki nahā ji a'e: Ga mbogwerave'ymame po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁷ Po Cristo'ga ndokweravi, a'ero po pe jikotehei ga rehe hamo. A'ero po ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi hamo. ¹⁸ Po Cristo'ga ndokweravi hamo, a'ero po Cristo'gareheve'ea hoi hahyva'ea ruvihava pype hamo – kiroki ahe omano jipe. ¹⁹ Po nhande ei hamo: “Nhande manoe'ymame jate Cristo'ga imomybryvi nhande ve”, a'ero po nhande poria'iheteramo ġa hohe pa hamo.

²⁰ Emo Tupana'ga ombogwera tuhē reki Cristo'ga ikwehe. A'ea ko Cristo'gareheve'ea mbogwerahavaġwamamo oko. ²¹ Akwaimba'eva'ea rekote'varuhuro ġwaramo nhande manoi reki. Ojipe'ga rekokaturo ġwaramo po ti nhande kwerava'javi nhanemanoa hugwi nehē. ²² Nahā ji ei. A'ereki Adāova'ea rymyminoru nhandekovo ġwaramo nhande manombavi. Cristo'ga pavēi nhandekovo ġwaramo po ti nhande kwera-pavi a'ero nehē.

²³ Nahã Tupana'ga ġa mbogweravi a'ero: Cristo'ga na'ë ga ga mbogwera. Aerë na jitehe Cristo'ga rura'javame po ti Tupana'ga ġa mbogweragweravi nehë no Cristo'gareheve'ga. ²⁴ Aerë mbapava koty po ti Cristo'ga ikwava'eġi ġwembipojykahava uva'ga pe nehë koro ndeapoa javo Tupana'ga pe nehë. Cristo'ga po ti omombi pa na'ë Tupana'ga arõe'ÿve'ġa popoakara tohendu katu pa ti ġa Tupana'ga nhi'iġa javo nehë. Kiroki ġa huviha hete yvaga gwyri pe yvya koty no – ġapopoakara po ti Cristo'ga omombi pa nehë. ²⁵ A'ereki Tupana'ga e'i nhogwenonde Cristo'ga pe: “Ndehe ti ġanduvihavamo eko avuirama nehë. Tamongo pa ti nearõe'ÿve'ġa nenhi'iġa rupi,” ei ga Cristo'ga pe.

²⁶ Mbapavamo po ti Tupana'ga imombipavi ahemanoa tiruahüheteve'ea nehë. ²⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako: “Tupana'ga omongo pa Cristo'ga nhi'iġa rupi,” e'i.

Jukwaha reki ikwatijara mombe'ua. Tupana'ga imongopavame ga nonhimongoi Cristo'ga nhi'iġa rupi. ²⁸ Ihopavame ganhi'iġa rupi a'ero Cristo'ga jitehe Tupana'ga ra'yra'ga po ti onhikwava'ë Tupana'ga pe nehë Tupana'ga jate ti toko huvihavuhetero avuirama nehë.

²⁹ Oro ġa – kiroki ġa onhimobatizauka omanova'ea repyga onhimo batizaukare'ÿva'ea repyga – marã ġa ndekoi nanongara rehe naerü? Po Tupana'ga nombogweravi ahe hamo, a'ero po ġa nde'i hamo: Xanhimobatizauka ahe repyga nehë.

³⁰ Oro ore, po Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa hamo, a'ero po ore pohiri Cristo'ga hugwi hamo tombohahyyme ti ġa ore ve javo hamo. ³¹ Nhiirü, nane'ymi ġa ji jukapotari novia. Amombe'u ji a'ea pe me. A'ereki ji pe mbohetei nhande jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe. ³² Imombe'upotarame Tupana'ga nhi'iġa ji ġa ndayvayvari Éfesopeve'ġa. Ga ko ja'gwara ja ji ve, a'e ji. A'ereki ġa onharõ hete tijuka ti ga javo. Po ji ikwahahetei hahya nhimanomo Tupana'ga nanhimbogwerava'javi javo, a'ero po ji ikwahatehei hahya Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hamo. Po Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa, a'ero po xako aherembi'ea rupi hamo – kiroki ahe e'i:

“Mara'ngu po ti nhanemanomo ko'emame nehë?

Ti'u hete ti mbatera toryva apovo a'ero.

Ti'u hete ti kaġwitiġa no,” ei ahe.

³³ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe.

“Tapekoi ti ġa pavëi jipi – kiroki ġa heaporoġita te'varuhu.

Pe ndekorame ġa pavëi po ti ġa ndupi jitehe pendeaporogita ihoi a'ero nehë,” e'i ikwatijara.

³⁴ Peapyakwapupu ti imombiga pejikote'varuhua. Jararamo pepyteripeve'ġa ndokoi hete Tupana'ga pavëi. A'e ji a'ea pe me tapepoyjayjaryme ti a'ero.

Nhander'a'oa ti okwerava'ja

³⁵ Jara'ga po e'i: “Marã po ti omanove'ġa mbogwerava? Marã po ti ġanda'oa nehë Jesus'gareheve'ġa nda'oa nehë?” e po ga javo. ³⁶ Nderekwahavihu nde! a'e po ji ga pe. Nde itymame po ha'ynha omano na'ë jipi. Narunhe'ymame nahenhui reki mbatera. Na jitehe po ti nhande manoti nhanembogwerava renonde nehë. ³⁷ Itymame mbatera po nde neretymi henhuiva'ea. Ha'ynha tehe po nde eretÿ trigo ra'ynha

ojujea ra'ynha no. ³⁸ Henhunhame Tupana'ga gwemimbotarimo imon-doi ha'oa ha'ynha pe. Ha'ynha hetakwera'ja gwereko gwa'oa a'ero.

³⁹ Ojoatyatyvi reki ha'oa. Yvyakotyve'ga gwereko gwa'oa. Mbiara gwereko ojujea gwa'oa. Gwyrá'ia gwereko ojujea gwa'oa. Pira gwereko ojujea gwa'oa nohõ.

⁴⁰ Gwereko yvagipeva'ea ra'oa. Gwereko yvyakotyva'ea ra'oa nohõ. Ojoatyvi reki yvagipeva'ea katua yvyakotyva'ea katua pavëi. ⁴¹ Kwara gwereko okatua. Jahya katua ojujea. Jaytata'ia katua ojujea no. Ojoatyatyvi reki jaytata'ia katua ojohugwi no.

⁴² Nahã po ti nhande mbogweravame a'ero nehë. Otymame nhandera'oa ijugamo. Ombogweravame po ti nhandera'oa ndijugi nehë. ⁴³ Otymame nhandera'oa ite'varuhuro. Ombogweravame po ti nhandera'oa ikatuheteramo nehë. Otymame nhandera'oa ndipopoakari. Ombogweravame po ti ipopoakaramo nehë. ⁴⁴ Otymame nhandera'oa yvyakotyva'ea. Ombogweravame nhandera'oa po ti Tupana'ga ra'uva remimongopyra nehë. Gwereko nhandera'oa yvyakotyva'ea. Nurã ji ei: Gwereko nhandera'oağwama no. A'ea Tupana'ga ra'uva omongo nhande ve.

⁴⁵ Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no: “Tupana'ga omongo jypyve'ga Adão'ga,” e'i ikwatijara hako. Aerëve'ga Adão'ga nhande mongo nhande mboheaporoğitapyahuavo. Cristo'ga pe ji ei. A'ereki gaha nhande mboheaporoğita pyahu gwa'uvimo. ⁴⁶ Jypya ko nhande reko i yvyakotyva'ero. Aerë nhande reaporogitapyahuro nhandekovo. ⁴⁷ Tupana'ga oapo jypyva'ea Adãova'ea yja pyvõ. Ahe ko yvyakotyva'ea a'ero. Aerëve'ga ko yvagahugwive'ga Cristo'ga. ⁴⁸ Yvyakotyve'ga ko oho Adãova'ea rupi yjapyvõva'ea rupi. Cristo'gareheve'ga ko oho Cristo'ga rupi yvagahugwive'ga rupi. ⁴⁹ Nhandera'oa ko yjapyvõva'ea ra'oa ja kiro Adãova'ea ra'oa ja. Aerë po ti nhandera'oa yvagahugwive'ga ra'oa ja Cristo'ga ra'oa ja nehë.

⁵⁰ Nhiirũ, amombe'u katu ji pe me. Yvyakotyve'ga nda'oa nhande herekorame po ti nhande ndiahoi yvagi pe nehë – perope Tupana'ga oko huvihavuhetero. Ijuva'ea ndokoagwami ijuge'ÿva'ero.

⁵¹⁻⁵² Pehendu ti kiro ji imombe'urame aherembikwahavipyre'yma. Jararamo po ti nhande niamanoi ve Cristo'ga rura'java renonde nehë. Emo po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyipavi nehë trombeta nhi'igame mbapavamo nehë. Trombeta nhi'igame po ti Tupana'ga ga mbogweravi na'ë omanove'ga Cristo'gareheve'ga. Nomanoa'javi po ti ga a'ero nehë. Kotihĩ hete po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyi a'ero nehë.

⁵³ Yvyakotyva'ero nhandera'oa omano ojugamo. Nurã po ti Tupana'ga imbuhuri hajiheva'ea nhande ve nehë. A'ea po ti nomanoi ojuge'yma nehë. ⁵⁴ Imbuhurukarame omano'e'ÿva'ea nhande ve po ti ihoi Tupana'ga rembikwatijarukara japiavo nehë – kiroki e'i:

“Ndogwerecoa'javi kiro ahemanoa.

Tupana'ga omombi pa a'ea kiro,” e'i.

Irũa aherembikwatijara e'i:

⁵⁵ “Nhanemanoa niandepojykapava'javi.

Nhanemanoa nombohaya'javi nhande ve,” e'i aherembikwatijara.

⁵⁶ Nhanemanoa ombohahy nhande ve nhande rekote'varuhuro gwaramo. Nhanderekote'varuhua ipopoaka nhande rehe nhande ikwahava gwaramo Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki a'ea e'i

nhande ve: “Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē,” e'i aheremimbo'eagwera. ⁵⁷ Emo Tupana'ga ombuhuruka avo Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga. Igwete ga manoi nhande repyga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi. Timbohete ti Tupana'ga a'ero ndepyrý hete nde Jesus'ga mbuhuruka javo.

⁵⁸ Nhiirũ, ako hete ji pe ndehe. Pemondo ti pejipy'a mbotyva pejiko-heteavo Cristo'ga rehe. Peporavyky katu hete ti ga pe ojipe'ġa mbojikoguka ga rehe. A'ereki pejiporavykyrame garemimbotarimova'ea rehe pe ndapeporavykytehei pejikovo. Pekwaha pe a'ea.

16

Itambere'ia mono'oga

¹ Ta'e ti kiro pe me itambere'ia mono'ono'oġa pe – akoja po ti nhande timondo Cristo'gareheve'ġa pe imbatere'yve'ġa pe Judéiapeve'ġa gwyrý pe. A'e ji Cristo'gareheve'ġa pe Galáciapeve'ġa gwyrý pe itambere'ia rehe ikwehe. Nahã ti peko javo ji ei ġa pe. Kiro ji ei jitehe pe me no: Nhirembe'ea rupi po ti peko no hamo. ² Domingo nanani ti pemono'õ mo imongovo penhonga pe. Pe napenani ti pemono'õ. He'yjuhurame peporavykya kwepykava itambere'ia he'yi'iva'ea ti pemono'õ. Mbohapyreterame peporavykya kwepykava mbohapyrete'i ti pemono'õ. A'ero ji horame pe pyri po ti pe herekojipei imono'ogipyra nehē. ³ Jihorame po ti ji a'ea imondoukari penemimo'ēhara'ġa pe nehē togweroho ti ġa Jerusalémmeve'ġa pe nehē. Togweroho ti ġa ġa pe ikwatijara no – kiroki omombe'u ġandekokatua. A'ero po ti ġa imondoi itambere'ia ikwatijara reheve Jerusalémmeve'ġa pe nehē. ⁴ Po pyryvame ji hoi pevo no, a'ero po ti ji ġa nderohoi ji rupi nehē.

Paulova'ea omombe'u ohoagwama

⁵ Taho ti pe pyri nehē jihorē Macedôniapeve'ġa gwyrý rupi. A'ereki pevo na'ē ji hoi ġa pyri. ⁶ Aerē po ti ji pytai pe pyri ovuhu. Amongo pa po ti ji yapoa jipytavo pe pyri nehē. A'ero po ti pe ji pokogi ojipe'ġa gwyrý pe ji mondovo nehē. ⁷ Ndahopotari po ti ji pe pyri aġwamo jipytaahi'viavo jate. A'ereki Tupana'ga ipotarama ji pytapotari manamehũ pe pyri. ⁸ Kiroġwe ji pytai avo cidade de Éfeso pe toryva rupi Pentecostes rupi nehē. ⁹ A'ereki avove'ġa ġwendu pota kiro Cristo'ga nhi'ġa onhimongyavo. Tamombe'umbe'u ti ġa pe a'ero ġa mbojikoguka ga rehe nehē. Emo he'yjuhuve'ġa ji movahĩ tomombe'uyme ti ga Cristo'ga nhi'ġa javo ji ve.

¹⁰ Po ti Timóteo'ga vahemi pe pyri pereko katu ti ga gapy'a inoġatuavo pepyteri pe nehē. A'ereki ga oporavyky Cristo'ga pe ganhi'ġa mombe'gwovo ji javijitehe. ¹¹ Tape'ei ti ga pe a'ero: “Ga ndokwahavihu ovoja'iro ġwaramo.” Pepoko ti ga mbohoryva ga mbuhuruka ji pyri nehē. A'ereki ji ga mboha'uvi jara'ġa ndeheve nhaneirũ'ġa ndeheve nehē.

¹² Oro Apolo'ga no nhaneirũ'ga. Apota hete ji gahoa pe pyri ikwehe novĩa. Igwete ji ehetei ga pe toho ti ga jara'ġa ndupi nhaneirũ'ġa ndupi javo novĩa. “Ndahopotari tuhē ji kiro,” ei ga ji ve ikwehe. “Aerē pyryvame po ti ji hoi ġa pyri nehē,” ei ga ji ve.

Paulova'ea remimbo'ea mbapavava'ea

¹³ Pejapyaka katu jipi. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe. Penhimboita tuhẽ ti. Pemondo ti pejipy'a mbotyva. ¹⁴ Pearõarõ ti ojipe'ga pejikojikovo jipi.

¹⁵⁻¹⁶ Pekwaha pe Estéfanas'ga. Ga na'ẽ ojiko Cristo'ga rehe gwongapeve'ga pavẽi ikwehe – perope Acaiapeve'ga gwyrri pe. Onhimondo ga onhimboporavykyavo Cristo'gareheve'ga pokopokoga jipi. Nhiirũ, a'e hete ji pe me tapehendu katu ti nanongara'ga nhi'iga pejikovo hupi. Pehendu katu ti jara'ga nhi'iga no – kiroki ga Cristo'gareheve'ero oporavyky hete ojipe'ga pokopokoga jipi.

¹⁷ Jirory hete ji kiro Estéfanas'ga ndura rehe – gaha Fortunato'ga pavẽi Acaico'ga pavẽi no. A'ereki pendakykweri ga nduri ji pokoga. ¹⁸ Onogatu ga jipy'a ji mbohoryva. Nahã ga inogatu pepy'a pe mbohoryva no. Pemondo ti imohina pejeaporoğita nanongara'ga ndehe.

¹⁹ Ásiapeve'ga gwyrripeve'ga Cristo'gareheve'ga omondo onhi'iga pe me. Cristo'gareheve'ero Áquila'ga omondo hete onhi'iga pe me no Priscilahẽa pavẽi jara'ga pavẽi – kiroki ga ojatyka ganonga pe jipi Tupana'ga mboheteavo. ²⁰ Avove'ga nhaporemõ nhaneirũ'ga omondo onhi'iga pe me nohõ.

Penho'anhuvanhuva ti Cristo'gareheve'ero pejoryjoryva ojogwehe.

²¹ Jihi tuhẽ Pauloramõ akwatija koha kiro pe me jipoa pyvõ imon-dovouka nhinhi'iga pe me.

²² Kiroki ga ndokoi nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe – ga pe ti Tupana'ga tombohahy a'ero nehẽ.

Kiro ji ei Jesus Cristo'ga pe: “Marana tá!” (A'ea ko: “Herejo orepojykaharetero!”)

²³ Jesus'ga tomomyry pe me nhandepojykaharete'ga.

²⁴ Opoarõ hete pe nhaporemõ nhande jikoty'aro gwaramõ Jesus Cristo'ga pavẽi.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA CORINTOPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jihi ko ako Pauloramo Jesus Cristo'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki a'ea Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari orenhi'iga imondovouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. Jesus'gareheva'ero pejiko pe Tupana'ga rehe penhimono'oġa tihendu ti ganhi'iga javo. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me – perope picidade de Corinto pe. Kiro ore ikwatijarukari ġa pe nhaporemo no – kiroki Tupana'ga remimo'ēhara'ġa u pegwryi pe Grécia pe.

² Ore oro'e: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojykaharete'ga ruva'ga. Ga nhande porogwety nhande arōheteavo. Ga nhande poko hete jipi nhandepy'a noġatuavo.

⁴ Nane'ymi ga ore pokogi hahyrame ore ve ji javijitehe ti ġa topoko ojipe'ġa javo ore ve. Oropokoga ġwaramo ore ġa pokokwahavi hahy-paravuhurame ġa pe. ⁵ Hahyahy Cristo'ga pe ymya. Na jitehe hahyahy ore ve kiro ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Hahyahyheterame ore ve Tupana'ga ore pokopoko hete ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. ⁶ Hahy ore ve jipi ore pe pokogame pe mbojikoheteavo Tupana'ga rehe. Hahyrame ore ve Tupana'ga ore poko. A'ero ore pe pokokwahavi nahā ahe nhimomiranami hahya pe javo. A'ereki na jitehe hahy pe me no. A'ero pe nhimomiranami hahya pe.

⁷ Orojiko hete ore Tupana'ga rehe ga po ti Corintopeve'ġa poko jipi nehē javo. Nurā ore ei: Tupana'ga ore poko hahyheterame ore ve. A'ero po ti ga Corintopeve'ġa pokogi hahyheterame ġa pe nehē no, oro'e ore.

⁸ Tamombe'u kiro pe me nhiirūa pe tapekwaha ti. Tiruahū hete ore ve Ásiapeve'ġa gwryi pe ikwehe. Hahyhetero tuhē ore ve pevo. A'ero ore ei ikwehe: Kiro po ti nhande manoi nehē, oro'e ore orovy'ahetee'yma. ⁹ Xamano tuhē ti nhande! oro'e ore ikwehe.

Tupana'ga ore momanouka gwerevi tojikogyme ti ġa ojihe javo. Tojiko ti ġa ji rehe jate javo ga ore momanoukari gwerevi omanove'ġa mbogw-erahara'ga. ¹⁰ A'ea rupi ga ore pokohetei tuhē tomanote'varuhuyme ti ġa javo. Aerē po ti ga ore pokoga'javi nehē no tomanoyme ti ġa javo. Ga rehe jate ore jikohetei aerē ti ga nhande pokoga'ja'javi nehē no javo. ¹¹ Nahā po ti nehē pe nhi'inhi'igame Tupana'ga pe epoko ti Paulo'ġa javo. Penhi'ī ti ga pe a'ero ojipe'ġa pavēi penhimongyavo. A'ero po ti pe ei ga pe ġa pavēi ndepryi hete nde imomyryva Paulo'ġa pe javo nehē.

Paulova'ea oho pota Corintopeva'ea pyri novīa

¹² Tupana'ga oropokoga ġwaramo orepryi hete ore orokokatuavo ojipe'ġa pe nhaporemo ġa moandyandyje'yma. Pe me koji'i ore rekoka-tui. A'ea ore ei oronhimboheteavo. A'ereki ore orokwaha orovyvteri

pe orereaporoġitapyryva. Yvyakotyve'ġa nembikwahatehea rupi rūi ore rekokatui pe me. Tupana'ga remimombyryva ġwaramo reki ore ve ore rekokatui pe me.

13-14 Hajiheva'ea ore ndorokwatijari javo pe me. Onhimime'ŷva'ea jate orokwatija ore pe me. Nurā pe ikwahavi nahanahā Paulo'ga ei nhande ve ikwatija javo. A'erorame tehe pe ndapekwahakatui ve orereaporoġita. Ikwahaheterame po ti pe ndoryndoryvamo ore rehe nehē. Na jitehe po ti ore roryroryvamo pe ndehe nehē nhandepojkaharete'ga rura'javame Jesus'ga rura'javame nehē. A'ea ore oropota hete.

15-16 Nahā tuhē ko Corintopeve'ġa, a'e ji ikwehe. Nurā ji ena'ēi: Apytaahi'vi po ti ji Corintopeve'ġa pyri ġa ndepiaga jikwavame jigwovo Macedōniapeve'ġa gwyri pe nehē, a'e ji novīa. Aerē po ti ji jivyri Corintopeve'ġa pyri ġa mbohoryva'java nehē. A'ero po ti ġa ji pokogi ji horame Judéiapeve'ġa gwyri pe nehē, a'e ji novīa.

17 Aerē ji herojijyi jireaporoġita ikwehe ndahoa'javi po ti ji kiro Corintopeve'ġa pyri javo. Nurā jararamo pe ei: “Heaporoġita te'varuhu Paulo'ga jipi herojijyjijyita ojeaporoġita. A'ereki ga ombotembote'iuhu javo nhande ve,” pe'ji pe ji ve.

Ndajireaporoġitate'varuhui ji. Nanhi'ītehei ji. 18 Jireaporoġita katu reki ji nhinhi'īga rerojijyirame. Tupana'ga e'i katu jipi. A'ītītuhēva'ea pe ga ei. Na jitehe ore ekatui oronhi'īgame pe me. Noronhi'ītehei ore a'ītītuhēva'ea mombe'gwovo jipi. 19 A'ereki ore Jesus Cristo'ga ja imombe'ukatuavo. Jesus Cristo'ga Tupana'ga ra'yra'ga, gaha ore ga mombe'u katu pe me jihi Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi no. Nombotembote'iuhui ga. A'ītītuhēva'ea jate ga omombe'u. 20 Onhi'īpo'ru pa ga Tupana'ga no Jesus Cristo'ga. A'ero ga Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ġwaramo nhande ei na tuhē hekoj javo Tupana'ga pe ga mboheteavo.

21 Tupana'ga tuhē ore mbojikoheteuka Cristo'ga rehe pe ndeheve. Tupana'ga nhande mo'emo'ē ojive tomombe'u ti ġa Jesus Cristo'ga javo. 22 Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero. Ombuhuruka ga gwa'uvapyryva nhande pyri. Gara'uvapyryva okwahavuka nhande ve. A'ero nhande ei: Nhande xako Tupana'gareheva'ero kiro. Omombyry po ti Tupana'ga nhande ve nehē, xa'e nhande.

23 Jihi a'e Tupana'ga pe kiro:

—Tupanamo ehendo ti nhinhi'īga ji ikwatijarame Corintopeve'ġa pe. Po ji mbero kiro ġa pe, a'ero po ti embuhu hahyva'ea ji ve.

A'ea ji ei kiro Tupana'ga pe. A'ereki ga okwaha jipy'a.

Kiro ji ei pe me a'ero Corintopeva'ea pe. Namondopotari hahyva'ea pe me. Nurā ji ndahoa'javi pe pyri ikwehe. 24 Ndoroei ore kiro pe me: Nahanahā tuhē ti pejiko. A'ea rūi ore ei pe me. A'ereki pe pejiko hete tuhē Tupana'ga rehe. Opopoko pota reki ore koji'i pe mbohoryoryva jipi.

2

1 Nurā ji ei jivytyteri pe ikwehe: Ndahoa'javi ti ji Corintopeve'ġa pyri tahahya'javyme ti ġa pe javo. 2 Po ti ji hoi pe pyri hamo, a'ero po ji imondo hahyva'ea pe me pe mongoveveuhuavo hamo. A'ero po nanhimbohoryhavi hamo pe ndekoveveuhuro ġwaramo.

3 Nurā ji ikwatijari pe me ikwehe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi kiro javo. A'ereki ji a'e: Po ji hoi ġa pyri nhinhi'īgahyavo ġa pe ġandekote'varuhua rehe nehē, a'ero po ti ġa ji mongoveveuhui ji rayva

nehē. Gahā po ji mbohory hamo! a'e ji ikwehe. Akwaha pa reki pendeaporoģita. Ji roryvame pe ndorypavamo no. ⁴ Hahy hete ji ve ji ikwatijarama pe me ikwehe. Ji rekoveveuhuro jijehe'oheteavo ikwehe. Nopomongoveuhupotari reki ji ikwatijarama pe me. A'ereki ji opoarō hete. Akwatija po ti ji Corintopeve'ga pe tokwaha ti ga nhiremiarōhetea, a'e ji ikwatijarama pe me ikwehe.

Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua, ei Paulova'ea

⁵ Kiroki ga omondo hahyva'ea okote'varuhurame ikwehe – ji ve jate rūi ga imondoi hahyva'ea. Pe me ga imondoi hahyva'ea pe mongoveveuhuavo no. Emo kotihī ipavi pendekoveveuhua pe hugwi. A'ea ji ei. A'ereki ji nanhi'igahyhetepotari reki ga pe. ⁶ A'ereki penhimongyavo pe peko ga rehe imondovo hahyva'ea ga pe. Kirupi kiro a'ero! ⁷ Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua kiro a'ero ga mbohoryva'java garekoveveuhuhetea tojukayme ti ga. ⁸ Nurā ji ehetei kiro pe me: Pekwahavuka ti ga pe penhimiarōa oroarō hete nde javo.

⁹ Ikwatijarama pe me ji ei jivytyteri pe ikwehe: Tahepia ti nhinhi'tpo'rupava. Gwendu katu po Corintopeve'ga nhinhi'iga jipi, a'e ji jivytyteri pe ikwehe.

¹⁰ Pe aherekote'varuhua renonhe'ymame ji na jitehe nahenonha'javi aherekote'varuhua no. Po ji henonha'jave'ymame aherekote'varuhua, a'ero pe ndehe ji nahenonha'javi. Cristo'ga okwaha nhiremienonha'jave'yma. ¹¹ Nahā ji reki Satanás'ga tianemoandyandyjume javo. A'ereki Satanás'ga nhande arōe'ŷve'ga heaporoģita te'varuhu. Ga nhande mongo pota ġwemimbotarimova'ea rupi nhande mbote'varuhuavo. A'ea nhande ikwahahetei.

Paulova'ea opytaahi'vi cidade de Trôade pe

¹² Aho ji cidade de Trôade pe ikwehe tamombe'u ti pyryva'ea ġa pe javo Jesus Cristo'ga mombe'ua. Ji vahemame pevo ġa ndoryvamo ji rehe hendupota. A'ereki nhandepojykaharete'ga e'i jipe kiro ihoi japiavo nhimombe'ua apiavo Trôade pe javo. ¹³ Jipy'a ndukatui reki okoteheavo. A'ereki pevo ji ndahepiagi Tito'ga nhaneirũ'ga. Nurā ga rure'ymame ji ei pevove'ga pe: Kiro ji hoi a'ero. Pea hugwi ji hoi a'ero jigwovo Macedôniapeve'ga gwyrī pe Tito'ga reka.

Tupana'ga opoko hete omoirũharava'ea

¹⁴ Timbohete ti Tupana'ga! Tupana'ga Cristo'ga poko hete tipopoaka hete ti ga Diabo'gapyriva'ea hohe anhaġa hohe javo. Nhande Cristo'gareheva'ero ġwaramo Tupana'ga nhande poko hete tipopoaka ti ġa Cristo'ga pavēi Diabo'gapyriva'ea hohe no javo. Nhande ipo'rurame perfume kiro ihoi ojipe'ġape'ġa pe. Na jitehe Tupana'ga nhande po'rurame Cristo'ga mombe'gwovouka kiro gamombe'ua ihoi ojipe'ġape'ġa pe nhaporemō.

¹⁵ Gapyteri pe Cristo'ga mombe'urame nhande ikatuva'ea ja perfume ja Tupana'ga pe ga mbohoryva.

Jara'ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'ero ga ġa nderohoi Tupana'ga viara rupi. Jara'ġa ndojikogi reki Cristo'ga rehe ogwovo hahyva'ea ruvihava viara rupi. ¹⁶ Ga pe Cristo'ga mombe'ua i'agahiva'ea ja ndikatui okovo ahejukaaġwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ġa ndogweroviari ipotare'yma. Nurā po ti ġa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

Kiroki ġa Cristo'ga gweroho Tupana'ga viara rupi – ġa pe Cristo'ga momb'e'ua perfume ja ikatu hete okovo ġambogweravaġwama. A'ereki henduvame Cristo'ga momb'e'ua ġa ojiko ga rehe. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama ga pyri nehē.

Ma'ġa po ipopoaka Cristo'ga momb'e'gwovo ġa pe hamo naerū? A'ereki ahā ipopoakave'ġa jupe. ¹⁷ Kiroki ġa pe Tupana'ga e'i reki ġa mbopopoaka pemomb'e'u ti javo – ġahā po omomb'e'u Tupana'ga nhi'ġa Cristo'ga momb'e'ua ġa pe hamo. Emo he'yive'ġa ojiroho tehe onhimonhi'ġa imomb'e'gwovo ojipe'ġa pe. Ga pe Tupana'ga nde'i. Ga oho tehe. Kirē ġa ei: “Pembuhu ti itambere'ia ore ve kiro. A'ereki ore Tupana'ga nhi'ġa momb'e'u pe me,” ei ġa ġa pe.

Ore ki a'e te ġa ja rūi ore reko. Ore orepyry hete ojipe'ġa moandyandyje'yma Tupana'ga nhi'ġa momb'e'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ore ve pemomb'e'u ti nhinhi'ġa javo. Nurā Cristo'gareheva'ero ore nhi'ġatui imomb'e'gwovo katu Tupana'ga rekorame ore rupi.

3

Paulova'ea oporavyky ipyahuva'ea momb'e'gwovo

¹ Oronhimomb'e'urame pe me ore ndoro'e: Corintopeve'ġa niandekwahavi ve. Nurā xanhimomb'e'u katu ġa pe. A'ea rūi ore ei. A'ereki a'ea rehe rūi reki ore nhimomb'e'ui javo pe me. Ore ojipe'ġa ja rūi. Ohohorame Tupana'ga nhi'ġa momb'e'gwovo ġa gweroho pevove'ġa pe onhimomb'e'uva'ea ojipe'ġa nembikwatijara. Ikwatijara e'i: “Agwa'ġa ko Tupana'ga nhi'ġa momb'e'uharamo oko,” e'i. “Pyry hete ġa.” Nahā ikwatijara ei tokwaha hete ġa ġa javo. Ohorame ġa hugwi ġa gweroho ġanembikwatijara no ojipe'ġa ti torekwaha hepiagame javo.

Ore ko ndorogwerohoi pe me ikwatijara orenhimomb'e'uva'ea. A'ereki pe nhaporemō ore kwahavipe. Ndorogwerohoi pe hugwi ikwatijara ojipe'ġa pe no. A'ereki ġa nhaporemō ore kwahavipe no. ² Pe tuhē orerekokatua kwahavuka ġa pe. Oroyvyteri pe ore ikwahavi a'ea. Ga nhaporemō orerekokatua kwaha no pendekokatua repiaga. ³ A'ereki pe ndepiagame ġa e'i: “Cristo'ga tuhē Paulo'ġa mondouka Corintopeve'ġa pyri onhimomb'e'uuka ġa pe. Gaha ġwendukatuuka ġa pe ġa mongokat-uavo Paulo'ġa omomb'e'urame,” ei ġa.

Na tuhē Cristo'ga pe pojykai. A'ero pe pejkokatua ikwahavukari ojipe'ġa pe. Ahe okwatija imohūhava pyvō tokwahavuka ti mbatera ojipe'ġa pe. Tupana'ga ki a'e te avuiramave'ga, ga gwa'uva pyvō pendeaporogita mbopyahui pe mongokatuavo tokwahavuka ti ojipe'ġa pe. Ahe okwatija itapereuhuva'ea rehe tokwahavuka ti ġa pe javo. Tupana'ga ki a'e te pendeaporogita mbopyahui pevyteri pe tokwahavuka ti ġa pe javo.

⁴ Hepiagame pendekokatua ore ei: Tupana'ga nhande mondo tuhē Corintopeve'ġa pyri ġa mbojikoguka nhande ve. A'ea ore oro'e. A'ereki a'ea Cristo'ga okwahavuka ore ve Tupana'ga pe mondo ġa pyri javo. ⁵ Marā po nhande timbojikoguka ġa Cristo'ga rehe? oro'e ore. A'ereki ore ndorepopoakari ikwahave'yma. A'ero ore ndoro'e: Ore tehe ti torombojiko ġa ga rehe. A'ea rūi ore ei. A'ereki Tupana'ga jate okwahavuka ore ve ore mbopopoaka nahā ti pembojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. ⁶ A'ereki ga okwahavuka ore ve ipyahuva'ea javo: “Pe Cristo'ga momb'e'urame ġa

pe ti jira'uva ġa mbojikogi ga rehe imbopyahuavo ġandeaporoġita nahã ġa mongovo ji pyri avuirama nehẽ. A'ea ti pemombe'u ġa pe," ei ga ore ve. "Nahã ti ji ġa pokokatui kiro," ei Tupana'ga ore ve.

Nurã ore imombe'ui a'ea ipyahuva'ea ġa pe Tupana'ga ra'uva ti tomongo ġa Tupana'ga pyri javo. Ore noromombe'ui Tupana'ga rembikwatijarukaragwera – kiroki garembikwatijarukaragwera Moisésva'ea pe. A'ereki a'ea e'i: "Nahanahã ti peko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe jipi. Pejikoe'yname hehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ," e'i Moisésva'ea rembikwatijaragwera.

Moisésva'ea reheva'ea ġwendu aherembikwatijaragwera novã okokatuangave'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero ahe hoi hahyva'ea ruvihava pype onhimongyavo. A'ereki aherembikwatijaragwera nombopopoakarukari ahe pokoge'yma. A'ero ore ei: Moisésva'ea rembikwatijaragwera ahe mondouka hahyva'ea ruvihava pype.

⁷ Tupana'ga okwatijaruka Moisésva'ea pe onhi'igã itapereuhia rehe ikyitkiyiuuka. Tupana'ga ikwatijarukarame gakatukatuhetea jukwahavamo ġwendy'jandy'javamo imohendy'jaheteavo Moisésva'ea rova. A'ero ahereheva'ea israelitasva'ea nonhimomiranami Moisésva'ea rova repiaheterame ojirovaga ahe hugwi ahe imombe'urame Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwaigwavete aherova rendy'java igwevi avuiramarũiva'ea. A'ea vehevi ahe nonhimomiranami hepiahetea rehe Tupana'ga katua jukwahavame. Tupana'ga ikatu hete ikwatijarukarame Moisésva'ea pe. Moisésva'ea imombe'urame ġwembikwatijara israelitasva'ea ndogwerojiji reki ojeaporoġita okoe'yma Tupana'ga pyri.

⁸ Koji'i Tupana'ga katukatuhetea jukwaha hete tuhẽ ga nhi'igame ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero. A'ereki ga Cristo'ga mombe'urame ġa pe Tupana'ga ra'uva ombopyahu ġandeaporoġita ġa mbojikoga ga rehe. A'ero po ti a'ea ġa mongoi Tupana'ga pyri avuirama nehẽ.

⁹ Ikatu hete Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe novã ymyahũva'ea. A'ea e'i: "Tupana'ga nhi'ipo'rupave'yname ti ġa toho hahyva'ea ruvihava pype nehẽ."

Koji'i hete ikatu hete Tupana'ga nhi'igã ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua. A'ereki onhi'igame ga rehe ga gwa'uva mbuhurukari nhande pyri nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi nhande mongokatuavo. ¹⁰ Koji'i hete tuhẽ ikatu hete Tupana'ga nhi'igapyahua garembikwatijarukaragwera hohe. Ganhi'igapyahua katuhetea ombogwe garembikwatijarukaragwera katua. ¹¹ Garembikwatijarukaragwera ikatu avuiramarũiva'ea. Koji'i hete ikatu hete avuiramava'ea ganhi'igapyahua.

¹² Nurã orojikoga ġwaramo Tupana'ga nhi'igapyahua rehe ore imombe'ukatui a'ea ġa pojihuve'yma tokwaha hete ti ġa avuiramava'ea javo. ¹³ Moisésva'ea ja rui ore reko'i imombe'urame a'ero. Imombe'urẽ Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea ojovapia tapy'ynhapira pyvõ jireheve'ga tajirepiagyme javo. A'ero ahereheva'ea ndokwahavi aherova rendy'java gweva ahe hugwi a'ea ko avuiramarũiva'ea jave'yma. ¹⁴ Ndoki aheakaġi pe ahe Moisésva'ea rembikwatijara monhi'igame. Ojikoge'yma ġwaramo Tupana'ga rehe koji'i ahe ndokwahavi imonhi'igame nahanahã Tupana'ga ei nhande ve jave'yma. Ojovapiave'ga ja ahe reko'i. A'ereki ojovapiave'ga ndokwahavi hepiakatue'yma.

Na jitehe kiromonhate aherakykwepohara'ga israelitas'ga ndokwahavi imonhi'igame Moisésva'ea rembikwatijara Tupana'ga nhi'iga ymyahūva'ea. A'ereki Cristo'ga rehe ojikogame jate ga okwaha Cristo'ga pe Moisésva'ea ei javo. ¹⁵ Kiromonhate vehevi imonhi'iga nanani Moisésva'ea rembikwatijara ndoki ga'akaği pe ga jikoge'yma gwaramo Cristo'ga rehe. Ojovapiave'ga ja ga ndekoi a'ero ikwahave'yma hepiakatie'yma.

¹⁶ Kiroki ga gwerojijyi ojeaporogita ojikoga Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe – gaha okwaha javo: “Cristo'ga omano ji repyga imombo jirekote'varuhua ji hugwi,” ei ga. “Jijikoga gwaramo Cristo'ga rehe ti ji hoi yvagi pe nehē,” ei ga. Okwaha ga kiro ga ja – kiroki gandova hugwi ojipe'ga ope'a tapy'ynhapira.

¹⁷ Ji'erame nhandepojykaharete'ga pe ji ei Tupana'ga ra'uva pe. A'ereki nhande jikogame nhandepojykaharete'ga rehe Cristo'ga rehe ga ombopyahuuka nhandereaporogita Tupana'ga ra'uva pe. A'ero nhande piro'yro Cristo'ga kwahave'yma hugwi nhanderekote'varuhua hugwi no hahyva'ea ruvihava hugwi no. ¹⁸ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporem ikwahavi ga ja kiro – kiroki gandova hugwi ojipe'ga ope'a tapy'ynhapira. A'ereki nhande nhandepojykaharete'ga katukatuhetea kwaha hete. A'ero nhande ikwahavame igwaigwavete ga herojijyji-jyjukari nhandereaporogita gwa'uva pe ji javijitehe ti ga tikatu katu hete javo.

4

Paulova'ea ndipopoakari; Tupana'ga ahe mbopopoaka

¹ Tupana'ga pyry hete Cristo'ga mombe'uuka ore ve ore pokoguka. Ore Cristo'ga mombe'ukatui jipi a'ero orojirokwa. ² Noronhinoti ore. Ndorokote'varuhui ore. Noromoandyandyi ore ojipe'ga. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rūi ore imombe'ui. Ndorogwerojijyi ore ganhi'iga. A'itituhēva'ea ore imombe'ukatui Tupana'ga nhi'iga kwahavuka gandovaki. Nahā ore rekoiki kwahavuka orokokatuavo ga pe nhaporem Tupana'ga ore repiagame. A'ero po ti ga ikwahavi javo oyvyteri pe nehē: “Paulo'ga omombe'u katu a'itituhēva'ea,” e po ti ga nehē.

³ Jara'ga pe oreremimombe'ua onhimiva'ea – kiroki ga oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ga pe jate onhimi. ⁴ Ndojikogi ga Cristo'ga rehe heroviare'yma oreremimombe'ua. A'ereki okote'varuhuve'ga pojykahara'ga Satanás'ga, ga ndokwahavukari pyryva'ea mombe'ua ga pe tombokojahuyme ti ga'akaği pe javo. Omondomondo ga ga gwemimbotarimova'ea rupi vyva koty. Ndoki gayvyteri pe a'ero Cristo'ga katukatua mombe'ua. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhande ve Cristo'ga. ⁵ Noronhimombe'ui ore. Jesus Cristo'ga ore oromombe'u ga ko nhandepojykaharete'ga javo. Jesus'gareheva'ero gwaramo ore pe pokopokogi ga mombe'gwovo pe me.

⁶ Ymyahū japorame vyva yvaga reheve Tupana'ga ei hako: “Tokojahu kiro ypytuna pyteri pe.” A'ea Tupana'ga ei hako. A'ero kojahuro. Agwamo ga jitehe ombokojahu nhaneakaği pe imbopyahuavo nhandereaporogita ikwahavuka okatukatua nhande ve Cristo'ga kwahavukame nhande ve. A'ereki Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga katukatua nhande ve.

⁷ Ore Cristo'ga mombe'urame ore ko itujuga apopyra ja – kiroki gwereko mbatepyryva ipype. A'ereki itujuga apopyra ndipopoakari ohage'yama gwaramo. Ore na jitehe ndorepopoakari pyryheteve'ea mombe'gwovo katu Cristo'ga mombe'gwovo katu. Tupana'ga ki a'e te ore mbopopoaka ore pojykavo. Nurã ore Cristo'ga mombe'ukatui ojipe'ga pe. Aero ga ei: “Tupana'ga popoakahetea opoko Paulo'ga. Nurã Paulo'ga Tupana'ga nhi'ipo'rupavi Cristo'ga mombe'ukatuavo nhande ve,” ei ga.

⁸ Tupana'ga arõe'yve'ga ombuhu hahyparavuhuva'ea ore ve jipi to-mombe'uyme ti ga Cristo'ga javo novia. Emo ga nomombigi oreremi-mombe'ua. A'ereki ore Cristo'ga mombe'u jitehe. Oroko tehe ore jipi marã po ti nhande rekoi javo novia. Emo Tupana'ga ore poko jipi nahã ti pe ndekoi javo. ⁹ Otiruahũro ore ve ga ndekote'vate'vari okookovo ore rehe novia. Emo Tupana'ga ndorerejari gapo pe. Tomano ti ga javo novia ga ore mbote'varuhui. Emo ore noromanoi oropo'ama'java. ¹⁰ Nane'yami ore manoi gweri nhandepojykaharete'ga ja Jesus'ga ja. A'ereki ga'arõe'yve'ga ore juka pota no novia. Emo Jesus'ga ndore-jukaukari ga pe. A'ereki ga oko ore pyri. Nahã Jesus'ga ore pokogi tokwaha ti ga jikwerava'java javo.

¹¹ Agwamo ga ore juka pota novia ore Jesus'gareheva'ero gwaramo. Ore ve tiruahũro jipi. Emo Jesus'ga noremomanoukari tokwaha ti ga jikwerava'java javo. A'ereki ore repiagame ga e'i: “Jesus'ga ko oko reki Tupana'ga pyri Paulo'ga pokoga ga mongovo Tupana'ga pyri no,” ei ga.

¹² Ore Jesus'ga mombe'urame ga ore juka pota. Emo oreremi-mombe'ua pemongoagwama Tupana'ga pyri. A'ereki pe oreremi-mombe'ua rendu katu.

¹³ Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe'eagwera hako. E'i: “Ajiko ji Tupana'ga rehe.

Nurã ji ga mombe'ui,' ei ahe,” e'i ikwatijaripyra hako.

Na jitehe ore jikogi Tupana'ga rehe. Nurã ore ga mombe'ui ojipe'ga pe. ¹⁴ A'ereki ore orokwaha hete nhanembogweravaagwama. Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga Jesus'ga hako. Nhande jikoty'aro gwaramo Jesus'ga pavēi ti Tupana'ga nhande mbogweravi nehē no. Aero ti ga ore mboukwahavi pe ndeheve nehē.

¹⁵ Pe ndepyga reki ore nhimomiranami hahyva'ea pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki ore ga mombe'urame pe me pejiko pe ga rehe. Aero Tupana'ga imombyryvi pe me. Igwaigwavete ti ga nde'yjuhuro nehē – kiroki ga ojiko ga rehe garemimombyryva kwahava no. Aero igwaigwavete ti ga nde'yjuhuro – kiroki ga Tupana'ga mbohete hete ndepyry hete nde javo.

Xajiko Jesus'ga rehe imboha'uva nhanderuhava yvagi pe

¹⁶ Ore Cristo'ga mombe'u katu jipi a'ero orojirokwa. Igwaigwavete ore ymyahũramo oropopoakare'yre'ymamo jipi novia. Emo orereaporoğita igwaigwavete Tupana'ga imbopyahui jipi imbopopoakara'jara'java.

¹⁷ Ga imbuhurame hahyva'ea ore ve kiro ore ei: Ndahahyheti novia. Kotihĩ po ti ipigi ore hugwi, oro'e ore. Hahyva'ea rehe ti Tupana'ga imombyrymbyryvi ore ve yvagi pe nehē ore mongovo ojipyri avuirama nehē. Nurã agwamova'ea hahyva'ea Tupana'ga remimombyryvaagwama. Koji'i hete ranuhũ ti garemimombyryva ore ve hahyva'ea hohe! Ikatu hete hete ti ore ve avuirama nehē.

18 Nahã ore ei. A'ereki ore toromondo orereaporoġita yvagipeva'ea rehe pyryva'ea rehe imohina. Noromondoi ore orereaporoġita avova'ea rehe hahyva'ea rehe imohine'yma. Nimbegwei po ti avova'ea momina hahyva'ea nehë. Yvagipeva'ea po ti namominaġwami pyryva'ea nehë.

5

1 Nahã ore ei. A'ereki ore orokwaha nhanderuhavaġwama yvagi pe. Avo yvya koty nhande xakoahi'vi. Po nhande manoi nhande ve Tupana'ga gwereko yvagi pe nhanderuhava – kiroki a'ea Tupana'ga oapo nhande ve avuiramava'ea. Pevo ti nhande ruvi avuirama nhanemanoe'yma'java nehë. ² Nhanderekorame yvya koty nhande ndiavy'ahetei xaju pota hete nhande yvagi pe nhanderuhava pype javo.

³ Nhanderuvame nhanderuhava pype yvagi pe nhande tireko a'ea jipi. ⁴ Avo yvya koty nhanderekoahi'virame nhande rekovevuhui. A'ereki nhande xaju pota nhanderuhava pype yvagi pe. Ndia'ei reki nhande: Ndiajupotara'javi avo xamano javo. A'ea rüi nhande ei. Nhande manoe'ymame vehevi pyry nhande hoi yvagi pe nhandekovo avuirama nehë. A'ea nhande ipotari.

⁵ Tupana'ga tuhë opota hete a'ea jitehe nhanderuva yvagi pe ojipyri. Nurã ga nhande mboavujikweri. Ombuhurukaripe ga gwa'uva nhande ve. Nahã ga ikwahavukari nhande ve nhanderuhavaġwama ojipyri.

⁶ Nurã nhande roryhetero jipi. Avo yvya koty nhanderuvame, Cristo'ga rovakie'ÿ nhandepojoykaharete'ga rovakie'ÿ nhande rekoï a'ero. A'ea ore orokwaha. ⁷ A'ereki nhande ndihepiagi ga kiro novia. Emo nhande xajiko ga rehe. ⁸ A'ea'ja ji pe me a'ero: Nhanderory hete nhande. A'ereki nhande tipota hete nhandehoġwama Cristo'ga pyri. Nurã pyry nhande ve nhanemanoa. Nhanemanorame ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa nhandepojoykaharete'ga pyri nehë.

⁹ Nurã ore jirokwari ga nhi'ïpo'ruavo jipi tonhimohë hete ti ga nhande rehe javo. Ore rekorame yvya koty na jitehe ore rekorame yvagi pe ore ga monhimohëhetepotari orojihe. ¹⁰ A'ereki Cristo'ga ikwepykara'ga nhande ve. Xaho pa ti nhande Cristo'ga rovai pyteri pe nehë tokwepy ti ga nhande ve nanani nehë. Po nhande rekote'varuhui avo yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua hahyva'ea nhande ve nehë. Po nhande rekokatui yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua pyryva'ea nhande ve nehë.

Ahereaporoġitapyahua

¹¹ A'ero ore ikwahavi nhandepojoykaharete'ga nhimombojya ga omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ga pe javo. A'ero ore ga mombe'ukatui ojipe'ga pe tomomboruka ti ġa ga pe okote'varuhua javo. Tupana'ga orereaporoġitakatua kwaha hete. Po pe orereaporoġitakatua kwahahetei pejiyvyteri pe no, a'ea pyry ji ve.

¹² A'ea pe ore erame po pe ei: “Kiro Paulo'ġa nhimbohetea'javi ojikhahavuka nhande ve,” pe'ji po pe pejiyvyteri pe. Noronhimboheteheï reki ore javo pe me. Oro'e ore pe me pejoryjory ti ore rehe javo. Igwete po ti pe ore mombe'ukwahavi ore repyga ġa pe – kiroki ġa onhimbohete tehe orepory hete ore javo. Emo ġa heaporoġita te'varuhu reki. ¹³ Ojipe'ġa e'i: “Paulo'ġa ndokwahavi heagwryrve'ġa ja Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo jipi,” ei ġa novia. Emo nahã ore rekoï Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo timbohoryory ti Tupana'ga javo.

Ojipe'ga e'i: "Onhimbovyvy Paulo'ga ikwahaheteavo gweaporogitakaturu Cristo'ga mombe'ukatuavo," ei ga. Oronhimbovyvy tuhē ore Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo pe me tipoko ti ga ikwahavuka ga pe javo. ¹⁴ A'ereki Cristo'ga nhande arō hete. Nurā ore ei: Cristo'ga remiarōa gwaramo timombe'u tuhē nhande Cristo'ga ojipe'ga pe. A'ereki ore orokwaha hete gamanoa vvyakotyve'ga ndepykavamo. A'ereki ga ndekote'varuhuro gwaramo Tupana'ga e'i: "Omanomba ti ga ogwovo hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē," ei ga. Cristo'ga ki a'e te e'i: "Jihi ojipejiva'ero ti tamano ga ndepypava imomboā gāndekote'varuhua ga hugwi tohopavyme ti ga hahyva'ea ruvihava pype javo."

Nurā ore ei: Cristo'ga vvyakotyve'ga ndepypavi omanomo. Nurā gamanoa kwahyro ga ndehe nhaporemo, oro'e ore. ¹⁵ Cristo'ga omano vvyakotyve'ga ndepypava toko ti ga nhiremimbotarimova'ea rupi a'ero javo – kiroki ga ombopyahuuka ojeaporogita ga pe. Tokoa'javyme ti ga gwemimbotarimova'ea rupi kiro javo Cristo'ga ga ndepysi omanomo okwerava'java, oro'e ore.

¹⁶ Nurā orojikogirē Cristo'ga rehe ore ndoro'etehea'javi ojipe'ga pe ikwahave'ymame gāndeporogita. Ymya ore eteheyypi Cristo'ga pe no ga ko vvyakotyva'ea jate javo. Orojikogirē ga rehe ore ndoro'ea'javi a'ea ga pe. ¹⁷ A'ero ji ei: Cristo'ga pavēi ga jikoty'arame gāndeporogita ipyahu. Gāndeporogitate'varuhua opi. Pehendu ti! Gāndeporogita ipyahu!

Na Tupana'ga nharōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporogita

¹⁸ Tupana'ga ombopyahu nhandereaporogita imombiga nhandereaporogitate'varuhua. Gaha omondo Jesus Cristo'ga yvya koty javo ga pe: "Yvyakotyve'ga ndojikoty'ara'javi ji pavēi ji arōe'yma. Emano ti ga ndepyga. A'ero ti ji nharōukari ga pe nehē," ei ga. Cristo'ga manoro gwaramo Tupana'ga nharōukari nhande ve. A'ero nhandejikoty'ari ga pavēi ga aromo.

A'ero Tupana'ga ei ore ve: "Ji mombe'u ti ojipe'ga pe kiro," ei ga. "Pe'ji ti ga pe nhaporemo: 'Na Tupana'ga nharōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporogita.' A'ea ti pe'ji ga pe ga mbojikoty'a ji pavēi," ei Tupana'ga ore ve. ¹⁹ A'ereki Cristo'ga manoro gwaramo vvyakotyve'ga pe Tupana'ga onharōuka ga pe imomboā gāndekote'varuhua henonha'jave'yma ikwahava'jave'yma. "A'ea ti pemombe'u ga pe," ei Tupana'ga ore ve.

²⁰ Cristo'ga repykaramo ore rekoi. A'ereki Tupana'ga omombe'uuka ore ve. Ga e'i: "Pe'ji ti ga pe: 'Pehendu katu ti,'" ei ga. Cristo'ga repykaramo ore ehetei a'ero: Na Tupana'ga nharōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporogita. ²¹ A'ereki Cristo'ga ndokote'varuhuangavi'i'ive'ga, ga pe Tupana'ga gwerekouka nhanderekote'varuhua nhande repyga. A'ea ga herekoukari Cristo'ga pe Cristo'gareheve'ga ti togwereko jipyryva javo.

6

¹ Tupana'ga moiruamo ore ehetei pe me a'ero: Tupana'ga pe arō hete imombyryva pe me. Peko hete ti gapyryva rehe pejikokatuavo a'ero tomombyryteheyime ti ga pe me. ² A'ereki Tupana'ga e'i ikwatijaruka hako:

"Oho nhiremimombyryhava japiavo.

A'ero pe erame ji ve ji pe nenduvi pe mombyryva.

Oho nhirembipokohava japiavo.

A'ero ji pe pokogi imomboá pendekote'varuhua pe hugwi.”

A'ea Tupana'ga ei hako.

Peheadu ti! oro'e ore. Aǵwamo tuhē Tupana'ga pe mombrypotahetei. Aǵwamo tuhē ga pe pokopotahetei imombopota pendekote'varuhua pe hugwi, oro'e ore.

Paulova'ea oko katu tiruahūrame ahe ve

³ Oroko katu pota ore jipi te'ite'varuhuyme ti ǵa ore Cristo'ga mombe'urame. Po ti ore rekote'varuhui, a'ero po ti ojipe'ǵa ei nehē: “Omombe'u tehe Paulo'ǵa Cristo'ga nhi'ǵa. A'ereki ǵa vehevi ndokoi ganhi'ǵa rupi okote'varuhuavo. Tiroviaryme ti ǵanemimombe'ua a'ero,” e po ti ǵa a'ero nehē.

⁴ Nane'ymi ore rekokatupotari te'i katu ti ǵa ore ve javo. “Tupana'ga pe Paulo'ǵa poravykyi,” e'i katu po ti ǵa a'ero nehē.

Oronhimomirana ore tiruahūheterame ore ve. Oronhimomirana ore hahyrame ore ve no. Ite'varuhurame ore ve no ore oronhimomirana. ⁵ Ore nupanupā ǵa. Ore mongi tehe ǵa cadeia pype. Ojatykatyka ǵa ore ve onhimboahiheteavo ore rayvaheteavo. Nane'yne'ymi ore poravyky-hetei Tupana'ga mombe'gwombe'gwovo. A'ero ore ndorokikatukatu i ypytunimo. Ore ndoro'uro'ui no. A'ea rupi nhaporem ore rekokatu i oronhimomiranama tikwahavuka ti ǵa pe nhandeporavykyia Tupana'ga pe javo.

⁶ Orereaporoǵita pyry ore orokokatuavo ikwahavuka ǵa pe oroporavykyia Tupana'ga pe. Orokwaha hete ore Cristo'ga mombe'ua. Ndorohaykai ore ojipe'ǵa ǵa ndekote'varuhurame ore ve. Oroko katu ore ǵa pe. Nahā ore rekokatu i oronhimomiranama tokwaha ti ǵa oreporavykyia Tupana'ga pe. Tupana'ga ra'uvapyryva ore poko ore poravykyrame Tupana'ga pe. Oroarō hete ǵa. ⁷ Ore a'itituhēva'ea mombe'u Cristo'ga mombe'gwovo. Jukwaha Tupana'ga popoakara ore pokoga. Tupana'ga ore mombry. A'ero ore Cristo'ga mombe'ui ǵa pe. Ore orojiko hete Tupana'ga rehe ǵa ete'varuhurame ore ve. A'ero ǵa ikwahavi oreporavykyia Tupana'ga pe.

⁸ Ojipe'ǵa e'i katu ore ve. Ojipe'ǵa e'i te'varuhu ore ve. Ojipe'ǵa ore mbotegwete. Ojipe'ǵa ore mbohete. Ojipe'ǵa e'i ore ve Paulo'ǵa i'mbe ahe moandyandyita javo novīa. Emo ore oro'e katu reki a'itituhēva'ea mombe'gwovo. Jukwaha a'ero oreporavykyia Tupana'ga pe. ⁹ Ojipe'ǵa e'i ore ve okoteheve'ǵa ko Paulo'ǵa javo. Emo ojipe'ǵa ore kwaha hete reki Paulo'ǵa oporavykyi Tupana'ga pe javo. Oromano gweregwerevi ore. Emo ore orokoji reki. Ore nupanupā ǵa. Emo ǵa ndorejukai reki.

¹⁰ Ndorovy'ari ore novīa. Emo oreroryrory ore jipi orojikoty'aro ǵwaramo Cristo'ga pavēi. Norembateri'i'i ore. Emo ore oromombry reki ǵa pe ǵa mbojikogukarame ga rehe. A'ereki ǵa jikogame ga rehe Tupana'ga omombry hete ǵa pe. Ndorogwerekoi ore mbatera. Emo Tupana'ga omombry pa ore ve.

¹¹ Pe me Corintopeva'ea pe ore imombe'upavi orereaporoǵita ikwahavuka pe me. A'ereki ore opoarō hete. ¹² Ore opoarō pota ikwahavuka orereaporoǵita pe me. Emo pehe ko norearōpotari ikwahavukare'yma pejeaporoǵita. ¹³ Kiro ji nhi'ǵi pe me penduva'ǵa ja. Pejipy ti ore arōheteavo!

Tapejihe'ari ti Tupana'ga arōe'ǵve'ǵa ndehe

¹⁴ Tapejihe'ari ti Tupana'ga arõe'ÿve'ğa ndehe pejogwerekoe'yma ға pavëi. A'ereki tegwete okokatuve'ğa jihe'akatua okote'varuhuve'ğa ndehe. Na tuhë! Kojahua ndojihe'ari ypytuna rehe. Na jitehe heaporogitapyahuve'ğa ndojihe'akatuağwami te heaporogitate'varuhuve'ğa ndehe. ¹⁵ Na tuhë! Tegwete ғajogwerekokatua Cristo'ga Diabo'ga pavëi. Cristo'gareheve'ğa ndeaporogita ko Cristo'gareheve'garũive'ğa ndeaporogita atyvi.

¹⁶ Tupana'ga mbohete'hava pype ndogwerekoi ha'angava – kiroki a'ea pe ға e'i oreremimbohete'hara. A'ereki a'ea ndojogwerekokatui Tupana'ga pavëi. A'ereki pevo Tupana'ga ruvi jipi. Gareheva'ero nhande tuhë xako Tupana'ga mbohete'havamo avuiramave'ga mbohete'havamo. Nhandepyteri pe ga ruvi no. A'ea pe tuhë Tupana'ga ei javo hako:

“Aju ti ji ға pyri jitekovo ғapyteri pe.

Jihi po ti ға ji mbohetei nehë.

Oko ti ға nhinhi'igarupiva'ero nehë,” ei Tupana'ga hako.

¹⁷ Nurã nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ei onhi'igarupive'ğa pe hako:

“Pejipe'a ti ға hugwi pejipohia ға mbopogwee'yma

– kiroki ға ndojikogi ji rehe.

Tapekoi'i' ғandekote'varuhua rehe.

A'ero ti ji ei pe me nehë: ‘Hepejijo ji pyri’,” ei Tupana'ga hako.

¹⁸ “Ji ti ako penduveteramo a'ero nehë.

Pe ti peko jira'yramo nehë,” ei Tupana'ga hako.

Ga ko ғapojykaharetero ojipe'ğa hohe ға mondomondopava onhi'ığa rupi.

7

¹ Tupana'ga e'i a'ea nhande ve no. Nurã ti xapohi pa nhanderekote'varuhua hugwi: kiroki nhandera'oa mbote'va, kiroki nhandereaporogita mbote'va no. A'ea ore ei pe me oreremiarõa pe. Tikwaha nhande Tupana'ga popoakara ғapyryva reheve. Nurã ti xako pa garemimbotarimova'ea rupi nhandekokatuaivo.

Horyory Paulova'ea Corintopeva'ea rehe

² Peko ti ore rehe ore arõheteavo. A'ereki ore ndorokote'varuhui pe me. Nopombote'varuhui ore. Nopomoandyandyi ore no. ³ A'ea pe ji erame ji nda'ei pe me: Pe'e te'varuhu pe ore ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki ji a'e jipe pe me ko: Opoarõ hete ore. A'ero po ti ore jikoty'ari pe pavëi nehë nhande manorame nehë. Nhanemanoe'ymame na jitehe nehë no. ⁴ Ajiko hete ji pe ndehe ға ji arõ hete javo. Opombohete ji. Penogatu pe jipy'a ji mbohoryheteavo kiro tiruahũrame vehevi ore ve.

⁵ Ore rurame Macedõniapeve'ğa gwyri pe orepy'a ndukatui. A'ereki nane'ymi tiruahũ ore ve. Ga ore rayvayva. Oko tehe orepy'a no. ⁶ Emo Tupana'ga onogatu ovy'are'ÿve'ğa py'a jipi. A'ero ga onogatu orepy'a ore mbohoryva Tito'ga mbuhua ore pyri. ⁷ Garuro ғwaramo orepy'a rukatui kiro. Garemimombe'uro ғwaramo orepy'a rukatui no. A'ereki ga pe mombe'u javo: “Corintopeve'ğa jipy'a noğatu,” ei ga. “Ga nde repiaga'u hete,” ei ga ji ve. “Ndovy'ari ға ore Paulo'ga mongoveveuhu javo,” ei ga. “Oko hete ға nde rehe ovavagahiva nde rehe,” ei ga ji ve pe mombe'gwovo. Ganhi'ığa renduvame koji'i ji roryoryvamo.

8-9 A'ereki ji akwaha kiro pepohira pejikote'varuhua hugwi. A'ereki pe pepohi pejikote'varuhua hugwi imonhi'igame nhirembikwatijariipya – kiroki a'ea ji akwatija nhinhi'igahyavo pe me ikwehe. Nhirembikwatijariipya imondoi hahyva'ea pe me heikwehe. Ikwahavame ji rekoveveuhuna'êi. A'ereki jiyvyteri pe ji a'e: Maraname ji akwatija nhinhi'igahyavo ġa pe? Emo avuirama rūi reki hahy pe me. Ndakoveveuhua'javi ji kiro. A'ereki hahyrame pe me pe pekoveveuhu pejikote'varuhua rehe. A'ero pe pohiri jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ndajiroryvi reki ji hahyro ġwaramo pe me. Emo pejikote'varuhua hugwi pe pohiro ġwaramo ji roryhetero. A'ereki a'ea pyry reki pe me. Nurã ji ei: Ndorokote'varuhui ore pe me ikwatijaramo pe me ikwehe.

10 A'ereki pejikote'varuhua rehe pevy'are'yma ġwaramo pe pepohi jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe ndapekoveveuhuaġwami pejikote'varuhua mombora rehe. Yvagi pe po ti pe hoi nehê imomborukaro ġwaramo pejikote'varuhua Tupana'ga pe. Ojipe'ġa ki a'e te ġa ndekoveveuhutehei. A'ero ġa ndopohiri jugwi onhimondovo hahyva'ea ruvihava pype.

11 Pehepia ti pejeaporogita jirojijya pevy'are'ymame pejikote'varuhua rehe pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe penhimbovyvy kiro. Pe pejirokwa pota pejikokatuavo pejivavagahiva pejihe kiro. Penhimonha'nga pe pejikote'varuhuaġwera rehe. Pekihiyi pe tiruahũ po ti ore ve a'ero nehê javo. Pe ji repiaga'u hete pe ji arõheteavo. Pemondo pe hahyva'ea pepyteripeve'ga pe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo. Nahanahã pe pehepiuka pa ore ve a'ero pejipohira pejite'varuhua hugwi.

12 Akwatija ji pe me nhinhi'igahyavo pepyteripeve'ga ti topohi okote'varuhua hugwi javo ikwehe. Akwatija ji pe me tapemohigatu ti ga pe no javo. Ga pe ji ei – kiroki ga pe ga okote'varuhu. Koji'i hete reki ji epotari ikwatija pe me tapekwaha ti pe'agatarahiva ji rehe javo. Nurã Tupana'ga ji repiagame ji ikwatijari pe me heikwehe. ¹³ Ore pendeaporogita rerojijya kwahavame pyry hete orepy'a.

Koji'i hete ore roryroryvamo Tito'ga roryva rehe no. A'ereki gapy'a u katu pe ndehe. A'ereki pe nhaporemomo pevy'a hete ga rehe ore reheve. Pe pembohory ga ga vahemame pe pyri heikwehe.

14 Gahoa renonde pe pyri ji pe mombe'ukatui ga pe pe mboheteavo oko pota ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo ga pe ikwehe. Na tuhê pe ndekoi ga vahemame pe pyri heikwehe. A'ero ji poyjahetero. Nane'ymi ore imombe'ukatui a'itituhêva'ea pe me. Na jitehe ore imombe'ukatui a'itituhêva'ea pe mombe'urame Tito'ga pe pe mboheteavo.

15 Tito'ga pe arõhetei ikwahava pendekokatua ojapyakavo pe ndehe. A'ereki pe nhaporemomo pehendu katu ganhi'iga pejipohia pejikote'varuhua hugwi. Pejikoveveuhuavo pejikote'varuhua rehe pe pejikoty'a pota ga pavêi ga vahemame pe pyri. ¹⁶ A'ea kwahavame ji roryroryvamo jijikoga tuhê pe ndehe pe ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'iga rehe.

8

Pejirokwa ti imondovo Judéiapeve'ġa pe, ei ahe

¹ Oreirũramo ko pe, oro'e ore pe me pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe ore ja. Kiro ore ikwahavukari pe me. Macedõniapeve'ġa gwyripeve'ġa pe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ġa imondoi oitambere'ia – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'oġa tihendu ti Tupana'ga nhi'ġa javo. ² Tiruahũ hete ranuhũ ġa pe ikwehe novĩa. Emo ġa ndoryndoryhetero reki. Nimbateri hete ġa oporia'iro novĩa. Emo ġa imondohetei reki oitambere'ia ojipe'ġa pe toropoko tuhẽ ti ġa javo. “A'ereki ġa koji'i iporia'i ore hohe imbatere'yma,” ei ġa ikwehe.

³ Akwaha tuhẽ ji ġanemimondoa. Nahã ġa ja'roja'rogi oitambere'ia imondovo: Kiroki ġa ndahe'yiva'ea rereko – ġahã omondo'i. Kiroki ġa koji'iva'ea rereko – koji'i ġa imondoi a'ero. Omondo hete tuhẽ ġa ore monhimomby'avo. Marã ġa omondo hete herekoe'yname? oro'e ore.

Gwemimbotarimo ġa imondoi. Ore ndoro'ei ġa pe. ⁴ “Na ore imondoi ojipe'ġa pavẽi nhaneirũ'ġa pe Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa pe,” ei ġa ore ve imondopotaheteavo. “A'ereki ahã ġa pe ogwryi pe Judéia pe. Peroho ti ġa pe a'ero,” ei Macedõniapeve'ġa gwyripeve'ġa ore ve ikwehe.

⁵ Oronhimomby'a ore ġandekokatua rehe. A'ereki Tupana'ga remimombyryva'ea rupi okovo ġa e'i ypy Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe ore po'ru ti javo. Aerẽ Tupana'ga ipotaro ġwaramo ġa ei ore ve no ore po'ru ti javo. Nahã Macedõniapeve'ġa gwyripeve'ġa ei oporavykypota Tupana'ga pe ore ve no.

⁶ A'ero ore Tito'ga mondopotari pe pyri. A'ero ore ei Tito'ga pe ikwehe: Ehoa'ja ti Corintopeve'ġa pyri itambere'ia imono'oġuka ġa pe no. A'ereki ymyahũ ġa omondo pota no nhaneirũ'ġa pe imbatere'yve'ġa pe nde ġa mombe'urame ġa pe, oro'e ore Tito'ga pe ikwehe.

Kiro ga hoa'javi pe pyri ipyhyga itambere'ia pe hugwi imono'ono'oġukapava. A'ero ti pehe Macedõniapeve'ġa pavẽi Judéiapeve'ġa pokogi itambere'ia mondovo ġa pe imombyryva nehẽ.

⁷ Pejiko hete pe Tupana'ga rehe. Penhi'ĩ kwaha hete pe Cristo'ga mombe'ukatuavo gamombe'ua kwahaheteavo. Pejirokwa hete pe peporavykyavo Tupana'ga pe. Pe ore arõ hete. Nahanahã pe ndekohetei ojipe'ġa hohe pa. Na jitehe ti pejirokwa hete imombyryva ojipe'ġa pe no imondovo katu itambere'ia Judéiapeve'ġa pe.

⁸ Nanh'iġahyi ji pe me pemondo tuhẽ ti jave'yma. Pyri po pe imondoi hamo, a'e ji. Amombe'u ji pe me Macedõniapeve'ġa nemimondopotara ko. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Henduvame po ti Corintopeve'ġa imondopotari na jitehe nehẽ no. A'ero po ti ji ikwahavi ġanemiarõhetea nehẽ, a'e ji jiyvyteri pe.

⁹ A'ereki pe pekwaha tuhẽ Jesus Cristo'ga remimombyryva nhandepojykaharete'ga remimombyryva ga nhande arõhetero ġwaramo. Jypya ga huvihavamo oko yvagi pe Tupana'ga pyri okovo Tupana'ga katukatua pyteri pe pyryva'ea herekopava. Gwereco pa ga hako novĩa. Emo ga opohi pa jugwi ua avo yvya koty onhimongovo okoteheva'ero nhande ja. A'ero ga manoi nhande repyga toho ti ġa yvagi pe herekopava nehẽ javo. Pekwaha pe Jesus Cristo'ga remiarõhetea ga javijitehe ti tiarõ hete ojipe'ġa a'ero javo.

¹⁰ Kiro jireaporogita pe me nahã ti pemondo nehẽ javo. Ereki pe ypy pemondo pota itambere'ia nhaneirũ'ġa pe Judéiapeve'ġa gwyripeve'ġa pe heikwehe. A'ea rupi pe imono'oġi a'ero. Emo pe napemono'ombavi reki. Nurã kiro jireaporogita ko nahã: Pyri hete pe imono'ombavi kiro, a'e ji.

¹¹ Pemono pota pe heikwehe. Na jitehe kiro a'ero. Pejirokwa ti imono'ombava toromondo ti imbatere'ỹve'ga pe javo. Kiroki a'ea pe pereko – a'ea ti peja'ro imono'oğa ga pe. Po pe pereko he'yjuhuheteve'a, a'ero ti pemono'õ he'yiva'ea. Po ndahe'yiva'ea pe pereko, a'ero ti pemono'o'ngi. ¹² Po pe imondopotari ga pe, a'ero pyry Tupana'ga pe penemimondoa. A'ereki penemimondopotara rehe Tupana'ga onhimohẽ. Nurã ji ei: Pemono katu ti peitambere'ia ga pe. Herekorame ti peja'ro pota imondovo ga pe a'ero. Pe herekoe'ymame Tupana'ga nde'i reki pe me embuhu jave'yma.

¹³ Tapemondopavi ti pejihugwi imbatere'ỹve'ga pe, a'e ji. Po ti pe imondopavi nehẽ, a'ero po ti imbatere'ỹve'ga gwereko pa pe herekoe'ymame nehẽ. ¹⁴ Ojogwetakwera'ja ti ga pe pavẽi, a'e ji. Agwamo reki pe herekohetei. Peja'ro ti mo ga pe a'ero kiro. A'ero ti ga kiro herekoi. Aerẽ po ti pe ndaperekoa'javi nehẽ. A'ero ti ga jipygi imbhua pe me ga herekoheterame nehẽ. A'ero po ti pe herekoi nehẽ no. Nahã ojopokogame ahe nhaporemohere herekoi jipi a'ero.

¹⁵ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame:

“Kiroki ga omono'õ he'yjuhuva'ea
– ga ndogwerekoi hembyruera.
Kiroki ga omono'õ ndahe'yiva'ea
– ohy reki ga ndehe.”

Titova'ea oho pota imono'õpokoga

¹⁶ Tupana'ga rehe ore roryroryvamo ndepyyry hete nde javo ga pe. Nahã ore ga mbohetei. A'ereki ga pe pokopotaruka Tito'ga pe. A'ero ore javijitehe Tito'ga pe pokopotari. ¹⁷ Ore ga mondoa'ja pota pe pyri a'ero javo ga pe. Kotihĩ ga ei reki: “Aho tuhẽ ti.” A'ereki ga tuhẽ oho potaripe pe pyri pe pokopotaheteavo. Nurã gwemimbotarimo ga hoi pe pyri a'ero.

¹⁸ Kiro ore ojipe'ga mondoi Tito'ga rupi pe pyri no. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga gwaramo Cristo'ga rehe. Cristo'gareheve'ga nhaporemohere ga kwaha hete pyry hete ga javo. A'ereki ga Cristo'ga mombe'u katu katu jipi. ¹⁹ Koji'i ji ga mombe'ui pe me kiro. A'ereki Cristo'gareheve'ga Macedônia pe e'i ga pe toho ti ga Paulo'ga ndupi Judéiapeve'ga gwyrri pe javo. Aerẽ po ti ga hoi ore rupi a'ero orepokohavamo ore herohorame peitambere'ia pevo nehẽ – kiroki penemimondoa Macedôniapeve'ga nemimondoa no. Orogweroho ti ore imbatere'ỹve'ga pe ga ti tombohete Cristo'ga javo. Ga po ti e'i nehẽ: “Pyry hete Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga. A'ereki ga ombuhuruka itambere'ia nhande ve,” e po ti ga nehẽ. Orogweroho ti ore imbatere'ỹve'ga pe tokwaha ti ga nhanerembipokopotara javo.

²⁰ Orojirokwa hete ore te'ite'varuhuyme ti ga ore ve javo. Nurã ore ei: Toho ti ga ore rupi. Ohorame ore rupi ore pokoga ti ga hepiagi ima'ema'ekatua penemimondohetea imbatere'ỹve'ga pe nehẽ. A'ereki ore oro'e: Mara'ngu po ti jara'ga ete'varuhuavo ore ve nehẽ javo: “Noma'e'gatui reki Paulo'ga imbatere'ỹve'ga pe imombytavo jara ojive”? A'ea po ti ga ei nehẽ, oro'e ore. Nurã ko pyry ore ve ga hoi hepiagi imombe'ukatuavo. ²¹ A'ereki ore oromondo orogweaporoğita orokokatua rehe tokwaha ti ga a'ea javo. Tupana'ga jate rüi ti tokwaha orekokatua. Ojipe'ga ti tokwaha no.

²² Kiro ore akoja'ga mondoi pe pyri Tito'ga rupi. Ga ndupi ore ojipe'ga mondoi no. Ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Irũuru'ia rehe ore ga mboporavykyvykyrame nane'ymi ga ore nhi'ipo'rupotari oporavykykatuavo Tupana'ga pe ojipe'ga pokopokoga. A'ero ore pe mombe'urame ga pe ga jikogi pe ndehe omondo po ti ġa imbatere'ỹve'ġa pe Judéia pe nehẽ javo. Koji'i ga poravykypotari Tupana'ga pe kiro. A'ero ga hopotari pe pyri pe pokoga nehẽ.

²³ Oro Tito'ga, ga ko nhimoirũharamo oko oporavykyavo ji pavẽi pe pokoga. Akoja'ġa – kiroki ġa oho ga rupi nhaneirũ'ġa – ġa oporavyky katu Cristo'ga mombe'gwovo nahã ga mboheteavouka. Oho ġa Cristo'gareheve'ġa ndepyga.

²⁴ Tito'ġa vahemame pe pyri pemboapy ti ġa pejipyri pendoryndoryvamo ġa ndehe. A'ero po ti Cristo'gareheve'ġa Macedõniapeve'ġa ikwahavi penemiarõhetea. E'i po ti ġa no: “Paulo'ġa omombe'u katu Corintopeve'ġa mboheterame,” e po ti ġa nehẽ.

9

¹ Akwatija tehe ji kiro pe me itambere'ia mondoa mombe'gwovo – kiroki a'ea ore orogweroho pota Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa pe Judéia pe. ² A'ereki pe pemondopotaripe ġa pe. A'ea ji akwaha pe mboheteavo pe mombe'urame Macedõniapeve'ġa gwyrripeve'ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'e ji ġa pe ikwehe: Ymya Gréciapeve'ġa gwyrripeve'ġa Corintopeve'ġa ei timondo ti itambere'ia ġa pe javo. A'ea ji ei pe mombe'gwovo ġa pe ikwehe. A'ero henduvame he'yjuhuve'ġa imondopotari no.

³ Amondo ji kiro Tito'ga pe pyri a'ero tomono'oġuka tuhẽ ti ġa Corintopeve'ġa pe itambere'ia javo. A'ereki ji a'e jipe Macedõniapeve'ġa pe: Omono'ono'oġipe Corintopeve'ġa kiro itambere'ia imbatere'ỹve'ġa pe. Amondo ji kiro Tito'ga pe pyri a'ero te'iyme ti ġa Paulo'ga omombe'u tehe Corintopeve'ġa ore ve.

⁴ Po ti pe napemono'oġi ve itambere'ia ji Macedõniapeve'ġa nderohorame pe pyri nehẽ, a'ero po ti ġa ikwahavi nehẽ. A'ero po ti ore ndorepoyjayjari orojiko tehe ore Corintopeve'ġa ndehe javo nehẽ. Nda'epotari ji pepoyjayjare'ymaġwama rehe no.

⁵ Nurã jipayyakarame hehe ji ei Tito'ga pe: Nhiirũramo peho na'ẽ ti Corintopeve'ġa pyri ji renonde imono'ombavuka ġa pe itambere'ia – akoja pe ġa e'i toromondo ti javo, a'e ji. A'ero po ti ġa imono'oġipyra mboavujikweripei jirura renonde nehẽ, a'e ji ġa pe. A'ero ti ojipe'ġa ikwahavi javo nehẽ: “Ga tuhẽ omondo hete pota imono'oġa gworyg-woryvamo. Gwemimbotarimo ġa imondoi. Ojipe'ġa nde'i ġa pe.” A'ea po ti ġa ei nehẽ, a'e ji Tito'ga pe ġa mondovo pe pyri.

⁶ Pehendu ti a'ero! Ojo'java'ea kiro ji imombe'ui pe me. Kiroki ga otỹ ndahe'yiva'ea koho'iapypeva'ea – ndahe'yiva'ea ga omondo ojive. Kiroki ga otỹ he'yjuhuva'ea kohouhua pypeva'ea – he'yjuhuva'ea ga omondo ojive. Na jitehe ti pe me nehẽ no. Po ti ndahe'yiva'ea pe imondoi imbatere'ỹve'ġa pe imondopotare'ymame nehẽ, a'ero po ti ndahe'yiva'ea jitehe pe me nehẽ. Po ti he'yjuhuva'ea pe imondoi imbatere'ỹve'ġa pe imondopotarame nehẽ, a'ero po ti he'yjuhuva'ea jitehe pe me nehẽ.

7 Pe napanani ti pekwhaha na'ē javo pejiyvyteri pe: “Maranime po ti ji imondoi nehē itambere'ia?” Aerē ikwahavame ti pemondo akoja. Imondorame ti tapevy'are'ymuhūi nehē namondopotari tuhē ji jav'e'yma nehē. Imondorame ti tape'ei: “Ojipe'ga ero gwaramo jate ji ve ji imondoi ga pe.” Tape'ei a'ea. A'ereki Tupana'ga ga arō hete – kiroki ga omondo pota gworygworyvamo imondorame. ⁸ Tupana'ga gwereko pa opopoakaramo imombyryva pe me. A'ero po ti pe herekoparavuhui jipi ahe pokopokoga nehē no.

⁹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame: “Pyryve'ga omondo katu nimbaterive'ga pe gworygworyvamo ga ndehe. Nane'ymi ga gwereko imondomondovo mbatera ga pe okokatuavo avuirama,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁰ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga omondo ha'ynha it̄hara'ga pe tot̄y ti ga javo. Tupana'ga ombohoryoryvuka garemitymipyra ga pe no tomondoro ti ga i'gwovo javo. Na jitehe ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me pe mombateruka nehē. “Nahā ti ga herekohetei imondomondopotarame imbatere'ŷve'ga pe okokatuavo ga pe,” ei Tupana'ga. Koji'i ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me a'ero nehē koji'i ti ga tomondomondo ojipe'ga pe javo.

¹¹ Na tuhē. Nane'ymi ti Tupana'ga imombyryparavuhui pe me tomondo ti ga ojipe'ga pe jipi a'ero javo nehē. A'ero ore herohorame peitambere'ia ga pe ti he'yjuhuve'ga Tupana'ga mbohetei ndepry hete nde imbuhuruka ore ve javo. ¹² A'ereki pe imondorame Tupana'ga remimo'ēhara'ga pe imbatere'ŷve'ga pe ga pe jate rūi pe imombyryvi. Tupana'ga pe pe imombyryhetei no. A'ereki he'yjuhuve'ga ga mbohete hete ndepry hete nde imbuhuruka ore ve javo.

¹³ Pe imondorame po ti jukwahavamo pendekoa Cristo'ga rehe. A'ereki pe pe'e jipe: “Orojiko hete Tupana'ga rehe orokovo pyryva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe.” A'ea pe ei.

A'ero pe imondorame Tupana'ga remimo'ēhara'ga pe po ti he'yjuhuve'ga ei Tupana'ga pe ga mboheteavo nehē: “Corintopeve'ga nonhi'itehei. Ojiko hete tuhē ga nde rehe okoheteavo Cristo'ga mombe'ua rehe hendukatuavo nenhi'iga. Ndepriy hete nde itambere'ia mbuhuheteukari ore ve ojipe'ga pe nhaporemō no. A'ereki nde ere'e Corintopeve'ga pe pemondo ti ga pe javo,” e po ti Tupana'ga remimo'ēhara'ga ga pe nehē.

¹⁴ Horyory hete ti ga pe ndehe nehē. Nhaḡata hete po ti ga pe ndehe onhi'iga Tupana'ga pe nehē epoko ti Corintopeve'ga javo nehē. Onhi'igatu ti ga Tupana'ga pe pe nenoigatuavo pe ndepriyga nehē garemi-mombyryva gwaramo pe me nehē.

¹⁵ Timbohete katu ti Tupana'ga! Gaha jate ombuhu hete kwaha. A'ereki ga Jesus Cristo'ga mbuhuruka ga momanouka nhande repyga. Tupana'ga pyry hete hete tuhē nhande ve! Nomombe'upakatukatui ahe gapyryva!

10

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirūharamo oko

¹ Kiro ji pe moḡitahetei. Jihi Paulo opomoḡita. Cristo'ga oko nhyrō opyryvamo nhande ve. Ga ja ji rekopotari pe moḡitarame. Pe ki a'e te pe ei ji ve: “Paulo'ga nhande pojihu okoteheavo nhandervaki. Paivouhrame

jate nhande hugwi ga niandepojihuvi onhi'igahyavo ikwatija nhande ve.” Jararamo pe ei a'ea ji ve.

² Tape'ea'javi ti nanongara, a'e hete ji pe me. Pe pigame po ti ji nanhi'igahya'javi pe me nehê javo. A'ereki a'e jipe jiyvyteri pe: Po Corintopeve'ga ndogwerojijyi ojeaporoğita ji rendukatuavo, a'ero po ti ji nhi'igahyi ga pe nhivahemame ga pyri nehê. Nahâ ji ei jiyvyteri pe. A'ereki ji akwaha nhinhi'igahyağwama ga pe.

Tupana'ga ji mongo omoirũharamo. Nurã ko pyryvamo ji ei javo pepyteripeve'ga pe – kiroki ga e'i ore ve: “Paulo'ga oko ġwemimbotarimova'ea rupi vvyakotyva'ero okote'varuhuavo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi rũi ga ndekoi.” A'ea pepyteripeve'ga ei ore atyvi imombe'gwovo.

Ga pe ji ei a'ero: Tape'ei ti nanongara ore ve tanhi'igahyyme ti ji ji rurame pe pyri nehê. ³ A'ereki pe pe'mbe javo a'ea. A'iti hete tuhê ore vvyakotyva'ero oroko. Emo oreremimbotarimova'ea rupi rũi ore reki. Cristo'ga ore ga mombe'ui ga pe toromongo ti ga garemimbotarimova'ea rupi.

⁴ Orepopoakarimo rũi ore oromombe'u Tupana'ga nhi'iga vvyakotyva'ero. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'iga mombe'ukatui toromongo ti ga garemimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga popoakarimo ore imombigi okote'varuhuve'ga ndeaporoğitate'varuhua – kiroki ga nombojikogukari ojipe'ga Tupana'ga rehe. ⁵ Tupana'ga popoakarimo ore ga reaporoğitaatyviva'ea mombigi. Okote'varuhuavo onhimboheteve'ga nhi'igi tokwahavyme ti ga Tupana'ga javo. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'iga mombipavi. Orombogwerojijyi pa ġandeaporoğita tohendu katu ti ga Cristo'ga nhi'iga javo. ⁶ Aerê po ti ore imondo'i hahyva'ea pepyteripeve'ga pe nehê – kiroki ga nohendukatui orenhi'iga. Nahâ po ti ore ga ndereki nehê pe hendukatupavame orenhi'iga.

⁷ Ore'arajatea repiagame pe ei pejiyvyteri pe orepy'a kwahave'yma: “Paulo'ga okoteheve'ga. Tupana'ga nomondo'i ga tomombe'u ti nhinhi'iga jave'yma.” A'ea pe ei ore'arajatea repiaga pejapyakakatue'yma orereaporoğita kwahave'yma.

Kiroki ga e'i ojive jihi ko Cristo'ga moirũharamo ako javo – tokwaha ti ga ovyteri pe. Po Cristo'ga ei ga pe nde ko nhimoirũharamo eko javo, a'ero po a'ea jitehe Cristo'ga ei ore ve pe ko nhimoirũharamo peko javo. Hehe ojapyakaturame po ti ga ikwahavi ovyteri pe Paulo'ga Cristo'ga moirũharamo tuhê oko no javo.

⁸ Anhimbohete hete ji jipoyjaheteramo Cristo'ga ei ore ve javo. A'ereki nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga e'i tuhê ore ve pe ko nhimoirũhara javo. “Pembojiko hete ti ga ji rehe nhinhi'iga kwahavuka ga pe,” ei Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: “Penhi'igahy ti ga pe tipoyjayjaryme ti ga ojeaporoğita rehe.” A'ea rũi ga ei ore ve.

⁹ A'ea ji imombe'ui pe me tape'ei ti ji ve javo. A'ereki mara'ngu po pe'javo ji ve: “Paulo'ga nhande mongyhyji hete pota”? Pe'e po pe a'ea ji ve. ¹⁰ A'ereki pepyteripeve'ga e'i ji ve: “Paivouhua hugwi ikwatijarame nhande ve Paulo'ga onhi'igahy nhande mondomondovo onhi'iga rupi aheruvihava'ga ja,” ei ga. “Nhande pyri ga ruvame ndipopakari ganhi'iga reki. Nonhi'ihetekwahavi ga onhi'iteheavo,” ei ga ji ve novia.

¹¹ Nanongara'ga ti tokwaha nhinhi'iga kiro. Orepopoaka ore pe me kiro orojuvame paivouhu pe hugwi ikwatija. Na jitehe orovahemame

pe pyri Corinto pe po ti ore popoakaro pe me oronhi'igā nehē no, a'e ji ġa pe.

¹² Ndoro'ei ore: Ore ko ġandeheva'ea. Ore ko ġa javijitehe. Ndoro'ea'uvi ore a'ea! A'ereki ġa onhimbohete tehe. Ndokwahavihu ġa. A'ereki ġa e'i: “Nahanahā ore rekoi. A'ea ko pyry a'ero,” e'i tehe ġa. “Nahā ore rekorame ore pyryvamo a'ero,” e'i tehe ġa.

¹³ Ore ki a'e te ikwahakatui Tupana'ga ea ore ve. Ore ve ga ei: “Nahā ti peko katu. Pevo ti peporavyky Cristo'ga mombe'uharamo ji pembopopoakaro ġwaramo. Corintopeve'ga pyri vehevi ti peho ga mombe'gwovo ġa pe nohō.” A'ea Tupana'ga ei ore ve. Koa rupi jate ti ore hoi a'ero oroporavykyavo oronhimboheteavo nehē. Hajihea rupi rūi ti ore hoi oronhimboheteavo nehē. ¹⁴ A'ereki Tupana'ga ore mondo pemombe'u ti Cristo'ga Corintopeve'ga pe javo. A'ero ore hoi ga mombe'gwovo pe me ikwehe orokovo Tupana'ga nhi'igā rupi. Ga ee'ymame ndorohoi ore pevo – perope ga nde'i ore ve peho javo.

¹⁵ Ndoro'ei ore oreporavykyagwera ojipe'ga poravykyagwera pe oronhimboheteheavo. A'ereki oreporavykyā rūi. Tupana'ga norembo-poravykyi a'ea rehe. Koji'i pe jikojikoheterame oreremimombe'ua rehe Cristo'ga rehe koji'i po ti ore Cristo'ga mombe'ui pegwryi pe hehemo'i orogwovo ojipe'ga pyri Cristo'ga mombe'gwovo jara'ga pe nehē. Tupana'ga erame jate ore ve po ti ore hoi nehē. ¹⁶ A'ero hajihejihe pe cidades pe po ti ore hoi ga mombe'gwovo ojipe'ga gwryi pe nehē – perope nimombe'uhavi ġa pe. A'ero ti ore ypy Cristo'ga mombe'ui ġa pe nehē. A'ero po ti ore nhimbohetei Tupana'ga ore mondo pevo javo. Ojipe'ga poravykyagwera rehe rūi ti ore nhimbohetei – perope ġa oporavyky jipe Cristo'ga mombe'gwovo.

¹⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ġa ombohete pota

– tombohete ti ġa nhandepojykaharete'ga jate ndepyry hete nde javo ga pe,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁸ Na tuhē. Tupana'ga nde'i pyry ga pe – kiroki ga onhimbohete. Emo Tupana'ga ga mboheterame a'ero ga pyry tuhē.

11

Paulova'ea onhi'igahy Cristo'ga moirūhara'gaatyviva'ea pe

¹ A'e ji pe me kiro: Na ji etehei pe me. A'ereki ji tanhimbohete tehe. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. ² A'ereki Tupana'ga ja ji akate'ŷ pe ndehe pe arōheteavo. Tamombe'u ojo'java'ea pe me kiro. Hēakuvyra'ga hēa mohembirekouka ga pavēi ga rehe jate ti eko javo. Na jitehe ji pe mbojiko Cristo'ga rehe ga rehe jate ti peko javo. Taperojijyi ti jara'ga ndehe pejikovo, a'e ji. A'ero po ti ji ei Cristo'ga pe pe mombe'gwovo nehē: Koro ġa ndekoi. Nde rehe jate ġa jikojikogi jipi okokatuavo, a'e po ti ji nehē. A'ero po ti ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo ojipyri avuirama nehē.

³ Ako tehe ji jikate'yma pe ndehe. Mara'ngu po ti Corintopeve'ga opohia Cristo'ga hugwi nehē? a'e ji jiyvyteri pe. Ymyahū Evava'ea gwerovia Satanás'ga nhi'igā ga omoandyandyirame. Na jitehe ojipe'ga pe moandyandyipotari kiro heroviapotaruka pe me mbehea. A'ero ġa nderoviarame po ti pe pohiri Cristo'ga hugwi nehē. A'ero Cristo'ga rehe jate rūi ti pe jikogi nehē. A'ea ji ndapotari.

⁴ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me nhimboheteherame. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. A'ereki pe pehendu tehe ojipe'ga nhi'iga i'mbeve'ga nhi'iga ikatu ga nhimboheterame javo – kiroki ga omombe'u Jesus'ga mombe'uaatyviva'ea pe me ogwovo pe pyri. Ore Cristo'ga mombe'urame pe me Tupana'ga ra'uva tuhē oho upa pe pyri ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki kiro peangaruhuramo ga'mbea renduvame. Opomogita ore Jesus'ga mombe'ua rehe ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki Jesus'ga mombe'uarūiva'ea rehe ga pe mogitarame hehe kiro. Pehendu tehe katu reki ganhi'iga pendoryndoryvamo ga ndehe ahemoandyandyihara'ga ndehe!

⁵ E'i ga pe me: “Ore ko huvihava jitehe Cristo'ga moirūharamo orokovo,” ei ahemoandyandyihara'ga pe me.

A'ero ji mombe'ukatue'yma pe ei: “Paulo'ga ko ga gwyre'i.” A'ea pe pe'ji tehe ji ve naerū? Ji gagwyre'iva'ea rūi tuhē!

⁶ “Nonhi'igatukwahavi Paulo'ga ojipe'ga mongoe'yma ojihe. A'ereki ahā gambo'ehara'ga hehe,” ei ga pe me. Ahā tuhē nhimbo'ehara'ga hehe. Nurā ga pe ndikatui nhinhi'iga. Cristo'ga mombe'ua ji akwaha hete reki ga mombe'ukatavo. Jukwaha a'ea pe me. A'ereki nane'ymi ore Cristo'ga mombe'u katu ikwahavuka pa pe me ikwehe.

⁷ Amombe'u katu ji pyryva'ea pe me ikwehe. Cristo'ga omano nhande repyga imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi, a'e ji pe me ikwehe. A'ero po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nhande mongovo ojipyri avuirama nehē nhande jikoga gwaramo ga rehe. A'ea pa ji imombe'ui pe me Tupana'ga nhi'iga. Nda'ei ji pe me: Pembuhu ti itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro gwaramo pe me. A'ea ji nda'ei pe me. Ji aporavyky okoteheve'ga ja pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo pe me ikwehe tomomyry ti Tupana'ga Corintopeve'ga pe javo.

Mara'ngu po pe javo: “Paulo'ga oko te'varuhu igware'yma gwaramo itambere'ia nhande hugwi”? A'ea pe'ji ji ve naerū? Ji jipyry hete reki igware'yma pe hugwi. Ndapekwahavi pe a'ea naerū?

⁸ Po pyry pe imbuhuri ji ve ji poravykyrame Cristo'ga mombe'gwovo pe me ramo. Napembuhuri reki pe ji ve ikwehe. Ojipe'ga ki a'e te ombuhu ji ve Cristo'gareheve'ga. Ganemimbuhura ji herohoi ga hugwi a'ero ikwehe. Tareko ti jijive jijuvame Corintopeve'ga pyteri pe reki, a'e ji ikwehe. Nurā ji herekoi na'ē Cristo'ga mombe'urame pe me.

⁹ Aerē ji ndarekoa'javi jijive. Nda'ei ji pe me reki: Pembuhu ti ji ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki momina rupi Cristo'gareheve'ga ombuhu ji ve itambere'ia urame Macedōniapeve'ga gwyrā hugwi. Aerē ti ji nda'ei a'ea rehe pe me nehē no. ¹⁰ Nane'ymi Cristo'ga omombe'u a'itituhēva'ea mya. Ji ojilheva'ero gwaramo ga imombe'uukari ji ve a'itituhēva'ea no. Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea pe me: Cristo'ga mombe'urame pegwyrripeve'ga pe Grécia pe po ti ji nda'ea'gwami pembuhu ji ve itambere'ia javo nehē. Nane'ymi ti ji nhimbohetei a'ea rehe nehē. Ji nhimboheterame ti nanhimombihavi nehē no, a'e hete ji.

¹¹ Pe'e tehe po pe: “A'ea Paulo'ga ei nhande ve. A'ereki ga nianearōi,” pe'e po pe novīa. Ji opoarō hete reki! Tupana'ga okwaha a'ea.

¹² Ndapyhygi ji itambere'ia pe hugwi. Aerē po ti na jitehe nehē no tamombi ti ji ga'ete'varuhua ji ve – kiroki ga onhimbohete oporavykya rehe. A'ereki ga e'i tehe ojive: “Oromombe'u ore Cristo'ga pe me Paulo'ga javijitehe,” e'i tehe ga ojive. A'ereki ore ja rūi reki ga ndekoi.

A'ereki ġa opyhy itambere'ia onhi'ġa renduve'ġa hugwi jipi. ¹³ Ga ko Cristo'ga moirūhara'ġaatyvive'ġa. A'ereki Cristo'ga rūi e'i ġa pe ġa ko nhimoirūharamo oko javo. O'mbero ġa imombe'ui ojipe'ġa pe ġa moandyandyita. Oa'āa'ā ġa Cristo'ga moirūhara'ġa okokatu'aġa pepyteri pe oroko tuhē ore gamoirūharamo javo o'mbero.

¹⁴ Nianhimomby'ai nhande a'ea rehe. Satanás'ga vehevi oa'āa'ā hete Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa ġwendy'jandy'javamo ako tuhē ji Tupana'gapyriva'ero jipyryvamo javo o'mbero. Nahā ga rekoi nhande moandyandyipota nhande arōe'yma. ¹⁵ A'ero nhande nianhimomby'ai Satanás'gareheve'ġa ndehe ġa okokatuve'gareheve'ġa ra'aġame oroko tuhē ore Jesus'gareheva'ero javo o'mbero. Aerē mbapava koty ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.

Hahy hete Paulova'ea pe

¹⁶ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Tape'ei ji ve: “Paulo'ga ikwahave'ŷve'ga ja onhimbohete.” A'ea pe ti tape'ei ji ve. Pe epotarama ji ve ji rendu tehe a'ero. A'ereki ji tanhimbohete'i no.

¹⁷ Jesus Cristo'ga nhandepojy kaharete'ga nde'i ji ve: “Enhimbohete ti javo ġa pe.” A'ea rūi ga ei ji ve. Jihi reki a'e jijive ikwahave'ŷve'ga ja jipyry tuhē ji javo.

¹⁸ He'yive'ġa onhimbohete pepyteripeve'ġa nahanahā ore ojipe'ġa hohe javo. Nurā ti ji nhimbohetei no kiro. ¹⁹ A'ereki pe pehendu tehe ikwahave'ŷve'ġa pendoryndoryvamo ġa ndehe. Nahā ikwahapyramo po pe ndekoi pejikovo ġa ndehe naerū novīa? Po ikwahapyra'ġa nohendukatui ikwahave'ŷve'ġa hamo.

²⁰ Ga napembopiro'yukari pe mondomondovo onhi'ġa rupi jipi. Ga opojyka pa peitambere'ia pembatera reheve pe moandyandyita. Pe me ġa ei: “Ore huvihavamo oroko. Peko tehe pe ore pyri,” ei ġa pe me. Ga pe mbotegwete hete pe pojihuve'yma. Emo pe ġa nendu tehe reki jipi ġandekote'varuhua mbogwavipeavo na ġa ndekoi nahā ore ve javo.

²¹ “Paulo'ġa opojihu huvihave'ŷva'ero okovo ore atyvi,” ei ġa pe me. A'e ji pe me: A'iti tuhē ore oropojihu ite'varuhuva'ea. Nurā ore oropojihu oronhimimbojigwaraja pe ndehe. A'ea rehe ji poyjahetero pe nderekokatuavo. Ore ġa atyvi oroko. Ndorojigwarai ore pe ndehe. A'ea pe ndapekwahavihu naerū?

Ga ja reki kiro ji nhimbohetei a'ero. A'e tehe reki ji ikwahave'ŷve'ġa ja. A'ereki ite'varuhu ahe nhimboheterame.

²² “Ore ko hebreusramo oroko,” ei ġa onhimboheteavo.

Jihi ko hebreuramo no, a'e ji nhinhimboheteavo.

“Ore ko israelitasramo oroko,” ei ġa.

Jihi ko israelitaramo ako no, a'e ji.

“Ore ko Abraāova'ea rakykwepoharamo oroko,” ei ġa.

Jihi ko Abraāova'ea rakykwepoharamo ako no, a'e ji.

²³ “Oroporavyky ore Cristo'ga pe,” ei ġa onhimboheteavo. Jihi kaitu ko aporavyky hete Cristo'ga pe ġa hohe. A'ea ji ei nhinhimboheteavomo ikwahave'ŷheteve'ga ja heagwryve'ga ja. Po ahe nonhimbohetei hamo. Emo ji tanhimombe'u katu pe me.

Ga hohe ji he'yjuhu aporavykyvyky Cristo'ga pe.

Ga hohe ji he'yjuhu akiaki cadeia pype. A'ereki Cristo'ga arõe'ÿve'ğa ji mongimongi cadeia pype ji mo'ama Paulo'ga ti tomombe'ua'javyme Cristo'ga javo.

Pepyteripeve'ğa hohe ji he'yjuhu akwahakwaha hahya. A'ereki Cristo'ga arõe'ÿve'ğa ji nupanupã teremombe'ua'javi Cristo'ga javo ji ve.

Ji amano gweregwerevi.

²⁴ Kiro ji imombe'ukatui a'ea pe me:

Manamename'ĩ cinco vezes ға ji pyhyphygi ji nupanupamo ipira apopyra pyvõ. Jipyhyga nanani judeus'ğa nduvihava'ğa ei: “Penupanupã ti Paulo'ga momi trinta e nove ga mondohondohoga ipyvõ,” ei ға ojipyryve'ğa pe. A'ero ға ji nupanupã trinta e nove okovo Moisés'va'ea remimbo'eagwera rehe.

²⁵ Manamename'ĩ três vezes romanos'ğa gwyriveve'ğa ji pyhyphygi ji nupanupamo vvyra pyvõ.

Ojipeji ojipe'ğa ji apiapi ita pyvõ ji juka pota novã.

Manamename'ĩ três vezes yharuhua ihoi ypy pe ji rerotypyvy gweregwerevi ypy pe no.

Ojipeji ji pytai ypihua ruvihava pyteri pe pyytunimo arimo no yhara raygwera rehe.

²⁶ Ambojoapiapi ji jigwovo ғacidades pe ғagwyri pe no. Tiruahũ ji ve ji hojihorame jipi. Kiro ti ji imombe'ukatui pe me:

Tiruahũ ji ve ji paranauhũ ahaahavame nhatymbavame.

Tiruahũ ji ve iporomive'ğa imimame nhimbatera ji hugwi ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve jire'yja'ğa judeus'ğa ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve judeus'garũive'ğa ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahumba ji ve ji hojihorame cidades pe ongae'ÿi me no ypihua ruvihava rehe no.

Tiruahũ ji ve ға ji moandyandyirame – kiroki ға e'i ji ve o'mbero: “Nde ja ore orojiko Cristo'ga rehe.”

²⁷ Aporavyky hete ji ipyhyga mbatera ji ve. Jipokapa ji!

Manamename'iuhũ ji ndakiri.

Manamename'iuhũ ty'ara ji jukai. Nday'uy'ui ji no jitekovo.

Manamename'iuhũ ji nda'ukatui.

Manamename'iuhũ iroyxağahivuhu ji ve. Ahã ji ve nhimbukuhava jipira.

²⁸ Koji'iva'ea tiruahũ ji ve nanongara hahyva'ea no. A'ea ji namombe'ui kiro.

Ojipeva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me jipy'a. Nane'y mi ji ağataruhuramo Cristo'gareheve'ğa ndehe nhaporemõ – kiroki ға pe ji Cristo'ga mombe'u ға mbojikoguka ga rehe. Akwaha pota ji mara'ngu po ға ojikheteavo kiro Cristo'ga rehe javo.

²⁹ Po ojipe'ğa oko gwereuhu Cristo'ga nhi'ğa rupi opopoakare'ymamo, a'ero ji haykahetei gapopoakare'ymagwera. Ji ndajipopoakari a'ero. Po ojipe'ğa ga mbo'e ite'varuhua rehe tambotegwete ti ji ga javo, a'ero ji nhimboahivi ға pe.

³⁰ Tanhimbohete ti ji ikaturo ғwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ğa onhimbohete pe mbohoryva. A'ero kiro ti ji nhimbohetei no. E'i ға ji ve: “Nahanahã Paulo'ga rekoi. Nurã ore ikwahavi ga ndipopoakari javo,” ei ға.

Kiroki omboukwaha jipopoakare'yma – a'ea rehe ti ji nhimbohetei kiro a'ero. ³¹ Nanhi'mbei ji javo pe me. Tupana'ga okwaha a'ea. Gaha nhande timbohete avuirama. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojoykaharete'ga ruva'ga.

³² Jiruvame cidade de Damasco pe governador'ga ji pyhyguka pota ikwehe novña. A'ero ga soldados'ga mondoi cidade rokairungava apoa pyri portões pyri ġa mo'ama pevo tonhimimyme ti Paulo'ga nhande hugwi javo. Garuvihavuhu'ga ko Aretas'ga. ³³ Cristo'gareheve'ġa ki a'e te ji poko. Anhimbo'a ji pandyruhua pype. A'ero ipype ji rekorame ġa ji mondoi cidade rokairungava kwara rupi ji mbojyva vvyvo. Nahã ji nhimimi Damascopewe'ġa nduvihava'ga hugwi jigwovo ga hugwi. Nahã jipopoakare'yma a'ero. Nanongara rehe ji nhimbohetei a'ero.

12

Paulova'ea omombe'u Cristo'ga rembiepiukara

¹ Koji'i ti ji tanhimbohete ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ġa onhimbohete pe mbohoryva. Nomombyryvi reki ji nhimboheterame. Emo ji nhimbohetei jitehe. Kiro ji imombe'ui a'ero Cristo'ga rembiepiukara ji ve nhandepojoykaharete'ga rembiepiukara. Ga ikwahavukari ji ve aherembikwahavipyre'yma no.

² Ga hepiukarirē ji ve catorze anos imbokwara'ari ji rehe kiro. Ojipeji Tupana'ga ji reroho yvagi pe kako hepiuka ji ve kako. Kiro ti ji imombe'ui jirerohohava. Avo yvya koty ji rekoĩ Cristo'gareheva'ero kako. Nanime Tupana'ga ji pyhygi ji rerogwovo jaytata'ia rehero'ĩ ji rerogwovo dois yvaga aherovai yvaga pype hete. Mara'ngu po jira'oa tuhē Tupana'ga herogwovo? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo yvagi pe? Ji ndakwahavi. Tupana'ga jate okwaha a'ea.

³⁻⁴ Ji reroho ga yvagi pe ahererekokatuhai pe. Mara'ngu po Tupana'ga jira'oa rerogwovo? Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo? Ji ndakwahavi, a'e ji. Tupana'ga jate okwaha a'ea. Yvagi pe ahererekokatuhai pe ga ji rerohoi. Pevo ji henduvi pevove'ġa nhi'ĩġame. Tegwete nhiremimombe'uhava. A'ereki Tupana'ga nomombe'uukari ji ve a'ea yvagipeve'ġa nhi'ĩġa. ⁵ Nanongara'ga po ji ga mbohetei hamo – kiroki Tupana'ga rembiroho'ga. Emo po ti ji nanhimbohetei jijihe nehē. Jipopoakare'yma rehe jate ti ji nhimbohetei nehē.

⁶ Po ti ji nhimboheteipotari Cristo'ga rembiepiukara rehe, a'ero po ti ikwahave'ỹva'ea ja rūi ji rekoĩ nehē a'itituhēva'ea mombe'gwovo ġwaramo. Emo po ti ji namombe'ui ojipea pe me nhinhimbohete'e'yma. A'ereki ji a'e: Po ti ji a'ea mombe'ui pe me nehē, a'ero po ti pe nhimboheteranuhūi nehē Paulo'ga pe Cristo'ga gwepiuka hete javo. Pyry pe ikwahavi jireaporoġita jate henduva nhiremimbo'ea Cristo'ga rehe.

Paulova'ea omombe'u nahã ji ndajipopoakari javo

⁷ He'yiva'ea Cristo'ga okwahavuka ji ve aherembikwahavipyre'yma ikwehe. Ikatu hete ji ve ji monhimomby'aheteavo ga ikwahavukarame ji ve. Aerē Tupana'ga ei ovyteri pe: “Mara'ngu po Paulo'ga onhimboheteranuhūavo jihi jate Tupana'ga ji arō hete ikwahavuka ji ve javo?” ei Tupana'ga. “Na ti Satanás'gapyriva'ea anhaġa ihoi ga pyri ojigwaraita ga rehe nehē tonhimboheteranuhūyme ti Paulo'ga javo,” ei Tupana'ga ovyteri pe.

Na tuhē ji ve a'ero. Nane'ymi juhua ja Satanás'gapyriva'ea anhağa jigwarai ji rehe ji mbopopoakare'yma. A'ero ji nanhimboheteopotara'javi.

⁸ Trēs ko ji a'ea'jaa'ja nhandepojoykaharete'ga pe Cristo'ga pe tojipe'a ti Satanás'gapyriva'ea ji hugwi javo. ⁹ Emo Cristo'ga e'i ji ve: “Ndape'ai ti ji nde hugwi nehē. Ji amombyry nde ve jipi. A'ero nhiremimombyryva ihygi nde rehe ndepokohavamo. A'ereki ndepopoakare'ymame igwaigwavete jipopoakara nde pojykapavi nde pokoheteavo jipi,” ei Cristo'ga ji ve.

Nurā koji'i pyry ji ve kiro jipopoakare'yma Satanás'gapyriva'ea pe'ahava hohe. Epe'a ti ji hugwi, nda'ea'javi ji Cristo'ga pe a'ero. Jipopoakare'yma rehe ji roryheteramo a'ero nhinhimboheteavo hehe Cristo'ga popoakara tajipojyka ji rerekovo javo. ¹⁰ A'ero ji nhimohēhetei jipopoakare'yma rehe jipopoakare'ymame Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Cristo'ga arōe'ŷve'ġa ji mbotegwete novīa. Emo nhimbotegwetea rehe ji nhimohēhetei. Ite'varuhu ji ve novīa. Emo ite'varuhuva'ea rehe ji nhimohēhetei. Ga ombuhu hahyva'ea ji ve novīa. Emo hahyva'ea rehe ji nhimohēhetei. Tiruahū ji ve novīa. Emo tiruahūva'ea rehe ji nhimohēhetei. Nanongara rehe nhapremo ji nhimohēhetei. A'ereki naname ji ve ji ndajipopoakari. Jipopoakare'yma nanani Cristo'ga ombuhumbuhu opopoakara ji ve a'ero.

Paulova'ea nhaġataruhu Corintopeva'ea rehe

¹¹ Ikwahave'ŷve'ga ja tuhē ko ji ko nhinhimboheteavo. Emo ji imbojari pe ndehe. A'ereki pe nanhimbohetei jipi Paulo'ga Cristo'ga moirūharamo tuhē jave'yma. Pehe po pe'e a'ea hamo ji repyga pepyteripeve'ġa pe hamo. Emo pe ndape'e'i reki ji mbohete'e'yma.

Pepyteripeve'ġa e'i ji ve: “Paulo'ga ko okoteheva'ea.” A'ea ġa ei – kiroki ġa e'i tehe ojive huvihavuhuro ore rekoi Cristo'ga moirūharamo orokovo javo.

Po ji okoteheva'ea, a'ero po ġa okoteheva'ea no. A'ereki ji ġagwyre'iva'ea rūi tuhē. ¹² He'yiva'ea Tupana'ga japoukari ji ve ahemonhimomby'aheteva'ea hepiuka opopoakahetea pepyteri pe ikwehe. Nanongara ga japoukari ji ve ji poravykyrame ga pe Cristo'ga mombe'ġwovo pe me jikweraje'yma. Japoukaro ġwaramo ga ikwahavukari pe me a'ero Paulo'ga ko nhimoirūharamo oko javo.

¹³ Nahā ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame pe me a'ero. Na jitehe ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ġa pe no. Ojo'jajo'ja ji rekokatui pe me ġa pe no. Marā ji rekote'varuhui pe me jijekokaturame ġa pe naerū?

Ji nda'ei pe me ikwehe: Pembuhumbuhu itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro ġwaramo. A'ea rūi ji ei pe me ikwehe. Nurā po pe ei ji ve naerū: “Paulo'ga ite'varuhu ore ve ipyhyge'yma ore hugwi ipyhygame ojipe'ġa hugwi.” A'ea po pe ei ji ve naerū? Po pe ei a'ea ji ve, a'ero ji nhimomby'ahetei heroviare'yma! Jipyry ji pe me imbuhurukare'yma pe hugwi ikwehe.

¹⁴ Dois ko ji hoi pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'japotari pe pyri. Nda'ei po ti ji pe me nehē: Pembuhu ti itambere'ia ji ve. A'ereki peitambere'ia ji ndapotari. Apota hete ji nharōhetea. Pe ko jira'yra'java'ea ji ve. Nurā ti jihi topogwereco katu. A'ereki tayri'ġa nduva'ġa omono'ō itambere'ia tipyhy ti mbatera nhandera'yra'ġa pe javo. Tayri'ġa nomono'ogi uva'ġa

pe jipi. ¹⁵ Penduva'javamo ti ji roryheteramo imondopava nhinhik-wava'ēga pe me nehē pe pokoga pe mbojikoheteavo Cristo'ga rehe nehē. Igwaigwavete ji pe arōheterame igwaigwavete po pe nanhiarōi naerū?

¹⁶ Pe'ji po pe a'ero pejikovo nhinhi'īga rupi: “Paulo'ga nde'i pembuhu ti itambere'ia ji ve jave'yma,” pe'e po pe.

Emo po pepyteripeve'ga ei: “Heaporoğita te'varuhu Paulo'ga pe moandyandyita reki. A'ereki ga e'i: ‘Pembuhu itambere'ia toromondo ti ojipe'ga pe,’ ei ga. Pe imondorame ga ipoykai ojive pe moandyandyita,” e po ga o'mbero.

¹⁷ Ji nopomoandyandyangavi. Ji ojipe'ga mondorame pe pyri ga nde'i pe me: “Pembuhu ti itambere'ia ore ve.” A'ea rūi ga ei herure'yma pe hugwi imbuhure'yma ji ve.

¹⁸ A'e hete ji Tito'ga pe ikwehe: Eho ti Corintopeve'ga pyri. A'ero ga hoi pe pyri. Ga rupi ji amondo ojipe'ga no. Tito'ga napemoandyandyi reki pembuhu ti ore ve jave'yma. Gareaporoğita ko jireaporoğita ja. Ojo'ja hete orepy'a ojogwehe.

¹⁹ Marāi pe pejiyvyteri pe penhi'igame nhirembikwatijara pe? Pe'e po pe: “Onhimombe'umbe'u Paulo'ga nahanahā ji ako katu pe moandyandyje'yma javo. Nahā ga ei nhande ve te'i katu ti ga ji ve javo.” A'ea po pe ei ji ve naerū? Na rūi reki ji reko. Tupana'ga ore renduva ore nhimombe'ukatui a'itituhēva'ea mombe'gwovo katu Cristo'gareheva'ero. Oreremiarōhara ko pe, a'e ji pe me. Pe ndepyga ore imombe'upavi timbojiko hete ti Corintopeve'ga Cristo'ga rehe javo. ²⁰ A'ereki ji nhi'ağataruhu nhandejogwerekoagwama rehe jihorame pe pyri.

Mara'ngu po ti nhande javo ojohupe: “Ndapyryvi ndereaporoğita ji ve”?

Mara'ngu po ti pe pejogwayva nehē? Mara'ngu po ti pe penhimyromo pejogwehe nehē? Mara'ngu po ti pe penhimboahiva nehē? Mara'ngu po ti pe javo pejohupe: “Ore ko pohoheva'ero”? Mara'ngu po ti pe penhombotegweteavo nehē? Mara'ngu po ti pe pe'mbero imombe'umoanhana nehē? Mara'ngu po ti pe penhimboheteavo nehē? Mara'ngu po ti pe pejikouhuavo penhimbotarimova'ea rupi nehē?

²¹ Mara'ngu po ti Tupana'ga ji mbopoyjayjare'yma'java ji horame pe ndepiaga nehē? Nhi'ağataruhu ji pendekote'varuhua rehe. A'ereki pe peko te'varuhu penhimongyavo ikwehe. Pepyteripeve'ga hambireko te'varuhu. Ga oko gwembireko'ğartive'ga pavēi. Ga ndoakwahavihu ikwehe. Mara'ngu po pe pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoğita reroyjita? Po pe pohire'ymame jugwi po ti ji rekovevehui jijehe'gwovo pe ndehe jipoyjayjare'yma nehē.

13

Mominakotyva'ea Paulova'ea okwatija Corintopeva'ea pe

¹ Dois ji ahoaho pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'javi pe pyri nehē. Nhivahemame pe pyri ti ji henduvi gāndekote'varuhua mombe'ua. Xako po ti nhande Tupana'ga rembikwatijarukara rupi a'ero nehē – kiroki e'i nahā: “Ojipejive'ga imbojarame ojipe'ga rehe,

tihenduvyme ti ga. A'ereki ga tehe omombe'u garekote'varuhua.

Po ojipe'ga imombe'ui garekote'varuhua no,

tihendu ti ganhi'īga a'ero ikwahava ga ekaturame.

Po doisve'ga omombe'u,
tihendu ti a'ero.

Po trêsvê'ga omombe'u,
tihendu ti a'ero.

Nahã ti nhande rekoi a'ero henduva gândekote'varuhua mombe'ua nehê," e'i ikwatijari pyra.

² Jihoa'javame pe pyri ji ei pepyteripeve'ga pe ga momoranduva ikwehe – kiroki ga ndopohipotari okote'varuhua hugwi ikwehe. Avo jirekorame kiro ji ea'javi ikwatija pepyteripeve'ga pe jitehe. Akwatija ji ga pe no – kiroki ga kirê oko te'varuhu no. Kiro ji ei ga pe nhaporemo: Amondo tuhê po ti ji hahyva'ea pe me nhivahema'javame pe pyri nehê, a'e ji ga pe. ³ A'ereki pe pe'e: "Mara'ngu po Cristo'ga Paulo'ga mon-govo omoirũharamo ga monhi'iga jipi? A'ereki Paulo'ga ndipopoakari. Paulo'ga ti tohepiuka Cristo'ga popoakara nhande ve a'ero."

A'ea pe ei. Nurã nhivahema'javame javo pe me ti Cristo'ga imbuhuri tuhê opopoakara ji ve emondo ti hahyva'ea ga pe javo. Ga pe ti tape'ei ga ndipopoakari jave'yma. Opopoakahetea ga gwepiuka pe me nhaporemo.

⁴ Cristo'ga jukarame yva rehe ga po e'i: "Ga ndipopoakari." A'ea po ga ei novia hako. Emo kiro ga okoji Tupana'ga popoakarimo. Ga ja ore ndoropopoakari kiro orojikoty'a Cristo'ga pavêi. Nahã ore rekoi pe pyri imondove'ÿ hahyva'ea pe me ikwehe. Emo orovahema'javame pe pyri javo pe me po ti ore rekoi Tupana'ga popoakarimo nehê orojikoty'a Cristo'ga pavêi avuiramave'ga pavêi nehê.

⁵ Marã pendeaporoğita naerũ? Ndapejikogi pe Jesus Cristo'ga rehe naerũ? Pekwaha hete ti pejiyvyteri pe. Pe napembaragwahavi Cristo'ga jikoty'ara rehe penhipavêi naerũ? Po Cristo'ga ndojikoty'ari pe pavêi, a'ero po pe Cristo'gareheva'ea rũi hamo. ⁶ Pe ikwahavame pejikoga Cristo'ga rehe po ti pe ei Paulo'ga ko Cristo'ga moirũhara'ga tuhê javo nehê no. A'ea ji apota.

⁷ A'e ji Tupana'ga pe:

—Epoko ti Corintopeve'ga tokote'varuhuyme ti ga. A'ereki ji apota gândekokatua, a'e ji Tupana'ga pe.

Ji nda'ei pendekokatua pe ojipe'ga ti te'i katu ji ve javo. A'ereki ji apota tuhê pendekokatua. Emo pe ndekote'varuhua'jave'ymame po ti ore noromondoa'javi pe me hahyva'ea hepiukare'yma Tupana'ga popoakara pepyteri pe. Ji hepiukare'ymame po ti ojipe'ga ei ore ve nehê: "Paulo'ga ko Cristo'ga moirũhara'ga rũi. A'ereki ga ndohepiukari ore ve Tupana'ga popoakara," e po ti ga nehê. Na ga etehei ore ve a'ero. A'ereki koji'i pyri hete ji ve pendekokatua. ⁸ A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea pe me.

Po pe ndekote'varuhui, a'ero ti ore toromondo hahyva'ea pe me toko ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe a'itituhêva'ea rehe javo. Po ti pe ndekoi Tupana'ga nhi'iga rehe, a'ero po ti ore pe pokogi nehê koji'i ti Corintopeve'ga ndekokatui nehê javo. ⁹ A'ea ore oropota hete pendekokatua. A'ereki pe ndekokaturame ore noromondoi hahyva'ea pe me. A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea. A'ero po pe pe'e: "Paulo'ga ndipopoakari," pe'e po pe. Po ore nahã, a'ero oropopoakare'yma rehe ore roryroryvamo reki. A'ereki pe pepopoaka pejikokatuavo. Oro'e ore Tupana'ga pe a'ero:

—Igwaigwavete ti emongo katu Corintopeve'ğa jipi ğa mbojogwerekokatuavo, oro'e ore ga pe.

¹⁰ Oropota tuhē ore pendekokatua. Nurā avo jirekorame ji ikwatijari imondovo nhinhi'īga pe me pe moğitavo jihoa koty pe pyri. A'ereki ji a'e jivyveri pe: Po ti ji ikwatijana'ēi imondovouka ğa pe, a'ero po ti Corintopeve'ğa pohiri okote'varuhua hugwi nehē. A'ero nhivahemame ğa pyri po ti ji nanhi'igahyi ğa pe nehē imondove'ÿ hahyva'ea ğa pe nehē. Jesus Cristo'ğa nhandepojoykaharete'ga e'i ore ve: “Pepoko ti jireheve'ğa mbojikoheteavo ji rehe nhinhi'īga kwahavuka ğa pe,” ei Jesus Cristo'ğa ore ve. Ga nde'i ore ve: “Penhi'igahy ti ğa pe ğa mbopoyjayjare'yma.” A'ea rūi ga ei.

¹¹ Kiro ji ikwatijapavi pe me nhiirūa pe. Pejoryjory ti Cristo'ğa rehe. Penhimbovyvy ti. Pehendu katu ti oreremimoğita inoğatuavo pepy'a. Pembojo'ja ti pejeaporoğita. Peko katu ti pejohupe. Nane'ymi ti tapeko nahā. A'ero po ti Tupana'ğa oko pe pyri nehē. Gaha nhande arō hete nhandepy'a noğatuavo nhande mbojogwerekokatuavo.

¹² Penho'anhuvā ti penhoiruamo Cristo'ğareheva'ero.

¹³ Avo'e'ğa – kiroki ğa Tupana'ğa remimo'ēhara'ğa – ğa nhaporemo omondouka onhi'īga pe me.

¹⁴ Kiro ji ei:

Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ğa tomombyry ti pe me.

Tupana'ğa ti tokwahavuka pe me gwemiarōhetea.

Tojikoty'a Tupana'ğa ra'uva pe pavēi.

PAULOVA'EA OMOMBE'U GALÁCIAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Gálatas

Paulova'ea okwatijaruka Galáciapeva'ea pe

¹ Jihi ko Pauloramo. Jesus Cristo'ga ji mongo omoirūharamo ikwehe. Tupana'ga pavēi nhanderuvete'ga pavēi ga ji mongo ikwehe. Yvyakotyve'ga rũi ji mongo gamoirūharamo. Jesus Cristo'ga nanhimongoukari yvyakotyve'ga pe. Jesus Cristo'ga tuhē ji mongo omoirūharamo Tupana'ga pavēi. Gaha ombogwera Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi ikwehe Tupana'ga. ² Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'igā mondovouka pe me – pero ki pe peju pejigwyri pe Galácia pe. Pejiko pe Jesus Cristo'ga rehe pejatykavo ga mboheteavo jipi. Pe me nhipavēive'ga omondo pota onhi'igā no Jesus'gareheve'ga.

³ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoḡatu ti ḡa pepy'a, a'e ji.

⁴ Cristo'ga onhikwava'ē omanomo heikwehe tamombo ḡandekote'varuhua javo. “Tamano ti ji ḡa mbopiro'yavo gweaporoḡitate'varuhua hugwi,” ei Cristo'ga. A'ereki aḡwamove'ga gweaporoḡita te'varuhua hete jipi. Jesus Cristo'ga oko nhanderuvete'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe omanomo nhande repyga a'ero heikwehe. ⁵ Timbohete Tupana'ga jipi a'ero. Na tuhē.

Cristo'ga mombe'upyryva

⁶ Ji mo'ma hete ḡa pe mombe'urame ji ve ikwehe. A'ereki kotihĩ pe pepohi ga hugwi – kiroki ga pe mo'ē ojive Cristo'ga remimombyryva rupi. Pepohiruhu reki pe Tupana'ga hugwi kiro ojipe'ga nemimombe'ua rupi pejikovo. A'ereki ḡa e'i pe me: “Pyriva'ea ore oromombe'u,” e'i tehe ḡa pe me. ⁷ Ndogwerekoi reki irũa Cristo'ga mombe'upyryva. Omomyi tehe ḡa pepy'a herojijyipota pyryva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ero ḡa jatyviva'ea omombe'u pe me. ⁸ Tupana'ga po ti ombohahyuka ḡa pe hamo. Ore vehevi po ti jatyviva'ea imombe'ui pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ore ve hamo. Po ti yvagahugwive'ga vehevi imombe'ui jatyviva'ea pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo. ⁹ A'e ji a'ea pe me ikwehe. Kiro ji ea'javi no: Pehendu katu pe ji imombe'ukaturame Cristo'ga mombe'upyryva ikwehe. A'eaatyviva'ea ḡa imombe'urame pe me po ti Tupana'ga tombohahyuka ḡa pe hamo.

¹⁰ Ji nda'ei: Yvyakotyve'ga tanhimbohete. A'ea ji nda'ei. Tupana'ga tanhimbohete. A'ea ji ei. Ji nda'ei no: Tonhimohē ḡa ji rehe. Nda'ei ji a'ea. Po ji ipotari ve ḡanhimohema jijihe, a'ero po ji ndakoi Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe hamo.

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirūharamo

¹¹ Nhiirũ, kiro ti ji ikwahavukari pe me. Amombe'umbe'u ji pyryva'ea jipi. Emo yvyakotyve'ga ndeaporoḡita rũi nhiremimombe'ua. ¹² Yvyakotyve'ga nanhimbo'ei a'ea rehe. Jesus Cristo'ga reki okwahavuka ji ve.

¹³ Omombe'u pa ġa pe me jirekoagwera raikwehe. Ajikwaku hete ji jire'ya'ġa javijitehe judeus'ġa javijitehe ikwehe. Ambohahy hete ji Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe Jesus Cristo'gareheve'ġa pe. “Tamaha'nhyamba ti ġa,” a'e ji ġa pe novia. ¹⁴ Judeuramo ji akwaku hete jire'ya'ġa hohe jirupive'ġa hohe. Ga hohe ji rekohetei oreramonhava'ea remimbo'eagwera rupi katu ikwehe.

¹⁵ Tupana'ga pyry hete reki ji ve. Ji are'ymame ga ei ji mombe'gwovo: “Aerē po ti ji Paulo'ga mongoi jira'yra'ga moirūharamo nehē,” ei Tupana'ga. ¹⁶ “Akwahavuka hete ti ji Jesus'ga ga pe tomombe'u ti ga ga nehē javo. Judeus'ġarūive'ġa pe po ti ga Jesus'ga mombe'ui nehē,” ei Tupana'ga ji mombe'gwovo. Okwahavuka ga Jesus'ga a'ero ji ve ji mbojikoguka ga rehe ikwehe. A'ea rupi ji ndahoi ojipe'ġa pyri tanhimbo'e ti ġa javo. ¹⁷ Ji ndahoi ve cidade de Jerusalém me jara'ġa pyri Jesus'ga moirūhara'ġa pyri. Ji renonde ġa Jesus'ga moirū. Emo ji ndahoi ġa pyri nhinhi'igā ġa pe. Arábiavepe'ġa gwryi pe ji hojipei reki jitekovo ikwehe. Aerē ji jivyri cidade de Damasco pe ikwehe.

¹⁸ Trēs kwara mbo'arirē ji hoi Jerusalém me tahepia ti Pedro'ga javo. Mbohapyrete ji kiri quinze ji kiri ga pyri ikwehe. ¹⁹ Ndahepiagi ji jara'ġa Jesus'ga moirūhara'ġa. Tiago'ga jate ji ahepia Jesus'ga irū'ga nhandepojykaharete'ga irū'ga.

²⁰ A'itituhēva'ea ji amombe'u pe me ikwatijaruka. Tupana'ga ji repia ikwahava nhi'mbee'yama.

²¹ Aerē ji hoi judeus'ġa gwrya hugwi Judéia hugwi ikwehe. Hajiheve'ġa gwryi pe ji hoi Síria pe Cilícia pe no. ²² A'ea rupi Judéiavepe'ġa ndajirepiagi ve Jesus'gareheve'ġa. ²³ Ji mombe'ua reki ġa ġwendu. Ojipe'ġa po e'i ġa pe: “Kiroki ga ombohahy nhande ve ikwehe – kiro ga jirojijyi reki,” e po ġa ji mombe'gwovo. “Ymya ga nhande moka'nhyopotari okovo. Omombi pota ga nhandejikoga Jesus'ga rehe novia. Emo aġwamo ga Jesus'ga mombe'ukatui reki pejiko ti ga rehe javo,” e po ġa. ²⁴ Henduvame ġa Tupana'ga mbohetei jijirojijya rehe a'ero.

2

Paulova'ea oho huvihavava'ea pyri

¹⁻² Aerē catorze ji kwara mbo'ari jitekovo. A'ero ji hoa'javi Jerusalém me. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Ehoa'ja ti kiro Jerusalém me,” ei ga. Garembi'ea rupi ji hoi pevo a'ero Barnabé'ga pavēi ikwehe. Tito'ga ji aroho ji rupi no. Huvihava'ga pyri ji hoi nhinhimombe'gwovo. Huvihava'ga, ei Jesus'gareheve'ġa ġa pe. Ga pe tehe ji imombe'ukatui nhiremimbo'ea a'ero. “Ambo'embo'e ji nhandere'yja'ġarūive'ġa judeus'ġarūive'ġa jipi,” a'e ji ġa pe. “Pyryva'ea rehe ji ġa mbo'ei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. Aġwamo na jitehe no. Nahanahā ji ei ġa pe jipi,” a'e ji imombe'gwovo huvihava'ġa pe. Igwete ji imombe'upakatui ġa pe nhiremimbo'ea te'yime ti ġa ji ve oreremimbo'eaatyviva'ea rehe nde ġa mbo'ei javo. Nde'i tuhē reki ġa a'ea ji ve a'ero. ³⁻⁶ Emo ore nhomonhi'igame ojipe'ġa oko orepyteri pe henduva orenhi'igā. “Ore ko peirūa. Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe pe javijitehe,” ei ġa o'mbero. Uhu reki ġa ore pyri tihepia ti ġandeaporoġita javo. “Maranuhū ġa ndekoi?” ei ġa. “Marā ġa piro'yramo Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi ojikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi?” ei ġa ojohupe. Nurā ġa ei ore ve: “Po nhande niandepiro'yi te Moisésva'ea remimbo'eagwera

hugwi. Tihendu katu pa po nhande a'ea hamo,” ei ġa ore ve. “Ehepia te Tito'ga,” ei ġa, “Paulo'garupive'ga. Ga ko Gréciapeve'ga. Nhandere'yja'ga rui ko ga judeu'ga rui,” ei ġa ore ve. “Pekytiuka ti garakwanha pira a'ero ga mongovo nhande ja. Nahã po ti pe Moisésva'ea nhi'ġa po'rui nehẽ,” ei ġa ore ve novĩa. Ga nomombe'ui a'itituhẽva'ea. Nurã ore ndorokoi'i ġanhi'ġa rupi ġa erame ore ve. “Po ti nhande rekoi ġanhi'ġa rupi, a'ero po ti ojipe'ga heroviari ġa'mbea nehẽ,” oro'e ore orojohupe. Ndoropotari ore pemoandyandyjuhua. Nurã ore ndorokoi ġanhi'ġa rupi tapekwaha katu ti a'itituhẽva'ea Jesus Cristo'ga mombe'upyryva.

Igwete huvihava'ġa – huvihava'ġa, e po ġa ġa pe. A'ea pe ji nda'ei. A'ereki nanongara pe rui Tupana'ga ei. Nhandereaporogita pe ga ei. Igwete huvihava'ġa nde'i ji ve: “Embo'e ti ġa ojipea rehe.” A'ea ġa nde'i. “Ekytiuka ti Tito'ga,” a'ea ġa nde'i ji ve no. ⁷ A'ereki ġa e'i: “Tupana'ga moirũhara'ġa memei ko ġa Paulo'ga Pedro'ga no. Ga pe memei Tupana'ga e'i: ‘Tombo'e ti ġa pyryva'ea rehe Jesus'ga mombe'gwovo’,” ei ġa. “Pedro'ga pe Tupana'ga ei: ‘Judeus'ġa ti embo'e Jesus'ga rehe.’ Paulo'ga pe a'e te ga e'i: ‘Judeus'garũive'ġa ti embo'e Jesus'ga rehe,’ ei Tupana'ga,” ei ġa. ⁸ “Tupana'ga omongo Pedro'ga omoirũharamo tombo'e ti ga judeus'ġa javo. Tupana'ga jitehe omongo Paulo'ga omoirũharamo gaha ti tombo'e judeus'garũive'ġa javo,” ei ġa ji mombe'gwovo.

⁹ Aerẽ Tiago'ga, Pedro'ga, João'ga no – ġahã po huvihava'ġa – aerẽ ġa ei ji ve: “Tupana'ga pyry tuhẽ nde ve nde mongovo omoirũharamo,” ei ġa. “Ore javijitehe nde a, Barnabé'ga no,” ei ġa. “Xanhomoirũ ti a'ero,” ei ġa ore ve. “Peho po ti pe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'garũive'ġa pyri nehẽ,” ei ġa. “Ore po ti oroho ga mombe'gwovo judeus'ġa pyri nehẽ,” ei ġa ore ve. “Kwa. Xanhomoirũ ti,” oro'e ore ġa pe. Nurã ore jopopyhygi a'ero. ¹⁰ Igwete ġa ei ore ve: “Tapemoka'nhyimi ti imondovo mbatera Jesus'gareheve'ġa pe – kiroki ġa ndogwerekoi avo oregwryi pe,” ei ġa. “A'ea pe jate ko ore ei pe me,” ei ġa ore ve. Ji namoka'nhyimi tuhẽ jijirokwa ġa ndehe imondomondovo mbatera ġa pe jipi.

Pedrova'ea ndokokatui Antioquia pe

¹¹ Aerẽ Pedro'ga ruri ore pyri cidade de Antioquia pe ikwehe. Igwete ji ga movahĩ ġandovaki. A'ereki ga ndokokatui ojihe'are'yma judeus'garũive'ġa ndehe. ¹² Urypyrame Pedro'ga i'ui judeus'garũive'ġa pyri jipi ojihe'a ġa ndehe – kiroki ġa Jesus'gareheve'ġa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ġa nduri. Pedro'ga opojihu reki Tiago'gahugwive'ġa. A'ereki judeusramo ġa ojikwaku. Judeus'ġa e'i jipi: “Judeus'garũive'ġa ndojikwakuvi. Ndi'ui nhande ġa pyri a'ero,” e'i judeus'ġa jipi. “Po pyry tuhẽ te nhande i'ui ġa pyri hamo,” ei Pedro'ga ovyvyteri pe novĩa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ġa nduri. Igwete Pedro'ga ġa pojihuvi. Nurã ga ndo'ua'javi judeus'garũive'ġa pyri ojihe'are'yma ġa ndehe. ¹³ Na jitehe jara'ġa no nhandeirũ'ġa. Judeusramo ġa hoi Pedro'ga rupi ojihe'are'yma judeus'garũive'ġa ndehe. Ga jihe'are'ymame Barnabé'ga vehevi ġa mbopogwei. A'ero ga ndo'ua'uvi ġa pyri no.

¹⁴ Nahã Pedro'ga ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Igwete a'ea repiagame ji Pedro'ga movahĩ ġandovaki. “Nde ko judeu ji javijitehe. Emo judeus'ġa atyvi reki nhande rekoi aġwamo nhaneramonhava'ea atyvi,” a'e ji. “Nhaneramonhava'ea ojikwaku pa jipi. Nhande ki a'e te nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga

rehe nhande jikwakupigi a'ero ikwehe,” a'e ji ga pe. “Judeus'garũive'ga javijitehe reki nhande rekoí aḡwamo. Maraname nde euhui kiro judeus'garũive'ga pe a'ero? A'ereki nde ere'e ga pe: 'Pejikwaku ti, a'ero po ti ore jihe'ari pe ndehe nehê.' Po ahe nombojikwakuvukari ga hamo,” a'e ji Pedro'ga pe ikwehe.

Nahã Tupana'ga nhande mombry

¹⁵ Judeusramo nhande ari kako. Nhande ko ga rũi – kiroki ga ndokwahavi Moisésva'ea remimbo'eagwera judeus'garũive'ga. ¹⁶ Nhande tikwaha pa aheremimbo'eagwera novã. Emo a'ea rupi rũi nhande xanhimombry. Nhande jikogame jate Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ei nhande ve: “Pepry pe kiro.” Tupana'ga nde'i a'ea nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukaturu ḡwaramo. A'ea nhande tikwaha. Nurã nhande jikogi Jesus Cristo'ga rehe ikwehe Tupana'ga tianemombry nhandejikoga ḡwaramo ga rehe javo. Tupana'ga nianemombryvi nhande hendukaturame Moisésva'ea nhi'igagwera. A'ereki a'ea rendukatua rehe rũi Tupana'ga e'i vyvakotyve'ga pe: “Pepry pe kiro.”

¹⁷ Xajiko nhande Cristo'ga rehe Tupana'ga ti tianemombry javo. Nhandejikogame ga rehe nhande ndiajikoga'javi Moisésva'ea nhi'igagwera rehe a'ero. Nurã po ojipe'ga e'i tehe nhande ve: “Pe hendukatue'ymane Moisésva'ea remimbo'eagwera pe peko te'varuhu judeus'garũive'ga javijitehe,” e po ga nhande ve. “Cristo'ga reki pe mbote'varuhu. A'ereki pejikogame ga rehe pe napehendukatua'javi ahenhi'igagwera pejikote'varuhuavo,” e tehe po ga nhande ve. Na rũi reki, xa'e nhande ga pe. Cristo'ga nombote'varuhui tuhê ahe! xa'e nhande ga pe. ¹⁸ Ymya ji jikopigi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ikwehe. Po ji jikoga'javi hehe kiro, a'ero po ji imboukwahavi jirekote'varuhua. A'ereki Moisésva'ea nhi'igagwera tuhê e'i ji ve: “Nde ereko te'varuhu.” ¹⁹ Ji ahenhi'iga renduvame Tupana'ga nanhimombryvi. A'ero ji pohiri ahenhi'igagwera hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki ji repyga Cristo'ga omano yva rehe jirekote'varuhua rehe raikwehe. Jijikoty'a ga pavêi ji piro'yro ahenhi'iga hugwi a'ero – kiroki e'i ji ve: “Ereko te'varuhu nde.”

²⁰ Nhiremimbotarimova'ea rehe ji ndakoa'javi kiro. Cristo'ga reki ji pojyka a ji rerekovo. Gareimimbotarimova'ea rehe ji rekoí kiro jijikoga ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe. Gaha ji arõ hete. Ga onhikwavaê omanomo jirepykaramo raikwehe. ²¹ Ji namovahĩ Tupana'ga remimombryva jijive. A'ereki Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepry pe Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuaḡwaramo.” A'ea Tupana'ga nde'i. Po ga nhande mombryvi hendukatua rehe hamo, a'ero po Cristo'ga manotehei tamombry ga javo hamo.

3

Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe

¹ Ah, Gálatas! Perovia paravuhu pe ḡanhi'iga pejipohia a'itituhêva'ea hugwi. Maraname ga pe moandyandyjuhu pe nderekovo? A'ereki ji amombe'u katu pe me Jesus Cristo'ga manoagwera yva rehe ikwehe.

² Marã naerũ? Pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera po Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri naerũ? Ahã tuhê reki. A'ea rehe rũi ga omondouka pe pyri. Ji Jesus Cristo'ga mombe'urame pe me pe pejiko ga rehe ikwehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe

pyri tapendereko katu javo. ³ Maranuhūrame pe peroviaruhu pejipohia a'itituhēva'ea hugwi naerū? Jypya Tupana'ga ra'uva pe mombry. Kiro pehe penhimombyry avuירים naerū? ⁴ Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe ojipe'ga imbohahyukari pe me jipi. Penhimomirana tehe po pe naerū. Ereki kiro pe pepohi Jesus'ga hugwi. Ndapepohiri po pe ga hugwi ovuhu. ⁵ Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri. Igwete ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea pepyteri pe. A'ereki henduvame Jesus'ga mombe'ua pe pejiko ga rehe. Nurā Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri hepiuka ahemonhimomby'ava'ea. Na rūi pe me Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatua rehe.

⁶ Ehepia re ko Abraãova'ea no. Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe. Gwerovia hete ko ahe Tupana'ga nhi'igā ojikoga ga rehe hako. A'ero Tupana'ga ei:

“Pyry hete Abraão'ga a.

A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei Tupana'ga.

⁷ Pekwaha ti a'ero – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe – ġahā ko Abraãova'ea ra'yra'jave'ga. ⁸ Tupana'ga okwaha nhoġwenonde judeus'ġarūive'ga jikoga ojihe. Igwete ga ei:

“A'ero po ti ji ei ġa pe nehē:

‘Pepyry pe pejikoga ji rehe,’ ei Tupana'ga.

Nurā ga imombe'ui pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

“Oropo'ru po ti ji nde imombyryva ojipe'ga pe nhaporemō nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

⁹ Na tuhē a'ero. Abraãova'ea ojiko hete Tupana'ga rehe hako. Nurā Tupana'ga imombyryvi ahe ve. Ahe javijitehe ojipe'ga jikogame ga rehe Tupana'ga imombyryvi ġa pe no.

¹⁰ Kiroki ġa ojiko Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa pe po ti Tupana'ga imbote'varuhui nehē. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ga hendukatupave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera po ti Tupana'ga imbote'varuhui ġa pe a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

¹¹ Jukwaha nhande ve a'ero. Tupana'ga nde'i: “Pepyry pe Moisésva'ea nhi'igagwera renduva ġwaramo.” Ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga ei ġa pe ġajikoga ġwaramo ojihe:

‘Pepyry hete pe a,’ ei ga ġa pe.

Nanongara'ga po ti heaporogita pyahu a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

¹² Ojikogame Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ġa ndojikogi Tupana'ga rehe a'ero. Ikwatijara i'ei no:

“Okopotarame ahenhi'igagwera rupi po ti ġa nane'ymi tonhi'ipo'ru pa ahe hamo,” e'i ikwatijara.

¹³ Ore ko judeusramo novīa. Emo tegwete reki ore ve Moisésva'ea nhi'ipo'rupava. Ore ahe nhi'ipo'rupave'ymame Tupana'ga ei ore ve a'ero: “Peko te'varuhu pe pejikovo. A'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē,” ei ga. Emo Cristo'ga ore mbopiro'yi garembi'ea hugwi. A'ereki ga orete'varuhua rereko ore repyga omanorame yva rehe. Tupana'ga e'i ga pe: “Ndetē'varuhu nde kiro,” ei ga Cristo'ga pe. A'ereki ikwatijara omombe'u nanongara'ga.

“Kiroki ġa ġa ga mo'ami yva rehe ġa jukavo

– Tupana'ga e'i nhoḡwenonde ḡa pe ite'varuhu hete,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

14 Cristo'ga ore repy ore mbopiro'yavo Tupana'ga ti tomomybyry judeus'ḡarūive'ḡa pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i: “Abraãova'ea po'ruavo po ti ji imomybyryvi ḡa pe nehē.” Igwete ji ei no: Cristo'ga ore mbopiro'y Tupana'ga ti toko ḡwembi'ea rupi katu javo. A'ereki ymya Tupana'ga e'i okovo: “Tamondo ti jira'uva ḡa pyri nehē,” ei ga. Nurā ore jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga imbuhurukari gwa'uva ore pyri ore pojykauka.

Tupana'ga nhi'iga Abraãova'ea pe

15 Nhiirū, nahā nhande rekoji jipi. Mokonha'ḡa po onhomonhi'ĩ mbat-
era rehe ojogwerokuva. “Nahā ti xako,” e po ojipe'ga. “Kwa. Nahā
ti a'ero,” e po ojipe'ga. Igwete po ḡa ikwatijapavi inoḡa onhi'iga a'ero.
Ogwera po ḡa okwatija hehe no. Aerē po na tuhē reki ḡa jogwerekoi.
A'ereki ḡa okwatijapavipe inoḡa. Ndogwerojijyi po ahe a'ea a'ero. Ahe
po ndokwatijari ojipea akoja rehe no.

16 Oro Abraãova'ea pe Tupana'ga ei hako: “Nahā po ti ji tamomybyry
ḡa pe nde po'ruavo nehē,” ei ga ahe ve. Abraãova'ea rymymino'ga
pe Tupana'ga ei a'ea no ojipejive'ga pe. Tupana'ga nde'i he'yive'ḡa pe
aherymymino'ḡa pe. “Nerymymino'ga pe ji ei javo ga pe,” ei ga ahe ve.
A'ereki ga e'i Cristo'ga pe.

17 Na ji imombe'ukatui kiro. Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako:
“Tamomybyry ti ḡa pe nde po'ruavo,” ei ga. Aerē ga ea'javi ahe ve
na tuhē ti javo. Aerē he'yjuhuva'ea quatrocentos e trinta Tupana'ga
kwara mbo'ari okovo. A'ero ga nhi'igi Moisésva'ea pe embo'e ti ḡa
nhinhi'iga rehe javo. Onhi'igame Moisésva'ea pe ga ndogwerojijyi reki
onhi'igagwera ḡwenondeva'ea Abraãova'ea pe. A'ereki onhi'iga rupi tuhē
Tupana'ga oko. 18 Po Tupana'ga ei tamondo ti pyryva'ea javo, a'ero
po ga ḡwembi'ea rupi tuhē imondoi. Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea
ahenhi'iga rendukatua rehe jipi, a'ero po ḡwembi'ea rupi rūi ga imondoi.
ḡwembi'ea rupi tuhē reki ga imondoi pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

19 A'ero po pe ei: “Maraname Tupana'ga omondo onhi'iga Moisésva'ea
pe a'ero tombo'e ti ga ḡa javo?” pe'ji po pe. Ombo'euka ga ahe ve onhi'iga
rehe tonhimombaragwaha ti ḡa okote'varuhua rehe javo. “Tohendu
katu na'ē ti ḡa Moisésva'ea remimbo'ea,” ei Tupana'ga hako. “Abraãova'ea
rymymino'ga hoa renonde yvya koty ti ḡa tohendu katu na'ē,” ei ga.
Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga e'i – kiroki ga pe Tupana'ga
e'i nhoḡwenonde nde po'ruavo ti ji tamomybyry ḡa pe javo, Cristo'ga.
“Gahoa renonde yvya koty po ti ḡa hendukatui Moisés'ga remimbo'ea
nehē hamo,” ei Tupana'ga hako. Nahā Moisésva'ea remimbo'ea ruri
hako. Tupana'ga onhi'ĩ na'ē ojipyrive'ga pe. Aerē Tupana'gapyrive'ḡa
heruri ganhi'iga yvya koty imombe'gwovo Moisésva'ea pe. Aerē ahe
imbuhurukari oreramonhava'ea pe hako. Na tuhē ko Tupana'ga imon-
himoanhani onhi'iga imbuhuruka ahe ve hako. 20 Abraãova'ea pe ki a'e
te Tupana'ga tehe ombuhu onhi'iga. Ga nomonhimoanhani onhi'iga
ojipe'ḡa pe imbuhuruka. Ga tehe ombuhu katu onhi'iga ahe ve hako.

Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ndatekwava'javi

21 Tupana'ga e'i ypy Abraãova'ea pe hako. Aerē ga ei Moisésva'ea pe.
Pe'e po pe a'ero: “Tupana'ga nhi'iga Moisésva'ea pe omovahĩ ganhi'iga
Abraãova'ea pe naerū?” Nomovahĩ tuhē reki. A'ereki Tupana'ga

onhiĩ Abraãova'ea pe ġa mombyryva rehe. A'ereki ġamombyryva ko ġamongoaġwama Tupana'ga pyri. Moisésva'ea remimbo'ea renduva ki a'e te nianemongoi reki Tupana'ga pyri. Po Tupana'ga nhande mongohetei ojipyri nhande aheremimbo'ea rendukaturo ġwaramo hamo, a'ero po ga nhande mombyryvi nhande hendukaturamo hamo. ²² Tupana'ga e'i reki: “Ndipiro'yhavi okote'varuhua hugwi yvya koty,” ei ga. “A'e ji poa ġa pe tamombyry ti ġa nhirembi'eagwera rupi,” ei ga. Ga pe ga ei – kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ġa jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ġa mombyryvi.

²³ Jesus Cristo'ga rure'ymame yvya koty ndorojikogi ve ore ga rehe. A'ea rupi ore ndorepiro'yi ve Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. A'ereki Tupana'ga ġwenduvuka na'ë a'ea ore ve jipi a'ea py'rovo ti ġa tojiko Jesus Cristo'ga rehe javo. “Tojiko ti ġa ga rehe ji ikwahavukarame ġa pe Cristo'ga mombe'ua nehë,” ei ga. ²⁴ Cristo'ga rure'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera ko tayri'ga rerekohara'ga ja ore ve – kiroki ga tayri'ga rereko katu jipi eko katu javo ga pe. Na jitehe Moisésva'ea remimbo'eagwera ore rerekokatui jipi peko katu javo ore ve. A'ereki Tupana'ga e'i: “A'ea ġa ndereko na'ë. A'ea py'rovo ti Cristo'ga toko ġa pavëi,” ei ga. “Cristo'ga ti tomombyry ġa ġajikoga ġwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga. ²⁵ Aġwamo ore jikogi Jesus Cristo'ga rehe a'ero. Nurã Moisésva'ea remimbo'eagwera ndorererekoa'javi. A'ereki ndatekwawa'javi a'ea rehe.

²⁶ Peko pa pe Tupana'ga ra'yramo kiro pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavëi. A'ereki pe pejiko pa ga rehe. ²⁷ Penhimobatizauka pe Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavëi. ²⁸ Ojo'jajo'ja pe ndekoi kiro penhoirüiruamo. Igwete Tupana'ga ei: “Ojo'ja ġa ndekoi kiro judeus'ġa judeus'garüive'ġa pavëi,” ei ga. “Ipiro'yve'ġa ojo'ja ipiro'ye'ÿve'ġa pavëi – kiroki ġa ndipiro'yi ojara'ġa hugwi. Akwaimbae'ġa ojo'ja kunhangwera'ġa pavëi,” ei ga. A'ereki pe nhaporemohoirüirü pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavëi. ²⁹ Cristo'gareheva'ero ġwaramo ko pe Abraãova'ea rymyminoajava'ea. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe aherymyminoaġwama'ġa mombe'gwovo. Igwete po ti Tupana'ga pe mombyryvi nehë.

4

¹⁻² Koji'i ti ta'e pe me a'ea rehe kiro ojo'java'ea mombe'gwovo. Tayri'ga ruva'ga po e'i ojipyryve'ġa pe: “Tamondo pa ti nhimbatera jira'yra'ga pe nehë,” e po ga. “Momi po ti kwara ari ga rehe nehë. A'ea rupi po ti ga ipojoykai nhimbatera ojive nehë,” e po ga ġa pe. “A'ea renonde pereko katu ti jira'yra'ga mbo'eavo ga rerekovo nehë. Pehepia katu na'ë ti gambatera ga pe nehë no. A'ereki ga ivoja'i hete kiro,” e po ga ojipyryve'ġa pe. Gara'yra'ga gwereko pa tehe reki ombatera novia. Emo ga ovoja'irame ndopojykai ve. Okoteheve'ġa javijitehe reki ga rekoi novia ipojoykae'ymame ombatera. Ojipe'ġa ombo'e tayri'ga a'ero gambatera rerekokatuavo. Ga ndipiro'yi ġa hugwi. ³ Tayri'ga javijitehe ko ore rekoi Cristo'ga rure'ymame. A'ereki a'ea rupi ore ndorepiro'yi ikwakuva hugwi.

⁴⁻⁵ Ihoġwerirame Tupana'ga ra'yra'ga rura japiavo Tupana'ga ei ikwehe: “Aġwamo ko pyry jira'yra'ga hoa yvya koty. Tombopiro'y ti ga yvyakotyve'ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga gwa'yra'ga mbuhurukari kokoty ikwehe. Igwete ahe Jesus'ga

mbo'ari a'ero ga monhimomboaka ikwehe. Yvya koty Jesus'ga ruvi hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndipiro'yi a'ea hugwi ore mbopiro'yavo jugwi. “Tupana'ga ti tomomyry ġa pe a'ero. Ereki ġa gara'yramo oko,” ei Jesus'ga.

⁶ Peko pe gara'yramo tuhē. A'ero Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga ra'uva nhandepy'a pyri nhande mbo'eavo. Nurā nhande ehetei Tupana'ga pe Apī. ⁷ Ndapekoa'javi pe kiro pepiro'ye'ŷva'ea a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'yramo pe peko. Gwa'yra ġwaramo Tupana'ga pe mombyrypavi a'ero.

Paulova'ea nhaġataruhu Galáciapeva'ea rehe

⁸ Ymya Tupana'ga kwahave'ymame pe Tupana'gareheva'ea rūi ikwehe. A'ea rupi po pe ndapepiro'yi ha'angava hugwi penemimbohete-hara hugwi. ⁹ Aġwamo ki a'e te pe pekwaha tuhē Tupana'ga. Gaha reki ojkwahavuka pe me pe mbojikoguka ojihe. Maranuhūrame pe perojijyjuhu pejeaporogita kiro pejikopotara'java ikwakuva'ea rehe – kiroki ndipopoakari tehe? Maranuhūrame pe ndapepiro'ypotara'javi a'ea hugwi? ¹⁰ Pekwaku po pe sábadu jipi. Jahya porame po pe pekwaku no. Yapoarupiva'ea po pe pekwaku. Kwara mbo'ara rupi na jitehe no. Nahā po pe ikwakukwakuvi jipi. ¹¹ Oko tehe jipy'a pe ndehe. Mara'ngu po ji poravykyteheuhuavo pe mbo'embo'erame ikwehe, a'e ji.

¹² Nhiirū, a'e hete ji pe me: Ji rupi ti peho. A'ereki ji pe javijitehe no. Pe ndapekote'varuhui ji ve ji horame pe pyri ikwehe. ¹³ Napemoka'nhyimi pe jihoypya pegwyri pe ikwehe. Nhititirūaro ġwaramo ji pytai pe pyri. A'ero ji imombe'ui pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. ¹⁴ Nhititirūa ite'varuhu pe me novīa. Emo pe ndapekote'varuhui ji ve. Pe ji mbuhuruka katu reki pejipyteri pe ji rerekoto katu. Po Tupana'gahugwive'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatu pejipyteri pe hamo. Po Jesus Cristo'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatu pejipyteri pe hamo. Nahā ja ko pe ji mbuhuruka katu pejipyteri pe ikwehe. ¹⁵⁻¹⁶ A'ea rupi pe vy'ahetei ji rehe novīa. A'iti tuhē pe ndekohetei ji rehe penhikwava'eġa ji ve. A'ea rupi pe hendukatu nhiremimombe'ua pe me novīa. Aġwamo ki a'e te ji imombe'uro ġwaramo a'itituhēva'ea pe me po pe etehei ji ve: “Paulo'ga ndoko'a'javi nhande rehe kiro,” pe'ji tehe po pe. Marā po pe ndekoi kiruamo naerū?

¹⁷ Nhaneirū'ġaatyvive'ga oko hete tehe pe ndehe onhi'igatuavo pe me jipi. “Xanhi'igatu ti ġa pe toja'oja'o ti ġa Paulo'ga hugwi,” e po ġa ojohupe. “Po ti ġa ja'ogi Paulo'ga hugwi, a'ero po ti ġa ndekohetei nhande rehe nehē,” e po ġa ojohupe. Nurā ġa ndekoi pe ndehe, a'e ji. ¹⁸ Pyry hete reki aherekoa pe ndehe pe nderekokaturame. A'ero ko pyry jirekoa pe ndehe ji rekorame pe pyri. Pyry ji rekoe'ymame pe pyri no. ¹⁹ Pe ko jira'yra'java'ea. Hahyahi kunhangwerahēa pe gwa'yra mbo'arama. Na jitehe hahyahi ji ve ikwehe. A'ereki a'ea rupi ji apotarahi pejikoga Cristo'ga rehe. Aġwamo hahyahiva'ja ji ve pejikohete'ymame Cristo'ga rehe. ²⁰ Marā po pe ndekouhui a'ero? Ako po ji kiro pe pyri hamo. Hajihe po nhinhi'igā pe me a'ero hamo.

Abraãova'ea ra'yrava'ea memei

²¹ Jararamo po pe pe'e tehe ojohupe: “Xako ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehē: ‘Pepyry hete pe’,” pe'e tehe po pe. Peko pota pe aheremimbo'eagwera

rehe novĩa. Emo pe ndapehenduvi ahenhi'iga. ²² A'ereki aherembikwatijara nhande mbo'e Abraãova'ea ra'yrava'ea rehe. Dois ahera'ykwaimba'ea hako. Ojipeva'ea ko Agarva'ea ra'yrava'ea. Ojipeva'ea ko Abraãova'ea rembirekoeteva'ea ra'yrava'ea Sarava'ea ra'yrava'ea. Agarva'ea oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. A'ereki ymyahũagwera jate gwereko ipiro'ye'ỹva'ea akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea no. Ahe oporavyky hete ojarava'ea pe gwa'yrava'ea pavẽi ipiro'yangava ahe hugwi. Nahã ko Agarva'ea a'ero. Ahe oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. Nane'ymi ahe rekoĩ Sarava'ea remimbotarimova'ea rupi a'ero. Sarava'ea ki a'e te na rüi Abraãova'ea rembirekoeteva'ea. Ahe ko ipiro'yva'ea.

Mokõĩ Abraãova'ea ra'ykwaimba'ea a'ero hako Sarava'ea ra'yrava'ea Agarva'ea ra'yrava'ea pavẽi hako. ²³ Tupana'ga e'ĩ nhogwenonde Abraãova'ea pe hako: “Aerẽ po ti nerembirekohẽa tuhẽ ga mbo'ari nde ve nehẽ,” ei ga ahe ve Sarava'ea mombegwovo hako. Emo Abraãova'ea ta'y na'ẽ ipiro'ye'ỹva'ea pe Agarva'ea pe Tupana'ga nhi'iga rupi rüi. Aerẽ Abraãova'ea xava'ehetero gwembirekoeteva'ea pavẽi Sarava'ea pavẽi novĩa. Emo Tupana'ga gwembi'ea rupi katu ahe mbota'yruka Abraãova'ea pe. Nurã Isaqueva'ea ari gwaivĩva'ea hugwi Sarava'ea hugwi.

²⁴⁻²⁵ Nanongara ko nhande mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'iga oko kunhangwerava'ea'java'ea. Dois kunhangwerava'ea. Na jitehe ko dois Tupana'ga nhi'iga hako. Ga nhi'igame Abraãova'ea pe Tupana'ga nhi'iga ko Sarava'ea'java'ea. Ga nhi'igame Moisésva'ea pe Tupana'ga nhi'iga ko Agarva'ea'java'ea. Nahã a'ero. Ymya Moisésva'ea hoi o'ama vytyruhua rehe Sinai rehe Arábiapeve'ga gwyri pe hako. Pevo Moisésva'ea henduvi Tupana'ga nhi'iga. A'ero ahe judeusva'ea mbo'embo'ei a'ea rehe. Kiroki ga oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – ga ndipiro'yi jugwi. Ga ko Agarva'ea ra'yrava'ea ja. A'ereki kiroki ahe oko Agarva'ea ra'yramo – ahe ko ipiro'ye'ỹva'ea no.

Agwamova'ea cidade de Jerusalém ko Agarva'ea javijitehe. Ojarava'ea nhi'iga hugwi Agarva'ea ndipiro'yi jipi gwa'yrava'ea pavẽi. Na jitehe Jerusalémmeve'ga ndipiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi judeus'ga. ²⁶ Gwerekõ iru'ãa Jerusaléma'java'ea Tupana'ga apoa. A'epeva'ea ko nhande. A'ereki nhande nhandepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi.

Sarava'ea Abraãova'ea rembirekoeteva'ea na jitehe ipiro'y oporavykye'yma ojipeva'ea pe. ²⁷ Igwete Tupana'ga ikwatijarukari onhi'iga inogauka hako.

“Nandera'yri nde ga mbo'are'yma.

A'ereki ga opohi nde hugwi.

Emo po ti nde roryroryvamo nehẽ,” ei ga.

“Nde nderekwahavi ve hahya ga mbo'are'yma.

Emo ti nde rahẽrahemamo ga mbo'ambo'a nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Ejoryjory ti a'ero.

Opohi ga nde hugwi novĩa.

Emo po ti ndera'ya'ga ndetauhuro nehẽ hẽara'yra'ga hohe hẽa rembirekorame ga pavẽi,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

28 Nhiirũ, Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe hako: “Aerẽ po ti nde ra'yramo nehẽ,” ei ga. “Tamombyry ti nde ve a'ero nehẽ nerymymino'ga pe nehẽ no,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Gwembi'ea rupi Tupana'ga Isaqueva'ea mongoi Abraãova'ea ra'yramo gwa'uva pyvõ a'ero. Gwembi'ea rupi jitehe Tupana'ga pe mongoi Abraãova'ea ra'ya'javamo no pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi. 29 Tupana'ga ra'uva pyvõ Isaqueva'ea o'a. Ismaelva'ea Agarva'ea ra'yrava'ea ki a'e te a'ea pyvõ rũi o'a. A'ereki Abraãova'ea ta'y tehe ipiro'ye'ỹva'ea pe. Aerẽ Ismaelva'ea rekote'varuhui Isaqueva'ea pe hako. Na jitehe aġwamo – kiroki ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi oko – ġa oko te'varuhu nhande ve nhande jikoty'arame Cristo'ga pavẽi Tupana'ga ra'uva pyvõ. 30 Marã reki ikwatijara e'i a'ero hako? Ikwatijara omombe'u Sarava'ea nhi'igagwera ġwembirekova'ea pe Abraãova'ea pe.

“Emombo ti avo hugwi ipiro'ye'ỹvehẽa hẽara'yra'ga reheve,” ei ahe.

“Ga po ti ndopojykai tuhẽ nembatera nehẽ ipiro'ye'ỹvehẽa ra'yra'ga,” ei Sarava'ea ahe ve.

“Jihi ko nerembirekoetea,” ei ahe.

“Jira'yra'ga jate po ti opojyka ndeapoa nehẽ,” ei ahe Abraãova'ea pe hako. Nahã ikwatijara imombe'ui Sarava'ea nhi'igagwera hako.

31 Nhiirũ, ipiro'ye'ỹva'ea ra'yrava'ea ja rũi nhande rekoi a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rũi nhande xako. Xako nhande ipiro'yva'ea ra'yrava'ea javijitehe. Nurã nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi.

5

Cristo'ga nhande mbopiro'y

1 Cristo'ga nhande mbopiro'y yvyakotyva'ea remimbo'eagwera hugwi tapiro'y tuhẽ ti ġa javo. Na tuhẽ ti peko a'ero. Tapekoa'javi ti ipiro'ye'ỹve'ġa ja ġa jikwakukwakuvame.

2 Ji rendu katu ti. Tapenhimbo'ea'javukari ġa pe. A'ereki ġa e'i pe me jipi: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ġa. “A'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: ‘Pepyry hete pe’.” A'ea ġa ei pe me novĩa. Ji ki a'e te Pauloramo ta'e pe me: Po ti pe jikytiukapotari nehẽ, a'ero po ti Cristo'ga ndapepokogi'i'i nehẽ. 3 A'ea'ja hete kũ ji: Kiroki ġa ojikytiuka pota – tonhi'ĩpo'ru pa po ti ġa Moisésva'ea hamo. 4 Jararamo po pe ei ojuhupe: “Po nhande Moisésva'ea nhi'ĩpo'rurame po ti Tupana'ga ei nhande ve a'ero nehẽ: ‘Pepyry hete pe’,” pe'e tehe po pe. Pe'erame a'ea po pe nhimbopohiri Cristo'ga hugwi. Pemovahĩvahĩ po pe Tupana'ga remimombyryva pejive a'ero. 5 Ore ki a'e te orojikoty'a Cristo'ga pavẽi. Tupana'ga ra'uva ore mbo'e a'ero. Nurã ore ehetei: “Tupana'ga po ti e'i nhande ve nehẽ: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ġa nehẽ,” oro'e ore. Na tuhẽ. A'ereki orojiko ore Cristo'ga rehe. 6 Ore jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi Tupana'ga ei: “Pyry hete ġa jikogi ga rehe.” Ga nde'i pyry ore jikytiukaro ġwaramo. Pyry ga nde'i ore jikytiukare'yma ġwaramo. Ore jikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga e'i pyry. Ore ojipe'ġa arõheterame jukwaha reki orejikoga ga rehe.

7 Ymya pe jikohetei Jesus Cristo'ga rehe pyryva'ea rerovia ikwehe. Emo kiro pe napehndukatua'javi pyryva'ea mombe'ua. Maranuhũrame ojipe'ga pe ndovahoguhui pendeaporoġita rerojijijijyita? 8 Tupana'ga rũi gwerojijyi pendeaporoġita. Gaha e'i pe me peko ti jireheva'ea

javo. ⁹ Tamombe'ua'ja pe me ojo'java'ea a'ero. Nhande imondo'irame imbovuhava pão hu'uma pype, aerē imbovuvupavi reki hu'uma a'ero. Na jitehe ga pe mbo'e'irame kiro Tupana'ga nhi'igarūiva'ea rehe, aerē po ti pe heroviapavi garemimbo'ea Tupana'ga nhi'igarūiva'ea nehē. ¹⁰ Na rūi reki pe ndekoi, a'e'ji. Jijikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi ji ei: Pejapyaka katu tuhē po ti pe ji javijitehe nehē. Emo pemomynhuhūve'ga pe po ti Tupana'ga imbohahyukari nehē. Mara'ngu po ga huvihavamo okovo? Ga vĩa po ti okwaha hahya nehē.

¹¹ Oro ji, nhiirū, ji nda'ei tuhē ahe ve tojikytiuka ti ġa javo. I'mbe reki judeus'ġa ji mombe'gwovo Paulo'ga e'i jupe javo. “Tojikytiuka ti ġa. A'ea pyry Tupana'ga pe,' ei Paulo'ga,” ei ġa o'mbero. Ymya ji ei a'ea novĩa. Aġwamo ji erame po ġa ndokote'varuhua'javi ji ve a'ero hamo. A'ereki ahekytia ġa opota hete. Ga oko te'varuhu tuhē reki ji ve. A'ea'e ko ji jipi: Jesus Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga, a'e'ji. Pejikoga rehe jate ga rehe po ti Tupana'ga ei pepyry pe javo. Emo ji nda'ei tojikytiuka ti ġa javo. Ji erame po ġa nonhimonha'ngaa'javi ji ve hamo ji Cristo'ga manoagwera mombe'urame hamo. ¹² Kiroki ġa ombovambova pepy'a tapekytiuka ti penhakwanha javo – maranuhūrame ġa ndojirakwanha'otehei?

¹³ Pehe reki, Tupana'ga pe mo'ē tapepiro'y ti javo. Tape'ei ti a'ero: “Nhandepiro'y nhande. Xako te'varuhu ti nhaneremimbotarimo a'ero.” Tape'ei ti a'ea. Nahā ti peko: Pejopokopoko ti penhoaromo. ¹⁴ A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera nhaporemo e'i no: “Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ġa,” e'i aheremimbo'eagwera a'ero.

¹⁵ Emo pejogwayvarame ko pe onharōva'ea'java'ea. A'ea ojou'uu'u okovo. Penhimboko'i ti a'ero. Pejogwayvarame po ti pe nhombote'varuhupavi nehē.

Peko ti Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe

¹⁶ Na tuhē ji ei pe me kiro: Na Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukari pe me. Nahā po ti pe ndapekoi tuhē pejipy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe pejikovo. ¹⁷ Nhandepy'ate'varuhua omovahī Tupana'ga ra'uva jipi. Tupana'ga ra'uva omovahī nhandepy'ate'varuhua jipi no. Onhomovahī tuhē a. Tupana'ga ra'uva omovahī pepy'ate'varuhua tapekoyme ti penhimimbotarimova'ea rehe. ¹⁸ Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukarame pe me aheremimbo'eagwera napemondomondo a'ero.

¹⁹ Gapy'a te'varuhurame jukwaha reki ġandekote'varuhua. Gwerekouhu ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Ndoakwahavihu ġa okovo a. Ga nanuhū jipi. ²⁰ Oko hete ko ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Ombote'varuhu ġa opajiro. Nanongara'ġa nombopogwei Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe. Ojogwerekote'varuhu ġa. Ojogwayvaruhu ġa okovo. Onhimyrō ġa ojogwehe. Onhimboahiahivuhu ġa ojohupe. Ojihe jate ġa ndekoi ji po ti jara'ġa hohe nehē javo. Ojipe'ape'a ġa jara'ġa hugwi ndokwahavihu ġa javo. Ndojihe'ara'javi ġa jara'ġa ndehe ġwemimbo'ea rehe. ²¹ Opota pota ġa ojohugwi. Heagwrygywry ġa toryva rerekouhurame. Ojipejipea ko ġandekote'varuhua no nanongara jitehe. Amombe'u ko ji pe me ikwehe. Kiro ji imombe'ua'javi a'ero. Nanongara'ġa po ti Tupana'gareheve'ġa rūi nehē.

²² Emo Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame ko nhande nanongara'ga atyvi. Tiarō hete nhande ojipe'ga. Nhanderyory nhande a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohoryory nhande rerekovo. U katu nhandepy'a. Xanhimomirana nhande avuirama ojipe'ga ndekote'varuhurame nhande ve. Timombyry nhande ga pe. Nhandepyry tuhē nhande. Jara'ga ojiko nhande rehe. Nahā nhande rekoi Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame. ²³ Nhanenhyrō nhande jara'ga pe. Nhande ndiakoa'javi nhandepy'ate'varuhua remimbotaruhua rupi. Aheremimbo'ea nomovahī nanongara'ga! ²⁴ Jesus Cristo'gareheva'ero gwaramo nhande ei: Ndiakoa'javi nhande nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rupi. ²⁵ Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoḡita pyahu nhande rerekovo. Xako po ti gara'uva remimbotarimova'ea rupi a'ero hamo. ²⁶ Xanhimboheteyme ti, ji po ti jara'ga hohe nehē javo. Xanhimyryōyme ti ga ndehe no.

6

Pejopokopoko ti

¹ Nhiirū, nahā po pe ndekoi penhirū'ga pavēi hamo ikwahavame garekote'varuhua hamo. Pendekorame Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe penhi'nhyrō ti ga pe a'ero ga mongokatua'java. Pejapyaka katu ti pejihe tapembopogweyme ti garekote'varuhua rehe nehē no. ² Pejopokopoko ti a'ero jipi. Nahā po ti pe hendukatui Cristo'ga remimbo'ea nehē. ³ Kiroki ga onhimbohete tehe – ga onhimoandyandyi reki. ⁴ Pejapyaka katu ti pejeaporoḡita rehe tahepia ti jirekokatua javo. Pendekokaturame, a'ea rehe po ti pe ndoryvamo a'ero ji ga hohe jave'y. ⁵ Nhande retakwera'ja po xako katu jipi hamo.

⁶ Nhanembo'ehara'ga pe po nhande timondomondo pyryva'ea hamo ga nhanembo'embo'erame Cristo'ga nhi'iḡa rehe jipi.

⁷ Tapenhimoandyandyi ti pejikote'varuhua rehe. A'ereki ahe nomoandyandyi Tupana'ga. Jukwaha reki nhande ve. Nhande itymame mbatera gwia jitehe po ti nhande jykyi a'ero nehē. Na jitehe nhande rekote'varuhurame ite'varuhu tuhē po ti nhande ve a'ero nehē. Tupana'ga po ti ombohahyuka nhande ve nehē. ⁸ Po ti nhande rekoi nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti nhandepy'ate'varuhua jitehe nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehē. Po ti nhande rekoi Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti gara'uva jitehe nhande mongoi Tupana'ga pyri nehē. ⁹ Tiandekwerajyme ti nhanderekokatua rehe. Nhande jirokwaramo nhandekokatuavo jipi po ti oho nhande ve imombyryhava apiavo nehē. ¹⁰ Nhanderekorame ga pavēi xako katu ti ga pe nhaporemō a'ero, ga pe kaitu Jesus'gareheve'ga pe.

Paulova'ea okwatija pa Galáciapeva'ea pe

¹¹ Jihi kiro akwatija jipovo pe me. Pehepia nhirembikwatijara. Hehanhuhūva'ea ji a'apo.

¹² Topomoḡita katu ti ji kiro a'ero. Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga ikwehe. Nhande jikogame jate Cristo'ga rehe Tupana'ga ei pepyry pe javo. Judeus'ga ki a'e te e'i: "Po ahe gwendu Moisésva'ea remimbo'eagwera hamo," ei judeus'ga. Nurā akoja'ga – kiroki ga oho pe pyri – ga pe kytiuka pota tohendu katu ti ga Moisésva'ea

remimbo'eagwera a'ero javo. A'ea ġa opota. A'ereki ġa e'i ojohupe: "Nhande ġa kytiukarame po ti judeus'ġa nhimohemi nhande rehe nehē," ei ġa. "Ndokote'varuhui po ti ġa nhande ve a'ero nehē nhande Cristo'ga manoa mombe'urame nehē," ei ġa. A'ea rehe jate ġa e'i hete pe me pejikytiuka javo. ¹³ "Pejikytiuka ti hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera," e'i tehe ġa pe me. Ga vehevi ki a'e te nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera no. Ga opota tehe pekytiukara. Pe kytiukarame po ti ġa nhimboheteuhui a'ea rehe nehē ore tuhē ġa kytiuka javo nehē.

¹⁴ Ji ki a'e te nanhimbohetei. Jesus Cristo'ga jate ji ambohete nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga omano yva rehe nhande repyga. A'ero jijikoga ġwaramo Cristo'ga rehe kiro ji ndakoa'javi vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rehe. Na jitehe – kiroki ġa oko vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rehe – ġa ndakoa'javi jireaporoġita rehe no. ¹⁵ Tupana'ga nde'i reki pyry nhande kytirame. Ga nde'i pyry nhande kytie'ymame. Nhande reaporoġitapyahurame, a'ea pe Tupana'ga e'i pyry.

¹⁶ Kiroki ġa ġwendu katu a'ea nhiremimbo'ea rehe okovo – Tupana'ga ti tonogatu ġapy'a. Toporogwety ti ga ġa no. Ojilheve'ġa nhaporemo ti ga toporogwety.

¹⁷ Kiro ji ei a'ero: Tanhimomynha'javyme ti ġa onhi'iteheavo. A'ereki Jesus'ga ko jipojykaharete'ga. Jukwaha reki a'ea. A'ereki jukwaha ika'ēagwera jira'oa rehe. A'ereki ji Jesus'ga mombe'umbe'urame ojipe'ġa jigwarai ji rehe ji nupanupamo.

¹⁸ Nhiirū, Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhandepojykaharete'ga. Na tuhē. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ÉFESOPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Efésios

¹ Jihi ko Pauloramó Jesus Cristo'ga moirüharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahã Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me. Pe ko Tupana'ga remimo'êharamo. Ndapepohiri pe Cristo Jesus'ga hugwi pejikovo gareheva'ero jipi. Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me – perope cidade de Éfeso pe.

² Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojoykaharete'ga pavêi. Tonoğatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Tupana'ga pyry hete nhande ve

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko nhandepojoykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhete'ga no.

Ymyahũ yvaga hugwi Tupana'ga omondo gwa'uvapyryva nhande pyri imomyryva nhande ve. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavêi a'ea imomyryparavuhupavi nhande ve.

⁴ A'ereki ymyahũ yvya apoa renonde yvaga apoa renonde Tupana'ga e'i: “Tamomyry ti ji ġa pe nehẽ,” ei ga. A'ea rupi ga nhande mbojikoty'aruka Cristo'ga pavêi. Nahã ga nhande mo'emo'êi ojive. “Toko pyry ti ġa okote'varuhue'yma tuhẽ jirovai pyteri pe ji arõheteavo nehẽ,” ei Tupana'ga nhande mo'emo'eamo.

⁵ A'ereki ymyahũ ga e'i ojapyakavo nhande rehe: “Amboja'oja'o ti ji ġa jijive toko ti ġa jira'yramo upa ji pyri nehẽ Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehẽ,” ei ga.

“Nanongara ji apota,” ei ga.

⁶ Nahã ymyahũ ga pyryvamo nhande ve nhande mo'emo'eamo nhande mongovo gwa'yramo tanhimboheteuka ti ġa pe jipyryva katukaturó ġwaramo ġa pe javo.

Tupana'ga pyryhetero nhande ve nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavêi Tupana'ga remia'nguhete'ga pavêi.

⁷ Gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi. Nurã Tupana'ga ndokwahava'javi nhanderekote'varuhua imomboia.

Nahã Tupana'ga pyrykatukaturó.

⁸ Nahã ga pyryhetero nhande ve ikwahapava onhimombaragwahava.

⁹ Gwemimbotarimova'ea ġwembiepiukaripyre'yma ga ikwahavukari reki nhande ve.

A'ereki ga okwahavuka pota hete nhande ve. E'i ga: “Nahanahã ti nehẽ ji Cristo'ga mondoro ġwaramo ġa pyri nehẽ,” ei ga.

¹⁰ “Aerẽ mbapava koty ti pyry ji ve ji ġa mongopavi Cristo'ga nhi'ĩga rupi yvagipeve'ga vvyakotyve'ga ndeheve nehẽ. Nahã ti ga ġapojoykaharete'ga nehẽ, ei ga.

Cristo'ga nhi'ĩga rupi ti ji imongopavi yvagipeva'ea vvyakotyva'ea reheve nehẽ. Nahã ti ga a'ea pojoykaharete'ga nehẽ no.

Nahã ti Cristo'ga rekoi tuhẽ huvihavuhetero mbatera nhaporemo ipojykaharetero ƣa nhaporemo ƣapojykaharetero nehẽ no,” ei Tupana'ga.

11 Ore jikoty'aro ƣwaramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga pyryhetero ore ve. Aerẽ ti ga ore mongoi ojipyri ore mombytavo avuirama nehẽ no. A'ereki ymyahũ Tupana'ga omongo pa ƣwemimbotarimova'ea rehe. A'ea rupi ga ojapyaka ore rehe no. Heaporoƣita ga ore mo'emo'eamo ojive javo hako. E'i ga:

12 “Tanhimboheteuka ti ƣa pe jikatukaturu ƣwaramo – kiroki ƣa ojikogypy Cristo'ga rehe,” ei ga hako. Na tuhẽ. A'ereki Tupana'ga ojapyaka ypy gweaporoƣitaro.

Aerẽ te ga imongopavi ƣwemimbotarimova'ea rehe. Orojikogypy ore Cristo'ga rehe.

13 Ymyãĩ pejiko pe Cristo'ga rehe no henduvame Cristo'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea.

Ga e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejekote'varuhua,” ei ƣa pe me.

Cristo'ga pavẽi pe jikoty'aro ƣwaramo Tupana'ga imondoi gwa'uvapyryva imombytavo pe pyri no pejikogame Cristo'ga rehe.

A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ƣa pyri ƣa pojkauka jijive nehẽ – kiroki ƣa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha a'a'ero nhirembipojyka nehẽ.” A'ea Tupana'ga ei gwa'uvapyryva mondovo pe pyri.

14 Pyryva'ea gwa'uvapyryva ga imondoi nhande ve kiro. Nurã nhande ei ikwahava javo: Tupana'ga ti imombryhetei nhande ve nhande pokoguka nhande mbopiro'yuka nhanderekote'varuhua hugwi nehẽ.

Ojipyri ti ga nhande rerohoukari nhande mombytavo avuirama nehẽ toko ti ƣa jireheva'ero javo, xa'e nhande ikwahava.

Pyry hete ga nhande ve gwa'uvapyryva mondovo nhande pyri tanhimboheteuka ti ƣa pe jikatukaturu ƣwaramo javo.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe Éfesopeva'ea repyga

15-16 Nurã jihu no, nhinhi'igame Tupana'ga pe ji nanhi'imbigi ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, a'e ji Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Éfesopeve'ƣa Jesus'ga rehe ƣa pokoga. Emombry ti ƣa pe, a'e ji ga pe jipi.

A'ereki ojipe'ƣa pe mombe'u ji ve. “Éfesopeve'ƣa ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe ikwehe,” ei ƣa ji ve. “Oarõ hete ƣa Tupana'ga remimo'ẽhara'ƣa nhaporemo,” ei ƣa pe mombe'gwovo.

17 Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruvihavuhete'ga Jesus Cristo'ga ruvihavuhete'ga. Gaha timbohete! A'ereki ga pyry katu katu nhandervete'ga. Ga pe ji ei pe ndepyga jipi:

—Ekwahaheteuka ti Éfesopeve'ƣa pe nahanahã ji rekoi javo. Ndera'uva ti tombo'e ƣa nde rehe nde monhimombaragwahavuka ƣa pe. Ndera'uva ti tanderepiuka ƣa pe ƣa mboheaporoƣitakatuavo nahanahã Tupana'ga rekoi javo, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

18 Ga pe ji ei:

—A'ero ti gweaporoƣitakatuheterame Éfesopeve'ƣa ikwahavi oyvyteri pe nehẽ. Nurã ti ƣa ei nehẽ: “Pyry hete ti nhande ve nehẽ. A'ereki

Tupana'ga e'i opyryvamo nhande ve: 'Tuhu ti ġa upa avuirama ji pyri nehē,' ei Tupana'ga nhande ve."

—Nahā ti ġa ei ojikheteavo nde rehe gworygworyvamo nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

Ga pe ji ei:

—Gweaporogitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi neremimbokatukatua ojive, a'e ji. Nurā ti ġa ei nehē: "Yvagi pe ti ikatu katu nhande ve nhaporemo nehē Jesus'gareheva'ero nhande rekoro ġwaramo. Tupana'ga ti nhande mongoi ojipyri jara'ġa ndeheve nehē no ġwemimo'ēhara'ġa. Ga pyri ti nhande rukatui ġa pavēi avuirama nehē," e'i ti ġa ikwahava nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Nahā ti ejikwahavuka Éfesopeve'ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁹ Ga pe ji ei:

—Gweaporogitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi ndepopoakahetehetea nehē. A'ea nde hepiukari ji ve ġa pe nhaporemo no – kiroki ġa ojiko nde rehe. Nurā ore ei: Ndepopoakaheteavo ġwaramo ti nde ore pokogi nehē no. A'ea ore ei, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰ A'ereki Tupana'ga opopoakara pyvō Cristo'ga mbogwerava'ja omanove'ġa hugwi. Opopoakara pyvō jitehe ga Cristo'ga reroho ojipyri ga mboapyga ojohukoty rūi ga mongovo toko ti ga huvihavuhetero yvagi pe okovo nhimoirūharamo javo. Nahā opopoakahetea pyvō Tupana'ga imombyryvi Cristo'ga pe. Na jitehe ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve opopoakahetea pyvō nehē no.

²¹ Yvaga pype hete Tupana'ga omongo Cristo'ga ojohukoty rūi. Koji'i hete tuhē Cristo'ga popoakaramo ojipe'ġa hohe pa a'ero. Ipopoaka hete ranuhū ga a'ero ipopoakaheteve'ġa hohe pa ipopoakaheteve'ġandeheve'ġa hohe pa no ġanduviha'vi'ġa hohe pa no. Ga nhaporemo omondondouka ojipe'ġa ġwemimbotarimova'ea rehe aġwamo. Aerē ti ġa ġa mondomondouka nehē no. Ga hohe pa Cristo'ga ipopoaka ojipe'ġa hohe pa nhaporemo no.

²² Tupana'ga ġa mongopavukari yvagipeve'ġa nhaporemo vyakotyve'ġa nhaporemo Cristo'ga nhi'ġa rupi ga ko ġapojoykaharetero javo. Tupana'ga imongopavukari yvagipeva'ea nhaporemo vyakotyva'ea nhaporemo Cristo'ga nhi'ġa rupi ga ko a'ea pojoykaharetero javo. Cristo'ga rekorame ipojoykaharetero ġapojoykaharetero Tupana'ga ga mongoi ġapojoykaharetero – kiroki ġa ojiko ga rehe onhimono'ono'oġa jipi tihendu Tupana'ga nhi'ġa javo. Nahā Tupana'ga ga mongoi ġa'akaġamo tomongo ti ga ġa ġwemimbotarimova'ea rehe javo.

²³ Ga pe ji ei: Cristo'ga ra'oa. A'ereki gaha ġa poko ġa monhimomiranambava ġa mbopopoaka imombyrypava ġa pe okovo ġa pyri. Nahā ga ġa pojoykapavi ohygahipava ġa ndehe jipi. Yvagipeva'ea vyakotyva'ea ga ipojoykapavi ohygahipava hehe jipi no. Yvagipeve'ġa vyakotyve'ġa ga ġa pojoykapavi ohygahipava ġa ndehe jipi no.

2

Tupana'ga ombopyahu nhandereaporogita

¹ Pehe, ymya'ī pendeaporogita Tupana'ga nombopyahui ve. A'ero Tupana'ga pe pe ndeko'i omanove'ġa ja. A'ereki ga e'i: "Ji ve ko ġa ambotehea imombigukare'yma ġwaramo gweaporogitatiruahūa. Ji

ndajikoty'ari ġa pavēi a'ero. A'ereki ġa oko nhiremimbotarimova'ea rehe rūi okote'varuhuavo," ei Tupana'ga pe mombe'gwovo.

² Ga oko te'varuhu jipi avove'ġa nhaporemo yvya koty. Ymyaĩ nane'ymi pe ndekote'varuhui ġa pavēi pejikovo ġanduvihavuhu'ga nhi'ġa rupi Satanás'ga nhi'ġa rupi – kiroki ga u yvatea gwyri okovo yvatea gwyripeve'ġa nduvihavuhuro no. Ga ko oko ite'varuhuve'ga ndaha'oive'ga. Ndapekoa'javi ganhi'ġa rupi aġwamo. Jara'ga reki oko ga rupi aġwamo Tupana'ga nhi'ġa rendukatue'yma.

³ Ymyaĩ nhande nhaporemo xako ġa ja nhandekote'vapotaruhuavo nhandekovo nhaneremimbotarimova'ea rehe. Ymyaĩ tiruahũ nhandereaporogita. Nhande japyakate'varuhui. Nane'ymi nhande rekote'varuhui. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai nhande rehe kako. Na jitehe jara'ga ndehe ga nhimonha'ngai no.

⁴ Tupana'ga nhande arõ hete ranuhũ reki. Nurã ga nhande progwetyhetei. ⁵ Emo nhandereaporogita tiruahũ reki. A'ea rupi ga pe nhande rekoi omanove'ġa ja. Nhandereaporogita tiruahũrame ga nhandereaporogita mbopyahui reki nhande arõheteavo ġwaramo. Ymyahũ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui. Opyryhetero ġwaramo Tupana'ga imombopaheteukari pendekote'varuhua pejikogame ga rehe.

⁶ Ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo ga nhandereaporogita mbopyahui. A'ero ga nhandereaporogita mbuhuri yvagi pe ojipyri no. Ga nhandereaporogita mbopyahui toko ti ġa huvihavamo Jesus'ga pavēi yvagi pe javo. Aġwamo Cristo Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri yvagi pe okovo huvihavamo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbuhu ojipyri imombyrymbyryva ga pe. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga na jitehe imombyryvi nhande ve no ga moirũuka. ⁷ Nahã ti Tupana'ga hepiukari opyrykatukatua nhande ve avuirama nehẽ Cristo Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga.

⁸ A'ereki opyryhetero ġwaramo Tupana'ga pendekote'varuhua mombo pa hete pe jikoheterame Cristo Jesus'ga rehe. Pe rūi pemombo pejikote'varuhua pejihugwi. Tupana'ga reki omombo imombyrypota pe me ipotaro ġwaramo. Nurã ji ei: Omombyry tehe ga pe me. ⁹ Aherekokatua kwepyga ġwaramo rūi Tupana'ga imombyryvi ahe ve. A'ereki ga e'i: "Te'iyme ti ġa: 'Ji pyryro ġwaramo Tupana'ga imombyryvi ji ve.' A'ea ti ġa te'iyme. Tonhimboheteyme ti ġa a'ero," ei Tupana'ga. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga nhande mombyry. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui toko katu ti ġa a'ero ojipe'ġa pokoga javo. A'ereki ymyahũ nhandereaporogita mbopyahua renonde Tupana'ga e'i: "Nahanahã ti ġa toko katu jipi ojipe'ġa pokoga nehẽ," ei ga.

Ojo'ja hete nhandereaporogita

¹¹ Pekwahava'ja ti a'ero. Ymyaĩ jukwaha hete pe ndekoi judeus'garũiva'ero Tupana'gareheve'ġarũiva'ero. Judeusramo ore orokytiuka orerakwanhapira ore ko Tupana'gareheve'a'ero javo. A'ea rupi oro'e te'varuhu ore pe me a'ero ojikytiukare'ŷve'ġa.

12 Pekwahava'ja ti. Ymyaĩ pe ndapekoi Cristo'gareheva'ero pejikovo oreirũ'garũiva'ero. Peko pe ore're'yja'ga rũi israelitas'ga nde'yja'garũiva'ea judeus'ga nde'yja'garũiva'ea. A'ereki pe ko ambotehea Tupana'ga pe. A'ero Tupana'ga nde'i pe me: "Tamombyry ti ji pe me." A'ea rũi Tupana'ga ei pe me. Nurã pe ndape'ei: "Aerẽ ti nhande hoi yvagi pe Tupana'ga pyri nhandejupa avuirama nehẽ." A'ea rũi pe ei. Ndapekoi pe Tupana'gareheva'ero. Nahã pe ndekoi pejikovo okote'varuhuve'ga pyteri pe. ¹³ Na tuhẽ. Ymyaĩ irupeve'ga ja pe ndekoi Tupana'ga hugwi pejikovo gwaramo judeus'garũiva'ero. A'ereki ymyaĩ pe ndapejikoty'ari ga pavẽi.

Agwamo reki pe ndekoi ira'agweve'ga ja Tupana'ga hugwi pejikoty'aro gwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi. Tupana'ga pavẽi pe jikoty'ari kiro. A'ereki Cristo'ga gwekoa reka'voguka omanomo pe ndepyga. ¹⁴ A'ereki Jesus'ga nhandepy'a noġatu nhande jikoty'aro gwaramo onhipavẽi.

Ymya judeusramo ore nopoarõhetei. Pe na jitehe judeus'garũiva'ero pe norearõhetei no. Nhanenhoarõ'e'yma ko hovapiahava ja nhandepyteri pe. Aerẽ Cristo'ga nhande monhoarõuka nhande mbohoryva'javi Tupana'ga rehe. Nahã ga nhande mbojogwerekokatuaovo. Agwamo judeusramo ore roryvamo pe ndehe. Na jitehe judeus'garũiva'ero pe ndoryvamo ore rehe. A'ero hovapiahava'java'ea ndogwerekoa'javi nhandepyteri pe. A'ereki nhanenhoarõ'e'yma opi nhande hugwi. ¹⁵ A'ereki Cristo'ga omombi nhandejogwerekote'varuhua omanomo gwaramo nhande repyga. A'ea rupi ga e'i: "Ndatekwava'javi kiro Moisés'va'ea rembikwatijaragwera rehe," ei ga.

Aherembikwatijara e'i judeus'ga pe jate. Jesus'ga manoa renonde oronhimboheteavo judeusramo ore ei pe me judeus'garũiva'ea pe: Ore ve jate Tupana'ga onhi'ĩ. Pe me rũi ga onhi'ĩ. Nahã ore ei ore ko pe hohe javo. A'ea rupi Moisés'va'ea rembikwatijara ko nhanemonhoarõ'e'ymukava'ea a'ero.

Aherembikwatijara rehe ndatekwava'javi agwamo. Judeus'va'ero ore jikogame Cristo'ga rehe ga orereaporoġita mbopyahui. Na jitehe Cristo'ga pendeaporoġita mbopyahui no pe jikogame ga rehe judeus'garũiva'ero. Nhandereaporoġita mbopyahurame ga nhandereaporoġita mbojo'javi a'ero. Nahã ga nhandepy'a noġatui nhande monhoarõheteuka. ¹⁶ Nahã yva rehe omanoro gwaramo Cristo'ga nhandereaporoġita rerojiji nhandereaporoġita mbopyahuavo. Omano ga yva rehe imombiga nhandejogwerekote'varuhua nhande mongovo oja'oro. "Nahã ti ji imombigi gandekote'varuhua Tupana'ga pe nehẽ no," ei ga.

¹⁷ Cristo'ga uhu yvya koty pyryva'ea mombe'gwovo. "Tanoġatu ti judeus'garũive'ga py'a – kiroki ga oko irupeve'ga ja Tupana'ga hugwi ga kwahave'yma gwaramo," ei ga. "Tanoġatu ti judeus'ga py'a no – kiroki ga oko ira'agweve'ga ja Tupana'ga hugwi ga kwahava gwaramo," ei Cristo'ga pyryva'ea mombe'gwovo pe me ore ve no.

Pe me ga ei, a'e ji. A'ereki pe peko judeus'garũiva'ero. Ore ve ga ei, a'e ji. A'ereki ore oroko judeus'va'ero. ¹⁸ Nhande ve nhaporemo ga ei, a'e ji. A'ereki Cristo'ga manoro gwaramo nhande repyga Tupana'ga ra'uva tuhẽ nhande pojyka nhande nhaporemo. Gara'uva nhande pokoga gwaramo nhande nhi'igi Tupana'ga pe nhandervete'ga pe.

¹⁹ A'ero judeus'garũiva'ero pe ndapekoi'javi ambotehero Tupana'ga pe kiro. Ga nde'ia'javi pe me: "Jigwyrĩpeva'ea rũi pe ndekoi." A'ea rũi ga ei

pe me aḡwamo. A'ereki aḡwamo pe peko oreirūramo pejikovo Tupana'ga remimo'ēharamo ore javijitehe. Tupana'ga oko oreruvihavuhuhetero penduvihavuhuhetero no. Peko pe Tupana'ga re'yjamo.

²⁰ Jesus Cristo'ga moirūhara'ga ojikogypy Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga pavēi. Aerē pe jikogi Jesus Cristo'ga rehe no. Ga pe ji ei onga pyhykava. A'ereki ḡa ojikogypy Cristo'ga rehe pejikoga renonde. Jesus Cristo'ga pe tuhē ji ei onga pyhykava ruvihava. A'ereki ga rehe nhande xajiko ḡa pavēi. ²¹ Ga pavēi nhandejikoty'aro ḡwaramo nhande nhaporemoxajogwereco katu katu nhandepyrypyryvamo tu katu ti Tupana'ga nhandepyteri pe jipi javo. Nahā ko nhande Tupana'ga rongapyryva ja gambohetehava ja nhandejikoty'aro ḡwaramo Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. ²² Na jitehe ga pavēi pe jikoty'aro ḡwaramo pehe Tupana'ga ra'uva pe mbojogwereco katu katu pe mombrymbyryva pe pyri ti Tupana'ga ruvi jipi javo.

3

Paulova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga judeus'garūiva'ea pe

¹ Jihi ko ako cadeia pype kiro. A'ereki ji aporavyky Jesus Cristo'ga pe ga mombe'gwovo pe me judeus'garūiva'ea pe Cristo'ga omano pe ndepyga javo. Nurā ojipe'ga ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga judeus'garūive'ḡa pe javo.

² Pekwaha po pe Tupana'ga eagwera ji ve. Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Eho eporavykyavo pyryva'ea mombe'gwovo Cristo'ga mombe'gwovo judeus'garūive'ḡa pe. Tokwaha ti ḡa jipyryva ojive,” ei Tupana'ga ji ve. ³ A'ero ga hepiukari ji ve ikwahavuka ji ve ḡwembiepiukari pyre'yma. Tupana'ga rembiepiukara mombe'gwovo ji akwatija'ri pe me oji'i. ⁴ Imonhi'igame nhirembikwatijara po ti jukwaha pe me nhirembikwahava nehē. A'ereki Tupana'ga okwahavuka ji ve ḡwembiepiukari pyre'yma Cristo'ga mombe'gwovo.

⁵ Ymyahū Tupana'ga ndokwahakatuukari ahe ve ḡwembiepiukari pyre'yma. Aḡwamo reki ga ikwahaheteukari pyryve'ḡa pe – kiroki ḡa oporavyky katu ga pe ganhi'iga mombe'uhara'ga Cristo'ga moirūhara'ḡa pavēi. Tupana'ga gwa'uva mondoi ḡa pyri tohepiuka ti jira'uva ḡa pe nhirembiepiukari pyre'yma javo.

⁶ A'ero Tupana'ga ra'uva i'ei: “Judeus'garūive'ḡa ti tuhu yvagi pe upa Tupana'ga pyri avuirama nehē judeus'ga pavēi nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva. “Ga nhaporemoko gareheve'ḡa Cristo Jesus'ga ra'oa. A'ero nahanahā ga imombryryvi ḡa pe judeus'garūive'ḡa pe judeus'ga pe no Cristo Jesus'ga manoro ḡwaramo ḡa ndepyga. A'ereki pyryva'ea mombe'ua renduva ḡa jikogi ga rehe. A'ero ga imombori ḡandekote'varuhua ḡa hugwi ḡa pojy kavo.” Nahā Tupana'ga ra'uva i'ei ikwahavuka Tupana'ga rembiepiukari pyre'yma pyryva'ea kwahavuka ganhi'iga mombe'uhara'ga pe Cristo'ga moirūhara'ḡa pe no.

⁷ Pyryva'ea pe Cristo'ga mombe'ua pe Tupana'ga ei ji ve: “Paulo, emombe'u ti Cristo'ga judeus'garūive'ḡa pe. Nahā ti eporavyky ji ve,” ei ga. A'ero ga ji mbopopoakari opopoakara pyvō toporavyky katu ti ga ji ve javo. Opyryhetero ḡwaramo ji ve ga ji mongoi toko ti ga Cristo'ga mombe'uharamo javo.

⁸ Jihi reki Jesus'gareheve'ḡa gwyre'i'i pa garemimo'ēhara'ḡa gwyre'i'i pa ji rekotehei! Ji ve reki Tupana'ga pyryhetero emombe'u ti

Cristo'ga pyrykatukatua judeus'garūive'ga pe javo. Manameuhū ti nhande ikwahapavi Cristo'ga pyrykatukatua! Ndikwahapavi po ti nehē! ⁹ Jypya Tupana'ga oapo pa hako. A'ea rupi ga ndohepiukari ġwemimbotarimova'ea. A'ereki ga nomombe'ukatui Jesus Cristo'ga hako. Aġwamo ji ve Tupana'ga ei opyryhetero: “Ekwahavuka ti ga pe nhaporemō nhiremimbotarimova'ea nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga.

¹⁰ Takwahavuka ti ji Cristo'gareheve'ga pe a'ero. Tohepiuka ti ġa aġwamo Tupana'ga rembikwahaparava ipopoakaheteve'ga pe ipopoakaheteve'gandehewe'ga pe no – kiroki ipopoakaheteve'ga omondondouka ojipe'ga ġwemimbotarimova'ea rehe yvagi pe ipopoakaheteve'gandehewe'ga pavēi. ¹¹ A'ereki ymyahū Tupana'ga heaporoġita ypy hako. A'ero ga ei: “Omanomo ġwaramo ti Cristo Jesus'ga ġapoykaharetero ojiheve'ga mbojikogukari ojihe ga nderua ji pyri nehē,” ei Tupana'ga ojapyakaypyavo gweaporoġitaro.

¹² Nurā nhandejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavēi nhande ndipojihuvi. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ko nhande rendu pota nhande arōheteavo. Nhande nhi'iġi Tupana'ga pe a'ero nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe.

¹³ Nurā ji ei pe me: Tapene'ouhūi pejikyhyjie'yma hahyrame ji ve ji pe ndepyga ġwaramo. A'ereki ġa ji mongi cadeia pype ji Cristo'ga mombe'urame pe me judeus'garūiva'ea pe. Hahyrame ji ve ojipe'ga e'i: “Paulo'ga Éfesopeve'ga arōhetei,” ei ga pe mboheteavo. Pejoryjory ti a'ero!

Cristo'ga nhande arō hete

¹⁴ Jijapyakaramo Tupana'ga pyryva rehe ji renypy'anduruġi Jesus Cristo'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhandepoykaharete'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhinhi'iga ga pe pe ndepyga a'ero. ¹⁵ Ga pe gareheve'ga nhaporemō ei apina'ga. Nahā ġa ei – kiroki ġa yvagi pe, kiroki ġa yvya koty no. A'ereki Tupana'ga oko ġanduvete'ga. ¹⁶ Ji nhi'iġi Tupana'ga pe ndepyga. A'ero ji ei ga pe:

—Ndera'uva tombopopoaka Éfesopeve'ga ndeaporoġita ġa mbokatu-avo toko katu ti ġa javo. Nahā ti nde ġa pokoheteuka nehē. A'ereki nde ndepopoaka hete epyryhetero ekatukaturo. ¹⁷ Gandeaporoġita popoakaramo ti Cristo'ga ġa pojkai jipi a'ero. A'ereki ġa ojiko ga rehe, a'e ji Tupana'ga pe.

—A'ero nane'yimi ti ġa vy'ari jipi nde rehe nehē Cristo'ga rehe no ojogwehe nehē no. Oko katu ti ġa nde arōheteavo Cristo'ga arōheteavo no onhoarōheteavo nehē no. Noarōhetepigi ti ġa nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. ¹⁸ Onhoarōheterame ti ġa ikwahavi Tupana'ga remimo'ehara'ga pavēi nhaporemō nehē Cristo'ga nhande arō hete javo. “Nane'yimi ga nhande arō hete,” e'i ti ġa ojohupe nehē. “Nhande nhaporemō ga nhande arō katu katu!” Nahā ti ġa ei onhimomby'avo ikwahava oyvyteri pe nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Onhoarōheterame ti ġa ikwahakwahavi.

¹⁹ —Ga ti e'i jitehe a'ero nehē: “Ndikwahapavi reki nhande nahanahā Cristo'ga nhande arō hete javo. A'ereki tegwete ahereaporoġitapava hehe Cristo'ga ahe arōheteranuhūro ġwaramo,” e'i ti ġa nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Cristo'ga remiarōhetea kwahaheterame tuhē ti nde javijitehe ġa ndeko'i. Ndepyryva ti ġa herekopavi nehē, a'e ji Tupana'ga pe. A'ea pa ji apota ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰ Po nhande nhi'igi Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ore ve javo, koji'i hete tuhê po ti ga imombyryhetei nhande ve nehê. Po nhande japyakai nahanahã ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve javo, koji'i hete tuhê po ti ga imombyryhetei opyryhetero nhande ve nehê. Nahã ga pyryhetero nhande ve opopoakara pyvõ. Opopoakara pyvõ ga nhande pojyka nhandereaporogita mbopopoaka. ²¹ Kiro ji ei ga pe a'ero:

—Tanemboukwaha ti Cristo Jesus'gareheve'ga. Tanemboukwaha ti ga nde kwahavuka ndepyryva kwahavuka no ndepopoakara kwahavuka no. Cristo Jesus'ga rembipojykarõ gwaramo ti ga tanemboukwaha avuirama nehê. Na tuhê! Amém! a'e ji Tupana'ga pe.

4

Cristo'gareheva'ero ti pejogwereko katu

¹ Nurã ji ei pe me jitekovo cadeia pype nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo gwaramo. A'e ji pe me: Tupana'ga pe mo'emo'ê toko ti ga Cristo'gareheva'ero okokatuavo javo. Nurã ti nane'ymi peko katu pejikovo garemimbotarimova'ea rehe, a'e hete ji pe me. ² Tapenhimbohetei'i'i ti. Penhimoğatyromba ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejogwerekokatuavo penhoarõheteavo. ³ Tupana'ga ra'uva pe pojycai pendeaporogita mbojo'java pe monhoarõheteavo. Nane'ymi ti pejirokwa pejogwerekokatuavo a'ero inoğatuavo pejopy'a penhimonha'ngae'yma pejogwehe. A'ea ti pepota hete. Nahã ti pendeaporogita ndojirojiji imbojoyvyre'yma ojogwehe nehê. A'ea nhaporemo ji ehetei pe me.

⁴ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemo ko Cristo'ga ra'oa. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'oa. Nhande nhaporemo Tupana'ga ra'uva nhande pojyka. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'uva. Nhande nhaporemo ti Cristo'ga nhande reroho yvagi pe nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehê Tupana'ga nhande mo'emo'eamo gwaramo ojive. A'ea rehe jate ko nhande nhaporemo xanhimbovy'a.

⁵ Nhande nhaporemo xako Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Ojipeji jate reki ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga rehe jate nhande nhaporemo xajiko. Nhande nhaporemo nhande nhimobatizaukame nhande xa'e: Jesus Cristo'ga omano nhande ve nhandereaporogitatiruahũa mombiga nhandereaporogita mbopyahuavo no nhande jikogame ga rehe. A'ea pe jate nhande nhaporemo xa'e nhanenhimobatizauka.

⁶ Nhande nhaporemo xa'e Tupana'ga pe nhandervihavuhete'ga. Ga pe nhande nhaporemo xa'e nhandervete'ga. Ojipeji jate ko Tupana'ga. Gaha ipopoaka ojipe'ga hohe pa. Nane'ymi ga oko yvya koty yvaga koty no ipojykapava. Ga nhande pojyka nhande nhaporemo.

⁷ Nhande nanenani Cristo'ga pyryhetero imbuhua pyryva'ea nhande ve nhande mbokarakatuuka nahã ti pe ojipe'ga pokogi javo. Gwemimbotarimova'ea rehe ga rekoi nahanahã ji pe mbokarakatuuka javo. ⁸ A'ea mombe'gwovo Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako: “Ojiupirame yvate ga gwembipyhyhara'ga nderohoi ojupi ojirovia. A'ea rupi ga imondo pyryva'ea vvyakotyve'ga pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara hako.

⁹ “Ojiupi ga yvate,” e'i. Nurã nhande ikwahavi gajyvypygwera yvatea hugwi. A'ereki ojiupia renonde ga oji yvya koty ogwovo omanove'ga

gwyrri pe. ¹⁰ Kiroki ga ogy Cristo'ga – gaha ojiupi yvate a'ero ogwovo yvaga aherovai nhaporemo okovo nhandepojoykaharete'ga. “Tako ti ji vvyakotyva'ea pyri nanani vvyakotyve'ga pyri nanani no yvagipeva'ea pyri nanani no yvagipeve'ga pyri nanani no,” ei Cristo'ga ogyva. A'ea ga ei ojiupia no.

¹¹ A'ero ga imondoi pyryva'ea vvyakotyve'ga pe opyryhetero javo jara'ga pe: “Peko ti nhimoirũharamo pejigwovo ji mombe'gwovo hajiheve'ga pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peko ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo nahanahã Tupana'ga ei pe me javo ga pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peropero ti peho pyryva'ea mombe'gwovo ji mombe'gwovo ga pe ga mbojikoguka ji rehe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Pehepia katu ti ga pokoga – kiroki ga ojiko ji rehe. Pembo'e katu ti ga nhinhi'iga rehe no,” ei Cristo'ga.

¹² A'ea rupi ga ei: “A'ea ji ei pe me. A'ero ti pe nhombopopoakaakari penhomongokatukatuavo penhomboavujikwea nehẽ. A'ero ti pe poravykywahavi Tupana'ga pe pejopokopokoga Tupana'ga remimbatarimova'ea kwahapavuka pejohupe nehẽ. A'ero ti pe pejogwerekoga katu pejikoheteavo Tupana'ga rehe pejikokatuvavo nehẽ,” ei ga. “A'ereki jira'oa a'e ji pe me,” ei Cristo'ga.

¹³ A'ero tuhẽ ti ojo'ja nhande jikohetei Tupana'ga rehe nehẽ. Nhande ojo'ja Tupana'ga ra'yra'ga kwahahetei nehẽ no. A'ero ti nhande nhimbovyvyri nhandereaporoğitapyryvamo nehẽ. A'ero ti Cristo'ga javijitehe nhande rekokatui nhandepyryvamo nehẽ.

¹⁴ Nurã ti nhande ndiakoajavi tayri'ga ja nehẽ. Tayri'ga gweroji-jyjijyi'iuhu ojeaporoğita jipi ojipe'ga ega'erame ga pe. Na jitehe po ojipe'ga ega'ei nhande ve no. Ojapyakavo tehe ga nhande mbo'ei gweaporoğitate'varuhavo nhande moandyandyipota o'mbero nehẽ. Nhanderekoa'jave'yname tayri'ga ja ti nhande nianhimbo'eukari ga pe nhaporemo nehẽ. Ndirojijjukara'jara'javi ti nhandereaporoğita nehẽ.

¹⁵ Xanhi'igatu ti nhande a'ero a'itituhẽva'ea mombe'gwovo nhanenhoarõheteavo nehẽ. A'ero koji'i ti nhande rekoi Cristo'ga ja nhandejikoty'a ga pavẽi nhandekovo ganhi'iga rupi nhaporemo nehẽ. A'ereki ga pe nhande xa'e nhaneakağa. ¹⁶ A'ereki ga tuhẽ ko nhandepojoykaharetea. Cristo'ga ra'oa xa'e nhande nhandejive nhandejikoga Cristo'ga rehe. Gaha nhande mohiğatui nhande mbojogwerekokatuvavo nhande retakwera'ja. Okovo gwemimbotarimova'ea rupi ga nhande mboporavykyparavuhui nhande mbojopokoga. Nahã ti koji'i nhande nhombopopoakari nhanenhombojikoga Tupana'ga rehe nhanenhoarõheteavo nhanenhomombyrymbyryva nehẽ.

Ipyahu nhandereaporoğita

¹⁷ Nurã nhandepojoykaharete'ga pavẽi jijikoty'aro gwaramo ji ehetei pe me: Pepohi ti pejikoagwera hugwi. Peko ti peje'ya'ga ja rui judeus'garũive'ga ja rui – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe. A'ereki ga heaporoğita tehe okovo jipi.

¹⁸ Satanãs'ga ndokwahavukari ga pe gandeaporoğita mbopyahuukare'yma Tupana'ga pe. Ypytunahivareheve'ga'java'ero ko ga ndekoi a'ero. Ga ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ga ndokwahapotari ga. ¹⁹ Nurã ovyteri pe ga ndapyryvi. A'ereki ga ojipokwaha Tupana'ga kwahapotare'yma rehe. A'ero ga nhikwava'egi okote'varuhua

pe oakwahave'yma. Gwereco ġa ġwembireko'ġarũive'ġa no ġa nderekote'varuhuavo. Nahanahã ġa ndekote'vate'varuhupavi okote'varuhupotapota.

²⁰ Pehe reki nanongara rehe rũi pe nhimbo'ei pejikogirẽ Cristo'ga rehe. Cristo'ga rehe pe penhimbo'e. Ga oko katu hete. ²¹ Pehendu pe Jesus'ga mombe'ua ġa ga mombe'urame pe me. Ga pe mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe ikwahavuka pe me nahanahã Jesus'ga oko javo.

²² Gamombe'ua renduvame pe ikwahavi javo: “Xapohi ti nhandereaporogitaymyana hugwi. A'reki nhandereaporogitatiruahũrame nhande xako te'vate'varuhu nhanenhi-moandyandyita nhanerembipotatēvaruhuro ġwaramo,” pe'e pe ikwahava. ²³ “Timbopyahuukara'jara'ja ti nhandereaporogita. A'ero pyryva'ea rehe ti nhande japyakai nehẽ,” pe'e pe ikwahava.

²⁴ “Xanhimboheaporogitapyahuukari ti Tupana'ga pe hendukatuavo ganhi'ġa. Nhandereaporogita mbopyahurame ti Tupana'ga nhande mongo katu nhande mombyryva nhande mongovo oji'ja nehẽ,” pe'e pe. “Ga nhande mombyryvame ti nhande reki a'itituhẽva'ea rehe nehẽ.” A'ea pe'e pe ikwahava pejikoga ga rehe gamombe'ua renduvame.

²⁵ Nurã ti tape'mbea'javi. Pe napenani ti penhi'ġatu pejikotyve'ġa pe a'itituhẽva'ea mombe'gwovo. A'reki nhande ko nhandejogwe'yjava'ea Cristo'ga pavẽi nhandejikoty'aro ġwaramo. ²⁶ Penhimonha'ngarame ti tapekote'varuhui. Ypytuna renonde ti penhimonha'ngapi.

²⁷ Penhimonha'ngapige'ymame kotihĩ ti Diabo'ga pe mongo te'varuhu nehẽ. A'reki ga ko ite'varuhuve'ga Satanás'ga. Tapenhimongote'varuhuukari ti ga pe a'ero ga pokoge'yma.

²⁸ Iporomive'ġa ti tomima'javyme kiro. Toporavyky katu ti ġa jipi ipyhykatuavo ojive. A'ero ti ġa herekoi timondo ti mo imbatere'ỹve'ġa pe javo.

²⁹ Tapenhi'ĩte'varuhui ti pejohupe penhombotegwetee'yma. Penhi'ġatu ti pejohupe penhombopopoaka pejopokoga imombyryva pejohupe.

³⁰ Tapemongovevehui ti Tupana'ga ra'uvapyryva. Gara'uvapyryva uhu upa pe pyri. A'reki Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri nehẽ – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha hete ti a'ero ġandekoa jireheva'ero. Opyta ti jira'uva ġa pyri Cristo'ga mbuhua nehẽ. A'ero ti jiji-pyri ji ġa nderurukari Cristo'ga pe ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi nhaporemonehẽ,” ei Tupana'ga.

³¹ Pepohi ti ġa'arõe'ymuhũa hugwi penhimboahivuhua hugwi no penhimonha'ngahetea hugwi no penhinhi'ġahyahiva hugwi no penhi'ĩte'varuhua hugwi no. Tapetiruahũi ti pejohupe. A'ea hugwi ti pepohi. ³² Pejogwereco katu ti. Pejoporogwety ti. Tupana'ga pyry pe me henonha'jave'yma pendekote'varuhua Cristo'ga manoro ġwaramo pe ndepyga. Ga ja ti tapehenonha'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua pejive pepyryvamo ġa pe.

5

Tupana'gareheva'ero ti peko katu

¹ Tupana'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Nurã ti peko Tupana'ga ja pejikovo gara'yramo garemiarõhetero. ² Penhoarõ hete ti. A'reki Cristo'ga nhande arõ hete omanomo nhande repyga ojijukauka

ga pe. Nahã ga rekoi jukapya'java'ero Tupana'ga pe. Nahã ga nhik-wava'egame pyry Tupana'ga pe.

³ Taperekoi ti penhimbireko'garũive'ga. Ojipe'ga no taperekote'varuhui'i ti ga Tupana'ga remimo'ẽharamo pejikovo gwaramo. Ojipeva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe nhaporemoti tapekoi. Tapepotaruhui ti ojipe'ga apoa. Tapekoi'i ti na Tupana'ga remimo'ẽharamo pejikovo gwaramo. A'ero po ti ojipe'ga nde'i'i tuhẽ pe me nehẽ.

⁴ Tape'ete'varuhui ti. Tapeakwahavi ti. Tapenhi'itehei ti. Tapejai ti ite'vava'ea. A'ea rehe nhaporemomdatekwava'javi Tupana'gareheva'ero pendekoro gwaramo. Emo pyry hete pe'erame Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde!" A'ea ti pe'ji.

⁵ A'ea ji epavi pe me. A'ereki gahã ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri – kiroki ga gwereko gwembireko'garũive'ga. Kiroki ndapyryvive'ga ojipe'ga ndereko te'varuhu – gahã ndohoi yvagi pe no. Kiroki ga opotaruhu ojipe'ga apoa – gahã ndohoi yvagi pe no. A'ereki nahã ga mbatera arõ Tupana'ga arõa hohe. Ganduvihavuhuhete'ga rui ko Cristo'ga. Ganduvihavuhuhete'ga rui ko Tupana'ga. Ndohoi ti ga yvagi pe Cristo'ga pyri Tupana'ga pyri upa nehẽ. A'ea pe pekwaha.

⁶ Tapenhimoandyandyjukari ti ga pe ga eteherame. A'ereki ga e'i okote'varuhua pe: "A'ea rupi nhande ndiakote'varuhui," ei ga onhi'iteheavo o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ga pe pejikoe'yma ganhi'iga rupi. A'ereki Tupana'ga noarõi nanongara ite'varuhua. Kiroki ga oko te'varuhu Tupana'ga renduve'yve'ga – ga ndehe ti Tupana'ga nhi-monha'ngai a'ero nehẽ. ⁷ Nurã ganhi'iga rupi rui ti peko ga moirũe'yma. ⁸ A'ereki nypytunahiva'javi pe me kiro.

Ymya'i pe peko ypytunahivareheve'ga ja – kiroki ga ndokwahavi hep-iage'yma. Ga javijitehe pe ndapekwahavi. Peko te'varuhu pe Tupana'ga kwahave'yma. Agwamo reki nhandepojy kaharete'ga Cristo'ga jikoty'arogwaramo pe pavẽi kojahua ja pe me. A'ereki pe Tupana'ga kwaha. Nurã ti peko katu kojahuarupive'ga ja ikwahapya'ga ja Tupana'ga ra'ya'ga ja.

⁹ Gara pe ji ei ji erame: Kojahuarupive'ga ja ti peko? Kiro ji imombe'ui pe me: Pejogwerekokatu pa ti. Peko katu pa. Pemombe'u pa ti a'itituhẽva'ea ojipe'ga moandyandyje'yma. Nanongara rehe Tupana'ga ra'uva nhande mbo'ei ikwahavuka nhande ve. ¹⁰ Penhimbo'e ti takwaha ti ji nhandepojy kaharete'ga remimbotarimova'ea javo Cristo'ga remimbotarimova'ea.

¹¹ Ypytunimo ojipe'ga ndekoi tianderepiagyme ti ga javo. A'ero ga ndekote'varuhui. Ga ja rui ti peko a'ero. Tapekote'varuhui ti. A'ereki nanongara'ga ndojogwerekokatui. Ndokokatui ga. Nomombe'ui ga a'itituhẽva'ea. Pe'ji ti ga pe a'ero: "Tapekote'varuhua'javi ti. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imomboruka Cristo'ga pe pejikoga ga rehe." A'ea ti pe'ji ga pe gandekote'varuhua mboukwahava.

¹² Oko te'varuhu ranuhũ ga onhimima tianderepiagyme ti ga nhande rekorame a'ea rehe javo. Nimombe'upotari nhande gandekote'varuhua. A'ereki a'ea rehe nhande niandepoyjayari. ¹³ Emo ti tiandepoyja hete imombe'gwovo ga pe. Timombe'u ti ga pe: Nahanahã pe pekote'varuhu. Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua. Nahanahã ga pendekokatua pota. A'ea ti timombe'u ga pe.

Nhande gandekote'varuhua mboukwahavame nahã ga pe ti ga ndekote'varuhupigi a'ero nehẽ. A'ereki nhande rendukaturame ti ga

e'i nehē: “Na tuhē! Xako te'varuhu reki nhande,” e'i ti ġa. A'ero ti ġa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua herojijjijiyita ojeaporoġita okovo kojahuarupive'ġa ja nehē. ¹⁴ Nurā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei:

“Pema'ē ti ikwahaheteavo!

A'ereki pe ndapekwahavi ġa ja

– kiroki ġa oki upa ikwahave'yma.

Pendeaporoġita tiruahū.

Nurā Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ġa ja ga kwahave'yma ġwaramo.

Pejirokwa ti imbopyahuuka pejeaporoġita Cristo'ga pe!

A'ero ti ga imboukwahavi pe me pendekote'varuhua.

A'ero ti pe pohiri pejikote'varuhua hugwi

pejikoga ga rehe nehē,” ei Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁵ Nurā peko katu tuhē ti. Ikwahave'ŷve'ġa ja rūi ti peko. Penhimombaragwaha ti ikwahava. ¹⁶ Pereko katu ti ġa jipi Cristo'ga mombe'ukatuavo ġa pe ġa ndetakwera'ja nehē. A'ereki ġa oko te'vate'varuhu onhimongyavo. ¹⁷ Nurā pekwaha hete ti. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ti penhimombaragwaha. Ikwahave'ŷve'ġa ja rūi ti peko.

¹⁸ Tapeheagwryryvi ti ahemboheagwryryva'ea gwove'ŷvinho gwove'ŷ. A'ereki ahe i'uranuhūrame vinho a'ea ahe mbote'varuhu ahe mongovo tehe. Emo pejipojykauka ti Tupana'ga ra'uva pe penhimongokatuuka.

¹⁹ Penhomogita ti penhimby'yita. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ġandekokatua ġanemimombyryva nhande ve. Nahanahā ti penhimby'yimby'yi nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo. ²⁰ Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Apī, ndepyry hete nde imbuhua ore ve. Ore roryroryvamo neremimbuhupava rehe. Ehendu ti orenhi'īga nde ve. A'ereki ore repyga Jesus Cristo'ga omano orepojykaharete'ga.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe jipi.

²¹ Peko ti penhonhi'īga rehe pejopokoga pejogwerekokatuavo Tupana'ga rendukatukatuavo ġwaramo.

Hembirekove'ġa

²² Kunhano peko ti penhimbireko'ġa nhi'īga rehe pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. ²³ A'ereki akwaimbae'ġa oko ġwembireko'ġa pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ġa pojykaharetero – kiroki ġa ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'īga javo. Na jitehe akwaimbae'ġa ndekoi ġwembireko'ġa pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ġa mbopiro'yharamo imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi. Ga ko ġa'akaġamo, a'e ji a'ero. Gara'oa a'e ji gareheve'ġa pe. ²⁴ A'ereki Cristo'gareheve'ġa oko Cristo'ga nhi'īga rehe gaha nhandepojykaharete'ga javo. Na jitehe ti kunha'ġa toko pa ġwembireko'ġa nhi'īga rehe.

²⁵ Cristo'ga oarō hete ojiheve'ġa omanomo ġa ndepyga. Na jitehe ti akwaimba'eva'ero pearō hete penhimbireko'ġa nderekokatuavo.

²⁶ Cristo'ga omano ojiheve'ġa ndepyga tamo'emo'ē ti ji ġa jijive ġa mombyryva javo. Ombopyahu ga ġandeaporoġita ga hendukaturame gamombe'ua. A'ereki ga ohy pa ġandeaporoġitatiruahūa ipe'avo ġa hugwi ga hendukaturame gamombe'ua. ²⁷ Cristo'ga omano ġa ndepyga tuhu ti ġa ji pyri okatuhetero javo. “Ndite'varuhui'i ti ġa otiruahūe'yma

tuhē a'ero nehē,” ei ga. “Nurā ti ġa pyryvamo okokatuavo nehē,” ei ga omanomo.

²⁸ Nhande tia'ngu nhandeja'oa nhanenhiarōheteavo. Na jitehe ti akwaimbae'ga toarō hete ġwembireko'ga ġa a'nguheteavo ġa pokoga. Kiroki ġa oarō hete ġwembireko'ga – ġahā onhiarō hete. ²⁹ A'ereki nhande nhaporemo niarōhetee'ġangavi nhandeja'oa. Tia'ngu reki nhande nhandeja'oa nhandejiporaka. Nahā Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga nhande arō hete ojiheva'ea nhande a'nguheteavo nhande pokoga. ³⁰ A'ereki gareheva'ero nhande xako gara'oa re'yjava'ero tuhē, a'e ji.

³¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:
 “Nurā akwaimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi no ġwembirekokaturo.
 Ga ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

³² A'ea rehe jijapyakaheterame ji akwaha onhimiva'ea ikatuheteva'ea, a'e ji. A'ea pe ji ei: Cristo'ga ojogwerekoro gareheve'ga pavēi – kiroki ġa ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo.

³³ A'ero ji ei akwaimbae'ga pe ġa ndetakwera'ja tuhē: Penhiarō hete pe. Na jitehe ti pearō hete ti penhimbireko'ga a'nguheteavo ġa pokoga. Kunha'ga pe ji ei no: Pemondo ti pejeaporoġita imohina penhimbireko'ga nhi'iga rehe.

6

Tayri'ga; ġanduva'ga; ġay'ga

¹ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ga nhi'iga penhy'ga nhi'iga no Cristo'ga rendukatuvavo ġwaramo. A'ereki a'ea ko pyry Cristo'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe.

² “Pemondo ti pejeaporoġita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

A'ea ji imombe'ui pe me. A'ereki a'ea Tupana'ga okwatijarukarypy Moisésva'ea pe amombyry ti ġa pe javo. ³ A'ereki garembikwatijarukara e'i:

“Po pemondo pejeaporoġita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no,

a'ero ti pyryhetero pe me nehē.

Mbaigwe hete ti pe nduvi vyva koty pemañoa renonde nehē no,” e'i garembikwatijarukara.

⁴ Ganduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ga pejihe ja'javo ġa pe. Pearō hete ti ġa mbo'ekatuavo ġa monhimomboaka. Pembo'e ti ġa Cristo'ga nhi'iga rehe nhandepojoykaharete'ga nhi'iga rehe toko katu ti ġa javo.

ġapoykahara'ga; ġapyrive'ga

⁵ Ojipe'ġapyriva'ero ipiro'ye'ġva'ero pehendu katu ti ġanhi'iga peporavykykatuavo ġa pe. Pehendu katu ti ġa nhi'ipo'ruavo. Pekihyji hete ti ġa hugwi mara'ngu po ji jiporavykyte'varuhuavo ga pe javo. Peporavyky katu ti pejikokatuavo Cristo'ga rendukatuvavo ġwaramo.

⁶ Peko ti ojipe'ga ja rūi. Opojkahara'ga ġwepiagame ġa oporavyky katu tianembohete ti ġa javo. Ga ġwepiagame'ymame ġa ndoporavykyi. Peko ti ġa ja rūi. Pejipojyahara'ga pejepiagame ti peko

ḡanhi'iḡa rupi. Ga pejepiage'yname ti peko ḡanhi'iḡa rupi jitehe peporavykykatuavo. Cristo'gareheva'ero ti pejirokwa pejiporavykykatuavo pejipojyakahara'ḡa pe pejoryjoryvamo nanongara Tupana'ga opota javo. ⁷ Peporavyky pota ti pejipojyakahara'ḡa pe. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandepojyakahara'ḡa pe jate rūi nhande poravykyi. Nhandepojyakaharete'ga pe Cristo'ga pe nhande poravykyi no nhande poravykyrame ḡa pe.” A'ea ti pe'ji.

⁸ A'ereki pe pekwaha javo: “Po nhande xaporavyky katu nhandekokatuavo, a'ero ti Cristo'ga nhandepojyakaharete'ga imombyryvi nhande ve ikwepyga nehē. A'ereki Cristo'ga omombyry okokatuve'ga pe nhaporemō ikwepyga ḡa poravykykaturame. Omombyry ga ipiro'ye'ŷve'ḡa pe – kiroki okokatuve'ga ojipe'ḡa remimboporavykyve'ḡa. Kiroki okokatuve'ga oporavyky ojive jate ipiro'yve'ḡa – ḡa pe Cristo'ga omombyry no.” A'ea pe ei ikwahava.

⁹ Gapojyakaharamo peko katu ti no pejirokwa pejipyrive'ḡa nderekokatuavo penhimoheureka Cristo'ga pe pejihe nanongara Tupana'ga opota javo. Tape'ea'javi ti pejipyrive'ḡa pe: “Po pe ndapeporavykyheteranuhūi, a'ero ti ji tiruahūhetero pe me nehē.” A'ea rūi ti pe'ji pejikote'varuhue'yama ḡa pe.

Pekwahava'ja ti. Tupana'ga yvagipeve'ga oko pepojyakaharete'ga pepyrive'ḡa pojyakaharete'ga no. Tape'ete'varuhua'javi ti ḡa pe. A'ereki ojo'ja ḡa ndekoi Tupana'ga pe ḡapojyakahara'ḡa ḡapyrive'ḡa pavēi. Kiroki ḡa oko te'varuhu – ḡa pe nhaporemō po ti ga ei peko te'varuhu pe javo nehē.

Jesus'gareheve'ḡa mbopopoakahava

¹⁰ Nhiirū, kiro ji ikwatijapavukari ḡwerī imombe'gwovo pe me tapehendu katu ti Tupana'ga nhi'iḡa. Penhimbopopoakaruka ti nhandepojyakaharete'ga pe Cristo'ga pe gapopoakahetea pyvō penhimongovouka garemimbotarimova'ea rehe pejikoty'aro ḡwaramo ga pavēi.

¹¹ Soldados'ḡa nduvihava'ga omongiuka itaheteve'a'ea nhaporemō metal apopyra soldados'ḡa pe tonhia'ngu ti ḡa javo. “A'ero ojipe'ḡa ndurame ḡa movahiamo ti ḡa popoakaro ḡa pe nehē,” ei ga. “Ndokutugi ti ḡa ḡa nehē ḡa itaheteve'a'ea mongiro ḡwaramo,” ei ga.

Peko ti soldados'ḡa ja penhia'nguavo. Penhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Penhimbopopoakaheteuka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvō nhaporemō a'ero. A'ero ti pe napenhimoandyandyjukari Diabo'ga pe ite'varuhuve'ga pe nehē.

¹² A'ereki vyakotyve'ḡa rūi nhande timovahī. Ndaha'oiva'ea ndahekoiva'ea a'ea reki nhande timovahī anhaḡa Diabo'gapyriva'ea. A'ea ko oko ipopoakaheteve'a'ea ipopoakaheteve'a'ereheve'a'ea no Cristo'gareheve'ḡarūive'ḡa nduvihavava'ea no. Cristo'gareheve'ḡarūive'ḡa nduvihavava'ea ḡa pojykarō ḡwaramo ḡa pe ypytuna ja kiro. A'ereki ḡa ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ḡanduvihavava'ea noarōi Tupana'ga kwahavukare'yama ḡa pe. Nhande timovahī Diabo'gapyriva'ea nhaporemō anhaḡa nhaporemō a'ero. Yvatea gwyri pe a'ea rui okote'varuhuavo.

¹³ Nurā penhimbopopoakaruka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvō nhaporemō. Nurā ti pe popoakahetero anhaḡa pe nhaporemō Diabo'gapyriva'ea pe nhaporemō nehē. Pepopoaka ti pe a'ea pe nehē a'ea

pe mongote'varuhuukapotarame nehē. Pejiko jitehe ti Tupana'ga rehe nehē a'ea movahīhetepavame nehē.

¹⁴ Pejiko jitehe ti a'ero Tupana'ga rehe pepopoakaramo. Soldados'ga onhimboavujikwe oku'ayvira mongiavo timovahī katu ti kiro javo. Peko pe soldados'ga ja onhimboavujikwera'ga ja pe imombe'urame a'itituhēva'ea jate.

Soldados'ga omongi itaheteva'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Peko pe soldados'ga ja itaheteva'ea mongihara'ga ja penhia'nguavo pejikokaturame. A'ereki pen-dekokatua rupi pe nhia'ngui.

¹⁵ Soldados'ga gwereko sapatos xaho katu ti javo. Peko pe soldados'ga ja sapatos rerekohara'ga ja pe ikwahavame Cristo'ga mombe'ua pejipy'a no'gatuuka jupe. A'ero ti pe hokatui imombe'gwovo ojipe'ga pe no Tupana'ga ono'gatu pota pepy'a javo ga pe.

¹⁶ Soldados'ga omombo ta'akwa'ria hendyva'ea ga ndehe ga movahīrame tombote'varuhu ti okirame ga pype javo. Ojipe'ga soldados'ga ga movahīrame opyhy opo pe itaheteva'ea o'ara piahava ta'akwara mombihava tokiyme ti nhande pype javo ga imomborame hehe. Peko pe soldados'ga ja o'ara piahava pyhyhara'ga ja pejiko-heterame Tupana'ga rehe Diabo'ga mombihara'ga rehe. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbote'varuhu pota toki hete ti nhinhi'iga gayvyteri pe ga mongote'varuhuavo javo. Pejikoheterame Tupana'ga rehe Tupana'ga omombiguka Diabo'ga popoakara pe me.

¹⁷ Akanitara soldados'ga opyhy ino'ga onhia'nguavo tonupāyme ti ga nhaneaka'ga javo. Peko pe soldados'ga ja akanitara nohara'ga ja pe pejikote'varuhua mombora kwahava'javame. Peko pe soldados'ga ja akanitara nohara'ga ja pejeaporogita mbopyahua kwahava'javame no. A'ea nhaporemō ikwahava'javame peko pe ga ja penhia'nguavo Tupana'ga ti nhande rerohoi yvagi pe nhande mombytavo avuirama nehē javo. A'ereki penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

Soldados'ga opyhy haimbejovaiva'ea xanhia'ngu ti javo. Peko pe soldados'ga ja haimbejovaiva'ea pyhyhara'ga ja penhia'nguavo pejipoyjukarame Tupana'ga ra'uva pe torembo'e ti Tupana'ga nhi'iga rehe javo. A'ero ti pe ojipe'ga mbo'ei a'itituhēva'ea rehe nehē imboukwahava ga pe gāndekote'varuhua nehē. Pe napenhimongote'varuhuukari ti ite'varuhuve'ga pe Diabo'ga pe ga pavēi nehē no ikwahava gwaramo Tupana'ga nhi'iga. Penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

¹⁸ Nane'ymi ti penhi'ī hete Tupana'ga pe nahanahā ti emomyry ga pe javo. Pejipokoguka ti Tupana'ga ra'uva pe pejipoyjukauka penhi'igame Tupana'ga pe. Pejirokwa ti penhi'igame ga pe. Penhi'ī ti ga pe jipi. Pemombe'u ti ga pe garemimo'ēhara'ga nhaporemō epoko ti ga javo.

¹⁹ Jihi ti ji mombe'u no. Pe'ji ti ga pe ji repyga: “Epoko ti Paulo'ga monhi'iga tomombe'u ti ga nhinhi'iga javo. Tomombe'u ti ga ojipe'ga pe Cristo'ga mombe'ua nerembiepiukari pyre'yma ga pojihuve'yma. A'ea ymyahū ahe ndokwahavi nerembiepiukari pyre'yma Cristo'ga mombe'ua. Epoko ti Paulo'ga a'ero tokwahavuka ti ga ga pe javo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ji repyga.

²⁰ Ymyahũ Tupana'ga ei ji ve: “Ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua ġa pe nhaporemō nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga ji ve kako. A'ero ji hojioi imombe'gwovo. Nurā ġa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga javo. A'ea pype ji rekoī aġwamo a'ero. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero: “Epoko ti Paulo'ga tomombe'u ti ga ġa pojihuve'yma javo.” A'ea ti pe'ji ga pe. Nahā ti ji tambo'e katu ġa ikwahaheteuka ġa pe Cristo'ga mombe'ua nehē.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Éfesopeva'ea pe

²¹ Kiro ji ei pe me: Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehē nahanahā Paulo'ga rekoī javo. A'ero po ti pe ikwahavi nehē no. Tíquico'ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga nhi'ġa rupi. Orojiko ore ga rehe a'ero. A'arō hete ji ga. Oporavyky katu ga nhandepojoykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo. ²² Kiro ti ji ga mondoukari pe pyri a'ero tomombe'u ti ga pe me orerekoa pepy'a noġatuavo pe mbohoryva'java nehē.

²³ Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tonogatu nhaneirũ'ġa py'a – kiroki ġa ojiko ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no, a'e ji. Na jitehe ji ei: Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ti tonogatu ġapy'a. Ppyr nhaneirũ'ġa jikogi Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no. Ga jikogame ti Tupana'ga tomonhoarō hete ġa Jesus Cristo'ga pavēi, a'e ji. ²⁴ Tupana'ga ti tomombyry ġa pe nhaporemō – kiroki ġa oarō hete Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ga arōhetepige'yma tuhē, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILIPOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Filipenses

¹ Jihi ko Pauloramo. Ako ji Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jipi Timóteo'ga pavēi. Ga pavēi ji ikwatijarukari kiro imondovouka pe me a'ero tapekwaha ti nhinhi'iga javoji. Pe me nhaporemō ji ikwatijarukari pendepiakatuhara'ga pe no, ġapokohara'ga pe no – perope peju cidade de Filipos pe. A'ereki pe Jesus Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi.

² Tupana'ga nhandervete'ga tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a no.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe ahe repyga

³ Jijapyaka nanani pe ndehe ko ji ei Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepyr̄y hete nde. A'ereki nde erembojikoguka Filipospeve'ga ejihe ġa nderekokat-uavo,” a'e ji nhinhi'iga Tupana'ga pe nhiremimbohete'hara'ga pe. ⁴ Nhinhi'iga nanani ga pe ji roryvamo nhinhi'iga pe ndepypava. ⁵ A'ereki pe ji moirũ hete ji Jesus Cristo'ga mombe'upyryva mombe'urame pe me. Pejikogypyr̄ame Jesus Cristo'ga rehe pe ji moirũ pejikovo kiromo jate.

⁶ Tupana'ga pe mbojikogypyr̄ame ojihe pe mombyryvi ikwehe. Arovia hete ji garemimomyrypavaġwama no Jesus Cristo'ga rura'javame nehē. ⁷ Pyry hete ji japyakahetei pe ndehe. A'ereki pe jipy'a ja hete. A'ereki Tupana'ga imomyryvame ji ve omomyry pe me nhaporemō no. Nahā ko nhande ve ġa ji mongiukarame cadeia pype. Nahā nhande ve ji piro'yrame no imombe'ukatuavo Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwahavuka ojipe'ga pe. ⁸ Jesus Cristo'ga py'a ja hete pe. Nurā jipy'a ja hete pe no. Tupana'ga okwaha nhi'mbee'yama.

⁹⁻¹⁰ Igwete ji nhi'igi Tupana'ga pe pe ndepyr̄ga a'ero. “Apĩ, Filipospeve'ga oarō ojipe'ga. Igwaigwavete ti ġa toarō hete ġa,” a'e ji Tupana'ga pe. “Tokwaha hete ti ġa a'itituhēva'ea. Tonhimombaragwaha ti ġa pyryva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe no toho ti ġa pyryheteva'ea rupi,” a'e ji ga pe. “A'ero po ti ġa ndekokatui hete nehē no. Ndokote'varuhui'ĩ po ti ġa nehē Cristo'ga rura'javame nehē. ¹¹ Jesus Cristo'ga ti tomongo katu hete ġa. A'ero po ti ore nde mbohetei ndepyr̄y hete nde javo,” a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyr̄ga jipi.

Cristo'ga rehe jate ji rekoi, ei ahe

¹² Nhiirũ, takwahavuka ti kiro pe me. A'ereki ġa ji mongiuka avo cadeia pype tohenduvyme ti ġa Jesus Cristo'ga mombe'ua javo novĩa. Emo ji mongiro ġwaramo koji'i hete reki nhirendukatuhara'ga onhimongyavo ji Jesus'ga mombe'urame. ¹³ A'ero guardas'ga – kiroki ġa gwepia katu huvihavuhu'ga ronga – ġa nhaporemō ji kwaha kiro. A'ove'ga nhaporemō reki ji kwaha. A'ero ġa ei: “Ga Cristo'gareheva'ero ġwaramo ġa Paulo'ga mongiukari cadeia pype,” ei ġa ji mombe'gwovo. ¹⁴ Hepiagame jirekoa cadeia pype nhaneirũ'ga koji'i hete ojiko nhandepojykaharete'ga rehe onhimongyavo. Nurā ġa koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga okyhyjie'yama ojipe'ga hugwi.

¹⁵⁻¹⁷ Jara'ga omombe'u Cristo'ga gweaporogitapyryvamo timoirũ ti Paulo'ga javo. A'ereki ġa ji arō hete. A'ereki ġa okwaha jiporavykya.

“Tupana'ga omboporavykyuka Paulo'ga tomombe'u katu ti ga Cristo'ga javo,” ei ġa ji mombe'gwovo. Jara'ga ki a'e te omombe'u tehe Cristo'ga gweaporoġitate'varuhuro ġwaramo. A'ereki ġa onhimyrō ji rehe. Nurā ġa Cristo'ga mombe'ui nhanenhi'ġa ti ġa tohendu javoji. “Paulo'ga ikwahavame koji'i hete po ti hahyramo ga pe nehē – perope cadeia pype,” ei ġa novīa.

¹⁸ Emo pyry tuhē ġa Cristo'ga mombe'ui, a'e ji. Jiroryrory reki ji a'ea rehe ġa Cristo'ga mombe'urame. Ga ndeaporoġitapyryvame ga mombe'gwovo pyry, ġa ndeaporoġitate'varuhurame ga mombe'gwovo pyry jitehe. A'ereki pyry tuhē Cristo'ga mombe'ua.

Igwete po ti ji roryroryvamo nehē no. ¹⁹ A'ereki ji akwaha nhimbopiro'yukaraġwama agwa hugwi. A'ereki pe pe'e jipi Tupana'ga pe ji repyga. Jesus Cristo'ga ra'uva ji poko no. Nurā ji ikwahavi nhimbopiro'yukaraġwama.

²⁰ Ako pota hete ji Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe tajipoyja hete ti javoji jipi. Ndapojihupotari ji Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. Aġwamo vehevi, nane'ymi nehē no. A'ero po ti ji Cristo'ga mboheteukari ġa pe nehē jirekokatua rehe nhinhi'ġa rehe nehē no. Nhimanoe'ymame po ti ji Cristo'ga mboheteukari ġa pe nehē. Nhimanorame po ti ji na jitehe ga mboheteukari nehē no. ²¹ A'ereki ji Cristo'ga rehe jate ako. Ji manorame pyry hete reki. ²² Emo ji manoe'ymame po ti ji ojipe'ġa mbojikogukari Cristo'ga rehe nehē. Marāva'ea po ji apota a'ero? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po nhimanoa? Mara'ngu po nhimanoe'yma? ²³ Apota ji nhimanoa jġgwovo Cristo'ga pyri jitekovo novīa. A'ereki a'ea johe'i pyry hete ji ve. ²⁴ Emo po ti johe'i pyry nhimanoe'ymame jipytavo yvya koty pe ndepyga nehē. ²⁵ Na tuhē. Nurā ji ikwahavi hete nhimanoe'ymaġwama. Apyta po ti ji a'ero pe pyri jitekovo. A'ero po ti ji koji'i pe mbojikogukari Cristo'ga rehe pe mbohoryoryva pejikogame ga rehe nehē. ²⁶ A'ero po ti pe Jesus Cristo'ga mbohetehe'tei ji rehe ji hoa'javame pe pyri nehē.

²⁷ Ji rendu katu ti a'ero. Peko katu ti Cristo'ga mombe'ua hendukatuavo. A'ero po ti ġa ei pe mombe'gwovo nehē: “Filipospeve'ġa ojiko hete Cristo'ga rehe. Ojo'jajo'ja ġandeaporōġita,” e po ti ġa nehē. “Ojopokopoko pa ġa Cristo'ga mombe'ukatuavo timbojiko ojipe'ġa Cristo'ga rehe a'ero javo,” e po ti ġa pe mombe'gwovo nehē. A'ea ji tahendu ġa pe mombe'urame jihorame pe pyri nehē. A'ea jitehe ji tahendu pe mombe'urame jihoe'ymame pe pyri nehē.

²⁸ Tapekyhyji ti ġa hugwi – kiroki ġa pe movahī – ġa imbohahyukapotarame pe me nehē. Tapepojihuvi ti ġa Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo. Penembipojihuve'yma repiagame po ti ġa ei ojohupe nehē: “Jukwaha reki a'ero nhandehoaġwama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti ġa. “Ga po ti a'ea oho yvagi pe Tupana'ga pyri nehē,” e po ti ġa ojohupe nehē. Na tuhē reki. A'ereki Tupana'ga omboukwaha a'ea. ²⁹ A'ereki ga omombyry pe me tohepy ti ġa Cristo'ga javo. Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe ga repyga. Pekwaha ti hahyva'ea no Cristo'ga repyga,” ei ga. ³⁰ Nahā ko ji no. Pehepia pe hahya ji ve ji Cristo'ga mombe'urame ikwehe. Pehendu pe kiro hahya ji ve no. Hahya jitehe po ti ġa ikwahavukari pe me nehē no – kiroki ġa noarōi pe Cristo'ga mombe'urame.

2

Cristo'ga ja ti peko penhimbohetee'yma

¹ Pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi a'ea pe mbojirokwa mbatera rehe. Cristo'ga remiarōro ġwaramo pepy'a u katu no. Pejogwerekō katu pe Tupana'ga ra'uva pavēi. Pejopy'a pe ojo'ja hete. Pejoporogwety pe no. ² Nurā ji ei pe me: Pembojo'ja hete ti pendeaporogita. Pembojo'ja ti penhoarōa no. Ojo'jajo'ja ti peko pejapyakavo nahā ti xako javo. Nahā ti ji mbohoryoryhetei ji rendukatuavo. ³ Pejihe jate rūi ti pejapyaka a'ero. Tapenhimboheteteheuhui ti pejikovo. Nahā po pe'ji ojipe'ga mombe'gwovo hamo: “Ji hohe ko ġa ndekoi,” pe'ji penhimbohetee'yma. ⁴ Penhimimbotarimova'ea rehe jate rūi ti peko. Ojipe'ga nemimbotarimova'ea rehe ti peko no ġa nderekokatuavo.

⁵ Jesus Cristo'ga reaporogita javijitehe po ti pendeaporogita toko hamo.

⁶ Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga javijiteheva'ero oko po rimba'e.

E mo ga nde'iahai Tupana'ga pe:

“Avuirama ti ji rekoi nde javijitehe huvihavuhuhetero nehē,” ga nde'i.

⁷ Gwemimbotarimo ga opohi gwuvihavuhuhetea hugwi.

Okoteheve'ga'java'ero ga nhimongoi.

A'ero ga ari yvyakotyve'ga ja raikwehe.

Akwaimbae'ga javijitehe ga rekoi a'ero.

⁸ Igwete ga nhimongotehei a okove'ŷ ġwemimbotarimova'ea rehe.

Tupana'ga nhi'i'ga rehe jate ga rekoi avuirama.

A'ero ga manoi ganhi'ga rupi okovo.

Yva rehe vīa reki ga omano raikwehe.

⁹ Cristo'ga nhimongotehero ġwaramo

Tupana'ga ga mongoi huvihavuhuhetero jara'ga hohe pa.

¹⁰ Tupana'ga ga mongoi nhandepojoykaharetero

tombohete hete ti ġa Jesus Cristo'ga javo.

Yvagipeve'ga po ti ga mbohetei nehē.

Yvyakotyve'ga po ti ga mbohetei nehē.

Yvyagwyripeve'ga po ti ga mbohetei nehē no.

¹¹ E'i pa po ti ġa nehē:

“Jesus Cristo'ga ko nhandepojoykaharete'ga,” e po ti ġa nehē.

O'erame po ti ġa nhanderuvete'ga mbohetei nehē Tupana'ga.

Pekwahavuka Tupana'ga ojipe'ga pe

¹² Nhiirū, pe ji rendu katu jipi. Pejirokwa hete ti a'ero pejikopaheteavo Tupana'ga rehe. Nahā pe ndekoi ji ruvame pe pyri ikwehe. Aġwamo kaitu ji ruve'ymame pejiipyri pejirokwa pejikovo hete Tupana'ga rehe. ¹³ A'ereki Tupana'ga pe mbojirokwaruka pe mongopotaruka ġwemimbotarimova'ea rehe jipi.

¹⁴⁻¹⁵ Tapenhonhi'igayvaruhui ti penhiroyrōe'yma pejogwerekovo. Nahā po pe peko hamo tokwaha ti ġa pendekokatua nehē. Tapekote'varuhui'i'i ti Tupana'ga ra'yramo. Nhanderyapehava yvagipeva'ea jukwaha ġwendy'javame ppytunahiva pyteri pe. Na jitehe pe ukwahavamo pejikokaturame heaporogitate'varuhuve'ga pyteri pe okote'varuhuve'ga pyteri pe.

¹⁶ Igwete pe ikwahavukari ġa pe imombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua – a'ea ġwendukaturame nhande mongopyahui. A'ero po ti ji vy'ahetei pe ndehe nehē Jesus

Cristo'ga rura'javame nehē. A'ea rupi po ti ji ei nehē: “Amoḡita hete ji Filipospeve'ḡa mbo'embo'eavo ikwehe. Ji namoḡitatehei tuhē ḡa a,” a'e po ti ji nehē.

¹⁷ Tupana'ga ti tonhimohē nhande rehe javo ahe ikwava'egi Tupana'ga pe jipi. Igwete ahe heka'vogi vinho ḡwembikwava'eḡa pavēi. Pe pejiko Cristo'ga rehe. Pejikoga ko penembikwava'eḡa Tupana'ga pe. Mara'ngu po ti ḡa heka'voga jirekoa vinho javijitehe ji jukavo nehē? Naname po ti ji mbohoryvi nehē jirekoa reka'vogaḡwama penembikwava'eḡa pavēi nehē. Opombohoryvuka pa po ti ji nehē no ji manorame nehē. A'ereki nhande xanhikwava'ē Tupana'ga pe. ¹⁸ Na jitehe po ti pe ndoryvamo ji mbohoryvuka hamo.

Paulova'ea omombe'u Timóteo'ea

¹⁹ Cristo'ga ipotaramame kotihī ti tamondouka Timóteo'ga pe pyri pe mbohoryvuka nehē. Timóteo'ga ti tanhimbohoryory ura'javame ji pyri pe mombe'gwovo ji ve nehē no. ²⁰ A'ereki gaha jate ko jireaporogita'jave'ga. Nhaḡata hete ga pe ndehe. ²¹ Jara'ḡa ki a'e te ḡwemimbotarimova'ea rehe jate ḡa aḡataramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ki a'e te ḡa ni'aḡatari okovo. ²² Pekwaha pe Timóteo'ga reaporogita. Ga omboukwaha gweaporogitakatua ji moirūirūrame ikwehe. Ehepia ko nhandera'yra'ḡa gwuva'ḡa moirūi jipi. Nahā ko Timóteo'ga ji moirūi Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavēi ikwehe. ²³ Gaha po ji amondouka pe pyri. Tihepia na'ē ti ji mohemukara cadeia hugwi. Ikwahavame po ti ji Timóteo'ga mondoukari pe pyri a'ero nehē. ²⁴ Jihi ti taho pe pyri nehē no. Tupana'ga ipotaramame kotihī po ti ji hoi pe pyri a'ero nehē.

Paulova'ea omombe'u Epafrodito'ea

²⁵ A'ea'ja ji ei jiyvyteri pe no: Amondo po ji Epafrodito'ga Filipospeve'ḡa pyri hamo, a'e ji. Epafrodito'ga nhaneirū'ḡa ji moirūi hete. Omombe'umbe'u ga Jesus Cristo'ga ji pavēi ojipe'ḡa pojihuve'yma ikwehe. Igwete pe ga mbuhurukari ji pyri terepoko ti Paulo'ga javo. ²⁶ Pe ndepiaga'u ga kiro. Oko tehe gapy'a no. A'ereki pe pehendū gatetirūa mombe'ua. “Kiro po jigwyripeve'ḡa aḡataruhuramo ji rehe,” ei ga. ²⁷ Itetirūa hete tuhē Epafrodito'ga ikwehe. Omano gwerevi ga. Emo Tupana'ga ga porogwetygi imombiga karugwara ga hugwi. Tupana'ga ji porogwety no tokoveveuheteyme ti Paulo'ga javo. ²⁸ Nurā ji ehetei: “Amondo po ti ji Epafrodito'ga ḡa pyri tohoryva'ja ti ḡa ga repiaga javo,” a'e ji. Pe ndoryvame ga repiaga po ti ji ndakovevehua'jahetei a'ero nehē no. ²⁹ Pe Cristo'gareheva'ea ḡwaramo pembuhu katu ti Epafrodito'ga pejiptyteri pe nehē. Pejoryjory ti ga rehe ga repiagame. “Pepyry hete pe,” pe'ji ti ḡa pe no – kiroki ḡa Epafrodito'ga ja. ³⁰ A'ereki ga omano gwerevi Cristo'ga moiruamo. Nonhia'ngui ga ua ji pyri tapoko ti Paulo'ga javo. Pe py'rovo ga ji pokogi. A'ereki tegwete penduhava ji pyri ji pokoga.

3

Cristo'ga jate nhande mombyry

¹ Nhiirū, kiro ji ei mbapavamo pe me: Pejoryjory ti Cristo'gareheva'ero ḡwaramo. Ymya'i ji ikwatijarukari mbatera pe momoranduva. Ji ndajikwerai reki ikwatijaruka a'ea jitehe kiro pe me. Igwete po ti a'ea pe mondoi a'itituhēva'ea rupi.

² Penhimboko'i ti heaporogitate'varuhuve'ga hugwi – kiroki ga okyti pota ahe. “Nahã pe Tupana'ga monhimohekumari pejihe,” e'i tehe ga pe me okote'varuhuheteve'ga. ³ Nhande ki a'e te timonhimohekumari Tupana'ga nhandejihe Jesus Cristo'gareheva'ero. Nhande timbohete Tupana'ga. A'ereki gara'uva ga mboheteuka nhande ve. Nhanderyoryory nhande nhandejikoty'aro gwaramo Jesus Cristo'ga pavëi. Ndiajikwakuva'javi nhande no. A'ereki nhande a'ea rehe ndiajikoga'javi.

⁴ Ajiko po ji jijikwakuva rehe hamo novia. Po ojipe'ga etehei: “Ajikwaku hete ji. Nurã ji Tupana'ga monhimohekumari jijihe.” E'i tehe po ga a'ea ojive. Ji kaitu po a'e a'ea hamo novia. A'ereki ji ajikwaku hete ikwehe novia. ⁵ Ji'arirë mbohapy'ri sete ji kiri ikwehe. A'ero ga ikyti nhirakwanhapi'ria nde ko Tupana'gareheva'ea javo ji ve. Israelitaramo ji ari Israelva'ea rakykwepoharamo. Benjaminva'ea rakykwepoharamo ko ji rekoi no. Ji ko hebreuramo tuhë. A'ereki nhiramonhava'ea nhaporemoko ko hebreusva'ea. Fariseuramo ko ji ei novia: Ahendu katu pa ji Moisésva'ea remimbo'eagwera. ⁶ Apota hete ji jitekovo Tupana'ga rehe novia. Nurã ji imbohahyukari Jesus Cristo'gareheve'ga pe ikwehe. Ojipe'ga e'i ji ve novia: “Okoko katu hete Paulo'ga hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ga ji ve novia. A'ero ji ei: “Nahã ti ji nhimombyryvi,” a'e ji ikwehe novia.

⁷ A'ea rupi ji rekohetei nanongara rehe nhaporemoko novia. Agwamo ki a'e te ji ndakoa'javi hehe. Arojijyi ji jireaporogita kiro. A'ereki Cristo'ga oko ji pavëi. Ji nda'ea'javi pyry jijikwakuva'gawera pe. Ite'varuhu a'e ji kiro jupe. ⁸ Ite'varuhu pa hete reki jirekoagwera, a'e ji kiro. A'ereki Jesus Cristo'ga ji takwaha hete jitekovo ga pavëi jipojykaharete'ga. Gakwahava ko pyry hete ji ve. Ga rehe ji pohipavi jirekoagwera hugwi ite'varuhuheteve'ea javo jupe. Apohi ji jugwi Cristo'ga ti toko ji pavëi javo. ⁹ Tajikoty'a ti ji Cristo'ga pavëi, a'e ji. Agwamo ji pyryvamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuaovo gwaramo rui. Cristo'ga rehe jijikoga gwaramo ji pyryvamo a'ero. A'ereki ji jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga ji mombyryvi. ¹⁰ Ajikoty'a pota ji Cristo'ga pavëi takwaha tuhë ti ga jitekovo ga pavëi. A'ero po ti ji ikwahavi gapopoakara rerekovo nehë. A'ereki Cristo'ga ipopoaka hete okwerava omanoa hugwi. Takwaha gapopoakara a'ero. Ajikoty'a pota ti Cristo'ga pavëi hahya rerekovo no – kiroki hahya Cristo'ga okwaha. A'ero po ti ji rekoi Cristo'ga ja ga manorame. A'ereki omanorame ga e'i: “Tamombi ti gandekote'varuhua.” Igwaigwavete ji tamombi jirekote'varuhua a'ero. ¹¹ Aerë po ti Tupana'ga ji mbohgeravi nhimanoa hugwi a'ero nehë.

Takwaha hete ti Cristo'ga, ei ahe

¹² Ji nda'ei: Akwaha hete jipe ji Cristo'ga jitekovo ga pavëi. Tupana'ga ji mongokatupavipe, ji nda'ei. Emo ji ajirokwa hete a'ea rehe. A'ereki a'ea rehe Cristo'ga ji mongokumari ojiheva'ero. ¹³ Nhiirü, jiji nda'ei jijive: Ako katu kwaha hete, ji nda'ei. Nahã ji ei: Ymyahüva'ea rehe ji ndakoa'javi jirekoagwera rehe. Aerëva'ea rehe ji rekohetei tako katu tuhë ti javo. ¹⁴ A'ero ji jirokwahetei jirekokatuavo. A'ea rehe jate ji rekoi Tupana'ga ti tomombyry ji ve javo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Pejikoga gwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti ji nde mbuhurukari jijipyri yvagi pe imombyryva nde ve nehë,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Nahã tuhë ti xako, xa'e po nhande hamo nhanderekoheterame Cristo'ga rupi hamo. Po jararamo pe japyakai ore atyvi, a'ero po ti

Tupana'ga ikwahavukari a'itituhēva'ea pe me nehē no. ¹⁶ A'ea ja ti xako Tupana'ga rembikwahavukara rupi. A'ea rupi jitehe nhande rekoi jipi.

¹⁷ Nhiirū, pejogweroho ti ji rupi. Orohepiuka ore pe me orokokatua. Pejapyaka ti ға ndehe no – kiroki ға oko katu ore javijitehe. ¹⁸ Amombe'umbe'u ko ji pe me ikwehe. A'ea jitehe ji amombe'ua'ja kiro pe me jijehe'gwovo. A'ereki ji ndavy'ari hete ojipe'ға ndehe ға ndekote'varuhuro ғwaramo. Cristo'ga omano yva rehe ikwehe tamombo ti ғandekote'varuhua javo. Emo ға ndopohiri okote'varuhua hugwi onhimongyavo imbokwahye'yma Cristo'ga manoa ojilhe. ¹⁹ Oho po ti ға hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ғwemimbotarimo jate ға ndekoi. Ndiپoyjayjaruhui po ға hamo. Emo ға onhimbohete reki. Yvyakotyva'ea rehe ға ndekohetei – kiroki a'ea Tupana'ga noarōi.

²⁰ Nhande ki a'e te yvaga ko nhandegwyrā. Igwete po ti pea hugwi Jesus Cristo'ga ruri nehē nhandepiro'yhara'ga. Timboha'u hete garura a'ero. ²¹ Gwerōjijyi po ti ға nhandera'oa imongovo hajiheva'ea. A'ereki oko'ā tehe nhandera'oa omanomo. Cristo'ga ra'oa'java'ea pyryheteva'ea po ti nhandera'oa nehē. Opopoakara pyvō po ti ға herōjijyi nhandera'oa nehē. A'ereki a'ea pyvō jitehe ға karakaturamo imongopava ғwemimbotarimo.

4

Paulova'ea omogita ahe

¹ Nhiirū, opogwepiaga'u hete ji. A'ereki ji ako hete pe ndehe. Pe ji mbohoryory hete nhiremiarōhetea. A'ereki pe ji rendu katu ji Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. Nahā ti peko penhimboitakwerimo pejikoty'a nhandepojykaharete'ga pavēi.

² Kiro ji ehetei Evódiahēa pe Síntiquehēa pe no: Pe nhandepojykaharete'gareheva'ero ғwaramo pembojo'ja hete ti pejeaporoğita a'ero pejogwerekokatuavo. ³ Nde ve ji ei nhimoirūhareteramo: Emoğita katu ti Evódia'ға pokoga taheaporoğita pyry ti ға javo. A'ereki ға oporavyky hete ji pavēi ikwehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ға pe ikwehe. Clemente'ga na jitehe oporavyky hete Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavēi ikwehe no. Jara'ға no – ғandera Tupana'ga okwatija pa livro pype tarohouka ti ға jijipyri yvagi pe nehē javo.

⁴ Pejoryjory ti jipi Cristo'gareheva'ero ғwaramo. A'ea'ja ji a'ea pe me: Pejoryjory ti.

⁵ Pekwahavuka ti penhyrōa ojipe'ға pe nhaporemō. A'ereki Cristo'ga ura'ja ғwerī yvya koty. ⁶ Tokoteheyme tuhē ti pepy'a. Penhi'inhi'ī ti Tupana'ga pe jipi. Pemombe'u pa ti ға pe penhiporanduva. Penhi'īga nanani ға pe pe'ji ti: “Ndepyry hete nde ore ve jipi.” ⁷ A'ero po ti Tupana'ga inoğatuhetei pepy'a. Yvyakotyva'ero nhande nhimomby'ai a'ea rehe marā po ға inoğatuhetei nhandepy'a javo. Inoğaturame po ti ndokotehei pepy'a a'ero. A'ereki pe pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi.

⁸ Nhiirū, kiro ji ei reki pe me a'ero: Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe. Kiroki a'ea rehe ojipe'ға ahe mbohete pyryheteva'ea rehe – a'ea rehe ti pejapyaka no. Okokatuve'ға ko oko a'itituhēva'ea rehe jate opoyjahetero. Onhimbovyvy ға. Ga ojipe'ға ndereko katu. Ojipe'ға nde'i ға pe: “Oko te'varuhu ға,” nde'i ға. “Pyry hete ға,” ei ға ға pe. Onhiarōuka hete ға ojipe'ға pe. Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe nhaporemō a'ero. ⁹ Opombo'embo'e ko ji ikwehe. Igwete pe ndekoi

nhiremimbo'eagwera rehe. Pehendu pe ji nhi'igame pe me ikwehe. Pehepia pe jirekoagwera no. Ji rupi ti peho a'ero, a'e ji pe me. A'ero po ti Tupana'ga rekoi pe pavēi nehē nhandepy'a noġatuhara'ga.

Pyry pe imbuhurukari ji ve, ei ahe

¹⁰ Ymya pe aġataramo ji rehe ji poko pota novīa. Emo avuirama ahā pe me imbuhurukahava. Aġwamo reki pe aġatara'javamo imbuhuruka ji ve. A'ea rehe ji roryhetero jijikoty'a Cristo'ga pavēi. ¹¹ Ji nda'ei a'ea nhimbatere'yama ġwaramo. A'ereki ji anhimbo'e nhinhiroyrōe'yama mbatera rehe. ¹² Ajipokwaha ji herekoe'yama rehe. Ji ajipokwaha herekoahivuhua rehe no. Nane'yne'ymi ji nhimbo'epavi nhinhiroyrōe'yama jikogahivame ty'ara ji rerekorame no. Jirory ji mbatera rerekoheterame. Herekoe'ymame ji roryvamo jitehe nehē no. ¹³ Anhimomiranamba ji jupe jipopoakaramo Cristo'ga pavēi jitekovo ġwaramo. A'ereki gaha ji mbopopoaka ji rerekovo.

¹⁴ Pyry hete reki pe ji moirūi ikwehe ji ikwahavame hahya ikwehe. ¹⁵ Filipospeva'ero pe pekwhaha hete ojipe'ġa remimbuhure'yama ji ve – kiroki ġa ojatyka Cristo'gareheva'ero. Ji Cristo'ga mombe'uypprame pe me jigwovo pegwyrā hugwi Macedōnia hugwi ikwehe pehe jate pembuhuruka itambere'ia ji ve ikwehe. ¹⁶ A'ereki cidade de Tessalōnica pe vehevi pe pembuhumbuhuruka ji ve ji herekoe'ymame ikwehe. ¹⁷ Ji ndapotarahivuhui reki itambere'ia. Apotarahi ji imombyryva pe me. Pe imbuhumbuhurame igwaigwavete po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē no. ¹⁸ Apyhy pa ji penemimbuhurukara kiro. Ji areko hete a'ero. Nhimbatere'yjuhu ji kiro. A'ereki Epafrodito'ga gweru pa ji ve pe hugwi. Penemimbuhuragwera ko ikwava'eġipyra Tupana'ga pe pyryheteva'ea. Tupana'ga onhimohē hehe pyry hete javo jupe. ¹⁹ A'ero po ti jirepykavamo Tupana'ga imondoukari pe me ombateraheteahugwiva'ea nehē pe herekoe'ymame nehē. Jesus Cristo'ga pe po ti ga ei emondo ti ġa pe javo.

²⁰ Nane'ymi timbohete Tupana'ga nhandervete'ga avuirama nehē. Amém.

Paulova'ea omondo pa onhi'igagwera

²¹ Pemondo ti nhinhi'igā ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi. Nhīpavēive'ġa omondouka onhi'igā pe me no nhaneirū'ġa. ²² Avove'ġa nhaporemo Jesus Cristo'gareheve'ġa omondouka pe me. Kiroki ġa oporavyky huvihavuhu'ga ronga pe César'ga ronga pe – ġa kaitu omondouka onhi'igā pe me.

²³ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhaporemo.

PAULOVA'EA OMOMBE'U COLOSSOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Colossenses

¹ Jihī ko Pauloramo Jesus Cristo'ga moirūharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahā Tupana'ga opota.

Kiro jī ikwatijarukari imondouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. ² Ore ja ko pe Tupana'ga remimo'ēhara pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Peko pe oreirūa a'ero pepohire'yma Cristo'ga hugwi pejikovo gareheva'ero. Kiro ore ikwatijarukari imondouka pe me perope cidade de Colossos pe.

Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Onhi'ī Paulova'ea Tupana'ga pe Colossospeva'ea repyga

³ Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Nane'yimi ore nhi'īgi Tupana'ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, oro'e ore Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Colossospeve'ga Cristo Jesus'ga rehe ġa pokoga, oro'e ore ga pe.

⁴ Nahā ore ei ga pe jipi pejikoga kwahavypyagwera jate. A'ereki Epafras'ga pe mombe'u ore ve. “Colossospeve'ga ojiko hete Cristo Jesus'ga rehe,” ei ga ore ve. “Oarō hete ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ga nhaporemō. ⁵ Nahā Colossospeve'ga ndekoi. A'ereki ġa e'i: ‘Aerē po ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa Tupana'ga pyri nehē,’ ei ġa,” ei ga pe mombe'gwovo ore ve.

Epafras'ga omombe'u pehoagwama pe me heikwehe. A'ereki ga omombe'u pyryva'ea a'itituhēva'ea pe me Cristo'ga mombe'uypyrame pe me. A'ea rupi ga ei heikwehe: “Uhura'ja ti Cristo Jesus'ga yvaga hugwi nhande rerogwovo ojupi yvagi pe Tupana'ga pyri nhande jikogame Jesus'ga rehe. Ga omano nhande repyga imomboā nhanderekote'varuhua. Pevo ti nhande rui Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi avuirama nehē. A'ereki Tupana'ga e'i na,” ei Epafras'ga pe me imombe'ukatuavo heikwehe.

⁶ Omombe'u ga pe me pyryva'ea a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'urame pe me. Na jitehe ġa imombe'umbe'ui koji'ive'ga pe ġagwyri pe nhaporemō. Henduvame ġa jikogi Cristo'ga rehe okokatuavo ojipe'ga pe. Nahā pe jikogi ga rehe no pejikovo katu hendukatuyypyagwera jate Tupana'ga pyryva pejive. Ikwahavame pe ei: “A'iti tuhē! Tupana'ga pyry hete nhande ve!” pe'e pe.

⁷ Epafras'ga omombe'u Tupana'ga pyryva pe me heikwehe. Oroarō hete Epafras'ga. Ga ko oporavyky ore ja Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. Nahā ga Cristo'ga nhi'īpo'rui pe pokoga oporavykyavo Cristo'ga pe opohire'yma ga hugwi. ⁸ Gaha pe mombe'u ore ve. “Oarō hete Colossospeve'ga Jesus'gareheve'ga. A'ereki Tupana'ga ra'uva ġa arōheteuka ġa pe,” ei ga pe mombe'gwovo.

⁹ Nurā pendekokatua kwahavirē nane'yimi ore nhi'īgi Tupana'ga pe pe ndepyga. Ga pe ore ei: Emombaragwahapavuka ti Colossospeve'ga pe enhimimbotarimova'ea. Embo'euka ti ġa eja'uva pe tokwaha pa ti ġa

nhiremimbotarimova'ea javo, oro'e ore ga pe. ¹⁰ A'ero ti ġa ndekokatu-
tui nde javijitehe nde mbohoryheteavo jipi nehē. Ojipe'ġa pe ti ġa
ndekokatupavi nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. Nane'ymi koji'i ti ġa nde
kwahakwahavi nehē no nahā Tupana'ga opota javo.

¹¹ Ikatu ndereaporogita popoakahetea ojipe'ġa ndeaporogita
popoakahetea hohe pa, oro'e ore Tupana'ga pe. Ndereaporogita
popoakahetea javijitehe tuhē ti Colossospeve'ġa ndeaporogita
popoakahetea nehē no. A'ero ti nane'ymi ġa nhimomiranami hahya
pe onhimonha'ngae'yma nehē no. Hahyrame ġa pe nehē po ti ġa
ndoryndoryvamo nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. ¹² Ga po ti e'i
nde ve nehē no: "Apī, ndepyry hete nde." A'ea ti ġa ei nde ve nehē
gaha nhandervete'ga javo, oro'e ore Tupana'ga pe. Nahanahā ti ġa
ndekokatupavi nehē nde ġa pokogame, oro'e ore Tupana'ga pe.

Pyry nhande ei Tupana'ga pe: Apī, ndepyry hete nde. A'ereki ga
nhande mombyry nhanderekote'varuhua momboa nhande mongovo
ġwemimo'ēharamo. Nurā kojahua'javamo nhande ve kiro gapyryva kwa-
hava ġwaramo. Ga pyri po ti nhande hoi nehē nhandejupa avuirama
ojipe'ġa pavēi garemimo'ēhara'ġa pavēi nehē. Pevo ti Tupana'ga pyry-
hetero nhande ve ġa pe nehē no.

¹³ Nhande rekote'varuhuypyi Diabo'ga nhi'ġa rendukatu-
avo ite'varuhuve'ga nhi'ġa rendukatuavo. Nurā ko ypytu-
nahivuhua'javamo nhande ve a'ea rupi. Agwamo Tupana'ga
hendukatuukari nhande ve gwa'yra'ga nhi'ġa ġwemia'nguhetehara'ga
nhi'ġa. Nahā Tupana'ga imombigi Diabo'ga nhi'ġa rendukatua
ypytnareheve'ga nhi'ġa rendukatua. ¹⁴ Tupana'ga ra'yra'ga nhande
mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi imomboa omanomo
ġwaramo gwekoa reka'voguka. Nurā ga nohenonhukara'javi Tupana'ga
pe nhanderekote'varuhua.

Cristo'ga oko ojipe'ga hohe pa okopyyavo ġwaramo

¹⁵ Ndihepiagi nhande Tupana'ga.

A'ereki ga ndaha'oi.

Tihipia reki nhande gara'yra'ga Cristo'ga. Cristo'ga ko Tupana'ga javi-
jitehe.

Jypya Cristo'ga oko.

A'ea rupi ko ahā ve vvyakotyva'ea. Ahā ve vvyakotyve'ġa no.

Nurā Cristo'ga reki Tupana'ga rembiapoa hohe pa okovo ġa nenonde
okopyyavo ġwaramo.

¹⁶ A'ereki Tupana'ga oapopavuka Cristo'ga pe yvagipeve'ġa yvagipeva'ea
reheve vvyakotyve'ġa ndeheve vvyakotyva'ea reheve.

Oapopavuka ga ga pe aherembiepiagipyra aherembiepiagipyra'ġa
ndeheve aherembiepiagipyre'yma reheve aherembiepi-
agipyre'yma'ġa ndeheve.

Ga oapopavuka ga pe yvagipeve'ġa nduvihava'ġa ganduviha'vi'ġa nde-
heve ipopoakaheteve'ġa ndeheve ipopoakaheteve'ġandeheve'ġa
ndeheve.

Ga nhaporemo omondondouka ojipe'ġa ġwemimbotarimova'ea
rehe opoakahetero.

Nahā Tupana'ga oapopavuka ġahā mbatera reheve toapo pa ti jira'yra'ga
ojive javo.

¹⁷ Cristo'ga oko ypy. Aerē ga oapo pa.

Okoji pa garembiapoa ga herekoro ġwaramo.

¹⁸ Cristo'ga rehe nhande jikogi.

Ga ko nhandervuhavuhuhete'ga.

Nurã nhande ei ga pe: Ga ko nhaneakaġa.

Xako nhande ganhi'igã rupi nhandekovo gareheva'ero.

Nurã nhande ei nhandejive: Nhande ko Cristo'ga ra'oa.

Gaha ombopyahu nhandereaporogita

tuhu ti ġa Tupana'ga pyri okovo avuirama nehẽ javo.

Ga ti nhande mongoi pevo ore mombytavo nehẽ.

A'ereki ga okwera'javypy omanoa hugwi omanoa'jave'yma

tako ti ji ġa hohe pa no mbatera hohe pa no huvihavuhuhetero javo.

¹⁹ A'ereki a'ea pyry hete Tupana'ga pe garuva'ga pe.

“Toko ti ga ji javijitehe,” ei Tupana'ga.

“Toko ti ga ojipe'ġa hohe pa no ji ja,” ei ga gworyg-woryvamo.

²⁰ “Oko te'varuhu ġa. Ndapotari ji ġandekote'varuhua.

Pyry ti ga manoi yva rehe ġa ndepyga ġa nhaporemo a'ero nehẽ,” ei ga.

“Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo yva rehe ti ji vyvakytyve'ġa ndeaporogita rerogijyi yvagipeve'ġa ndeaporogita reheve ġandeporogita mohiġatupava nehẽ.

Nahã ti ji jirekokatuukari ġa pe nehẽ Cristo'ga manoro ġwaramo, ei Tupana'ga.

Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ti ji herogijyipavi vyvakytyva'ea yvagipeva'ea reheve imohiġatupava nehẽ.

Nahã ti ji jirekokatuukari a'ea pe nehẽ Cristo'ga manoro ġwaramo,” ei Tupana'ga.

Na tuhẽ reki. Cristo'ga omano yva rehe. Tupana'ga omohiġatu pa.

²¹⁻²² Pehe Colossospeva'ero ymya'ĩ peko te'varuhu heikwehe. A'ero napehendupotari Tupana'ga nhi'igã ga arõe'yma pejikoty'are'yma ga pavẽi. Korogwe reki Tupana'ga pendeaporogita rerogijyi hendukatuuka pe me onhi'igã gara'yra'ga manoro ġwaramo. Nahã ga pendeaporogita mohiġatui ojirekokatuuka pe me. A'ero ga ei pe mombe'gwovo: “Pyry hete ġa. Oko katu ġa. Nahenonha'javi ji ġandekote'varuhua ġa pe. A'ereki mbatera ndojara'javi ġa ndehe.” A'ea ga ei pe ndepiaga.

²³ Penhimomirana ti Cristo'ga mombe'ua reroviaheteavo a'ero pejikoga ga rehe jipi pejipopoakaramo. Taperoviari ti hajiheva'ea. Ymya'ĩ Cristo'ga mombe'ua renduvame pe jikogi ga rehe heikwehe. Nurã pe ikwahavi javo: “Cristo'ga ti nhande rerohoi ojupi nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ,” pe'e pe herovia. Taperoviapigi ti a'ero!

Vyvakytyve'ġa pe nhaporemo ġa Cristo'ga mombe'ui Cristo'ga ti nhande mongoi Tupana'ga pyri nehẽ javo. Jihi amombe'u a'ea ojipe'ġa pe no. A'ereki ymya Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe,” ei ga ji ve.

Paulova'ea oporavyky pyryva'ea mombe'gwovo

²⁴ Pe Cristo'ga mombe'ua renduva ġwaramo ġa imondoi hahyhetea ji ve. Kiro ji roryroryvamo reki a'ea rehe. Hahyrame ji ve ji ipo'rupavi hahya Cristo'ga py'rovo. Tahahy tuhẽ ahe ve. Apo'ru pa ji hahya Cristo'ga ra'oa repyga. Gara'oa a'e ko ji ġa pe – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe.

²⁵ Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Ekwahavuka ti ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Epoko ti ġa imombe'upava nhinhi'ġa Cristo'ga mombe'gwovo.” A'ea ga ei ji ve pe pokoguka judeus'ġarūiva'ea pokoguka.

²⁶ Ymyahū Tupana'ga ndokwahavukari ġwembiepiukaripyre'yma ymyahūva'ea pe ahera'yrava'ea pe no. Aġwamo reki ga ikwahavukari ġwemimo'ēhara'ġa pe ġwembiepiukaripyre'yma. ²⁷ Tupana'ga e'i: “Tokwaha pa ti nhiremimo'ēhara'ġa nehē. Cristo'ga ti topojoyka pa vvyakotyve'ġa nhaporemō judeus'ġarūive'ġa vehevi nehē. Ga pojykarame ti ga ġa nderuri ojupi ġa mombytavo ji pyri avuirama opyryvamo ġa pe nehē, ei ga. A'ea ji akwahavuka pota,” ei Tupana'ga. “A'ea ko nhirembiepiukaripyre'yma ikatukatuhetea,” ei ga ikwahavuka ġwemimo'ēhara'ġa pe.

²⁸ Nurā Cristo'ga ore oromombe'u ġa pe nhaporemō ġa momoranduva pekwaha ti Cristo'ga javo. Nahā ore ga kwahavukari ġa pe ġanaġanani. Ga mbo'ekwahapava ore ġa mbo'ekatupavi Cristo'ga rehe tojiko hete ti ġa Cristo'ga rehe okokatuheteavo javo. Nahā ore ġa mbo'ekatui. A'ereki ore oro'e: Tikatu hete ti ġa Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga nhi'ġa kwahaheteavo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ġa pavēi. ²⁹ Nurā jihi no ji aporavyky hete Cristo'ga mombe'gwovo Cristo'ga popoakara po'ruavo ga ji mbopopoakahetero ġwaramo.

2

¹ Aporavyky hete ji nhi'aġataramo pe ndehe takwahavuka ti ji ġa pe Tupana'ga nhi'ġa javo. Jiporavyky pe pekwaha. Aporavyky hete ji nhi'aġataramo Laodicéiapeve'ġa ndehe no – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'ono'oġa pevo tihendu Tupana'ga nhi'ġa javo. Ojipe'ġape'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe ti ji takwahavuka ganhi'ġa no. Ga nhaporemō ndajirepiagi ve jira'oa kwahave'yma. Pe nhaporemō ndajirepiagi ve no.

² Nhi'aġata ji pe ndehe ġa ndehe no jiporavykyheteavo tokoveuehua'javyme ti ġa javo. Jiyvyteri pe ji ei ipota pe me ġa pe no: Tonhoarō hete ti ġa ovy'a ojogwehe. Tokwaha ti ġa a'itituhēva'ea. Po ġa a'itituhēva'ea kwahavi, a'ero koji'i ti ġa Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma'ga kwahahetei tuhē nehē. Garembiepiukaripyre'yma'ga ko Cristo'ga tuhē. A'ea nhaporemō ji apota javo jijapyakavo pe ndehe ġa ndehe no jiporavykyavo. ³ Ikatu hete Tupana'ga rembikwahava. Omombaragwaha pa ga. Onhimi nhande ve garembikwahava. Cristo'ga jate okwahavuka pa garembikwahava.

⁴ A'ea ji ei pe me pekwaha ti javo. Nurā ti pe napenhimoandyandyjukari ojipe'ġa pe ġa imombe'urame hajihea pe me nehē. Ikatu po pe me ġa nhi'ġaturame o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe, a'e ji pe me. ⁵ A'ereki jireaporogita oko pe pyri ji rekoe'ymame pe pyri. Ikwahava pendekoa ji roryroryvamo. A'ereki pe peko katu pejohupe pejikoheteavo Cristo'ga rehe penhimboitavo.

Nahanahā nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi

⁶ Pejiko pe Cristo Jesus'ga rehe heikwehe imomboruka pejikote'varuhua gaha ko nhanderuvihavuhuhetero javo. Na jitehe ti pejiko jitehe ga rehe xako katu ti nhandejikoty'a ga pavēi javo. ⁷ Nane'yimi ti peko Cristo'ga rehe pepohire'yma ga hugwi. Koji'i ti peko katu hendukatavo ganhi'ġa. Koji'i ti pejiko hete ga rehe pejikoty'a ga pavēi. A'ea rehe Epafras'ga pe mbo'ei heikwehe nahanahā ti peko javo.

Nane'yimi ti pe'jipe'ji Cristo'ga pe: “Ndepyry hete tuhē nde nhande ve.” A'ea ti pe'ji.

⁸ Penhimboko'i ti pejiijupa. Tapenhimoandyandyjukari ti ojipe'ga pe. Ga gwendukatuuka pota pe me onhi'itehea pe mbopohipota Cristo'ga hugwi. Imombe'gwovo o'mbea ga nhi'igatui pe me onhi'iteheavo pe moandyandyipota. A'ea ganemboypya tuhē ombojihu ojapyakateheavo gwakykwepohara'ga mbo'eavo hehe. “Nahanahā yvya hako yvaga pavēi po rimba'e,” ei ahe. “Nahanahā ti xako,” ei ahe gwakykwepohara'ga mbo'eavo.

Na rūi Cristo'ga remimbo'ea. Tapenhimoandyandyjukari ti ga pe a'ero. Cristo'ga hugwi ti tapenhimbopohirukari ga pe. ⁹ Uvame yvya koty okovo Cristo'ga gwepiuka pa nhande ve Tupana'ga rekokatua gareaporogita. A'ereki ga oko Tupana'ga javijitehe. ¹⁰ Nurā pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro gwaramo Tupana'ga jikoty'ari pe pavēi no. Tupana'ga pendeaporogita mbopyahui tuhē pe mboheaporogitakatukatuavo pe pokopava pe monhimomiranambava. Pyry hete pa pe me a'ero pe jikoty'aro gwaramo Cristo'ga pavēi. Yvagipeve'ga nduvihava'ga Tupana'gapyrive'ga nduvihava'ga omondondouka ga gwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo. Diabo'gapyriva'ea anhağa omondondouka ojipea anhağa gwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo no. Cristo'ga ki a'e te oko ga hohe pa a'ea hohe pa no nhanderuvihavuhetero.

¹¹ Judeus'ga okytiuka gwa'yra'ga nakwanhapi'ria gahā koi Tupana'gareheve'ga kiro javo. Cristo'ga ki a'e te omanoro gwaramo yva rehe omombo hete pendekote'varuhua gahā koi jireheve'ga kiro javo. “Tokote'varuhupotara'javyme ti ga a'ero kiro,” ei ga omanomo pe ndepyga. Nahā ojikoty'aro pe pavēi Cristo'ga pendeaporogitatiruahūa mombigi pe jikogame ga rehe.

¹² Penhimobatzaukarame pe ei a'ero: “Ymyahū Cristo'ga omano tamombo gandekote'varuhua javo. A'ero ga ga tymi. Omanorame Cristo'ga omombo jirekote'varuhua ji hugwi. Ga jikoty'aro gwaramo ji pavēi jireaporogitatiruahūa opi a'ero.” Nahā pe ei penhimobatzaukarame. A'ea rupi pe ei no: “Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Cristo'ga pavēi nhande jikoty'aro gwaramo Tupana'ga nhandereaporogita imbopyahui opopoakara pyvō. A'ereki nhande xajiko Tupana'ga popoakara rehe,” pe'e pe penhimobatzaukarame.

¹³ Ymyahū pendeaporogita ndipyahui ve heikwehe. A'ea rupi Tupana'ga pe pe peko omanove'ga ja a'ero. A'ereki ga e'i: “Ji ve ko ga ambotehea imombigukare'yma gwaramo gweaporogitatiruahūa. Ji ndajikoty'ari ga pavēi a'ero. A'ereki ga okote'varuhu,” ei Tupana'ga.

Agwamo Tupana'ga ombopyahu pendeaporogita imombo pendekote'varuhua nhaporemō Cristo'ga jikoty'aro gwaramo pe pavēi. Ymyahū Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga pendeaporogita imbopyahui.

¹⁴ Ymya nhande nihendukatui ga Tupana'ga nhi'iga mombe'urame nahanahā ti ahe toko katu javo. Emo Tupana'ga ohy reki nhanderekote'varuhua mbojaragwera. A'ereki Cristo'ga omano yva rehe nhanderekote'varuhua momboa. Nurā Tupana'ga ei: “Ndatekwava'javi gandekote'varuhua mbojaragwera rehe kiro,” ei ga.

15 Omanomo Cristo'ga imombigi Diabo'gapyriva'ea popoakara anhağa popoakara. Anhağa omondondouka ojipea anhağa ğwemimbotarimova'ea rehe ipopoakaheteva'ea ipopoakaheteva'eareheva'ea pavēi. Ipopoakara mombigipyra Tupana'ga hepiukapavi tuhē ojipe'ğa pe Cristo'ga mbojirovia a'ea rehe.

16 Nurā ti tapenhimbo'eukari ojipe'ğa pe ha'oa rehe. A'ereki ğa e'i jupe: "Ġwiġwia ahe ndo'ui. Ġwiġwia ahe to'u." Tyhya pe ğa ei: "Ġwiġwia ahe ndo'ui. Ġwiġwia ahe to'u." Ga e'i: "Tokwaku ahe toryva aporame ano nanani. Toapo ahe toryva jahya porame no ikwakuva. Nahanahā ahe toko sábadu rupi ikwakuva," ei ğa.

A'ea rehe nhaporemo tapenhimbo'eukari ti ğa pe. 17 Ganemimbo'ea nhaporemo ko aere'iva'ea ra'angava nahanahā ti Cristo'ga rurame javo. Okorame ğanemimbo'ea rehe ahe ikwaha'vi aerēva'ea pyry hete ti nehē javo. Ahe ndokwahapavi reki. Ganemimbo'ea rehe ndatekwava'javi kiro. A'ereki Cristo'ga tuhē uripe reki. Nurā ojikogame ga rehe ahe ikwahahetei tokoa'javyme ti ahe ğanemimbo'ea rupi a'ero javo.

18 Taperoviari ti ga – kiroki ga e'i tehe: "Ji ko ako tehe. Nanhimbohetei ji. A'ea ti ahe te'i ji pavēi," e'i tehe ga. "Tombohete ti ahe Tupana'gapyrive'ğa yvagipeve'ğa okoteheavo ğa ko jiruvihavuhete'ğa javo. Nahā ti xa'e," ei ga ikwahave'yma. "Ahepia ji yvagipeve'ğa," ei ga o'mbero. Omoandyandyi pota ga ahe jihī akwaha hete javo tehe. Ndokwahavi reki ga onhimboheteavo. Gareaporogita tiruahū. Taperoviari ti ga. Ganhi'īga rupi pe ndekorame ga ndogwerekoukari pe me pyryva'ea Tupana'ga hugwi. 19 Nanongara'ga ndojikoty'ari Cristo'ga pavēi okoe'yma ganhi'īga rupi.

Nhandejikoty'aro ğwaramo Cristo'ga pavēi ga pe nhande xa'e nhaneakağa. A'ereki Cristo'ga ko nhanderuvihavuhete'ğa. Ganhi'īga rupi nhandekovo ğwaramo xa'e nhande: Nhande ko Cristo'ga ra'oa nhandejikoga Cristo'ga rehe. Nane'ymi Cristo'ga nhaneakağamo nhande pokopokogi nhande monhimbopopoaka nhande mbojogwerekokatuavo. Nahā Cristo'ga nhande pojykai hendukatuuka nhande ve Tupana'ga nhi'īga.

20 Cristo'ga omano tamombo ğandekote'varuhua javo. Nurā Cristo'ga pavēi pe jikoty'aro ğwaramo pendeaporogitatiruahūa opi. Nurā pe ndekoi ojipe'ğa ja rūi avo yvya koty ğandeaporogitatiruahūrame. A'ereki nahā ğanemimbo'ea e'i: "Nahanahā yvya hako yvaga pavēi po rimba'e. Nahanahā ti ahe toko," e'i ğanemimbo'ea. Peko pe ğa ja rūi. Maranameuhū pe ndekopotara'javi ğanemimbo'ea rupi naerū? Tapekoa'javi hehe. 21 E'i: "Topyhygyne ti ahe ğwiġwia mbatera. To'uyme ti ahe tahepia javo. Topokogyne ti ahe hehe," e'i ğanemimbo'ea. 22 A'ea nhaporemo opa ahe i'urame. Kiroki opa ahe i'urame – a'ea pe nhaporemo ğanemimbo'ea e'i. A'ereki nanongara rehe ko ğa ojapyaka avo yvya koty. A'ea ko ğanemimbo'ea.

23 Ojipe'ğa ğanemimbo'ea renduvypyrame po ğa ei: "Pyry ğanemimbo'ea. Okwaha hete ğa Tupana'ga mboheteavo," e po ğa. Ikwahave'yma ğa ei a'ea ğanemimbo'ea renduva. Tiruahū reki ğanemimbo'ea. A'ereki ğwemimbotarimova'ea rehe ğa oko nahanahā ahe ombohete Tupana'ga javo. Tupana'ga mbohete tehe reki ğa. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe rūi ga ndekoi.

Ganemimbo'ea renduvame po ġa ei: “Pyry ġanemimbo'ea ġa erame: ‘Ahe nonhimbohetei hamo’,” e po ġa.

Ndapyryvi reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġa onhimbohete reki javo.

Ganemimbo'ea renduvame po ġa ei: “Pyry ġanemimbo'ea ġa erame: ‘Ojipejipea pe ahe tonhimomirana onhimondoheteavo onhi'ġa rupi. Ahe ndo'ui ġwiġwia ojipea no.’ Nahanahã ġanemimbo'ea pyryva'ea,” e po ġa henduva.

Tiruahũ reki ġanemimbo'ea. A'ereki a'ea rupi okorame ahe nonhia'ngukatui ojirekokatue'yma. A'iti a. Ndatekwava'javi ġanemimbo'ea rehe. A'ereki ġanemimbo'ea nomombigi aherekote'varuhua.

3

Nhandereaporogitatiruahũa; nhandereaporogitapyahua

¹ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga pendeaporogita mbopyahui. Pepota ti pyryva'ea yvagi pe Tupana'ga pyri a'ero. A'ereki pevo Cristo'ga oapy Tupana'ga pyri Tupana'ga johukoty rūi okovo nhandervihavuhuhetero. ² Penhimbovy'a ti pyryva'ea rehe yvagipeva'ea rehe. Yvyakotyva'ea rehe rūi ti penhimbovy'a. ³ A'ereki pendeaporogitatiruahũa opi. Omanorē omanove'ġa nonhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe. Omanove'ġa ja pe napenhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe pendeaporogitatiruahũa pigirē. Pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pendeaporogitapyahua hekokatui yvagi pe Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi. Pevu Tupana'ga pendeaporogitapyahua rereko katu pe me Cristo'ga reheve. ⁴ Cristo'ga pavēi nhandejikoty'aro ġwaramo nhande reaporogitapyahuro nhandekovo. Aerē po ti Cristo'ga ukwahavamo ua'java nehē. A'ero ti pe ukwahavamo ga pavēi gakatukatua rerekovo nehē.

⁵ Nurã pemombi hete ti penhimimbotarimova'ea ite'varuhuva'ea pejipygwa'jave'yma hehe. Taperekoa'javi ti penhimbireko'garũive'ġa. Tapeakwahave'ymuhũa'javi ti ġa nderekote'varuhua'jave'yma. Tapepotaruhua'javi ti ġa. Tapepotate'varuhui ti. Tapepotaruhua'javi ti ojipe'ġa apoa. A'ereki nahã pe ġambatera arō Tupana'ga arōa hohe. ⁶ Kiroki ġa nahã oko te'varuhu pota okoe'yma Tupana'ga nhi'ġa rehe – ġa ndehe Tupana'ga onhimonha'nga. ⁷ Ga ja pehe peko te'varuhu no heikwehe.

⁸ Aġwamo ti tapekote'varuhua'javi! Aġwamo ti pepohi pejikote'varuhua hugwi a'ero. Tapenhimonha'ngaa'javi ti. Tapenhimboahiva'javi ti. Tapetiruahũa'javi ti. Tapembotegwetea'javi ti ojipe'ġa. Tapenhi'ite'varuhua'javi ti ojipe'ġa pe. ⁹ Tape'mbea'javi ti pejohupe. A'ereki pe pepohi pejeaporogitaymyana hugwi pejikote'varuhua'jave'yma.

¹⁰ Pendeaporogita ipyahu aġwamo. A'ereki ymyaĩ Tupana'ga ombopyahu pendeaporogita pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Nane'ymi Tupana'ga pendeaporogita mbopyahua'jaa'javi koji'i ti ġa toko ji ja ji kwahaheteavo javo.

¹¹ Ga ndokoa'javi nhande ve ojoatyatyvive'ġa Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahurame. Nurã xa'ete'varuhuyime ti ojohupe orepypy ore pe hohe jave'yma. Judeusramo toro'ete'varuhuyime ti pe me judeus'garũiva'ea pe. Judeus'garũiva'ero tape'ete'varuhui

ti ore ve judeusva'ea pe. A'ereki nhande ojo'ja judeusva'ea judeus'garūiva'ea pavēi Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahurame. Xa'ete'varuhuyme ti ojojupe orepyry ore pe hohe jave'yma.

Po nhande tikytiuka nhanerakwanhapira nhande ko Tupana'gareheva'ero kiro javo, xa'ete'varuhuyme ti ojikytiukare'ŷve'ga pe. Po nhande ndiajikytiukari, xa'ete'varuhuyme ti ojikytiukave'ga pe. A'ereki nhande ojo'ja nhandejikytiukava'ea nhandejikytiukare'ŷva'ea pavēi. A'ereki Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahu. Nhande ojo'ja pa: nhandegwyriveve'ga nhandegwyriveve'garūive'ga pavēi, nhande'jave'ga hajiheve'ga pavēi, ipiro'ye'ŷve'ga ga pavēi – kiroki ga oporavyky ojive jate ipiro'yve'ga.

Ga nhaporemō ojoatyatyvive'ga nhaporemō ndokoa'javi aḡwamo nhande ve. A'ereki nhande ojo'ja pa Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahurame. Cristo'ga rehe jate nhande xanhimbovy'a. Ga jate nhande hohe pa nhanderuvihavuhhetero. Ga nhande pojyka pa.

¹²⁻¹³ Nurā pejikovo Jesus'gareheva'ero ti peko katu. A'ereki Tupana'ga oko hete pe ndehe pe arōheteavo. Ga pe mo'emo'ē toko ti ga Jesus'gareheva'ero okokatuavo javo. Pejoporogwety po ti pe hamo hahyrame pe me nehē. Pepyry ti pejohupe. Taphenimbohetei ti. Penhimoḡatyrō ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejikokatuavo pejohupe. Ojipe'ga rekote'varuhurame nde ve terehenonha'javi garekote'varuhua ejive. Nahā ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe. A'ereki imomborirē Cristo'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Na jitehe ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe.

¹⁴ Koji'i ji ei pe me: Penhoarō hete ti no. Penhoarōheterame ti pe peko pa Tupana'ga ja. A'ea ga opota. ¹⁵ Tupana'ga pe mbojogwereco katu. A'ero ti pejikokatuavo pejohupe pejeaporogita katu nahanahā nhande rekoi javo. A'ea Tupana'ga opota. Ymyahū ga pe mo'emo'emba Jesus'gareheva'ero ga ti tojogwereco katu pa javo. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ore ve!” A'ea ti pe'ji ga pe.

¹⁶ Nane'ymi pejapyaka hete ti Cristo'ga remimbo'ea rehe nhaporemō ikwahaheteavo garemimbo'ea toki hete peyvyteri pe ikwahyheteavo pe momborymbyryva pe mbo'embo'eavo. Penhombom'embo'e ti hehe penhomomoranduva. Penhimby'yi ti pehendu katu ti Cristo'ga nhi'iga javo. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iga mombegwovo Jesus'ga mombegwovo no imombegwovo ḡandekokatua ḡanemimomboryva nhande ve. Nahanahā ti penhimby'yimby'yi Tupana'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo.

¹⁷ Cristo Jesus'gareheva'ero ḡwaramo ti peko katu pejikovo ganhi'iga rupi peporavykyrame. Peko katu ti penhi'igame. Pendekoa rupi nhaporemō ti peko katu jipi ga mboheteavo penhinhi'iga Tupana'ga pe. “Ndepyry hete nde, Apī,” pe'ji ti ga pe. “Aḡwamo pyry hete ore ve. A'ereki nde orerekote'varuhua momboruka Jesus'ga manoro ḡwaramo ore ve. Ga ko orepojykaharete'ga ore pokoga a'ero.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

Ganembireko'ga; ganongapypeve'ga

¹⁸ Kunhano peko ti penhimbireko'ga nhi'iga rehe pejikoty'aro ḡwaramo Cristo'ga pavēi.

¹⁹ Akwaimba'ero pearō hete ti penhimbireko'ga nderekokatuavo ga a'nguavo penhimonha'ngae'yma ga ndehe.

²⁰ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ga nhi'iga penhy'ga nhi'iga reheve. A'ereki nanongara rehe Cristo'ga onhimohē.

²¹ Ganduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ga pejihe ja'javo ga pe ga mbo'erame ga monhimomboaka. Pe ga monhimonha'ngaukarama po ti ga okoveveuhu okoteheavo nehē ore ndorokwahavi hete javo.

²² Ojipe'gapyriva'ero ipiro'ye'ŷva'ero pehendu katu ti ganhi'iga penhimboporavykyve'ga nhi'iga ga nhi'ipo'rupava. Peko ti ojipe'ga ja rūi. Opojykhara'ga gwepiagame ga oporavyky katu tianembohete ti ga javo. Ga gwepiage'ymame ga ndoporavykyi a'ero. Peko ti ga ja rūi. Pejipojykhara'ga pejepiagame ti peko ganhi'iga rupi. Ga pejepiage'ymame ti peko ganhi'iga rupi jitehe pejiporavykykatuavo. Cristo'ga rendukatuavo gwaramo pejeaporogita katu ti xaporavyky katu tuhē ti nhandepojykhara'ga pe javo.

²³ Peporavykyrame ti pejirokwa jipi peporavykykatupota pejikokatuavo pejoryjoryvamo. Penhi'igame ti pejirokwa jipi pejikokatuavo pejoryvamo. Pejikoa rupi nhaporemō ti pejirokwa jipi. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandeporavykykaturame nhandepojykhara'ga pe ga pokoga, Cristo'ga pe tuhē nhande xaporavyky katu ga pokoga,” pe'ji ti. ²⁴ “Cristo'ga nhandepojykharete'ga, gaha ti nhande reroho yvagi pe pevo nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē.” A'ea ti pe'ji pejiporavykykatuavo. Na tuhē ti ga okwepy katu pe me. A'ereki Cristo'ga pe tuhē pe peporavyky nhandepojykharete'ga pe.

²⁵ Tapeporavykyte'varuhui ti. A'ereki ojo'ja vyvakotyve'ga ndekoi Tupana'ga pe. Kiroki ga oko te'varuhu – ga pe nhaporemō ti ga ei peko te'varuhu pe javo nehē.

4

¹ Gapojykharamo pemondo katu ti pejiyryve'ga pe pejikokatuavo ga pe. A'ereki pe pereko pepojykhara'ga no. Ga ko Tupana'ga. Ga oko yvagi pe pepojykharetero pendekoa repiapava. A'ea ikwahavame ti pereko katu pejiyryve'ga.

Koji'i Paulova'ea omogita Colossospeva'ea

² Penhi'ī ti Tupana'ga pe jipi. Pejirokwa ti penhinhi'iga ga pe. Pe'ji ti ga pe no: “Ndepyry hete nde ore ve.”

³ Ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ga ji mondo cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga javo ikwehe'i. A'ea pype ji rekoi agwamo. Penhi'igame Tupana'ga pe ti pe'ji: “Ymyahū ahe ndokwahavi ve Cristo'ga nerembiepiukaripyre'yma'ga. Aerē nde ga kwahavuka pota vyvakotyve'ga pe. Marā po ti Paulo'ga ga mombe'ui? A'ereki tegwete ga pe imombe'uhava kiro. Ekwahavuka ti ga pe tomombe'u ga ga ojipe'ga pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ore repyga. ⁴ Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Epoko ti Paulo'ga ga mbo'ekaturatuuka ga pe nenhi'iga rehe. A'ero ti ga ikwahahetei Cristo'ga mombe'ua.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. Ji ambo'e katu po ga hamo.

⁵ Kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe – gapyteri pe ti peko katu katu ikwahava te'ite'varuhuyyme ti ga nhande ve javo. Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga ga pe jipi. ⁶ Penhi'igatu ti ga pe pejikokatuavo ga pe

hendupotaruka. A'ero ti pe ġa pokokwahavi ikwahavuka ġa pe nanani nehē.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Colossospeva'ea pe

⁷ Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehē nahanahā Paulo'ga rekoi javo. Ga ko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oroarō hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'īga rupi. Orojiko ore Tíquico'ga rehe a'ero. Ji pavēi ga oporavyky katu nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo.

⁸ Kiro ti ji Tíquico'ga mondoukari pe pyri nehē tomombe'u ti ga pe me jirekoa javo. Nahā ti ga pepy'a noġatui pe mbohoryva'java nehē. Tokwaha ti ga pendekoa no. ⁹ Pendeheve'ga Onésimo'ga ti ji amondouka pe pyri nehē no Tíquico'ga rupi nehē. Onésimo'ga ko nhaneirū'ga no ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oroarō hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'īga rupi. Orojiko ore Onésimo'ga rehe a'ero. Tíquico'ga Onésimo'ga pavēi ġa memei ti omombe'u pa pe me nahanahā Paulo'ga ndekoi javo.

¹⁰ Aristarco'ga omondouka onhi'īga pe me. Ga ko cadeia pype kiro ji pavēi. Marcos'ga omondouka onhi'īga pe me no. Ga ko Barnabé'ga rendyrahēa ra'yra'ga. Ga rurame pe pyri ti pejoryjory ga rehe imondovo ga pe, a'e jipe ko ji pe me. A'ea ji ea'javi kiro pe me. ¹¹ Josué'ga omondouka onhi'īga pe me no. Ga pe nhande ei Justo. A'ereki ga pyry hete. Aristarco'ga Marcos'ga pavēi Josué'ga pavēi – ġa ko judeusramo oko ojikoga Cristo'ga rehe. Ga jate judeusramo oporavyky avo ji pavēi toko ti Tupana'ga vyvakotyve'ga nduvihavuhetero javo. Gahā onoġatu jipy'a ji pokoga.

¹² Pendeheve'ga Epafras'ga omondouka onhi'īga pe me no. Oporavyky ga Cristo'ga pe ga mombe'gwovo ojipe'ga pe. Nane'ymi ga nhi'inhitheti Tupana'ga pe pe ndepyga. Tupana'ga pe ga ei jipi: “Epoko ti Colossospeve'ga,” ei ga Tupana'ga pe. “Nurā ti ġa jikohetei Cristo'ga rehe opohire'yima ga hugwi okokatuheteavo nehē. A'ero ti ġa ikwahapavi tuhē neremimbotarimova'ea nde nhi'ipo'rupava,” ei ga Tupana'ga pe jipi. ¹³ A'iti a. Ojirokwa hete ga javo Tupana'ga pe pe ndepyga jipi ojipeva'epeve'ga ndepyga cidadespeve'ga ndepyga no Laodicéiapeve'ga Hierápolispeve'ga. Gareximimbotarimova'ea pe me ji akwaha.

¹⁴ Lucas'ga omondouka onhi'īga pe me. Ga ko ore pohano okovo oreremiarōhete'hara'ga. Demas'ga omondouka onhi'īga pe me no.

¹⁵ Pemombe'u ti nhaneirū'ga pe – kiroki ġa oko cidade de Laodicéia pe. Ga ko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Ga pe ti pe'ji Paulo'ga omondouka onhi'īga pe me javo.

Pemombe'u ti Ninfa'ga pe no Paulo'ga omondouka onhi'īga nde ve javo. Ga pe no – kiroki ġa ojatyka Ninfa'ga ronga pe tihendu Tupana'ga nhi'īga javo – ġa pe ti pemombe'u no.

¹⁶ Pemonhi'ī ti pejohupe nhirembikwatijarukara tihendu ti Paulo'ga nhi'īga nhandejive javo. Imonhi'igirē nhirembikwatijarukara ti pemondo cidadepeve'ga pe Laodicéiapeve'ga pe. Tohendu ti ġa nhinhi'īga pe me no. Akwatijaruka ji ojipea nhinhi'īga mondovouka Laodicéiapeve'ga pe oji'i. Imonhi'igirē ojohupe tomondo ti ġa pe me tomonhi'ī ti ġa ojohupe javo. Pemonhi'ī ti a'ero pejohupe ikwahava nhinhi'īga ġa pe.

¹⁷ Pe'ji ti Arquipo'ga pe: “Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ko e'i nde ve raikwehe: ‘Nahanahã ti ji nhi'ĩpo'ru pa,’ e ko ga nde ve raikwehe. Enhi'ĩpo'ru pa ti ga a'ero.” A'ea ti pe'ji Arquipo'ga pe.

¹⁸ Ji tuhẽ kiro ikwatijari jipovo inoga nhinhi'ĩga imondovouka pe me. Tapemoka'nhymi ti jirekoa cadeia pype.

Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TESSALÔNICAPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Três ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramo Silas'ga pavêi Timóteo'ga pavêi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica pe – perope peko Tupana'gareheva'ero nhanderuvete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojy kaharete'gareheva'ero.

Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojy kaharete'ga pavêi. Tonogatu ti ģa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Ojiko Tessalônicapeva'ea Tupana'ga rehe okokatuavo

² Oronhi'igame Tupana'ga pe ore ei jipi:

—Ore roryryvamo Tessalônicapeve'ģa ndehe nhaporemo. A'ereki nde ģa mombyry. A'ero ore ei nde ve: Ndepyry hete nde. A'ea ore ei Tupana'ga pe.

³ Noromoka'nhyimi ore pendekoa Tupana'ga nhi'igã rupi. A'ea mombe'gwovo ore ei ga pe:

—Tessalônicapeve'ģa oporavyky Jesus'ga mombe'gwovo ģa pe, oro'e ore ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi. A'ereki ģa ojiko nde rehe, oro'e ore. Oarõ hete ģa ojikotyve'ģa nhaporemo. Nurã ģa ģa pokopokogi ģa nderekokatuavo. A'ereki ģa nde arõ hete, oro'e ore Tupana'ga pe. Onhimomirana ģa mbatera rahya pe opohire'yma nde hugwi orepojkaharete'ga rura pota jipi Jesus Cristo'ga rura pota, oro'e ore Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi.

⁴ Oreirũa ko pe. Tupana'ga pe mo'emo'ẽ ojive pe arõheteavo. A'ea ore orokwaha. ⁵ Noronhi'itehei ore pe me pyryva'ea mombe'urame Jesus Cristo'ga mombe'urame ikwehe'i. A'ereki Tupana'ga ra'uva ore moirũ. Gara'uva gweroviaruka pe me a'ero oreremimombe'ua. Imombe'urame pe me ore ei orovyteri pe: Tupana'ga ore pojkai ore moiruamo heroviaruka ģa pe, oro'e ore. A'ereki pe pekwaha orerekokatuagwera ore ruvame pe pyri. Nahã ore rekoi tojiko ti Tessalônicapeve'ģa Jesus'ga rehe javo ikwehe'i. ⁶ Oro pe, Tupana'ga nhi'igã renduvame orereaporogita rupi pe hoi ikwehe'i. Jesus Cristo'ga reaporogita rupi pe hoi. Ojipe'ģa jigwarairame vehevi pe ndehe pe heroviari oreremimombe'ua pendoryndoryvamo. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva pe mbohory.

⁷ A'ero Jesus Cristo'gareheve'ģa – kiroki ģa u Macedôniapeve'ģa gwyri pe Acaiapeve'ģa gwyri pe no – pemombe'ua renduvame ģa epavi: “Xako ti Tessalônicapeve'ģa javijithe,” ei ģa.

⁸ Pevove'ģa jate rüi okwaha pejikoga Tupana'ga rehe. A'ereki ģa pe mombe'umbe'u pa irupeve'ģave'ģa pe. A'ero ģa henduvi Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ereki ģa pe nhaporemo ģa omombe'u nahanahã Tessalônicapeve'ģa jikogi Tupana'ga rehe javo. Nurã ore noromombe'ui a'ea ģa pe. A'ereki ģa okwahapavipe.

⁹ Ga tuhẽ omombe'u orehoa pe pyri. Ga e'i: “Nahanahã Paulo'ga Jesus Cristo'ga mombe'ui Tessalônicapeve'ģa pe Silas'ga pavêi Timóteo'ga pavêi no ohorame cidade de Tessalônica pe heikwehe,” ei ģa. “Hendukaturame

ganemimombe'ua Tessalônicapeve'ğa herojijyjiji ojeaporoğita imondovo imohina Tupana'ga rehe. Opohi ға ğwemimboheteğara hugwi ha'angava hugwi a'ero," ei ға. "Avuiramave'ga rehe Tupana'ga rehe ға jikogi ға nhi'İpo'ruavo a'itituhëve'ga nhi'İpo'ruavo," ei ға. ¹⁰ "Ga Tupana'ga ra'yra'ga rura pota tuhu ti ға nhande koty yvaga hugwi javo Jesus'ga," ei ға pe mombe'gwombe'gwovo. Gaha Tupana'ga ға mbogwera gamanoa hugwi. Jesus'ga nhande mbopiro'yi hahyheteağwama hugwi – kia po ti Tupana'ga omondo ahe ve aherekote'varuhuro ğwaramo. A'ereki ға ndopotariuhu aherekote'varuhua.

2

Paulova'ea oporavyky Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo

¹ Ndorojotehei ore pe pyri ikwehe. A'ea pehe tuhë pekwaha. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe oreirüramo ore imombe'urame ganhi'iğa pe me.

² Ymya ore pytaahi'vi cidade de Filipos pe ikwehe. Aerë Filipospeve'ğa jigwarajuhu ore rehe. Onhi'İteuhu ға ore ve no ore mbotegweteavo. A'ea pe pekwaha.

Aerë ore hoi ға hugwi orovahema pe pyri cidade de Tessalônica pe ikwehe'i. Ore ruvame pe pyri ojipe'ğa nohendupotarihu Tupana'ga nhi'iğa no. Emo Tupana'ga ore moirü ore pavëi ojikoty'a. Nurã ore ndoropojihuvi ға Tupana'ga nhi'iğa mombe'ukatuavo pe me Cristo'ga omano pe ndepyga javo. ³ A'itituhëve'ea ore ei imombe'ukatuavo Tupana'ga nhi'iğa pe me ikwehe'i pe motetirüpotare'yma. Opogwereco katu orokote'varuhue'yma pe me. Nopomoandyandyi ore pehe.

⁴ Ymya Tupana'ga ei oyvyteri pe kako: "Paulo'ğa ko ahembogjikohara'ğa ojihe upa. Pyry ko Paulo'ğa imombe'ui nhinhi'iğa Cristo'ga mombe'gwovo nehë," ei Tupana'ga. Nurã ore imombe'ui ganhi'iğa. Torombohory ti ojipe'ğa javo rüi ore imombe'ui ganhi'iğa. A'ea ore imombe'ui Tupana'ga ti torombohory javo. A'ereki gaha okwaha hete orereaporoğita. ⁵ Tupana'ga nhi'iğa mombe'urame ore noronhi'İgatutehei pe me tonhimohë ti ға nhande rehe okovo nhanenhi'iğa rehe jave'yma. A'ea pe pekwaha. Ndoroeangavi oroyvyteri pe: Timombe'u ti Tupana'ga nhi'iğa ға pe. A'ero po ti ға imombyryvi nhande ve nehë. A'ea rüi ore ei. A'ea Tupana'ga okwaha orereaporoğita kwahava.

⁶ Ndoroei ore: Torembohete ti. A'ea rüi ore ei pe me. Ojipe'ğa pe ndoro'ei no. ⁷ Po ore ei a'ea hamo nhande ve ti ға tombuhu javo hamo, a'ero po pyryvamo hamo. A'ereki ore Cristo'ga moirüharamo oroko. Ahey'ğa gwereco katu gwa'yra'ğa onhyromo. Ahey'ğa javijitehe ore pe nderekokatui orenhyromo ikwehe'i. ⁸ Opoarö hete ore orokovo. Nurã ore imombe'upotahetei pe me Tupana'ga nhi'iğa Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwehe'i. Opopoko pota hete ore no. A'ereki ore orovy'a hete pe ndehe. ⁹ Napemoka'nhyimi tuhë pe oreporavykyagwera. Oroporavyky hete ore arimo ypytunimo no ikwehe'i. Ore tuhë oropyhy orojive mbatera. Nurã ore ndoro'ei pe me pembuhu tehe ore ve javo. Nahã ore rekoi imombe'urame pe me Tupana'ga nhi'iğa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe'i.

¹⁰ Cristo'gareheva'ero pe pekwaha orerekokatua ore ruvame pe pyri ikwehe'i. A'ea Tupana'ga okwaha no. Pe me ore pyryvamo. Nurã tegwete ojipe'ğa nemimbojahava ore rehe.

11-12 Aheruva'ga gwa'yra'ga mbo'e katu. Aheruva'ga ja ore pe mbo'ekatu pe napenani pe mbohoryva Tupana'ga rehe ikwehe'i. Oro'ero'e hete pe me ikwehe'i: Peko katu ti Tupana'ga mbohoryva jipi. Gaha e'i pe me: "Tuhu ti ga upa ji pyri nhirendy'java pyri no," ei ga. "Ji tuhē tako gānduvihavamo," ei ga pe me.

13 Oreremimombe'ua renduvame pe ei ikwehe'i: "Yvyakotyve'ga rūi omombe'uuka Paulo'ga pe. Tupana'ga tuhē omombe'uuka ga pe," pe'e pe. Na tuhē. Tupana'ga nhi'iga tuhē ore imombe'ui pe me ikwehe'i. A'ero ganhi'iga herojijyjiji pendeaporoğita pe momyryva okwahyoro pe ndehe pe jikogame ga rehe. Nurā ore ei Tupana'ga pe jipi:

—Pyry hete Tessalōnicapeve'ga hendukatui nenhi'iga, oro'e ore ga pe.

14 Pehe oreirūramo peko Jesus'gareheve'ga ja judeus'ga ja – kiroki Judéiapeve'ga ojiko Cristo Jesus'ga rehe onhimono'oga tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga javo. A'ereki judeus'ga nde'yja'ga ndopotari gajikoga Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo ga pe. Na jitehe pende'yja'ga ndekote'varuhui pe me ipotare'yma pejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

15 Ymyahū judeusva'ea ojuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Aerē judeus'ga Cristo Jesus'ga jukai nhandepojykaharete'ga jukai. Aḡwamo ga jigwarajuhu ore rehe ore mondovo cidades hugwi. Tupana'ga ndopotariuhu gāndekote'varuhua. Okouhu ga ojipe'ga ndehe nhaporemo ga arōe'yma. 16 A'ereki ga ore mombi pota ore Jesus Cristo'ga mombe'urame ga pe. Omombi pota ga orenhi'iga tojikogyne judeus'garūive'ga ga rehe javo.

Ymyahū judeus'ga omombipembipeuhua'jaa'ja Tupana'ga py'a ojihe okote'vate'varuhuavo. Kiro mbapava gāndekote'varuhua reki. A'ereki Tupana'ga ndipygwa'javi a'ero onhimonha'ngavo ga ndehe kiro.

Ojivy pota Paulova'ea Tessalōnicapeva'ea repiaga'java

17 Ga oromboja'ogame pe hugwi norombegwei orojirokwaheteavo xaho ti oreirū'ga ndepiaga javo novīa ikwehe'i. A'ereki ore pe ndepiaga'u hete. Tegwete orehoa reki. Emo ore nopomoka'nhyimi. 18 Pe pyri ore hopotari. Ji tuhē a'ea'e tajivy ti Tessalōnicapeve'ga pyri javo novīa. Emo Satanas'ga norembojivyrukari pe pyri.

19 A'iti tuhē ore pe ndepiapotari. A'ereki ore oroko pe ndehe. A'ero po ti Jesus Cristo'ga rura'javame ore ei: Orereheve'ga Tessalōnicapeve'ga ojiko hete nde rehe, oro'e ti ore nehē. A'ea rupi po ti pe ore mbohoryvi Jesus Cristo'ga pyri nehē. Pe ndehe po ti ga ore mbohetei nehē pe pembojikoguka ga ji rehe javo. Pe tuhē po ti nahā ore ve nehē nhande amame nhandepojykaharete'ga rovai pyteri pe nehē. 20 A'ereki pehe ore mboukwaha. Pehe ore mbohory.

3

1 Tegwete orepy'a rukatua oji'i. A'ereki ore orokwaha pota pendekoa. Nurā ji ei Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi: Timondouka ti ga mo Tessalōnicapeve'ga pyri, oro'e ore orojohupe. Ore nhomonhi'imbavame ji ei Silas'ga pavēi: Xapyta ti nhande tehe cidade de Atenas pe. 2 Ore Timóteo'ga mondouka pe pyri a'ero oji'i. Ga ko nhaneirū'ga. A'ereki ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe. Ymyaī Tupana'ga ga mbuhuruka ore pyri. "Gaha tomombe'u Cristo'ga no," ei Tupana'ga. Nurā ga ore moirūi Cristo'ga mombe'ua mombe'gwovo.

Timóteo, oro'e ore ga pe oji'i, eho ti a'ero Tessalônicapeve'ğa pyri. Ere ti ға pe tojikopigyme ti Jesus Cristo'ga rehe javo. Koji'i ti embohory ға Jesus'ga rehe. ³Ere ti ға pe tomynhyme ti ғapy'a ojipe'ға jigwarajuhurame ға ndehe, oro'e ore ga pe ga mondovo pe pyri.

A'ereki pe tuhê pekwaha Tupana'ga remimbotarimova'ea nhande ve. Ga e'i: “Kiroki ға ojiko ji rehe – ға ndehe nhaporemō po ti ojipe'ға jigwarajuhu nehê,” ei Tupana'ga. ⁴Orojuvame pe pyri ore ejipei pe me ikwehe'i: Aerê ti ojipe'ға jigwarajuhu nhande rehe nehê, oro'e ore pe me. Na tuhê reki. A'ereki ға okouhu nhande rehe nhande arõe'yma. A'ea pe pekwaha.

⁵Akwaha ko ji hahyrame pe me oji'i. Nurã tegwete jipy'a rukatua. A'ero ji ei Timóteo'ga pe oji'i: Eho ti Tessalônicapeve'ға pyri. A'ereki ji akwaha pota ғajikoga Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji. Mara'ngu po Diabo'ga ojiroviaruka ға pe? Mara'ngu po ға opohia Jesus Cristo'ga hugwi a'ero? Po ға Diabo'ga reroviari, a'ero po ore poravykytehei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ға pe raikwehe'i, a'e ji ga pe.

⁶Nurã Timóteo'ga hoi pe ndepiaga oji'i. Korogwe reki ga jivyri pe hugwi ua pyryva'ea mombe'gwovo ore ve. A'ereki ga e'i: “Tessalônicapeve'ға ndopohiri Jesus Cristo'ga hugwi ojikheteavo Tupana'ga rehe,” ei ga ore ve. “Onhoarõarõ hete ға onhimongyavo no,” ei ga. “Ga nhande arõarõ hete jitehe. Omondo hete ға ojeaporõgita imohina nhande rehe jipi,” ei ga. “Nhande repiapotarahi ға jipi. Ehepia ko nhande ға ndepiapotari jipi. Na jitehe ға nhande repiapotarahivi no,” ei ga pe mombe'gwombe'gwovo ore ve.

⁷Tu katu orep'y'a kiro pe ndehe a'ero. A'ereki pe pejiko jitehe Tupana'ga rehe. Mbatera rahya orokwaha hete jipi. Ojipe'ға ojigwarai ore rehe no. Emo Timóteo'ga uhu pe mombe'gwovo ore ve ore mbohory-oryva. ⁸Pe jikhetero ғwaramo nhandepojoykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe ore kwerava'javi oreroryroryvamo! ⁹A'ero ore norombohetepigi tuhê Tupana'ga pejikoga ғwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Oro'e hete ore Tupana'ga pe:

—Orerory hete ore nde rehe. A'ereki Tessalônicapeve'ға ojiko nde rehe jipi. Ndepyry hete nde ға mbojikoguka ejihe ore mbohoryva, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹⁰Arimo ore nhi'łhetei Tupana'ga pe ypytunimo na jitehe no.

—Ore mondoa'ja ti Tessalônicapeve'ға pyri, oro'e ore ga pe. Ganembikwahave'yma rehe ore ға mbo'epotari ға mbojikoga nde rehe koji'i ti ға tojiko hete javo, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹¹Nhanderuvete'ga Tupana'ga tuhê ti torererohouka pe pyri nhandepojoykaharete'ga pavêi Jesus Cristo'ga pavêi, oro'e ore pe me. ¹²Igwaigwavete ti nhandepojoykaharete'ga tapemonhoarõheteuka, oro'e ore. Toarõheteuka ti ga pe me ojipe'ға nhaporemō, oro'e ore. Opoarõ hete ore. Na jitehe ti Jesus Cristo'ga toarõheteuka ға pe me, oro'e ore. ¹³Nahã ti Jesus Cristo'ga tapepoko pe mbojikoheteavo ojilhe pe mombyryva nehê. A'ero pe amame nhanderuvete'ga rovai pyteri pe Tupana'ga rovai pyteri pe po ti ga ei pe me nehê: “Ndojari tuhê ite'varuhua pe ndehe.” A'ea tuhê po ti ga ei pe me nehê Jesus Cristo'ga rura'javame ғwemimo'ëhara'ға pavêi nhaporemō.

4

Paulova'ea e'i nahā ahe tomonhimohē Tupana'ga ojihe javo

¹ Oromombe'u ore Jesus Cristo'ga pe mbo'eavo ga rehe ikwehe'i nahanahā ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe javo. A'ero nahā pe ndekokatui. Igwaigwavete ore ehetei kiro pe me: Koji'i ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe. A'ea ore ei pe me Jesus'ga repyga. A'ereki Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ojikoty'a nhande pavēi nhande mbo'eavo a'ea rehe. ² Pe pekwaha oreremimbo'ea – kiroki a'ea rehe ga ore mbo'e pembo'e ti ġa a'ea rehe javo.

³ Kiro Tupana'ga remimbotarimova'ea pe me. A'ea mombe'gwovo ga ei: “Peko pyry hete ti jireheva'ero,” ei ga pe me. “Tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe,” ei ga. “Tapejiavykyukari ti penhimbireko'ġarūive'ġa pe. Tapeavykyi ti penhimbireko'ġarūive'ġa,” ei ga pe me. ⁴ “Pekwaha ti penhimbovyvya pejeaporogitakaturu. Peko pyry pa ti pejikovo nhinhi'ġa rupi ji monhimohema pejihe. A'ero po ti hajiheve'ġa pe mbo-hete nehē no pyry ġa javo pe me. ⁵ Ndoakwahavihu judeus'ġarūive'ġa gentios'ġa – kiroki ġa ndokoi ji rehe,” ei Tupana'ga. “Ojogwereco te'varuhu ġa ojopotaheteavo. Ga ja rūi ti peko,” ei ga pe me. ⁶ “A'ea pe ji ei a'ero. Tapemoandyandyi ti ojipe'ġa ġanembireko'ġa nderogwove'y' pejive pejikote'varuhue'y'ma,” ei Tupana'ga pe me.

Nanuhū pe ndekote'varuhurame ti nhandepojykaharete'ga ġa ndep-ygi pe ndehe nehē. A'ea rehe ore opomomorandu hete pekwaha ti javo ikwehe. ⁷ Nhande mo'emo'ērame ojive Tupana'ga ei: “Toko katu ti ġa. Toko pyry ti ġa,” ei ga. Peko te'varuhu ti javo rūi ga ei nhande mo'emo'ērame ojive. ⁸ A'ero ġa – kiroki ġa nohendupotari oreremimombe'ua – yvyakotyve'ga jate rūi ġa nohendupotari. Tupana'ga ġa nohendupotari. Gaha omondo gwa'uva pe pyri pyryva'ea pe pyri.

⁹ Ndakwatijari ti ji pe me kiro penhoarō hete ti javo. A'ereki Tupana'ga tuhē pe mbo'e jipe a'ea rehe. ¹⁰ Pe pearomba tuhē penhiirū'ġa Jesus'gareheve'ġa – kiroki ġa u pegwyri pe nhaporemo Macedōniapeve'ġa gwyrī pe. Igwaigwavete ti pearōarō hete oreirūramo, oro'e hete ore a'ero.

¹¹ Pejirokwa ti pejikokatuavo. Peko jate ti ojipe'ġa pyteri pe. Tapehopehoi ti ojipe'ġa pyri ġa ndehe peangaangae'y'ma. Pe tuhē ti peporavyky katu pejive. Ojikwe ore ei a'ea pe me ikwehe'i. ¹² Peoporavyky ti, oro'e ore. A'ero po ti ġa ei nehē – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe – ġahā e'i: “Pyry hete reki Jesus'gareheve'ġa. A'ereki ġa oporavyky hete ipyhyga mbatera ojive oporanduve'y'ma,” e po ti ġa pe mboheteavo nehē. Pe poravykyrame po ti mbatera nomominaġwami pe hugwi nehē.

Nhandepojykaharete'ga ti uhura'ja nehē

¹³ Ore torokwahavuka pota pe me oreirūa pe nahanahā Jesus Cristo'gareheve'ġa manorame javo. A'ero po ti pe napenhimon-govevehui pejehe'oe'y'ma ahe rehe. Ga ja rūi ti peko – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ġa ndovy'ari ojehe'gwovo ahe rehe ndovyri po ti ahe nehē javo. ¹⁴ Omano Jesus'ga raka'e. Aerē ga vyri gwyvya hugwi okwerava'java. A'ea nhande heroviari. Nurā po nhande ei heroviaheteavo hamo: Na jitehe ti omanove'ġa pe nehē. Tupana'ga ti ombuhuruka omanove'ġa Jesus Cristo'ga reheve nehē – kiroki omanove'ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame. A'ea po nhande heroviari hamo.

¹⁵ Kiro po ti ore imombe'ukatui pe me omanove'ga jiuipiraḡwama yvagi pe. Nhandepojoykaharete'ga omombe'u a'ea ore ve. Po ti nhande niamanoi ve nehē nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty nhande koty nehē, a'ero ti nhande ndiahoi tuhē omanove'ga jiuipira renonde nehē nhandehorame Jesus Cristo'ga rovatiamo nehē.

¹⁶ Nhandepojoykaharete'ga tuhē ti ga rura'javi nehē yvaga hugwi ojyva nehē Jesus Cristo'ga. Ojyvame ti ga onhi'iga mbuhuhetei nhande koty nehē. Ohapukai ti Tupana'gapyrive'ga nduvihavuhu'ga nehē. Tupana'ga apoa trombeta ti onhi'ĩ nehē no. A'ero ti omanove'ga vyri na'ē gwyvya hugwi okwerava'java nehē – kiroki omanove'ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame.

¹⁷ A'ero ti Tupana'ga nhande manoe'ymame nhande pyhypavi okw-erava'jave'ga ndeheve nhande rerogwovo Jesus Cristo'ga rovatiamouka nehē. Nahā ti ga nhande mono'ono'oḡi okwerava'jave'ga ndeheve yvaḡatiḡa pype nehē Jesus Cristo'ga rovatiamouka yvatea gwyra koty nehē. A'ero ti nhande ruvi Jesus Cristo'ga pyri avuirama nehē.

¹⁸ Tapenhimongoveveuhui ti Jesus Cristo'gareheve'ga manorame a'ero. Pe'ji ti pejohupe: “Pekwahava'ja ti Paulo'ga remimbo'eagwera nhande ve. A'ereki ga e'i: 'Aerē ti Jesus Cristo'ga rura'javi omanove'ga mbovyva nehē ojiheva'ea mbovyva ahe mbogwerava'java nehē,' ei Paulo'ga nhande ve,” pe'ji ti pejohupe nehē. Nahā ti penhombohory inoḡatuavo pejipy'a.

5

Xanhimboavujikwe ti nhandepojoykaharete'ga rura pota

¹ Marā po ti ji ikwatijari pe me Jesus Cristo'ga rura'jahavaḡwama rehe? A'ereki a'ea rehe pe pekwahavipe aerē po ti ga ruri yvya koty nhande koty nehē javo. ² A'ereki pe tuhē pekwaha hete nahā: Ahe ndokwahavi iporomive'ga ruraḡwama aheronga pype ypytunimo ga mboha'uve'yma. A'ereki iporomive'ga nomombe'ui ahe ve. Na jitehe ahe ndokwahavi Jesus Cristo'ga rura'jahava maname po ti ga ruri nehē javo. A'ereki Jesus Cristo'ga nomombe'ui a'ea ahe ve. A'ea pe pekwaha hete.

³ Tegwete ipuru'avehēa ka'nnyhava oja'yra rahya hugwi. Ndy! e te hahyrame hēarembeyya. Na jitehe ti tegwete Jesus'gareheve'garūive'ḡa ka'nnyhava hahya hugwi nehē. Tiruahū ranuhū po ti ḡa pe nehē. Nurā ti ḡa etehei garura'java renonde nehē: “Tu katu nhandepy'a. Nimotirua-ahūhavi nhande ve,” e po ti ḡa novīa ga mboha'uve'yma nehē. Emo kotihī po ti tiruahū ḡa pe nehē. A'ea ko ḡahoḡwama hahyhava ruvihai pe.

⁴ Oreirūramo pe ki a'e te ḡa ja rūi – kiroki ḡa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo. Ga jikoge'yma ḡwaramo nhande ei ḡa pe ypytunahivareheve'ḡa'jave'ḡa. Pejikoga ḡwaramo Jesus Cristo'ga rehe ji ei pe me: Pe ko ḡa ja rūi. Pe pekwaha Jesus Cristo'ga rura pota aerē ti ga ruri nehē javo. Nurā ti garura'java napemo'maḡuhūi nehē. Iporomive'ga rura ahe mo'maḡuhū. A'ereki ahe nomboha'uvi ga. Garura ja rūi po ti Jesus Cristo'ga rura pe me nehē.

⁵ Pehe nhaporemō pejiko Jesus Cristo'ga rehe pejikokatuavo. Nurā nhande ei nhandejive: Nhande xako kojahuarupive'ḡa'java'ero. Nhande ko ḡa ja rūi – kiroki ḡa ndojikogi Jesus'ga rehe okote'varuhuavo. Ypytunahivareheve'ḡa'jave'ḡa xa'e nhande ḡa pe. Nhande ḡa ja rūi.

⁶ Nurā ti xajirokwa nhanenhimbovyvya Jesus Cristo'ga rura ra'aromo.

Ga ja rüi ti xako – kiroki ġa ombopogwe aherekote'varuhua garura ra'arõe'yma. ⁷ Ypytunahivareheve'ġa'jave'ġa ndojirokwari pyryva'ea rehe heagwryrve'ġa ja Jesus Cristo'ga rura ra'arõe'yma. Ga ombopogweuhu aherekote'varuhua.

⁸ Nhande ki a'e te arimorupive'ġa'java'ero xako. Xanhimbovyvy ti a'ero. Soldados'ġa omongi itaheteve'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Xako ti ġa ja nhanenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Xajiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe a'ero ga arõheteavo ojipe'ġa arõheteavo no. A'ereki nhandejikoga rupi nhande nhia'ngui. Nhaneremiarõa rupi nhande nhia'ngui. Soldados'ġa ono akanitara onhia'nguavo tonupãyme ti ġa nhaneakaġa javo. Xako ti ġa ja nhanenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Tikwaha ti nhandererohoagwama yvagi pe Tupana'ga pyri. A'ereki nhanerembikwahava rupi nhande nhia'ngui.

⁹ A'ereki nhande mo'emo'ërame Tupana'ga nde'i: “Aerë ti ji ġa mombori tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehë.” A'ea rüi ga ei nhande mo'emo'ërame. A'ereki ga e'i: “Aerë jijipyri ti ji ġa nderurukari Jesus Cristo'ga pe ġapojykaharete'ga pe nehë,” ei ga. ¹⁰ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanderekote'varuhua momboa tuhu ġa ji pyri upa avuirama javo. A'ero nhande manorame nhande ruvi ga pyri. Na jitehe nhande ruvi ga pyri nhanemanoe'ymane. ¹¹ A'ero ore ei pe me: Nane'yumi ti penhombohory inoġatuavo pejopy'a. Pemombe'u katu ti Jesus Cristo'ga pejuhupe penhombojikoguka ga rehe jipi. Aġwamo vehevi pe jopokogi nahã ga mombe'ukatuavo pejuhupe.

Mbapavamo Paulova'ea omogita Tessalõnicapeva'ea

¹² Kiro ore ehetei pe me oreirüa pe: Pemondo ti pejeaporoġita imohina pendepiakatuhara'ġa ndehe. A'ereki nhandepojykaharete'ga omo'emo'ë ġa toko ti ġa pembo'eharamo pendepiakatuharamo. A'ero ġa nduvi pe pyri oporavykyheteavo pe mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'igã rehe. ¹³ Pemondo tuhë ti pejeaporoġita imohina ġa ndehe ġa arõheteavo ġa poravykyro ġwaramo pepyteri pe. Tapejogwayvari ti.

¹⁴ Kiro ore ehetei pe me oreirüa pe pepyteripeve'ġa ndehe: Pe'ji ti nimbotepotarive'ġa pe: “Pejirokwa ti pejiporavykykatuavo.” A'ea ti pe'ji hete ġa pe. Pembohory ti okyhyjive'ġa inoġatuavo ġapy'a – kiroki ġa oko tehe ġapy'a. Kiroki ġa ndojikohetei Jesus'ga rehe – pembojiko-heteuka ti ġa. Tapenhimbaekwahivi ti ojipe'ġa ndehe pejikokatupava ġa pe. ¹⁵ Ojipe'ġa ndekote'varuhurame pe me tapejipygi tuhë ti ġa ndehe pejikote'varuhue'yma ġa pe. Pe me nhaporemõ ore ei. Nane'yumi ti peko katu pejuhupe pejikovo. Peko katu pa ti hajiheve'ġa pe no.

¹⁶ Nane'yumi ti pejoryjory pejikovo. ¹⁷ Nane'yumi ti tapenhi'imbigi Tupana'ga pe jipi. ¹⁸ Hahyrame pe me ti pe'ji Tupana'ga pe: “Nane'yumi ndepyry hete ore ve.” Hahye'ymane pe me ti pe'ji ga pe: “Nane'yumi ndepyry hete ore ve.” Nava'ea Tupana'ga opota pejoryva ojihe penhi'inhi'igã ojive. A'ereki pe pejikoty'a Cristo Jesus'ga pavëi.

¹⁹ Tapemombigi ti Tupana'ga ra'uva penhimbo'ërame. Pehendu katu ti inhi'igã.

²⁰ Po ojipe'ġa imombe'upotarame nahã Tupana'ga ei javo, a'ero tape'etevaruhui ore norohendupotari jave'yma ġa pe. ²¹ Pekwaha na'ë ti a'itituhëva'ea. Po Tupana'ga nhi'igã rüi ġa imombe'ui, taperoviari ti ġa.

Po Tupana'ga nhi'iga tuhē ġa imombe'ui, a'ero ti perovia ġa. Pekwaha pa ti jipi ikwahava Tupana'ga remimbuhura. Pyryva'ea ti pembopogwe a'ero.

²² Emo tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe nhaporemō imbopogwee'yma.

²³ Tupana'ga onogatu yvyakotyve'ġa py'a. Ga tuhē ti tapemombyry hete tokote'varuhuyme tuhē ġa javo. Tohepia katu ti ga pendeaporoġita tojapyakate'varuhuyme ti ġa javo. Tapendepia katu ti ga tojikopigyme ti ġa ji rehe javo. Tapendepia katu ti ga tokote'varuhuyme ti ġa javo. Po nahā ga pe nderekoi, a'ero pe pyryvamo tuhē. A'ero pendeaporoġita pyryvamo no. A'ero nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndojari tuhē ite'varuhua pe ndehe,” e po ti ga nehē. A'ea pa ore ei. A'ereki ore oropota Tupana'ga pyryva pe me.

²⁴ Tupana'ga e'i pe me ikwehe'i: “Peko ti Jesus'gareheva'ea pejikoga ji rehe pejikokatuavo. A'ero po ti ji pe mombyryvi nehē.” Nopiriani ga o'eagwera. A'ero ti ga pe mombyryvi pe ndepiakatuavo nehē.

²⁵ Kiro ore ei pe me oreirūa pe: Penhi'inhi'ĩ ti Tupana'ga pe ore repyga epoko ti Paulo'ġa imombyryva ġa pe javo.

Paulova'ea omondouka onhi'igā Tessalōnicapeva'ea pe

²⁶ Pe'anhuvamba ti pevove'ġa nhaneirū'ġa ore repyga. ²⁷ Ji a'e hete pe me kiro: Pemonhi'ĩ ti nhirembikwatijara ġa pe nhaporemō tohendu pa ti ġa javo. A'ereki a'ea nhandepojoykaharete'ga opota, a'e hete ji pe me.

²⁸ Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TESSALÔNICAPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Trêš ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramo Silas'ga pavêi Timóteo'ga pavêi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica – perope peko Tupana'gareheva'ero nhanderuvete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojoykaharete'gareheva'ero.

² Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojoykaharete'ga pavêi. Tonogatu ti ģa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Tupana'ga reaporogitakatua Jesus Cristo'ga rura'javame

³ Pe me oreirũa pe ore ei: Toro'e tuhẽ Tupana'ga pe ndepyry hete nde javo ga pe. A'ereki ga pe mombyrymbyry. Aero ore roryroryvamo ga rehe. Pyry ore ei na Tupana'ga pe pe mombe'gwovo jipi. A'ereki igwaigwavete pe pejiko hete ga rehe. Pe nhaporemopenhoaromba hete tuhẽ no. ⁴ Nurã ore tuhẽ pe mbohetei pe mombe'gwombe'gwovo ojipe'ģa pyteri pe – perope ģa ojatyka jipi Jesus'gareheva'ero tihendu katu Tupana'ga nhi'ģa javo. Oro'e ore ģa pe: Tessalônicapeve'ģa ojiko hete Jesus Cristo'ga rehe. Ojipe'ģa jigwarairame ģa ndehe ģa ndopohiri jitehe reki Tupana'ga hugwi. Hahyva'ea pe nhaporemopenhoaromba ģa nhimomiranambavi ojikheteavo Jesus'ga rehe, oro'e ore ģa pe pe mombe'gwombe'gwovo.

⁵ Pe jikopige'ymame a'ea hepiukari Tupana'ga rekokatua. A'ereki ģa jigwarairame pe ndehe Tupana'ga pe mombyry pe mboavujikwea tuhu ti ģa upa ji pyri avuirama nehẽ javo. A'ereki pe penhimomirana hahyva'ea pe pejikovo ģwaramo ga rehe. ⁶ Pyry po ti Tupana'ga pe ga pe ndepygi ģa ndehe nehẽ ģa jigwarairo ģwaramo pe ndehe.

⁷ Tupana'ga po ti imombigi hahyva'ea pe me ore ve nehẽ no inogatuavo nhandepy'a Jesus Cristo'ga jipiukarame ua yvaga hugwi ojipyryve'ģa pavêi ipopoakaheteve'ģa pavêi nehẽ yvagipeve'ģa. ⁸ Tata rendya pyteri pe ti ga ruri imondovo hahyva'ea ģa pe nehẽ – kiroki ģa ndojikogi Tupana'ga rehe hendukatue'yma pyryva'ea nhandepojoykaharete'ga mombe'ua Jesus Cristo'ga mombe'ua. ⁹ Aero ti Jesus Cristo'ga ģa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ topyta ti ģa ipype avuirama javo. Nahã ģamondoagwama nhandepojoykaharete'ga hugwi ipopoakaheteve'ga hugwi garendy'java hugwi. ¹⁰ Nahã po ti ģa pe nehẽ ga rura'javame yvya koty nehẽ.

Nhiremimo'ẽhara'ģa ti tanhimbohete tuhẽ javo ti ga uhu nehẽ. Uhu ti ga tonhimomby'a pa ti ģa ji rehe jipopoakahetea rehe javo. Pehe ti penhimomby'a ga mboheteavo ģa pavêi no ndorohepiagangavi nanongara'ga javo ga rura'javame nehẽ. A'ereki pe perovia oreremimombe'uagwera.

¹¹ Aero ore ei Tupana'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi:

—Eremo'emo'ẽ nde Tessalônicapeve'ģa ikwehe'i toko ti ģa Cristo'gareheva'ero javo. Nurã ti emombyrymbyry ģa mongovo enhimimbotarimova'ea rupi. Ga oko katu pota jipi nde nhi'ģo'rupota

ojikoga ġwaramo nde rehe. Emongo katu ti ġa a'ero epopoakara pyvõ ġa pokoga.

¹² A'ea ore ei Tupana'ga pe jipi. A'ero po ti pekotyve'ġa ei nehê: “Jesus Cristo'ga herojijyjiji ġandeaporoġita ġa mombyryva. A'ero ġa ndekokatu. Jesus Cristo'ga pyry hete ġapojykaharete'ga!” A'ea ti pekotyve'ġa ei pe mombe'gwovo nehê. A'ereki ore oronhi'ĩ Tupana'ga pe emombyry ti Tessalônicapeve'ġa javo. A'ero po ti pyry hete pe me nehê pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavêi. A'ea Tupana'ga opota hete no Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. A'ereki ġa omombyry pota pe me.

2

Jesus Cristo'ga ti uhura'ja tiruahũheteve'ga jipiukarirê

¹ Kiro ore imombe'ua'javi pe me oreirûa pe nhandepojykaharete'ga rura'javaġwama Jesus Cristo'ga rura'javaġwama. Aerê po ti ga ruri nhande mono'oġa ojipyri, oro'e ore imombe'ua'java.

² Ojipe'ga po e'i tehe pe me: “Uhura'ja reki Cristo'ga,” e po ga. A'ea jitehe po ojipe'ga e'i tehe Tupana'ga ra'uva omombe'u a'ea ji ve javo. Ojipe'ga po e'i tehe no Paulo'ġa okwatija nanongara javo. Kiro ore ehetei pe me: Ga erame na, tapemongoteheukaripei ġa pe pejipy'a ġa'etehea rehe. Aerê gwe ti Jesus Cristo'ga rura'javi nhande mono'ono'oġa ojipyri nhande rerogwovo ojupi nehê. ³ Tapenhimoandyandyjukari'i'i ti nanongara rehe.

Kiro po ti ore imombe'ui Cristo'ga rura'java renondehava pe me. Jesus Cristo'ga rure'ymame ti he'yive'ġa pohiri Tupana'ga hugwi hendupotara'jave'yma ganhi'ġa nehê. Cristo'ga rura renonde ti tiruahũheteve'ga jipiukari nehê novia. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i ga pe: “Aerê ti ji ga mondoi ji hugwi hahyva'ea ruvihava pype nehê. Tiruahũ hete tuhê ti ga pe pevo jipi a'ero nehê,” ei Tupana'ga.

⁴ Tupana'ga movahĩharamo ti tiruahũheteve'ga ei nehê: “Jihi ko ġa hohe – kiroki ġa pe ġa e'i tehe Tupana. Jihi ko ġanemimbohetehehava hohe pa no,” e'i ti ga onhimboheteavo nehê. “Yvyakotyve'ġa tanhimbohete kiro, jihi jate,” e'i hete ti ga nehê. A'ero ti ga apygi Tupana'ga ryrva pype vehevi oina nehê ji ko Tupana tuhê javo.

⁵ Ji a'ea mombe'u pa pe me jiruvame pe pyri Tessalônica pe ikwehe'i. Pemoka'nhy pe nhiremimombe'uagwera naerũ? ⁶ Pe pemoka'nhy a'ea – kiroki a'ea nombojipiukari tiruahũheteve'ga kiro. Aerê ti gambojipiukara apiavo ihoi nehê.

⁷ Ndojipiukari ve tiruahũheteve'ga upa novia. Emo okote'varuhuve'ġa oko reki tiruahũheteve'ga reaporoġita rupi kiro Tupana'ga movahiamo avo yvya koty okovo. Jesus'gareheva'ero nhande jate tikwaha a'ea. U ve gambojipiukare'ỹva'ea. Aerê ti ihoi japiavo a'ea pe'ahava apiavo nehê. ⁸ Kirê a'ea rakykweri ti tiruahũheteve'ga jipiukari okote'varuhuheteavo nehê.

A'ero ti nhandepojykaharete'ga tiruahũheteve'ga jukai opytua pyvõ ga noġa. Omombi ga gapopoakara ġwendy'java pyvõ nehê ura'javame nehê Jesus'ga.

⁹ Kiro ore imombe'ua'jakatui tiruahũheteve'ga jipiukaraġwama. Sattanás'ga popoakara rerekovo ti tiruahũheteve'ga jipiukari nehê. A'ereki

Satanás'ga ga pojyka ga moiruamo. Nurā ti tiruahūheteve'ga popoaka-hetero japovo hepiukahava ahemonhimomby'aheteve'ea no Tupana'ga oapouka ji ve javo o'mbero.

¹⁰ Okote'varuhuparavuhua rupi po ti tiruahūheteve'ga ġa moandyandyi a'ero nehē – kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Oho tuhē ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ġa nohendupotari a'itituhēva'ea Jesus'ga mombe'ua rehe okove'ŷ imomborukare'yma Jesus Cristo'ga pe okote'varuhua a'ero. ¹¹ Nurāro ġwaramo ti Tupana'ga heroviarukari ġa pe mbehea nehē. ¹² Nahā po ti Tupana'ga ġa nderekoi nehē toho ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē javo – kiroki ġa nhaporemō ndogweroviari a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua gworygworyvamo okote'varuhua rehe.

Jypya vehevi Tupana'ga ahe mo'emo'ē Cristo'gareheva'ero

¹³ Pe me oreirūa pe ore ei: Nhandepojkaharete'ga pe arō hete. Nane'ymi toro'e tuhē Tupana'ga pe a'ero ndepyry hete nde javo ga pe. A'ereki jypya vehevi ga pe mo'emo'ē pe mongovo Cristo'gareheva'ero tambopyahuuka ti ji ġandeaporogita javo. A'ero gara'uva pendeaporogita rerōijyi imombyryva. Pe perovia a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. Nahā Tupana'ga pendeaporogita mbopyahuukari.

¹⁴ Nanongara Tupana'ga opota hete. Na tuhē. Ga omombe'uuka ore ve pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua tipyahu ti Tessalōnicapeve'ġa ndeaporogita javo. “Nahā ti ġa togwerekō opojkaharete'ga katuhetea Jesus Cristo'ga katuhetea nehē no,” ei Tupana'ga.

¹⁵ A'ero ti pejiko hete Jesus Cristo'ga rehe jipi oreirūramo. Tapepohiri ti oreremimbo'ea hugwi. Oreremimombe'ua ti perovia hete. Orerembik-watijara ti perovia hete no.

¹⁶⁻¹⁷ Nhandervete'ga Tupana'ga nhande arōhetei. Ga onoġatu nhandepy'a jipi nhande mbohoryva avuirama. Ga nhande mbojiko ojihe jipi. Nurā ore ei: Ga ti nhande reroho yvagi pe nehē. Nahā ga rekoi. A'ereki ga pyry nhande ve. A'ero ore ei: Jesus Cristo'ga tuhē ti tonoġatu pepy'a pe mbohoryva pe moiruamo Tupana'ga pavēi. Toapoparavuhuka ti ġa pe me pyryva'ea jipi. Tomombe'uparavuhuka ti ġa pe me pyryva'ea jipi no, oro'e ore.

3

Paulova'ea omombe'u penhi'ī ti Tupana'ga pe ore repyga javo

¹ Kiro po ti ore imombe'upavi pe me oreirūa pe nehē. Oro-mombe'u pota ore pyryva'ea ojipe'ġa pe tojiko ti ġa Jesus Cristo'ga rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe ore repyga a'ero: “Emoirū ti Paulo'ġa ġa Jesus Cristo'ga mombe'urame ojipe'ġa pe tomonhimoanha ti ġa orepo-jyaharete'ga mombe'ua imondovo. Kotihī po ti he'yjuhuve'ġa henduvi gamombe'ua a'ero ojikoga ga rehe ga reroviaheteavo ore javijitehe nehē,” pe'ji ga pe.

² Ojipea pe'ji ti Tupana'ga pe no: “Ehepy ti Paulo'ġa ite'varuhuve'ġa ti tokote'varuhyme ġa pe,” pe'ji ti ga pe. “A'ereki ite'varuhuve'ġa nomombe'uukari nenhi'ġa Paulo'ġa pe gweaporogitate'varuhuavo.” Pe'ji ti a'ea Tupana'ga pe torepoko ti ga. A'ereki he'yive'ġa ndogweroviari Jesus Cristo'ga mombe'ua hendukatue'yma onhimongyavo.

³ Emo nhanembojikoharamo Jesus Cristo'ga oko. A'ero ti ga napembopohirukari ojihugwi pe mbopopoaka pe mbojikoheteavo ojihe nehē

Satanás'ga ti togweroviarukaryme ġa pe onhi'igá javo. A'ereki Satanás'ga pe mongo te'varuhu pota.

⁴ Pehendu katu pe orenhi'igá pe me ikwehe'i. Nane'yumi po ti pe ore rendukatui a'ero nehē. A'ea ore ei. A'ereki nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ore mbojiko pe ndehe.

⁵ Kiro ore ei: Tokwahavuka ti nhandepojykaharete'ga pe me Tupana'ga remiarōhetea. Onhimomirana Cristo'ga hahyva'ea pe hako. A'ea ti ga tokwahavuka pe me no. “Ji javijitehe ti ġa nhimomiranami hahyva'ea pe a'ero nehē,” ei ga.

Oporavyky po ahe hamo

⁶ Peko pe oreirūa pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe ore ja. Nurā ore ei pe me peporavyky katu ti pejikokatuavo javo ikwehe'i. Jararamo pe napehendukatupotari orenhi'igá pevevugwehetero pejikovo ojipe'ga mbatera rehe. Tapejihe'ari ivevugweuhuve'ga ndehe nhaporemō. Nahā ore ehetei pe me. A'ereki a'ea rehe nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga pe mbo'euka ore ve.

⁷ Ore javijitehe po pe peko a'ero hamo pejivevugwee'yuma. Pe tuhē pekwaha a'ea. Ndorevevugwei ore pepyteri pe ikwehe'i. ⁸ Oromondo ore itambere'ia pe me pe imbuhurame mbatera ore ve. Oroporavyky hete ore ypytunimo arimo orojupa ipyhyga mbatera orojive tombuhuteheyme ti ġa ore ve mbatera javo ikwehe'i.

⁹ Oromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'igá pe me ikwehe'i. Nurā po pyri tuhē ore ipyhygi mbatera pe hugwi imondoe'yuma pe me ikwehe'i novia. Emo ore oro'e orojive: Xaporavyky hete ti ipyhyga mbatera nhandejive nhandeporanduve'yuma. Nhande repiagame ti Tessalōnicapeve'ga oporavyky nhande javijitehe ipyhyga mbatera ojive nehē no, oro'e ore ikwehe. ¹⁰ Orojuvame pe pyri ore ere'ei pe me ikwehe'i: To'uyme ti ġa – kiroki ġa ndoporavykypotari okovo. Tapemondoi ti mbatera ġa pe a'ero, oro'e hete ore ikwehe'i.

¹¹ A'ea ore ei kiro ikwahavukara'java pe me. A'ereki ojipe'ga e'i ore ve pepyteripeve'ga mombe'gwovo: “Tessalōnicapeve'ġa mo nohendukatui ovevugwero,” ei ġa. “Ndoporavykyi'i ġa okovo,” ei ġa. “Ga oko tehe ojivyjivya oporogwyruva tehe okovo ojipe'ga mombituvā,” ei ga ore ve kiro.

¹² Nanongara'ga pe ore ehetei – kiroki ġa ndoporavykypotari oporogwyruva okovo – ġa pe ore ere'ei: Pekoate ti pejiporavykyavo ipyhyga mbatera pejive, oro'e ore ġa pe. A'ereki nahā nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ġa mbo'euka ore ve.

¹³ Pe ki a'e te peporavykypotava'ero nane'yumi ti peko katu pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikweraje'yuma hehe. ¹⁴ Po ġa mo nohendupotari orerembikwatijara ojive, penhimombaragwaha ti ġa ndehe. A'ero ti ġa ndehe tapejihe'ari tipoyjayjaryme ti ġa. A'ero po ti ġa herojijyi ojeaporoġita nehē. ¹⁵ Tapekote'varuhui ti ġa pe. A'ereki ġa peirūramo. Pe'epe'e hete ti ġa pe ġa mbo'ekatuavo peko katu ti javo ġa pe.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Tessalōnicapeve'ea pe

¹⁶ Nhandepojykaharete'ga onoġatu ojive'ġa py'a. Nurā ore ei: Ga tuhē ti tonoġatu pepy'a jipi ite'varuhurame pe me. Ite'varuhue'yname pe me ti ga tonoġatu jitehe pepy'a jipi. Toko ti ga pe pavēi nhaporemō, oro'e ore.

¹⁷ Kiro ji tuhē Pauloramō ji ei ikwatija pe me. Pehepia ti nhirembik-watijara papel rehe. Nahā ji ikwatijari jipōa pyvō inoḡa jirera papel rehe ikwatijarame ojipe'ḡape'ḡa pe. Nahā ḡa ikwahavi Paulo'ga tuhē ombuhu ḡwembi'ea nhande ve javo.

¹⁸ Kiro ore ei: Nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me nhapremo.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TIMÓTEOVA'EA PE Primeira Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramo Cristo Jesus'ga moirũharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki nhanem-bopiro'yharamo Tupana'ga e'i ji ve eko ti Cristo'ga moirũharamo ga mombe'gwovo javo. Cristo Jesus'ga e'i ji ve no ji mongovo omoirũharamo onhimombe'uuka ji ve. Ga rehe tuhẽ nhande xajiko gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehẽ javo.

² Timóteo, kiro ji ikwatijari nhinhi'iga imondouka pevo nde ve. Nde ko jira'yra'java'ea. A'ereki nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomombyry nde ve Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojoykaharete'ga pavẽi. Tandeporogwety ti ga. Tonogatu ti ga ndepy'a, a'e ji.

Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea ojipeva'ea omombe'u

³ Ymyaĩ ji hoi cidade de Macedônia pe ikwehe'i. Jihorame ji ei nde ve: Epyta ti cidade de Éfeso pe teremombi ti ga – kiroki ga ombo'e ga Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe.

Kiro ji ea'javi a'ea pe jitehe. Ere ti ga pe: “Tapembo'ea'javi ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe Tupana'ga remiarõ'e'ỹva'ea rehe,” ere ti ga pe. ⁴ “Pepohi ti penhimimombe'utehea hugwi. Tapemombe'umbe'utehei penhemboypya aherakypwepohara jipi no,” ere ti ga pe. A'ereki imombe'umbe'uteherame ojipe'ga onhonhi'igayva hehe. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'ua aheremboypya mombe'ua pavẽi ndokwahavukari Tupana'ga remimbotarimova'ea ga pe. Ojikogame jate Jesus Cristo'ga rehe ga ikwahavi Tupana'ga remimbotarimova'ea.

⁵ A'e ji nde ve a'ero: Emombi ti ganemimbo'ea. A'ereki ji apota ndepyryve'ga nhoarõhetea. Imombopavukarame okote'varuhua Tupana'ga pe opohia onhimimombe'utehea hugwi, ga onhoarõ hete tuhẽ. Gweaporogitapyryvame ga onhoarõ hete tuhẽ. Ojikogame Jesus Cristo'ga rehe ga onhoarõ hete tuhẽ. ⁶ Nanongara rehe jararamo ga ndokoi okote'varuhuavo. A'ero ga imombe'utehei mbatera. ⁷ Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga rembikwatijarukara rehe ga ga mbo'e pota novia. Emo onhi'igame ga ndokwahavi. Gwemimombe'uhetea ga ndokwahavi no.

⁸ Xa'e nhande: Moisésva'ea remimbo'ea pyry hete nhande imombe'ukaturame Tupana'ga remimbotarimova'ea okote'varuhuve'ga momoranduva. ⁹ A'ereki tikwaha nhande. Pyryve'ga pe rui Tupana'ga ei ikwatijarukarame javo. Momi ko ga – kiroki ga pe Tupana'ga e'i ikwatijarukarame Moisésva'ea pe:

Tupana'ga nhi'ipo'rue'ỹve'ga

Tupana'ga nhi'iga rendukatue'ỹve'ga

Tupana'gareheve'garũive'ga

okote'varuhuve'ga

kiroki ga ndokoi Tupana'ga rehe ndapyryvive'ga

kiroki ga Tupana'ga movahĩ tiruahũve'ga

kiroki ġa ojuka uva'ġa

kiroki ġa ojuka oy'ġa

iporojukahara'ġa nhaporemo

¹⁰ kiroki ġa gweroho ojive ġwembireko'ġarūive'ġa

kiroki akwaimbae'ġa memei ojogwerekko ġwembirekoro

kiroki kunhangwera'ġa memei ojogwerekko ġwembirekoro

kiroki ġa omi ojipe'ġa ġande'yja'ġa hugwi ġa mboporavykyavo

i'mbeve'ġa

kiroki ġa e'i o'mbero a'iti tuhē javo

kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'ġa garemimbo'ekatuukara
a'itituhēva'ea.

Ga pe nhaporemo Tupana'ga ei ikwatijaruka Moisésva'ea pe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Ga nhaporemo oko te'varuhu hendukatue'yma a'itituhēva'ea Tupana'ga remimombe'ukatuukara.

¹¹ Tupana'ga remimbo'ekatuukara ko Jesus Cristo'ga mombe'ua – kiroki a'ea ji amombe'u Tupana'ga ero ġwaramo ji ve. Jesus'ga mombe'ua okwahavuka Tupana'ga popoakahetekatua garoryhetea no.

Tupana'ga pyry hete Paulova'ea pe

¹² Jirory hete ji nhandepojykaharete'ga rehe Cristo Jesus'ga rehe. A'e ji ga pe:

—Ndepyry hete nde. A'ereki nde ji poko ji mbopopoakaruka enhi-mombe'ukatuuka ji ve. Ndepyry hete nde. A'ereki ji ve nde ere'e: “Nde po ti ji mombe'ukatui nehē. Nurā ji ei nde ve: Ji mombe'u ti a'ero,” ere nde ji ve, a'e ji Jesus'ga pe.

¹³ Jijikoge'yname Cristo Jesus'ga rehe ji ete'varuhui ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe kako. Gaha ranuhū! Tupana'ga ra'yra'ga rūi po ga, a'e ji. Jirekote'varuhuavo ga rehe ji jigwarai gareheve'ġa ndehe. Nahanahā ji ga mbotegweteuhui. Emo Cristo Jesus'ga ji porogwety. A'ereki ga rehe jijikoge'yma ġwaramo ji ndakwahavihu jirekote'varuhuavo ga rehe ġa ndehe no. ¹⁴ Pyry hete Cristo Jesus'ga ji ve nhandepojykaharete'ga. Ga ji arō hete ji mbojikoguka ojihe ojipe'ġa arōheteuka ji ve.

¹⁵ A'itituhēva'ea nhande ei. Togwerovia hete ti ġa a'ero nhande pavēi. Ymya Cristo Jesus'ga uhu yvya koty tamombo ti ji vyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi javo, xa'e nhande a'itituhēva'ea mombe'gwovo. Ga hohe pa reki ji ako te'varuhu kako.

¹⁶ Emo Tupana'ga ji porogwety. A'ereki ga e'i ojivytyeri pe: “Tomombo ti Jesus Cristo'ga Paulo'ga rekote'varuhua ga hugwi nehē. A'ero po ti Paulo'ga reki ikwahavukahavamo ġa pe – kiroki ġa ndojikogi ve ji rehe. Okwaha po ti ġa Paulo'ga rekote'varuhua mombora a'ero nehē. A'ero po ti ġa ei nehē: ‘Pyry Jesus Cristo'ga! Nonhimonha'ngai ga onhimomirana-heteavo Paulo'ga rekote'varuhua pe aerē po ti ga imomborukari ji ve javo,’ e po ti ġa nehē. ‘Ndeporogwety pigi ga Paulo'ga. A'ereki ga omombo Paulo'ga hugwi garekote'varuhuhetea,’ e po ti ġa nehē,” ei Tupana'ga. “‘A'ero nhanderekote'varuhua po ti ga imombori nehē no nhande mon-govo ojipyri avuirama nehē.’ A'ea po ti ġa ei gworygworyvamo ojikoga Jesus Cristo'ga rehe nehē,” ei Tupana'ga ovytyeri pe.

¹⁷ Nurā ji ei Tupana'ga mombe'gwovo: Tupana'ga huvihavuhetero omongomongo pa ġwemimbotarimova'ea rupi ymyppyagwera jate. Aerē po ti na jitehe nehē no. Gaha ko avuiramave'ga omanoe'yma.

Nhande ndihepiagi ga novĩa. A'ereki ga ndaha'oi. Gaha jate ko Tupanamo oko. Timboukwaha ti ga avuirama a'ero nehë. Timbohete hete ti ga avuirama nehë. Na tuhë. Amém!

Paulova'ea ombo'e Timóteova'ea aheporavykya rehe

¹⁸ Timóteo, nde ereko jira'yra'java'ea. Kiro ji ei nde ve: Ere hete ti ojipe'ga pe ga mongovo nhiremimbo'ea rehe topohi ti ga gwemimombe'utehea hugwi Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea hugwi. Nhirembi'ea nde ve ko Tupana'ga nhi'iga ja – kiroki a'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga omombe'u nde ve nahã Tupana'ga ei nde ve javo. Hendukaturame ganhi'iga po ti nde poravykykatui ojipe'ga mbo'eharamo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe ga mbo'epava nehë. Soldados'ga oporavyky katu gwuvihava'ga pe. Na jitehe eporavyky katu Tupana'ga pe a'ero. ¹⁹ Terepohiri ti Tupana'ga hugwi ejikoga Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti jipi. A'ero po ti ndereaporoğita pyryvamo nehë.

Jararamo ga ndokoa'javi ojeaporoğitapyryva rupi. A'ero ga heroviari Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea opohia Tupana'ga nhi'iga hugwi. ²⁰ Nanongara'ga ko Himeneu'ga Alexandre'ga pavëi. A'e ji: Satanás'ga ti tombohahy ga pe. A'ero po ti ga nde'ihua'javi Tupana'ga pe okote'varuhua'jave'yma nehë.

2

Nahã po ojatykave'ga e'i Tupana'ga pe hama

¹ Kiro ji ena'ëi nde ve: Jesus'gareheve'ga ti tonhi'ĩ Tupana'ga pe vvyakotyve'ga mombe'gwovo ga nhaporemoga ndepyga. Te'i ti ga ga pe: “Epoko ti ga imombyryva ga pe. Ndepyry hete nde ga nderekokatuavo jipi.” A'ea ti ga te'i Tupana'ga pe.

² Na jitehe ti ga te'i Tupana'ga pe nhanderuvihavuhu'ga mombe'gwovo huvihava'ga mombe'upava no Tupana'ga ti tomombyry ga pe javo. A'ero po ti ga pyryvamo nhande pokokatuavo nehë. A'ero po ti nianemongyhyjihavi niandeavykyhavi nehë no. A'ero po ti nhande rekokatui imondoheteavo nhandereaporoğita Tupana'ga rehe imohina nehë ojipe'ga ndehe nehë no.

³ Pyry Tupana'ga pe nhanembopiro'yhara'ga pe nhande nhi'igame ga pe emombyry ti ga pe javo. ⁴ Ga opota hete vvyakotyve'ga ndekote'varuhua mombora ga nhaporemoga ti tomomboruka ji ve javo. Ganembikwahava ga opota no ga nhaporemoga ti tokwaha Jesus Cristo'ga mombe'ua a'itituhëva'ea javo.

⁵ A'ereki Tupana'ga tehe ko Tupanamo.

Gaha vvyakotyve'ga tombohete

gaha jate ko nhanderuvihavuhete'ga javo.

Vvyakotyva'ero Cristo Jesus'ga jate ombojikoty'aruka vvyakotyve'ga.

Nurã vvyakotyve'ga jikoty'ari Tupana'ga pavëi.

⁶ Ojijukaukaramo ga ndepypava ga ga mbopiro'yukari gandekote'varuhua hugwi.

Nurã ga jikoty'ari Tupana'ga pavëi a'ero.

Gamanoa okwahavuka Tupana'ga remimbotarimova'ea.

A'ea kiro vvyakotyve'ga piro'yagwama gandekote'varuhua hugwi.

⁷ Nurã Tupana'ga ei ji ve a'ea pa emombe'u javo. “Eko ti Jesus Cristo'ga moirũharamo egwovo judeus'garũive'ga pyri gentios'ga pyri,” ei ga ji ve.

“Emombe'u pa ti Jesus'ga ga pe tojiko ti ga ga rehe. A'ero po ti ga imomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehë. Embo'embo'e ti ga Jesus'ga mombe'ua nhaporemõ rehe a'itituhëva'ea rehe.” A'ea Tupana'ga ei ji ve. Amombe'u katu ji nde ve. Nanhimbei ji.

⁸ Onhimono'oḡame Tupana'ga nhi'iḡa renduva ogwyrõ pe nhaporemõ marã po ti akwaimbae'ga ndekoi a'ero nehë Jesus'gareheve'ga? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoḡita. Onhimono'oḡa ti akwaimbae'ga tonhi'i Tupana'ga pe gweaporoḡitapyryvamo onhimonha'ngae'yma ga ndayvapotare'yma.

Paulova'ea e'i nahã ti kunhangwera'ga toko javo

⁹ Marã po ti kunhangwera'ga ndekoi nehë Jesus'gareheve'ga? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoḡita. Tonhimbovyvy ti kunhangwera'ga okopyryheteavo imongirame opira. Taheaporoḡitaranuhüyme ti ga o'ava mbojigwajigwaga rehe. Taheaporoḡitaranuhüyme ti ga mbo'yra noḡa rehe ouro apopyra noḡa rehe no pérolas noḡa rehe no. Taheaporoḡitaranuhüyme ti ga opikatua mongia rehe no – kiroki a'ea gwero-hoahivuhu itambere'ia. ¹⁰ Ga e'i ore Jesus Cristo'gareheve'ea javo. Toko katu ti ga a'ero ojipe'ga pe. Nahã ti Jesus Cristo'gareheve'ga toko a'ero.

¹¹ Jesus Cristo'gareheve'ga nhimono'oḡame tihendu ti Tupana'ga nhi'iḡa javo, kunhangwera'ga ti tojapyaka tuhë ganhi'iḡa rehe. Onhi'iḡe'yma ti ga tohendu pota okokatuavo.

¹² A'e hete ji nde ve: Kunhangwera'ga ti toko Tupana'ga nhi'iḡa rehe jate. Tombo'eyme ti ga Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea rehe. Te'iyme tuhë ti ga: “Kunhangwera'ea oapo akwaimba'eva'ea.” Tombo'eyme ti ga a'ea rehe Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea rehe. ¹³ A'ereki akwaimba'eva'ea Tupana'ga oapo ypy Adãova'ea. Kirë kunhangwera'ea ga oapo Evava'ea hako. ¹⁴ Adãova'ea rüi reki Satanás'ga omoandyi hako. Kunhangwera'ea ga omoandyi. A'ero kunhangwera'ea nonhi'ipo'rui Tupana'ga okote'varuhuavo.

¹⁵ Emo kunhangwera'ga jikogame Jesus Cristo'ga rehe jipi Tupana'ga omombo ḡandekote'varuhua ga hugwi. Ojikogame ga rehe ga ojipe'ga arõhetei okopyryvamo onhimbovyvya. Nahã ḡandeaporoḡita pyahuro. Igwete pyryvamo ga nda'yramo ḡwembireko'ga pe.

3

Jesus'gareheve'ga ndepiakatuahara'ga

¹ A'itituhëva'ea nhande ei: Kiroki ga e'i taporavyky ti ji Jesus'gareheve'ga ndepiakatuavo javo – ga opota pyryva'ea. A'ereki nanongara aheporavykya ko pyry, xa'e nhande a'itituhëva'ea mombe'gwovo.

² Toko katu ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuahara'ga ojikheteavo Jesus'ga rehe. A'ero tegwete ojipe'ga ehava ga pe. Ojipeji tehe ti ga togwereko ḡwembirekohëa. Taheaporoḡita pyry ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo. Po ojipe'ga nduri ga repiaga oropyta pota ore nde pyri javo, a'ero ti ga tohoryory ga ndehe ga mbuhuruka ḡwonga pe ga pokoga. Tombo'e kwaha hete ti ga Tupana'ga nhi'iḡa rehe. ³ Heagwyrive'ga ja rüi ti ga toko jugwejuhue'yma ahemboheagwyriva'ea vinho. Tonhimboahivyme ti ga ojipe'ga pe. Toko katu ti ga ojipe'ga pe ga ndayvare'yma onhyromo. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate gweaporoḡita jipi.

⁴ Tohepia katu kwaha ti ga ġwongapypeve'ġa mondomondokatuavo. Tomondo ti ga gwa'yra'ġa onhi'ġa rupi. Ojihe ti ga tomondouka gwa'yra'ġa ndeaporoġita imohinuka. ⁵ Po ga ndohepiakatukwahavi ġwongapypeve'ġa gwa'yra'ġa no ġa mongoe'yma onhi'ġa rupi, a'ero po ti ga ndohepiakatukwahavi Jesus'gareheve'ġa ġa nhimono'oġame tihendu ti Tupana'ga nhi'ġa javo. Nanongara'ga ti tokoyme ġandepiakatuharamo a'ero.

⁶ Tokoyme ti ga ġandepiakatuharamo – kiroki ga korogwe ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga ndokwahahetei ve nahã ahe toko Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi jave'yma. Mara'ngu po ti nanongara'ga okote'varuhuavo onhimboheteavo nehẽ? “Ako pyry ji ġa hohe pa jitekovo ġandepiakatuharamo,” e po ti ga nehẽ. Po ti ga ei a'ea nehẽ, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ ereko te'varuhu nde enhimboheterame javo. A'ea jitehe Tupana'ga ei Diabo'ga pe ga mondovo ojihugwi hako. A'ereki Diabo'ga onhimbohete.

⁷ Toko katu ti Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ga. A'ero po ti Jesus'gareheve'ġarũive'ġa ekatui ga mombe'ġwovo pyry hete ga okokatuavo javo. Ga rekokatue'yimame po ti ġa ga rerekomemui nehẽ ite'varuhu reki ga javo. Nahã po ti Diabo'ga ga mondoi ġwemimbotarimova'ea rupi nehẽ.

Jesus'gareheve'ġa pokohara'ġa

⁸ Kiro ti ji imombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pokohara'ġa. Gandepiakatuhara'ġa javijitehe ti ġa tonhimbovyvy ojiko-heteavo Jesus'ga rehe. Ti'mbeyme ti ġa. Tougwejuhuyme ti ġa ahem-boheagwryryva'ea vinho okovo. Tokoyme ti ġa ojipe'ġa ja – kiroki ġa itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoġita jipi. ⁹ Nane'ymi gweaporoġitapyryvamo ti ġa togwerovia hete aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka kiro Jesus Cristo'ga mombe'ua. Tojiko hete ti ġa Jesus Cristo'ga rehe omano ga nhande repyga javo.

¹⁰ Jara'ġa Jesus'gareheve'ġa ti te'i ġa pe: “Tihepia na'ẽ ti pendekokatua pe ġa pokoġame.” A'ea ti ġa te'i ġa ndepiaga. Po ġa ndekopyryvamo ġa pokokatuavo, a'ero po ti ġa toko ġapokoharamo.

¹¹ Ga javijitehe ti kunhangwera'ġa tonhimbovyvy. Te'ite'iuhuyme ti ġa ojipe'ġa pe. Taheaporoġita pyry ti ġa. Tombojiko pa ti ġa ojipe'ġa ojihe jipi. Nahã ti kunhangwera'ġa toko.

¹² Akwaimbae'ġa Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pokohara'ġa ti togwereko ojipeji tehe ġwembireko'ġa. Tomondo ti ġa gwa'yra'ġa onhi'ġa rupi ġa ndepiakatukwahava. Tohepia katu kwaha ti ġa ġwongapypeve'ġa no ġa mondomondokatuavo.

¹³ Aerẽ, Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pokoharamo, ġa jara'ġa pokokaturame po ti koji'i ġambohetea nehẽ. Koji'i po ti ġa Tupana'ga kwahavi nehẽ ġa ġa pokoga ġwaramo. Ndopojihuvi hete ti ġa imombe'uheteavo ġwembiroviara Cristo Jesus'ga mombe'ua a'ero nehẽ.

Paulova'ea omombe'u a'itituhẽva'ea rerekokatua

¹⁴ Aho pota tuhẽ ji nde pyri nambegwei jihoa javo. Emo ji akwatija nde ve kiro. ¹⁵ A'ereki ji a'e: Mara'ngu po ti nhimbegweramo jigwovo nehẽ? Nurã ji herohoukari nhirembikwatijarukara kiro. Imonhi'ġame po ti nde ikwahavi javo nehẽ. “Nahanahã ti Jesus'gareheve'ġa toko katu ojuhupe Tupana'ga ra'yramo,' ei Paulo'ga,” ere po ti nde nehẽ.

Jesus'gareheve'ga ko avuiramave'gareheve'ga. Ga okwahavuka Jesus Cristo'ga mombe'ua ojipe'ga pe a'ea ko a'itituhēva'ea javo herekokatuavo.

¹⁶ Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea ko huvihavuhu tuhē ahe monhimomby'aheteavo. A'ea jukwaha nhande ve nhaporemo. A'itituhēva'ea ko aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka nhande ve kiro Cristo Jesus'ga mombe'ua nhanerembiroviara. Momi ko Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea: Ga ko ojipiuka onhimongovo yvyakotyva'ero.

“Gareaporoğita ko pyry hete,” e'i Tupana'ga ra'uva ga kwahaheteavo.

Gaha Tupana'gapyrive'ga ga repia.

Gaha gareheve'ga ga mombe'u judeus'ğarūive'ga pe gentios'ga pe.

Ga rehe yvyakotyve'ga pyteripeve'ga ojiko.

Gaha Tupana'ga ga reroho yvagi pe ga mboheteavo pevo.

A'ea ko Cristo Jesus'ga mombe'ua.

4

Tupana'ga ra'uva omombe'u aerēve'ga i'mbeve'ga

¹ Tupana'ga ra'uva e'i hete aerēva'ea mombe'ukatuavo. Nurā i'ei: “Mbapava koty po ti jara'ga ndogweroviara'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua nehē. Ga po ti ombopogwe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga nehē okoheteavo ga'mbea rehe ganemimbo'ete'varuhua rehe nehē no – kiroki a'ea rehe anhağa Diabo'gapyriva'ea ga mbo'e. ² A'ea po ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga imombe'ui ga pe ga moandyandyita o'mbero ga pe nehē. Ojipokwahava o'mbea rehe po ti ga nonhimombaragwahavi a'itituhēva'ea rehe gweaporoğitakatuagwame'yma nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva.

³ “O'mbero po ti ga ei nehē: “Tahembirekoyme ti ahe. To'uyme ti ahe ġwiğwia mbatera ojikwakuva,’ e po ti ga nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva imombe'gwovo.

Emo Tupana'ga nde'iangavi nanongara! Oapo pa ga. Nurā ti ahe tokwakuvyme. To'u pa ti ahe garembiapoa i'gwovo gworygworyvamo ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo Tupana'ga pe.

A'ea Tupana'ga ei ga pe – kiroki ga ojiko ga rehe a'itituhēva'ea kwahava.

⁴ A'ereki pyry pa Tupana'ga rembiapoa. Nurā ti tikwakuvyme garembiapoa ti'uyme ti jave'yma. Ti'u ti a'ero nhande'erame ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. ⁵ A'ereki mbatera pyry pa Tupana'ga ero ġwaramo. Pyry pa mbatera nhande ero ġwaramo ga pe no ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe.

Nahā ti eporavyky katu Jesus'ga pe

⁶ Po nde imombe'upavi Tupana'ga rembi'ea pevo nhaneirū'ga pe Jesus Cristo'gareheve'ga pe, a'ero po ti nde poravykykatui Jesus Cristo'ga pe nehē. Eporavykykatuavo ga pe ti enhimbo'e katu Jesus'ga mombe'ua rehe a'itituhēva'ea rehe no – kiroki Jesus'gareheve'ga nemimbo'ekatua rupi nde ereko jipi.

⁷ Terembopogwei ti Tupana'ga remiarōe'ÿva'ea imombe'uteheva'ea – kiroki a'ea iğwaivive'ga omombe'u pota. A'ereki a'ea nahemombyryvukari. Ejiroka ti ekokatua rehe ekovo Tupana'ga reaporoğita rupi jipi. ⁸ Pyry ahe jirokwari tipopoaka jira'oa javo. Koji'i pyry hete ahe jirokwari tapryry jireaporoğita javo. A'ereki naname Tupana'ga

omombyry ahe ve ahe manoe'ymame a'ero. Ahe manorē po ti ga imombyryvi jitehe ahe ve yvagi pe nehē no.

⁹⁻¹⁰ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nhande xajiko hete Tupana'ga rehe omanoe'ŷve'ga rehe aerē po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nehē javo. Ga ko yvyakotyve'ga mbopiro'yharamo oko. “Ambopiro'y pota ji ga imomboia gandekote'varuhua ga hugwi,” ei ga. Kiroki ga ojiko ga rehe imomboruka ga pe – ga hugwi tuhē ga imombori a'ero. Pyry ahe a'ea reroviahetei. A'ereki a'ea ko a'itituhēva'ea. Heroviaro gwaramo nhande poravykyhetei nhandejirokwa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

¹¹ A'ea ti emombe'u pa nhirembikwatijarukara tohendu katu ti Jesus'gareheve'ga.

¹² Mara'ngu po jara'ga javo nde ve? “Nerenhimoymyani ve nde, Timóteo. A'ero nde nderekwahavi ve,” e po ga nde ve. Ehepiuka ekokatua ga pe te'ime ti ga a'ea a'ero. Enhi'igatu ti ga pe nahā ga monhi'igatuavo. Eko katu ti toko ti ga ji ja javo. Earō hete pa ti ojipe'ga. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti. Nahā ti eko. A'ero po ti ga ndekopotari nde ja nehē.

¹³ Jirakykweri ti emonhi'ī Tupana'ga rembikwatijarukara gandovaki jipi tohendu ti Jesus'gareheve'ga javo. Emombe'u katu ti ga pe nahanahā e'i Tupana'ga nhi'iga javo. Embo'e katu ti ga hehe.

¹⁴ Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga ei nde ve kako: “Tupana'ga ra'uva ombo'ekwahavuka nde ve. Embo'embo'e ti Jesus'gareheve'ga Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero imombe'ukatuavo ga pe,” ei ga nde ve kako. Kirē opokogame neaka'ga rehe Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ei a'iti tuhē javo kako. Enhi'ipo'ru ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga a'ero ekovo ejiporavykya rehe. ¹⁵ Ejirokwa ti eporavykya rehe jipi ga mbo'embo'ekatuavo ekoheteavo hehe. A'ero po ti nde igwaigwavete ga mbo'ekwahakwahavi Tupana'ga nhi'iga rehe nehē. A'ea po ti jukwaha hete ga pe nhaporemo nehē.

¹⁶ Tereko'i ite'varuhua rehe tako katu ti ji javo. Terejapyakai ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe tambo'e ti ji Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe jate javo. Nane'ymi ti ejirokwa ekokatuaavo ga mbo'ekatuavo a'itituhēva'ea rehe jate. A'ero po ti nde nhimbopiro'yi ejikote'varuhua hugwi egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ga neremimbo'ekatua rendu katu – gahā po ti nde ga mbopiro'yi gandekote'varuhua hugwi ga mondouka Tupana'ga pyri nehē no.

5

Eko katu Jesus'gareheve'ga pe

¹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Eko katu ti Jesus Cristo'gareheve'ga pe ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe ga ndekote'varuhurame toko katu kwaha ti ga javo. Ixava'eve'ga pe ti terenhi'igahyi ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko nderuva'java'ero. Enhi'igatu ti ga pe nde erame gandekote'varuhua pe na rūi ti peko javo ga pe. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe akwaimbae'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko neirū'java'ero.

² Na jitehe ti enhi'igatu igwaivive'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko ndehya'java'ero. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe kunhangwera'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko

nerendyra'java'ero. Ga ko ambotehea rüi nde hugwi a'ero. Eko katu ti ġa pe a'ero.

Jesus'gareheva'ero pereko katu aherembirekokwera'ġa

³ Jesus'gareheve'ġa ti tomondo ojeaporoġita aherembirekokwera'ġa ndehe – kiroki kunhangwera'ġa pe ndiporakahavi. ⁴ Po aherembirekokwera'hēa gwereko gwa'yra'ġa ġwymymino'ġa no, a'ero po ti ġa topoko katu hēa hēa rembirekoa'jave'ymane. Ymya po hēa ġa nderekokatuypyi ġa monhimomboaka. Kiro po ti ġa toko katu kwaha ikwepyga hēa pe a'ero okovo hēaparakahavamo hēa ko jire'yjahēa tuhē javo. Nanongara ko pyry Tupana'ga pe.

⁵ Kiroki hēa tehe oko herekoe'yma oporakahava – po hēa jikhohetei Tupana'ga rehe hamo ji poko ti javo ga pe jipi. Ypytunimo arimo po hēa nhi'īgi ga pe ojihe ojipe'ġa ndehe no ore poko javo hamo. Nanongarahēa ti Jesus'gareheve'ġa topoko jipi.

⁶ Kiroki aherembirekokwera'hēa oko onhimbohoryva'ea rehe jate ojapyakae'yma Tupana'ga rehe – hēa nomanoi novia. Emo hēa oko omanove'ġa ja Tupana'ga pe. A'ereki hēa nombopyahuukari ga pe ojeaporoġita okokatue'yma ojikoge'yma ga rehe. Nanongarahēa rüi Jesus'gareheve'ġa topoko jipi.

⁷ Embo'e pa ti Jesus'gareheve'ġa nhiremimombe'ua rehe – kiroki a'ea ji akwatija nde ve aherembirekokwera'ġa ndehe nahanahā ti pepoko ġa javo. A'ero po ti tegwete ojipe'ġa ehava ġa pe nehē.

⁸ Kiroki ga ndoporakari gwe'yja'ġa ġwongapypeve'ġa kaitu ġa mbatere'ymane – gaha ndokoa'javi Jesus'ga mombe'ua rupi. Koji'i ga oko te'varuhu Jesus'gareheve'ġarüive'ġa hohe. A'ereki Jesus'gareheve'ġarüive'ġa vehevi oporaka gwe'yja'ġa ġwongapypeve'ġa no.

⁹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Jesus'gareheva'ero ti ġa toporaka opyteripeve'ġa – kiroki kunhangwera'ġa pe ndiporakahavi. Tokwatija ti ġa nanongara'ġa ndera a'ero aherembirekokwera'ġa ndera ndiporakahavi ġa pe javo. Nanongara'ġa pe ji ei:

Ga ti toko iġwaivive'ġa. He'yjuhu kwara ġa ndehe sessenta kwara koji'i no.

Ojipeji ġanembirekova'ea.

¹⁰ Ojipe'ġa omombe'u katu aherembirekokwera'ġa nahā ġa ojipe'ġa poko katu gweaporoġitakaturu jipi javo. Momi ko aherembirekokwera'ġa mombe'ua:

Ga gwa'yra'ġa ndereko katu ġa monhimomboakakatuavo.

Ymyagwera jate ġa horyory hajiheve'ġa ndehe ġa mboapyga ġa mbuhuruka ġwonga pe ġa ndurame.

Na jitehe ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa poko ġa ndurame onga pe.

Ga ġa poko ġa nderekokatuavo – kiroki ġa pe ite'varuhu.

Ga ojirokwa opyryvamo ojipe'ġape'ġa pe jipi oporavykyparavuhuavo nahā ġa pokopava jipi.

Po nahā aherembirekokwera'ġa ndekokatui – kiroki ġa pe ndiporakahavi, a'ero pyry Jesus'gareheve'ġa ikwatijari ġandera ġahā nhande tipoko javo.

¹¹ Kiroki aherembirekokwera'ġa nomondoi ve sessenta kwara iġwaivive'ÿve'ġa – ġandera ti terekwatijarukari. Mara'ngu po ti ġa oporavykypotara'jave'yma Cristo'ga pe nehē? Po ti ġa ei nehē: “Koji'i

pyry ji ve ji rembirekoa'javamo.”¹² Po ti ga ei nahã nehẽ, a'ero po ti ijari ga ndehe ga ipiriano gwaramo onhimbi'eagwera Cristo'ga pe nehẽ.

¹³ Terekwatijari igwaivie'yve'ga ndera, a'e ji. Mara'ngu po ti igwaigwavete ga ovevugwero nehẽ ohoohorame ojipe'ga nonga pe jipi nehẽ? Koji'i po ti ga te'varuhuro a'ero onhi'inhi'iteheavo ikwahapapota imombe'umoanhana nehẽ – kiroki a'ea po ga nomombe'ui hamo.

¹⁴ Nurã koji'i pyry ji ve igwaivie'yve'ga nembirekoa'javamo gwa'ygwa'yramo. Togwereco katu ti ga gwa'yra'ga gwongapypeve'ga nderuva. Po ti nahã igwaivie'yve'ga ndekokatui nehẽ, a'ero po ti a'ea rehe ga'arõe'yve'ga nde'ite'varuhui ga pe nehẽ. Nahã ji amogita ga.¹⁵ A'ereki jararamo igwaivie'yve'ga oko jipe Satanás'ga nhi'iga rehe okoa'jave'yma Cristo'ga nhi'iga rehe.

¹⁶ Kiro ti ji imombe'ua'javi nde ve. Aherembirekokwerahẽa re'yjahẽa ti toporaka hẽa pokokatuavo Jesus'gareheve'a'ero. Toporakarukaryme ti ga hẽa jara'ga pe Jesus'gareheve'ga pe. A'ero hẽa porakare'ymame hẽare'yja'garũive'ga oporaka ojipe'ga – kiroki ga pe ndiporakahavi tuhẽ.

Eko katu ti gandepiakatuhara'ga pe

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nahã po ti Jesus'gareheve'ga ndekoi hamo: Ga ti tombohete gwepiakatuhara'ga. Ga ti tomondokatua'ja ga pe ikwepykava ga poravykykaturame. Ga pe kaitu – kiroki gandepiakatuhara'ga omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga ga mbo'ekatuavo hehe.¹⁸ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Yuranuhãa oporavyky ahe ve hay'nhoynho'ga japea hugwi jape'oga ipyrũpyru'game trigo ra'yinha rehe.

Nurã ti ahe tojurutyvyme yuranuhãa

to'u ti trigo ikwepykavamo javo,” e'i ikwatijari'pyra.

Ojo'java'ea e'i:

“Tokwepy ti ahe gwemimboporavykyhara'ga pe.

A'ereki ga ahe poko,” e'i.

¹⁹ Po ojipejive'ga ei nde ve: “Okoko te'varuhu nhanderepiakatuhara'ga.” Po ga tehe e'i a'ea, tereroviari ti ganhi'iga. Po a'ea jitehe ojipe'ga ei nhanderepiakatuhara'ga oko te'varuhu javo, a'ero ti ehendu ganhi'iga ikwahava.²⁰ Po a'iti hete tuhẽ gandepiakatuhara'ga ite'varuhu, a'ero ti emogita ga Jesus'gareheve'ga ndovaki nhaporemo. Ere ti ga pe: “Nahã nde ereko te'varuhu. Epohi ti jugwi,” ere ti ga pe. A'ero po ti jara'ga kyhyjipavi xakote'varuhuyme ti javo nehẽ.

²¹ Ehendu tuhẽ nhinhi'iga ga mogitakatupava. Terei ti: “Nda'ei po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki ji ako hete ga rehe.” A'ea terei. Ojipe'ga pe terei no: “Anhi'igahy hete po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki ji ndakoi ga rehe.” A'ea terei no, a'e ji nde ve Tupana'ga ji renduvame. Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ji rendu no. Yvagipeve'ga ji rendu no Tupana'gapyrive'ga garemimo'eharamo.

²² Terena'ẽi ti ojipe'ga pe peporavyky ti Tupana'ga pe kiro javo. Ek-waha katu na'ẽ ti gandeaporo'gita. Ga pyryvame ti epoko ga'aka'ga rehe peporavyky ti kiro Tupana'ga pe javo. Terejihe'ari ti ite'varuhuve'ga ndehe gandekote'varuhua mbopogwee'yma. Ejirokwa ti ekokatua rehe, a'e ji nde ve.

²³ Yhya jate rũi ti e'u, Timóteo. Pyry xunhiva'ea nde i'ui vinho no tomombi hahyva'ea nderevegi pe. A'ereki nane'yumi nde netetirũa.

24 Kotihĩ jara'ga ndekote'varuhua jukwaha hete. A'ero nhande ejipei ga pe oja ga ndehe javo. Jara'ga ndekote'varuhua ndiukwahavi ve. Aerẽ gwe nhande ikwahavi gandeaporogitate'varuhua. 25 Na jitehe jukwaha hete ojipe'ga ndekokatua. Jara'ga ndekokatua ndiukwahavi ve. Aerẽ gwe nhande ikwahavi a'ea.

6

Paulova'ea e'i nahã ti ipiro'ye'yve'ga toko javo

1 Kiro ti ji ga mombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ga – kiroki ga ndipiro'yi opojykahara'ga hugwi. Ga ti tomondo gweaporogita opojykahara'ga ndehe oporavykykatuavo ga pe. Po ga ndoporavykykatui Tupana'gareheva'ero, a'ero po ti ojipe'ga Tupana'ga mbotegwetei ite'varuhu Tupana'ga javo. Jesus'ga mombe'ua po ti ga imbotegwetei nehẽ no ite'varuhua rehe ga ga mbo'ei javo.

2 Po ga opojykahara'ga pavẽi ojiko Jesus'ga rehe, a'ero ga ndekoi onhoirũramo. A'ero ti ga te'yme opojykahara'ga pe: “Ga nhaneirũramo gwaramo ti timondoyme nhandeaporogita ga ndehe.” A'ea rui ti ga te'i. Koji'i vehevi ti ga tomondo ojeaporogita opojykahara'ga ndehe oporavykykatuavo ga pe ga pokoga. A'ereki ga – kiroki opojykahara'ga pe ga oporavyky ga pokoga – ga ko gairũa tuhẽ ganemiarõa ojikoga gwaramo Jesus'ga rehe. A'ea ti emombe'u pa ga pe ga mbo'ekatuavo hehe.

A'itituhẽva'eaatyviva'ea rehe okote'varuhuve'ga ombo'e

3 Po ojipe'ga ombo'e nhiremimbo'eaatyviva'ea rehe ndokoi po ga a'itituhẽva'ea rehe nhandepojykaharete'ga remimbo'ea rehe Jesus Cristo'ga remimbo'ea rehe. Aherekokatua mombe'ua rehe po ga ndokoi no. 4 Okoe'ymame hehe po ga nhimbohetetehei tuhẽ akwaha hete ji javo novĩa. Emo ga ndokwahavihu okovo. Onhi'igayva pota ranuhũ ga ojipe'ga. “Garagara pe ga ei?” e'i tehe ga. A'ero ga renduvame ga nhimyrõi ojogwehe ja'javo ojohupe onhombotegweteavo ojogweroviare'yma.

5 Nane'ymi ga jogwayvahetei. Ite'vate'va ga'akağa. A'ero ga ndokwahava'javi a'itituhẽva'ea ojipe'ga mbo'eavo a'eaatyviva'ea rehe. A'ereki ga e'i tehe oyvyteri pe: “A'e po ti ji ga pe nehẽ: ‘Ji ko Tupana'gareheva'ea’. A'ero po ti ga imbuhuri itambere'ia ji ve ji mombateheteavo ji ombo'erame nehẽ,” e'i tehe ga oyvyteri pe.

6 Pyry hete tuhẽ okokatuve'ga pe reki – kiroki ga ojiko tuhẽ Tupana'ga rehe ikwahava opy'a rukatua gworygworyvamo jipi. Ndokoi ga ojipe'ga mbatera rehe a'ero. 7 Ma gara nhande tiru reki nhande'aramo? Ndiheruri nhande. Ma gara po ti nhande tiroho nhanemanorame nehẽ? Ndirohoi tuhẽ po ti nhande nehẽ. 8 Herekorame nhanderembi'ua nhandepira reheve xajory ti hehe pyry ji ve javo.

9 Jara'ga e'i tako ji imbateheteva'ero javo. A'ea rehe jate ga japyakai reki. A'ero ga ite'varuhua mbopogwehetei okote'varuhuavo nahã po ti ji ipyhyguhui mbatera javo. A'ereki hepia'ngi tehe he'yiva'ea ga pe gamongote'vava'ea. Tegwete gapohira okote'varuhua hugwi a'ero. A'ea ga mbotegwetepavi ga mondouka hahyva'ea ruvihava pype. 10 A'ereki itambere'ia potarapora ko aherekote'varuhuparava. Itambere'ia rehe jate okovo gwaramo jara'ga pohiri Jesus Cristo'ga mombe'ua hugwi. Nurãro gwaramo ga imbuhumbuhurukari ite'varuhuva'ea

hahyheteva'ea ojihe onhimbovy'are'yma ranuhũ ja'javo oyvyteri pe: “Maranameuhũ ji rekoi na?”

Paulova'ea omogita Timóteova'ea

¹¹ Timóteo, ndehe ereko Tupana'gareheva'ero. Terembopogwei ti nanongara nhaporemo ite'varuhuva'ea nhaporemo a'ero. Ejirokwa ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ejirokwa ti ekokatua rehe imondovo ejeaporogita Tupana'ga rehe jipi. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Earomba ti jara'ga. Enhimomirana ti ite'varuhurame nde ve. Eko katu ti jara'ga pe enhyromo ga pe. ¹² Ejirokwa hete ti eporavykykatuavo pyryheteva'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Erovia hete Tupana'ga nhi'íga aerẽ po ti Tupana'ga ji mongoi ojipyri ji mombytavo avuirama nehẽ javo. A'ereki a'ea pe Tupana'ga e'i o'erame nde ve herejo ti ji pyri ejupa avuirama javo. Pyryheteva'ea pe nde ehetei erame ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo. He'yive'ga nde rendu kako.

¹³ Tupana'ga omongo pa. Nurã ga okoji mbatera pavẽi. Cristo Jesus'ga omombe'u a'itituhẽva'ea Põncio Pilatosva'ea pe okyhyjie'yma hako. Ga ji renduvame Tupana'ga Cristo Jesus'ga pavẽi, kiro ti ji ehetei nde ve. ¹⁴ Ji nhi'ípo'ru pa ti, a'e ji nde ve. A'ero tegwete ojipe'ga ehava nde ve. Nahã ti eko katu jipi nhandepojykaharete'ga mboha'uva Jesus Cristo'ga mboha'uva ga mbuhua yvya koty nhande koty.

¹⁵ Tupana'ga erame: “Pyry kiro Jesus Cristo'ga hoa”, a'ero po ti Jesus Cristo'ga jipiukari ua yvaga hugwi nehẽ.

U katu katu Tupana'ga py'a.

Ga tehe ipopoaka hete ojipe'ga hohe pa ga mandomondopava gwemimbotarimova'ea rupi.

Ga ko ganduvihavuhu'ga nduvihavuhetero oko.

Gapojykahara'ga pojykahareteramo ko ga oko no.

¹⁶ Ga tehe ko avuiramave'ga omanoe'yma tuhẽ.

Gwendy'javuhua pype ga rui upa.

Tegwete yvyakotyve'ga hoa garendy'javuhua pyri.

Ga ndohepiangavi ga. Tegwete garepiakava.

Tomboukwaha ti ga ga.

Nane'yumi ti ga tipopoaka okovo avuirama. Na tuhẽ. Amém!

Paulova'ea e'i nahã ti imbateheteve'ga toko javo

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Ombatera rehe yvyakotyva'ea rehe ti imbateheteve'ga tonhimboheteyme Jesus'gareheve'ga. Tojikogyme ti ga oitambere'ia rehe. A'ereki kotihĩ itambere'ia opa ahe hugwi. Tojiko ti ga Tupana'ga rehe avuiramave'ga rehe tombuhu ti ga ji ve javo. A'ereki gaha ombuhu pa hete ahe ve tohory ti ga hehe javo. ¹⁸ Toko pyry ti ga jara'ga pe ga pokopokoga. Toma'ema'ẽ pota ti ga imondovo mbatera ga pe – kiroki ga ndogwerekoi ojive. ¹⁹ Imondorame ga pe ga imombyryvukari ojive pyryva'ea rerekoagwama yvagi pe. Nahã okorame ga ei Tupana'ga ti ji mongoi tuhẽ ojipyri avuirama nehẽ javo.

²⁰ Timóteo, teremoka'nhymi ti Tupana'ga rembikwahavukara ejive ekokatuavo. Hehe ti embo'e katu herekokatuavo. Terembopogwei ti onhi'íteheve'ga. Jara'ga omombe'u Tupana'ga remiarõ'e'yva'ea ojogwayva hehe oreremimombe'ua ko a'itituhẽva'ea javo. Terehenduvi ti ganemimombe'ua. ²¹ A'ea mombe'urame jara'ga ndokoa'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe.

Kiro ji ei pe me Jesus'gareheva'ea pe: Tupana'ga tomombyry pe me –
perope peju cidade de Éfeso pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TIMÓTEOVA'EA PE Segunda Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramó Cristo Jesus'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: "Eko ti Cristo Jesus'ga moirūharamo. Ere ti ġa pe: 'Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua pejihugwi pejikovo gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri avuirama nehē.' A'ea ti ere ġa pe," ei Tupana'ga ji ve kako. ² Timóteo, kiro ji ikwatijarukari nde ve imondouka. Nde ko nhiremiarōa jira'yra'java'ea.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Cristo Jesus'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tandeporogwety ti ġa. Tonogatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Horyory Paulova'ea Tupana'ga rehe

³ Nane'ymi ji nhi'igi Tupana'ga pe nde mombe'gwombe'gwovo ypytunimo arimo jitekovo. Ga pe ji ei:

—Ndepyry hete nde Timóteo'ga mbojikoheteuka Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji ga pe.

Nhiremboypya ja ji aporavyky Tupana'ga pe jipi ikwahava jirea-poroġitapyryva.

⁴ Ji horame nde hugwi nde erejehe'o ji arōheteavo ikwehe'i. A'ea ji namoka'nhyimi jitekovo. Orohepiaga'u hete ji. Nde repiaga'javame po ti ji roryoryvamo nehē.

⁵ Nde ko nane'ymi nde rekoi ejikoga Tupana'ga rehe. A'ea ji akwahava'ja jijapyakavo nahā ko Timóteo'ga rekoi ikwehe'i javo. Ndejaryjahēa jikohetei Tupana'ga rehe Lóidehēa. Neyhēa Eunicehēa jikohetei jitehe Tupana'ga rehe no. Aerē ġa javijitehe nde jikohetei Tupana'ga rehe no. Aġwamo ndehe ko nane'ymi erejiko ga rehe no, a'e ji.

Terekyhyji ti Jesus'ga mombe'gwovo

⁶ Akwaha ji ndejikoga Tupana'ga rehe. Nurā ji ei ikwahavukara'java nde ve: Ejirokwa hete ti eporavykyavo ga pe jipi. A'ereki ji pokogame neakaġa rehe nhinhi'iga Tupana'ga pe Tupana'ga ra'uva nde mbokarakatu eporavyky ti ji ve javo. ⁷ A'ereki Tupana'ga imondorame nhande pyri gara'uva ndopojihuvukari nhande ve. Gara'uva nhande mbopopoaka. Gara'uva nhande monhoarō hete nhande mbohoryoryva ojipe'ġa ndehe. Gara'uva nhande monhimbovyvy nhande mongokatuavo.

⁸ Nurā ti terekyhyji a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo nhandepojoykaharete'ga mombe'gwovo ipojihuve'yama. Terei ti: "Namombe'ui ti ji ga ga'arōe'ŷve'ġa nde'yjuhuro ġwaramo." A'ea rūi ti ere, a'e ji.

Amombe'u ji Cristo Jesus'ga ojipe'ġa pe novīa. Emo ġa ndopotari ji ga mombe'urame. Nurā ġa ji mongiukari cadeia pype. Timóteo, terekyhyji ti ji rehe ji pojihuve'yama a'ero cadeia pype ji rename. Terei ti: "Ji ndakwahavi Paulo'ga. Ga ndokoi nhiirūa." A'ea rūi ti ere.

Tupana'ga popoakarimo ti emombe'u nhandepojoykaharete'ga Cristo Jesus'ga ojipe'ġape'ġa pe ji javijitehe. Po ti ġa imondoi hahyva'ea nde

ve nde ga mombe'urame, a'ero po ti Tupana'ga nde monhimomiranami hahyva'ea pe nde mbopopoaka nehē.

⁹ Gaha omomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nahā nhande pokoga. Ga nhande mo'emo'ē toko ti ga jireheva'ero javo. Nahā ga imombyryvi nhande ve. Nhanderekokatua rehe rūi ga imombyryvi. Gwemimbotarimova'ea rehe jate ga imombyryvi ji ga poko pota javo. A'ereki ymyahū vyva apoa renonde ga e'i ojivyvyteri pe: “Aerē po ti ji imombyryvi ga pe nehē,” ei ga hako.

¹⁰ Aḡwamo reki garemimombyryva jukwaha nhande ve Cristo Jesus'ga ruro ḡwaramo nhande koty nhanembopiro'yhara'ga. A'ereki Cristo Jesus'ga omano nhanderekote'varuhua momboa imombiga nhanemanoa popoakara. A'ereki nhande tikwaha nhanembogweravaḡwama. A'ea Jesus'ga okwahavuka imombe'gwovo pyryva'ea nhande ve. Ga e'i: “Pejiko ti ji rehe. A'ero ti pe hoi yvagi pe pejikovo avuirama Tupana'ga pyri – perope pe napemanoa'javi,” ei ga.

¹¹ Pyryva'ea Tupana'ga omombe'uuka ji ve. Ga e'i: “Eko ti Cristo Jesus'ga moirūharamo egwovo ga mombe'gwombe'gwovo ga pe. Embo'e katu katu ti ga nhinhi'iga rehe,” ei ga ji ve.

¹² Amombe'u ji ga pe a'ero ga nhi'ipo'ruavo. Nurā ga ji mongi cadeia pype teremombe'ua'javi ore ve javo. Hahy hete ji ve a'ero. Emo ji jipoyja hete reki kiro hahyrame ji ve. Akwaha hete ji ga – kiroki ga rehe ji ajiko. Nurā – kiroki a'ea ji akwava'ē ga pe ereko katu ji ve javo – a'ea ti ga herekokatupavi okovo Cristo Jesus'ga mbuhua nhande koty. A'ero ti Cristo Jesus'ga rura'javi vyva koty nhande koty nehē.

¹³ Embopogwe ti nhiremimombe'ukatua a'itituhēva'ea ojipe'ga mbo'ekatuavo hehe. Nane'ymi ti ejiko hete ga rehe ga arōheteavo ojipe'ga arōheteavo no. Nahā nde rekoi ejikoty'aro ḡwaramo Cristo Jesus'ga pavēi. ¹⁴ Tupana'ga gwerekouka pyryva'ea a'itituhēva'ea nde ve imombe'uuka onhi'iga. Enhimoirūka ti gara'uva pe nhandepojykarava'ea pe. A'ero po ti nde neremoka'nhymi pyryva'ea ganhi'iga ga mbo'ekatuavo hehe nehē.

Paulova'ea onhimombe'u

¹⁵ Nde erekwahavipe Ásiapeve'ga gwyrivepe'ga pohipava ji hugwi. Gapyteripeve'ga, Figelo'ga Hermógenes'ga pavēi, ga pohiri ji hugwi.

¹⁶ Onesíforo'ga jate ko ga ja rūi reki. Toporogwety ti nhandepojykaharete'ga Onesíforo'ga garongapypeve'ga no, a'e ji. A'ereki Onesíforo'ga uhuuhu ji pyri ji mbohoryryva. Ipoyja hete ga ji rehe ji rename cadeia pype. ¹⁷ A'ereki avo cidade de Roma pe uhurame ga ji reka hete ji repiaga cadeia pype. ¹⁸ Aerē Cristo Jesus'ga rura'javi vyva koty nehē. Toporogwety ti nhandepojykaharete'ga Onesíforo'ga a'ea rupi, a'e ji. Ji ruvame cidade de Éfeso pe Onesíforo'ga ji pokopokogi no ikwehe. Nde erekwaha hete garembipokogawera.

2

Tapepojihuvi ti pejikovo soldados'ga ja

¹ Timóteo, jira'yra'java'ero ereko. Nhande jikoty'aro ḡwaramo Cristo Jesus'ga pavēi ga imombyryvi nhande ve. Na ga nde mbopopoakari a'ero onhimimombyryvimo. ² Embo'e ti nhiremimbo'ea rehe – kiroki a'ea nde erehendu he'yive'ga pavēi. Embo'e katu ti Jesus'gareheve'ga – kiroki

ga ahe mbojiko ojihe. A'ero po ti ga ikwahavi ojipe'ga mbo'eavo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe nehē.

³ Enhimomirana ti hahya pe soldados'ga ja. A'ereki ga onhimomirana hahya pe otavukarama tinhi'ipo'ru ti nhanderuvihava'ga javo. Ndehe na jitehe enhimomirana ojipe'ga imbuhurame hahya nde ve nde Jesus Cristo'ga mombe'urame ga pe.

⁴ Soldado'ga oporavyky gwuvihavete'ga pe jate tanhi'ipo'ru ti ji ga javo. A'ereki ga ga mbohory pota – kiroki ga ga mboporavyky ojive. Ojipea rūi gaporavykyhava soldado'ga rekoro gwaramo. Na jitehe ti eporavyky Tupana'ga pe jate ojipe'ga mbo'eavo Jesus Cristo'ga rehe jate tanhi'ipo'ru pa ti ji Tupana'ga mbohoryva javo.

⁵ Kiroki ga onha pota ojipe'ga pavēi – ga e'i: “Tavahemypy te ipyhyga pyryva'ea jijive.” Onha po ga ahemonhanukahara'ga nhi'iga rendukat-uavo hamo. Po ga nohendukatui ganhi'iga, a'ero ga nombuhurukari ojive pyryva'ea. Na jitehe Tupana'ga nhi'iga rendukatue'ymame po ti nde nerembuhurukari pyryva'ea ejive nehē no.

⁶ Ga ypy po o'u katu kopeva'ea gwemitymipyra hamo – kiroki ga oporavyky hete japovo kohoa ityma. Nde poravykyheterame Tupana'ga pe Jesus Cristo'ga mombe'gwovo po ti ga imbuhurukari nde ve pyryva'ea nehē.

⁷ Ejapyaka hete ti nhirembikwatijara rehe. A'ero po ti nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ikwahavukapavi nde ve nehē a'ea pe Paulo'ga ei javo.

⁸ Ejapyaka katu ti Jesus Cristo'ga rehe Daviva'ea rakykwepohara'ga rehe. Ekwahava'ja ga jipi Tupana'ga ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi javo. A'ea ko pyryva'ea nhiremimbo'ea.

⁹ Ji pyryva'ea mombe'uro gwaramo Jesus'gareheve'garūive'ga imbuhuri hahyva'ea ji ve jipi. Ga ji mongi cadeia pype vehevi ji mohina itanhuramuhūa pyvō nde ereko te'varuhu hete javo ji ve novīa. Tegwete nnihema jugwi a'ero. Nurā ji ndahoa'javi kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Emo tegwete imombihava gamombe'ua. A'ereki jara'ga ohooho Jesus'ga mombe'gwovo.
¹⁰ Anhimomirana ji hahyparavuhua pe Tupana'ga remimo'ehara'ga ndepyga tomomboruka ti ga okote'varuhua Cristo Jesus'ga pe nehē no. Aerē po ti ga ndekoi avuirama garendy'jakatua pyri yvagi pe nehē.

¹¹ A'itituhēva'ea ji ei nde ve kiro ikwahavukara'java. Ji a'e: “Po Jesus Cristo'ga manoro gwaramo nhande pohiri nhanderea-poroģitate'varuhua hugwi,

a'ero po ti nhande rekoi avuirama ga pyri nehē.

¹² Po nane'ymi nhande nhimomiranami hahyva'ea pe nhande ga mombe'urame,

a'ero po ti ga nhande mongoi ganduvihavamo onhipavēi nehē.

Po ti nhande ei nehē Jesus'ga ndekoi jipojykaharetero javo,

a'ero po ti ga ei nhande ve no ndapekoi tuhē pe jireheva'ero javo nehē.

¹³ Po nhande ipiriani nhande'eagwera opohia ganhi'iga hugwi ga mbojikoga'jave'yma nhande rehe novīa.

Emo ga nopiriani o'eagwera ahe mbojikoga tuhē ojihe. A'ereki tegwete ga'eagwera piriana.”

A'ea ji ei a'itituhēva'ea mombe'gwovo.

Nahã ti peporavyky Jesus'ga pe

¹⁴ Nhiremimombe'ua ti emombe'u pa Jesus'gareheve'ga pe tokwaha katu ti ga javo. Ere ti ga pe: “Tepenhi'igayvari ti penhinhi'iga rehe a'ea pe rui ji ei javo tehe. A'ereki pe ndapepokogi ojipe'ga penhi'igayvame. A'ereki pe penhenduhara'nga mbotegwete reki penhi'igayvame. A'ea ji erame pe me Tupana'ga nhinhi'iga renduvi. Pehendu katu ti a'ero.” A'ea ti ere ga pe.

¹⁵ Ejirokwa hete ti eporavykya rehe ga mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'iga rehe a'itituhēva'ea rehe. A'ero hepiagame po ti Tupana'ga ei nde ve nehē: “Ndepyry hete nde ga mbo'ekatuavo,” e po ti ga nde ve nehē. Ekwaha hete ti ganhi'iga a'ea rupi katu ga mbo'ekatuavo. A'ero po ti nde pojahetero eporavykya rehe nehē.

¹⁶ Terembopogwei ti ojipe'ga nhi'itehea Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea. A'ereki ganhi'iga renduva gwaramo igwaigwavete ahe nombopogwei Tupana'ga. ¹⁷ A'ereki ganhi'itehea jauranuhūa ja. Jauranuhūa ahe rerekorame onhimoanha ahera'oa imbote'varuhuavo. A'ea ja nanongara'ga omonhimoanha onhi'itehea ojipe'ga mbote'varuhuavo. Himeneu'ga ko na Fileto'ga pavēi. ¹⁸ Okoa'jave'yma Tupana'ga nhi'iga rehe, a'eaatyviva'ea ga ei memei o'mbero: “Tupana'ga ombogweravipe Jesus'gareheve'ga. Nombogwerava'javi po ti ga ahe nehē.” A'ea ga ei o'mbero Jesus'gareheve'ga pe. Nahã ga imbovambovatehei tuhē mo Jesus'gareheve'ga py'a a'ero.

¹⁹ Emo po ti ojipe'ga ndopohiraḡwami Tupana'ga hugwi okoheteavo gwaramo ganhi'iga rehe a'itituhēva'ea rehe. Nombopogwei ga i'mbeve'ga nhi'iga. A'ereki Tupana'ga ombojikoguka hete ga ojihe. Ga pe ga ei jireheve'ga. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i nahã:

“Tupana'ga okwaha tuhē ojiheve'ga.”

A'ea ikwatijaripyra i'ei. E'i no:

“Topohi ti ga okote'varuhua hugwi

– kiroki ga e'i: ‘Ji ko Tupana'gareheve'ea’,” e'i.

²⁰ Ojo'java'ea po ti ji imombe'ui nde ve kiro. Imbateheteve'ga gwereko ḡwonga pe hyrua. He'yiva'ea ga herekoi ikatuva'ea ouro apopyra prata apopyra no. He'yiva'ea ga herekoi ikatue'ŷva'ea no yva apopyra tujuga apopyra no. Opo'ru ga ikatuva'ea hyrua herekovo ojipe'ga ndurame ga repiaga. Opo'ru ga ikatue'ŷva'ea hyrua herekovo imboapykavamo yta mombohavamo.

²¹ Na jitehe po ti Tupana'ga nhande po'ru nhande pohirame nhanderekote'varuhua hugwi nhandekovo ikatuheteva'ero nehē. “Ga pyry kiro nhiremimboporavykyukara pe ikatuparavuhuva'ea pe,” e po ti Tupana'ga nhandepojykaharete'ga.

²² Hepia'ngi ite'varuhua ipyahuve'ga pe jipi. Terenhimohepia'ngiukari jupe a'ero. Eko katu hete ti. Ejiko hete ti Cristo Jesus'ga rehe ga arōheteavo. Earō hete ti ojipe'ga ekokatuavo ga pe ga ndayvare'yma. Nahã ti ejirokwa pyryve'ga pavēi – kiroki ga onhi'ī Tupana'ga pe nhandepojykaharete'ga pe nhande poko ti javo ga pe.

²³ Terekwavi ti ojogwayvave'ga koty – kiroki ga ndokwahavihu. A'ereki ganhi'itehea renduvame ahe onhi'igayva pota ga.

²⁴ Tupana'ga pe oporavykyrame ga mbo'eavo Tupana'gareheve'ga tonhi'igayvaryme ga. Tinhyrō ti ga ga pe nhaporemo okokatuavo ga pe. Tombo'e kwaha ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe. Tonhimbaekwahivyme ti

ga ġa ndehe upa. ²⁵ Tombo'e nhyrō ti ga ġa – kiroki ġa nohendupotari garemimbo'ea Tupana'ga rehe. Nahā po ti ga tombu'e ġa Tupana'ga po ti ombopohipotaruka ġa pe ġandekote'varuhua hugwi nehē jawo. A'ero po ti ġa heroviari a'itituhēva'ea Cristo Jesus'ga mombu'ea nehē. ²⁶ A'ero po ti ġa apyakwapupugamo nehē. “Iii! Satanás'ga reki nhande moandyandyi nhande mongovo ġwemimbotarimova'ea rupi!” e po ti ġa nehē. A'ero po ti ġa nhimbopiro'yi Satanás'ga hugwi okote'varuhua hugwi nehē no Tupana'ga nhi'īpo'ruavo nehē.

3

Aerēva'ea Cristo'ga rura'javakotyva'ea

¹ Tiruahū hete ti mbapava koty Jesus Cristo'ga rura'java koty nehē. A'ea ti ekwaha, a'e ji. ² Mbapava koty po ti vvyakotyve'ġa ndekoi ojihe jate onhiarōheteavo nehē. Opota ranuhū po ti ġa itambere'ia nehē. Onhimbohete tehe po ti ġa nehē jihi ojipe'ġa hohe jawo. Noarōi po ti ġa ojipe'ġa nehē jihi jate ko jipyry jawo. Onhi'ī te'varuhu po ti ġa Tupana'ga pe ojipe'ġa pe nehē no. Nohendukatui po ti ġa uva'ġa nhi'īga oy'ġa nhi'īga nehē no. Ndohoryvi po ti ġa ahe rehe ahe imbuhurame ġa pe nehē. Ndokopyryvi po ti ġa Tupana'ga arōe'yma nehē.

³ Ndokokatui po ti ġa ojipe'ġa pe gwe'yja'ġa pe vehevi nehē. Nonhimogitaukara'javi po ti ġa ahe ve nehē. Ombotegwete po ti ġa ojipe'ġa nehē. Nonhimongokatui po ti ġa onharūiveuhūro nehē. Onhimboahi po ti ġa okote'varuhavo ojipe'ġa pe nehē. Noarōi po ti ġa pyryve'ġa nehē petiruahū po ti ġa jawo ġa pe. Noarōi po ti ġa pyryva'ea vehevi nehē a'ea tiruahū jawo jupe. ⁴ Okwava'ē po ti ġa ojipe'ġa hajiheve'ġa po pe nehē tojigwarai ti ġa ġa ndehe jawo.

Ndojapyakakatui po ti ġa onhimbaekwahiva ipotarahivuhuvavo onhimimbotarimova'ea jate nehē. Onhi'ī tehe po ti ġa nehē ġa hohe pa ko ji huvihavamo jawo. Onhimbohory pota hete po ti ġa nehē. Emo po ti ġa ndopotari Tupana'ga mbohoryva nehē. ⁵ O'mbero po ti ġa ei nehē: “Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe,” e po ti ġa nehē. Emo po ti ġa nomomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehē. A'ero po ti ġa nonhimongokatuukari reki Tupana'ga pe. Nahā po ti ġa nombokwahyi gapopokara ojeaporoġita pe nehē. Terembopogwei ti ġa ekwawe'yma ġa koty.

⁶ Jararamo ġa hogahoi onga pe imbojoapiapiavo xanhi'ī ti kunhangwera'ġa pe jawo. Oho ġa kunhangwera'ġa pyri a'ero o'mbero ġa pe ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'īgarūiva'ea rehe. Gwerovia kunhangwera'ġa ġa'mbea reki – kiroki kunhangwera'ġa nharuiveuhū opopoakare'yma mbehea pe. Okoveveuhu ġa oroko te'varuhu ore jawo novīa kunhangwera'ġa. Emo ġa ndopohiri jugwi. Hepia'ngi he'yiva'ea ite'varuhuparavuhuva'ea ġa pe no. ⁷ Nane'yimi ġa nhimbo'embo'ei novīa. Emo tegwete ġanembikwahava a'itituhēva'ea rehe.

⁸ Ymyahū mokonhava'ea ndopotari Moisésva'ea nhi'īgagwera hako Janesva'ea Jambresva'ea pavēi hako. Na jitehe aġwamo kunhangwera'ġa mbo'ehara'ġa ndopotari Jesus'ga mombu'ea a'itituhēva'ea. Ojapyaka ġa ite'varuhuva'ea rehe jate a'ero okoa'jave'yma Jesus'ga mombu'ea rupi. Tupana'ga omovahī ġa a'ero. ⁹ Nambegwei po ti he'yjuhuve'ġa ndohaykaa'javi ġanhi'īga jukwahava ġwaramo ġanembikwahave'ymuhūa nehē. Na jitehe jukwaha

ymyahūva'ea pe Janesva'ea rembikwahave'ymuhūa Jambresva'ea rembikwahave'ymuhūa no hako.

Mbapavava'ea Paulova'ea remimbo'ea Timóteova'ea pe

¹⁰ Ndehe ji kwaha hete. Erekwaha hete nde nhiremimombe'ua. Erekwaha nde jirekokatua. Nane'ymi ji ei: Tako ti Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea nde erekwaha. Erekwaha nde jijikoga Jesus Cristo'ga rehe no. Nanhimbaekwahivi ji ġa ndehe jikokatuavo ġa pe tiruahūrame ji ve. A'ea nde erekwaha. Nde erekwaha nhiremiarōhetea ġa ndehe. Anhimomirana ji hahyva'ea pe jiporavykyheteavo ġa mbo'eavo. A'ea nde erekwaha no.

¹¹ Erekwaha nde ġandekote'varuhua ji ve. Hahyva'ea ji ve nde erekwaha. Jesus'gareheve'ġarūive'ġa oko ji rehe ji arōe'yma Antioquiapeve'ġa Icóniopeve'ġa pavēi Listrapeve'ġa pavēi no kako. Hahy ji ve a'ero ġapyteri pe. A'ea pe ji nhimomiranahetei kako. A'ea pa nde erekwaha. Ga ndekondekorame ji rehe nhandepojoykaharete'ga Tupana'ga ji pokogi ji mbopiro'yavo ġa hugwi nhaporemo kako.

¹² Kiroki ġa oko katu pota Cristo Jesus'ga javijitehe ojikoty'a ga pavēi – ġa ndehe ti ite'varuhuve'ġa ndekoi okote'varuhuavo ġa pe nehē. Na tuhē po ti nehē. ¹³ Igwaigwavete po ti tiruahūve'ġa ndekote'vate'varuhui nehē ahe moandyandyive'ġa pavēi. Koji'i po ti ġa nhaporemo heroviarukari mbehea ojipe'ġa pe nehē. Ga jitehe po ti a'ea reroviari nehē no.

¹⁴ Terepohiri ti enhimbiroviahetea hugwi a'itituhēva'ea hugwi – kiroki a'ea rehe nembo'ehara'ġa nde mbo'e. A'ereki nde erekwaha hete ġa – kiroki Jesus'gareheve'ġa oko pyry nde mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe. ¹⁵ Neremoka'nhyimi nde evoġagwera. Ndevojarypyagwera jate nde erekwaha Tupana'ga rembikwatijarukara ganhi'igapyryva. Garembikwatijarukara okwahavuka nde ve aherekote'varuhua mombora. A'ero a'ea monhi'igame nde ere'e ikwahava: “Ahe jikogame Cristo Jesus'ga rehe ga imombori aherekote'varuhua ahe hugwi ahe mongovo ojipyri,” ere nde.

¹⁶ Ymyahū Tupana'ga ikwatijakatuukari ahe ve onhi'igā hako. Garembikwatijarukara nhaporemo ko ikwahy nhande pokoga. Nhande nhi'igame jupe a'ea nhande mbo'ei a'itituhēva'ea rehe. Nhande nhi'igame jupe a'ea ikwahavukari nhande ve nhanderekote'varuhua. Nhande nhi'igame jupe a'ea nhande mbopohirukari nhanderekote'varuhua hugwi nhandereaporoġita mongokatuavo. Nhande nhi'igame jupe a'ea nhande mbo'ei Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhande mongovo hupi. ¹⁷ Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahapavukari Jesus'gareheve'ġa pe tonhi'ipo'ru pa ti ġa ga oporavykyparavuhua vo ikatuva'ea rehe ojipe'ġa pokoga.

4

¹ Aerē po ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhandepojoykaharete'ga nehē. Uhu po ti ga okojive'ġa pyri omanove'ġa pyri nehē no. Okwaha ġa ġa ndekopyryvame. Ga po ti e'i pyryve'ġa pe a'ero nehē: “Pepyry pe. Pejo ti pejipytavo avuirama ji pyri a'ero,” e po ti ga nehē. Okwaha ga ojipe'ġa ndekote'varuhurame. Ga po ti e'i ite'varuhuve'ġa pe a'ero nehē: “Peko te'varuhu pe. Peho ti hahyva'ea ruvihava pype pejipytavo avuirama a'ero,” e po ti ga nehē.

Nhanderuvihavuhetero po ti Jesus Cristo'ga ruri nehē. A'ero kiro ji nde moġitai Tupana'ga nhinhi'igā renduvame Jesus Cristo'ga pavēi.

² A'ero ji ehetei nde ve: Nane'yimi ti emombe'u katu Jesus'ga mombe'ua ojipe'gape'ga pe. Ga hendupotarama ti emombe'u katu ga pe. Ga hendupotare'yimame ti emombe'u katu jitehe ga pe no. Ekwahavuka ti ga pe gandekote'varuhua. Ere ti ga pe: "Tapekote'varuhua'javi ti." Okokatuve'ga pe ti ere: "Tapekokatupigi ti." Embohory ti ga Tupana'ga rehe. Terenhimbaekwahivi ti ga ndehe ga mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe. A'ea pe ji erame nde ve Cristo Jesus'ga nhinhi'iga rendu Tupana'ga pavēi.

³ Aerē po ti he'yive'ga nomombe'uukara'javi nde ve a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'iga nehē. Gwemimbotarimo po ti ga ombo'ehara'ga mbuhumbuhuri ojipyri nehē tianembo'e ti ga nhanderemimbotarimova'ea rehe javo. ⁴ A'itituhēva'ea po ti ga nohendupotari nehē. A'eaatyviva'ea po ti ga opota hete henduva imombe'utehea nehē.

⁵ Emo nde ve ji ei: Enhimbovyvy ti ejapyakakatuavo. Enhimomirana ti Tupana'ga arē'e'yve'ga imondorame hahyva'ea nde ve. Emombe'u katu ti Cristo Jesus'ga mombe'ua ojipe'gape'ga pe ga mbojikoguka ga rehe. Eporavykyavo Tupana'ga pe enhi'ipo'ru pa ti ga a'ero.

⁶ Oro ji, ji juka gweri ga – kiroki ga ji pyhyguka. A'ereki ji amombe'umbe'u Cristo Jesus'ga ga pe. Kiro ihoi japiavo nhimanoagwama, a'e ji. ⁷ Ajirokwa pa ji jiporavykyheteavo ga pe Cristo Jesus'ga mombe'ukatuavo ga pe. A'ereki pyry ahe poravykyi ga pe! Anhi'ipo'ru pa ji ga. Ndapohiri ji Jesus'ga mombe'ua hugwi.

⁸ Aerē mbapava koty po ti nhande rekoi nhandepojykaharete'ga rovai pyteri pe pyryheteve'ga rovai pyteri pe nehē te'i ti ga ahe ve javo. Okwaha ga ga ndekote'varuhurame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ga mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē. Okwaha ga jara'ga ndekopyryvame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ga mongovo ojipyri nehē. A'ea rupi po ti ga imondoi ji ve pyryheteve'ea – kiroki pyryheteve'ea Tupana'ga gwereko ji ve jirekopyryva gwaramo. Ji ve jate rūi po ti nhandepojykaharete'ga imondoi nehē. Omondo po ti ga nhande ve nhaporemo nehē nhande ipotaheterame garura'java yvya koty ga arōheteavo.

Paulova'ea onhimombe'u Timóteova'ea pe

⁹ Timóteo, kotihī ti ejo ji pyri. ¹⁰ A'ereki Demas'ga opohi ji hugwi ogwovo cidade de Tessalônica pe. A'ereki ga opotaruhu mbatera agwamo. Crescente'ga oho Galáciapeve'ga gwyri pe. Tito'ga oho Dalmáciapeve'ga gwyri pe. ¹¹ Lucas'ga jate opyta ji pyri ji moiruamo. Eho ti Marcos'ga rerua ejupi. Toporavyky ti ga ji pyri Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ji pokoga nehē. ¹² Amondo ji Tíquico'ga cidade de Éfeso pe.

¹³ Eho na'ē ti Carpo'ga pyri cidade de Trôade pe herua jipira ji ve. A'ereki ji aheja jipira i'arimova'ea ga pyri ikwehe. Eru ti ikwatijaripyra no. Ojipea ikwatijaripyra ipira apopyra – a'ea kaitu ti eru ji ve no.

¹⁴ Kiro ji ga mombe'ui nde ve Alexandre'ga – kiroki ga oapo mbatera metal apopyra. Ga e'ie'i ji ve okote'varuhuavo ji ve. A'ero po ti nhandepojykaharete'ga imondoi hahyva'ea ga pe nehē. ¹⁵ Enhimboko'i ti Alexandre'ga hugwi. Mara'ngu po ti ga otiruahūro nde ve nehē no? A'ereki ga ndopotari nhanderemimbo'ea Cristo Jesus'ga rehe.

¹⁶ Ymya soldados'ga ji pyhygi kako. Aerē nhanderuvihava'ga nhimono'ono'ogi tihepia ti Paulo'ga te'varuhua javo. Ji ga nhi'ipondekwavypyrame ndavavagahihavi ji rehe. Kiroki ga ojikoty'a ji pavēi – ga okyhyji nhanderuvihava'ga hugwi. A'ero ga hoi opohia ji

hugwi. Emo ji a'e: Tomondoyme ti Tupana'ga hahyva'ea ġa pe – kiroki ġa opohi ji hugwi.

¹⁷ A'erorame tehe nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ji moirũ. A'ero ga ndopojihuvukari jipyhykara'ġa ji ve ji mombe'u ti ġa pe javo ji ve. A'ero ji Cristo Jesus'ga mombe'upavi judeus'ġarũive'ġa pe nhaporemogentios'ġa pe. Nahã nhandepojykaharete'ga ji mbopiro'yi ite'varuhuve'ġa hugwi tandejukayme ti ġa javo. ¹⁸ Aerẽ po ti ga ji mbopiro'yi ite'varuhuparavuhuva'ea hugwi nhaporemogi rerekokatuavo ji rerohokatuavo yvagi pe nehẽ. Pevo po ti ga rekoi nhanderuvihavuhuheteronehẽ. Timbohete ga avuirama nehẽ! Na tuhẽ! Amém!

Paulova'ea omondouka onhi'ġa ahe ve

¹⁹ Timóteo, amondouka ji nhinhi'ġa Priscilahẽa pe Áquila'ga pe no Onesíforo'ga pe no garongapypeve'ġa pe no.

²⁰ Opyta Erasto'ga upa cidade de Corinto pe. Aheja ji Trófimo'ga cidade de Mileto pe. A'ereki ga itetirũa.

²¹ Ejirokwa ti ejoa ji pyri yapoa renonde.

Êubulo'ga omondouka onhi'ġa nde ve kiro. Na jitehe ġa omondouka onhi'ġa nde ve Prudente'ga Lino'ga pavẽi Cláudiahẽa pavẽi no. Na jitehe jara'ġa nhaporemogi Cristo Jesus'gareheve'ġa omondouka onhi'ġa nde ve.

²² Kiro ji ei nde ve: Nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga tojikoty'a nde pavẽi nde rerekokatuavo.

Tomombyry ti ga pe me nhaporemogi, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U TITOVA'EA PE Carta de Paulo a Tito

¹ Jihi ko Pauloramo Tupana'gareheva'ero. Jesus Cristo'ga moirūharamo ji ako no jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo.

A'ereki Cristo'ga e'i ji ve: “Ehoeho ji mombe'gwovo. A'ero ti Tupana'ga remimo'ēhara'ga ikwahavi ojikoga ji rehe nehē nahanahā Tupana'ga ahe mbojiko ojihe javo. A'itituhēva'ea ti ga ikwahavi a'ero nehē no nahanahā ahe oko katu katu okovo garemimbotarimova'ea rupi javo. ² Nahā po ti ga ndekoi nehē o'ejipero gwaramo: ‘Po ti nhande xako Tupana'ga reheva'ero, a'ero po ti nhande xaho nhandejupa avuirama ga pyri nehē.’ Nahā po ti ga ei nehē,” ei Cristo'ga ji ve ji mondovo.

Tegwete Tupana'ga mbea. Ymyahū yvya apoa renonde ga e'i hako: “Aru ti ji nhiremimo'ēhara'ga mombytavo ji pyri avuirama nehē,” ei ga o'mbee'yama hako.

³ Gwemimbotarimo Tupana'ga okwahavuka kirogwe ko nhinhi'iga mombe'uhava javo. Amombe'u ji ganhi'iga a'ero. A'ereki ji ve ga e'i kako: “Eho ti nhinhi'iga mombe'gwovo ga pe,” ei Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ji ve kako.

⁴ Tito, kiro ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Jira'yra'java'ea a'e ji nde ve. A'ereki ji ja nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve kako.

Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry nde ve Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi nhanembopiro'yhara'ga pavēi, a'e ji. Tandeporogwety ti Tupana'ga Jesus Cristo'ga pavēi. Tonogatu ti ga ndepy'a, a'e ji.

Titova'ea oporavyky Creta pe

⁵ Ji horame ypa'ouhūa hugwi Creta hugwi nhande ndiaporavykypavi ga pokopave'yama. Nurā ji nde rejari pevo toporavyky pa ti ga ji py'rovo javo. Jihi a'e nde ve a'ero: Nahanahā ti Jesus'gareheve'ga pyteripeve'ga hugwi emo'emo'ē akwaimbae'ga onhimbovyvyhara'ga ikwahapyra'ga tohepia katu ti ga Jesus'gareheve'ga mbo'embo'eavo javo. Embojoapia pa ti egwovo cidades pe gāgwyri pe Creta pe ga mo'emo'eamo, a'e ji nde ve ikwehe.

⁶ Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ti toko katu, a'e ji. Tegwete ojipe'ga nemimbojahava ga ndehe a'ero. Ojipeji tehe ti ga togwereco gwembireko'ga. Tojiko ti ganda'yra'ga Jesus Cristo'ga rehe. Toakwaha ti ganda'yra'ga no hendukatuavo ganhi'iga. Po ojipe'ga omombe'u katu ganda'yra'ga ko oko te'varuhu javo, a'ero ti ga tokoyme Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. Po ganda'yra'ga ndekokatui, a'ero pyry ga Jesus'gareheve'ga ndepiakatui gwa'yra'ga mo'gitakaturō gwaramo.

⁷ A'ereki Tupana'ga pe ga oporavyky. A'ero ti ga toko katu Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. Ga ndekokaturame tegwete ojipe'ga nemimbojahava ga ndehe a'ero. Gwemimbotarimova'ea rupi jate rūi ti ga toko onhimbohetee'yama. Tonhimboahituhenuhūyme ti ga. Tougwejuhuyme ti ga ahemboheagwryva'ea vinho. Togwayvaryme ti ga ojipe'ga. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate heaporogita jipi.

⁸ Ojipe'ga ndurame gapyteri pe tohoryory ti ga ga ndehe ga momby-tavo gwonga pe ga poraka. Taheaporogita katu pota ti ga ga pokoga. Tonhimbovyvy ti ga. Toko katu ti ga ojipe'ga pe. Tapyry ti ga hendukatuavo Tupana'ga nhi'iga. Gwemimbotate'varuhua rupi rui ti ga toko. Ga ti toko Tupana'ga nhi'iga rupi. ⁹ Tojiko hete ti ga a'itituhēva'ea rehe nhiremimbo'ea rehe. Pyry ahe heroviari a'ea. A'ero ti ga ikwahahetei a'itituhēva'ea ojipe'ga mbo'eavo hehe imombe'uheteavo ga mbohoryoryva hehe nehē. A'ero ti ga ojipe'ga mbopogwei a'itituhēva'ea kwahavuka ga pe nehē – kiroki ga e'i Tupana'ga nhi'iga pe a'ea ko a'itituhēva'ea rui javo.

¹⁰ Tombo'e kwaha ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga, a'e ji. A'ereki he'yjuhuve'ga nohendukatupotari okovo gwemimbotarimova'ea rupi onhi'iteheavo onhimoandyandyita ojipe'ga moandyandyita no. Judeus'ga ojikytiukave'ga jara'ga hohe nohendukatupotari. ¹¹ Tupana'ga nhi'igarūiva'ea ga omombe'umbe'u Jesus'gareheve'ga pe ga moandyandyita. Nanongara rehe po ga nombo'ei ramo. A'ereki ga omongo tehe Jesus'gareheve'ga py'a. Ganongapypeve'ga py'a ga imongotehei no. Nahā ga ndekote'varuhui ipyhyga vehevi itambere'ia ga hugwi gwemimbo'ea kwepykavamo. Tito, pemombi ti ganhi'iga tombo'ea'javyme ti ga javo.

¹² Perope pe peju – Cretapeve'ga namonhava'ea aerēva'ea mombe'uharava'ea omombe'u gwe'yjava'ea hako. Ahe e'i hako: “Cretapeve'ga ko i'mbeheteve'ga. Nane'ymi ga mbero. Oko te'varuhu ga otiruahūro onhyrōe'yma. Ougwei hete ga mbatera okovo ovevugwehetero. Mbatera rehe jate ga ndekoi toro'u hete javo,” ei ahe Cretapeva'ea mombe'gwovo hako.

¹³ Ahe Cretapeve'ga mombe'u katu reki. Nurā ti penhi'igahy ga pe imombe'uheteavo tojiko hete ti ga Cristo'ga rehe javo. ¹⁴ Penhi'igahy ti ga pe topohi ti ga imombe'utehea hugwi judeus'ga namonhava'ea remimombe'utehea hugwi javo. Ombojihu ahe imombe'utehea. Agwamove'ga nemimbojihuva hugwi ti ga topohi no ganemimombe'utehea hugwi. A'ereki imbojihuvame ga nohendukatui a'itituhēva'ea.

¹⁵ Kiroki ga pyry okote'varuhua momboruka Jesus'ga pe – gahā e'i mbatera pe nhaporemo: “Pyry hete mbatera Tupana'ga rembiapoa nhaporemo,” ei ga.

Kiroki ga oko te'varuhu ojikoge'yma Jesus'ga rehe – gahā e'i mbatera pe nhaporemo: “Ndapyryvi mbatera,” ei ga. Nonhimombaragwahava'javi ga aherekokatua rehe aherekote'varuhua rehe no. Gandeaporogita tiruahū. Okote'varuhua rehe vehevi ga nonhimombaragwahavi. ¹⁶ Ga e'i tehe: “Orokwaha hete ore Tupana'ga,” ei ga novia. A'ereki ga ndokokatui reki. Nurā ahe nhimombaragwahavi ga ndehe ndojikogi tuhē ga Tupana'ga rehe javo. Nombohoryvi ga Tupana'ga ojihe. Ndokoi ga ganhi'iga rupi. Nurā ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Ga ko ndapyryvi. Nurā tegwete gandekokatua,” e'i ti ga ga pe nehē.

2

A'itituhēva'ea Tupana'ga remimbo'ea

¹ Ndehe reki, Tito, embo'e ti Jesus'gareheve'ga a'itituhēva'ea rehe Tupana'ga remimbo'ea rehe. ² Embo'e ti akwaimbae'gaymyana. Taheaporoğita katu ti ға tapotaruhuyeme ti ji mbatera javo. Tonhimogatyro ti ға. Tonhimbovyvy ti ға okokatuavo ғwaramo. Tojiko hete ti ға Tupana'ga rehe okovo ganhi'iga rupi. Toarō hete ti ға ojipe'ga. Tonhimomirana hete ti ға Tupana'ga nhi'iga rupi okovo. A'ea rehe nhaporemo ti embo'e akwaimbae'gaymyana.

³⁻⁴ Na jitehe ti embo'e kunhangwerymyana'ga. Toko katu ti ға no hendukatuavo Tupana'ga nhi'iga. Tombotegweteteheyme ti ға ojipe'ga. Tougwejyme ti ға ahemboheagwyriva'ea vinho.

Tombo'e ti ға pyryva'ea rehe timoğita ti kunhangwerapyahuve'ga a'ea rehe javo. Tomonhimbovyvyruka ti ға ipyahuve'ga. Te'i ti ға ға pe: “Pearō hete ti penhimbireko'ga. Pearō hete ti peja'ya'ga.” A'ea ti ға te'i ipyahuve'ga pe. ⁵ Te'i ti ға: “Penhimbovyvy ti. Taperekoi ti ojipe'ga nembireko'ga pejapyakavo aherekokatua rehe jate. Pehepia katu ti penhonga. Peko katu ti ojipe'ga pe. Peko ti penhimbireko'ga nhi'iga rehe.” A'ea nhaporemo ti kunhangwerymyana'ga te'i kunhangwerapyahuve'ga pe. Tohendu katu ti kunhangwerapyahuve'ga te'ite'varuhuyeme ti ojipe'ga Tupana'ga nhi'iga pe ganhi'iga mbotegwete'yma. Tito, nahā ti ere kunhangwerymyana'ga pe tomb'o'e ti ға ipyahuve'ga javo.

⁶ Embo'e ti akwaimbae'ga no ipyahuve'ga tonhimbovyvy ti ға javo. ⁷ Ndehe no, Tito, eko katu ti, a'e ji nde ve. Nde repiagame ti ға ndekokatui a'ero nde javijitehe nehē no. Embo'e katu ti ға a'itituhēva'ea rehe jate Tupana'ga nhi'iga rehe enhimbovyvy ға mbojikoga enhimimbo'ea rehe. ⁸ Nane'ymi ti enhi'igatu ға mbo'ekatuavo. A'ero ti tegwete ojipe'ga ehava nderekote'varuhua pe nehē. A'ero ti nhanearō'e'yve'ga ndipoyjayjari nehē timombe'u ti ғанemimbo'ete'varuhua javo novia.

⁹ Embo'e ti ға – kiroki ға ndipiro'yi opojykahara'ga hugwi. Tohendu katu ti ға opojykahara'ga nhi'iga ға mbohoryoryva oporavykypava rehe. Tonhi'ikwepyte'varuhuyeme ti ға ға no. ¹⁰ Tomimyme ti ға ғambatera. Tombojiko hete ti ға opojykahara'ga ojihe okokatuavo ғwaramo. A'ero ti ға opojykahara'ga ei nehē: “Pyry hete jipyrive'ga okokatuavo oporavykyavo ji ve jipi Tupana'ga remimbo'ea rendukatuavo ғwaramo. Pyry hete Tupana'ga remimbo'ea a'ero.” Nahā ti ға ei nhanembopiro'yhara'ga nhi'iga pe nehē. A'ea rehe nhaporemo ti embo'e ғаpyrive'ga ipiro'ye'yve'ga.

¹¹ A'reki Tupana'ga omombyry nhande ve nhaporemo vvyakotyve'ga pe nhaporemo. A'ea rupi ga ei: “Pejiko pa ti ji rehe,” ei ga. “A'ero ti ji pe mbuhurukari ji pyri pe mombytavo avuirama nehē,” ei ga.

¹² Imombyryvame nhande ve Tupana'ga ei: “Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohi ti penhimimbotate'varuhua hugwi no,” ei ga. “Penhimbovyvy ti. Peko katu ti ojipe'ga pe. Pehendu katu ti nhinhi'iga ji nhi'ipo'ruavo,” ei Tupana'ga nhande ve. “Nahā ti peko katu aғwamo,” ei Tupana'ga nhande ve nhaporemo vvyakotyve'ga pe nhaporemo.

¹³ Imombyryvame nhande ve ga ei: “Nahā ti peko katu pejoryjoryvamo aerē ti Jesus Cristo'ga rura'javi nehē javo ғwaramo. Uhura'ja ti ga penduvihavuhuhete'ga nehē pembopiro'yhara'ga Jesus Cristo'ga.

Ikatu hete ti garura nehē,” ei Tupana'ga. ¹⁴ “Onhikwava'ē ga oji-jukavouka vvyakotyve'ga pe ga ndepyga raikwehe tambopiro'y ti ji ga gandekote'varuhua hugwi nhaporemo nehē javo. Omano ga tamombyry ti ga mongovo javo. 'Aero ti ga ndekoi ji rehe jate xako katu ti ojipe'ga pe ga pokoga javo,' ei Jesus Cristo'ga,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Tito, a'ea ko Tupana'ga nhi'i'ga. Nurā ti a'ea rehe nhaporemo embo'e hete ga pehendu katu ti javo. Ehendukatuuka ti ga pe ga mbopohiruka gandekote'varuhua hugwi. Eko katu ti ga pyri tohendu katu pa ti ga nhinhi'i'ga javo. A'ereki Tupana'ga onhi'i'ga mombe'upavuka nde ve.

3

Nahanahā ti peko katu

¹ Tito, embo'e ti Cretapeve'ga ikwahavukara'java ga pe toko ti ga gwuvihava'ga nhi'i'ga rehe. Ere ti ga pe ga mbo'eavo: “Huvi-hava'ga ti tomongomongo ogwyriveve'ga gwemimbotarimova'ea rupi. Po ganemimbotarimova'ea pyryvamo, a'ero ti pehendu katu pota ganhi'i'ga ga nhi'ipo'rupava peporavykykatuavo.” A'ea ti ere ga mbo'eavo. ² Te'ite'varuhuyime ti ga ojipe'ga pe ga mbotegwetee'yima. Togwayvavaryme ti ga okovo. Tinhyrō ti ga imondovo ojeaporogitakatua imohina ga ndehe nhaporemo. Tito, a'ea rehe nhaporemo ti embo'e ga nehē.

³ Embo'e ti ga a'ea rehe nahanahā ti ahe toko javo. A'ereki ymya nhande ndiajikogi Jesus Cristo'ga rehe ga ja kako. A'ea rupi nhande nhaporemo ndikwahavi pyryva'ea. Nhande ndikwahavi Tupana'ga no kako. Nihendukatui nhande ganhi'i'ga. Ojipea rehe nhande xako nhanenhimoandyandyjuka ojipe'ga pe. Xako nhande nhaneremimbotate'varuhuva'ea rupi iparaparavuhuva'ea rupi nahā ti nhande roryroryvamo javo novia. Nhanetiruahū nhande nhandekovo kako. Xanhimyrō nhande mbatera rehe ga ndehe no. Xako te'varuhu nhande ojipe'ga pe. Nurā ga nianearōhetei. Nianhoarōhetei nhande no. Nahā nhande reko ymya kako.

⁴ Aerē reki Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ikwahavukari opyryva vvyakotyve'ga pe a'arō hete ji ga javo. ⁵ A'ero nhandeporogwetyga gwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi tuhu ti ga upa ji pyri avuirama nehē javo. Nhanderekokaturo gwaramo rūi ga omombo nhanderekote'varuhua. Nhandeporogwetyga gwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua.

Ohyvuka ga nhanderekote'varuhua gwa'uvapyryva pe. Gara'uvapyryva nhandereaporoğita rerōjiji nhandereaporoğita mbopyahuavo. ⁶ A'ereki Tupana'ga omondokatuuka gwa'uva nhande pyri nahā ti epoko hete ga javo. A'ereki Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanembopiro'yhara'ga. ⁷ Tupana'ga omondouka gwa'uva nhande pyri tuhu ti ga upa opytavo ji pyri avuirama nehē javo. Tupana'ga omondouka gwa'uva. A'ereki ga pyry nhande ve nhande mombyryva. A'ero nhande roryroryvamo nhandejikoga ga rehe ikwahava aerē ti nhande rui ga pyri avuirama nehē javo. ⁸ A'ea ko nhiremimombe'ua a'itituhēva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero.

Tito, a'ea rehe ti embo'e hete jipi toko katu pota hete ti ga javo – kiroki ga ojiko ga rehe. Nhiremimombe'ua ko pyryva'ea imombyryheteavo vvyakotyve'ga pe nhaporemo ga pokoga.

⁹ Po ojipe'ga nhi'inhi'itehei nahanahã po javo, a'ero ti ejipe'a ga hugwi ganhi'iga renduve'yma. Po ga ei: "Nahanahã oko nhaneramonhava'ea aherakykwepoharava'ea no." Po a'ea ga etehetehei, a'ero ti ejipe'a ga hugwi ganhi'iga renduve'yma.

Po ga ei nde rayvayva: "Maraname nde ere'u pa gwia?" e po ga. "A'ereki Moisés'va'ea remimbo'eagwera e'i: 'Gwigwia ti pe'u. Gwigwia ti tape'ui,' e'i. 'Nahanahã ti peko katu,' e'i. Xako ti aheremimbo'ea rehe," e po ga. Po ga ei na nde ve, a'ero ti terehendukatui ganhi'iga. A'ereki ga gwayva pota ahe. Ndopokogi reki ga ahe a'ero.

¹⁰ Ojipe'ga po ndokoi Tupana'ga nhi'iga rupi okovo hajiheva'ea rehe peko ti nhinhi'iga rupi javo. Gahã ombopohi pota ojipe'ga Tupana'ga hugwi. Embo'e ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe a'ero ga momoranduva toko katu ti ga okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jate javo. Po ga nohendukatui nenhi'iga, a'ero po ti erea'ja ga pe hamo. Po ga ndopohiri ve hajiheva'ea hugwi, a'ero ti ephi ga hugwi. ¹¹ A'ereki nanongara'ga ojipokwaha okote'varuhua rehe. Oko te'varuhu ga a'ero hendukatue'yma. A'ero ga imbojari ojihe okote'varuhuavo gwaramo.

Paulova'ea omondouka onhi'iga

¹² Tito, ma'ga po ti ji amondouka nde pyri nehẽ? Mara'ngu po ti Ártemas'ga ji ga mondovo nehẽ? Mara'ngu po ti Tíquico'ga nehẽ? Ji ga mondorame nde pyri ejirokwa ti ejoa cidade de Nicópolis pe ji repiaga. Pevo po ti ji hoi no jipytavo yapoa rupi nehẽ.

¹³ Zenas'ga ovavagahihara'ga po ti oho nde hugwi ojipe'gape'ga ndepiaga nehẽ. Apolo'ga po ti oho ga rupi nehẽ no. Ejirokwa ti ga pokoga ga horame nehẽ. Emondo katu ti mbatera ga pe tokoyme ti ga imbatere'ỹva'ero nehẽ. ¹⁴ Nhaneremimbo'ehara'ga pe Jesus'gareheve'ga pe ti ere: "Pemondo katu ti penhimbatera nanongara'ga pe no ga pokoga." A'ea ti ere ga pe Jesus'gareheve'ga ti tomondo tehe kwaha javo. A'ea rehe ti embo'e ga toko katu ti ga javo. A'ero ti ga jirokwari okokatuavo ojipe'ga pe okotehee'yma nehẽ.

¹⁵ Kiroki ga oko ji pyri – gahã omondouka onhi'iga nde ve.

Ere ti pevove'ga pe – kiroki ga ore arõ hete ojikoga gwaramo Jesus Cristo'ga rehe: "Paulo'ga omondouka onhi'iga pe me." A'ea ti ere ga pe. Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemo, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILEMOMVA'EA PE Carta de Paulo a Filemom

¹ Jihi ko Pauloramō. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mongi cadeia pype ikwehe. Filemom, kiro jirekorame cadeia pype ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Timóteo'ga pavēi ji ikwatijarukari. Ga ko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Filemom, nde ko oreremiarōhetero eporavykyavo ore javijitehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe.

² Áfia, oreirū, nde ve ji ikwatijarukari imondouka no. Arquipo, nde ve ji ikwatijarukari no imondouka. Ore javijitehe nde ereporavyky hete enhimomiranama Cristo'ga mombe'gwovo. Kiroki ġa ojatyka Filemom'ga ronga pype jipi tihendu ti Tupana'ga nhi'ġa javo – ġa pe ji ei: Akwatijaruka ji imondouka pe me no.

³ Kiro ji ei: Tupana'ga nhanderuvete'ga ti tomombyry pe me nhaporemō Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Filemomva'ea pyry hete

⁴ Filemom, nhinhi'ġame Tupana'ga pe jiruvihavuhuhete'ga pe ji ei jipi:

—Ndepyry hete nde Filemom'ga pokoga. Nurā Filemom'ga pyryvamo.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁵ A'ereki ojipe'ga nde mombe'u ji ve. Ga e'i: “Filemom'ga ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndehe nhaporemō ġa aromo,” ei ġa nde mombe'gwovo. ⁶ Nurā ji ei Tupana'ga pe:

—Filemom'ga ojiko hete Cristo'ga rehe ojikoty'aro ga pavēi ga kwahavuka ndereheve'ga pe. Cristo'ga kwahavukaro ġwaramo tokwaha pa ti Filemom'ga Cristo'ga remimombyryva ndereheve'ga pe.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁷ Nhiirū, nde ereki hete Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndehe ġa mbohoryva ġapy'a mbogwerava'java. A'ea rehe nde ji mbohoryvi jipy'a nogatuavo.

Paulova'ea opota Onésimova'ea rerekokatua

⁸ Nde ġa nderekokaturo ġwaramo po ti ji ehetei nde ve hamo nahanahā ti eko javo. Nanongara ko pyry javo po ti ji ehetei nde poji-huve'yma hamo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavēi. ⁹ Jixava'ero ji rekoji cadeia pype kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. Nurā po ti ji ei ji rendu katu javo hamo. Emo ti ji nda'ei nde ve. Nhanenhoarōhetero ġwaramo ji ekatukatui kiro nde ve nahanahā ti eko javo. ¹⁰ Anhi'ġatugatu kiro nde ve jira'yra'ga repyga Onésimo'ga repyga. Jira'yra'ga, a'e ji Onésimo'ga pe. A'ereki ga ojiko Cristo'ga rehe nhiremi-mombe'ua renduvame. Amombe'u ji ga ga pe jirekorame cadeia pype.

¹¹ Ymya'ĩ ga ndoporavykykatui nde ve oka'nhyama ua nde hugwi heikwehe tajipiro'y ji ga hugwi javo. Aġwamo reki ga poravykykatui ji ve ji pokoga. Kiro po ti ga poravykykatui nde ve a nehē no.

¹² Kiro ji ga mondoukara'javi nde pyri a'ero. Ahepiaga'u po ti ji ga nehē. A'ereki ga jipy'a ja hete. ¹³ Filemom, avo ejuvame po nde ji pokogi hamo. Avo reki nde nderekoi. Nurā ji ei jivyterī pe: Pyry po Onésimo'ga

pytai ji pyri a'ero hamo ji pokoga Filemom'ga py'rovo hamo. A'ereki ji ako cadeia pype Cristo'ga mombe'gwovo gwaramo. A'ea ji ei jijapyakavo novia. ¹⁴ Emo ji a'e reki jiyvyteri pe: Namombytai po ti ji Onésimo'ga Filemom'gapyrive'ga ipiro'ye'yve'ga. A'ereki ji nahenduvi Filemom'ga nhi'iga. Ga nde'i ve ji ve: “Topyta ti Onésimo'ga nde pyri nehē.” A'ea rūi ga ei ji ve, a'e ji jiyvyteri pe. Filemom, namombytaahai ji ndepyrive'ga Onésimo'ga ji pyri henduve'ymame nenhi'iga. Imombyrypotarame po ti nde imombyryvi a'ero nehē. A'ea ji apota hete.

¹⁵ Mara'ngu po Tupana'ga javo: “Tojipe'aahi'vi ti Onésimo'ga Filemom'ga hugwi tojivyra'ja ti ga Filemom'ga pyri opytavo pevo avuirama nehē javo?” Mara'ngu po a'ea Tupana'ga javo? A'ea ji a'e. ¹⁶ Ndepyrive'ga jate rūi ko Onésimo'ga oko kiro. A'ereki kiro neirūramo ga oko no okovo ndepy'a'jaheteva'ero. A'ereki aḡwamo ga ojiko Cristo'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe nhande javijitehe. Ga ko nhiirūramo a'ero no. Jipy'a ja hete ga. Johe po ti ga ndepy'a ja hete nehē no. A'ereki ga oko ndepyriva'ero neirūramo no.

¹⁷ Filemom, ere'e po ti nde ji ve nehē: “Ji ko Paulo'ga moirūharamo. Oronhomoirū ore,” ere po nde. Po ti nde ei na, a'ero po ti nde roryroyvamo ji rehe nehē hamo ji mombytavo ejipyri ji rurame nde repiaga. Na jitehe ti Onésimo'ga rurame nde pyri ejoryjory ga rehe ga mombytavo ejipyri.

¹⁸ Po ga imbote'varuhui nde ve raikwehe, a'ero ti ji imombyryvi nde ve nehē. Po ga nomondoi nde ve ikwepykava, a'ero ti ji imondoi nde ve ga repyga nehē imoka'nhyumuka nde ve garekote'varuhua nehē. ¹⁹ Filemom, kiro ji tuhē ikwatijari jipovo: Amondo ti ji ikwepykava Filemom'ga pe imombyryva ga pe Onésimo'ga repyga nehē. A'ea ji akwatija javo nde ve. Ji nda'ei reki: Ndehe po ti erembuhu ji ve hamo. A'ea po ji a'e nde ve hamo. A'ereki jihi amombe'u nde ve Cristo'ga nde mbojikoga ga rehe. Nurā ti nde reko'i Tupana'ga pyri avuirama nehē. Ji nda'ei reki nde ve: Enhikwava'ē ti ji ve. A'ea rūi ji ei nde ve. ²⁰ Na tuhē. Nhiirūramo emombyry ti ji ve a'ero ji mbohoryoryva epyryvamo Onésimo'ga pe nhandepojoykaharete'ga jikoty'aro gwaramo nhande pavēi. A'ea ji apota. Embovy'ara'ja ti jipy'a Cristo'ga jikoty'aro gwaramo nhande pavēi.

²¹ Filemom'ga ti ḡwendu katu nhinhi'iga nehē, a'e ji jiyvyteri pe. Nurā po ti ji ikwatijari ga pe togwereko katu ti ga Onésimo'ga javo nehē, a'e ji. Gwereko katu tuhē ti ga Onésimo'ga, a'e ji. Johe ti ga ga rerekokatuhetei nehē, a'e ji jiyvyteri pe. A'ereki ji akwaha neremimombyryvaḡwama.

²² A'e ji nde ve ojipea: Emboavujikwe ti jikihava ji ve. A'ereki ji taoha'ja nde pyri. Penhi'iga gwaramo Tupana'ga pe ji repyga po ti ga hendukatui ji mondovouka pe pyri nehē.

Mbapavamo Paulova'ea okwatijaruka Filemomva'ea pe

²³ Epafra'sga omondouka onhi'iga nde ve. Ji pavēi ga oko cadeia pype kiro Cristo Jesus'ga mombe'gwovo gwaramo. ²⁴ Marcos'ga omondouka onhi'iga nde ve no Aristarco'ga no Demas'ga no Lucas'ga no. Gahā ko oporavyki ji pavēi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

²⁵ Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry Filemom'ga pe, a'e ji.

AHE OMOMBE'U HEBREUSVA'EA PE Carta aos Hebreus

Ojipea hebreusva'ea rera israelitas. Israelitasva'ea ko Israelva'ea rakykwepoharava'ea.

Tupana'ga ra'ya'ga

¹ Ymyahū Tupana'ga ei onhi'iga mombe'uharava'ea pe vvyakotyva'ea pe hako: “Pemombe'u ti jireaporogita pende'yja'ga pe,” ei Tupana'ga.

A'ero ganhi'iga mombe'uharava'ea imombe'ui ganhi'iga gwe'yjava'ea pe nhaneramonhava'ea pe hebreusva'ea pe israelitasva'ea pe hako. Manamenameuhūa rupi Tupana'ga ikwahavukara'ja'javi ojeaporogita onhi'iga mombe'uharava'ea pe he'yjuhuva'ea pe. Hajihejiheva'ea rupi ga ikwahavukari ahe ve. “Hebreus'ga ti ji kwahavi jireaporogita kwahavame nehē,” ei ga ahe ve.

A'ero ganhi'iga mombe'uharava'ea ga kwahavukari nhaneramonhava'ea pe gareaporogita mombe'urame ahe ve. Nahā ko ymyahū hako.

² Aḡwamo reki mbapavava'ea rupi gwa'ya'ga pe Tupana'ga ei: “Emombe'u ti jireaporogita vvyakotyve'ga pe,” ei ga. A'ero gara'ya'ga imombe'ui gareaporogita nhande ve.

Gwa'ya'ga pe Tupana'ga japopavukari vvyava yvaga reheve ymyahū hako. Ga pe ga ei hako: “Amondo pa ji nde ve. Aerē po ti nde herekopavi a'ero nehē,” ei ga gwa'ya'ga pe.

³ Gara'ya'ga hendy'jandy'ja hepiuka uva'ga rendy'java gakatua. Gaha ko Tupana'ga javijitehe. Inhi'ipopoaka ga. Ganhi'iga ḡwaramo vvyava ndopavi yvaga pavēi okovo. Ga tuhē imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Imomborirē ga apygi yvagi pe nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi. Pevo ḡa memei ḡa ndekoi nhanderuvihavuhuhetero.

Tupana'ga ra'ya'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe

⁴ Nahā koji'i Tupana'ga ra'ya'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe yvagipeve'ga hohe. Jukwaha ga huvihava Tupana'ga ero ḡwaramo ga pe: “Ndehe ko jira'ya.”

A'ea erame Tupana'ga ei gwa'ya'ga mombe'gwovo ga huvihava jipyrive'ga hohe javo. ⁵ A'ereki ojipyrive'ga pe Tupana'ga nde'iangavi: “Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e vvyakotyve'ga pe nhaporemō nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'ya'ga.”

Ojipyrive'ga pe rūi Tupana'ga ei a'ea. Gwa'ya'ga pe jate ga ei a'ea.

Onhi'iga'java ga nomombe'ui ojipyrive'ga javo:

“Jihi po ti garuvamo ako nehē.

Gaha po ti jira'yramo oko nehē.”

Ojipyrive'ga rūi Tupana'ga omombe'u o'erame a'ea. Gwa'ya'ga jate ga omombe'u o'erame a'ea.

⁶ Onhi'iga'java gwa'yrypy'ga mondorame vvyava koty vvyakotyve'ga mbyteri pe Tupana'ga ei:

“Jipyrive'ga tombohete ti jira'yrypy'ga,” ei ga.

⁷ Ojipyrive'ga mombe'gwovo Tupana'ga ei reki:

“Ji erame jijipyrive'ga pe kotihĩ ġa hoi vyvtua ja nhinhi'ĩga mombe'gwovo.

Tata ja kotihĩ ġa hoi imombe'gwovo ji erame,” ei Tupana'ga.

⁸ Gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei reki:

“Jiruvihavuhetea,” ei ga gwa'yra'ga pe.

“Nane'yumi po ti nde ejiheve'ga nduvihavuhetea avuirama nehẽ.

Nane'yumi po ti a'itituhẽ^{va}'ea rehe nde nhi'ĩgi ġa pe

ġa mongouka katu enhi'ĩga rupi ekovo ġanduvihavuhetero nehẽ.

⁹ Pyry hete nde ve ġa ndekokaturame.

Ite'varuhu nde ve ġa ndekote'varuhurame.

Nurã jihi nderuvihavuhetero a'e nde ve:

eko ti ġanduvihavuhetero nepavẽive'ġa hohe ejoryvamo,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹⁰ “Jipojkaharetea,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

“Jypya ndehe tuhẽ ereapo yvya yvaga reheve.

¹¹ Opa po ti yvaga yvya pavẽi nehẽ.

Ndehe po ti erepyta avuirama nehẽ.

Tapy'ynhapira nhymyanamo.

Na jitehe po ti yvya nhymyanamo yvaga pavẽi nehẽ.

¹² Gwekyi ahe tapy'ynhapirymyana i'arimova'ea imamana inoġa opohia jugwi imbojopy'ruavo.

Na jitehe po ti nde pohiri yvya hugwi yvaga hugwi imbojopy'ruavo nhymyaname nehẽ.

Ndehe po ti naneymyani ekovo avuirama nehẽ.

Nderepavi po ti nde nehẽ no,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹³ Tupana'ga nde'iangavi ojipyrive'ġa pe:

“Eapy ti ji pyri jijohukoty rũi

ekovo ġwaramo ġanduvihavuhetero.

A'ero po ti ji nearõe'ÿve'ġa mongoukari nenhi'ĩga rupi nehẽ.”

Ojipyrive'ġa pe rũi ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

¹⁴ Tupana'gapyrive'ġa ko ha'oe'ÿve'ġa yvagipeve'ġa oporavykyavo Tupana'ga pe. Ga nhaporemõ opokopoko yvyakotyve'ġa jipi. A'ereki Tupana'ga e'i ġa pe: “Peho ti ġa pyri yvya koty ġa pokoga – kiroki ġa hugwi ji amombo ġandekote'varuhua tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehẽ javo,” ei Tupana'ga.

2

Xako hete ti Tupana'ga ra'yra'ga nhi'ĩga rehe

¹ Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ġa hohe yvagipeve'ġa hohe. Nurã po nhande rekohe^{te}i gara'yra'ga nhi'ĩga rupi hamo nhaneremienduva rupi hamo. Tirovia hete ti ganhi'ĩga a'ero xapohiryme ti jugwi javo.

² Ymyahũ Tupana'gapyrive'ġa imombe'ui Tupana'ga nhi'ĩga ymyahũ^{va}'ea pe tohendu katu ti ġa javo. A'ereki hupi hete ġa omombe'u. Ymyahũ^{va}'ea hendukatue'ymame ġanhi'ĩga okovo hajiheva'ea rupi, a'ero ite'varuhu ahe ve. Ahe hendupotare'ymame okove'ÿ Tupana'gapyrive'ġa nhi'ĩga rupi, ite'varuhu ahe ve. Na tuhẽ. A'ereki Tupana'ga omoudouka ahe ve aherekote'varuhua kwepykava.

³ Po ite'varuhu ymyahũ^{va}'ea pe ahe rekoe'ymame Tupana'gapyrive'ġa nhi'ĩga rupi yvagipeve'ġa nhi'ĩga rupi, a'ero po ti nhande ve kaitu

ite'varuhu nehē nhande rekoe'ymame Tupana'ga ra'ya'ga nhi'i'ga rehe nhandepoijkaharete'ga nhi'i'ga rehe a'g'wamo. A'ereki pyry hete tuhē ga manoi nhande repyga imomboha nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande pokoga. Nhande imomborukare'ymame ga pe hendupotare'yma ganhi'i'ga, niaka'n'hymi tuhē po ti nhande hahyva'ea hugwi nehē. Omondo ti ga hahyva'ea nhande ve nehē.

Ga ypy tuhē onhimombe'u tamano ti pe ndepyga javo. Henduvirē ga imombe'ui nhande ve javo: “Nhandepoijkaharete'ga ei: ‘Tamombo javo ji ruri pe pyri. Tamombo ti vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi ga pokoga. Taroho ti ji ga ji rupi yvagi pe hahyva'ea hugwi ino'gatuavo g'apy'a.’ A'ea tuhē nhandepoijkaharete'ga ei.” A'ea ga ei imombe'ukatuavo ikwahavuka a'itituhēva'ea nhande ve.

⁴ A'itituhēva'ea ko jira'ya'ga nhi'i'ga javo, Tupana'ga opoko ga japouvouka ahemonhimomby'ava'ea ga pe – kiroki a'ea gaha jate oapo kwaha. Nurā he'yjuhuvava'ea ga japoparavuhui ahemonhimomby'ava'ea. Gwemimbotarimova'ea rupi Tupana'ga imondoukari gwa'uvapyryva popoakara ga pe ga pokoguka. Nurā nhande ei: Tupana'ga ga mbuhurukari nhande pyri imombe'uuka gwa'ya'ga nhi'i'ga ga pe.

Jesus Cristo'ga oko vvyakotyve'ga ja g'anderohoharamo

⁵ Nahanahā hekoi ga jikogame Tupana'ga ra'ya'ga rehe javo, ore imombe'ui kiro pe me ikwatija. Ojipyryve'ga pe rūi Tupana'ga ei: “Amongo ti ji ga penhi'i'ga rupi nehē – perope ji ga mongoi ipyahuva'ea pe.” A'ea ga nde'i ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe.

⁶ A'ea ymyahūva'ea ikwahavukari nhande ve. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea e'i Tupana'ga pe ikwatija hako: “Anhimomby'a ji.

A'ereki nde ereporogwety vvyakotyve'ga.

Ga ndehe nde erejapyaka.

Ne'agataruhu nde ga ndehe.

A'ereki nde neremoka'n'hymi ga pokoga,” ei ahe Tupana'ga pe ikwatija hako.

⁷ “Jypya nde ere'e

ga ti toko huvihavamo jijipyryve'ga gwyre'i javo.

Jypya nde ga mbopopoaka ga mbokatuavo ga mboukwahavamo a'ero toko ti ga huvihavamo javo.

Jypya nde eremongo enhimbiapoa ganhi'i'ga rupi.

⁸ Nde ere'e: ‘Toko pa ti nhirembiapoa ganhi'i'ga rupi,’ ere nde.”

A'ea ahe ei ikwatija javo Tupana'ga pe hako. Oko pa ganhi'i'ga rupi javo ga ei ikwatija.

Garembiapoa ndokopavi ve vvyakotyve'ga nhi'i'ga rupi kiro, xa'e nhande hepiage'yma.

⁹ Jesus'ga ki a'e te ikatu hete kiro okovo vvyakotyve'ga nduvihavuhetero. A'ea nhande ikwahavi. Jypya Tupana'ga ei ovyteri pe ga mombe'gwovo toko na'ē ti ga huvihavamo jijipyryve'ga gwyre'i javo. Nahā Tupana'ga Jesus'ga rerekoypy'i tomano ti ga vvyakotyve'ga ndepyga ga na'ganani javo. A'ereki Tupana'ga omombyry pota ga pe. Ga ndepyga Jesus'ga manoro g'waramo Tupana'ga ga mbogweravirē ga mbopopoaka ga mbokatuheteavo ga mboukwahavamo toko ti ga huvihavuhetero kiro javo.

Na tuhê. Jesus'ga omano vyakotyve'ga ndepyga imomboã gândekote'varuhua ga hugwi okovo gândepykaramo. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i: "Aru pota ji vyakotyve'ga jijipyri. Omanomo ga ndepyga ti Jesus'ga ga pokogi ga nderua ji pyri nehê. A'ero po ti he'yjuhuve'ga nduvi ji pyri okovo jira'yramo avuirama nehê," ei ga.

Hahy Jesus'ga pe ga manorame ga ndepyga. A'ea rupi ko pyri Tupana'ga Jesus'ga mbojipokwahavi onhi'iga rehe ga monhimomiranambava ga mboavujikwea toko hete ti ga vyakotyve'ga nderohoharamo ga pyri. A'ereki Tupana'ga ko japopahara'ga imongohara'ga. Ojive ga oapo pa tapo'ru pa ti ji javo.

¹¹ Omanomo ga ndepyga Jesus'ga ga mombyryvi imomboã gândekote'varuhua ga hugwi. Omo'emo'ê ga ga toko ti ga Tupana'ga ra'yramo javo. A'ero Tupana'ga rekoï gânduvetero. Ga ko Jesus'ga ruva'ga no. Nurã Jesus'ga poyjahetero gahã ko nhiirũhetea javo.

¹² Tupana'ga pe ga ei:

"Kiro po ti ji nde kwahavukari nhiirũ'ga pe nehê.

Ga nhimono'ono'o'game nenhi'iga renduva

po ti ji nde mbohetei gapyteri pe nhinhimby'yita," ei Jesus'ga.

¹³ Onhi'iga'javame Jesus'ga ei:

"Ji tuhê ajiko Tupana'ga rehe."

Onhi'iga'javame Jesus'ga ei:

"Ji rendu ti! Agwa ji rekoï Tupana'ga ra'ya'ga pavêi.

Tupana'ga ga mbuhuruka ji pyri

epoko katu ti ga javo ji ve," ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemomyahũva'ea okwatija Jesus'ga nhi'iga mombe'gwowo myyahũ.

¹⁴ Tupana'ga ra'ya'ga ko vyakotyve'ga tuhê gwa'oro gwekoro. A'ereki ga o'a oy'ga hugwi. Nurã na jitehe ko Jesus'ga hoi nhande rupi. Nahã ga rekoï vyakotyve'ero tamombi ti ji Diabo'ga popoakara nhimanorame javo. "Vyakotyve'ga arôe'yve'ga Diabo'ga omongyhyji vyakotyve'ga gamanoa hugwi," ei Jesus'ga. ¹⁵ "Gapopoakara mombigame ti ji ga pokogi ga mbopiro'yavo gakyhyjia hugwi nehê," ei Jesus'ga. "A'ereki ga omanoe'ymame ojapyaka omanoa rehe okyhyjiavo jugwi," ei Jesus'ga.

¹⁶ Jesus'ga nde'i: "Ajo ji Tupana'gapyrive'ga pokoga vyagipeve'ga pokoga nhimonomo ga ndepyga." A'ea rui ga ei. A'ea jukwaha. Ymyahũva'ea e'i ikwatija myyahũ: "Abraõova'ea rakykwepohara'ga pyri vyakotyve'ga pyri po ti ga uhu ga pokoga nehê," ei ahe.

¹⁷ Nurã Jesus'ga ei: "Kiro po ti ji tako nhiirũ'ga javijitehe."

A'ea ga ei ua vyva koty ovahema o'a oyhêa hugwi gwa'oro okovo oirũ'ga ja Abraõova'ea rakykwepohara'ga ja. Oko ga ga javijitehe tuhê tako ti ji ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Hahy gairũ'ga pe. Ga okoveveuhu. Nahanahã ga pe. Na jitehe Jesus'ga pe no. A'ero ga ikwahahetei gândekoa. Nurã ga ga porogwetygi. Nurã ga ei Tupana'ga pe: "Tamombo ti ji nhandereheve'ga ndekote'varuhua ga hugwi nhiirũ'ga ndekote'varuhua ga hugwi," ei ga Tupana'ga pe.

Nahã ga ga pokogi a'ero okovo ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe omanomo imomboã gândekote'varuhua ga hugwi. Nahã ga ga ndepygi inogatuavo gapy'a. Nahã Jesus'ga rekohetei Tupana'ga nhi'iga rupi. ¹⁸ Ite'varuhu Jesus'ga pe ojipe'ga ga mongote'varuhupotarame novã. Hahy! Nurã ga ojipe'ga

mongote'varuhupotarame, ga ikwahavi ġa pokoga tombopogweyme ti ġa ġa javo.

3

Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe

¹ Pe me nhiirūa pe Tupana'ga remimo'ēhara pe ji ei: Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe, a'e ji. Nhiirūa, a'e ji pe me. A'ereki nhande vē Tupana'ga e'i nhande mo'emo'eamo: “Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe pejikovo avuirama ji pyri,” ei ga. A'ero ji pavēi pe pejiko ga rehe xako ti ga pyri avuirama.

Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe ga kwahaheteavo. Gaha ko Tupana'ga moirūhara'ga. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri, ji kwahavuka ti ġa pe javo. Gaha ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. A'ereki ga nhande repy omanomo tomombo ti Tupana'ga ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Jesus'ga rehe nhande xajiko hete imomboruka ga pe nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Aerē po ti ga nhande rerohoi nhande mombytavo Tupana'ga pyri avuirama nehē. Pevo ga ruvi jipi. A'ea nhaporemō nhande xa'e herovia.

² Nahanahā ti ji moirū javo Tupana'ga Jesus'ga mbuhuri avo yvya koty. A'ero ga Tupana'ga nhi'īpo'rupavi. Na jitehe ymyahū Moisésva'ea Tupana'ga nhi'īpo'rupavi Tupana'gareheva'ea repiakatupava.

³ Jesus'ga reki huvihava nhaneramonhava'ea hohe Moisésva'ea hohe. A'ereki Jesus'ga omongo vvyakotyve'ġa Tupana'ga nhi'īġa rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo.

Nhande japorame onga ojipe'ġa ei nhande mboheteavo: “Okwaha hete ġa japovo,” ei ġa. Nde'ī ġa: “Onga ojiape.” A'ea rūi ġa ei. Koji'ī ġa ombohete onga apohara'ga. A'ereki ga oapo onga imohina. Gwyre'ī ġa ombohete onga a'ero.

Na jitehe Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe. Nurā koji'ī po nhande ga mbohetei a'ero hamo. A'ereki Jesus'ga omongo vvyakotyve'ġa Tupana'ga nhi'īġa rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo. Moisésva'ea ki a'e te oko Tupana'gareheva'ero jate reki. ⁴ Na tuhē. Japopyra ko onga nhaporemō. Emo Tupana'ga tuhē omongo pa japoparavuhuavo.

⁵ Tupana'gareheva'ero oporavykyavo Moisésva'ea Tupana'ga nhi'īpo'rupavi. Ahe gwepia katu pa Tupana'gareheva'ea imombe'gwovo Tupana'ga nhi'īġa ahe ve ikwahavuka Tupana'ga nhi'īġa aerēva'ea.

⁶ Cristo'ga ki a'e te Tupana'ga ra'yramo Tupana'ga nhi'īpo'rupavi Tupana'gareheve'ġa nderekokatuavo ġa mongomongovo onhi'īġa rupi okovo ġanduvihavuhetero. Po nane'yimi nhande ndiajikopigi Tupana'ga rehe avuirama gaha nhande mbojiko ojije javo, a'ero nane'yimi nhande rekoi gareheva'ero. Po nane'yimi nhande nimbohete pigi ga avuirama gaha po ti omombyry nhande ve nehē javo, a'ero nane'yimi nhande rekoi gareheva'ero.

Peko hete ti Tupana'ga nhi'īġa rehe

⁷⁻⁸ Tupana'gareheva'ero pejikovo ġwaramo pehendū katu ti ganhi'īġa – kiroki a'ea gara'uva omombe'u Tupana'ga rembikwatijarukara. Tupana'ga ra'uvapyryva e'i:

“Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'īġa renduvi,
a'ero ti peko hete ganhi'īġa rehe hendukatavo.
Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iga jipi opohipota ga hugwi,” e'i Tupana'ga ra'uva.

“A'ea rupi ongae'yi me penamonhava'ea rekote'varuhui mara'ngu po ti Tupana'ga onhi'iga rendukatue'yma raykavo nehē javo.

⁹Tupana'ga ei pe me: ‘Pevo penamonhava'ea rekote'varuhui tihepia ti Tupana'ga rekoa nhande rehe javo.

Quarenta anos mondorame ahe hepiagi nhirembiapoa ahemonhi-momby'ava'ea

ji ahe rerekokaturame quarenta anos rupi.

A'ea repiagame vehevi ahe rekote'varuhui,’ ei Tupana'ga,” e'i.

¹⁰ “Nurā ji ei: Nane'ymi jipy'a atyvi ga ndekoi opohipota ji hugwi.

Ga ndokwahapotari nhiremimbotarimova'ea

okoe'yma nhinhi'iga rupi.

Nurā ji nhimonha'ngahetei ga ndehe.

¹¹Nurā ji ehetei nhinhimonha'ngavo:

Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yma jijipyri nehē,’ ei Tupana'ga.”

A'ea Tupana'ga ra'uvapyryva i'ei imombe'gwovo.

¹²Nhiirū, pe me ji ei pe napenani: Pekwaha ti pejipy'a. Po pen-deaporogita ite'va pe mbojikopipota Tupana'ga rehe, a'ero ti pejirokwa pejeaporogitakatro xapohiryme ti Tupana'ga hugwi avuiramave'ga hugwi javo. ¹³Nane'ymi ti pe'ji pejohupe: “Xako katu ti jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xajikopigyme ti Tupana'ga rehe.”

A'ea ti pe'ji pejohupe jipi nahā pejopokoga. A'ereki Tupana'ga e'i pe me aġwamo pehendu katu ti nhinhi'iga javo. Pe napenani pejapyaka ti pejikokatua rehe a'ero pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga nhi'iga renduva xanhimoandyandyjukaryme ti ite'varuhua pe javo. A'ereki pe ndekote'varuhurame pendekote'varuhua nohendukatupotarukari Tupana'ga nhi'iga pe me. A'ero pe ndapekoa'javi Tupana'ga rehe.

¹⁴Xajiko hete ypy nhande Tupana'ga rehe ikwehe. Xajikopigyme ti ga rehe nhanemanoe'yname. Po ti nane'ymi nhande jikohetei avuirama ga rehe, a'ero po ti ga nhande mbojikoty'arukari Cristo'ga pavēi nehē.

¹⁵Nane'ymi ti pejiko hete Tupana'ga rehe. A'ereki aġwamo garembik-watjarukara e'i:

“Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'iga renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iga rehe hendukatuavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iga jipi opohipota ga hugwi,” e'i Tupana'ga rembikwatjarukara.

¹⁶Ymyahū penamonhava'ea ġwendu Tupana'ga nhi'iga novia hako. A'ereki ahe nohendukatupotari ganhi'iga opohipota ga hugwi – kiroki ahe uhu Egitopeva'ea gwyrā hugwi. Ymyahū Moisés'va'ea gweru ahe pea hugwi. Ndahe'yiva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iga. Ahe jate ġwendu katu. ¹⁷Onhi'iga rendukatue'yi'va'ea rehe Tupana'ga onhi-monha'nga quarenta anos mondorame. Ongae'yi me ahe manoi a'ero okote'varuhua.

Pevo ahera'oa pytai a'ero. ¹⁸Ahe jikopotare'yma ġwaramo ga rehe, ga ei:

“A'e hete ji: Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ga nderure'yama jijipyri nehē,” ei Tupana'ga hako.

¹⁹ Nurā nhande ikwahavi javo: Ahe jikoge'yama ġwaramo ga rehe, Tupana'ga nonoġatui ahepy'a ahe rerure'yama ojipyri, xa'e nhande.

4

Tupana'ga onoġatu pota ojiheve'ga py'a

¹ Aġwamo Tupana'ga onoġatu pota nhandepy'a. A'ero ga ei: “Pejiko-heterame ji rehe tanoġatu ti pepy'a,” ei ga.

Xajirokwa ti nhandepy'a noġatua rehe. Po na rūi, ga nonoġatui. Pejiko hete ti ga rehe a'ero tonoġatu tuhē ti ga pepy'a. ² A'ereki nhande ve ġa omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'ġa Tupana'ga pe poko pota javo. Na jitehe ymyahūva'ea pe no. Ymyahū ahe omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'ġa Tupana'ga pe poko pota javo. Ahe henduvame Tupana'ga nhi'ġa ndikwahyi reki ahe rehe. A'ereki henduvame ahe ndojikogi Tupana'ga rehe. Nurā Tupana'ga nonoġatui ahepy'a.

³ Ahe ve Tupana'ga ei:

“A'e hete ji nhinhimonha'ngavo:

Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yama jijipyri nehē,” ei ga.

Yvya apopavypyagwera jate ga japopigirē, u katu gapy'a. Ga opota ġajikoga ojihe tu katu ti ġapy'a na jitehe nehē javo. Ojiko po ymyahūva'ea ga rehe opy'a noġatuuka ga pe ramo a'ero. Nhande ki a'e te xajiko ga rehe. A'ero nhandepy'a Tupana'ga inoġatui.

⁴ Ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka sétimo dia mombe'gwovo. Garembikwatijarukara e'i:

“Seis dias rupi Tupana'ga japopavi.

Ko'emame ga japopigi.

A'ero gapy'a rukatui,” e'i ikwatijarukara.

⁵ Okwatijara'ja ahe. Aherembikwatijara i'ei Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo:

“ ‘Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yama jijipyri nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

⁶ Nurā nhande ikwahavi javo: Ojipe'ġa py'a ti Tupana'ga tonoġatu a'ero, xa'e nhande. A'ereki Tupana'ga imombe'uukarypyrame pyryva'ea ymyahūva'ea pe ahepy'a noġatupota, ahe ndojikogi reki ga rehe. Nurā Tupana'ga nonoġatui ahepy'a.

⁷ Aerē Tupana'ga imbokwara'ara'arame inoġatupota vvyakotyve'ga py'a ga ea'javi. Okwatijaruka ga Daviva'ea pe. Daviva'ea omombe'u a'ea jitehe a'ero ikwatija. A'ea ji amombe'u pe me ko. Aherembikwatijara e'i: “Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'ġa renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'ġa rehe hendukatuavo,” e'i Daviva'ea rembikwatijara.

⁸ Ymyahū Moisésva'ea py'rovo Josuéva'ea oko israelitasva'ea repi-akatuhamo. Po ymya Josuéva'ea onoġatuuka israelitasva'ea py'a, a'ero po aerē Tupana'ga nde'ia'javi ahe ve hamo aġwamo ji inoġatupotari pepy'a javo hamo. Emo Josuéva'ea nonoġatuukari ahepy'a. Nurā Tupana'ga ea'javi vvyakotyve'ga py'a noġatupota. ⁹ A'ero aġwamo vehevi Tupana'ga inoġatupotari ojiheve'ga py'a.

¹⁰ Ymyahū Tupana'ga oapo pi. A'ero gapy'a rukatui. Na jitehe ga – kiroki ga opy'a noġatuuka Tupana'ga pe – gaha oapo pi Tupana'ga ja.

¹¹ A'ea kwahava xajirokwa hete ti inogatuuka Tupana'ga pe nhan-depy'a nanani xakoyme ti ymyahũva'ea ja javo – kiroki ahe ndojikogi ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga nde'i nhande ve nehẽ nanogatuagwami ti ji pepy'a jave'yma nhande ve. Xajiko hete ti ga rehe hendukatuavo ganhi'iga.

Tupana'ga nhi'iga ahe mongo Tupana'ga pyri avuirama

¹² Tupana'ga nhi'iga nhande mongo Tupana'ga pyri avuirama. Ipopoaka ganhi'iga. Ganhi'iga ko haimbejovaiva'ea ja itaky-hea'javuhuva'ea ja. Po nhande timongi haimbejovaiva'ea mbiara vyvitera pype, a'ero nhande tihepia pa ipype ijoapyhava vehevi ikagyvynha vehevi no. Koji'i Tupana'ga onhi'iga imongihetei nhande pype nhande henduvame ganhi'iga. A'ero ga hepiukari nhande ve nhandereaporoğita nhaneremimbotarimova'ea reheve. Nurã nhande jikwahahetei. A'ero nhande ei: Gwia rehe tuhẽ nhande rekoğetei reki! Na tuhẽ nhande reaporoğitaro reki! Nahã nhande rekote'varuhui reki! Nahã nhande rekokatui reki! A'ea xa'e nhande hendukaturame Tupana'ga nhi'iga.

¹³ Tupana'ga pe jukwaha hete pa garembiapoa. Ahã onhimiva'ea ga pe. Ga gwepia pa. A'ero po ti nhande nimimi nhanderekote'varuhua ga hugwi nehẽ. Garovai pyteri pe po ti nhande ami nehẽ. Ga pe po ti nhande imohembavi nhanderekote'varuhua nehẽ. A'ereki ga nhandervihavuhuhete'ga nhande kwaha pa nhande nhaporemo.

Jesus'ga oko ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhuhetero

¹⁴ Jesus'ga oko huvihavuhuhetero. Ga ko ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhuhetero Tupana'ga pe nhande repyga no. Nhanderekote'varuhuro ġwaramo ga nhande repygi omanomo tamombo ti ji ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Aerẽ ga hoi ogwovo yvaga rupi okwava ovahema Tupana'ga pyri. Ga ko Tupana'ga ra'yra'ga. Nurã ti xavy'a hete ga rehe nhandejikoheteavo ga mombe'gwovo xajiko hete nhande ga rehe javo.

¹⁵ A'ereki Jesus'ga ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga nhande porog-wety. A'ereki ga okwaha hete nhandepopoakare'yma. A'ereki ga oko nhande ja uvame yvya koty nhande pyri. Niandepopoakari nhande hahyrame nhande ve. Ite'varuhu nhande ve ojipe'ğa nhande mongo te'varuhu pota. Hahy! Na jitehe hahy paravuhu ga pe. Nurã ga ikwahahetei. Ga ndokote'varuhuangavi reki hahypavame ga pe.

¹⁶ Nurã xanhi'ĩ hete ti Tupana'ga pe nhandervihavuhuhete'ga pe ikwahava gapyryva nhande ve. Xanhi'ĩ hete ti ga pe tomombo ti ga nhanderekote'varuhua henonha'jave'yma avuirama ikwahava'jave'yma. Xanhi'ĩ ti ga pe nhandepopoakare'ymame tomombyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo.

5

¹ Ymyahũ Tupana'ga ġa mo'emo'ẽi vvyakotyve'ğa pyteripeve'ğa hako. A'ea rupi ga ei hako: “Toko ti ġa ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhuro ji ve vvyakotyve'ğa pokoga tomombo ti Tupana'ga ġandekote'varuhua javo. Ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhuro ti ġa togweru ġanemimbuhuteheva'ea

ji ve ikwava'eġa. Togweru ti ġa mbatepyryva no – kiroki a'ea vvyakotyve'ġa ombuhu tehe ji ve jukapyra. A'ea ti ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa tokwava'ē ji ve. A'ero po ti ji imombori vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġa mombyryva,” ei Tupana'ga.

² Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa ko vvyakotyve'ġa. Vvyakotyva'ero ġwaramo ġa ndipopoakari okote'varuhua vvyakotyve'ġa ja. Nurā ġa ikwahahetei vvyakotyve'ġa ndekoa ġa oko te'varuhu nhande ja javo. A'ero ġa vvyakotyve'ġa porogwetygi vvyakotyve'ġa ndekote'varuhurame okoe'yma Tupana'ga nhi'iġa rupi ikwahave'yma ġwaramo. Nonhimonha'ngai ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa ġa nderekokatuavo a'ero.

³ Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa okote'varuhu. Nurā Tupana'ga ero ġwaramo ġa jipygi na'ē ikwava'eġa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Aerē ġa jara'ġa ndepygi ikwava'eġa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ġa ġandekote'varuhua javo.

⁴ Nde'i vvyakotyve'ġa: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe.” A'ea rūi ġa ei. Nonhimbohetei ġa nanongara rehe. A'ereki Tupana'ga jate e'i: “Kiro ji pe mo'emo'ēi peko ti ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve javo.” Na tuhē. Gaha jate e'i Arāova'ea pe ymyahū hako eko ti ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve javo. Na jitehe onhimbohete'yma ojipe'ġa ndekoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe ġa erame jate ġa pe.

⁵ Na jitehe Cristo'ga nonhimbohetei no. Nde'i ga: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro.” A'ea rūi Cristo'ga ei. Tupana'ga ki a'e te ga mbohetei toko ti ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve javo. Ga pe Tupana'ga ei:

“Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e vvyakotyve'ġa pe nhaporemō nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ġa,” ei Tupana'ga.

⁶ Onhi'iġa'javame Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

“Ymyahū Melquisedeque'ġa ko ikwava'ēhara'ġa ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve Melquisedeque'ġa ja,' ei Tupana'ga Cristo'ga pe,” ei Tupana'ga rembikwatijarukara.

⁷ Uvame yvya koty Cristo'ga onhi'ī Tupana'ga pe jipi ji poko javo. A'ereki Tupana'ga ipopoaka. Nurā Cristo'ga ei ġa pe: “Ipotarame po ti nde nanhimomanoukari nehē.” Hahyahi Cristo'ga nhi'iġa ġa pe ġa jehe'orame ji poko javo. A'ero Tupana'ga ġa rendukatui. A'ereki Cristo'ga e'i: “Nhinhi'iġa rupi rūi ti eko. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero,” ei ġa Tupana'ga pe.

⁸ Tupana'ga ra'yramo ġa vehevi onhimbo'e onhimongovo Tupana'ga nhi'iġa rupi hahyrame ojive. ⁹ Nahā hahyrame ġa pe hahya ġa mbojipokwahavi Tupana'ga nhi'iġa rehe ġa monhimomiranambava. Nurā ġa rekoi vvyakotyve'ġa nderohoharamo yvagi pe. Kiroki ġa oko ganhi'iġa rupi – ġa hugwi nhaporemō ġa omombo ġandekote'varuhua ġa mombyryva. Aerē po ti ġa ġa nderohoi yvagi pe ġa mombytava avuirama Tupana'ga pyri nehē. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i Jesus'ga pe:

“Ymyahū Melquisedeque'ġa ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja," ei Tupana'ga.

Tapejikopigi ti Cristo'ga rehe

¹¹ Melquisedeque'ga rehe ti xanhomogitağita hete novia. A'ereki manameuhū pe pekwaha! Nurā manameuhū po ti ji ikwahavukari pe me nehē? Napenhimbo'ea'javi pe! ¹² Pejapyaka ti pejihe! Ymyahū pe jikogi Cristo'ga rehe. Nurā po kiro pe ojipe'ğa mbo'ei Tupana'ga nhi'ğa rehe ikwahaheteavo hamo. A'ea ji ei novia. Ağwamo vehevi ti ojipe'ğa toko pembo'eharamo pe mbo'ea'java ahembo'eypya rehe nonhimimiva'ea rehe imombe'urame Tupana'ga nhi'ğa pe me.

Pe ndapekwahavi Cristo'ga mombe'ua onhimiva'ea. Xunhiete'i jate pe pekwaha ahembo'eypya jate. Ipita'ngive'ğa – kiroki ğa oka'mbu jate – ğa ndo'upavi. Ga javijitehe pe ndekoi a. ¹³ A'ea ji ei pe me. Kiroki ga oka'mbu jate – gaha ko ipita'ngive'ga ikwahave'yma. Na jitehe pe peko ipita'ngive'ğa javuhu. A'ereki xunhi pe pekwaha Tupana'ga nhi'ğa pyryva'ea. Ipita'ngive'ğa javuhu pe ei pejohupe: “Marā aherekote'varuhua? A'ereki nhande ndikwahavi. Marā ahe rekokatui? A'ereki nhande ndikwahavi.” A'ea pe ei ikwahave'yma pekopave'yma Tupana'ga nhi'ğa rupi.

¹⁴ Kiroki ga o'u pa – gaha ko jyvuakaruhu. Ga javijitehe ga ikwahavi no – kiroki ga Tupana'ga nhi'po'ru pa okokatuavo opohia okote'varuhua hugwi. Gaha ojipokwaha Tupana'ga nhi'imbava rehe ikwahapaheteavo. A'ero ga ei: “Nahā aherekote'varuhua. Nahā ahe rekokatui,” ei ga ikwahava. Koji'i ga ikwahavi no. Nonhimimi Tupana'ga nhi'ğa ga pe. Pehe ki a'e te ndapekwahavi ve oka'mbuve'ğa javuhu.

6

¹ Xanhomogitaa'jaa'javyme ti ahembo'eypya rehe Cristo'ga mombe'urame. Kiro koji'i xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo nhanenhimbojipokwahapava hehe. A'ea rehe ji pe mbo'epotari kiro. A'ereki nhande xanhimbo'e jipe ahembo'eypya rehe.

A'ea rupi nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo: Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi herojijyita nhandereaporogita. Xajiko ti Tupana'ga rehe ga reroviaheteavo, xa'e jipe nhande ikwehe. ² Ymya nhande ei: Nahanahā batismos. Tupana'ga ti tomombyry pe me kiro javo, nahanahā po nhande xapoko Jesus'gareheve'ğa akağa rehe hamo javo ğa pe. Ymya nhande ei: Nahanahā po ti Tupana'ga omanove'ğa mbogwerava'javi nehē. Nahanahā po ti Tupana'ga ei ğa pe nehē, xa'e jipe nhande ikwehe. Jara'ğa pe po ti ga ei nehē: “Pejo ti pejjijupa avuirama ji pyri,” e po ti Tupana'ga nehē. Jara'ğa pe po ti ga ei nehē: “Peho ti ji hugwi pejjijupa avuirama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti Tupana'ga nehē, xa'e jipe nhande ikwehe. A'ea pe nhaporemō nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo ikwehe.

³ Kiro koji'iva'ea rehe xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo, a'e ji pe me. Xanhimbo'e ti hehe Tupana'ga ipotaramē.

⁴ Marā po jara'ğa pe? Tupana'ga nhi'ğa ğa henduna'ēi. Aerē po ğa nohendukatua'javi. Ga henduvypyrame Tupana'ga ikwahavukari opyryva ğa pe nahanahā ji ipotari javo. Ga pe ga ikwahavukari

Cristo'ga rupi po ti vvyakotyve'ga nduri ji pyri nehē javo. Nurā ġa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua ojihugwi a'ero. "Tupana'ga Cristo'ga mbuhuruka nhande pyri yvaga hugwi," ei ġa. A'ero Tupana'ga ra'uvapyryva uhu ġa pyri ġa pokoga. ⁵ A'ero ġa ei: "Pyry hete Tupana'ga nhi'iġa nhande ve. A'ereki ga nhande mbojiko ojihe," e na'ē ġa. "Xanhimomby'a nhande gapopoakara rehe. Aerē po ti koji'i nhanemonhimomby'ava'ea nehē no," e na'ē ġa.

⁶ Nahā ġa ndekona'ēi henduva Tupana'ga nhi'iġa. Aerē po ġa ei: "Ndorokoa'javi ore Tupana'ga nhi'iġa rehe," e po ġa okote'varuhuavo.

Marā po ġa pe? Tupana'ga ndogwerojijyja'javi tuhē gandeaporogita a'ero. Ga ndopohipotari okote'varuhua hugwi imomborukare'yma Tupana'ga pe avuirama. Ndokoa'javi ġa Tupana'ga nhi'iġa rupi. Nurā ġa ndekoi Tupana'ga ra'ya'ga jukahara'ġa ja. Ombotegwete ġa Jesus'ga ojipe'ġa ndovaki.

⁷ Omoakŷakyma'ja amana yja ko pe. Pyryva'ea henhui jugwi gworyg-woryvamo kohoa jara'ga remityma. A'ero ga i'ui ġwemityma gworyg-woryvamo. A'ea pe yjakatua pe Tupana'ga imombyryvi.

Yjakatua – kiroki a'ea hugwi henhui pyryva'ea – a'ea ja ko ġa – kiroki ġa ojiko hete Tupana'ga rehe okopige'yma ganhi'iġa rupi okopyryvamo ga pe. Ga pe ga imombyryvi.

⁸ Omoakŷakyma'ja amana ojipea yja ko pe no. Ndapyryviva'ea ki a'e te henhui jugwi hatŷava'ea hajiheva'ea pavēi. A'ea kohoa jara'ga ndo'ui. Nurā ga ei: "Ite'varuhu yja!" Nambegwei ti ga ei tokai ti nehē javo. A'ero ti ga imbokai nehē.

Yjate'varuhua – kiroki a'ea hugwi henhui ndapyryviva'ea – a'ea ja ko ġa – kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa okoe'yma hupi okopyryve'yma ga pe. Nambegwei po ti ga imondoi hahyva'ea ġa pe nehē.

⁹ Tupana'ga nhi'iġa rendukatue'ŷve'ġa pe ji anhi'ī popoaka. Pehe ki a'e te ndapekoi ġa ja. Peko pyry pe Tupana'ga pe. A'ea ore ei pe me oreremiarōva'ea pe. A'ereki ore opokwaha. Peko hete pe Tupana'ga nhi'iġa rupi imomboruka pejikote'varuhua ga pe. A'ero po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo avuirama ojipyri nehē pe imomborukaro ġwaramo. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga ahe rereko katu jipi ahe poravykykaturame ga pe. Nurā po ti ga nomoka'nhyimi peporavykyagwera nehē. Peporavyky katu pe Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pokoga ikwehe Tupana'ga arōhetero ġwaramo. Aġwamo vehevi pe ġa pokogi. Peporavykypava Tupana'ga hepiagi okopyryvamo pe me.

¹¹ Na jitehe pe nhimarane'ymame nane'ymi ti pejirokwa pejiko-heteavo Tupana'ga rehe avuirama pejikokatuavo ojipe'ġa pe Cristo remimombyryva mbuhua pejive. Oropota hete ore pejirokwa pe napenani.

¹² A'ero po ti pe ndapevevugwei nehē. Pejiko ti Tupana'ga rehe ojipe'ġa ja Tupana'gareheve'ġa ja. Penhimomirana ti onhimomiranave'ġa ja pejikopige'yma. Ojiko ġa onhimomiranama tihepia ti Tupana'ga remimombyryva nhande ve nehē javo – kiroki a'ea pe ga ei ġa pe. Tupana'ga nopiriani onhi'iġa. A'ero ga ġa mbohoryvi opyryvamo ġa pe. Na jitehe po ti Tupana'ga pe mbohoryvi opyryvamo pe me nehē pe ndekorame ġa ja aerē po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē javo no.

Tupana'ga nopiriani onhi'iġa

¹³ Vvyakotyve'ġa ġwenoi ojihoheve'ga Tupana'ga ojohupe a'itiva'ea ji ei nhinhi'iġa javo. A'ereki Tupana'ga omombe'u a'itituhēva'ea jate.

Nurã togwerovia ti ojipe'ga nhinhi'iga javo, ga ei: “Tupana'ga okwaha nhinhi'igatua.” A'ea ga e'i Tupana'ga renoina.

Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ga hohe pa. Nurã Tupana'ga ehetei ojera javo o'erame Abraãova'ea pe togwerovia hete ti Abraão'ga nhinhi'iga javo. Imombe'gwovo pyryva'ea ga ei ahe ve a'ero: ¹⁴ “Jihi Tupana ti amombyry hete tuhẽ nde ve nehẽ,” ei ga ahe ve. “Amondo ti ji ndera'yra nde ve nehẽ. Aerẽ po ti nderakykwepohara'ga nde'yjuhuro a'ero nehẽ. A'iti a! a'e ji.” Ymyahũ Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe onhinoina.

¹⁵ Onhimomiranamame Abraãova'ea imbokwara'ara'ari ojikoga Tupana'ga rehe omombyry po ti ga ji ve nehẽ javo. Tupana'ga nopiriani onhi'iga Abraãova'ea pe. A'ero ga imombyryhetei ahe ve.

¹⁶ Vvyakotyve'ga gwenoi ojihoheve'ga ojogwayvaramo. Ojohupe ga ei onhombojikoga ojogwehe: “A'itituhẽva'ea pe ore ei. Tupana'ga okwaha orenhi'igatua pe me.” A'ea ga ei ojohupe Tupana'ga renoina heroviaruka ojohupe herojijye'yma onhi'iga. A'ero ga ndojogwayvara'javi.

¹⁷ Ymyahũ Tupana'ga ikwahavukapotari onhi'iga rerojijye'yma ga pe – kiroki ga pe ga e'i: “Jihi Tupana po ti opogweruruka yvagi pe pe mongovo avuirama ji pyri imombyryva pe me nehẽ pe jikoga gwaramo ji rehe,” ei ga. Nurã onhinoina ga ei a'ea ga pe jukwaha hete ti ga pe nhinhi'iga rerojijye'yma javo. ¹⁸ Tupana'ga ei a'ea onhinoina tohoryory hete ti ga ikwahavame javo. E'i ga: “Aerẽ po ti ga ei nehẽ: ‘Tupana'ga ndogwerojijyi onhi'iga. Ga ndogwerojijyi onhi'iga onhinoiname no,’ e po ti ga gworygworyvamo nehẽ,” ei Tupana'ga.

Na tuhẽ. Tegwete ga'mbea ga nhi'igame. A'ero a'ea kwahavame nhande roryryheteramo nhandejirokwa ga rerovia aerẽ po ti ga nhande rerohoukari ojipyri nehẽ javo, xa'e nhande. A'ereki nhande xajiko hete ga rehe nhandepohia nhanderekote'varuhua hugwi.

¹⁹ Ipohyiva'ea âncora nombojijyukari yharuhua ahe imomborame yharuhua hugwi ihamuhãa pyvõ. Na jitehe nhandereaporoğita ndojorijijya'javi. A'ereki nhande tirovia tuhẽ Tupana'ga aerẽ Jesus'ga pe po ti ga nhande rerurukari ojipyri yvagi pe nehẽ javo. Nianemoandyandyi po ti ga nehẽ. Jesus'ga rehe nhande jikogi a'ero nhandekyhyjie'yma.

Ga oho jipe yvagi pe Tupana'ga pyri tuhẽ nhande repyga okovo ikwava'ehara'ga nduvihavuhuro. Avo yvya koty ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga na jitehe oho Tupana'ga ronga pype hete hovapiahava aherovai gwe'yja'ga ndepyga. ²⁰ Tupana'ga pyri yvagi pe nhanderenondeve'ga hoi ovahema Jesus'ga. Gaha oho nhande renonde nhande repyga toho ti ga ji reviri yvagi pe javo. Ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe ko Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga ji ve. Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ehara'ga nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei ga Jesus'ga pe.

7

Melquisedeque'ga oko ikwava'eharamo Tupana'ga pe

¹ Ymyahũ Melquisedeque'ga ko Salêmevea'ea ruvihavuhu'ga hako. Ga ko ikwava'ehara'ga Tupana'ga pe no hako. Tupana'ga huvihavuhu hete ojipe'ga hohe pa. Ga pe Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga. Melquisedeque'ga uhu nhaneremboypyva'ea rovatiamo Abraãova'ea

rovatiamo ahe jivyrame otavukara hugwi. Otavuka jipe Abraãova'ea ojipeva'ea ruvihavava'ea pe quatrova'ea pe ogwovo ahe reviri ahe monhana. Abraãova'ea jivyrame Melquisedeque'ga ahe rovatĩ. Ahe ve ga ei: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga ahe ve.

² Ojivyrame otavukara hugwi Abraãova'ea herupava'javi mbatera aheruvihavava'ea hugwi quatrova'ea hugwi – kiroki mbatera aheruvihavava'ea opyhygaha Abraãova'ea re'yjava'ea hugwi hajiheva'ea hugwi no. Abraãova'ea imboja'oja'ogi herura'javipyra imboatyatya inoga dez mbatera jatyra. Melquisedeque'ga pe ahe imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra um décimo.

Melquisedeque'ga rera pe nhande ei: Pyry hete ko huvihavuhu'ga. A'ea nhande xa'e garera pe. Ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga. Cidade rera pe Salém me nhande ei Ahepy'a noġatua. Nurã nhande ei Melquisedeque'ga rera pe no: Ga onoġatu ojiheve'ġa py'a.

³ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui Melquisedeque'ga po'ria ga'yembora. Nomombe'ui garemikwatijarukara Melquisedeque'ga ramonhava'ea. Nomombe'ui garemikwatijarukara ga'aragwera gamanoa no. Melquisedeque'ga rekoĩ Tupana'ga ra'yra'ga ja Jesus'ga ja ikwava'ĕharamo Tupana'ga pe avuirama.

⁴ Pejapyaka ti Melquisedeque'ga rehe ga kwahaheteavo. Huvihavuhu hete ga. Nurã ga pe Abraãova'ea imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra herura'javipyra um décimo – kiroki a'ea ahe gweru otavukara hugwi. Abraãova'ea oko nhaneremboypyro nhanderuvihavuhuro israelitas'ġa nduvihavuhuro. Ahe vehevi imondoi Melquisedeque'ga pe nde ko huvihava ji hohe javo. Jukwaha a'ero Melquisedeque'ga huvihavuhu hete.

⁵ Abraãova'ea ko Leviva'ea rakykwepohara'ġa nemboopya. Leviva'ea rakykwepohara'ġa mombe'ġwovo Moisésva'ea rembikwatijara i'ei: “Levi'ga rakykwepohara'ġa – kiroki ġa oko Tupana'ga nhi'ġa rupi okovo ikwava'ĕhara'ġa – ġahã ti topyhy mbatera gwe'yja'ġa hugwi israelitas'ġa hugwi. Na tuhĕ. Israelitas'ġa herekorame dez mbatera tomondo ti ġa Levi'ga rakykwepohara'ġa pe ojipeji mbatera um décimo.” Nahã Moisésva'ea rembikwatijara i'ei.

Ga nhaporemo oko Abraãova'ea rakykwepoharamo israelitas'ġa Leviva'ea rakykwepohara'ġa pavĕi. Opyhy ikwava'ĕhara'ġa gwe'yja'ġa hugwi vehevi Abraãova'ea rakykwepohara'ġa hugwi tuhĕ.

⁶ Melquisedeque'ga ki a'e te Leviva'ea rakykwepohara'ga rũi. Abraãova'ea hugwi ga ipyhygi reki mbatera um décimo. Garemipyhyga renonde Tupana'ga ei Abraãova'ea pe: “He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ġa nehĕ,” ei Tupana'ga ahe ve. “Amondo ti ji hajiheve'ġa gwyrã nde ve nderakykwepohara'ġa pe nehĕ. Pevo po ti ġa nduvi avuirama a'ero nehĕ. Nderakykwepohara'ġa pe po ti ji hajiheve'ġa mbohoryvukari nehĕ,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe. A'ea Tupana'ga ei aerĕ po ti Abraãova'ea hoi huvihavamo nehĕ javo. Tupana'ga nhi'ġirĕ jate Melquisedeque'ga ei Abraãova'ea pe reki: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga.

⁷ Jukwaha hete. Melquisedeque'ga huvihavuhu Abraãova'ea hohe a'ero. A'ereki nhande nhaporemo xa'e: Kiroki ġa oko ojipe'ġa hohe – ġahã jate e'i: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve.”

8 Leviva'ea rakykwepohara'ga – kiroki ga opyhy israelitas'ga hugwi – gahã omano reki. Melquisedeque'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy Abraãova'ea hugwi – gaha okoji. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui gamanoa.

9-10 Ndo'ari ve Leviva'ea Melquisedeque'ga Abraãova'ea rovatĩrame. Emo Leviva'ea oko Abraãova'ea rakykwepoharamo. A'ero imondorame um décimo Abraãova'ea omondo Leviva'ea repyga no, a'e ji. Leviva'ea ko ikwava'ẽhara'ga nemboopya. Gahã opyhy gwe'yja'ga hugwi um décimo. Emo Melquisedeque'ga pe Abraãova'ea omondo jipe Leviva'ea repykavamo reki. A'ero kaitu jukwaha. Melquisedeque'ga huvihavuhu Leviva'ea hohe Leviva'ea rakykwepohara'ga hohe no.

Jesus'ga oko Melquisedeque'ga ja ikwava'ẽharamo

11 Ymyahũ Tupana'ga Leviva'ea rakykwepohara'ga mo'emo'ei toko ti Arãova'ga ikwava'ẽharamo ji ve jipi israelitas'ga mombyryva javo. Arãova'ea oko Leviva'ea rakykwepoharamo. Arãova'ea oko ikwava'ẽharamo a'ero gwakykwepohara'ga pavẽi.

Moisésva'ea pe Tupana'ga ikwatijarukari nhanembo'eagwera israelitas'ga mbo'eagwera nahanahã po ti ikwava'ẽhara'ga pe mombyry pe nderua ji pyri nehẽ javo. Arãova'ea aherakykwepohara'ga pavẽi nomombyryvukari reki nhandere'yja'ga israelitas'ga. A'ero israelitas'ga ndohoi Tupana'ga pyri. Nonhi'igi ga ga pe no.

Nurã Arãova'ea rakykwepohara'garũive'ga ruri okovo ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. Ga ko Jesus'ga. Melquisedeque'ga ja ga oko ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. Tupana'ga nde'i Jesus'ga pe: “Arãova'ea ja ko nde ikwava'ẽharamo ji ve.” A'ea rũi Tupana'ga ei. E'i ga: “Melquisedeque'ga ja ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve,” ei ga.

12 A'ea erame Jesus'ga pe Tupana'ga ei tokoa'javyme ti Leviva'ea rakykwepohara'ga ikwava'ẽharamo javo. Leviva'ea rakykwepohara'ga ndekoa'jave'ymame ikwava'ẽharamo, Moisésva'ea rembikwatijara rehe ndatekwava'javi – kiroki a'ea omombe'u ikwava'ẽhara'ga. Hajiheva'ea toko ti kiro a'ero, xa'e nhande. Tupana'ga nhi'igapyahua jate Jesus'ga rehe toko kiro a'ero, xa'e nhande.

13 Jesus'ga pe Tupana'ga ei ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve javo. Emo Jesus'ga ko Leviva'ea rakykwepohara'ga rũi reki. Ojipeva'ea rakykwepohara'ga ko Jesus'ga. Garembopyya rakykwepohara'ga ndojukai reki mbatepyryva imbokaje'yma ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga pe. 14 Jesus'ga oko nhaneramonhava'ea rakykwepoharamo Judáva'ea rakykwepoharamo nhandepojykaharete'ga. A'ea jukwaha. Moisésva'ea nde'i Judáva'ea rakykwepohara'ga pe: “Pekwava'ẽ ti gambatepyryva jukapyra imbokaita Tupana'ga pe pejikovo ikwava'ẽharamo.” A'ea rũi Moisésva'ea e'i Judáva'ea rakykwepohara'ga pe.

15 Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi kiro. A'ea jukwaha hete. A'ereki Jesus'ga reki kiro oko ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe ua yvya koty nhande pyri. Ga ko Melquisedeque'ga ja okovo ikwava'ẽharamo.

16 Moisésva'ea rembikwatijara nde'i Jesus'ga pe: “Eko ti ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ereki neremboopyya ko Leviva'ea.” Nanongara rũi aherembikwatijara e'i Jesus'ga pe. Yvyakotyve'ga rũi e'i Jesus'ga pe

eko ti ikwava'ēharamo Tupana'ga pe javo. Emo Jesus'ga oko reki ikwava'ēharamo. A'ereki ga ipopoaka okovo avuirama. Nomanoa'javi po ti ga nehē.

¹⁷ A'ereki ojipeva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u javo Jesus'ga pe. E'i:

“Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve Melquisedeque'ga ja.”

A'ea Tupana'ga rembikwatijarukara ei Jesus'ga pe.

¹⁸ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi a'ero ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe kiro javo. A'ereki aherembikwatijara ndipopoakari. A'ereki israelitas'ga ndogwerojijyi ojeaporoḡita aherembikwatijara renduvame. A'ero ḡa ndokokatui ve. Ndohoi ḡa Tupana'ga pyri onhi'ḡa. Ndikwahyi aherembikwatijara ḡa ndehe. ¹⁹ Nahemombyryvukari tuhē.

Koji'i pyry nhande ve kiro Jesus'ga rekorame ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga momanouka nhande repy-gauka imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mombyryva. Aerē po ti Jesus'ga nhande rerohoi ojupi nhande mon-govo avuirama Tupana'ga pyri nhande mbohoryva nehē. Nurā nhande xanhi'inhi'i Tupana'ga pe kiro.

²⁰ Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ḡa hohe pa. Ojera vehevi javo ga ehetei o'erame toko ti Jesus'ga ikwava'ēharamo javo.

²¹ Tupana'ga nonhinoi reki o'erame toko ti Levi'ga rakykwepohara'ḡa ikwava'ēharamo javo. Emo o'erame Jesus'ga pe ga onhinoi. Jesus'ga pe ga ei:

“Jihi Tupana ko ndepojykaharetea.

Anhi'ḡatu ji nde ve kiro.

Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve Melquisedeque'ga ja.

A'iti a! Ndarojijyi ti ji ninhini'ḡa nde ve nehē.”

A'ea Tupana'ga ei onhinoina.

²² Nurā Jesus'ga popoakahetero okovo ikwava'ēharamo Tupana'ga pe avuirama, kiro Tupana'ga nhi'ḡapyahua apiavo toho javo – kiroki ganhi'ḡapyahua e'i vyvakotyve'ḡa pe nahanahā po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo. A'ero koji'i pyryvamo vyvakotyve'ḡa pe kiro.

²³ Ymyahū Leviva'ea rakykwepohara'ḡa nde'yjuhuro reki okovo ikwava'ēharamo. A'ereki ḡa omano oporavykya reja. A'ero jara'ḡa aherakykwepohara'ḡa ndekoi ikwava'ēharamo ahe py'rovo.

²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndipy'rukavi ga. A'ereki ga nomanoa'javi. Nurā gaha jate nane'ymi oko ikwava'ēharamo avuirama. ²⁵ Nurā ga imombohetei vyvakotyve'ḡa ndekote'varuhua ḡa hugwi avuirama ḡa mombyrypava. Kiroki ḡa onhi'i Tupana'ga pe ojikoga ḡwaramo Jesus'ga rehe – ḡahā Jesus'ga ḡa mombyryvi. A'ereki ga nomanoa'javi. Kiro yvagi pe ga oko Tupana'ga pyri ḡa ndepyga jipi epoko ti ḡa javo Tupana'ga pe.

²⁶ Pyry hete tuhē a'ero Jesus'ga rekoiki kwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro Tupana'ga pe nhande repyga. Jesus'ga oko pyry hete Tupana'ga monhimoheha ojihe. Naheaporoḡitatiruahūi ga. Ga ko ndokote'varuhui'i'i.

Nurã vvyakotyve'ga ja rũi ga oko. A'ereki ga pyry hete tuhê. Tupana'ga omongo ga ojipyri yvateuhu yvaga aherovai, kiro ti ga toko huvihavuhetero ojipe'ga hohe pa javo.

²⁷ Jesus'ga nokwava'egi tuhê mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga jirekote'varuhua ji hugwi jave'yma. A'ereki ga oko katu hete jipi.

Leviva'ea rakykwepohara'ga ki a'e te okwava'ê mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe okovo ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua na'ê javo. Nahã ga jipygi. Ojipy-girê jate ga ikwava'egi ojipea jukapyra tomombo ti Tupana'ga jara'ga ndekote'varuhua kiro javo.

Jesus'ga ki a'e te nokwava'egi mbatepyryva jukapyra tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'ga ndekote'varuhua jave'yma. A'ereki Jesus'ga onhikwava'ê ojijukauka omanomo yva rehe tomombo ti Tupana'ga gandekote'varuhua ga hugwi javo.

Nane'ymi Leviva'ea rakykwepohara'ga okwava'ê mbatera jukapyra Tupana'ga pe.

Jesus'ga ki a'e te ojipeji ko ga jujukaukari. Nomanoa'jaa'javi ga.

²⁸ Moisés'va'ea rembikwatijara e'i akwaimbae'ga ti toko ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Emo vvyakotyva'ero gwaramo ikwava'êhara'ga nduvihavuhu'ga ndekote'varuhuro opopoakare'ymamo ote'varuhua pe.

Aerê Tupana'ga ei onhinoina a'ero jira'yra'ga ti toko ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro avuirama javo reki. Nurã gara'yra'ga Jesus'ga pytai avuirama ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro okopyryhetero tuhê vvyakotyve'ga ndepykatuavo Tupana'ga nhi'ïpo'rupava avuirama.

8

Jesus'ga gwepy vvyakotyve'ga

¹ Na tuhê Jesus'ga rekoi okovo ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro nhande repyga ogwovo yvagi pe hete. Pevo huvihavuhetero Tupana'ga ruvi. Okovo gwaramo huvihavuhetero Tupana'ga pavêi, Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rũi. A'ea rehe ji pe mbo'ei ko.

² Yvagi pe Tupana'ga ruhava pype tuhê nhandepojoykaharete'ga ruhava pype tuhê Jesus'ga rekoi. A'ea pype Tupana'ga rembiapoa pype ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro Jesus'ga poravykyi Tupana'ga pyri nhande repyga. Vvyakotyva'ea rembiapoa pype rũi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty tenda – a'ea pype rũi ga nhande repygi. Ymyahũ a'ea pype hete ikwava'êhara'ga nduvihavuhuva'ea oho gwe'yjava'ea repyga yvya koty.

³ Ymyahũ Tupana'ga omo'emo'ê vvyakotyve'ga. Ga e'i: “Toko ti ga ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro ji ve vvyakotyve'ga ndepyga. Nurã ti ga togweru vvyakotyve'ga hugwi ganemimbuhuteheva'ea ikwava'e'ga ji ve nehê. Togweru ti ga ga hugwi mbatepyryva jukapyra ji ve nehê no vvyakotyve'ga ndepykaramo nehê,” ei Tupana'ga ymyahũ.

Jesus'ga rekoi ikwava'êhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe. Nurã po ga ikwava'egi Tupana'ga pe no hamo.

⁴ Yvagi pe Jesus'ga poravykyi okovo ikwava'êharamo. Po ga oko yvya koty, a'ero po ga ndokoi ikwava'êharamo hamo. A'ereki gwereko jipe ikwava'êhara'ga yvya koty.

Gahã gweru imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe jipi okovo Moisésva'ea rembikwatijara rupi. ⁵ Gaporavykya okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ero nhande ei: Na ja gwerevi nhanderepykava rekoivi yvagi pe. Na jitehe Moisésva'ea rembiapoukara okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe Moisésva'ea rembiapohava renonde tenda apohava renonde. Tupana'ga e'i: “Ji rendu katu ti! Yvytyruhua rehe ji ikwahavukari nde ve nahã ko yvagipeva'ea javo. A'ea'jaheteva'ea eapo katu katu pa imohina kiro,” ei ga Moisésva'ea pe.

A'ero Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ipo'rupavi a'ea'jaheteva'ea japokatuuka tenda tapyjamo. Oapopavuka ahe mbatera no imondovo tenda pype. Nahã ahe japopavukari yvagipeva'ea'java'ea yvya koty. A'ea pype Leviva'ea rakykwepohara'ga israelitas'ga ndepyyi okovo ikwava'êharamo yvya koty.

⁶ Jesus'ga poravykya ki a'e te koji'i pyryvamo gaporavykya hohe. Ymyahũ Tupana'ga ekatui Moisésva'ea pe nahanahã po ti ji israelitas'ga pokokatui nehẽ javo. A'ero ga ei toko ti Leviva'ea rakykwepohara'ga ikwava'êharamo javo. Moisésva'ea pe ga ikwatijarukari javo: “Tombokai ti ga mbatepyryva ji ve israelitas'ga ndepyya,” ei ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve.

Aerẽ koji'i pyryvamo reki Tupana'ga ekatuhetea Jesus'ga pe nahanahã po ti ji vyakotyve'ga pokokatui kiro nehẽ javo. “Ndehe ti emano imomborukaheteavo gandekote'varuhua ga hugwi ga ndepyya nehẽ,” ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ko Tupana'ga nhi'ipyahua. A'ero ga ei toko ti Jesus'ga ikwava'êharamo javo. Tupana'ga nhi'iga Jesus'ga pe ipyahuva'ea rehe koji'i pyryvamo Moisésva'ea rembikwatijara hohe a'ero ymyahũva'ea hohe. Nurã Jesus'ga poravykya koji'i pyryvamo Leviva'ea rakykwepohara'ga poravykya hohe. Yvyakotyve'ga ndepykaramo Jesus'ga rekoivi tuhu ti ga okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iga ga pe javo. A'ero ga imombohetei vyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi ga mombryva ga mbuhua Tupana'ga pyri. A'ero kiro koji'i pyryvamo ga pe.

⁷ Po ikwahyetei ymyahũva'ea hamo Tupana'ga nhi'iga Moisésva'ea pe hamo, a'ero po ga nonhi'igi aerẽ ipyahuva'ea rehe Jesus'ga pe hamo.

⁸ Ymyahũ israelitasva'ea nohendukatui reki ymyahũva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Nurã ndikwahyi ahe rehe. A'ea nhande tikwaha. A'ereki ga e'i:

“Kiro ji rendu katu ti,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga.

“Aerẽ po ti ji nhi'igi ipyahuva'ea rehe Israelva'ea rakykwepohara'ga pe Judáva'ea rakykwepohara'ga pe nehẽ no,” ei ga.

⁹ “Ymyahũva'ea ja rũi po ti ji nhi'igi ga pe nehẽ.

Ymyahũ ganamonhava'ea pe ji ekatui ikwatijaruka Moisésva'ea pe nhinhi'iga

ahe rerogwovo pa Egitopeve'ga gwyrã hugwi.

Aroho katu ji ahe pea hugwi.

Emo ahe nohendukatupotari reki.

Ndokoi ahe ymyahũva'ea rupi nhirembikwatijarukara rupi.

Nurã ji ndarekokatua'javi ahe,” ei Tupana'ga.

¹⁰ “Aerẽ ipyahuva'ea rehe po ti ji ekatui ga pe nehẽ

Israelva'ea rakykwepohara'ga pe israelitas'ga pe nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Nhinhi'íga po ti ji imongi ġa'akaġi pe
nahanahã peko katu ti javo ġa pe.

Gapy'a pype po ti ji inoġi nhinhi'íga.

A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'íga okovo pota hupi nehẽ, ei ga.

A'ero po ti ji rekohetei ġanduvihavuhuhetero ġa pokokatuavo nehẽ.

A'ero po ti ġa ji mbohetei

nde ko oreruvihavuhuhetea javo ji ve nehẽ.

A'ero po ti ġa ndekohetei jireheva'ero

ji nhi'ípo'ruheteavo nehẽ,” ei Tupana'ga.

¹¹ “Ojopyjopyrive'ġa po ti nonhombo'ei ji rehe nehẽ.

Onhoirũ'ġa ti nonhombo'ei ji rehe nehẽ no,” ei ga.

“Nde'i po ti ġa ojohupe nehẽ: ‘Pekwaha hete ti nhandepojoykaharete'ga.’

A'ea rũi po ti ġa ei ġa nhaporemõ ji kwahahetejiperõ ġwaramõ
ojikoga ji rehe nehẽ,” ei ga.

“Gapyrive'ġa ji kwahahetei nehẽ.

Ganduvihava'ġa ji kwahahetei nehẽ no.

¹² Aporogwety po ti ji ġa nehẽ ġa pyryve'ymame.

Ga hugwi po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġapyryve'yma reheve
nehẽ.

Nahenonhã'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua

ikwahapava'jave'yma nehẽ,” ei Tupana'ga ymyahũ.

¹³ Ymyahũ Tupana'ga ei no: “Ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'ígi nehẽ
nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehẽ javo.”

Tupana'ga a'ea ero ġwaramõ nhande ikwahavi. A'ero nhande ei:
Ndatekwava'javi ymyahũva'ea rehe Moisésva'ea rembikwatijara rehe
a'ero. A'ereki nhymyanuhũ kiro, xa'e nhande. Na tuhẽ. Opa ġwerĩ
ymyahũva'ea, xa'e nhande.

9

Israelitasva'ea ombohete Tupana'ga tenda pype yvya koty

¹ Ymyahũ Tupana'ga omombe'u Moisésva'ea pe nahanahã po ti is-
raelitas'ġa ji mbohetei nehẽ javo. Omombe'u ga tenda yvyakotyva'ea
nahanahã po ti ġa toapo tenda ji mboheteavo ipype nehẽ javo.

² A'ero Tupana'ga nhi'ípo'ruavo Moisésva'ea japoukari tenda tapyjamo
Tupana'ga mbohetehavamo. Mokõi hyrua tenda pype: kokotyva'ea
kikotyva'ea pavẽi. Kokotyva'ea pype ahe imondoukari hyapehava,
mesa, pãõ. Omondouka ahe pãõ mesa rehe Tupana'ga rovai pyteri pe
ga'apõa javo jupe. Nahã ahe imondoukari hyrua pype kokotyva'ea pype.
Tupana'ga ei hyrua pe kokotyva'ea pe: Ipojoykahava. Nahã ga inoġi hera
hehe. A'ereki pea Tupana'ga opojoyka ojive.

³ Tenda pyteri pe Moisésva'ea imbohaekoukari hovapiahava cortina
imohinuka. Hovapiahava aherovai ojipea hyrua teni tenda pype kiko-
tyva'ea. Tupana'ga ei hyrua pe kikotyva'ea pe: Ipojoykaheteheva. Nahã
ga inoġi hera hehe. A'ereki pea koji'i Tupana'ga opojoyka hete ojive.

⁴ Ipojoykaheteheva gwereko perfume mbokaihava ouro apopyra.
Ipojoykaheteheva gwereko hyru'ia no Tupana'ga rembikwatijarukara
ryru'ia. Omomõġka ahe ouro hehe.

Tupana'ga rembikwatijarukara ryru'ia gwereko nhaepõa ouro
apopyrava'ea. Nhaepõa gwereko mbeju'ia'javuhuva'ea manã.
Hyru'ia gwereko Arãõva'ea apoagwera no yvyra – kiroki yvyra ipoty.

Gwereco itapereuhua no – kiroki a'ea rehe Tupana'ga okwatijarukaripe ahe ve ymyahūva'ea.

⁵ Hyru'ia arimo ahe imondoukari yvagipeve'ga ra'angava querubins'ga ra'angava. A'ea ahe japoukari imondovouka pevo yvagipeve'ga'java'ea. Hendy'jandy'ja memei yvagipeve'ga'java'ea Tupana'ga rendy'java pyvō. Yvagipeve'ga'java'ea ipepojai hyru'ia arimo hyru'ia rovapytymbava rehe o'ama. Aerē hovapytymbava rehe ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga gwypygwypyi hekoa tomombo ti Tupana'ga israelitas'ga ndekote'varuhua javo. A'ero ojapyakarama hehe hovapytymbava rehe ga ikwahava'javi okote'varuhua mombora javo: “Tupana'ga oko nhande pyri ġwenonhe'yma nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma,” ei ga.

A'ea rehe ti ji namombe'upavi kiro.

⁶ Moisésva'ea japopavukarirē nane'y mi ikwava'ēhara'ga hoi tenda pype kokotyva'ea pype oporavykyavo Tupana'ga pe nahā ga mboheteheateavo ipype.

⁷ Ojipea pype kikotyva'ea pype ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga tehe ga hoi. Outubroġweriã rupi jate, uma vez ano nanani ga tehe ga hoi ipype herogwovo mbatepyryva rekoa. Hekoa rerohorame jate ga hoi ipype hypyypyita tomombo ti Tupana'ga jirekote'varuhua ji hugwi javo. “Tomombo ti ga israelitas'ga ndekote'varuhua ga hugwi no,” ei ga. “A'ereki ga oko te'varuhu ikwahave'yma,” ei ga hypyypyita.

⁸ A'ero nhande ei: Ojipe'ga ndohoi tenda pype, xa'e nhande. A'ea rehe Tupana'ga ra'uvapyryva nhande mbojapyakarama ikwahavukari nhande ve ojipea. A'ero nhande ei: Tenda rekorame po Tupana'ga nde'i ve vvyakotyve'ga pe tuhu ti ga jiruhava pype ji pyri tuhē onhi'iġa ji ve javo.

⁹ Na tuhē reki ymyahū hako. Nhande japyakarama ymyahūva'ea rehe nhande ei: Aġwamo na jitehe nhande ve no. Imbuhuteheva'ea nombojipe'ai nhanderekote'varuhua nhande hugwi no mbatepyryva rekoa rypyypya pavēi. A'ereki nomombyryvi nhandereaporōġita. Nonoġatui nhandepy'a a'ero nhande monhi'iġukare'y ma Tupana'ga pe.

¹⁰ Ymyahūve'ga omondo imbuhuteheva'ea tombokai ti ikwava'ēhara'ga Tupana'ga pe javo. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara e'i ga pe pemondo ti javo. Ojikwaku ga ġwiġwia ti ti'u mbatepyryva tyhya no javo. Ndo'ui ga hajiheva'ea. Ojikwaku ga nahanahā ti nhanerembiheiparavuhua javo. Ojikwaku ga. A'ereki aherembikwatijara e'i ga pe pejikwaku ti javo. Jukwaha a'ero. Gandeaporōġita pe rūi aherembikwatijara e'i. Ganda'oa pe jate e'i aherembikwatijara. Ipyahuva'ea rehe Tupana'ga nhi'iġirē ndatekwava'javi tuhē aherembikwatijara rehe. Kirē nde'ia'javi aherembikwatijara ga pe.

Cristo'ga ombohete Tupana'ga yvagi pe

¹¹ Aġwamo Cristo'ga oko ikwava'ēhara'ga nduvihavuhuro oporavykyavo Tupana'ga pe imombyryvuka nhande ve. Koji'i pyryvamo nhande ve a'ero kiro. Vvyakotyve'ga nemiapoa pype rūi vvyakotyva'ea pype rūi ga reko i kwava'ēhara'ga nduvihavuhuro. Yvaga pype ga reko i Tupana'ga ruhava pype tuhē. Pea koji'i pyry hete Tupana'ga pe vvyakotyve'ga apoa hohe tenda hohe.

¹² Ohorame yvaga pype Tupana'ga ruhava pype ga ndogwerohoi bodes rekoa bezeros rekoa tomombo ti Tupana'ga yvyakotyve'ga ndekote'varuhua a'ero javo. Hekoa pyvō rūi ga oki yvagi pe a'ero. Gwekoa reka'voguka ojijukahara'ga pe ga omano yva rehe tahepy ji yvyakotyve'ga javo. Nahã ga ga ndepyi ga mbopiro'yavo avuirama gādekote'varuhua hugwi ogwovo yvaga pype opytavo. Ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga ipype.

¹³ Ymyahũ bodes rekoa touros rekoa no, a'ea ikwava'ēhara'ga hypyyypi israelitas'ga ndehe. Ombokai ga novilha. Ikotiamo novilha mbokaipavipyra yhya pyvō ga hypyyypi a'ea israelitas'ga ndehe. Israelitas'ga jikwakupave'ymame ikwava'ēhara'ga hypyyypi ga ndehe tomombo ti Tupana'ga gate'varuhua ga hugwi javo. A'ero israelitas'ga nda'oa tehe reki ga imombyryvukari. Hekoa rypyyypja nomombyryvukari israelitas'ga ndeaporoğita reki.

¹⁴ Koji'i pyryvamo Cristo'ga rekoa reka'vogukara mbatepyryva rekoa reka'voga hohe okwahyro pe ndehe. A'ereki nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga omombyry nhandeaporoğita. A'ereki Tupana'ga ra'ua avuiramava'ea opoko Cristo'ga ga nhikwava'egame Tupana'ga pe omanomo. Nдите'varuhui'i'i Cristo'ga okokatuavo. Pyryheteva'ero ga manoi tahepy ti ji ga javo. Nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga imom-bopavi nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhandeaporoğita mom-byryva nhandepy'a noğatuavo. Nurã nhande nhi'iği Tupana'ga pe. Tokoa'javyme ti ga ite'varuhua rehe javo Cristo'ga manoi nhande repyga. Tupana'ga nhi'iğa rupi avuiramave'ga nhi'iğa rupi ti ga toko javo ga manoi nhande repyga.

¹⁵ Nurãro ġwaramo Cristo'ga yvyakotyve'ga ndepyi omanomo ga mongovo Tupana'ga nhi'iğa rupi ipyahuva'ea rupi. Ndokopavi ga Moisésva'ea rembikwatijara rupi ymyahũva'ea rupi okote'varuhua ymyahũ. A'ero Cristo'ga manoi ga mbopiro'yavo gādekote'varuhua hugwi tuhu ti ga okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iğa ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ga pe ga mo'emo'eamo: "Aerē po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi nehē. A'ero po ti pe nduri peji jupa avuirama ji pyri nehē," ei ga onhi'iğa ipyahuva'ea rehe.

¹⁶⁻¹⁷ Ahe e'i: "Nahanahã po ti ga herekoi nhimbateruero nehē ji manorame nehē," ei ahe. Ahe manoe'ymame ga ndogwerekoi ahembatera. Ahe manorame po ti ga tomombe'u katu na'ē ahemanoa – kiroki ga gwepia ahemanoa. A'ereki ahe manorame jate pyry ga herohoi ahembateruera – kiroki ga pe ahe e'i jipe.

¹⁸ Nurã ymyahũ mbatepyryva manoi Tupana'ga nhi'iğame Moisésva'ea pe ikwatijaruka. A'ereki ahe ojuka mbatepyryva heka'voga hekoa Tupana'ga nhi'ipo'ruavo. "Kiro po ti Tupana'ga nopiriani onhi'iğa nehē," ei Moisésva'ea. "Kiro po ti ga imombyryvi nhande ve mbatepyryva manoro ġwaramo," ei ahe israelitasva'ea pe ymyahũ.

¹⁹ Moisésva'ea omombe'u pa katu na'ē israelitasva'ea pe nhaporemō Tupana'ga rembikwatijarukara ymyahũva'ea tokwaha ti ga javo. Imombe'upavirē israelitasva'ea pe Moisésva'ea ipyhygi bezeros rekoa bodes rekoa no. Yhya ahe ipyhygi no. Okotĩ ahe hekoa yhya pyvō. Ovelhas rava apopyra – kiroki aheremimoğwağipyra – a'ea ahe ipyhygi. Ahe opyhy nhungwava'javuhuva'ea hissopo. Oapytĩ

ahe nhungwawa'javuhuva'ea ovelhas rava apopyra pyvõ imondeva ikotimbyra pype. A'ea pyvõ ahe hypyyypy ikotimbyra Tupana'ga rembikwatijarukara rehe. Israelitasva'ea rehe ahe hypyyypy no.

²⁰ Kirē Moisésva'ea ei israelitasva'ea pe: “Nahanahã ti peko katu pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi. Nahã ga opota. Pehepia hekoa. Mbat-epyyryva manoro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga nhi'iga nhande ve ko a'itituhēva'ea – kiroki ganhi'iga e'i nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo. Ndojirojijyi ganhi'iga nhande ve,” ei Moisésva'ea.

²¹ Na jitehe Moisésva'ea hypyyypy hekoa tenda rehe. Tendapypeva'ea no – kiroki a'ea ikwava'ēharava'ea opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe nahã ga mboheteavo – a'ea rehe ahe hypyyypy mbatepyryva rekoa ymyahū.

²² Aerē nane'ymi hekoa ikwava'ēhara'ga hypyyypy mbatera rehe nhaporemo gwerevi tamombyry Tupana'ga pe javo – kiroki mbatera ga opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe. A'ea pyry pa Tupana'ga pe a'ero. Nane'ymi ġa ikwava'eġi Tupana'ga pe jukapyra rekoa heka'voga israelitas'ga ndepyga kiro po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero nehē javo ġa pe. A'ereki nahã e'i Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Ga ikwava'eġe'ymame jukapyra rekoa heka'voge'yma, Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'java.

²³ Mbatapyryva rekoa pyvõ Moisésva'ea omombyry Tupana'ga pe yvyakotyva'ea yvagipeva'ea'java'ea tenda tendapypeva'ea reheve. A'ereki Tupana'ga e'i na ahe ve. Pyry pa a'ea Tupana'ga pe a'ero. Hekoa ko yvyakotyva'ea mombyryhava. Yvagipeva'ea mombyryhava koji'i pyryvamo yvyakotyva'ea mombyryhava hohe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i na.

²⁴ Na tuhē. A'ereki Cristo'ga yvagi pe tuhē oho yvyakotyve'ga ndeaporoġita mombyryharamo. Pevo ga jipiukari aġwamo Tupana'ga rovai pyteri pe nhande repyga. Yvyakotyva'ea pype rūi ipojykahetehava pype rūi ga hoi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo vyva koty ymyahū.

²⁵ Ymyahū ano nanani ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga oho ipojykahetehava pype yvyakotyva'ea pype jukapyra rekoa herogwovo ipype.

Cristo'ga ki a'e te ga omano ojipeji gwekoa tuhē heka'voguka. Nomanoa'jaa'javi ga. Nurã ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga. ²⁶ Jypya Cristo'ga nomanoi a'ero. Aerē ga nomanoa'jaa'javi. A'ereki ojipeji ga omano. Mbapava koty ga jujukaukari omanomo ojipeji tamombo pa hete ji yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi javo. Nahã hahyro ga pe ojipeji.

²⁷ Yvyakotyve'ga ti tomano ojipeji. Omanorē po ti ġa tojipiuka Tupana'ga pe nehē. A'ero po ti ga ei ġandeaporoġitapyryva pe ġandeaporoġitate'varuhua pe nehē no.

²⁸ Yvyakotyve'ga javijitehe Cristo'ga manoi ojipeji. Onhikwava'ē ga ojijukauka. Nahã ga herekoi he'yjuhuve'ga ndekote'varuhua ojihe omanorame ġa ndepyga. Aerē po ti ga rura'javi ojipiukara'java vyva koty nehē. Uhura'javame po ti ga nomanoa'javi ġa ndepyga nehē. Nde'ia'javi po ti ga nehē: “Kiro po ti ji manoi imombo ġandekote'varuhua ġa hugwi.” A'ea rūi po ti ga ei nehē. Uhura'javame vyva koty po ti ga togweroho ġa ojupi yvagi pe ġa pokoga nehē – kiroki ġa opota hete garura uhu po ti ga nehē javo.

10

Cristo'ga omombo pa hete gandekote'varuhua avuirama

¹ Okorame Moisésva'ea rembikwatijara rupi israelitas'ga okwaha xunhi aerē po ti pyry hete nehē javo. Ga ndokwahapavi reki aerēva'ea pyryva'ea. Ano nanani ga heruri Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra okovo Moisésva'ea remimombe'ua rupi. Jukapyra nomombyryvi tuhē reki gandeaporoğita. Nonoğatui ġapy'a no. ² Po jukapyra omombyry, a'ero po ga ndojukaa'jaa'javi te hamo. Po jukapyra omombyry, a'ero po ga ei hamo: “Nihenonha'javi nhande nhanderekote'varuhua. A'ereki jukapyra nhande mbopiro'y jugwi avuirama,” e po ga hamo.

A'ea rūi reki ga ei. ³ A'ereki ano nanani herurame mbatepyryva jukapyra ga okwahava'java'ja okote'varuhagwera. ⁴ A'ereki touros rekoa reka'voga bodes rekoa reka'voga pavēi nomomborukari aherekote'varuhua ahe hugwi. A'iti a.

⁵ Nurā uhurame yvya koty Cristo'ga ei Tupana'ga pe: “Mbatepyryva jukapyra imbuhuteheva'ea reheve nde nderepotari. Nurā nde japoī jira'oa ji ve ji mongovo vvyakotyva'eramo.

⁶ Nerenhimohema'javi nde mbatepyryva imbokaipyra rehe imbuhuteheva'ea rehe no

– kiroki a'ea ga ojuka tomombo ti ga nhanderekote'varuhua javo.

⁷ Nurā ji ei nde ve jiruvihavuhuhetea pe: Agwa ji ami.

Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'īga rupi javo.

Nahā nerembikwatijarukara ji mombe'ui imamanipyra pype livro pype,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

⁸ Nahā Cristo'ga ei: “Nderepotari nde jukapyra mbatepyryva mbokaipyra no imbuhuteheva'ea no ojipea imbuhuteheva'ea no – kiroki a'ea ga ojuka tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe. “A'ea nhaporemō nde nderepotari enhimohema'jave'yma hehe.” A'ea Cristo'ga ei imbuhuteheva pe ojipea pe no – kiroki a'ea pe Moisésva'ea rembikwatijara e'i pemondo ti Tupana'ga pe javo.

⁹ Kirē ga ei gwuvihavuhuhete'ga pe: “Agwa ji ami. Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'īga rupi javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ea erame ga ei: “Ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe – perope omombe'u mbatepyryva jukapyra. Kiro ji vvyakotyve'ga mongoi Tupana'ga nhi'īpyahua rupi. A'ea Tupana'ga ipotari.” A'ea Cristo'ga ei o'erame Tupana'ga pe tako ti ji nenhi'īga rupi javo.

¹⁰ Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus Cristo'ga jijukaukari omanomo imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Nahā ga nhande mombyryvi avuirama toko ti ga Tupana'gareheva'ero avuirama javo. Ndojijukaukara'jara'javi ga. Ojipeji ga jijukaukari.

¹¹ Ymyahū ikwava'ēhara'ga ami oporavykyavo ikwava'eğa Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra ikwava'ēva'eğa. Kotihītihi ga ami ikwava'eğa imbokaita ġwiġwia jipi tomombo ti Tupana'ga israelitas'ga ndekote'varuhua javo. Emo mbatepyryva kwava'eğa nomomborukari tuhē reki gandekote'varuhua ga hugwi.

¹² Cristo'ga ki a'e te ojijukaukarirē ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rūi okovo huvihavamo. Ga ndojijukaukara'jara'javi. Ojipeji ga jijukaukari onhikwava'eğa tamombo pa hete ti ji vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. A'ero gamanoypyagwera jate pyry

Tupana'ga pe yvyakotyve'ga nhaporemō imomborukari okote'varuhua Jesus'ga pe okojirame. ¹³ “Aerē po ti Tupana'ga imombigukari nharōe'ŷve'ga popoakara ġa mongovo nhinhi'ġa rupi nehē,” ei Jesus'ga oopyga Tupana'ga pyri.

¹⁴ Ojipeji ga jujukaukari Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndeaporoġita mombyrypava avuirama inoġatuavo ġapy'a. Nahā ga ġa pokogi imombopava ġandekote'varuhua ġa hugwi.

¹⁵ A'ea Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhande ve no imombe'urame Tupana'ga nhi'ġa javo. E'i na'ē:

¹⁶ “Tupana'ga e'i:

‘Aerē ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'ġi israelitas'ġa pe nehē,’ ei Tupana'ga. ‘Nhinhi'ġa po ti ji imongi ġapy'a pe.

A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'ġa okovo pota hupi nehē.

Ga'akaġi pe po ti ji inoġi nhinhi'ġa

nahanahā peko katu ti javo ġa pe,’ ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁷ Aerē i'ei:

“‘Nahenonha'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua ġapyryve'yma reheve

ikwahapava'jave'yma nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁸ Tupana'ga imombopaheteukari nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma Jesus'ga manoro ġwaramo. Nurāro ġwaramo ndatekwava'javi mbatepyryva jukaa'java rehe. Ndatekwava'javi Jesus'ga manoa'java rehe no. A'ereki ojipeji omanomo ga omombo pa nhanderekote'varuhua nhande hugwi.

Xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe nhanenhimomiranama

¹⁹ Oreirū, oro'e ore. Pyry hete Tupana'ga pe nhande nhi'ġi ga pe kiro Jesus'ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo nhande repyga.

²⁰ Ymyahū ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe ga kwavi ogwovo hovapiahava cortina aherovai ogwovo ipojykahetehava pype. Pea Tupana'ga opojoyka hete ojive. Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe oho ipype taho ti Tupana'ga rovai pyteri pe nhinhi'ġa ga pe javo. Tegwete ojipe'ga hohava hovapiahava aherovai Tupana'ga pyri. Nurā ġa nonhi'ġi Tupana'ga pe pevo.

Nhande ki a'e te xanhi'ĩ Tupana'ga pe kiro Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Avuirama Jesus'ga oko. Nurā avuirama po ti nhande nhi'ġi Tupana'ga pe nehē.

²¹ Jesus'ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. Ga ko nhanderuvihavuhete'ga no Tupana'gareheve'ġa ndepiakatuavo nhande repiakatuavo nhande mongomongovo onhi'ġa rupi. ²² Nurā ti xanhi'ĩ Tupana'ga pe ga mboheteavo. Tiandereaporoġita katu ti xako ti Tupana'ga reaporoġita rehe jate nhanenhi'ġame ga pe. Xajiko hete tuhē ti ga rehe tianerendu ti ga javo.

Ymyahū ikwava'ēhara'ġa gwypygyypy mbatepyryva jukapyra rekoa ġa ndehe timombyry ġa javo. Ikwava'ēhara'ġa ġa hei yhya pyvō no timombyry ġa javo.

Na jitehe ojijukaukaro ġwaramo gwekoa reka'voguka Cristo'ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi imombyryva nhandereaporoġita inoġatuavo nhandepy'a. Nurā nhande piro'yro avuirama

nhanderekote'varuhua hugwi. Nahã ti nhandekokatuavo xanhiĩ Tupana'ga pe.

²³ Xanhimombe'upigyme ti ojohupe. Xa'e ti: Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus'ga omano nhanderepyga imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mongovo Tupana'ga pyri. A'ero po ti nhande ruvi ga pyri avuirama nhanenhi'iga ga pe a'ero nehẽ. A'ea ti xa'e ojohupe nhandejikohetepige'yma ga rehe. A'ereki Tupana'ga nopiriani onhi'iga. Ga e'i: "Aerẽ po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi. A'ero po ti pe nduri pejjjupa avuirama ji pyri nehẽ," ei ga.

²⁴ Tiandereaporoğita katu ti nhandejogwehe. Xa'e ti ojohupe: Xanhoarõ hete ti nhandejopokokatuavo.

²⁵ Xanhimono'ono'ombigyme ti. Xanhimono'õ ti Tupana'ga nhi'iga renduva. Jara'ga nonhimono'oğa'javi Tupana'ga nhi'iga renduve'yma. Ga ja rui ti xako. Nambegwei po ti Jesus'ga nhandepojkaharete'ga rura'javi nehẽ ta'e ti ji ga pe gandeaporoğita rehe javo. Nurã koji'i ti xanhombohoryory jipi Tupana'ga pyryva mombe'gwovo ojohupe nhandejikoheteavo ga rehe.

²⁶ Tikwaha nhande a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua nhanderekote'varuhua mombohara'ga mombe'ua. Ikwahavirẽ po nhande ndiakote'varuhuahai hamo. Po nhande xako te'varuhu aha jipi, a'ero nimombohavi nhanderekote'varuhua pe. A'ereki ahã nhande ve ojipe'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga jijukaukahara'ga. ²⁷ Ahaname nhanderekote'varuhua mombohavamano nhande kyhyji avuirama javo: Aerẽ po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: "Pendeaporoğita ko pehoagwama tata pype." A'ea po ti ga ei onhimonha'ngavo nhande rehe nehẽ. Hahy hete po ti nhande ve tata pype avuirama a'ero nehẽ. Nahã po ti ga oarõ'e'ÿve'ğa moka'nhybavi nehẽ.

²⁸ Ymyahũ israelita'ga reko'e'ymame Moisésva'ea rembikwatijara rupi ite'varuhu ga pe. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara rehe ga ndokoi. Garekote'varuhua kwahavame ga ei: "Ndokoi ga aherembikwatijara rupi. Oko te'varuhu ga a'ero. Ore ga repiagi." Po doisve'ğa ei a'ea, po trẽsve'ğa ei, a'ero ganduvihava'ğa ga jukai. Ndoporogwetygi ga ga ymyahũ.

²⁹ Agwamo po ti ite'varuhuhetero ojipe'ga pe kaitu nehẽ ga erame: "Ndajikogi ji Cristo'ga rehe. Ndakoi po ti ji ganhi'iga rupi nehẽ. Ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rui." Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehẽ. A'ereki ga ombotegwete Tupana'ga ra'yra'ga.

Omano Cristo'ga heka'voguka gwekoa okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi imombo vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua ga hugwi. Nahã ga ga mombyryvi tonhiĩ ti ga Tupana'ga pe javo. Po akoja'ga ite'varuhuve'ga pyryvamo Cristo'ga manoro gwaramo ga pe. Po ga aerẽ e'i: "Ndikwahyi reki ji rehe gamanoa. Omano tehe reki ga," e po ga. Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehẽ.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka Cristo'ga pyryva ga pe ga pokoga novia. Emo ojikopotare'ymame Cristo'ga rehe ga Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehẽ.

³⁰ Tikwaha hete nhande Tupana'ga. Gaha e'i: "Jihi po ti ajipy ga ndehe nehẽ.

Ga ndekote'varuhurame po ti ji ikwepygi gāndekote'varuhua nehē ikwahavuka hahyva'ea gā pe nehē," ei ga.

Onhi'iga'javame ga ei:

"Jihi po ti amondo hahyva'ea jijiheve'ga pe nehē gā ndekote'varuhurame," ei Tupana'ga nhandepojykaharete'ga.

Na tuhē po ti nhande ve nhande rekote'varuhurame nehē.
³¹ Tupana'ga ko avuiramave'ga. Ga imondorame hahyva'ea nhande ve ite'varuhuhetero nhande ve a'ero.

³² Pekwahava'ja ti ymya'iva'ea. Ymya'ī Tupana'ga okwahavuka Cristo'ga pe me. Ga ga kwahavukarirē pe me pejiko pe ga rehe. A'ea rupi penhimomirana pe ojipe'ga imondorame hahyheteva'ea pe me. Ndapejikopigi pe ga rehe penhimboitavo hahyrame pe me. ³³ Cristo'ga arōe'ŷve'gā pe mbotegwetei he'yive'ga ndovaki pe nderekomemuamo imondovo hahyva'ea pe me pejikoga gwaramo Cristo'ga rehe. Aerē ojipe'ga pe gā te'varuhuro imondovo hahyva'ea gā pe. Hahyrame gā pe pe jikoty'ari gā pavēi gā pokoga. A'ero hahyramo pe me no.

³⁴ Peporogwety pe cadeiapypeve'ga no. Tupana'ga arōe'ŷve'gā gā mongi ipype. A'ereki Tupana'ga arōe'ŷve'gā ndopotari gā jikogame Tupana'ga rehe. Ojipe'ga ipyhygaharame ojive pembatera pe hugwi pe napendoryndorypigi reki. A'ea rupi pe ei: "Orogwereko ore pyryva'ea yvagi pe. Koji'i pyry yvagipeva'ea yvyakotyva'ea hohe. Yvagipeva'ea niymyani. Ndopavi," pe'e pe ikwahava.

³⁵ Nurā ti tapejikopigi Tupana'ga rehe. Pe jikohetero gwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri ikwepykava pyryva'ea pe me nehē.
³⁶ Penhimomirana ti a'ero ga nhi'ipo'ruavo Tupana'ga nopiriani gwembi'eagwera javo. A'ero jate ti ga imombyryvi pe me pe nderogwovo pe mongovo avuirama yvagi pe ojipyri nehē. ³⁷ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

"Aere'ī po ti ga ruri nehē

– kiroki ga pe gā e'i ga po ti uhu nehē javo.

Nambegwei po ti ga ruri nehē,' ei Tupana'ga," e'i ikwatijaripyra.

³⁸ "Nane'ymi po ti nhiremimombyryve'ga jikogi ji rehe okovo jipi,' ei Tupana'ga.

A'ero po ti gā ndekoi ji pyri avuirama nehē.

Po gāmbysteripeve'gā ndojikoga'javi ji rehe ojipe'avo ji hugwi ojipe'gā pojihuva gwaramo,

a'ero po ti ji ndajiroryvi gā ndehe nehē,' ei Tupana'ga," e'i ikwatijaripyra.

³⁹ Kiroki gā ojipe'gā pojihu ojipe'avo Tupana'ga hugwi ojikoge'yma ga rehe – gāhā po ti oho hahyva'ea ruvihava pype opytavo avuirama oka'nhymbava nehē.

Nhande ki a'e te, gā ja rūi nhande xako. Ojipe'gā ja nhande xako. Ojikhetero gwaramo Tupana'ga rehe po ti gā ndekoi avuirama ga pyri nehē. Ga ja tuhē nhande rekoi nhandejikoga ga rehe.

11

Ymyahūva'ea ojiko hete Tupana'ga rehe

¹ Nhandejikoga gwaramo Tupana'ga rehe nhande ei: Nahanahā po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē. Ndihepiapavi ve Tupana'ga remimombyryva nhande ve. Emo Tupana'ga nopiriani

ḡwembi'eagwera. Nurā po ti nhande hepiapavi garemimombyryva nehē, xa'e nhande ikwahaheteavo. Ndirojiji nhande nhanenhi'iga heroviaheteavo.

² Israelitas'ga nemboypya nhaneremboypya jikoga ḡwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei ahe mombe'gwovo hako: “Pry hete ga ojikoga ji rehe,” ei ga hako.

³ Nhandejikogame Cristo'ga rehe nhande ei ikwahava: Ymyahū Tupana'ga oapo yvya yvaga reheve javo jupe hako. A'ero yvya ojihu yvaga pavēi hako. Mbatera rūi ga oapo yvagamo vyvaramo no. A'ereki ganhi'iga rupi te oko. A'ero jate jipiukari nhande ve, xa'e nhande.

⁴ Ymyahū ojikoga ḡwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea heruri imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe hako. Nurā Abelva'ea remimbuhuteheva'ea koji'i pry Caimva'ea remimbuhuteheva'ea hohe Tupana'ga pe. Abelva'ea jikoga ḡwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei: “Pry hete Abel'ga imbuhua ji ve,” ei ga.

Abelva'ea jikoga ḡwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari aḡwamo vehevi nhande ve ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe javo. Nahā Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari nhande ve ahe manoheterē. Nurā nhande ei: Pry nhande jikogi Tupana'ga rehe Abelva'ea ja.

⁵ Ymyahū ojikoga ḡwaramo Tupana'ga rehe Enoque'ga nomanoi. A'ereki Tupana'ga gwerojiupiripe ga rerogwovo yvagi pe ga momanoukare'yma. Nurā vyvakotyve'ga ndohepiaga'javi ga rekarama. Ohoa renonde Enoque'ga Tupana'ga mbohoryvi ojikoga ḡwaramo ga rehe. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ea rehe.

⁶ Kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe – ga rehe Tupana'ga ndohoryva'javi. Kiroki ga onhi'ī pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo – gaha ti togwerovia hete, Tupana'ga okoji okovo jiruvihavuhetero javo. Ojipeva'ea po ti ga togwerovia javo: “A'itituhēva'ea rehe Tupana'ga nhi'igi ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ga okwaha pota hete Tupana'ga – ḡa pe Tupana'ga imombyryvi.” A'ea ti ga te'i ojikoheteavo Tupana'ga rehe – kiroki ga onhi'ī pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo.

⁷ Ymyahū ojikoga ḡwaramo Tupana'ga rehe Noéva'ea Tupana'ga rendukatui Tupana'ga omomoranduvame. Tupana'ga ei ahe ve: “Nahanahā po ti ite'varuhuro pe me yvya koty nehē. Okyrahivuhu po ti pe me nehē. Pe ndapehepiagi ve nava'ea,” ei Tupana'ga Noéva'ea pe.

Henduvame Noéva'ea heroviahetei Tupana'ga nhi'iga. Nurā ahe japoi yhara ruvihavuhua. “Tonhinhamba ti nhirembirekohēa, jira'yra'ga, nhikunhamembyra'ga ipype ji pavēi xamanoyme ti yhya pype javo,” ei ahe.

He'yjuhuva'ea vyvakotyva'ea ndojikogi Tupana'ga rehe heroviare'yma ganhi'iga. Noéva'ea ki a'e te ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurā Tupana'ga ei Noéva'ea pe: “Ndepyry hete nde ejikoga ji rehe,” ei ga. Nahā Noéva'ea imboukwahavukari vyvakotyva'ea rekote'varuhua reki.

⁸ Ymyahū ojikoga ḡwaramo Tupana'ga rehe Abraōva'ea Tupana'ga rendukatui ga erame: “Ejijyi ti egwya hugwi. Eheja ti eje'yja'ga. Hajiheve'ga gwyri pe ti eho,” ei Tupana'ga Abraōva'ea pe.

Ga renduvame Abraōva'ea hoi a'ero okovo ganhi'iga rupi ogwovo ogwya hugwi mome tuvi ḡagwya javo ikwahave'yma. Ahe vahemame hajiheva'ea gwyri pe Tupana'ga ei hepiuka ahe ve: “Arove'ga gwyri ti ji imondo nde ve nehē,” ei Tupana'ga Abraōva'ea pe.

⁹ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe, pevo Abraão'ova'ea herojijijijyi tendas gwuhava imohimohina pevova'ea gwyri pe. A'ereki Tupana'ga e'i: "Avo've'ġa gwyrta ti ji imondo'i nde ve nehē," ei Tupana'ga ahe ve.

Pevova'ea gwyrta pe ahe herojijijijyi tendas imohimohina hajiheva'ero. A'ereki ahe ndogwerekoi ve ogwyrta pevo. Na jitehe pevova'ea gwyrta pe jitehe aherakykwepoharava'ea herojijijijyi tendas imohimohina Isaquveva'ea Jacóva'ea pavēi nhaneramonhava'ea. A'ereki Abraão'ova'ea ra'yrava'ea pe Isaquveva'ea pe Tupana'ga ei no: "Avo've'ġa gwyrta ti ji imondo'i nde ve nehē," ei Tupana'ga Isaquveva'ea pe. Aerē a'ea jitehe ga e'i Isaquveva'ea ra'yrava'ea pe Jacóva'ea pe.

¹⁰ Ojiko Abraão'ova'ea Tupana'ga rehe herojijijijyita. A'ereki ahe e'i oyvyteri pe: "Tupana'ga ojapyaka na'ē cidade rehe nahanahā ti ji japokatu nehē javo. Ndopavi po ti Tupana'ga rembiapo a cidade yvagi pe nehē." A'ea ahe ei ogwovo pota pevo tapyta ti ji ipype yvagipeva'ea pype nehē javo.

¹¹⁻¹² Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Sarava'ea tuhē ahe ra'yramo. Ahe ra'yramo okoa'jave'ymame yvyvo oxava'ero ġwaramo. Ymya Abraão'ova'ea ndata'yra'javi oxava'ehetero ġwaramo Sarava'ea rembirekova'ea. A'ea rupi vehevi ahe ra'yramo Sarava'ea pe. A'ereki Tupana'ga Sarava'ea mbota'yruka Abraão'ova'ea pe. A'ereki ahe ojiko hete ga rehe ga rerovia ga erame ahe ve: "Aerē po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehē," ei ga ahe ve.

Sarava'ea gwa'yrava'ea mbo'ari a'ero Abraão'ova'ea ra'yrava'ea. Aerē he'yjuhu Abraão'ova'ea rakykwepohara'ġa. Jaytata'ia he'yjuhu yvagi pe. Na jitehe aherakykwepohara'ġa he'yjuhu jaytata'ia ja. He'yjuhu y'ytigā hay'iuhuva'ea ypihua ruvihavuhua rembeyvyriva'ea. Nhande nimo'embavi reki y'ytigā hay'iuhuva'ea maramomi he'yjuhua javo. A'ereki he'yjuhu hete. Na jitehe nhande nimo'embavi Abraão'ova'ea rakykwepohara'ġa. A'ereki ġa he'yjuhu hete y'ytigā ja hay'iuhuva'ea ja.

¹³ Ymyahū ojikoga Tupana'ga rehe ahe omanomba: Sarava'ea, Abraão'ova'ea, Isaquveva'ea, Jacóva'ea. Ndopyhygi ve ahe yvya – kiroki a'ea pe Tupana'ga ei ahe ve avove'ġa gwyrta ti ji imondo'i nde ve nehē javo. Opapavipe ahe. Tupana'ga eagwera ahe ve ndohoi ve japiavo. Ahe e'i pa reki: "Aerē po ti ga imbuhuri tuhē nhande ve nehē. A'ereki ga e'i nhande ve nahanahā po ti ji pe pokokatui nehē javo. Nahā ga ega'ei nhande ve," ei ahe. A'ea ahe epavi ga reroviaheteavo omanombavame ojikoheteavo ga rehe gworygworyvamo ganhi'igā rehe ojive. Ojipeva'ea pe ahe ei javo: "Gagwyrripeve'ġa ja rūi ko nhande. Avova'ea rūi ko nhande," ei ahe. "A'ereki yvyakotyva'ea ko nhandegwyrta rūi," ei ahe.

¹⁴ Kiroki ġa e'i a'ea – ġa okwahavuka ojeaporoġita. A'ero ġanenduhara'ġa ei: "Hajiheva'ea ġa opota hete ojive a'ero yvya," ei ġa.

¹⁵ Po Abraão'ova'ea aherakykwepoharava'ea pavēi ojivy pota ogwyrteri pe, a'ero po ahe ojivyrripe ogwovo ogwyrteri pe gwe'yjava'ea pyri. ¹⁶ Ndojivypotari ahe reki. A'ereki ahe e'i: "Koji'i nhande tipota hajiheva'ea – kiroki a'ea koji'i pyry hete nhandegwyrtera hohe avova'ea hohe no. Yvagipeva'ea nhande tipota," e'i pa ahe.

Nurā Tupana'ga poyjahetero ahe rehe javo: "Ji ko ġanduvihavuhetero ġanemimbohetharamo." A'ea Tupana'ga ei gworyvamo ahe rehe imboavujkwepava cidade ahe ve yvagi pe.

17 Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraão'ova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi. A'ereki Tupana'ga e'i Abraão'ova'ea pe: “Ejuka ti eja'yra'ga Isaque'ga ga kwava'ega ji ve ikwava'ēhava rehe.” A'ea Tupana'ga ei Abraão'ova'ea pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe tahepia ji Abraão'ga remiarōhetea ji rehe javo.

Ymya'ī Tupana'ga e'i jipe Abraão'ova'ea pe: “Aerē po ti ji imombyryvi nde ve nehē. He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ga nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

Ojipeji ahera'yrava'ea! A'ea vehevi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraão'ova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi.

18 Ojipea pe Tupana'ga e'i jipe Abraão'ova'ea pe: “Isaque'ga rakykwepohara'ga jate po ti oko nderakykwepoharamo nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

19 A'ea Abraão'ova'ea ikwahava'javi javo: “Tupana'ga pe nonhimimiva'ea. A'ereki ga ipopoaka. Nurā po ti ga Isaque'ga mbogwerava'javi nehē ga manorē. He'yjuhu po ti jirakykwepohara'ga a'ero nehē,” ei Abraão'ova'ea.

Na tuhenha'ja reki. A'ereki Tupana'ga ndojukaukari reki ahe ve. A'ero Abraão'ova'ea ei: “Kiro po ti Isaque'ga ruva'javi ji pyri nehē!” A'ea ahe ei ahe rerogwovo ġwonga pe. Nurā nhande ei: Isaqueva'ea mombe'ua ko okwerava'jave'ga mombe'ua ja.

20 Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Isaqueva'ea imombyryvi gwa'yrava'ea pe memei Jacóva'ea pe Esaúva'ea pe no o'erame: “Nahanahā ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Isaqueva'ea ei gwa'yrava'ea pe.

21 Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Jacóva'ea imombyryvi Joséva'ea ra'yrava'ea pe memei ġwymymimova'ea pe o'erame: “Nahanahā ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Jacóva'ea ei Joséva'ea ra'yrava'ea pe omanoa renonde. Nanime ahe Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde javo ojikoga ve vyra rehe onhova'apyna.

22 Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Joséva'ea ei omanoa renonde: “Ji manorē po ti pe hoi avo hugwi Egitopeve'ga gwyrā hugwi upa nehē. A'ea rupi ti peroho nhikaġagwera pejupi.” A'ea Joséva'ea ei oje'yjava'ea pe Israelva'ea rakykwepoharava'ea pe.

23 Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea yembora Moisésva'ea mimi ahepo'ria pavēi ahe arirē. A'ereki Faraóva'ea Egitopeva'ea ruvihavava'ea e'i ojipyryva'ea pe: “Pejuka ti israelitas'ga nda'yra'ga akwaimbae'ga ġa arame,” ei Faraóva'ea.

Moisésva'ea re'yjava'ea ko Israelva'ea rakykwepoharamo israelitasramo. Ahe ndokyhyji reki Faraóva'ea hugwi Moisésva'ea yembora ahepo'ria pavēi gwa'yrava'ea mima. A'ereki ahe e'i: “Ikatu hete nhandera'yra'ga Moisés'ga.” A'ea ahe ei gwa'yrava'ea mima trēs jahya mondovo.

24 Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea ei oyvuakarame: “Te'ia'javyme ti ġa ji ve: ‘Nde ko Faraó'ga ra'yrahēa ra'yra Egitopevehēa ra'yra.’ A'ea ti ġa te'ia'javyme ji ve,” ei Moisésva'ea. ²⁵ “Te'i ti ġa ji ve kiro: ‘Nde ko israelitas'ga nda'yra Tupana'ga remimo'ēhara'ga nda'yra.’ A'ea ti ġa te'i,” ei Moisésva'ea.

“Egitopeve'ga imondoi hahyva'ea israelitas'ga pe jipi. A'ero po ti ji israelitas'ga pokogi nehē. Hahy po ti ji ve a'ero nehē no. Hahyva'ea ko koji'i pyry ji ve kiro Faraó'ga mbatera rerekoa hohe avuiramarūiva'ea hohe,” ei Moisésva'ea. “Po Egitopeve'ga pyri ji pytai jigwojigwovo toryvi pe

herekovo ikatuva'ea jijive, a'ero mara'ngu po ti jipohia Tupana'ga hugwi jirekote'varuhuavo nehē? Ndakote'varuhupotari ji,” ei Moisésva'ea.

26 “Tupana'ga e'i: ‘Aerē ti ji imombyryhetei israelitas'ga pe ganduvihavuhuhete'ga mondovo ga pyri nehē pokoguka.’ A'ea Tupana'ga ei,” ei Moisésva'ea. “A'ea ji heroviahetei garura pota ga ti omombyry ji ve nehē javo,” ei Moisésva'ea. “Hahy po ti ji ve nehē ji ruvame jire'yja'ga pyri ga mbuhua,” ei ahe. “Hahyva'ea ko koji'i pyry reki ji ve Egitopeve'ga mbaterateuhua rerekoa hohe,” ei Moisésva'ea.

27 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea hejari Egitopeve'ga gwyrā ogwovo. Ndokyhyji ahe Faraóva'ea hugwi Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea hugwi ahe nhimonha'ngaheterame. Onhimomirana Moisésva'ea opohire'yma Tupana'ga hugwi ogwovo. A'ereki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe ndaha'oive'ga rehe ga kwahaheteavo. Ahe ga kwahahetero gwaramo Tupana'ga ahe monhimomiranami.

28 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea japoī toryva Páscoa ti'u ti a'ea rupi javo. Ahe hypyypyjukari ovelha ra'yrypya rekoa israelitasva'ea pe porta rembeyvra rehe. Israelitasva'ea pe ahe ei: “Aerē po ti Tupana'ga kwavi Egitopeve'ga nda'yrypyve'ga jukauka ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe nehē. Po ti ga hepiagi jukapyra rekoa penonga rehe nehē, a'ero po ti ga ndojukaukari penda'yrypyve'ga nehē,” ei Moisésva'ea. Nahā Moisésva'ea israelitasva'ea mbo'ei ojikoga Tupana'ga rehe okovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

29 Ymyahū ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hokatu-pavi ypihua rahava mar Vermelho rahava. Opyvo ahe hokatui aherovai yvya pikağa gwaramo. A'ereki Tupana'ga omboja'o yhya ahe ve. Egitopeva'ea reki ohopotarame otypyvy ypy pe he'yjuhuva'ea. A'ereki Tupana'ga omonhovati'a'ja yhya ahe rehe.

30 Ymyahū ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hoahoi cidade atimatimana Jericó atimatimana ogwyrarūiva'ea. Sete dias israelitasva'ea hoi nhatimatimana. Nurā cidade rokairungava Jericó rokairungava i'ari ahe ve ahe jikoga gwaramo Tupana'ga rehe.

31 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe kunhangwerava'ea Raabeva'ea akwaimbae'ga upaharava'ea nomanoi Jericó pe hokairungava arame. A'ereki ahe onhinondeepiaharava'ea mboapygi israelitasva'ea mboapygi ahe rurame ojipyri torohepia nhimi ndegwyrā javo. Raabeva'ea ahe mimi gwonga pe a'ero Jericópeva'ea hugwi tomanoyme ti ga javo. Nurā Tupana'ga nomoka'nhyimi Raabeva'ea momanoukare'yma. Hokairungava arame he'yjuhuva'ea Jericópeva'ea manoi ojikoge'yva'ea Tupana'ga rehe.

32 Jarava'ea po ti ji namombe'upavi nehē. A'ereki ahe he'yjuhu ymyahūva'ea – kiroki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurā po ti ji namombe'ui Gideōva'ea, Baraqueva'ea, Sansāova'ea, Jeftéva'ea, Daviva'ea, Samuelva'ea, Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea no. Nomombe'upavi po ti ji Tupana'gareheva'ea ahe re'yjuhuro gwaramo.

33 Ymyahū ahe jikoga gwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ahe pokogi. Nurā jarava'ea huvihavava'ea gwyrīpeva'ea monhambavi ahe apitipiti-avo.

Jarava'ea rekokatui ojipeva'ea pokokatuavo ahe mongomongovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

Jarava'ea pe Tupana'ga ei amombyry po ti ji pe me nehē javo. A'ereki ahe ojiko ga rehe. Tupana'ga nopiriani onhi'iga.

Jarava'ea pokoga Tupana'ga imbojurutyvi ja'gwara'java'ea leðes to'uyme ti jireheve'ga javo.

³⁴ Jarava'ea pokoga Tupana'ga imombigukari tatauhua popoakara. Nomanoi ahe ipype a'ero ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe.

Jarava'ea ojiheva'ea Tupana'ga ndojukaukari ojipeva'ea pe ahe ahe jukapotarame haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ.

Jarava'ea popoakare'ymame Tupana'ga ahe mbopopoakari. A'ereki ahe ojiko ga rehe.

Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe jarava'ea ndokyhyji otavuka og-wyripeva'earüiva'ea pe soldadosva'ea pe ahe monhana he'yjuhuva'ea monhana.

³⁵ Kunhangwerava'ea jikogi Tupana'ga rehe gwa'yrava'ea manorame. Nurã Tupana'ga ahera'yrava'ea mbogwerava'javi ahe mondoa'java ahe'yembora pe.

Nahã ymyahũ Tupana'gareheva'ea rekopavi ojikoheteavo Tupana'ga rehe gwe'yjuhuro hako. Emo ymyahũ jarava'ea pe hahy hete reki ahe jikoga gwaramo Tupana'ga rehe hako. He'yjuhu ahe no.

Jarava'ea pe Tupana'ga arõe'ÿva'ea imondoi hahyva'ea ahera'oa moatãhava pyvõ ika'mbika'mbiga ahekağa pepohi ti Tupana'ga hugwi javo. "Pe pohirame Tupana'ga hugwi po ti ore ndopojukai nehẽ," ei Tupana'ga arõe'ÿva'ea Tupana'gareheva'ea pe.

A'ero Tupana'gareheva'ea ei reki: "Ndoropohiri tuhẽ po ti ore Tupana'ga hugwi nehẽ. Pe ore jukarẽ po ti Tupana'ga ore mbogwerava'javi ore rerogwovo yvagi pe nehẽ ore mongovo avuirama ojipyri nehẽ," ei ahe. "Koji'i pyry hete ore ve orehoa yvagi pe Tupana'ga pyri oreruva hohe yvya koty." A'ea ahe ei opohire'yma Tupana'ga hugwi omanomo.

³⁶ Jarava'ea pe hahyhetero no ahe jikoga gwaramo Tupana'ga rehe. Okote'varuhuva'ea ahe rerekomemui ahe mbotegweteavo ahe mondo-hondohoga ipira apopyra pyvõ ahe kwaekwa itanhuramuhũa pyvõ no ahe momboa cadeia pype no.

³⁷ Tupana'gareheva'ea jukavo okote'varuhuva'ea imombomombori ita ahe rehe.

Yvakytihavuhua pyvõ serrote pyvõ okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea rovaja'rogi ahe jukavo.

Toko te'varuhu ti Tupana'gareheve'ga javo okote'varuhuva'ea ahe mbo'epotari ite'varuhua rehe.

Haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea jukai.

Tupana'gareheva'ea ndukatujuhu herojijyjijyita ojipejipea pe. A'ereki okote'varuhuva'ea omondomondo ahe ojihugwi. Mbiara pira ko Tupana'gareheva'ea piramo ovelhas pira. Bodes pira ahepiramo no. Ndog-werekoi tuhẽ ahe mbatera. Ite'varuhu hete okote'varuhuva'ea ahe ve imondomondovo hahyheteva'ea ahe ve.

³⁸ Nahã okote'varuhuva'ea rekote'varuhui ahe ve pe jikoga gwaramo Tupana'ga rehe javo ahe ve. Po nduvi okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea pyri hamo gareheva'ea pyryhetero gwaramo. Okote'varuhuva'ea ote'varuhuro gwaramo ahe ve Tupana'gareheva'ea herojijyjijyi ogwoogwovo ongae'ÿi me yvytyruhu pe no. Nduvi ahe onga pe. Ita kwaruhua pype ahe rüvi yvya kwaruhua pype no nhaneronga javo jupe.

³⁹ Ahe mombe'gwovo Tupana'ga ei: “Pyry hete jireheve'ga nhaporemo ojikheteaveo gwaramo ji rehe ojipe'ga te'varuhurame ga pe,” ei Tupana'ga.

Ymyahũ ahe manoe'ymame Tupana'ga ei ahe ve: “Aerẽ po ti ji imombyryvi pe me pepokohara'ga mondovo pe pyri nehẽ.” A'ea Tupana'ga ekatui ahe ve ojiheva'ea pe ymyahũ hako.

Ahe manorame Tupana'ga nomombyrypavi ve ahe ve. A'ereki ga nomonoi ve ahepokohara'ga Cristo'ga yvya koty. A'ero Cristo'ga nomanoi ve ahe ve. Nomombori ve ga aherekote'varuhua. Ndogwerohoi ve ga ahe Tupana'ga pyri. Na tuhẽ Tupana'ga nomombyrypavi ve ymyahũva'ea pe ahe manorame. ⁴⁰ A'ereki ga gwerohouka pota ymyahũva'ea ojipyri nhande rerohoukarama jate ojipyri. Nahã koji'i pyryvamo nhande ve. Tupana'ga po ti omombyry hete ymyahũva'ea nhande mombyryheterame yvagi pe nehẽ.

12

Tupana'ga onhi'igahy nhande ve toko katu ti ga javo

¹ Xako pa ti ahe ja Tupana'ga nhi'iga rupi nhanenhimomiranama ikwahava'java ahereaporogita. A'ereki ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe he'yjuhuva'ea ymyahũva'ea okwahavuka nhande ve nahanahã ore orojiko Tupana'ga rehe javo. Nurã nhandekovo Tupana'ga nhi'iga rupi xapohi pa ti ojipeva'ea hugwi – kiroki a'ea nianemongoukari Tupana'ga nhi'iga rupi. Xajipokwaha nhande nhanderekote'varuhua rehe nhandepohipotare'ymame jugwi. A'ero nhanderekote'varuhuro gwaramo nhande ndiakokatui ganhi'iga rupi. Nurã xapohi hete tuhẽ ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xanhimomirana ti a'ero javo: Ganhi'iga rupi ti xako ga ero gwaramo.

² Xajapyaka katu ti Jesus'ga rehe. Gaha nhande mbojiko Tupana'ga rehe ikwehe. Nane'ymi ga nhande pokogi pejiko hete ti avuirama Tupana'ga rehe javo. Aerẽ po ti ga rura'javi nhandererohoharamo nhande rerogwovo ojupi Tupana'ga pyri nehẽ.

Ymyahũve'ga ojuka ojipe'ga yva rehe ga mbotegweteavo peko te'varuhu pe javo. Ombotegwetea Jesus'ga ikwahavi a'ero vyakotyve'ga omondorame yva rehe. Nonhimboahivi ga reki ga pe. Ga nhimomiranami yva rehe onhimondouka ga pe javo: “Na hahyro ji ve yva rehe,” ei Jesus'ga. “Ako pota hete ji Tupana'ga nhi'iga rupi nhimanomo vyakotyve'ga ndepya imombo gande'kote'varuhua ga hugwi nehẽ. Aerẽ po ti ji roryhetei nehẽ,” ei ga.

Jesus'ga manorẽ Tupana'ga ga mbogwerava'javi. Kirogwe Jesus'ga apygi nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rui yvagi pe. Huvihavuhuhetero ga hoi Tupana'ga javijitehe.

³ Pemondo ti pejeaporogita ga rehe imohina ga onhimomirana okote'varuhuve'ga te'varuhua pe javo. Po ti pe imonoi pejeaporogita ga rehe, a'ero po ti pe napene'oi penhimomiranama nehẽ. A'ero po ti pe ei nehẽ koji'i xajiko hete ti Tupana'ga rehe javo. ⁴ Ojuka ga Jesus'ga okote'varuhuro gwaramo. Ga nde'i ve pe me pe juka pota: “Tijuka ti ga.” A'ea rui ga e'i pe me pe imombipotarame gande'kote'varuhua.

⁵ Pemoka'nhy po pe Tupana'ga nhi'iga. Tonhimomirana ga javo ga nhi'igi pe me. Pe me ga ei jira'ya'ga. A'ea ga okwatijaruka ahe ve hako imombe'gwovo. A'ero aherembikwatijara i'ei:

“Jira'yramo ti eko hete Tupana'ga nhi'iga rehe
ga embo'erame onhi'igahyavo nde ve toko katu ti ga javo.
Tanere'ouhūi ti enhiroyrōe'yma
ga ikwahavukarame nderekote'varuhua nde ve.

⁶ A'ereki Tupana'ga ombo'e gwemiarōheteve'ga onhi'igahyavo ga pe
toko katu ti ga javo.

Ga omondo hahyva'ea ga pe nhaporemo
jira'ya'ga javo ga pe.”

A'ea ikwatijara i'ei pe monhimomiranama.

⁷ Penhimomirana ti hendukatuavo Tupana'ga nhi'iga ga pe
mbo'erame onhi'igahyavo pe me. A'ereki ga pe ndereko katu
nhandervamo. Na tuhē. Nhandera'ya'ga pe nhaporemo nhande
xanhi'igahy jipi ganduvamo toko katu ti ga javo. ⁸ Po Tupana'ga
nonhi'igahyi pe me pe mbo'ee'yma, a'ero pe peko gara'ya'garūiva'ero
ojihuteheva'ero ga pe. A'ereki gwa'ya'ga nhaporemo ga ombo'e
onhi'igahyavo ga pe toko katu ti ga javo.

⁹ Irūa ji ei pe me kiro: Nhanderuva'ga vvyakotyve'ga, gahā nhande
mbo'e onhi'igahyavo nhande ve toko katu ti ga javo. Ganhi'iga
nhande tihendu katu nhandekokatuavo. Tupana'ga ko nhandervete'ga
yvagipeve'ga. Ganhi'iga kaitu ti tihendu katu nhandekokatuavo. Po
nhande ganhi'iga rendukatui, a'ero po ti ga nhande mongoi avuirama
ojipyri nehē.

¹⁰ Nhanderuva'ga vvyakotyve'ga, gahā onhi'igahy nhande voja'irame
nhande mbo'eavo nhande mongovo gwemimbotarimo nahā ko pyry a'e
ji javo nhande ve.

Tupana'ga ki a'e te ipotari nhandepyryva nahā ko pyry pe me javo.
“Tapyry ti ga ji ja okokatuheteavo,” ei ga. Nurā ga nhande mbo'ei
onhi'igahyavo nhande ve imondovo hahyva'ea nhande ve toko katu ti
ga javo. ¹¹ Ga nhi'igahyrame nhande ve nhande mbo'eavo, nhande
nianderoryroryvi te na'ē ite'varuhu ji ve kiro javo. Hahy nhande ve.
Emo aerē nhande rekokatuhetei nhanenhimomiranamame jupe hen-
dukatuavo nhanenhimbo'eavo. U katu nhandepy'a a'ero.

Tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga

¹² Penhimbojiko hete ti Tupana'ga rehe a'ero pejoryjoryvamo ga
rehe. Penhimboita ti. Pe'ji ti tako ti Tupana'ga nhi'iga rupi javo.

¹³ Pemombyryva'ja ti pejeaporoğita. Nane'ymi ti ga rehe jate pejiko
hete. A'ero po ti pe ndekokatui nehē. A'ero pe ndepiagame po ti pem-
byteripeve'ga ojikokatue'yve'ga herojijyi ojeaporoğita okovo Tupana'ga
nhi'iga rupi jate no. A'ero po ti ga ndokote'varuhua'javi nehē.

¹⁴ Penhoarō hete ti inoğatuavo pejipy'a. Pearō hete ti ojipe'ga
nhaporemo inoğatuavo gapy'a. Peko pyry ti pejikovo Tupana'ga nhi'iga
rupi. Nduvi po ti ga Tupana'ga pyri nehē – kiroki ga ndokopyryvi.

¹⁵ Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga
ojikoge'yma Tupana'ga rehe? Po ga ndojikogē Tupana'ga rehe, a'ero
po ti Tupana'ga nomombyryvi ga nehē. Penhi'ī ti ga pe a'ero ejiko ti
Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ga jikogame Tupana'ga rehe Tupana'ga
ga mombyryvi nehē.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga
Tupana'ga renoite'varuhuavo jipi igwaigwavete okoe'yma ganhi'iga
rupi. Po nahā, pembyteripeve'ga pepy'a noğatue'ymuhūi. Irovahiva'ea

ombote'va mbatera oji'ja ihorame ipype. Na jitehe pembyteripeve'ga ojipe'ga mbote'va oji'ja ganhi'ite'varuhua horame ga'akaği pe. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ga mbopohiruka garekote'varuhua hugwi.

¹⁶ Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po okote'varuhuve'ga pembyteripeve'ga ojirekouka gwembireko'garũive'ga pe? Mara'ngu po ga ojipe'ga nembireko'ga nderekovo? Po nava'ea rehe ga ndekote'varuhui, a'ero penhi'ĩ ti ga pe ga mbopohiruka gandekote'varuhua hugwi.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po ndapyryvive'ga pembyteripeve'ga ipotaheteavo vyakotyva'ea? Ga po ndokoi yvagipeva'ea rehe Esaúva'ea ja.

Ymyahũ Esaúva'ea ko ojihuvypyva'ea hako. Okoe'yma yvagipeva'ea rehe ahe ei oirũva'ea pe Jacóva'ea pe hako: “Embuhu ji ve imboapygipyra um prato de comida ta'u ti. Ji ko ojihuvypyva'ero gwaramo nhanderuva'ga imondohetei ji ve nehẽ. Aerẽ garemimondoa po ti ji imondoi nde ve nehẽ ikwepyga imbuhuragwera ji ve nehẽ. A'ero po ti nde rekoi ojihuvypyva'ea ja. A'ero po ti nhanderuva'ga ei Tupana'ga pe nehẽ: ‘Emombyry ti Jacó'ga pe,’ e po ti ga nehẽ. Nahã po ti ga ei nde mombe'gwovo Tupana'ga pe jira'yrypy'ga ja ko Jacó'ga javo,” ei ahe.

A'ea Esaúva'ea ei jugweiheteavo gwaramo okoe'yma yvagipeva'ea rehe opo'ria remimombyryva rehe. A'ero Jacóva'ea omondo gwemimboapygipyra Esaúva'ea pe.

¹⁷ Pekwaha pe Esaúva'ea mombe'ua. Aerẽ Esaúva'ea ipotara'javi opo'ria remimombyryva novĩa. A'ereki ahapo'ria omombyryvipe Jacóva'ea pe javo. Ojehe'o ranuhũ Esaúva'ea novĩa eja'yrypyva'ero gwaramo ji ve ti emombyry javo opo'ria pe. Ahã Esaúva'ea nhi'igagwera rerorijiyihava – akoja ahenhi'igagwera Jacóva'ea pe.

¹⁸ Ymyahũ vytyruhua arimo monte Sinai arimo Tupana'ga ikwahavukari gwemimbotarimova'ea ikwatijaruka Moisésva'ea pe vyva koty. A'ea rupi ikai vytyruhua tata pyvõ. Henyhunuhũ ko tata. Ypytunahi a'ero. Vytyruhua turi. ¹⁹ Jiru'a'java'ea trombeta nhi'igĩ. Tupana'ga nhi'igĩ. Henduvame israelitasva'ea ei Moisésva'ea pe: “Tonhi'igã'javyme ti Tupana'ga ore ve,” ei ahe okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. ²⁰ “Po ti Tupana'ga nhi'igĩ ore ve nehẽ, a'ero po ti ore papavi nehẽ,” ei ahe.

A'ereki Tupana'ga e'i jipe ahe ve: “Ka'gwyriveva'ea vehevi tuhuryme ti opokoge'yma vytyruhua rehe,” ei Tupana'ga. “Po ti ipokogi hehe, a'ero ti ahe tomombo ita ka'gwyriveva'ea rehe jukavo nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe.

²¹ Ahemongyhyjiheteva'ea ko aherembiepiepiaga: vytyruhua, tata, ypytuna, vytyruhua no, trombeta nhi'igã no, Tupana'ga nhi'igã no. Hepi-apavame ahe kyhyjihetei. Moisésva'ea vehevi okyhyji hete javo: “Ahyhyi hete ji jikyhyjiavo,” ei ahe ymyahũ.

Nahã ymyahũva'ea Tupana'ga kwahavi vyva koty okovo ga pavẽi ga ikwahavukarame gwemimbotarimova'ea ahe ve hako.

²² Pe me reki Tupana'ga ndoapoi ahemongyhyjiheteva'ea ikwahavukarame gwemimbotarimova'ea pe me. Koji'i pyryhetero pe me a'ero. A'ereki pejikoga gwaramo Tupana'ga rehe pe pekwaha hete ga yvagipeve'ga yvagipeva'ea no pejikovo ga pavẽi. Ga oko ojipea rehe vytyruhua rehe monte Sião rehe yvagi pe. Pevo cidade de Jerusalém

me Tupana'ga ruvi avuiramave'ga ojipyrive'ga pyri. Ahe ndohepiapavi gapyrive'ga yvagipeve'ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete. Ga pavēi pe ndekoi.

²³ Pekwaha pe Tupana'gareheypyve'ga. Ojatyka ġa Tupana'ga nhi'ġa renduva gworygworyvamo ga rehe. A'ereki ġandera Tupana'ga okwataripe yvagi pe inoġa. Nurā po ti ġa hoi yvagi pe nehē. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekwaha pe Tupana'ga. Ga okwaha hete vvyakotyve'ga javo ġa pe nhaporemō ġandeaporōġita rehe. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekwaha pe vvyakotyva'ea – kiroki ahe omano ojikhoheteavo Tupana'ga rehe okokatuavo. Tupana'ga omombyry ahe inoġatuavo ahepy'a. Nurā ahe hoi opoyjahetero Tupana'ga pyri onhi'ġa ga pe. Ahe pavēi pe ndekoi.

²⁴ Pekwaha pe Jesus'ga pejikovo ga pavēi. Ga ko pendepykara'ga tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'ġa ga pe javo. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhi'ipyahua omanoro ġwaramo ġwekoa reka'voguka. A'ereki Jesus'ga manoa renonde Tupana'ga e'i: "Jesus'ga manoro ġwaramo po ti ji imombori vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva ġa jikogame ji rehe nehē," ei Tupana'ga.

Abelva'ea jukaagwera kwahavame nhande ei Tupana'ga pe: Ehepy ti ahe. Jesus'ga jukaagwera kwahavame nhande ei: Emombo ti orerekote'varuhua ore hugwi, xa'e nhande Tupana'ga pe. Jesus'ga rekoa reka'vogukara okwahavuka pyryheteva'ea nhanderekote'varuhua mombora. A'ea ko koji'i pyry hete Abelva'ea rekoa reka'voga rembikwahavukara hohe.

²⁵ Pehendu katu ti! Peko hete ti Tupana'ga nhi'ġa rehe hendukatuavo. Ymyahū Tupana'ga imombe'uukari onhi'ġa vvyakotyva'ea pe Moisésva'ea pe. Nurā ahe imombe'umbe'ui ganhi'ġa ymyahūva'ea pe. Ymyahūva'ea nohendukatupotari reki Tupana'ga nhi'ġa. Ahe hendupotare'ymame Tupana'ga nhimonha'ngai ymyahūva'ea rehe. Noka'nhyimi ahe hahyva'ea hugwi a'ero.

Aġwamo yvaga hugwi Tupana'ga nhi'ġi nhande ve. Nurā po ti nhande kaitu niaka'nhyimi hahyva'ea hugwi nehē nhanderekoa'jave'ymame ganhi'ġa rupi nehē.

²⁶ Ymyahū Tupana'ga imoġwyġwyhetei yvya onhi'ġame vvyakotyva'ea pe. Aġwamo ga ei: "Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea. Ojipeji po ti ji imoġwyġwyhetea'javi yvya nehē. Ojipeji po ti ji imoġwyġwyhetei yvaga nehē no," ei Tupana'ga. ²⁷ "Ojipeji po ti ji imoġwyġwymy," ei ga. A'ea erame ga ei: "Kiroki a'ea oġwyġwy ji imoġwyġwymame yvya yvaga reheve nhirembiapoagwera – a'ea po ti ji hekyipavi nehē. Kiroki a'ea noġwyġwymy ji imoġwyġwymame yvya yvaga reheve – a'ea ti topyta avuirama," ei Tupana'ga.

²⁸ A'ea erame ga ei: "Kiro pe ndekoi huvihavamo ji pyri pejipytavo avuirama." A'ero ga a'ea ero ġwaramo nhande ve xajiko hete ti Tupana'ga rehe tomombyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo. Timbohete tuhē ti ga nhandekovo ganhi'ġa rupi ga monhimohema nhande rehe a'ero. Timonhimonha'ngaukaryme ti ga. ²⁹ Omoka'nhy tata mbatera. Na jitehe Tupana'ga nhanderuvi-havuhuhete'ga ġwendukatue'ÿve'ġa moka'nhyimbavi.

13

Nahanahā ti timbohory Tupana'ga

¹ Nane'yumi ti pearō hete ġa jipi – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe peirūramo.

² Po penembikwahave'ŷve'ġa uhu penonga pe, a'ero ti pemboapy ġa pejipyri pendoryndoryvamo ġa ndehe jipi nehē. Jara'ġa omboapy ġwembikwahave'ŷve'ġa ġworyġworyvamo ġa ndehe. Ganembikwahave'ŷve'ġa oko Tupana'gapyrive'ġa reki yvagipeve'ġa reki! Ga mboapygame ġa ndokwahavi, ġa ko yvyakotyve'ġa javo.

³ Nane'yumi ti tapemoka'nhyimi cadeiapypeve'ġa imombyryva ġa pe. Po pe ndekoi cadeia pype Jesus'ga mombe'ua rehe, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ġa imombyryvame pe me. Na jitehe ti pemombyry cadeiapypeve'ġa pe a'ero.

Nane'yumi ti tapemoka'nhyimi ojipe'ġa no ojipe'ga imondorame hahyva'ea ġa pe. Po ojipe'ga imondo'i hahyva'ea pe me, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ġa imombyryvame pe me. Na jitehe ti pemombyry ġa pe hahyrame ġa pe a'ero.

⁴ Pyry pa pe nembirekoro pejogwerekokatuavo. Pejogwereco katu tuhē ti a'ero. Pe penhimbireko'ġarūive'ġa nderekorame po ti Tupana'ga ei pe me nehē peko te'varuhu pe javo imondouka hahyva'ea pe me nehē.

⁵ Tapejeaporoġitate'varuhui ti pejikopavuhuavo mbatera rehe itambere'ia rehe no. Tapenhiroyrōe'ymuhūi ti pejiapoa rehe ipotaruhue'yama ojipea. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i hako:

“Nane'yumi po ti ji pe pokogi nehē.

Ndapohiri'i'i po ti ji pe hugwi nehē,” ei Tupana'ga hako.

⁶ A'ero nhande ehetei nhandekyhyjie'yama:

“Tupana'ga ko jipokohara'ga.

Ndakyhyji po ti ji ojipe'ġa hugwi nehē

ġa imbuhupotarame hahyva'ea ji ve.”

A'ea nhande xa'e.

⁷ Tapemoka'nhyimi ti penduvihavava'ea – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'ġa pe me ojikheteavo ga rehe. Pejapyaka katu ti aherea-poroġita rehe nahā ahe rekoi omanoe'ymame omanorame javo. Ndojikopigi tuhē ahe Tupana'ga rehe. Ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga omano nhande repyga javo.

⁸ Jesus Cristo'ga ndogwerojijyi ojeaporoġita. Ymyahū ga ndogwerojijyi ojeaporoġita. Aġwamo ga ndogwerojijyi ojeaporoġita. Aerē po ti ga ndogwerojijyi ojeaporoġita avuirama nehē no.

⁹ Taperoviapavuhui ti. Tapekoi ti ġanhi'ġa rupi ġa imombe'uparaparavame pe me Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea. A'ereki ġa e'i: “Gwihā mbatete'varuhua ti ti'uyme. A'ea po ti nhande mbote'varuhu nehē nhande i'urame. Gwihā mbatepyryva ti ti'u. A'ea po ti nhande mombyry nehē nhande i'urame. A'ero po ti nhandereaporoġita pyry hete Tupana'ga pe nehē.”

Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea ġa omombe'u javo nanongara. A'ereki mbatera nomombyryvi ġa. Na tuhē. Gandeaporoġita ndapyryvi Tupana'ga pe a'ero ġa jikwakuvame. Tupana'ga tehe nhande mombyryvi nhanderekote'varuhua momboa. Pyry nhande nhimombyryvukari Tupana'ga pe nhandejipokoguka ga pe. A'ero jate po ti nhandereaporoġita pyryvamo ga pe nehē.

¹⁰ Ikwava'ēhara'ġa okwava'ē mbatepyryva jukapyra jipi. Emo ġa ndogwerekoi ikwava'egipyra ojive i'ue'yma imbokaipavame. Ereki Tupana'ga e'i ġa pe tape'ui javo. Nhande ki a'e te tireko ga – kiroki ga onhikwava'ē nhande repyga Jesus'ga. Ereki nhande xajikoty'a ga pavēi.

¹¹ Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga okwava'ē mbatepyryva jukapyra hekoa rerua ipojoykahetehava pype tenda pype. Outubrogwerġa rupi jate ga hoi herua uma vez ano nanani. Hekoa tehe ga gwypygwypyi ipojoykahetehava pype tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Ga ndo'ui akoja ra'oa. A'ereki gwuhava hugwi ga gweroho ha'oa imbokaipava a'ea gweroho israelitas'ġa ndekote'varuhua herekovo javo.

¹² Na jitehe israelitasva'ea ruhava hugwi cidade hugwi Jesus'ga nhimondoukari ojukaharava'ea pe ojijukauka tamombo ti ji vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi javo. Pevo cidade hugwi ga manoi vvyakotyve'ġa ndepygga herekovo ġandekote'varuhua. Gwekoa reka'vogukaro ġwaramo Jesus'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva.

¹³ Israelitasva'ea Jesus'ga mondoi gwuhava hugwi cidade hugwi ga jukauka ga mbotegweteavo. Xapohi pa ti israelitas'ġa nemimbo'ea hugwi nhandere'yja'ġa nemimbo'ea hugwi a'ero ġa ndekoe'ymame Tupana'ga nhi'ġa rehe ojikoġe'yma Jesus'ga rehe. Xajiko hete ti Jesus'ga rehe jate nhandekovo ganhi'ġa rupi. Po ġa imondoi hahyva'ea nhande ve nhande mbotegweteavo nhandejikoga ġwaramo ga rehe, a'ero ti xanhimomirana jupe. ¹⁴ A'ereki avuiramava'ea rūi ko nhanderuhava avo vyva koty. Yvagipeva'ea nhande ipotari cidade avuiramava'ea aerē po ti nhande ruvi ipype nehē javo.

¹⁵ Nhandejipokogukarame Jesus'ga pe, nane'ymi ti timbohete Tupana'ga jipi. Xa'e ti Tupana'ga pe: “Nhanderuvihavuhuhetero ndepyyr hete nde ore ve. Ore roryroryvamo nde rehe.” Nahanahā ti xa'e ga pe ga mboheteavo nhandekovo Jesus'ga pavēi.

¹⁶ Tapemoka'nhymi ti pejogwerekokatuavo. Pejopokopoko ti imondomondovo ojohupe pembyteripeve'ġa mbatere'ymame. A'ea Tupana'ga ipotahetei gworygworyvamo pe ndehe a'ero.

¹⁷ Pehendu katu ti penduvihava'ġa – kiroki ġa pe mbo'e Tupana'ga nhi'ġa rehe kiro. Peko ti ġanhi'ġa rupi. A'ereki ġa pe ndepia katu pe a'nguavo toko katu ti ġa javo. Aerē ti ġa tonhimombe'u Tupana'ga pe. Te'i ti ġa: “Nahanahā ore ġa ndepiakatui ġa mbo'eavo nenhi'ġa rehe.” A'ea ti ġa tomombe'u katu Tupana'ga pe nehē. Nurā ti peko ġanhi'ġa rupi. A'ero po ti ġa ndoryndoryvamo pe nderekokatuavo nehē. Po pe ndapekoi ġanhi'ġa rupi ġa mbovy'are'yma ġa mbojehe'gwovo penhimbo'epotare'yma, a'ero po ti ite'varuhu pe me nehē no.

¹⁸ Tapenhi'imbigi ti Tupana'ga pe ore mombegwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Epoko ti ġa imombyryva ġa pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. A'ereki ore oroko katu. A'ea ore ikwahavi a'ero oropy'a rukatua. A'ereki nane'ymi ore oroko pa pota Tupana'ga nhi'ġa rupi orokokatuavo.

¹⁹ A'e hete ji pe me: Penhi'ī tuhē ti Tupana'ga pe ji mombegwovo. A'ero nambegwei po ti ga ji mbuhurukara'javi pe pyri nehē.

Ahe e'i Tupana'ga ti tomombyry ga javo

²⁰ Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu ġwenymbava upa. Na jitehe Jesus'ga nhande rerekokatui. Nurā nhande ei: Jesus'ga ko oji-heve'ga ndepiakatuharete'ga nhande repiakatuharete'ga. A'ereki ga omano nhande repyga. Jypya ga reaporoġitaro tamano ti ji ġa ndepyga nehē javo. A'ero aerē ga heka'vogukari gwekoa omanomo nhande repyga okovo Tupana'ga nhi'ṽpyahua rupi namominiva'ea rupi. Kirē Tupana'ga Jesus'ga mbogwerava'javi nhandepojykaharete'ga mbogwerava'javi. Tupana'ga ko nhandepy'a noġatuhara'ga.

²¹ Kiro ji ei ga pe tombopopoaka ti ga ġa javo. A'ero ga pe mbopopoakarama po ti pe ndekopavi garemimbotarimova'ea rupi nehē. Ga pe ji ei topokoguka ti ga Jesus Cristo'ga pe javo. A'ero Jesus Cristo'ga pe pokogame po ti pe ndekokatui avuirama Tupana'ga monhimoheha pejihe nehē. Nane'ymi ti timbohete pa Cristo'ga jipi nehē. Na tuhē! Amém!

Mbapavamo ahe okwatija hebreusva'ea pe

²² Akwatija pa ji pe me nhiirūa pe pe mbo'eavo. Pehendu katu ti a'ea a'ero. A'ereki xunhi ji akwatija ko.

²³ Amombe'u pota ji pe me nhaneirū'ga Timóteo'ga. Ga ga mohē cadeia hugwi. Mara'ngu po ti ga ua ji pyri kiro jihoa renonde pe pyri? Ga rurame po ti ji hoi ga rupi pe ndepiaga nehē.

²⁴ Kiro ji imondoukari nhinhi'īga penduvihava'ga pe – kiroki ġa pe mbo'e Tupana'ga nhi'īga rehe. Amondouka ji nhinhi'īga pe me Tupana'ga remimo'ēhara pe nhaporemno. Itálihugwive'ģa omondouka onhi'īga pe me no.

²⁵ Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemno.

TIAGOVA'EA OMOMBE'U AHE VE

Carta de Tiago

¹ Jihi ko Tiagoramo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ji reko. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ji reko nhandepojoykaharete'ga. Kiro ji imondoukari nhinhi'iga pe me. A'ereki pe ko Tupana'gareheva'ea. Pekwaki'o pa pe pejigwovo hajiheve'ga gwyri pe nhaporemo pejiuparaikwehe. A'ero ji kiro ikwatijari imondouka pe me.

Tupana'ga okwahavuka ahe ve

² Nhiirũ, kiro ji pe moğitai javo pe me. Nahã po pe peko hamo. Hahyaparavuhurame mbatera pe me ti pe'ji ojohupe: "Hahya pyry hete reki nhande ve. Xavy'a nhande hehe a'ero," pe'ji ti. ³ A'ereki pe pekwahe pyryvağwama. Pe hepiagame mbatera rahya jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe. A'ero po ti pe nhimomiranami mbatera rahya pe nehẽ. ⁴ Penhimomirana hete ti avuirama. A'ero po ti pe ndeaporogitapyryvamo nehẽ. Ndapekote'varuhui'i'i po ti pe nehẽ.

⁵ Po pe ei: "Marã po ti ji reko nehẽ? A'ereki ji ndakwahavi," pe'e po pe. Penhi'i ti Tupana'ga pe a'ero ore mbo'e javo. "Ekwahavuka ti ore ve. A'ero po ti ore rekokatui nehẽ," pe'ji ti ga pe. A'ereki Tupana'ga nonhi'igahyi nhande erame ga pe. Ga ko oko nhanerembi'ea rupi ipojihuve'yma. Pe'erame ga pe po ti ga ikwahavukari pe me a'ero nehẽ. ⁶ Emo pe'erame Tupana'ga pe pejiko hete ti ga rehe okwahavuka po ti ga nhande ve nehẽ javo. Tape'ei ti ojohupe a'ero: "Mara'ngu po ti Tupana'ga ikwahavuka nhande ve nehẽ?" Tape'ei ti a'ea. Perovia tuhẽ ti garembikwahavukarağwama. Kiroki ga ndogweroviarihihũ – ga ko typepemuhũa javijitehe. Yvyruhua omotypẽpemuhũ hete ypihua rehe. Yhya ojijijijiyi a'ero. ⁷⁻⁸ Na jitehe akoja'ga herojijijijiyuhui gweaporogita ojapyakakatue'yma. Te'iyme ti ga a'ero: "Tupana'ga po ti oko nhirembe'ea rupi." A'ereki Tupana'ga ndokoi tuhẽ nanongara'ga rembe'ea rupi.

Tovy'a ti ga Cristo'ga rehe, ei ahe

⁹ Okoteheve'ga ti tovy'a – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga omombyry hete ga pe a'ero. ¹⁰⁻¹¹ Oro imbateheteve'ga, mominame gambatera tovy'a ti ga ojikoga Cristo'ga rehe ojikoge'yma ombatera rehe. Ehepia te yvotyra. Ipoty na'ẽ, aerẽ kotihĩ ipavi. Kwarahyahivame inhymbavamo ipotyra. Igwete ohova ikui. Ndikatua'javi a'ero opava. Na jitehe imbateve'ga omano no oporavykyrame ipyhyphyga mbatera.

Tupana'ga omombyry nhande ve

¹² Pyry reki nhande ve nhande nhimomiranamame mbatera rahya pe. Nhande nhimomiranambavame po ti Tupana'ga imombyryhetei nhande ve nehẽ. Gwembi'ea rupi katu po ti ga nhande mongoi yvagi pe nehẽ. A'ereki Tupana'ga e'i: "Kiroki ga oko hete ji rehe – gahã po ti ji amongo jijipyri nehẽ," ei ga.

¹³ Pejikote'varuhupotarama tapembojari ti Tupana'ga rehe pejikote'varuhupotara. A'ereki Tupana'ga ndokote'varuhupotari jipi. Ga ndopotarukari ojipe'ga pe gandekote'varuhua

no. ¹⁴ Gandeaporoġitate'varuhua opotaruka ġa pe gādekote'varuhua. ¹⁵ A'ea ipotarame ġa ndekote'varuhui tuhē a'ero. Gādekote'varuhurame a'ea ko ġahoagwama hahyva'ea ruvihava pype. ¹⁶ Nhiirū, pe ko nhiremiarōa. Tapenhimoandyandyi ti pejikovo. ¹⁷ Tupana'ga jate omombyry hete nhande ve yvagipeve'ga. Garemimbuhura nhaporemō pyry hete. Tupana'ga oapo nhanderyapehava hako. Kwara, jahya, jaytata'ia ga oapo hako. Igwete nhanderyapehava jijyjijyi jipi imoypytuna. Emo Tupana'ga ko nhanderyapehava atyvi. Ga ndogwerojijyi gweaporoġita jipi. Ga nomongote'varuhui nhande ve. Ga pyry hete nhande ve avuirama. ¹⁸ Gwemimbotarimo Tupana'ga nhande mongoi gwa'yramo. Ga omombe'uuka a'itituhēva'ea tokwaha ti ġa Jesus'ga javo. A'ero nhande jikogame Jesus'ga rehe Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahui. A'ereki ga e'i: "Ga na'ē ti ji amombyry nhirembiapōa mombyrypava renonde."

Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'iga

¹⁹ Nhiremiarōa, pekwaha ti pejikovo. Tapenhi'igi na'ē ti ojipe'ga pe pejjijupa. Pehendu katu na'ē ti ġanemimombe'ua. Tapenhimboahivuhui ti ojipe'ga pe. ²⁰ Pe nhimboahivame po Tupana'ga ei: "Ndapekokatujuhu pe a," e po ga. Tapenhimboahivuhui ti ġa pe a'ero. ²¹ Pepohi tuhē ti pendeaporoġitate'varuhua hugwi. Tapekote'varuhui'i ti. Tupana'ga okwahavuka pe me Jesus'ga mombe'ua pevyteri pe raikwehe. Peko hete ti hehe a'ero. Pe ndekorame Jesus'ga mombe'ua rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehē.

²² Pehendu katu ti Jesus'ga mombe'ua jipi. Tapehendutehei ti a'ea. Henduteherame po pe penhimoandyandyi. ²³ Henduteherame pejikoe'yma gamombe'ua rupi ko pe ga ja – kiroki ga oho espelho pyri tahepia nhi'aġa javo. ²⁴ A'ero ga jipiagi ogwovo jugwi. Kotihī reki ga imoka'nhymi o'aġa. Ga javijitehe ko pe henduteherame Jesus'ga mombe'ua imoka'nhymipeavo. ²⁵ Jesus'ga mombe'ua ko pyry hete. Okorame a'ea rupi ko ahe piro'yro okote'varuhua hugwi. Kiroki ġa okwaha gamombe'ua okovo hupī jipi – ġa pe Tupana'ga imombyryvi ġa ndekoro ġwaramo hehe. Nanongara'ga ġwendu katu Jesus'ga mombe'ua imoka'nhyme'yma.

²⁶ Po pe ei: "Ambohete hete ji Tupana'ga jipi." Pe'ete'varuhurame ojipe'ga pe pe nhimoandyandyi a'ero. A'ereki pe'ete'varuhua ipige'ymame pe Tupana'ga mbohetehe pejikovo. A'ereki ndapyryvi Tupana'ga pe ahe'ete'varuhua ojipe'ga pe. Ga ndopotari nanongara'ga nemimbohetea. ²⁷ Tupana'ga opota hete ahe ojipe'ga pokogame. Hahy kunhangwera'ga pe aherembirekokwera'ga pe. Tayri'ga pe hahyramo no ġapo'ria manorame. Nurā pyry hete Tupana'ga pe nhandervete'ga pe nhande ġa pokopokogi. Pyry hete ga pe no nhande nimbo-pogwei okote'varuhuve'ga. Nahā nhande rekorame Tupana'ga opota nhaneremimbohetea.

2

Peko ti ġa ndehe nhaporemō

¹ Nhiirū, Jesus Cristo'ga rehe pe pejiko nhandepojoykaharete'ga rehe – gaha ko huvihavuhu hete Tupanamo. Gareheva'ero ġwaramo, peko ti ojipe'ga ndehe nhaporemō. Ga'ara rehe jate rūi ti pereko katu ġa. Ga ndehe nhaporemō ti peko imbateve'ga ndehe imbatere'ŷve'ga ndehe no.

2-3 Pejapyaka na'ë. Kiro po ga ruri pejatykahai pe tahendu Tupana'ga nhi'iga javo. Ipi katu po ga. Gwereco po ga ourova'ea opoakağa rehe. Kiro po ga ruri pe pyri. A'ero po pe ga mbuhukatui pejipyteri pe ipikatuve'ga. "Avo eapy oreapykava rehe," pe'e po pe ga pe. Igwete po ga ruri no imbatere'ÿve'ga ipite'varuhuve'ga. Igwete po pe euhui ga pe: "Pevo e'ã. Yvyvo eapy a'ero jipyra pyri," pe'e po pe ga pe. ⁴ Nahã pendekorame po pe ndaperekokatupavi ġa. Pendeaporoğita te'varuhu tuhë po pe. A'ereki ġa'ara rehe tehe pe pe'e ġa pe.

⁵ Nhiremiarõa, ji rendu katu ti. Tupana'ga omo'emo'ë ġa ojive – kiroki ġa pe Tupana'ga arõe'ÿve'ga e'i: "Ndogwerekoi'i'i ġa." Tupana'ga ki a'e te nde'i a'ea ġa pe. Ga omo'emo'ë ġa ojive tojiko hete ti ġa ji rehe javo. "Tamondomondo ti ji ġa pe pyryva'ea ġa mongovo jigwyri pe nehë," ei Tupana'ga. A'ereki ga e'i jipe: "Amongo ti ji nharõheteve'ġa jijipyri nehë," ei Tupana'ga. ⁶ Pe ki a'e te pereko te'varuhu imbatere'ÿve'ġa. Pe pereko katu imbateve'ġa novã. Emo ġahã reki pe ndereko te'varuhu. Ga pe nderoho aha juizes'ġa pyri imbojamboja tehe pe ndehe. A'ero ġa pe mbotegweteteheuhui. ⁷ Tupana'ga e'i Jesus'gareheve'ġa pe me. Emo imbateve'ġa e'i te'varuhu Jesus'ga pe ga renonhuhũavo. Jesus'ga ko pyry hete reki.

⁸ Pyry pe hendukatui Tupana'ga nhi'iga nhandervuhavuhuhete'ga nhi'iga. Nahã ga nhi'igi ikwatijaruka hako.

"Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ġa", ei Tupana'ga hako.

⁹ Ga'ara rehe jate po pe ġa arõi, a'ero po pe ndekote'varuhui. A'ero po Tupana'ga nhi'iga e'i pe me: "Nanhirendukatui ġa."

¹⁰ Po ojipeji'iva'ea vehevi pe napehenduvi henduvame Tupana'ga nhi'iga, a'ero po ijari tuhë pe ndehe pe hendukatupave'ymame ganhi'iga. ¹¹ Nahã a'ero. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

"Taperekoi ti ġanembireko'ġa."

Nahã e'i no:

"Tapejukai ti ojipe'ġa."

Po nde ndererekoi garembirekohëa, a'ea po pyry novã. Emo nde ojipe'ga jukarame po nde nerehendukatui Tupana'ga nhi'iga a'ero pe-jikote'varuhavo.

¹² Nahã ji ei a'ero: Tupana'ga po ti e'i ġwerĩ nhandereaporoğita pe Cristo'ga mombe'ua rupi. Cristo'ga mombe'ua ko nhande mbopiro'y. Peko katu po ti pe a'ero hamo. Penhi'igatu po ti pe ojipe'ga pe hamo.

¹³ Kiroki ġa ndoporogwetygi ojipe'ga – Tupana'ga po ti ndoporogwetygi ġa na jitehe nehë no o'erame ġandeaporoğita pe nehë. Kiroki ġa oporogwety ojipe'ga – ġa ndokyhyji Tupana'ga eağwama hugwi.

Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe peko katu

¹⁴ Nhiirũ, pyry nhande ei: Xajiko nhande Jesus Cristo'ga rehe. Emo po nhande ndiakokatui nhande'erame, a'ero po nhande jikotehei ga rehe nhandekokatue'yma. A'ero po ti Tupana'ga nianemongoi ojipyri nehë.

¹⁵ Po Jesus'gareheve'ġa oko pepyteri pe. Ndipiri po ġa upa. Ndo'ui po ġa mbatera herekoe'yma ġwaramo. ¹⁶ Igwete po pe ei ġa pe: "Hepejigwovo a'ero. Tipyry pa ti pe me. Pepi katu ti. Pe'u katu ti," pe'ji po pe ġa pe. Po pe napemondo mbatera ġa pe, marã po pyryvamo naerũ? ¹⁷ Pe ndekokatue'ymame po pe jikoteheuhui Jesus'ga rehe a'ero.

¹⁸ Igwete po ojipe'ga ei: “Jara'ga ojiko Jesus'ga rehe. Jara'ga oko katu,” e po ga. Na rūi, a'e ji. Kiroki ġa ndokokatui – ndiukwahavi reki ġajikoga Jesus'ga rehe. Emo jirekokaturo ġwaramo po ti ji imboukwahavi nde ve jijikoga Jesus'ga rehe. ¹⁹ Kiro ji ei nde ve a'ero: Erevia ko nde Tupana'ga gaha jate ko Tupanamo javo. Pyry hete nde heroviari a'ea. Anhaġa vĩa reki gwerovia a'ea no Diabo'gapyriva'ea. Heroviarame anhaġa ohyhyjuhu okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. Emo gwerovia tehe okokatue'yma.

²⁰ Nde nderekwahavihu naerū. Takwahavuka ji nde ve kiro a'ero. Nhanderekokatue'ymane nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

²¹ Ehepia re ko Abraõova'ea nhaneramonhava'ea. Tupana'ga e'i hako: “Tahepia ti ji Abraõo'ga ji rendukatui.” A'ero Tupana'ga ei ahe ve: “Ekwava'ẽ ti ji ve eja'yra'ga jukavo Isaque'ga jukavo.” Igwete Abraõova'ea imbojo'ajo'ari ita ikwava'ẽhava japovo. A'ea arimo ahe gwa'yrava'ea noġi takwava'ẽ ti ga Tupana'ga pe javo. Ahe gwa'yrava'ea jukaġwerĩrame Tupana'ga ahe mombigi a'ero. Igwete Tupana'ga ei: “Kiroġwe ji hepiagi,” ei ga. “Abraõo'ga pyry tuhẽ. A'ereki ga ġwendu katu nhinhi'ĩga,” ei Tupana'ga hako. ²² Erekwaha nde kiro. Abraõova'ea ojiko Tupana'ga rehe. A'ero ahe hendukatui ganhi'ĩga. Hendukurame ahe ojiko katu hete ga rehe a'ero. ²³ Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde Abraõova'ea pyryva hako. A'ereki ikwatijara e'i: “Abraõo'ga gwerovia hete Tupana'ga nhi'ĩga.

A'ero Tupana'ga ei ga pe:

‘Ndepyry hete nde’,’ e'i ikwatijara hako.

Igwete ahe Tupana'ga nhi'ĩpo'rui okovo. Igwete Tupana'ga e'i: “Abraõo'ga ko jipy'a ja,” ei ga ahe mombe'gwovo hako.

²⁴ Pekwaha pe a'ero. Po nhande jikogi Tupana'ga rehe nhandekokatu-avo, a'ero po ga ei nhande ve: “Pepyry hete pe a.” Po nhande jikotehei nhandekokatue'yma, a'ero po Tupana'ga nde'i a'ea nhande ve.

²⁵ Oro Raabeva'ea vehevi no akwaimba'eva'ea upaharava'ea. Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Raabeva'ea israelitasva'ea pokogi hako. Nurã Tupana'ga ei: “Pyry hete ko hẽa,” ei ga. Nahã ko ahe reko'i hako. Tupana'ga omombe'u na'ẽ Raabeva'ea re'yjava'ea gwyra israelitasva'ea pe tamondo ti ġagwyra pe me nehẽ javo. Nurã israelitasva'ea hoi ġwenonde hepianhimima Raabeva'ea re'yjava'ea gwyra. Ahe jogwero-horame hepiaga, Raabeva'ea ahe mbuhurukari ġwonga pe ahe mima ojigwyripeva'ea hugwi. Aerẽ Raabeva'ea ahe mondoi irũa rupi pehea rupi topyhygyme ti ġa ġa javo. Nurã Tupana'ga ei hako: “Raabehẽa pyry hete ġa pokoga.”

²⁶ Nhande manorame nhandera'oa oko tehe. Na jitehe nhanderekokatue'ymane nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

3

Tape'ete'varuhui ti

¹ Nhiirū, tape'epavi ti: “Tambo'e ti ġa Tupana'ga nhi'ĩga rehe.” Tape'epavi ti a'ea. A'ereki Tupana'ga po ti e'i nhandereaporogita pe nehẽ. Nhande reko'e'ymane ganhi'ĩga rupi po ti ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pe,” e po ti ga nhande ve nehẽ. Nhande ve kaitu po ti ga ei a'ea nehẽ nhande jara'ga mbo'embo'erahe nhande reko'e'ymane Tupana'ga nhi'ĩga rupi.

² Nhande nhaporemō nhande rekote'varuhuparavuhui jipi. Nhande'ete'varuhue'ymame po nhande rekokatuhetei. A'ero po nhande imombigi nhanderekote'varuhua nhaporemō no.

³ Ehepia te cavalo. Nhande timongi freio cavalo juru pe toko ti nhaneremibotarimova'ea rehe javo. Freio ko xunhi novĩa. Emo a'ea pyvõ nhande timbojirova pa cavalo imondovo.

⁴ Na jitehe itayharuhua no. Yvyruhua a'ea mondomondo yhya rehe. Emo imopyryrÿhara'ga ipyhygi leme tamondo katu javo. Leme ko xunhi novĩa. Emo a'ea pyvõ ga omopyryrymba itayharuhua hehãiva'ea imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe.

⁵ Nhanekũa xunhiete'i jitehe novĩa. Emo a'ea pyvõ nhande timboheteteheuhu reki.

Ehepia tata no. Tata'ia nhande imondygi. Igwete tata ihoihoi imbokaipava ka'gwyrā imbote'varuhupava. ⁶ Tata javijitehe ko nhanekũa nhandera'oa rehe. A'ereki ombote'varuhu pa. A'ea pyvõ nhande xanhiĩ te'varuhu nhanenhimbote'varuhupava. Nhanderekoa nhaporemō nhande'ete'varuhua imongote'varuhui. Diabo'ga reki ombote'varuhu nhanenhi'igā imongote'varuhupava.

⁷ Mbiara ojoparavuhuva'ea ko ahe omonhyromba imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe: ipyva'ea, ipepova'ea, ohyryryva'ea, ypeva'ea. ⁸ Ahekũa ki a'e te ahe nomongoi ġwemimbotarimova'ea rehe. Nhande'ete'varuhua nimombikavi a. Mboja ahe hu'urame ahe mbotegweteuhui. Na jitehe nhanekũa ahe mbotegweteuhetei o'ete'varuhurame.

⁹ Marã naerũ? Tupana'ga oapo vvyakotyve'ga ojavijitehe. Nhanekũa pyvõ nhande timbohete ga nhanderuvete'ga nhandepojkaharete'ga. Nhanekũa pyvõ jitehe nhande timbote'varuhu reki vvyakotyve'ga pe Tupana'ga'jave'ga pe. ¹⁰ Nhandejurua pyvõ nhande ga mbohetei. Nhandejurua pyvõ jitehe nhande imbote'varuhui ġa pe. Nhiirũ, po na rũi te nhande rekoi hamo.

¹¹ Nhande atyvi ko yhya ihemame yvya gwyrā hugwi. Yhykatua ihemame yhya irovahiva'ea nohemi pea hugwi a'ero. ¹² Nhiirũ, tegwete jua'ia ihema akajua'yva hugwi. Akaju'ia nohemi yhypoa hugwi. Na jitehe yhykatua nohemi yhya hahyahite'varuhuva'ea hugwi. Nurã ji ei: Nhande Tupana'ga mboheterame po nhande nimbotegwetei ojipe'ga hamo.

Tupana'ga okwahavuka aherekokatua

¹³ Pe ikwahaheterame po pe ndekokatui nehẽ hamo. Hepiagame pendeaporoġitapyryva po ti ġa ei pe me a'ero: "Okwaha hete ġa. A'ereki ġa oko katu kwaha ġa pokopokoga ġa nderekonhyromo," e po ti ġa pe me nehẽ.

¹⁴ Po pejiyvyteri pe pe nhimyrõheteuhui pejikovo pejihe jate, tapenhimbobetehetei ti a'ero. Tape'ei ti: "Akwaha hete ji jitekovo." Pe'erame a'ea po pe mbero. ¹⁵ Pe nanuhũrame po pe ndapekwahavi tuhẽ pejikovo. Tupana'ga rũi okwahavuka pe me nanongara. Nahã ko vvyakotyve'ga ndekoi onhimongote'varuhuavo. Gweaporoġitate'varuhua rupi ġa ndekoi. Diabo'ga nahã ġa mongoukari. ¹⁶ Onhimyrõuhũrame okovo ojije jate ġa nhonhi'igayvaruhui ojogwerekovo. Oko te'varuhu paravuhu ko ġa a'ero.

¹⁷ Tupana'ga ikwahavukarame nhande ve nhande rekokatui a'ero. Ndiakote'varuhua'javi'i'i nhande. Xajogwereco katu nhande. Nhanenhyrō hete nhande jara'ga pe. Ganhi'iga nhande anga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mongokatuavo. Tiporogwety hete nhande jara'ga. Xako katu paravuhu nhande a'ero. Ga'ara rehe jate rūi nhande ga nderekokatui. Ndia'etehei nhande ga pe ga moandyandiyita. ¹⁸ Kiroki ga e'i jara'ga pe: “Pejogwereco katu ti” – gahã ko gwereco katu jara'ga no. A'ero ga ndekokatupahetei.

4

Tapekoi ti Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea rehe

¹ Maranuhūrame pe nhi'igayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo jipi? Penemimbotate'varuhua'omomymomyi pepy'a. ² Pepotaruhu pe mbatera. Emo pe ndaperekoi reki. A'ero pe nhimbohovajari ojipe'ga ndehe. Penhimyrouhū pe gambatera rehe. Emo ga nombuhuri pe me. A'ero pe nhi'igayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo. Napeporanduvi pe Tupana'ga pe. Nurã pe ndaperekoi. ³ Pe poranduvame ga nomondo reki pe me. A'ereki pejiveuhu pe pepota penhiporanduvame. Penhimimbotarimova'ea rehe pe pepo'ru potaruhu.

⁴ Pepohiruhu pe Tupana'ga hugwi. Po pe pearouhū Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea, a'ero po pe napearōa'javi Tupana'ga. Pe ndapekwahavi naerū? Kiroki ga oko potaruhu Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea rehe – ga onhimongo Tupana'ga arõe'ỹva'ero. ⁵ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'utehei reki. A'ereki e'i: “Nhandera'uva

– Tupana'ga omongo a'ea nhande pype

– a'ea opota ranuhū jipi,” e'i.

⁶ Emo Tupana'ga omombyry hete hete nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i: “Tupana'ga omovahihū ga

– kiroki ga onhimbohete jipi.

Emo ga nhimbohete'e'ymame

ga omombyry ga pe,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava.

⁷ Penhimongo ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi a'ero. Pemovahī ti Diabo'ga. A'ero po ti ga ka'nhyimi pe hugwi nehē.

⁸ Penhimongo ti Tupana'ga pavēi. A'ero po ti ga nhimongoi pe pyri nehē no. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pemongo katu ti pejeaporogita, a'e ji pe me. A'ereki Tupana'ga rehe jate rūi pe peko.

⁹ Pekoveveuhu ti pejikote'varuhua rehe. Pejehe'o hete ti a'ero. Tapejaja'javi ti, a'e ji pe me. Pejikote'varuhuro gwaramo ti tapendoryva'javi.

¹⁰ Pemohē ti pejikote'varuhua Tupana'ga pe akoteheuhu ji javo. Aerē po ti Tupana'ga pe mbohetei a'ero nehē.

Tape'ete'varuhui ti penhiirū'ga pe

¹¹ Nhiirū, tape'ete'varuhui ti pejohupe. Tape'ei ti penhirū'ga pe: “Ite'varuhu ga.” Pe'erame a'ea ga pe pe pe'e te'varuhu Tupana'ga nhi'iga pe no ite'varuhu javo jupe. Pe erame ite'varuhu Tupana'ga nhi'iga pe pe napehendukatua'javi ganhi'iga. Pe'e tehe pe: “Jihi koji'i akwaha ganhi'iga hohe.” ¹² Tupana'ga jate ki a'e te okwaha hete nhande mbo'eavo imbuhua onhi'iga nhande ve. Gaha jate okwaha javo ahereaporogita pe. Nurã po ti ga ei jara'ga pe nehē ga mongovo ojipyri nehē.

Jara'ga pe po ti ga ei nehē ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē. Oro pe, maranuhūrame pe euhui naerū jihi ko akwaha javo ojipe'ga pe?

Tapenhimboheteuhui ti

¹³ Pehendu ti kiro nhinhi'iga pe me. Nahā po pe etehei: “Kiro po ti ore hoi cidade pe nehē. Mara'ngu po ti ko'emame nehē?” pe'e po pe. “Orombokwara'a ti ore pevo oroporavykyavo imono'ono'oġa itambere'ia orojive nehē,” pe'e tehe po pe.

¹⁴ Pe ndapekwahavi reki aerēva'ea. Marā po ti pe ndekoi ko'emame nehē? Ehepia re ko tatatiġuhūva'ea. Kiro jukwahavamo. Kotihī ika'nhymi. Pe na jitehe no. Kiro pe ukwahavamo. Nambegwei reki pe ka'nhymi no. ¹⁵ Nahā po pe pe'e hamo: “Tupana'ga ipotarama po ti ore rekoj japojapovo nehē,” pe'e po pe hamo.

¹⁶ Penhimboheteuhu reki pe na tuhē ti ore japoi javo. Tiruahū penhimbohetea a'ero.

¹⁷ Kiroki ga e'i ovytyeri pe: “A'apo po ti ji nanongara pyryva'ea hamo,” – japoe'ymame po ga oko te'varuhu a'ero.

5

Imbateve'ga ti tohendu katu, ei ahe

¹ Oro pe, imbateva'ero pehendu katu ti nhinhi'iga pe me kiro. Penahenahē ti pejehe'gwovo. Pekwaha po ti pe hahyheteva'ea nehē.

² Pembatera po ti iju tehe nehē. Mbatagwaruhua po ti o'u pepikatua nehē. ³ Peapoa po ti opororororo upa nehē ourova'ea pratava'ea pavēi. Ipororogaġwama repiagame po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pepotaheteuhu pe itambere'ia ipyhyga novīa. Emo pe ndapepokogi ojipe'ga a'ea pyvō,” e po ti ga nehē. “Kiro momina pe hugwi a'ero,” e po ti ga nehē. Ipororoga ojigwarai mbatera rehe jipi. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehē. Ehepia te tata ojigwarai ahera'oa rehe ahe mbokairame. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehē. A'ereki pe pemono'ōteheuhu mbatera kiro mbapava koty.

⁴ Pehendu ġanahenahema – kiroki ġa omopē pekoapora pe me jipi. A'ereki pe napemondoi ikwepykava ġa pe ġa moandyandyita. Tupana'ga okwaha reki a'ea ipopoakaheteve'ga. Ga ġwendu tuhē ġanahenahema. A'ereki pe napemondoi ġa pe itambere'ia ġa poravykypavirē.

⁵ Avo yvya koty pe pereko pa mbatera. Penhimbohoryory pe jipi. Mbiara o'uo'u onhimongy'ravo imboha'uve'yma ojukaagwama. Emo oho ġwerī ijukahava apiavo. Na jitehe pe pemono'oġuhū pejive penhimimbotarimova'ea rehe pejikovo imboha'uve'yma hahyaġwama. Emo Tupana'ga po ti imbohahyi pe me nehē.

⁶ Pe'e pe pyryheteve'ga pe: “Ga ite'varuhu,” pe'e pe penhi'mbero. A'ero pe ġa momanoukari. Gahā napemovahī upa.

Penhimomirana ti

⁷ Nhiirū, kiro ji ei pe me: Penhimomiranamba ti Jesus Cristo'ga rura imboha'uva. Ehepia re ko matetȳhara'ga. Onhimomirana po ga i'apyryva imboha'uva. Ombaha'u po ga amana itymame. Aerē po ga imondomondoi jahya. Nonhimbaekwahivi po ga a'ero. “Ikyra'javirē po ti horyvamo mbatera nehē,” e po ga. ⁸ Ga javijitehe ti penhimomirana

pejijupa Jesus Cristo'ga mboha'uva. Pemboty ti pepy'a. A'ereki ga u ġweri.

⁹ Nhiirū, tapenhi'ite'varuhui ti ojuhupe penhiroyromo. Pe nhi'ite'varuhurame po ti Cristo'ga ei pe me nehē: “Peko te'varuhu pe javo ġa pe,” e po ti ga nehē. Ehepia te Cristo'ga rugweri.

¹⁰ Nhiirū, Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea javijitehe po pe peko hamo. Ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga hako. Hendupotare'ymame ojipeva'ea imbohahyukari ahe ve novia. Emo imombe'uharava'ea onhimomiranamba hahya pe. ¹¹ Xa'e nhande: Pyry ahe ve – kiroki ahe onhimomiranamba.

Ehepia ko Jova'ea hako. Pekwaha po pe ahenhimomiranamagwera. Ahe nhimomiranambavame mbatera rahya pe ko Tupana'ga imombyry-hetei reki ahe ve. A'ereki Tupana'ga pyry hete vvyakotyve'ga pe. Ga nhande porogwete jipi.

¹² Nhiirū, ta'e ti kiro pe me. A'ea kaitu ti pehendu katu. Pe nhi'igame ojipe'ga pe tape'euhui ti: “Yvagipeve'ga okwaha nhi'mbee'yma. Yvya apohara'ga okwaha nhi'mbee'yma,” tape'euhui ti no. Tapehenonhuhūi ti Tupana'ga penhi'igame ojipe'ga pe. Tapehenonhuhūi ti Tupana'ga rembiapoa nō. Po pe ei ġa pe: “Nahā po ti ji rekoi nehē.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Po pe ei ġa pe: “Na rūi po ti ji rekoi nehē.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Pe'erame ġa pe penhimbi'ea rupi katu ti peko a'ero. Na tuhē ti peko Tupana'ga ti te'yime pe me peko te'varuhu pe javo nehē.

Penhi'inhi'i ti Tupana'ga pe

¹³ Po pepyteripeve'ga ikwahavi mbatera rahya tonhimombe'u ti ga ji poko javo Tupana'ga pe. Po ojipe'ga roryroryvamo tonhimby'yi ti ga Tupana'ga mboheteavo.

¹⁴ Po ojipe'ga tetirūaramo tombuhuruka ti ga ojipyri Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. A'ero po ti ġa nhi'igi Tupana'ga pe imongyavo ikava ga rehe. “Emombi ti karugwara ga hugwi Jesus Cristo'ga remimbota-rimo,” e po ti ġa Tupana'ga pe nehē. ¹⁵ Po ti ġa nhi'igi Tupana'ga pe ojikoga ga rehe, a'ero po ti ipigi ga hugwi. Cristo'ga po ti ga monhimo-higatui nehē. Po ga tetirūaramo okote'varuhuro ġwaramo, a'ero po ti Tupana'ga imombori garekote'varuhua ga hugwi nehē.

¹⁶ Nurā ti pemohemohē pejikote'varuhua ojuhupe pejikoveveuhuro hehe. Penhi'inhi'i ti Tupana'ga pe pejogwepyga tapenhimohigatu ti. Pyryheteve'ga poranduvame Tupana'ga pe ikwahy hete. Tupana'ga ġwendu ġanhi'iga jipi.

¹⁷ Ehepia re ko Eliasva'ea hako Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Ahe ko nhande javijitehe vvyakotyva'ero. Igwete ahe nhi'ihetei Tupana'ga pe tokyryme ti javo. Trēs e meio ga kwara mbo'ari ikyre'ymame yvya rehe. ¹⁸ Aerē Eliasva'ea nhi'iga'javi Tupana'ga pe tokyra'ja ti kiro javo. A'ero Tupana'ga imongyra'javi yvaga hugwi. Igwete hen-hunha'javamo mbatera yja hugwi.

¹⁹⁻²⁰ Nhiirū, po ti pepyteripeve'ga ndokoa'javi a'itituhēva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi, pemogita ti ga mongoa'java a'ea rupi. Pekwaha ti a'ero. Pe ga mbopohirukarame okote'varuhua hugwi po ti ga ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tupana'ga po ti omombo pa garekote'varuhua re'yjuhua ga hugwi a'ero nehē.

PEDROVA'EA OMOMBE'UYPY AHE VE Primeira Carta de Pedro

¹ Ji ko Pedroramo. Ji Jesus Cristo'ga moirūharamo ako. Kiro ji ikwati-jari imondovo ninhhi'iga pe me Tupana'gareheva'ea pe – perope peju gagwyri pe: Ponto pe, Galácia pe, Capadócia pe, Ásia pe, Bitínia pe. Pevo pe kwaki'opavi pejigwovo pejijupa ġapyteri pe penhimongyavo raikwehe. ² Gwemimbotarimo Tupana'ga nhandervete'ga pe mo'emo'ei ojive hako ġahã po ti oko jireheva'ero javo. Tupana'ga ra'uva pe mongoi Tupana'gareheva'ero a'ero raikwehe. “Amo'emo'ẽ ji ġa tohendu katu ti ġa Jesus Cristo'ga nhi'iga javo,” ei Tupana'ga. “Tomombo ti ga ġandekote'varuhua ġa hugwi omanoro ġwaramo,” ei ga.

Tupana'ga ti tomombyry hete pe me. Tonogatu hete ti ga pepy'a no.

Pyry ti nhande ve nehẽ

³ Timbohete ti Tupana'ga. Gaha ko Jesus Cristo'ga ruva'ga nhandepojykaharete'ga ruva'ga. Ombogwera ga Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi raikwehe. Gambogwerava ġwaramo Tupana'ga nhande mboheaporogita pyahu nhande mongovo. A'ereki ga nhande porogwety hete. Nhandereaporogita ipyahuro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga po ti nhande mbuhuruka tuhẽ yvagi pe nehẽ nhande mongovo avuirama ojipyri nehẽ, xa'e nhande. ⁴ Nhandereaporogita ipyahuro ġwaramo nhande ei no: Tupana'ga po ti ombuhu tuhẽ pyryheteva'ea nhande ve nehẽ. Tupana'ga remimbuhura pyry tuhẽ avuirama. Ndopavi po ti nehẽ. Nдите'varuhui'i'i po ti nehẽ no. Niymyani nehẽ. A'ereki pyry hete. Kiroġwe tuhẽ Tupana'ga herekokatui a'ea pe me yvagi pe. ⁵ Ga pe a'ngu no. A'ereki Tupana'ga ipopoaka pe a'nguavo pejikoga ġwaramo ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga pe mbuhurukari pe mongovo ojipyri avuirama yvagi pe nehẽ. Pendekoagwama po ti ga imboukwahavi mbapava koty nehẽ.

⁶ Pendoryndory pe a'ea rehe. A'ea ja po pe ne'ouhūramo kiro ġa imbohahyparavuhurame pe me. ⁷ Tupana'ga opota penhimomiranama hahyrame pe me tiukwaha ti ġajikohetea ji rehe javo. A'ereki jukwaha pejikohetea ga rehe penhimomiranamame hahya pe. Ehepia te ouro. Ga imbokumbokurame ouro imo'eamo ite'varuhuva'ea jugwi jukwahavamo hembyruera pyryva. Na jitehe jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe hahyrame pe me. Ouro ko pyry novia. Johe'i hete pyry pejikohetea Cristo'ga rehe. Ouro opa reki. Pejikohetea ki a'e te ndopavaġwami po rimba'e. Jukwahavame po ti Tupana'ga pe mbohetei aerẽ nehẽ. Jesus Cristo'ga nhimboukwahavame ua po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pyry hete pejikohetea Jesus'ga rehe,” e po ti ga pe me nehẽ.

⁸ Ndapehepiagi ve pe Jesus Cristo'ga. Emo pe ga arõhetei. Ndapehepiagi tuhẽ pe ga kiro. Emo pe jikohetei ga rehe. Igwete pe ndoryndoryhetero pejikoga ġwaramo ga rehe. Yvagahugwiva'ea ko pendoryhetea ga rehe. Tegwete reki pendoryva imombe'uhava ojipe'ga pe. ⁹ Pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe ojipyri nehẽ. Pejihoagwama rehe pe ndoryhetero kiro a'ero.

¹⁰ Pehoagwama rehe Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea japyakahetei tikwaha hete javo hako. A'ero ahe imombe'unhogwenondei javo

hako. “Tupana'ga po ti omomybyry ġa pe nehē ġa nderogwovo yvagi pe nehē,” ei Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea hako. ¹¹ Cristo'ga ra'uva oko ahe pavēi ahe mbo'embo'eavo hako. “Hahy hete na'ē po ti Cristo'ga pe nehē. Igwete po ti ga manoi novīa. Emo po ti pyryhetero ga pe nehē,” e'i Cristo'ga ra'uva. “Okwerava'ja po ti ga nehē ogwovo yvagi pe nehē. Aerē po ti ga rura'javi ojiheve'ģa nderogwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē no,” e'i gara'uva Cristo'ga mombe'gwovo ahe ve. Aero Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea japyakai a'ea rehe hako. “Maname po ti a'ea nehē?” ei ahe. “A'ea rupi ti marā nehē?” ei ahe ojapyakavo hehe.

¹² Tupana'ga e'i ahe ve no hako: “Penemimombe'ua ko pejiveva'ea rūi reki korogweva'ea rūi,” ei ga ahe ve. “Aerēva'ea pe imombe'ui a'earupive'ģa ti tokwaha javo,” ei Tupana'ga ahe ve. Aero ahe Cristo'ga mombe'umbe'ui hako. Cristo'ga mombe'ua jitehe aġwamove'ģa omombe'u pe me no. Aereki Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva ġa pyri yvaga hugwi ġa mbo'eavouka jupe. Aero ġa Cristo'ga mombe'ui pe me pyryva'ea mombe'gwovo. Yvagipeve'ģa vehevi okwaha pota a'ea no novīa Tupana'gapyrive'ģa.

Peko katu ti, ei Tupana'ga

¹³ Pejirokwa ti a'ero penhimbovyvya. Jesus Cristo'ga po ti omomybyry pe me nehē onhimboukwahavame ua yvya koty nehē. Cristo'ga remimomybyryva rehe ti pejapyaka hete a'ero tomomybyry tuhē ti ga nhande ve javo. ¹⁴ Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'īga. Ymya pe ipotaruhui ite'varuhuva'ea jipi. Aereki a'ea rupi pe ndapekwahavi pejikoge'yma Jesus Cristo'ga rehe. Pepohi ti pejikoagwera hugwi a'ero penhimbipotaruhua hugwi. ¹⁵ Tupana'ga ndokote'varuhui'i'i. Aereki ga oko katu jipi. Ga pe mo'emo'ē ji javijitehe ti peko katu javo. Peko katu ti a'ero pejikojikovo. ¹⁶ Aereki aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'īga ahe ve. “Ji ako katu,” ei ga. “Nurā ti peko katu ji javijitehe nehē no,” ei Tupana'ga.

¹⁷ Penhi'igame Tupana'ga pe pe ei Apī ga pe. Emo gaha reki e'i a'itituhēva'ea rupi katu vvyakotyve'ģa ndeaporogita pe. Jara'ģa pe ga ei: “Peko katu pe.” Jara'ģa pe ga ei reki: “Peko te'varuhu pe.” A'itituhēva'ea rupi katu ga ei ġa pe nhaporemō ikwahava ġandeaporogita. Tapepojihuve'ymuhūi ti a'ero pejuvete'ga Tupana'ga pejikovo penhimarane'ymame yvya koty.

¹⁸⁻¹⁹ Aereki pe pekwha Cristo'ga manoa pe ndepyga. Omanoro ġwaramo ga pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Mbatara rūi opava'ea rūi pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Ouro rūi pe mbopiro'yi. Prata rūi pe mbopiro'yi. Nanongara nhaporemō rūi tuhē pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Pendekoteheagwera rehe penamonhava'ea pe mbo'embo'ei pe mbojikwakuteheavouka. Cristo'ga pe mbopiro'yi reki a'ea hugwi omanomo pe ndepyga. Ga ko cordeiro ja – kiroki a'ea ġa okwava'ē ijukavo Tupana'ga pe. Pyryheteva'ea ġa okwava'ē ndite'varuhui'i'iva'ea. Na jitehe Cristo'ga nhikwava'eģi Tupana'ga pe heka'voguka gwekoa omanomo. Ga ndite'varuhui'i'i. Pyry hete ga novīa. Emo ga onhikwava'ē omanomo pe ndepyga.

²⁰ Yvya apoa renonde Tupana'ga ei Cristo'ga po rimba'e: “Ndehe ti eho yvya koty ebanomo ġambopiro'yharamo nehē,” ei Tupana'ga ga pe. Aġwamo reki mhapava koty Cristo'ga ukwahavamo ua pe ndepyga

ikwehe. ²¹ Gaha pe mbojiko Tupana'ga rehe. Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongovo huvihavuhetero ikwehe. Nurā pe jikohetei Tupana'ga rehe. Igwete pe ei: “Tupana'ga po ti imombyryvi nhande ve gwembi'ea rupi nehē no,” pe'e pe.

²² Pehendu katu pe a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ero pe imomborukari pejikote'varuhua pejihugwi. A'ero pe penhiirū'ga arōhetei Jesus'gareheve'ga. Penhoarō hete tuhē ti a'ero.

²³ Tupana'ga okoji onhi'i'ga reheve. Onhi'i'ga pyvō ipopoakava'ea pyvō ga pe mbojihuvi gwa'yramo pejikogame ojihe. Penduva'ga pe mbojihui raikwehe. Emo aerē penduva'ga omano yvyakotyva'ero gwaramo. Tupana'ga ki a'e te nomanoi. Gaha pe mbojihuva'ja gwa'yramo.

²⁴ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Yvyakotyve'ga ko yvotyra ja,” e'i.

“Gakatuhetea ko yvotyarakatua ja no.

A'ereki ipotyra inhymba reki.

Ohova okui pa,” e'i.

“Yvyakotyve'ga na jitehe opa pa no,” e'i.

²⁵ “Tupana'ga nhi'i'ga ki a'e te okoji avuirama,” e'i ikwatijara.

Tupana'ga nhi'i'ga jitehe ga omombe'u pe me raikwehe. A'ereki ga omombe'umbe'u pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

2

Cristo'ga ko ita'java'ea

¹ Onhi'i'ga pyvō Tupana'ga pe mongoi gwa'yramo. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi nhaporemo a'ero. Tape'mbea'javi ti no. Tapenhi'igatutehei ga pe timoandyandyi ga javo. Tapenhimyrōi ti ojipe'ga ndehe. Tapembotegwetei ti ga no.

² Ipita'ngive'ga opota hete oy'ga kambya. Na jitehe ti pepota hete Tupana'ga nhi'i'gapryva. A'ea po ti igwaigwavete pe mbojikohetei Tupana'ga rehe nehē. ³ A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Pekwaha pe hepiaga nhandepojkakaharete'ga remimombyryva pejive,” e'i ikwatijara.

⁴ Penhimongo ti Cristo'ga pavēi a'ero. Gaha ko ita'java'ea. Ita okoji avuirama. Na jitehe Cristo'ga okoji avuirama okovo. Ita onga rupiara onga apohara'ga noarōi ite'varuhu javo jupe novā. Tupana'ga ki a'e te oarō ita pyry hete reki javo jupe. Na jitehe ite'varuhuve'ga noarōi Cristo'ga ite'varuhu ga javo. Tupana'ga ki a'e te oarō ga pyry hete ga javo.

⁵ Pe ko ita'java'ea jitehe no. Ita ko okoji avuirama. Pe na jitehe peko Tupana'ga pavēi avuirama. A'ereki ga pe mongo pyahu. Ga oapo ita gwuhavamo. Na jitehe Tupana'ga pe apoi gara'uva ruhavamo. A'ereki pepyteri pe Tupana'ga ra'uva u. Peko pe ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. A'ero Jesus Cristo'gareheva'ero pe nhikwava'e'gi Tupana'ga pe ga mboheteheateavo. A'ea rehe Tupana'ga nhimohemi a'ero.

⁶ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga hako. Tupana'ga e'i hako:

“Onga apohara'ga omo'ē ita tihepia pyryva'ea javo. A'ero ga pyryva'ea mongoi huvihavamo imohina gwuhava tojiko hete ita jararamo huvihavava'ea rehe ojopyhykatuavo javo,” ei ga.

“Na jitehe ji ei ga mombe'gwovo no.

Pyry hete ga, a'e ji,” ei Tupana'ga.

“A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ga nduvihavamo tojiko hete ti ġa ga rehe javo,” ei Tupana'ga.

“Jiruhava ko cidade de Sião.

Na ja jireheve'ga ko jiruhavamo.

A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ga pyteri pe.

Ojikogame ga rehe po ti ġa ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,” ei Tupana'ga.

Nahā aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'ġa ga Cristo'ga mombe'urame hako.

⁷ Pejiko pe Cristo'ga rehe. Nurā pe ei pyry hete ga pe. Ga ki a'e te – kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe – aherembikwatijara omombe'u ġa onga apohara'ġa ja ko ġa javo. Aherembikwatijara e'i a'ero:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa omombo ipo'rue'yma tiruahū javo jupe,” e'i.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i aherembikwatijara.

⁸ Ojipea ikwatijara e'i no:

“Ita ombo'a vvyakotyve'ga noġa ġa monhimboahiva,” e'i aherembikwatijara.

Na jitehe ko ga omonhimboahi okote'varuhuve'ga monhimonha'ngavo ġa mbopoyjayjare'yma. Onhimboahi ġa Cristo'ga pe ojikoge'yma ga rehe. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'ġa. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe: “Na tuhē po ti ġa ndekoi nehē,” ei ga.

⁹ Oro pe, Tupana'ga pe mo'emo'ē pe mongovo ojiheva'ero. Gareheva'ero ko pe ikwava'ēharamo Tupana'ga pe nhanderuvihavuhete'ga pe. Ga pe mo'ē ojipe'ġa hugwi pe mboporavykyavo ojive. Ga pe pojyka tomombe'u ti ġa nhirembiapopyryva javo. Ymya pe ndekote'varuhui raikwehe. A'ero pe ypytunahivarupive'ġa ja. A'ereki ypytunahiva rupi okorame ahe ndokwahavi. Pe na jitehe ndapekwahavi Tupana'ga pejikote'varuhuavo raikwehe. Aerē Tupana'ga pe mo'emo'ēi tapepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Aġwamo pe kojahuarupive'ġa ja a'ero. A'ereki kojahua rupi okorame ahe okwaha. Na jitehe pe pekwaha Tupana'ga kiro pejikokatuavo. Tupana'ga kwahavame ko pyry hete. ¹⁰ Ymya ko pe ndapekoi Tupana'gareheva'ero. Aġwamo ki a'e te pe peko gareheva'ero. Ymya pe ndapekwahavi Tupana'ga rembiporogwetyga. Aġwamo ki a'e te pe pekwaha a'ea Tupana'ga nhande porogwety javo.

Tupana'gareheva'ero peko katu

¹¹ Nhiirū, ojipe'ġa gwyri pe pe nduvi hajiheve'ġa ja. A'e hete ji pe me a'ero: Tapepotaruhui ti pejikovo. A'ereki penemimbotaruhua pe mboheaporoġita te'varuhu. ¹² Peko katu ti ġapyteri pe – kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe. Amoamome ġa pe mbotegwetei po oko te'varuhu ġa javo tehe pe me. Emo pendekokatua repiagame po ti ġa nhimombaragwahavi hehe nehē. A'ea rehe po ti ġa Tupana'ga mbohetei a'ero ga rurame mbapava koty nehē. “Ndepyry hete nde ġa mongokatuavo,” e po ti ġa nehē.

¹³⁻¹⁴ Tupana'gareheva'ero ti pehendu katu penduvihava'ġa nhaporemō yvya koty: gaha – kiroki ga jara'ġa hohe huvihavuhuro – pehendu katu ti ga gamoirūhara'ġa no governadores'ġa. A'ereki penduvihavuhu'ga onhimoirūka ġa pe tombohahyuka ti ġa okote'varuhuve'ġa pe javo. “Tapembohete ti okokatuve'ġa,” ei ga ġa pe no.

¹⁵ Tupana'ga opota pendekokatua tapemombi ti ikwahave'ÿve'ğa nhi'ÿtehea.

¹⁶ Pepiro'y pe, na tuhē ti peko a'ero. A'erorame tehe ti tape'ei ti: "Tako te'varuhu ti kiro nhiremimbotarimo a'ero. A'ereki ji jipiro'y." Tape'ei ti a'ea. Tupana'ga rembipojykaharamo pe peko. Gareximimbotarimova'ea rehe ti peko a'ero.

¹⁷ Pendeaporoğita katu ti ojipe'ğa ndehe nhaporemo. Pearōarō ti penhirū'ğa. Ga ojiko Cristo'ga rehe pe ja. Pepojihuve'yimi ti Tupana'ga. Pendeaporoğita katu ti penduvihavuhu'ga rehe no.

Peho ti Cristo'ga rupi hahyrame pe me

¹⁸ Peporavykyrame ojipe'ğa pe pehendu katu ti ġanhi'īga penhiroyrōe'yima. Pehendu katu ti ġanhi'īga ġa ndeaporoğitakaturame pejihe nehē. Ga ndekote'varuhurame pe me ti pehendu katu jitehe ġanhi'īga.

¹⁹ Ombohahy tehe po ġa pe me. Po pe nhimomiranami jupe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo ġwaramo, a'ero po pyryvamo. ²⁰ Po ġa pe nupanupāi pe ndekote'varuhuro ġwaramo, a'ero po pe nhimomiranatehei. A'ereki pejikote'varuhuro ġwaramo pe pekwaha hahya. Po pejikokaturō ġwaramo pe ikwahavi hahya penhimomiranama jupe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē. ²¹ A'ereki Tupana'ga e'i pe me: "Penhimomirana ti ġa imbohahyrame pe me pejikokatua rehe," ei ga. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya pe ndepyga toho ti ġa ji rupi javo ikwehe.

²² "Ndokote'varuhuangavi Cristo'ga.

Ni'mbeangavi ga no."

²³ Ga ombotegweterame ga nombotegwetei ġa ikwehe. Ga imbohahyrame ga pe ga nde'i: "Ajipy po ti ji pe ndehe nehē," nde'i ga. Ga onhikwava'ē reki Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga e'i a'itituhēva'ea rupi katu ite'varuhuve'ğa pe. Ga e'i hupi katu pyryve'ğa pe no.

²⁴ Cristo'ga tuhē gwereko nhanderekote'varuhua omanorame yva rehe. "Tipiro'y ti ġa okote'varuhua hugwi," ei ga, "toko ti ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe kiro," ei ga. Cristo'ga okwaha hahya omanomo nhande repyga. Nahā kiro pyry hete nhanderekoagwama.

²⁵ Ymya ko pe ndekoi ovelhas ja. Ovelhas oka'nhyka'nhy jipi ojipiatuhara'ga hugwi okovo ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ero hep-iakatuhara'ga herura'javi ovelhas rerekovo. Ymya ko ovelhas ja pe ndekoi pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe. Emo Tupana'ga pe nderuruka Cristo'ga pyri. Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe Cristo'ga pe ndepiakatui pe nderekokatuavo jipi.

3

Hembirekove'ğa

¹⁻² Nanongara pe ji ei kunhangwera'ğa pe no hembirekove'ğa pe. Pehendu katu ti penhimbireko'ğa nhi'īga ġa erame pejive. Jararamo penembireko'ğa ndekoi ve Tupana'ga nhi'īga rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Pe hendukaturame penhimbireko'ğa nhi'īga po ti ġa pendekokatua repiagi pendeaporoğitakatua kwahava nehē. A'ero po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe nehē. Penhi'īga ġwaramo rūi po ti ġa jikogi nehē. Pendekokaturō ġwaramo po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe a'ero nehē.

³ Tapekotehei peji'ara rehe. Tapenhimbojigwaguhui ti tajirepia ġa jikatua javo. Tapenhiakāavykyuhui ti penhimbohepia'ngiavo ojipe'ğa

pe. Tapenoguhūi ti pejihe ourova'ea. Tapemongiuhui ti pejipikatua tahepiuka ti ġa pe jipikatua javo. Tapekotehei ti peji'ara rehe, a'e ġi pe me. ⁴ Peypyteripeva'ea rehe ki a'e te po pe peko hamo pendeaporoġitakatua rehe. Ipy po pepy'a jipi hamo. Penhyrō po pe jipi hamo. A'ea ko pyry hete Tupana'ga pe.

⁵ Ymya ko kunhangwerapyryva'ea nahā no. Ahe ojiko Tupana'ga rehe oho po ti ga ġwembi'ea rupi javo. Ahe onhimboheaporoġita katu hendukatuavo ġwembirekova'ea nhi'īga. ⁶ Nahā ko Sarava'ea hako. Ahe oho ġwembirekova'ea nhi'īga rupi Abraāova'ea nhi'īga rupi jijara'ga javo ahe ve. Po pe jikokatui imbojue'yma pejipy'a jipi, a'ero po pe Sarava'ea'java'ea.

⁷ Nanongara pe ġi ei kiro akwaimbae'ġa pe no hembirekove'ġa pe. Peko ti penhimbireko'ġa pavēi pejapyakavo ġapopoakare'yma rehe. A'ereki pe gwyre'i ġa ipopoaka. Pendeaporoġita katu ti ġa ndehe a'ero. A'ereki Tupana'ga imombyryvame pe me omombyry ġa pe no. A'ero po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri pe pavēi nehē. Pe ġa nderekokatue'ymame pe ndovahoguhui penhi'igame Tupana'ga pe a'ero.

Hahya pe ndekokaturame

⁸ Mbapavamo ġi ei pe me nhaporemo. Pembojo'jajo'ja ti pendeaporoġita. Jara'ġa ndekoveveuhurame ti pekoveveuhu ġa pavēi no. Jara'ġa ndoryvame ti pejory ġa pavēi. Penhoirūramo penhoarō hete ti. Pejoporogwety ti. Tapenhimboheteuhui pejogwerekovo. ⁹ Ga ndekote'varuhurame pe me tapejipygi ti ġa ndehe. Ga ete'varuhurame pe me tapenhi'ipondekwate'varuhui ti ġa no. Nahā ti peko. Pemombyry ti ġa pe ġa ndekote'varuhurame pe me. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ē tamombyry ti pe me javo. Nurā ti pemombyry ojipe'ġa pe a'ero. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ga e'i:

‘Jirory pota ġi pyryva'ea rerekovo jipi’

– te'ite'varuhuyme ti ga a'ero.

Ti'mbea'javyme ti ga no,” e'i.

¹¹ “Topohi ti ga okote'varuhua hugwi okokatuavo.

Tojirokwa hete ti ga okokatuavo ojipe'ġa pe no.

¹² A'ereki nhandepojykaharete'ga gwepia katu ġa

– kiroki ġa oko garemimbotarimova'ea rehe,” e'i.

“Gwendu katu ga ġa nhi'igame ojive.

Emo ga omovahī okote'varuhuve'ġa,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'gwovo.

¹³ Pe ndekokatupotaramame po ti ġa nombote'varuhui pe me nehē.

¹⁴ Emo po ti ġa pendekokatua rehe vehevi imbohahyukari pe me, a'ero po ti pyryvamo pe me nehē. Tapekyhyji ti ġa hugwi a'ero nehē. Tapembojuukaryme ti pejipy'a.

¹⁵ Pembohete ti Cristo'ga ga ko jipojykaharete'ga javo pejiyvyteri pe. Pejiko pe Cristo'ga rehe. Pejapyaka ti a'ea rehe a'ero tanhimombe'u ti ojipe'ġa pe javo. E'i po ti ġa pe me nehē: “Maraname pe jikogi Cristo'ga rehe?” ¹⁶ Pemombe'u katu ti ġa pe a'ero penhyromo penhimbohete'yma. Peko katu ti Cristo'gareheva'ero pejipoyjateramo. Gahā po ti ndipoyjayjari a'ero nehē pe mbotegweterame onhi'ite'varuhuavo pendekokatua rehe nehē. ¹⁷ Hahy po pe me pendekote'varuhua rehe.

Po pendekokatua rehe hahyramo pe me a'ea po pyry hete Tupana'ga ipotarama a'ea.

¹⁸ Cristo'ga jitehe okwaha hahya no. Igwete ga manoi. Ojipeji igwave ga manoi imombopava pendekote'varuhua pe hugwi. Nomanoa'javi po ti ga a'ero nehë. Ga ko pyryheteva'ero oko. Emo ga omano ite'varuhuve'ga ndepykavamo tarekokatuuka Tupana'ga ga pe javo. Yvyakotyve'ga ojuka ga ikwehe. Emo Tupana'ga ga mbogwera gara'uvimo.

¹⁹ Gwa'uvamo ga hoi ahera'uva pyri a'ero – perope tegwete ahera'uva i'êhava jugwi – pevo Cristo'ga hoi imombe'gwovo a'itituhêva'ea ahera'uva pe. ²⁰ Ymya ahe nohendukatui Tupana'ga nhi'iga Noéva'ea japorame yhararuvihavuhua hako. Tupana'ga nonhimbaekwahivi reki ahe ve gwendukatue'ÿva'ea rehe. “Tohendu katu pa na'ë ti ga nhinhi'iga,” ei Tupana'ga hako. Mbohapy'ri reki oitova'ea jate gwendu katu Tupana'ga nhi'iga Noéva'ea gwe'yjava'ea pavëi. A'ero ahe avi yhararuvihavuhua pype. Jarava'ea opa pa a'ero onhimongyavo otypyvygamo yvya nhatymbavame. Noéva'ea ki a'e te okoji yhya pyvõ uvame yhararuvihavuhua pype.

²¹ Na jitehe yhya pyvõ nhande nhimobatizaukari. A'ero nhanemobatiza pyvõ Tupana'ga nhande mongopyahui. Yhya mombe'urame ji nda'ei iheja pe nhandera'oa ky'auhua iheja pe. Nahã ji ei: Penhimobatizaukarame yhya pyvõ pe ei Tupana'ga pe: “Cristo'gareheva'ero ji taho nenhi'iga rupi,” pe'e pe Tupana'ga pe. A'ereki kiro pe peko katu pepoyjareteramo. Tupana'ga nhande mongo pyahu a'ero Jesus Cristo'ga kwerava gwaramo omanoa hugwi. ²² Jesus Cristo'ga oho yvagi pe ikwehe. Pevo ga rekoi kiro huvihavuhuhetero Tupana'ga moiruramo. Yvagipeve'ga gwendu katu Cristo'ga nhi'iga kiro huvihava'ga ipopoakave'ga Tupana'gapyrive'ga no. Gwendu katu pa ga Cristo'ga nhi'iga kiro.

4

Perojiji pe pejeaporoğita

¹ Cristo'ga okwaha hahya omanomo tahepy ti ga javo ikwehe. Pendeaporoğita po ti nahã hamo no. Pe'ji ti: “Mara'ngu po ti hahyramo ji ve nehë no? Emo po ti ji aho tuhë Cristo'ga rupi nehë,” pe'ji ti. A'ereki hahyrame nhande ve nhande ndiakoa'javi nhanderekote'varuhua rehe. ² A'ero pe ndapekoa'javi penhimimbotarimova'ea rupi hamo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po pe ndekoi hamo kiromo jate penhimarane'ymame.

³ Ymya pe ndekouhui penhimimbotarimova'ea rehe ga ja – kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe. Kirupi pendekote'varuhua a'ero. Nahã ko pendekote'varuhugwera raikwehe. Ndapeakwahavihu pe. Pepotaruhu pe. Peapouhu pe toryva i'gwoi'gwovo penhimboheagwryva pejikote'varuhuavo. Peko hete pe ha'angava rehe penhimimbohetehara rehe pejikove'ÿ Tupana'ga rehe raikwehe. Ite'varuhu hete pe imbohetei a'ea. ⁴ Ağwamo reki ga nhimomby'ahetei pendekoagwama repiaga. A'ereki ga akwahave'ÿmuhũrame pe ndapeakwahave'yma'javi ga pavëi. Nurã ga pe mbotegwetei kiro. ⁵ Tupana'ga po ti a'ea e'i ga pe. Namanamehũi po ti ga ei gandeaporoğita pe nehë: “Marã po pendeaporoğita jipi? A'ea pemombe'u kiro ji ve,” e po ti ga ga pe nehë. A'ero po ti ga ei gandekote'varuhua pe imondovo ikwepykava ga pe nehë.

Omanoe'ÿve'ğa pe po ti ga imondoi. Omanova'ea pe po ti ga imondoi aherekote'varuhua kwepykava nehē no. ⁶ A'ereki Cristo'ga omombe'u pyryva'ea ahe ve – kiroki ahe vyvakotyva'ero omano Tupana'ga rembi'ea rupi okote'varuhuro ġwaramo. Cristo'ga omombe'u ahe ve toko ti ġa gwa'uvamo Tupana'ga ja javo.

Pejopoko katu ti

⁷ Oho ġwerī kiro vyva papava apiavo mbatera papava apiavo nehē. Pejapyaka katu ti penhimbovyvya xanhi'inhiī Tupana'ga pe javo. ⁸ Johe'i pa pyry pe nhoarōarōhetei no. A'ereki ojipe'ğa arōheterame nhande nihenonha'javi ġandekote'varuhua re'yjuhua. ⁹ Pembuhumbuhuruka ti Cristo'gareheve'ğa penhonga pe ġa noġa jipi penhiroyrōe'yma. ¹⁰ Tupana'ga nhande mbokarakatu pa tapepoko ti ojipe'ğa javo. Pepo'ru ti pejikarakatua ojipe'ğa ndepyga a'ero Tupana'ga nhande mbokarakatuparavuhuro ġwaramo. ¹¹ Nahā ti peko a'ero. Kiroki ġa ikarakatu imombe'gwovo mbatera – Tupana'ga nhi'iġa ti ġa tomombe'umbe'u. Kiroki ġa ikarakatu ojipe'ğa pokoga – topokopoko ti ġa ġa Tupana'ga remimbopopoakara pyvō. Nahā ti pejogwerekoreko a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero tombohete pa ti ġa Tupana'ga. Xa'e pa ti ga pe jipi: “Nderuvihavuhu hete nde. Ndepopoaka hete nde avuirama,” xa'e ti ga pe jipi. Na tuhē.

Hahy Cristo'gareheve'ga pe

¹² Nhiirū, pekwaha hete pe kiro mbatera rahya tapehepiuka ti pejikoga Cristo'ga rehe. Tapenhimomby'auhui ti hahyrame pe me a'ero. Tape'ei ti: “Maranuhūrame ġa imbohahyukari nhande ve? Mbipehu a'ea.” Tape'ei ti a'ea. ¹³ Pejoryjory ti hahyrame pejive, kiro ko nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi javo. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya ikwehe. Pejory ti hahya rerekovo a'ero, tapendory hete tuhē ti Cristo'ga rura'javame huvihavuhuhetero nehē.

¹⁴ Ga pe mbotegweterame pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo a'ea ko pyry reki pe me. A'ereki ġa pe mbotegweterame Tupana'ga ra'uva huvihavuhuheteva'ea oko pe pyri.

¹⁵ Peko katu ti a'ero. Tapejukai ti ojipe'ğa. Tapemimi ti ojipe'ğa mbatera. Tapekote'varuhui ti. Tapehopehoteheuhui ti ojipe'ğa pyri ja'javo ġa pe. Peko katu ti, a'e jl. A'ero ġa imbohahyukarame pe me po ti pejikote'varuhuva'ea rehe rūi hahyramo pe me nehē.

¹⁶ Po ti ġa imbohahyukari pe me pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo, tapepoyjayjare'ymuhūi ti a'ea rehe. Pembohete ti Tupana'ga. Pe'ji ti: Pyry hete ġa ei Cristo'gareheve'ğa nhande ve, pe'ji ti ga mboheteavo.

¹⁷ Oho ġwerī kiro japiavo Tupana'ga rembi'ea apiavo. E'i po ti ga vyvakotyve'ğa ndeaporoġita pe imbohahyavo ġa pe nehē. Ojiheve'ğa pe na'ē po ti Tupana'ga ei nehē. Po ti ga ei nhande ve na'ē, a'ero po ti ġa pe kaitu ga imbohahyahivuhui nehē – kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa Cristo'ga mombe'ua. ¹⁸ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Hahy paravuhu okokatuve'ğa pe ġavahema renonde yvagi pe Tupana'ga pyri,” e'i.

“Ga pe kaitu po ti hahyahivuhuramo nehē

– kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuve'ğa.

Novahemi tuhē po ti ġa Tupana'ga pyri nehē,” e'i ikwatijara.

¹⁹ Kiro ji ei pe me a'ero: Kiroki ġa pe hahy Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo – oko katu po ġa hamo. Tonhikwava'ē po ġa ga pe hamo nhandeapohara'ga pe. A'ereki ga oho ġwembi'ea rupi jipi.

5

Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ga

¹ Kiro ji ei ikwatija pendeiakatuhara'ga pe. A'ereki jihi ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara no. Ji ahepia Cristo'ga hahyrame ga pe ikwehe. Igwete po ti ji ga moirūi nehē no ga ukwahavame huvihavuhetero nehē. ² A'e hete ji pe me aherepiakatuhara pe: Tupana'ga pe mo'emo'ē tohepia katu ti ġa jireheve'ga javo. Ojatyka ġa Tupana'ga mboheteavo pe pavēi jipi. Pehepia katu ti ġa a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti pereko katu Tupana'gareheve'ga ndepiakatuavo. Pepota tuhē ti ġa ndepiakatuavo pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Itambere'ia potaruhuavo ġwaramo rūi ti pehepia katu ġa. Pehepia katu ti ġapokopotara ġwaramo. ³ Tapemondomondoukahetei ti ġa penhimbiepiakatuhara'ga. Peko katu ti ġapyteri pe toho ti ġa ji rupi javo. ⁴ Cristo'ga ko ovelhas repiakatuhara'ga nduvihava'ga ja. Ga ko nhanderepiakatuharetero. Po ti pe Tupana'gareheve'ga ndepiakatui nehē, a'ero po ti nhanderepiakatuharete'ga pe mongoi huvihavuhuro nehē ojipiukarame ua nehē. Penduvihavuhua po ti namominaġwami nehē.

Tapenhimbohetei

⁵ Pevoja pe ji ei no: Pehendu katu ti xava'eve'ga nhi'īga. Pe nhaporemo ti pehendu katu penhonhi'īga penhimbohete'e'yma. A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Tupana'ga omovahī ġa

– kiroki ġa onhimboheteuhu,” e'i.

“Ga nhimbohete'e'ymame

ga imombyryvi ġa pe,” e'i ikwatijara.

⁶ Tapenhimbohetei ti a'ero. Penhikwava'ē ti Tupana'ga pe ipopoakave'ga pe. Aerē po ti Tupana'ga ei a'ero nehē: “Kiroġwe ji ġa mboheteheitei a'ero,” e po ti ga nehē.

⁷ Pepy'a rekoteherame ti penhimombe'u Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Apī, oko tehe jipy'a. Amombe'u ji nde ve terenogatu ti jipy'a javo.” Pe'ji ti a'ea ga pe a'ero. A'ereki ga pe ndepia katu.

Penhimboita ti

⁸ Penhimbovyvy ti. Pejapyaka katu ti. A'ereki Diabo'ga anhaġa ruviavuhuhu'ga napearonhuhū. Leão onharōva'ea ojukarame ty'ara okooko mbatera rehe ta'u ti javo. Na jitehe Diabo'ga okooko pe ndehe tambojikopiguka ti ġa Cristo'ga rehe javo. ⁹ Pemovahī ti Diabo'ga pejikovo a'ero. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe penhimboitakwerimo. Napemoka'nhymi pe hahya peirū'ga pe Cristo'gareheve'ga pe. A'ereki ġa hahya jitehe okwaha kiro ojipe'ġape'ga gwyrī pe no.

¹⁰ Kiro pe pekwahavahi'vi na'ē hahya novīa. Emo Tupana'ga pe mo'emo'ē toko ti ġa huvihavuhuro ji pavēi yvagi pe avuirama nehē javo. A'ereki pe pejikoty'a Cristo'ga pavēi. Tupana'ga omombyry pa nhande ve jipi. A'ero po ti ga pe mboheporoġitakatui nehē. Gaha po ti pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe nehē. Gaha po ti omondo pepy'a mbotyva. A'ero po ti pe nhimboitai penhimomiranama hahya

pe pepohire'yma ga hugwi. ¹¹ Tipopoaka hete po ti Tupana'ga avuirama nehẽ. Na tuhẽ ti.

Mbapavamo Pedrova'ea okwatijaruka

¹² Mbohapyrete kiro ji ikwatijarukari Silas'ga pe imondovouka pe me. Silas'ga ko nhaneirũ'ga Cristo'gareheve'ga. Ajiko tuhẽ ji Silas'ga rehe. Ik-watijarame pe me ji ehetei a'ero imombe'gwovo: Tupana'ga omombyry tuhẽ nhande ve. Peko hete ti garemimombyryva rehe avuirama a'ero nehẽ, a'e hete ji pe me.

¹³ Peirũ'ga Cristo'gareheve'ga – kiroki ga ojatyka Tupana'ga mbo-heteavo jipi cidade de Babilônia pe – ga omondo onhi'iga pe me. Tupana'ga omo'emo'ẽ ga ojive no. Marcos'ga jira'yra'jave'ga omondo onhi'iga pe me no. ¹⁴ Cristo'gareheve'a'ero penho'anhuvanhuã ti penhoarõheteavo.

Tu katu pa ti pepy'a. A'ereki Cristo'ga pavẽi pe pejikoty'a.

PEDROVA'EA OMOMBE'UA'JA AHE VE Segunda Carta de Pedro

¹ Ji ko Simão Pedroramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jate ji reko'i gamoirūharamo. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me. Pe ko Jesus Cristo'gareheva'ero ore javijitehe. A'ereki ga omombyry pe me pe mbojikoguka ojihe. A'ereki Jesus Cristo'ga pyry hete pe me Tupanamo. Gaha nhande timbohete jipi nhanembopiro'yharamo.

² Pekwaha hete pe Tupana'ga Jesus'ga no nhandepojoykaharete'ga. Nurā ti Tupana'ga tomombyry hete pe me. Tonogatu hete ti ga pepy'a no.

Tupana'ga nhande mo'emo'ē ojive

³ Opopoakara pyvō Tupana'ga imombyrypavi nhande ve nhande mbojikogukarame ojihe. A'ereki ga nhande mboheaporoğita pyahu nhande mongokatuavo nhande ga kwahahetero ġwaramo. Tupana'ga nhande mo'emo'ē gweaporoğitapyryva pyvō. ⁴ A'ea pyvō ga imbuhumbuhuri pyryheteva'ea pe me ġwembi'ea rupi pyrytuhēva'ea. A'ea rerekorame po ti pe hoi Tupana'ga reaporoğita rupi. Ndapehoi po ti pe pejikote'varuhua rupi. Cristo'ga arōe'ŷve'ġa onhimbote'varuhu jipi ġwemimbotaruhua rehe. Pe ki a'e te pepiro'y a'ea hugwi.

⁵ Nurā ti pejirokwa penheaporoğitapyryva rehe pejikogame Tupana'ga rehe. Pekwaha hete ti penhimombaragwahava mbatera rehe penheaporoğita pyryvame. ⁶ Penhimbovyvy ti ikwahavame mbatera. Penhimomirana ti mbatera rahyva'ea pe penhimbovyvyrame. Peko katu ti penhimomiranamame. ⁷ Peko ti penhiirū'ġa ndehe Jesus'gareheve'ġa ndehe pejikokaturame. Pearōarō ti ojipe'ġa nhaporemopejikorame penhiirū'ġa ndehe. ⁸ Igwaigwavete po ti pe ndekorame nahā, a'ero po ti jukwahavamo ikwahya. A'ereki Jesus Cristo'ga kwahava ikwahy pe ndehe pe mongovo katu. ⁹ Kiroki ġa na runhuhū oko okokatue'yma – ġa ndokwahakatui reki Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea. Omoka'nhy ġa okote'varuhua momboragwera.

¹⁰ Oro pe, nhiirū, pejirokwa hete ti pejikokatua rehe a'ero. Ymya Tupana'ga ei pe me: “Opomo'emo'ē ji jijive ġa po ti jireheva'ero nehē javo,” ei ga. Pejirokwaheterame pejiokoagwama rehe po ti pe imboukwahavi Tupana'ga eagwera pejive penhimo'ēagwera. Nahā pendekorame jipi po ti pe ndapepohira'javi Cristo'ga hugwi nehē. ¹¹ A'ero po ti nhanderuvihavuhuhete'ga pe mbuhurukakatui yvagi pe nehē. “Pyry hete pe nduri pejiyupa ji pyri avuirama nehē,” e po ti ga pe me nehē. Ga ko Jesus Cristo'ga nhanembopiro'yhara'ga.

¹² A'ea nhaporemope pekwaha. Igwete pe ndekohetei a'itituhēva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Emo po ti ji takwahavukara'ja pe me jipi nehē. ¹³ Pyry tuhē ji ve ji ikwahavukara'javi a'ea ja'javo pe me nhimarane'ymame. ¹⁴ A'ereki namanamehūi nhimanoagwama. A'ea Jesus Cristo'ga okwahavuka ji ve. ¹⁵ Nurā po ti ji jirokwari inoġa nhirembi'eagwera pe me. A'ero po ti pe ikwahava'ja'javi a'ea jitehe jipi ji manorē nehē.

Gwepia tuhē ahe Cristo'ga ruvihavuhuhetea

¹⁶ Ore noromombe'ui pe me moroġitatehea aheremimbojihuva'ea ore Jesus Cristo'ga rura'jahava mombe'urame pe me ikwehe. “Ura'ja po ti nhandepojykaharete'ga opopoakara pyvō,” oro'e ore pe me. A'ereki ore orohepia tuhē garuvihavuhetea ikwehe. ¹⁷⁻¹⁸ A'ereki ore oroko ga pyri vvytyruhua rehe Tupana'ga apoa rehe ikwehe. Orohendu ore Tupana'ga nhi'igame Jesus Cristo'ga pe yvaga hugwi. “Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohē hete ji ga rehe,” ei garuva'ga Jesus'ga mombe'gwovo ikwehe. Nahā Tupana'ga huvihavuheteve'ga ei ga mboheteavo pyry hete Jesus'ga javo.

¹⁹ Igwete Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea heroviarukari tuhē nhande ve no ikwatijarame Cristo'ga mombe'gwovo. Pejapyaka po pe a'ea rehe hamo. Nhande herekorame nhanderyapehava ypytunimo, a'ero nhande ikwahavi hepiaga. Na jitehe nhande herekorame aherembikwatijara nhandejapyakavo hehe, a'ero nhande ikwahavi a'itituhēva'ea. Ko'ema rupi nhande ikwahahetei mbatera repiaga. Na jitehe ura'java rupi po ti Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve nehē. Cristo'ga ko jaytata'uhua ja huvihavava'ea ja – kiroki omomytu'emba ko'ema koty. A'ea javijitehe po ti Cristo'ga imomytu'embavi nhaneakaġi pe nehē.

²⁰ Pejapyaka katu ti nhinhi'igā rehe kiro. Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea nde'i hako: “Jihi tamombe'u Tupana'ga nhi'igā ikwatija,” nde'i ahe hako. ²¹ Yvyakotyva'ea remimbotarimo rūi ahe omombe'u Tupana'ga nhi'igā ikwatija hako. Ahe nomombe'uangavi a'ea aheremimbotarimo. Tupana'ga ra'uva remimbotarimo ki a'e te ahe omombe'u Tupana'ga nhi'igā inoġa hako.

2

Ahembo'ehara'ga Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea rehe

¹ Ymya ahe rekoī Tupana'gareheva'ea pyteri pe hako Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea mombe'uharava'ea. Na jitehe po ti ojipe'ga ndekoī pepyteri pe nehē – kiroki ġa Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea rehe pe mbo'ei. Ga po ti pepyteripeve'ga moandyandyi nehē tojikogyne ti ġa Cristo'ga rehe javo. Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omano ġa ndepyga tambopiro'y ti ġa ġandekote'varuhua hugwi javo novīa. Emo po ti ga rehe vehevi pembo'ehara'ga ndokoi. A'ero po ti ġa nhimondoukari nhandaipe hahyva'ea ruvihava pype nehē. ² Gandekote'varuhua rupi po ti pepyteripeve'ga ihoi onhimongyavo. Gahā po ti pe kwa a'ero pe ndekorame Cristo'ga nhi'igā rupi. ³ Mbatera potaruhuavo po ti pembo'ehara'ga imono'ono'oġi itambere'ia ojive pembo'ea rehe. Omombe'u po ti ġa pe me moroġitatehea ġwemimbojihuva'ea pe moandyandyita nehē. Ymyahū hete Tupana'ga ei ġa mombe'gwovo: “Okō te'varuhu po ti ġa nehē. A'ero po ti ji imbohahyi ġa pe nehē,” ei ga hako. Ojirokwa tuhē po ti Tupana'ga ġa ndehe imbohahyavo ġa pe ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

⁴ Ga ndekote'varuhurame Tupana'ga ombohahy reki ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe ġa mondovo hahyva'ea pype hako. Omombytauka ga ġa pevo ġa noġa ypytunahiva pype Cristo'ga ti te'i ġandeaporoġita pe mbapava koty nehē javo.

⁵ Tupana'ga ombohahy jitehe ymyahūva'ea pe hako. Noéva'ea omombe'umbe'u jarava'ea pe jipi peko katu ti javo novīa. Emo

ymyahūva'ea ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuavo. Igwete Tupana'ga imongyrukarahivuhui amana toatymba ti yvya javo. A'ero ga yvya atymbavukari okote'varuhuva'ea momanombava ahe mbotypyvyguka. Noéva'ea ki a'e te nomanoi. Ahere'yjava'ea seteva'ea na jitehe nomanoi. A'ereki Tupana'ga oa'ngu hete Noéva'ea ahere'yjava'ea reheve tomanoyme ti ġa y pe javo.

⁶ Tupana'ga ombokai pa cidade de Sodoma cidade de Gomorra no. Nahā ga cidadespeva'ea apitipavi hako ahe rekote'varuhurame. A'ero Tupana'ga ei aerēve'ġa pe: “Ehepia te imbokaipavagwera. Na jitehe po ti ji imbohahyukari ġa pe nehē no – kiroki ġa ahe javijitehe ndokoi ji rehe okote'varuhuavo,” ei Tupana'ga. ⁷ Emo Lóva'ea Tupana'ga ahe reroho jipe cidades imbokaja hugwi hako. A'ereki ahe oko katu. Igwete ahe re'ōuhūramo upa cidade pe okote'varuhuva'ea pyteri pe. ⁸ Lóva'ea gwepia aherekote'varuhua jipi. Gwendu ahe ahe rekote'varuhurame. Igwete Lóva'ea py'a okoteheuhu jipi. A'ero Tupana'ga Lóva'ea rerohoi imbokaja hugwi tomanoyme ti okokatuve'ga ipype javo.

⁹ Jukwaha a'ero. Tupana'ga okwaha okokatuve'ga mbopiro'yavo hahyrame ġa pe. Ga okwaha okokatuve'ġa mombytavo imbohahyaġwamamo ġa pe. “Cristo'ga ti te'i mbapava koty ġandeaporogitate'varuhua pe imbohahyavouka ġa pe,” ei ga. ¹⁰ Ga kaitu po ti Tupana'ga ombohahyuka nehē – kiroki ġa oko hete ġwemimbotaruhua rehe onhimongote'varuhuavo. Ndokoi hete ġa gwuvihava'ġa ndehe no.

Pembo'ehara'ġa noangarihu hete onhimboheteavo. Ndopojihuvuhui ġa ite'varuhu javo yvaga gwyriveva'ea pe. ¹¹ Tupana'gapyrive'ġa ki a'e te – ġa yvagi pe u opopoakahetero – ġa ko pembo'ehara'ġa hohe'i. Emo ġa vehevi nde'ite'varuhui yvaga gwyriveva'ea rehe imbojare'yma Tupana'ga pyri. ¹² Pembo'ehara'ġa ki a'e te e'i te'varuhu ġwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara javijitehe. Gwemimbotarimo mbiara oko tehe ojapyakae'yma. Na jitehe pembo'eatyvive'ġa ndekoi ġwemimbotarimova'ea rehe ojapyakae'yma. Mbiara ojihu tehe. Aerē ahe opyhy ijukavo ġwembi'uro. Na jitehe po ti Tupana'ga pembo'ehara'ġa momanoi nehē no.

¹³ Hahy po ti ġa pe. A'ereki ġa ombohahyuka ojipe'ġa pe. Pyry hete ġa pe ġa ipotaruhui i'gwoi'gwovo okote'varuhuavo arimo vehevi onhinotīe'yma. I'urame pe pavēi ġa napembopoyjayjari pe moandyandyita ipotaruhuavo okovo. ¹⁴ Kunhangwera'ġa ndepiagame ġa ġa potarahyavuhui. Ndopigi ġa hugwi ġanemimbotaruhua. Ga ombopogweuka okote'varuhua ojipe'ġa pe – kiroki ġa ndojikokatui Cristo'ga rehe. Pembo'ehara'ġa ojipokwaha hete mbatera potaruhuavo jipi. A'ero po ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁵ Opohi ġa Cristo'ga nhi'ġa hugwi jatyviva'ea rupi okovo. Balaāova'ea rekote'varuhua'java'ea rupi ġa ndekoi. Balaāova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa novīa Beorva'ea ra'yrava'ea. Emo ahe opota hete itambere'ia okote'varuhua kwepykava. ¹⁶ Aherenymbava reki burro onhi'ġahy ahe ve maraname nde rekote'varuhui javo ojarava'ea pe. Burro onhi'ġa reki akwaimbae'ġa ja. A'ereki Tupana'ga omonhi'ġuka burro tonhi'ġahy ti Balaāo'ga pe javo. Nahā ġa burro aherekote'varuhua mombigi taheaporogita katu ti Balaāo'ga javo.

¹⁷ Pembo'ehara'ga ko ykwara ja yhya rerekoe'ymame. A'ereki ahe moandyandyi. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja – kiroki ahe moandyandyi taky javo novia. Emo ndokyi. A'ereki vvyruhua gwerokwapavipe. Pembo'ehara'ga na jitehe ahe moandyandyi jipi. Tupana'ga omboavujikweripe ypytunahivuhuhava ga pe a'ero topyta ti ga ipype javo.

¹⁸ Ojipe'ga pohirirē okote'varuhuve'ga hugwi kotihī pembo'ehara'ga nhimbohetei ga pe onhi'iteheuhuavo. Ga opotaruhuuka ga pe ga mon-gote'varuhuavo penemimbotaruhua ko pyry tuhē javo tehe. ¹⁹“Pepiro'y po ti pe nehē,” e'i tehe ga. Emo ga tuhē ndipiro'yi okote'varuhua hugwi. A'ereki kiroki opojyka ahe – a'ea hugwi ahe ndipiro'yi.

²⁰ Jesus'gareheve'ga ipiro'y okote'varuhua hugwi Jesus Cristo'ga kwahava gwaramo. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omombo gandekote'varuhua ga hugwi. Po opohirirē jugwi ga ndekoa'javi hehe onhimongote'varuhua'java, a'ero po tiruahū hete ga pe. Ga ndekote'varuhurame Jesus Cristo'ga kwahava renonde tiruahū ga pe. Ga ndekote'varuhua'javame ga kwahavirē johe'i hete tiruahūhetero ga pe a'ero. ²¹ Tupana'ga okwahavuka ga pe onhi'iga. Ikwahavame ga hoi a'ea rupi okokatuavo novia. Emo ikwahavirē ga pohiri Tupana'ga nhi'iga hugwi Cristo'ga mombe'ua hugwi. Koji'i pyryvamo ga pe po ga ndokwahavangavi ramo. ²² Oho reki ga ymyava'ea remimombe'ua rupi. A'ereki ahe e'i:

“Nhaḡwatiga imbojivyrirē mbatera ohoa'ja jupe,” ei ahe.

“Tajugwajuhua ojahugirē ohoa'ja tujururuhua pe ojirejireva ipype,” ei ahe.

Gahā na jitehe no. Ga opohi na'ē okote'varuhua hugwi. Aerē ga ndekote'varuhua'javi reki.

3

Cristo'ga rura'java

¹ Nhiirū, akwatija ji ikwahavuka pe me ikwehe tamboheaporogita katu ti ga javo. A'ea rehe jitehe ji ikwatijara'javi kiro imondouvouka pe me. ² Takwahavukara'ja ti pe me Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'iga pyryva'ea nhi'iga. Gwenonde ahe omombe'u mbatera hako. Takwahavukara'ja ti pe me Cristo'ga nhi'iga no. Ga ko nhandepojykaharete'ga nhanembopiro'yhara'ga. Ore gamoirūharamo oromombe'u ganhi'iga pe me ikwehe.

³ Tapekwaha na'ē ti a'ero ganduraḡwama – kiroki ga e'ie'iteheuhu ndura'javi po ti Cristo'ga javo tehe. Cristo'ga rura'java koty po ti ga nduvi javoteheuhu. Okouhu ga gwemimbotarimova'ea rehe onhimongote'varuhuavo. ⁴ E'i po ti ga nehē: “Marā ga ruruhui naerū? A'ereki Cristo'ga e'i tehe ahe ve hako ajivya'ja ti javo,” e po ti ga nehē. “Kirē nhaneramonha manoi. Emo kiromo jate ko mbatera Tupana'ga rembi-apoagwera jate,” e tehe po ti ga nehē.

⁵ Ga omoka'nhy pota vvyva moatymbavagwera. Ymya Tupana'ga japoivvyaga onhi'iga pyvō imongovo inoḡa vvyva reheve. Yhya hugwi ga vvyva mboukwahavi yhya pyvō inoḡa. ⁶ A'ea pyvō jitehe Tupana'ga imoatymbavi vvyva ymyahūva'ea imbopapava hako.

⁷ Korogweva'ea ki a'e te vvyaga vvyva reheve Tupana'ga onhi'iga pyvō jitehe imombytai aerē ti tambokai tata pyvō javo. Omombyta ga a'ea kiro

Cristo'ga ti te'i okote'varuhuve'ga ndeaporoğita pe nehē. A'ero po ti ga ęa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

⁸ Nhiirū, kiro ti ji ei pe me tapemoka'nhyimi ti. Ojipeji nhandekirame nhande ei um dia. He'yjuhuheteva'ea pe nhande ei mil anos. Tupana'ga ki a'e te e'i: "Ojipejiva'ea ko mil anos javijitehe ji ve." A'ereki ga nhande atyvi. ⁹ Ojipe'ga e'i: "Manamehū Cristo'ga rura'javi?" ei ęa. "Mara'ngu po ti ga ura'java nehē? Ndura'javi po ti ga nehē," e'i tehe ęa. Emo namanamehūi nhandepojykaharete'ga pe. Ga nomoka'nhyimi o'eagwera. A'ereki ga e'i ajora'ja ti ji nehē javo. Nonhimbaekwahivi ga pe me tohoyme ti ęa hahyva'ea ruvihava pype javo. "Togwerojijyi pa na'ē po ti ęa gweaporoğita opohia okote'varuhua hugwi jihoa renonde," ei Cristo'ga.

¹⁰ Uhu po ti Cristo'ga nehē imboha'uve'yma rupi nehē. Ehepia re ko iporomive'ga nduri nhande pyri ppytunimo. Ẃaki po nhande imboha'uve'yma. Nanime po ęa nduri mbatera mima nhande hugwi. Imboha'uve'yma rupi jitehe po ti Cristo'ga rura'javi yvya koty nehē. A'ero po ti yvaga ipugi jahyheteeavo. Yvagipeva'ea po ti okai pa katu katu tata pyvō nehē kwara, jahya, jaytata'ia nehē no. Yvya na jitehe ikaipavi nehē yvyareheva'ea rehereheve.

¹¹⁻¹² Ipapavağwama ęwaramo nahā po pe ndekoi kiro hamo. Peko katu hete po pe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo hamo Cristo'ga rura'uheteavo hamo. Tupana'ga ga mbuhurame po ti yvaga japy'ui okaikatukatuavo. Yvagipeva'ea po ti oma'ema'emba tata pyvō nehē. ¹³ Emo nhande timboha'u yvagapyahua yvyapyahua reheve. A'ereki Tupana'ga e'i hako a'ea po ti ji japoī nehē javo. Pevo po ti ęa ndekopavi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe avuirama nehē.

¹⁴ Nhiirū, pe nanongara mboha'uva ęwaramo pejirokwa ti pejikokatua rehe. Cristo'ga ti tokwaha pendeaporoğitapyryva nehē. Tu katu ti pepy'a ga rurame nehē no.

¹⁵ Pejapyaka ti Cristo'ga nhimbaekwahive'yma rehe. A'ereki ga maname u tojiko pa na'ē ti ęa ji rehe javo. A'ea jitehe ko Paulo'ga okwatijaruka imondovouka pe me no nhaneirū'ga nhaneremimbotarimohete'ga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka hete mbatera ga pe. ¹⁶ Nahā Paulo'ga imombe'ui jipi nanongara jitehe imombe'gwovo ikwatijarukarame. Jararamo Paulo'ga remimombe'ua onhimi nhande ve. Igwete ojipe'ga – kiroki ęa ndojikokatui Cristo'ga rehe ikwahave'yma – Paulo'ga remimombe'ua atyvi ęa imombe'ui. Na jitehe ęa imombe'ui jara Tupana'ga rembikwatijarukaraatyviva'ea. A'ero po ti ęa nhimon-doukari hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁷ Nhiirū, penhinonde pe pekwha a'ea. Penhimboko'i ti a'ero. Tapen-himoandyandyukari ti okote'varuhuve'ga pe – kiroki ęa omombe'u Tupana'ga nhi'iga atyvi. Po ti pe imbopogwei ęanhi'iga, a'ero po ti pe ndapejikokatuhetei Cristo'ga rehe nehē.

¹⁸ Igwaigwavete ti peko Jesus Cristo'ga remimombyryva rupi. Igwaigwavete ti pekwha ga pejikoty'a ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Ga ko nhanembopiro'yhara'ga. Timbohete ga kiro. Nane'ymi ti timbohete ga avuirama nehē. Na tuhē. Amém.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U CRISTO'GAREHEVA'EA PE Primeira Carta de João

Joãova'ea omombe'u Jesus Cristo'ga

¹ Jihi ko Joãoramō. Akwatija ji pe me kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo tapekwaha ti ga javoji. Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga reaporogita okovo. Ga ombopyahu nhandereaporogita no.

Jypya yvya apoa renonde Jesus Cristo'ga tuhē po rimba'e. Aerē ga rurame yvya koty ore henduvi ganhi'iga ikwehe. Orojeakwara pyvō ore ga repiagi no. Oropoa pyvō ore pokogi ga rehe no. ² Jesus Cristo'ga ojipiuka ua yvya koty ikwehe. A'ero ore ga repiagi. Igwete ore ga mombe'ui pe me. Gaha tuhē po rimba'e, oro'e ore pe me. Nhandervete'ga pyri ga ruvi hako Tupana'ga pyri. Aerē ga jipiukari ore ve ua ikwehe. ³ Oronhimbepiaga ore imombe'ui pe me. Oronhimienduva ore imombe'ui no tapejogwerekō katu ore pavēi javo. A'ereki ore orojogwerekō katu Tupana'ga pavēi gara'yra'ga pavēi no Jesus Cristo'ga pavēi. ⁴ Nurā ore ikwatijari pe me kiro a'ero tianderoryrory hete ti javo.

Tupana'ga ko kojahuva'ea ja

⁵ Orohendu ore Jesus Cristo'ga nhi'iga ikwehe. A'ea ko ore imombe'ui pe me kiro. A'ereki ga e'i: "Tupana'ga pyry hete. Ga ko kojahuva'ea ja," ei ga. "Ga ko ypytunahivuhua ja rūi a. A'ereki ga ndite'varuhui'i'i," ei Jesus Cristo'ga ikwehe. ⁶ Po nhande ei: "Xajogwerekō katu nhande Tupana'ga pavēi." Po nhande rekote'varuhui nhande erame, a'ero po nhande mbero javo. Naname po nhande ndiakoi a'itituhēva'ea rupi Tupana'ga nhi'iga rupi. Okote'varuhuve'ga pe nhande ei reki: Ga ko ypytunarupive'ga ja. A'ereki ga ndokwahavi okote'varuhuavo. ⁷ Tupana'ga ki a'e te oko katu. Nurā nhande ei ga pe: Ga ko kojahuarupive'ga. Nhanderekokaturame Tupana'ga ja a'ero po nhande jogwerekokatui. Igwete Tupana'ga ihypavi nhanderekote'varuhua jipi Jesus'ga manoro gwaramo. A'ereki Jesus'ga Tupana'ga ra'yra'ga omano nhande repyga ga garekoa heka'vogame.

⁸ Po nhande ei: "Nhande ndiakote'varuhui." Nhande erame a'ea po nhande nhimoandyandi javo tehe. Ndiakoi nhande a'itituhēva'ea rupi a'ero. ⁹ Po nhande imohemi nhanderekote'varuhua imombe'gwovo Tupana'ga pe, a'ero po ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. A'ereki gwembie'ea rupi ga oko jipi. O'erame tamombo ti ga hugwi javo, a'ero ga imombori tuhē. A'ereki ga heaporogita pyry. Ga nhande mboheaporogita pyry no ihyva nhanderekote'varuhua nhande hugwi. ¹⁰ Tupana'ga e'i nhande ve: "Peko te'varuhu pa pe." Po nhande ei: "Ndiakote'varuhuangavi nhande", a'ero po nhande ei Tupana'ga pe: "Ga ko i'mbeve'ga." Ndoki ganhi'iga nhandevyteri pe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i: "Peko te'varuhu pa pe."

2

Cristo'ga ko nhanderepykara'ga

¹ Pe ko jira'yra'java'ea. Nurã ji ikwatijari a'ea pe me tapekote'varuhui ti javo. Amome nhande xako te'varuhu reki. Emo nhande rekote'varuhurame ovy'are'yma a'ea rehe, Jesus Cristo'ga onhiĩ nhanderuvete'ga pe ovavagahiva nhande rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga heaporogita pyry okote'varuhue'yma. ² Gaha omano Tupana'ga tomombo gādekote'varuhua ġa hugwi javo. Nhanderekote'varuhua jate rūi ga omomboruka Tupana'ga pe. Yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua nhaporemo ga omomboruka.

³ Tupana'ga nhi'ġa hendukaturo ġwaramo nhande ei: Tikwaha tuhē nhande Tupana'ga. ⁴ Po ġa ei a'ea hendukatue'ymame Tupana'ga nhi'ġa, a'ero po ġa mbero. Ndokoi ġa a'itituhēva'ea rupi. ⁵ Nhanderekorame Tupana'ga nhi'ġa rupi nhande tiarō hete reki Tupana'ga. A'ero nhande ei: Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavēi jipi. ⁶ Nhande'erame a'ea po nhande xaho Jesus Cristo'ga rupi hamo.

Cristo'ga nhi'ġa hajiheva'ea rūi

⁷ Nhiiirū, akwatija ji pe me kiro Cristo'ga nhi'ġa mombe'ġwovo. Ganhi'ġa ko hajiheva'ea rūi reki aġwamova'ea jate rūi. Ganhi'ġa ko ymyava'ea. A'ereki ymya Cristo'ga e'i: "Penhoarōarō hete ti." A'ea pe pehendu pejikogypyrame Cristo'ga rehe ikwehe. Ymyava'ea ore oromombe'u pe me. A'ea pe pehendu ikwehe. ⁸ Emo akoja jitehe ko aġwamova'ea no. A'ea ji akwatija kiro pe me Cristo'ga nhi'ġa. Jukwaha reki. A'ereki aġwamo Cristo'ga rurame yvya koty ga nhande arō hete. Aġwamo pe penhoarōarō hete no. Kwara rure'ymame ypytuna ruvi. Emo kwara rurame ypytuna ikwavi. Igwaigwavete kojahuro tuhē a'ero. Na jitehe nhandejikoge'ymame Cristo'ga rehe nhande rekote'varuhui. Emo nhandejikogame ga rehe nhande ndiakote'varuhua'javi jipi. Igwaigwavete nhande nhoarōarōi tuhē a'ero.

⁹ Po nhande ei: "Kojahuarupive'ga ja ji rekoi. A'ereki ji akwaha jitekovo katu." Po nhande ei a'ea nhaneirū'ġa arōe'ymame, a'ero po nhande xako ve ypytunarupive'ga ja. A'ereki nhande xako te'varuhu ikwahave'yma. ¹⁰ Nhaneirū'ġa arōrame nhande rekoi kojahuarupive'ga ja. Xako katu nhande jipi. Igwete nhande nianhimongote'varuhui a'ero. ¹¹ Nhaneirū'ġa arōe'ymame ypytunarupive'ga ja nhande rekoi. Ypytunarupive'ga ndokwahavi ogwovo tahepia javo novia. A'ereki ypytunahiva nomboukwahavi ġa pe ikwahavukare'yma. Na jitehe nhaneirū'ġa arōe'ymame po nhande ndiakokatukwahava'javi.

¹² Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi.

¹³ Peymyana pe ji ikwatijari kiro.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari no.

A'ereki pe pemombi okote'varuhuve'ga nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara.

¹⁴ Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki pe pekwaha hete nhanderuvete'ga.

Peymyana pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pejiko hete Tupana'ga rehe ganhi'ġa rupi pejikovo.

Igwete pe imombigi okote'varuhuve'ğa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara.

¹⁵ Tapekoi ti Tupana'ga arõe'ÿve'ğa ndeaporoğita rehe. Tapepotaruhui ti nanongara'ğa nemimbotarimova'ea. Pe ndekorame gandeaporoğita rehe po pe ndapekoi Tupana'ga rehe nhanderuvete'ga rehe. ¹⁶ Tupana'ga arõe'ÿve'ğa ndeaporoğita ko nahã: Ga opotaruhu ojive. Hepiagame hepia'ngiuhuva'ea ko ğa opotaruhu a'ea. Onhimbohete ğa. Nahã ko gandeaporoğita. A'ea ko nhanderuvete'ga reaporoğita atyvi. ¹⁷ Tupana'ga arõe'ÿve'ğa ndeaporoğita po ti ipavi nehë. Ganemimbotaruhua na jitehe po ti ipavi nehë no. Tupana'ga remimbotarimova'eareheve'ğa po ti a'ea oko avuirama Tupana'ga pyri nehë.

Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga

¹⁸ Ağwamo ko mbapava koty, a'e ji pe me jira'yra'java'ea pe. Omombe'u ğa pe me Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga ruhava. “Uhu po ti ga nehë Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga,” ei ğa pe me ikwehe. Oko jipe reki kiro Cristo'ga arõe'ÿve'ğa avo onhimongyavo. Nurã nhande ei: Ağwamo ko mbapava koty. ¹⁹ Opohi ğa nhande hugwi ogwovo ikwehe. A'ereki ğa nhaneirũ'ğa rũi. Po ğa nhaneirũa hamo, a'ero po ğa ndopohiri nhande hugwi hamo. Emo Tupana'ga ğa mbopohirikari nhande hugwi tamboukwaha ti ji gandeaporoğita javo. A'ereki ğa nhaporemoko ko nhaneirũ'ğa rũi.

²⁰ Pe nhaporemoko ki a'e te pekwaha a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ereki Cristo'ga omondouka Tupana'ga ra'uva pe pyri tokwaha ti ğa javo. ²¹ Akwatija ji kiro pe me a'ero penembikwahava ğwaramo. Ji nda'ei pe me: “Penembikwahave'yma ğwaramo ji ikwatijari pe me.” A'ereki pe pekwaha tuhë a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua. Igwete ғанemimombe'uatyviva'ea nhaporemoko nduri a'itituhẽve'ga hugwi. A'ea pe pekwaha no.

²² Ma'ğa i'mbeheteve'ğa naerũ? Gahã reki – kiroki ğa e'i: “Jesus'ga ko Cristo'ga rũi Tupana'ga remimbuhurukara'ğa rũi,” ei ğa. Ga ko Cristo'ga arõe'ÿve'ğa. A'ereki ğa e'i: “Tupana'ga ko Jesus'ga ruva'ğa rũi. Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ğa rũi,” ei ğa. ²³ Ga erame a'ea Jesus'ga pe Tupana'ga ko ғanduvete'ğa rũi a'ero. Ga ki a'e te – kiroki ğa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ğa” – Tupana'ga ko ғanduvete'ga.

²⁴ Oro pe, pe pehenduvypy Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe. Peko ti penhimienduva rupi a'ero. Pendekorame penhimienduva rupi Jesus'ga mombe'ua rupi, a'ero po ti pe jikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavëi nehë, po ti pe jikoty'ari Jesus'ga ruva'ga pavëi nehë no. ²⁵ A'ero po ti Cristo'ga ғwembi'ea rupi nhande mongoi avuirama ojipyri nehë.

²⁶ Akwatija ji a'ea pe me pe momoranduva ға mombe'urame pe me – kiroki ға pe moandyandyjuhu pota. ²⁷ Emo Cristo'ga omondo gara'uva pe pyri. A'ea ojikoty'a pe pavëi jipi. A'ero po pe ndape'ei hamo: “Tuhu ti ojipe'ğa nhande mbo'eavo.” A'ereki Tupana'ga ra'uva Cristo'ga remimondoa pe mbo'e katu mbatera rehe nhaporemoko. Gara'uva ni'mbei pe me. A'itituhẽva'erorame tehe e'i pe me. Nurã ti pejikoty'a Cristo'ga pavëi Tupana'ga ra'uva remimbo'ea hendukatuavo.

²⁸ Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe: Pejikoty'a ti Cristo'ga pavëi tipojihuvyme ti ga nehë ga jipiukarame nhande ve nehë. Pejikoty'a ti Cristo'ga pavëi tiandepoyjare'yruhũyme ti nhande ga pyri ga rurame nehë.

²⁹ Pekwaha pe Cristo'ga rekokatua. Kiroki ġa oko katu jipi – Tupana'ga ġa mboheporoġita pyahu jipe. A'ea pe pekwaha no.

3

Tupana'ga ra'ya'ra'ga

¹ Ehepia ko nhandervete'ga rekohteġi nhande rehe Tupana'ga. A'ereki ga e'i nhande ve jira'ya'ra'ga. Nahã tuhẽ ko nhande Tupana'ga ra'yramo. Tupana'ga arõe'ÿve'ġa ndokwahavihu reki a'ea. A'ereki ġa ndokwahaheteġi Tupana'ga. ² Nhiirũ, aġwamo nhande rekoi Tupana'ga ra'yramo. Igwete ga ndokwahavukari ve nhande ve nhanderekoagwama. Emo nhande xa'e: "Cristo'ga rurame po ti nhande hepiagi garekohetea nehẽ. Nurã po ti nhande rekoi ga javijitehe nehẽ."

³ Xa'e nhande a'ero: "Tuhu ti Cristo'ga. A'ero po ti nhande rekoi ga javijitehe nehẽ," xa'e nhande. Nhande erame a'ea nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi a'ero. "Tiandepyry hete ti Cristo'ga pyryhetea javijitehe," xa'e nhande.

⁴ Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa nohenduvi Tupana'ga nhi'ġa. A'ea ko aherekote'varuhuva'ea tuhẽ reki ġa henduve'ymame ganhi'ġa.

⁵ Pekwaha pe Cristo'ga ruhavagwera. Ga uhu ojipiuka ikwehe tamombo ti ji ġandekote'varuhua javo. Ga ko ndokote'varuhui'i'i.

⁶ Nhandejikoty'aramo Cristo'ga pavẽi nhande ndiakote'varuhui jipi. Kiroki ġa oko te'varuhu jipi – ġa ndokwahavi tuhẽ Cristo'ga a'ero.

⁷ A'e ji pe me jira'ya'java'ea pe, tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. Kiroki ġa oko katu jipi – ġa ko pyry hete Cristo'ga javijitehe.

⁸ Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa ko anhaġa ruvihavuhu'gareheve'ġa Diabo'gareheve'ġa. A'ereki jypyagwera jate Diabo'ga oko te'varuhu. Nurã Tupana'ga ra'ya'ra'ga jipiukari ua tamombi ti Diabo'ga popoakara ga hugwi javo.

⁹ Tupana'ga nhanemboheaporoġitapyahurame nhande ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga reaporoġita oko nhande pavẽi. Tegwete nhanderekote'varuhua jipi a'ero. A'ereki Tupana'ga imbopyahui nhandereaporoġita. ¹⁰ Kiroki ġa ndokokatui – ġa ko Tupana'ga ra'ya'ra'ga rui. Gahã na jitehe no – kiroki ġa noarõi oirũ'ġa Cristo'gareheve'ġa. Nahã nhande nhimombaragwahavi Diabo'ga reheve'ġa ndehe Tupana'ga ra'ya'ra'ga ndehe no.

Xanhoarõarõ po nhande hamo

¹¹ "Xanhoarõarõ po nhande hamo," oro'e ore pe me ikwehe. A'ea pe henduvypyi a'ero nhande Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. ¹² Caimva'ea ja rui po nhande xako hamo. Ahe ko okote'varuhuheteve'gareheva'ea Diabo'gareheva'ea hako. Igwete ahe gweki'yrava'ea jukai hako. A'ereki Caimva'ea oko te'varuhu. Aherek'i'yrava'ea ki a'e te oko katu. Nurã Caimva'ea noarõi ahe jukavo hako.

¹³ Nhiirũ, tapenhimomby'auhui ti Tupana'ga arõe'ÿve'ġa penhiarõe'ymame. ¹⁴ Ymya ko nhande omanove'ġa ja Tupana'ga pe. Aġwamo ki a'e te nhande xajirojijyi nhandekovo okwerave'ġa ja. A'ereki aġwamo nhande reaporoġitapyahuhetero. A'ea nhande tikwaha. A'ereki nhande tiarõ hete nhaneirũ'ġa Cristo'gareheve'ġa. Kiroki ġa noarõi oirũ'ġa – ġa ko u ve omanove'ġa ja. ¹⁵ Oirũ'ġa arõe'ymuhũrame

ko ɣa ahejukahara'ɣa ja. Jukwaha reki ahejukahara'ɣa ndekoe'yama Tupana'ga pavēi avuirama.

¹⁶ Cristo'ga onhikwava'ē omanomo nhande repyga nhande arōheteavo ikwehe. A'ero nhande ikwahavi kiro nahā ko ojipe'ga arōa javo. Nhande tiarō hete nhaneirū'ɣa a'ero hamo. Xa'eyme po nhande hamo: “Namanopotari ji. Nurā ji nanhikwava'egi nhiirū'ɣa ndepyga.” Xa'eyme ti a'ea. Xanhikwava'ē tuhē po nhande nhaneirū'ɣa ndepyga hamo.

¹⁷ Po imbateve'ga gwepia oirū'ɣa mbatere'ymame. Po imbateve'ga ndoporogwetygi ɣa, a'ero po ga etehei: “A'arō hete ji Tupana'ga.” Ga noarōi tuhē reki Tupana'ga. A'ereki ga noarōi oirū'ɣa porogwetyge'yama.

¹⁸ Xa'etehehuyme ti a'ero: “Xanhoarō nhande.” Xanhoarō hete tuhē ti nhandejogwerekokatuavo.

Tikwaha nhande nhandejikoty'ara Tupana'ga pavēi

¹⁹⁻²⁰ Nhanenhoarōheterame nhande ikwahavi nhandejikoty'ara a'itituhēve'ga pavēi. Po nhande ei: “Ndakokatui reki ji. A'ero po ti Tupana'ga nhimonha'ngai ji rehe nehē,” xa'e po nhande. Emo Tupana'ga nhande porogwety reki. A'ereki ga nhande hohe. Okwaha pa ga. “Okoko katu pota ɣa novā,” e po ga nhande ve. A'ero nhande inogatui nhandepy'a ganhi'iga kwahavame.

²¹ Nhiirū, nhanderekokaturame nhande nimbojari nhandejihe. A'ero nhande ndipojihuvi nhandekovo Tupana'ga pavēi. ²² Igwete Tupana'ga imbuhupavi nhande ve nhande erame ga pe. A'ereki nhande ti-hendu katu ganhi'iga jipi nhandekovo garemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga nhi'iga ko nahā: “Pejiko ti jira'yra'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Penhoarōarō ti pejogwerekokatuavo,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i nhande ve. ²⁴ Kiroki ga ɣwendu katu Tupana'ga nhi'iga – ga ojikoty'a Tupana'ga pavēi. Tupana'ga ojikoty'a ga pavēi no. Nhande tikwaha Tupana'ga jikoty'ara nhande pavēi. A'ereki ga ombuhu gwa'uva nhande pyri.

4

Tupana'ga ra'uva ndokoi ɣa pavēi

¹ Nhiirū, taperoviapavuhui ti ɣa erame: “Tupana'ga ra'uva oko ji pavēi.” Taperoviapavuhui ti ɣanhi'iga. Mara'ngu po ɣa javo tehe? Pekwaha na'ē ti hepiaga. A'ereki ɣa he'yi Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga. Ohooho ɣa toromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'iga javo tehe ojipe'ga pe. ² Tupana'ga ra'uva rekorame ɣa pavēi po ti pe ikwahavi ɣanhi'iga renduvame nehē. A'ereki ɣa e'i: “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga o'a yvyakotyva'ero raikwehe,” ei ɣa. Ga erame a'ea Tupana'ga ra'uva oko ɣa pavēi. ³ Jara'ga ki a'e te e'i: “Jesus Cristo'ga ndo'ari yvyakotyva'ero.” Ga erame a'ea Tupana'ga ra'uva ndokoi ɣa pavēi. Nanongara'ga ndeaporogita ko Cristo'ga arōe'yheteve'ga reaporogita ja. Pehendu pe ojipe'ga Cristo'ga arōe'yheteve'ga mombe'urame pe me uhu po ti ga javo. Oko jipe reki ɣa kiro avo – kiroki ɣa oko gareaporogita rupi.

⁴ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Pe ko Tupana'gareheva'ero peko. Igwete pe imombigi Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga popoakara. Diabo'ga okō Tupana'ga arōe'ŷve'ga pavēi novā. Emo Tupana'ga ra'uva pepavēiva'ea ipopoaka hete Diabo'ga hohe hete.

⁵ Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga ko Tupana'ga arōe'ŷve'ga

pyteripeve'ga. Nurã ġa nhi'igi Tupana'ga remiarõ'e'ÿva'ea rehe. A'ero Tupana'ga arõ'e'ÿve'ġa hendukatui ġanhi'iga. ⁶ Nhande ki a'e te xako Tupana'gareheva'ero. Kiroki ġa okwaha hete Tupana'ga – ġa nhanenhi'iga rendukatui a'ero. Ga henduvame nhanenhi'iga nhande ikwahavi Tupana'ga ra'uva rekoa ġa pavëi a'ero. A'itituhëve'ga ra'uva oko ġa pavëi, xa'e nhande. Kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe – ġa nohendukatui nhanenhi'iga. Ga henduve'y'mame nhanenhi'iga nhande ikwahavi Diabo'ga rekoa ġa pavëi. I'mbeheteve'ga oko ġa pavëi, xa'e nhande a'ero.

Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga

⁷ Nhiirũ, Tupana'ga nhande monhoarõarõuka. Xanhoarõarõ hete jipi a'ero. Tupana'ga ra'yramo nhande xanhoarõ. Igwete nhande Tupana'ga kwahavi. ⁸ Kiroki ġa noarõi ojipe'ġa – ġa ndokwahavi Tupana'ga okovo ga ja rui. A'ereki Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga.

⁹ Tupana'ga omboukwaha ġwemiarõhetea nhandepyteri pe. A'ereki ga ombuhuruka gwa'yra'ga. Ojipeji hete gara'yra'ga. Igwete ga ga mbuhurukari yvya koty tomongo ti ga ġa ji pyri avuirama javo. ¹⁰ Ji nda'ei: Nhande ypy tiarõ Tupana'ga. A'ereki gaha nhande arõ. Igwete ga gwa'yra'ga mbuhurukari yvya koty. A'ero Tupana'ga ra'yra'ga manoi nhande repyga tamombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javoji. Nahã Tupana'ga omboukwaha nhanearõhetea a'ero.

¹¹ Nhiirũ, Tupana'ga nhande arõ hete. Nurã po nhande xanhoarõarõ a'ero hamo. ¹² Yvyakotyva'ero nhande ndihepiangavi Tupana'ga. Emo nhanenhoarõrame nhande ikwahavi Tupana'ga jikoty'ara nhande pavëi. Nhanenhoarõrame nhande nhoarõhetei. A'ereki Tupana'ga nhande monhoarõukari.

¹³ Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavëi. Tupana'ga ojikoty'a nhande pavëi no. Tikwaha nhande a'ea. A'ereki ga ombuhuruka gwa'uva nhande pyri. ¹⁴ Orohepia ore Tupana'ga ra'yra'ga ikwehe. Igwete ore ei ojipe'ġa pe jipi: “Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga tombopiro'y ti ga yvyakotyve'ga ġandekote'varuhua hugwi javo,” oro'e ore. ¹⁵ Ga erame: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga”, Tupana'ga ojikoty'a ġa pavëi. Ga ojikoty'a Tupana'ga pavëi no. ¹⁶ Igwete nhande ikwahavi nhanearõa herovia. A'ereki Tupana'ga nhande arõ tuhë.

Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga. Kiroki ġa ojipe'ġa arõ jipi – ġa ojikoty'a Tupana'ga pavëi. Igwete Tupana'ga jikoty'ari ġa pavëi no. ¹⁷ Jukwaha a'ero nhaneremiarõhetea ojipe'ġa ndehe nhande kyhyjie'y'mame Cristo'ga eaġwama hugwi. Ndiakyhyji po ti nhande Cristo'ga erame nhandereaporoġita pe mbapava koty nehë. A'ereki Cristo'ga javijitehe nhande xajikoty'a Tupana'ga pavëi nhande ruvame kiro yvya koty. ¹⁸ Tupana'ga nhanearõro ġwaramo nhande ndiakyhyji nhandekovo. A'ereki Tupana'ga remiarõhetea omombi nhandekyhyjia. Kiroki ġa okyhyji – ġa e'i: “Aerë po ti ga imbuhurukari hahyva'ea nhande ve nehë,” ei ġa. Nanongara'ġa noarõhetei ve a'ero.

¹⁹ Tupana'ga ypy nhande arõ. Nurã nhande tiarõ ojipe'ġa. ²⁰ Po ojipe'ġa ei: “A'arõ ji Tupana'ga.” Po ġa o'erame noarõi oirũ'ġa Cristo'gareheve'ga, a'ero po ġa etehei o'mbero. Po ġa noarõi oirũ'ġa ġwembiepiaga'ga, a'ero po ġa noarõi Tupana'ga ġwembiepiage'ÿve'ga. ²¹ Tupana'ga e'i reki nhande ve: “Pe ji arõrame na jitehe po pearõ penhiirũ'ġa hamo.”

5

Timombi nhande gapopoakara

¹ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo xako. A'ereki nhande xa'e: "Jesus'ga oko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo." Nhanderu-vete'ga arõrame nhande tiarõ gara'yra'ga nhaneirũ'ga. ² Nhande Tupana'ga arõrame hendukatuavo ganhi'i'ga nhande ikwahavi nhaneremi-arõa Tupana'ga ra'yra'ga ndehe a'ero. ³ Nhande tiarõ Tupana'ga nhande hendukaturame ganhi'i'ga. Nonhimimi reki nhande ve hendukatua. ⁴ A'ereki Tupana'ga ra'yramo nhande timombi Tupana'ga arõe'ỹve'ga popoakara. Nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande imombigi gapopoakara. ⁵ Kiroki ġa e'i: "Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga" – ġahã jate ko omombi Tupana'ga arõe'ỹve'ga popoakara.

A'ea omboukwaha Jesus Cristo'ga

⁶ Jesus Cristo'ga tuhẽ uhu yvya koty ikwehe Tupana'ga remimbuhurukara'ga. Onhimobatizaukarame yhya pyvõ ko ga jikwahavukari nhande ve ikwehe. Ga heka'vogukarame garekoa ga momanomo ko ga jikwahavukari nhande ve no. Omobatizaramo jate rūi ga jikwahavukari. Gwekoa reka'vogame ga jikwahavukari no. "A'iti tuhẽ," e'i Tupana'ga ra'uva ikwahavuka nhande ve no. A'ereki Tupana'ga ra'uva ni'mbei jipi. ⁷⁻⁸ Nahã nhande Jesus Cristo'ga kwahavi a'ero. Tupana'ga ra'uva ga kwahavukari. Gamobatizaro ġwaramo nhande ga kwahavi no. Garekoa reka'voga ġwaramo nhande ga kwahavi no. A'ea nhaporemõ reki Jesus Cristo'ga kwahavukari jitehe nhande ve.

⁹ Tirovia ko nhande yvyakotyve'ga nhi'i'ga jipi. Tupana'ga nhi'i'ga kaitu po nhande heroviari hamo. A'ereki ganhi'i'ga johe huvihavuhu. A'ereki Tupana'ga hete onhi'i. Tupana'ga gwa'yra'ga kwahavukari nhande ve. ¹⁰ Kiroki ġa gwerovia Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga javo – ġa okwaha tuhẽ opy'a pe a'itituhẽva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Kiroki ġa ndogweroviari Tupana'ga – ġa e'iteheuhu Tupana'ga pe: "Imbe ko ga imombe'gwovo," e'iteheuhu ġa. A'ereki ġa ndogweroviarihu Tupana'ga nhi'i'ga ga gwa'yra'ga mombe'urame. ¹¹ Tupana'ga e'i a'ero: "Pejikogame jira'yra'ga rehe ga pendeaporogita mbopyahui," ei ga. "Igwete po ti ga pe nderohoi ji pyri avuirama nehẽ," ei Tupana'ga. ¹² Nhande jikoty'arame Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi nhande reaporogitapyahuro. A'ero nhande reko'i Tupana'ga pyri avuirama. Kiroki ġa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi – ndipyahui ġandeaporogita. A'ero ġa ndokoi Tupana'ga pyri.

Nhanderekoagwama Tupana'ga pyri

¹³ A'ea nhaporemõ ji akwatija pe me tapekwaha ti pejikoagwama yvagi pe javoji. A'ereki pe pejiko Tupana'ga ra'yra'ga rehe. ¹⁴ Nhande ndipojihuvi nhanenhi'i'ga Tupana'ga pe. A'ereki nhande poranduvame ga pe garemimbotarimova'ea rehe ga ġwendu katu nhanenhi'i'ga ojive jipi. ¹⁵ Tupana'ga ġwendu katu nhande poranduvame ga pe. A'ea kwahavame nhande ikwahavi garemimbuhuraġwama nhandejive no.

¹⁶ Po nhande nhaneirũ'ga repiagi Cristo'gareheve'ga repiagi ga rekote'varuhurame – kiroki garekote'varuhua nomondo'i ga hahyva'ea ruvihava viara rupi – ga repiagame po nhande xanhi'i Tupana'ga pe ga repyga hamo. A'ero po ti Tupana'ga ga mongokatua'javi ojipyri nehẽ. Ga pe ji ei – kiroki ġandekote'varuhua nomondo'i ga hahyva'ea

ruvihava viara rupi. Ojipe'ga ndekote'varuhua omondo ga hahyva'ea ruvihava viara rupi. Nanuhūrame gāndekote'varuhua ji nda'ei: Penhi'ī ti Tupana'ga pe ga ndepyga. A'ea ji nda'ei a'ero. ¹⁷ Aherekote'varuhuva'ea nhaporemō ite'varuhu tuhē Tupana'ga pe. Emo jara nomondoī ga hahyva'ea ruvihava viara rupi.

¹⁸ Nhande Tupana'ga ra'yramo ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga ra'yra'ga Jesus Cristo'ga nhande a'ngu hete a. A'ero Diabo'ga nombote'varuhui nhande ve.

¹⁹ Nhande ko Tupana'ga rembipojy kaharamo. Ojipe'ga nhaporemō ki a'e te Diabo'ga opojoyka ga ojive. Tikwaha nhande a'ea.

²⁰ Tikwaha nhande Tupana'ga ra'yra'ga ruragwera Jesus Cristo'ga ruragwera yvya koty no. Igwete ga nhande mbo'ei tapekwaha ti Tupanete'ga javoji. Nhande xajikoty'a Tupanete'ga pavēi. A'ereki nhande xajikoty'a gara'yra'ga pavēi Jesus Cristo'ga pavēi. Ga ko Tupanetero oko. Gaha nhande mongo hete ojipyri nehē.

²¹ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Tapekoi ti ha'angava rehe ganemimbohete'hara rehe.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U TUPANA'GA REMIMO'ÊHARAVA'EA PE Segunda Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuharamo ako. Igwete ji ikwatijari kiro imondovouka pe me Tupana'ga remimo'êhara pe Jesus'gareheve'ea pe – perope pe pejatykatyka timbohete Tupana'ga javo. Opoarõ hete tuhẽ ko ji. Ji jate rõi reki opoarõ. Ga nhaporemõ – kiroki ãga okwaha okovo a'itituhẽva'ea rehe Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe – ãga na jitehe pe arõ no. ² Opoarõ hete ko ore. A'ereki a'itituhẽva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua opyta nhandepy'a pe. Avuirama po ti ipytai nhande pyri nehẽ.

³ Tupana'ga po ti omombyry nhande ve nehẽ. Nhande porogwety po ti ga. Onoãatu po ti ga nhandepy'a nehẽ no. Nahã po ti Tupana'ga rekoi nhande ve nehẽ nhandervete'ga gara'yra'ga pavẽi Jesus Cristo'ga pavẽi. A'ereki nhande xako a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Nhande xanhoarõarõ hete no.

Oko ahe Cristo'ga mombe'ua rupi

⁴ “Peko ti a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei Tupana'ga nhande ve. Nurã ji roryhetero pendeheve'ga ndepiaga ikwehe. A'ereki ãga oko a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi. ⁵ Kiro ji ehetei pe me a'ero: Xanhoarõarõ ti. Hajiheve'ea rõi ji ikwatijari pe me. Aãwamova'ea jate rõi ji ikwatijari Cristo'ga nhi'iga mombe'gwovo. A'ereki ymya Cristo'ga e'i a'ea nhande ve nhande jikogypyrame ga rehe ikwehe. “Penhoarõarõ ti,” ei ga nhande ve. ⁶ Nhandenhoarõrame nhande rekoi nahã: Xako nhande Tupana'ga nhi'iga rupi. Igwete ga ei nhande ve: “Pearõarõ ti ojipe'ga pejikovo,” ei ga. A'ea pe henduvi pejikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe.

⁷ Iporomoandyandyive'ga ohooho javo ojipe'ga pe onhi-mongyavo. “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ndo'ari yvyakotyva'ero raikwehe,” e'i tehe ãga ãga pe jipi. Nanongara'ga ko Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga ja iporomoandyandyive'ga ja. ⁸ Tapenhimoandyandyukari ti ãga pe a'ero. Penhimoandyjukarame po ti pe ndaperekoa'javi pejikokatua ikwepykavagwama nehẽ. Penhimoandyjukare'yname po ti Tupana'ga imombyryhetepavi pe me pe mbuhua ojipyri nehẽ.

⁹ Ojipe'ga ndokoa'javi Cristo'ga remimombe'ua rehe jate. Jatyviva'ea mombe'ua rehe ãga ndekoi no. Naname ãga ndokoi Tupana'ga pavẽi. Nhanderekorame Cristo'ga mombe'ua rehe jate nhande xako nhandervete'ga pavẽi gara'yra'ga pavẽi no. ¹⁰ Po ãga ohorame pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo jatyvi, tapembuhurukari ti ãga perhonga pype. Tapevy'ari ti ãga ndehe. ¹¹ Kiroki ãga hory nanongara'ga ndehe – ãga oko te'varuhu ãga pavẽi no.

Mbapavamo Joãova'ea okwatija

¹² He'yiva'ea ji amombe'ua pota pe me novã. Emo ji ndakwatijapotari pe me. A'ereki ji aho pota pe pyri nhinhi'iga pe me nehẽ tianderoryrory hete ti nhandehomonhi'igame nehẽ.

13 Peirũ'ğa Tupana'ga remimo'ẽhara'ğa – koroko ģa ojatykatyka avo Tupana'ga mboheteavo jipi Jesus'gareheve'ğa – ģa omondouka onhi'ğa pe me.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U GAIOVA'EA PE Terceira Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuharamo ako. Nhiirũ, Gaio, kiro ji ikwatijari nde ve. Ji oroarõ hete tuhẽ ko nde.

² Nhiirũ, u katu ndepy'a. A'ereki nde erejiko hete Jesus Cristo'ga rehe. A'ero ji ei Tupana'ga pe: “Tipyry pa ti Gaio'ga pe. Titetirũyme ti ga,” a'e ji nhinhi'iga Tupana'ga pe nde repyga. ³ Jirory hete ji nhaneirũ'ga nuğandurame avo. A'ereki ға nde mombe'u ji ve. “Oko katu Gaio'ga,” ei ға. “A'ereki ga oko hete a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei ға nde mombe'gwovo. ⁴ Ji mbohory hete ji henduvame nanongara jipi. A'ereki ға omombe'u jira'yra'jave'ga ndekoa a'itituhẽva'ea rupi.

Joãova'ea ombohete Gaiova'ea

⁵ Nhiirũ, nhaneirũ'ga ojiko nde rehe. A'ereki nde erepokopoko ға. Hajiheve'ga vehevi nde erepokopoko jipi nhaneirũ'ga. ⁶ Avo urame ға imombe'ui ore ve neremiarõa ojihe ore jatykaramo Tupana'ga mboheteavo. Piry po ti nde nanongara'ga pokogi jipi nehẽ imondovo mbatera ға pe ға hoğahorame pe hugwi nehẽ. Imondokaturame po ti Tupana'ga nhimohẽhetei pe ndehe nehẽ. ⁷ A'ereki ға ombojoapiapi cidades ogwovo Cristo'ga mombe'gwovo ға pe. Ohorame ға ndopyhygi mbatera Cristo'gareheve'ğarũive'ga hugwi. ⁸ Nhande reki Cristo'gareheva'ero timbuhuruka nanongara'ga nhaneronga pe hamo imondovo mbatera ға pe hamo. Nahã po ti nhande ға moirũrũi ға horame a'itituhẽva'ea mombe'gwovo.

Joãova'ea omboja Diótfesva'ea rehe

⁹ Akwatija ji nhinhi'iga imondovouka Cristo'gareheve'ga pe ikwehe novã – kiroki ға ojatyka Tupana'ga mboheteavo pevo. Emo Diótfes'ga ndokoi orenhi'iga rehe. A'ereki ға onhimongo potaruhu jara'ға hohe. ¹⁰ Nurã jhorame pe pyri po ti ji imombe'ui pe me garekote'varuhua nehẽ. A'ereki ga e'iteheuhu imbojateheavo ore rehe. Johe'i hete ko Diótfes'ga rekote'varuhui no. A'ereki ga nombuhurukari ojipyri hajiheve'ga nhaneirũ'ga. Igwete pendeheve'ga ға mbuhurukapotarame ga gwovahoguhu pendeheve'ga mondovo pea hugwi. “Tojivyra'javyme ti ға nhande pyri nhande jatykaramo Tupana'ga mboheteavo,” e'i tehe Diótfes'ga.

Joãova'ea ombohete Demétriova'ea

¹¹ Nhiirũ, okote'varuhuve'ga ndupi rũi ti eho. Eho ti okokatuve'ga ndupi. Kiroki ға oko katu – ға ko Tupana'gareheva'ero oko. Kiroki ға oko te'varuhu – ға ndokwahavi Tupana'ga. ¹² Nthaneirũ'ga nhaporemombohete Demétrio'ga pyry hete ga javo. Garekoa a'itituhẽva'ea rupi omboukwaha hete garekokatua. Ore orombohete ga no. Nde erekwaha oreremimombe'ukatua.

Mbapavamo Joãova'ea okwatija

¹³ He'yiva'ea ji amombe'u pota nde ve novã. ¹⁴ Emo ji ndakwatijapotari nde ve jihopotarahiva ġwaramo kotihĩ pe pyri pe ndepiaga. A'ero po ti nhande nhomonhi'inhi'igi nehẽ.

¹⁵ Tu katu ti ndepy'a. Avo've'ğa nhaneirũ'ğa omondouka onhi'ğa nde ve. Emondouka ti nhinhi'i'ğa enhipavēive'ğa pe nhaporemo nhaneirũ'ğa pe.

JUDASVA'EA OMOMBE'U AHE VE

Carta de Judas

¹ Ji ko Judasramo Tiago'ga reki'yramo. Jesus Cristo'ga remimbotari-mova'ea rehe jate ji rekoi. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me. Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive ġa po ti jireheva'ero oko javo. Tupana'ga pe arō hete nhandervete'ga. Igwete Jesus Cristo'ga pe nderekokatui pe mbojikoguka ojihe. Pe me ji akwatija a'ero imondovouka nhinhi'iga pe me.

² Tupana'ga ti tapeporogwety hete. Tonoġatu hete ti ga pepy'a. Ga ti tapearō hete pe nderekokatuavo nehē no.

Ahembo'ehara'ga Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe

³ Nhiirū, akwatija pota hete ji pe me oji'i novīa. Amombe'u pota ji pe me nhandejikoga Cristo'ga rehe. Emo ji ndakwatijara'javi reki a'ea pe me. A'ereki ojipe'ga oho pe pyri pe mbo'eavo jatyviva'ea rehe. Nurā ji ei jiyvyteri pe oji'i: "Akwatija po ji ojipea ġa pe hamo a'itituhēva'ea mombe'gwovo hamo."

A'ea ji akwatija kiro imondovouka pe me tapemombe'umbe'u aha ti ojipe'ga pe jipi a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua. Tupana'ga okwahavuka pa nhande ve Cristo'ga mombe'ua ikwehe jireheve'ga ti tokwaha javo. ⁴ Emo pembo'eatyvive'ga oko pepyteri pe kiro okote'varuhuve'ga. Igwete ġa pe moandyandi. "Oromombe'u katu ore Cristo'ga," ei ġa pe me o'mbero. Igwete ġa ei: "Xako te'varuhu ti. A'ereki Tupana'ga omombyry ahe ve jipi. Imombyryva ġwaramo po ti ga nombahyukari nhande ve nehē nhande rekote'varuhurame nehē," e'i tehe ġa jipi. Ga ndokoi reki Jesus Cristo'ga rehe. Ga jate koi nhandervihavuhetero nhandepojykaharetero. Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ikwatijari ġa mombe'unhoġwenondeavo hako. "Tupana'ga po ti ombahyuka okote'varuhuve'ga pe nehē," ei ahe ikwatija hako.

⁵ Pe pekwha pa a'ea. Emo ji takwahavukara'ja pe me. Ymya nhandepojykaharete'ga israelitasva'ea rerohokatui Egitopeva'ea gwyrā hugwi ahe mongovo hako. Emo ga aerē israelitasva'ea momanoi onhi'iga reroviare'ymame hako.

⁶ Oro yvagipeve'ga – kiroki ġa onhiroyrō koji'i ore oroko pota huvi-havamō javo – ġa ndopytai opohia gwuhava hugwi. A'ero Tupana'ga ġa mongi ġa noġa ppytunahivuhua pype ġa mombytavo avuirama Cristo'ga ti te'i ġa pe javo. "Ohoa'javame yvya koty po ti Cristo'ga ei ġa pe nehē: 'Peko te'varuhu hete pe'," ei Tupana'ga ġa mombe'gwovo.

⁷ Oro cidadepeva'ea no, Sodomapeva'ea Gomorrapeva'ea ojipepeva'ea no – kiroki cidades ojopyjopyri u hako. Ahe kō akoja'ga javijitehe yvagipeve'ga. Hahy po ti ahe ve nehē no. A'ereki ahe ndoakwahavihu ojogwerekote'varuhuavo. Akwaimba'ero memenhuhū ġa ojogwerekō. A'ero Tupana'ga ahe mbokajukapavi cidades rehereheve hako. Tikwaha po nhande a'ero hamo. Tupana'ga po ti ombahyuka okote'varuhuve'ga pe hahyva'ea ruvihava pype tata pype avuirama nehē.

⁸ Ahe javijitehe kō akoja'ga pembo'eatyvive'ga. Oayvahi kō ġa mbatera okirame upa. "A'ea rehe ore ikwahahetei," e'i tehe ġa. A'ero ġa

nhimongote'varuhui ojogwerekote'varuhuavo. Nohendukatupotari ġa huvihava'ġa nhi'ġa. E'i te'varuhu ġa yvagipeve'ġa pe. ⁹ Miguel'ga ki a'e te – ga ko Tupana'gapyrive'ġa nduvihavuhoro oko yvagi pe – ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe hako. Miguel'ga horame Moisésva'ea ra'oa rehe Diabo'ga ruri ga pyri javo. A'ero ġa jogwayvayvari ahera'oa rehe. Emo Miguel'ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe ereko te'varuhu hete nde jave'yma ga pe. Miguel'ga e'i reki ga pe: “Tupana'ga gwe ti te'i nderekote'varuhua pe imbohahyavouka nde ve nehē,” ei ga Diabo'ga pe hako.

¹⁰ Pembo'eatyvive'ġa ki a'e te e'i te'varuhu ġwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara'javuhuva'ea. A'ereki mbiara ndo-japyakai ġwemimbotarimo okookovo. Nahanahā ġa ndekoi ġwemimbotarimova'ea rupi jate no. A'ero ġa nhimongote'varuhupavi. Nahā po ti ġa nhimondoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē pembo'eatyvive'ġa.

¹¹ Hahy tuhē po ti ġa pe nehē. A'ereki ġa oho Caimva'ea rupi okote'varuhuavo. Balaāova'ea javijitehe ko ġa jatyvi oko itambere'ia potaruhuavo onhimbote'varuhuavo. Coréva'ea javijitehe ko ġa nohendupotari gwuvihava'ġa nhi'ġa. A'ero po ti Tupana'ga ġa mondoid ahe javijitehe hahyva'ea ruvihava pype nehē no pembo'eatyvive'ġa.

¹² Jesus'gareheva'ero pe pehopheho i'gwovo ojopyri. A'ea rupirupi pe ei: “Xajapyakaa'ja ti Jesus'ga manoagwera rehe kiro,” pe'ji pe. Ite'varuhu hete a'ero pembo'eatyvive'ġa hoi i'gwovo pe pyri. A'ereki ġa o'ua'u ojihe jate okovo. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja no – kiroki nombuhuri amana. A'ereki yvytua gweroho imongyre'yma. A'ero po nhande ei jupe: “Hovapitymbyguhu tehe a. Ndokyri.” A'ea ja ko pembo'eatyvive'ġa ndekoi. E'ie'iteheuhu ġa. Emo ġa nomombyryvi ojipe'ġa pe.

Pembo'eatyvive'ġa ko yva javijitehe no i'ae'ŷva'ea. “T'a kiro i'ahava rupi,” xa'e nhande jupe novīa. Emo ndi'ai reki. A'ea javijitehe ko pembo'eatyvive'ġa. “Omombe'u katu ġa kiro mbatera,” xa'e nhande ġa pe novīa. Emo ġa nomombe'ukatui reki. Yva ndi'ai. A'ero po nhande hekyi jypya reheve imombo. Omano hete reki yva a'ero. Pembo'eatyvive'ġa ko omanova'ea javijitehe a'ero. A'ereki tegwete ġandekokatua. A'ero po ti Tupana'ga ġa mombori hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹³ Pembo'eatyvive'ġa ko typepemuhūa javijitehe ypihua ruvihava rehe. Yvyruhua rurame typepemuhūa imbobyjui imombo ite'varuhuva'ea hembe'yva rehe. Na jitehe pembo'eatyvive'ġa imboukwahavi okote'varuhua onhinotīe'yma. Ndipoyjayjare'ymuhūi reki ġa novīa.

Pembo'eatyvive'ġa ko jaytata'ia javijitehe – kiroki jaytata'ia ohoteheuhu. Nanongara ndohokatujuhu jipi. Nurā ahe ndojikogi hehe a'ea oho tehe javo jupe. Pembo'eatyvive'ġa na jitehe ndokokatui jipi. Nurā nhande ndiajikogi ġa ndehe. Tupana'ga gwereko ypytunahivuhua ġa pe topyta ti ġa a'ea pype avuirama javo.

¹⁴ Ojikwe Enoqueva'ea omombe'u pembo'eatyvive'ġa hako. Ahe ko Adāova'ea rymyminova'ea hako. Adāova'ea jypy oko. Aerē Adāova'ea rymyminova'ea ra'yrava'ea ko Caināva'ea. Caināva'ea rymyminova'ea ra'yrava'ea ko Enoqueva'ea – kiroki ahe omombe'u nhogwenonde pembo'eatyvive'ġa hako.

“Nhandepojoykaharete'ga po ti uhu nehē ojipyrive'ga pavēi yvagipeve'ga pavēi.

He'yjuhu ranuhū po ti gapyrive'ga onhimongyavo nehē,” ei ahe.

¹⁵ “Uhu po ti ga javo vyvakotyve'ga pe nhaporemo nehē.

Okote'varuhuve'ga pe po ti ga ei:

‘Peko te'varuhu pa pe,' e po ti ga nehē,” ei ahe.

“‘Pe'e te'varuhu pe ji ve no pejikote'varuhuavo,' e po ti ga ga pe nhaporemo nehē,” ei Enoqueva'ea pembo'eatyvive'ga mombe'unhoḡwenondeavo hako.

¹⁶ Pembo'eatyvive'ga ko e'ie'iuhu onhiroyromo. Gwemimbotaruhua rupi ko ga ndekoi. Onhimboheteuhu ga ja'javo ojipe'ga pe. Ga ombohete tehe ojipe'ga no toko ti ga kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe javo.

Aheremimomoranduva

¹⁷ Nhiirū, pejapyaka ti Jesus Cristo'ga moirūhara'ga nhi'igagwera rehe. A'ereki ga omombe'u nhoḡwenonde pembo'eatyvive'ga ikwehe.

¹⁸ Igwete ga ei pe me: “Aerē Cristo'ga rura'java renonde po ti ga ndekoi pe pyri nehē. Igwete po ti ga pe nderekomemui nehē,” ei Jesus'ga moirūhara'ga. “Gwemimbotaruhua rupi po ti ga ndekote'varuhui nehē,” ei ga pembo'eatyvive'ga mombe'gwovo ikwehe. ¹⁹ Nanongara'ga pe mbojipe'ape'a ojohugwi jipi. Gwemimbotarimo ga ndekoi. Tupana'ga ra'uva ndokoi ga pyri.

²⁰ Pe ki a'e te pejiko Cristo'ga rehe. Cristo'ga mombe'ua ko pyry hete. Penhombojikojiko hete ti ga rehe a'ero. Penhi'i ti Tupana'ga pe gara'uva popoakarimo. ²¹ Tupana'ga nhande arō hete. Peko ti garemiarōa rehe a'ero. Pe'ji ti ojohupe: “Jesus Cristo'ga po ti nhande porogwety nehē. A'ero po ti ga nhande rerohoi ojipyri avuirama nehē,” pe'ji ti ojohupe.

²² Pe'porogwety ti ga – kiroki ga ndogweroviarhihī Cristo'ga mombe'ukatua. ²³ Jara'ga oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Pe'ji ti ga pe a'ero: “Peho ḡwerī pe hahyva'ea ruvihava pype. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ga pe. Hendukaturame penhi'iga po ti pe ga mongoi Tupana'ga viara rupi nehē. Pe'porogwety ti jara'ga no – kiroki ga opotaruhu okote'varuhuavo. Ga porogwetygame ti pejapyaka katu pejihe tapekoi ti ḡandekote'varuhua rupi no, a'e ji pe me.

Timbohete ti Tupana'ga

²⁴ Tupana'ga pe mbopopoaka tokote'varuhuyme ti ga javo. Ga po ti pe nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē no. Ndapekote'varuhua'javi'i po ti pe. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero garuvihavuhuhetea pyri nehē.

²⁵ Gaha jate ko Tupanetero nhanembopiro'yharamo. Timbohete ti ga a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero ḡwaramo nhandepojoykaharete'gareheva'ero ḡwaramo. A'ereki ga pyry hete nhanderuvihavuhuhetero. Ga ipopoaka hete huvihavuhuhetero jara'ga hohe pa. Nahā ga rekoi ymya hako ga yvya japoe'ymame. Kiromo jate ga rekoi no. Aerē ti ga na jitehe nehē no. Timbohete ti ga avuirama a'ero nehē. Na tuhē. Amém.

TUPANA'GA REMBIEPIUKARA JOÃOVA'EA PE Apocalipse ou A Revelação de Deus a João

Joãova'ea okwatija gwembiepiapava

¹ Kiro ji ikwatijari Jesus Cristo'ga rembiepiukara ji ve. A'ea Tupana'ga gwepiuka Jesus Cristo'ga pe javo ga pe:

—Aere'ĩ ti nahanahã nehẽ. A'ea ti ehepiuka jireheve'ga pe nahã ti nehẽ aere'ĩva'ea javo. Ojiko ga ji rehe okovo nhinhi'ĩga rupi, ei Tupana'ga Jesus Cristo'ga pe. Tokwaha ti ga aere'ĩva'ea, ei ga ga pe.

—Kwa, ei Jesus Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ero Jesus Cristo'ga ei ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe:

—Eho ti hepiuka aere'ĩva'ea jireheve'ga pe João'ga pe ikwahavuka ga pe nahã ti nehẽ javo, ei ga.

—Kwa, ei gapyrive'ga ua yvya koty ji pyri.

Ovahema ji pyri gapyrive'ga ei:

—Aere'ĩ ti nahanahã nehẽ, ei ga ji ve hepiuka aere'ĩva'ea ji ve.

A'ero ji hepiepiapavi ikwahava.

² Kiro ji ikwatijari ikwahavuka nhirembiepiapava Tupana'gareheve'ga pe. Akwatija ji Tupana'ga remimombe'uukara. Akwatija ji a'itituhẽva'ea Jesus'ga rembiepiukara.

³ Pyry hete ga pe – kiroki ga omonhi'ĩ a'ea nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo. Nahãva'ea imbegwee'yma gwaramo po pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo.

Joãova'ea okwatija cidadespeva'ea pe

⁴ Ji ko Joãoramo. Kiro ji ikwatijari pe me Tupana'gareheva'ea pe imondovouka pe me. Pejiko pe ga rehe pejatykavo tihendu ti Tupana'ga nhi'ĩga javo. Sete ko pejatykahava Asiapeve'ga gwyri pe. Pevo ti ji imondoukari nhirembikwatijara pe me nehẽ.

Agwamo Tupana'ga oko. Ymyahũ ga oko hako. Aerẽ ti ga ruri nehẽ no. Kiro ji ei: Ga ti tomomyry pe me. Tonogatu ti ga pepy'a no, a'e ji.

Tomomyry ti Tupana'ga ra'uva pe me inogatuavo pepy'a, a'e ji. Tupana'ga ra'uva hekoi garovai pyteri pe ga'apykavakatua pyri. Oapyga pevo Tupana'ga jukwahavamo aheruvihavuhetero. Seteva'ea ja ko Tupana'ga ra'uva.

⁵ Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me, a'e ji. Tonogatu ti ga pepy'a, a'e ji. Hupi katu Jesus Cristo'ga Tupana'ga kwahavukari ahe ve. Pyry ahe ganhi'ĩga reroviari a'ero. Omanoheterẽ ga na'ẽ okwerava'ja hete omanove'ga mbogwerava'java renonde. Ga ko vyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduvihavuhete'ga.

Timbohete ti ga! Ga nhande arõ hete. Ga ohy nhanderekote'varuhua nhande hugwi gwekoa reka'vogukarame ojukahara'ga pe omanomo nhande repyga. ⁶ Ga nhande mongo toko ti ga aheruvihavamo javo. Ga e'i nhande ve: "Peko ti jiruva'ga nhi'ĩga rupi." A'ea ga e'i nhande mongovo toko ti ga ikwava'eharamo Tupana'ga pe javo.

A'ero ji ei: Timbohete tuhê ti Jesus Cristo'ga jipi! Toko ti ga vvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero jipi yvagipeve'ga nduvihavuhuhetero no. Toko ti ga nhaporememo ganhi'iga rupi jipi. Na tuhê! Amém! a'e ji.

⁷ Pehendu ti! Aerê ti ga rura'javi vvaġatiġa pavêi nehê.

Vvyakotyve'ga nhaporememo ti ga repiagi ga rura'javame nehê.

Gakutuhara'ġa no – kiroki ġa ojuka ga – ġahã ti ga repiagi nehê.

Ojehe'o ti ġande'ynde'yja'ġa nhaporememo okyhyjiavo okoveveuhuavo garura ġwaramo.

Kwa. Na tuhê a'ero! a'e tuhê ji. Amém!

⁸ Kiro Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ei:

—Ji ppy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Jypyva'ea pe ji ei Alfa, ei ga. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Mbapavava'ea pe ji ei Ômega, ei ga. Aġwamo ji ako. Ymyahũ ji ako hako. Aerê ti ji ruri nehê no. Vvyakotyve'ga hohe ji popoakahetero jitekovo ġanduvihavuhuhetero. Yvagipeve'ga hohe ji rekoi no jitekovo ġanduvihavuhuhetero, ei Jesus Cristo'ga.

Joãova'ea gwepia Jesus Cristo'ga

⁹ Jihi ko Joãoramo. Jihi ko peirũa jijikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe pe ja. Hahya Tupana'ga arðe'ÿve'ġa omondo pe me Jesus Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavêi. Ji ve ġa omondo hahya no Jesus Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavêi. Peko pe Tupana'ga nhi'iga rupi. Jihi ako ganhi'iga rupi no. A'ereki Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavêi. Penhimonirana pe. Jihi anhimomirana no. A'ereki nhandejikogypyagwera jate Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavêi nhande pokoga.

Ji Tupana'ga nhi'iga mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka ypa'ouhũ me Patmos pe tomombe'ua'javyme ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka pevo.

¹⁰ Pevo Tupana'ga ra'uva ji pojykatatui domingo rupi. Jirakykwera koty ji henduvi ganhi'igahyahiva. Trombeta ja ga nhi'igahyahivi javo:

¹¹ —Kiha ti nde erehepia nehê – a'ea ti ekwatija livro pype imondovo ojatykave'ġa pe Ásiapeve'ġa gwyri pe. Sete ko ġacidades. Pero koi tuvi ġajatykahava. Kiro ji imombe'ui nde ve cidades rera: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadélfia, Laodicéia, ei ga jirakykwera koty.

¹² Ma'ġa onhi'ĩ ra'e? a'e ji jijirovaga ga koty. Jijirovagame ji hepiagi hyapehava. Sete ko hyapehava ouro apopyra.

¹³ Hyapehava pyteri pe ji ga repiagi. Ga rekoi ga ja – kiroki vvyakotyve'ga yvagipeve'ga no. Ipukuhu gapira okwava gapya pyvõ. Oku'ayvira ga omongi imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko gaku'ayvira. ¹⁴ Ga atimbavamo. Ovelha rava itiġahivuhu. A'ea ja hete ga atimbavamo. Amana'java'ea neve itiġahivuhu. A'ea ja ga atimbavamo. Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. ¹⁵ Gapya rendy'jahetero metal ja bronze ja ġa metal mbukumbukuheterame fornalha pype tata pype toroapo ti metalkatuva'ea javo. Na jitehe gapya rendy'jahetero. Onhi'igahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja hete.

¹⁶ Opo pe ojohukoty rui ga herekoi jaytata'ia. Sete ko jaytata'ia. Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea itakyhea'javuhuva'ea. Garova hendy'jahetero kwara ja. Kwara hendy'ja hete ahaji katu. Na jitehe garova hendy'jahetero.

¹⁷ Ga repiagame ji ari gapya pyri omanove'ga ja jikyhyjiavo ġwaramo ga hugwi. A'ero ga pokogi ji rehe opoa pyvõ ojohukoty rüi. Kiro ga ei ji ve:

—Terekyhyji ti ji hugwi. Jihi ako jipe jypyva'ero. Jihi ako mbapavava'ero. ¹⁸ Avuirama ji rekoi. Amano hete ji. Ji repia kiro. A'ereki ji akoji. Nane'ymi ti ji rekoi nehë. Duas chaves ji areko. Nurã huvihavamo ji ei okote'varuhuve'ga pe: Pemanu ti. Huvihavamo ji ei ġa pe no: Peho ti omanove'ga gwyri pe okote'varuhuva'ea gwyri pe, a'e ji ġa pe, ei ga. Pevo rüi ji amondo okokatuva'ea, ei ga.

¹⁹ —Nurã, João, ekwatija ti enhimbiapiaga mombe'gwovo, ei ga ji ve. Ekwatija ti aġwamova'ea mombe'gwovo nahanahã kiro javo. Ekwatija ti aere'iva'ea mombe'gwovo no nahanahã ti nehë javo, ei ga.

²⁰ —Kiro ji imombe'ui onhimiva'ea ikwahavuka nde ve, ei ga ji ve. Nde erehepia jaytata'ia jipo pe jijohukoty rüi. Sete ko jaytata'ia. Seteve'ga pe Tupana'gapyrive'ga pe ji ei jaytata'ia. Gahã yvagipeva'ero omombe'u Tupana'ga nhi'iga gareheve'ga pe. Kiroki gareheve'ga ojatyka henduva ganhi'iga cidades pe yvya koty – ġa pe ġa omombe'u. Sete ko ġacidades. Sete ko hyapehava no nerembiepiaga ouro apopyra. Tupana'gareheve'ga pe cidadespeve'ga pe ji ei hyapehava. Gahã okwahavuka Tupana'ga pyryva ojipe'ga pe.

A'ea ga ei ikwahavuka onhimiva'ea ji ve.

2

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Éfesopeva'ea pe

¹ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Éfeso pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki apyhy jaytata'ia jipo pe jijohukoty rüi jigwojigwovo hyapehava pyteri pe. Sete ko jaytata'ia. Sete ko hyapehava no ouro apopyra.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Éfeso pe javo. Kiro koi ganhi'iga ġa pe:

² —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Peporavyky hete pe pejikovo nhinhi'iga rupi penhimomiranama. A'ereki pe ndapepotari okote'varuhuve'ga pepyteri pe. Ojipe'ga uhu pe pyri pe mbo'epota ore ko Cristo'ga moirüharamo javo. A'ero pe ei: “Mara'ngu po ġa gamoirühara'ġa? Mara'ngu po Tupana'ga ġa mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ġa onhi'iga rehe? Tihepia ti,” pe'e pe. Gandeaporoġita mombaragwahavame pe ikwahavi ġa'mbea. Nhimoirühara'ġa rüi ko ġa, a'e ji, ei Jesus'ga.

³ —Penhimomirana pe pejikovo nhinhi'iga rupi. Pejikoga ġwaramo ji rehe pe peporavyky pene'õe'yma. ⁴ Jypya pe ji arõhetei. Aġwamo pe ji aro'ĩ reki. A'ea ji ndapotari, ei Jesus'ga. ⁵ Pekwahava'ja ti

a'ero. Tapekwahava'japigi ti no. Nahanahã pe peko katu jypya. A'ea rupi pe pyryvamo. A'ea ti pekwahava'ja pepohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoğita rerojijyita ji arõhetea'java. A'ero ti pe ndekoi pejikopyyagwera rehe nehẽ. A'ero ti pe nhoarõhetea'javi pejikoheteavo nhinhi'iga rupi pejogwerekokatuavo nehẽ, ei Jesus'ga. Po pe ndaper-ojijyi pejeaporoğita, a'ero ti kotihĩ ji ruri javo pe me nehẽ. Ako ti ji ga ja nehẽ – kiroki ga gwekyi hyapehava tokoa'javyme ti pyte'mbia rehe javo. Ga ja ti ji rekoi pe me nehẽ tapekoa'javi ti Tupana'gareheva'ero javo, ei Jesus'ga.

⁶—Ojipe'ga oko te'varuhu Nicolau'ga ja gareheva'ero. Pe ndapepota-hetei ġandekote'varuhua. Pe ipotare'ymame pyry ji ve. A'ereki jiji ji ndapotahetei ġandekote'varuhua no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemõ ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁷—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti oho Tupana'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ. Pevo ti ji jukari ga pe yva hugwi ahemongohava hugwi – kiroki yva o'ã Tupana'ga remityma pyteri pe ahererekokatuhava pyteri pe. I'urame ti ga nomanoa'javi nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Esmirnapeve'ea pe

⁸—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Esmirna pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jyipyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako. Amano hete ji. Aerẽ ji kwerava'javi.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe javo. Kiro koi ganhi'iga ġa pe:

⁹—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Hahy hete pe me. Napembateri pe avo. Yvagi pe ki a'e te pe pereko pa.

—Akwaha ji ġa pe mbotegweterame. “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo,” ei ġa novã. Tupana'gareheve'ga rui ko ġa reki, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iga. Ombopogwe ġa Satanãs'ga reki onhimono'ono'oğa ganhi'iga renduva, ei Jesus'ga.

¹⁰—Tapekyhyji ti hahya hugwi, ei Jesus'ga. Pehendu! Aerẽ ti jararamo pe hoi cadeia pype nehẽ, ei Jesus'ga. Diabo'ga ti pe mon-doukari ipype nehẽ okote'varuhuavo nehẽ. “Tahepia ti,” e'i ti Diabo'ga nehẽ. “Tahepia ti Esmirnapeve'ga jikohetepiga Tupana'ga rehe nehẽ ji

rekote'varuhurame ġa pe hahya mondovo ġa pe." A'ea ti Diabo'ga ei pe ndepiaga ve nehē, ei Jesus'ga.

—Dez ti pe kiri hahyheterame pe me nehē. Tapejikopigi ti Tupana'ga rehe. Po pe manoi pejikopige'yma ġwaramo Tupana'ga rehe, a'ero ti ji pe mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹¹ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'ġa onhimomiranama jipi – gaha ti nomanoa'javi nehē. Ndohoi tuhē ti ga tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ea ti ndahahyi ga pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'ġa ojiheva'ea pe Pérgamopeva'ea pe

¹² —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'ġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Pérgamo pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'ġa nde ve:

—Jihi reki areko haimbejovaiva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'ġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe javo. Kiro koi ganhi'ġa ġa pe:

¹³ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Akwaha ji pegwyrā – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. Pe ndapekote'varuhui reki pejikoe'yma ganhi'ġa rupi. Peko tuhē pe jireheva'ero pejikoheteavo ji rehe. Nurā ji ei: Napemoka'nhyimi tuhē pe jirera. Ndape'ei: “Orojiko pi ore Jesus'ga rehe orerekote'varuhua mombohara'ga rehe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga.

—Antipas'ga ji mombe'ui ġa pe jipi no. Ga jikohetepige'yma ġwaramo ji rehe ġa ga jukai pepyteri pe – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. A'ea rupi vehevi pe ndapekote'varuhui pejikoe'yma Satanás'ga nhi'ġa rupi reki. Pe ndapejikopigi ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Pepyteripeve'ġa pe mbo'e reki ite'varuhua rehe Balaãova'ea remimbo'ete'varuhua rehe. A'ea ji ndapotahetei, ei Jesus'ga. Jararamo pe ġa nderoviari pejikovo ġanhi'ġa rupi.

—Ymyahū Balaãova'ea ei Balaqueva'ea pe hako: “Embo'e ti Israelva'ea rakykwepohara'ġa ite'varuhuva'ea rehe. Ere ti ġa pe a'ero to'u ti ġa mbiara – kiroki a'ea ġa omondo ha'angava rovai pyteri pe ġanemimbohete'hara pyteri pe. Togwereco ti ġa ġwembireko'ġarūive'ġa no. Nahā ti ere Israelva'ea rakykwepohara'ġa pe. A'ero ti ġa ndekote'varuhui okorame nenhi'ġa rupi. A'ero ti Tupana'ga pohiri ġa hugwi nehē,” ei Balaãova'ea Balaqueva'ea pe ymyahū hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

15 —Jararamo pe perovia Nicolau'gareheve'ga nemimbo'ete'varuhua pejikovo hupi. A'ea ji ndapotahetei no, ei Jesus'ga.

16 —Perojijyi ti pejaporogita pejipohia ganemimbo'ete'varuhua hugwi ga mondovo pejihugwi. Po pe ndaperojijyi pejeaporogita, a'ero ti kotihĩ ji ruri pe pyri jitavuka pe me nehẽ. Ereki pe Balaãova'ea remimbo'ea rerovia Nicolau'gareheve'ga nemimbo'ea rerovia no. Pe me nhaporemo ti ji tavukari haimbejovaiva'ea pyvõ nehẽ – kiroki haimbejovaiva'ea ohẽ jijurua rupi, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

17 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – ga pe ti ji jukari mbeju'ia'javuhuva'ea maná nhirembiepiukaripyre'yma nehẽ. Itatiguhũva'ea po ti ji imondoi ga pe nehẽ. Itatiguhũva'ea rehe ti ji ikwatijari garerapyahua. Gaha jate ti okwaha ojerapyahua nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Tiatirapeva'ea pe

18 —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Tiatira pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki ako Tupana'ga ra'yra. Hendy'jandy'ja jireakwara tata ja. Jipyra hendy'jandy'ja metal ja bronze ja tatapypeva'ea ja.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Tiatira pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

19 —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Penhoarõ hete pe. Pe ji arõhetei no. Peporavyky pe pejopokoga pejikovo nhinhi'iga rupi. Ndepejiko-hetepigi pe ji rehe penhimomiranama. Jipyra pe poravykyi pejikovo nhinhi'iga rupi. Agwamo johe pe poravykyhetei, ei Jesus'ga.

20 —Penhimbo'euka pe Jezabelhẽa pe. A'ea ji ndapotahetei. E'i hẽa: “Ji ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo,” e'i hẽa o'mbero. A'ero hẽa jireheve'ga mbo'ei ite'varuhuva'ea rehe pepyteri pe. Hẽa e'i: “Pyry pe penhimbireko'garũive'ga nderekorame. Pyry pe i'urame mbiara ha'angava mbohetea rupiara,” ei hẽa o'mbero, ei Jesus'ga.

21 —A'ero ji ei hẽa pe ikwehe'i: Erojijyi ti ejeaporogita epohia ejekote'varuhua hugwi. Terekoa'javi ti enhimbireko'garũive'ga no. Terembo'ea'javi ti ojipe'ga hehe. Terembopohirukara'javi ga ji hugwi, a'e ji hẽa pe novĩa ikwehe'i, ei Jesus'ga.

—Hẽa nohendukatui nhinhi'iga. Ndogwerojijyi hẽa ojeaporogita opohire'yma okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

22 —Pehendu ti! Aerẽ ti ji hẽa mombori onhinongava rehe. Kiroki ga oko hẽarekote'varuhua rupi – gahã ti ji ga mombo hẽa pyri. Hahy

hete tuhê ti ġa pe a'ero nehê. Po ġa ojeaporogita rerojiji opohia hêarekote'varuhua hugwi, a'ero ti ji namondoa'javi hahya ġa pe nehê, ei Jesus'ga. ²³ Ajuka hete ti ji hêara'yra'ġa nehê no. A'ero ti jireheve'ġa nhaporemô ikwahavi. "Jesus'ga okwaha hete nhandevvytera nhandepy'a no," e'i ti ġa ji mombe'gwovo nehê, ei Jesus'ga. "Okwaha ga nhandereaporogita nahanahã ġa oko javo. Po nhande rekote'varuhui, a'ero po ti ga imondoi hahya nhande ve nanani nehê. Po nhande rekokatui, a'ero po ti ga imomyryvi nhande ve nanani nehê," e'i ti ġa ji mombe'gwovo nehê, ei Jesus'ga.

²⁴⁻²⁵ —Jezabelhêa remimbo'ea pe ojipe'ġa ei: "Onhimiheteve'ea – akoja Satanás'ga okwaha hete." A'ea ġa ei jupe, ei Jesus'ga. Pe ki a'e te pe ndapekoi hêaremimbo'ea rehe ikwahave'yma Satanás'ga rembikwahava pejiijupa Tiatira pe. Pe me ji ei Tupana'gapyrive'ga pe no: Akoja a'e ypy pe me ji ea'javi kiro. Nane'ymi ti peko Tupana'ga nhi'ġa rupi jate penhimomiranama nehê. Nahã pe ndekojipei. Na jitehe ti nane'ymi peko jirure'ymame pe pyri nehê, ei Jesus'ga. Ojipea rehe ti ji nanhi'ġi nehê nahanahã ti peko jave'yma, ei Jesus'ga.

²⁶ —Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'ġa onhimomiranama okovo nhinhi'ġa rupi jipi onhimarane'ymame – gaha ti ji ga mbopopoaka ga mongovouka yvyakotyve'ġa nduvihavamo nehê, ei Jesus'ga.

²⁷ Ga pe ti ga hendukatuukahetei onhi'ġa nehê.

Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ga yvyra pyvô metalva'ea pyvô toho ti ga nhinhi'ġa rupi javo

– ahe ja ti ga hendukatuuka ġa pe onhi'ġa nehê.

Nhaepepoa ndipopoakari tujuga apopyra ahe ika'mbika'mbiheterame.

Na jitehe ti yvyakotyve'ġa ndipopoakari ga pe

ga hendukatuukarame ġa pe onhi'ġa nehê.

Nahã ti ji ga mongoukari nehê toko ti ga ġanduvihavamo ji ja javo. A'ereki na jitehe jiruva'ga ji mingo jipe ji mbopopoaka tohendukatuuka ti ga ġa pe onhi'ġa okovo ġanduvihavamo javo, ei Jesus'ga.

²⁸ —Ga pe ji imondoi jaytata'ihua nehê – kiroki hendy'ja ko'ema koty. Pyry hete ti ga pe a'ero nehê, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemô ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

²⁹ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

3

Tupana'ga omondouka onhi'ġa ojiheve'ea pe Sardespeve'ea pe

¹ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'ġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Sardes pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki areko Tupana'ga ra'uva. A'ea ko seteva'ea ja. Jihi reki apyhy jaytata'ia no seteva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Sardes pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Ikwahave'yma ojipe'ga ei pe me: “Peko pyry pe. A'ereki pe peko Tupana'ga nhi'iga rupi.” Jihi reki a'e pe me: Ndapekopyryvi pe. A'ereki pe ndapejirokwari pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

²—Pejirokwa ti pejeaporoğita kwahava. Peko gwere pe Tupana'ga nhi'iga rupi. Pejirokwa ti xakopigyme ti ganhi'iga rupi javo. Penhim-bopopoaka ti xako ti koji'i hete ganhi'iga rupi javo. A'ea ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ga ndokoi nhinhi'iga rupi nhaporemō,” ei ga.

³—Tapemoka'nhyimi ti. Pe'ji ti pejive: “Nahanahã nhande jikogi Tupana'ga rehe ga imombe'urame ganhi'iga nhande ve. Aerẽ nahanahã jitehe nhande jikogi ga rehe ganhi'iga reroviaheteavo.”

—Nahã ti pe'ji pejive pejikopige'yma Tupana'ga rehe penhimomiranama. Peko hete ti ganhi'iga rupi. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejeaporoğita rerojijyita, ei Jesus'ga.

—Po pe ndapejirokwari pejeaporoğita kwahava rehe pejeaporoğita rerojijyja rehe nehẽ, a'ero ti ji ruri pe pyri pe ji mboha'uve'ymame. Ahe nomboha'uvi iporomive'ga ndurame. Ahe ja ti napemboha'uvi ji rurame nehẽ. Aerẽ ti ji ruri imondovo ite'varuhua pe me pendekote'varuhuro gwaramo nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴—Jararamo pe ndapekote'varuhui cidade de Sardes pe. Gwihã ji apota hete. A'ero ti pe ndekoi ji pyri imongiavo pepitiğahivuhuva'ea. A'ereki pe pepyry, ei Jesus'ga.

⁵—Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – ga pe jitehe ti ji imondoi tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea nehẽ emongi ti javo. Tupana'ga okwatija garera livro pype yvagi pe tuhu ti ga ji pyri upa avuirama javo. Ndahyvi ti ji garera jugwi nehẽ. Ga pe ti ji ei nehẽ: Ndehe ko jireheva'ea. A'ea ti ji ei ga pe jiruva'ga nhinhi'iga renduvame nehẽ Tupana'gapyrive'ga henduvame no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁶—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Filadéfiapeva'ea pe

⁷—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Filadélfia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki jipyry hete, ei Jesus'ga. Jihi reki ji ako a'itituhēva'ea mombe'uharamo. Jihi reki ji areko chave Daviva'ea apoa israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea apoa, ei Jesus'ga. Ji hovapytymba'vogame ojipe'ga nohovapytymi a'ero, ei Jesus'ga. Ji hovapytymame ojipe'ga nohovapytymba'vogi a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

⁸—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pepopoaka'ri pe. Emo nhinhi'iga rupi pe ndekoi. Ndape'ei ojipe'ga pe: “Ore ko Jesus'gareheva'ea rūi.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Nurã ji pe mondoukari tomombe'u ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. A'ero ti pe hopehoi Tupana'ga nhi'iga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pe nehē. Tegwete pemombihava Tupana'ga mombe'ua hugwi.

⁹—Pehendu ti! Kiroki ga e'i o'mbero: “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo” – ġahã ko Tupana'gareheva'ea rūi reki. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iga. Onhimbopogwe ġa Satanás'ga rehe onhimono'ono'oġa ganhi'iga renduva, ei Jesus'ga. Pe pyri ti ji ġa mbuhurukari pe mboheteavouka. Nurã ti ġa nenypy'andurugi pepya pyri nehē pepyry hete pe ore hohe javo. Pe me ti ġa ei nehē: “Gaha pe arõ hete Jesus'ga!” e'i ti ġa pe me nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰—Peko pe nhinhi'iga rupi penhimomiranama ji erame pe me: Penhimomirana ti. Nurã ti ji pe nderekokatui pe a'nguavo ite'varuhuva'ea hugwi ite'varuhuva'ea rurame yvyakotyve'ga ndehe nhaporemonehē. Uhu ti ite'varuhuva'ea imboukwahava yvyakotyve'ga ndeaporoġita nehē, ei Jesus'ga.

¹¹—Nambegwei ti ji rura'javi nehē. Tapejikopigi ti ji rehe a'ero. Po ti pe jikopigi ji rehe nehē, a'ero ti ojipe'ga ndopyhygukari pe me imbuhutehea nehē. Gwihã Tupana'ga imbuhupotari pe me, ei Jesus'ga.

¹²—Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti ji ga rerohoi yvagi pe ga mongoheteavo Tupana'ga pyri avuirama Tupana'ga rongga pe gambohetehai pe nehē. Okyta ja ti ga pytakatui pevo okaturo. Ndohoa'javi ti ga nehē, ei Jesus'ga. Jiruvihavuhuhete'ga rera Tupana'ga rera ti ji ikwatijari ga rehe nehē. Ga rehe ti ji ikwatijari jiruvihavuhuhete'ga cidade rera nehē no – kiroki cidade ti uhu yvaga hugwi Tupana'ga hugwi cidadepyahua Jerusalém nehē. Jirerapyahua ji ikwatijari ga rehe nehē no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemonehē ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹³—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiveva'ea pe Laodicéiaveva'ea pe

¹⁴—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga ji ve.

Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Laodicéia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'īga nde ve:

—Jihi ko a'itituhēva'ea mombe'uhara, ei Jesus'ga. Ambojiko ji ġa jijihe, ei Jesus'ga. Ji ve Tupana'ga oapouka yvaga yvya rehe ve mbatera apovouka.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'īga Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe javo. Kiro koi ganhi'īga ġa pe:

¹⁵⁻¹⁶ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pe ndapejirokwari reki pejoryvamo ji rehe. Pejoryjory hete ti ji rehe a'ero. Po pe napendoryndoryhetei ji rehe, a'ero po ti peko te'varuhu hete ji ve hamo. Ahe i'upotarame iroyxaġahiva'ea, a'ero iroyxaġahive'ŷva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuria hugwi. Ahe i'upotarama hakuheteva'ea, a'ero hakuhetee'ŷva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuria hugwi. Na jitehe ti ji ndapepotari jipohia pe hugwi nehē. A'reki pe napendoryndoryhetei ji rehe. Emo pe ndapekote'varuhuhetei ji ve no, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Pe'e pe: “Nhanembate nhande. Tireko hete nhande. Ndopavi nhande hugwi. Nurā ti tipyhygyme ojipea nhandejive,” pe'e pe novia, ei Jesus'ga.

—Na rūi pe ndekoi, ei Jesus'ga. Pehe ndapekwahavihu. Ite'varuhu hete pe me reki. Peporia'i reki pe pejikovo imbatere'ŷve'ġa ja reki, heakwagweve'ġa ja reki, ipire'ŷve'ġa ja reki. Pe ndapekwahavi reki nhanembate nhande javo.

¹⁸ —Nurā kiro ji pe moġitai. Ji pyri ti pejo embuhu ji ve javo, ei Jesus'ga. Ji hugwi ti pepyhy ouro imbokatupyra tatapypeva'ea. A'erame tehe ti pe mbateramo tuhē nehē, a'e ji, ei Jesus'ga. A'reki ji amondo tehe pota he'yjuhuva'ea pe me. Ji hugwi ti pepyhy tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. A'erame tehe ti pe ndapekoa'javi ipire'ŷve'ġa ja nehē. A'ero ti ojipe'ġa ndohepiaga'javi pepire'yma nehē. A'ero ti pe napenhinotia'javi nehē, a'e ji, ei Jesus'ga. A'reki ji amomboruka pota pendekote'varuhua pe hugwi pe mombyrypota toko pyry ti ġa ji ja javo. A'ero jipyryva a'e ji pepitiġahivuhuva'ea pe, ei ga. Ji hugwi ti pepyhy mohaġa nhandya imongyavo pejeakwara rehe, ei Jesus'ga. A'erame tehe ti pe hepiakatui nehē, a'e ji, ei Jesus'ga. A'reki ji akwahavuka pota nhimombe'ukatua pe me.

¹⁹ —Nhiremiarōheteve'ġa pe ji nhi'iġahyi imondovo hahya ġa pe toko katu ti ġa javo, ei Jesus'ga. Nurā ti pejirokwa pejeaporoġita rerojiyyita pepohia pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

²⁰ —Pehendu! Kiro ji ami mytu'ē me, ei Jesus'ga. Ji kwajikwari porta rehe nhinhi'īga kiro ji ruri javo. Kiroki ga ġwendu ji nhi'iġame hovapytymba'voga ji ve – garonga pype ti ji reki nehē. Ka'arugame ti ore i'ui orojogwerokupa a'ero nehē, ei Jesus'ga. A'ea ji ei ikwahavuka pe me pejiko ti ji rehe javo. A'ero ti ji jikoty'ari pe pavēi nehē, ei Jesus'ga.

21 —Ahendu katu ji Tupana'ga nhi'iga nhinhimomiranama jipi, ei Jesus'ga. Jiruva'ga pavêi ji apygi ga'apykavakatua rehe jitekovo aheruvihavuhetero. Na jitehe ti ga apygi ji pavêi – kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi. Gaha ti ji ga reroho yvagi pe ga mboapyga ji pavêi jiapykavakatua rehe ga mongovo nehê toko ti ga aheruvihavamo javo, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

22 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemo Jesus'ga imombe'upavi ji ve.

—Tupana'gapyrive'ġa ti tomombe'u Tupana'gareheve'ġa pe cidade-speve'ġa pe Tupana'ga rembiepiukara ji ve – kiroki sete ġacidades vyva koty, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

4

Ombohete ga Tupana'ga yvagi pe

¹ Aerê jirekorame vyva koty ji hepiagi yvate yvaga pype. A'ereki ojipe'a jipe porta'java'ea yvagi pe. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'igypy ji ve. Trombeta ja ga nhi'igahyahiivo javo ji ve:

—Herejo avo yvagi pe, ei ga. Nahanahâ ti toko nehê. A'ea ti ji hepiukari nde ve aerêva'ea nehê, ei ga ji ve.

² Kotihî Tupana'ga ra'uva ji pojykatatui ji rerogwovo yvagi pe. Nanime pevo yvagi pe aheruvihavuhete'ga apykavakatua ġa omondo imohina. A'ea rehe ga'apykavareheve'ga apygi okovo aheruvihavuhetero ahe mongomongovo onhi'iga rupi. ³ Itakatua ja jaspe ja sardônio ja ga rendy'jandy'javamo. Ga'apykava arimo yvagahavuhua rekoi. Yvagahavuhua hendy'jandy'ja itakatua ja esmeralda ja.

⁴ He'yjuhu aheapykava ga'apykava atimana itena. A'ereki ga oko aheruvihavuhetero oapyga oapykava rehe. Vinte e quatro ko aheapykava. Ga'apykava teni mbyteri pe a'ero. Ahepia ji huvihavuhu'ġa. Pevo ġa apygi aheapykava rehe he'yive'ġa vinte e quatrove'ġa. Ga omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea oina. Akanitara ouro apopyra ġa omongi no huvihavuhuro ġwaramo.

⁵ Ga'apykava hugwi iveraveravi onaranaraġa onhi'inhi'iga. A'ereki ga oko aheruvihavuhetero. Yhyga'java'ea hendypu irupe'i ga'apykava rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhetero. Sete ko yhyga'java'ea. Gara'uva pe ji ei yhyga'java'ea. Seteva'ea ja ko gara'uva.

⁶ Ga'apykava rovai pyteri pe hekoi ypiahua ruvihava'java'ea vidro'java'ea apopyra. Typy katu hete ypiahua ruvihava'java'ea cristal ja.

Quatrove'ġa nhatimani ga'apykava upa ga pyri okovo mbyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhetero. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ihygahivi ġa ndehe ġakambypya koty ġakupepytera koty no. ⁷ Quatrove'ġa ko nahâ: Ojipe'ga rekoi ja'ġwara'java'ea ja leão ja. Ojipe'ga rekoi touro ja. Ojipe'ga rova rekoi akwaimbae'ga rova ja. Ojipe'ga rekoi kwanduhua ruvihava'java'ea ja a'ea oveverame. Nahâ tuhê quatrove'ġa ndekoi upa ga pyri. ⁸ Gaepoa oatimamba ġa. Quatrove'ġa naġanani ġapepoa ko seis. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ohygahi ġa ndehe ġavytyteri

pe no. Ndopytu'ui'i'i ġa javo arimo ppytunimo no. A'ereki nane'yumi ġa e'ie'i:

—Pyry hete ga! Pyry hete ga!

Pyry hete aheruvihavuhuhete'ga Tupana'ga!

Koji'i ga popoakahetero ojipe'ġa hohe pa.

Ga tehe oko aheruvihavuhuhetero, ei ġa.

Ymyahū ga oko hako.

Aġwamo ga oko.

Aerē ti ga ruri nehē.

A'ea ġa ei jipi onhi'imbige'yma ga rehe.

⁹ Nahā ġa ga'apykavareheve'ga mboukwahavi tikatu hete ti ga javo.

Nahā ġa ga mbohetei. Ga pe ġa ei:

—Ndepyry hete nde ore rerekokatuavo.

A'ea ġa ei ga'apykavareheve'ga pe ga mboheteavo – kiroki ga oko avuirama okovo aheruvihavuhuhetero.

¹⁰ Ga erame na ga pe akoja'ġa huvihavuhu'ġa vinte e quatrove'ġa – ġahā ġwenypy'anduru ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe avuirama'ave'ga rovai pyteri pe ga reko ro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Nahā ġa nenypy'andurugi ġaha pyry hete nhande hohe javo. Nahā ġa ga mbohetei hekyita oakanitara ouro apopyra imondovo inoġa garovai pyteri pe ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo. ¹¹ Ga mboheteavo ġa ei ġa pe:

—Ndehe jate ndepyrhetero orepojkaharetea.

Ndehe jate ti ahe tanemboukwaha a'ero

gaha tikatu hete javo.

Tanembohete ti ahe.

Tereko ti aheruvihavuhuhetero epopoakaramo.

A'ereki nde ereapo pa

tanhimohē ti hehe javo.

Nde ipotaro ġwaramo hekopavi a.

Ejive nde ereapo pa.

A'ea ġa ei ga pe gworygworyvamo ga rehe.

5

Cordeiro'jave'ga ope'a imamanipyra

¹ Kiro ji hepiagi imamanipyra libro ga'apykavareheve'ga po pe aheruvihavuhuhete'ga po pe. Gapo pe gajohukoty rūi imamanipyra libro hekoi. Livro gwereko ikwatijara mbyteri pe i'arimo no. Tuju'ġia apopyra pyvō ga hovapytymukari libro raka'e. Sete ko tuju'ġia apopyra. Tuju'ġia apopyra arimo herekoi ikwatijara no tope'ayme ti ahe libro hepiage'yma ipype javo.

² Ipopoakaheteve'ga Tupana'gapyrive'ga ji ga repia yvagipeve'ga. Hahyahi ganhi'ġa ga erame tohendu pa ti ġa nhinhi'ġa javo. Gaha e'i:

—Ma'ġa pyry hete huvihavuhuhetero? Pyry hete ti ga ruri ipe'avo libro nehē. Toka'mbika'mbi ti ga tuju'ġia apopyra nhaporemo libro pe'avo, ei ga.

³ Ndipe'ahavi tuhē reki. A'ereki ahā pyryheteve'ga huvihavuhuhete'ġa. Ndokoi ġa libro pe'aharamo yvagi pe. Ndokoi ġa libro pe'aharamo yvya koty. Ndokoi ġa libro pe'aharamo yvya gwryi pe no. Ndokoi tuhē ġa ikwatijara repiakaramo a'ero. ⁴ Nurā ji jehe'oi ranuhū. A'ereki ġa gweka nanongara'ġa novā. A'ereki ahā pyryheteve'ga

huvihavuhuhete'ga. Nurā ahā ға libro pe'aharamo. Ahā ға ikwatijara monhi'iharamo a'ero – kiroki ikwatijara oko libro pype. Ahā tuhē ikwatijara repiakara'ga a'ero.

⁵ A'ero huvihavuhu'ga – kiroki vinte e quatrove'ga – ғande'yja'ga ei ji ve:

—Terejehe'oi. Ehepia Judáva'ea rakykwepohara'ga. Ga pe nhande ei ja'gwara'jave'ga leão'jave'ga. A'ereki ga ipopoaka aheruvihavuhuhetero. Ga ko Daviva'ea rakykwepohara'ga. Nurā nhande ei ga pe: Garembopyya ko Daviva'ea aheruvihavuhuva'ea. Ojirovia hete ga ovyo omanoa hugwi okwerava'java okovo. Nurā ti gaha tope'a libro ika'mbika'mbiga tujuga apopyra nhaporemō – kiroki seteva'ea, ei ga ji ve.

⁶ Kiro ji Judáva'ea rakykwepohara'ga repiagi tuhē. Pevo ga ami ғapyteri pe. Aheruvihavuhuhete'ga apykava pyri ga ami ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe okovo quatrove'ga ndovai pyteri pe no vinte e quatrove'ga ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ga ndovai pyteri pe. Ga repiagame ji ei: Ga ko cordeiro ja jukapyra ja – ғwia ға ojuka imondovo ikwava'ēhava arimo. Sete ko garatīa. Cordeiro ratīa ja ko garatīa. Ipopoaka hete ga a'ero aheruvihavuhuhetero. Sete ko gareakwara no. Tupana'ga ra'uva pe ji a'e gareakwara. Seteva'ea ja ko gara'uva. Tupana'ga omondondo gwa'uva vvyakotyve'ga gwyri pe nhaporemō takwaha pa ti ji ғandekoa pevo javo.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ruri ipyhyga libro ga'apykavareheve'ga poa hugwi gajohukoty rūi ga apygame okovo aheruvihavuhuhetero.

⁸ Ga libro pyhygirē ға nhinogi upa ojavapyvo yvy rehe garovai pyteri pe. Ga mboheteavo ға nhinogi pevo quatrove'ga vinte e quatrove'ga pavēi. Gwetakwera ja ға herekoi imonhi'ihava harpa. Nhaetingy'a'java'ea ға gwereko no. Nhaetingy'a'java'ea ko ouro apopyra. Ipype hekoi incenso perfume apopyra. Tynahē a'ero. Perfume a'e ji Tupana'ga remimo'ēhara'ga nhi'īga pe ға nhi'igame Tupana'ga pe.

⁹ Kiro quatrove'ga vinte e quatrove'ga pavēi, ға nhimby'yi ipyahuva'ea rehe. Onhimby'yita ға ei cordeiro'jave'ga pe:

—Ndehe ko pyryheteva'ea aheruvihavuhuhetea no.

Nurā ndehe epyhy libro ika'mbika'mbiga tuju'gia apopyra.

A'ereki nde erejjukauka heka'voguka ejekoa vvyakotyve'ga ndepyya.

Nahā nde ға mbopiro'yi ғandekote'varuhua hugwi ға mongovo

toko ti ға Tupana'gareheva'ero javo.

Nahā ko nde vvyakotyve'ga hugwi ға mo'emo'ēi, ei ға onhimby'yita.

Gande'ynde'yja'ga hugwi nhaporemō nde ға mo'emo'ēi.

Kiroki ға ojoatyatyvi ғанhi'īga – ға hugwiugwi nhaporemō nde ға mo'emo'ēi.

Ojipe'ga hugwi nhaporemō nde ға mo'emo'ēi.

Vvyakotyve'ga gwygagwyripeve'ga hugwi nhaporemō nde ға mo'emo'ēi.

Nahā ko nde vvyakotyve'ga mo'emo'ēi Tupana'ga pe, ei ға onhimby'yita.

¹⁰ Nde ға mongomongoi toko ti ға aheruvihavamo javo.

Nde ға mongomongoi toko ti ға ikwava'ēharamo javo.

A'ero ti ға ndekoi aheruvihavamo yvy koty vvyakotyve'ga ndepiakatu-
avo

hendukatuuka ға pe Tupana'ga nhi'īga nehē.

A'ea ға ei onhimby'yita cordeiro'jave'ga pe quatrove'ga vinte e quatrove'ga pavēi.

¹¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga ndepiagi ġa nenduva. He'yjuhu ranuhũ ġa onhi'ġa milhões de milhõesve'ġa. Oatimamba ġa ga'apykavareheve'ga apykava upa quatrove'ġa atimambava upa no huvihavuhu'ġa atimambava upa no. ¹² Hahyahi Tupana'gapyrive'ga nhi'ġa ġa erame:

—Pyry hete cordeiro'jave'ga jukapyra'jave'ga.

Gaha ti toko aheruvihavuhuhetero opopoakaramo.

Gaha ti toko imbateva'ero herekovo pyryva'ea.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Gaha ti tipopoaka hete.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tohoryory hete, ei ġa nhaporemõ.

A'ea rehe nhaporemõ Tupana'gapyrive'ga nhi'ġi javo cordeiro'jave'ga mboheteavo gaha pyry hete ġa hohe pa javo.

¹³ Kiro ji henduvi Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemõ – kiroki ġa oko yvagi pe yvya koty no yvya gwyri pe no ypiahua ruvihava pype no mbatera pavēi. Gahã mbatera pavēi e'i pa:

—Tohoryory hete ti ga'apykavareheve'ga jipi cordeiro'jave'ga pavēi.

Gahã ti timbohete jipi.

Gahã ti timboukwaha jipi tikatu hete ti ġa javo.

Gahã ti toko nhanderuvihavuhuhetero jipi.

A'ea nhande ei ga'apykavareheve'ga mboheteavo nhanderuvihavuhuhete'ga mboheteavo.

A'ea nhande ei cordeiro'jave'ga mboheteavo no, ei ġa mbatera pavēi.

A'ea rehe nhaporemõ Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemõ ġa nhi'ġi javo mbatera pavēi.

¹⁴ Kiro quatrove'ġa ei:

—Na tuhẽ! Amém!

Kiro vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa nhinoġi upa ojevapyvo yvya rehe avuiramave'ga mboheteavo.

6

Tuju'gia apopyra

¹ Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ika'mbigame tuju'gia apopyra. Ojipejiva'ea ga ika'mbigi. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga nhi'ġi. Ga renduvame ji ei: Poro inaraġi ovuhu, a'e ji. A'ereki hahyahi ganhi'ġa erame:

—Herejo!

² Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhũva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – gaha gwereko u'yva. Kiro akanitara mondohava ga pe. A'ea ahe ono otavukarame. Nurã ga ikwahavi omondo. Nurã ga ei:

—Tatavuka ti ji, ei ga.

A'ero ga ndopojihuvi ogwovo atavuka hete ji javo ġapopoakara mombiga. Otavuka hete ga ġapopoakara mombiga a'ero.

³ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ġa nde'yja'ga. Mokõi ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁴ A'ero ojipea cavalo hoi igwağuhūva'ea. Kiro cavalo arimove'ga mbopopoakahava itakyhea'javuhuva'ea mondohava no hehanhuhūva'ea mondohava ga pe. Nurā ga ikwahavi omondo. Nurā ga ei:

—Aho ti ji vvyakotyve'ga mbojoapitipitiuka nehē, ei ga ogwovo.

⁵ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ga nde'yja'ga. Três ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ga nde'yja'ga ei:

—Herejo!

Nanime ji hepiagi cavalo jypivuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – ga gwereko imombohyitava opo pe.

⁶ Kiroki ga oko quatrove'ga pyteri pe – gaha ji ahendu. Kiro ga ei cavalo arimove'ga pe:

—Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia um litro de trigo apopyra rehe pāo rehe – kiroki pāo ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia três litros de trigo'java'ea apopyra rehe cevada apopyra rehe pāo rehe – kiroki pāo ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Terembote'varuhui ti yva'ia oliveira yva'ia. A'ea ko ahe oapo ikavamo azeiteramo, ei ga. Terembote'varuhui ti ojipea yva'ia videira yva'ia. A'ea ko ahe oapo vinhoramo, ei ga cavalo arimove'ga pe.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ga nde'yja'ga. Quatro ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ga nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁸ Nanime ji hepiagi cavalo jukyryuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – garera ko Ahemanoa. Ojipe'ga hoi ga reviri. Garera ko Omanove'ga gwyrā. Omanove'ga gwyrā'ga hoi Ahemanoa'ga reviri tuhē ogwovo ga rupi. Kiro ġambopopoakahava. Nurā ikwahava omondo ġa ei ojohupe:

—He'yjuhu ranuhū vvyakotyve'ga. Quatro ko ġa ndekondekorame ġapyteri pe nanani ojipejive'ga ti nhande tiapitiuka. Nahanahā ti nhande he'yive'ga apitiuka nehē. Jara'ga ti nhande tiapitiuka haimbejovaiva'ea pyvō itakyhea'javuhuva'ea pyvō nehē. Jara'ga ti nhande tiapitiuka ty'ara pe nehē. Jara'ga ti nhande tiapitiuka karugwate'varuhua pe nehē. Jara'ga ti nhande tiapitiuka ka'gwyripeva'ea pe nehē, ei Ahemanoa'ga Omanove'ga gwyrā'ga pavēi.

Nahā ti ġa popoakahetero Ahemanoa'ga Omanove'ga gwyrā'ga pavēi he'yive'ga apitiuka nehē a quarta parte dos vvyakotyve'ga apitiuka nehē.

⁹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ahera'uva repiagi he'yjuhuva'ea. Cinco ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero kiroki ahe vvyakotyve'ga rembijukapyrava'ea – a'ea ra'uva ji ahepia ikwava'ēhava gwyrā he'yjuhuva'ea. Yvyakotyve'ga ahe jukai. A'ereki Tupana'ga rehe ojikoga ġwaramo ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ġa. Omombe'u ahe Jesus'ga ġa pe no okokatuavo. Nurā vvyakotyve'ga tiruahūro ahe ve ahe mbopohipapota Tupana'ga hugwi. Ahe pohire'ymame ġa ahe jukai.

¹⁰ Kiro hahyahi ahera'uva nhi'ġa i'erame Tupana'ga pe he'yjuhuva'ea.

—Oreruvihavuhetero ndehe ndepyyry hete, e'i ahera'uva. Nde nhi'igi a'itituhēva'ea rehe, e'i. Maranime ti nde ei orejukahara'ga pe vvyakotyve'ga pe ga ndehe ore repyga imondovo hahyva'ea ga pe? e'i ahera'uva Tupana'ga pe.

¹¹ Kiro imondohava ahera'uva pe ahēpipukuhuva'ea mondohava tapy'ynhapitigahivuhuva'ea mondohava. He'yjuhuva'ea ra'uva inainani herekoi opitigahivuhuva'ea a'ero. A'ereki oko katu gworyg-woryva onhimomiranama.

Kiro koi imombe'uhava ahera'uva pe no:

—Tukatu ti pepy'a kiro, e'i. Koji'i ti pepytu'u tomano ti peirū'ga pe ja ua avo nehē javo, e'i. Penhimanoe'ymame pe pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga yvya koty Jesus'gareheva'ero. Na jitehe peirū'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iga kiro yvya koty Jesus'gareheve'ga, e'i. Peirū'ga ti tonhi'ipo'ru pa Tupana'ga nehē. Nurā ti vvyakotyve'ga tojuka peirū'ga mbopohipota Tupana'ga hugwi nehē. A'ero ti peirū'ga manoi ophire'yma Tupana'ga hugwi nehē.

A'ea ko imombe'ua ahera'uva pe.

¹² Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra. Seis ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero yvya igwygwyhetei. Kwara jypivuhuro tapy'ynhapirypivuhuva'ea ja bode ravaypivuhua apopyra ja a'ero. Jahya igwağuhūro aherekoa ja a'ero. ¹³ Yvaga hugwi jaytata'ia ndurundurugi yvya rehe a'ero. Onduru jaytata'ia yva'ia monduruga ja. Yvyturanuhūa yva figueira imogwygwymame omondurunduru jugwi figo jakyruhuva'ea. Na jitehe jaytata'ia indurugi. ¹⁴ Yvaga jipe'ahetei onhimamana ogwovo a'ero livro mamanipyra ja ahe imamaname imondovo. Yvytyruhua imbojipe'ahava ypa'ōa imbojipe'ahava no a'ero. Yvytyruhua nhaporemō ojijyi ypa'ōa nhaporemō no.

¹⁵ A'ero vvyakotyve'ga nhimimi okyhyjiavo. Ganduvihavuhu'ga no jukwahave'ga no imbateve'ga no soldados'ga nduvihavuhu'ga no ipopoakaheteve'ga no ojipe'ga no – kiroki ipiro'ye'yve'ga ga ga mboporavykyuka ga mbopohirukare'yma ojihugwi, kiroki ga oporavyky ojipe jate no ipiro'yve'ga – gahā nhaporemō onhimimba vvytyvytyruhua rupi itakwaruhua pype itaruvihava pyteri pe no. ¹⁶ Yvytyruhua pe ga ei itaruvihava pe no:

—Pehi ti ore rehe ore mima ga hugwi. Kiroki ga oapy oapykava rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhetero – ga hugwi ore nhimipotari torerepiagyme ti ga. Kiroki ga omano cordeiro ja jukapyra ja – ga hugwi ore nhimipotari no tuhuryme ti ga ore pyri. A'ereki ga onhimonha'nga hete ore rehe, ei ga. ¹⁷ A'ereki kiro ganduhava tuhē. Kiro ti ga nduri a'ero onhimonha'ngaheteavo vvyakotyve'ga ndehe nehē. Ndorespopoakari po ti ore ga pe oropapava nehē, ei ga okyhyjiavo.

7

Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava

¹ Aerē ji hepiagi Tupana'gapyrive'ga amame yvya koty yvagipeve'ga. Quatro ko ga. Quatrove'ga ko nahā: Ojipe'ga ami tyapyra koty. Ojipe'ga ami nhimbya koty. Ojipe'ga ami kwara pora koty. Ojipe'ga ami kwara kia koty. Nahā quatrove'ga hepiakatupavi vyvtua yvya koty. Quatro ko vyvtua. Ga nağanani ipyhygi vyvtua topejupejuyme ti vyvtua yvya koty javo.

—Topejuyme ti vvytua yvya rehe ypiahua ruvihava rehe no yva rehe nehē no, ei ġa.

² Kiro ji hepiagi ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ga jiupirame kwara pora hugwi ogwovo yvagi pe. Gwereco ga Tupana'ga rembikwatijariipyra nongava avuiramave'ga rembikwatijariipyra nongava. A'ea pyvō ga ono Tupana'ga rembikwatijariipyra vvyakotyve'ga ndehe ġahā ko Tupana'gareheve'ga javo. Hahyahi Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa ga erame quatrove'ga pe – kiroki ġa opyhy vvytua. Kiro ġambopopokahava. Nurā ikwahava omondoā ġa ei ojohupe:

—Timbote'varuhu ti vvyua ypiahua ruvihava no, ei ġa.

Ga pe Tupana'gapyrive'ga onhi'iġahyahi.

³ —Tapembote'varuhui ve ti vvyua ypiahua ruvihava no yva no, ei ga. Na ore inoġi na'ē nhanderuvihavuhuhete'ga rembikwatijariipyra gareheve'ga ndetovapya rehe. A'ea ti ore torono ġa ndehe garembikwatijariipyra nongava pyvō ġahā ko Tupana'gareheve'ga javo, ei ga ġa pe.

—Kwa, ei ġa.

⁴ Ga inombavirē ġa ndehe ji henduvi ga imombe'urame. Imombe'gwovo ga ei:

—He'yjuhuranuhūve'ġa ndehe ġa inoġi Tupana'ga rembikwatijariipyra cento e quarenta e quatro milve'ġa ndehe. Ga ko Israelva'ea ra'yrava'ea rakywepohara'ġa, ei ga. ⁵⁻⁸ Doze ko Israelva'ea ra'yrava'ea oko huvihavamo. Ahera'yrava'ea rakykwepohara'ġa gwereco Israelva'ea ra'yrava'ea rera jitehe. Ga ko nahā a'ero:

Judá'ġa

Rúben'ġa

Gade'ġa

Aser'ġa

Naftali'ġa

Manassés'ġa

Simeão'ġa

Levi'ġa

Issacar'ġa

Zebulom'ġa

José'ġa

Benjamim'ġa.

Nahā Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa, ei ga. Ganāganani ko doze milve'ġa. Ga ndehe inainani Tupana'gapyrive'ġa inoġi Tupana'ga rembikwatijariipyra ġahā ko Tupana'gareheve'ġa javo, ei ga.

He'yjuhuranuhūve'ġa omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea

⁹ Aerē ji hepiagi he'yjuhuranuhūve'ġa vvyakotyve'ġa. Ndahepiapavi ji ġa. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhū. Ga nduripei ogwyogwyripeve'ġa hugwi nhaporemō. Ga nduripei gwe'ygwe'yja'ġa hugwi nhaporemō no. Ojipe'ġa hugwi nhaporemō ġa nduripei no. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa hugwiugwi nhaporemō ġa nduripei no. Kiro ġa ami ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe. Cordeiro'jave'ga rovai pyteri pe ġa ami no. Omongi ġa opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. Gwereco ġa pindova rova opo pe.

¹⁰ Hahyahi ġanhi'iġa ġa erame:

—Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga oapy oapykava rehe aheruvi-havuhuhetero.

Gaha cordeiro'jave'ga pavēi,

gahã jate omombo hete nhanderekote'varuhua nhande hugwi
nhande mombyryva avuirama nhande rerua avo yvagi pe.

Nurã nhande gã mbohetei, ei gã.

¹¹ Kiro Tupana'gapyrive'gã nhaporemo gã ami ga'apykava atimambava huvihavuhu'gã atimambava no quatrove'gã atimambava no. Tupana'gapyrive'gã nhinogi upa oiovapyvo yvya rehe ga'apykava rovai pyteri pe ga mboheteavo Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

¹² A'ero gã ei:

—Na tuhẽ! Amém!

Tohoryory ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Ga pe ti xa'e: Ndepyry hete nde ore pokoga.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti tipopoaka hete.

Na tuhẽ ti nhanderuvihavuhuhete'ga toko avuirama nehẽ.

Na tuhẽ! Amém! ei Tupana'gapyrive'gã Tupana'ga mombe'gwovo.

¹³ Kiro huvihavuhu'gã nde'yja'ga ei ji ve:

—Ma'gã po gã – kiroki gã omongi opipukuhuva'ea tapy'ynhapitigahivuhuva'ea? Ma hugwi ga nduri? ei ga.

¹⁴—A'ero ji ei ga pe: Ji ndakwahavi. Ndehe erekwaha huvihavuhuro. Emombe'u ti ji ve a'ea, a'e ji.

Imombe'gwovo ga ei ji ve:

—Ga pe hahy hete ranuhũ raikwehe. Hahyhetea hugwi gã nduri. Cordeiro'jave'ga rehe gã jikohetei. Ga ojijukauka heka'voguka gwekoa omanomo gã ndepyga tamombo ti ji gãndekote'varuhua gã hugwi gã mombyryva javo. Ga ndepyga ga gwekoa reka'vogukaro gwaramo gãpira tigahivuhuro kiro. A'ereki gã ojiko hete ga rehe okokatuavo herovia ga manorame gã ndepyga gã mombyryva, ei huvihavuhu'ga imombe'gwovo.

¹⁵ Nurã gã ndekoi Tupana'ga rovai pyteri pe

ga apygame oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Ypytunimo gã ndekoi ganhi'i'ga rupi garonga pype gambohete'hava pype arimo no.

A'ero ti ga ruvi gãpyteri pe gã a'nguavo nehẽ, ei huvihavuhu'ga.

¹⁶ Ty'ara ti ndojukaa'javi gã nehẽ.

Ndoygweja'javi ti gã nehẽ.

Ndopo'rua'javi ti gã kwarahyahiva nehẽ.

Nombohakuvyukara'javi ti ga gã pe nehẽ no, ei huvihavuhu'ga.

¹⁷ A'ereki cordeiro'jave'ga gwepia katu hete gã

okovo ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

Ojikwahavuka ti ga gã pe nehẽ.

Nahã ti ga gã mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei huvihavuhu'ga.

Gakwahava pe ji ei:

O'u gã yhyppyryva ahemongohava.

A'ero gã ndekoi avuirama Tupana'ga pyri, ei huvihavuhu'ga.

Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehē.
 Ndojehe'oa'javi ti ġa nehē.
 A'ero ti ġa ndokovevehua'javi nehē, ei huvihavuhu'ga ji ve.

8

Mbapavava'ea tuju'gia apopyra

¹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ġa nħaporemō onhi'imbi hete. Sete ko ġarembika'mbigagwera a'ero. Meia hora po ihoi ġa nhi'ige'ymane, a'e ji mo henduve'yma.

² Kiro ji ġa ndepiagi Tupana'gapyrive'ga seteve'ga – kiroki ġa o'ā Tupana'ga rovai pyteri pe okoheteavo ġanhi'igā rupi yvagipeve'ga. Kiro trombetas mondohava seteve'ga pe. Sete ko ġatrombetas a'ero.

³ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ruri o'ama ikwava'ēhava pyri. Gwerekō ga hyrua incenso perfume apopyra kaja ryrua ouro apopyra. Kiro perfume apopyra mondohava ga pe he'yjuhuva'ea mondohava. Nurā ga ei ikwahava omondōa:

—Tambokai ti ji perfume ikwava'ēhava arimo nehē, ei ga.

A'ea ga ei ikwava'ēhava pe ouro apopyra pe – kiroki oko ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga apykava rovai pyteri pe.

—Tupana'ga remimō'ēhara'ġa nħaporemō onhi'ī Tupana'ga pe, ei ga. Tamondo ti ji ġanhi'igā perfume reheve ikwava'ēhava rehe nehē, ei ga.

A'ero ga imbokai ipyhyga perfume apopyra kaja ryrua opo pe.
⁴ Ikairame tatatiġa ihoi ikaja ryrua hugwi ogwovo Tupana'ga remimō'ēhara'ġa nhi'igā pavēi ojiupia ogwovo Tupana'ga rovai pyteri pe.

⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ipe'ai tata ikwava'ēhava hugwi imotynhema ikaja ryrua. Yvya koty ga imombori tata. Kiro inhi'inhi'igī onaranaraġa overaverava. Oġwyġwy hete yvya a'ero.

Sete trombetas

⁶ Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga – kiroki ġa gwerekō trombetas – ġahā onhimboavujikwe tipy ti trombetas javo.

⁷ Kiro ojipejive'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. A'ero itatiġuhūa'java'ea mombohava amana royxagahiva'java'ea mombohava yvya koty tata mombohava pavēi. A'ero ikyri itatiġuhūa'java'ea tata pavēi yvya koty. A'ea pavēi aherekōa jihe'ari ohia yvya koty no. Yva he'yjuhu hete ranuhū yvya koty. Trēs'va'ea pyteri pe nanani ojipejiva'ea okai. Nahā a terġa parte dos yva okai yvya no. Okai pa nħungwava no.

⁸ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Mokōi ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero yvytyra ruvihavuhua'java'ea momborukahava yvya koty ypihua ruvihava pype. Hendy ko yvytyra ruvihavuhua'java'ea. Paivouhu hete ranuhū ipukuhua ihoi ypiahu ruvihava pukuhua ihoi yvya koty. He'yjuhu hete ranuhū quilōmetros. Ypihua ruvihava pype trēs quilōmetros pyteri pe nanani ojipeji quilōmetro yha onhimbote hekorō. Nahā a terġa parte do ypihua ruvihava onhimbote hekorō. ⁹ Yhyapora he'yjuhu hete ranuhū ypihua ruvihava pype yvya koty. Trēs yhyapora pyteri pe nanani ojipejiva'ea manoi yhyapora. Nahā a terġa parte dos yhyapora omano. Yharuhua he'yjuhu hete ranuhū ypihua ruvihava rehe no. Trēs yharuhua pyteri

pe nanani ojipejiva'ea ihoi ypy pe oka'nhyrna yharuhua. Nahã a terça parte dos yharuhua oho ypy pe.

¹⁰ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Três ko ganembipyagwera a'ero. A'ero jaytata'ihua hehanhuhüva'ea ihiri vyva koty yvaga hugwi. Yhyga ja jaytata'ihua ikai ohia paranauhüa pype. Paranauhüa he'yjuhu hete ranuhü vyva koty. Três paranauhüa pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahã a terça parte dos paranauhüa pype jaytata'ihua ohi. Ihiri no yhyaryapyruhua pype. He'yjuhu hete ranuhü yhyaryapyruhua vyva koty. Três yhyaryapyruhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahã a terça parte dos yhyaryapyruhua pype jaytata'ihua ohi.

¹¹ Jaytata'ihua rera ko ka'a irovahiva'ea. Omborovahi jaytata'ihua yhya a'ero ohirame ipype. Nurã oy'urame he'yjuhuve'ga manoi vvyakotyve'ga.

¹² Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Quatro ko ganembipyagwera a'ero. A'ero kwara te'varo jahya pavêi jaytata'ia pavêi no. Nurã a'ea nhaporemo nahendykatua'javi. A'ereki oji'iveuhu kwara ogwe arimo quatro horas rupi. Na jitehe oji'iveuhu jahya igwevi quatro horas rupi ypytunimo jaytata'ia pavêi.

¹³ Kiro ji hepiagi kwanduhua'javuhuva'ea iveverame yvate. A'ea ji henduvi. Hahyahi kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iga i'erame:

—Ite'va! Ite'va! Ite'va ti vvyakotyve'ga pe nehê! Trêsve'ga opy gweri trombetas seteve'ga nde'yja'ga. Ganembipyga ko hahyagwama vvyakotyve'ga pe nehê. A'ero ti ite'varuhu hete ga pe nehê, e'i kwanduhua'javuhuva'ea.

9

¹ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Cinco ko ganembipyagwera a'ero. A'ero ji jaytata'ia'jave'ga repiagi – kiroki ga ohi yvaga hugwi vyvvo. Kiro chave mondohava ga pe. Nurã ga ei ikwahava omondo:

—Tape'a ti ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava jugwi nehê, ei ga.

Paivouhu ihoi vvykwaruhua. ² Chave ga ipyhygi a'ero ipe'avo hovapytymbava vvykwaruhua hugwi. Vvykwaruhua rupi ihemi tatatigahivuhua. Tataheteuhua fonalhapypeva'ea ja ko ipype, a'e ji tatatigahivuhua repiagame. Tatatiğa ombogwe kwara. Ypytunahi tatatigateuhuro gwaramo.

³ Tatatiğa hugwi ihemi tukuruhua ua vyva rehe he'yjuhuva'ea. Kiro tukuruhua mbopopoakahava. Nurã tukuruhua oko jagwa'jyra ja. Nurã ikwahava omondo tukuruhua i'ei ojohupe:

—Tipi vvyakotyve'ga nehê, e'i. ⁴ Timbote'varuhuyme ti nhungwava ojipeva'ea henhuiva'ea nehê no. Timbote'varuhuyme ti yva nehê, e'i. Tipitipi ga nehê – kiroki ga ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijari pyra gwetovapya rehe, e'i. ⁵ Tijukayme ti ga. Hahyhetea tehe ti nhande timondo ga pe, e'i. Cinco meses rupi ti nhande timondo hahya ga pe, e'i tukuruhua.

Opiopi tukuruhua vvyakotyve'ga a'ero jagwa'jyra ja. ⁶ A'ero vvyakotyve'ga ndekotehei xamano javo novia. A'ereki ga nomanoi. Hahy hete ga pe. Nurã ga manopotari novia. A'ereki tegwete gamanoa.

7 Soldados'ga omondo metalva'ea cavalos rehe. A'ereki ga e'i: "Tokutugyme ti ga cavalos nhande horame i'arimo nhandetavuka ga pe," ei ga. Nahã cavalos gwereko metalva'ea ojihe. Na jitehe tukuruhua i'javijitehe herekoi ojihe. Oakağa rehe tukuruhua gwereko akanitara'java'ea. Ouro apopyra ja ko akanitara'java'ea. Tukuruhua rova ko akwaimbae'ga ndova ja. 8 Tukuruhua akağa ava ko kunhangwera'ga ava ja. Tukuruhua ranha ko ja'gwara'java'ea ranha ja leão ranha ja. 9 Opoti'a rehe tukuruhua gwereko ferro'java'ea tokutugyme ti ga nhandepoti'a javo. Iveverame ipepoa ipyambu. Ipepoa pyambua ko henonhandava pyambua ja carretas pyambua ja. A'ereki ipyambu hete cavalos carretas renonhaname onhimongyavo akwaimbae'ga nderogwovo totavuka ti ga javo. Na jitehe tukuruhua pepoa ipyambuhetero.

10 Tukuruhua gwaja ko jagwa'yjra gwaja ja. Gwaja pyvõ tukuruhua vvyakotyve'ga pigapi. Cinco meses rupi tukuruhua opiopi gwaja pyvõ. Kiroki ga ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijaripyra gwetovapya rehe – gahã tukuruhua ga pigapi.

11 Tukuruhua ruvihavuhu'ga koi vvykwara ruvihavuhu'ga – kiroki vvykwaruhua oho paivouhu. Hebreus'ga ono Abadom ga rehe gareraramo. Gregos'ga ono Apolião ga rehe gareraramo. Nhande tino ga rehe Ahemoka'nhyrna gareraramo.

12 Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhẽ ojipejiva'ea ite'varuhuva'ea ko. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'igi oji'i. Kiro ti mokonhava'ea ite'varuhuva'ea memei nehẽ no, a'e ji.

13 Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga a'ero. Seis ko ganembipyagwera a'ero. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'i ikwava'ehava jahyvakakatīapy'ria hugwi – kiroki ikwava'ehava ouro apopyra opyta Tupana'ga rovai pyteri pe.

14-15 Pea hugwi ga ei seteve'ga nde'yja'ga pe – kiroki ga opy trombeta:
—Ekwahara ti anhağa quatrova'ea – kiroki a'ea opyta paranauhũa ruvihava rembeyvyri pe rio Eufrates rembeyvyri pe imboavujikw-eripyrava'ea, ei ga.

—Kwa, ei ga.

Kiro anhağate'varuhuva'ea kwaharava. Nurã ikwahava omondo a'ea ei ojuhupe:

—Tiapiti ti vvyakotyve'ga nehẽ. Nhanemondohava rupi jate ti nhande xaho ga apitiavo nehẽ. Nhanemondohava – a hora, o dia, o mês, o ano – a'ea rupi katu hete ti nhande tiapiti vvyakotyve'ga nehẽ. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ga yvya koty. Trêsve'ga pyteri pe nanani ojipeji'ga ti nhande tiapiti nehẽ. Nahã ti nhande a terça parte dos vvyakotyve'ga tiapiti nehẽ, e'i.

16 He'yjuhanuhũve'ga soldados'ga oapy cavalos arimo xatavuka ti vvyakotyve'ga pe javo.

—Duzentos milhões ko soldados'ga ndekoi, ei ga.

A'ea ji ahendu jitekovo.

17 Jesus'ga rembiepiukara ji hepiagi aere'iva'ea. Nurã ji hepiagi cavalos cavalos'arimove'ga ndeheve. Gwereko ga opoti'a rehe ita'jaheteva'ea. Ita'jaheteva'ea ko igwaguhũ tata ja. Hovy'i ita'jaheteva'ea no ita ja safira ja. Jukyryuhu ita'jaheteva'ea no pó de enxofre ja. Cavalos akağa ko ja'gwara'java'ea akağa ja leão akağa ja.

Cavalos jurua rupi ihemi tata tatatiġa pavēi enxofre pavēi. ¹⁸ A'ea pyvō cavalos vvyakotyve'ġa apiti. He'yjuhu hete ranuhū vvyakotyve'ġa. Trēsve'ġa pyteri pe nanani cavalos ojipeji'ġa jukai tata pyvō tatatiġa pyvō no enxofre pyvō no – kiroki ohē cavalos jurua rupi. Nahā a terċa parte dos vvyakotyve'ġa omano. ¹⁹ Nahā cavalos ġa apiti. A'ereki ipopoaka tata tatatiġa pavēi enxofre pavēi. A'ea nhaporemō ihemi ijurua hugwi ġa apitiavo. Cavalos gwaja ko mboja ja. A'ereki cavalos gwajakātīapy'ria gwereko mboja akaġa. A'ea ipopoaka no imondovo hahyhetea vvyakotyve'ġa pe ġa apitiavo.

²⁰ Jara'ġa nomanoi opytavo ite'varuhuva'ea ojipe'ġa apitirame. Kiroki ġa nomanoi – ġahā ndogwerojijyi ojeaporoġita okokatue'yma ve opohire'yma ġwemimboheteħara hugwi. Ganemimboheteħara ko ġwembiapoa anhaġa no Diabo'ġapyriva'ea.

Ganembiapopyra ko ha'angava: ouro apopyra, prata apopyra, bronze apopyra, ita apopyra, yva apopyra. Nanongara ra'angava nhaporemō ndohepiagi reki, nohenduvi reki, nopo'ami reki ogwove'y. Emo ġa ombohete tuhē a'ea anhaġa no Diabo'ġapyriva'ea imondovo gweaporoġita imohina hehe. Nahā ġa ndekote'varuhui. Tupana'ġa jate ahe tombohete.

²¹ Ndogwerojijyi ġa ojeaporoġita okokatue'yma. Nurā ġa ndojukapigi ojipe'ġa. Ndiapajipigi ġa. Ndotapipigi ġa ġwembireko'ġarūive'ġa. Nomimbigi ġa. Oko te'varuhu pa ġa.

10

Tupana'ġapyrive'ġa gwereko libro'ia ipe'apyra

¹ Kiro ji ojipe'ġa repiagi Tupana'ġapyrive'ġa ipopoakave'ġa yvagipeve'ġa. Ahepia ji ga ga jyvame yvaga hugwi ua yvya koty imongiavo yvaġatiġa opiramo. Yvagahavuhua oko ga'akaġa arimo ga'akanitaro. Hendy'ja hete garova kwara ja. Gakupya ko okyta ja hendyva'ea ja.

² Gwereko ga libro'ia ipe'apyra opo pe. Ohāi ga imondovo opya ojohukoty rūi ypihua ruvihava rehe imondovo opya ojohukoty yvya rehe o'ama. ³ Hahyahi gahapukaja ja'gwara'java'ea ja leāo ja. Ga hapukairē inaranaraġi opyambuavo. Sete ko inaraġa.

⁴ Inaranaraġirē ji ei: Kiro ti ji ikwatijari inaraġa remimombe'ua nehē, a'e ji jijive novīa. A'ereki ji yvagipeve'ġa rendu. Yvaga hugwi ga ei ji ve:

—Terekwahavukari ti inaraġa remimombe'ua. Terekwatijari ti a'ea, ei ga ji ve.

—Kwa, a'e ji.

⁵ Tupana'ġapyrive'ġa – kiroki ga ohāi o'ama ypihua ruvihava rehe yvya rehe no – gaha opova'ē yvagi pe.

⁶ —Gaha, ei ga, ga oko avuirama hako. Aġwamo ga rekoi, aerē avuirama nehē no omanoe'yma nehē, ei ga. Ga oapo yvaga yvagipeva'ea no yvya no vvyakotyva'ea no ypihua ruvihava no yhyapora no, ei ga avuiramave'ġa mombe'gwovo. Gaha nhirenduvame ji ei: Kiro ti aere'īva'ea nambegwea'javi nehē, a'e ji, ei ga. Ji erame na avuiramave'ġa e'i: “A'iti a! Pyry nde'ea,” ei ga ji ve, ei Tupana'ġapyrive'ġa.

—Nambegwea'javi tuhē ti aere'īva'ea nehē. ⁷ Kiro po ti seteve'ġa – kiroki ġa opy trombetas – kiro po ti ġande'yja'ġa ipyi trombeta mbapavamo nehē, ei Tupana'ġapyrive'ġa. Gaha ipyrame trombeta kiro ti Tupana'ġa ikwahapavukari ġwemimbotarimova'ea nehē, ei ga. Ymyahū

Tupana'ga nomombe'upavi ojiheva'ea pe onhi'i'ga mombe'uharava'ea pe nahanahā nhiremimbotarimova'ea javo hako. Nomombe'ui ga aerē ti ji hepiukapavi nehē javo hako, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

⁸ Gaha – kiroki ga e'i ji ve: “Terekwatijari ti inara'ga remimombe'ua” – gaha onhi'i'ga'ja ji ve. Kiro ga ei:

—Eho ipyhyga livro'ia ipe'apyra Tupana'gapyrive'ga poa hugwi – kiroki ga ohāi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no, ei ga ji ve.

⁹ A'ero ji hoi Tupana'gapyrive'ga pyri nhivahema javo ga pe: Embuhu livro'ia ji ve, a'e ji.

—Koro! ei ga ji ve. Epyhy livro'ia i'gwovo pa. Nde juruka'rurame ti he'ero na'ē hehira ja novia nehē. Emo nde imokoname ti omborovahi nderevega nehē, ei ga ji ve.

¹⁰ Apyhy ji livro'ia ipe'avo gapoa hugwi i'gwovo a'ero. Livro'ia he'ero hehira ja ji juruka'rurame. Ji imokoname kotihī imborovahivi jirevega.

¹¹ Kiro ga ei ji ve:

—Aerē ti emombe'ua'ja Tupana'ga nhi'i'ga he'yive'ga pe. Emombe'ua'ja ti ojipe'ga yvyakotyve'ga gwy'gagwyrive'ga no. Emombe'ua'ja ti ga no – kiroki ga ojoatyatyvi ganhi'i'ga. Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga ti emombe'ua'ja, ei ga ji ve.

11

Mokonha'ga omombe'u gwemiendukatua

¹ Kiro yvagipeve'ga imbuhuri ji ve ta'akwatiguhūa a'ea pyvō ti eha'āha'ā hepiaga ipukuhua javo.

—Eha'āha'ā ti hepiaga ipukuhua gajatykahavuhua pukuhua Tupana'ga mbohete'hava pukuhua maranime ipukuhua javo, ei ga. Eha'āha'ā ti hepiaga ikwava'ēhava pukuhua no maranime ipukuhua javo. Emo'emo'ē ti Tupana'ga mboheteve'ga pevo no maramomi gande'yja javo, ei ga ji ve.

² —Okara – kiroki oko gajatykahavuhua pyri Tupana'ga mbohete'hava pyri – a'ea ti tereha'āha'a'gi. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Judeus'garūive'ga ti toko pevo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Quarenta e dois meses rupi ti judeus'garūive'ga okote'varuhuve'ga ndekoi gajatykahavuhua pyri cidadepyryva pype Jerusalém pype,” ei Tupana'ga ji ve, ei ga.

³ —“Kiroki mokonha'ga nhinhi'i'ga rendu katu – gahā ti ji ambopopoakaruka nehē tomombe'u ti ga nhinhi'i'ga mil duzentos e sessenta dias rupi,” ei Tupana'ga, ei ga. “Omongi ti ga tapy'ynhapite'varuhua jatyrapemuhūva'ea nehē imombe'urame nhinhi'i'ga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

⁴ Kiro Jesus'ga rembikwahavukara ji ve. Mokonha'ga oko yva ja oliveira ja mokonhava'ea ja. Ga ko hyapehava ja no mokonhava'ea ja – kiroki hyapehava oko Tupana'ga rovai pyteri pe yvyakotyve'ga nduvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

⁵ Po ojipe'ga imondopotari hahya mokonha'ga pe, a'ero ti tata ihemi mokonha'ga jurua rupi nehē ga moka'nhyoma ga jukavo nehē. Nahā ti ga tomano tata pype imondopotarame hahya mokonha'ga pe nehē.

⁶ Mokonha'ga ipopoaka. Po ga imbopo'opotari amana imombe'urame Tupana'ga nhi'i'ga mil duzentos e sessenta dias rupi, a'ero ti amana ndokyrī nehē. Po ga yhya monhimbote'potari aherekoro, a'ero ti

yhya onhimbote aherekoro nehē. Po ġa imondoparavuhupotari karugwate'varuhua yvya koty, a'ero ti karugwate'varuhua oho yvyakotyva'ea pe yvyakotyve'ġa pe nehē no. Po ġa imondopotapotari, a'ero ti ohooho nehē.

⁷ Aerē ti ġa imombe'upavi Tupana'ga nhi'ġa ġwemiendukatua nehē. Ga imombe'upavirē ti yvykwaruhuapypeva'ea ojiupi yvykwara ruvi-havuhua hugwi ua nehē – kiroki yvykwara oho paivouhu. Uhu ti yvykwaruhuapypeva'ea tiruahūheteva'ea otavuka mokonha'ġa pe ġapopoakara mombiga ġa jukavo nehē.

⁸ Mokonha'ġa nda'oa ti ipytaí pehea rupi cidade ruvihava pype nehē – kiroki cidade oko Sodoma ja Egipto ja no. A'ereki cidadepeve'ġa ite'varuhu hete Sodomapeve'ġa ja Egiptopeve'ġa ja no. Pevo jitehe cidade ruvihava pype ymyahū ahe mokonha'ġa pojykaharete'ga mbovyri yva rehe ga jukavo ikwehe. Pevo jitehe ti mokonha'ġa nda'oa pytai pehea rupi nehē.

⁹ Gwepia ti yvyakotyve'ġa nhaporemō mokonha'ġa nda'oa pevo nehē. Kiroki ġa ojogwe'ygwe'yja'ġa – ġa ti ġanda'oa repiagi nehē. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'ġa – ġa ti ġanda'oa repiagi nehē. Yvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa ti ġanda'oa repiagi nehē. Ojipe'ġa ġanda'oa repiagi nehē no. Trēs dias e meio rupi ti ġa hepiagi mokonha'ġa nda'oa tymukare'yma nehē. ¹⁰ Yvyakotyve'ġa ndoryndoryvamo ġamanoa rehe nehē japovo toryva imondoteheavo mbatera ojohupe nehē. E'i ti ġa ojohupe nehē: “Hahya ti mokonhava'ea nomondoa'javi nhande ve nehē. A'ereki hahy nhande ve ahe imombe'urame Tupana'ga nhi'ġa pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo nhande ve.” Nahā ti ġa ei nehē. A'ereki ġa nhangypyhy ġamanoa rehe nehē Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa manoa rehe nehē.

¹¹ Kiro ji hepiaga'javi Jesus'ga rembiepiukara ji ve aere'iva'ea. Mokonha'ġa manorē trēs dias e meio ikwavi ġamanoagwera pyvō. Tupana'ga imondorē opytua ġayvyteri pe mokonha'ġa yvyteri pe ġa mbogwerava'java ġa mopo'ama'java. A'ero ġa po'ami. Ohyhyi pa yvyakotyve'ġa okyhyjiheteavo ġa ndepiagame. ¹² Kiro mokonha'ġa henduvi yvagipeve'ga nhi'ġa. Hahyahi ganhi'ġa ga erame ġa pe:

—He pejijo avo yvagi pe! ei ga.

A'ero mokonha'ġa hoi yvaġatiġa pype. Nahā ġa hoi yvagi pe okiavo ogwovo a'ero. Gahoa yvagi pe ġa'arōe'yve'ġa hepiagi.

¹³ A'ea rupi jitehe yvya iġwyġwyhetei. Nurā onga ndurundurugi he'yjuhuva'ea cidade pe. Dez onga pyteri pe nanani ojipeji ndurugi onhika'mbika'mbiga. Nahā a décima parte da cidade onduru. Sete milve'ġa omano yvya iġwyġwyheterame onga ndurundurugame. Kiroki ġa nomanoi – ġa e'i:

—Tupana'ga ipopoaka hete!

Nahā ġa ei okyhyjiheteavo yvagipeve'ġa nduvihavuhete'ga hugwi Tupana'ga hugwi.

¹⁴ Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhē ite'varuhuva'ea ko. Mokōi reki ite'varuhuagwera a'ero. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'ġi oji'i. Kiro ti kotihī ojipeva'ea ite'varuhuva'ea nehē no. A'ero ti trēs'va'ea ite'varuhuva'ea nehē, a'e ji.

Mbapavamo ga opy trombeta

¹⁵ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga a'ero. Sete ko ganembipyagwera trombetas a'ero. A'ero ji henduvi yvagipeve'ga nhi'igame. Hahyahi ganhi'iga ga erame:

—Kirogwe nhandepojykaharete'ga Tupana'ga herekoi vvyakotyve'ga gwyrā.

A'ea nhaporemo hekoi ga'apoa Cristo'ga apoa no kiro.

A'ereki Tupana'ga e'i ga pe: “Ji pavēi ti tihepia katu ga pokoga.”

A'ea ga ei Cristo'ga pe gwemimbuhurukara'ga pe eko ti ganduvihavuhhetero ji pavēi javo.

Tohepia katu pa ti Tupana'ga vvyakotyve'ga kiro avuirama nehē, ei ga.

¹⁶ Kiro vinte e quatrove'ga huvihavuhu'ga – kiroki ga ði oapykava rehe Tupana'ga rovai pyteri pe – gahā onhino oiovapyvo vyva rehe Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga mboheteavo. ¹⁷ Kiro ga ei Tupana'ga pe:

—Tupana, orepojykaharetea, ndepyyry hete nde oreruvihavuhhetero. Ndehe ndepopoaka ga hohe pa.

Agwamo nde ereko. Ymyahū nde ereko hako.

Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erepojyka vvyakotyve'ga gwyrā toko ti a'ea jigwyrā javo.

Kiro po ti nde hepiakatupavi vvyakotyve'ga nehē, ei ga Tupana'ga pe.

¹⁸ Gagwyrripeve'ga nhimonha'ngai nde rehe.

Kiro ti nde nhimonha'ngai ga ndehe nehē gandekote'varuhuro gwaramo.

A'ero kiro ti nde ei omanove'ga pe nehē:

“Peko te'varuhu pe.

Peho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero,” ere ti nde ga pe nehē, ei huvihavuhu'ga Tupana'ga pe.

Kiro ti nde imbuhuri ejiheve'ga pe ikwepykava pyryva'ea nehē

– kiroki nenhi'iga mombe'uhara'ga, neremimo'ēhara'ga no, nenhi'iga rendukatuhara'ga no.

Ga pe nhaporemo kiro ti nde imbuhuri nehē

okoteheve'ga pe ganduvihava'ga pe nehē no, ei ga Tupana'ga pe.

Kiro ti nde ga mondoi hahyva'ea ruvihava pype

– kiroki ga oko te'varuhu vvyakotyve'ga pe imondovo hahya ga pe hendukatuu'kare'yma nenhi'iga, ei vinte e quatrove'ga huvihavuhu'ga Tupana'ga pe.

¹⁹ Kiro yvagi pe Tupana'ga mbohete'hava pe'ai garonga. A'ero jukwaha Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryrū'ia pevo gambohete'hava pype.

Kiro iveraveravi onhi'inhi'iga onaranara'ga. O'gwyr'gwyr hete vyva a'ero. He'yjuhu itatiguhūa'java'ea amana royxagahiva'java'ea ikyri vyva koty a'ero.

12

Kunhangwerahēa; tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua

¹ Kiro ahemonhimomby'auhuvēhēa jipiukari yvagi pe tokwaha ti ga aere'iva'ea javo. Kwara ko hēapiramo tapy'ynhapiramo. Jahya oko hēapya gwyrī pe. Gwereco hēa akanitara oaka'ga rehe. Akanitara gwereco jaytata'ia ojihe. Doze ko jaytata'ia hehe. ² Ipurū'a hēa. A'ero hēa rahērahemamo. A'ereki kiro hēara'yra'ga ahava. A'ero hēa herekoi kiro hahyhetea ojive.

³ Kiro ojipeva'ea jipiukari yvagi pe ahemonhimomby'ava'ea. Ahemonhimomby'ava'ea ko tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua. Huvi-havuhu ko tejuhua'javuhuva'ea gwehanhuhũro oġwaġahivamo. Sete ko tejuhua'javuhuva'ea akaġa. Gwereco akanitara oakaġa rehe no. Sete ko akanitara a'ero. Dez ko tejuhua'javuhuva'ea raťia. ⁴ Ipopoaka tejuhua'javuhuva'ea gwaja jaytata'ia pe'avo yvaga hugwi imbuhua imombova yvya koty. He'yjuhu hete ranuhũ jaytata'ia. Três jaytata'ia pyteri pe nanani gwaja ojipeji pe'ai imbuhua imombova yvya koty. Nahã a terça parte dos jaytata'ia tejuhua'javuhuva'ea gwaja imombori. Tejuhua'javuhuva'ea i'ami kunhangwerahẽa rovai pyteri pe ta'u ti ji hẽara'yra'ga ga arame javo. A'ereki hẽa ombo'a gwerĩ gwa'yra'ga.

⁵ Ymyahũ Tupana'ga ga mombe'u hako. Ga e'i:
 “Aerẽ ti hẽara'yra'ga toko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ġa ndepiakatupava nehẽ.

Tohendukatuuکارaha ti ga ġa pe onhi'iġa nehẽ.

Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ga vvyra pyvõ metalva'ea pyvõ toko ti ga nhinhi'iġa rupi javo

– ahe ja ti hẽara'yra'ga tohendukatuuکارaha ġa pe nehẽ toko ti ġa nhaporemõ nhinhi'iġa rupi javo,” ei Tupana'ga hako.

Kiro hẽa ga mbo'ari gwa'yra'ga. Hẽara'yra'ga arame kiro gape'ahava pea hugwi tejuhua'javuhuva'ea ti to'uyme ga javo. Kiro garerohohava Tupana'ga pyri ga'apykava pyri toko ga aheruvihavuhuhetero kiro javo.

⁶ Kiro hẽa nhani oka'nhyima ongae'y'i me. A'ereki pevo Tupana'ga omboavujikwerukaripe hẽa pe avo ti hẽa toju javo.

—Pevo ti ġa tomondomondo mbatera hẽa pe mil duzentos e sessenta dias rupi nehẽ, ei Tupana'ga.

⁷ Kiro yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa tavukari. Tupana'gapyrive'ġa ko Miguel'ġa. Miguel'ga ko oko Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheve'ġa pavẽi. Tejuhua'javuhuva'ea ndokoi reki Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheva'ea pavẽi. Nurã Miguel'ġa tavukari tejuhua'javuhuva'ea pe a'eareheva'ea pe no. ⁸ Miguel'ga imombigi tejuhua'javuhuva'ea popoakara a'eareheva'ea popoakara reheve yvagi pe. Ndatekwavi tejuhua'javuhuva'ea rehe yvagi pe a'eareheva'ea rehe no. ⁹ A'ea rupi tejuhua'javuhuva'ea huvihavava'ea mombohava a'eareheva'ea mombohava pavẽi yvya koty a'ero.

Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga akoja'ga ymyahũve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Omoandyandyi ga vvyakotyve'ġa nhaporemõ.

¹⁰ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Hahyahi ganhi'iġa ga erame okovo yvagi pe: —Kiroġwe Tupana'ga ojiheve'ġa ndekote'varuhua mombohetei ġa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ġa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ.

Kiroġwe ga hepiukari opopoakara okovo ġanduvihavuhuhetero, ei ga. Kiroġwe Cristo'ga hepiukari opopoakara okovo ġanduvihavuhuhetero no.

Ga pe ġwemimbuhurukara'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.

A'ereki Tupana'ga omomboruka ġambotegwetehara'ga yvya koty

– kiroki ga omboja nhaneirũ'ġa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe arimo ypytunimo no, ei ga okovo yvagi pe.

11 Nhaneirũ'ğa omombi Diabo'ga popoakara ojikheteavo ġwaramo cordeiro'jave'ga rehe gaha omano heka'voguka gwekoa nhande repyga jawo cordeiro'jave'ga.

Ga omombi Diabo'ga popoakara imombe'urame Tupana'ga nhi'īga Jesus Cristo'ga mombe'urame.

Onhia'ngue'yma nhaneirũ'ğa ei ojohupe:

“Xa'eyme ti: Niamanopotari nhande Jesus Cristo'ga mombe'urame.

A'ea rūi ti xa'e.” Nahã ġa ei.

Ga'arõe'ÿve'ğa ġa jukai ġa mbopohirukapota Jesus'ga hugwi novĩa.

A'ereki ġa ndopohiri Jesus'ga mombe'ua hugwi, ei ga okovo yvagi pe.

12 Tohoryory ti yvaga, ei ga.

Pejoryjory ti yvagipeva'ero!

A'ereki ga Diabo'ga mombo avo hugwi.

Yvyakotyva'ea pe yhyarupiva'ea pe no, pe me ti ite'va kiro.

A'ereki Diabo'ga ogy ogwovo pe pyri onhimboahiva.

A'ereki ga e'i: “Nambegwei ti Tupana'ga omombiguka jipopoakara yvya koty nehẽ no.

Takote'varuhuahi ti ji Jesus'gareheve'ğa pe yvya koty a'ero nehẽ,” ei Diabo'ga, ei ga.

A'ea ga ei okovo yvagi pe Diabo'ga mombe'gwovo yvyakotyve'ğa pe yhyarupive'ğa pe no. A'ea ji henduvi.

13 Kiro tejuhua'javuhuva'ea i'ei:

—Ah! Yvya koty ga ji momborukari ji mombytavouka, e'i.

A'ero ihoi kunhangwerahẽa rehe – kiroki hẽa gwa'yra'ga mbo'a. Hẽa rehe ihoi tajuka ti hẽa jawo.

14 Kiro kwanduhua'javuhuva'ea pepoa mondohava mokonhava'ea mondohava kunhangwerahẽa pe. Nurã hẽa ei:

—Taveve ti ji ongae'ÿi me nehẽ. Pevo ti ji taho jitupa jirupai pe nehẽ. Pevo ti ġa tomondo mbatera ji ve trẽs anos e meio rupi nehẽ. A'ero pevo ti ji rukatui nehẽ nhinhimima mboja hugwi tejuhua'javuhuva'ea hugwi nehẽ, ei hẽa.

15 Ojuria rupi mboja yhya mohemi. Hehanhuhũ yhya ypihua ja – kiroki ohẽ tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi yhya.

—Yhya ti togwerohoroho hẽa moka'nhyma, e'i.

16 Yvya pyry reki hẽa pe hẽa pokoga. A'ereki yvy pe yhya onhinha – akoja tejuhua'javuhuva'ea omohẽ ojuria rupi.

17 A'ero tejuhua'javuhuva'ea nhimonha'ngahetei hẽa rehe. Nurã ihoi otavuka hẽarakykwephara'ğa pe – kiroki ġa ġwendu katu Tupana'ga remimombe'uhetea ojikoga Jesus Cristo'ga rehe okokatuavo. 18 Ogwovo ihoi o'ama y'tiġa rehe ypihua ruvihava rembeyvyri pe.

13

Yhyapypeva'ea

1 Kiro ji hepiagi tiruahũva'ea yhyapypeva'ea. Ohẽ yhyapypeva'ea ypihua ruvihava hugwi ua yvya rehe upa. Sete ko yhyapypeva'ea akaġa. Dez ko yhyapypeva'ea ratĩa. Gwatĩa rehe gwereko akanitara. Dez ko akanitara a'ero. Oakaġa rehe inainani gwereko gwerate'varuhua. Herate'varuhua Tupana'ga mbotegwetei yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe jawo. 2 Yhyapypeva'ea oko ja'gwara'java'ea ja leopardo ja.

Ipya oko urso pya ja. Ijurua oko ja'gwara'java'ea jurua ja leão jurua ja. Kiro tejuhua'javuhuva'ea imbopopoakarukari yhyapypeva'ea oji'ja ojipy'rovouka jupe toko ti yhyapypeva'ea jireheve'ga nduvihavamo javo.

³ Ojipejiva'ea ji hepiagi yhyapypeva'ea akağa. Oko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea nhakağa rehe. Nurã ji ei: Omano po raji'i. Kiro okwerava'ja reki! a'e ji hepiaga ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

Yvyakotyve'ga nhaporemo ға nhimomby'ai hehe a'ea mbopogweavo. ⁴ A'ero ға tejuhua'javuhuva'ea mbohetei. A'ereki tejuhua'javuhuva'ea ombopopoakaruka yhyapypeva'ea pe. Yhyapypeva'ea ға imbohetei no.

—Ma'ğa ipopoaka yhyapypeva'ea ja? ei ға. Ma'ğa ipopoaka a'ea hohe otavuka a'ea pe? Ndipopoakahavi tuhë a'ea pe! ei ға imboheteavo.

⁵ Kiro yhyapypeva'ea monhi'ite'varuhuhava. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

—Tanhimbohete tuhë ti ji Tupana'ga mbotegweteavo nehë. Quarenta e dois meses rupi ti ji tako nanongara rehe yvya koty nehë, e'i.

⁶ Nurã yhyapypeva'ea Tupana'ga mbotegwetei. Tupana'ga ronga mbotegwetei. Yvagipeve'ğa mbotegwetei. Nahã yhyapypeva'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga renoite'varuhuavo.

⁷ Kiro yhyapypeva'ea mbopopoakahava no. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

—Tatavuka ti ji Tupana'ga remimo'ëhara'ğa pe. Tamombi ti ji ғapopopokara, e'i. Tajipopoaka ti ji yvyakotyve'ğa hohe pa, e'i. Ga hohe pa ti ji tajipopoaka – kiroki ға ojogwe'ygwe'yja'ğa. Ojipe'ğa hohe pa no ti ji tajipopoaka. Tajipopoaka ti ji ға hohe pa no – kiroki ға ojoatyatyvi ғанhi'iga. Yvyakotyve'ğa gwyğagwyripeve'ğa hohe pa ti ji tajipopoaka no, e'i yhyapypeva'ea.

⁸ Jihî, João, akwaha aere'iva'ea ikwatija. Ikwatija ji ei: Yvyakotyve'ğa nhaporemo ti yhyapypeva'ea mbohetei ojikoga hehe nehë – kiroki ға ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype, a'e ji ikwatija. Gandra Tupana'ga ndokwatijari livro pype yvagi pe tuhu ti ға ji pyri okovo avuirama jave'yma. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. Gaha Tupana'ga omombe'u yvya apohava renonde aerë ti ga ojijukauka nehë javo, a'e ji ikwatija aere'iva'ea.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu nhirembikwatijara, a'e ji.

¹⁰ Kiroki ға ojipe'ğa topyhy ға nderogwovo

– ғahã ti ojipe'ğa opyhygaha nehë ға nderogwovo nehë, a'e ji ikwahava aere'iva'ea.

Kiroki ға ojipe'ğa tojuka itakyhea'javuhuva'ea pyvõ

– ғahã ti ojipe'ğa ojuka tuhë itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehë, a'e ji ikwahava aere'iva'ea.

Nurã ti Tupana'ga remimo'ëhara'ğa tonhimomirana ojikheteavo ga rehe nehë, a'e ji ikwatija aere'iva'ea.

Yvyapypeva'ea

¹¹ Kiro ojipea ji hepiagi tiruahüva'ea yvyapypeva'ea. Ohë yvyapypeva'ea yvya hugwi ua yvya arimo upa. Mokõi ko yvyapypeva'ea ratia. Hatia ko cordeiro ratia ja. Hahyahi yvyapypeva'ea nhi'iga tejuhua'javuhuva'ea ja.

¹² Yhyapypeva'ea ombopopoakaruka yvyapypeva'ea oji'ja. A'ero yvyapypeva'ea yhyapypeva'ea mboheteukari yvyakotyve'ğa pe yvya pe no – kiroki yhyapypeva'ea gwereko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

¹³ Yvyapypeva'ea japojaipo ahemonhimomby'ava'ea. Yvaga hugwi imbojyvi tata imbuhua vyva koty. Gwepia pa vvyakotyve'ga ahemonhimomby'ava'ea. ¹⁴ Ahemonhimomby'ava'ea apovo gwaramo vvyapypeva'ea ga moandyandyjuhui. Ipopoaka vvyapypeva'ea ahemonhimomby'ava'ea apovo gwaramo yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Vvyakotyve'ga pe vvyapypeva'ea ei:

—Peapo ti ha'angavuhua kiro timbohete ti a'ea ra'angavuhua javo – kiroki a'ea ko yhyapypeva'ea herekovo ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea itakyhea'javuhua'ea rembikytiuhagwera. A'ea ra'angavuhua ti peapo. A'ereki a'ea okwerava'ja reki yhyapypeva'ea, e'i vvyapypeva'ea.

Mbatera ga japo yhyapypeva'ea ra'angavamo a'ero. ¹⁵ Opopoakahetero gwaramo vvyapypeva'ea imondoi opytua ha'angava pe imopo'ama.

—Opo'ã reki ha'angava ogwoogwovo, ei vvyakotyve'ga hepiagame.

Ha'angava onhi'ĩ. Kiro i'ei:

—Tanhimbohete ti vvyakotyve'ga nhaporem, e'i.

Kiroki ga nombohetei yhyapypeva'ea ra'angava – gahã ha'angava ojuka. ¹⁶⁻¹⁷ Vvyakotyve'ga nhaporem herekoi yhyapypeva'ea rembikwatijarukaragwera ojihe a'ero. Ga okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe. Hera ikwatijarukare'ymame ti ga okwatijaruka yhyapypeva'ea rera número. Okwatijaruka ti ga opoa rehe ojohukoty rui. Opoa rehe ikwatijarukare'ymame ti ga okwatijaruka gwetovapya rehe. Okwatijaruka ga nhaporem: okoteheve'ga ganduvihava'ga imbateve'ga nimbaterive'ga ojipe'ga no – kiroki ga oporavyky ojive jate ipiro'yve'ga, kiroki ipiro'ye'yve'ga ga ga mboporavykyuka ga mbopohirukare'yma ojihugwi no. Ga ojihe ikwatijarukare'ymame yhyapypeva'ea ra'angava noma'ëukari ga pe mbatera ipyhygukare'yma imondoukare'yma no. Nahã yhyapypeva'ea ra'angava hendukatuukarahai vvyakotyve'ga pe onhi'iga opopoakaramo.

¹⁸ Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi yhyapypeva'ea rera. Kiroki ga okwaha hete – gaha ti tomo'emo'ë yhyapypeva'ea rera número onhimombaragwahava hehe. Yhyapypeva'ea rera número ko akwaimbae'ga rera número. Yhyapypeva'ea rera ko número seiscentos e sessenta e seis.

14

Cordeiro'jave'ga he'yjuhuranuhüve'ga pavëi

¹ Kiro ji hepiagi. Nanime cordeiro'jave'ga ami vvytyruhua rehe Sião rehe! Ga pavëi ga oko cento e quarenta e quatro milve'ga. Ikwatijara ga gwerekogwetovapya rehe. Ikwatijara ko cordeiro'jave'ga rera garuva'ga rera no.

² Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Onhi'igahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja onaranaraguhüva'ea ja no. Ikatu ganhi'iga imonhi'ihava ja no harpas ja, a'e ji yvagipeve'ga renduva.

³ Cento e quarenta e quatro milve'ga nhimby'yi ipyahuva'ea rehe yvagi pe ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe ga apygame oapykava rehe okovo aheruvihavuhuhetero. Onhimby'yi ga quatrove'ga ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ga ndovai pyteri pe no. Tegwete ojipe'ga nhimbo'ehava a'ea rehe. Gahã jate onhimbo'e hehe ipyahuva'ea rehe onhimby'yita cento e quarenta e quatro milve'ga. A'ereki Tupana'ga ga mbopiro'yuka gambote'varuhua'ea hugwi ga pokoguka ga mbuhuruka ojipyri yvagi pe ga mombytavouka avuira. ⁴ Ga ndokote'varuhui. Ga

ko ġa ja – kiroki ġa ndogwerecoangavi kunhangwera'ġa. Pyry hete ġa. Cordeiro'jave'ġa hoa nanani ġa hoi ga rupi okovo ganhi'ġa rupi. Tupana'ġa omo'emo'ëpyy ġa ojive vvyakotyve'ġa hugwi ġa mbopiro'yuka.

—Gahã ti toko jireheve'ġa cordeiro'jave'ġa'gareheve'ġa no, ei Tupana'ġa ġa mo'emo'eamo. Toko ti ġa nhinhi'ġa rupi ganhi'ġa rupi no. Jara'ġa hohe vvyakotyve'ġa hohe ġa pyryvamo okovo a'ero, ei Tupana'ġa.

⁵ Ni'mbeangavi Tupana'ġa'gareheve'ġa. Nurã ndojari ġa ndehe Tupana'ġa rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ġa rovai pyteri pe.

Trêsvê'ġa Tupana'ġapyrive'ġa yvagipeve'ġa

⁶ Kiro ji ojipe'ġa repiagi Tupana'ġapyrive'ġa ga veverame yvatea gwyrimo. Ikwahava ġwaramo omondo ga ei:

—Taho ti ji imombe'ġwovo pyryva'ea ipave'ÿva'ea Jesus'ġa mombe'ua vvyakotyve'ġa pe nhaporemonehẽ. Gagwyġagwyriveve'ġa pe ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojogwe'ygwe'yja'ġa – ġa peġape ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'ġa – ġa peġape ti ji tamombe'u. Ojipe'ġa pe ti ji tamombe'u no. Vvyakotyve'ġa pe nhaporemoyvya koty ti ji tamombe'u nehẽ, ei Tupana'ġapyrive'ġa.

⁷ Hahyahi ganhi'ġa ga erame ġa pe a'ero:

—Pehendu katu ti Tupana'ġa rerekokatukatuavo ga ko ipopoaka ojipe'ġa hohe pa javo. Pembohete ti ga gaha jate oko nhanderuvihavuhuhetero javo. A'ereki kiro ga'ea okote'varuhuve'ġa pe peko te'varuhu pe javo. “Peho ti hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” e'i ti Tupana'ġa nehẽ.

—Pembohete ti Tupana'ġa mboukwahava penenypy'amo ga rovai pyteri pe. Gaha ombojihu yvaga yvya no ypiahua ruvihava no yhyaryapyruhua nhaporemone, ei Tupana'ġapyrive'ġa.

⁸ Kiro ojipe'ġa vevei ga reviri no Tupana'ġapyrive'ġa. Imombe'ġwovo ga ei:

—Cidadepeve'ġa Babilôniapeve'ġa popoakahetea ipigi! Opi hete tuhẽ! A'ereki ġa ombote'vate'varuhu vvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa nhaporemone, ei ga. Babilôniapeve'ġa onhimbopogweuka ojipe'ġa pe toko te'varuhu ti ġa nhande ja javo. Babilôniapeve'ġa ja ġa ndekote'varuhui a'ero gworygworyvamo ġandekote'varuhua rehe, ei ga.

⁹⁻¹⁰ Kiro ojipe'ġa vevei mokonha'ġa ndeviri no Tupana'ġapyrive'ġa. Três ko ġa a'ero. Hahyahi ganhi'ġa ga erame:

—Kiroki ġa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava rehe ve – ġahã ti ombuhuruka ite'varuhuva'ea ojive nehẽ, ei ga. Po ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rembikwatijarukara gwetovapya rehe, a'ero ti ite'varuhu ġa pe nehẽ, ei ga. Po ġa okwatijaruka opoa rehe, a'ero ti ite'varuhu ġa pe nehẽ no.

—Tupana'ġa ti onhimonha'nga ġa ndehe nehẽ. Ndoporogwetygi ti ga ġa nehẽ, ei ga. A'ero ti Tupana'ġa ġa mondoi tata pype enxofre pype nehẽ no hahyva'ea ruvihava pype. A'ea pyvõ ti ga hahya mondoi ġa pe nehẽ, ei ga. Hahyrame pevo ġa pe ti pyryve'ġa Tupana'ġapyrive'ġa ġa ndepiagi nehẽ. Ga pavẽi ti cordeiro'jave'ġa ġa ndepiagi nehẽ hahyrame ġa pe nehẽ, ei ga. ¹¹ Nane'yimi ti ihemi tatatiġuhũa hahyrame ġa pe nehẽ. Hahya ti ndopigi ġa hugwi pytunimo arimo nehẽ no, ei ga. Hahy hete ti ġa pe tata pype jipi nehẽ – kiroki ġa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava reheve, kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojije, ei ga imombe'ġwovo.

¹²—Nurā ti Tupana'ga remimo'ēhara'ga tonhimomirana ojikheteavo Jesus'ga rehe Tupana'ga remimombe'uhetea rendukatuavo nehē, ei ga.

¹³Kiro ji ojipe'ga renduvi yvagipeve'ga. Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti nhiremimombe'ua nde ve kiro. Kiro Cristo'gareheve'ga ndoryndoryvamo – kiroki ga omano kirē nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

—Na tuhē, e'i Tupana'ga ra'uva. Kiro ga ndoryndoryvamo. A'ereki omanorē ga oapo pi. A'ero gapy'a rukatui. Oporavyky hete na'ē ga okovo yvya koty Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo okokatuavo onhimomiranama. Aerē omanorē ti ga ndukatui yvagi pe nehē. Gandekokatuagwera ti jukwaha nehē ga vahemirē yvagi pe, e'i Tupana'ga ra'uva.

Okyti ga kopeva'ea

¹⁴Kiro nanime ji hepiagi yvaḡatiḡa. Itiḡahivuhuva'ea ko yvaḡatiḡa. I'arimo ga oapy. Oko ga ga ja – kiroki ga oko yvagipeva'ero yvyakotyva'ero no. Oakaḡa rehe ga gwereko akanitara ouro apopyra okovo ḡwaramo aheruvihavuhuhetero. Opo pe ga gwereko haimbeva'ea foice.

¹⁵Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mbohetehava hugwi garonga hugwi ua. Hahyahi ganhi'iga ga erame yvaḡatiḡa'arimove'ga pe. Ga pe ga ei:

—Ekyti kopeva'ea eapoa pyvō haimbeva'ea pyvō jajuro ḡwaramo yvya koty. A'ereki kiro ikytihava, ei ga ga pe.

¹⁶—Kwa, ei ga.

A'ero ga ikytipavi kopeva'ea nhaporemo yvya koty a'ero – kiroki ga oapy yvaḡatiḡa arimo.

¹⁷Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mbohetehava hugwi garonga hugwi yvagipeva'ea hugwi. Gwereko ga haimbeva'ea no foice.

¹⁸Kiro ojipe'ga ruri ikwava'ēhava hugwi Tupana'gapyrive'ga. Gaha ko tata repiakatuhara'ga. Hahyahi ganhi'iga ga erame Tupana'gapyrive'ga pe – kiroki ga gwereko haimbeva'ea.

—Ekyti yva'ia ahara yhypoa'java'ea hugwi imono'ono'ombava. A'ereki yva'ia uva jaju pa yvya koty, ei ga ga pe.

¹⁹—Kwa, ei ga.

A'ero ga yva'ia kytipavi yvya koty imono'ono'ombava a'ero imomboia imu'umu'ūhavuhua pype to'ē ti yva'ia ryhya jugwi javo.

Tupana'ga nhimonha'ngahetea, a'e ji imu'umu'ūhava pe. A'ereki Tupana'ga omu'umu'umuka okote'varuhuve'ga jukajukavouka imo'emo'ēuka ḡandekoa nhaporemo.

²⁰Cidade koty ga imu'umu'umi yva'ia imu'umu'ūhavuhua pype. He'yjuhu ranuhū hete yva'ia ryhya i'ēi jugwi ga imu'umu'umame. Okote'varuhuve'ga ndekoa pe a'e ji yva'ia ryhya. Paivouhu ihoi ḡandekoa Tupana'ga ga mu'umu'umukarame. Gandekoa oho paivouhu trezentos quilômetros. Hehanhuhū ḡandekoa typya no. Typya ihoi um metro e meio ogwovo. Oho ḡandekoa cavalo jurua apiavo. Nahā typya ihoi cavalo jurua yvate jaime ḡandekoa.

15

Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga ti omondo karugwara

1 Kiro ji ojipe'ga ndepiagi ahemonhimomby'auhuve'ga – kiroki seteve'ga Tupana'gapyrive'ga okwahavuka aere'iva'ea okovo yvagi pe yvagipeve'ga. Omondo ti ga seteve'ea karugwara vvyakotyve'ga pe nehẽ. Seteva'ea karugwara ko mbapavava'ea. Seteve'ga imondomon-dorẽ seteve'ea karugwara vvyakotyve'ga ndehe po ti Tupana'ga nhi-monha'ngahetea ipigi ga ndehe nehẽ.

2 Kiro ji hepiagi ypiahua ruvihava'java'ea. Ypiahua ruvihava'java'ea ko vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra no. Vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra, a'ea memei ko ojihe'a ojogwehe. Kiroki ga nombohetei yhyapypeva'ea yhyapypeva'ea ra'angava reheve – ji ga ndepiagi ga amame ypiahua ruvihava'java'ea rembeyvyri pe. Ndokwatijarukari ga ojihe yhyapypeva'ea rera opopoakaramo yhyapypeva'ea hohe. Ndokwatijarukari ga yhyapypeva'ea rera número ojihe no. Gwereco ga Tupana'ga remimondoa imonhi'ihava harpas. 3 Tupana'gareheva'ea nhimby'yja rehe Moisésva'ea nhimby'yja rehe ga nhimby'yi. Cordeiro'jave'ga nhimby'yja rehe ga nhimby'yi no. A'ereki ga Tupana'ga mbohete gaha jate ko vvyakotyve'ga nduvihavuhuhete'ga javo. Onhimby'yita ga ei:

—Tupana, orepojyakaharetea, ndehe ko vvyakotyve'ga nduvihava epopoakaramo ga hohe pa.

Ndehe ko ganduviavuhuhetero avuirama ymya hako aerẽ nehẽ no, ei ga onhimby'yita.

Ereapo nde gamonhimomby'auhuva'ea enhimboheteuka ga pe.

Ereko katu hete nde ga nderekokatuavo imombe'gwovo a'itituhẽva'ea ga pe, ei ga onhimby'yita Tupana'ga mboheteavo.

4 Ga nhaporemõ nde rendu katu nde mboheteavo ga pyry hete javo.

A'ereki nde tehe jate ko ndepyry hete tuhẽ.

Uhu pa ti ga ogwya hugwi nhaporemõ nehẽ nde mboheteavo nderovai pyteri pe nehẽ.

A'ereki nde erehepiuka ejekokatuagwera ga pe.

Nahã ga ei onhimby'yita upa Tupana'ga mboheteavo.

5 Ga nhimby'yirẽ ji hepiagi yvagi pe. Pevo ko Tupana'ga mboheteava ipira apopyra – kiroki pyryheteva'ea gwereco Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryru'ia. Ojipe'a gamboheteava. 6 Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga hemi jugwi – kiroki ga omondo gweri karugwara vvyakotyve'ga pe. Omongi ga tapy'ynhapitigahivuhuva'ea linho apopyra ndiky'ai'i'iva'ea. Omongi ga oku'ayvira imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko gaku'ayvira.

7 Ga pe quatrove'ga nde'yja'ga imondoi nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra. Sete ko nhaetingy'a'java'ea. Tupana'ga nhimonha'ngahetea rekoi nhaetingy'a'java'ea pype avuiramave'ga nhimonha'ngahetea. Tynahẽ a'ero.

8 Tatatiguhuhetea rekoi Tupana'ga ronga pype gamboheteava pype. A'ereki Tupana'ga oko ipype. Tupana'ga rendy'jaro gwaramo gamboheteava pype hekoi tatatiã. Gapopoakaro gwaramo hekoi tatatiã ipype no. Tynahẽ gamboheteava a'ero. Tatatiguhũa gwaramo ti ahe ndohoi gamboheteahi pe seteve'ga remimondoa renonde nehẽ. A'ereki seteve'ga Tupana'gapyrive'ga e'i:

—Orenhinanhinani ti toromondo na'ẽ karugwara vvyakotyve'ga pe nehẽ, ei ga.

16

Tupana'ga nhimonha'ngahetea oko nhaetingy'a'java'ea pype

¹ Kiro ji ga renduvi Tupana'ga mbohetehavapypeve'ga. Hahyahi ganhi'iga ga erame seteve'ga pe Tupana'gapyrive'ga pe:

—Peho ti heka'voga Tupana'ga nhimonha'ngahetea nhaetingy'a'java'ea hugwi. Peheka'vo ti yvya koty, ei ga ga pe.

²—Kwa, ei yvagipeve'ga.

Kiro gande'yja'ga hona'ëi a'ero heka'voga yvya koty Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipejiva'ea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Nurã ihemi gajauhua ite'varuhuheteve'ea vvyakotyve'ga ndehe – kiroki ga okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe. Kiroki ga ombohete yhyapypeva'ea ra'angava – ga ndehe ihemi gajauhua ite'varuhuheteve'ea no.

³ Kiro ojipe'ga seteve'ga nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Mokõi ko ganembiheka'vogagwera a'ero. Ypiahua ruvihava rehe ga heka'vogi. Ypiahua ruvihava nhimbotei omanove'ga rekoa'java'ero. Nurã yhyapora imanombavi.

⁴ Kiro ojipe'ga seteve'ga nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Três ko ganembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhña rehe yhyaryapyruhua rehe no ga heka'vogi. Paranauhña nhimbotei aherekoro a'ero. Yhyaryapyruhua onhimbote aherekoro no.

⁵ Kiro ji ga renduvi – kiroki Tupana'gapyrive'ga oko yhya repi-akatuhara'ga. Tupana'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetea, ei ga Tupana'ga pe.

Agwamo nde ereko. Ymyahũ nde ereko hako.

Ndehe ko ereko katu hete yhya monhimboteavo aherekoro ga pe.

⁶ A'ereki ga neremimo'ëhara'ga apiti

nenhi'iga mombe'uhara'ga ndeheve gandekoa reka'voga.

Kirogwe aherekoa nde imondoi ga pe to'u ti ga javo.

Pyry nde imondoi a'ea ga pe, ei ga Tupana'ga pe.

⁷ Kiro ji henduvi ikwava'ëhava hugwi nahã:

—Na tuhẽ, Tupana, orepojykaharetea!

Ndehe ko vvyakotyve'ga nduvihava epopoakaramo ga hohe pa.

Ereko katu hete

e'erame a'itituhëva'ea imondovo hahya hupi katu okote'varuhuve'ga pe.

Poru ji henduvi ikwava'ëhava hugwi.

⁸ Kiro ojipe'ga seteve'ga nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Quatro ko ganembiheka'vogagwera a'ero. Kwara rehe ga heka'vogi tombokai ti kwara vvyakotyve'ga tata pyvõ javo. ⁹ Kwara vvyakotyve'ga mbokaiheti a'ero. Hahy hete ga pe a'ero. A'ea nhaporemõ karugwara Tupana'ga imondomondoukari ga pe. Ga karugwara mondoukaro gwaramo ga ete'varuhuhetei Tupana'ga pe ga mbotegweteavo. Ndogwerojijiyi reki ga ojeaporoğita okokatue'yma ga mbohete'e'yma.

¹⁰ Kiro ojipe'ga seteve'ga nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Cinco ko ganembiheka'vogagwera a'ero. Yhyapypeva'ea gwyra rehe

ga heka'vogi. Pevo yvya koty yhyapypeva'ea oko ogwyriveve'ga nduvihavamo. Yhyapypeva'ea gwyripeve'ga pe ypytunahivuhu a'ero. Nahy hete ga pe. Ohu'u ga okūa a'ero hahyhetero gwaramo ga pe. ¹¹ Yvagipeve'ga pe Tupana'ga pe ga ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo hahyero gwaramo ojive. Ojauhuro gwaramo ga ete'varuhuhetei ga pe no. Emo ga ndogwerojijyi ojeaporogita okokatue'yma.

¹² Kiro ojipe'ga seteve'ga nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Seis ko ganembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa ruvihava rehe rio Eufrates rehe ga heka'vogi. Paranauhūa ruvihava rio Eufrates ty pa onhimboavujkwea a'ero tuhu ti kwara porakotyve'ga nduvihavuhu'ga yvya pikaga rupi javo.

¹³ Kiro ji hepiagi trêsva'ea Diabo'gapyriva'ea anhağa. A'ea ko kururaa ja. Tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi ojipea hemi. Yhyapypeva'ea jurua rupi ojipea hemi. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga jurua rupi ojipea hemi. Nahā ko trêsva'ea Diabo'gapyriva'ea.

¹⁴ Tiruahū Diabo'gapyriva'ea okovo Diabo'ga nhi'iga rehe japojavovo ahemonhimomby'ava'ea. Kiro ihoi vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga pyri nhaporemō ga mono'ono'oguka ga movahemuka totavuka ti ga Tupana'ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: "Diabo'gapyriva'ea ga mono'ono'ogukarame ti ji ei ga pe nehē: Peko te'varuhu pe. Peho kiro tata pype hahyva'ea ruvihava pype. A'ea ti ji ei ga pe jipopoakahetero ga hohe pa nehē gapopoakara mombiga," ei Tupana'ga.

¹⁵ —Pehendu ti, ei Cristo'ga nhande ve. Ahe nomboha'uvi iporomive'ga ndura. Ahe ja ti pe napemboha'uvi jirura'java nehē. Nurā ji ei pe me: Pyry hete ti pe me nehē pe nhimomiranamame nhinhi'iga reroviapige'yma aerē ti ga ruri nehē javo. A'ero ti pe ndekoi ga ja nehē — kiroki ga gwereko opira imongiavo onhinotie'yma, ei Cristo'ga nhande ve.

¹⁶ Diabo'gapyriva'ea omono'ono'oguka vvyakotyve'ga nduvihava'ga. Pea pe gamono'ogukahava pe hebreus'ga e'i Armagedom.

¹⁷ Kiro ojipe'ga seteve'ga nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Yvate ga heka'vogi. Sete ko ganembiheka'vogagwera a'ero. Kiroki ga oko yvagi pe aheruvihavuhete'ga ronga pype gambohete'ga pype ga'apykava pyri — hahyahi ganhi'iga ga erame pea hugwi:

—Momina Tupana'ga nhimonha'nga! ei ga.

¹⁸ Kiro inhi'inhi'igi onaranarağa overaverava. Yvya oğwyğwy hete ranuhū tuhē. Vvyakotyve'ga mbojihuvypyagwera jate ndogwerekoi nanongara. ¹⁹ A'ero cidadeuhua i'gwy'gwyri. Trêsva ko ipeheuhūva'ea cidadeuhua peheuhūva'ea a'ero. Cidades nhaporemō yvya koty indurundurupavi he'yjuhuva'ea. Tupana'ga okwahava'ja Babilōniapeve'ga ji ndapotari gandekote'varuhua javo. Ipopoaka hete ga novia a'ero. A'ereki kiro Tupana'ga onhimonha'nga hete ga ndehe onhimboahiva ojipypava ga ndehe ga ndekote'varuhuro gwaramo. ²⁰ Ypa'ōa oka'nhymba. Ahana'ja a'ero. Yvytyruhua ahe ndohepiaga'javi no. ²¹ He'yjuhu itatiğuhūa'java'ea amana royxagahiva'java'ea okya yvaga hugwi vvyakotyve'ga ndehe. Tupana'ga pe ga ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo. A'ereki amana royxagahiva'java'ea

hahy ranuhũ ġa pe. A'ereki hehanhuhũ hete amana royxaġahiva'java'ea itatiġuhũa'java'ea. A'ea pohyja ko quarenta quilos hetakwera ja.

17

Kunhangwerahẽa oapy yhyapypeva'ea arimo

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ġa nde'yja'ga – kiroki seteve'ġa gwereko nhaetingy'a'java'ea yvagipeve'ġa. Ji ve ga nhi'iġi javo:

—Herejo, ei ga. Kiro ti ji ipopoakavehẽa repiukari nde ve nehẽ Tupana'ga erame hẽa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.” A'ea ti Tupana'ga ei hẽa pe nehẽ – kiroki akwaimbae'ġa upaharahẽa oapy ypihua arimo ypihua ruvihava arimo no paranauhũa arimo no. Onhimongyheteuhu yhya. A'ea arimo nhaporemõ hẽa apygi oina. ² He'yjuhuve'ġa yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa oko hẽanhi'iġa rupi okote'varuhuavo hẽa rendukatavo. Hẽa yvyakotyve'ġa mbopogwei ojihe ġa mbote'varuhuavo oji'ja. A'ero ġa ndekote'varuhui okovo hẽanhi'iġa rupi gworygworyvamo hẽarekote'varuhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

³ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojykataturame. Ongae'yi me ga ji rerohoi. Pevo ji hẽa repiagi. Yhyapypeva'ea arimo hẽa apygi. Iġwaġahi yhyapypeva'ea. He'yjuhu hete ikwatijara hehe. Ohyġahi ikwatijara hehe. Herate'varuhua pe ikwatijara i'ei Tupana'ga mbotegweteavo yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. Sete ko yhyapypeva'ea akaġa. Dez ko yhyapypeva'ea ratia. ⁴ Hẽa opipyryva imongi tapy'ynhapiġwaġahiva'ea tapy'ynhapiġwaġuhũva'ea no. He'yjuhuva'ea hẽa imongi ombojigwahava ouro apopyra itakatua no pẽrolas no. Gwerekõ hẽa nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra opo pe. Ite'varuhuranuhũva'ea oko nhaetingy'a'java'ea pype hẽate'varuhua hẽareporoġitate'varuhua. ⁵ Gwetovapya rehe hẽa gwerekõ ikwatijara. Hẽarera pe ikwatijara i'ei:

—Aherembikwahavipyre'yma ko hẽarera.

Três ko hẽarera.

Ojipea ko Babilõnia ipopoakaheteva'ea.

Ojipea ko Akwaimbae'ġa upahara'ġa nemboypya.

Ojipea ko Ite'varuhuranuhũva'ea remboypya yvya koty.

A'ea i'ei ikwatijara. A'ea ko hẽarera a'ero hẽaretovapya rehe.

⁶ Kiro hẽa repiaga ji ikwahavi heagwry hẽa javo. Heagwry hete hẽa. A'ereki hẽa horyory ranuhũ hete Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa manõa rehe. Gajikoga ġwaramõ Jesus'ga rehe hẽa ġa jukaukari. A'ereki ġa ndopohiri Jesus'ga hugwi.

Hẽa repiagame ji nhimomby'ahetei tuhẽ. ⁷ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—Maraname nde nhimomby'ai? Kiro ti ji imombe'ui nde ve aherembikwahavipyre'yma hẽa mombe'gwovo. Kiro ti ji imombe'ui nde ve yhyapypeva'ea no – a'ea hẽa reroho ojihe herekovo seteva'ea oakaga dezva'ea ġwatia no, ei ga ji ve. ⁸ Yhyapypeva'ea – akoja nde erehepia – a'ea ko ymyahũ oko. Aġwamo a'ea ndokoi. Aerẽ ti a'ea ihemi yvykwaruhua hugwi nehẽ – kiroki ikwaruhua oho paivouhu, ei ga. Aerẽ ti yhyapypeva'ea ihoi hahyva'ea ruvihava pype upa avuirama nehẽ. Tiruahũ ti jupe jipi a'ero nehẽ, ei ga.

—Hepiagame ti vvyakotyve'ga nhimomby'ai nehẽ – kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype. Gandra Tupana'ga ndokwatijarangavi livro pype yvagi pe tuhu ti ga ji pyri okovo avuirama jave'yma. Yvya apoypyagwera jate Tupana'ga ndokwatijari gandra, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo. Onhimomby'a ti vvyakotyve'ga nehẽ yhyapypeva'ea repiagame. A'ereki ymyahũ yhyapypeva'ea oko, aḡwamo ndokoi, aerẽ ti hekoi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo.

⁹ —Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi, ei Tupana'gapyrive'ga. Kunhangwerahẽa oapy yhyapypeva'ea arimo, ei ga. Seteva'ea yhyapypeva'ea akaḡa, a'e ko ji seteva'ea pe vvytyruhua pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ero kunhangwerahẽa apygi seteva'ea rehe vvytyruhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁰ Seteva'ea yhyapypeva'ea akaḡa, a'e ko ji seteve'ga pe no ḡanduvihavuhu'ga pe vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Cincove'ga seteve'ga nde'yja'ga ndokoa'javi vvyakotyve'ga nduvihavuhuro. Ojipejive'ga seteve'ga nde'yja'ga oko ḡanduvihavamo kiro. Ojipe'ga seteve'ga nde'yja'ga ndokoi ve ḡanduvihavuhuro. Ganduvihavuhuro okorame ti ga topytaahi'vi okovo ḡanduvihavuhuro, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. ¹¹ Yhyapypeva'ea – a'ea oko ymyahũ, aḡwamo ndokoi – a'ea vehevi oko vvyakotyve'ga nduvihavuhua seteve'ga mbohe'yikavamo. A'ero ga ei: Oitove'ga ko vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga. Yhyapypeva'ea ko seteve'ga nde'yjava'ea a'ero. Hahyva'ea ruvihava viara rupi ihoi upa. Pevo ti tiruahũ jupe jipi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹² —Dezva'ea yhyapypeva'ea ratĩa – akoja nde erehepia – a'ea ji ei dezve'ga pe vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga ndokoi ve ḡanduvihavuhuro. Aerẽ ti yhyapypeva'ea ga mongoahi'vi nehẽ toko ti ga ḡanduvihavuhuro javo. Uma hora rupi jate ti ga ndekoahi'vi ḡanduvihavuhuro yhyapypeva'ea pavẽi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹³ Nombojoyvvyvyri ḡanduvihavuhu'ga ojeaporoḡita. A'ero ti ga nhaporemo yhyapypeva'ea pokogi okovo a'ea nhi'iḡa rupi nehẽ. A'ereki ga ipopoaka okovo ḡanduvihavuhuro nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁴ Aerẽ ti ga tavukari cordeiro'jave'ga pe nehẽ. Gapopoakara ti cordeiro'jave'ga imombihetei nehẽ. A'ereki ga oko vvyakotyve'ga pojkahara'ga pojkaharetero. Oko ga ḡanduvihavuhu'ga nduvihavuhuhetero. Kiroki ga oho ga rupi – ga pe ga e'i jipe: “Pehe ti jireheva'ero nehẽ,” e ko ga ga pe. Ga ga mo'emo'ẽ ga mongomongovo toko ti ga jireheva'ero javo, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga rehe ga jikohetei okovo ganhi'iḡa rupi jate opohire'yma ga hugwi, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁵ —Yhya onhimongyhetehuva'ea – akoja nde erehepia – akoja rehe akwaimbae'ga upaharahẽa oapy okovo ḡanduvihavuhuro, ei ga. Yhya, a'e ko ji he'yive'ga pe vvyakotyve'ga gwyḡagwyripeve'ga pe no ojipe'ga pe no – kiroki ga ojoatyatyvi ganhi'iḡa – ojipe'ga pe no, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁶⁻¹⁸ —Akwaimbae'ga upaharahẽa – akajahẽa nde erehepia – hehẽa ipopoaka vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga mondomondopavuka ḡwemimbotarimova'ea rupi okovo ḡanduvihavuhuro tuhẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Dezva'ea yhyapypeva'ea ratīa – akoja nde erehepia, akoja ko vvyakotyve'ga nduvihavuhuro – ġahā ti noarōhetei akwaimbae'ga upaharahēa nehē yhyapypeva'ea pavēi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve. Nurā ti ġa hēa mbotegwetei hēapopoakara mombiga hēambatera pyhyga hēa hugwi nehē. Tata pyvō ti ġa hēa mbokaipavi nehē. Cidadeuhua ji amombe'u hēa mombe'urame, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. Nahā ti ġa cidade rerekoi imbokaipava nehē. A'ereki nanongara Tupana'ga opota ġwemimbotarimova'ea arōuka ġa pe ġandeaporogita mbojoyvvyvyrye'ymuka. Nahā ga ei: “Tombojoyvvyvyryme ti vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga ojeaporogita yhyapypeva'ea pokoga okovo a'ea nhi'iga rupi nehē,” ei Tupana'ga. Nahā ti Tupana'ga ġa nderekoi nehē toho ti nhinhi'iga apiavo javo, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

18

Babilōniapeva'ea popoakara opi

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirē ji ve ji ojipe'ga repiagi. Ga ko Tupana'gapyrive'ga no ua yvaga hugwi yvagipeve'ga. Ipopoaka hete ga ġwendy'jandy'jahetero ovahema yvya koty imbokojahuavo. ² Hahyahi hete ganhi'iga ga erame:

—Kiro ti cidadeuhupeve'ga popoakahetea ipigi nehē!

Opi ġwerī tuhē, ei ga.

Kiro ti ġacidadeuhua rekoi Diabo'gapyriva'ea gwyrā anhaġa gwyrā a'ero nehē Babilōnia.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea anhaġa nhimongyi nehē ojoparavuhuva'ea onhimono'oġa, ei ga.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea ipepova'ea ite'varuhuva'ea nhimongyi ojoparavuhuva'ea nehē no.

Kiro ti cidadeuhua ko ipepova'ea nhimono'ono'ongava nehē.

Nahā ti ġacidadeuhua hekoi nehē.

³ A'ereki vvyakotyve'ga nhaporemō okote'varuhu cidadeuhupeve'ga rendukatuavo, ei ga.

Vvyakotyve'ga ndekopotarahipavi cidadeuhupeve'ga nhi'iga rupi okote'varuhuavo ġa ja.

Vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga no oko te'varuhu cidadeuhupeve'ga ja ġa potaheteavo no, ei ga.

Mbatera ma'ēhara'ġa nhaporemō vvyakotyve'ga – kiroki ġa omondo mbatera itambere'ia pyhyga a'ero mbatera pyhyga itambere'ia mondovo no

– ġahā oko imbateheteva'ero a'ero.

A'ereki cidadeuhupeve'ga opyhy ranuhū ġa hugwi ipotarahiva imondomondovo itambere'ia ġa pe he'yjuhuva'ea pyhyga, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ojipe'ga renduvi ga rekorame yvagi pe.

—Pejipe'a ti cidadeuhupeve'ga hugwi jireheva'ero, ei ga vvyakotyve'ga pe.

A'ereki ġa oko te'varuhu hete, ei ga.

Tapekoi ti ġa ja.

Pe ndekote'varuhue'ymame ti Tupana'ga pe nderekokatui imondoe'yma hahya pe me nehē imondorame ġa pe nehē.

Omondo ti ga hahyhetea cidadeuhupeve'ga pe nehē.

5 A'ereki ġandekote'varuhua he'yjuhu hete.

Okwahava'ja Tupana'ga ġandekote'varuhua a'ea arõe'yma, ei ga oji-heve'ġa pe.

6 Cidadeuhupeve'ġa oko te'varuhu imondovo hahya he'yiva'ea ikwehe. He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero.

Omondomondo ġa hahya ikwehe.

Johe ti pemondomondo hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero, ei ga. Cidadeuhupeve'ġa vvyakotyve'ġa mbote'varuhu.

A'ereki vvyakotyve'ġa ġwendu katu okovo ġanhi'ġa rupi okote'varuhuavo.

A'ero ti hahyro vvyakotyve'ġa pe nehē.

Johe ti pemondo ranuhū hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero ġa ġa mbote'varuhuro ġwaramo, ei ga.

7 He'yjuhuva'ea rerekovo ġwaramo ġa nhimbohetei.

He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya ġa pe a'ero ġa mongoveveuhuavo, ei ga.

A'ereki ġa e'i onhimboheteavo:

“Nhande ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhua.

He'yjuhuve'ġa nhande rerekokatui nhande rejare'yma.

Ndiajehe'oi ti nhande nhandekoveveuhue'yma nehē.” A'ea ġa ei.

8 Nurā ti karugwara ruri ġa pe nehē.

Kotihī ti turi karugwara he'yjuhuva'ea ġa pe ara rupi ve nehē.

Omano ti ġa nehē.

Ojehe'o ti ġa okoveveuhuavo nehē.

Ahā tuhē ti mbatera ġa pe nehē.

Ty'arateuhua ti ġa jukai nehē.

Tata ti ġa mbokaipavi nehē.

Nahā nhaporemo ti ġa pe ara rupi ve nehē.

A'ereki Tupana'ga ipopoaka hete nhandepojykaharete'ga.

Gaha ti omondouka karugwara ġa pe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo, ei ga.

9 —Vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa – kiroki ġa ġwendu katu cidadeuhupeve'ġa nhi'ġa okote'varuhuavo ġa ja he'yjuhuva'ea rerekovo – ġahā ti ojehe'o nehē cidadeuhupeve'ġa ndehe ovy'are'yma tata cidadeuhua mbokaipavame, ei ga. Nahā ti ġa ndekoi tatatiġuhūa repiagame nehē. A'ereki tatatiġuhūa ohē cidadeuhupeve'ġa mbokaipava hugwi.

10 Irupeuhu ti ġa ami nehē okyhyjiavo ġwaramo ġambokaja hugwi. Ga ti e'i nehē:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe Babilōniapeve'ġa pe.

Ipopoaka hete ġa novīa.

Kotihī tuhē uma hora rupi tuhē Tupana'ga imondopavukari karugwara ġa pe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.”

Nahā ti vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ei okyhyjiavo nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

11 —Mbatera ma'ēhara'ġa ti ġa jehe'opavi nehē cidadeuhupeve'ġa ndehe ovy'are'yma vvyakotyve'ġa nehē. A'ereki cidadeuhupeve'ġa manoro ġwaramo tegwete ġanembipyhyga'jahava mbatera ma'ēhara'ġa hugwi, ei ga.

12 —Ndopyhyga'javi ti ġa ouro, prata, itakatua, pérolas, tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiġwaġahiva'ea,

tapy'ynhapinhymahīva'ea, tapy'ynhapiḡwaḡuhūva'ea, yva nehē no – kiroki yva ko perfume ojoparavuhuva'ea, ei ga.

—Hyrua ojoparavuhuva'ea ti ḡa ndopyhyga'javi nehē no: elefante ranha apopyra, yvapyryva apopyra, bronze apopyra, ferro apopyra, ita apopyra. A'ea apopyra nhaporemō hyrua ti ḡa ndopyhyga'javi omanomo ḡwaramo nehē, ei ga.

¹³—Ndopyhyga'javi ti ḡa perfume nehē: canela, nhandya, incenso, mirra, yva rytya, ei ga. Vinho, óleo, farinha de trigo, trigo – a'ea nhaporemō ti ḡa ndopyhyga'javi nehē, ei ga. Gados, ovelhas, cavalos ti ḡa ndopyhyga'javi nehē. Ndopyhyga'javi ti ḡa carretas omanomo ḡwaramo nehē, ei ga. Okoteheve'ḡa – kiroki ipiro'ye'yve'ḡa – ḡahā ti ḡa ndopyhyga'javi imondoa'jave'yma itambere'ia ḡa ndehe nehē toko ti ḡa okoteheve'ero oporavykyheteavo nhande ve jate jave'yma, ei ga.

—A'ero ti mbatera ma'ēhara'ḡa ei cidadeuhupeve'ḡa pe nehē:

¹⁴“Ikatumeteve'ea penembipotarahiva'ea oji'i – a'ea oka'nhy pe hugwi.

Heheve'ea ikatumeteve'ea pavēi oka'nhy tuhē pe hugwi.

A'ea nhaporemō ti pe ndapehepiaga'javi tuhē nehē.”

A'ea ti ḡa ei cidadeuhupeve'ḡa mbokaipava repiaga nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁵—Na tuhē ti mbatera ma'ēhara'ḡa ei nehē – kiroki ḡa omōndo mbatera nhaporemō cidadeuhupeve'ḡa pe ipyhygahiva itambere'ia. Okyhyjiheteavo ḡwaramo ḡambokaja hugwi ti ḡa ami irupeuhu cidadeuhupeve'ḡa hugwi nehē. Ojehe'o ti ḡa ovy'are'yma ḡwaramo ḡa ndehe, ei ga.

¹⁶—Ga ti e'i nehē:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ḡa pe

– kiroki ḡa omongi tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiḡwaḡahiva'ea no, tapy'ynhapiḡwaḡuhūva'ea no.

He'yjuhuvā'ea ḡa imongi ombojigwahava ouro apopyra, itakatua no pérolas no.

¹⁷Kotihī tuhē uma hora rupi tuhē ḡambaterahetea oka'nhyumba!”

A'ea ti mbatera ma'ēhara'ḡa epavi okyhyjiavo cidadeuhupeve'ḡa mbokaipava repiaga nehē, ei ga.

—Yharuhua mopyryr̄hara'ḡa nduvihava'ḡa yarupive'ḡa no yharuhua mopyryr̄hara'ḡa no mbatera ma'ēhara'ḡa no – kiroki ḡa onhimombate yarupive'ḡa – ḡa nhaporemō ti irupeuhu o'ā cidadeuhupeve'ḡa hugwi nehē, ei ga. ¹⁸Cidadeuhupeve'ḡa mbokaipava ḡwaramo ti tatatiḡuhūa ihemi nehē. A'ero ti ḡa jehe'oi tatatiḡuhūa repiagame nehē. E'i ti ḡa nehē: “Ahā cidadeuhupeve'ḡa'jave'ḡa imbateheteve'ḡa!” A'ea ti ḡa ei cidadeuhupeve'ḡa mbokaipava repiaga nehē, ei ga.

¹⁹A'ero ti ḡa imombori otimbuguhua oakaḡa rehe nehē orokoveveuhu ore javo. Ovy'are'yma ti ḡa jehe'oi ḡa ndehe nehē. E'i ti ḡa nehē:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ḡa pe!

– kiroki ḡa omombate yharuhua jara'ḡa ipyhyga ḡambaterahetea pyryva'ea ḡa hugwi imondovo itambere'ia ḡa pe.

Kotihī tuhē uma hora rupi tuhē oka'nhyumba ḡa hugwi ḡa mbokaipavame.”

A'ea ti mbatera ma'ēhara'ḡa ei nehē, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo.

²⁰—Tohoryory ti yvaga! ei Tupana'gapyrive'ga.

Pejoryjory ti pyryva'ero no Tupana'gareheve'ero.

Pejoryjory ti Jesus'ga moirūharamo.

Pejoryjory ti Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharamo.

A'ereki hahyaḡwama cidadeuhupeve'ga pe Tupana'ga remi-mondoagwama ga ndekote'varuhuro ḡwaramo pe me, ei Tupana'gapyrive'ga.

²¹ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ipopoakaheteve'ga ipyhygi itauhua. Ipohyi itauhua ḡwehanhuhūro yngu'auhua jaimo. Ypiahua ruvihava pype ga imombori. Kiro ga ei:

—Nahā ti Tupana'ga ḡa momboheteukari cidadeuhupeve'ga Babilōniapeve'ga nehē.

Ndihepiaga'javi tuhē ti nhande ḡa a'ero nehē, ei ga.

Cidadeuhupeve'ga pe Babilōniapeve'ga pe ga ei:

²² —Ndokoa'javi ti harpa monhi'ihara'ga, flauta monhi'ihara'ga, trombeta monhi'ihara'ga pecidadeuhu pe nehē.

Norohenduva'javi tuhē ti ore ḡa pecidadeuhu pe nehē, ei Tupana'gapyrive'ga cidadeuhupeve'ga pe Babilōniapeve'ga pe.

Ndokoa'javi ti ḡa pecidadeuhu pe nehē

– kiroki ḡa oapo paravuhu kwaha ikatuheteve'ea.

Ndorohapiaga'javi tuhē ti ore ḡa pecidadeuhu pe nehē, ei ga.

Ndokoa'javi ti ḡa pecidadeuhu pe nehē

– kiroki ḡa ombo'i trigo yngu'a'java'ea nehē.

Norohenduva'javi tuhē ti ore ḡa pecidadeuhu pe nehē, ei ga.

²³ Nombokojahua'javi tuhē ti lamparina pecidadeuhu pe nehē.

Nahembirekoa'javi ti ḡa pecidadeuhu pe nehē.

Norohenduva'javi tuhē ti ore ḡa pecidadeuhu pe nehē.

Nahā ti tiruahū pe me nehē.

Kiroki ḡa oma'ē mbatera pecidadeuhu pe – ḡahā ko jukwahave'ga vyva koty ikwehe.

Pejipajivo pe ḡagwryipeve'ga moandyandyipavi, ei Tupana'gapyrive'ga Babilōniapeve'ga pe.

²⁴ Ji ve ga ei no:

—Nahā ti tiruahū cidadeuhupeve'ga pe Babilōniapeve'ga pe nehē.

A'ereki ocidadeuhu pe ḡa Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uhara'ga apiti

Tupana'ga remimo'ēhara'ga apitiavo no.

Oapitiuka ḡa akoja'ga nhaporemō vyva koty, ei Tupana'gapyrive'ga.

19

Timbohete ti Tupana'ga

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirē ji ve ji hahyahiva'ea renduvi. He'yjuhuve'ga po ohapukai yvagi pe, a'e ji henduvame. Nahā ḡa ei:

—Timbohete ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga!

Tupana'ga ojiheve'ga ndekote'varuhua mombohetei ḡa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ḡa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhetero opopoakahetero.

² Oko katu hete ga o'erame a'itituhēva'ea imondovo hahya okote'varuhuve'ga pe.

A'ereki ga e'i akolahēa pe akwaimbae'ga upaharahēa pe: “Ereko te'varuhu nde.

Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.”

Nahā ga ei hēa pe.

Ereki hēa vvyakotyve'ga mongo te'varuhu
ga ndekoro gwaramo hēanhi'i'ga rupi.

Nahā Tupana'ga ojiheve'ga ndepygi hēa rehe.

A'ereki hēa oapitiuka ga, ei ga yvagi pe.

³ Hahyahi onhi'i'game ga ea'javi:

—Timbohete ti Tupana'ga!

Tatati'guhūa kiro ihemi ogwovo hēambokaipava hugwi.

Nane'yimi ti ihemi avuirama nehē, ei ga yvagi pe.

⁴ A'ero vinte e quatrove'ga huvihavuhu'ga quatrove'ga pavēi, ga nhino'gi ojavapyvo yvya rehe Tupana'ga mboheteavo. Kiro ga Tupana'ga mbohetei Tupana'ga apygame oapykava rehe okovo vvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero. E'i ga:

—Na tuhē! Amém! Timbohete ti Tupana'ga!

Cordeiro'jave'ga rembirekohava

⁵ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Ji henduvame ga ei:

—Pe nhaporemo ti pembohete Tupana'ga Tupana'gareheva'ero ganhi'i'ga rendukatuharamo.

Okoteheva'ero pembohete ti ga penduvihavamo pavēi!

A'ea ji henduvi ga nhi'i'game ga'apykavareheve'ga apykava hugwi. Ga'apykavareheve'ga oapy hehe okovo aheruvihavuhuhetero.

⁶ Kiro ji ga nenduvi. Ojatykave'ga po, he'yjuhuve'ga po, a'e ji. Gahā po ohapukai. Typojuhetea pyambua – a'ea po poro, a'e ji. Onaranarā hete ranuhū po, a'e ji ga nenduva.

Hahyahi onhi'i'ga ga erame:

—Timbohete ti Tupana'ga!

A'ereki kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero.

Ga ko ipopoaka ga hohe pa, ei ga.

⁷ Xajoryjory ti!

Timbohete ti ga mbojirovia nhanderoryroryvamo ga rehe.

A'ereki cordeiro'jave'ga ti hambireko kiro.

Garembirekohēa onhimboavujikweripe.

⁸ Kiro tapy'ynhapipyryva mondohava hēa pe ndiky'ai'i'iva'ea tapy'ynhapiti'gahivuhuva'ea linho apopyra.

A'ero hēa omongi, ei ga.

Tapy'ynhapipyryva linho apopyra ko Tupana'ga remimo'ēhara'ga pira. Tapy'ynhapipyryva linho apopyra, a'e ji Tupana'ga remimo'ēhara'ga ndekokatua pe.

⁹ Ji ve Tupana'gapyrive'ga ei:

—Ekwatija ti imombe'gwovo. “Horyory ga – kiroki ga pe ji a'e: Aerē ti pejo i'gwovo torvyi pe cordeiro'jave'ga mohembirekohai pe nehē.” A'ea ti ekwatija, ei ga ji ve. A'ea ko a'itituhēva'ea Tupana'ga ea, ei ga ji ve.

¹⁰ Kiro ji nhino'gi gapyra pyri tambohete ti ji ga javo. A'ero ga ei ji ve:

—Terenhino'gi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete. Ji ko Tupana'gapyryva'ero reki jitekovo ganhi'i'ga rupi nde ja neirū'ga

ja no – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe gamombe'ua rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa nemimombe'ua nhaporemko ko Jesus'ga mombe'ua, ei ga ji ve.

Cavalo'arimove'ga tiġuhūva'ea'arimove'ga

¹¹ Kiro ji hepiagi. Yvaga ojipe'a jipe. Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhūva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – mokōi ko garera. Gambojikohara ko garera. A'ereki ga ombojiko ġa ojihe. Ga pyryvamo ġwaramo ġa gwerovia ganhi'ġa. Garera ko A'itituhēva'ea mombe'uhara no. Gaha pyry hete imondovo hahya okote'varuhuve'ġa pe otavuka ġa pe pendeko te'varuhu pe javo. ¹² Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. Gwereco ga he'yjuhuva'ea akanitara oakāġa rehe. Akanitara repiagame ji ei: Aheruvihavuhete'ga tuhē ko ga! Gwereco ga ikwatijara ojihe. Ikwatijara e'i garera pe. Gaha jate okwaha akoja ojera. ¹³ Omongi ga tapy'ynhapira imondevipyra aherekoa pype. Garera ko Tupana'ga nhi'iġa.

¹⁴ Gareviri gasoldados'ġa nduri yvaga hugwi. Oapy ġa cavalos arimo tiġuhūva'ea arimo. Omongi ġa tapy'ynhapipyryva linho apopyra tapy'ynhapitigahivuhuva'ea ndiky'ai'i'iva'ea. ¹⁵ Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea ogwovo.

—A'ea pyvō ti ji imombigi ġapopoakara vvyakotyve'ġa gwyrive'ġa popoakara nehē, ei ga. Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ġa yvyra pyvō metalva'ea pyvō toko ti ġa nhinhi'ġa rupi javo – ahe ja ti ji hendukatuukarhai vvyakotyve'ġa pe nhinhi'ġa nehē jitekovo ġanduvihavuhete'ga nehē, ei ga. Yva'ia mu'umu'uhara'ġa omu'umu'ū yva'ia imu'umu'ūhavuhua pype. Ga ja ti ji vvyakotyve'ġa mu'umu'umi jitekovo Tupana'ga nhi'iġa rupi nehē Tupana'ga nhimonha'ngahetero ġwaramo ġa ndehe, ei ga. Tupana'ga ipopoaka hete ġa hohe pa.

A'ea cavalo arimove'ga ei ikwahava omondo. ¹⁶ Opira rehe tapy'ynhapipukuhuva'ea rehe cavalo arimove'ga gwereco ikwatijara o'uva rehe no. Ikwatijara e'i garera pe.

Garera ko Vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa nduvihavuhetea.

Garera ko Vvyakotyve'ġa pojkahara'ġa pojkaharetea.

¹⁷ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi yvagipeve'ga. O'ā ga kwara arimo. Hahyahi ganhi'ġa ga erame ipepova'ea pe nhaporemko – kiroki oveve yvatea gwyrimo. Jupe ga ei:

—Pejihe'ae'a ti pejiġwovo yvya koty onhimono'ono'oġa Tupana'ga remimboavujikweri pe i'ġwovo ipopoakaheteve'ga remimboavujikweri pe. He'yjuhuva'ea ga omboavujikwe, ei ga. ¹⁸ Penhimono'ono'ō ti ti'u ti ġanda'oa javo vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa nda'oa soldados'ġa nduvihavuhu'ġa nda'oa no ipopoakaheteve'ġa nda'oa no cavalos ra'oa no cavalos arimove'ġa nda'oa no. Penhimono'ō ti ti'u ti ġanda'oa nhaporemko javo – kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa, kiroki ipiro'ye'ŷve'ġa ġa ġa mboporavykyuka ġa mbopohirukare'yma ojihugwi. Pe'u ti okoteheve'ġa nda'oa ġanduvihavuhu'ġa nda'oa no, ei Tupana'gapyrive'ga ipepova'ea pe.

¹⁹ Kiro ji hepiagi yhyapypeva'ea vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa no gasoldados'ġa no. Otavuka pota ġa ga pe – kiroki ga oapy cavalo arimo tiġuhūva'ea arimo. Ojatyka ġa ua xatavuka ti ga pe gasoldados'ġa pe no javo.

²⁰ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'ea pyhygi imomboata tata pype. Opyhy ga Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ga

no ga momboa tata pype. Ojikwe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga oapo ahemonhimomby'ava'ea yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Gwemimonhimomby'ava'ea pyvõ ga omoandyandi ga a'ero – kiroki ga okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe, kiroki ga ombohete yhyapypeva'ea ra'angava no. Kiro cavalo'arimove'ga ga pyhygi ga momboa tata pype ga rekojirame. Yhyapypeva'ea ga ipyhygi imomboa tata pype no hekojirame. Tata ko hehanhuhũva'ea ypiahua'java'ea. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre okairame tata pype.

²¹ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'eareheve'ga jukai. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'gareheve'ga ga ga jukai no. Huvihavuhu'ga soldados'ga ndeheve ga ga jukapavi. Oapoa pyvõ haimbejovaiva'ea pyvõ – kiroki haimbejovaiva'ea ohẽ gajurua rupi – a'ea pyvõ ga ga jukai.

Kiro ipepova'ea nhaporemõ heve'ngaro i'gwovo ganda'oa.

20

Os mil anos

¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi ga jyvame yvaga hugwi. Gwereco ga chave tape'a ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava javo. Paivouhu ohõ vvykwara ruvihavuhua. Gwereco ga itanhuramuhũa hehanhuhũheteva'ea opo pe. ² Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea pyhygi. Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga ymyahũve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhağa ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Tupana'gapyrive'ga opyhy tejuhua'javuhuva'ea ikwa itanhuramuhũa pyvõ tohoyme ti tejuhua'javuhuva'ea mil anos rupi javo.

³ Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea mombori vvykwara ruvihavuhua pype. Vvykwara ruvihavuhua ga hovapytymi chave pyvõ a'ero ikwatija inoğa hehe tohema'javyme ti tejuhua'javuhuva'ea javo.

—Tohoa'javyme ti akoja vvyakotyve'ga gwyrive'ga moandyandyja'jave'yma kiro, ei ga. Mil anos kwavirẽ ti ji tamohẽ tejuhua'javuhuva'ea jugwi nehẽ, ei ga. Ohemirẽ ti topytaahi'vi yvya koty nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ganduviha'ga ndepiagi ga apygame oapykava rehe. Tupana'ga ga mboapygukari hehe toko ti ga ganduvihamo javo. Ikwa-hava omondo ga ei:

—Timoirũ ti Tupana'ga ga erame vvyakotyve'ga pe, ei ga oapygame. Xa'e ti okote'varuhuve'ga pe: “Peko te'varuhu pe.” Pyryve'ga pe ti xa'e: “Pepyry pe.” Nahã ti timoirũ Tupana'ga, ei ga.

Kiro ji ahemanoagwera ra'uva repiagi jukapyra ra'uva. He'yjuhu ahemanoagwera ra'uva. Nahã ko ahe rekoi yvya koty omanoe'ymame: Ahe omombe'umbe'u Jesus'ga Tupana'ga nhi'iga no. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea ra'angava no. Ndokwatijarukari ahe yhyapypeva'ea apoa gwetovapya rehe. Ndokwatijarukari ahe a'ea opoa rehe no. Nahã ahe rekokatui. Ahe Jesus'ga mombe'urame ahearõ'e'ÿve'ga aheakağa mombori ahe jukavo a'ero. Aerẽ ahe kwerava'javi. Kiro ahe rekoi huvihavamo Cristo'ga pavẽi mil anos rupi. ⁵ A'ea ko jypya ahembogwerahava. Ojipeva'ea ndokwerava'javi ve. Mil anos kwavirẽ ahe nhaporemõ ahe kwerava'javi.

⁶ Tupana'ga remimõ'eharamo tuhẽ ga oko – kiroki ga okwerava'ja

jyppya rupi ahembogwerava'jahava rupi. Pyry hete hete ġa pe no. Nomanoa'javi ti ġa nehē. Nurā ġa nomanoi ahemanoa'jahava rupi. Ikwava'ēhavamo ġa ndekoi ikwava'eġa Tupana'ga pe Cristo'ga pe no. Ojipe'ga nduvihavamo ġa ndekoi Cristo'ga pavēi mil anos rupi.

Tupana'ga omombi Satanás'ga popoakara

⁷ Mil anos kwavirē tejuhua'javuhuva'ea kwaharahava Satanás'ga kwaharahava. A'ero Satanás'ga hemi vvykwaruhua ruvihavuhua hugwi.

⁸ Kiro ga hoi a'ero vvyakotyve'ga gwyriveve'ga moandyandyita. Tyaprya koty ga hoi nhimbya koty no kwara pora koty no kwara kia koty no. Pea pe nhaporemo ga hoi ġa moandyandyita Gogue pe Magogue pe no. Nahā ga ġa mbojatykai totavuka ti ġa javo. He'yjuhu hete ranuhū ġa. He'yjuhu y'ytīga hay'iuhuva'ea ypihua ruvihava rembeyvryipeva'ea. Na jitehe he'yjuhu hete ranuhū ġa ojatykarama – kiroki ġa ġwendu katu Satanás'ga nhi'īga otavukapota.

⁹ Ohygahi ġa vyva rehe onhimongyavo. Onhatimatimana ġa hoġahoi upa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nduhava pyri cidade pyri – kiroki cidade Tupana'ga remiarōhetea. Emo tata ijyvi Tupana'ga hugwi ua yvaga hugwi ovahema vyva koty vvyakotyve'ga gwyriveve'ga moka'nhyma. ¹⁰ Diabo'ga ko ġamoandyandyihara'ga Satanás'ga. Kiro gamombora tata pype ypihua'java'ea pype. Gwerekō enxofre ipype no. Hakuva'hi enxofre a'ero. Tata pype yhyapypeva'ea oko jipe Tupana'ga nhi'īgaatyviva'ea mombe'uhara'ga pavēi. Hahy hete ti jupe ga pe no Diabo'ga pe no arimo ypytunimo no avuirama nehē.

Tupana'ga e'i ahe ve peko te'varuhu pe javo

¹¹ Kiro ji hepiagi ojipea huvihavuhuhete'ga apykava. Huvihavuhu hete ga'apykava tiġuhūva'ea. Hehe ji ga repiagi ga'apykavareheve'ga, ga apygame oina okovo huvihavuhuhetero. Ga hugwi vyva ka'nhymi yvaga pavēi. Ndatekwava'javi a'ero vyva rehe yvaga rehe no.

¹²⁻¹³ Kiro ji omanove'ga ndepiagi ġa amame Tupana'ga rovai pyteri pe. Ga ko okoteheve'ga aheruvihava'ġa no. Ypihua ruvihava hugwi ġa ēi ua. Omanoa hugwi ġa ēi ua. Omanove'ga gwyrā hugwi ġa ēi ua. Nahanahā omanove'ga nduri o'ama Tupana'ga rovai pyteri pe.

Kiro Tupana'ga ipe'ai livros. Ojipea livro ga ipe'ai no. A'ea pype ga okwatjaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehē javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

Kiro livros ga imonhi'īgi – kiroki akoja ga ope'a ppy. A'ea pype ga okwatjaripe omanove'ga ndeaporoġita nanani. Kiro ga imonhi'īgi ikwahava'java ġandekote'varuhua. Nurā ga ei ġa pe ġa amame gwovai pyteri pe:

—Nahanahā pe ndekote'varuhui, ei ga.

Inainani ga ei omanove'ga pe.

¹⁴ Kiro ga imombori ahemanoa tata pype ypihua'java'ea pype. Omanove'ga gwyrā ko ga imombori no tata pype ypihua'java'ea pype. Ypihua'java'ea ko tata. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java.

¹⁵ Kiro ga imonhi'īgi ojipea livro – kiroki akoja pype ga okwatjaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri javo. Omonhi'ī ga a'ea. Omanove'ga ndera reko'e'yname ipype ga ġa mombori tata pype ypihua'java'ea pype.

21

Cidadepyahua Jerusalémpyahua

¹ Kiro ji hepiagi yvagapyahua vyvapyahua no. A'ereki yvagaymyana opa vvyaymyana pavēi. Ahana'ja ypiahua ruvihava yvya koty.

² Kiro ji hepiagi cidadepyryva Jerusalémpyahua rurame Tupana'ga hugwi ohema yvaga hugwi ua. Omboavujikwe jipe ga cidadepyryva imbokatuavo. A'ero cidade oko kunhangwerahēa ja ġa hēa mboavujikwerame tahembireko hēa ga pavēi kiro javo.

³ Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Hahyahi ganhi'īga ga erame yvaga hugwi:

—Kiro Tupana'ga ronga oko vvyakotyve'ga pyteri pe, ei ga. Kiro ti Tupana'ga ruvi ġa pyri nehē. Kiro ti vvyakotyve'ga oko gagwyriveva'ero gareheva'ero nehē. Ga tuhē ti oko ġa pyri nehē okovo ġanduvihavuhetero nehē, ei ga. ⁴ Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeahwara hugwi nehē tapejehe'oa'javi ti javo, ei ga. Nomanoa'javi ti ġa nehē. Ndokovevehua'javi ti ġa nehē. Ndojehe'oa'javi ti ġa nehē, ei ga. Ndahahya'javi ti ġa pe nehē. A'ereki jypyva'ea apoa opa yvagaymyana apoa vvyaymyana apoa, ei ga yvaga hugwi.

⁵ Kiroki ga oapy oapykavuhua rehe yvagi pe okovo aheruvi-havuhetero – gaha e'i:

—Kiro ji japoi ipyahuva'ea nhaporemō, ei ga.

Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti. A'ereki ji'ea ko a'itituhēva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero, ei ga ji ve.

A'ero ga ei:

⁶ —Momina jiporavykya ko, ei ga ji ve. A'apo pa ji ko. Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega, ei ga. Amongo ti ji ġa jijipyri avuirama nehē – kiroki ġa oko pota ji pyri ojikoga ji rehe. Gamongoagwama pe ji ei: Auka ji ġa pe yhyppyryva ahemongohava. Tomondoyme ti ġa ikwepykava ji ve nehē, ei ga.

⁷ —Kiroki ġa ġwendu katu Tupana'ga nhi'īga onhimomiranama jipi – ġa pe ti ga imombyrypavukari nehē. Ako ti ji ġanduvihavuhetero nehē. Oko ti ġa jira'yramo nehē, ei ga.

⁸ —Ojipe'ga ti oho tata pype nehē –

kiroki ġa okyhyji ite'varuhuve'ga hugwi okoe'yma nhinhi'īga rupi tombuhuryme ti ġa hahya nhande ve javo.

Ojipe'ga ti oho tata pype nehē no

ojikoge'ÿve'ġa ji rehe,

okote'varuhuve'ga,

iporujukahara'ga,

ndoakwahavive'ga – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarūive'ġa.

Ojipe'ga ti oho tata pype nehē no

ipajive'ga,

aherembiapopyra mboheteve'ga,

i'mbeve'ga nhaporemō.

Ga nhaporemō ti oho tata pype ypiahua'java'ea pype upa nehē, ei ga. Gwerekō enxofre ipype nehē no. Hakuvahi ti enxofre okairame tata pype nehē. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java, ei ga.

⁹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ga nde'yja'ga – kiroki seteve'ga gwereko nhaetingy'a'java'ea tynahēva'ea seteve'ea heka'voga karugwara mbapavava'ea jugwi. Gande'yja'ga ruri ji pyri onhi'iga ji ve.

—Herejo ji rupi. Kiro ti ji hēa repiukari nde ve cordeiro'jave'ga rembirekohēa. Hēa ti hambireko ga pavēi nehē, ei ga.

¹⁰ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojy kakaturame. Yvytyruhua rehe hehanhuhūva'ea rehe ga ji rerohoi. Paivouhu ihoi yvate yvytyruhua. Ji amame yvytyruhua rehe ga hepiukari ji ve cidade ruvihava Jerusalēmpyryva. A'ero ji hepiagi cidade ihemame yvaga hugwi ijyva ua Tupana'ga hugwi. ¹¹ Hendy'jandy'ja cidade herekovo gwaramo Tupana'ga rendy'java gakatua. Hendy'jandy'ja cidade itakatuhetea ja jasje'java'ea cristal'java'ea ipyhava'ea. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Nanongara ja cidade hendy'ja.

¹² Hehanhuhū cidade rokairungava. Yvovouhu no hokairungava. A'ereki paivouhu hokairungava pukuhua oho yvate. Cidade gwereko portas. Doze ko cidade herekoi portas. Portas pyri ġa naġanani opyta dozeve'ga Tupana'gapyrive'ga. Portas nanani gwereko aherakwepohara'ga ndera ojihe. Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ga ndera ko ahera'yrava'ea rera. Doze ko ġandera a'ero. ¹³ Kwara pora koty cidade gwereko trēs portas. Nhimbya koty cidade gwereko trēs portas. Tyapyra koty cidade gwereko trēs portas. Kwara kia koty cidade gwereko trēs portas.

¹⁴ Cidade rokairungava oko dozeva'ea rehe hokairungava pyhykava rehe itauhua apopyra rehe. Hokairungava pyhykava rehe nhaporemoko ikwatijara. Ikwatijara e'i dozeve'ga ndera pe cordeiro'jave'ga moirūhara'ga ndera pe. Gandera nanani oko hokairungava pyhykava rehe.

¹⁵ Kiroki ga onhi'ĩ ji ve – gaha gwereko ta'akwarete'ia ouro apopyra a'ea pyvō ti ji taha'ā ikwahava ipukuhua javo cidade pukuhua portas pukuhua no cidade rokairungava pukuhua no.

¹⁶ Ojo'jajo'jaime cidade rova pukuhua kwara pora koty nhimbya koty pavēi tyapyra koty pavēi kwara kia koty pavēi. Cidade rova pukuhua ga ha'āha'aġi ta'akwarete'ia pyvō nha'angava pyvō. Paivouhu ihoi ojipejiva'ea pukuhua cidade rova pukuhua ogwovo dois mil e duzentos quilōmetros. Cidade yvovouhua pukuhua oko cidade rova pukuhua ja. A'ereki paivouhu oho cidade yvateuhu no ogwovo yvovouhuro dois mil e duzentos quilōmetros no.

¹⁷ Cidade rokairungava nhamuhūa ga ha'āha'aġi. Nhamuhūa pukuhua ko sessenta e quatro metros.

Nahā Tupana'gapyrive'ga ha'āha'aġi. Ojo'ja nha'angava Tupana'gapyrive'ga apoa vyvakotyve'ga apoa pavēi.

¹⁸ Cidade rokairungava ko itakatua apopyra jasje apopyra. Cidade ko ouropyryva nhaporemoko japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurā ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurā ji hepiagi ouro yvytera pype. ¹⁹⁻²⁰ Cidade rokairungava oko hokairungava pyhykava rehe ita apopyra rehe dozeva'ea rehe. Hokairungava pyhykava mbojigwahava ko itakatuheteparavuhua. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Hokairungava pyhykava nanani oko itakatuhetea. A'ea ko nahā:
Ojipea ko jasje.
Ojipea ko safira.

Ojipea ko ágata.
 Ojipea ko esmeralda.
 Ojipea ko sardônio.
 Ojipea ko sárdio.
 Ojipea ko crisólito.
 Ojipea ko berilo.
 Ojipea ko topázio.
 Ojipea ko crisópraso.
 Ojipea ko jacinto.
 Ojipea ko ametista.

A'ea nhaporemō ko itakatuhetea rera – kiroki itakatuhetea oko hokairungava pyhykava.

²¹ Doze ko cidade herekoi portas. Portas oko pérolas. Doze portas ko doze pérolas a'ero. Pehea cidadepeva'ea ko ouropyryva nhaporemō japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro vvytera pype.

²² Ji ndahepiagi ġajatykahavuhua Tupana'ga mboheteheva cidade pe. Ndogwerekoi reki. A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga vvyakotyve'ga nduvihavuhete'ga ġahoheve'ga – gaha tuhẽ opyta upa ġa pyri cidade pe cordeiro'jave'ga pavẽi. Nurã ndatekwava'javi cidadepeve'ga hoa rehe ojatykahavuhua pype. A'ereki ġa ga mbohete gwekohai pe nhaporemō cidade pe.

²³ Ndatekwava'javi kwara rendya rehe cidade pe. Ndatekwava'javi jahya rendya rehe cidade pe no. A'ereki Tupana'ga hendy'jandy'ja imbokojahupava. Cordeiro'jave'ga ko cidade ryapehavamo.

²⁴ Vvyakotyve'ga gwyripeve'ga ti hepiakatui okovo kojahuro ġwaramo. Vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduri cidade pe nehẽ Tupana'ga mboheteavo heruerua oapoakatukatua cidade pype nehẽ.

²⁵ Tupana'ga ti nohovapytymukari tuhẽ cidade portas nehẽ. A'ereki nane'ymi arimo pevo. Naypytuni ti cidade pe nehẽ.

²⁶ Vvyakotyve'ga nduvihava'ga nduri nehẽ Tupana'ga mboheteavo nehẽ heruerua oapoakatukatua cidade pype.

²⁷ Nduri tuhẽ ti cidade pype ndapyryvive'ga okote'varuhuve'ga pavẽi i'mbeve'ga pavẽi. Ojipe'ga Tupana'ga gwereco ġandera livro pype. Gahã ti uhu cidade pype nehẽ. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. A'ea pype Tupana'ga okwatjaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehẽ javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

22

Paranauhũa ko ahemongohava

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hepiukari ji ve paranauhũapyryva ahemongohava. Ikatu hete vidro ja. Typy katu hete ko paranauhũa. Ahepia hete ji ypya a'ero. Ohẽ paranauhũa Tupana'ga apykavuhua hugwi. Perope cordeiro'jave'ga oapy Tupana'ga pyri oina. Ga oko aheruvihavuhetero oapyga.

² Pehea pyteri pe i'ami cidade pe yva ahemongohava. Yva o'ã paranauhũa rembeyvyrimo no kokoty rovai kikoty rovai no. Dozeva'ea ojoparavuhuva'ea ko yva'ia yva rehe. A'ereki mês nanani ko ipotyramo ojipea yva'ia. Yva rohova ko vvyakotyve'ga gwyripeve'ga pohaga ohoheteavo jupe. ³ Pevova'ea pe nhaporemō pevove'ga pe nhaporemō po ti

Tupana'ga nde'i nehē: “Ite'varuhu po ti nde ve nehē.” A'ea rūi po ti ga ei nehē.

Cidade pe ti Tupana'ga rekoi oapyga oapykavuhua rehe okovo ganduvihavuhetero cordeiro'jave'ga pavēi nehē. Ganhi'īga rupi ti Tupana'gareheve'ga ndekoi ga mboheteavo nehē. ⁴ Tupana'ga rova ti iga hepiagi nehē. Gwetovapya rehe ti iga gwereko garera nehē. ⁵ Naypytuni ti cidade pe nehē. Ndatekwava'javi ti lamparina rehe nehē. Ndatekwava'javi ti kwara rehe nehē no. A'ereki Tupana'ga ganduvihavuhete'ga ombokojahu ga pe. Yvyakotyve'ga nduvihavamo ti iga ndekoi avuirama nehē.

⁶ Kiro Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—A'ea nhaporemo ko a'itituhēva'ea. Pyry hete ahe heroviari a'ea a'ero. Tupana'ga oko onhi'īga mombe'uhara'ga pojykaharetero pyryve'ga pojykaharetero. Gaha e'i ojipyrive'ga pe ga mondovo: “Eho ti imombe'gwovo aere'iva'ea jireheve'ga pe ikwahavuka ga pe nahā ti nehē javo,” ei Tupana'ga, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

Nambegwei ti Jesus'ga rura'javi nehē

⁷—Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu katu nhirembikwatijarukara João'ga pe aere'iva'ea mombe'uhava, ei Jesus'ga.

⁸—Jihi Joāoramo ahepia tuhē Tupana'gapyrive'ga rembiepiukara. Ji ahendu garemimombe'ua no. Henduvame hepiaga ji nhinoḡi Tupana'gapyrive'ga pya pyri tambohete ti ji ga javo – kiroki ga gwepiuka ji ve aere'iva'ea.

⁹ A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoḡi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete! ei ga. Ji ko Tupana'gapyrive'ga reki jitekovo ganhi'īga rupi nde ja. Ji ko neirū'iga ja no Tupana'ga nhi'īga mombe'uhara'ga ja. Ji ko ga ja no – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe okovo garembikwatijarukara rupi – kiroki garembikwatijarukara omombe'u aere'iva'ea. Nurā ji rūi ti embohete. Tupana'ga ti embohete! ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

¹⁰—Teremimi garembikwatijarukara nde ve! ei ga. Tokwaha pa ti ga aere'iva'ea nehē. Nambegwei ti nahā nehē, ei ga. ¹¹ Kiroki ga oko te'varuhu aḡwamo – ga ti toko te'varuhu avuirama nehē. Kiroki ga tiruahū aḡwamo – ga ti toko tiruahū avuirama nehē. Kiroki ga oko katu aḡwamo – ga ti toko katu avuirama nehē. Kiroki ga pyry aḡwamo – ga ti toko pyry avuirama nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹²—Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Yvyakotyve'ga ndeaporogita gandetakwera ja ji ikwahavipei. Nurā ti ji imondoī ga pe gandeaporogita kwepykava gandetakwera ja nehē, ei Jesus'ga.

¹³—Ji ppy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako, ei Jesus'ga.

¹⁴—Pyry hete ga pe – kiroki ga Tupana'ga nhi'ipo'ru okote'varuhua momboruka. Nahā ti Tupana'ga ei ga pe a'ero nehē: “Pe'u ti yva hugwi ahemongohava hugwi. Pejo ti cidade pype no pekiavo portas rupi,” e'i ti Tupana'ga nehē, ei Jesus'ga.

¹⁵—Ojipe'ga ki a'e te nduri ipype. Tokiyme ti ga ipype okote'varuhuheteve'ga, ipajive'ga, ndoakwahavive'ga – kiroki ga gwereko gwembireko'garūive'ga, iporujukahara'ga, ganembiapopyra

mboheteve'ga, i'mbeve'ga, ojipe'ga no – kiroki ga i'mbe pota jipi. Nanongara'ga nhaporemo ti ndoki tuhē cidade pype nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶—Jihi ko Jesus, ei ga. Jihi amondo jijipyrive'ga pe pyri tomombe'u ti ga nhinhi'iga ga pe javo. A'ero ti pemombe'u garemimombe'ua ojipe'ga pe – kiroki ga ojatyka Tupana'ga mboheteavo hendukatuavo ganhi'iga. Daviva'ea ko nhiremboypya. Ji ko Daviva'ea rakykwepoharamo no. Ji ko jaytata'ihua ja – kiroki hendy'jandy'ja ko'ema koty, ei Jesus'ga.

¹⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva i'ei cordeiro'jave'ga rembirekoruamahēa pavēi:

—Herejo! e'i gara'uva hēa pavēi.

Gahā – kiroki ga gwendu Jesus'ga rembikwatijarukara – ga ti te'i nehē no: “Herejo!”

Gahā – kiroki ga ojiko pota Tupana'ga rehe imomborukapota okote'varuhua – ga ti tuhu upa avuirama Tupana'ga pyri nehē i'gwovo yhya ahemongohava nehē. Gay'ua pe ji ei gajikoga Tupana'ga rehe.

Gahā – kiroki ga uhu pota upa avuirama Tupana'ga pyri – ga ti tuhu ojikoga ga rehe nehē i'gwovo yhya ahemongohava ikwepyge'yma nehē.

¹⁸ Joāoramo ji ei ga momoranduva – kiroki ga gwendu Jesus'ga rembikwatijarukara aere'iva'ea mombe'uhava. Ga pe ji ei ga imombe'urame ojipe'ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara. Po ga hajiheva'ea mombe'ui a'ea ko Jesus'ga rembikwatijarukara javo no, a'ero ti Tupana'ga imondoi hahya ga pe nehē – kiroki hahya Jesus'ga omombe'uuka gwembikwatijarukara pype. ¹⁹ Po ga nomombe'upavi Jesus'ga rembikwatijarukara ga imombe'urame ojipe'ga pe garemikwatijarukara, a'ero ti Tupana'ga ndo'uukari ga pe yva hugwi ahemongohava hugwi nehē. Ga nombuhurukari ga cidadepyryva pype nehē no. Nahā ti ga nomombyryvi ga pe imbuhure'yma ga pe pyryva'ea. Pyryva'ea Jesus'ga omombe'u ikwatijarukarame ji ve. A'ea ti Tupana'ga nombuhuri ga pe nehē.

²⁰ Kiroki ga e'i a'ea pe nhaporemo: “A'iti a tuhē!” – gaha e'i no:

—Nambegwei ti ji rura'javi nehē. Na tuhē ti, ei ga.

Kwa. Na tuhē a'ero! a'e ji. Amém! Herejo, Jesus, nhandepojyka-haretero, a'e ji.

²¹ Tomombyry ti ga pe me nhaporemo Jesus Cristo'ga nhandepojyka-harete'ga, a'e ji.